

GOVERNMENT OF INDIA

DEPARTMENT OF ARCHAEOLOGY

**CENTRAL ARCHAEOLOGICAL
LIBRARY**

25074

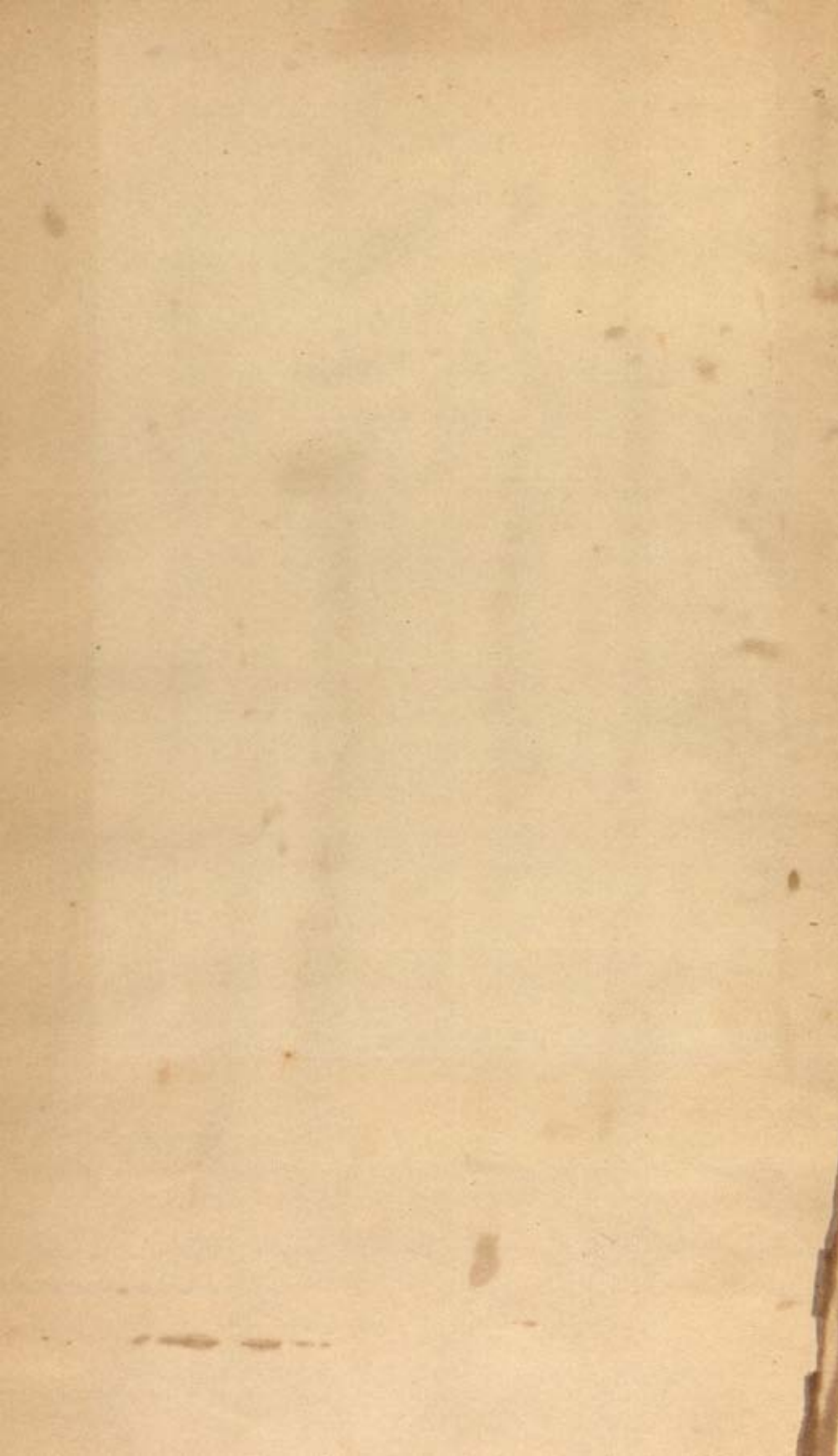
CALL No.

891.05/J.M.B.R.A.S

D.G A. 79.

362

JOURNAL OF THE MALAYAN BRANCH
ROYAL ASIATIC SOCIETY.

(300)

ROYAL ACADEMY OF SCIENCES
JOURNAL OF THE ACADEMY OF SCIENCES

Journal
of the
Malayan Branch
of the
Royal Asiatic Society

25074

Vol. X

1932

891.05
J.M.B.R.A.S.

A362

This Journal forms the continuation of the Journal of the Straits Branch, Royal Asiatic Society, of which Nos. 1-86 were published 1878-1922.

SINGAPORE:
PRINTERS LIMITED.

1932

CENTRAL ARCHAEOLOGICAL
LIBRARY, NEW DELHI.

Acc. No. .... 25074 .....

Date..... 3.1.57 .....

Call No. .... 891.05 / J. M. B. R. A. S. ....

CONTENTS Vol. X.

PART I.—JANUARY, 1932.

	Page
Title Page	i
Contents	ii
Council for 1932	iii
Proceedings of the Annual General Meeting	iv
Annual Report	v
List of Members for 1932	ix
Rules	xxxi
The Prehistory of Malaya by R. O. Winstedt, C.M.G., D.Litt.	1
Muslim Tombstones in Raffles Museum by R. O. Winstedt, C.M.G., D.Litt.	6
Mother-right among Khasis and Malays by R. O. Winstedt, C.M.G., D.Litt.	9
Three of Eredia's Illustrations by J. V. Mills, M.C.S.	14
Notes on some Malayan Place-names by J. V. Mills, M.C.S.	16
A Letter from Dr. J. Brandes on the Kerimun Inscription	21
I Murut Basketwork by G. C. Woolley	23
II Murut Basketwork by G. C. Woolley	27
The Temenggongs of Muar by R. O. Winstedt, C.M.G., D.Litt.	30
The Early Rulers of Perak, Pahang and Aceh by R. O. Winstedt, C.M.G., D.Litt.	32
The Early Sultans of Pahang by R. J. Wilkinson, C.M.G.	45
The Bendaharas and Temenggongs by R. O. Winstedt, C.M.G., D.Litt.	55
Some Malay Studies by R. J. Wilkinson, C.M.G.	67
The Malay Game of Apit by Raja Samusah	138
Shaër Dandan Sëtia by H. Overbeck	141
Neoliths from Johore by Engku Abdul-Aziz, D.K.	149
Notices of Books by R. O. Winstedt, C.M.G., D.Litt.	160
Tokin: A Correction by R. O. Winstedt, C.M.G., D.Litt.	163
A History of Johore (1673—ca. 1800 A.D.) by R. O. Winstedt, C.M.G., D.Litt.	164

PART II.—AUGUST, 1932.

	Page
Malay Text of Tuhfat al Nafis	1
Summary of Contents by R. O. Winstedt, C.M.G., D.Litt. (Oxon)	320

PART III.—DECEMBER, 1932.

A History of Johore (1365—1895 A.D.) by R. O. Winstedt, C.M.G., D.Litt. (Oxon) .. .. .
--

LIST OF PLATES—VOL. X.

PART I.

- I. Winstedt: Palaeolithic Artefacts from Perak.
- II. Winstedt: Palaeolithic Artefacts from Perak.
- III. Winstedt: Bacsonian Proto-neolithic Artefact from Perak.
- IV. Winstedt: Muslim Tombstones in the Raffles Museum.
- V. Winstedt: Muslim Tombstones in the Raffles Museum.
- VI. Winstedt: Muslim Tombstones in the Raffles Museum.
- VII. Winstedt: Muslim Tombstones in the Raffles Museum.
- VIII. Winstedt: Muslim Tombstones in the Raffles Museum.
- IX. Winstedt: Muslim Tombstones in the Raffles Museum.
- X. Mills: Portrait of Master Francisco Xavier.
- XI. Mills: The Locality of the Fortress of Muar.
- XII. Mills: Portrait of Emanuel Godinho de Eredia.
- XIII. Woolley: Murut Basketwork.
- XIV. Woolley: Murut Basketwork.
- XV. Woolley: Murut Basketwork.
- XVI. Woolley: Murut Basketwork.
- XVII. Woolley: Murut Basketwork.
- XVIII. Woolley: Murut Basketwork.
- XIX. Woolley: Murut Basketwork.
- XX. Woolley: Murut Basketwork.
- XXI. Woolley: Murut Basketwork.
- XXII. Woolley: Murut Basketwork.
- XXIII. Engku Abdul Aziz: Stone Implements from Johore.

Note.—Although appearing as Vol. X, pt. I, 1932, this part was originally intended to be Vol. IX, pt. III, 1931 and the plates were printed and numbered accordingly: they should therefore be redated and renumbered from I to XXIII as above.

PART III.

- I. His Highness Colonel Sir Ibrahim, D.K., S.P.M.J.,
G.C.M.G., K.B.E., Sultan of Johore ..
- II. Grave of Sultan 'Ala'u'd-din Shah at Ulu Pagoh
- III. Grave of Sulaiman Shah, Sayong Pinang ..
- IV. Grave of Sulaiman Shah, Sayong Pinang ..
- V. A Grave and Grave-yard, Sayong Pinang ..
- VI. A Grave-yard at Kota Tinggi and a Grave-
stone on the grave of Sultan Mahmud
(d. 1699) .. .. .
- VII. A Grave-stone from Sungai Telipok and (below)
the grave of Raja Puteh, Sungai Tukul,
Panchor .. .. .
- VIII. Temenggong Daing Ibrahim, Sri Maharaja ..
- IX. His Highness Sultan Abu-Bakar, D.K., S.P.M.J.,
G.C.M.G., K.C.S.I. .. .. .
- X. Reverse of grave-stone of Sultan 'Ala'u'd-din
Shah .. .. .
- XI. Inscriptions (1) from 'Arabian Nights,' (2)
Sultan 'Ala'u'd-din's tomb—both at Ulu
Pagoh; and (3) from a Sayong Pinang
grave .. .. .
- XII. Inscriptions from the graves of (1) Sulaiman
Shah and (2 and 3) another grave at
Sayong Pinang .. .. .
- XIII. Reverse of grave-stone of Sulaiman Shah ..
- XIV. One of two graves near the river, Sayong Pinang
- XV & XVI. The footstone of Sultan 'Ala'u'd-din's grave
- XVII. The Arabian Nights stone at Ulu Pagoh ..
- XVIII. The reverse of the same stone .. ..
- XIX & XX. An Ulu Pagoh stone .. ..
- XXI & XXII. A grave at Sayong Pinang with inscrip-
tions (3) and (2) of Plate XII ..
- XXIII & XXIV. Two sides of a Sayong Pinang stone
- XXV & XXVI. The footstone of Sulaiman Shah's grave
- XXVII & XXVIII. Two sides of a Sayong Pinang stone
- XXIX to XXXII. Sides of a Sayong Pinang grave
shown at the bottom of Plate V
- XXXIII & XXXIV. Inscriptions on the head and foot-
stones of a Sayong Pinang grave

PLANS OF FORTS, ETC.

Sungai Telor. p. 15. Sayong Pinang. p. 18. Johor Lama. p. 20
One of the Panchor stones 129

MAP OF JOHORE RIVER.

INDEX.

Index to Vol. X (1932).

AUTHOR'S NAMES.

	Page
<i>Abdul Aziz, Engku</i> , Neoliths from Johore	159
<i>Brandes, J.</i> , A Letter on the Kerimun Inscription ..	21
<i>Mills, J. V.</i> , Three of Eredia's Illustrations	14
Notes on some Malayan Place-names	16
<i>Overbeck, H.</i> , Shaër Dandan Sëtia	141
<i>Samusah, Raja</i> , The Malay Game of Apit	138
<i>Wilkinson, R. J.</i> , The Early Sultans of Pahang	45
Some Malay Studies	67
<i>Winstedt, R. O.</i> , The Prehistory of Malaya	1
Muslim Tombstones in Raffles Museum	6
Mother-right among Khasis and Malays	9
The Temenggongs of Muar	30
The Early Rulers of Perak, Pahang and Acheh	32
The Bendaharas and Temenggongs	55
Notices of Books	160
Tokin: A Correction	163
A History of Johore (1673—ca. 1800 A.D.)	164
Malay Text of <i>Tuhjat al Nafis</i>	1 (2)
Summary of Contents of <i>Tuhjat al Nafis</i>	320(2)
A History of Johore (1365—1895 A.D.)	1 (3)
<i>Woolley, G. C.</i> , Murut Basketwork	23

Vol. X

Part I

Journal

of the

Malayan Branch

of the

Royal Asiatic Society

Although appearing as Vol. X, pt. I, 1932 this journal was originally intended to be Vol. IX, pt. III, 1931 and the plates were printed and numbered accordingly: they should therefore be redated and renumbered from I to XXIII.

SINGAPORE
PRINTERS, LIMITED.

1932

CONTENTS.

	PAGE.
Title Page	i
Contents	ii
Officers and Council 1932	iii
Proceedings, Annual General Meeting 1932	iv
Annual Report, 1931	v
List of Members, 1932	viii
Rules	xxix

	PAGE.
The Prehistory of Malaya, by R. O. Winstedt, C.M.G., <i>D.Litt.</i>	1
Muslim Tombstones in Raffles Museum, by R. O. Winstedt, <i>C.M.G., D.Litt.</i>	6
Mother-right among Khasis and Malays, by R. O. Winstedt, <i>C.M.G., D.Litt.</i>	9
Three of Eredia's Illustrations, by J. V. Mills, M.C.S. ..	14
Notes on some Malayan Place-names, by J. V. Mills, M.C.S.	16
A letter from Dr. J. Brandes on the Kerimun Inscription ..	21
I. Murut Basketwork, by G. C. Woolley	23
II. Murut Basketwork, by G. C. Woolley	27
The Temenggongs of Muar, by R. O. Winstedt, C.M.G., <i>D.Litt.</i>	30
The Early Rulers of Perak, Pahang and Acheh, by R. O. <i>Winstedt, C.M.G., D.Litt.</i>	32
The Early Sultans of Pahang, by R. J. Wilkinson, C.M.G. ..	45
The Bendaharas and Temenggongs, by R. O. Winstedt, <i>C.M.G., D.Litt.</i>	55
Some Malay Studies, by R. J. Wilkinson, C.M.G.	67
The Malay Game of Apit, by Raja Samusah	138
Shaër Dandan Sëtia, by H. Overbeck	141
Neoliths from Johore, by Engku Abdul-Aziz, D.K.	159
Notices of Books, by R. O. Winstedt, C.M.G., <i>D.Litt.</i>	160
Tokin: A Correction, by R. O. Winstedt, C.M.G., <i>D.Litt.</i> ..	163
A History of Johore (1673—ca. 1800 A.D.), by R. O. <i>Winstedt, C.M.G., D.Litt.</i>	164

The
Malayan Branch
of the
Royal Asiatic Society.

Patron.

H. E. SIR CECIL CLEMENTI, G.C.M.G., Governor of the Straits
Settlements, High Commissioner for the Malay States,
British Agent for Sarawak and North Borneo.

Council for 1932.

THE HON. MR. R. O. WINSTEDT, C.M.G.,					
D.LITT. . .	..	..	..	<i>President.</i>	
MR. C. E. WURTZBURG, M.C.	..	..	}	<i>Vice-Presidents for the S.S.</i>	
DR. A. L. HOOPS	..	..			..
THE HON. MR. M. B. SHELLEY	..	..			..
MR. A. CALDECOTT, C.B.E.	..	..	}	<i>Vice-Presidents for the F.M.S.</i>	
MR. W. LINEHAN	..	..			..
MR. C. C. BROWN	..	..	}	<i>Vice-Presidents for the U.M.S.</i>	
MR. A. H. HAMILTON	..	..			..
MESSRS. R. E. HOLTUM, W. MARSH,				}	<i>Councillors.</i>
J. V. MILLS, W. M. MILLINGTON AND					
E. N. TAYLOR. . .					
MR. E. H. CORNER	..	..	..	<i>Hon. Treasurer.</i>	
MR. F. N. CHASEN	..	..	..	<i>Hon. Secretary and Editor.</i>	

PROCEEDINGS
OF THE
ANNUAL GENERAL MEETING.

The Annual General Meeting of the Society was held at the Raffles Museum, Singapore at 4.45 p.m. on Monday, 29th February, 1932.

The President, THE HON. DR. R. O. WINSTEDT, C.M.G., D.LITT., in the Chair.

1. The Minutes of the Annual General Meeting held on 23rd February, 1931, were read and confirmed.
2. The Annual Report and Accounts as submitted by the Council were adopted.
3. The Officers and Council for 1931 were elected.
4. Mr. C. Boden Kloss was elected an Honorary Member of the Society.
5. An alteration of Rule V, increasing the Annual Subscription to six dollars from 1st January, 1933, was confirmed.

F. N. CHASEN,
Hon. Secretary.

Annual Report

OF THE

Malayan Branch, Royal Asiatic Society.

for 1931.

Membership. At the end of the year the membership roll included 16 Honorary Members, 2 Corresponding Members and 629 Ordinary Members. At the end of 1930 there were 711 Ordinary Members.

Thirty-five new members were elected during the year; the figures for 1930 and 1929 were forty and twenty-eight respectively.

The new members are:—

Dato Bentara Luar Mohamed Ghazaly	Miss J. Nesbitt
A. L. Birse	Mrs. J. McNicol
L. Coomans de Ruiter	H. D. Noone
G. Dawson	Osman bin Taat
L. R. F. Earl	E. F. Pearson
E. C. Gair	G. L. Peet
E. A. Gardiner	R. Phillips
D. G. L. Gibson	The Rev. A. S. Rego
C. P. Gregory	R. J. Richardson
C. C. Hough	P. Samuel
R. S. Jennings	J. S. Smith
Tengku Khalid bin Tengku Bendahara	Herman Marie de Souza, J.P.
W. A. Kirk	Thurai Raja Singam
T. M. Kirkwood	The University Library, Rangoon
Flight-Lieut. S. M. Knocker	Wee Kwee Theow
G. F. Leechman	R. Wendover
W. W. Little	W. A. White
	F. S. Walker

Annual General Meeting. The Annual General Meeting was held in the Society's Room at the Raffles Museum on 23rd February.

Council. The Council as elected at the Annual Meeting remained in office for the whole year.

Journal. Two journals were issued during the year and the volume for 1931 consists of pp. i-xxxiv, 1-300, plates i-xix, maps i-iii.

The first journal for the year was miscellaneous in character; it contained sixteen articles by eleven authors in addition to the usual reviews, etc.

The second journal was devoted to a well illustrated popular account of the mammals of Borneo written by Mr. E. Banks, the Curator of the Sarawak Museum.

Donations. By the Royal Command of His Majesty King Prajadhipok of Siam, a complete set of the "Tripitaka" or the Buddhist Scripture was printed as a memorial to the memory of His late Majesty King Rama VI of Siam. His Majesty was graciously pleased to present one set to the Society through H. H. Prince Devawongs Varodaya, Minister for Foreign Affairs. A set of Paramathamajusa Visuddhi-Maggatika (Commentary on Visudhi-Magga) in three volumes was presented by H. E. Chow Phya Abhai Raja of Siam who caused this work to be printed to commemorate his 60th birthday.

Finance. Financial support from the Government of the Federated Malay States ceased with their contribution of \$500 in 1930.

Expenditure for the year is slightly in excess of *Income* although the latter includes a grant of \$500 from the Government of the Straits Settlements and the payments side of the balance-sheet contains expenditure on account of two journals only.

F. N. CHASEN,

Hon. Secretary.

List of Members for 1932.

(As on 1st January, 1932.)

*LIFE MEMBERS.

Patron.

1930. CLEMENTI, H. E. SIR CECIL, G.C.M.G.

Honorary Members.

Year of Election.

- 1903, 1923. ABBOT, DR. W. L., North-east Maryland, U.S.A.
1890, 1918. BLAGDEN, DR. C. O., School of Oriental Studies,
Finsbury Circus, London, England.
1921. BRANDSTETTER, PROF. DR. R., Luzern, Switzerland.
1930. CLIFFORD, SIR HUGH, G.C.M.G., G.B.E., c/o The Crown
Agents, 4, Millbank, London, England. (Patron,
1927).
1930. CROSBY, SIR JOSIAH, K.B.E., c/o H. B. M. Consulate,
Panama.
1903, 1917. GALLOWAY, SIR D. J., The British Dispensary,
Singapore. (Vice-President, 1906-7; President,
1908-13).
1895, 1920. HANITSCH, DR. R., 99, Woodstock Road, Oxford,
England. (Council, 1897-1919; Hon. Treasurer,
1898-1906, 1910-11, 1914-19; Hon. Secretary,
1912-13).
1922. JOHORE, H. H. THE SULTAN OF, G.C.M.G., K.B.E., Johore
Bahru, Johore.
1903, 1927. MAXWELL, SIR W. G., K.B.E., C.M.G., 123, Oakwood
Court, Kensington, W. 14, London, England.
(Council, 1905, 1915; Vice-President, 1911-12, 1916,
1918, 1920; President, 1919, 1922-3, 1925-6).
1921. PERAK, H. H. THE SULTAN OF, K.C.M.G., K.C.V.O.,
Istana Negara, Bukit Chandan, Kuala Kangsar,
Perak.
1890, 1912. RIDLEY, H. N. C.M.G., F.R.S., 7, Cumberland Road,
Kew Gardens, Surrey, England.
1916. SARAWAK, H. H. THE RAJAH OF, G.C.M.G., Kuching,
Sarawak.
1885. SATOW SIR E. M., Beaumont, Ottery St. Mary,
Devon, England.
1894, 1921. SHELLABEAR, REV. DR. W. G., 20, Whitman Avenue,
West Hartford, Conn., U.S.A. (Council, 1896-1901,
1904; Vice-President, 1913; President, 1914-18).
1921. SNOUCK-HURGRONJE, PROF. DR., Leiden, Holland.
1921. VAN RONKEL, DR. P. H., Zoeterwoudsche Single 44,
Leiden, Holland.

Corresponding Members.

1920. LAIDLAW, DR. F. F., Eastfield, Uffculme, Devon, England.
 1920. MERRILL, DR. E. D., New York Botanical Garden, Bronx Park, New York City, U.S.A.

Ordinary Members.

1921. *ABDUL AZIZ, D. K., ENCKU, Johore Bahru.
 1927. ABDUL GHANI BIN MOHAMED, Medical College, Singapore.
 1926. ABDUL HAMID BIN DATO KAYA, DATO, Klang, Selangor.
 1926. ABDUL HAMID BIN HUSSAIN, District Office, Pasir Mas, Kelantan.
 1918. ABDUL MAJID BIN HAJI ZAINUDDIN, HAJI, 2, Treacher Road, Kuala Lumpur.
 1926. ABDUL MALEK BIN MOHAMED YUSUF, District Office, Kuala Klawang, Jebebu.
 1926. ABDUL RAHMAN BIN YASSIN, 3, Jalan Chat, Johore Bahru, Johore.
 1923. *ABDULLAH BIN JAAFAR DATO, Tarom, Johore Bahru, Johore.
 1916. ABRAHAM, H. C., Revenue Survey Office, Taiping, Perak.
 1907. *ADAMS, SIR A., K.B.E., "Rockleigh," Swanage, Dorset. (Vice-President, 1919).
 1909. *ADAMS, T. S., Kuala Kangsar, Perak.
 1919. *ADELBORG, F., Pelepah Valley Rubber Estates, Kota Tinggi, Johore.
 1927. AHLSTON, A. T., Changkat Tin Dredging, Ltd., Batu Gajah, Perak.
 1926. AHMAD BIN MD. ISA, District Office, Sungei Patani, Kedah.
 1926. AHMAD BIN OSMAN, District Office, Pekan, Pahang.
 1922. ALEXANDER, C. S., c/o The Crown Agents, 4, Millbank, London, England.
 1927. ALLEN, B. W., Police Depot, Singapore.
 1914. ALLEN, H. C. W., Boustead & Co., Ltd., Singapore.
 1921. ALLEN, HON. MR. L. A., The Residency, Perlis, Kedah.
 1927. ALOR STAR GOVERNMENT ENGLISH SCHOOL UNION, Alor Star, Kedah.
 1930. ALTSON, R. A., Department of Agriculture, Kuala Lumpur.
 1930. AMBLER, D. B. J., Malay College, Kuala Kangsar, Perak.
 1926. AMBLER, G., Outram Road School, Singapore.
 1929. ANDERSON, D. K., Mercantile Bank, Kuantan, Pahang.

1926. ANDERSON, CAPT. H. A., Commissioner of Police, Kota Bharu, Kelantan.
1921. ANDREINI, CAPT. E. V., Sarawak.
1926. ARIFF, DR. K. M., The New Dispensary, 217, Penang Road, Penang.
1908. ARTHUR, J. S. W., Secretary for Postal Affairs, S.S. and F.M.S., Kuala Lumpur, Selangor.
1926. ATKIN-BERRY, H. C., Swan & Maclaren, Singapore.
1926. AUGUSTINE, J. F., Government English School, Alor Star, Kedah.
1908. *AYRE, C. F. C., Ipoh, Perak.
1926. *BAGNALL, HON. MR. J., The Straits Trading Co., Ltd., Singapore.
1919. *BAILEY, A. E., "Keecha," Park Road, Leamington Spa, England.
1926. *BAILEY, J., British Vice-Consulate, Nakawn Lampang, Siam.
1915. BAIN, N. K. Kuala Kangsar, Perak.
1926. BAIN, V. L., Forest Department, Bentong, Pahang.
1912. *BAKER, A. C., Land Office, Alor Star, Kedah, (Council, 1928), Vice President, 1931).
1899. *BANKS, J. E., Ambridge, Penn., U.S.A.
1920. BARBOUR, DR. T., Museum of Comparative Zoology, Harvard University, Cambridge, Mass., U.S.A.
1921. BARNES, J. R., 81, East Coast Road, Telok Kurau, Singapore.
1914. BAZELL, C., Malay College, Kuala Kangsar, Perak. (Hon. Librarian, 1916-20; Hon. Treasurer, 1921-22).
1926. BEACH, N. B., Kinta Kellas, Batu Gajah, Perak.
1928. BECKETT, O., Land Office, Malacca.
1925. BEE, R. J., P. W. D., Ipoh, Perak.
1921. BELGRAVE, W. N. C., Department of Agriculture, Kuala Lumpur, Selangor.
1931. BENTARA LUAR MOHAMED GHAYALY, DATO, Kota Bharu, Kelantan.
1910. *BERKELEY, CAPT. H., I.S.O., Clink Gate, Droitwich, England.
1930. BERNEY, H. A., c/o The Chartered Bank, Ipoh, Perak.
1927. BEST, G. A., Botanical Gardens, Singapore.
1912. *BICKNELL, J. W., U. S. Rubber Plantations, Medan, Sumatra.
1884. BICKNELL, W. A., 2, Phillips Avenue, Exmouth, Devon, England.
1924. BIRD, R., Batu Pahat, Johore.
1926. BIRKINSHAW, F., Department of Agriculture, Kuala Lumpur, Selangor.
1931. BIRSE, A. L., Kemaman, Trengganu.
1908. *BISHOP, MAJOR C. F.
1922. BISHOP, D. A.

1926. BIRTWISTLE, W., Fisheries Dept., Singapore.
1923. *BLACK, J. G. c/o Colonial Secretariat, Singapore.
1921. BLACK, MAJOR K., General Hospital, Singapore.
1926. BLACKBURN, H. K., Malim Nawar South Ltd., Malim Nawar, Perak.
1923. *BLACKER, DR. G. O., "Sentosa," Brooklands Road, Sale, Manchester, England.
1884. BLAND, R. N., C.M.G., 25, Earl's Court Square, London, S.W.5, England. (Council, 1898-1900; Vice-President, 1907-9).
1921. BLASDELL, REV. R. A., Paya Rumpit, Malacca.
1925. BLYTHE, W. L., Chinese Protectorate, Seremban.
1926. *BOSWELL, A. B. S., Forest Department, Taiping.
1910. BOULT, F. F., c/o Sarawak Govt., Office, Millbank House, Westminster, S.W.1.
1930. BOULTER, R., C.M.G., Fullerton Building, Singapore.
1919. *BOURNE, F. G., Coroner's Office, Singapore.
1921. BOYD, R., Co-operative Societies Department, Penang.
1928. BOYD, MR. JUSTICE T. STIRLING, Kuching, Sarawak.
1919. *BOYD, W. R., Colonial Secretariat, Singapore.
1913. BRADDELL, R. ST. J., Braddell Bros., Singapore.
1926. BRETHERTON, E. H. S., Sultan Idris Training College, Tanjong Malim, Perak.
1897. BROCKMAN, SIR E. L., c/o F. M. S. Agency, Cockspur Street, London, England.
1926. BROOKS, A. C., Government Analyst's Office, Singapore.
1915. *BROWN, C. C., The Residency, Trengganu, (Vice-President, 1925).
1910. BROWN, D. A. M., Glugor, Penang.
1913. *BRYAN, J. M., Borneo Co., Ltd., 28, Fenchurch Street, London, England.
1887. BRYANT, A. T., The Moorings, Falmouth, Cornwall, England. (Council, 1907-10; Vice-President, 1912, 1914-16).
1926. BUCKLE, MISS D. M., O.B.E., Raffles Girls School, Singapore.
1926. *BURTON, W., Judge's Chambers, Ipoh, Perak.
1921. BUTTERFIELD, H. M., Alor Star, Kedah.
1913. *CALDECOTT, THE HON. MR. A., C.B.E., Federal Secretariat, Kuala Lumpur (Vice-President, 1931).
1925. CALLENFELS, DR. P. VAN STEIN, Madiun, Ponorogo, Java.
1926. CARDON, REV. FR. R., Taiping, Perak.
1926. CARDWELL, H. F., Tangkah Estate, Tangkah, Johore.
1925. CAREY, H. R., Supt. of Education, Kelantan.
1924. CARR, C. E.
1927. CARROL, A. F., Forest Office, Kuala Lipis, Pahang.
1921. *CAVENDISH, A., Kuala Lumpur, Selangor.
1926. CHARTER, J. R. N., Forest House, Seremban, Negri Sembilan.

1921. CHASEN, F. N., Raffles Museum, Singapore.
(Council, 1925, Hon. Secretary, 1927-).
1924. *CHEESEMAN, H. R., Education Department, Johore Bahru, Johore.
1926. CHELLIAH, D. D., Anglo Chinese School, Penang.
1913. *CHOO KIA PENG, Kuala Lumpur, Selangor.
1913. CHULAN IBINI AL-MARHUM SULTAN ABDULLAH, THE
HON. RAJA SIR, K.B.E., C.M.G., Kuala Kangsar,
Perak.
1927. CLARK, B. F., c/o Adamson Gilfillan & Co., Pontianak,
W. Borneo.
1926. *CLARKE, G. C., "Tilton," 14, Gallop Road, Singapore.
1929. CLARKE, W. L., Sibul, Sarawak.
1930. CLARKSON, S. W., Sanglop Estate, Batu Gajah, Perak.
1921. CLAYTON, G. E., c/o Colonial Secretariat, Singapore.
1926. CLAYTON, R. J. B.
1911. *CLAYTON, T. W., Alor Star, Kedah.
1925. CLEGG, R. P., Kuala Selangor.
1917. CLIFFORD, G. F. W., Lawas (Sarawak) Rubber
Estates, Ltd., Lawas, Labuan.
1929. COBDEN-RAMSAY, A. B., District Office, Alor Gajah.
1922. COCHRANE, HON. MR. C. W. H., C.M.G., c/o Crown
Agents.
1922. COE, CAPT. T. P., Kota Bahru, Kelantan.
1926. COLEMAN, C. G., High School, Malacca.
1920. *COLLENETTE, C. L., Gothic Lodge, Woodford Green,
Essex, England. (Council, 1922).
1926. COLLINS, G. E. P., Killaloe, Wroxham, Norwich,
England.
1928. COLOMB, R. E., Forest Department, Telok Anson,
Perak.
1926. COMMANDANT, THE, Police Depot, Kuala Lumpur,
Selangor.
1931. COOMANS DE RUITER, L., Singkawang, Dutch West
Borneo.
1926. COOPE, A. E., Federal Secretariat, Kuala Lumpur,
Selangor.
1928. COOPER, B., Survey Department, Batu Gajah, Perak.
1926. COOPER, R. H., The Eastern Smelting Co., Kuala
Lumpur, Selangor.
1930. CORBELL, H. E., Eastern Smelting Co., Chartered Bank
Chambers, Penang.
1929. CORNER, E. J. H., Botanical Gardens, Singapore.
1925. CORRY, W. C. S., Government House, Singapore.
1926. COSGRAVE, DR. A. K., Kuala Lumpur, Selangor.
1921. COULSON, N., Kota Bharu, Kelantan.
1921. COWAP, J. C., Government Analyst's Office, Singapore.
1923. *COWGILL, J. V., Land Office, Kuala Lumpur, Selangor.
1921. CRANNA, GORDON
1921. *CULLEN, W. G., Bartolome Mitre 559, Buenos Aires,
South America.

1925. CULLIN, E. G., Barrack Road, Penang.
 1927. CUMMING, C. E., Floral Villa, Ipoh, Perak.
 1923. CURTIS, R. J. F., Government House, Singapore.
 1930. DALE, L. S., c/o E. A. Barbour, Ltd., Taiping, Perak.
 1929. DALLEY, J. D., Chief Police Office, Johore Bahru, Johore.
 1922. DALTON, H. G., Swan Green, Lyndhurst, Hants.
 1910. *DALY, M. D., Cleve Hill, Cork, Irish Free State.
 1918. *DAVID, P. A. F., c/o The Crown Agents, 4, Millbank, London, England.
 1926. DAVIDSON, J., c/o Caldbeck Macgregor & Co., Kuala Lumpur, Selangor.
 1928. DAVIDSON, W. W., c/o Public Works Department, Batu Pahat, Johore.
 1925. DAVIES, D. J., Sungei Purun Estate, Semenyih, Selangor.
 1927. DAVIES, E. R.
 1927. *DAWSON, C. W., Colonial Secretariat, Singapore.
 1931. DAWSON, G., Kenneth Estate, Kelantan.
 1928. DAWSON, W., S S. Police, Penang.
 1923. DAY, E. V. G., Besut, Trengganu.
 1926. DEL TUFO, M. V., Labour Office, Penang.
 1922. DENNY, A., Sungei Pelek Estate, Sepang, Selangor.
 1930. DE VOS, A. E. E., Taiping, Perak.
 1929. DICKINSON, MRS. W. J., Bandoeng, Java.
 1897. DICKSON, E. A., 118, Dunkeld Road, Bournemouth.
 1121. *DICKSON, REV. P. L., Long Marston Vicarage, Tring, Herts, England.
 1926. DIRECTOR OF FORESTRY, Kuala Lumpur.
 1927. DODD, G. C., c/o Colonial Secretariat, Singapore.
 1930. DOHOO, K. G. A., Colonial Secretariat, Singapore.
 1926. *DOLMAN, H. C., Forest Office, Kuala Kangsar, Perak.
 1930. DONLEVY, J., c/o S. Way Dredging, S. Way, Selangor.
 1923. *DOSCAS, A. E. Coleman, Department of Agriculture, Kuala Lumpur, Selangor.
 1922. DRURY, CAPT. F., Bukit Zahara School, Johore Bahru, Johore.
 1921. DRYBURGH, A. M.
 1926. DUFF, DR. W. R., 5, Wardie Road, Edinburgh, Scotland.
 1915. *DUSSEK, O. T., Sultan Idris Training College, Tanjong Malim, Perak.
 1931. EARL, L. R. F., Colonial Secretariat, Singapore.
 1922. EBDEN, W. S., Grik, Upper Perak.
 1922. ECKHARDT, H. C., Alor Star, Kedah.
 1922. EDGAR, A. T., Suffolk Estate, Sitiawan, Perak.
 1929. EDMETT, L. R. J., Linden Estate, Scudai, Johore.
 1927. EDUCATION DEPARTMENT, Alor Star, Kedah.
 1885. EGERTON, SIR WALTER, Fair Meadow, Mayfair, Sussex, England.

1929. EHLERS, R. H., 28, Hulre Crescent, Clifton, Bristol, England.
1921. ELDER, DR. E. A., The British Dispensary, Singapore.
1922. ELLES, HON. MR. B. W., The Residency, Alor Star, Kedah.
1918. ELLIOTT, F. M., Treskelly, Marnhull, Sturminster Newton, Dorset, England.
1926. ENSOR, T. D., c/o Messrs. Neill & Bell, 1, Old Market Square, Kuala Lumpur, Selangor.
1913. ERMEN, C., c/o Lloyds Bank, Brixham, South Devon, England.
1923. *EU TONG SEN, HON. MR., O.B.E., Sophia Road, Singapore.
1924. EVANS, I. H. N., The Museum, Taiping, Perak. (Vice-President, 1926-7; 1928-30).
1925. FAIRBURN, HON. MR. H., Chief Police Office, Kuala Lumpur.
1927. FARRELLY, G. A., Jesselton, British North Borneo.
1909. FARRER, R. J., C.M.G., Municipal Offices, Singapore. (Council, 1925-7).
1930. FERGUSON, N. G., Kuala Krai, Kelantan.
1911. *FERGUSON-DAVIE, THE RT. REV. C. J.
1909. FERRIER, J. C., 28, Fenchurch Street, London, England.
1928. FINDLAY, C. S., c/o Colonial Secretariat, Singapore.
1917. FINLAYSON, DR. G. A., "Changi," West Moors, Dorset, England.
1919. *FINNIE, W., 73, Forest Road, Aberdeen, Scotland.
1925. FITZGERALD, DR. R. D., c/o Director of Medical Services, Singapore.
1926. FLIPPANCE, F., Botanical Gardens, Penang.
1897. *FLOWER, MAJOR S. S., Spencersgreen, Tring, Herts, England.
1928. FOENANDER, E. C., Forest Office, Mentakab, Pahang.
1930. FORD, C. F., North Malay Rubber Estates, Ltd., Ulu Sapetang P. O., Perak.
1926. FORD, P. B., 60, Klyne Street, Kuala Lumpur, Selangor.
1923. FOREST BOTANIST, THE, Forest Research Institute, Dehra Dun, U. P., India.
1921. FORRER, H. A., District Court, Kuala Lumpur, Selangor.
1918. *FOXWORTHY, DR. F. W., Forest Department, Kuala Lumpur, Selangor. (Council, 1923, 1926-7).
1921. *FRASER, F. W., The Badminton Club, Piccadilly, London, W. 1, England.
1908. *FREEMAN, D., 16, St. Catherine's Road, Southbourne, Bournemouth, Hants, England.
1926. FRODA, A. H., Ipoh Club, Ipoh, Perak.
1910. *FROST, MEADOWS, Dernford Hall, Sweffling, nr. Saxmundham, Suffolk, England.
1931. GAIR, E. C., Kerilla Estate via Temangan, Kelantan.

1912. *GALLAGHER, W. J., General Rubber Coy., 22, Fenchurch Street, London, E.C. 3.
1931. GARDINER, E. A., Sungei Patani, Kedah.
1917. *GARNIER, REV. KEPPEL, Penang.
1923. GATER, B. A. R., College of Medicine, Singapore.
1926. GATFIELD, W. H., Chinese Protectorate, Singapore.
1928. GEAKE, F. H., c/o The Government Analyst, Singapore.
1920. GEALE, DR. W. J., Kuala Krai, Kelantan.
1926. *GEORGE, J. R., The Chartered Bank, Singapore.
1917. *GERINI, LT. COL. G. C.
1931. GIBSON, G. L., c/o Survey Dept., Kuala Lumpur.
1928. GILLET, PROF. E. W., Raffles College, Cluny Road, Singapore.
1923. GILMOUR, A., District Office, Kuala Krai, Kelantan.
1902. *GIMLETTE, DR. J. D., 15, St. Martins Avenue, Epsom, Surrey.
1922. *GLASS, DR. G. S., Municipal Offices, Penang.
1928. GLOVER, A. H., Municipal Offices, Malacca.
1918. GLOYNE, G. B., c/o Messrs. Burt Myrtle & Co., Batavia, Java.
1916. GOODMAN, HON. MR. A. M., Chinese Protectorate, Singapore.
1930. GORDON, A., Municipal Offices, Singapore.
1922. GORDON, T. I. M., c/o Hongkong & Shanghai Bank, 9, Gracechurch Street, London.
1920. GORDON-HALL, CAPT. W. A.
1926. GOSS, P. H., Survey Department, Malacca.
1909. GOULDING, R. R., Survey Department, Taiping, Perak.
1929. GRACIE, A. J., Kuala Trengganu, Trengganu.
1930. GRAHAM, H. C., c/o Perak Club, Taiping, Perak.
1927. GRAHAM, H. GORDON, Sungei Kruit Estate, Sungkai, Perak.
1924. GRAHAM, W. H., Malacca.
1929. GRAY, G. L., Sandakan, British North Borneo.
1928. GREAD, R. E., Sitiawan, Lower Perak.
1923. GREEN, DR. P. WITHERS, Johore Bahru, Johore.
1926. GREENE, R. T. B., Institute for Medical Research, Kuala Lumpur, Selangor.
1929. GREGG, J. F. F., c/o Colonial Secretariat, Singapore.
1931. GREGORY, C. P., Kerilla Estate, via Temangan, Kelantan.
1928. GREGSON, CAPT. H. ST. JOHN-RUSSEL-DE LYS, c/o Chartered Bank, Singapore.
1926. GRICE, N., Chinese Protectorate, Johore Bahru, Johore.
1923. GRIEVE, C. J. K., Post Box No. 58, Klang, Selangor.
1911. GRIST, D. H., Department of Agriculture, Kuala Lumpur, Selangor.
1922. GUBBINS, W. H. W., c/o Mansergh & Taylor, Seremban, Negri Sembilan.
1926. GUMMER, W. A., Survey Department, Kulim, Kedah.

1916. GUPTA, SHIVA PRASAD, Naudansahu Street, Benares City, India.
1923. *HACKER, DR. H. P., Zoological Department, University College, London, W.C. 1, England.
1923. HAINES, MAJOR O. B., S. O. S. Estate, Selama, Perak.
1911. *HALLIFAX, F. J., Oakwood, Brampton, Cumberland, England.
1915. HAMILTON, A. W., Commissioner of Police, Johore Bahru. (Vice-President, 1922, 1925, 1929-30).
1918. HAMPSHIRE, A. K. E., Kuala Lumpur, Selangor.
1922. HAMPSHIRE, D. H., c/o Boustead & Co., Ltd., Kuala Lumpur, Selangor.
1924. HAMZAH BIN ABDULLAH, Seremban, Negri Sembilan.
1923. HANCOCK, A. T., 22-2, Tanglin Road, Singapore.
1922. HANITSCH, P. H. V.
1922. HARROWER, PROF. G., Medical College, Singapore.
1921. HART, DR. H. H., 328, Post Street, San Francisco, U.S.A.
1921. HASHIM, CAPT. N. M., 12, Tanglin Road, Kuala Lumpur.
1926. *HASTINGS, W. G. W., 56, Klyne Street, Kuala Lumpur, Selangor.
1921. HAWKINS G., The Secretariat, Kuala Lipis, Pahang.
1925. HAY, A. W., Chinese Protectorate, Singapore.
1919. HAY, M. C., The Residency, Perlis.
1921. HAYES, L. J., Fraser & Co., Singapore.
1904. *HAYNES, A. S., Federal Secretariat, Kuala Lumpur, Selangor. (Council, 1920).
1928. HEAH JOO SEANG, c/o Hin Giap Co., 195, Victoria Street, Penang.
1930. HEATH, R. G., Agricultural Department, Kuala Lumpur, Selangor.
1922. HELLINGS, G. S., Estate Duty Officer, Kuala Lumpur, Selangor.
1926. HELPS, A., Alor Star, Kedah.
1926. HENDERSON, CAPT. A. M., Sandala Estate, Sandakan, British North Borneo.
1921. HENDERSON, M. R., Botanical Gardens, Singapore. (Council, 1928; Hon. Treasurer, 1928).
1917. HEREFORD, G. A., 20, Circular Road, Kuala Lumpur, Selangor.
1926. HERON, F. R., Singapore Cold Storage Co., Singapore.
1929. HERRING, MRS. J. M., c/o The Manager, Scarborough Estate, Sungei Patani, Kedah.
1923. *HICKS, E. C., Education Department, Muar, Johore.
1922. HILL, W. C., Singapore Oil Mills, Ltd., Havelock Road, Singapore.
1922. HINDE, C. T., Mersing, Johore.
1927. HIS MAJESTY'S STATIONERY OFFICE, Princes Street, Westminster, S.W.1, London, England.

1923. *HODGSON, D. H., Forest Department, Kuala Lumpur, Selangor.
1921. HOLGATE, M. R., c/o Education Department, Singapore.
1926. HOLL, E. S., Kuching, Sarawak.
1923. HOLLAND, A. D., Kapoewas Rubber Co., Ltd., Sungei Dekan, Pontianak, Borneo.
1922. HOLTUM, R. E., Botanical Gardens, Singapore (Hon. Treasurer, 1923-6, 1928; Vice-President, 1929-31).
1921. HOOPS, DR. A. L., Malacca. (Vice-President, 1930-).
1897. HOSE, E. S., C.M.G., The Manor House, Normandy, Guildford, England. (Vice-President, 1923, 1925; President, 1924).
1931. HOUGH, C. C., Raffles College, Singapore.
1926. HOWITT, C. R., c/o Colonial Secretariat, Singapore.
1923. HOWL, CAPT. F. W., c/o Federal Secretariat, Kuala Lumpur, Selangor.
1930. HOWMAN, CAPT. ROSS, 1/20th Burma Rifles, Taiping, Perak.
1909. HUBBACK, T. R., Sunlaws, Bukit Betong, Kuala Lipis, Pahang.
1922. HUGGINS, CAPT. J., District Office, Kuantan.
1909. HUGHES, J. W. W., Commissioner of Lands, Kuala Lumpur.
1922. HUNT, CAPT. H. NORTH, District Office, Kuala Lipis, Pahang.
1921. HUNTER, DR. P. S., Municipal Offices, Singapore.
1929. HUTCHINSON, DR. H., Kuching, Sarawak.
- 1926 *INCE, H. M., c/o Secretariat, Sandakan, British North Borneo.
1930. INCE, R. E., King Edward VII School, Taiping, Perak.
1929. INGLE, D., c/o Secretariat, Sandakan, British North Borneo.
1922. IRVINE, CAPT. R., Tampin, Negri Sembilan.
1921. ISMAIL BIN BACHOK, DATO, Johore Bahru, Johore.
1926. ISMAIL BIN HAJI PUTEH, District Office, Baling, Kedah.
1921. *IVERY, F. E., Alor Star, Kedah.
1925. JACQUES, E. V. H., Kuching, Sarawak.
1918. *JAMES, D., Goebilt, Sarawak.
1927. JAMIESON, M., c/o Government Analyst, Singapore.
1926. JEFFERSON, J. P., Miri, Sarawak.
1926. JEFFERSON, J. W., Education Office, Clark Street, Kuala Lumpur, Selangor.
1931. JENNINGS, R. S., c/o Messrs. McAuliffe, Davis and Hope, Penang.
1921. *JERMYN, L. A. S., c/o Education Office, Singapore.
1910. JOHNSON, B. G. H., Crossways, Littlehampton, Sussex, England.

1925. JONES, A. E. THORNLEY, Mansfield & Co., Ltd., Singapore.
1918. *JONES, E. P.
1913. *JONES, S. W., Johore Bahru, Johore.
1919. *JORDAN, A. B., Chinese Protectorate, Singapore.
1930. JOSEPH, J. D., King Edward VII School, Taiping, Perak.
1926. KAHAR BIN YAMTUAN ANTAH, TENGKU, Kuala Pilah, Negri Sembilan.
1921. KASSIM BIN SULTAN ABDUL HAMID HALIMSHAH, TENGKU, Alor Star, Kedah.
1921. *KAY-MOUAT, DR. J. R., Medical College, Singapore.
1926. KEIR, A., Education Office, Taiping, Perak.
1926. KEITH, H. G., Forest Department, Sandakan, British North Borneo.
1921. *KELLIE, J., Dunbar Estate, Neram Tunggal, P. O. Chegar Perah, Pahang.
1913. KEMPE, J. E., Klang, Selangor.
1920. *KER, W. P. W., Paterson, Simons & Co., Ltd., Singapore.
1920. *KERR, DR. A., Street House, Hayes, Kent, England.
1931. KHALID BIN TENGKU BENDAHARA, TENGKU.
1926. KHOO SIAN EWE, 24, Light Street, Penang.
1921. KIDD, G. M., District Office, Tampin, F.M.S.
1920. KING, E. M., Kong Lee (Perak) Plants., Ltd., Bagan Serai, Perak.
1927. KING, S. E., Chinese Protectorate, Malacca.
1926. KINGSBURY, DR. A. N., Medical Institute, Kuala Lumpur, Selangor.
1931. KIRK, W. A., Kulim, Kedah.
1931. KIRKWOOD, T. M., c/o Public Works Dept., Singapore.
1921. KITCHING, T., c/o Survey Office, Kuala Lumpur.
1900. KLOSS, C. BODEN. (Council, 1904-8, 1923, 1927-8; Vice-President, 1920-1, 1927; Hon. Secretary, 1923-6; President, 1930).
1915. KNIGHT, V., Fairgreen Cottage, Glemsford, Suffolk, England.
1931. KNOCKER, FLIGHT-LIEUT. S. M., Royal Air Force Base, Singapore.
1914. LAMBOURNE, J., Agricultural Department, Kuala Lumpur, Selangor.
1929. LANGLADE, BARON FRANCOIS DE, Budu Estate, Raub, Pahang.
1927. LAYCOCK, J., c/o Braddell Bros., Raffles Place, Singapore.
1926. LAYMAN, E. C. H., F.M.S. Railways Constr., Dept., Kuala Lumpur.
1923. *LEASE, F. E., The Shanty, Chislehurst Hill, Chislehurst, Kent, England.
1921. *LEE, L. G., Ladang Geddes, Bahau, Negri Sembilan.

1931. LEECHMAN, G. F., 7, Everton Park, Neil Road, Singapore.
1922. *LEGGATE, J., Railway Construction Dept., Kuala Lumpur, Selangor.
1913. *LEICESTER, DR. W. S., Kuantan, Pahang.
1894. *LEMON, A. H., C.M.G., Hillbrow, Reigate, Surrey, England. (Vice-President, 1916-18).
1920. LENDRICK, J., 30, Norre Alle, Aarhus, Denmark.
1926. LEONARD, THE HON. MR. H. G. R., Treasury, Kuala Lumpur, Selangor.
1925. *LEONARD, R. W. F., Mansfield & Co., Ltd., Penang.
1926. LEUTHOLD, W. H., Hooglandt & Co., Singapore.
1890. LEWIS, J. E. A., Harada 698, Kobe, Japan.
1928. LEWIS, T. P. M., Maxwell Road, Ipoh, Perak.
1922. LEYNE, E. G., c/o The Chartered Bank of India, 38, Bishopsgate, London, England.
1915. LIM CHENG LAW, 294, Brick Kiln Road, Penang.
1925. LINEHAN, W., Asst. Adviser, Kota Bharu, Kelantan, (Vice-President 1931).
1931. LITTLE, W. W., Govt. English School, Alor Star, Kedah.
1928. LOCH, C. W., Tronoh Mines, Ltd., Kampar, Perak.
1918. LOH KONG IMM, 12, Kia Peng Road, Kuala Lumpur, Selangor.
1930. LONDON, G. E.
1922. LOWINGER, V. A., C.B.E., Survey Department, Kuala Lumpur, Selangor.
1930. LUCKHAM, H. A. L., District Office, Telok Anson, Perak.
1907. *LYONS, REV. E. S., c/o Methodist Publishing House, Manila, Philippine Islands.
1926. MACASKILL, DR. D. C., Kuala Lumpur, Selangor.
1920. *MACBRYAN, G. T. M., Bedil House, Kuching, Sarawak.
1926. MACDONALD, J., Chartered Bank, Kuala Lumpur, Selangor.
1929. MACE, N., Survey Department, Kuching, Sarawak.
1910. *MACFADYEN, E., c/o Sports Club, London, England.
1920. MACKIE, VIVIAN, Kuala Lumpur, Selangor.
1922. MACKNESS, L. R., Kuala Lumpur, Selangor.
1921. MACMILLAN, I. C., S. S. Police, Malacca.
1930. MACNAUGHT, W. E., Game Warden's Office, Taiping, Perak.
1931. MCNICOL, J. MRS., Kuala Pertang Estate, Kelantan.
1930. MADDEN, L. J. B., Taiping, Perak.
1918. MADGE, RAYMOND, Kuala Lumpur, Selangor.
1929. MAHMUD BIN JINTAN, Malay College, Kuala Kangsar, Perak.
1924. MAHMUD BIN MAT, District Office, Kuala Lipis, Pahang.

1903. MAKEPEACE, W., 22, Holmes Grove, Henleaze, Bristol, England. (Council, 1914, 1916, 1920; Hon. Librarian, 1909-12; Vice-President, 1917; Hon. Secretary, 1918-19).
1926. MALAY COLLEGE, THE, Kuala Kangsar, Perak.
1927. MALLESON, B. K., Sungei Kruit Estate, Sungkai, Perak.
1921. MANCHESTER, H. L., Municipal Offices, Singapore.
1916. MANN, W. E., c/o Burt Myrtle & Co., Batavia, Java.
1929. MARJORIBANKS, DR. E. M., Kuching, Sarawak.
1907. *MARRINER, J. T., Pantiles, Frinton, Essex, England.
1920. MARSH, W., Municipal Offices, Singapore. (Council, 1929, 1931).
1927. MARSHALL, A. O., Borneo Motors, Ltd., Kuala Lumpur, Selangor.
1925. *MARTIN, W. M. E.
1921. MATHER, N. F. H., Federal Secretariat, Kuala Lumpur, Selangor.
1926. MATTHEWS, J. J., Krubong Estate, Alor Gajah, P. O., Malacca.
1921. MAXWELL, C. N., Sitiawan, Perak.
1922. MAY, P. W., c/o Spicers Export, Ltd., 51, Robinson Road, Singapore.
1914. MEAD, J. P., Batu Gajah, Perak.
1928. MEE, B. S., Forest Department, Kuala Lumpur, Selangor.
1927. MEGAT YUNUS BIN ISA, Land Office, Telok Anson, Perak.
1928. MEYER, L. D., Revenue Surveys, Taiping, Perak.
1926. *MILES, HON. MR. C. V., Rodyk & Davidson, Singapore.
1926. MILLAR, G. R. M., Tranquerah, Malacca.
1925. MILLER, G. S., Mansfield & Co., Ltd., Penang.
1921. MILLER, J. I., Registrar General of Statistics, Singapore.
1926. MILLINGTON, W. M., c/o Colonial Secretariat, Singapore.
1925. MILLS, G. R., Kinta Kellas Estate, Batu Gajah, Perak.
1926. MILLS, J. V., Solicitor General's Chambers, Singapore. (Council, 1929-30).
1924. MILLS, L. L., Kuala Lipis, Pahang.
1925. MILNE, CHARLES, Lendu Estate, Alor Gajah, Malacca.
1919. MISSIONARY RESEARCH LIBRARY, 3041, Broadway, New York City, New York, U.S.A.
1924. MOHAMED IBNI SULTAN ABDUL HAMID HALIMSHAH, TENGGU, Alor Star, Kedah.
1922. MOHAMED ISMAIL MERICAN BIN VAFOO MERICAN NOORDIN, Legal Adviser's Office, Alor Star, Kedah.
1927. MOHAMED NOOR BIN MOHAMED, Free School, Penang.
1922. MOHAMED SAID, MAJOR DATO HAJI, Bukit Timbalan, Johore.

1921. MOHAMED SALLEH BIN ALI, DATO, Johore Bahru, Johore.
1921. MOHAMED SHERIFF BIN OSMAN, Land Office, Alor Star, Kedah.
1920. MONK, H. F., Alor Star, Kedah.
1926. MONTGOMERY, A.
1926. MOONSHI, DR. H. S., Moonshi Dispensary, 742, North Bridge Road, Singapore.
1921. MORGAN, S., c/o The Chartered Bank of India, 38, Bishopsgate, London, England.
1926. *MORICE, JAMES.
1920. *MORKILL, A. G.
1920. *MOWBRAY, G. A. de C., Commissioner of Land, Trengganu.
1930. MOYSEY, MAJOR L. LEWIS, Gopeng Consolidated Ltd., Gopeng, Perak.
1926. MUMFORD, E. W., Police Department, Ipoh, Perak.
1915. *MUNDELL, H. D., c/o Sisson & Delay, Singapore.
1930. MURDOCH, DR. J. W., Mental Hospital, Tanjong Rambutan, Perak.
1930. MURPHY, H. J., c/o District Office, Temerloh, Pahang.
1913. MURRAY, REV. W., Gilstead Road, Singapore.
1909. MCARTHUR, M. S. H., c/o The Crown Agents, 4, Millbank, London, England.
1920. McCABE, DR. J. B., Kapoewas Rubber Estate, Sungei Dekan, Pontianak, Borneo.
1923. MCKERRON, P. A. B.
1921. McLEOD, D., King Edward VII School, Taiping, Perak.
1917. NACIE, REV. J. S., 2732, N. Calvert Street, Baltimore, Md., U.S.A.
1922. NASH, G. H., Magistrate's Court, Kuala Lumpur, Selangor.
1926. NEAVE, J. R., Assistant Adviser, Kota Tinggi, Johore.
1926. NEIL, W. H. E., Kuala Lipis, Pahang.
1921. NEILSON, J. B., Inspector of Schools, Malacca.
1931. NESBIT, MISS J., Singapore Chinese Girls' School, Singapore.
1928. NOBLE, C., Assistant Superintendent of Surveys, Trengganu.
1931. NOONE, H. D., Taiping Museum, Perak.
1916. ONG BOON TAT, 51, Robinson Road, Singapore.
1923. OPIE, R. S., 12, Treacher Road, Kuala Lumpur, Selangor.
1921. ORCHARD, H. A. L., Chinese Free School, Cecil Street, Singapore.
1920. O'SULLIVAN, T. A., Education Office, Kuala Lumpur, Selangor.
1931. OSMAN BIN TAAT, c/o District Office, Krian, Parit Buntar, Perak.
1913. OVERBECK, H., Bintaran, Kidoel, No. 2, Djokjakarta, Java.

1925. OWEN, A. T., Bukit Batu Estate, Tampin, Negri Sembilan.
1929. PAGDEN, H. T., Agricultural Department, Kuala Lumpur, Selangor.
1919. PARK, MUNGO, P. O. Delivery 19, Kuala Lumpur, Selangor.
1908. *PARR, C. W. C., C.M.G., O.B.E., Parrisees Hayne, Howley, nr. Chard, Somerset, England. (Vice-President, 1919).
1926. PARRY, B. B., Cia Mexicana Petroleo "El Aguila" S.A., Puerto Mexico, Mexico.
1921. *PATERSON, MAJOR H. S., c/o The Crown Agents, 4, Millbank, London, England.
1926. PEALL, G. T., c/o The District Court, Singapore.
1928. PEASE, R. L., Tarsus Estate, Port Dickson, Negri Sembilan.
1931. PEARSON, E. F., Penang Free School, Penang.
1921. PEDLOW, J., Deputy Public Prosecutor's Office, Singapore.
1922. PEEL, H. E. SIR W., C.M.G., Government House, Hongkong.
1931. PEET, G. L., c/o Straits Times, 27, Java Street, Kuala Lumpur.
1928. PENANG FREE SCHOOL, Green Lane, Penang.
1926. PENANG LIBRARY, Penang.
1921. *PENDLEBURY, H. M., Selangor Museum, Kuala Lumpur, Selangor.
1926. *PENGILLEY, E. E., Land Office, Batu Gajah, Perak.
1924. PENNEFATHER-EVANS, J.P., F.M.S. Police, Kuala Lumpur, Selangor.
1925. *PENRICE, W., Mansfield & Co., Ltd., Singapore.
1914. PEPYS, W. E., c/o Federal Secretariat, Kuala Lumpur, Selangor.
1920. PESKETT, A. D., c/o Eastern Telegraph Co., Electra House, Moorgate, E.C. 2.
1920. PETERS, E. V., c/o Yukon Gold, Ampang, Selangor.
1931. PHILLIPS, R., Sokor Estate, Temau, Kelantan.
1925. PIJPER, DR. G. F., Batavia Centrum, Java.
1927. PITT, ISAAC, Brieh Estate, Bagan Serai, Perak.
1921. *PLUMMER, W. P.
1928. POWELL, I. B., Llanfihangel Talylllyn, Breconshire, Wales.
1924. PURCELL, V. W. W. S., Chinese Protectorate, Singapore.
1926. PURDOM, MISS N., Education Office, Kuala Lumpur, Selangor.
1906. PYKETT, REV. G. F., 5, Logan Road, Penang.
1926. QUAH BENG KEE, 15, China Street, Penang.
1926. RAE, CECIL, Ipoh, Perak.
1924. RAJA MUDA OF PERAK, Telok Anson, Perak.

1929. RAJA RAZMAN BIN RAJA ABDUL HAMID, Kuala Kangsar, Perak.
1926. RAJA YA'ACOB BIN JAAFAR, Kinta Sanitary Board, Ipoh, Perak.
1924. RAMBAUT, A. E., Forest Department, Kuala Lumpur, Selangor.
- RANGOON, The University Library.
1924. RASMUSSEN, H. C., c/o East Asiatic Co., Singapore.
1916. RAYMAN, L., Kuala Trengganu, Trengganu.
1926. *REAY, MR. JUSTICE J. McCABE, 29, Crystal Palace Park Road, Sydenham, S.E. 26, England.
1924. REED, J. G., Klang, Selangor.
1931. REGO, THE REV. A. S., Portuguese Mission, Victoria Street, Singapore.
1910. *REID, DR. ALFRED, Batang Padang Estate, Tapah, Perak.
1926. RENNIE, A. A., Kuching, Sarawak.
1930. RENTSE, A., Kuala Haw Estate, Kelantan.
1921. *REX, MARCUS, Kuala Lumpur, Selangor.
1930. REYNOLDS, L. N., Kuching, Sarawak.
1915. RICHARDS, H. E. MR. A. F., Government House, Jesselton, British North Borneo. (Council, 1923, 1926-7, 1929).
1929. RICHARDS, D., c/o The Sanitary Board, Taiping, Perak.
1931. RICHARDSON, R. J., Kenneth Estate, Kelantan.
1923. RIDOUT, F. G., c/o Harbour Board, Singapore.
1926. *RIGBY, W. E., c/o The Chartered Bank, Singapore.
1912. ROBERTSON, J., c/o W. H. Rose, Esq., Burgh House, Burgh, Woodbridge, Suffolk, England.
1911. *ROBINSON, H., 55, St. George's Square, London, S.W.1, England. (Council, 1916-20; Vice-President, 1922-3).
1926. ROBINSON, P. M., c/o The Eastern Smelting Co., Ltd., Penang.
1916. ROGERS, A., Public Works Department, Singapore.
1917. *ROWLAND, W. R., Schloss Kalling, Post Moosen a.d. Bils, Oberbayern, Germany.
1922. RUSSELL, D. J. A., Kuala Lumpur, Selangor.
1924. SAMAH BIN HAJI ALI, Pekan, Pahang.
1931. SAMUEL, P., Govt. English School, Alor Star, Kedah.
1926. SANGER-DAVIES, A. E., Forest Office, Taiping, Perak.
1923. *SANSOM, C. H., Police Headquarters, Kuala Lumpur, Selangor.
1919. *SANTRY, D., c/o Swan & Maclaren, Singapore.
1896. *SAUNDERS, C. J., The Lawn, Barcombe Mills, nr. Lewes, Sussex, England. (Vice-President, 1910-11, 1914-15; President, 1916-18).
1923. SAVAGE, H. E., Geological Survey Department, Batu Gajah, Perak.

1926. SAYID JAN BIN SAYID ASGAR ALI, Government English School, Sungei Patani, Kedah.
1922. SAYID MOHAMED IDID BIN ALI IDID, Alor Star, Kedah.
1926. SAYID SHAIDALI, Government English School, Batu Gajah, Perak.
1921. SCHIDER, DR. R., Miri, Sarawak.
1929. SCOTT, SIR JOHN, K.B.E., C.M.G., The Colonial Secretariat, Singapore.
1920. *SCOTT, DR. WAUGH, Sungei Siput, Perak.
1906. SCRIVENOR, J. B., 68, Chancer Road, Bedford, England. (Vice-President, 1922, 1924, 1926-30).
1915. *SEE TIONG WAH, Balmoral Road, Singapore.
1922. SEHESTED, S., c/o Eastern Smelting Building, Kuala Lumpur.
1927. *SELLS, H. C., Satuan, Burnham, Buckinghamshire, England.
1923. SHEARN, E. D., c/o Pooley & Co., Klyne Street, Kuala Lumpur, Selangor.
1926. SHEFFIELD, J. N., Topographical Surveys, Taiping, Perak.
1923. SHEIKH ABDULLAH BIN YAHYA, CAPT., Bukit Timbalan, Johore.
1925. SHELLEY, HON. MR. M. B., c/o Colonial Secretariat, Singapore. (Council, 1930-31).
1929. SHEPPARD, M. C. FERANCK, Carcosa, Kuala Lumpur, Selangor.
1924. SIME, F. D., Bukit Lintang Estate, Malacca.
1926. SIMMONS, HON. MR. J. W. The Residency, Kuala Lumpur, Selangor.
1921. SIMPSON, P., Presgrave & Mathews, Penang.
1927. SIMPSON-GRAY, L. C., c/o Federal Secretariat, Kuala Lumpur.
1909. SIMS, W. A., The Lodge, Gander Green Lane, Cheam, Surrey, England.
1926. SKINNER, C. F., Beaufort, Jesselton, British North Borneo.
1921. SKRINE, W. F. de V., c/o The Chartered Bank, Singapore.
1926. *SLEEP, A., Kuala Selangor, Selangor.
1922. SMALL, HON. MR. A. S., Treasury, Singapore.
1922. SMART, DR. A. G. H., Senior Health Officer, Perak.
1924. SMEDLEY, N., Raffles Museum, Singapore. (Hon. Treasurer, 1926-7; Asst. Hon. Secretary, 1928-9).
1930. SMITH, DR. A. W. H., Central Mental Hospital, Tanjong Rambutan, Perak.
1929. SMITH, C. R., Keningau, via Jesselton, British North Borneo.
1912. SMITH, PROF. HARRISON W., Papeari, Tahiti, Society Islands.
1924. SMITH, J. D. MAXWELL, Parit Buntar, Perak.
1929. SMITH, J. H., Bruas Rubber Co., Ltd., Bruas, Perak.

- 1931. SMITH, J. S., c/o Forest Office, Batu Gajah, Perak.
- 1930. SOANG, A. I. C., Batoe Doelang Estate, Semarangkai, Pontianak, Borneo.
- 1928. SOLLIS, C. G., Inspector of Schools, Kuala Lumpur.
- 1910. SONG ONG, SIANG, HON. MR., C.B.E., Aitken & Ong Siang, Singapore.
- 1921. SOUTH, F. W., Department of Agriculture, Kuala Lumpur, Selangor.
- 1931. SOUYA, HERMAN MARIE DE., J. P., 21, Church Street, Malacca.
- 1921. SPEERS, W. E., "San Souci" House, Larne, Co-Antrim, Ireland.
- 1925. SPROULE, HON. MR. JUSTICE P. J., Supreme Court, Singapore.
- 1927. STAINES, E. A., General Post Office, Penang.
- 1928. STANTON, W. A., Brooklands Estate, Banting, Selangor.
- 1925. STARK, W. J. K., Labour Office, Kuala Lumpur, Selangor.
- 1926. STEVENS, E. H., c/o The British American Tobacco Co., Ltd., Keppel Road, Singapore.
- 1920. STEVENS, HON. MR. JUSTICE F. G., Supreme Court, Singapore. (Council, 1914-15, 1931).
- 1917. *STIRLING, W. G., Chinese Protectorate, Singapore, (Council, 1923-5, 1927-31).
- 1928. STOOKES, DR. V. A., Sandakan, British North Borneo.
- 1921. STOWELL, DE LA M., Free School, Penang.
- 1930. STRAHAN, A. C., Victoria Institution, Kuala Lumpur, Selangor.
- 1926. STREET, A. C., 13, Palm Bungalow, Kuching, Sarawak.
- 1926. STROUTS, E. A., Forest Department, Kuala Lumpur, Selangor.
- 1927. STRUGNELL, E. J., Forest Office, Kuala Lumpur, Selangor.
- 1910. STURROCK, A. J., Sanitary Board, Kuala Lumpur, Selangor. (Vice-President, 1924).
- 1930. SUEUR, R. E. LE., Kuching Sarawak.
- 1926. SULTAN IDRIS TRAINING COLLEGE, Tanjong Malim, Perak.
- 1927. SUNGEI PATANI GOVERNMENT ENGLISH SCHOOL, Sungei Patani, Kedah.
- 1912. SWAYNE, J. C., Sarawak.
- 1923. SWORDER, G. H., Taiping, Perak.
- 1918. *SYKES, G. R., Chinese Protectorate, Alor Star, Kedah.
- 1930. SYMINGTON, C. F., Forest Research Institute, Kepong, Selangor.
- 1927. TALLACK, C. C., Silimpopon, East Coast Residency, British North Borneo.
- 1908. TAN CHENG LOCK, HON. MR., 59, Heeren Street, Malacca.
- 1926. *TAN SOO BIN, 9, Boat Quay, Singapore.

1929. TATHAM, T. P. H., Budu Estate, Raub, Pahang.
 1913. TAYLER, C. J., Telok Manggis Estate, Sepang, Selangor.
 1928. *TAYLOR, E. N., Bankruptcy Department, Singapore.
 1925. TAYLOR, W. R., Maclaine Watson & Co., Batavia, Java.
 1926. TEMPLETON, T. V., Alor Star, Kedah.
 1926. TERMANSEN, V., Kuala Hau, Kelantan.
 1921. TERRELL, MR. JUSTICE A. K. B., Supreme Court, Singapore.
 1929. TERRY, R. A., Survey Department, Singapore.
 1927. THILLAIMUTHU, S., Kennedy Burkill & Co., Ltd., Ipoh, Perak.
 1921. *THOMAS, L. A., Chief Police Office, Singapore.
 1926. THOMAS, T. J., 17, Fort Terrace, Malacca.
 1923. THORNE, HON. MR. JUSTICE W. H., Supreme Court, Singapore.
 1931. THURAI RAJA SINGAM, Government English School, Pekan.
 1930. TIVY, L. W., Katoyang Estate, Tanjong Malim, Perak.
 1926. TOYO BUNKO, 26, Kami-Fujimayecho, Hongo, Tokyo, Japan.
 1930. TRATHEN, R., Sime Darby & Co., Ltd., Malacca.
 1930. TREEBY, J. W. C., Tanjong Rambutan, Perak.
 1930. TURNER, H. G., c/o District Office, Ipoh, Perak.
 1923. UNDANG OF REMBAU, THE, Rembau, Negri Sembilan.
 1931. UNIVERSITY LIBRARY, THE, University of Rangoon, Rangoon, Burma.
 1925. VENABLES, O. E., c/o Land Office, Kuala Lumpur.
 1928. VERNON, DR. G. H., Thrusday Island, Australia.
 1927. VETHAVANAM, J. R., Bungsar Road, Kuala Lumpur, Selangor.
 1926. *WADDELL, MISS M. C., Government Girls School, Alor Star, Kedah.
 1922. WALKER, E. G., c/o United Engineers, Ltd., Singapore.
 1931. WALKER, F. S., District Forest Office, Malacca.
 1926. WALKER, H. HOPSON, Klang, Selangor.
 1926. *WALLACE, W. A., Tewantin, via Cooroy, Queensland.
 1930. WALTERS, G. J., Kuching Sarawak.
 1921. WALTON, B. S., Land Office, Malacca.
 1923. WAN IDRIS BIN IBRAHIM, Muar, Johore.
 1927. WATSON, E. L., Kuala Lumpur, Selangor.
 1917. WATSON, THE HON. MR. J., Education Office, Singapore.
 1916. WATSON, J. G., Forest Research Institute, Kepong, Selangor.
 1916. WATSON, SIR MALCOLM, Ross Institute, Putney Health, London, England.
 1930. WATSON-HYATT, R. D., Clifford School, Kuala Kangsar, Perak.

1931. WEE KWEE THEOW, Tumpat Kelantan.
1931. WENDOVER, R., Philippine Cutch Corp., Zamboanga, Philippine Ids.
1926. WHEATLEY, M., Victoria Institution, Kuala Lumpur, Selangor.
1926. WHEELER, L. R., c/o Royal Empire Society, London, W.C.2, England.
1927. WHITE, THE VEN. GRAHAM, I, Mt. Sophia Road, Singapore.
1931. WHITE, W. A., Kota Lama, Brustagi, Sumatra.
1923. WHITFIELD, L. D., Education Office, Muar, Johore.
1929. WHYTE, R. P., Posts and Telegraphs Dept., Kuala Lumpur, Selangor.
1926. *WILCOXSON, W. J., c/o The Straits Trading Co., Ltd., Singapore.
1926. WILHELM, DR. O., 114, Mittlere Strasse, Basel, Switzerland.
1923. WILKINSON, H. B., 65, Harcourt Terrace, London, S.W.10, England.
1920. *WILKINSON, R. J., C.M.G., Poste Restante, Mitylene, Greece.
1926. *WILLAN, T. L., Gopeng Road, Batu Gajah, Perak.
1921. WILLBURN, E. S., Batu Gajah, Perak.
1926. WILLIAMS, A., District Office, Dindings.
1921. WILLIAMS, E. T., Colonial Secretariat, Singapore.
1922. *WILLIAMS, F. L., Chinese Protectorate, Singapore.
1929. WILLIAMS, G. C. G., Singapore Club, Singapore.
1927. WILLIAMSON, PROF. K. B., Tana Rata, Cameron Highlands *via* Tapah.
1925. WILSON, C., Labour Office, Kuala Lumpur, Selangor.
1910. *WINKELMANN, H.,
1923. WINSON, V. H., Office of the Senior Engineer, P. & T. Department, Penang.
1904. WINSTEDT, THE HON. DR. R. O., C.M.G., D.LITT., Johore Bahru, Johore. (Vice-President, 1914-15, 1920-1, 1923-5, 1928; President, 1927, 1929, 1931).
1913. WOOD, W. L., Istana Gardens, Johore Bahru, Johore.
1920. WOOLLEY, G. C., Jesselton, British North Borneo.
1927. WOOLLEY, J. B., "Harbledown," Cambridge Road, Great Shelford, Cambridge, England.
1922. WORLEY, N. A., Education Office, Kuala Lumpur, Selangor.
1905. *WORTHINGTON, A. F., (Vice-President, 1924).
1921. WURTZBURG, MAJOR C. E., Mansfield & Co., Ltd., Singapore. (Council, 1924-6; 1930; Hon. Secretary, 1915; Vice-President, 1927, 1929, 1931).
1914. WYLY, A. J., Lebong Donok, Moeara Aman, Sumatra.
1923. WYNNE, M. L., Police Office, Kuala Lumpur, Selangor.
1926. YAHYA BIN AHMAD AFIFI, 70, The Arcade, Singapore.

1923. *YATES, H. S., Rt. 5, Box 114, Santa Rosa, California,
U.S.A.
1917. *YATES, MAJOR W. G.,
1920. *YEWDALL, CAPT. J. C., c/o Lloyds Bank, 6, Pall-Mall,
London, W.1, England.
1927. YOUNG, C. G., Byram Estate, Nibong Tebal, Prov.
Wellesley.
1904. *YOUNG, H. S., Rosemount, Tain, Rosshire, England.
1920. ZAINAL ABIDIN BIN AHMAD, Sultan Idris Training
College, Tanjong Malim, Perak.

RULES
of
The Malayan Branch
of the
Royal Asiatic Society.

I. Name and Objects.

1. The name of the Society shall be 'The Malayan Branch of the Royal Asiatic Society.'

2. The objects of the Society shall be:—

- (a) The increase and diffusion of knowledge concerning British Malaya and the neighbouring countries.
- (b) The publication of a Journal and of works and maps.
- (c) The acquisition of books, maps and manuscripts.

II. Membership.

3. Members shall be of three kinds—Ordinary, Corresponding and Honorary.

4. Candidates for ordinary membership shall be proposed and seconded by members and elected by a majority of the Council.

5. Ordinary members shall pay an annual subscription of \$5 payable in advance on the first of January in each year.

No member shall receive a copy of the Journal or other publications of the Society until his subscription for the current year has been paid.

Newly elected members shall be allowed to compound for life-membership for \$100; other members may compound by paying \$50, or \$100 less the amount already paid by them as ordinary members in annual subscriptions, whichever of these two sums is the greater. Societies and Institutions are eligible for ordinary membership.

6. On or about the 30th of June in each year the Honorary Treasurer shall prepare and submit to the Council a list of those members whose subscriptions for the current year remain unpaid. Such members shall be deemed to be suspended from membership until their subscriptions have been paid, and in default of payment within two years shall be deemed to have resigned their membership*

---

* BYE-LAW, 1922. "Under Rule 6 Members who have failed to pay their subscription by the 30th June are suspended from membership until their subscriptions are paid. The issue of Journals published during that period of suspension cannot be guaranteed to members who have been so suspended."

7. Distinguished persons, and persons who have rendered notable service to the Society may on the recommendation of the Council be elected Honorary Members by a majority at a General meeting. Corresponding Members may, on the recommendation of two members of the Council, be elected by a majority of the Council, in recognition of services rendered to any scientific institution in British Malaya. They shall pay no subscription; they shall enjoy the privileges of members (except a vote at meetings and eligibility for office) and free receipt of the Society's publications.

III. Officers.

8. The officers of the Society shall be:—

A President.

Vice-Presidents not exceeding six, ordinarily two each from (i) the Straits Settlements, (ii) the Federated Malay States and (iii) the Unfederated or other Protected States, although this allocation shall in no way be binding on the electors.

An Honorary Treasurer.

An Honorary Secretary.

Five Councillors.

An Assistant Honorary Secretary.

These officers shall be elected for one year at the Annual General Meeting, and shall hold office until their successors are appointed.

9. Vacancies in the above offices occurring during any year shall be filled by a vote of the majority of the remaining officers.

IV. Council.

10. The Council of the Society shall be composed of the officers for the current year, and its duties and powers shall be:—

- (a) to administer the affairs, property and trusts of the Society.
- (b) to elect Ordinary and Corresponding Members and to recommend candidates for election as Honorary Members of the Society.
- (c) to obtain and select material for publication in the Journal and to supervise the printing and distribution of the Journal.
- (d) to authorise the publication of works and maps at the expense of the Society otherwise than in the Journal.
- (e) to select and purchase books, maps and manuscripts for the Library.
- (f) to accept or decline donations on behalf of the Society.
- (g) to present to the Annual General Meeting at the expiration of their term of office a report of the proceedings and condition of the Society.
- (h) to make and enforce by-laws and regulations for the proper conduct of the affairs of the Society. Every such bye-law or regulation shall be published in the Journal.

11. The Council shall meet for the transaction of business once a quarter and oftener if necessary. Three officers shall form a quorum of the Council.

V. General Meetings.

12. One week's notice of all meetings shall be given and of the subjects to be discussed or dealt with.

13. At all meetings the Chairman shall in the case of an equality of votes be entitled to a casting vote in addition to his own.

14. The Annual General Meeting shall be held in February in each year. Eleven members shall form a quorum.

15. (i) At the Annual General Meeting the Council shall present a report for the preceding year and the Treasurer shall render an account of the financial condition of the Society. Copies of such report and account shall be circulated to members with the notice calling the meeting.

(ii) Officers for the current year shall also be chosen.

16. The Council may summon a General Meeting at any time, and shall so summon one upon receipt by the Secretary of a written requisition signed by five ordinary members desiring to submit any specified resolution to such meeting. Seven members shall form a quorum at any such meeting.

17. Visitors may be admitted to any meeting at the discretion of the Chairman but shall not be allowed to address the meeting except by invitation of the Chairman.

VI. Publications.

18. The Journal shall be published at least twice in each year, and oftener if material is available. It shall contain material approved by the Council. In the first number of each volume shall be published the Report of the Council, the account of the financial position of the Society, a list of members and the Rules.

19. Every member shall be entitled to one copy of the Journal, which shall be sent free by post. Copies may be presented by the Council to other Societies or to distinguished individuals, and the remaining copies shall be sold at such prices as the Council shall from time to time direct.

20. Twenty-five copies of each paper published in the Journal shall be placed at the disposal of the author.

VII. Amendments of Rules.

21. Amendments to these Rules must be proposed in writing to the Council, who shall submit them to a General Meeting duly summoned to consider them. If passed at such General Meeting they shall come force upon confirmation at a subsequent General Meeting or at an Annual General Meeting.

Affiliation Privileges of Members.

Royal Asiatic Society. The Royal Asiatic Society has its headquarters at 74 Grosvenor Street, London, W., where it has a large library and collection of MSS. relating to oriental subjects, and holds monthly meetings from November to June (inclusive) at which papers on such subjects are read.

2. By Rule 105 of this Society all the Members of Branch Societies are entitled when on furlough or otherwise temporarily resident within Great Britain and Ireland, to the use of the Library as Non-Resident Members and to attend the ordinary monthly meetings of the Society. This Society accordingly invites Members of Branch Societies temporarily resident in Great Britain or Ireland to avail themselves of these facilities and to make their home addresses known to the Society so that notice of the meetings may be sent to them.

3. Under Rule 84, the Council of the Society is able to accept contributions to its Journal from Members of Branch Societies, and other persons interested in Oriental Research, of original articles, short notes, etc., on matters connected with the languages, archaeology, history, beliefs and customs of any part of Asia.

4. By virtue of the aforementioned Rule 105 all Members of Branch Societies are entitled to apply for election to the Society without the formality of nomination. They should apply in writing to the Secretary, stating their names and addresses, and mentioning the Branch Society to which they belong. Election is by the Society upon the recommendation of the Council.

5. The subscription for Non-Resident Members of the Society is 30/- per annum. They receive the quarterly journal post free.

Asiatic Society of Bengal. Members of the Malayan Branch of the Royal Asiatic Society, by a letter received in 1903, are accorded the privilege of admission to the monthly meetings of the Asiatic Society of Bengal, which are held usually at the Society's house, 1, Park Street, Calcutta.

Palaeolithic Artefacts from Perak.

The Prehistory of Malaya.

By R. O. WINSTEDT, C.M.G., D.Litt.

(Plates, XX—XXII).

Bijdrage tot de Chronologie van het Neolithicum in Zuid—Oost Azië by Dr. P. V. van Stein Callenfels (Royal Batavian Society's Oudheidkundig Verslag, 1926, pp. 174—180).

Report on Cave Explorations in Perak by Dr. van Stein Callenfels and I. H. N. Evans (*ib.* pp. 181—194, and also in F.M.S. Museums Journal, 1928, vol. XII, part 6.)

Beitrag zur Chronologie des Neolithicums in Südostasien by Dr. Robert Heine-Geldern, Vienna (Festschrift P. W. Schmidt, Wien 1928, pp. 809—843).

Zur Steinzeit Ostasiens by Oswald Menghin, Vienna (*ib.* pp. 908—942).

Problems of the Stone-Age in the Far East by Dr. P. V. van Stein Callenfels (Proceedings of the Fourth Pacific Science Congress, vol. III, Batavia, 1930, pp. 375—378).

Archaeology by N. J. Krom (Science in the Netherlands East Indies, Amsterdam, pp. 287—290).

Papers on the Ethnology and Archaeology of the Malay Peninsula by I. H. N. Evans (Cambridge, 1927).

F.M.S. Museums Journal (*passim* and notably Mr. Evans' articles in vol. XII, parts V (1928) and 7 (1929)).

L'Age du Bronze au Tonkin et dans le Nord-Annam by M. Victor Goloubew (Bulletin de l'Ecole Francaise d'Extrême-Orient, T. XXIX, 1929).

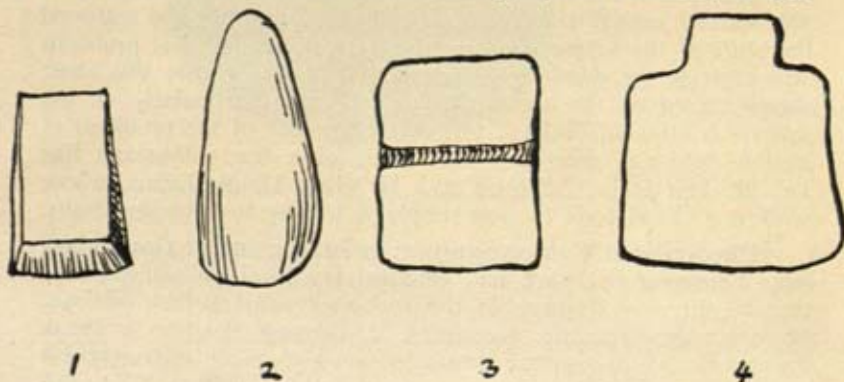
In 1932 at Hanoi there will be a Conference if the pre-historians of the Far East. So new is the scientific study of celts and primitive relics of this region, that few even of the readers of this learned journal will be acquainted with the scanty and scattered literature of the subject and few therefore can know what problems will exercise the minds of delegates. It is hoped that this short sketch, based on the above articles and more particularly on the articles relating to Malaya, will give some hint of the problems of a wide field and show how the efforts of a few enthusiasts like Dr. Ph. van Stein Callenfels and Mr. Ivor H. N. Evans, whose work is a closed book to most people, is leading to valuable results.

Discoveries at Gunong Sennyum in Pahang and at Goa Kajang near Lenggong in Perak had revealed traces of palaeolithic and proto-neolithic civilisations in the rock-shelters of British Malaya. More recently scientific excavation at Gunong Pondok in Perak unearthed (a) palaeolithic artefacts (*coup-de-poing* and scrapers) chipped all over and without a trace of polishing (Plate XX), (b) palæo-proto-neolithic implements of Sumatra type (made of

fragments of river-stones, chipped on one side but on the other keeping their original surface) such as occur at Bac-Son in Tonkin and on the east coast of Sumatra (Plate XXI) and (c) Bacsonian protoneoliths with polished edges (Plate XXII). No pottery was found in the lower layers so that the Bacsonian period must be divided into two, an older—as in Sumatra—with no proto-neoliths and no pottery, a later that has not yet been found in Sumatra when protoneoliths and finally even pottery occur. The terms palaeolith and neolith are best used of types of stone-age culture, without reference to date, and at Gunong Pondok the three kinds of celt were associated throughout the deposits—as also were red body-paint, grinding and pounding stones and grinding slabs. It has been surmised, however, that the palaeolithic civilisation, which spread through Malaya, Indo-China, the Philippines and part of the Netherlands Indies is about seven or eight thousand years old. After it, came the Bacsonian civilisation, which grew out of a palaeolithic culture either after learning the art of polishing on bone and horn or from contact with a neolithic people. To the older Bacsonian civilisation have been attributed the institution of mother-right, the two-class culture of Australia and the cultivation of yams,—an attribution that would ascribe matriarchy (or more precisely mother-right) to the cave-woman.

Then we come to neolithic civilisations, when polished tools took the place of chipped. Several of these civilisations must have entered the Archipelago from the east and not down the Malay Peninsula. For Malaya lacks the perhaps oldest Malaysian neolithic type—so old that it is common to Java and the Philippines—a clumsy adze with a pronounced trapezoid cross-section (fig. 1). It also lacks the sharp-necked cylindrical Dravidian axe of India, Japan, the Celebes and Sumatra, which has in cross-section the shape of an ellipse or lens and from its present-day use in New Guinea is sometimes termed the Papuan axe (fig. 2). And it lacks the "Philippine" axe with back partly cut away for shafting purposes, a type found also in Hongkong, the Celebes and Polynesia (fig. 3). But though it lacks East Indonesian types, the Peninsula is rich

*Sumatra — type Palaeolithic Artefact from Perak
(upper figure front; middle figure back view).*

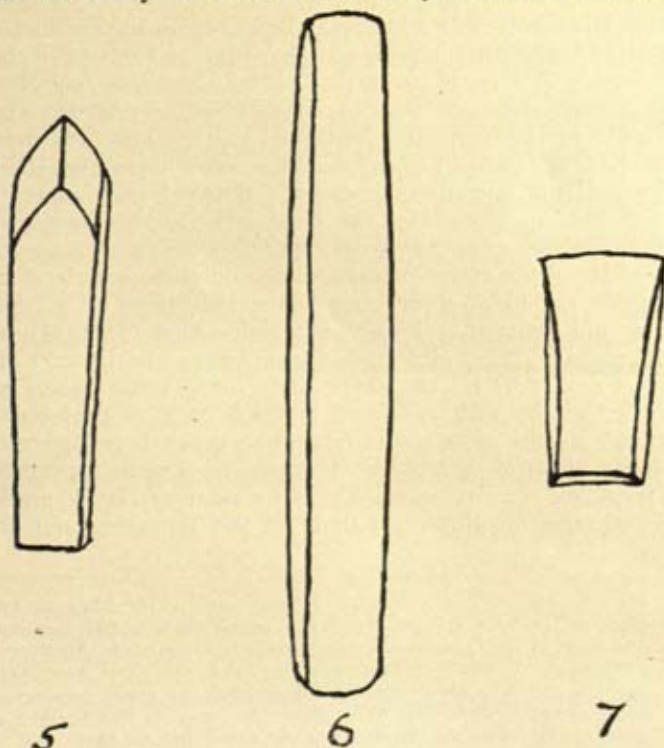
Bacsonian Proto-neolithic Artefact from Perak (front and side views).

in West Indonesian neolithic types that occur also in Sumatra, Java and Bali. Generally in Malaya these neoliths have been found not in caves but in rice-fields and near river-banks, as on the Tembeling, on the Bernam (at Tanjong Malim) and on the Kinta (at Batu Gajah).

Malaya knows only two specimens of the dented high-shouldered Mon-Khmer axe (fig. 4), one whose provenance is unknown, one from the Pahang River (fig. 2 Plate XL JRASMB vol. VIII, 1930). Probably they were imported by stray Mons, as their sphere stops above British Malaya. This high-shouldered or Austro-asiatic type occurs in the Philippines, in Indo-China, in Burma, in Assam Orissa and Chota-Nagpur in Northern India, and in the Munda district of southern India, and so covers the area of the Austro-asiatic language family. By 1500 B.C. Malay and Mon-Khmer late neolithic developed two distinctive types of axe, the high-shouldered Austro-asiatic type and the Malay pointed type* (*ib.* vol. VI, 1928, Plate XXXVIII fig. 2 with variants 1, 3 and 4 and Winstedt's "Malaya" p. 153), so that some time before this date must have been the epoch when the Malays of Sumatra and the Javanese left the continent

* Note.—Dr. Heine-Geldern notes fig. 5 as the 'pointed' axe characteristic of Malaya, with which the beaked axe of Java is associated. No. 6 is of a type recorded—till Mr. Evans illustrated it as common in

of Asia. Judging by the practical identity of the systems of mother-right obtaining among the Khassis of Assam and the Minangkabau Malays, that social institution must have been highly developed well before Austro-asiatics and Austronesians parted company, namely in 'Austrian' times or by 2000 B.C. at least:—cord-pottery and pig-rearing are thought to have belonged to the same civilisation.

A civilisation apparently associated with river-banks produced in Perak on the west coast of the Peninsula graves built of granite slabs. These graves have been unearthed at Changkat Mantri on the Bernam River, and at Sungai Kruit off the Sungkai River, while another is recorded from the Slim River:—one of them has been rebuilt in the garden of Taiping Museum. These cists are closely related to the dolmen and are of a type not uncommon in Java where they extend from a late neolithic to an iron age:—the Philippines, also, have tombs said to be of a similar type. With the Perak cists have been found iron socketted tools, cornelian beads, stone pounders, rough pottery and bronze utensils. These iron tools have also been unearthed at Klang (along with a bronze bell-like object—Winstedt's "Malaya" p. 155—), at Tanjong Rambutan and Sengat in Kinta and at Bengkong in Batang Padang. Thirteen iron implements including a spear-head and several of these socketted tools were found at Bukit Jong on the Tembeling River, close to a stone quoit disc, a cross-hatched stone pounder, cord-marked pottery and some fragments of bronze. From the wash-boxes of Kenaboi mine in Negri Sembilan have come two similar quoit-discs, a long late neolithic chisel and two bronze adzes (*ib.* p. 154) resembling specimens from Rasa and Tanjong Malim and Indo-China. Other objects from the Tembeling are several 'cut-outs' (from the centre of quoit-discs and stone bracelets) and an earpendant of black stone, as also the tympanum of a bronze gong of a kind common in Java and in Indo-China (JRASMB vol. VI, 1928, plate XLII). This type of gong belongs to the later Han period (1st cent. A.D.). In Tonkin and North Annam where also they are associated with socketted bronzes, neoliths, cord-marked pottery and shanks of worked iron, these gongs bear designs of magic boats identical with those still used for Dayak funerals, of figures pounding rice, of figures blowing a peculiar Dayak musical pipe and of birds identical with those on the Tembeling and Java gongs.

Pahang—only from the Mekong (Upper Laos). The Malayan types of neolith have not been found in Tonkin, Annam and Kambodia. Are they, Heine-Geldern asks, the artefacts of an early Austronesian civilisation, and did the Austro-asiatics take over these Austronesian neoliths and drop their own high-shouldered axe when they invaded Malaya and brought the Mon-Khmer language to the Semang and Sakai? Or did the Austro-asiatics come before they had the shouldered axe? Or very late in a metal age? Or did they come twice, once very early, once about 200 A.D. when Funan's Khmer rulers invaded Malaya? Stratigraphical excavations may throw light on the problem.

Later still in the iron-age comes the Indian settlement near Kuala Selinsing, Perak. Along this beach have been picked up hundreds of cornelian, glass or paste and shell beads, portions of bracelets in stone and in blue green glass, some pottery and cross-hatched pottery stamps. The commonest types of glass-beads are opaque yellow, opaque blue, opaque green, clear blue, clear yellow, dark red, and orange paste with dark-red striations. One type has "a core of non-translucent yellowish paste, plated with gold-leaf which is covered with clear yellow glass." Parti-coloured beads have been found in an East-Java dolmen, thought to be of Indian type. Beads of most of the Selinsing types occur in Philippine graves of the iron-age, at Santubong in Sarawak and glass-beads on Papan Island off Borneo. A gold ornament bearing the figures of Vishnu on his Garuda, has been unearthed at Selinsing and in a hole left by the roots of a fallen tree a cornelian seal engraved with the name of a Hindu prince Sri Vishnuvarman, in Pallava characters of the 5th century A.D. The Selinsing settlement, therefore, is no longer prehistoric but must have been an Indian trading station like others of the same period with Pallava inscriptions, Taruma in West Java and Kutai in Borneo.

The definition of the two Bacsonian periods and of the four neolithic periods, referred to in this paper, is the work of Callenfels. The surmise that the beads at Selinsing were Indian was made by Evans before he discovered the engraved seal of the gold ring. A paper by Mr. Evans will shortly appear describing his Selinsing discoveries. It cannot be emphasized too often that to be reliable modern prehistorical research must proceed by the method of meticulous scientific excavation adopted at Gunong Pondok, so that the position of the different layers of culture may be determined. Chance specimens have little value except as leading to places likely to yield the scientist results. Discoverers of chance specimens should invite scientific excavation before the site of their find is disturbed.

Muslim Tombstones in Raffles Museum.

By R. O. WINSTEDT, C.M.G., D.Litt.

(Plates XXIII—XXVIII.)

(1). In Number 85 of the Journal of the Straits Branch of the Royal Asiatic Society, March 1922, pp. 1-3, pls. I-III, the veteran Dutch scholar J. P. Moquette allowed the Society to print a translation of his article on the Grave-Stone of Sultan Mansur Shah of Malacca (died 1477 A.D.), now in the Raffles Museum, Singapore.

(2). In the same paper he distinguished the Sultan's grave-stone from another stone, that has a round hole pierced through it, —a hole perhaps used for the taking of oaths. On both sides are texts from the Quran, which the deceased Dutch scholar was unable to decipher—This stone also is in Raffles Museum and is illustrated in J.S.B., R.A.S. No. 78, June 1918, Plate II.

(3). Heer Moquette was also good enough to give his opinion on Plate XXIII, figs. I & II of this article. On fig. I he deciphered the following inscription:—

هذا قبر المغزور المرحوم الراجي الى رحمة الله تعالى (1)

ناخدا حاجي الكنبايي بن جمال الدين (2)

التاسع من شوال سنة ثلثة وستين وثمانماية (3)

On fig. II he read the following:—

On the topmost of the three sections (1) the *Kalimah* followed by the words:

وصلى الله على محمد واله وسلم

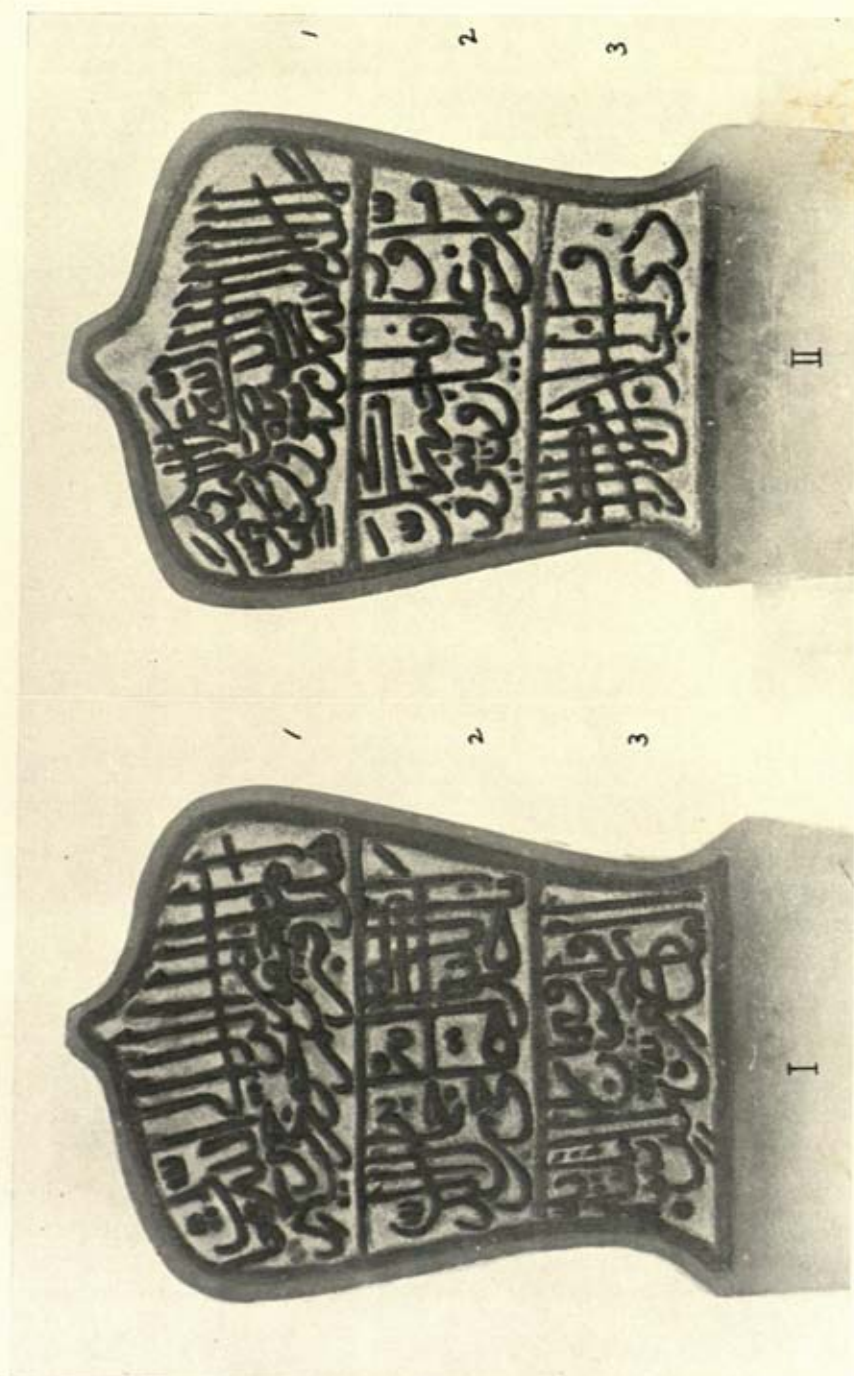
كل من عليها فان ويبقى وجه ربك (2)

ذي الجلال والاكرام (3)

Fig. I therefore bears the inscription "*This is the grave of the pious deceased who beseeches the mercy of Almighty God, Nakhoda Haji al-Kanbaiy (the Sea-Captain Pilgrim from Cambay) son of Jemal-al-din who died on the 9th of the month Shawal in A.H. 863*" —9th August, 1459 A.D.

Fig. II in addition to the *Kalimah* is inscribed with verses 26 and 27 of Surah 55 of the Koran:—"All on earth shall pass away, But the face of thy Lord shall abide resplendent with majesty and glory."

R. O. WINSTEDT: Muslim Tombstones in the Raffles Museum.

I

II

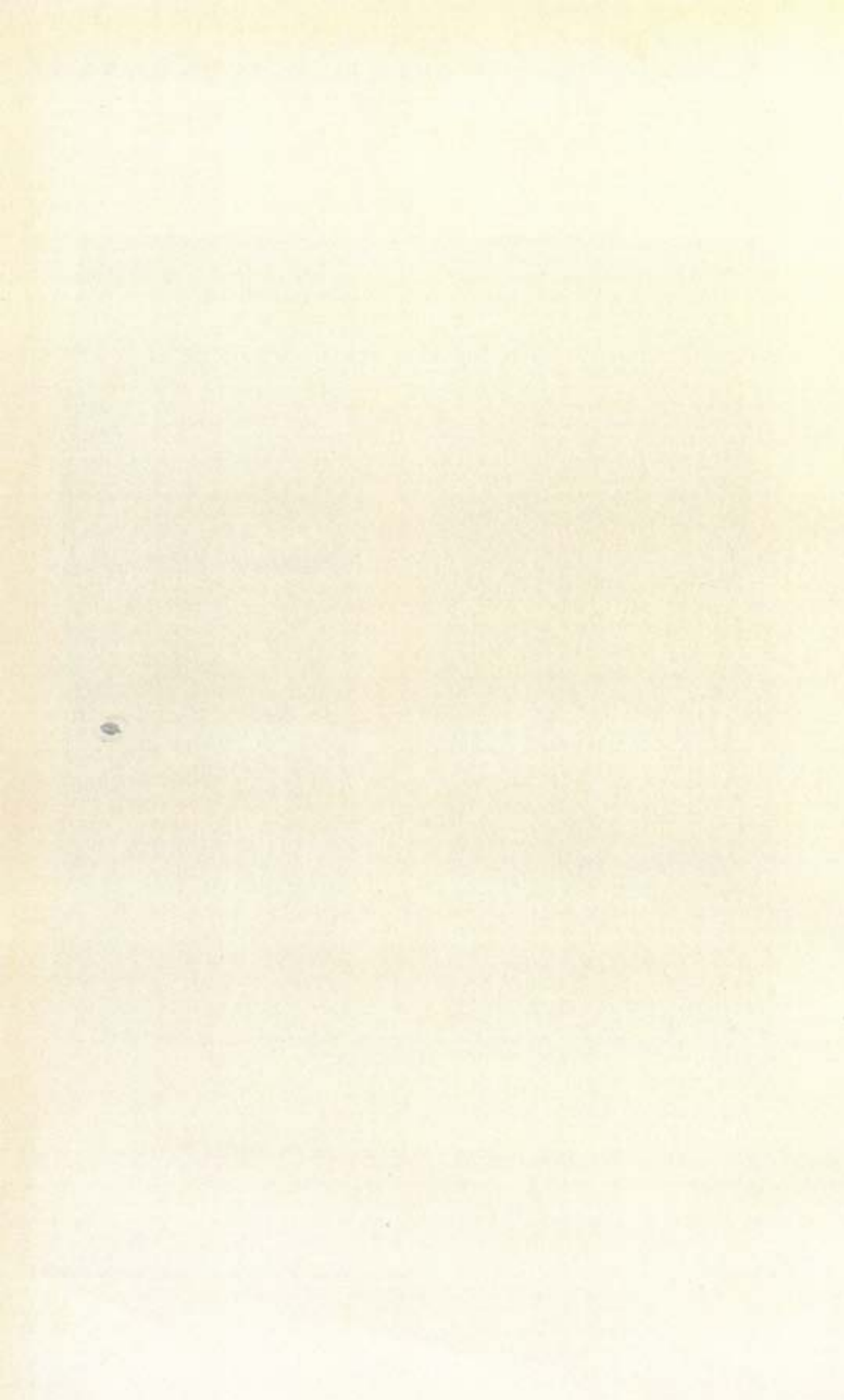
R. O. WINSTEED: Muslim Tombstones in the Raffles Museum.

R. O. WINSTEDT: *Muslim Tombstones in the Raffles Museum.*

Figs. I & II are photographs of *two* stones now in Raffles Museum, but in Moquette's opinion almost certainly both belong to the same grave. The shape, he adds in his unpublished letter, is not unusual for the date. Who Nakhoda Haji of Cambay was is unknown. The name makes it almost certain that the stone was one of those from the old Fort wall, Malacca, presented to the Museum in 1852 by the Resident Councillor. In Sumatra, also, Muslim influence from Gujerat was strong.

(4). Raffles Museum possesses another grave-stone (Plate XXIV figs. 1, 2, and Pl. XXV, figs. 1 & 2.) on which Moquette was kind enough to give his opinion. He deciphered its inscriptions as follows:—

Plate XXIV, fig. I, the front-side of the stone, bears the words

المحتاج الى رحمة الله

الملك الجليل البار (ي)

اسماعيل بن حاجي ناصر الدين بن اسماعيل لاي

*Our hope is in the mercy of Allah
The King, the Lord, the Creator!
Ismail son of Haji Nasru'd-din son of
Ismail Lai (?).*

Plate XXIV, fig. 2, the back of the stone, reads:—

في تاريخ خامس شهر (ذي) القعدة في ليلة

الجمعة لسنة اربع وثمانين وثمانماية

من الهجرة النبوية عليه الرخوا (ن) والتحية

*On the date, the fifth of the month Dzu'l-Kaidah on
Friday night in the 884th year after the Hegira of the
Prophet on whom be grace and peace: (=18th
January, 1480 A.D.).*

Plate XXV, the edges of the stone, read:—

المغفور المرحوم المشهور الفقير الى رحمة

الله تعالى اسماعيل بن حاجي ناصر الد (بن)

*The pious deceased the renowned Fakir,
To the mercy of God Most High
Ismail son of Haji Nasru'd-din.*

On the top is the text (Surah XXVIII, 88).

كل شيء هالك الا وجهه

Everything shall perish except His Face.

Who was Ismail the son of Haji Nasru'd-din the son of Ismail (? Lai)? The date of his death makes it almost certain that this stone also came from Malacca. Actually the 18th January, 1480 A.D. was a Tuesday, but mistakes in the day of the week are common.

(5). There is only one other fragment of a tomb in Raffies Museum that bears an epitaph (which is illegible) beginning

هذا قبر العيد (?)

and verse 26 of Surah 55 of the Koran, which appears also on grave (3)—

كل من عليها فان

(6). There is a footstone inscribed on front (Plate XXVI) and back (Plate XXVII) with verses 22, 23 & 24 of Surah LIX, on the sides (plate XXVIII) with verses 16 & 17 of Surah III (as far as 'الاسلام' and on top, front, back and sides are repeated four times the verse 13 of Surah LXI.

نصر من الله وفتح قريب وبشر المؤمنين

Help from God and speedy victory. Bear thou these tidings to the faithful.

(7). There is one other fragment without value.

R. O. WINSTEDT: *Muslim Tombstones in the Raffles Museum.*

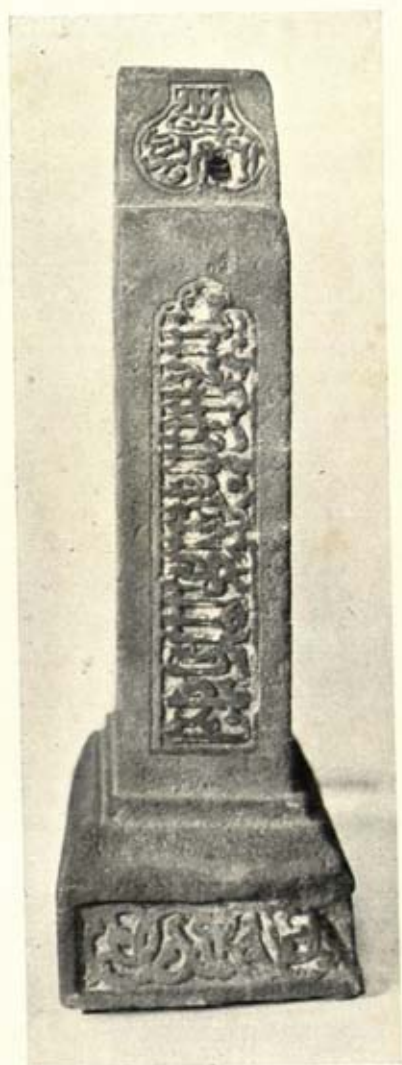

R. O. WINSTEDT: *Muslim Tombstones in the Raffles Museum.*

R. O. WINSTEDT: *Muslim Tombstones in the Raffles Museum.*

Mother-right among Khasis and Malays.

By R. O. WINSTEDT, C.M.G., D.Litt.

It is more than thirty years since Father Schmidt discovered a relationship between three sub-groups of languages, (a) Sakai, (b) Khasi, and (c) Mon-Khmer, Cham and Munda and labelled the whole group Austro-asiatic. He concluded that "the first two are in a stage of development earlier than that of the last, a fact which is important for determining the relative times of the migration of each group to its present seat." He also in 1899 labelled the languages of Oceania Austronesian, a name that includes three related sub-groups, Indonesian (to which Malay and Minangkabau belong), Melanesian and Polynesian. He included Austro-asiatic and Austronesian in one great united whole, the Austric family. There is therefore a remote linguistic affinity between Khasi (of Assam) and Malay. Considering the time since migration of these languages took place, the resemblance in the phonetic and morphological structure of Khasi and Malay and even the agreement in their vocabularies are remarkable. (The *Khasis* by Lt.-Col. P. R. T. Gurdon, C.S.I., London, 1914, pp. 200-219 and JRASSB. No. 77, 1917, pp. 251-257). The adze of Khasi is the high-shouldered neolith of Mon-Khmer type (of which only two stray specimens have been found in Malaya) and prehistorians tell us that by 2000 B.C. at the latest this Mon-Khmer late neolith was differentiated from the pointed Indonesian (Malay) type and that this must have been the epoch when the Malays of Sumatra and the Javanese left the continent of Asia. Both Khasis and Malays use menhirs for their dead, but those of the Khasis are more elaborate than the two-or-three-feet high granite flakes that mark the graves of the Muslim Malays of Negri Sembilan. Next to language, the most remarkable thing the two peoples have in common is almost identical systems of mother-right. Of the social system of the Sakais, in spite of the mass of material collected, we have few reliable data: the only trace of mother-right, if trace it is, is that the groom goes with his bride to her parents' hut for a few days, but the conditions of Sakai life would preclude an elaborate matriarchy. The matrilineal system of the Chams seems to resemble that of the Malays and Khasis. "Family," writes Baudesson in his book on 'Indo-China and its Primitive People,' "is traced through the mother. The children take her name, adopt her religion if they are the issue of a mixed marriage, and remain her property in case of divorce. Inheritance descends in the female line only. A woman is the principal figure in many of the domestic ceremonies and she retains at all times the right to select her husband."

Among the Khasis many clans trace their descent from ancestresses who are almost deified. Below the clan comes the sub-clan (*kpoh*=womb=Malay *pérut*, womb, sub-clan), all des-

cended from one great-grandmother. Below the sub-clan is the family. "Ancestor-worship in common and clan sepulchres in common seem to indicate that the original unit was the family, for there would be no reason for the members of a clan to worship the same household gods and to deposit the remains of the clan members in the same tomb, unless there was some strong tie, such as that of consanguinity, binding them together." Moreover the clans are strictly exogamous. "A Khasi can commit no greater sin than to marry within the clan." A Khasi cannot marry two sisters but he *can marry his deceased wife's sister... He cannot marry the daughter of his father's brother or of his father's paternal uncle.* But provided the brother is dead, he can marry the daughter of his mother's brother,—who belong to a different clan to that of the mother i.e. to the mother's brother's wife's clan. *His wife's elder brother is head of her house but her husband has executive control.* After divorce the mother always has custody of the children. Polygamy does not exist. If the female members of a family have died out, the males may adopt a girl from some other family to perform funeral and other religious ceremonies and therefore to inherit the family ancestral property. The girl takes her place as youngest daughter and becomes head of the house.

Let us compare this system with the Malay. There are many relics of ancestor-worship among the Malays, especially of the founders of settlements, medicine-men and Muslim saints. (*Shaman, Saiva and Sufi* pp. 14-17; JRASMB., Dec. 1924, pp. 264, 270-5). In the Minangkabau States of Negri Sembilan the names of the ancestresses of many clans and sub-clans are recorded in folklore, and the grave of at least one, Sendok Mas, the mother of the first territorial chief of Muar, is a sacred-place. But several reasons militated against the worship of ancestresses in Negri Sembilan. The States belonged originally to the *patriarchal* rulers of Malacca, who appointed male territorial chiefs. Again, when the Minangkabau colonists arrived, the country was populated by pagan proto-Malays. In some cases the colonists may have married pagan women; in all cases their matrilineal organisation made them invent a title to the land through the original female inhabitants. But to worship a pagan female, whether she is a fiction or an historical entity, is asking a lot from the laxest Muslim. In Negri Sembilan, however, there are the clan (*suku*), the sub-clan, whose name "*the womb*" is identical with the *Khasi* name, and the family. The clans are strictly exogamous. The inability of two sub-clans to trace descent to a common ancestress is their passport to intermarriage. The breach of exogamous custom is for Malays as for Khasis incest and used to be punished by death (or outlawry) and confiscation of property, though the territorial chief could commute this penalty to heavy fines and today the British Penal Code refuses to recognise it as a crime. By the Malays as by the Khasis *marriage with a deceased wife's sister is allowed* and is in fact a common practice. In spite of Islam and

the rubber boom, monogamy is the general rule with the matrilineal Malays. The children of a brother and sister can intermarry. The marriage of the children of sisters is of course prohibited *and, as with the Khasis, the marriage of the children of brothers, though outside the matrilineal ban is forbidden*—the modern fiction being that on the decease of a father the uncle becomes his niece's *wali* and on the decease of father and uncle, the male cousin becomes the *wali*—an objection not really raised by Muslim law. A Malay cannot marry during his wife's life another woman of her tribe. The Malay is a lodger in his wife's house. Her mother and eldest brother and the tribal authorities look after a girl's interests. In Minangkabau the head of a married household is the wife's eldest brother, as among the Khasis. On divorce the Malay like the Khasi mother has custody of the children. A girl or even a man may be adopted into a Malay sub-clan (JRASMB., Aug. 1929, pp. 39-47): full adoption of a child gives it full rights of inheritance.

Among Khasis only women inherit the property. *The youngest daughter*, whose house is the place for all the family's religious ceremonies, *gets the lion's share i.e. the family jewellery and the family house* with most of its contents. But all the other daughters get a share of their mother's property. They must repair the house of their youngest sister free of cost but she cannot sell it without their unanimous consent. If the youngest daughter dies, she is succeeded by her next youngest sister. Failing daughters, a mother's property goes to her sister's youngest daughter, who will be succeeded by her youngest daughter and so on. Failing sister's daughters, succession reverts to the mother's sisters and their female descendants. No man can possess landed property unless it has been self-acquired. Property acquired by a man before marriage belongs to his mother, that is, to his clan. If a married man dies and leaves acquired property, in some districts his heir will be his mother, excluding wife, sons and daughters:—if the wife undertakes not to remarry, she will inherit half of her husband's property, which will go at her death to her youngest daughter by him. In some districts the property acquired by a man after marriage goes to his wife and children, the youngest daughter getting the largest share on the death of her mother. If there are no daughters, acquired property is equally divided among the sons. A gift of acquired property to any amount can be made during a man's life but he cannot leave it by will except in accordance with the custom.

Among the Malays only women inherit ancestral property. In Rembau "should there be more than one daughter, it is a duty of the father, or the husband, to build a house for his daughter, or wife, on a convenient site on the ancestral property. *The mother's house is inherited normally by the youngest daughter*, who undertakes in return to look after her in her old age. The rice swamp is divided equally among the sisters. Should a daughter predecease her

mother, her female descendants obtain collectively an equal share with their aunts." (JRASSB. No. 56, 1910, p. 68). Failing daughters, a woman's property goes to her sisters and her sisters' daughters and so on. Property acquired by a man as a bachelor goes to his mother or his aunts whether he dies unmarried or married. Property acquired by a man after marriage goes on his death to his wife and her issue by him—kampong, rice-land and orchards exclusively to girls, rubber land, money and movables equally to sons and daughters, the sons' shares in due course reverting to the sisters. In Minangkabau a father can transfer not more than half his acquired property to his children in his lifetime. After death, the distribution of his acquired property cannot be affected by will: it follows the custom.

Among Khasis and Malays tribal chieftainships of all ranks go to men, who become eligible through their mothers. By Malays these officers are elected. Among the Khasis the sons of the eldest uterine sisters inherit in order of priority of birth but they are subject to election. The Siems or Chiefs of the Khasis derives their revenue from State lands, from a voluntary contribution to meet the cost of public ceremonies and tolls levied on markets. The Ruler of Negri Sembilan used to be supported by the produce of certain court lands, by offerings on great festivals and a toll on cock-fights. In three Khasi States, there are two main branches of the Siem family, a Black and a White, from either of which Siem may be chosen as the electors wish. This reminds one of the Malay system of the rotation of offices and that there may be traces of "black" and "white" Malay families. (JRASMB. May, 1931, p. 136). And it rather looks (Gurdon, p. 73) as if the electoral divisions of the Khasi State may have been based on the number four, just as the Minangkabau State was once composed of four divisions. The Khasi priest, like the Malay shaman, has a female assistant.

The system of mother-right, occurring among American Indians, among the Nayars of Malabar, in Melanesia and in many other parts of the world, is too widespread to be evidence of racial relationship. But certainly the resemblances between the Khasi and the Malay systems are startling.

Often borrowed, customs and beliefs are not irrefragable evidence of any connection between races. But joined with the evidence of anthropology, linguistics and social organisation, the frequent similarity of customs that are apparently primitive perhaps deserves remark. By the Malay and by the Khasi, the umbilical cord is cut by a bamboo-knife and the placenta are preserved for some days in an earthen vessel. Both races call parents not by their own names but mother (or father)—of-so-and-so, naming the child. Both use eggs for divination, the Malay on bringing home the rice-baby and in cases of illness, the Khasi on the occasion of religious sacrifice and at funerals. Khasis, Sakais and Malays obtain

omens from dropping leaves into water (Gurdon, p. 119; SSS. p. 78). To both races it is tabu to use the sickle for reaping. Both races use the cock for sacrifices. Neither race cares for butter, ghee or (until tin milk was imported) milk. Both used ordeal by water (Gurdon p. 94; Skeat's "Malay Magic" p. 542).

Both races seem to have identical traps and snares. The spring-gun impelling an arrow, pit-falls with bamboo caltrops at the bottom, nooses for roping deer, a concealed platform which sinks under the weight of an animal and releases a roof weighted with stones that crushes the beast beneath, bird-snares of bamboo limed with the gum of the jack-tree—all these are common to both races. Tuba is used for fishing by Khasis and Malays. Children of both races fly kites and indulge—as in Trengganu—in spinning peg-tops. Neither race till recently used the potter's wheel.

All my information about the Khasis comes from Col. Gurdon's book, referred to above. The chief works on Malay mother-right are Parr and Mackray's "Rembau" (JRASSB. No. 56, 1910); E. N. Taylor's "Customary Law of Rembau" (JRASMB. August, 1929); Wilken's "Malayan Sociology" (Paper on Malay Subjects, Kuala Lumpur 1921)—translated from the Dutch, "Matriarchy in the Malay Peninsula" by G. A. de C. de Moubray (London 1931). There are also various other articles in the "Papers on Malay Subjects" and in the Journals of the Asiatic Society (Malayan Branch).

Three of Eredia's Illustrations.

By J. V. MILLS, Malayan Civil Service.

(Plates XXIX—XXXI.)

The accompanying illustrations, it has been represented, may be of interest to members. They are taken from the "Declaração de Malaca e India Meridional com o Cathay" written in 1613 by Emanuel Godinho de Eredia (born at Malacca in 1563).

The manuscript is preserved in the Bibliothèque Royale at Brussels (No. 7264). A Portuguese transcript with a French translation, and reproductions of Eredia's illustrations, was published in 1882 by Janssen, in a volume entitled "Malaca, l'Inde Méridionale et le Cathay." Copies of Janssen's book are to be found in Raffles Library at Singapore and in the Penang Library.

An English translation, based on Janssen's transcript, was published in JRASMB., Vol. VIII, Part I, 1930: which (p. 285) contains a note on the manuscript.

The present reproductions are photographs from the manuscript courteously supplied by the Conservator-in-Chief of the Bibliothèque Royale.

(Plate XXIX.)

Folio 47 R.

"Portrait of Master Francisco Xavier of the Order of the Company of Jesus. 1542 A.D." It has been said that this portrait of St. Francis does not resemble any of those which appear among the materials which the Bollandists collected in order to write the life of this saint in the *Acta Sanctorum*.

Several portraits of St. Francis will be found in "The Life of St. Francis Xavier" by E. A. Stewart: 1917.

A life of St. Francis in 4 volumes is being written by the Reverend Father Schurhammer, S.J., of Berlin.

(Plate XXX.)

Folio 61 V.

"Chorographic description of the locality of the fortress of Muar, founded by the "Descobridor" Manuel Godinho de Eredia. 1604 A.D."

Cf. JRASMB., Vol. VIII, Part I, 1930, p. 71, for Eredia's account of his naval and military activities and the foundation of the fortress at Muar.

"Descobridor" ("Discoverer") means 'officer commissioned to organize the work of exploration and discovery.'

The fortress was placed on the south bank of the Muar river immediately to the west of the stream now called Sungai Bentayan.

The scale of this illustration is about $\frac{1}{4}$ mile to 1 inch.

Journal Malayan Branch [Vol. X, pt. I,

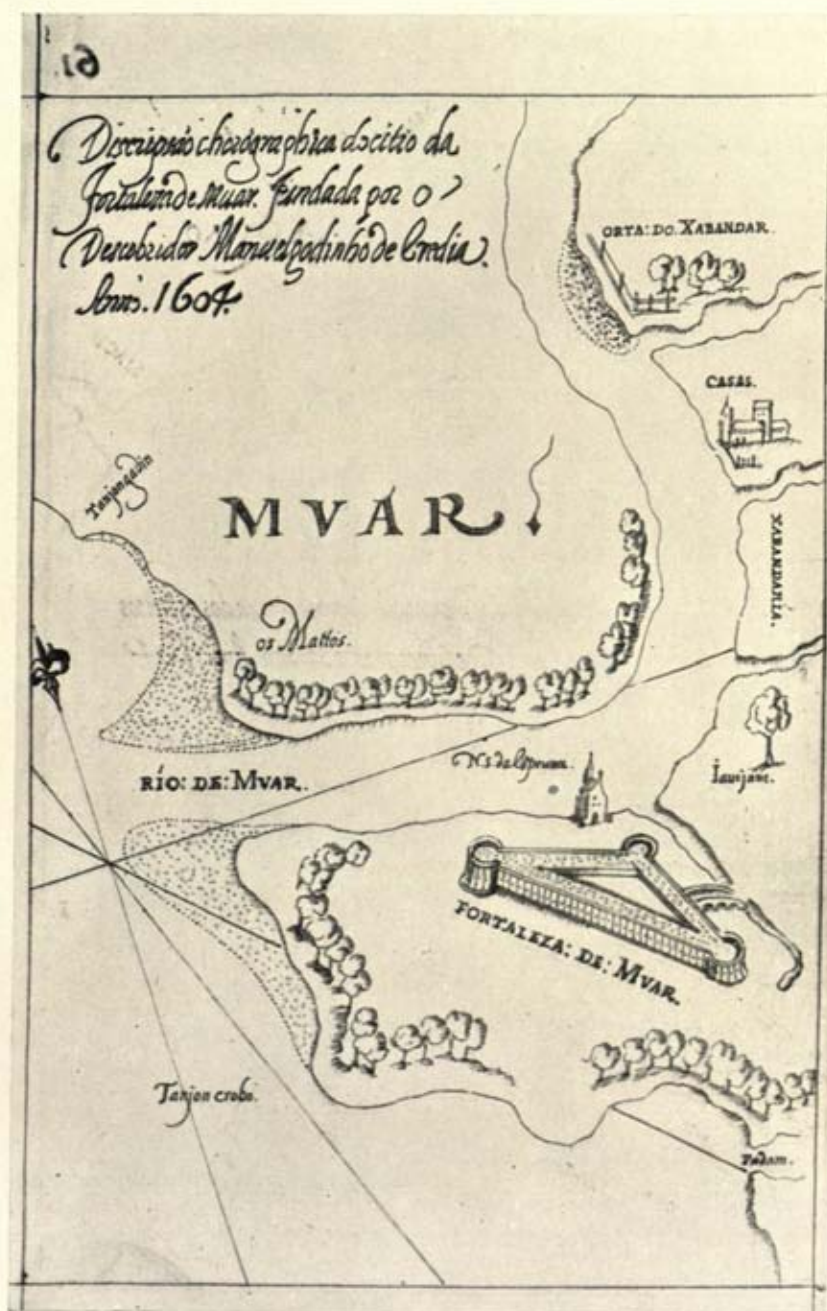
47.

RETRATO DE MICER FRANCISCO XAVIER
DA ORDEM DA COMP. DE IESV. Anno. 1542.

„Portrait of Master Francisco Xavier of the Order of the
Company of Jesus. 1542 A. D.”

„The Locality of the Fortress of Muar”.

82.

RETRATO: DE: EMANVEL: GODINHO:
DE: EREDIA:

„Portrait of Emanuel Godinho de Eredia”.

Key.

Os mattos—'the woods.'

Tanjon Gadin—'Tanjong Gading.'

ORTA DO XABANDAR—'Harbour Master's Garden.'

CASAS—'houses.'

XABANDARIA—'Harbour Master's Office.'

Jauejaue—unexplained: a tree, perhaps jawi-jawi, *ficus benjamina*.

FORTALEZA DE MUAR—'Fortress of Muar.'

N.S. de Esperanca—(The Church of) 'Our Lady of Hope.'

Tanjon Crobo—'Tanjong Kerbau.'

'*Padam*'—'Padang.'

(Plate XXXI.)

Folio 82 R.

"Portrait of Emanuel Godinho de Eredia."

For "Luca Antara" (which may perhaps represent Australia)

cf. JRASMB., Vol. VIII, Part I, 1930, p. 188.

Notes on some Malayan Place-names.

By J. V. MILLS, Malayan Civil Service.

I. *Batu Berantai*.

The 10th chapter of the "Malay Annals" relates the attack on Singapore made by the sword-fish (*todak*).

(*The Journal of the Indian Archipelago*: Vol. V, (1851), p. 319). "Rajah Sri Maharajah, attended by his nobles, came to the beach and formed a rampart with the legs of the people, endeavoured to prevent the Todaks from landing, but his efforts were ineffectual. The Todaks, numerous as the falling rain, cut through the legs of the people and were not restrained. At last a boy said "What use is there in our forming a rampart with our legs, it were better that we formed one of plantain stems." When the Raja heard this he commended the boy's quickness and ordered a rampart to be formed as advised. The Todaks now striking against the rampart became fixed and were easily destroyed..... Afterwards the great men represented to the Rajah that the talents of the boy, shown by his counsel to-day to be so great in his youth, might become dangerous to the state when he grew up, and they recommended that he should be put to death. Accordingly the Rajah ordered him to be killed, and he was killed."

A legend still current in Singapore qualifies this account of the boy's death.

According to this legend, the boy was kept in chains pending the Raja's decision as to his fate. The boy took this opportunity to emphasize that he could constitute no danger to Singapore or its Rajah if he was permitted to go to the island of Batam. The Rajah agreed, and ordered that, if the boy was able to swim in his chains to the island of Batam, his life was to be spared.

The boy made good headway across the Strait, but near the rocks now known as Batu Berantai he was unable to cope with the eddies and the weight of his chains, and sank beneath the surface. From this incident the rocks were known as "Alang berantai," the barrier of chains.

Below the surface of the water the rocks are cut away, and fish are plentiful beneath the over-hanging arch.

The Malay fishermen know this, and dispose their boats in such a position that the current will carry their lines underneath the rocks. There is great danger of their lines being caught in the rock, however, and when this occurs there is no alternative but to cut the line.

II. *Bulla*.

Resende (c. 1638), in his account of Malacca, after referring to "the chain of islands called Bintang," continues "Here close to the Straits of Singapore, is the port of Bulla, thickly populated with Malays and frequented to excess by numbers of merchants from all the southern tribes, who come here to sell their wares, from which the King of Pam (Pahang) receives great profit. They come here rather than go to Malacca because of the great abuses committed by the captains of that fortress."

(*JRASSB.*, No. 60. (1911), p. 9).

It seemed to the present writer, when examining the manuscript (Sloane MS. No. 197) at the British Museum, that Resende intended to write "Bullaō"; which may represent "Bulang."

One suggests, therefore, that Resende refers to Bulang Bay on the north coast of the island of Batam.

Two hundred years later Bulang Bay appears to have played the same role, *mutatis mutandis*, as in the time of Resende: Horsburg (1843) writes "Boolang Bay, in Battam Island, or Pulo Battam, situated about 13 or 14 miles E.S.E. from Singapore, affords safe anchorage, and has lately been frequented by American ships; here they receive cargoes, and trade with Singapore, in order to evade the expenses that would be incurred by going direct to the latter port, as the former place is out of the limit of the British possessions. (*The India Directory*. II. p. 272).

III. *Hsi-li* (昔里)

Wang Ta-Yüan (汪大淵) in his *Tao i Chih lo* (島夷志叟) or "Description of the Barbarians of the Isles," written in 1350, recounts an attack made on Singapore by the people of Hsien (暹), Siam:—"(Thus) in recent years they came with seventy odd junks and raided Tan-ma-hsi (單馬錫) and attacked the city moat.

(The town) resisted for a month, the place having closed its gates and defending itself, and they not daring to assault it.

It happened just then that an Imperial envoy was passing by (Tan-ma-hsi), so the men of Hsien drew off and hid, after plundering Hsi-li (昔里)."

(*T'oung Pao*. Vol. XVI, (1915), p. 100).

1932] *Royal Asiatic Society*.

Clearly Hsi-li must have been within striking distance of Singapore, and the present writer suggests that the place plundered by the Siamese was situated in Keppel Harbour, the *Sēlat* (Malay 'strait'), of which Hsi-li (Cantonese, *Sik lei*) may be a transliteration.

The word *sēlat* is the origin of Shek Lat (石叻) often shortened to Lat, one of the Chinese names for Singapore; and the name Shek lat mun (*Sēlat*-gate, strait-gate) is used to designate the Keppel Harbour and Telok Blanga districts. (cf. JRASSB., No. 23. (1891), p. 59; No. 42. (1904), p. 134; No. 46. (1906), p. 203).

IV. *Ka-wang and Ki-pei Islands.*

Huang Shēng ts'eng (黃省曾) in the *Hsi Yang Chao kung tien lu* (西洋朝貢典錄) or "Record of the Tributary Nations of the West," written in 1520, gives the course followed by junks going from Malacca to Su-mên-ta-la (Sumudra, on the north coast of Sumatra). The course leads by the island of Ka-wang, or "the island of the false King" (假王之嶼), Ki-pei island, or "cotton island" (吉貝之嶼), and then by Ki-ku island or "Chicken-bone island" (鷄骨之嶼 the Aroa Islands), Shuang hsü or "Double Island" (雙嶼 The Brothers), and Tan Island or "Single Island" (單嶼 Pulau Berhala), to "A-lu" (Aru) on the east coast of Sumatra. (*Young Pao*. Vol. XVI, (1915), p. 145).

The sailing directions in the *Wu-pei-pi-shu* chart (c. 1400) give the course in the opposite direction: George Phillips translates "From which place [Aru] another five watches S.E. by E. bring the vessel up to Tan-seu 單嶼 (Varela island?) from which in a S.E. by a little E. direction four watches put the vessel off the Brothers, from which in a S.E. and a S.E. by E. direction for fifteen watches the Aroe islands (?) are reached, three watches further S.E. by E. bringing the vessel to the South Shoals, from which S.E. by E. in three watches Malacca is reached." (*Journal of the China Branch of the Royal Asiatic Society*. Vol. XXI.

Journal Malayan Branch [Vol. X, pt. I,

(1886), p. 31). What Phillips calls "the South Shoals" are represented in the chart by the name Mien Hua Sha (繇花淺, "cotton shoals"): they are to be identified with the "south sands" of the British Admiralty Charts, e.g. No. 794 and 1355.

Now

(1) the *Wu-pei-pu-shu* chart marks two places on the coast between the Klang River and Malacca: the more northerly place is called Mien Hua hsü (繇花嶼) "cotton island" and the more southerly is called Ka wu hsü (假五嶼) "false five islands": just off the coast, close to "cotton island," the chart marks "cotton shoals":

(2) the proper course for a sailing-ship proceeding from the Aroa Islands to Malacca lies almost due east towards Parcellar Hill (Bukit Jugra): the Hill is an important leading mark in navigating the east-and-west channel between the North Sands and South Sands: so much so that, according to Dampier, pilots would lay-to in thick weather until they could see the Hill:

(3) Arab, Chinese, and Portuguese navigators all connected Parcellar Hill with the adjacent shoals: Ibn Majid (1462) speaks of "Pulaw Pasalar which is with Kafasi" (*Journal Asiatique*. Tome XII. (1918), p. 399): the Chinese call the South Sands "Cotton Shoals" and Parcellar Hill "Cotton Island": the Portuguese used the designation "Capacia," "Capasia" and "Capacea" to denote the Hill and the Shoals (*Journal Asiatique*. l.c.):

(4) cotton, before its introduction into China, "was called 吉貝 *Ke-pa* or 古貝 *Ku-pa*, a native name which we find back in the Malay *kapas* or *kapeh*" (Groeneveldt in *Essays relating to Indo-China*. Second Series, Vol. I. (1887), p. 259).

It seems reasonably certain, then, that Ki-pei island is Parcellar Hill; the occurrence of the form Ki-pei (*Ke-pa*) confirming the surmise made by the present writer (*JRASMB*. Vol. VIII, Pt. I. (1930). p. 123) that the origin of the Arabic, Chinese and Portuguese names is to be found in Malay 'kapas' or, to go further back, in Hindustani 'kapās,' meaning "cotton."

The designation 'island' apparently refers to a time when the hill was completely surrounded by water, as is Penang Island at the present day.

If 'Ki-pei island' is Parcellar Hill, 'Ka-wang island,' probably represents Cape Rachado: for it is difficult to suppose that this prominent feature of the coast-line would be ignored by the Chinese pilot.

The name, "the island of the false king" is curious: and it would seem to be a confusion of two names, viz. the Malay name "the lord's cape" (tanjong tuan) and the old Chinese name "the false five islands" (i.e. "the false Malacca," for Malacca prior to 1409 was known to the Chinese as "the five islands"), which appears in the *Wu-pei-pi-shu* chart (*JRASSB.* No. 53. (1909), p. 158: *T'oung Pao.* Vol. XVI. (1915), p. 131).

The designation "island" may be derived from its original insular character or from its appearance: Horsburgh notes that "when first seen, in coming from westward, it appears like an island" (*The India Directory.* (1843), II, p. 253).

V. *Ku bo lut.*

The original Chinese name for Kuala Kubu was 師牙岳, Cantonese *Sz-nga-ngok*, i.e. 'Selangor;' but a fresh triumph has been won for the transliteration theory of which the Railway is the chief protagonist, for the new station at Kuala Kubu Road glorifies in the name of 古毛律, Amoy Hokkien *Ku bo lut*.

VI. *Pulau Ular.*

Eredia's Pulau Ular, 'Snake Island,' situated near the western end of the Johore Strait, has been tentatively identified with Pulau Merambong. (*JRASSB.* Vol. VIII, Pt. I. (1930), p. 225). The identification is confirmed by Horsburgh who refers to "Pulo Marambon, called also Isle Cobra," and speaks of the western entrance of the straight as a channel "formed between Singapore and Snake Island." (*The India Directory.* (1843), II, pp. 263, 273).

VII. *Suara.*

"Once upon a time there was a poor Malay fisherman who lived near the sea-coast about 14 miles north-west of Klang.

One day when cutting fishing-stakes in the jungle he got lost and after wandering for a long time he was eventually led to safety by certain supernatural sounds (*bunyi*) which were not like human voices (*suara*).

From this incident the village where he lived was called *Bunyi*." So runs the legend. But modern progress is great and must not be denied. In the year of grace 1919 the Federated Malay States railway administration found that dislocation was being caused through the confusion in their documents between the names *Bunyi* and *Bangi*. So the former name was changed to *Suara*—which is precisely what it ought not to be.

A letter from Dr. J. Brandes on the Kerimun Inscription.

The following copy of a letter from Dr. J. Brandes was recently found among old papers.

Welteveden, Oct. 13th 1887.

Dear Sir,

From our Secretary I received the photograph of the Pasir Panjang inscription (Kerimun Islands), sent by the Honorary Directory of the Straits Branch of the Royal Asiatic Society, through the intermediary of Mr. Lavino, the Dutch Consul. I beg to thank the Directory for the benevolence shown in sending it, and have the honour by means of this letter to acknowledge the receipt and make you acquainted with the results of my study.

The inscription, of which the language is the well-known and and wide spread Sanskrit, is done in a somewhat antique Nagari-type. The difference between the latter forms in the inscription and those commonly used in printing Sanskrit-texts in British India is rather minute, as will be clear, if after perusal of my reading the inscription is compared with some Nāgāri texts. This likeness makes it also difficult,—perhaps impossible, to fix the time of the inscription, but there are reasons making it probable that the date of the (undated) inscription, is between 700—900 Saka. The very few inscriptions in Nāgāri, so far found in the Archipelago, all date from that time, the older from the beginning of the period, (cf. Tijdschrift Indische Taal-Land-en Volkenkunde XXXI, 235 sqq.).

In Roman type the inscription is:—

Mahāyānika

Golayantritacri

Gautama cripada (h)

Yantra in *golayantritā* is written with lingual *nt*; the common spelling is with dentals *vantra*. Behind the last character of the inscription (*dā* in *cripādāh*) the *visarga* is missing,

Literally translated into English it runs. "The illustrious feet of the illustrious Gautama, the Mahāyanist, who did possess an armillary sphere."

Golayantra is the Sanskrit name of the armillary sphere, an astronomical instrument formerly in common use. In his essay on Indian and Arabian divisions of the "Zodiac" by the only Colebrooke, (cf. his Essays, II 345 sqq.) this master of us all gives a description of the Hindu-form of the armillarium, and of other forms of this instrument. Even now it would be a phenomenon if some one in the Archipelago possessed such an armillarium, and used it to define an *eelijes*, for instance.

Gautama, the astronomer of the Kerimun Islands, was a Mahāyanist. As far as we know all Buddhism in the Archipelago was Mahāyana, of the northern church.

Cri, and also *pādāh*, are honorific. *Crigautama* is "the illustrious Gautama," *Cripādāh*, "the illustrious feet," just as *Gautama pādāh* "the feet of Gautama" would be "the illustrious Gautama." To illustrate the expression *Cri Gautama Cri pādāh* one may compare *Crimannarayana padair uhtam* "said by the feet of the illustrious Nārāyana" = "Nārāyana said": cf. the *Kang jeng* of modern Javanese (old Jav. *ikang jong*); the *Ka-bawah duli yang di-pertuwan* of Malay and the use of *paduka* as an equivalent of our "Majesty."

Before closing this letter of which the unidiomatic English I hope will be pardoned because the writer is a born Dutchman, who never had the opportunity of staying for sometime in an English country it will be of interest to call your attention to the printed Notulen Bat. Gen. K. S. W., XI, 97, XII, 107 and 133. In 1873 and 1874 it will be seen the Directory of our Society did try to produce a facsimile or squeeze, or something of this kind of the Kerimun inscription on the instigation of Mr. K. T. Holle of Waspada, but without success. The merits of Messrs. Skinner, Ashworth, and Haughton may not be underestimated for they did render the Kerimun inscription legible to interested people: theirs is the honour. And if you like to publish the essence of my results in one of the publications of the Society, I should be pleased if you would mention the fact here pointed out.

With my good wishes for your Society that she may flourish as she does, I have the honour, dear sir, to be

Your obedient servant,
(Sd.) Dr. J. Brandes.

To the Honorary Secretary
of the Straits Branch
of the Royal Asiatic Society.

13 Oct. '87

Gang Buntu,
Weltevreden.

I. Murut Basketwork.

By G. C. WOOLLEY.

(Plates XXXII—XXXVI.)

In its issue for September 1929 the Journal of the Malayan Branch, R. A. S. published some notes on Murut basketwork with illustrations of typical patterns. The present notes and illustrations deal with actual Murut articles in ordinary use, together with some further illustrations of patterns taken from photographs of mats made as samples to show patterns only. In some cases the photographer, in order to get better contrast, has photographed the back of the mat, and the black and white are therefore reversed.*

Figures 1, 2, 3 of Plate XXXII and 2 of Plate XXXIII are "Sitting mats," Tabir. A string is fastened in the centre of the upper triangular portion and tied round the waist, the mat hanging down behind. It is worn principally by the Tagals of Province Clarke and the upper waters of the Padas, and the Semambu, Peluan and Pensiangan tribes; it is not used now by the Muruts of Keningau or those of the Tenom plain. In figure 1, Pl. XXXII the black and white strands are arranged at regular intervals in each direction; in figures 2 & 3, Pl. XXXII the whole mat is made in black and short white strips are inserted over the black and the ends are neatly trimmed off so as not to project. Figure 2 of Pl. XXXII shows the Kinuai, "whetstone" pattern, and is made with the black and white strands going in opposite directions. The edges of the tabirs are bound with coloured cloth (imported, not native-made) with a further ornamentation of buttons; beads too are often used for this purpose.

Figures 4, 5, & 6 of Pl. XXXII and 4 of Pl. XXXIII are flat baskets like open satchels. They are called 'Tekiding' in the Upper Padas district, 'Balait' in Tenom, 'Barait' in Keningau, 'Kapa' in other parts. They are carried on the back by narrow strips of bark cloth forming two loops which go over the shoulder and under the arm. The cloth is passed through the two rings on the top outer edge of the basket (seen in Fig. 6, Pl. XXXII) or the loops at the top of the black strengthening bands seen in figs. 4 & 5 Pl. XXXII, then over the shoulder and under the arm back to the bottom of the basket where the ends are fastened in another ring or loop. This method of fastening keeps the mouth of the basket closed by its own weight. The principal patterns are:—Fig. 4, Pl. XXXIII, top and bottom, 'Simpalilit' (bands) and 'Sinusu' (triangular pattern) with a centre of the 'man' pattern, 'Pinongulun.' Fig. 5 has a similar top and bottom and a centre with 'split pinang' Inari Kusub or 'Pinongulansat' a bunch of 4 lansat fruit on a central stalk and small rings called 'Sinusulau;'

* I am indebted to the authorities of the British Museum for the photographs, except for those reproduced in Plate XXXVI which were taken for me by Mr. N. K. Pallant.

sulau are small discs of white shell which formerly were a form of currency, and were used also as a decoration on coats etc. The larger rings are called in Tenom 'Sinungkar bulu' *i.e.* the pattern left on the ground by section of the large bamboo which is used as a water jar: a Pensiangan name for them is 'Sinalaput' the end view of a blow-pipe. Fig. 6, Pl. XXXII has 'Simpalilit' bands at the top and bottom with bands of 'Tetagong' (snake) or 'Tinikotimog' (river) pattern; the centre part has a variety of 'Sinusu.' Fig. 4, Pl. XXXIII shows a variety of 'Senampang' check pattern. Fig. 1, Pl. XXXIII is a small flat basket called 'Tikapan' in Keningau used for carrying tobacco, sirih, etc.: it is worn slung over one shoulder by a cord of plaited rotan which passes through two loops on each side of the lid, to keep it in place. The pattern is a variety of 'Senampang' check.

Fig. 3, Pl. XXXIII is a small flat receptacle for tobacco etc. shaped like an envelope; the flap folds over, and it is carried inside another basket; it is called 'Tikapan' or 'Bundusan.' The pattern is 'Inari Kusub' the 'split pinang.'

Figs. 5 of Pl. XXXIII and 3 of Pl. XXXIV show the two sides of a round basket with a circular base made separately. It is carried on the back. The top of the basket is made into a series of loops through which a cord is passed by which the mouth of the basket can be drawn close. The name is 'Lawongan,' and it is used only in parts of Pensiangan district and across the border towards Bulongan. The central pattern is called 'Dinang kurau,' fern or bracken leaf, fronds on each side of a central stem, the whole being worked in lines of 'Simpalilit,' there called Sinipalilit.

Fig. 6, Pl. XXXIII is a similar to that in fig. 5, but of very much finer workmanship. It is made of rotan sega so thin and fine that the basket is almost as soft as a Panama hat. The pattern is the full Senampang check with borders top and bottom. These border patterns are continuous, but are difficult to follow in the pure white and pure black squares. The bottom of the basket is turned up; it is made of concentric rings of rotan, or a rotan spiral, laced together with coloured rotan strands.

Fig. 1, Pl. XXXIV is a bottle-shaped basket for carrying rice. I have seen these only in the Pensiangan district, where they are called 'Sesaab' or 'Tinatubong.' The main pattern is the square form of the 'Nomboyunan,' 'mad,' pattern.

Fig. 2, Pl. XXXIV comes from the upper waters of the Padas. It is a plain white basket with a square base, kept in shape by a thin strip of wood and with stiffening bars up the sides. The lattice work is added afterwards, in black and red rotan, and the top of the basket is made of concentric rings laced together with red white and black rotan.

Fig. 4, Pl. XXXIV represents the commonest type of Murut basket. The general name is 'Boyong' or 'Sesaging;' in the Dalit district the former becomes 'Beyung' and smaller sizes of the type

are called 'Bebotan.' The basket has a square base and the four uprights which help to keep the body in a square shape cross under the base. It has no cover. It is carried on the back, the straps being fastened to the loops at the top of two of the uprights and under the base. The pattern in the central portion is the 'Nombouyanan.'

The usual name for a hat is 'Seraung,' with a Kwijau variant 'Sirong.' Other names are 'Jurok' in Keningau and 'Tadong' in the Boka district and in Pensiangan.

Fig. 5, Pl. XXXIV is a Tenom variety, and is usually of a reddish orange colour on a straw-coloured ground. The pattern covers the whole of the hat. The pattern is called 'Linalau,' said to be derived from 'Lalau' a marsh plant with curling leaves.

Fig. 6, Pl. XXXIV. A Tagul hat from the upper Padas. It is made from thin round rotan in concentric circles or spirals, with an inner lining of palm leaf, the whole stitched together with rather coarse thread: it is finished by being painted with black white and red.

Fig. 7, Pl. XXXIV. A Keningau type. The pattern covers the whole hat, and is in black on a greenish ground, due to the use of the outer portion of 'bemban' stems, with probably some colour added. The pattern was called 'Sinampitan' in Keningau, and in Tenom, where a sample was seen with a slight variation, 'Batik Lumut.'

Fig. 1, Pl. XXXV. A type from the Boka district of Keningau. The pattern inside the "frame" is called 'Inambau.'

Fig. 2, Pl. XXXV. One of the commonest types, made largely by the Kwiaus, and also worn by the coast Dusuns. There are three broad bands of pattern in black and white, each band often having a different pattern, and the three triangular portions in white have also a pattern of their own distinct from that of the bands. These hats generally have an inner lining of a coarsely woven bamboo or bemban. The front band shows a variety of the "hook" pattern, called 'Pinangko,' the 'bent head.'

Fig. 3, Pl. XXXV. From the Pensiangan District. The bands are not so broad as those in the previous figure, black and white are used for the triangular portions, which are more elaborate in design, and the hat has no strengthening uprights. The top is finished with some beadwork. The pattern on the bands is called 'Yinahong' or 'Kinahong:' it is often found, identical or with slight variations, on Kwijau hats; the front triangular section has part of the 'Nantupan' pattern—the Muruts do not trouble much about selecting a pattern which will fit entirely into the space available—the section on the right has a lozenge-shaped pattern called 'Pinandulog' or 'Batik Sandai' (also called 'Sinususoian' in the Boka district). The section on the left has a hook pattern called in Pensiangan 'Pinansit;' a Kwijau name is 'Nongkoitan' or 'Linokuitan' (koitan means 'hooked, as two fingers are hooked together.')

Fig. 4, Pl. XXXV. Another Keningau hat, of the same type as fig. 7, Pl. XXXIV. The pattern is found in many districts; it is called 'Penuruh' in Keningau, 'Pinuntugit' or 'Tinuntubik' in Tenom, 'Inarus' or 'Kinawat' or 'Sinalari' in Pensiangan.

Fig. 5, Pl. XXXV. Hexagonal hat from Tenom district, where it is used by the Peluan tribe. As in the Kwijau type, the patterns on the black and white strips are independent of each other and of the pattern of the white ground. The hat often has an interior part, made separately and sewn in, like the upper part of a skull cap, to keep the hat in place. The diamond-shaped pattern of the strip on the left was called 'Inumbir' or 'Nagumbir'; that on the other two strips was not known.

Fig. 6, Pl. XXXV is a Pensiangan hat made of rotan rings or spirals laced with rotan. The pattern is painted on afterwards, and a bead top sewn on.

EXPLANATION OF PLATE XXXVI.

1. A hat made of palm leaf with a top and rings of rotan. It is worn by some of the Pensiangan Muruts, but principally by the Sakais, a Mohamedan tribe who come over from Dutch territory.

2. A Boyong, open basket. The pattern is in alternate strips of 'pinaluob' (crab) and the diamond-shaped 'sinusu.'

3. A tubular piece of basketwork, Bebato, intended to be fitted round a pole to be stuck up in the ground at a halting place in a path. The main patterns are the 'pinongulun' (man) and a variety of the 'pinansit' (hook).

4. A small tobacco pouch, 'ipok-ipok' or 'tikapan,' the upper part fitting right over the lower like a cigarette case. The pattern is the check 'senampang.'

5. A small bottle-shaped basket 'sesaab' for rice, from Pensiangan District. The pattern, 'sinulaiau,' represents a swarm of small 'sulaiau' fish, such as may be seen under the lee of a rock with all their heads pointing the same way.

6. A Tenom basket 'barait' made of plain uncoloured bamboo. The pattern is obtained by crossing inner and outer surfaces of cane. The pattern is 'Binusak rungin' (flower of the rungin tree.)

7—9. A Kwijau carrying basket, 'sabat' or 'kapi.' It is fastened on to a wooden back board. The cover has a light wood top. To make the basket more weather proof, it is sometimes lined with sago palm leaf.

10. A mat pattern.

'Binangkusangan' (horn-bill) Keningau.

'Pinangaian siku' (elbow pattern) Keningau.

'Inampoi' Bokan Murut.

'Binauk' or 'Lelingkong' Telekosan Bokan Murut.

11. A mat pattern.

'Batik Lumut' Tenom.

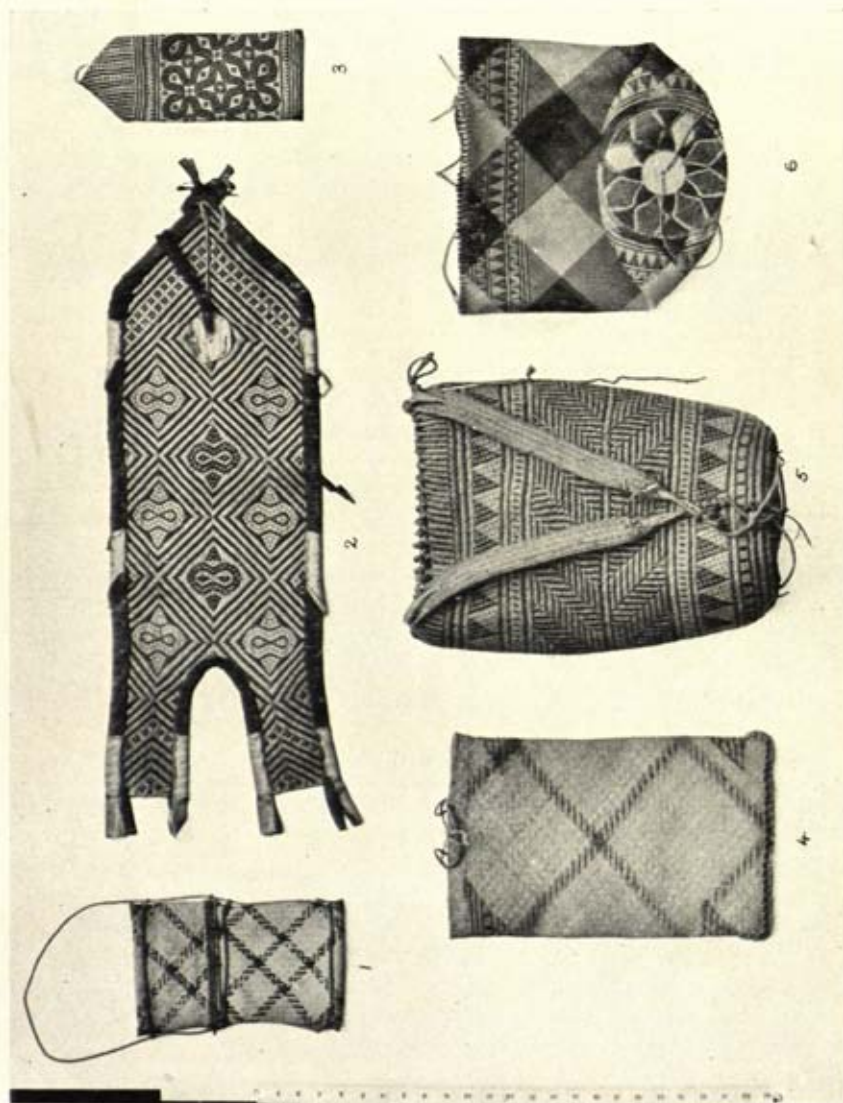
'Sinampitan' Keningau.

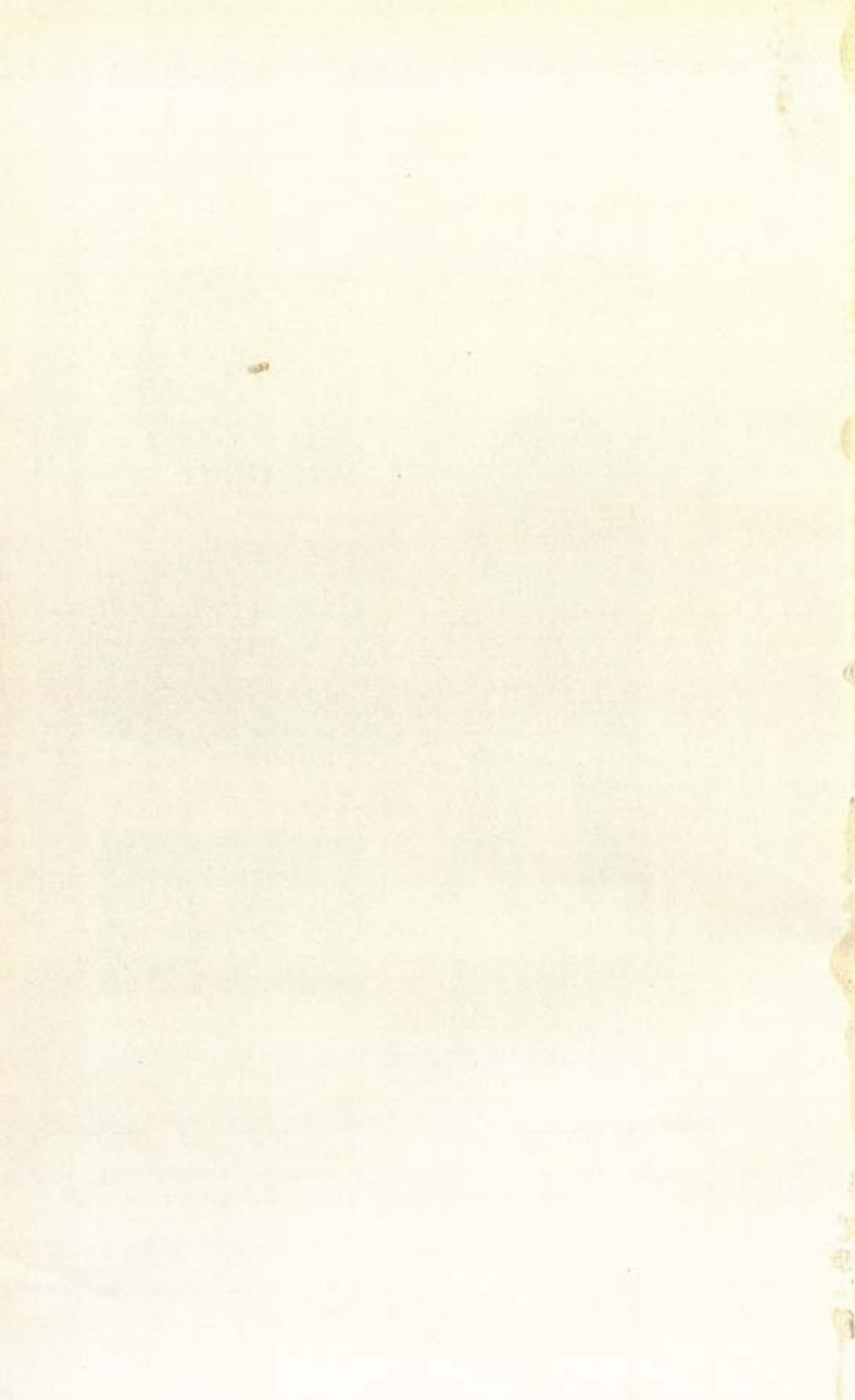
G. C. WOOLLEY: Murut Basketwork.

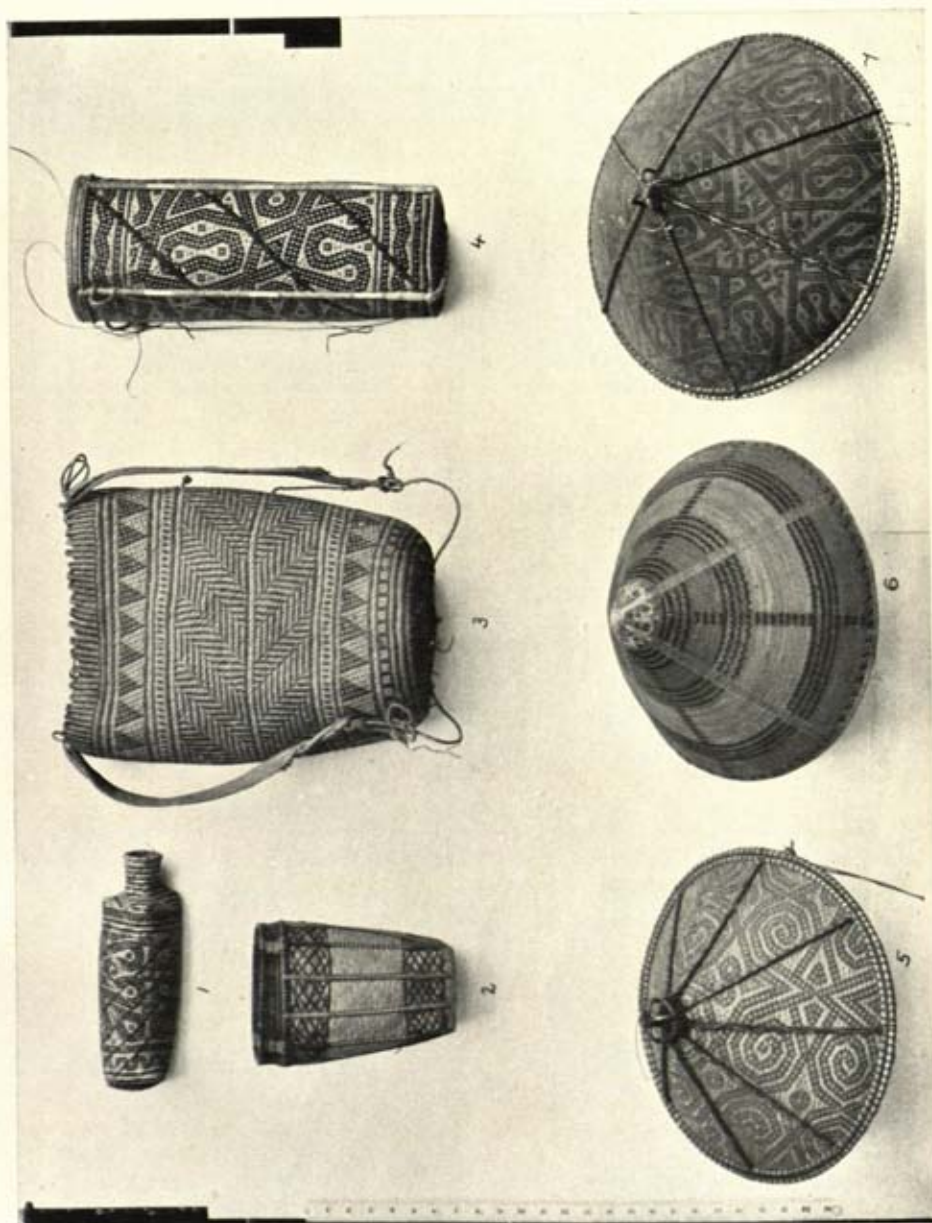

G. C. WOOLLEY: Murut Basketwork.

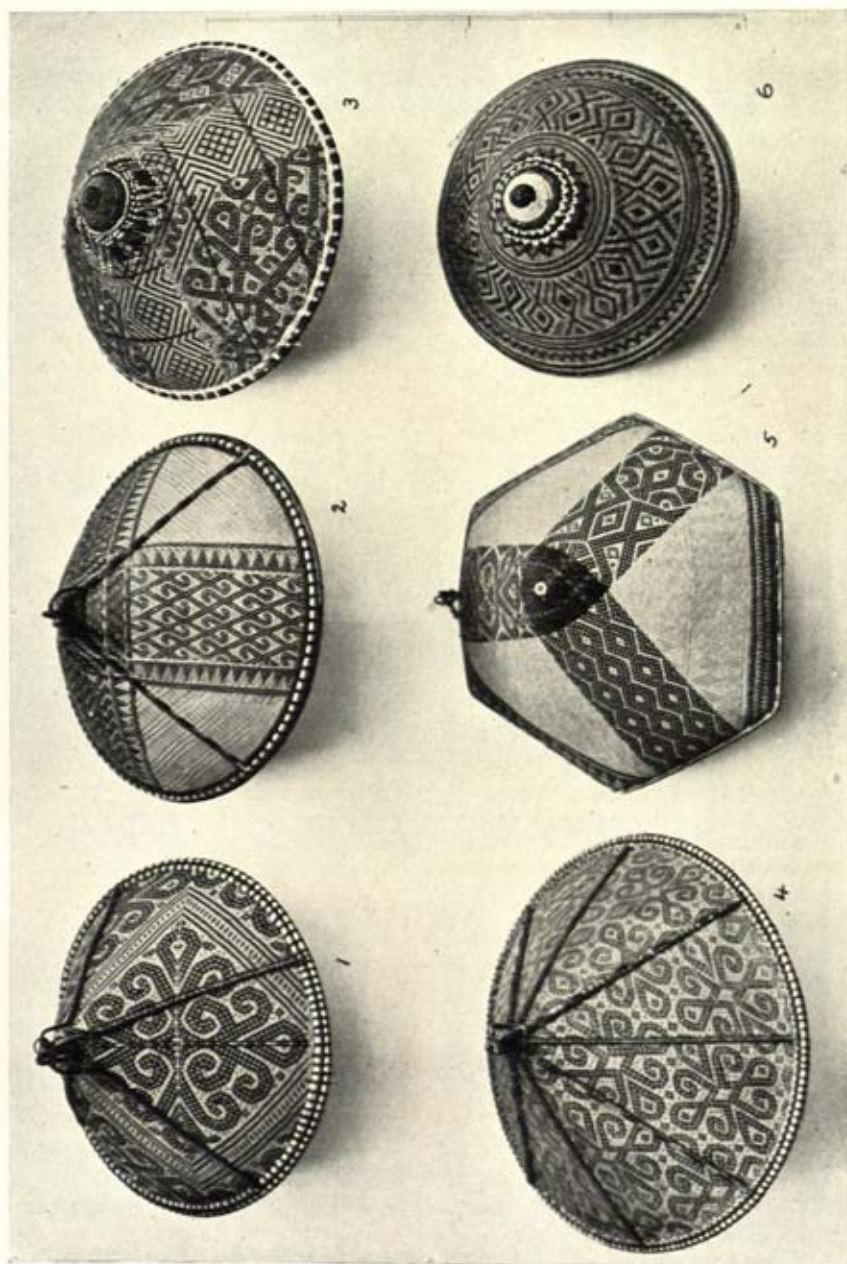

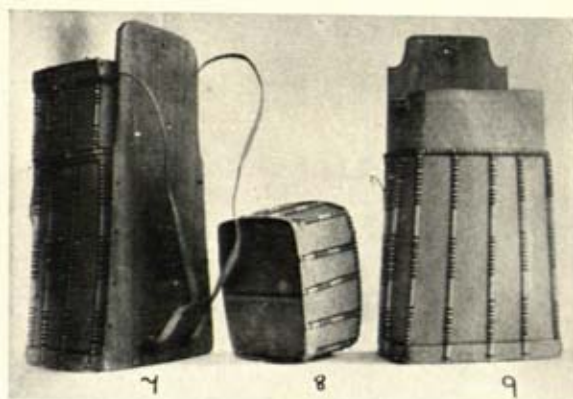
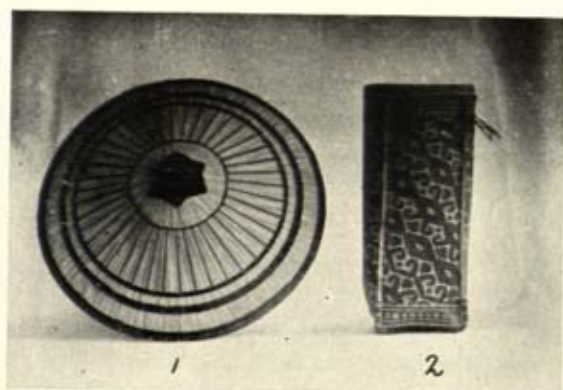

G. C. WOOLLEY: Munt Basketwork.

II. Murut Basketwork.

By G. C. WOOLLEY.

(Plates XXXVII—XLI.)

I am indebted to the authorities of the British Museum for the photographs from which the plates comprised in this article are taken.

The illustrations are supplementary to those which were published in the issue of this Journal in September 1929.

The mats illustrated are of two kinds: pieces made to order simply to show patterns, and small mats such as are used in the Pensiangan District to decorate wall planks or uprights in houses. The former are made of bamboo or "bemban" slips: the latter are of much narrower strips of rattan (*rotan sega*) and are distinguished by having more or less elaborate borders round the main pattern.

It was often impossible to obtain an interpretation of the meaning of the name given, and it was sometimes found that the same name was given to quite different patterns.

PLATE XXXVII.

1. Wall mat. Pattern "Sinumandak" "young girl." Duplicate of Plate I, Sept. 1929 Journal.
2. Wall mat. Pattern "Sinumandak" "young girl." Duplicate of Plate I, *ib.*
3. Pattern mat. "Nemboyunan" Duplicate of Plate II and fig. 3, *ib.*
4. Pattern mat. Pattern, (Tenom) "Tinumpaling" "fish spear."
(Tenom) "Kinaitapon" "barbed hook."
(Bokan) "Kinudu."
(Pensiangan) "Tinintuaian" a bird, the swallow, swift.
5. Wall mat. Pattern "Negimpong" Duplicate of fig. 14, *ib.*
6. Wall mat. Pattern "Pinongulansat" "Lansat fruit." A variety of "Inari Kusub" "split pinang," fig. 6 and Plate II, *ib.*
7. Pattern mat. "Nantuapan" Duplicate of fig. 16, *ib.*
8. Wall mat. Same No. 1 above.
9. Wall mat. (star pattern) (Dalit) "Inaiat-aiat" "butterfly's wings."
(Telecosan) "Minangaian" "fresh-water tortoise" *I.E.* the pattern on its shell.
(Pensiangan) "Sinalapa" "tobacco box."
(Pensiangan) "Binangoh" the bird "bangoh."
(lower pattern) "Sinumandak" same as No. 1 above.
10. Pattern mat. Upper, a variety of No. 4 above.
lower, duplicate of fig. 17, *ib.*

11. Wall mat. Duplicate of fig. 4, *ib.*
12. Pattern mat. (Pensiangan) "Inarus" also "Binuaia," "crocodile."
13. Pattern mat. (Bokan) "Penuroh."
(Tenom) "Pinuntugit," "Tinuntubik," "Batik Paralat."
(Pensiangan) "Kinawot," "Inarus." (Telecosan)
"Sinalari."

PLATE XXXVIII.

1. Pattern mat. (Tenom) "Kinirau Asu," "dog tracks."
2. Pattern mat. (Bokan) "Batik Belanai."
Pattern mat. (Tenom) "Batik Kalas."
3. Pattern mat. Same as Plate XXXVII, No. 13 above.
4. Pattern mat. Same as Plate XXXVII, No. 1 above.
5. Wall mat. (This, and some of the other mats, are photographed from the back, so black and white are reversed).
Left. (Pensiangan) "Nantorongan lalaiing" "child's seat."
(Pensiangan) "Tinodungan Dalaiing" "child's seat."
Duplicate of Plate II, *ib.*
Centre. (Pensiangan) "Nagulalan" Duplicate of fig. 15, *ib.*
Right. (Pensiangan) "Inipi," "Linusu," "Linisiu."

PLATE XXXIX.

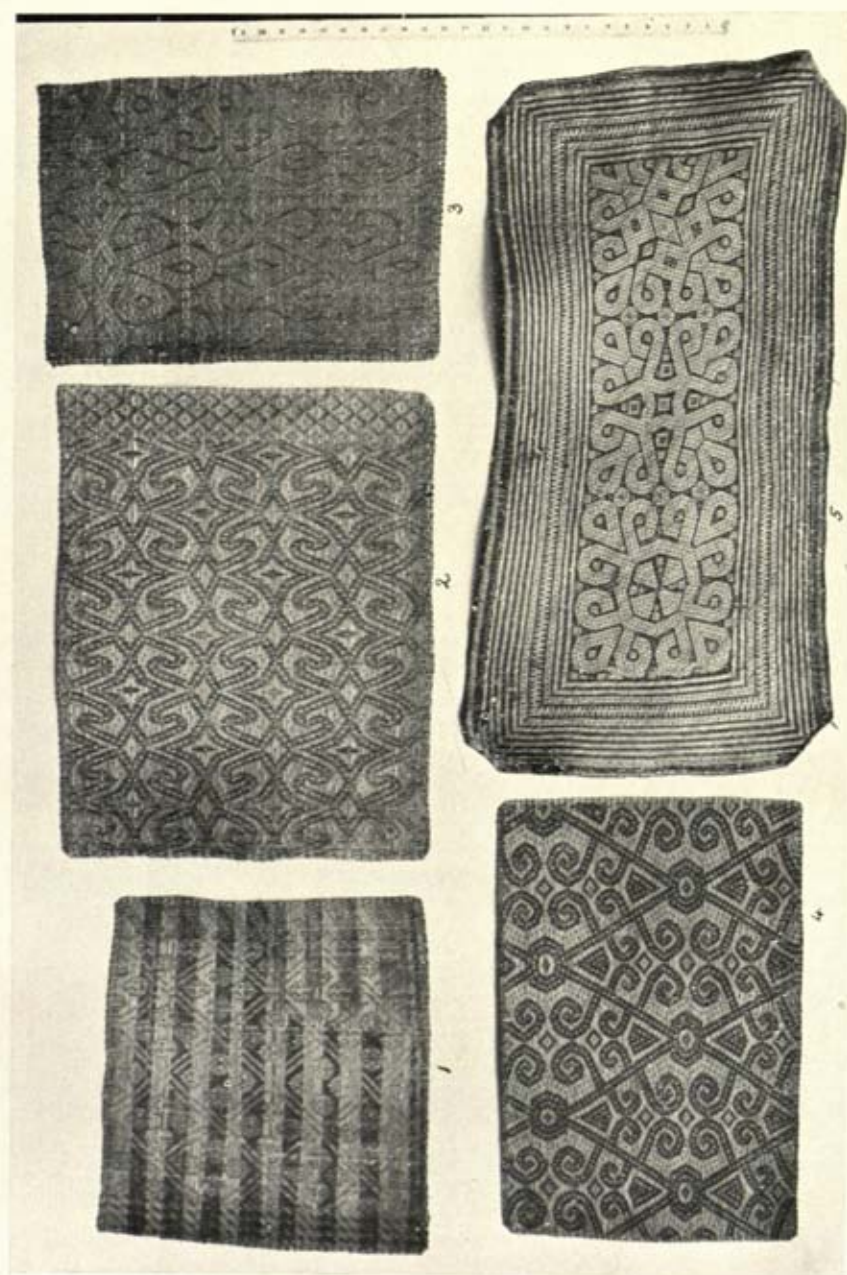
1. Pattern mat. (Pensiangan) "Sinulausulau" or "Sinusulau" "shell rings" also used as a border pattern, fig. 13, *ib.*
Sulau, flat discs of shell, were largely used as decorations for war coats, etc.
(Tenom) "Sinungkar bulu" the print of a bamboo joint, lengths of bamboo are used for carrying water.
(Pensiangan) "Sinalaput" "bore of a blow-pipe" the central spot is the pith head of the dart in the tube.
2. Pattern mat. Duplicate of fig. 17, *ib.*
3. Pattern mat. (Tenom) "Batik Lumut" "fine pattern" Lumut *i.e.* "Halus" (Malay).
(Keningau) "Sinampitan."
4. Pattern mat. (Tenom) "Kinirau Asu" "dog tracks" a variety of Plate XXXVIII, No. 1.
5. Wall mat. Pattern (Sapulot) "Lingkakat."
(Telecosan) "Iningaio" "standing upright" (?)
6. Pattern mat. (Tenom) "Tambuakar" "Dragon" *i.e.* the scaly pattern on its back.
(Kwijau) "Kinaban."
This seems to be a variety of Pl. XXXVII, No. 9 Inaiat-aiat.
7. Pattern mat. (Tenom) "Tinatangbong" "Tambong" is a "spear blade."
8. Pattern mat. (Tenom) "Tungok delaio" "Bending the head."
(Kenigau) "Kenapuk."
A variety of fig. 2, *ib.*

G. C. WOOLLEY: Murut Basketwork.

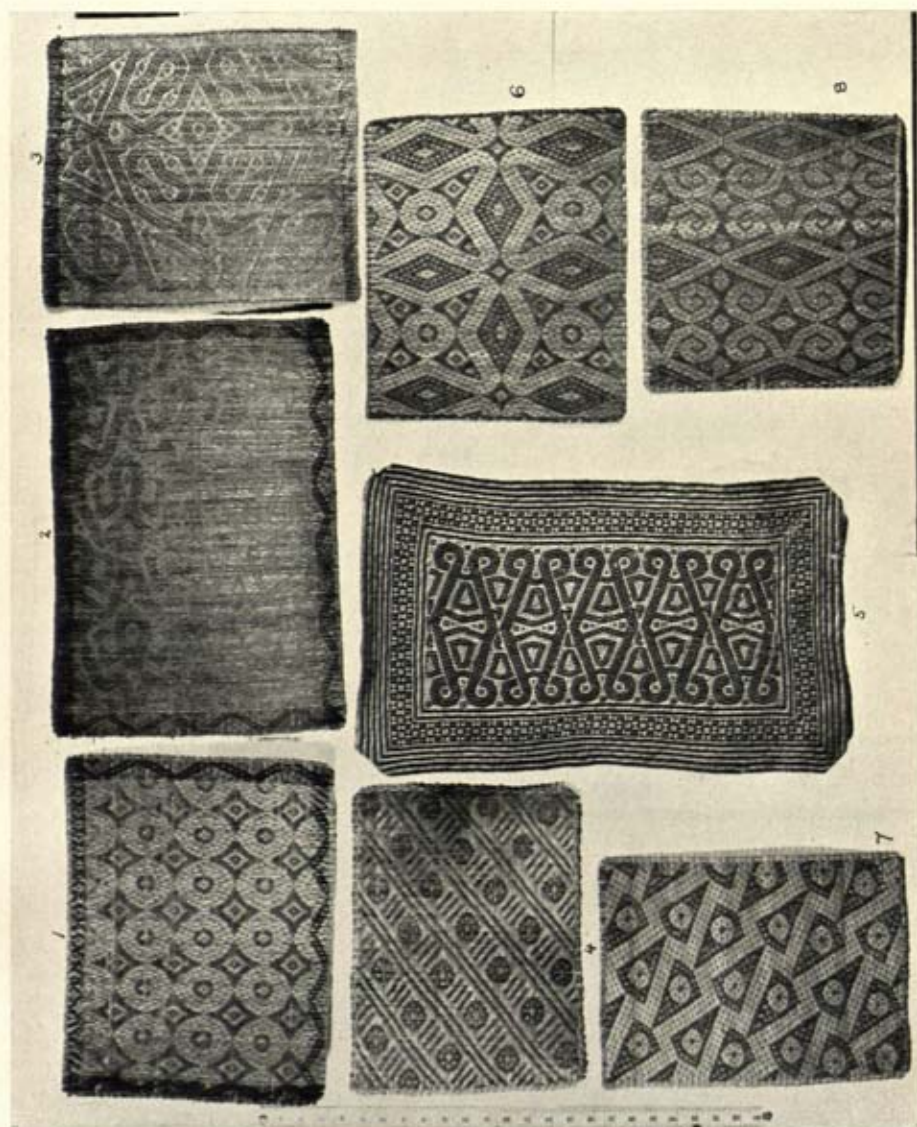

G. C. WOOLLEY: Murut Basketwork.

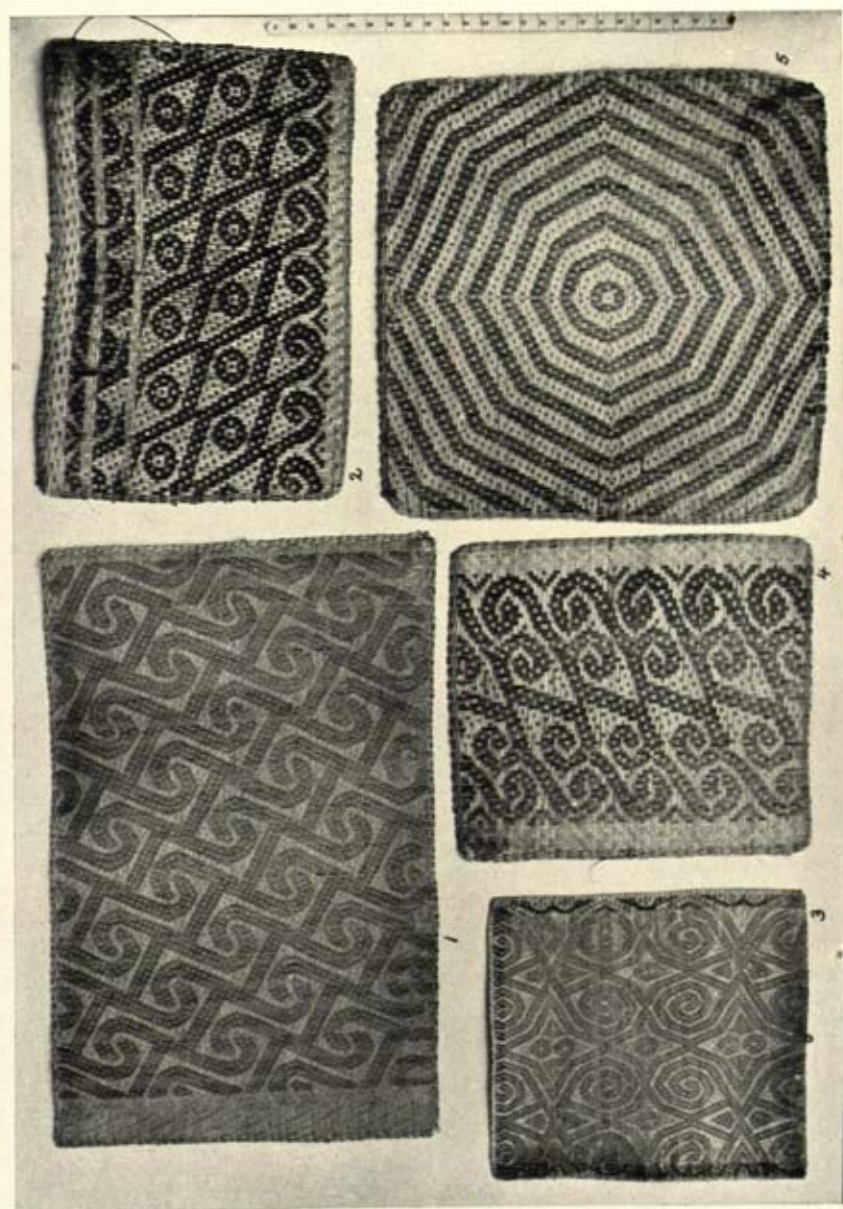

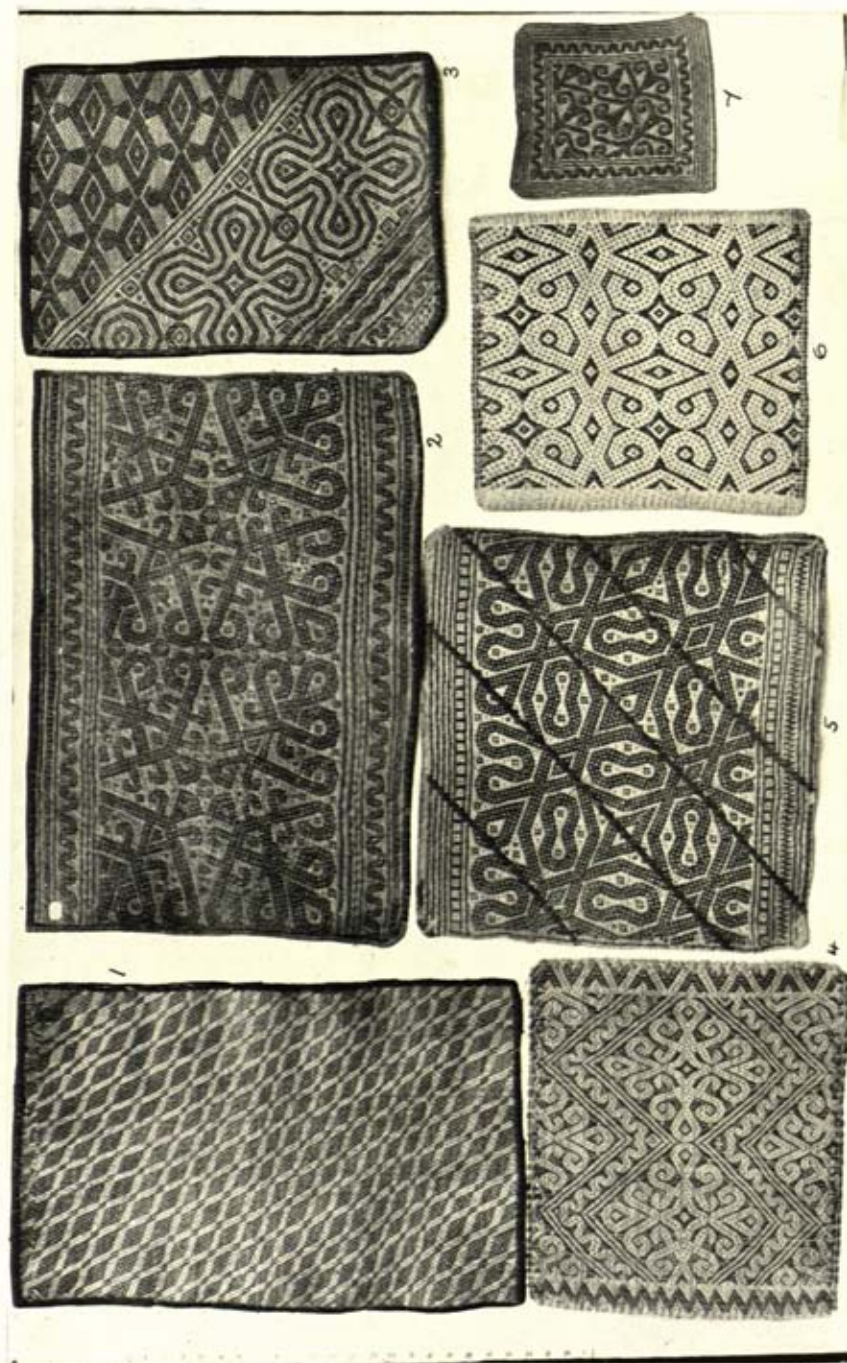

G. C. WOOLLEY: Murut Basketwork.

G. C. WOOLLEY: Murut Basketwork.

PLATE XL.

1. Pattern mat. (Kwijau) "Nongkoitan" "Linokuitan" "hooked."
 (Telecosan) "Pinansit."
 (Bokan) "Pinaku" "Fern tips."
 (Bokan) "Sinowat" "Sawat" "Cross roads."
 Duplicate of Plate II, *ib*.
2. Pattern mat. A variety of the "hook" pattern.
3. Pattern mat. (Tenom) "Linalau" said to be a marsh—or river-plant with curling leaves.
4. Pattern mat. (Bokan) "Sinuloi" a "hook" pattern variety.
5. Pattern mat. (Bokan) "Binalai lawar" made in broad coarse strands for the inner lining of a hat.

PLATE XLI.

1. Pattern mat. (Telecosan) "Sinusu sinalatan": sinusu seems to be a general name for lozenge-shaped patterns.
2. Pattern mat. Duplicate of fig. 16, *ib*, and Pl. XXXVII, No. 7 above.
3. Pattern mat. Top right. (Pensiangan) "Pinandulu."
 (Telecosan) "Batik Sandai."
 (Bokan) "Sinususaian."
 Duplicate of Plate II, *ib*.
 Lower left. (Pensiangan) "Bulus Mandau" "Tiger face"
 Also said to represent a bundle of four heads tied together with rotan.
4. Pattern mat. (Bokan) "Pinangkauitan." Very similar to Pl. II & III, *ib*.
5. Pattern mat. "Nomboyunan" "mad pattern." Duplicate of fig. 3, *ib*.
6. Pattern mat. Duplicate of fig. 2, Sept. Journal.
7. Wall mat. Duplicate of fig. 18, *ib*.

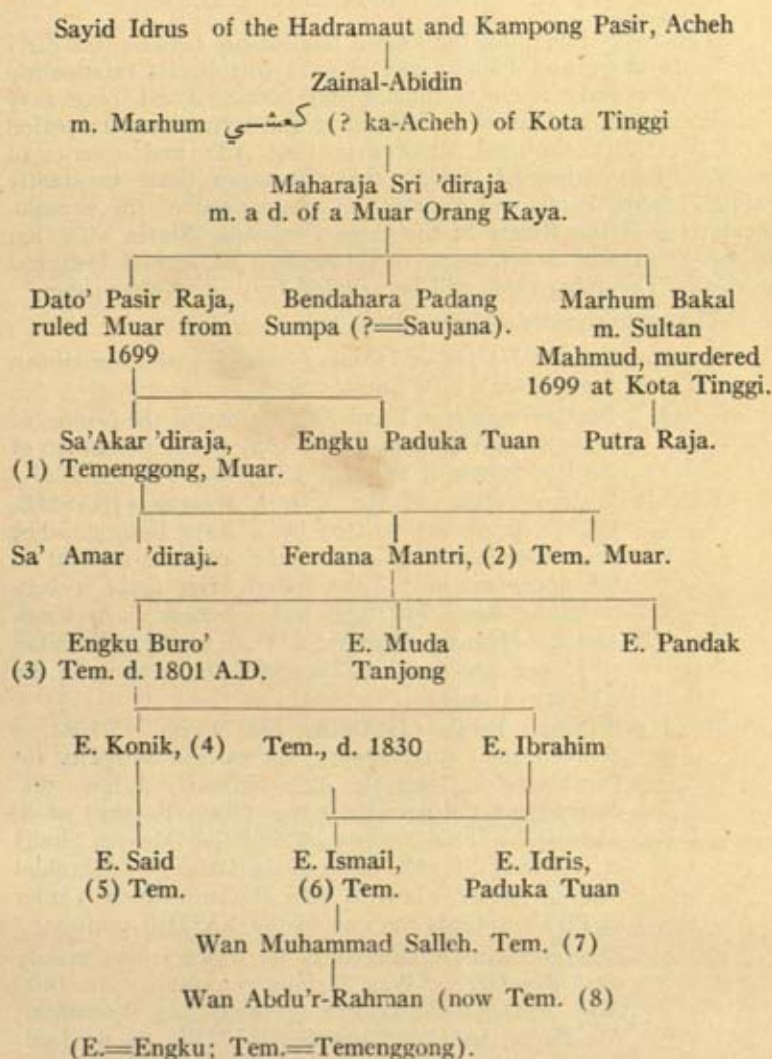
The Temenggongs of Muar.

By R. O. WINSTEDT, C.M.G., D.Litt.

Newbold writes as follows:—"A.H. 1119 (=1707 A.D.) a Mantri of high birth in Johore, named Samade Raja" (?=Sri Ma'raja 'diraja) "obtained a grant of the territory of Muar from the then Sultan of Johore, Abdu'l-Jalil Shah. He settled at a place called Pantai Layang on the banks of the river and ruled till 1145 A.H. (=1732 A.D.) when he died succeeded by his son Paduka Tuan; who, on his proceeding to the Court of Johore, on the occasion of his father's demise, was invested by Sultan Abdu'l-Jalil with the title of Temenggong Paduka Tuan. He died A.H. 1175 (1761 A.D.), succeeded by his son Burok or Ahok. Burok died at Bunga Tanjong on Muar river whither he had removed from Johore in 1214 A.H. (1801 A.D.), leaving two sons Konik and Ibrahim. The former went to Lingga to present himself to Sultan Mahmud III, by whom he was acknowledged as third Temenggong of Muar. Konik died in 1246 A.D. (1830 A.D.), leaving a son Syed, the present chief, who succeeded him: he also left a daughter. Syed proceeded to Singapore, where he was confirmed by the late Sultan Hussain Shah I, whom the English had recently placed on the throne. From him he obtained the title Temenggong Dato' Said. The Temenggong's sway is confined to the villages immediately on the banks of the Muar river and on those of the stream of Segamat. He appears to be popular from his easy temper. We had an interview with this Malay chief at a village, about 18 miles up the river called Grisek. He acknowledges himself a vassal of Johore and sends annually to the Sultan the amount of a duty levied on the houses of the settlers at Pahang (one dollar a house) and 200 kampits of rice" (Moor's Notices of the Indian Archipelago, Appendix p. 74, Singapore 1837). The family still exists and its head and the family of his predecessor draw political allowances. He gives the account of his house, which I set forth elsewhere in this number in my paper on "The

Bendaharas and Temenggongs," and he gives the following genealogical tree:—

It is strange that Newbold gives 1707 as the date on which Muar was given to this family. According to Netscher it was in that year that its head took to Kota Tinggi the pretender to the Johore throne, Raja Kechil, then a child, who was forthwith banished to Sumatra. Moreover history has never ascribed any child to Sultan Mahmud; not even accepting Raja Kechil, whose mother, tradition says, was Enche Apong daughter of the Laksamana.

The Early Rulers of Perak, Pahang and Acheh.

By R. O. WINSTEDT, C.M.G., D.Litt.

This paper illustrates the known relationship between the early rulers of Johore and Pahang and goes to corroborate relationship between the early rulers of Johore and Perak. Perak once gave Acheh a Sultan and so, too, did Pahang and throughout the period until the Dutch captured Malacca in 1641 A.D. and a series of women rulers enfeebled Acheh, that Sumatran State constantly raided Johore, Perak and Pahang. A comparison of the genealogical trees of the Rulers of the three Peninsular States with that of the Sultans of Acheh helps to throw light on several historical puzzles. The Johore tree will be handled fully in another paper.

The main sources of information are:—

- (a) *Sejarah Melayu* or "Malay Annals", ed. Shellabear, (romanised) 1909 Singapore.
- (b) *Bustanu's-Salatin*, Fasal XI—history of the princes of Malacca and Pahang from a copy in the possession of the late Sultan of Pahang; JRASSB. No. 81, 1921.
- (c) Variant version of the *Sejarah Melayu* (JRASMB, 1925). This was written by a Raja Bongsu. The date, the absence of a *bin*, the intimate account of the upper reaches of the Johore river make it very probable that this was Raja Bongsu, afterwards Abdullah Maayat Shah (b. 1571 d. 1623), the Sultan of Johore who inspired Tun Sri Lanang to write the "Malay Annals."
- (d) *Salasilah Perak* (JRASSB., No. 9, pp. 95-108), a detailed and valuable work, the earliest authority for Perak's rulers, and the only authority I have discovered for the personal name (Raja Bujang) of S. Abdul-Jalil Shah (nephew of Abdullah Maayat Shah) of Johore and for the name of the father of S. Ibrahim Shah of Johore. It ends with Marhum Muda, a ruler of Perak towards the end of the XVIIIth century.
- (e) References in Dutch records, for which I have mainly used Rouffaer's "Was Malaka emporium voor 1400 A.D. genaamd Malajoer? en waar lag Woerawari, Ma-Hasin, Langka, Batoe Sawar" (Bij. tot de Taal-Land-en Volkenkunde van N.I., Deel 77, 1921).
- (f) Gravestones of the Sultans of Acheh, worked out by J. P. Moquette and Dr. Husain Jayadiningrat (*Encyclopaedie van Nederlandsch-Indie sub Atjeh*).
- (g) *Salasilah Melayu dan Bugis* (Singapore)—not very reliable for this early period.
- (h) A vague Perak legend (JRASSB, No. 9, pp. 89-95).
- (i) The Dagh-Register Gehouden int Casteel Batavia.

Perak.

The "Malay Annals" (p. 228) give the following tree, without reference to Perak:—

S. Mahmud, last ruler of Malacca (d. 1528)

R. Muda Mudzafar
m. Tun Trang

S. Alaedin Riayat Shah,
(b. 1513, founded Johore, d. 1564)

R. Mansur

The variant version (p. 15), which is a hundred years older than Shellabear's Appendix, amplifies this:—

Raja Mudzafar

(Mudzafar Shah first Sultan of Perak)

m. (1) Tun Trang

m. (2) a concubine

R. Mansur Shah   R. Dewi   R. Ahmad   R. Abduljalil   R. Fatimah   R. Tengah   R. Muhammad

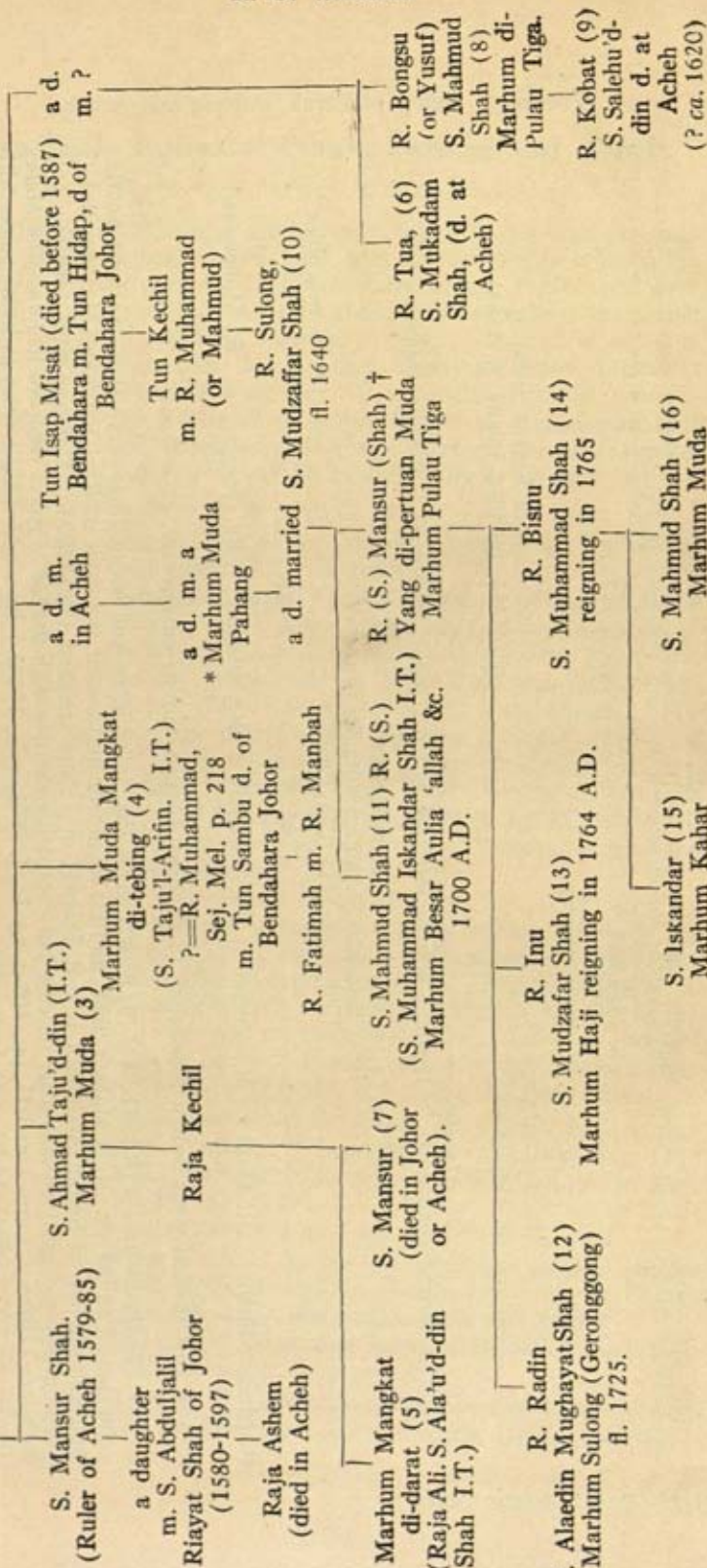
This version gives Sultan Mudzaffar 16 children, though naming only seven.

The Perak tree (JRASSB. vol. 9, p. 99) gives the 16 children (of whom three were sons—perhaps another coincidence) to the son, Raja Mansur Shah, and his royal wife and cousin, the sister of Raja Fatimah (Marhum Bukit) and sister-in-law of Sultan Abduljalil Riayat Shah II of Johore (reigned 1580-1597). This tree gives generally only the honorific names of Sultans after decease but comparing the tree with the list of rulers recorded in *Papers on Malay Subjects* (History, Parts I and II, pp. 105-6, by R. J. Wilkinson, 1908) I have added their titles as living rulers with the letters I.T. (Sultan Idris' tree) in brackets.

S. Mudzafar Shah (1)—circa 1528 A.D.
(Marhum Tanah Abang) m. Tun Trang

S. Mansur Shah (2)
(Marhum Kota Lama) m. his cousin, sister-in-law of Sultan of Johore

It should be remarked that the site of *Tanah Abang* (? Red Earth) is at Ayer Mati, in the mukim of Lambor Kanan, Kuala Kangsar district, and that it is now a custom for the Sultans of Perak to visit all the graves of past rulers—only the graves of the sixth, seventh and ninth rulers are missing, as they died in Aceh. (JRASSB, No. 48, 1907, pp. 97-106);

* "*Marhum Pahang*" (? Abdu'l-Jalil, seventh Sultan of Johore) "created his son" (? = cousin of a younger generation) "Raja Muda of Pahang, because he was about to ask for him a Perak princess" (JRASSB No. 9, p. 101).

† JRASSB, No. 14, p. 306.

Raja Mudzafar, the elder son of Sultan Mahmud (last ruler of Malacca) was passed over for the throne and so must have had to remove from the neighbourhood of his younger half-brother, the founder of the Johore dynasty. The mother of the Bendahara Johore (who helped Sultan Alaedin Riayat Shah to the new Johore throne) was a son of a Bruas princess (a. p. 167). What more likely than that this Bendahara suggested to the disappointed elder brother a visit to the home of his minister's mother? The variant version of the "Annals" relates circumstantially how the first Sultan of Johore resented the appointment of a Perak Bendahara by Sultan Mudzafar Shah (c. p. 15). The existence of the second Sultan of Perak, Mansur Shah, has been doubted because the "Malay Annals" (p. 168) state there was a Sultan Mansur Shah son of Raja Sulong,—Raja Sulong had been raised by Sultan Mughal of Acheh (reigned 1636–1641 A.D.) to the Perak throne as Sultan Mudzafar Shah:—"Sultan Mansur Shah is now Raja of Perak" say the "Malay Annals." In the first place interpolations are often inaccurate and this is an interpolation more than twenty years later than the original date of these Annals. Secondly it may have been due to the fact that the second son of the contemporary Sultan Mudzafar (Raja Sulong) was actually a Raja Mansur and Yang di-pertuan Muda of Perak—he is even called Sultan in one passage (JRASSB. No. 14, p. 306). The passage in the "Malay Annals" continues (p. 168) abruptly *Dan Raja Muda beranak dua orang perempuan*, as if "Sultan" Mansur Shah, "now Raja of Perak" were—as actually he was—Raja Muda then. Thirdly it may have been suggested by the identical sequence of the names of the traditional two first rulers of Perak. The first Raja Mansur Shah of Perak was a historical character (a. p. 228), the son of Tun Trang, a daughter of Tun Fatimah by Tun Ali whom Sultan Mahmud had murdered that he might marry his widow,—their son was the founder of Johore—and according to the Perak story he married another historical character, a sister of Marhum Bukit (? Seluyut) or Raja Fatimah, wife of Raja Omar of Pahang who reigned over Johor 1580–1597 as Sultan Abduljalil Riayat Shah (d. pp. 98, 99). In 1533 Paulo da Gama found off Malacca 27 *lanchars* which Sultan Alaedin, founder of Johore, had sent to help his *brother* the Sultan of Perak:—the commander whom Castanheda calls Tuan Barcalar (? =Laksmamana) paid his respects to da Gama. Lastly we know that Acheh attacked Perak before 1579 A.D. and carried off the consort of a Perak ruler with her children, one of whom ruled Acheh as Sultan Mansur Shah from 1579 till 1585 (Encyclopaedie van Nederlandsch-Indie *sub* Atjeh). Clearly therefore Perak had a dynasty in the XVIth century, a dynasty respectable enough to furnish Acheh with a ruler as Pahang was to do later. All the evidence shows it was a branch of the Malacca—Johore royal house and this alone would account for the Achinese attacks on Perak. The fact that one vague Perak account makes Sultan Ahmad Taju'd'din the first ruler of the State is easily explained by the Achinese invasion before

1579, which temporarily broke the succession until as ruler of Aceh a Perak prince restored it. The other more detailed and apparently authentic tradition relates how this Sultan Ahmad was appointed by his brother, the Ruler of Aceh, to be the third of Perak's rulers: the vaguer and uncorroborated tradition wrongly states that he was brought from Johore and adds that he was succeeded after a short reign by a nephew from Johore with the vague title, Sultan Malik Shah (d. p. 92).

There is, of course, some doubt about the earlier names in many pedigrees but Malay genealogical trees seldom try to hide and hardly ever succeed in hiding their weaker links. The tree on p. 87 of Wilkinson's "History of the Peninsular Malays" 3rd ed., 1923 illustrates this. The place played by Raja Sulong in the Perak tree is pretty much that played by Raja Omar in the Johore house. Raja Sulong was the son of a Raja Mahmud (or Muhammad) by a lady of the house of the Bendaharas, but his wife "was daughter of *Marhum Muda, Pahang*, grand-niece of *Marhum mangkat ditebing*, grand-daughter of *Marhum Kota Lama* and great-grand-daughter of *Marhum Tanah Abang*" and she was the mother of the next Sultan of Perak. (d. p. 102). The eleventh ruler of Perak, son of Raja Sulong, had, it may be noted, the blood of the Bendaharas in his veins from Tun Trang and Tun Hidap.

The fulness of the early pedigrees, the fact that Aceh raided Perak in the XVIth century, and perhaps the existence of those Hindu relics, the *chiri* or coronation formula and the State secret (a. pp. 19, 20 and JRASSB, No. 10, pp. 287-9) as also the dragon amulets (*pontoh bernaga*) of the regalia, all go to support the claims of the Perak royal house to descent from the Indo-Javanese Sultans of Malacca.

The whole of the chapter on 'Early Perak History', especially pp. 84-88, in Wilkinson's "History of the Peninsular Malays" should be studied.

PAHANG.

A genealogy collated from relationships recorded in the *Sejarah Melayu* is given in the first of the following trees. For the early generations close to the days of the Malacca Sultanate it should be reliable: for the later generations it appears to be less reliable than the second tree, taken from the *Bustan*, whose author writing in Aceh in 1638 would be well informed about the immediate ancestry of Sultan Iskandar II of Aceh. The third tree is compiled in the light of Mr. R. J. Wilkinson's article in the present number of this Journal. It is an advance on anything yet done but is still perhaps doubtful in some respects.

It is clear that the Pahang branch of the Malacca royal house lost a throne it was incompetent to hold. In 1540 Pinto took goods to the factor Tome Lobo in Pahang, who besought him not

to leave before he had turned the goods into cash as the principal Malay, Tuão Xerrafão, had sworn to kill him and burn the factory because he had been cheated in Malacca. In a few days Lobo got rid of goods for gold of Minangkabau, diamonds of Tanjong Pura and Laut and pearls from Brunei and Solor. But when they were about to leave, a certain Khoja Zainal, envoy of the Sultan of Brunei, found the Sultan of Pahang with his wife and murdered him. In the outbreak that ensued more than 4000 men lost their lives and Lobo all his property (P. A. Tiele's "De Europeërs in den Maleischen Archipel," Bij. T. L. en V. ser. 4, vol. III, p. 67). Mansur Shah, the fourth Sultan in Tree III was killed before 1528. Probably it was his next successor but one, Sultan Mudzafar (=Tuan Mudzafar=Tuão Xerrafão) to whom Pinto refers as killed for adultery in 1540. In 1547 the Sultan of Pahang joined his 'brothers' the Sultans of Perak and Johore for an—abortive—attack on Patani. In 1607 Holland put the merchant Abraham van den Broeck in Pahang. In October 1607 Matelief invited Raja Bongsu of Johore to come to Pahang to devise an alliance against the Portuguese:—the son of the Raja of Pahang had married a daughter of the Raja of Kedah. Matelief doubted the Pahang Sultan's ability to fight the Portuguese. Pahang was a State of small consequence but it cast many guns of higher repute than the Javanese but of lesser repute than the Portuguese. A 3000 pound gun was being cast for Raja Bongsu. On 16 November Matelief left Pahang (*ib.* vol. VIII p. 74). Purchas cites the Dutch voyager, Floris as saying (1612) that the king of Pahang had married a younger sister of the Queen of Patani, who was then a comely woman of sixty and had not seen her sister for twenty-eight years. Collecting a fleet of 70 sail she sent it to bring the sister by friendship or force "so that Pahang shall have much to doe by reason of the great dearth, the burning of his house, rice and barnes, as also the warres of Joor." Floris continued: in July 1613 there arrived in Patani "the king of Pahang, with his wife, the Queen's sister, and two sonnes, much against his will, leaving his country in great povertie; famine, fire and warre having joyned conspiracie. He brought news that the Acheners had taken Joor" (6th June 1613) . . . . . "None of the Grandes went to entertain this King of Pahang, only all the dogs were killed for his sake, because he can endure none. He took our shooting as he passed by us in his honour very kindly, desiring us to visit him and to trade in his countrey." On July 31 the king of Pahang "came to our house in great state." On August 1 the Queen "sent for us to the court, where was made a great feast in honour of the king of Pahang. On August 9th the king of Pahang departed, having been a mocking stocke to the Patanees; but the Queenes sister would not leave him but returned back with him; in lieu of getting great presents, having spent almost all shee had."

The Dutchman Peter Williamson Floris, one of Purchas' pilgrims, tells us how in September 1612 the king of Johore had "overran the suburbs of Pahang, burning all before him and likewise Campong Sina (? = China) which caused great dearth in Pahang." He adds that the king of Joor, "as is said, maketh great preparation to goe in his own person for Pahan and the king of Borneo prepareth on the other side to their succour." Apparently it was in continuation of this old quarrel that in 1614, after Aceh had conquered Johor Lama and forgiven and released its ruler, the Sultan of Johore sent "three Achinese galleys and a fleet of twenty vessels to Pahang to carry off the daughter of the deceased prince of that state, who was betrothed to the son of the Sultan of Johore but whom the Pahang chiefs refused to let go" (Netscher, p.30). Next in confirmation of their treaty with Johore at Malacca in August 1615, Aceh's enemy the Portuguese convoyed the son of the king of Johore to Pahang to take possession of that State. This treaty with the Portuguese naturally excited the anger of Iskandar Muda, ruler of Aceh, who having sacked Batu Sawar about September 1615 wasted Pahang in 1617 "where a son of the brother of Sultan Abdullah Mammatt of Johore ruled." (Bij. T. L. en V., Ser. 5, vol. II, p. 246). On the 12th August 1631 the Dagh-Register records a report that forty Achinese ships had appeared at the river Dillij (Deli) to cooperate with the now tame king of Johore in an attack on Malacca and under 10th December 1632 the Achinese suggested a sea attack by themselves and the Dutch on Malacca with the king of Pahang as commander of the land force. But by 1634 Johore and Pahang were siding with the friends of Portugal against the Dutch. Under 9th November 1634 the Dagh-Register records that 50 great galleons and 5000 men from Johore and Pahang had sailed to assist the rebel king of Patani in his war with Siam:—the Dutch had espoused the cause of Siam "against any forces sent from" the Portuguese at "Malacca, Johore, Pahang and other places" (11th May 1634). So, in 1634 (November 9) a Dutch fleet was instructed to sack Pahang where the Portuguese ships were harboured on their way to Malacca and in 1635 Iskandar Muda of Aceh again attacked Pahang and claimed the throne. On 25th November 1635 commander Coper of the yacht Cleijn Nassouw met an Achinese fleet of about ninety sail coming from Pahang, "Bitam" and other places which it had ruined taking many prisoners. In 1636 Iskandar Muda died and was succeeded by Iskandar Thani, son of Sultan Ahmad of Pahang who had been led captive to Aceh after the 1617 raid and married to Iskandar Muda's daughter. So, early in 1637 Pahang envoys made peace with Aceh at Bulang and in March of that year the "Sultan and Laksamana of Pahang" informed the Dutch they wished to ally with them against the Portuguese. *The Sultan said he would make a strong fort in Johore* (where was one before) to defend it against the Portuguese. On 16th March 1637 the treaty was signed in Pahang. The Dagh-Register here suggests that this Sultan was

ruler of Johore and Pahang: how else could a ruler of Pahang promise to repair a fort in Johore? A copy of the treaty would decide. Shortly after this in 1638-9 when Sultan Iskandar Thani sent a stone for his father's grave in Pahang, the Achinese found that Johore was attacking that place.* (B.T.L.V. dl. 76, p. 171). At that time Pahang was more or less subject to Aceh and this attack broke up negotiations between the Dutch and the Achinese for co-operation in besieging Malacca. Iskandar Thani complained to the Dutch and refused to cooperate while they remained friends with Johore. The Company promised to help him to get possession of Pahang and used every means to get the help of Johore and Aceh. Malacca fell on 14 January 1641 and Iskandar Thani died on 15th February. A woman, Taj al-alam, succeeded and Aceh's claim to Pahang was abandoned (*ib.* dl. 65, p.184-5, 188). Under February 1644 the Dag-Register records that the queen of Patani married the youngest brother of the king of Johore and under October 1644 how fearing treachery from the king of Johore (now the ally of their enemies the Dutch) "the Minangkabaus very bravely removed their property from *Pahang*"—and, so, probably Ulu Pahang ceased to be one of the Negri Sembilan. On 19th March 1648 three vessels arrived at Batavia bringing two envoys (Lela Wangsa and Tun Lela Pahlawan) and a letter from "the king of Johore and Pahang." The envoys stayed a month, were taken by Governor-General Cornelis van der Lijn for a sea-trip to inspect shipping-yards at Pulau Onrust and were entertained by the General. They sailed home with cargoes free of toll. In 1682 a letter from the Laksamana Paduka Tuan to the Governor-General of Batavia calls (evidently with reference to formal installation) Sultan Ibrahim Shah the first king of Johore and Pahang.

Not until the nineteenth century when the Bendahaas of Pahang broke away from the Sultans of Lingga, lineal representatives of the first Bendahara Sultan of Johore, did Pahang have Sultans of its own again.

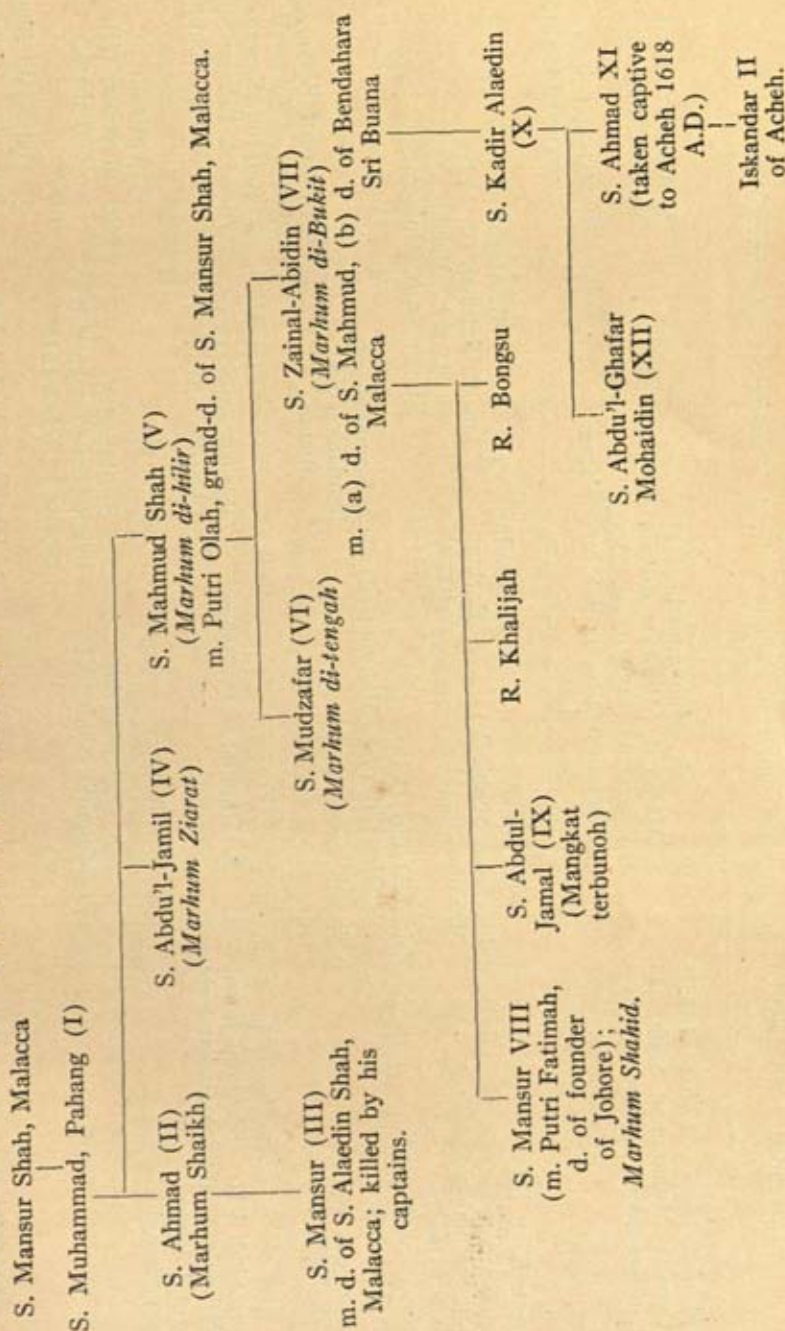
---

* *Note.* Unfortunately the *Bustanu's-Salatin* is obscure:—Orang Kaya Besar Panglima Pahang pun lari-lah ka-hulu, anak-nya yang bergelar Paduka Sri Maharaja dan beberapa orang hulubalang serta-nya pun dapat habis di-bunoh Raja Johor. *Dan Raja pun sudah ka-Patani.* Which Raja? Of Pahang apparently, though in the same passage Iskandar Muda says he had hoped the Sultan of Johore would receive the stone he was taking to Pahang for his father's grave. Were the slain chiefs nominees of Aceh? Johore attacked Pahang hoping to destroy the Achinese fleet that escorted the grave-stone.

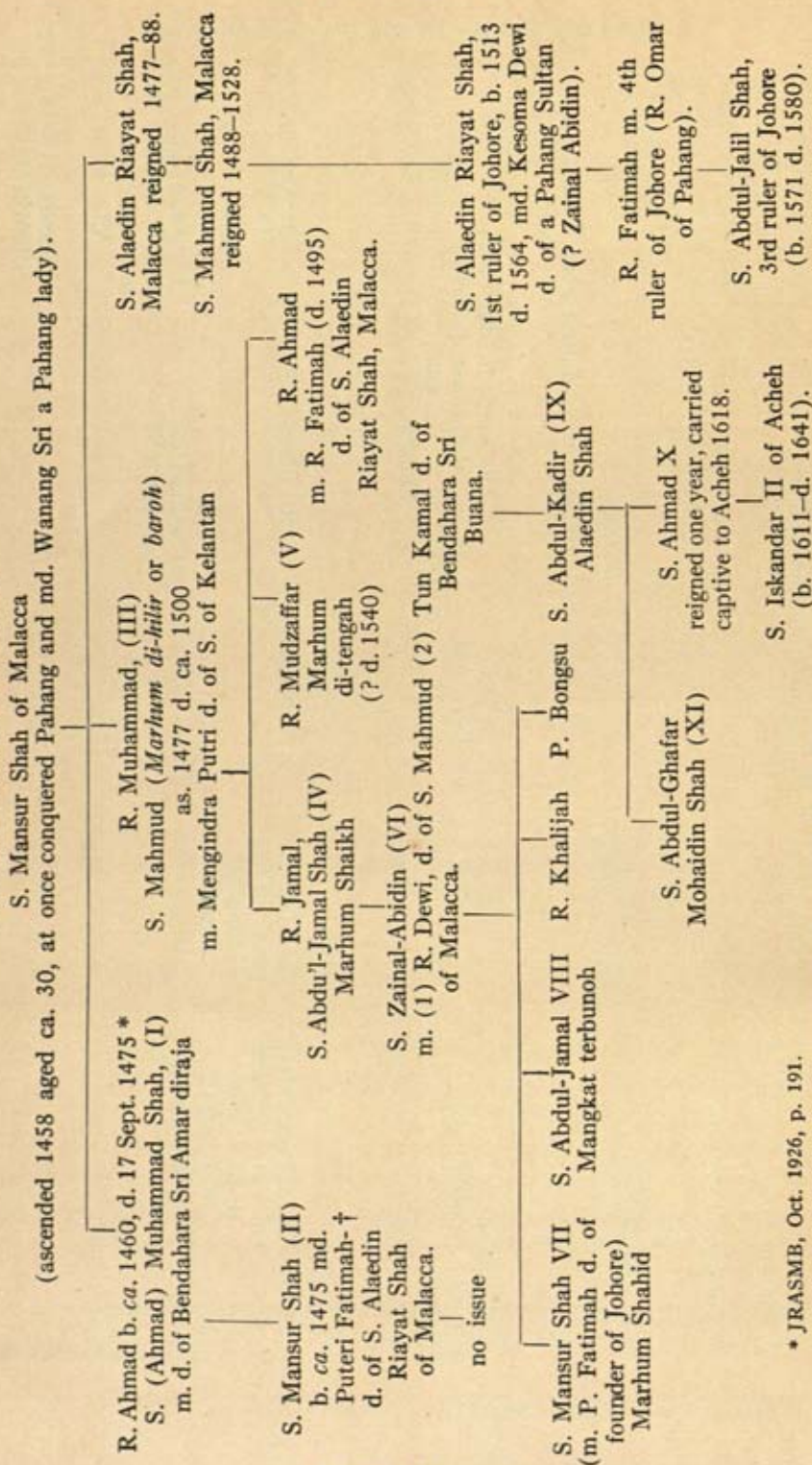

The Pahang tree following the "Bustanu's-Salatin."

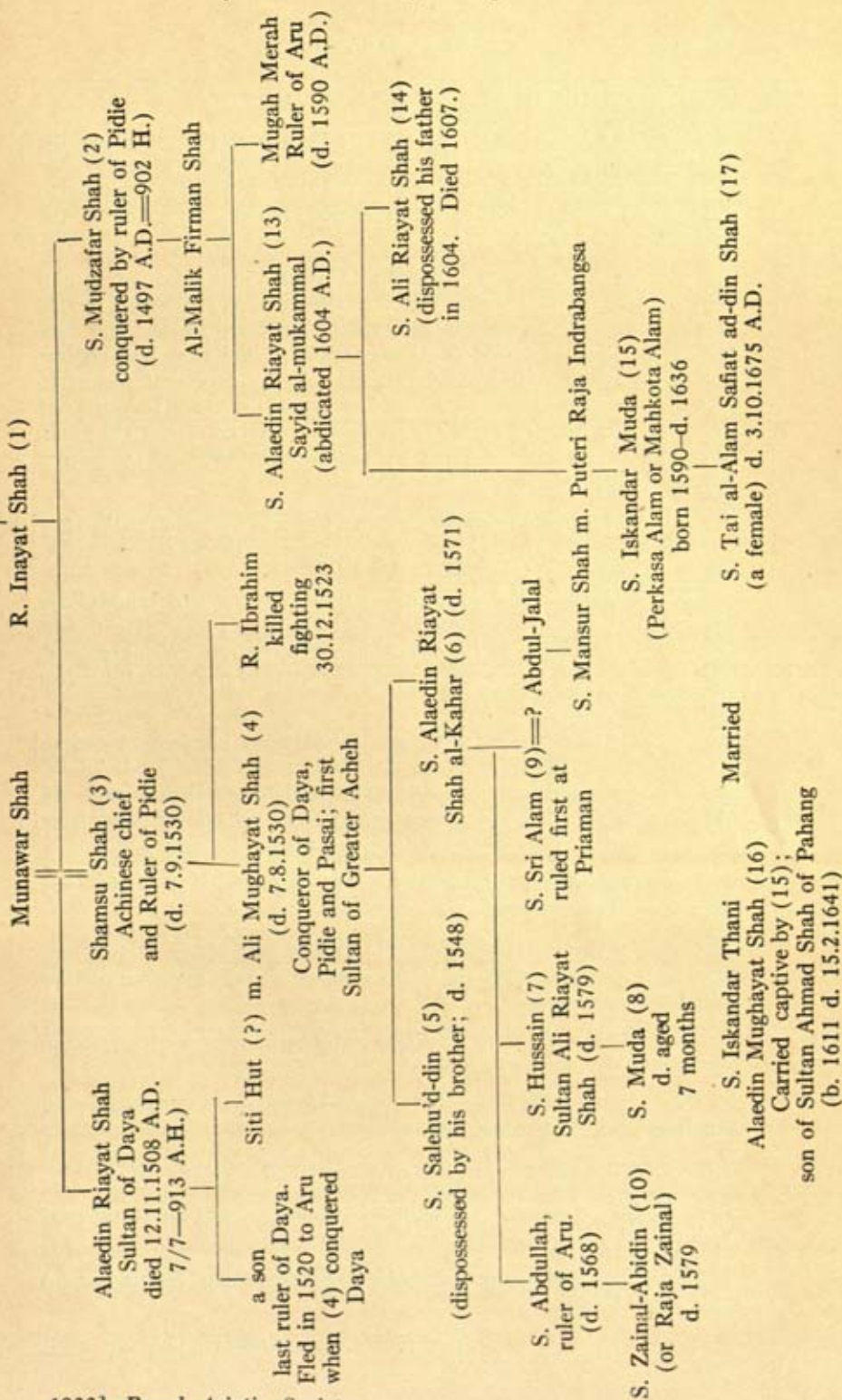
The third (revised) Pahang tree.

* JRASMB, Oct. 1926, p. 191.

† Married later the Ruler of Indragiri (*ib.* April, 1925 pp. 13, 21).

No. (4) fought the Portuguese with success.

No. (6) failed in the two attacks on Malacca, attacked the Bataks to convert them to Islam and made himself prince of Aru but had to evacuate it for Johore (1540). In 1564 pretending to go to Patani he suddenly overwhelmed Johore, carrying off the Sultan and his family.

No. (11) was Sultan Alaedin Mansur Shah, son of Sultan (?) Ahmad Shah of Perak. The Achinese invaded Perak and carried off the widow of Sultan Ahmad Shah and her family to Acheh. Her son Mansur Shah married an Achinese lady of high rank and became Sultan of Acheh. He was very pious. In 1582 he sent a fleet to attack Johore without success. Murdered in 1585 he had one daughter who married Raja Omar—Sultan Ali Jala Abduljalil Shah, ruler of Johore and bore him a son Raja Ashem, who was murdered young by No. (13).

No. (12) was chosen by the chiefs to succeed—Sultan Buyong or S. Alaedin Riayat Shah, son of Munawar Shah, Sultan of Indrapura. He died in 1589.

No. (13) was old when he became Sultan. He killed Raja Ashem—and perhaps No. (11), the boy's father, also. He fought Johore, and Aru (or Deli) which had deserted Acheh for Johore. In his reign the European voyagers, Dutch, French and English first came.

No. (15) in June 1613 took Johore and carried off Sultan Alaedin Riayat Shah and Raja Abdullah (R. Sabrang) to Acheh; in 1618 he conquered Pahang, in 1619 Kedah and then Perak. In 1629 Acheh failed in an attack on Malacca which got help from Johore and Patani. In 1635 he re-conquered Pahang.

No. (16) was a son of Sultan Ahmad of Pahang, who was carried a prisoner to Acheh in 1618.

No. (17) was daughter of (15) and wife of (16). Acheh now grew weak. She lost all in Malaya except Perak, and in time her hold on Perak also.

No. (18) was a queen (whose pedigree is unknown) Sri Sultan Nur al-alam Nakiat ad-din Shah (died 1678).

No. (19) was a queen (of unknown pedigree) S. Inayat Shah Zakiat ad-din Shah (died 1688).

No. (20) was a queen Sultan Kamalat Shah—deposed in 1699.

No. (21) was an Arab, Sultan Badr-alam Sharif Hashim Jamal ad-din.

No. (22) was nephew of (21) S. Perkasa Alam Sharif Lamtui ibn Sharif Ibrahim.

The Early Sultans of Pahang.

By R. J. WILKINSON, C.M.G.

Mr. Linehan's discovery of the tombstone of Sultan Muhammad Shah of Pahang—see the second part of Vol. IV of this Journal—gives us only a date; yet that one date is enough to throw a flood of light on the tangled dynastic history of this Sultan's time.

Our main sources of information for the period are:

(i) certain passages from the *Bustan al-salatin* given in No. 81 of this Journal;

(ii) the *Sējarah Mēlayu* or "Malay Annals."—of which I give references to the romanized edition of 1898 (190 pp.)

To illustrate the tangle I may begin by quoting Mr. Linehan JRASSB. Vol. IV, ii, p. 192).

"The *Sējarah Mēlayu* afford some interesting details of this first Sultan of Pahang. He was the son of Sultan Mansur Shah of Malacca and Putri Wanang Sri the daughter of the captive Siamese Viceroy of Pahang. A youth of unbridled passions he slaughtered a playmate for an imaginary affront. For this he was declared by his father to have lost his claim to the succession and was sent to rule over Pahang from which the Siamese had lately been expelled. He took with him one hundred youths and one hundred maidens of noble family to colonize his new country. The boundaries of his territory extended from Sedili Besar to Trengganu. He married Mengindra Putri grand-daughter of Sultan Iskandar of Kelantan and by her had three children, Raja Ahmad, Raja Jamil, and Raja Mahmud."

All this passage is taken (as Mr. Linehan tells us) from the "Malay Annals,"—pp. 88 and 89 of the 1898 edition I am using. Now let us test the credibility of its last sentence.

Mansur Shah became Sultan of Malacca in 1458 or 1459 A.D. He began his reign by sending an expedition to conquer Pahang. After Pahang had been conquered he married a Pahang lady, the mother of the Sultan whose tomb Mr. Linehan discovered. That Sultan could hardly have been born before 1460 A.D. and was not more than fourteen or fifteen years of age at the time of his death. Sultans married early in those days; but, even so, we cannot be expected to believe that this boy died the father (by one wife) of three sons as well as a daughter whom Mr. Linehan does not mention. How then does his date help us?

The date sends us back to the "Malay Annals" for closer study and shows us that they twice mention a "Sultan Muhammad" as reigning in Pahang after the date in question, *i.e.*, in the days of Sultan Alaedin Riayat Shah of Malacca or between 1477 A.D. and (say) 1492 A.D. This cannot have been the boy whose tombstone

has been found. A little further study of the *Annals* shows us that there were two Pahang rulers of this time who are styled "Sultan Muhammad" by our chronicler. They were brothers. The elder was named Ahmad; he took officially the title "Sultan Muhammad" and is also called "Sultan Ahmad" and "Sultan Ahmad Muhammad." The younger was named Muhammad and took the title "Sultan Mahmud;" and the *Annals* speak loosely of him too as "Sultan Muhammad." This loose use of names causes the tangle. Mr. Linehan's date enables us to discriminate between the boy-king buried in 1475 A.D. and the royal paterfamilias, his brother, who fathered Raja Ahmad, Raja Jamal and Raja Mahmud.

We can turn now to the history of Pahang. The country was conquered by Mansur Shah's Malays in or about the year 1459 A.D. It put up little resistance. Its ruler is given in the Malay *Annals* as a certain "Maharaja Dewa Sura, a relative of the King of Siam." He was probably a Siamese governor with his headquarters at Langgar near Pahang Tua (Linehan, Vol. VI, part 4, of this Journal, p. 78). He tried to escape by the Tembeling route into Kelantan but was betrayed by a peasant-woman into the hands of the Dato' Sri Bija 'diraja who handed him over to his Commander-in-Chief, the *Bendahara*. Maharaja Dewa Sura's daughter (or some other Siamese girl of high rank) was also captured in Pahang and taken into Mansur Shah's harem. She was named Wanang Sri or Onang Sri; and the *Bustan* adds (p. 41) that her name was changed (probably on conversion to Islam) to Putri Lela Wangsa. Both the *Bustan* (p. 42) and the *Annals* (p. 61) agree that she bore Mansur Shah two sons: Raja Ahmad (or Ahmad Muhammad) and Raja Muhammad.

After Pahang had been subdued the Malacca Sultan nominated his Dato' Sri Bija 'diraja,—the man who had captured Maharaja Dewa Sura,—to be a King's Deputy or Viceroy in the State. Sri Bija 'diraja was allowed some royal honours: once outside Malacca waters, *i.e.*, as soon as he passed Water Island, he was allowed to use six out of the eight instruments that make up a kingly band and to have a pair of fringed umbrellas borne before him or over his head. The royal instruments he could not use were the *nēgara* or kettle-drums (*Annals*, pp. 60, 61). He was expected to come to Malacca once a year and do homage to his ruler. For quite a number of years he was left to rule Pahang.

Some twelve or thirteen years after the conquest a deplorable incident happened. Raja Ahmad, the Malacca Sultan's eldest and favourite son, was riding past a group of boys who were kicking up a basket-ball in the Malay game known as *sepak raga*. Accidentally one of them so kicked the ball that in its fall it knocked off the young prince's headdress, causing him to cry out angrily at what he deemed an insult. One of his followers—the man who carried the betel-requisites—dashed out and stabbed the ball-player through the shoulder-blade to the heart. The luckless boy was Tun Besar,

son of the *Bëndahara* or prime-minister. The *Bëndahara's* household flew to arms at once to avenge the boy's death and were only held back by the *Bëndahara* telling them that vengeance on the prince would be treason to the King his father—the one thing unforgivable in a Malay. "But," said he, "let us refuse ever to be ruled by this boy."

Such is the tale of the murder given by the "Malay Annals" (pp. 88, 89); and they are always lenient to the failings of princes. The *Bëndahara's* followers charged the young prince openly with killing Tun Besar. Our other authority, the *Bustan* (p. 42), tells us that Prince Ahmad had been recognized as heir to the throne and that he "slew" (*měmbunuh*) the *Bëndahara's* son Tun Besar. As the result of this act Mansur Shah became very wroth with him, nominated another son to be Crown Prince in Malacca and sent Ahmad to rule Pahang as Sultan Muhammad Shah. There was certainly a boy's quarrel; and the furious young prince either stabbed his playmate or told his follower to stab him. The murder would not have been given such gravity by both sides had it been done without the prince's orders.

Sri Bija 'diraja, Viceroy of Pahang, led the young prince to his new kingdom and installed him there as ruler of the country. Sri Bija 'diraja then returned to Malacca. A certain Tun Hamza was made *Bëndahara* of Pahang with the title Sri Amar 'diraja; and a *Pēnghulu Bëndahari* and a *Tēmēnggong* were also installed, though the "Annals" do not tell us who they were (p. 88). One name, however, is given—seemingly without any special reason, as it is that of a minor official: "a son of Sri Bija 'diraja was made captain of the guard (*hulubalang bēsar*) with the title Sri Akar 'diraja." Why is he mentioned? We shall see; what the Annals leave out is often more significant than what they say.

This boy-king did not marry "Mengindra Putri, grand-daughter of Sultan Iskandar of Kelantan," as Mr. Linehan tells us. On p. 101 of the Annals we are told.

Ada-pun akan Raja Pahang yang bērnama Raja Ahmad anak Sultan Mansur Shah itu bēristērikan anak bēndahara Sēri Amar 'diraja, bēranak sa-orang laki-laki bērnama Raja Mansur.

In other words the boy-king married his own *Bëndahara's* daughter and died in 1475 at the age of fourteen or fifteen leaving an infant or posthumous son to succeed to the throne. The "Annals" make no further mention of this infant; the *Bustan* (pp. 44, 45) tells us that a Raja Mansur succeeded Sultan Ahmad Shah on the throne. Raja Mansur was only a baby; his grandfather, the *Bëndahara*, would be the child's natural guardian and regent of the country.

In 1477 A.D. the baby's other grandfather, Sultan Mansur Shah (of Malacca), died. He was succeeded by Raja Husain, Sultan Alaedin I, whom Mansur had chosen as his heir (*Bustan*, p. 42; Annals, p. 100). But the new Sultan's elder brother was sore; "It

is I who should have been Sultan of Malacca for I am the elder and my late father willed it so" (*aku patut kērajaan di-Mēlaka karna aku tua, lagi aku sudah di-rajakan oleh paduka marhum di-Mēlaka*), said he at a later date (*Annals*, p. 106). This elder brother was Raja Muhammad; and he was the younger of the two sons born to Mansur Shah by his Pahang wife. The angry Muhammad asked leave to go to his dead brother's kingdom of Pahang (*Annals*, p. 101; *Bostan*, p. 42); and Alaedin's advisers let him go; indeed they must have been glad to be rid of a rival claimant to the throne.

The coming of this new prince to Pahang made a great change in the situation there. He was the next heir to the Pahang Sultanate; uncle (and so a natural guardian) of the infant king. We have no details of what happened beyond the fact (*Bustan*, p. 45) that the little Sultan, Mansur, was murdered by his *hulubalang*. We have seen already how the *Annals* went out of their way to tell us that the Pahang *hulubalang bēsar* was a Dato' Sri Akar 'diraja. From this time on, we get the uncle, Raja Muhammad, as Sultan of Pahang; and the Dato' Sri Akar 'diraja as his right-hand man.

Raja Muhammad took the throne under the name of Mahmud Shah. He was still smarting under the affront of having been passed over for the Sultanate of Malacca and went sometimes so far as to show his anger openly and indiscreetly. Hearing that the hereditary Chief of Trengganu, Tun Talani, had been to Malacca to do homage to Sultan Alaedin he sent the murderous captain of his guard, Sri Akar 'diraja, to kill Tun Talani (*mēnitahkan Sēri Akar Raja ka-Tērēngganu mēmbunuh Talani*; *Annals*, p. 106). Sri Akar 'diraja went to Trengganu and told off a gang of his men to waylay Talani and slay him,—which they did. The author of this crime was rewarded by being given his victim's place as feudal Chief of Trengganu where his descendants were still ruling when the "*Annals*" came to be written.

Sultan Alaedin of Malacca was not the man to overlook an outrage of this sort. When Talani's grandsons fled to Malacca and appealed to him for redress, he wished to declare war at once. He was dissuaded, by his ministers who, seeing no advantage in a fratricidal struggle, chose rather to pay the murderer in his own coin. Following their counsels the Sultan sent his Laksamana on a special mission to Pahang. According to Malay custom the credentials sent with the mission were received with royal honours and read out in the presence of the Sultan and the whole Court. As soon as they had been read out, one of the Laksamana's suite slew a cousin of the Dato' Sri Akar 'diraja. There was a hubbub at once and, in accordance with diplomatic usage, the Laksamana was asked to try his follower there and then. The man pleaded guilty. The Laksamana turned to the Sultan. "This man surely murdered Sri Akar 'diraja's cousin. But how can I pay him out when Your Highness has let Sri Akar 'diraja go free after slaying Tun Talani?" Sultan Muhammad smiled and said, "I had Talani slain because of his evil

tongue. This murder you can account for to the relatives"; and he left it at that. The Laksamana returned in all honour to Malacca, there to be praised and rewarded by his King (Annals, pp. 107, 108).

Of the time when the Talani family ruled in Trengganu there is a singular relic. The home of this ancient house is in Bentan. One of its Trengganu members brought to Bentan a number of Proto-Malayan retainers (*rayat*) recruited or bought in Pahang. Some of these *rayat*, being badly treated, sought shelter in the jungle, and, being forest-nomads, were able by their knowledge of jungle-craft to evade capture and create a small community or tribe—the *Orang Bĕnua*—that lives on in their descendants at the present day. The Protomalays of Bentan are mainly sea-gypsies, *Orang Laut*; and I have heard anthropologists express wonder at the existence of an "aboriginal tribe" like the *Orang Bĕnua* who live in a small island and yet have a dread of the sea. These men are not aborigines of Bentan; they are simply forest-nomads transplanted from continental Malaya.

This Raja Muhammad or Sultan Muhammad or Sultan Mahmud was the prince who married the Kelantan princess Mengindra Putri. The Annals tell us distinctly (p. 101), *Maka raja Muhammad pĕrgi ka-Pahang . . . . . bĕristĕrikan chuchu Sultan Iskandar Shah raja Kĕlantan*. And they tell us also (p. 101) *Yang bĕrnama Sultan Mahmud Shah itu-pun bĕranak tiga orang laki-laki sa-orang pĕrĕmpuan: Raja Jamal sa-orang nama-nya Raja Mudzajar sa-orang nama-nya, Raja Ahmad sa-orang nama-nya*. Though a wicked uncle Sultan Mahmud was a good father who looked after his children's interests; he was succeeded by his son Abdul-jamal; he gave his daughter in marriage to Sultan Mahmud of Malacca to whom she bore Raja Ahmad, the prince who fought so gallantly against the Portuguese; and he secured for his son Ahmad the hand of a Malacca princess, Raja Fatimah, whose tombstone was found by Mr. W. D. Barnes. In spite of the confusion between the two brothers styled Sultan Muhammad it should be quite clear that it is the younger brother (and not the boy buried in 1475) who was the father of the three princes mentioned by Mr. Linehan.

Sultan Mahmud Shah of Pahang must have died towards the end of the fifteenth century, perhaps early in the sixteenth, as he is described as "old"—according to the standards of that short-lived generation of men. He was known after his death as *Marhum di-hilir* or *Marhum di-baroh*; and was followed on the throne by his son, Raja Jamal, Sultan Abdul-jamal Shah.

Like his father the new ruler began his reign with quarrels with Malacca. He had duly made known his father's death to his Malacca suzerain (Sultan Mahmud) and had received in return a mission headed by the Dato' Sri Dewa Raja to instal him as Sultan in his father's place and to grant him the honour of a full royal

band—a distinction that (seemingly) had not been given to his predecessor. All this was to the good; and we need not wonder that when the Sri Dewa Raja wished to go back to Malacca he was asked politely to prolong his stay a little and see some elephants trapped. Here trouble arose. He could not well stay on without the risk of finding himself tied to Pahang by the N.E. monsoon that stops communication by sea during several months of every year; but he was devoted to elephants and did not like to lose the chance of learning more about them. He explained how matters stood and asked if he could not be shown at once how the animals were caught, tame elephants being used instead of wild. His idea was distasteful to the trappers who thought that it was a reflection on their competence; and it became still more unpopular when the rehearsal went wrong, the tame beasts behaved improperly, and the experts were caught by some misadventure in the trap that they had meant for their prey. The Pahang people felt that the Sri Dewa had the laugh too much on his side; and Sultan Abdul-jamal tried a practical joke to level up the score. He sent the Sri Dewa Raja a greased elephant on whose back riding was extremely difficult; but that chief knew too much about elephants to fall into the trap that had been made ready for him. Briefly the ambassador was better as a mahout than as a diplomat; and when he went away he left behind him an atmosphere of somewhat strained relations (Annals, pp. 130-132).

Outwardly things still went smoothly. Sri Dewa Raja brought back with him the usual complimentary letter and pleased Sultan Mahmud with his report on his mission. "And what is Sultan Abdul-jamal's new fiancée like?"—said Sultan Mahmud who was then at a susceptible age. "I did not see the lady myself," said the envoy; "but from what I heard she must be the most beautiful girl in the country. She is, now, betrothed definitely to the Sultan; and it will not be long before they are united." Sultan Mahmud's envy was stirred; and he promised a great reward to any one who would break off the engagement and bring the lady to him. One of his warriors, Hang Nadim, slipped off to Pahang at once and by means of a go-between wheedled the girl—she was the *Bëndahara's* daughter—into thinking that she would be better off as a reigning queen with Mahmud than as the junior spouse of his vassal-king. The girl fled with Hang Nadim to Malacca where the Sultan married her (Annals, pp. 132-136).

This incident failed to create a spirit of goodwill. Sultan Abdul-jamal began to talk of war in such a way that rumours of what he was saying filtered through to the metropolis. The Malacca government objected to fighting about a girl's elopement, so it sent off the Laksamana Khoja Husain with flattery and gifts to calm the angry Pahang ruler. The Laksamana's politeness earned a friendly reply from the injured potentate who expressed himself

ready to let the welfare of his people override his own personal feelings. But Malacca was not happy in her diplomats. The *Laksamana* left with every mark of honour and then stole the Sultan's favourite elephant as he was sailing away (*Annals*, p. 137).

It is said by the "*Malay Annals*" that the Pahang Sultan was so maddened by the way he had been treated and by the failure of his warriors to avenge the slights put upon him that he abdicated and became an ascetic. Certainly he died an ascetic; he is known as *Marhum Shaikh* to this day. But he was ruling his country long after the date of these occurrences; and all that we can say is that he seems for a time to have made one at least of his brothers, Raja Mudzafar, a junior king or Yamtuan Muda, to act as his deputy and take over part of his duties. This is told us in the "*Annals*" (p. 138); and the *Bustan* gives a Mudzafar Shah in its list of Pahang kings.

Some time later the Siamese Viceroy of Ligor sent a body of his men to invade Pahang. News of the attack reached Malacca and led to a strong force being despatched by sea under the *Bendahara* himself to help the vassal-kingdom against the common foe. On its way to Pahang the fleet met the *Laksamana* coming back to the capital. The *Bendahara* called on him to join the expedition. "But I have no orders from the King," said the *Laksamana*. "Take it from me that the King has given the orders," said the *Bendahara*. "And I have not paid my proper respects to His Majesty." "Take it from me that you have," was the reply; "shake hands and come along." So the *Laksamana* went on to Pahang, nor did he spare himself; the "*Annals*" say that his hands, feet and mouth were all working at once. In other words he was doing the work of three men.

After having stolen the king's pet elephant the *Laksamana* may well have had doubts about the kind of welcome that awaited him in Pahang. But it was no time for raking up old grievances. The Siamese were loose in the land and may have been the people who burnt the fort at the capital itself. After repairing the stronghold in feverish haste the allied forces were able to hold it against the invaders and to drive them away—doubtless through lack of supplies—over the old trade-route into Kelantan. Pahang was saved. The *Bendahara* sailed back to Malacca with gifts from the Pahang rulers, only to receive further gifts and honours at the hands of his own sovereign (*Annals*, p. 142).

The friendly feeling between Pahang and Malacca was now to be cemented by a marriage between Sultan Abdul-jamal's son, Raja Jenal, and Sultan Mahmud's daughter, Raja Dewi. But important events were to happen first. The jealousy underlying the *Laksamana's* unwillingness to take orders from the *Bendahara* led to the former officer taxing the latter—rightly or wrongly—

with aiming at the throne. The quarrel ended in violence, perhaps in armed revolt; and the *Bëndahara* was killed. His confiscated wealth was being used up in merry-makings over the Pahang wedding at the very moment when the Viceroy Albuquerque cast anchor in the Malacca roadstead. Malacca was taken a few days later (A.D. 1511); and the royal father-in-law took refuge in Pahang.

From the Portuguese we know that the Pahang bridegroom (Raja Jenal) and the bride's brother (Raja Ahmad) were leaders of the war-party that counselled resistance to the Portuguese demands. From the "Annals" we learn nothing of the presence of the Pahang prince at Malacca; indeed we are informed (p. 161) that the marriage took place at a later date. We are told also by the Annals that the bridegroom's name was Mansur (p. 161); it is to the *Bustan* that we owe the name Jenal. These discrepancies have to be put on record.

Sultan Mahmud then went on to establish himself in Bentan; and was driven out of Bentan by Portuguese under Mascarenhas in A.D. 1526. He died at Kampar and is known as *Marhum Kampar* (*Bustan*, p. 45). He was succeeded by his youngest son Alaedin who left Kampar, travelled to Pahang and settled finally at Johor Lama. This must have been about the year 1530 A.D. He found Raja Jenal (Sultan Zain al-abidin) reigning in Pahang; and he married that ruler's daughter Kesoma Dewi (*Bustan*, p. 44; Annals, p. 175). By her he had two children: a son named Mahmud after his grandfather and a daughter, Fatimah, after her grandmother (*Bustan*, p. 44). After the date of this marriage our two chronicles differ hopelessly.

To begin with, the *Bustan* speaks of this Alaedin as "the Sultan of Johor who died in Acheen" (*Raja Ujong Tanah yang mangkat di-nēgēri Acheh itu*), *Bustan*, p. 45. We recall at once the words in the preface to the Annals about a later Sultan of the same name: *marhum yang mangkat di-Acheh Sultan Alaedin Riayat Shah*. Is the *Bustan* guilty of an anachronism? No; it is the writer of the addendum to the "Malay Annals" who is hiding part of the truth. There were two Sultans Alaedin carried captive to Acheen: the first about A.D. 1564, the second in A.D. 1613. Of the first captivity the "Annals" make no mention.

We know from Portuguese books that Sultan Alaedin (*Marhum Kahar*) of Acheen stormed Johor and carried off its people to Sumatra at some date between 1551 and 1568 A.D. Rouffaer gives reasons for thinking that it was in 1564 A.D.; see his *Was Malaka emporium genaamd Malajoer*, pp. 425, 592. The *Bustan* says (p. 44): *maka orang Acheh pun datang mēnyērang Johor lalu di-alahkan-nya, maka Sultan Alaedin Shah dēngan sēgala anak istēri-pun di-bawa mēreka-itu-lah ka-Acheh*. This passage bears out the view that the *Bustan* is the more faithful History; but, alas for its accuracy, it gives the glory of this conquest to the wrong Sultan of Acheen.

So it is with Alaedin's royal children. The *Bustan* is detailed disinterested and explicit. It tells us that Alaedin had two children by his queen-consort, and one son and many daughters by his secondary wives. It gives us for the royal children the names—Mahmud and Fatimah—that we should expect them to bear. It mentions the royal son's personal title, Raja Kechil Besar. It says that the royal daughter, Raja Fatimah, married her cousin Sultan Mansur of Pahang,—which would be a likely marriage for her though it belies altogether the story in the "Annals." It adds that Alaedin's one son by a non-royal wife was led into captivity with him and was sent back afterwards by the Sultan of Acheen to rule Johor as a vassal and to meet the fate that the story of the Annals would only lead us to suspect. Of the royal son Mahmud it says that he wedded a Pahang princess and died in Pahang. He was not carried captive to Acheen nor did he succeed his father on the throne of Johor.

The addendum to the "Malay Annals" (pp. 165 to 190) is made up largely of faked history; the *Bustan* (written by a foreigner) is more disinterested and closer to the truth. The latter (as we have seen) tells us of the Johor captivity of 1564—which the "Annals" omit to mention. It tells us again that Marhum Kahar of Acheen sent Radin Bahir (son of Alaedin II by a secondary wife) to rule Johor as a tributary prince. He did not rule it long. Rouffaer conjectured that this Sultan (or his shadowy son) was removed by poison in the interest of his successor, the usurper Sultan Ala Jala Abdul-Jalil; the *Bustan* tells us this in so many words (*di-bëri orang makan rachun lalu mangkat-lah ia*), p. 44. It tells us that the Johor dynasty ended with him and makes short work of the usurper's claim to the throne. It leaves it clear that the usurper was not the husband of Alaedin II's daughter, Raja Fatimah; she had married Mansur of Pahang. It finds no place for "Raja Omar" in the Pahang pedigree; he was simply a successful pretender to the Sultanate. But, as Sultan, he was the master served by Tun Sri Lanang, the author of the Annals; and it would be unfair of us to expect Tun Sri Lanang to tell us the tactless truth.

Sultan Mansur of Pahang is said to have died in battle against *Jawa kafir* (*Bustan*, p. 46). He is *Marhum shahid*. He was succeeded by Raja Ismail (Sultan Abdul-jamal II), his son or brother, who died at the hands of an assassin and was followed by a Sultan Abdul-kadir Muhaidin Shah, said to have been his half-brother and adopted son. Abdul-kadir left three sons, of whom all claimed the throne. Here history becomes guesswork. According to the *Bustan* (p. 46) the throne went first to the youngest son, Ahmad Shah, who held it for a year was then deposed as "too young" by his eldest brother Abdul-ghafar Alaedin Shah "who loved him dearly." Abdul-ghafar was the last Sultan of Pahang of this line.

He was driven out by the Achehnese; and Pahang became—temporarily—an Achehnese province. The Sultan's fate is not told us.

There is a curious epilogue to this dynastic history. The ex-Sultan Ahmad Shah of Pahang who was carried captive to Acheen had (by a Siak princess) a son who was fortunate enough to win the favour of the great Achehnese Sultan Mahkota Alam. Mahkota Alam gave this youth his own daughter in marriage and left him the throne of Acheen. This son was *Paduka Sēri Sultan Iskandar thani Alaedin Mughayat Shah*, patron of the author of the *Bustan al-salatin*. So, in a sense, the last of the old Pahang dynasty was the mightiest and most famous member of his line. But he died sonless. Acheen went to a succession of female rulers; Pahang to a prince of the usurping dynasty of Johore.

For impersonal reasons this short account of the early Pahang Sultans will end on a personal note. The publication by Dr. Winstedt (in March 1920) of certain passages from the Pahang Sultan's copy of the *Bustan*—one of our two sources of information—may be traced back to a single visit that had been paid by me many years before to the Leyden Library. By the courtesy of the librarian I was shown a copy of the *Bustan* and noticed at once that it contained a new account of the Malacca kings—of which I made a note at the time. My own version of the *Bustan* (published in 1900) had lacked these passages. I mentioned this to the late Mr. W. D. Barnes who copied the missing portions from the Pahang M.S. In this way they came to be published by Dr. Winstedt in 1920. But Dr. Winstedt lacked the evidence to remark on one fact. In my History published in 1908 (p. 16) I referred to these passages in the following terms, "the Annalist" (*i.e.* the author of the *Sējarah Mēlayu*) "gave another pedigree to his friend Nuru'ddin Raniri al-Hasanji the author of the *Bustan*'s-Salatin." Speaking from memory I am confident that the Leyden M. S. prefaces these passages with a personal acknowledgement of information given by Tun Sri Lanang who is mentioned by name. In view of the difference in date between the *Bustan* and the "Annals" and in view of questions arising as to the composition of the latter it would be well worth while to have the *Bustan*'s brief introductory note copied and published. It may have been in the Pahang M.S.; but, if it was, Mr. Barnes did not make a copy of it.

The Bendaharas and Temenggongs.

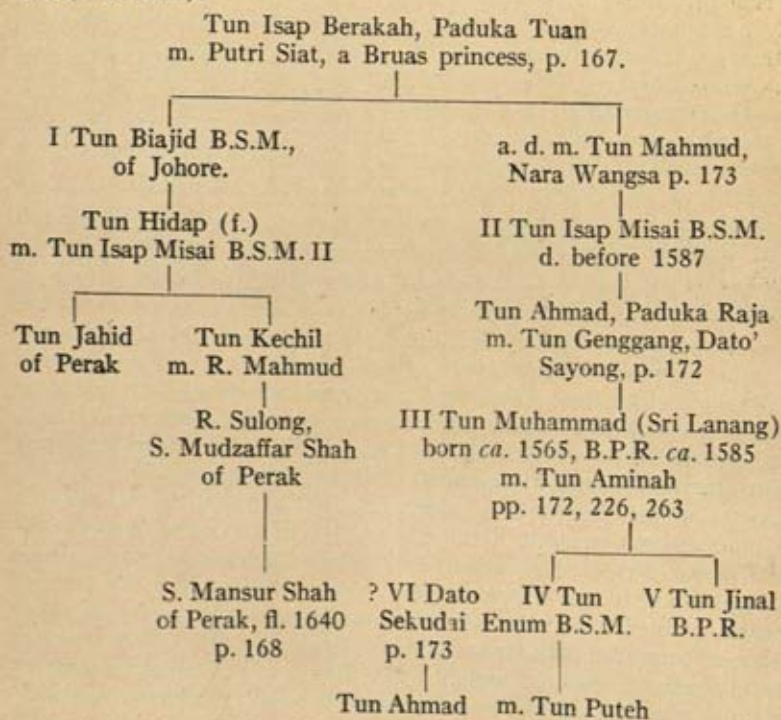
By R. O. WINSTEDT, C.M.G., D.Litt.

Prior to 1530 the history of the Bendaharas and Temenggongs is part of the history of old Malacca. The Bendahara tree for that period presents, thanks to the *Sejarah Melayu*, no difficulty and is given on pp. 65-66 of R. J. Wilkinson's "History of the Peninsular Malays," 3rd ed., Singapore, 1923. But Tun Sri Lanang, author of the *Sejarah Melayu*, (born ca. 1565, created Bendahara Paduka Raja ca. 1585) summarizes his ancestry in words on which the light of scholarship has only recently been thrown:—"Tun Muhammad nama-nya, Tun Seri Lanang timang-timangan-nya, Paduka Raja gelaran-nya, Bendahara, anak Orang Kaya Paduka Raja, chuchu Bendahara Seri Maharaja, chichit Bendahara Tun Narawangsa, piut Bendahara Seri Maharaja, anak Seri Nara 'diraja Tun Ali, anak *Baginda Mani Purindan, kaddasa Allahu sirrahum*, Melayu bangsa-nya dari Bukit Seguntang Maha Miru."

According to chapter 12 of the "Malay Annals," Mani Purindan (= in Tamil "keeper of jewels" = *bendahara*) was the son of a Muslim prince from Pahali in Tamil-land, who went first to Pasai and then came to Malacca where he ranked as a Mantri (Vizier) and married the daughter of Sri Nara 'diraja. His daughter, Tun Wati, married Sultan Muhammad Shah of Malacca and bore a son, Raja Kassim. The title *Baginda* and the descent from Bukit Seguntang both suggest, Rouffaer thinks (*Bij. T.L. en V. van N.J.*, *dl.* 77, p. 458), that this Tamil of Malay descent was of mixed Minangkabau blood, *baginda* being a Minangkabau honorific by no means confined to royalty. Another notable detail is the formula, of Islamic mysticism, *kaddasa Allahu sirrahum* ("God bless their secret being"), which suggests that the early Bendaharas were religious mystics, unless the writer used it loosely and as a mark of special respect (Dr. Snouck Hurgronje, *ib.* p. 460). Raja Kassim, grandson of Mani Purindan, was passed over for the Malacca throne in favour of a younger brother, whose mother was a princess of Rokan, but after 17 months he (Sultan Abu Shahid) and the Raja of Rokan were murdered by Mani Purindan's party and Raja Kassim was put on the throne as Mudzaffar Shah (died ca. 1459). Immediately after giving his own genealogy Tun Sri Lanang gives that of his master Sultan Alaedin Riayat Shah of Johore (reigned 1597-1613) the descendant of this Sultan Mudzaffar Shah of Malacca and therefore his distant relative. Bendahara Tun Mutahir, the diplomat who worsted de Sequeira and was killed along with his family in 1511 A.D. by the Sultan's order,—perhaps he, too, was aspiring to a throne (Wilkinson, *op. cit.* p. 42). Anyhow this great house of the Bendaharas always stood very near the Malacca throne, and its members opened Klang, Negri Sembilan and Perak and followed the Sultans, when in place of Malacca their capital was in Johore, at Riau and finally at Lingga.

1932] *Royal Asiatic Society.*

The tree of the early Bendaharas of Johore (founded *ca.* 1530) is as follows:—S.=Sultan, B.S.M.=Bendahara Sri Maharaja, B.P.R.=Bendahara Paduka Tuan, b.=born, a.d.=daughter, d.=died, f.=female, m.=married, Tem.=Temenggong and the references are to the pages of the *Sejarah Melayu* (Shellabear, Singapore 1909).

The mother of Tun Sri Lanang was a descendant of the dandy Tun Hassan Temenggong (p. 172), son of Bendahara Tun Mutahir. She was also called the Dato' of Sayong, the birth-place of the Jakun champion of old Singapore (pp. 38, 40) and at one time the capital of the founder of Johore, Sultan Alaedin, (JRASMB., 1925 p. 15 *) where—at Sayong Pinang—there have been recently discovered more than twenty graves several of them beautifully carved with Kuranic texts and of an earlier type than those at Kota Tinggi, Panchor, Johor Lama and Tanjong Belading:—further and complete investigation is being made. Another interesting name is Dato' or Bendahara Sri Maharaja Sekudai, whom the rulers of Rembau and Sungai Ujong claim as an ancestor (Wilkinson's

* NOTE.—Blagden's variant version of the *Sejarah Melayu* ends in the reign of the first Sultan of Johore (d. 1564) and has all the signs of being written near that period (v.p. 32 of this Journal). Shellabear's Appendix was written after the sack of Johor Lama by Jambi in 1673.

"Malay History, Part V, Notes on Negri Sembilan," p. 10, Kuala Lumpur, 1911) and who colonized Sekudai in the south of Johore but of whom nothing else is known beyond the name and marriage of his son.

The "Malay Annals" now fail us, and we have to construct history from entries in the Dagh-Register at the castle of Batavia and from names in Dutch treaties and so on, while lately I obtained a MS. genealogy of the Temenggongs of Muar.

Under October, 1642, the Dagh-Register relates that "a report came to Malacca that the Bendahara had died in Johore and the Laksamana and many other nobles lay sick and the king was in great distress: he had changed the name of Makam Tauhid to Batu Sawar and had built a new settlement across the river." On 13th May, 1644 Johore envoys gave the Dutch Governor-General the interesting information that the Rembau people were not subjects of Johore but only tenants (*huijrders*) of the Bendahara.

The big Johore chiefs from the '40s till 1688 were the Laksamanas. In 1641 a Laksamana helped the Dutch to take Malacca. In September, 1642 he was fortifying Makam Tauhid and in October he was sick there. In 1664 passes to go to Perak where given by the Dutch to a Laksamana (whom the Dutch treaty of 1685 *infra* describes as the son of a Laksamana) and the young king (=Raja Muda) of Johore, who was the companion of the Laksamana in the many sea-fights against Jambi and so got the nick-name of prince of pirates, Raja Bajau. The *Hikayat Negeri Johor* tells us that after Jambi sacked Johor Lama in 1673, the Laksamana Abdul-Jamil opened Riau,—and killed a Temenggong at Tanjong Batu. In 1679 the Laksamana and Temenggong Paduka Tuan wrote to Batavia that "the Dato' Paduka Raja, who holds authority under the Yang di-pertuan of Johore" had made peace with Jambi. Under 11 February, 1681 the Dagh-Register records that "the Dato' Laksamana *alias* Paduka Raja and his sons administer the whole of of the Johore kingdom." His daughter married Sultan Ibrahim of Johore (reigned 1677—1685)—Netscher, pp. 35, 36. Under the 6th of May 1681—"the old Laksamana or Paduka Raja is drawing all power into his hands and ingratiating himself with the nobles and has grown so bold that he no longer pays proper respect to the Sultan at Riau, who is thinking how to get rid of him. The Palembang campaign was perhaps to keep the Johore forces in his hands and to protect himself from attack." Under April 2nd, 1682 the Paduka Raja wrote to Batavia describing his son-in-law as the first king of Johore *and* Pahang:—he and the king were at Bintan (Riau) but about to remove to Johor Lama. On the 3rd April, 1685 "the Paduka Raja who governs Johore and Pahang" made a contract with the Dutch signed by *Dato Paduka (Raja) son of the Laksamana*—at the top in the place of honour; and then below by the *Dato' Bendara Maraja, son of Dato' Sri Maharaja*; by Orang
1932] *Royal Asiatic Society*.

Kaya Laksamana, son of Paduka Raja, and by Orang Kaya Temenggong Paduka Tuan, son of Dato' Paduka Raja (Netscher, Ver. B.G. dl. XXXV, 1870, pp. VII and VIII):—here he signed before the Bendahara and along with two chiefs, who were apparently his own sons. Dutch authorities say that this "troublesome and malicious Paduka Raja, whose evil deeds and plans the Johorite himself had detested" died in Trengganu in 1688, a refugee from Riau. "The Laksamana promoted Paduka Raja died in Trengganu in 1009 A.H.," says the *Hikayat Negeri Johor*. The Bendahara Sri Maharaja who signed the 1685 treaty was Tun Habib Abdu'l Majid, and is almost certainly the Bendahara buried at Padang Saujana, Kota Tinggi. He removed the young Sultan Mahmud from Riau to Kota Tinggi and signed another treaty with the Dutch on 11th April, 1689 (Netscher, pp. VIII—XI). According to the *Tuhfat al-Nafis* he died on Thursday, 7th Muharram, 1109 A.D. in the year *dal* (=1697 A.D.). It should be noted that Habib is an Achinese title for Sayids.

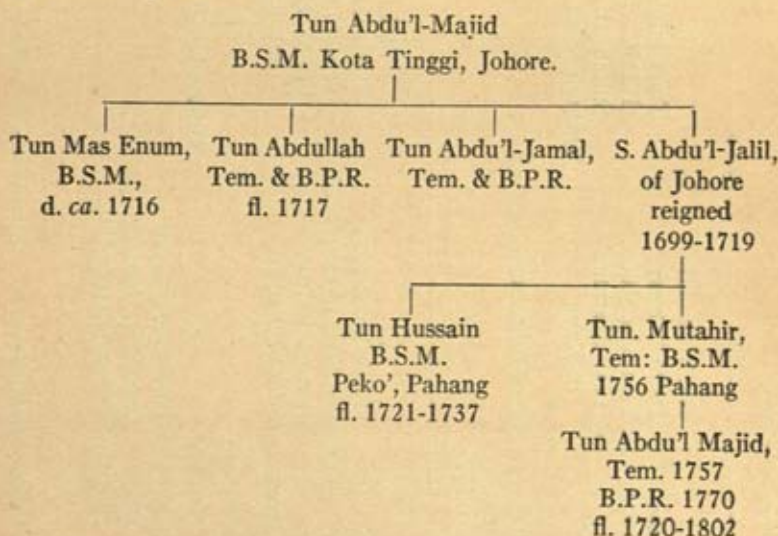
The Muar genealogy says that a Sayid Idrus came from the Hadramaut to Acheh, where he settled at Kampong Pasir. His son, Zainal-Abidin went to Johore and married al-Marhum Kaishi (كيشي) —?=ka-Acheh—of Kota Tinggi, who bore a son Maharaja Sri 'diraja, who married the daughter of a Muar chief and begat three children—(a) Dato' Pasir Raja who was given Muar by Sultan Mahmud (reigned 1685—99) as his sister's dowry and whose descendents have always been its Temenggongs, (b) Bendahara Padang Saujana—who became Sultan of Johore! (*sic*)—and (c) Marhum Bakal, a girl who married the mad Sultan Mahmud. One story (Netscher p. 48) says that Enche' Apong, daughter of the Laksamana, swore in 1699 that she was not with child by the murdered Sultan Mahmud, and being concealed by her father till she had born a son let him hand the child over to the Raja Negara, chief of Singapore, who in turn gave him to the Temenggong of Muar. When the child was seven years old, the Temenggong having to go to court took the boy to Johore to show to the Laksamana. The child was so like Sultan Mahmud and showed such a strong inclination to visit the Sultan's grave, that Sultan Abdu'l-Jalil got suspicious and the Laksamana handed the future Raja Kechil (pretender to the Johore throne) over to a Minangkabau trader to take to Sumatra. It is interesting to note that Raja Kechil was a candidate put up to recover for the Laksamanas the power they had lost to the Bendaharas since 1688.

The genealogical tree even of the Bendaharas and Temenggongs of the XVIIIth century is still an insoluble problem. Chronicles generally give the title without the personal name. Sometimes there were Bendaharas of Trengganu as well as of Pahang and perhaps Temenggongs of Riau as well as of Johore. There were quarrels between Bugis and Malays that left historians biased.

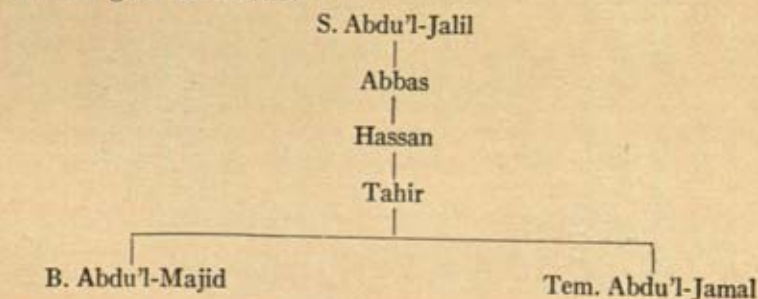
Journal Malayan Branch [Vol. X, pt. I,

Bendaharas travelled all over the Riau-Lingga territory, so that it is sometimes hard to say if one of these officers is a Riau officer or come temporarily from Pahang. At least one unknown holder of the title Indra Bongsu became Bendahara.

In JRASMB., 1931, pp. 32, 33, Mr. R. J. Wilkinson suggests the following tree:—

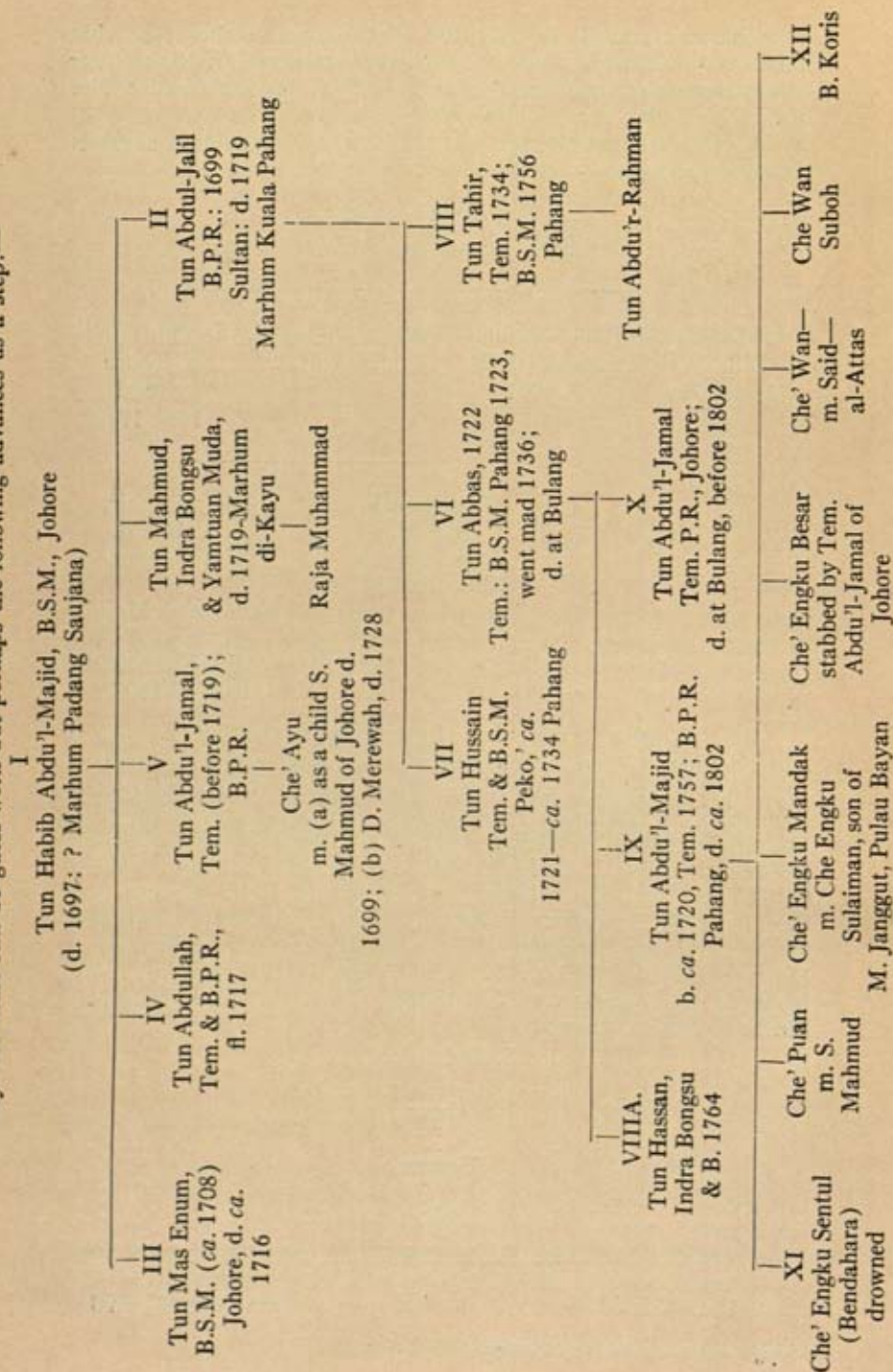

But this pedigree omits names mentioned in the *Tuhfat al-Nafs* and elsewhere:—Tun Abbas who lived in Riau and went mad in 1736 A.D. (*Tuhfat*), and Engku Raja Indra Bongsu appointed Bendahara Sri Maharaja (when Daeng Kemboja became Yamtuan Muda) in 1748 (28 Rajab 1161 A.H.; Meursinge's 'Maleisch Leesboek' 3rd ed., Leiden 1880, pp. 43, 44 and van Ponkel's CCCLVIII) and Tun Hassan, who was first Indra Bongsu and then by 1764 Bendahara Pahang (*Tuhfat*). Abbas is mentioned in the old Johore pedigree (Wilkinson's History of the Peninsular Malays, 3rd ed., 1923 p. 82) and Abbas and Hassan are both found in the Pahang tree (JRASMB., 1926, p. 335) which Mr. Linehan gives as follows:—

Any tree must still be guess-work but perhaps the following advances us a step:—

Abdu'l-Majid had 16 children in all. The last three given here were the children of humble mothers (*orang kechil*) (Johore MS. described below).

The parentage of Tun Hussain (VII) is taken from the *Hikayat Nēgēri Johor*: he was "brother of Sultan Sulaiman on his father's side." After installing Sultan Mansur Shah as ruler of Trengganu, Sultan Sulaiman returned to Riau "followed by a son of Bendahara Tun Hussain and by the old Bendahara of Pahang" (*Tuhfat*). Both the Johore and Pahang trees make Abbas (VI) a son of Sultan Abdu'l-Jalil:—Wilkinson makes Tun Tahir (VIII) another son of Sultan Abdu'l-Jalil: I have no alternative suggestion. A Johore MS. *Hikayat Kerajaan*—Compelled for Maharaja (*sic*) Abubakar "from Raja Haji Ali's larger work and the tales of old men"—relates that in 1722 Tun Abbas became first Bendahara of Pahang, though the *Tuhfat* implies that he went mad at Riau. A Batavian MS. (van Ronkel's CCCLVIII), the *Sejarah Raja-Raja Riau*, tells how Tun Abbas was made Bendahara Sri Maharaja when Sulaiman was made Sultan Sulaiman Badr-al-alam Shah (*i.e.* 4th October, 1722). The parentage and name of Engku Raja Indra Bongsu, who was Bendahara at Riau in 1748, I cannot trace: was he Tun Hassan? The parentage of Tun Hassan follows Linehan's Pahang tree. The same MS. and Sultan Abubakar's genealogy (Wilkinson's History, p. 82) make Tun Abdu'l-Majid (IX) a son of Tun Abbas (VI) and the former relates how after investiture as Bendahara at Lingga Abdu'l-Majid's eldest son, Che' Engku Sentul, was drowned when entering the Pahang river to take up office. The *Hikayat Nēgēri Johor* mentions a Tun Abdu'r-Rahman as son of Temenggong Tun Tahir and immediately after him mentions a Tun Abdu'l-Majid, who however is not described as the Temenggong's son:—"There were in Pahang (between 1733 and 1740) the Bendahara Tun Hussain (brother of S. Sulaiman on the father's side), Tun Abdu'l-Majid, Raja Muhammad son of Raja Muda Mangkat di-Kayu ١٠١ —, Tun Sulong Muda son of Dato' Paduka Maharaja etc." The Pahang tree the *Hikayat Nēgēri Johor* and the Johore MS. all describe Abdu'l-Jamal as Temenggong Riau and the last says that his title was Paduka Raja, that he was the son of a Paduka Raja, Tun Abbas, and that his grave is at Bulang.

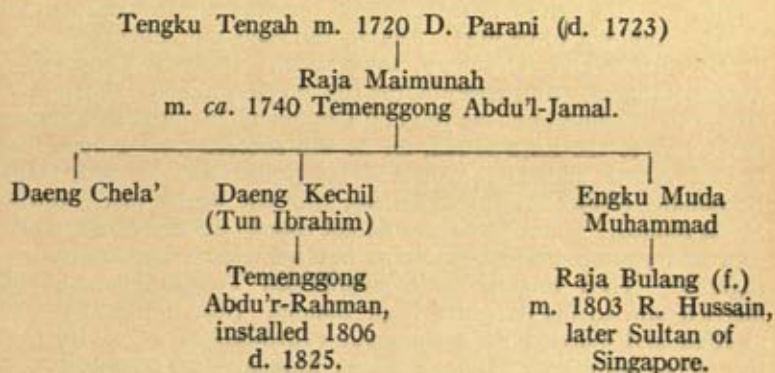

So much for personalities. As for dates Wilkinson gives the references for I, II, III, IV, VIII and IX. The title of Hussain Bendahara Peko', Wilkinson points out, appears in a 1734 Dutch treaty viz. Sri Maharaja: the *Hikayat Negeri Johor* says he was Bendahara and Tun Mutahir was Temenggong of Pahang when S. Sulaiman went there after the installation of Mansur Shah as Sultan of Trengganu—the *Hikayat Negeri Johor* gives that date as 1740 though other authorities say 1733—and the *Tuhfat* relates how in 1721 Raja (later Sultan) Sulaiman went to Bendahara Peko' of Pahang for reinforcements against Raja Kechil. The *Tuhfat* says it was by the advice of Bendahara Tun Abbas that Daeng Merewah was made Yam-tuan Muda and the Bugis chiefs married the sisters of Sultan Sulaiman: it adds that in 1736 he went raving mad. As regards Tun Hassan the *Tuhfat-al-Nafis* alone gives us a date which appears to be too late or too early, if we consider the Pahang tree. From the evidence perhaps the list of Temenggongs should be approximately as follows:—

1699—1707	Tun Mas Enum	S. M.
1708—1716	Tun Abdullah	P. R.
1717—1718	Tun Hussain	S. M.
1718—1721	Tun Abdu'l-Jamal	P. R.
1722—1723	Tun Abbas	S. M.
1724—1734	Tun Hassan	? P. R.
1734—1750	Tun Tahir	S. M.
ca. 1750—1770	Tun Abdu'l-Majid	P. R.
?	?	S. M.
— ca. 1792	Tun Abdu'l-Jamal	P. R.
1792—1806	Engku Muda (not installed)	
1806—1825	Tun Abdu'r-Rahman	S. M.

The list of Bendaharas is far harder even to guess. Dutch treaties cited by Netscher show that there was a Bendahara Sri Maharaja in 1713 & again in 1745 & 1756. The alternate rotation of titles gives difficulty:—only a chance reference to the drowning of Che' Engku Sentul after his installation at Lingga saves us from two Paduka Rajas following one another and accidents may have happened to other earlier holders. Apparently Tun Hassan and an old man were Bendaharas at the same time. Tun Abdu'r-Rahman got the title before the death of Engku Muda. More than one Bendahara appears never to have been a Temenggong but instead a Raja Indra Bongsu. Chances and changes must have been manifold, as most of the holders must have succeeded to the office in late middle-age.

Tun Abdu'l-Jamal according to the *Tuhfat* and the Johore MS. married Raja Maimunah daughter of Raja Tengah (sister of Sultan Abdu'l-Jalil) by her husband Daeng Parani and the pair had three children:—

Daeng Parani died in 1723 so that his daughter must have been nubile in 1740. Abdu'l-Jamal's elder brother died very old about 1802, so that Abdu'l-Jamal was probably born in the early '20s. Engku Muda would be born between 1740 and 1750. Of him the Johore MS. has an interesting account:—

"In 1207 (= 1792) S. Muhammad Shah of Linggi handed Riau over to the governance of Engku Muda Raja Muhammad son of Dato' Temenggong Abdu'l-Jamal, who came from Siantan and opened Tanjong Unggit (اوڭگت). He and the Raja Muda" (Yamtuan Muda Raja Ali) "disagreed and came to fighting. So on Monday 16th Jemada'l-awal 1218 the Sultan came and settled the matter and gave Riau to the Raja Muda. But Engku Muda had the rank of Temenggong and governed Riau and Johore, refusing however the title of Temenggong. 'If I can't be Raja Muda, I don't want a title. But all the islands and islets and Johore are under me and certainly Pahang belongs to my 'father' (ayah-ku) Dato' Bendahara Abdu'l-Majid: for today the Sultan no longer heeds Malays but lives at Lingga and gives Riau to the Raja Muda. Look at our case. We ought to own (*memilek*) the country because we are co-inheritors (*sa-pusaka*) with the Sultan. Why should he do as he likes. Like him we are descended from S. Abdu'l-Jalil (*Marhum-Kuala Pahang*) and custom ordains we rule the country and how can he stop us? Although I am not installed who shall object to my rule? If Engku Abdu'r-Rahman wants to be called Temenggong, let him seek audience at Lingga. I won't! If I die, you, Engku, will rule the islands and never lose Johore because to my mind if the Sultan behaves like this we've got to look after ourselves or be worsted (*kéchewa*). Moreover the man who did most to wrest Johore from Raja Kechil of Siak was our

1932] *Royal Asiatic Society*.

grandfather Bendahara Tun Abbas and our grandmother, daughter or Marhum Mangkat di-Kuala Pahang, so that she consented to marry our grandfather Upu Daeng Parani'. . . . When Engku Muda ceased speaking, Abdu'r-Rahman said 'True. Please God I'll remember.' The Sultan heard of these remarks and came and told Engku Muda not to be hurt. 'As for the islets and Johore, do you, Enche' Muda and 'Drahman, take them.—I mean Temenggong Abdu'r-Rahman. And Hussain, my son, do you, Enche' Muhammad, do as you like with him—as you and Drahman like. Abdu'r-Rahman I'm giving to the Raja Muda, for he will succeed me. I hope that Enche' Muda and Drahman and all your relatives and Dato' Bendahara Abdu'l-Majid of Pahang will not desert me.' Engku Muda replied. 'True but if we do not assert ourselves, we are lost. You and your son will be Sultans but we though Bendaharas are slighted.' Then Engku Muda circumcised Tengku Hussain and married him to his daughter Raja Bulang. And the Sultan went to Riau and married Raja Hamidah (1218=1803). . . . In 1221 the Sultan installed at Lingga Abdu'r-Rahman as Temenggong Sri Maharaja and Tun Ali as Bendahara Siwa Raja of Pahang in place of his father Tun Koris."

Netscher supplements this with a contemporary Dutch account of Engku Muda. In 1800 the Yamtuan Muda, Raja Ali, and Engku Kraing Talibak took Riau and Engku Muda fled to Bulang. In May 1801 Engku Muda blockaded Riau with eighty large vessels of which half were Ilanun. In 1801 the Bendahara of Pahang went to Bulang to make peace between Raja Ali and Engku Muda. He failed and the Sultan called them to Lingga but Engku Muda declined to risk it. His letter of refusal was signed, 'Engku Muda, Raja of Bulang and Bintang, ex-Sultan of Riau.' In 1802 the Sultan decreed that Raja Ali, aided by Daeng Talibak, should rule Riau for life only and that the office should not be hereditary, and some such arrangement in Bulang was decided for Engku Muda. Neither of the parties liked it. Daeng Talibak left in an English ship for Malacca apparently to solicit British intervention. On 3 September, 1803 the Sultan sailed from Lingga to the island of Bulang, met Raja (or Engku) Muda, Daeng Talibak and the Sultan of Siak and made peace between the Malays and the Bugis. On 21 December 1804 the Sultan settled Raja Ali as Yamtuan Muda at Penyengat where he died on Pulau Bayan in 1805—his widow, Ratu Mas, set up as a pirate with four ships! Raja Ali was succeeded by another Bugis, Raja Jaafar, a son of Marhum Ketapang.

Superficially everything about Engku Muda suggests Bugis descent. The old Malay honorific 'Tun' has gone: in place of it we get Che Engku and for his 'brothers' the Bugis title Daeng. Wilkinson suggest (History, p. 83) that Tun Abdu'l-Jamal had a daughter who married Daeng Kechil, a Bugis, so that her descendants naturally bore Bugis titles. Daeng Kechil never was

Temenggong but Netscher agrees with the Johore authorities in saying (p. 243) that Engku Muda was the son of a Temenggong. The *Tuhfat* says:—"The English took over Malacca and left Riau to Sultan Mahmud who entrusted it to Engku Muda, Dato' Temenggong, and lived at Lingga." The Dutch and the Johore MS. paint him as the Malay claimant to the office of Yamtuan Muda, vaunting his descent from Sultan Abdul-Jalil's family: if the Johore pedigree is correct, he would be descended from it on both the paternal and the maternal sides. An explanation of the Bugis titles of his 'brothers' might be that the children took the (in Riau) higher Bugis title of their grandfather, Daing Parani. The practice exists today when the mother is of exalted rank. Engku Muda must have depended on his mother's descent rather than on his father's when he claimed to be eligible for the office of Yam-tuan Muda. He was a difficult problem but he must have been of high rank on both sides for Sultan Muhammad to hand over to him his own eldest son Raja Hussain for circumcision and marriage especially as at that time Raja Hussain was apparently regarded as the heir apparent. (Buckley's 'Anecdotal History of Singapore,' Singapore 1902, pp. 22-24). It is said of Raja Hussain as of Engku Muda that he had a Malay father and a Bugis mother. When in 1863 Raja Ali was consulted by Temenggong Abubakar as to his eligibility for the throne of Johore, that pro-Bugis court genealogist replied that the step to sovereignty was easier for him than for the Bendahara of Pahang. I can imagine no other explanation of that oracular remark than that unlike their relatives in Pahang the Temenggongs were not only Malay nobles but possessed Bugis royal blood in their veins. In deference to Riau-Lingga opinion Wan Abubakar assumed in 1868 the title of Maharaja only. In 1883 Sultan Sulaiman last of the descendants of Sultan Abdul-Jalil in the male line died and there was an interregnum of two years before the Sultanate of Lingga was conferred on Raja Abdu'r-Rahman, who inherited through his mother, great-grand-daughter of Temenggong Abdu'r-Rahman of Singapore. Maharaja Abubakar then assumed the title of Sultan.

Note.—The Johore MS. has two passages on Engku Muda of Bulang. I have translated one: the other I give here in Malay:—

Datang kapada masa S. Muhammad Shah Engku Muda ibni Temenggong Abdul-Jamal ibni Bendahara Paduka Raja saudara baginda Sulaiman itu dudok di-dalam mertabat Temenggong tetapi tiada bergelar sa-kadar di-panggil akan dia Engku Muda kerana ia tiada mahu jadi Temenggong: yang dia hendak jadi, Raja Muda juga tetapi tiada di-turutkan oleh Sultan Muhammad Shah akan kehendak-nya itu, kerana keturunan ganti Raja Muda dari pehak baka raja Bugis itu sudah ada serta pula sudah berchampur-champur

1932] *Royal Asiatic Society.*

nasab dengan anak chuchu Marhum yang mangkat di-Kuala Pahang. Maka dari sebab demikian itu pindah-lah Engku Muda itu dudok di-Bulang serta mengator diri-nya di-situ dengan kekerasan dan beberapa perahu peperangan-nya yang di-sediakan. Maka didalam antara yang demikian itu datang kerap-kerap dari pihak Raja Siak hendak mendatangkan pergadohan dan bongkak ka-atas Raja Muda yang di-Riau itu, tiada-lah di-beri oleh Engku Muda itu kerana Raja Muda itu pun sudah berkerabat dengan dia sa-belah Bugis. Maka kesusahan-lah kapada baginda Sultan Muhammad Shah akan perchederaan hati di-antara mereka itu sakalian, pada sa-kali-persetua titah baginda itu kapada Engku Muda, 'Ada-lah bagi kita dua anak laki-laki, sa-orang bernama Hussain dan sa-orang bernama Abdu'r-Rahman. Pada niat hati-ku yang Hussain itu pulang-lah kapada Engku dengan anak saudara Engku Abdu'r-Rahman dan yang Abdu'r-Rahman biar kapada Raja Muda.' Maka di-terima-lah oleh Engku Muda akan titah itu dan kemudian di-ambil-nya akan Tengku Hussain itu ka-Bulang lalu di-khatankan-nya, kemudian di-kahwinkan-nya dengan putera-nya yang bernama Raja Bulang, ia-lah yang di-panggil Engku Puan Bulang. Maka sa-kali persetua kata Engku Muda kapada anak saudara-nya Tun Abdu'r-Rahman itu menyurohkan dia jadi Temenggong Johor, kerana Johor itu sudah ada tertinggal, "Kerajaan tiada sana, supaya kita ambil sa-kali akan Johor itu jadi bahagian milek kita, lagi pun yang bapa saudara kita Bendahara Abdu'l-Majid pun telah menaruh tangan atas negeri Pahang." Kemudian daripada itu tiada berapa antara-nya Tun Abdu'r-Rahman itu pun di-lantek-lah oleh baginda itu jadi Temenggong Sri Maharaja Johor tetapi waktu itu ia dudok di-Bulang juga.—Arakian kemudian daripada mangkat Engku Muda itu berpindah-lah Temenggong Abdu'r-Rahman itu ka-Singapura."

Some Malay Studies.

By R. J. WILKINSON, C.M.G.

Malay Beginnings.

On the Kendeng Hills near Trinil in Java a monument marks the spot where in A.D. 1892 Dr. Dubois found part of the calvarium or brain-pan of a being half-ape half-man. From this bit of bone he was able to deduce that the brain of his *Pithecanthropus erectus* was smaller than that of any existing type of primitive human being though larger than that of an anthropoid ape. Six years later he uncovered in this same Trinil soil the remains of many animals—contemporaries of the ape-man,—older forms of beasts still found in Java such as the tiger and the rhinoceros and even of mammals long extinct there such as the anoa and the hippopotamus.

We do not know precisely when this ape-man lived; but between him and the coming of the first negrito there must have been a huge interval of time. Who were the beings,—ape-men or early men,—who peopled the Malay islands during these many millenniums of which we have no knowledge? Conjecture is useless. None the less, if we are tempted to write down any folk as "aboriginal" or "indigenous," it is well to recall the monument put up to the find at Trinil.

Even now in the Peninsula we know that there are folk backward enough to suggest a hasty comparison with the ape-man of the Kendeng Hills. This is what a Malay, the well-known writer Abdullah Munshi, says of the *Jakun* whom he saw in Naning, not twenty miles from the town of Malacca itself:

"When I saw them I could do nothing but wonder, wonder, wonder and praise God Whose might alone could make men differ from us as much as they. For I saw that they were men in shape just as we are, but in manner mere animals, and even lower than animals, for the beasts of the field know at least how to keep themselves clean. They had matted hair; but I could not tell its hue, so plastered was it with dirt and tree-sap; it looked like tree-bark; God alone knows what lice and maggots were in it! They wore no coat, no skirt; not a stitch of cloth was upon them; only a strip of bark no bigger than a man's hand to serve as a loincloth and cover the privities. Their moustaches and beards were unkempt, all through life unshaven, untended; their skin was not like human skin as dirt was in layers upon it. When told to approach they stood in a cluster round a tree, one huddled up against the other and a child clinging to its mother's neck. They all looked as if they wanted to run away and sat twittering to one another like quarrelling birds—God only knows what they were saying!"

The speech of these wild men turned out to be a Malayan dialect akin to the tongues of similar nomad-hunters in Sumatra though puzzling to town-bred Malays like Abdullah. It shows us that all these primitive savages are "Proto-Malays" in the narrowest sense of the term. We do not mean thereby that these Proto-Malays are "pure-blooded" or a "racial element." Purity of blood to a small community means inbreeding and extinction. Most savages kidnap slaves from their neighbours and intermarry with them,—a custom that plays havoc with their physical type. It matters little; a Malay is a man of Malay speech and habits and not a somatological formula. The cranial index of these Proto-Malays averages less than 80. Hagen gives 79 for the Sumatran Kubu; Boden Kloss 76 for the Kenaboi Mantra of the Peninsula.

The civilised Malays are more mixed still in their blood; they owe their culture to the coming of foreign settlers with whom the Proto-Malays lived peacefully and intermarried. Old inscriptions in a South-Indian script lead us to believe that the settlers up to about 750 A.D. came from the Deccan. After 750 A.D. we find plain signs of Indo-Chinese influence in script, language, art and religion. From 1300 A.D. onwards we read in history of settlers from Arabia, China and all parts of India; and the Malay dynasties of the present day are of Indian, Arabian or Bugis origin. There is no such thing as a Malay "racial type;" and the expression "the real Malay" must be used with caution. One thing too is plain. The higher cranial index—82 or more of the present-day civilised Malay is due to some historic foreign strain (probably the Indo-Chinese for the Malay is cranially very like the Cambodian or Siamese) and should not be traced to an indigenous "Proto-Malayan" element as told us by Dr. Haddon. The primitive Malay has a lower index than the Malay of the towns. As against the Kubu's 79 and the Mantra's 76 Hagen gives us an index of 80 for the Minangkabau Malay, 81 for the Selangor Malay, 82.3 for the South Perak Malay, 83.6 for the East Coast Malay. Jousstra in his monograph and the Encyclopaedia of Netherlands India in its article on the Minangkabau Malays give their cranial index as 82 and 82.18 respectively.

Why did the foreign settlers come? The primitive Malay is an asset to commerce and has economic worth. He knows his forest and where its precious products may be found: gums, dammars, bezoars, camphor, dye-wood, scented or ornamental wood, rhinoceros-horn, gold-dust, ivory, peacocks. In the old trading records of the Chinese we hear of all these things being brought from the Indian Archipelago. Even to-day the Dyaks who trade with foreigners look upon the *Punan* nomad-hunters in their midst as an asset of value just as in 1864 Sultan Jafar of Perak made over Larut to the Mantri "with all its Chinese and Dutch." To make full use of the trade in jungle produce the merchants had to open stores

or marts on the banks of the great rivers as in later years the Europeans were to open factories" at Bantam and Batavia. It was the trade of two thousand years ago that brought civilisation to Malaya.

The work of training these primitive nomad-hunters may be seen and studied even now. In the Negri Sembilan the *Jakun* are honoured as the original lords of the soil; and wherever they chose to accept Malay culture were taken on a footing of equality into the "Malay" *suku* or clan of the Biduanda, a clan numerous and powerful. And against Abdullah's contemptuous account of the men who were "lower than the beasts of the field," we may cull from Malay romance the following reproof to a girl who sneered at a negrito,

"Oh, don't disdain a crooked jack,
A jack has many a luscious pod;
Nor curse a man for being black;
He may be black and dear to God."

As a further account of the Proto-Malayan nomad-hunters let us shorten a Dutch description of the "Kubu."

On the brink of a Sumatran river we pass a Kubu hut: a lean-to roof of thatch, with walls of bark and a floor of strips of bamboo. Upon this floor, raised some feet above the ground, sleeps the Kubu household along with its dogs and fowls. Under it a fire smoulders. At the first break of day a skinny apathetic figure wearing a loin-cloth of bark drops wearily from the hut and stirs up the embers to warm the morning meal. A little later the whole family—lean, listless and scurfy with itch—eat what is to be had and set out in the jungle to forage for more. If unlucky they go supperless to bed; if the ill-luck lasts they may starve. Death and sickness are always in their eyes. Death and sickness they put down to evil spirits against whom their shaman alone can screen them. Such is life as the Kubu knows it.

Once more, let us quote the good Father Borie who worked for many years as a missionary among the Proto-Malayan Mantra.

"Savage life to which morbid speculators would wish to see man brought back—the golden age so extolled by poets—is in reality nothing but a life of misery, helplessness and unreason."

It is a wonder to many that human beings can exist at all in the forest-swamps of the Equator. "Are you never taken by tigers," asked Abdullah.—"Well, now and again some one comes to grief before he can use his blowpipe; but tigers, as a rule, shun our woodlands; they fear our poisoned darts." Father Borie tells us that even a Mantra child would take a lighted torch and walk fearlessly through the jungle. When benighted a Mantra coils up between the buttresses of a tree, screens himself with leaves and goes to sleep. In places where wild beasts are most dangerous the wild men build platforms high up on trees and spend the night there with their dogs

and other belongings. Abdullah looked into their bags to see what they ate. He found a monkey's thigh, python-flesh, yams, fruit, a few condiments, tobacco and areca-nut. "And do you never wash or scrape the dirt off," said the irrepressible Abdullah.—"Well, we don't pour water on our bodies but we get wet when it rains; were we to wash at other times we should be ill as we are not inured to water." The layers of dirt are too thin, seemingly, to protect their wearers from flies and gnats; and the Mantra and Kubu sleep in the smoke of fires to keep mosquitoes away. It is certain that ringworm and itch torment unceasingly the lives of these poor primitive souls.

By what strange line of evolution did men of this listless and backward type grow into the artistic and intelligent Malays of to-day? In the first place there is a certain process of selection at work. When the Minangkabau settlers came to the Peninsula the best of the Proto-Malays copied their culture and became the "Biduanda;" and it was only the irreclaimable elements that fathered the modern Mantra and Jakun. Again, the Proto-Malays are not shy of strangers as are the Perak Sakai who shut themselves up in mountain-valleys and forswear all dealings with the outer world; they show friendly feeling if they are treated with kindness,—and the early Indian settlers, who came to trade, were anxious to please their customers. Lastly even in the wildest tribes there are always elements of progress.

Dr. Hose's account of the *Punan* nomad-hunters of Borneo reads exactly like a sketch of the forest-nomads of Malaya. It seems likely indeed that the two great islands of Sumatra and Borneo (and others as well) were peopled by folk of a "Proto-Malayan" culture before the coming of the so-called "Indonesians." These last were warlike mountaineers with great artistic gifts, but given to headhunting and (in one case) to cannibalism. It may have been that the earlier peoples copied in one or two places some features of the culture of the newcomers. That, at least, would explain the Minangkabau tribesman who is a mountain-dweller with a high sense of art, yet speaks Malay and rejects head-hunting. But this problem lies outside our present theme which is to find among the Proto-Malays certain root-features of Malay belief.

Illness, according to the Kubu, is the work of devils against whom the shaman alone can protect him. "If the Mantra are ill," says Father Borie, "it is a demon who is the cause of it." We shall see this idea again and again in Malay thought.

"The Mantras hold that every mountain has its good and bad spirit and that every mountain is a wishing-place." We shall hear more about this theory.

The Kubu make offerings to their evil spirits on curious open-work creels known as *anchak*. A Malay *anchak*, used for the same purpose, is pictured in Mr. Skeat's book on Malay Magic.

The Proto-Malayan sea-gypsies or Orang Laut put offerings to evil spirits on gaily decorated model-boats which are then cut adrift to sail out to sea taking the evil spirits along with them. One of these model-boats actually sailed into Singapore harbour to the great terror of the credulous Asiatic population who objected to the grisly immigrants it was supposed to bring. Whatever may have happened to the passengers the vessel itself found a resting-place in the Singapore Museum.

The Kubu believe in the evil spirit or vampire known to Malays as the *puntianak* or "child-killer." This demon plays a great part in Malay Belief.

There is one custom, trivial in itself, that shows a plain connection with Proto-Malayan habits. A large round ear-stud like a silver coin is worn by a Malay girl at her wedding, only to be taken off a few days later. It is not worn at other times and is looked upon as a token of the bride's maiden state. Malays cannot tell us, why it should have this meaning. A Dutch writer (van Dongen) has given us verses used at a Kubu marriage-ceremony that show the discarding of the ear-studs to be the main feature of the rite itself. One of these ear-studs is known as the "palm-leaf;" why? Among the Mantra, "Parents bore large holes in the ears of their little girls which are meant to hold silver ear-rings; if they cannot get these they fill them up by means of tender banana-leaves rolled up into a spiral form." So says Father Borie, who adds that his more sophisticated girls saw little to admire in the ornament and were giving it up. But the habit of making huge holes in the ear-lobe is still in vogue in Borneo where weights are attached to ear-rings to distend the lobe still further. To the modern Malays, as to us, this distension is hideous. But the practice takes time and needs appliances; and the spiral-spring ear-stud is one means of enlargement. It began when a girl was young and was only given up when she was married. The custom is dead; the symbol survives.

These *subang* or ear-stud emblems of the maiden state betoken also a clash of ideas between the "Indonesian" and the "Malay." To the latter it is a slur on a girl "to wear the *subang* and not be a maid." Among the sea-gypsies of Mergui a girl weds her first lover and the bond is one that is lasting. Far otherwise is it among the so-called "Dyak" tribes. There a girl may have many lovers and escape all blame, but when she is with child the father marries her. Are we to say that the Proto-Malays are "moral" and the Indonesians "charitable to human frailty?" It is no matter of morals. To one race marriage is the link between husband and wife, to the other it is the bond between father and mother.

The Adat.

There is a Malay book named "the Priceless Gem of the Law of the Minangkabau World." In plot it is the tale of a young reformer who tried to "hustle the East." Having been to a funeral 1932] *Royal Asiatic Society*.

among his own folk he saw that every mourner brought along with him the gift of a pall. Why? No one quite knew why; but it was the rule, the custom or the law,—for the word *adat* means all these things. He made up his mind to do away with this absurd *adat*, for what can a dead man's relatives do with fifty or sixty palls? He little knew his World of Minangkabau.

Our young reformer was a territorial Chief. He called together his tribal councillors and put it to them that the law should be altered and that every guest should bring rice with him as a little gift towards the funeral feast to which he was bound to be bidden. Minangkabau Headmen are slow thinkers who dislike change; still as they failed—on the spur of the moment—to find anything to say against a commonsense proposal, they made non-committal speeches and let their chairman have things his own way. One of the Elders indeed had the repute of being “a deep pool of intellect, a sea of brain;” but it was part of his wisdom always to stay away from Council Meetings. “Thought,” said he, “is the Lamp of the Mind; calm reflection is the Heaven of the intelligent; a bull's eye of wisdom is not to be scored at the first shot.” Time would show up the folly of young men in a hurry.

Surely enough an old lady came along to the next funeral with a pall in her hand. She was told to take the illegal thing away. To this she demurred; she was receiving hospitality and was bound to make a return. Did she not know that the custom had been changed? Yes, she had heard from her neighbours something about a change; but what was she to do? After all, you cannot well give a dead man any gift except a winding-sheet; nothing else is of the slightest good to him. She ended by weeping bitterly at the thought of the wickedness of men who were trying to rob the dead of their due.

Under Minangkabau Law an offender is dealt with first by his or her family and tribal Elders. In this case the old lady was plainly guilty; she had admitted *dago-dagi* or flouting the Chief's orders. Such an offence is serious,—punishable, indeed, in extreme cases with death. The Elders were in a dilemma. They rather agreed with the culprit; and they knew well that old women are a power in Minangkabau where all home-life is governed by Councils of Aunts. In their bewilderment they set off to seek advice of the “deep pool of intelligence, the sea of brain,” who had once again proved his canniness by staying away from the fatal council-meeting.

The old reactionary had been waiting for his chance. “Our customs are the work of men of old,” said he; “though they look unlovely they are not without beauty; where they seem to harm us they have their use; without our forefathers we should have had no Law. The *Adat* was not made up in a day nor yet in a week or month; for years was it tested and assayed, item by item, the good being weighed against the evil, agreement being sought in all.

Then when everything was settled our ancestors bound themselves by an oath on the *bisa kawi* not to abate one jot or tittle of Custom but to hand it on unimpaired to their successors for ever and ever, as long as crows are black and water flows downward and Mount Merapi holds its head aloft. My boys, if you change anything that your fathers did you will incur the curse of the *bisa kawi*. You will be as trees without roots; you will put out no shoots; you will be riddled by beetles between shoot and root. You will find no comfort in life and no hope in death; for what the Men of Old laid down they established for once and for ever."

In face of a curse of this sort—all the more awful because no one can hope to know what the *bisa kawi* was—the tribal headmen felt that a few palls more or less were a small matter. They dropped the change, so that their trees should go on putting out shoots and drawing sustenance through roots. They looked on the Law as a haunted thing. Even in the Sultanates men did the same. "Cannot you alter your wretched customs," said the enlightened Munshi Abdullah in Pahang—"These customs," said the people, "are survivals of the past; whoso changes or breaks them is struck down by the ghosts of the Kings who made them." "My father tried again and again to better the system of coinage," said the Pahang Ruler's son," but the tigers took to man-eating and the crocodiles did the same; so he had to go back to a system which is co-eval with the beginnings of our history."

In this "priceless gem" of Minangkabau romance where are our sympathies meant to go? To the reformer-Chief with his common-sense proposal? We must confess that he made his law before his people understood it and were ready for it. To the Elder who never went to a Council-meeting because its decision was sure to be hasty and wrong? Without change there can be no progress. A Malay would say that both were right; "every man is right from his own point of view." Change is inevitable; yet changes weaken a law of which Malays have written that "transplanted it withers, uprooted it dies." They also create uncertainty, as in the *adat* of Sungai Ujong of which men proverbially say two things, "I don't know" and "Good Lord;"—"I don't know," when they are asked what it is, and "Good Lord" when they are told.

What then is the real power behind Sumatran common law? and how comes it that the whole people are jurists? We cannot believe in such a fable as the story of the *bisa kawi*. The interest taken in Minangkabau—with its common law, its constitutional government and, above all, its matriarchate—is apt to make us forget that its old inherited sayings are not confined to law; they deal with everything: the ways of the household, the limits of the State, the etiquette of feasting, the traditions of old history, the beauty of a bride. A child learns them because they enter into all that he has to do; he is nurtured, as it were, on this crystallized wisdom

of his forebears. From the very first he learns to speak in parables, they are his life and the genius of his language.

Malay literature itself would possess little interest if it began and ended with the stilted compositions of modern professional writers. It has more age and originality than that. In the Straits Asiatic Journal for 1921 Mr. J. L. Humphreys published a long Malay speech of which every single line was an old saw well-known to the audience. Such a speech, impossible in English, is within the powers of a tongue as rich in ancient sayings as Malay; and when well composed is extremely effective, for a phrase can be richer in associations than a mere word. Every Malay bard, rhapsodist or orator has in his memory a store of the wisdom and wit of his forefathers. If he speaks of the coast, it is:

"Wherever the wavelets break,
And the sands of the shore are broken,
Wherever the beaches whiten,
And the sandbanks stretch to sea,
Where the wind blows into the estuaries,
And the polers work and the oarsmen ply,
And the traders sell and the merchants buy;"—

or of a wild desolate country:

Rice-land, yes,—but its fields have no embankments;
Waters, yes,—where no fish are ever seen;
A place of tumbled rocks and heaped-up-sands,
Where leafy climbers interwine and chafe,
A lonely scene where the ape howls and calls,
Where gibbons swing from branch to branch to drink,
A haunted bathing-place of shrieking ghosts;

or as in the famous passage of the slow-breaking of the Malay dawn:

Long had past the hour of midnight,
Lingered yet the coming daylight,
Twice ere now had wakening infants
Risen and sunk again in slumber;
Wrapped in sleep were all the elders;
Far away were pheasants calling;
In the woods the shrill cicada
Chirped and dew came dropping earthwards;
Now lowed oxen in the meadows;
Moaned the buffaloes imprisoned;
Cocks with voice and wings responded,
And with feebler note the robin;
Soon the first pale streak of morning
Rose, and upwards soared the night-birds;
Pigeons cooed beneath the roof-tree;
Fitful came the quail's low murmur;
On the hearth lay last night's embers,
Foot-long brands burned down to inches;
Heralds all of day's approaching.

Are we to write down this use of old sayings as a form of plagiarism or not? Malay is so rich in them that a native critic would object as little to the use of a saying that he had heard before as he would to a word that he had heard before. It is on the proper use of sayings (as with us on the proper use of words) that Malay criticism turns; and a speech so made up may be a challenge to others to better it,—if they can.

“What is this” (said Mr. Humphreys’ orator), “no answer? Surely a drum should be beaten at both ends, not at one end only? Have I been displaying fine clothes to the blind, showing off a fine voice to the deaf? Am I both to spin the top and peg it as well? If you can go higher, show me the branches; if you can go deeper, show me the roots.”

It was indeed the custom of Minangkabau to embody everything in its sayings. Quotation of old saws was a direct appeal to the ancient loyalties of the audience,

Goodly the bee, of golden wing,
Alighting on the flowery sprays;

Goodly the ancient song I sing,
A bond with bygone yesterdays.

But to realize to the full the force of such speech we should, as Mr. Humphreys says picture to ourselves the crowded feast, the concourse of strangers and the old man reciting (with gesture and beat of drum at each cadence of the rhythmical accented verse) his appeal to the sons of Minangkabau, now in an alien land.

The Alexander Legend.

“Raja Haji Yahya’s father,” said Sultan Idris of Perak,” worked out my genealogy for me. I have lost what he wrote, but can recall how it began. Adam had two sons,—Seth and Kaiomorz. I am of the line of Kaiomorz.” He was alluding to a well-known Eastern myth. But how has Kaiomorz, the Persian Deucalion or Adam, come to be taken as the forefather of Malay kings?

The tale is worth telling. In the second or third century B.C. there was published in Egypt a book that is without merit either as history or literature. It called itself a Life of Alexander. It made out Alexander to be an Egyptian, which is false; and clothed his deeds with miraculous details that are also untrue. It is known as the work of the Pseudo-Callisthenes because it is again untrue that it was written by Callisthenes the friend and comrade of Alexander. Yet this Greco-Egyptian Ananias has made more history than any writer of ten times his worth. His love of the wonderful redeemed his book from the drabness of the usual biography and gave it a vogue that makes its stories and characters crop up even to-day in the most unlikely places.

One example will be enough. The book tells us that Alexander made a journey in search of the Well of the Water of Life, a well that tradition located in the misty region of the Caucasus. Alexander failed to find it. His cook was luckier; chancing to picnic by a pond, he washed his meal of dried fish in its waters, upon which the bit of fish came to life and swam away. Divining where he was he drank deep of the Water of Life, kept his knowledge to himself and became an Immortal under the name of Glaucus of the Sea. As history has failed to record the names of Alexander's domestics the Pseudo-Callisthenes coined for this cook the name of "Andreas," which an Arab or Persian translator turned into "Idris," while rendering Glaucus by the word "Khizr" (glaucous, sea-green). We have turned "Andreas" into "Andrew." So we get from this legend the names of three great saints: our own St. Andrew, indirectly; Idris the Immortal, whom men confound with Enoch and Elias because ancient Scriptures make no mention of his existence; and the undying "Nabi Khizr," known throughout the Moslem World as the patron-saint of sailors,—and also to the West as "Ahasuerus" the Wandering Jew. To this day the humble Malay fisherman calls the sole the "half-fish" or the "leavings of the Prophet's meal" because it escaped half-eaten into the Pool of the Water of Life.

The Alexander romance was translated freely into many languages: most of the medieval tongues of Europe, Syriac, Ethiopic, Armenian, Turkish, Persian, Arabic, Hindustani and even Siamese. It appeared in Malay early in the seventeenth century. Naturally it could not have travelled so far in time and space without being altered and expanded: and in its latest versions it is many times the length of the little book that the Pseudo-Callisthenes had written. It is to two additions or improvements to the story that we owe the belief in the Macedonian origin of the Malay kings.

The Persian translator of the tale did not take kindly to the idea that Alexander was an Egyptian. He chose rather to think that Alexander must have been a Persian, an Achaemenid of the royal line, if his worldwide conquests were to be accounted for at all. Philip of Macedon, said he, had given his daughter in marriage to Darius; Darius had divorced her, not knowing that she was with child. The two sons of Darius fought afterwards for the succession; the elder, Alexander, won. This tale took out of Persian history the slur of a foreign conquest and made of the Conqueror a descendant of the ancient Kaiomorz. It then seemed wise to a courtier to go a step further and bring the reigning Sasanian house into the same long line by tracing their descent from the conquering Alexander. This he did. To this day the royal cradle-song of Perak speaks of its princes as "sons of Alexander and Chosroes the Great" (*anak Iskandar Nushirwan*).

The early part of the Perak genealogy was worked up in Persia and recorded in books that must have been known to scholarly

Malays like Raja Haji Yahya's father. It is indeed set down in black and white in more than one Malay history. But it fails to tell us of the coming of any Sasanian princes to Malaya, a detail for which we must look elsewhere. Between Chosroes the Great and Sultan Idris of Perak there lies a gap of over a thousand years. How are we to bridge it?

One Malay rendering of the Alexander romance tells us that when the great Conqueror had overrun North Africa he came to a spot where the sea narrowed (Ceuta) and saw in the distance the mountains of Andalus (Andalusia). He then built a causeway, crossed the sea, and conquered the lands beyond it. A Malay reader would be wide-eyed at such a piece of history. Of "Andalus" he would know nothing; of "Andalas" (spelt in the same way) he would know much. He would know it as his own Sumatra, the land just visible on a clear day from Cape Rachado when looking across the straits. Alexander must have built a causeway to Sumatra, crossed with his army and conquered the island. He—or one of his descendant—must have been the mysterious prince who (according to all local folklore) came from the water, revealed himself in the mountains of Palembang and was welcomed by all Malaya as her King.

Did we not say that the Alexander legend crops up in the most unlikely places? In the British Museum's Handbook to its ethnographical collections we read, "It is said that as late as A.D. 163 a narrow causeway existed between Sumatra and Malacca." Surely some vestige of such a work—forty miles long—should still be visible to-day. There is, of course, no trace of it. Can we wonder at imaginative ancient Malays believing in the Callisthenes saga when one of its wildest stories is taken seriously by the stolid learning of our own British Museum?

The Alexander legend in Malaya is not myth. It is bad historical research, the work of men who tried to make events fit in with their idea of the course that events should have taken. It is like our own attempts to reconcile history with the measurements of the Great Pyramid or to prove the descent of the English from the Lost Ten Tribes of Israel. It lacks the dignity of legend. There is more of myth in the tale of the prince himself, the reputed scion of Alexander's race, who appeared on Mount Si-guntang-guntang at the foot of Mahameru and turned all the crops into gold. His true name is part of the hereditary State Secret of Perak; but a name, right or wrong, tells us little. Who and what was this prince?

"On the first day of moonlight of the month Vaishakha" of the Sakya era 608 (A.D. 686) a ruler or *datu* of Sri Vijaya cut upon a rock at Kota Kapur in the isle of Banka an inscription telling how he had put down a revolt in Java "which had failed in its duty to Sri Vijaya." The words are Sanskrit and Malay; the script is

South Indian; the *datu's* faith (we learn from a contemporary writer) was the Hinayana or Southern school of Buddhism. The latest known local inscription in this South Indian script is dated 732 A.D.

Next in date are three inscriptions of A.D. 775, 778, 782. All three record gifts by the ruler of Sri Vijaya to Buddhist temples. They are in a North Indian script; they are in Sanskrit only; their Buddhism is of the Mahayana or Northern school of Buddhism. They show that the ruler himself was a *maharaja* of the "Shailendra" line. As two of these inscriptions are in Central Java and one in Lower Siam they make it clear that the Maharaja's dominions were wide.

Is it not a fair inference that there was a convulsion of some sort in these Malayan lands between A.D. 732 and 775? Script, religion, royal title,—all are changed. A prince "from the Mahameru foothills"—for that is what Shailendra really means—did cross the sea from the North and establish a dynasty in Sumatra or Java. He was not of the line of Alexander; he never turned rice into gold. But, stripped of the miraculous, the old legend is true.

The Daulat.

There is much that is striking in the enthronement of a Malay king. Simple enough in outline the ritual has about it an air of old-world mystery that is bound to stir the heart of any stranger, however disdainful; while to Malays it is made far more solemn by the supposed attendance of a host of unseen presences, the tutelary spirits of the state. Needless to say it is replete with myth.

Let us picture to ourselves, for instance, the installation of a Sultan of Perak. The new ruler is historically the thirtieth of his line and traces his lineage to a dynasty older still. Traditionally he has a genealogy that goes back without a break to Adam. The main features of his enthronement date back a thousand years; and in some cases time has robbed them of all meaning and has left us with mere shadows of the past. We are, in fact, watching all that is left of the ceremonial of a dead civilisation.

The rite begins with the lustration of the new ruler. He sits on a banana-trunk while the Dato' Sri Diraja pours water on a banana-leaf so that it may flow over the Sultan's shoulders. Why is he bathed in a way more mindful of the jungle than the palace? No one knows; it has been so for years without number. The Dato' then repeats over him the *chiri* or installation formula "in the language of ghosts"—really corrupt Sanskrit—that no one can interpret, not even Dato' himself. Who is the Dato'? He is the Perak head of the very old family of the *Muntah Lēmbu* whose founder crowned the first of the Palembang princes nearly twelve hundred years ago and who claim to have installed every Malay notable from that day to this. He is the hereditary keeper of the *chiri* and shares with the Sultan alone the State Secret of Perak.

After he has been purified the new Sultan dons his royal dress and insignia and proceeds to take his seat upon the dais-throne. There he must sit absolutely still while the State Band plays five, seven, or nine *man*. Seven is the usual number. What is a *man*? Nobody knows; it is what the band plays at this time. Why must the Sultan never stir? Let Sultan Idris answer: "When I was installed," said he, "the widow of Sultan Ali came up and put a pad on my shoulder where the gold chain of the Sword of Alexander rested. She told me that the ghostly enemies of the State would be likely to pull at the chain so as to get me to make some unlucky movement. All this is mere superstition, of course; but I humoured her. And I am bound to add that I felt three inexplicable tugs while the band was playing the seven *man*."

Many Eastern Rulers are installed by beat of drum.

When the State Band has finished playing its chosen number of *man* an elder of the Mosque comes forward and calls for God's blessing on the new Ruler and his State and on what has taken place. In doing so he has to quote the all-important Koran-text, "Lo, I have appointed a Caliph to be My Vicegerent on Earth." This blessing makes the new prince more than a mere Eastern ruler; it makes him the Leader of Islam and clothes him with the *daulat* or special holiness of Kings. In the words of the royal cradle song of Perak,

"Our Prince indeed is a Prince of the Faith,
Divine is his greatness for ever."

All that now remains is that those present should do homage to the new Sultan. Individual homage can be paid by a courtier advancing for two or three paces, raising (at each step) his hands in the attitude of supplication; then dropping to the ground and shuffling slowly forward with hands lifted prayerfully till he reaches the Sultan; then ending up by touching the Sultan's knees with his forehead and lips or putting his head under the Sultan's foot. The greater Chiefs may do obeisance in this deliberate way; but the fealty of the rest of the assembly has to be rendered less slowly: the silver trumpet sounds its mournful note and all present cry out *Daulat tuanku*, "O King, live for ever."

This ritual has very old history behind it. Near Buitenzorg in Java is an inscription of about 375 A.D., the oldest in Java. It shows two carved footprints under which is written in Sanskrit, "These footprints resembling those of Vishnu are the footprints of Purnawarnam, reigning prince of the City of Taruma." To this day Malay royalty is spoken of as "foot," or "footstep," or "sole," or "shoe," or "sandal," or "underneath the foot (or sole or shoe)," or "dust under the feet," or some such expression. Even a Governor writing on equal terms to a Sultan (or a Sultan to a Governor) addresses "the noble footprints of our friend." The word has become a title of the highest distinction. But what it

means is that while a Sovereign is too exalted to be addressed directly he may deign to overhear what is being said to his "foot-prints," the place underneath his foot where a subject's head should rest in homage.

The word *daulat* has been translated already in two ways and may be rendered in three. In classical Arabic it means "long life;" it is the biblical saying, "O King, live for ever," and the modern, "Long live the King." As a form of homage it is as old as the civilised world. Before Malaya became Moslem the word for the king's "long life" was the Sanskrit *dirgahayu*; *daulat* and *dirgahayu* are still bracketed as synonyms by the learned. In popular speech however *daulat* has supplanted *dirgahayu* and two other old words as well. It has taken the place of the *andeka* of the early Buddhist kings,—a word that meant the ghostly forces that lived around a sovereign and smote with evil any reckless person who blasphemed their majesty. In this sense it is our "divinity that doth hedge a King." It is also in Malaya taken to be the actual curse or *tulah* that smites the ill-doer against the dignity of rulers.

The ghostly powers were not limited to kings. *Daulat* (being a Moslem word) represents the greatest sacrosanctity of all, that which is linked with one of God's Vicegerents upon Earth. But the older word *andeka* lives on in use, both as the sacrosanctity of a non-Moslem ruler and as that of a great Malayan non-royal ruling Chief. Humbler beings have humbler ghostly powers. A saint has his *bérkat* or *afuah*; a Minangkabau warrior has his *sakti*; a tribal headman or village-elder has his *tuah*. It is all a matter of degree. All rank and dignity is thought to be served by unseen forces that punish insults to lawful authority in ways that are cruel and often (to our outlook) most unfair.

Malay chronicles give us tales of the working of this *daulat*. The poor girls who were made to wed the first Prince of Palembang were stricken with a foul disease for their presumption in being familiar with a man so highly placed. An Emperor of China, who wrote in his pride "from below the feet of the Son of Heaven to above the crown of the Sultan of Malacca," was afflicted with a form of itch for daring to insult a monarch who, though weak in power, was an anointed king none the less. The Sultan of Lemabang found it painful to sit down after he had taken unwittingly a disguised Johor prince into his domestic service. The house of Sang Ranjuna Tapa (who turned traitor to the last Singapore king) was "struck down, and his rice turned to dust; and the traitor and his wife were turned into boulders that may be seen in the Singapore moat even unto this day." Worst of all was the fate of Megat Sri Rama who slew the infamous Sultan Mahmud II at Kota Tinggi in Johor; he escaped all human punishment, but "by God's decree grass grew in his own wound and for five years he lingered on between life and death, suffering agony for his treason." Yet no

persons could have pleaded a crueller provocation than these last two victims of the *daulat*. The one had seen his daughter impaled on a mere suspicion of infidelity and without a trial; the other had seen his wife's body ripped open to find out whether she had eaten a small slice of jack-fruit belonging to the king.

Here a word may be said fitly about what makes "kingship" and can claim this *daulat*. Historically the oldest Malay words for "king" are *datu* (*ratu*) and *tuan*. Both terms are royal today in a derivative or modified form. Readers of Abdullah's autobiography may remember that he represents Raffles and Crawford as using the words *tuan Sultan* when speaking to the Sultan of Singapore. They did so because they had learnt to do it in Java where such expressions are still in use. A ruling prince in the Peninsula should be addressed as *tuanku* and bears (by office) the title of *yangdi-pertuan* or *yamtuan*. The terms "Sultan" and "Shah" were personal titles and were once borne by every *yamtuan* and *yamtuan muda*. Sultan Idris, for instance, was "Sultan Idris Merahid al-aazam Shah, *yangdi-pertuan* of Perak." The distinction now drawn between a "Sultan" and a "Yamtuan" and the creation of "Sultانات" in Malaya are things of recent date and are not based on local precedent. In Java, of course, such precedents may be said to exist.

From the cult of the divine right of kings it might be thought that the Malays are believers in absolute monarchy. They are not. Alone among Asiatic peoples they have—in Minangkabau and the Negri Sembilan—built up a working system of crowned democracy or constitutional government. This system they owe, wherever we find it, to a local respect for the unwritten law of the land; and even in the despotic Sultanates the rights of the people had some recognition. The dying Mansur Shah of Malacca warned his heir that monarchs have to answer to God for their treatment of their subjects. So also in the story of the first coming of princes to Palembang we read of a bond between King and people. bang we read of a bond between King and people.

"Sire," said Demang Lebar Daun, "my followers are willing to serve Your Highness and Your Highness's heirs and successors; but they are to be treated well. Even for grave offences they are not to be abused or insulted; and if an offence is deserving of the death-penalty that punishment should be inflicted only in accordance with God's Law."

"I accept that condition," said the new King. "But I have a stipulation to make. However tyrannical and oppressive my heirs may be, yours are not to hatch treason."

"Be it so, Sire," was the reply. "If your descendants keep to your part of the bond mine will hold to theirs."

Nor does the *daulat* hold any awe when it has to deal with alien magnates or Malays of alien training. The Bugis Viceroys of Riau had no use for divine majesty. "The Great King," said they, "is to be like a woman; when food is put before him he may eat. But the Viceroy is to be like her man; his will is always to prevail." Even in Perak in 1871 the Chiefs chose as their Sultan a prince who did not belong to the ruling house. The Malaccabred Abdullah railed against the rajahs as the curse of their countries and put down their faults to a training in self-indulgence. Voluptuaries are careless of power. "When the East India Company gave me my rank," wrote Sultan Husain of Singapore, "it was put down in the bond that I should be allowed to sit still and amuse myself and be untroubled with any business whatsoever." Rulers of this sort are prone to leave their business in other hands, often in the unworthy hands of some flatterer or minion. It is this feature of local rule that has led a Malay poet to sum up the *daulat* as follows:

"The worms may master the tallest tree;
And the Dutchman's glass sees far and knows
That, seeming-great though our princes be,
They are stately ships that some dinghy tows."

The Nobat.

A European sovereign is "crowned"; a Malay ruler is "drummed" (*di-tabal*). The use of such a word for such an event is a tribute to the importance of the *nobat* or State Band, the king-maker, that we find in all Malay courts. Let us first see what it contains.

It is—or should be—made up of eight instruments. Four are "haunted"; two especially so. Its bandmen are members of one family, *Orang Kalur*, who have been bandmen from time immemorial. Its conductorship is a hereditary office. To blunder into the bandstand is a grave offence, even in a prince. Alone among men the *Orang Kalur* may sound or even touch the holy instruments. Any one else who handles them risks a serious illness; to tread on a drum is death; to blow the *nafiri* or silver trumpet is instant death—not at the hands of man but through the power of the ghost that dwells within. Great drops of perspiration are said to gather on the body of the *nafiri* when the ruler is dying; and once in every two or three years the haunted instruments have their powers renewed at a solemn service of incantation conducted by a King in the Black Art.

Behind all this myth is a straightforward meaning. The band is known as the *nobat*, the Persian *nau-bat*, a term translatable as "nine items." Four "items" are the haunted instruments; four are unhaunted; the ninth is the conductor himself. The big drum or *nobat-drum* is a heavy signal-drum, historically the *tabal* that stands outside a palace and announces a ruler's movements to his

people. It must have a loud boom that (like a Minangkabau Sultan's drum) "sends its sound throughout his wide dominions." It is a palace-drum, clumsy and unmusical though royal and sacrosanct. When a Sultan travelled up or down river he left his cumbersome big drum behind; but squatted in the bows of his boat a trumpeter blew the *nafiri's* one doleful note to let the people know that His Highness was passing. Both the *nobat*-drum and the silver trumpet are sounded only when a Sultan is present in person and are therefore holy in the first degree. The two *nēgara* or haunted kettle-drums may be said to deputize for the Sultan in his absence and to be holy in the second degree. They can be sent out to greet and escort an honoured guest or to call the people together to hear a royal proclamation; if a mere Chief had anything to say he assembled his vassals by the use of a gong. The *nobat*-drum, the silver trumpet and the kettledrums served their purposes by making sounds that no one could mistake; they were apt to fall harshly on a musical ear. If the State Band was to try anything in the nature of a tune the four haunted instruments had to be helped out by other "items," two fifes and two drums. These last were not haunted and might be duplicated by any one.

In a note in the Seventh Volume of this Journal Dr. Winstedt has told us that the Perak Royal Band is made up of five instruments only. If so—and there is no reason to doubt Dr. Winstedt—it must have fallen upon evil days and shrunk; for we know that it had more in the past. We know that the Selangor *nobat* (of seven instruments) was made in Perak on the model of the *nobat* in use there about 170 years ago. Even the Selangor band is a clarionet short of the ideal. For this shortage there may be a real reason. It would be unwise for one Malay Sultan to bestow his full *nobat* on another; the dignity of a ruler was measured by the size of his band.

The story of this curious institution is not as plain as it might be because the Malay Annals insist that the first Sultan of Malacca—the "Paramisora" of the Chinese and Portuguese—was already a King and needed no "drumming." He was (so they say) Iskandar Shah, the ex-prince of Singapore. But we can have very little doubt that he became a Mohammedan and was "drummed" by those who had converted him. We can learn what must have happened from the analogous case in the earlier Chronicle of Pasai.

"When the Appliances (*alat pērkakas*) for a King's installation had arrived and an auspicious day had been reached the warriors and people all came to the Court. The Sultan put on his robes of State—a gift from Mecca—for he was now to be installed king by beat of drum (*dī-tabalkan*). The warriors were drawn up in successive lines facing the *nobat Ibrahim Khalil*; the chamberlains stood up and saluted; and each official did what was his duty. Then the drums of installation

(*gēndērang tabal*) was beaten; all the music struck up; the installation-gun was fired; and the warriors and people did homage and obeisance by crying out "O King, Live for Ever, thou Shadow of God upon Earth" (*daulat dirgahayu shah alam dzil Allah fi'l-alamī*).

In other words the Moslems of Pasai imported from India an installation-drum (*gēndērang tabal*) and the instruments of a State Band (*nobat*), waited for the festival of "Abraham the Friend of God" (when it was usual for Moslems to do homage to their King), and solemnly "drummed" the new ruler, making Pasai part of the "world under the Peace of Islam" (*dar al-Islam*) instead of what it had been previously, an "Abode of War" (*dar al-harb*).

On his conversion to Islam the Malacca "paramisora" must have been "drummed" in much the same way. He was content with that. But his son, the second ruler, wanted more ceremony in his Palace. According to the Annals he appointed some mandarins (*mantēri*) to put courtiers in their proper places and forty pursuivants (*bēntara*) to stand about on duty in his hall of audience. It was left for the third Sultan to bring in the very elaborate ceremonial that the Annals delight to dwell on and that we see carried out today in the ancient and conservative Court of Perak. This third Sultan (whom the Annals would have us believe was the first Moslem ruler of Malacca) appointed a *bēndahara*, organized a bureaucracy of high officials bearing non-Moslem designations, introduced the use of the Sanskrit *chiri* or coronation-formula, made white the paramount colour instead of the Chinese orange-yellow, and created a titled aristocracy of men on whom he conferred Hindu honorifics. In a sense he represents a reaction against Islam. Where did he go to borrow his ideas?

We can only guess. We know that he had at his Court members of the ancient family of the *Muntah Lēmbu*, hereditary custodians of the older Palembang tradition. We know also from Chinese sources that the Malacca Sultans put forward claims to possession of Palembang territory, claims which the Chinese refused to encourage. So we need not wonder at this third Sultan's anxiety to make what was left of the traditions of the old Empire of Srivijaya live again at his Court. But while he surrounded the simple Moslem "drumming" with old-world Hindu ritual he let it remain the core or essence of the coronation ceremony itself. This is the description given us in the Perak Annals of the installation of a Perak Sultan in A.D. 1756.

When all had been settled the Crown Prince and his wife were adorned and invested with all their regalia and were surrounded by the bearers of the Swords of State and other insignia. Then in the presence of all the princes, nobles, warriors and people the band including the drums and the silver trumpet played seven times. When the seventh drumming

(*tabal*) was over the princes, nobles and people lifted their hands aloft and cried, "*Daulat*, Your Highness—may God lengthen your days upon the throne of Perak."

The third Sultan of Malacca did not forget his royal band in the many innovations that he introduced. He used it to receive and escort distinguished guests upon their arrival in Malacca, and even to do honour to those of his own people upon whom he had titles to confer. The Annals are explicit on these points. If a man was to have a title of the lesser sort he went to his installation on foot under an umbrella—blue or black according to his rank; and was followed by musicians playing one or two of the humbler instruments of the royal band. If he was to be made a chamberlain at Court or an officer in the army he went on horse-back under an umbrella of purple, red, or green; and he might have two fifes and two drums playing some sort of tune behind him. If he was a prince of the blood or about to receive one of the highest State dignities he came to Court on an elephant with a yellow umbrella over his head and the Sultan's haunted kettle-drums playing a tattoo behind. In very exceptional cases—as when a King was to be "drummed"—he might have a white umbrella held aloft on the elephant while the haunted *nafiri* or silver trumpet gave out its mournful note in the procession that followed.

Some thirty years after these innovations Sultan Mansur Shah of Malacca had occasion to appoint the Dato' Sri Bija Diraja to be his Viceroy or Deputy in Pahang. He allowed him the *nobat* less the haunted kettledrums and made it a condition that its music was not to be heard till the Dato' was well beyond Malacca waters. About twelve years after that date the Dato' was deprived of his government in favour of Mohammed Shah, eldest son of Mansur Shah and first Sultan of the new kingdom. The Dato' "drummed," the new ruler.

The history of the *nobat* makes it clear also that the significance of the instruments had been changed. The band itself was, in the first instance, a combination of a royal installation-drum (*gëndêrang tabal*) with the seven instruments of the Indian *nobat*. On that point let a modern book, Shahinda's "Indian Music," speak for itself.

Noubat literally means nine performers:—Two Senaichees (Senai players), two Nakkarchees (drummers), one Jhanj (bellringer), one Karnaichee (Karnai player), one Damama (drum beater), one Baaridar (attendant to warm the drums and fill the hookas for the party), and one Jamadar (conductor and leader of the band).

Noubat was a band exclusively organised for the dignity and majesty of the kings and noblemen, dead or living, and

placed in the gateway of palaces, mansions, mausoleums, tombs, etc., of royalty, in recognition of their presence there, living or dead.

The Custom is still prevalent in India.

Noubat is played eight times during twenty-four hours at an interval of every three hours.

In the times of royalty it was also a war band and most stirring anecdotes are told of famous leaders of Noubat who stimulated the soldiers with courage and zeal.

The big palace-drum installed a king. The palace-band was an extra, a mark of honour that princes and great nobles allowed themselves if they could afford it. It was also a military band; and its main instruments were the two clarionets. To this day in Java a military band is a *gamēlan sērūnen*, a *gamēlan* with one or more clarionets to supplement it. A *gamēlan* is made royal in Java by the addition of *sēkati*. The royal instruments in the Indian "noubat" are the *nēgara* described by Shahinda as follows:

Nakkara. The royal drum. It accompanies the *senai* (*sērūnai*) in the band *noubat*. They are two in number, one smaller than the other. * * * * * They are huge metal cups with thick hides stretched on their surface. The sound is loud, majestic and imposing.

We are left to wonder what was the music at the Court of the Shailendra Kings of Palembang. Nothing in the *noubat* can be traced back to their time; yet the royal *gamēlan* of the Sultan of Jokja, the finest in Java, is one that was in existence in Pre-Mohammedan days. The old Sri Vijaya rulers had surely a band of their own.

Regalia (Kēbēsaran).

In A.D. 1910, on the death of an important Malay Chief, his insignia of office were seized by members of his household who claimed that ownership of these emblems carried with it a right to the dignity itself. After months of wrangling the insignia were handed over to the care of the Ruler of the State. "Look at these tawdry objects," said the Ruler; "five dollars would buy the lot." In a sense he was right. Intrinsically the Iron Crown of Lombardy may be worth even less; symbols must be valued by what they betoken. Human nature expects however that emblems for which men have fought and died should represent in a worthy manner the things for which they stand; and if they fail to do it in reality they are made to do it in Myth.

The most time-honoured regalia of Malay history are a "sword," a "seal" and a "spear." Each has a personal name the meaning of which is lost in the mists of the Past. All three are said to have been shown by the first Prince of Palembang to prove his

right to the throne. That was some twelve hundred years ago; and they must have been old even then. Let us see what they are or were.

The first was the "sword" *churek si-mandang-kini*. A weapon claiming to be this very sword is the "sword of Alexander" worn by the Sultans of Perak,—a handsome Saracenic blade with a hilt mounted in gold and brightened with turquoises and Arabic lettering. Whatever its history it cannot have been a weapon owned either by Alexander or by the Buddhist princes of twelve centuries ago; nor does its blade show the "one hundred and ninety dents" ascribed to it by tradition. Another "sword" with the same name belongs to the Sumatran prince of Pasimpai and is a rough Indian tulwar with many dents. A third was included in the legendary regalia of the Sultans of Minangkabau. But was this *churek simandang-kini* a sword at all? A *churek* (or *chunri* or *chundërik*) is a planter's knife or chopper to which the Javanese ascribe magical properties even now. It is a primitive tool such as we might expect to find as a sort of mascot among the heirlooms of a Protomalayan Chief.

The second item in these old regalia is the "seal" of *kamat-wood*. In Perak it is shown as a silver seal with a hole in its handle in which the original *kamat-wood* had been embedded. The wood itself has rotted away and been replaced. The seal is relatively modern and bears the superscription "The Illustrious Sultan Mohammed Shah, God's Shadow on Earth." The Minangkabau list of regalia mentions the wood and says nothing about the seal; the *kamat* (or *makamat*) was a talisman and "caused matter to fly." It may have been some freak of the vegetable world, a thing that forest-dwellers regard as haunted and magical.

The third item was the spear *lëmbuara*. It is not shown in the Perak regalia though known in the State as a weapon of the Spectre Huntsman. In the list of Minangkabau heirlooms it figures as a wooden pike—a Protomalayan weapon—"made of a sprig of *ijok*."

A planter's lucky chopper, a bit of haunted wood, a wooden pike;—these three have been from time immemorial the historic regalia of Malaya. The originals exist no more; they may have been the prized possessions of some Protomalayan Caractus to whose land the early Indian colonists brought the beginnings of a higher culture. Their seizure by the first Palembang prince would have confirmed him in his claims by conquest to the lordship of the State.

To these primitive heirlooms the first Palembang prince is said to have added a more pretentious ornament, the *pancha-upachara*, which the founder of the *Muntah Lëmbu* family attached to the ears of the ruler and his consort. This ornament is the modern *pancha-bichara*, a five-pronged gold hairpin or aigrette used at coronations

at the Lingga Pahang and Johore courts and at weddings in those countries. Later Malayan kings have added many other things; the Perak heirlooms are an unrivalled collection of the work of Malay goldsmiths and silversmiths. As for the Sultan of Minangkabau,

"His words are as grateful as rosewater to the thirsty; his breath is as the soft zephyrs of Paradise; his lips are the instruments of truth, sending forth perfumes more delightful than benzoin or myrrh; his nostrils breathe ambergris and musk; his countenance has the lustre of diamonds. He owns a cloth that weaves itself and adds yearly a thread of fine pearls, when that cloth shall be finished the world shall be no more. He possesses a kind of gold so heavy that a small lump will snap wood; the dagger known as *angin singa* is also his and will, at his command, fight of itself and has vanquished many nations. He has the lance *lěmbuara* which was given him by a denizen of the sea. He has horses of infinite strength and courage and mountains of spontaneous fire. He owns the shrub to which birds of all countries come to die."

There were other marks of greatness as well. Magnates of the highest rank were allowed a special colour each: white for a sovereign ruler; yellow for other princes; black for a *běndahara*; red for a *těměnggong*; purple for a Perak *orang kaya běsar*. They could use clothes and umbrellas of their own colour and fly flags of their distinctive hue. The Perak State-flag—with its bands of white, yellow and black—symbolizes its three highest dignities. The Kedah flag owes its complicated colouring to the unwillingness of the Penang harbour authorities to understand simplicities of grandeur; if a boat flew the princely yellow it was treated as infected; if the *těměnggong's* red it was directed to the gunpowder anchorage; if the *běndahara's* black it was accused of a silly piratical joke; if the imperial white it was asked why it wanted to surrender. Emblems of glory vary in meaning from place to place.

There was symbolism in much else: in the number of articles in a presentation "robe of honour"—five, four or three; in the folds of a sitting-mat—seven, five or three; in the number and shape of pillows or cushions; in the decoration of a kris, the form of a headdress, the drapery on a wall, the architecture of a house, the address on a letter,—indeed in almost every feature of Malay life. Even where distinctions of this sort were not enforced by law they were enforced by "ghosts." A Selangor headman at his daughter's wedding accepted buffaloes decorated as though they were gifts to royalty; the first gift-buffalo died at once, the headman died very shortly after. Co-incidence is always ready to lend its aid to Myth.

Even in these degenerate days a Malay raja never "walks"—he is "borne along"; he never "sleeps"—he only "reposes"; he never "eats"—he "regales himself"; he is never ill—he has

"maladies." He dwells in a palace which may be only a hut; but of which every architectural feature can be made a sign of royalty. In old Malacca the Sultan rode nothing meaner than an elephant,—with his War Minister squatted in front and his Dato' Sri Bija Diraja carrying the Sword of State behind him. If he preferred to be carried he went in a hammock-litter borne by his Secretaries of State and escorted by armed guards,—with insignia-bearers all about him, the metal standard of the country held aloft like a processional cross in front of him and the silver trumpet and royal kettle-drums blaring and thudding away in the van. Nor were the Malays the only believers in pageantry. At a later date the Portuguese Viceroys of Goa were to dine off gold plate and be waited on by Knights of the Cross; the Dutch provincial Governor of Samarang allowed himself a guard of honour every morning and a salute of 101 guns; and even the Harbour Master of Malacca had a local right to a velvet coat that only a Member of Council might wear at Batavia. Those were the days of the grand old Company; and the Dutch Commodore van Braam, who was not a Company's officer, expressed himself forcibly about the difference between a livery and a uniform when he found an officer in full regimentals waiting at table on the Governor-General.

Malay Dress.

There came once into the presence of a Resident of Perak a Malay district-headman in European dress. The Resident's conservative feelings were only equalled by his love of Circulars; and a few days later all Heads of Departments were told to urge Malay officers to wear their national costume as being healthier and handsomer than clothes designed for cold and cloudy climates. So far so good. But the Resident's zeal led him to submit the Circular for the approval of the Perak State Council where all the Malay Chiefs were sitting dressed as Europeans. An awkward silence followed. It was broken by the enquiry, "What diseases can European clothes give us?" The Resident was non-plussed; but a member whispered "Dhoby-itch," and silence reigned once more. Then a pious Councillor observed sententiously: "Islam tolerates European dress—all except hat-brims and ties." This remark made a sensation, no less a personage than the Heir Apparent clutching his tie of royal yellow and crying, "What, is this unholy?" The religious expert looked at it and said timidly that it was not what he would dare to call a tie. At this point Sultan Idris—than whom no finer diplomat ever lived—thought it wise to intervene. "What is Malay dress," said he. Then followed a history of changes in dress in Perak during the last two hundred years, the moral of it all being that Malay costume might be anything and everything.

It has been a matter of everlasting sorrow to one at least of that Council that he did not note down at the time all that the Sultan said. His Highness had a matchless knowledge of the by-

ways of his country's past; and his story of dress was of rare interest. One thing at least was made clear: fashion changes in the East as much as in the West. Today's dress is not yesterday's, not will it be tomorrow's.

It is likely that the garments of the Malays in the days of primitive culture were a bark loin-cloth for men and a short bark petti-coat for women. We meet that dress still among the wild tribes whether negritos, Sakai or Proto-Malays. Then came Hinduism with its textiles but without tailoring. Men began to wear oblong pieces of cloth, a costume simple in principle but opening a wide field to fashion—witness the bas-reliefs on the old temples and the traditional figures of the shadow-play, as well as the Latin toga, the Greek chiton, the Siamese *panung* and the Javanese *dodot*. Hinduism had no horror of nudity; dress was decorative only. In the gala dress of a Javanese bridegroom and the *grande tenue* of a prince we see elaborate fashion below the waist combined with absolute bareness for the chest and arms. A bride, indeed has her breasts hidden; but this is a later concession to Mohammedan ideas of modesty.

Islam is against nakedness, be it of arms, legs or body; it looks on dress as meant to be decent. From its own point of view it objects to the tight trousers of the European as much as it does to the bare body of the Javanese, and insists that garments shall be loose and as unsuggestive of bodily shape as they can be. It has failed often to enforce its teaching; but for some centuries past in Malaya it has been a power pushing the people always in the direction of loose and rather voluminous clothing.

Islam brought in tailored garments: coats and trousers. Trousers, at least, are of honourable age; and when a European tells his Chinese servant to put out his *sêluar* he is using a word that can be traced back etymologically to the twenty-seventh verse of the third chapter of the Book of Daniel. *Saravara* were worn in the "burning fiery furnace." The two Moslem garments,—the trouser and coat—may have been introduced for the sake of decency, but they opened up possibilities of which fashion soon took advantage. Tailoring at that time was primitive. The first cut was known as the "simple cut" and aimed at making a plain short-sleeved coat out of a single piece of cloth with a slit in the centre. Then (if we are to believe the Malay Annals which are trustworthy on such points) Tun Hasan the Temenggong lengthened the skirts and sleeves of his coat and set a fashion that made him the most admired young man in Malacca. But the tailors murmured; the new style meant the "composite cut," and the use of two pieces of cloth to make a single coat. Prices went up. Finally the Portuguese introduced the complexities of European dress-making in what became known as the "camisole cut." Cloth patterns and tailoring were also full of possibilities for Malay nobles who wished

to show their rank by some detail of dress however minute. We have seen that the great magnates had each his own distinctive colour. On State occasions they wore suits of that one colour only so that every one knew who they were. Magnates of the second rank wore pied garments of two colours,—one for each trouser-leg,—a harlequin arrangement that drew attention to their importance at any gathering however choice. Those of the third rank wore cloth woven in four broad stripes only; those of the fourth rank cloth woven in eight. A man's position was thus shown at once. Patterns and embroidery made it possible to go further and indicate a man's exact office and his precedence among others of the same grade. All was minutely regulated.

There were also presentation dresses or robes of honour bestowed for special events. Of such were the clothes of his rank borne on silver platters—one for each garment—to a Chief or noble at his installation: five for a *bēndahara*; four for other officers of high rank and birth; three for lesser officials. Of such also were the robes given to a successful general on his return from war. One modern instance may be mentioned. At a royal wedding in Pahang the wealthy wife of a Perak Chief and some of her rich friends came down for the express purpose of outshining the Pahang ladies in the matter of silks and diamonds. All Pahang was in a turmoil; "if our wives see those jewels," said the impecunious local gentry, "our peace of mind is gone." "Leave it to me," said their Sultan. When the formal invitation-cards were sent out they contained a note, "Ancient Pahang costume; no jewellery." The Perak ladies were worried. They sent a spokesman to see the Sultan and tell him that as they had no ancient Pahang dress's they would like to be permitted to come in their own national attire with whatever jewellery went by custom with it. Sultan Ahmed listened with a kindly smile. He said that he had only been waiting for a chance of being useful to guests who had journeyed so far to honour his Court. He himself would present them with old-world costumes as a mark of distinction. So the Perak dames were present at the marriage, without jewellery, though in special robes of honour that had not been made to their exact measurements; and the ladies of Pahang were happy in the simple but well-fitting frocks that their spouses' means could afford. When the Perak delegates came back with their tale of woe to their sovereign Sultan Idris gave them all his sympathy and added, "And yet, when all is said and done, Sultan Ahmed acted wisely."

Invitation-cards are, of course, an innovation; they are now general and useful,—even though it is rumoured among the irreverent that a royal note calling in Siamese for "evening dress and decorations" was once translated to some English guests as "night dresses and ribbons."

Malays like dress to be full and formal. "Shorts" are too serviceable to be proper. There is a proverbial couplet in Batavia Malay that may be translated loosely,

Men in knicks and sleeveless coats
Raid our ricks and steal our goats.

One old fabric has become the subject of myth. It is the *chindai*, a very long Indian fringed cloth of fine silk marked with a bold gay pattern. In the best examples it was of so delicate a texture that the whole cloth could be made to pass through a finger-ring. What with its length and its fineness it could be wound many times round the body without burdening the wearer in any way, while the number of these folds suggested a guard against sword-cuts and made a broad sash of this material the ideal garment for a warrior's loins. Rumour indeed went further and said that in cases of extreme need the girdle would turn into a huge python (whose reticulate markings the *chindai*-pattern suggests) and fight for its owner against the enemy. It was an imported cloth of rarity and worth, but was copied—in pattern at least—in the tie-and-dye fabrics of Java and Malaya. These last have not the wonderful fineness of their original, though they are of lovely design. In Java they are the material from which are cut the gala-trousers of princes.

The history of the headdress in Malaya is like that of all garments. Among the aborigines a narrow band of bark might be wound round the head; and such a strip (but of cloth) still forms the core or basis of the huge horned headdresses of the women of Payakombo in Minangkabau. Afterwards there came square kerchiefs. These could be worn in many styles: sometimes with one point waxed and sticking up; sometimes with two points aloft; sometimes prominent in front; sometimes projecting behind. It is related of the great Prime Minister of Sultan Mahmud of Malacca that he had twenty or thirty blocks on which headdresses were tied ready for him to try on. He put on first the rest of his garments, sat on a swing and looked at himself in a mirror as tall as a man, then consulted his wife as to which headdress went best with his costume and ended up always by taking her advice. That was at the beginning of the Sixteenth Century. Caps and fezzes of all sorts have since been brought to Malaya and are handier to wear. They lack the distinction and suggestiveness of the old headdress which could be made to convey a hint of a man's rank or even a promise of "unchanging love" to some one whom the wearer was anxious to court;—and which offered also to the wags of the village a fine field of humour in their descriptions of it as "the fowl with the broken wing" or "the taut cover for the pickle underneath."

Footgear had its meaning. The peasant, if he wore anything at all on his feet, wore a rough sandal of untanned leather. The

gentleman and the wearer of Arab dress used a superior sandal or loose slipper made of tanned leather. The Prince had embroidered slippers or European pumps as soon as the latter came to be known in Java and Malaya. European boots were left to Europeans.

When Munshi Abdullah landed at Trengganu he asked what were the statutes that a law-abiding visitor like himself should observe. He was told,

"When you pass a raja's compound you must fold your umbrella; you may not go about in shoes nor wear fine gauze nor anything of a yellow colour; these things indeed are very serious crimes."

Abdullah was furious at the pettiness of all this. He was an exceptional man; let us hear what was said by the Minangkabau headman who was honoured by his people as "a deep pool of learning, a sea of brain." In the good old days, he tells us, men wore what custom ordained and were punished severely if they wore what was allowed to others. There was full dress and working dress, distinctive for every man according to his rank and village. A man of Tanah Datar wore a headcloth of bright bandanna, a dagger with a ferrule of coral, a Bugis ring, a purse with a chain to it, silk nether garments and a short-sleeved jacket of crimson. A man of Lobok Agam was known by a long puggaree with a gold aigrette and an ornamental walking-stave of unusual length. A man of Kota Lima Puloh wore a kris with a ferrule of gold and a ring of the finest pinchbeck, besides being entitled to special marks of distinction on his tobacco-box. What more could any men want?

Something may be said for these old Malay ideas. There are things that are "not done" even in England. A stranger may be thankful if he is cautioned against donning a Guards tie or a pale blue blazer or an unsuitable combination of garments; he cannot be expected to know the ways of the country. His own good taste will keep him from wearing a distinctive uniform or the ribbon of an order to which he has no claim. Conventions in dress extend beyond Malaya.

The Sultan Muda.

In Perak there were two titular rulers. One was the Sultan whom all men knew; the other was the Sultan whom no man mentioned. It is of the latter that we shall be indiscreet enough to speak.

Let us look back four centuries. Sultan Mahmud and his son Sultan Ahmed had been driven out of Malacca by Albuquerque and were living in poverty on the isle of Bentan. The two did not agree; so Sultan Mahmud put his son to death. At that time the Ruler was the father of a second son, Raja Mudzafar, a minor whom he now recognized as his heir and supplied with sundry royal mats

to sit on while he learnt his lessons. To Malays these mats are things of the first importance. A third son was then born to the Sultan, this time by a favourite wife. At her prompting, the baby was raised to full royal rank as Sultan Muda or King-Coadjutor, had his hair shaved with a pinchbeck razor to the music of the State Band, and was given the mats that his elder brother had been using up to that time. In 1526 the whole family was driven out of Bentan by the Portuguese. Sultan Mahmud and the youthful Sultan Muda took refuge in Kampar where the former died and the latter succeeded as Sultan Alaedin Riayat Shah II. The disinherited elder brother ended by finding his way to Perak where he founded the long line of Sultans of that State. In time one of his descendants came to have a "Sultan Muda" or king-coadjutor of his own; but the title was one of unhappy memory and it was laid down that a "Sultan Muda" should never succeed to the throne.

In an old Malay township the leading citizen in point of usefulness was the sorcerer or medium who did duty with the goblins of the place. But the tutelary spirits of the kingdom—the Guardian-Watchers of the Four Corners of the Earth—were too exalted to pay attention to any mere villager, charm he never so wisely. They wanted a liaison-officer of higher grade and were given the Sultan Muda, a prince of the blood, whose rank would secure his admission to the most exclusive spectral circles. The Sultan Muda had his own princely Deputy or Heir-Apparent (the Raja Kechil Muda), a suite of lesser shamans, and a ritual of his own resembling the ceremonial of the Perak Court. He was big enough to do business with any ghost, however disdainful.

Every three, five or seven years the Sultan Muda used to give the signal honour of a State Banquet to the tutelary Spirits of Perak. From every household in the country he collected a quart of rice, a little curyrstuff and a few small coins, the last being meant for the purchase of sacrificial buffaloes. He always bought "pink" or "albino" buffaloes, never black; and he bought them in odd numbers. On the day chosen for the feast he had the buffaloes washed ceremoniously and then sprinkled with antidotes to evil, after which he slaughtered them himself in the Moslem ritual way. For use on the altar he kept back the gory heads of the slaughtered kine and certain titbits, notably the nails, nose-tips, ear-tips and eyelids. The rest he gave to be cut up and roasted for the people. He then turned his attention to building up the altar. He made it in a rude way, of peeled sticks lashed together with creepers and not with rattan, for the spirits of the country were the Gods of his primitive Protomalayan forebears whose type of altar he copied. But he built it massively in seven tiers to the greatest height that he could reach; and upon its highest platform (of about 16 square feet) he laid the raw heads and titbits of his buffaloes, a silver

coin for each animal slaughtered, and portions of the cooked meats, rice and cakes prepared for the feast. Over all he threw a liberal sprinkling of rice-antidotes to evil.

Round this great central altar all the spectators gathered and made merry on the good things provided; but before letting them disperse the Sultan Muda rose, veiled his face and, holding in his hand three strips of cloth (white, yellow and red), took up a position on the right-hand side of the top step of the altar itself. Looking Northward he raised his voice and called upon the genii of the four corners of the earth to come and feast, to protect the subjects of their friendly Sultan, and to forgive all their offences. Having issued this invitation he directed the spectators to return to their homes and on no account to leave them for the space of three days. The ghosts were about; and any encounter with them, however well-meant, might mean sickness or death.

For this ceremony of propitiation the Sultan Muda received a fee of \$100, a large sum for the Perak of that day. It was his regular charge for services rendered; and it kept back most people from asking for his help. But even so there might be times—when the Sultan was desperately ill or the State in great peril—when it was worth while to consult the Spiritual Ruler of the country. Once more let us watch him at work. His plan of campaign is simple in outline, complex in detail. He has first to get as many Spirits as possible to attend his reception, however far they may have to come. Next he has to win their friendship and goodwill. Having done so he must invite them to the sick-chamber, show them the plight of the patient and appeal to them for help. He has to keep them there till the crisis is over; and then let them depart in all honour lest they recall their favour and allow a relapse.

On the night of his arrival he holds his first *séance*. He uses a large room that has been decked out as a palace-interior with royal mats and hangings to do honour to the coming guests. In front of his own seat he places two or more open bowls with tapers attached to their rims. Facing the bowls, on his left he seats his Singer and bids her invite the Spirits to the meeting. While she sings or drones the song of invocation the royal shaman sits watching the flame of a taper. At last it flickers: a Spirit has arrived. He turns to the Singer and asks, "Is it well?" "It is well," says the Singer; and her attendant girls beat their timbrels and burst out in a chorus of greeting. When the chorus is over the Singer resumes her chant till the taper flickers again. This ritual may go on unvaried for hours, for the Spirits are many and the greater the number of comers the greater the chance of a cure. By morning all are exhausted; the *séance* ends.

On the morrow a nine-tiered pavilion is erected by the villagers of Pasir Garam whose feudal duty it is to provide it. It is sur-

mounted by the image of the *jěntayu*, a bird that is the emblem of restless longing. Under this image is laid the grisly head of a pink buffalo, symbol of the feast that is being got ready. About the pavilion are laid delicacies and decorations of every kind: titbits of buffalo-flesh; packets of sweet rice; cakes and pastry; jars of water, joints of sugar-cane; streamers of cloth and paper; strings of flowers and fronds;—everything that may be expected to gladden the eye of a hungry and fastidious ghost. Then in the half-light of the tropical evening, "when faces are just distinguishable," the Shaman-King comes out, mounts the scaffolding, and with veiled head bows to the four points of the compass and beckons to the Spirits to come and partake. He then leaves them to their feast.

When enough time has been allowed for a plentiful dinner the Shaman-King and his suite move to the palace to show the royal patient to the ghosts who can befriend him. Everything is done to honour the Spirits and rouse their pity. The sick Sultan is laid on a sixteen-sided mat used only on these occasions; the regalia of the State, the royal drums, even the maiden daughters of the Sultan are brought into the room. The tapers are lit; the songs of invocation recommence; wild appeals are made to the Spirits to aid the sovereign in his hour of trial. All eyes are on the Sultan to notice the first symptom of improvement. If it is delayed the songs become louder and louder and the appeals more deafening. The *séance* may last far into the night. Be it remembered always that the Sultan Muda's suite included the best herbalists in the country and that the patient had been helped by all that old medical skill could do. Sometimes he gets better; sometimes, of course, he dies.

A convalescent Sultan is taken to the nine-storeyed pavilion already referred to,—there to receive the ceremonial lustration that marks his recovery and, along with it, the right of the Shaman-King to the fee for his services. The Spirits are thanked for their kindness; the Sultan Muda and his suite disperse. Should the Sultan die the fee is reduced; and it is left to the shamans to explain why the Guardian Spirits of Perak were unwilling to help their King.

The Sorcerer-Sultan was expected also to preside at the triennial ceremony known as "setting abominations to drift downstream." At Chegar Galah he met his heir-apparent and the sorcerers from the villagers further down the river. When all were ready he slaughtered the customary pink buffalo and set its head on a decorated raft moored in the middle of the waters. He then held *séances* for seven consecutive nights to induce the evil spirits who plagued the neighbourhood—as ills or "abominations"—to embark upon the raft. After these ceremonies he cut the raft adrift and let it float down river, escorted by his deputy and by all the other wizards. At each stopping-place a further *séance* was held to allow

of more ghostly passengers being lured on board; until at last, at Kota Setia near the river-mouth the escort bade a courteous farewell to the raft and its grisly occupants, secure in the knowledge that it would be borne away by the current to destruction in the sea.

Another duty of the sorcerer-Sultan was the periodical reinvigoration of the ghostly powers of the State Drums and Trumpet. This ceremony was much the same as the others: first the song of invocation; then the feast at dusk at a nine-tiered pavilion surmounted by the bird *jëntayu*; lastly the *séance* at the palace when holy water was poured on the instruments and the Spirits were implored to descend upon them.

An example of one of these State *Séances* may be given as it is historic. In August 1875, one was held at Batak Rabbit in Perak, the home of the then Sultan Abdullah. It was conducted by the Shaman-King's deputy; and the Sultan himself was present. The *séance* was said to be aimed at the life of the then Resident, Mr. J. W. W. Birch,—and so, in a way, it was. The Sultan and his Chiefs were of opinion that Mr. Birch's policy was imperilling the freedom of the State; and they appealed for protection to the Guardians of the Four Corners of the Earth. It was a new thing, this use of ghostly powers against a national foe; and it savoured greatly of attempting a man's life by witchcraft. Spirits were invoked; they came and were consulted. "Will what I wish come to pass," said the eager Sultan. The royal shaman demurred; the Spirits had to be rewarded, and so had he. He was promised his fee of a hundred dollars; and the spirits were told that they would be given a whole boatload of offerings as soon as the shadow of Mr. Birch ceased to darken the land. "Then," said the Spirits through the mouth of their shaman, "it shall be as the Sultan wishes." A little later they spoke more plainly: there was a ghost at Kuala Perak who would wreck Mr. Birch's launch and drown him in the river. Mr. Birch was killed some three months later, though not in the way predicted. He was speared when bathing by the river, fell into the water, and was sabred when he rose to the surface.

By a freak of fate Mr. Birch had been guilty of a curious *faux pas* over the title of Sultan Muda. Unaware of its Perak meaning he thought that it would be a fair rendering of "king-coadjutor" or *rex emeritus*; and offered it—with the Governor's authority—to the dispossessed Ex-Sultan Ismail. Ismail did not take kindly to the proposal. As a pious Moslem he thought that he could hardly accept with dignity the position of a liaison-officer with the Powers of Darkness. He declined courteously without giving his reasons; and left the Resident to comment in his diary upon the inexplicable difficulty of dealing with Malays.

The Pawang.

Everywhere on earth we meet folk who say that they can look into the future by means of arts or sciences to which they give learned names like prosopology, cheiromancy, divination, sortilege, oneiromancy, vaticination, astrology, odic force, geomancy and so on. Names matter little. A few of us indeed may be led to think that there must be "something" in claims that are put forward so perseveringly; but any such so-called "science," if real, would long since have changed the face of the world. Fortune-telling, as now carried on, is the art of preying on fools. The "Black Art" is no better. Few people confess to any belief in necromancy; yet most of us have "mascots," "lucky numbers" and other small superstitions of one sort and another. It is a relief to be able to turn to the study of more primitive men and see for ourselves the humble foundations upon which has been built this huge edifice of humbug.

In the old Malay State of Perak the "sorcerer" or *pawang* was a man of good repute, a paid servant of Government, whose business it was to heal the sick, direct the planters, watch over the mines and give expert advice to fishermen. He was, in short, the most important person in his village. This is what a digest of Perak Laws says of him:

"He must be a man of great prudence, a clever speaker, a careful and industrious man, refusing to speak a lie to any one, not running after women."

"He must not be a speaker of lies, nor arrogant, nor hot-tempered, and must not be too anxious to grasp his fees; if a man has these failings he should not become a sorcerer."

The author of the digest was a direct descendant of the Prophet, the grandson (or great-grandson) of a saint, and the very last man to speak well of traffickers with the Powers of Darkness. Why did he do it?

Let us answer this question by watching the "sorcerer" at work. It is, for instance, part of his duty (as Director of Agriculture) to act as a diviner and choose a "lucky day" for beginning to plant. He can get no help from the Mosque Elders who use a lunar calendar and cannot tell when the rice-year is over. But he has his own means of knowing. He may be aware, for instance, that the ripening of the *prah*-fruit coincides with the season when planting should begin or he may own a rod handed down to him by his forebears with the information that when the shadow of that rod (held erect) is of a certain length he should tell his people to start work. Or again he may have learnt that "When at 4.30 a.m. or thereabouts a few grains of rice slip off the palm of the hand (the arm being outstretched and pointing to the Pleiads), or when (the arm being so directed) a bracelet slides down the wrist, it is

time to put down the rice-nursery." His "divination" is based on the length of the solar or seasonal year and has come down to him from some observant wizard of the past. There is something scientific in it, after all.

Now let us put ourselves in the sorcerer's place. He knows nothing about the length of the solar year. What he thinks he knows is that the sight of a ripe *prah*-fruit is the "omen" for which he is to look before telling his people to plant; or that he owns a rod of magical might; or that the movements of the Pleiads have some effect on agriculture. In his very practical methods we see the beginnings of superstition; and we can follow him if he uses his wits and infers that a child born when the Pleiads are in the ascendant ought to become an excellent farmer. Here, of course, he would be quite wrong. Superstition is made up of a barleycorn of fact and a bushel of unwarrantable inference. Nor can we tell usually which is which.

Let us look at our sorcerer again when the "lucky day" arrives. He goes in state to the ricefields escorted by a crowd who carry pennons and other marks of dignity; and on arrival he puts up a little altar of peeled sticks and holds a service of propitiation in honour of the Spirits of the Soil and of the Crops. He then tells the people to fall to and plant. Co-operative and simultaneous work is the keynote of good rice-cultivation. Plots of waste land harbour rats and insect-pests of every sort; and it is only by working together under the guidance of the sorcerer—himself an old planter—that success can be assured. The sorcerer has earned his fee.

"But of what use," we may object, "is ritual to a skilled planter?" The sorcerer tells us that it brings "luck." His forefathers knew—as we all know—that Paul may plant and Apollos may water but it is God Who giveth the increase. They showed their submission to Providence by paying tribute to the Controller of Destinies; to omit it would have been "unlucky;" and their descendants continue in the same path to this day.

The sorcerer is unaware that his prayers are echoes of a forgotten religion; he thinks that they are runes possessing a mystic power over the Unseen. He may even have used his wits to improve upon his runes and so create new "magic;" and it is hard sometimes to know what is old and what is an accretion.

So was it also the sorcerer's business to heal the sick. He held *séances* or services over patients because he believed, like all Malays that illness is the work of evil spirits. He also used medicinal simples. In the herbarium of the Botanic Gardens at Singapore there is a collection of over 800 different plants gleaned from the drug-boxes of Malay wizards and midwives. Some of these drugs are in use in Europe; others may be of real value; others again may serve no purpose whatever; but taken as a whole

they represent the primitive medical science of the Malays. The sorcerer was a skilled herbalist. He may have owed much to faith-healing, for both he and his patients had most trust in the *séance*; but for minor complaints he used only his simples. And as a physician is judged by results it was usually the best herbalist who made the best sorcerer.

In every "aboriginal" settlement in Malaya there is an elder or wise man to whom the people look for guidance. It matters little whether we call him "priest" or "wizard;" there is nothing exactly like his position in the fine distinctions of civilised life. This elder is the custodian of Tradition, be it about industry or the ways of animals or the nature of the invisible world. He plays a great part among primitive men and is the prototype of our *pawang*. When the Malays were gathered into the fold of Islam they were given mosque-elders who spoke to them with all the authority of inspired books yet told them nothing about the arts of the jungle by which they lived. Between the *imam* who looked after their religious life and the *pawang* or director of industry there was a lack of real antagonism. Conflict came later over what the latter did for "luck." At first the religious overlooked the unorthodox side of the *pawang's* proceedings much as we allow a man to use a gollywog as a mascot without bringing him to book for his faith in graven images. In time the opposition stiffened. By many pious Moslems the *pawang* is denounced as a believer in groundless superstitions and a trafficker with the Devil himself.

We can honour an *imam* who tells his people to forego any "luck" that is bought by bowing the knee to the Powers of Darkness. Islam represents a higher stage of Belief than Animism. But the peoples who first accepted Islam had old Black Arts of their own. In the bazaars of Malaya a man may buy learned vernacular treatises on soothsaying, astrology, the meaning of dreams, the casting out of devils, the making of love-philtres and the use of magic squares for forecasting the future. These treatises are given to Malays as having the authority of Islam behind them. They are based on Arab or Indian theories and are really alien to Malaya; but, by now, they have been allowed entry into Malay Magic and take up a large portion of Mr. Skeat's book on that subject. Superstition is not driven out by Islam; it is growing fast. It is only its forms that are changing.

The study of these imported beliefs can best be undertaken in the countries from which they come; in Malaya itself their discussion leads us nowhere. The indigenous sorcery of the *pawang* was of another kind. In his ritual he represented the old shaman or medium between the world we live in and the invisible spirit-world. He held spiritualistic *séances* in which he appealed directly to the higher powers in terms of flattery or courtesy or sought their

goodwill by gifts. His runes are primitive hymns or prayers. The shaman is met with among the Protomalays, the Indonesians of Borneo and Celebes, the wavy-haired Sakai and even the negritos of the Peninsula. His procedure varies little among these peoples.

In Mergui there are a number of communities of pagan seagypsies akin in habits to the Orang Laut of Malaya and speaking a language that is half Malay. They have "wizards" for treating the sick. The wizard sits with a palm-leaf or bunch of grass in his hand and fans the patient vigorously with it. Near by he has a bowl or tray of wood, rather deep, with horned corners. Upon the edge of this tray he sticks a candle of bees-wax which he lights. Into the tray he puts parched rice to "cool" the "hot" or septic influence. He repeats incantations and from time to time sucks at the body and spits out the evil. A text of one of these incantations shows that it is an appeal to the spirits to drive out the cause of the sickness. Spirits who do that should not be called "demons." They are kindly and helpful.

In Malaya we get a fuller ritual, perhaps, but one that is the same in its leading features. We get a shaman who sits with shrouded head while his singer (a woman) chants an appeal to the spirits. He holds in his hand a tuft of *sambau*-grass and has before him one or more bowls with a lighted taper on the rim of each. His appeals are always for help from the Unseen World; he uses cooling rice-paste and tries to drive out the septic influence by his own efforts, eked out at times by the aid of a familiar. "Spitting out" enters largely into his way of acting.

In Borneo, among the Kayans, the shaman spits out the evil influence in pellet-form into his own hand. Among the primitive Punans the chief medicine-woman summons minor spirits who ask why they are wanted and are answered, "Tell your master that I have called you because there is a person here who is sick." The master whom they serve comes; and (if he finds the illness beyond his power) says, "I cannot help you; try someone else." Other spirits are then sent for till the patient recovers or is pronounced incurable.

It is indeed hardly fair to call the old Malay shaman a sorcerer and a trafficker with the Powers of Darkness. He was a herbalist and an expert in village-industries who laboured for the good of all and kept up for luck's sake much of the prayer and ritual that had been used with his work in the days of animism. He dealt with Spirits who were kindly to mankind. Such a man would have condemned anything of the nature of Black Magic, though that also existed in the old Perak villages. It took the form of appeal to a malignant demon (by prayers or bribes) to use his power against some person whose identity would be shown by a portrait-image or sample of his nails or hair. The image is of pith in Borneo, of wax in Mergui, in Malaya usually of wax. In Mergui

it is taken to a place haunted by a devil and left there for his guidance. In Malaya charms and invocations are used with the name of the person who is to be assailed. In all cases evil, even death, is expected to follow in the wake of the person depicted. Magic of this sort would be used by private individuals; it had nothing to do with the official sorcerer whose help, indeed, could be invoked against it. If brought home to a culprit it was punishable with death by drowning.

The modern Perak State has ceased to pay sorcerers to protect its hamlets against the evil spirits of the neighbourhood; but the old *pawang* still exists. Villagers trust him to direct the planting of their rice and look to him to keep up the time-honoured ritual for "luck," rewarding him with customary payments that represent his old official fees. Fishermen all along the coast work their large fishtraps in gangs each under its own sorcerer. The weatherwise navigator of a native ship may be a *pawang*,—and in this connection it is noteworthy that the word *pawang* itself once meant "ship-master." Such specialists bring no discredit upon the ancient name of wizard. But any man may call himself a wizard nowadays. The State ignores him; Religion frowns upon him. Everywhere in Malaya we find self-styled sorcerers who claim to work impossible cures, to grow dollar-bearing trees, to possess the gift of second-sight, to guide men to the recovery of their own lost property or to dig up the buried treasures of the past; and who sell charms for altering banknotes into notes of higher denomination, winning the love of women, sowing dissension among enemies, confusing hostile witnesses and bringing ghostly forces to bear on the mentality of a judge and jury. By their claim to communion with higher powers the disreputable wizards of the present time trace back to the honoured *pawang* who was himself the lineal successor of the priest, wizard or wise man of the old animistic Protomalayan tribes.

The Mystic.

Built upon ideas that are as old as history itself the mysticism of the East looks upon the world as an unreal thing, a mirage, illusion. From the seeming truth of dreams while they last it infers that life itself, however long and vivid, is a mere dream from which death some day shall wake us. It shares the doctrine of Euripides, "Who knoweth if the dead are truly dead, or our life death to those who have been through it?" Yet Euripides has been called a rationalist. "Here we part," said Socrates, "you to live and I to die; but which hath the better lot God alone knoweth." Eastern mysticism borrows its teaching from all kinds of sources; from the Neo-Platonists; from the Vedanta philosophy; above all, from the ascetics who for countless years have been a feature of Asia.

Well, if life is unreal, what do these mystics call real? Their aim is to get at the Great Truth that lies hidden behind the Veil

of our imaginations; to find the Creator of the Illusion, the "Being Whom we call God and of Whom we know nought else." Here they join hands with revealed religion since it teaches that before Creation was God was and Is. God is the One Great Truth, the All-in-All. Beyond this they have little to learn from Islam; and choose rather to speak of the Creator as "He" or "Him," to the neglect of the name "Allah" by which He is known to "Illusion." Indeed they look upon all creeds as paths to Him. He alone Is; all else is folly or the fancy of foolish desire. "Since my heart is turned to God," said a mystic, "talk to me of nothing else."

The Eastern mystic is a pantheist. He holds that, as nature is illusive and God alone Is, nothing that we see can be real save for what is divine in it. In this sense he interprets the famous saying of a certain Abu Said, "There is nought inside my coat save only Allah." For him the human body was non-existent; all that had reality in it was the divine element in the soul,—and that same divinity permeates all nature and makes all things akin. Apart from this element man is a cypher, nothing. In the words of a mystic poet:

Nought but the effluence of Thy Light Divine,
Pervading worlds has reached my bosom too;
Yes, in my spirit doth Thy Spirit shine,
As shines the sunbeam in a drop of dew.
Nought, but I live and on hope's pinions fly
Eager toward Thy Presence for in Thee
I live and breathe and dwell; aspiring high,
E'en to the throne of Thy Divinity.
I am, O God, and therefore Thou must be.

"To lose oneself in God," said a General of the Franciscan Order, "is the only object towards which man should strive." He was only putting into words what every Eastern mystic is trying to put into practice. The Buddhist *nirvana* is annihilation in God. The aim of every *sufi* or dervish or *fakir* is, in this life, to get into communion with God.

Thou art! Directing, guiding all Thou art!
Direct my understanding then to Thee,
Control my spirit, guide my wandering heart,
Though but an atom in Immensity.

"To lose oneself in God" is a thing that lies open to all men, not merely to the rich or learned or well-born. As one Malay mystic proudly put it,

I, Hamza, live in naked poverty,
No Persian I, nor son of Araby;
Yet do I commune with Eternity.

Mysticism is known to Malays as "the doctrine of the Way." The "Way" in question is the Path to Communion with God.

Divided into four stages (of which the names do not always agree) it begins with the practice of religious duties (*shareat, islam*), expecting the *murid* or disciple to discipline himself by carrying out all the wearisome ritual of Islam before it allows him the relative liberty of its adepts. At this stage, which is made in some cases to last for 1001 days, it places him under the guidance of a *shaikh* or teacher to whose will he should submit without question, "as a dead body in the Imam's hands."

To some the second stage in Mysticism is known as that of "Faith" (*iman*); to others as that of the "Path" (*tarekat*). It is the period during which the pupil is initiated into mystic doctrine and expected to live up to the highest ethics of Islam. He has to learn to put aside the lusts and appetites that create the Veil of Illusion: to curb his angry passions by practising patience and forbearance; to rid himself of greed by giving up all that he has; to lose his love of company by living as a hermit; to give up every comfort by mortifying himself; to sever all home-ties by wandering among strangers. When he has lost all liking for the empty pleasures that the world has to offer him he may consider himself a free man; he has become a *mutawasit* or one "who has stepped outside Illusion." Throughout this stage he has been under the control of his instructor or *shaikh*; but in his thoughts and studies he has to model himself upon the example of the Founder of his Order.

The mystic has shaken off the hold that the world had upon him; he has still to learn to put God where the World stood before. This is the third stage. The pupil trains himself to see the kindly hand of God in all that happens; to find in evil a means of self-discipline; in good to disclaim all credit for himself and to ascribe all honour to his Maker; to trust to God by making no provision even for the morrow. As his exemplar he takes the "Perfected Man," Mohammed. His aim is to find in a life devoted to God's glory a happiness that the world's empty pleasures could never have given him; and when he has accomplished this he has become a *muntahi* or one who stands in the Almighty's very presence. In some places he is judged to have won *marifat* or the Wisdom of Holiness; in Malaya *marifat* is credited to the fourth stage, the term *tauhid* being used in the mystic sense of whole-hearted existence in God.

The fourth or final stage is that of Divine Truth (*hakikat*) or Divine Wisdom (*marifat*). The mystic has become a saint. He has rid himself of wordly prejudice and has lost himself in God. He has attained to a Judgment that is free from any chance of human error; and to him in his dreams and daydreams the joys of Paradise are known.

Eastern Mysticism is broadminded. It sees good in all creeds; all religions are Paths to God. It looks on men as brothers, not

only of one another but of all that lives. It doubts the doctrine of Eternal Punishment as being at variance with the all-embracing kindness of God. It wonders whether Sin itself may not be an illusion; who are we to question the good in any work of the Creator? There is no bigotry in Mysticism.

The Path of the Mystic is trodden by thousands of devotees throughout the East. It should train saints,—and has indeed given to Islam most of the saints that Islam can boast. Yet, in a sense, it has been a failure. In Turkey its Orders have been banned, its monasteries closed, its property sequestered, and some of its leaders hanged. In the Arabian Nights its “calendars” and dervishes play a disreputable part. In Malaya (where mystics are plentiful) their presence is never felt and little known. In India this is what a Moslem writer says about the dervishes of one Order:

“They go about the bazaars quarrelling and fighting with the shopkeepers for alms; and if their demands be not complied with they abuse people most obscenely, until they prevail on them to grant something.”

Mystic Orders are the work of men and, as such, are prone to err. They allow great power to their Shaikhs or Caliphs who may abuse it. They lend a suggestion of holiness to individual mystics who may be charlatans selling philtres and amulets to a credulous public. Of such impostors there are many in Malaya and they discredit the “Path.”

Monkery is unsocial. It was banned by Mohammed himself. It leads people to shut themselves up in retreats instead of living in the world and doing good to others. Even where it tells a monk or mystic to do good to others it bids him do so for the purpose of saving his own soul. It is self-centred, selfish.

Mysticism is at loggerheads with conventional religion. If a mystic is frank enough to question the existence of Sin, Hell and Eternal Punishment,—above all if he repeats the famous saying “There is nought inside my coat save only Allah,”—he is anathema at once. If he tries to be orthodox he has to quibble, to lose his broad-mindedness and his kindness to sinners and men of alien faiths. In Malaya he keeps to the illogical border-line; he dare not go too far. A teacher of mysticism who won the patronage of the Ruler of Negri Sembilan in 1910 was clapped into prison for heresy as soon as he tried to preach the same doctrines in Selangor.

Probably the weakest feature in Malay mysticism is its formalism or ritual. The Mystic Way professes to train a man by slow degrees to become indifferent to the world, acquire a spiritual sense and come into communion with the Divine. Blindness to one's “illusive” surroundings may be got in simpler ways: by auto-suggestion; by trances or day dreams; by whirling and its giddiness; by music or sound; even by drugs and drink. All these things have

been tried by dervishes as short cuts on the Mystic Path. In Malaya divine intoxication is induced sometimes by silent meditation, more often by cries. A formula—such as “God is Great”—is repeated in a loud voice over and over again while the mind of the mystic dwells on the Greatness of God. This goes on till he is tired out; but before that stage is reached the shouter will have worked himself up into a state of rapture over the thoughts that the formula induces. Most Malay mystics are what are called profanely “howling dervishes.”

When all is said and done Mysticism has been a source of comfort and inspiration to many humble seekers after truth. With its teaching and its discipline few can quarrel. If the noisy ritual that is called a *ratib* helps any poor soul in the growth of a spiritual sense it is not for strangers to find fault with him.

The World Invisible.

On the mountain-ridge that parts Selangor from Jelebu there is one summit—not the highest of all, but flat-topped, with cliffs all round it, unclimbable,—that is known as the Haunted Height. From it there come at times the sounds of ghostly revelry; to it are said to go the souls of the mighty dead; should even a bird fall dead upon its tableland the body never decays and the eyes do not lose their lustre. It is only one of many haunted mountains: Mount Ophir, with its fairy princess; Rembau Peak with its guardian spirit; Indrapura, Dempo and Merapi in Sumatra; Sumeru in Java; Kinabalu and Batu Lawi in Borneo. Before climbing any such summit it is deemed wise to hold some small service of propitiation in honour of the Gods upon it.

Of course there is nothing new in this linking up of Gods with mountain-peaks; of Jove with Olympus and Ida; of the Indian divinities with the Himalayas. To the Hindu the King of Mountains is not Everest but Kailas, though the former also is of local repute. To reach Kailas he has to pass the ice-cave in which the Ganges has its source, and Lake Mansarowar out of which the Sutlej flows on one side and the Brahmaputra on the other, the sources of the Indus not being far away. Kailas itself, a superb pyramid of ice and rock, may be said to stand sentinel over the waters that are the wealth of India; it is the heart of Mahameru, the great mountain from whose foot came—or claimed to come—the Buddhist Shailendra princes who are to Malaya the earliest of all their native dynasties.

Local legend that knows nothing of Kailas has shifted Mahameru to Java and Sumatra. It is Mount Dempo to the natives of Palembang; Mount Merapi to those of Minangkabau; Mount Sumeru in Eastern Java. Each is the home of Spirits of whom we know little. Are they the souls of the mountains themselves? Are they the Gods of forgotten religions? Are they ghosts of past genera-

tions of men? No one knows. No one can trace the early story of a being like the Fairy Princess of Mount Ophir. All we can say is that every great height is an Olympus to those who live around it.

There are also sky-kingdoms of the Unseen, invisible fairylands, (etymologically) the Heavens of Siva and Indra. These are peopled by forgotten Gods: fairies of Persia, genii of Arabia, Indonesian *mambang*, demigods, nymphs, solar and lunar divinities of India. Only the *mambang* (spirits of the Sunset-Glow) are local to Malaya; and all who have seen Malayan sunsets will know why they are symbols of loveliness with which the fairest girls on earth are compared. Yet like all beauties these fairies can be false; the lurid haze that gives a curious yellow tinge to all nature is a *mambang* and an evil thing. It is the Spirit of Jaundice. So also the *mambang* of the tide-rips is the most dangerous Spirit of the Sea.

Of the other spiritual races who dwell in Fairyland two are known to all Malays. One is the *jin*. *Jin* are Arabian genii, (etymologically) "the Invisible." "God made them in the semblance of shadows," says one Malay book; "they can be seen but only vaguely as in a dream," says another. They are spirits of the waste and wild, inhabiting "forests and desolate plains and all manner of unseemly places," and can assume any form they please. Some are of high character; Mohammed preached to the genii and converted many, the so-called "good genii" of romance. For this reason Malays think it courteous when speaking to an evil spirit to call him a *jin*; the word connotes no evil. To call him a demon or imp would hardly appeal to his good-will. But this Malay habit has added greatly to the list of titular "genii."

Almost as well-known are the *bidadari*, historically the nymphs of Indra's heaven. They play a great part as heroines of old romance. To the Malay villagers they are simply fairies, any fairies, even houris of the Moslem Paradise. The villagers think that these celestial beings keep very much to themselves, though they take a kindly interest in the affairs of human lovers and have been known at times to show favour to the sons of men. One of those so blessed—according to loyal legend—was Sultan Mahmud II of Johor whose love of celestial beauty made him care little for the earthly charms of his wives. The Sultan indeed could do no wrong in the eyes of his faithful followers; and if he chose to flout all the decencies of life a nymph of heaven was made to bear the blame. Not all his people were loyal. In the words of Capt. Alexander Hamilton who had cause to know the Sultan well, one Malay noble "passed a long lance through his heart and so made an end of the Beast." In this mean way died the last lover of a fairy.

There are fairylands also of another kind, unseen kingdoms that once existed but have long since passed away. Of such are
1932] *Royal Asiatic Society*.

the old States of Pajajaran, Priangan and Langkasuka. Doubtless they are peopled by the ghosts of their own dead. In Malaya the best-known is the Kedah fairyland of *alang-kah suka*, the so-called "land of anything one wishes." Langkasuka was once a great State that flourished for over a thousand years. It is nothing but a memory now; to Malays a cloud-kingdom of mirage, to Europeans a matter of learned controversy. Was it in Java? Was it in Johor? Was it a predecessor of the later State of Ligor? Each theory has its own supporters.

More real, perhaps, to the Malay are some smaller homes of the Invisible People. Bukit Baniang and Tanah Runtuh in Sumatra are two such places; at night you may hear the gongs and the shouts of unseen jubilations. From these places come the elves, the "hidden folk," of the Malay forest. Habitually invisible, they can show themselves if they will, coming into hamlets and mixing with the villagers. They may be detected by those in the know because of their habit of wearing a patch of yellow somewhere near their waist-belts. They know which old lady is most likely to welcome a passing stranger, so they put up at her house and bring luck in their train. They even go into markets to bargain and buy, and are easily cheated; but woe to the cheat when the elves have found him out! His crops fail; his ricks, his barns and even his dwelling-house may mysteriously be burnt.

In the jungle the Unseen Folk are rather more at home. They swing their cots from the trailing lianas; and if some poor rattan-cutter severs their hammock-ropes and brings them down to the ground with a crash they turn on him and make him invisible so that his people see him no more. They are also a danger to children playing hide-and-seek. In the shape of a mother or a playmate the elf may guide the child to a hiding-place where no seeker can ever find him again. Briefly, if any one is lost in the jungle,—a common mishap in Malaya,—it is the Unseen Folk who have spirited him away.

The Forest-Elves are also a danger to the hunter. They own the wild cattle, the deer and the jungle-fowl; so that sportsmen and fowlers are always robbing them of their kine or poultry. Naturally they resent it. Their mark of ownership is the *badi*.

"When a deer that has a *badi* is slain it rolls over and over and vapour rises from every part of its body. When it is in this state you must not go near it, for if you come in contact with the *badi* it will make you lose consciousness or drive you mad or make your limbs swell up."

To get away from this danger you have to utter charms and blow away the vapour by flapping a garment at it; after which you can go near the animal and administer, if necessary, the *coup-de-grace*. A Sumatran hunter is reported to have said that when tracking a wounded deer he found that its footprints changed into

those of a tiger; for a time the tracks were those of both tiger and deer; then they became the foot-prints of a little child. The child, he said, must have been one of the Unseen Folk. These elves are harmless in their way, unlike evil spirits whom to see is to be stricken with illness. These elves may be seen sunning themselves at one moment on some beach; a moment more and they are gone. They are like the head of a certain snail that appears and disappears. That snail, indeed, bears their name.

These sprites have two names, "the Hidden Ones" and "the Unseen Folk"; and a distinction is drawn in places between the two. The "Hidden Ones" are always elves. But in certain parts of the Peninsula the "Unseen Folk" are known only as a past race of giant wonderworkers who overran Malaya turning all whom they met into stone. The human mind was too much for them. By dressing up toothless old men as babies the villagers persuaded the Unseen Ones that they were likely to be assailed by giants even bigger than themselves. They fled and never came back. This is their story as Clifford gives it.

"There was formerly a race of gigantic spirits named Gedembai who could turn people whom they addressed into wood or stone. Many years ago they were very numerous and were a great danger to the forest-dwelling Malays. In many places there are still to be seen the clearest traces of their former presence and power. Near the head-waters of the Tembeling, close to the left bank of the river, stands a rock on which are still shewn the claw-marks of a tiger which escaped from the Gedembai by leaping the river (which is ten fathoms across), when a wild boar which it was pursuing was turned into stone. There, to this day, you may see the petrified boar; and the place is known by the name of "the Tiger's leap." Further down the river stands a high and solitary crag, the summit of which is the shelter where the Gedembai used to dry by day the fish they had caught during the previous night. There too you may see the big river-pool into which they threw their casting-net, and the rocks which they dropped into the river in place of the stones thrown in to attract the fish before the cast is made with the net.

"Such was the havoc wrought by the Gedembai that the older inhabitants at length conspired together to frighten them out of the land. For the Gedembai were incredible fools and could be cheated with great facility. And as they only went abroad at night the Malays used certain stratagems to frighten the Gedembai out of the country. Pulling down the long weeping sprays of bamboo that overhung the streams they cut them off short and then let them spring back again to an upright position so that the Gedembai might think that only giants could have reached up to cut them. Next they put an old man upwards of sixty years of age in a child's swinging cot, so that the Gedembai seeing his toothless gums

supposed him to be a newborn infant....At length the Gedembai lost heart and fled to the country at the Foot of the Sky; but; as they fled, they called upon everybody they met to follow after them, turning all who refused to obey into trees. Hence you will see in Malayan forests many lofty trees leaning over rivers. These were once men and women who refused to follow the Gedembai in their flight and were so severely kicked by them in consequence that they have never since been able to stand upright. Here and there you will see trees whose silvery outer bark peels off in strips. These too which are now *pahlawan*-trees were once human beings but were transformed into trees for refusing to follow the Gedembai who caused their bark to fall off in patches by stroking the skin of their own breasts."

These Gedembai have crept into local "history." The legend of the use of old men to scare away an enemy is used in the Malay Annals to tell us how a Chinese Emperor scared away an invasion of Raja Suran's "Klings." The Gedembai are known also to the "aboriginal" Sakai who show the house of Yei, a Gedembai King, on Mount Ireu in the Batang Padang range; and who say that Mount Banglak is crowned by the tomb of his son. And every Malay child born with elf-locks has had his hair "towzled by the Gedembai." The Gedembai are folk-lore and may be used to explain away anything, even the carved megaliths at Pengkalan Kempas that no savant can understand. It takes little time for Malays to colour old history with all the glowing tints of legend. The Laksamana Hang Tuah of A.D. 1470 is a saga-figure in his own biography of a century later; he is not dead but lives on in an Upper Perak Avalon of his own. The Perak *bendahara garang* of A.D. 1700 has become a legend, like the genii who helped him to fame. Myth in Malaya has played havoc with History and even with Romance by its reckless disregard for the credible. There is no better motto for the student of Malay Chronicles than the old saying of Epicharmus, "Be prudent and remember to disbelieve; these are the sinews of the mind."

The Powers of Darkness.

Like all pious people the Malays believe firmly in Iblis, the Evil One; the more pious the person the firmer his faith in the Devil. Etymologically Iblis is rendered as "he who has lost all hope"; but this root-meaning is rather fanciful. Iblis seems to be a shortened form of the word *Diabolos*. Historically Iblis is our Satan and is described rightly by Moslems as the ex-Archangel Azazel who rose in revolt against the Almighty and is doomed to perdition for his sin. But he is also the subject of much guesswork; some Moslems say that Marijah ("she of the smokeless flame") was his mother; others that she was his wife and the mother of all the devils. On disputes of this sort no man can arbitrate.

"Satan" means "the burnt one" and is the name given by Malays to the followers of Iblis, be they the angels who revolted with him or the devils borne to him by Her of the Smokeless Flame. Iblis and his Satans are the greatest of the Powers of Darkness, though they are not regarded by Islam as the custodians of Hell. They have a pit of their own far down in the bowels of the earth. The guardians of the seven Hells or places of human punishment are the "Pusher-Angels," so-called because they propel back into the Fiery Pit any poor soul who is trying to climb out of it.

The ordinary Malay peasant knows very little about Iblis and his following; he knows of them through books only, and he is not a great reader. But at his mother's knee he has learnt that Malaya is swarming from end to end with fiends of all sorts, local devils, whose attention is undistracted by the sins of other nations and who prey exclusively upon him and his kin. He is aware also that no man can hope to escape them altogether, for all sickness and ills are the work of these local fiends. He has to defer to them; to be polite to them; almost to worship them. He knows them all by the common name of *hantu*.

Hantu—crudely translated as "ghost"—is the name given in Malaya to evil spirits, police informers and the presiding genius of a masonic lodge. What have these three in common? *Hantu* is Evil that works in darkness or secrecy; the hidden hand behind a police prosecution; the wicked mystery in which freemasons veil their designs upon the human race. "Would that I could see these *hantu*," said an aboriginal free-thinker; "I should dodge them and escape all risk of injury or illness." But Evil takes a thousand shapes; and a demonological census in the Malay Peninsula would be a grim undertaking indeed.

There are first the "devils" of religion, to wit Iblis and his host. Of them we have already spoken. Next we have the "ogres" imported from India and Persia to add to the terrors of the Malay forest. It was the amiable habit of Aryan conquerors to apply the name of "ogre" to any enemy of an alien (and therefore hideous) race. When Kaiomorz came to Persia he found the land peopled by "ogres" who slew his son upon Mount Demavend; and to this day some Malay geographers divide the world between the descendants of Kaiomorz, such as the Persians and Malays, and those of the ogres, giving as instances Europeans and Chinese. The Aryans who conquered India had many kind of ogres to fight against: giants, ogres with huge teeth and sunken faces, dog-faced or monkey-faced ogres. All these are said to be found in Malaya; and nearly all are cannibals.

The Ogres are imported *hantu*, creatures of literature, best-known to the learned; while the peasant has a rich demonology of his own. He sees a devil in every huge tree, rock of weird shape or

monstrosity of any kind. Most of these are really the souls of the objects that they are said to haunt. He believes also in evil spirits of the soil, of the forest, of the mountains, of the rivers and of the sea. He has to propitiate them all. When at sea he must not use bad language lest he bring on a storm. In certain places he has to use secret forms of speech so that his plans may not be overheard and brought to naught by malignant spirits. When descending rapids in a river he must make offerings or shout out prayers at every dangerous corner. Meteors, will-o'-the-wisps, St. Elmo's fires,—all such phenomena are demons or the work of demons.

The jungle is full of evil spirits. At their head is a terrible being known to Malays as "the great *Hantu*," "the tall *Hantu*," "the Spectre Huntsman." He is pre-eminent among the Powers of Darkness;—whence his first name. He is of great height; and when you look at him he seems to grow taller and taller;—whence his second name. He is always hunting, his face turned skyward, a spear in his hand, a pack of dogs behind him, and a swarm of nightbirds flying for ever before him. What does he hunt? Tales differ; it is something that he can never hope to find; he is like the Phantom Ship, doomed to beat about for all eternity. All this sounds harmless enough; but he is a baneful spirit of disease, and even to cross his path is enough to bring on cholera. So whenever the cry of one of his night birds is heard by a household its members draw closer together and sit still in terror till the dread visitation is over.

Almost any "ghost" is a spirit of disease, but some are specialists in evil and have a ghastly greatness thrust upon them. There is, for instance, the Spirit of Smallpox. She is portrayed as a ragged old woman who wanders begging from door to door, taking the infection wherever she goes. Give her a wide berth; the holes in her garments foretell the scars that she will bring. Indeed one should have as little to do with such Spirits as possible; merely to breathe the air where they have passed is illness though of a mild type; to cross their path is worse; to be accosted by them is worse still; to be attacked by them is madness or death. One spirit gives smallpox; another gives epilepsy; many give stomach-trouble; malaria is the special province of the gnomes of the soil. No house should be built, no colony should be founded, without propitiating these gnomes; and it is on record in Malay chronicles that one State-Capital had to be given up because the spirits of the soil were too much for its inhabitants.

What is the ordinary Malay "ghost" like and how does he work? There is a queer story that tells us much about this matter. A Malay woman, living in the heart of the forest with her husband, was unlucky enough to lose him. Being unable to bury the body by herself she sent out to ask for help and stayed at home to

await it. But the Demons of the Forest had got wind of the remains and started out to find them. The poor woman was sitting by herself when she heard the patter of feet on the house-ladder and saw an old crone—hump-backed, gap-toothed, with long skinny fingers like talons—enter the house, go up to the body, lift up the shroud and sniff and lick what lay under it. The terrified widow looked up, and lo' on all the beams and rafters of the room she saw rows of ghosts, turbaned like pilgrims to Mecca, sitting with long legs dangling in the air. Needless to say she took to her heels and was lucky enough to escape when they chased her. The next morning, when the neighbours came, they found the body with its head turned awry and all its skin marked with purple bruises where the ghosts had been sucking it. Malay ghosts are suckers.

There are others. There are ghosts that are half visible, half unseen: limbs or heads without bodies, hands and nothing more. They fly through the air and attack their victims who can do little against the supernatural. When Sir Ernest Birch went to take over the ceded new territories from the Siamese one of his Malay followers said that he had been seeing elephant-trunks without any elephants linked on to them. He understood this, strangely enough, as an order to murder the Resident. Sir Ernest chanced to change his line of march; and the would-be assassin missed his opportunity. On speaking too openly about his vision and intentions the ghost-seer was arrested by a Siamese village-headman and died a few hours later, a raving maniac. But the form his mania took is a type mentioned in old Malay romances.

There are also devil-birds. They are often owls, notably the fish-owl, *Ketupa javanica*, which has a note like a horse's neigh and is supposed to be the soul of a woman who has died in torment, a victim of childbirth; the horned owl (*Scops lempiji*) and an owl with a mournful note (*Syrnium seloputo*) both of which are birds of ill-omen; and two other unidentified owls known in Java as *tētuhu* and *kētekek*. Dislike of the owl is found outside Malaya; and it is said that Kaiomorz, the Persian Adam, cursed the owl much as the snake was cursed at the expulsion from Eden. Nor is the owl the only bird disliked by Malays. There is a cuckoo, *Eudynamis honorata*, whose note is ominous of thieves; a cuckoo-shrike, *Lalage terat*, indicative of the presence of tigers; the bee-eater, *Merops sumatranus*, that gives warning of the Spectre-huntsman's coming; and some nightbirds, still unidentified, that are banshees or harbingers of death. There are, however, other birds—notably the bulbul—that are believed to bring luck.

The most-feared demons of all are the ghosts of the deeply-wronged. There is a wide-spread belief in Indonesia that an untimely death creates a spirit of vengeance. It is countered indeed by Islam which promises Paradise to women who die in childbirth or men slain for their faith and country; but the belief is there and

leads men to fear beyond all other things the ghosts of the victims of abortion, those of women dead in labour, and, above all, those of the murdered. The two first are *puntianak*, etymologically "child-killers"; they have a special hatred of childbirth. Sir Hugh Clifford speaks of "that weird little animal, the *mati-anak*, that makes beast-noises round the graves of children." He is writing of what is known in Sumatra as the *kangkong ngeang-ngeang*, the frog-embodiment of a poor unwanted child who whines pitifully outside the homestead of its parents to remind them of the wrong that they have done it. Innumerable are the tales of the vampire-souls of women killed by childbirth. They become ghost-birds, harpies, screech-owls, what you will.

The ghosts of the murdered are in a class by themselves. They are undescribed, though the weird forms of certain sunset-clouds are thought to represent them. Of their malignancy there is no doubt. The chronicles of old Johor tell us that no child could play safely at the tomb of the murdered Sultan Mahmud II at Kota Tinggi. It is said also that when the fort at Kuala Selangor was shelled and made untenable by the British its defenders took a young girl, slew her and sprinkled her blood over their guns, so that fort and guns should be a curse to the sailors who stormed and took the place. Let one more case be quoted. The exact facts are in dispute; the story here given is not official; it cannot be vouched for in every detail; it is only a Malay version given to illustrate a Malay belief.

A small body of men once entered a Malay village in chase of some fugitive enemies. The men had been tramping all day over a most back-breaking mountain-path and came into the hamlet surly and dead-beat, only to find that their foes had given them the slip. Staying in the place was an aged Malay Chief of very high rank who had taken no part in the fighting but might be suspected of sympathy with his own country-folk. He was questioned angrily by one of the men and gave evasive and unhelpful answers. He was threatened with arrest, and referred the questioner to his superior, the Resident. Maddened by failure the man raised his rifle and shot the Chief dead. An old Malay, sitting next the Chief, rose up at once and denounced the act as a cowardly murder. He also was shot. The two murdered men were buried near the hamlet where they fell; but the graves are now lonely and deserted for no one dares live by such a spot. It is haunted and accursed by the story of that crime.

The Soul.

There are seven Malay words that are sometimes translatable as "soul"; and, of the seven, not one tallies wholly with its rendering. No two peoples perhaps no two individuals, can have precisely the same idea of what a "soul" means; and it will be best therefore to write this chapter on historical lines.

The Negritos believe that they will go after death to an "Isle of Fruits" or Land of Plenty. Plainly they regard the soul as human in its tastes and probably in its shape. The wavy-haired Sakai leave blowpipes, bamboo vessels and food on the graves of their dead to help the soul on its journey elsewhere. The Proto-Malayan Jakun supply a Chief's tomb with a "soul-ladder" to help him to climb heavenward, and with a moat on which he may paddle a ghostly canoe. The "soul" in each case must be very like a man.

Primitive men like the negritos are unlikely to believe in eternal punishment, social distinctions among the dead, or the separation of the good from the wicked. They are unaware that such things exist even on earth. But when we get among the Proto-Malays and Indonesians we learn that all souls do not fare alike. The nomad Punans of Borneo believe in a slippery bridge over which the dead have to pass; and in a huge hornbill that tries to startle them into falling into the jaws of a fish waiting below. The Malanaus have a similar doctrine. The Kayans believe in a bridge that is shaken by its custodian so as to upset any unwary soul into a river where he is eaten by maggots or a huge fish. The Proto-Malayan Jakun and even the Malays themselves claim to know of a "shaking bridge" that may upset the travelling dead into a boiling brew below them. It is most unlikely that these ideas are taken from Islam, though the latter also speaks of a bridge across the midst of Hell, sharper than a sword and thinner than a hair, "and the Believers shall pass, while the People of the Fire shall slip into the Fire." Still the coincidence is startling.

It must not be thought that the poor souls who fail to cross this bridge of death are those of the wicked. The Punans and Malanaus supply their dead with an offering of beads with which to bribe the terrible being who wants to tilt them into the river. The Kayans think that a man who has been a head-hunter in this life is unlikely to have trouble over any bridge of this sort. We see now how the idea of this death-journey can be used to influence the funeral ceremonies or to enforce certain conduct during life.

If we leave the primitive Punans and Proto-Malays and come to the more advanced Indonesians we meet with a new idea, that a man's mode of death decides his fate afterwards. The Kayans divide the afterworld into five districts. They relegate the souls of those who have died natural deaths to a land where they live much as they lived on earth. They send the souls of those who have died violent deaths to the shores of a Lake of Blood where they wed the souls of women who have died in childbirth. They think that the souls of stillborn children go to a place of their own where they enjoy happiness because they have never known pain. They place the souls of the drowned in a home under the rivers where they are given the use of all property that has been lost in the waters. They tell off the souls of suicides to a miserable

existence on a diet of roots, berries and other jungle-produce. Incidentally the Kayans do not allow their dead to mix in the next life with those of other races; the next world, like this, has its political boundaries. The influence of these Indonesian ideas is seen clearly in the Malay fear of the ghosts of murdered men, unwanted children and women who have died in childbirth. They are visitors from the Sea of Blood.

Now and again among Malays we come upon the belief that the soul of a human being has become incarnate in an animal. In literature this is commonly an echo of an old Hindu or Buddhist legend; in real life we may have to find an explanation in the cry of the animal itself. That of a "devil-bird" or screech-owl, for instance, suggests the shriek of a woman in travail. Soul-embodiments of this sort are included in the long list of the Powers of Darkness.

Lycanthropy or the idea that a man may assume in his lifetime the form of a beast of prey is also common in Malaya. In books this may be made due to a curse by the Hindu divinity Kala; but in real life the belief is confined to the tiger, whose form certain people are credited with assuming at will. Ideas of this sort are found all over the world and have usually little to do with any theory of the soul. In Malaya the link is closer. Some persons and even families are said to be unable to become tigers while they live and yet turn into tigers when they die. Indeed the tiger-soul is so well-known in Malaya that it has to be given a chapter to itself.

As the Malays were once Buddhists or Hindus and are now Moslems we have to reckon among Malay Beliefs doctrines that are borrowed from three great World-Religions. The Hindu and Buddhist teaching of re-incarnation is met with in Malaya in literature and poetry more than in everyday life. The Moslem doctrine of the soul, officially accepted as the only truth, is really that of a risen body and can be discussed as such. But the mystics of Islam take rather a different view of the soul; to them it is the All-in-all while the body is "illusion." Mysticism has been given already a chapter to itself.

To sum up: there are in Malaya five distinct doctrines of the future life. One is that man survives as a shadowy unsubstantial ghost; another that his soul may become an animal; a third is the doctrine of metempsychosis; a fourth that he lives again in an incorruptible body; a fifth is the mystic teaching that the individual soul becomes one with the soul of the Universe. There is also a sixth idea of the soul—one that is linked up with Indonesian animism and has no special reference to the life to come. It is the theory that the spirit of man is a bird, timid and tenuous, that leaves the body in sleep, unconsciousness or death.

Malays believe that all Nature is alive; that there is a soul

in every tree, rock, or mountain; in iron, in rice, in alluvial tin; briefly, in everything that we consider animate or inanimate. Alarm the tin-soul in a mine and the tin disappears. Frighten the soul out of rice and the seed-grains will not germinate. All nature is teeming with invisible life; countless ears are listening to all we say. Take trees for instance. Every tree has its soul; exceptional trees have souls of exceptional power. Walk through the country and you will see small altars, strips of coloured cloth and other marks of veneration at the foot of any tree of unusual shape or size. Try to get Malays to fell such a tree; they refuse at once. The tree is "haunted"; to cut it down would mean sickness or worse.

Naturally there is much confused thinking in all these beliefs. A Malay feels that there is something "haunting" a tree; he does not wait to ask whether it is a soul, a tutelary spirit, or a mere ghost that is nesting in its branches. How, indeed, is he to find out? All he knows is that there is something very wrong about the tree and that he had better avoid it. A District Officer once had one of these large haunted trees in his grounds. His Malay friends gave it a wide berth but during a night of heavy rain a Malay was induced to accompany the D.O. on a short cut passing under the tree. Within a week the Malay was dead.

It need not be thought that all "souls" are aggressive like the soul of this tree; some are timid; others are only fastidious. The soul of tin-ore objects to raw cotton, limes and earthenware, and to a man wearing another man's clothes or mimicking the behaviour of a sorcerer. All such things are strictly taboo on Malayan mines. The soul of rice is so timorous that it has to be approached with terms of endearment and with elaborate ritual; above all things, the blade of the fatal reaping-knife has to be hidden under the hand and the rice-stalks must be drawn between the fingers so that the grains may not know what is happening when they are severed from their parent-plant. Otherwise the seed-rice will lose its "soul"; it will have no life and next year's crop will fail. Much, indeed, has been written about the ritual of the ricefield; the ricefield plays a great part in Malay life.

The soul of rice is a bird like the soul of man. But not all souls are birds. It is said in Patani that at night the souls of the soil may be seen "in waste places, leaning on long sticks, wearing red caps and eating earth." This description represents them as genii of Arabia; it flatters them. Elsewhere they are pictured as cattle, especially buffaloes; etymologically they may be pigs. Pigs or no they have to be propitiated. In Abdullah's time the spirits of the soil under St. Andrew's Cathedral were said to be clamouring for heads and to be threatening the Governor and his officials with death if a building of such a size was to be laid upon the earth without some *quid pro quo* to the poor souls living below it. To satisfy these ghostly complaints

Indian convicts were said to be hiding in ambush to waylay and slay the unwary and "bury their heads in a great hole under the building." The scare, of course, ended in nothing. The gnomes under the Raffles Institution were placated by the sacrifice of three luckless coolies who fell from the scaffolding while the building was going up. Panic about the need for heads is known to occur even now, and the more sophisticated Malays laugh at these scares as "bloater-seasons," because, in the Straits, sun-dried fish are sold headless. Even the great Bombay riots of 1929 were provoked by the malicious spread of a rumour of this sort.

One question remains; why should the human soul be thought to be a bird? Be it remembered that this "soul" of the animists has nothing to do with survival after death; it is the spirit of existence in this world, a thing that man shares with all nature. Being the consciousness that flies in dreams to visit absent friends or distant lands it is essentially bird-like. There are tales of such birds having been caught and caged, leaving their owners at the mercy of their captors; there are charms for snaring the wandering soul of a girl in the interest of her lover; there is also the well-known legend of the Sleeping Beauty, whose slumbers could never be broken till the bird of her consciousness was freed to return to her. The call to the Bird of Life,—though it has been translated by the unromantic words "Cluck, cluck, Soul of So-and-so,"—is really the tenderest expression in the Malay tongue, as in the local verse,

Though absence wrings this heart of mine,
And far apart are we,
Her braided tresses still entwine
The very soul of me.

The Risen Body.

Many people think that the Prophet was speaking in parables when he painted Heaven as a Paradise of sensual delights. They may be right. But there is little doubt that Mohammed believed firmly in the immortality of the senses. Once he was asked by an old Arab lady whether she might hope to enter Paradise. "No old woman can ever pass into Heaven," was his answer. He then went on to tell the disappointed dame that rejuvenation went with Eternal Life; and elsewhere he has given us details of the incorruptible body, even to its digestive processes. Of the soul as a distinct entity he seems to have thought little. It was immortal, certainly; it gave sentient life to the body both on earth and in Heaven; but it is treated as having no separate life of its own. In one passage, it is true, we are told that the souls of the unborn and even of the unconceived offered up praise to God. Such an event is treated as most exceptional and even miraculous, just as when Sun, Moon and Stars are said to worship the Almighty.

Apart from mystics—who look upon the body as illusive and the Soul as the only thing that Is—religious Malays think in terms

of the body only. A dead man is believed by them to come to life again at least twice soon after death. He is said to lift himself slightly on his right elbow to listen to the *talkin* or last exhortation to the dead,—an address that is meant to prepare him for the examination that he is about to undergo. He is again awake and living when he is questioned by Munkar and Nakir, the Angel-Interrogators of the Dead; and it is on his sentient limbs that their blows fall when his answers do not agree with their sense of the fitness of things. It is his body, not his soul, that is alive at these times. Certain bands on a dead man's winding-sheet are left undone to allow for movement; and marks on a newly-buried body are explained as bruises from the clubs of Munkar and Nakir.

Relief in a risen body does not tally with the older ideas of the Malays but it has affected them in two well-known cases at least. The first is that of a graveyard ghost that goes by many local names: the risen ghost, the parcel-ghost, the sheeted ghost, the roller-ghost, the huddler-ghost, the badger-ghost. It is the ghost of a man who has sworn falsely after calling on the earth to spit out his body should he be telling aught but the absolute truth. Malays who have watched over the grave of one of these perjurers claim to have seen vapour rise slowly from it and then condense into the grim form of a corpse in all its funeral wrappings. The earth has "spat out" the liar's body. The ghost is black-faced, long-nosed, hideous in aspect; it can move along only by rolling over and over on its side; it decays slowly, emitting a horrible stench. Last of all it falls to pieces and is scattered to the winds.

There is in Sumatra a strange badger known to science as *Mydaus meliceps*. It defends itself against its enemies by making a smell that can be sensed a mile away and at close quarters can almost stun or paralyze. This unpleasant animal is linked in name—perhaps identified—with the ghost that we are describing. The ghost has a thin squeaky voice and loves eating eggs; are these traits shared with *Mydaus meliceps*?

It is vindictive—rolling about the ground in quest of neighbours who plagued it in its lifetime and whom (if caught) it tickles till they die. It is an object of much dread to all who live near a cemetery.

Malays believe (as we have seen) that the souls of those who die violent or untimely deaths become ghosts of peculiar wickedness, but do not regard such ghosts as being the risen bodies of the dead. An occasional exception is that of a woman who has died in childbirth. She becomes a vampire and preys on women like herself. True, she ought to assume a bird-shape—that of the fish-owl, *Ketupa javanica*; but there is much confusion in demonology; and the fish-owl may become a harpy, and the harpy a beautiful woman. The true Malayan vampire (the "sucker") should be a woman, and one still in the land of the living. In any case there is an ex-corporal of police, Monoh by name, who has testified on oath as an eye-witness to the existence of such dead vampires or "ghosts."

"I had an experience of a vampire when I was stationed in Rembau. I had then to go on rounds at night past a cemetery; and my wife, who was a bit of a diviner, warned me once not to go that was lest evil befall me. Well, it was my business to go there; the night was bright moonlight; and, after all, as I said to myself, 'What do women know about anything'? So I went.

At the time I thought nothing of it; but when I came near the cemetery an old man who lived thereby gave me a word of warning. 'Be careful, my boy; five days ago a woman was buried here after death in childbirth and she is now a vampire and plaguing people.' I answered, 'Thank you, old man; it will be all right.'

It was about 9 p.m. and I was going along a little nervously when I saw a new-made grave and said to myself, 'Surely that must be the tomb of the woman who has turned vampire.' Then I walked on boldly as if I did not mind it at all; but God knows what I felt like, for the place was lonely and no houses were quite close by. As I neared the grave itself I turned and had a good look at it. May I be blessed if there was not something lying on it, just like a corpse in its winding-sheet! When I saw this, I looked hard at it once more after rubbing my eyes to be quite sure that they had not failed me; but, sure enough, there was no mistake; there was the body in its wrappings, motionless as in sleep. My hair stood on end; my flesh went hot and cold; my limbs shuddered; the blood left my cheeks; had anybody stabbed me with a knife I could not have bled. My feet felt like lead; my body was weighed down; my mouth could not even open to repeat a Koran text.

After that I simply bolted for all I was worth,—a bird would have been hard put to it to keep up with me; but I found myself then in an even worse plight, for there was the corpse clinging to my back! God alone can tell how startled and horrified I felt; my breath came in quick short pants, and I nearly fainted with terror. Knowing no better I turned and seized the body as if to cast it off. I found the ghost soft and yielding to the touch, but gave it so violent a jerk that even a man in his full strength would have been knocked down and battered. Then I took to my heels again as hard as I could run, without watching where I was running; and I only came to my senses when I found myself floundering in somebody's muddy rice-field. Even then, there was the corpse with her arms well round my waist.

This drove me desperate. In sheer despair I became bold and worked myself up, saying, 'What have I to fear?—this is a woman; I am a man; why be frightened?' I remembered my knife, drew it and stabbed the body time after time. To my surprise I neither cut her to bits, nor slew her, nor even wounded her; all I could hear was the "rip-rip" of her torn winding-sheet while through the rents I could see a thigh with flesh of the fairest colouring, and through her torn mouthband there came the panting of a woman in pain.

Journal Malayan Branch [Vol. X, pt. I,

Haply, where we were struggling, there was a disused well with a little water in it; into this well I thrust the body; after which I closed the well-mouth with grass and took to my heels again. This time I found a house; and though it was pass midnight I knocked up the inmates and was let us in; but it was quite a long time before I could come out with a word of explanation."

The Sucker or Vampire.

In the State of Kedah (so Sir Frank Swettenham tells us) everybody who is anybody owns a familiar or *pêlēsīt*. A Kedah lady once told him that by means of this spirit she had secured a proper hold over her husband and could plague any of her friends who tried to spite her. How is a *pêlēsīt* to be got? It is quite an easy matter. You recite certain incantations and then swallow your shadow. During the night a child will appear suddenly and put out its tongue at you. Seize that tongue. It will turn into a small living creature, the *pêlēsīt*, while the rest of the child fades away. Mr. Skeat indeed knows of a simpler method. Dig up a child's dead body; bite off its tongue; that tongue will turn into a *pêlēsīt*.

So far, so good; but there is reason even in Myth and we are tempted to ask, "Why should a dead child's tongue turn into a familiar spirit?" Let us track the tale across the water into Sumatra where we get rather a different likeness of our *pêlēsīt*. The word means (literally) "sucker." If a Malay bleeds and there is no stopping the haemorrhage a cry goes up, "The vampire is sucking still." If a child wastes away without any visible cause, "His blood is being sipped by a *pêlēsīt*." In each case the "sucker" is thought to be the sorcerer himself and not his familiar.

There are three kinds of these vampire-wizards: two are Sumatran; the third is a Peninsular type.

The first is a "corpse-sucker" or ghoul. He walks about the country like any other peasant; and when he sees a fine chubby little child he licks his lips in prospective enjoyment. Luring his victim to a quiet spot he takes a slight sip of its blood so as to make sure that it will pine away and die; and when the child is dead and buried he grovels on the grave at night-time and by the force of his sucking draws the little body out of the earth. He then carries off his prey to his own home, brings it to life by magic art, fattens it up again, slaughters it and cooks it. All this is believed implicitly by Sumatran Malays who tell tales of scoundrelly ghouls being caught in the act by sharp-sighted neighbours and blackmailed properly under threat of betrayal to the Dutch authorities. Corroborative detail of this sort gives quite a modern touch to a very old superstition.

The second kind of vampire-wizard is the "headless sucker." By great skill in magic, possibly by selling his soul to the devil, a sorcerer may hope to get the gift of detaching his head from its body and sending it off on errands of evil while the rest of him stays

quietly at home. The head blackens and changes in form; the eyes expand and stick out; the ears grow into wings and flap the head along through the air; the whole is an image of terror that palsies its victims into stillness. Or again the head may be invisible and so more dangerous still. Whatever it "sucks" is doomed. Let one story suffice.

A decent man was once married to one of these headless suckers. During the night she rose from her sleep to prey on a stillborn child, that is to say, her head went off on this errand and her body stayed behind rolled up in a sheet at her husband's side so as to look like a sleeping woman. By God's Will, the husband awoke. He then tried to wake his wife, but much as he shook her she would not get up. In his fright he pulled away her coverlet; and lo, there she lay, headless! Then he realized for the first time what it was he had married. He got some needles; stuck them point-upwards in his wife's neck; and pretended to be asleep. Presently his wife's head came flying back, fitted itself to the body, and went off to sleep. When morning came he heard his wife complain to her mother that her neck felt very sore. Thereupon he went off, took up pen and ink and wrote out a formula of divorce, saying, "Here is your divorce, you headless vampire."

The third type has grown out of the second by the use of simple reasoning. A sucker can hardly drink the blood of his victims with his head alone; he must take his viscera along with him to empouch the blood that he sucks. So, in the Peninsula, we hear of a *Pëñang-galan* or "Severed Head," described by Sir Hugh Clifford as the "horrible wraith of a woman who has died in childbirth and comes to torment small children in the guise of a fearful face and bust with many feet of bloody training entrails in her wake." Or let the well-known Malay writer Abdullah Munshi describe this vampire in his own way.

"Sir," said I (to Mr. Milne), "listen to my tale of the Severed Head. It was once a woman. She used the magic arts of a demon in whom she believed, and devoted herself to his service night and day for an agreed term, after which she was able to fly. Her head and neck were then loosened from her body, the intestines being attached to them and hanging down in strings. The body remained where it was. Wherever the person whom she wished to injure chanced to live, thither flew head and bowels to suck his blood; and the person whose blood was sucked was sure to die. If the blood and water which dripped from the intestines touched any person, serious illness followed at once and his body broke out in open sores. For this reason it is usual at all houses where a birth occurs to hang up spiky leaves at the doors and windows or to place thorns wherever there is blood, lest the Severed Head come and suck it, for this vampire has a dread of thorns in which her entrails may get caught. It is said that a Severed Head came once to

a man's house at midnight and got caught; and she had to remain there till daylight when people saw her and slew her.

Any woman who has the power of becoming a Severed Head makes a point of keeping at her house a store of vinegar in a jar or tub of some kind. In this she soaks her intestines; for when they issue forth from the body they swell up and cannot be put back again; but after being soaked in vinegar they shrink to their former size and enter the body again. There are many people who have seen Severed Heads flying about with their entrails dangling all about them and shining at night like a swarm of fireflies. Such at least, is the tale that my seniors have told me, but God forbid that I should give it any credence."

In Negri Sembilan we hear again of this third vampire under another name. Skeat gives a charm for dealing with it:

"Hither, my white fowls; hither, my black fowls,
Peck at the trailing entrails of the *manjang*,
Peck at his heart, his liver and his spleen."

In name at least, this *manjang* shows some kinship with certain "familiars" (*hantu anjong*) of Kedah and the "clawed" *bajang* of Perak.

All vampires—be they "severed heads" or harpies or "child-killers" are birth-spirits—they prey on newly-born children and are the subject of many precautions. With a shrill cry of *i-i-i-i* they rush to any place where a young child lies or a birth is expected; and if they secure an entrance, woe betide mother and child! For this reason an expectant father never goes straight home; he looks in on some friends on the way in the hope that the spying vampire may mistake his address. Or again he puts thorns all about his house; or uses nets or coconut shells with many holes to bewilder her with their many entrances; or puzzles her with dummy babies; or induces her to run after a cat; or fills his room with the things she abhors such as iron, turmeric, rice-paste and the smoke of incense. Pious Moslems tell us that these child-killers are the souls of women who loved unwisely and met a horrible end; but the belief is older than Islam. They are the souls of women who wander disconsolate on their way to the Indonesian "Sea of Blood" where they are to meet their spouses, the Souls of the Murdered, a class of ghost that is more dangerous still.

The three "suckers" that have been depicted would give us an adequate idea of the Malayan vampire were it not for the tangled nature of local demonology. In various places we hear of "vampire-grasshoppers," "bird-vampires," "vampire-bracelets," "frog-vampires," "vampire clawmarks." Ideas of this sort may owe their birth to disorderly thinking but are too widespread to be overlooked.

We have first a cricket or grasshopper, a *Phasma*, that is said to fly in a wild somersaulting way suggestive of the flight of the
1932] *Royal Asiatic Society*.

"Severed Head." A "sucker" indeed has to fly backwards and must find it a matter of great difficulty—witness the tubs of vinegar—to get its viscera to drop through the neck-cavity into the body; so the *Phasma* that suggests its movements is known variously as "the vampire," "the demon" and the "familiar." In a sense it is all three. *Pêlêsit* in the Peninsula means "the rustler." It is the small living creature" that helps Kedah ladies to get the better of their husbands—and may also be put to blood-sucking and other unfair uses that expose its owner to the fate meted out by Malay custom to practioners of the Black Art. In that event it is said to rise to the surface and escape in air-bubbles when its master is gasping for breath as his head is held with a forked stick under water till life is extinct. If no grasshopper is seen to fly away the drowned man may be deemed to have been guiltless of withcraft. All familiar spirits are really "suckers"; they have to be fed on blood. This is what Abdullah says of them.

"The blood of a murdered man must be taken and put into a narrow-necked bottle. Then prayers are said over it and something or other is read, I don't know what, but it has to be memorized. After seven days of this ritual (or twice seven, according to some people), a sound is heard proceeding from the bottle, like the cheep of a young bird. The wizard then cuts his finger and inserts it into the bottle for the familiar to suck. Every day he has to feed it with his blood."

The true vampire or sucker has come also to be confused with the fish-owl (*Ketupa javanica*), a "devil-bird" or "screech-hawk" that has a cry like that of a lost soul. It is said to be the spirit of a mother dead in childbirth and to take the form of a harpy—half woman half-bird—with long black trailing tresses covering a hole in her back or neck, through which it sucks the blood of children or through which its entrails may be seen. It is indeed a tangle of divergent ideas: the owl, as a bird of ill omen; the malignant ghost of a woman untimely dead; the "sucker" with its taste for blood its exposed intestines, and its attacks on childbirth—witness the thorns and brambles with which it is kept off. So also (as we have seen) the "frog-vampire" is only a birth-spirit, the ghost of a still-born child.

One demon alone remains, the "long-clawed one," the *bajang*, against whose attacks young children wear a protective "vampire-bracelet" of black thread. His "claw-marks" are seen on the thighs of women after childbirth; his spreading talons give their name to the tenon in carpentry and to the skirts of a swallow-tailed coat. Yet he has been identified with the vampire-cricket which has no claws; with the bottle-imp which is equally clawless; and with the "Severed Head," the *manjang* of Negri Sembilan, who flies off with intestines trailing behind him but leaves his talons at home. What then are the claws of the *bajang*? The *bajang*, as a wizard's familiar, may be a "sucker," a cricket or a bottle-imp; but he can

be identified also with another and better-known familiar, the long-clawed "tiger-spirit" of the aboriginal shaman. Of that "tiger-spirit" we have now to speak.

The Were-Tiger.

A District Officer in Jelebu chanced one day to ask the heirs of a dead man to take out letters of administration to his estate. They fidgeted and shirked replying. Pressed to obey they said that the deceased was "not exactly dead." Pressed still further they explained that he had become a tiger and might take exception to what they were asked to do.

This is no isolated case. Mr. Berkeley reported that the last man given tree-burial in Upper Perak was one Pawang Kwa; "he is now a tiger with a white patch." Mr. George Bellamy from Kuala Selangor wrote to a local journal, "When walking along the shore, if you chance to meet a very large tiger, let it pass unharmed; it is only Raja Abdullah's ghost and in proof thereof you will see it leaves no footmarks on the sand." Who are these human tigers?

In Jempol there are whole families of "tiger-breed" men. Outwardly they may resemble you or me; but this is what a Malay writer says about them.

"In their lifetime as human beings members of these families are said to be peculiarly related to certain tigers of the forest whom they vaguely recognize as incarnations of dead relatives. These tiger-relatives sometimes come to the compounds of their human kinsmen, protect their cattle from the attack of foreign tigers, their poultry from civet-cats, and their ricefields and tapioca-plantations from the ravages of wild boars."

Let us read also what happens when these men are ill.

"When a member of one of these families is ill there is always one tiger at least haunting the neighbourhood of the patient's house. He comes closer and closer as night approaches . . . . . If the illness is serious or the patient is dying the tiger will show signs of trouble and uneasiness. He groans, makes piteous noises and restlessly moves from one end of the compound to the other."

It is only after their deaths that they become tigers.

"In ordinary cases the prospective tiger dies peacefully and then becomes a tiger. No one has ever cared or dared to go and watch what really happens at the grave during the few-nights following the burial. They say that some days after the burial the white shroud of the buried body is found lying beside the grave, torn and tattered; and a hole of the size of man's body is found to have been made into the grave, while the footprints of the tiger are seen everywhere. From this it is concluded that the tigers must take the corpse and bear it into the

forest where the metamorphosis takes place in some inexplicable way. A tiger representing the dead person makes his appearance shortly afterwards. . . . . If the dead person had a deformed leg the new tiger also has a deformed leg. If the person was baldheaded the tiger also is baldheaded." Our authority ends his article on the tiger-breed families with the following statement.

"Belief in were-tigers whose transformation takes place during life is general all over the Peninsula. But as a rule the power is ascribed to the people of the Korinchi tribe from Sumatra. The possession of the power by a person is said to be indicated by the absence of the furrow which ordinary men have on their upper lip immediately below the nose. Tigers of this sort are called *harimau chĕnaku* or *harimau jadi-jadian*. They change back into man just as the man changes into tiger.

This last paragraph can be confirmed from many sources. Sir Frank Swettenham writes of the Korinchi men.

"Another article of almost universal belief is that the people of a small State in Sumatra called Korinchi have the power of assuming at will the form of a tiger, and in that disguise they wreak vengeance on those they wish to injure. . . . . At night when respectable members of society should be in bed the Korinchi man slips down from his hut and assuming the form of a tiger goes about seeking whom he may devour.

"It is only fair to say that the Korinchi people strenuously deny the tendencies and the power ascribed to them, but aver that they properly belong to the inhabitants of a district called Chenaku in the interior of the Korinchi country. Even there, however, it is only those who are practised in the occult arts who are thus capable of transforming themselves into tigers, and the Korinchi people profess themselves afraid to enter the Chenaku district."

Now let us follow these Korinchi people over to their home in Sumatra. There they not only charge the Chenaku people with being were-tigers but bring the same accusation against certain people in the Pasumah and Kembering districts, on Mount Dempo and among the Rejangs. All the accused plead "not guilty" as regards themselves while they believe firmly that the charge is true of others. All alike agree that there are "tiger-cities" of the type described by Marsden more than a century ago:

"They talk of a place in the country where the tigers have a court and maintain a regular form of government in towns the houses of which are thatched with women's hair."

These tiger-villages are located by Sumatrans mostly in the Chenaku country and on Mount Dempo. However much the

natives of the former locality may protest, to call a man a *Chenaku* or *Chindaku* is tantamount to calling him a were-tiger. Says a Sumatran writer:

"A *chindaku* is a man who can take the form of a tiger. When a *chindaku* sees a sambhur or barking-deer he turns into a tiger and catches it, after which he resumes his human shape and takes it home to dinner."

Nor has Sumatra any monopoly of tiger-villages. Sir William Maxwell referred in his time to "an extraordinary belief that in parts of the Peninsula there are regular enclosures where tigers possessed by human souls live in association." In Java, according to popular belief, similar villages are found at Broto and again at Gadongan in the Blitar Regency; a "Gadongan tiger" is the Javanese term for a were-tiger. Indeed the belief that men can turn themselves into animals is world-wide; it is found even in places as unlike Malaya as the Hebrides and Sierra Leone.

We have seen that the power of assuming tiger-shape in one's lifetime is believed by most Malays to be given only to adepts in the Black art. Among the Sakai tribes of the Perak-Pahang border we find a curious variant of this idea. The shaman or sorcerer is linked with the tiger. For this reason a dead shaman is never buried; he is placed in a raised hut or otherwise held up above the ground so that the tiger, his familiar, may tear open his body and release the soul. His son and successor should be present at this time to receive from the tiger himself or from the two attendant fairies full instruction in the dead man's magic; and should he show any signs of fear he is liable to be torn to pieces at once. It is said indeed that the death-rate among expectant shamans is rather high. But it is not claimed that these Sakai sorcerers can assume tiger-form when alive.

There are also among Malays the plainest hints that the tiger is a sorcerer's familiar. Sir Frank Swettenham mentions "the Tiger-Devil,—but out of politeness he is called *Blian* to save his feelings." Dr. Winstedt speaks of "the shaman's usual familiar, a tiger-spirit, as shown by growls and sniffing and crawling under a mat." Mr. Skeat witnessed one of these "tiger" seances and describes it in full detail.

"At length after many twitchings the shrouded figure (of the shaman) arose amid the intense excitement of the entire company and went upon his hands and feet. The Tiger Spirit had taken possession of the sorcerer's body; and presently a low but startlingly life-like growl—the unmistakable growl of the dreaded lord of the forest—seemed to issue from somewhere under our feet as the shrouded figure began scratching furiously at the mat upon which it had been quietly lying, and, with occasional pauses for the emission of the growls which had

previously startled us and the performance of wonderful cat-like leaps, rapidly licked up the handfuls of rice which had been thrown upon the floor in front of it. This part of the performance lasted however but a few minutes, and the evident excitement of the onlookers was raised to fever-pitch as the bizarre and (as it seemed to our fascinated senses) strangely brute-like form stooped suddenly forward and slowly licked over (as a tiger would lick its cub) the all-but-naked body of the patient—a performance of so nauseating a character that it can hardly be conceived that any human being could persist in it unless he was more or less unconscious of his actions. At all events, after his complete return to consciousness at the conclusion of the ceremony, even the sorcerer experienced a severe attack of nausea. . . . . Meanwhile however the ceremony continued."

Sir Frank Swettenham's *hantu blian* does not mean (literally) "the tiger-devil" but "the shaman's devil." "Bliau" is the old Indonesian word for "shaman,"—now superseded by politer equivalents such as *pawang*, *pyang*, *bomo* and *malim*. But in Java and Borneo *balian* still survives; and the description of the tiger as the "shaman's devil" points once more to the link between the sorcerer and the Malayan *loup-garou*.

"The existence of the Malayan *loup-garou*" says Sir Hugh Clifford, "to the native mind is a fact and not a mere belief. The Malay knows that it is true. Evidence, if it be needed, may be had in plenty; the evidence, too, of sober-minded men whose words in a Court of Justice would bring conviction to the mind of the most obstinate jurymen and be more than sufficient to hang the most innocent of prisoners." On this point let us digress for a moment.

In 1917 there was an outbreak of so-called "leopard-murders" in the Northern Province of Sierra Leone; and the local paramount Chief came down to Freetown to seek authority for exceptional measures against the men suspected of guilt in the matter. He was asked:

—When you speak of "human leopards" do you mean men who disguise themselves in leopard-skins or men who have the power of turning themselves into real leopards?

—I mean men who become real leopards.

—But, surely, no man can turn himself into a real leopard.

—So Europeans think. We, Africans, know that they can. Ultimately a number of real leopards were shot down with rifles specially supplied; and the scare ceased.

But in 1913 the Colonial Office had sent out a special commission to stamp out "human leopardism" in the Imperri District of Sierra Leone; a number of men were hanged and many more were sentenced to long terms of imprisonment or banished as

undesirables. Were they wizards? They were given a fair trial by their judges and only condemned upon convincing testimony. Yes; and yet were they found guilty on the evidence of Clifford's "sober-minded men whose words in a Court of Justice would bring conviction to the mind of the most obstinate jurymen and be more than sufficient to hang the most innocent of prisoners?" British justice seldom makes mistakes. Murders, no doubt, there were; "Leopardism" may be quite another story.

Notes and References.

Introductory.

Good accounts of Malay superstitions are to be had in Skeat's "Malay Magic" (Macmillan, 1900) and Winstedt's "Shaman, Saiva and Sufi" (Constable, 1925). References to "Skeat" and "Winstedt" are to what they say in these books. Two excellent brochures in Malay by a Malay (M. T. Sutan Lembang Alam) have been published at Batavia by the Dutch *Commissie voor de Volk-slectuur* to combat superstition; the first brochure is often quoted in this paper as "Perch. Mal." (*běrbagai-bagai kěpěrchayaan orang Mělayu*) as it gives first-hand accounts of the beliefs that it ridicules.

For Malay things in general the reader is referred to "P.M.S." (Papers on Malay Subjects published by direction of the Government of the Federated Malay States) and to "J.M.A.S." (the Journal of the Straits and Malayan Branch of the Royal Asiatic Society).

I. Malay Beginnings.

For further general information on this subject see the opening portion of P.M.S. (History) and Winstedt's introduction. The older inhabitants of the Malay Peninsula are the subject of Skeat and Blagden's "Pagan Races of the Malay Peninsula" (Macmillan, 1906); they are dealt with briefly in P.M.S. (Aboriginal Tribes) and more briefly still in P.M.S. (History). Abdullah's account of the Mantra is taken from the second part of the Hikayat Abdullah of which many editions have been published at Singapore. Books have been written by Hagen on the "Kubu" ("Die Orang Kubu," Frankfurt, 1908), White on "the Sea-gypsies of Malaya" (Seeley, Service, 1922) and Joustra on the Minangkabau Malays, a publication of the "Minangkabau Institute." The craniological data are taken from the first and third of these and from Kloss's article on the Kenaboi Mantra in the "Journal of the F.M.S. Museums," v. 58. Father Borie's article on the Mantra appears in Trubner's "Essays relating to Indo-China," 2nd Series, Vol. I, 1887, which include also Groeneveldt's Notices of the Indian Archipelago in old Chinese records. The "Dutch description" of the Kubu is abridged from the opening paragraphs of van Dongen's article on "De Koeboes" in a Dutch journal (*Tijdschrift Binnenlandsch Bestuur*, xxx, pp., 225-253.) For the Punan forest-nomads and the references to the Dyaks and to Hose and Haddon the reader may consult Hose and Macdougall's "Pagan Races of Borneo" (Macmillan, 1921,) esp. Vol. ii with its appendices. The *subang* ear-stud is illustrated in Veth's Midden-Sumatra, vol. II, pl. xii 3, 7, 8. (Leyden, 1881). The verse on the negrito is translated from a quatrain in the Malay romance "Awang Sulong Merah Muda" (Singapore, 1907), p. 81.

Journal Malayan Branch [Vol. X, pt. I,

II. The Adat.

For the story in para. 1-6 see the *Moestiko Adat Alam Minangkabau*, (Batavia) 1920. Abdullah's references to Pahang *adat* (para. 6) are taken from his *Pelayaran*. The Sungei Ujong saying, (para. 7) is: *Ēntah-lah, hai, —adat Sēmujong*. The reference to Mr. Humphrey's work is to his "Naning recital" (J.M.A.S., No. 83, pp. 1-29). But to appreciate the wide range of Malay sayings one must go outside *adat* to folk-tales like the *Hikayat Raja Donan* (which contains Maxwell's passage about the Malay dawn) or, better still, to those published in the dialect of Minangkabau. The *pantun*-translation is by Mr. Humphreys.

III. The Alexander Legend.

There is a vast literature on this subject. For the original or "Egyptian" version the reader may be referred to the actual Greek text and to the Syriac and Ethiopic versions translated by Sir E. Wallis Budge. The Darius story appears in the Persian "Epic of Kings," also in the Hindustani version which is discussed by Rehatseek (Journal of the Bombay Branch of the R.A.S., 1881); and in the Malay version, see P.M.S. (History; edition of 1920; pp. 18 to 24). The story that Alexander was the son of Darius appears again in the opening chapter of the Malay Annals and in the second book of the *Bustan al-Salatin* (Singapore, 1899). The Annals also by mentioning that Khizr converted people to the "religion of Abraham" help to explain the story that he was the wandering and immortal Jew Ahasuerus. I am personally indebted for much (including the identification of Idris with Andreas) to Mr. H. A. Rose's notes to Brown's "Darvishes" (Oxford 1927).

For the story of the coming of the "mountain" dynasty to Palembang (para. 9) see P.M.S. (History, Ed. 1923, pp. 16-27). The Kota Kapur inscription and other dated monuments are all described in the article of the Encyclopaedia of Netherlands India s.v. *Oudheden* (antiquities). The Malay name for a sole is *ikan sa-bělah* or *sisa nabi*. The "causeway to Sumatra" statement appears on p. 86 of the ethnographical handbook of the British Museum (1920).

IV. The Daulat.

This account of a Perak enthronement is based mainly on information given me by H. H. the late Sultan Idris of Perak and his Dato' Sri Nara Diraja. They were good enough to allow me to see all the regalia, to copy the *chiri* and even to let me learn the State Secret; a summary of the information obtained was recorded at the time in P.M.S. (Circumstances of Malay Life), pp. 73-77. The Perak cradle-song is given also in P.M.S. (Incidents of Malay Life, second edition, pp. 68, 69. The Buitenzorg inscription with the footprints (para. 8) is illustrated in Colijn's "Neerlands

Indie," vol. i, p. 210; and for the "footprint" terms used in letter-writing the reader may refer to P.M.S. (Literature iii, Proverbs and Letter-writing) or to the appendix to Dr. Winstedt's Malay Grammar. The stories of the working of the *daulat* (para. 11) are taken from the Malay Annals (Mission Press, Singapore, 1898, pp. 16, 42, 75, 78) and from the unpublished Hikayat Johor in the Batavian Society's Library at Weltevreden. The dying words of Mansur Shah and the covenant with Demang Lebar Daun are taken also from the Annals, pp. 100, 16. The account of the Riau Viceroy's position (para. 14) is taken direct from the *Hikayat Bugis* (Singapore, A.H. 1329), p. 36; cf. also P.M.S. (History), p. 78. This same History (second edition) gives Sultan Husain's letter referred to in the same paragraph. The verse closing the whole chapter is translated from a Malay quatrain given in my Malay-English Dictionary (Singapore, 1901), s.v. *jongkong*.

V. The Nobat.

The word *tabal* in Persian and Hindustani means "drum;" and its association with royalty appears in the well-known Omar Khayyam passage, "Nor heed the rumbling of a distant drum." A very good (illustrated) account of the Selangor *nobat* appears in Skeat's "Malay Magic" (pp. 39 to 42). The Pasai quotation is from the *Hikayat Raja-raja Pasai*, p. 12. The innovations of the third Malacca Sultan, the Mohammed Shah of the Annals, are given in the Annals pp. 45 to 49. The Perak Annals quotation is from *Misa Melayu*, p. 38. Shahinda's "Indian Music" was published in 1914; the passages quoted are on pp. 83, 84.

VI. Kébésaran.

For the regalia of Malaya cf.: P.M.S. (Circumstances of Malay Life), pp. 73-77; Marsden's History of Sumatra (1784), pp. 270-272. For the first Malay prince claiming the throne by showing the regalia see Malay Annals, p. 15. For the *pancha-upachara* or *panchabichara* cf. Mal. Annals p. 17, Hikayat Bugis p. 52. For the story of the headman and his buffaloes see Skeat pp. 38, 39. For the pageantry at Goa and Samarang see Campbell's "Java;" the Malacca Harbour-Master's velvet coat is referred to in Hoyne van Papendrecht's letters in this Journal; Commodore van Braam's grievance is in Netscher's History. The story of the Kedah flag is in our S.S. official records.

VII. Dress-distinctions.

An account of Malay dress is given in P.M.S. (Circumstances of Malay Life), pp. 32-57 and 79-90. The possibilities of untailored garments (para. 3) are brought out clearly in the illustrations to Jasper and Pirngadie's "Batikkunst" (Hague, 1916); especially in figures 99 to 105 for the *dodot* and in figures 83 to 95 for head-

dressess. The various "cuts" (*potongan*) described in para. 5 are taken from Poensen's article "*Iets over de kleeding der Javanen.*" For the etymology of *sěluar* (Java *sěruwal*, Sumatra *sarwal*, *sarawal*, *shilawar*) see Yule's "Hobson Jobson," s.v. "Shulwaurs." The account of the Bendahara and his headdresses and of Tun Hasan the Temenggong setting new fashions is in the Malay Annals (p. 123). Presentation garments are also referred to in the Annals, e.g. on p. 47. Abdullah's account of Trengganu laws on dress is taken from his *Pělayaran Abdullah*; and the Minangkabau headman's description of Sumatran dress-customs is borrowed from the *Mustika Adat Alam Minangkabau*.

VIII. The Sultan Muda.

The existence of a Sultan Muda in Perak was first recorded in P.M.S. (Incidents of Malay Life), pp. 46-52. He is referred to also by Winstedt (pp. 42, 43, 97) and in P.M.S. (History, edition of 1920), pp. 145, 146. So far as I know this is all the literature about him. His existence is hardly ever mentioned by Malays and during my service in Perak I met him only once.

For the history paragraphs see P.M.S. (History, Edition of 1923), pp. 50, 51; Malay Annals, pp. 162, 163. The Batak Rabit spirit-raising (para. 13) is recorded even in blue-books but they make no mention of the Sultan Muda. It was his deputy, the Raja Kechil Muda, who was the medium at that historic seance.

IX. The Shaman.

Accounts of the shaman and his *séance* are given by Winstedt (pp. 96-115), Skeat 56-61, the Encyclopaedia of Netherlands India s.v. "Sjamanen," and in many books on Indonesian and Proto-Malayan tribes. Hagen indeed gives a good photograph of a Kubu shaman at work with his singer near him. The account of a Perak *pawang's* position is taken from P.M.S. (Ninety-nine Laws), pp. 41, 48; but reference can also be made to p. 25, "the *pawang* is king in the house of a sick patient, in the ricefield and in the mine." For his *séances* over the sick see: Winstedt 96-106; Skeat 409-455; Swettenham's "Malay Sketches," pp. 153-159; J.M.A.S. No xii 222-232; White's "Sea-Gypsies;" Hose and Macdougall's "Pagan Tribes of Borneo," ii 129-135; Hagen's "Kubu," p. 139. For his work in the ricefield see: P.M.S. (Rice-planting), 75-95; J.M.A.S. xxx 297-304; J.M.A.S. xxix, 7-12. For his work in mines see Hale in J.M.A.S. xvi 303-320 and Pasqual in the Selangor Journal (quoted by Skeat 263-265).

X. The Mystic.

A general account of Moslem Mysticism and Mystic Orders may be obtained from Brown's "Darvishes" (Oxford, 1927), Nicholson's "Studies in Islamic Mysticism" (Cambridge, 1921), Depont 1932] *Royal Asiatic Society*.

Coppolani's "Confreries Religieuses Musulmanes (Algiers, 1926) or in shorter form from the articles on Mysticism in the Encyclopaedia of Religions and the Encyclopaedia of Islam. But the higher philosophy of the subject is apt sometimes to overshadow the mysticism of the average dervish just as the conduct of the average dervish may discredit the ideals of Mysticism. For esoteric Mysticism in the Malay world the reader is referred specially to Rinkes' "Abdurraoef van Singkel" (Heerenveen 1909); this book gives all the Arabic technical terms connected with the Mystic Way (para. 5, 6, 7, 8). But for exoteric Mysticism and the *ratib* (para. 14, 15) see Snouck Hurgronje's "Achehnese" (Leyden, 1906).

The first two verse-translations (para. 3, 4) are from Brown's "Darvishes." The third is from the Malay in J.M.A.S., vol. I, p. 316. The quotation about the conduct of Indian dervishes is taken from Herklots' "Qanoon-e-Islam" (Madras, 1895). Winstedt mentions incidentally (p. 169) the saving of Abu Said (para. 3,13), and (p. 168) the mystic belief in the transience of Eternal Punishment (para. 9,13). The incident in Negri Sembilan (para 13) is given from personal knowledge.

XI. The World Invisible.

The "haunted height" (para. 1) is Gunong Hantu; for Mount Ophir and Rembau Peak, see Skeat (pp. 71, 82), Winstedt (p. 24); for the accounts of the *jin* (para. 5) see the *Bustan al-salatin*, vol. i, p. 30-32 and Perch. Mal. 37, 39. *Bidadari* is the usual word for "fairy" in romance; it is used for the Moslem houris in the Bostan (i, 41) and Perch. Mal. (p. 45). Other references are: for the habits of the invisible elves (para. 8, 9,) see Perch. Mal. 71-73, P.M.S. (Amusements) p. 12; for the *badi* (para. 19) see Perch. Mal. 56; for Langkasuka see P.M.S. Amusements, pp. 39, 40, P.M.S. (History, 1908) p. 8, Rouffaer, Was 'Malaka genaamd Malajoer,' pp. 86-103; J.M.A.S., vol., i, p. 153; Groeneveldt in "Essays relating to Indo-China," Second Series, vol. i.

The "Hidden Ones" are the *Orang Bunian*. The "Unseen Folk" are (Java) *siluman*, (Kedah) *si-lēmboyan*, (Sumatra) *si-kulambaian*. This last figures as the giant wonderworker *si-kělēmbai* or *Sang-Kělēmbai*, (Pahang) *Gēdēmbai*, (Kedah) *Gēdēbai*. The snail (*Ampullaria*) is *kēlambuai*. On the whole question see the Sumatran Perch. Mal. 71-73.

XIII. The Powers of Darkness.

For the derivation of *Iblis* and *Shaitan* (para. 1, 2) see Lane's Arabic Lexicon and "the Darvishes" (p. 33, note). The "pusher-angels" (para. 5) are the *malak zabaniyah*. "Ogres" (para 5) include the *afrit* or *ifrit* of Persia (Bost. Sal. ii 6), and the *danawa* and *daitya* (titans), *gērgasi*, *bota* and *raksasa* (cannibal ogres) and *hantu doman* (dog-faced or monkey-faced ogres), all of India. For

the "great *hantu*" (*h. raya*), "tall *hantu*" (*h. tinggi*) or "spectre huntsman" (*hantu pëmburu*) in para. 7 see Perch. Mal. 15, Winstedt 9, Skeat 113-120. For the Spirit of Small-pox (*indok pamenan*) in para. 8 see Perch Mal. 74-77. The capital that was abandoned (para. 8) because the "ghosts of the soil" were too much for the inhabitants was *Tanah Puteh*; see Malay Annals 189. The story in para. 9 is given in J.M.A.S. No. 67, pp. 92-84. For half-visible ghosts (para. 10) see van der Tuuk's Kawi-Balinese Dictionary vol. ii p. 820. For "devil-birds" (para. 13) see the same dictionary, vol. ii p. 820 also. For birds generally (para. 11) cf. Skeat 109-141. The *mati-anak* passage (para. 12) is from Clifford's "In Court and Kampong," p. 231. The *Kangkong ngeang-ngeang* is described Perch. Mal. 72. The *puntianak* (para. 12) is the subject of much literature; cf. Encyclopaedia of Netherlands India, s.v. "Pontianak."

The story of the forces haunting Sultan Mahmud's tomb (para. 13) is from the Hikayat Johor; it may be compared with Skeat, p. 17, on the same subject. For the killing of the child at Kuala Selangor see P.M.S. (History, 1920. p. 161).

XIII. The Soul.

The seven Malay words that may sometimes be translated as "soul" are *nyawa*, *jiwa*, *roh*, *arwah*, *malaikat*, *sokma*, and *sëmangat*. Of these seven *sëmangat* is the soul of Indonesian animism, the "soul of things" to which Winstedt devotes pp. 64-74 of his book. *Sokma* is the Hindu or Buddhist soul, the soul of Metempsychosis. *Roh* is properly the spirit of life; it is an Arabic word used sometimes by Malays as an equivalent or synonym for *sëmangat* and also by mystics for "soul" in their sense of the term. *Nyawa*, properly "life," is used in both senses of *roh* and also in the few cases where the Moslem spirit of life is referred to as existing apart from the body. *Jiwa* occurs sometimes as a variant of *nyawa* and synonym of *sëmangat*. *Malaikat*, properly "angel," is used in one or two passages to describe the spirit of a dead man. *Arwah*, really the plural or *roh*, is usually translatable as *manes* (of the dead), e.g. in connection with feasts given in honour of the dead.

Skeat's account of the Malay idea of the human soul as a sort of "thumbling" or "mannikin" (p. 47) is not supported by any other writer on Malay magic, nor by anything that any Malay has ever told me, nor even by his own quoted "charm" which addresses it as a "bird"—which it is. His divergence from other writers seems to be due to a wish to make Malay ideas harmonize with Professor Tylor's "classical definition" of the primitive man's idea of what a soul is (Skeat, p. 49). The *sëmangat* of man is a bird, a *burong pingai*, and is so addressed not only in many charms but also in the well-known call *kur sëmangat*, a call to birds translated

by Skeat as "cluck, cluck, soul of So-and-So." The soul of rice is also a bird. The gnomes of the soil are like cattle; cf. Perch. Mal. 13.

The older theory that the human soul is like a human being and has to cross a difficult bridge after death can be verified not only by Dyak beliefs (given in Hose's book) and by Proto-Malay ideas (cf.—as to a death-journey—Winstedt, pp. 148, 149) but even from Malay literature; cf. van der Tuuk's Kawi-Balinese dictionary, vol. i., p. 441, where a Malay passage is quoted referring to this bridge (known as the *jambatan jugal-jagil*—Balinese *titi agil*), not razor-edged but shifting and treacherous, over a boiling brew (*bubur yang amat panas*).

The idea of metempsychosis still survives in love-poetry. Thus in the Hikayat Koris there is a couplet *Kalau mati balek mēnjēlma tuanku juga patek pērtuan* (and should I die and be reincarnated, thee once again would I take for my lord). Such expressions are not uncommon even now.

The tiger-soul, the risen body and the soul of mysticism are discussed in separate chapters. For Dyak ideas of the future life see Hose and Macdougall's "Pagan Tribes of Borneo," vol. ii. pp. 40–50.

XIV. The Risen Body.

For the "souls" (*nyawa*) of the unborn and unconceived praising God (para i), see Bostan al-salatin i 9; for the dead man listening to the *talkin* (para. 2), cf. Skeat p. 406; a story of bruises being ascribed to Munkar and Nakir is given by Winstedt in his "Malayan Memories."

The names of the "graveyard ghost" (para. 4) are *hantu kubur* (cemetery ghost), *h. bangkit* (risen ghost), *h. bungkus* (parcel ghost), *h. kochong* (sheeted ghost), *h. golek* (roller ghost), *h. jerong-kong* (huddler ghost), *kamolo'* (badger ghost); for an account of it see Perch. Mal. 67–71. Corporal Monoh's sworn statement (para. 7–end) is translated from Perch. Mal. 58–61.

XV. The Sucker or Vampire.

For para. i see Skeat, p. 331 and footnote. "His blood is being sucked by a vampire"—*di-lēsit oleh pēlēsit*. For the "corpse-sucker" (*pēlēsit bangkai*) in para. 4 see Perch. Mal. 63. For the "headless sucker" (*pēlēsit kudong*) and the story about it (para. 5, 6) see Perch. Mal. 62–66. For the "severed head" (*penang-galan*), cf. Skeat, pp. 327, 328 and the Hikayat Abdullah. For the *manjang* (in Negri Sembilan *hantu manjangan*, *hantu manyangan*), cf. Skeat 324, Perch. Mal. 77, 78, and the terms (Perak) *bajang*

(Kedah) *hantu anjong*. A "vampire-grasshopper" is *bělalang hantu*, *b. polong*, *b. pělēsit* (para. 10); bird-vampire is *langsuyar*, *burong hantu*; vampire-bracelet is *gėlang bajang*; vampire clawmarks are *garu bajang*. For the first of these (para 11) see also Skeat 320, 329; for para 12 see Abdullah's *Hikayat*; and for the "frog-vampire" see Perch. Mal. 72.

XVI. The Were-Tiger.

A general account of the were-tiger superstition in Indonesia will be found in the *Encyclopaedia of Netherlands India*, s.v. "Weerwolf, Weer-Tijger." The account of the tiger-breed families (see para. 2-5) is by a Malay and is taken from J.M.A.S. No. 85, pp. 36-39. Other references are: Skeat, p. 68 (for our para. 2), pp. 442, 443 (for the long passage quoted), pp. 157-170 (general); Winstedt, 16, 44, 98-100; P.M.S. (Aboriginal Tribes); J.M.A.S. No. 7, p. 22; Swettenham, "Malay Sketches," pp. 153-159, 200; 201; Clifford, "In Court and Kampong," p. 65; Marsden's "History of Sumatra," p. 293; and Perch. Mal. p. 74.

The Malay Game of Apit.

By RAJA SAMUSAH, *Malay College, Kuala Kangsar.*

This game is played on a draughtsboard by two players.

There are 16 pieces, all of equal value; and these are arranged in two rows as in chess.

Pieces can be moved backwards and forwards and sideways (but not diagonally) as many squares as are required, players moving one piece at a time in turn.

The object of the game is to move the opponent's pieces. SODO'. This can be done (a) by Sodo' (b) by apit. (a) SODO'.

If two pieces say of white are in the same straight line with an empty space between them, black can move a piece on to the empty square between them and remove the white pieces on either side. In fig. I. if B. moves to either place marked X, he can remove the *two* white pieces. (b) APIT.

If one or more pieces are enclosed by an opponent's pieces, one opponent's piece on either side whether from front and back, or right and left, the piece or pieces can be removed.

In figs. II. and III. (a) if B moves his piece to either square marked X, white's piece or pieces can be taken.

N.B.—If the pieces are deliberately placed in the position of APIT by one side, the other side cannot take it from them until one of the enclosing pieces has been moved. In IV. (b) if W. moves to the square marked X, B. cannot remove the pieces until one of the B. enclosing pieces has been moved away and back.

Pieces can be removed by SODO' and by APIT if the arrangement of the enemy's pieces permit as in fig. N. (a).

A piece enclosed in a corner as W. in fig. III (b) cannot be taken.

Peraturan Main "Sodok Apit."

Ada pun permainan ini ia-lah di-mainkan di-antara dua pihak, dan di-mainkan di-atas papan tapak chator.
MENGATUR BUAH.

Maka hendak-lah di-aturlah buah-buah dam atau chator itu, kelaziman dua baris sahaja memenohi tapak-tapak papan itu macham mengatur buah chator jua. Jika sakira-nya buah-buah itu kurang, maka boleh juga di-mainkan yang sa-banyak yang ada itu.

Sa-mentelahan jika berlebeh pula, maka boleh juga di-mainkan akan tetapi di-atas papan yang besar pula.

JALAN-NYA.

Sa-telah siap buah-buah itu di-aturlah, maka boleh-lah di-jalankan kedepan atau kabelakang dan juga ka-kiri atau ka-kanan sabarapa tapak jua pun. Akan tetapi tiada pula boleh di-jalankan menyerong saperti main dam. Ada pun tujuan permainan ini ia-lah menchari muslihat hendak membunuh buah-buah orang yang di-lawan itu; pertama dengan jalan SODOK dan kedua-nya dengan jalan APIT.

MENGGUNAKAN SODOK.

Apabila ada dua buah hitam atau puteh beratur bertentang satu dengan lain serta meninggalkan satu tapak di-antara-nya, maka jika ada sa-biji buah puteh dudok bertentang dengan tapak yang kosong itu, maka boleh-lah di-bunuh buah hitam yang dua biji itu dengan menjalankan buah puteh itu ka-tempat yang kosong itu. Maka buah yang mati dengan jalan SODOK itu tiada-lah boleh lebeh daripada dua. see fig. I.

MENGGUNAKAN APIT.

Jika sa-kira-nya satu buah puteh di-himpiti oleh dua buah hitam di-kiri kanan-nya atau di-depan dan di-belakang-nya, maka buah puteh itu "Mati" dengan APIT pula. see fig. II. Maka buah-buah yang kena APIT itu boleh pula lebeh daripada satu sa-hingga sampai berapa pun asalkan ada jua jalan yang boleh mengapit-nya.

Dan lagi jika sa-kira-nya ada pula berjumpa saperti aturan 'B' maka jika di-datangkan oleh buah-buah hitam (atau 'B') ka-pada X, maka mati-lah buah-buah puteh (atau 'W') itu dengan jalan APIT. Bukan-nya di-tetapkan sa-banyak buah-buah puteh itu sahaja yang boleh mati maka sabarapa biji buah pun boleh iua. (see 'II' and 'III' (a)). Akan tetapi jika ada pula sabiji buah puteh di-peniuru dan di-dekati oleh buah hitam, maka sa-kali-kali buah puteh itu tiada mati. see III (b). Maka jika beriumpa pula saperti IV (a) maka sa-kira-nya di-jalankan B kapada X maka semua-nya W itu di-hukumkan mati dengan jalan (a) SODOK (b) APIT.

Shahadan jika beriumpa buah aturan yang boleh di-apit maka jika buah-buah itu di-jalankan bukan giliran, maka buah itu tiada di-hukumkan mati. see IV (b). Jika W di-jalankan kapada X, maka W itu tiada boleh-di-bunuh oleh B. Maka kalah menang-nya itu ia-lah ka-banyakan jarang berjumpa. Maka kelaziman di-kata-kan seri apabila si-siapa pun tiada boleh dapat menghabiskan buah lawanan-nya.

SODOK APIT

Fig. I

	W	x	W				
					W		
		B			x		
					W		

Fig. II

						B	
	B	W	x			W	
						W	
						W	
						W	
			B			x	

Fig. III

(a)

(b)

	B						
	W						
	W						
	x	W	B				
	B				B	B	
					B	W	

Fig. IV

(a)

(b)

		B					
		W					
	W	x	W				
				B	W	x	B
		B					
						W	

Shaër Dandan Sëtia.

by H. OVERBECK.

This is one of the longest Malay *shaër*, the latest edition comprising about 5,400 quatrains or 21,600 lines. Though its length discourages the European reader, the poem seems to be well liked by Malays. I bought my first lithographed copy of it (only the first three volumes being then available) about 25 years ago in Singapore; it has been out of print for many years, but unless there had been a steady demand for it, the Malay publisher probably would not have ventured on a new edition, lithographed in 1343/44 A.H. (1925/26 A.D.,) complete in two volumes, and I have been told that it was selling rapidly. A "Great Malay Historical Play 'Dandan Sëtia' in 4 parts" adapted most probably from this *shaër*, was staged in 1926 in Singapore by the Union Star Opera. A perusal of the epic will show the reason of its popularity; even stretched or maimed on the Procrustes-bed of a Malay *shaër*, the story has not lost too much of its original charm, and there is an abundance of fighting and love-making, of witty *pantun* and burlesque scenes to please the Malay mind.

I have been unable to trace a prose-version of the story in any of the manuscript-catalogues which are accessible to me or even a manuscript of the *shaër*. It seems to be unknown to European students of Malay Literature, and I therefore trust that the synopsis given below will prove acceptable. There is a very strong reminiscence of the Panji-legend in it, and if a "Hikayat Dandan Sëtia" should exist, it is probably another Malay version of the Javanese tale, transferred by the Malays into a milieu more familiar to them than the kingdoms of East-Java. That the author of the *shaër* was also acquainted with the Panji-legend, may be gathered from the comparison of the heroes with Inu Kertapati or Raden Inu Kuripan, or that of a princess with Galoh Chendëra Kirana. Javanese words, too, are sometimes used, for instance *edan asmara*, *anon*, *lanang*, *nonton* and others.

The synopsis follows the edition of 1925/26. In the Malay epilogue it is stated that the poem was "finished" in 1300 A.H. (about 1883 A.D.,) which probably refers to a former edition. Whether it was composed at that time, or whether a Shaër Dandan Sëtia existed long ago and possibly constituted part of the repertory of the wandering story-teller, I have been unable to find out. To my regret I am also at present unable to compare the former edition with this new one to see whether the old edition contains the anachronisms which we find in the new one, such as the mention of the word "pistol" and "tropical" (telescope,) "pokul sembilan" and others, or the using of European words in the Malay text, e.g. "milyun" (million,) "opas" (the Dutch word for a

police-man) "stolob" (the Dutch "stolp" for a glass-lantern) and of the English words "stocking" and "slipper" in a *pantun*!

In Kēyangan, the Heaven of the Gods, is a country Bērangga Naga, ruled by Batara Indra. The king has a daughter, Kēsūma Kēmala Dēwi. One of her cousins, Indra Shah Pēri, asks for her hand, but is refused by her father. Indra Batara changes his daughter into a manggo-fruit, Pauh Intan Baiduri, and drops her from heaven.

Below on earth is a country Dendam Birahi, ruled by Mendam Pērasat. His queen Lela Mengerna gives birth to a son; the baby drops from the hands of the midwife and enters seven cubits deep into the earth. He is dug out and called Dandan Sētia, with the nursery-name of Nasir Di-Chita.

In a neighbouring country, Karang Bersulam, rules Sultan Perdan Shah, the younger brother of king Mendam Pērasat. Being childless, he makes vows and a pilgrimage to the sea together with his queen. They find the manggo-fruit driving in the sea, the queen eats it, becomes pregnant and in due time gives birth to a very black and ugly daughter, who is suitably called Gēmala Ajaib, with the nursery-name of Intan Terpileh. With her years increases her ugliness, and being of a very bad and violent character, she is hated by everybody, and all suitors turn away. Her father gives her a palace in a beautiful garden to live in with her maids.

When Dandan Sētia has reached the age of 13 and has become the most beautiful, wise and brave prince, an embassy arrives from Karang Bersulam with a letter that Sultan Perdan Shah and his queen are very ill and long to see his elder brother, his queen and his son. Mendam Pērasat goes with his wife and son to Karang Bersulam and finds his brother and sister-in-law dying. They leave their ugly daughter to his care; the princess is called and told by her father that in future she has to obey Mendam Pērasat and Dandan Sētia, who will look after her. Mendam Pērasat is rather astonished at her looks and thinks that she will not be a suitable wife for his son. Dendam Sētia thinks the same. Sultan Perdan Shah and his queen die. When the 100 days of mourning are past, Mendam Pērasat instals the minister of Karang Bersulam as regent and returns to Dendam Birahi, taking Intan Terpileh with him. Her looks astonish the people of the palace, and Dandan Sētia chaffs her. She knows how ugly she is and tries hard to please her uncle and aunt by dutifully obeying them. Dandan Sētia refuses to marry her under the pretence that she has become his sister. He behaves so rudely towards her that she longs to be sent back to her own country. (pp. 1-26.)

Mendam Pērasat chooses Intan Terserlah, the daughter of the king of Merdan Agas, as wife for Dandan Sētia. The princess comes to Dendam Birahi with the embassy. Queen Lela Mengerna

makes Intan Terpileh and Intan Terserlah meet, but the latter dislikes Intan Terpileh, and they cannot get on together. Intan Terpileh shuts herself up in her room and mourns her fate. Dandan Sëtia, impatient to see his future wife, dresses as a maid of the court and brings Intan Terserlah a bowl with fruits as a present from the wives of the ministers, receiving a ring from her finger in return. The marriage-festivities begin; Intan Terpileh, much against her will, is brought by the Queen to look at the plays, and each time is mercilessly chaffed by Dandan Sëtia. The wedding is celebrated and the young couple are very happy.

Intan Terpileh gains the profound love of Mendam Përasat and his queen, of which Intan Terserlah becomes very jealous. Once Dandan Sëtia brings his young wife into the royal park, where they meet Intan Terpileh; Intan Terserlah withdraws, but Dandan Sëtia sends Intan Terpileh back into the palace, forbidding her the park. She now stays in her rooms, until Mendam Përasat, who has heard what has happened from her nurses, has another and more beautiful park made for her to play in. Dandan Sëtia feels his wife slighted, goes into this new garden, surprises Intan Terpileh when she is bathing with her maids, throws her clothes into the water, and later coming to the door of her room, threatens to marry her to a groom. He also ruins her garden by smashing the flowerpots, and she is never safe from his rudeness. Intan Terserlah suspects him of being in love with Intan Terpileh, makes scenes, abuses Intan Terpileh whenever she meets her in the palace, and once they nearly fight, Dandan Sëtia intervening at the last moment. In the torrent of abuse that follows Intan Terpileh gets the upper hand, and Dandan Sëtia has to take his wife away and calm her, but getting into a fury himself takes his whip, rushes to Intan Terpileh's room and beats her. Forgetting herself, she hits back, and they fight until Intan Terpileh drops down in a faint, to the consternation of her maids and of Dandan Sëtia, who wants the matter hushed up, but the maids being unable to restore the princess to consciousness, the king and the queen are called. Dandan Sëtia gets a sharp dressing down and is forbidden to enter Intan Terpileh's part of the palace. The queen restores her to consciousness; Intan Terpileh requests to be sent back to her own country, and with great difficulty the king and queen persuade her to change her mind. (pp. 26-64.)

Intan Terpileh is now safe from the rudeness of Dandan Sëtia, who regrets his doings and fears the anger of the king, but his wife hates Intan Terpileh the more and schemes to destroy her. Through one of her maids she obtains poison, and when Intan Terpileh has a feast in her garden, to which the wives and daughters of the ministers are invited, Intan Terserlah has the food for Intan Terpileh poisoned. After a merry bath with the young girls Intan Terpileh partakes of the poisoned food, vomits and faints. The king and queen are called. The king sees that the princess has been

poisoned, and suspecting Dandan Sëtia, draws his sword and has him and all the maids of the palace summoned to the garden. He orders Dandan Sëtia to find out the criminal. Seeing Intan Terpileh lying senseless on the knees of the queen, still vomiting blood, Dandan Sëtia feels great pity for her and with kris drawn rushes into the palace, threatening everybody unless the crime is confessed. By their guilty looks he finds out that his wife and one of her maids are the criminals. He beats the maids and smashes everything in the palace, until his fury is stopped by a message from his father, informing him that by the aid of the 17 astrologers the princess has been restored to consciousness. He rejoins his father, who gathers from the reports of the ministers—Dandan Sëtia does not answer his questions—that the criminals have been found and that Intan Terserlah is at the bottom of the poisoning. Intan Terpileh turns away her face when she sees Dandan Sëtia; the king promises that from this day Dandan Sëtia will not do her any more harm on pain of banishment, and Dandan Sëtia swears by God that he will pay with his life for any misbehaviour of his. They return to the palace, but Dandan Sëtia refuses to obey the queen's bidding to return to his wife. (pp. 64-77.)

The king had vowed to give Intan Terpileh on her recovery a ceremonial bath in the lake Lumbangan Sëgara, where a pavilion is erected. The ceremony begins, Dandan Sëtia and his friends amusing themselves by wetting the girls by means of their blow-pipes. When the queen bathes Intan Terpileh, a sudden rainstorm bursts out which threatens to carry off the pavilion. The king and his subject princes hold the pillars of the pavilion, all the women are greatly frightened, but the youths make use of the sudden darkness for successful lovemaking.

Dewa Shah Përi, after his cousin had been lost (see above, p. 1,) descends from the Heaven of the Gods into the world, and in the shape of a hawk looks for her. Seeking shelter from the rainstorm, he perches on the mast of the bathing pavilion, sees Intan Terpileh and decides to carry her off. He seizes her, but by the will of God only tears off her caul, and her heavenly beauty appears. The rainstorm ceases, and Intan Terpileh, in a dead faint, is seen in her full beauty. The king orders the 17 astrologers to be summoned. Dandan Sëtia manages to slip in amongst the crowd of women, and faints when he sees the beauty of the princess, which causes Intan Terserlah great misgivings that her husband will turn from her. The astrologers explain that the change has come over the princess by her caul being torn off, and warn the king against an invisible enemy who will cause him and his children much sorrow. They explain further that Dandan Sëtia has fainted through suddenly seeing beauty. Both are restored to consciousness. The princess turns away her face when she sees Dandan Sëtia. All vows having been fulfilled—seven times the princess is weighed, and her weight in gold distributed amongst the crowd—the royal party returns to

the palace, Dandan Sëtia hopelessly in love with Intan Terpi eh. He neither eats nor drinks, distresses his wife by not returning to her but trying to sleep anywhere in the palace of the king, and one night unable to restrain himself, rushes into the room of Dandan Sëtia and throws himself on her knees. She receives him with cold irony, hinting at his former abuse; he asks her forgiveness. She at last forgives him and requests him to leave her and preserve her good name. He now asks to become her husband, swearing that he loves her and will send away his present wife if necessary. She is unable to forget his former rudeness, and bids him look elsewhere. In spite of her entreaties, he stays in her rooms for seven days and nights. The king and queen hear of it and visit her. Intan Terpileh explains, and they try to persuade her to accept Dandan Sëtia, the king promising that he will give her his kingdom and make her the reigning queen. But Intan Terpileh will rather die than marry Dandan Sëtia, whose former behaviour she is unable to forget. The queen asks Dandan Sëtia to have patience until God opens the heart of the princess. For three months he waits hardly eating and drinking. His parents in sorrow approach Intan Terpileh again, but she refuses to yield. (pp. 77-112.)

Dewa Shah Përi has assumed his original shape and summoned his seven trusty pages and his army. He creates a fortified town with a beautiful palace and garden outside Dendam Birahi and stays there. Being informed by his pages of what has happened between Dandan Sëtia and princess Intan Terpileh, he thinks Dandan Sëtia's love for her greater than his own and decides to help him, as it is ordained that she is to marry a prince of the earth. In the shape and the dress of an old astrologer, followed only by his seven pages, he enters Dendam Birahi. The king, having heard of his coming, afraid and suspicious of his doing harm, sends him a message to leave the country and not to show his power by creating fortified towns. The Dewa furiously replies that he will not obey the king's order, and as God has turned his good intentions to naught, he will fight and do what he pleases. He returns to his town, has the guards posted and awaits attack from the king's side.

The king, being informed of the Dewa's reply, sends his army to eject the invader. The first attacks are beaten off, and Dandan Sëtia, knowing that the Dewa aims at him, as foretold by the astrologers, would take command.

During the night the Dewa, being invisible, visits the king's palace, accompanied by his seven trusty pages, and leaving them behind, enters the rooms of Intan Terpileh, where he makes himself visible again. Presenting himself as her cousin and former suitor, he persuades her to let him carry her off, as she thinks that being her cousin, she can trust him, whilst in her uncle's palace she will never be safe from Dandan Sëtia's lovemaking. He takes her away,

together with her nurses and maids, in a magic casket, and with his pages leaves the palace. The guards challenge and attack them, are easily beaten off and are told in *pantun* to inform the king and Dandan Sëtia. Arrived at his own place, the Dewa makes love to Intan Terpileh; she asks him to become her brother and take the place of her parents. She denies that she loves Dandan Sëtia, but declines the Dewa's advances, threatening to kill herself if he forces her. After some skirmishing with *pantuns* the matter rests at that, as Dandan Sëtia, roused by the disappearance of the princess from the king's palace, attacks the Dewa's town at the head of his troops, storms and enters it. With an embrace, a kiss and her betel-quid Dewa Shah Përi takes leave of the princess and meets Dandan Sëtia, whom he finds very handsome, so that he wonders why the princess will not love him. After an exchange of *pantuns* they start fighting. All the women in the palace are much frightened, and the princess is afraid that Dandan Sëtia may be killed, though she explains her pity for him to her nurses by pointing out that he is the only hope of his country.

Dewa Shah Përi and Dandan Sëtia continue their fight on the plain outside the town, where they have more space for horse—and sword—play. Neither wins, their magic power being equal, and at sunset they take leave of each other to continue the fight on the following day.

During the night Dandan Sëtia tries to stab himself, but his *kris* three times refuses to wound him. With seven trusty friends he flies to the palace of the Dewa, assuming himself the shape of a parroquet, his friends those of different insects. He finds the Dewa in the room of the princess, lying at her side, making love to her in *pantuns*, whilst she, also in *pantuns*, rejects him. Dandan Sëtia would attack him but his friends hold him back. So he joins in the *pantun*-contest; the Dewa thinks that the bird has been sent by Dandan Sëtia, until the latter makes himself known. Taking the princess upon his knees, the Dewa calmly continues the *pantun*-contest with him; at last Dandan Sëtia assumes his natural shape, and they fight, first on the couch of the princess, later in the middle of the palace, the Dewa always dragging the poor princess with him, though she implores him to kill her. Dandan Sëtia succeeds in freeing her and carrying her off, after a stab of his *kris*, though not wounding the Dewa, has made him faint. He carries Intan Terpileh back to his own palace and to his parents, but promises her to bring her back if she should have left her heart with the Dewa. His parents reproach him for always chaffing her and the princess adds that Dandan Sëtia has never done anything else but wound other people's feelings. Dandan Sëtia returns to the Dewa's palace, where his seven friends are still fighting with the Dewa's seven pages; the latter regains consciousness, and fighting is continued on the battlefield, troops from both sides joining in it. After seven days and nights of fighting the princes return to their

palaces; when he has posted the guards, Dandan Sëtia goes to his mother's room. She is lying down next to the sleeping princess, quietly slips away, and Dandan Sëtia takes her place. When Intan Terpileh awakes, he makes love to her so skilfully that she confesses that she feels a little pity for him and does not live the Dewa, but will not grant what he asks, being afraid of Intan Terserlah. Dandan Sëtia swears by Allah, that he has already left her and only awaits Intan Terpileh's word to divorce her. She asks him to have patience until the affair with the Dewa is settled, and they both swear to keep this pact. "Bertëmu mulut sêpah di-bëri." She falls asleep in his arms.

Thus the Dewa, who is searching for her in the king's palace, finds them. In his fury he would kill Dandan Sëtia, but such a deed is unworthy of him, so he lies down on the other side of the princess and embraces her. She reproaches him, and he reminds her that she had formerly followed him of her own free will, but is told in a *pantun* that she had only said so in order to get away. He tries to take her by force, but she does not fear his sword and wakens Dandan Sëtia. Fighting begins, Dandan Sëtia holding the princess. The king and queen come, the guards are called to capture the Dewa, but Dandan Sëtia bids them to stand off. The princess clings to Dandan Sëtia, and when the fight moves to the middle of the palace and Dandan Sëtia asks her to release him so that he can fight without endangering her, she refuses, ready to die with him. When daylight comes, fighting is continued on the battlefield.

On the following night the parents of the princess come from Heaven (*perudari*) and take away her spirit of life (*sēmangat*.) She falls into a deep sleep from which she cannot be aroused, though she is still breathing. The king sends for astrologers and doctors, and Dandan Sëtia is informed, who is still fighting with the Dewa. He takes leave of him, promising to come back, and rushes to the palace, but all his laments fail to bring Intan Terpileh to life.

Dewa Shah Përi also comes to the palace, sees Dandan Sëtia with the senseless princess on his knees, the king and the queen with him. He becomes visible, opens the curtains and joins in the lamenting. He will not give up his right to the princess, and challenges Dandan Sëtia to the battlefield, where they fight again. When dawn comes, Dandan Sëtia slays the Dewa, whose time to return to heaven has come. The body is brought into the Dewa's own palace; in the night his parents come and take him back to Kaëndraan, making the town and everything disappear. They restore their son to life, give him the name of Chendërang Mengindëra Dewa Laksana and make him forget all that has happened to him on earth. He is married and made king of Awan Berjantëra with the title of Sultan Mengindëra Dewa and the surname Chondong Laksana. (pp. 112-226.)

Dandan Sëtia returns to his parents and reports. The astrologers say that the spirit of life of the princess has been meddled
1932] *Royal Asiatic Society*.

with (*sēmangat-nya di-permainkan orang*), but whither it has been taken, they are unable to find out. She will be restored to life, as her time has not yet come, but must be laid on a raft and drift away on the sea; Dandan Sětia must hope for the best. A raft is made, and the princess is laid down on it. The raft is carried away by the sea. Dandan Sětia follows on another raft, which is upset by the waves, whereupon a crocodile swallows him.

The raft with the princess approaches the coast of Alam Biduri, the kingdom of Raja Ardan (also Raden) Berchinta. His son, Shahbēranda Indera, is just grown up, a beautiful youth, but not yet inclined to marry. He dreams that the moon falls on his knees, and when he plays with it, a Gēruda carries it off. Accompanied by the ministers, he goes fishing with the casting-net. They row out and find the raft, with the princess asleep. The prince falls madly in love with her, remembering his dream; he sits down on the raft, takes her upon his knees, and thus they are brought ashore and into the royal palace. The prince swears that he will marry this princess or remain a bachelor all his life. He keeps her on his knees, never leaving her, but all means to restore her to life fail. After forty days her parents give her back her spirit of life; awakening she finds herself, fully dressed and adorned, on the knees of a strange prince, who tells her how he has found her and prayed for her all the time. Intan Terpilih cannot understand why Dandan Sětia has treated her so cruelly, and how this new prince comes to make love to her. She does not reply to his advances; when the king and the queen come, she tells them the name of the country she has come from. It has been attacked and vanquished by a Dewa, and apparently she has been banished (*di-buangkan*) by her parents. The king is surprised, as Mendam Pērasat is a mightier prince than himself. He asks the princess if she will marry his son. She declines for the present. The queen takes her into her own palace, and the princess not having disclosed her own name, she is called Gēmala Merchu. The fame of her spreads all over the country. The king and queen press her to marry their son, who does his best to gain her affection. At last she thinks that in her hopeless condition it will be best to hide her feelings and marry him in order to become the queen of the country. She tells her lover that she will do what he asks, provided that she is made ruler of the country and he will leave her in peace. He agrees, telling her that she is the first woman he has held in his arms, and that he will have no other. She allows him to sleep near her, but nothing unlawful happens. On the following morning the prince informs his parents that the princess will obey their wish, and the wedding-festivities begin.

Dandan Sětia has been in the belly of the crocodile for three months, when the beast dies on the shore of Alam Biduri. Its belly bursts open, and Dandan Sětia is found and cut out senseless by Nenek Kabayan, who carries him to her hut. When he

regains consciousness after a few days, she tells him where he is and what is going on in the country. He faints again of then tells the old woman what has happened. He is still too weak to move, but arranges for her the flowers she is going to sell in the palace, and she has a great success with the maids, who bid her bring more flowers for the wedding that is to take place in a day or two. Dandan Sëtia nearly despairs, as he is still unable to move. He writes a letter on a single flower, which together with his ring Nenek Kabayan succeeds in handing to the princess. Deeply moved the princess sends him her ring, a *sarong* of hers and the message that he should wait until he has regained his strength, and then fetch her.

The wedding is celebrated with all ceremonies. But in the bridal chamber Intan Terpileh refuses to grant the prince what he desires. She tells him, without mentioning Dandan Sëtia's name, that the Dewa had asked for her hand and had been refused, and that she had come here thought dead by her parents. With this sorrow in her heart she is unable to obey him. When day is dawning, she falls asleep on his knees, leaving him torn by his passion. For seven days and nights he pleads in vain, and when the ceremonial bath takes place, she has not yielded. After the bath they are crowned—one of the royal pieces refuses twice to go off, and when fired for the third time makes only a very small noise—the prince receives the title of Indëra Paduka Sultan Shah Bëranda, and the princess becomes Permaisuri Merchu Gëmala Aalam.

Dandan Sëtia has regained his full health and strength. One night he goes into the town, enters the palace, and through a charm everybody who sees him becomes mute. He smears the faces of all the women with charcoal and betel-juice, burns their sarongs, smashes cooking-pots and plays other pranks, until at dawn he disappears. When he reaches home, the women regain their voices, and the palace becomes very lively. The king cannot get his breakfast and sends for the women who have to attend to it; first he laughs at their sight, but later becomes furious and calls his son. Shah Bëranda also informs Intan Terpileh, who suspects Dandan Sëtia, but opines that this thing was sent by God to punish them for their sin. Shah Bëranda cannot imagine what sin they have committed, as they were both unmarried when they were united by his parents. Intan Terpileh smiles, which smile gives Shah Bëranda new hopes.

When Dandan Sëtia returns on the following night, he finds a strict watch kept, and when his charms open the door of the palace, he sees all the women huddled together, many of them in the room of the young couple. Dandan Sëtia extinguishes the lamp, and the women start fighting among each other. Dandan Sëtia gathers that the young couple do not yet agree with one other. He listens outside the curtains of the royal bed and hears Shah Bëranda's pleadings and Intan Terpileh's excuses. Cautiously

opening the curtain, he throws his ring into her lap. She recognizes it and would leave under the pretence of fetching her betel-tray, but Shah Bēranda fetches it for her, Dandan Sētia remaining hidden in the curtain. Shah Bēranda smells his perfume, which he attributes to one of the maids or to an evil spirit or devil. Dandan Sētia replies: "Here is the devil!", opens the curtains, jumps in and seizes the princess. Shah Bēranda being ready to fight, Dandan Sētia changes Intan Terpileh into a firefly and tells Shah Bēranda his name and his right to a princess, whom Shah Bēranda has married without due enquiries. Shah Bēranda maintains that Dandan Sētia has abandoned Intan Terpileh, that he has found and rescued her, and therefore cannot recognize Dandan Sētia's claim. They fight, first in the palace, and from dawn to sunset on the plain. Dandan Sētia returns to the hut of the Nenek Kabayan; Shah Bēranda, alone but fully armed, follows and sees Intan Terpileh returning to Dandan Sētia, who waiting at the door changes her into her natural shape, and withdraws with her, Nenek Kabayan sleeping outside. When all are asleep, Shah Bēranda rushes in and seizes Nenek Kabayan. Muttering charms to put the young couple into a deep sleep, Shah Bēranda enters their room, changes the princess into a jewel which he hides in a little casket and places in his girdlecloth, and leaves again, throwing his betel-quid on the roof of the hut, which begins to burn. In spite of Nenek Kabayan's efforts to rouse him, Dandan Sētia does not awake until the house is nearly burnt down. He hears from the old woman what has happened, though she does not know what Shah Bēranda has done with the princess, and rushes after him. He misses him in the dark, speeds to the palace and searches it in vain. All maids having fled at his approach, he meets only an old, sick woman, who for fear is unable to answer his questions. In his first fury he would kill her, but thinks better of it, and hurls her away. He leaves the palace, beating off the guards with his cane. Like a madman he rushes about, missing Shah Bēranda every time, until his swearing rouses the latter to meet his rival again. They fight until sunset, Dandan Sētia dispersing by magical weapons Shah Bēranda's troops whom his father had send to help him. When night comes, Shah Bēranda returns to his palace; his parents implore him to return the princess to Dandan Sētia, but when he sees his bedroom, which Dandan Sētia had demolished when searching for the princess, and hears the complaints of the servants, his fury flares up again. He lets Intan Terpileh out of the casket and to her disgust starts again to make love to her. (pp. 226-329.)

In Tēlaga Ratna rules Chakram Dewa, a mighty king. His elder daughter is princess Ratna Sēri Dewi, his younger son Bujang Mara Putēra. The latter wants to choose a bride after his own liking, and has already captured 33 princesses, destroying their countries with the help of his seven trusty friends and his army,

but so far none of the princesses suits him. Three years he has been busy with this, and his men are tired of it, so that he must wait until they have regained their strength.

The fight between Dandan Sëtia and Shah Bëranda continues, both being of equal strength and skill. As Shah Bëranda always carries the casket with Intan Terpileh in his girdle-cloth, Dandan Sëtia is unable to find her.

Mendam Përasat is in great sorrow for his son; none of his messengers can find him. At last they bring news that Dandan Sëtia has been swallowed by a crocodile; his parents think him dead and nearly lose their reason. Sultan Mengindëra Dewa (Dewa Shah Përi, see above) has pity on them, takes leave of his parents and descends to the earth in order to help Dandan Sëtia, as he feels himself responsible for these happenings.* He finds Dandan Sëtia fighting alone against Shâh Bëranda and his troops, and stamps on the ground exclaiming what shame that is. Dandan Sëtia remembers the voice, but thinking the Dewa dead cannot believe his senses. He stops fighting, the Dewa reproaches Shah Bëranda for his unfairness, and being challenged by him, becomes visible and tells him his name and that he has come to help Dandan Sëtia. Dandan Sëtia does not yet understand, but withdraws to the side of the battlefield, and the Dewa fights with Shah Bëranda until sunset. He then meets Dandan Sëtia, swears by God that their former rivalry has ended, and that he has come as Dandan Sëtia's friend and brother. He creates a town and a palace and summons his army. Together with Dandan Sëtia he enters his town and has the war-drum beaten; the king of Alam Biduri is informed, and Shah Bëranda would attack at once, but is held back by his father.

During the night Dandan Sëtia, the Dewa and his seven pages visit the palace of Alam Biduri. The maids of the inner palace they bind together into bundles which are carried out of the palace by the pages, who thoroughly enjoy the joke. Dandan Sëtia and the Dewa search in vain for Intan Terpileh. They examine the girdlecloth of Shah Bëranda, but cannot discover her. Shah Bëranda awakes. They fight in the bedroom, and arrange to meet again on the battlefield. Both parties bring their troops, and for many weeks the battle rages. The troops of Alam Biduri weakening, king Raden Perchinta joins his son. The Dewa chaffs him, tears away the old king's weapons and does not even answer his thrusts.

Bujang Mara Putëra, prince of Telaga Ratna, has sent his army again to seek princesses for him. He has already collected ninety-nine, for whom he has a special palace, where he keeps them without having any connection with them. His grumbling troops at last come to Alam Biduri, having heard of Princess Intan Terpileh

* It was said above that his parents had made him forget his adventures.

and the fighting. When the leaders see Dandan Sētia, they think that his lady-love must be still more beautiful than he, and they make vows that Shah Bēranda may be killed.

God has already decided the latter's fate, and Shah Bēranda knows that his death is near. Unseen by anybody, he throws away the casket wherein Intan Terpileh is hidden. Raden Perchinta, the old king, falls fighting against the Dewa; Dandan Sētia tries in vain to persuade Shah Bēranda to give up this foolish war. The prince thinks that he cannot give way without losing his good name, and is killed by Dandan Sētia's sword, expiring at the side of his dead father under the dragon-banner of his kingdom. His ministers and officers put down their arms. The queen is informed, comes to the battlefield, and lamenting over the death of her husband and son, takes Raden Perchinta's kris and stabs herself.

Dandan Sētia and the Dewa go into the palace to search for Intan Terpileh, but are unable to find her. The battlefield also is searched in vain. (pp. 329-390.)

One of the officers of Bujang Mara Putēra, having heard that the magic casket is lost, looks for it on the battlefield during the night and by the will of God finds it. Returning at once to Tēlaga Ratna, he gives it to Chakram Dewa and tells him the story of Intan Terpileh. The Sultan calls his queen and his son and gives the casket to the latter. Mara Putēra is unable to open it or feigns to be unable. His father tells him what to do, and Mara Putēra gives the casket to his mother, who puts it in a special room. In the evening the prince bathes and dresses and goes to the palace. In the presence of his queen and his daughter Ratna Sēri Dewi the Sultan opens the casket and Intan Terpileh appears, surprising everybody by her beauty. She does not know where she is and is terribly frightened. Dewi Sēri Ratna calms her, and they sit down before the queen. Mara Putēra enters and promptly falls in love with Intan Terpileh, she being the first woman to move his heart. He sits down behind his nurses, his eyes fasten on Intan Terpileh. Poor Intan Terpileh sees him and suspects fresh trouble. The king invites her to stay with his daughter, and Ratna Sēri Dewi and all the other princesses are very kind to her to make her forget her sorrow. She knows however what is in store for her, and that her passing from one hand into another has not yet ended. She asks for kindness for a poor stranger, and Ratna Sēri Dewi takes her to live with her. She succeeds in making Intan Terpileh forget her grief a little and take part in the plays and games, but she never feels quite at ease.

Mara Putēra confesses to his father that Intan Terpileh is the woman he has looked for all the time, and that he will marry no other. The king gives order to begin the wedding-festivities, and Intan Terpileh is thrown into fresh distress.

Dandan Sëtia and the Dewa have placed Alam Biduri under a regent and with a combined army have gone to look for Intan Terpileh. They come to Badja Angsana, ruled by Bëkram Aalam Shah. His son, Indëra Perkata, about twenty years old, is not yet married, but has the daughter of a vezier as concubine (*gundik*.) His younger sister is Princess Indëra Gambar. Indëra Perkata is a distant cousin on the mother's side of Dandan Sëtia, and when he arrives, is sent to greet him. They soon become friends, and Indera Perkata, who thinks Dandan Sëtia a suitable husband for his sister, invites him and the Dewa to his palace, telling him that he was on the eve of departure for Tëлага Ratna to witness the wedding of prince Mara Putëra to a princess he had got out of a magic casket, found in Alam Biduri. Dandan Sëtia promises to accompany him. They enter the palace of the king, and the Dewa, seeing Princess Indëra Gambar, winks at Dandan Sëtia. They pay their respects to the king, who also thinks Dandan Sëtia a suitable husband for princess Indëra Gambar, and so do his courtiers. Dandan Sëtia replies that he is already married, but can give no news of his parents, as it is seven years since he left them, and that he is now going to Tëлага Ratna, where perhaps he will throw away his life. He narrates what has happened to him, and Indëra Perkata promises his help. After a few days at Baja Angsana, during which the Dewa falls in love with Princess Indëra Gambar, but is told by Dandan Sëtia to have patience, the three youths leave and march with their army to Tëлага Ratna, where they arrive a day before the wedding. They stay outside the town, and the king's officer is told that Prince Indëra Perkata of Baja Angsana on his way to China is staying for a few days to see the wedding.

The three youths go into the town. They stop by the palace of the princesses. Their beauty collects a large crowd around them, and by beating it off they get into trouble with the police and the palace-guards. They slip into the palace and close the door behind them. The king is informed and has the palace surrounded by his knights, but he forbids them to storm it, fearing for the life of his daughter. All games and plays are stopped. The three enter the room of the princesses, where they find Ratna Sëri Dewi and Intan Terpileh, surrounded by all the other princesses; Indëra Perkata falls in love with Ratna Sëri Dewi. The three sit down on the throne, promising not to harm anybody who surrenders and asking for betel. The princesses pay homage to them, with the exception of Intan Terpileh and Ratna Sëri Dewi, but at last the latter asks them to partake of betel and also surrenders herself. Intan Terpileh only, having recognized Dandan Sëtia and taken courage, does not speak a word and is chaffed by the Dewa that she is very courageous, but perhaps waiting for Mara Putëra to come and rescue her. She becomes cross because her lover suffers her to be chaffed, and answers at last that if she were a man she would challenge them to fight, but being a woman and tired of a

life of sorrows, could only disobey in the hope that they would kill her. Dandan Sētia tells her that she has nothing to fear, as the Dewa has already become his elder brother and thereby is free to chaff her. She pays homage to the Dewa, to Dandan Sētia and at the Dewa's order also to Indēra Perkata. Ratna Sēri Dewi and the other princesses become more and more afraid when they see these proceedings and hear who the youths are. At the Dewa's suggestion Intan Terpileh and Ratna Sēri Dewi, who will be Indēra Perkata's portion, are placed in a magic casket, whilst the other princesses and the maids are rendered senseless by a charm. The three throw open the windows of the palace and challenge the knights below and prince Mara Putēra to fight. The uproar brings their troops into the town; the king sends a minister to find out what they want, and when he hears who the intruders are, and why Dandan Sētia has come here, is doubtful what to do.

Prince Mara Putēra is asleep when the messenger comes to call him. He rushes to the palace and arms himself; his father tries to detain him, but two of his cousins who have come with their parents to the wedding, prince Persanta Indēra and prince Indēra Bēranta, the son of the king of Naga Chita and the betrothed of princess Ratna Sēri Dewi, are ready to fight with him. Followed by their troops, they march to the palace of the princesses, open the door by a charm and rush in. They find the three waiting for them in the middle of the palace; seeing the senseless princesses and maids, Mara Putēra thinks that Dandan Sētia would only carry off Intan Terpileh and has killed all the other inhabitants of the palace. Dandan presents his friends, and after an exchange of *pantuns* they start fighting, Mara Putera against Dandan Sētia, Persanta Indēra with the Dewa, Indēra Bēranta with Indēra Perkata. Outside the palace the troops start fighting. When dawn comes, they move to the open plain. Seven days and nights the battle lasts; the Dewa captures Indera Persanta, Indēra Perkata kills Indēra Bēranta, and Dandan Sētia kills Mara Putēra, who in spite of Dandan Sētia's continuous warnings continues fighting. His troops attack with double fury and suffer great losses. The parents of the three princes are informed and come to the battlefield, Dandan Sētia and his friends standing aside. The king and queen of Tēlaga Ratna reproach Dandan Sētia and ask him to kill them also; Dandan Sētia throws himself at their feet and asks their forgiveness. It was not his intention to kill, but happened by the will of God, as the prince had followed his passions too much. The king and queen see that and slowly come to regard Dandan Sētia as their son. The dead are buried with due honours, Persanta Indēra is set free and makes friends with the three. Intan Terpileh and Ratna Sēri Dewi are released from their casket and returned to the king.

After several months' stay at Tēlaga Ratna, Dandan Sētia returns to Dendam Birahi, taking with him on his march the king

and queen of Tělaga Ratna, of Baja Angsana, the Nenek Kabayan of Alam Biduri, and the king and queen of Merdan Agas, the parents of his first wife Intan Terserlah. They find Dendam Birahi desolate, as Mendam Pērasat, mourning for the loss of his son and Intan Terpileh, has neglected his country and its inhabitants. Intan Terserlah is still there; the king intended to send her back to her parents, but she had stayed in the hope of hearing news of Dandan Sëtia. When he is informed of the approach of a large army, Mendam Pērasat hopes for an honourable death.

The four youths enter the town; nobody recognizes them, they go to the palace, and Dandan Sëtia and the Dewa throw themselves at the feet of Mendam Pērasat and his queen. Then joy begins to reign in the palace and Alam Biduri. Dandan Sëtia presents his friends, the king gives order to receive the guests, and the Dewa creates palaces for them and a town of his own. Intan Terpileh is cried over, and even Intan Terserlah feels pity for her. The Nenek Kabayan is thanked and receives rich gifts. When in the evening the youths return to the town of the Dewa, the latter advises Dandan Sëtia to visit Intan Terserlah, be it only out of respect of her parents who have come with him. Dandan Sëtia promises for the following night, as it is already late, and she will not run away.

The wedding-festivities begin with plays and games and gambling, the Dewa becoming very popular by making good all gambling-losses. Dandan Sëtia and Intan Terpileh are married and after the ceremonial bath are crowned as Sēri Paduka Sultan Dandan Sëtia and Permaisuri Gēmala Ajaib. Intan Terserlah, who has not been visited by Dandan Sëtia, becomes very jealous, as being the eldest wife of Dandan Sëtia she thinks she ought to be the reigning queen. All the kings who have come with Dandan Sëtia render homage to him, also the father of Intan Terserlah, though rather sad that it is not his own daughter who has been honoured.

The Dewa is married to Princess Indēra Gambar, and Indēra Perkata to Princess Ratna Sēri Dewi.

Gēmala Ajaib wants Dandan Sëtia to sleep with Intan Terserlah, but he refuses, as he loves only her, for whom he has undergone his sufferings in the belly of the crocodile and all the fighting. All the young couples live happily together. After a year they take leave. Intan Terserlah is specially recommended by her mother to Gēmala Ajaib who promises to love and treat her as her elder sister.

Indēra Persanta is made king of Alam Biduri, the Dewa becomes Sultan of Baja Angsana, Indra Perkata rules over Tělaga Ratna. The four kings remain great friends and frequently exchange embassies. (pp. 390-525.)

Gēmala Ajaib suggests that the other (99?) princesses should become the wives of Dandan Sëtia, and he agrees as the suggestion comes from her. After several fruitless attempts she succeeds at

last in sending Dandan Sětia to Intan Terserlah, but he stays with her only for a short time and before day-break runs away to Gēmala Ajaib. Intan Terserlah is disappointed and schemes to destroy Gēmala Ajaib.

Gēmala Ajaib gives birth to a son who is named Mendam Paduka by his grandfather, but called Indëra Putëra by his father. The Dewa sends him rich presents. Intan Terserlah plans to destroy mother and child and finds an old woman who wants to earn a 1000 dinars. In the night she puts a devil into the child, who cries out and lies stiff. The Tabibs and Bomors are unable to help; the astrologers find out that an evil spirit has been put into the child, and that the deed was done by an old woman. The hag is found, dragged to Dandan Sětia and by his threats is forced to free the child from the evil spirit. Being condemned to a horrible death, the old woman in her fear confesses that she has been bribed by Intan Terserlah to destroy Gēmala Ajaib and her child. Dandan Sětia would kill Intan Terserlah, but his other wives and his parents hold him back and persuade him to send her back to her parents. He rushes to her palace and in scathing words divorces her. The old woman is drowned in the sea (*hendak di-tabalkan menjadi raja, ka-dalam laut tempat di-puja*). With large presents of gold, silver and servants Intan Terserlah is sent home in charge of a vizier. The king of Merdan Agas asks the reason of the divorce, and the vizier answering that he does not know, the king deeply resents the behaviour of Dandan Sětia.

Gēmala Ajaib becomes pregnant a second time. The Dewa becomes father of a son called Indëra Dewa, and Indëra Perkata, too, has a son called Mengindëra Jaya.

In her sixth month Gēmala Ajaib longs to eat of a "Mango-fruit struck by the rays of the moon" (*pauh di-sinar bulan*), which nobody knows how to find or has ever heard of. Dandan Sětia goes in search of it; Indëra Putëra would accompany him, but must stay at home. After a month's wandering Dandan Sětia reaches a lake, in the middle of which he sees with his telescope (sic!) a mango-tree with a single fruit. But the tree is too thin and too high, with branches too far apart, to be climbed. A Dewa from the heaven of the Gods, Dewa Indëra Kesna, son of the Sultan of Përanta Buana, had been changed by his father's curse into a dragon, and to him belongs the fruit. When Dandan Sětia fells the tree, the dragon appears and seizes the fruit. Dandan Sětia awaits his coming, and asked why he steals other people's property, excuses himself, explains the reason and asks forgiveness. The dragon asks in return for the fruit that if a girl is born, she shall become his wife, if a son, Dandan Sětia may keep him and remain his good friend and brother. Dandan Sětia is forced to agree and returns sadly to Gēmala Ajaib. She eats the fruit, and then she

and his parents hear the conditions. All remain in great sorrow; Dandan Sětia tells them to trust in God.

When her time is come, floods come over the country without rains to account for them, and Gēmala Ajaib gives birth to a beautiful daughter, who is named Johar Gēmala. Great is the fear of the young that the dragon will claim her. He arrives indeed in a big flood and asks at the gate whether a boy or a girl has been born. The old Sultan would tell him a lie, but Dandan Sětia sticks to his pact and tells the dragon the truth and that he need not be afraid to be cheated. The dragon appreciates this and asks him to nurse and educate the princess until she is 10 years of age, when he will claim her.

The little princess grows up into a most beautiful and wise girl. Her grandmother, mother and the princesses around her mourn her future fate; she soon perceives this and asks her nurse whether she is expected to die very soon. Her nurse tells her, but the princess keeps it to herself.

When the time is near, Dandan Sětia informs his friends, the Dewa and Inděra Perkata. They both advise Dandan Sětia not to deliver the princess to the dragon, but fight him. Dandan Sětia is not afraid of the fight, but is bound by his word, which however does not include his friends, and he has invited them to see the princess carried off by the dragon. Inděra Putěra, now twelve years old, has plans of his own.

When the appointed time has come, the dragon summons his grand-parents, and they create a beautiful (floating?) palace. In a big flood the dragon arrives at the gate of the town, carrying the palace (on his horns), and shouting for the princess to be placed in it. Dandan Sětia and his friends perceive that they have to do with a magic dragon. Dandan Sětia fetches the princess, who calmly takes leave, comforts her parents and asks her brother to stay with their parents. With her nurses, servants and friends she enters the palace, and the dragon disappears with them.

Inděra Putěra, Inděra Dewa and Menginděra Jaya ask their parents' permission and follow the palace in a boat as long as they can see the top of it above the waves.

When night comes, Dewa Inděra Kesna assumes his natural shape and visits the princess in the palace. He is young and beautiful and twenty years old, ten of which he has lived in heaven, and ten under a curse. The maids wonder how the dragon allows a youth, beautiful as Vishnu when he comes down on the earth, to visit him. The Dewa explains that he is the dragon and has come to pay his respects to the princess, who should fear nothing, as for ten long years of suffering he had waited for her, declining to marry any other girl. He tells her who he is, and that by accepting him

as her husband she will speedily be reunited to her parents. Johar Gēmala is relieved at hearing that he is of good birth, and agrees to his wishes. Dewa Indēra Kesna burns incense in the gallery of the palace, and at his request the gods send him in a thunderstorm a town with a palace, fully populated. Taking his seat in the hall of audience, Dewa Indēra Kesna orders one of his ministers to invite the three princes who are following him in a boat. The minister explains to the astonished youths who the dragon is, and gladly they sail to the new country. An embassy is sent to Dandan Sētia, who comes with his parents, his friends and their families. Dewa Indēra Kesna explains to him that he has been cursed by his father and turned into a dragon because he had refused to marry at his father's bidding. Mengindēra Dewa Mengerna, Sultan of Pēranta Buana, is his father, and Dewa Shah Pēri (Dandan Sētia's friend) finds out that Dewa Indēra Kesna is his own nephew and also related to Gēmala Ajaib. By burning incense Mengindēra Dewa Mengerna is summoned; he arrives with his wife and his daughter Nila Kenchana, who is to be married to Indēra Putēra. Indēra Dewa is to be married to Princess Chahaya Udara, and Mengindēra Jaya to Princess Ratna Chahaya. The fourfold wedding is celebrated, and during the procession of the bridegroom a great contest of magic powers takes place between the princes of earth and those from heaven. The young couples are duly brought to bed, Indēra Putēra and Nila Kenchana, Indēra Dewa and Chēhaya Udara, Mengindēra Jaya and Ratna Chēhaya only playing together, being still too young. Dewa Indēra Kesna and Johar Gēmala are given the ceremonial bath and are crowned, his title being Sēri Sultan Kēsuma Indēra, and he is to rule over both countries, that of his father in the heaven, and the new one on earth. Indēra Putēra is crowned by Dandan Sētia as Sultan Indēra Putēra to rule Dendam Birahi, Indēra Dewa is crowned by his father to rule Baja Angsana with the title of Sultan Indēra Dewa Perdana, and Indēra Pekata crowns his son Mengindēra Jaya to rule as Sultan Mengindēra over Tēlaga Ratna.

Dewa Indēra Kesna has much trouble with his young bride, and it takes him four months and ten days before she becomes his real wife. She gives birth to a son who is named Dewa Inu. Nila Kenchana, the wife of Indēra Putēra, also gives birth to a son, who receives the name of Shah Kobat, with the nursery-name of Dewa Angkasa. (pp. 525-605.)

The writing of the story was finished on the 22nd. Moharram A.H. 1300, in Singapore.

Printed in Singapore A.H. 1344.

Stone Implements from Tohore.

Neoliths From Johore.

By ENGKU ABDUL-AZIZ, D.K.

(Plate—XLII).

The stone implements figured on Plate XLII were found by me in 1919 on the beach at Tanjong Bunga, on the West coast of the Straits of Johore and about 9 miles from Johore Baharu. They were lying on white clay within twenty feet of the bank. At high tide the beach at that spot is covered by about six feet of water. There is an old well about thirty feet away from the bank at the foot of the hill: it is frequently used by fishermen and travellers. The bank nearby is sandy and the beach slopes gently to the sea for about eighty yards before the water becomes deep.

About fifty yards towards the North there is a cliff about fifteen feet high, and there the soil is clay with very hard and dark granite boulders that run right down to the sea.

I had a wooden house built on the beach about fifteen feet away from the bank, and, one day after very heavy rain, the sand near the house was washed away, leaving some pieces of small stone. As I was walking on the beach, I noticed a piece of stone (the smallest specimen) which looked uncommonly like a stone implement. It was then green with slime. I was so interested at the discovery that I made a further search and found three more pieces of different shapes.

Tanjong Bunga was well known among the older generation as "Changkrik Mak Dudok" or as some called it "Janggut Mak Dodok." It must have been an old settlement as there are several graves there.

Since the Causeway was opened in 1925 all the sand on that beach has washed away and it is full of stones.

These stone implements were kept by me and almost forgotten until one day I saw a few similar specimens at a house and remembered that I had found a few myself. The Dutch expert Dr. Ph. van Stein Callenfels has identified as neoliths the two smaller stones: the large stone may or may not be a manufact.

It is interesting to note that in the collection of the Raffles Museum, there is a polished stone implement found on the beach at Tanjong Karang on the West coast of Singapore Island. Tanjong Karang is about four miles South East of Tanjong Bunga.

Notice of Books.

Oudheidkundig Verslag, 1930, published by the Royal Batavian Society. This journal, compiled by officers of the Archaeological Department of Netherlands India is particularly interesting. It records the untimely death of Heer de Haan who in eight years restored or rebuilt no fewer than fourteen monuments in Java. On Plates 12-23 Dr. Bosch illustrates beautiful rosettes, medallions and other carvings from the 16th century grave of the Ratu Kalinyamat, Matingan to the south of Japara: Hindu-Javanese in sentiment and style, they yet show Islamic influence in the adaptation of Arabic characters to ornament and in evasion of the Muslim ban against graven images by the composition of an elephant (Pl. 17 a.) out of a chain of flowers, and of the ape and crab of the fable (Pl. 17 b.) out of arabesques. There is a report of a committee on the condition of the Borobudur basreliefs which is causing anxiety. In his account of a trip through Sumatra Dr. Bosch records many important discoveries:—a 10th century (p. 138) South-Indian bronze of a female figure, and stone monuments from Padang Lawas, Tapanuli (Pls. 32-42); the head of a bronze Buddha from that Malay sacred-place Bukit Seguntang, Palembang; three wonderful Palembang bronzes of the Sri Vijaya type dredged up from the Musi river (Pl. 45)—the only Sumatran specimens of Middle-Java art known (at the time of publication). Then there is a most able and illuminating paper by Dr. Bosch on those Minangkabau regalia with which Marsden and Newbold have made English readers acquainted.—From Tanjong a village in Pagar Ruyong comes a large brass *dulang* with a Hindu-Javanese deer *motif*, its craftsmanship differing from the modern in that the figures are not outlined but formed merely by change of pattern.—All the remaining articles of the regalia were shown to Dr. Bosch by the surviving members of the Minangkabau royal house and most of them are here illustrated. They are (1) two seals engraved in Arabic characters, one of Sultan Abdu'l-Majid Muhammad Ibrahim and one—octagonal and lotus-shaped—of Sultan Tunggal Alam Bagagar ibn Sultan Khalifatu'llah; (2) two teeth of the elephant Hasti Dewah; (3) a huge horn of the buffalo Benuang Sakti; (4) the handdrums (*gendang*) made of *pulut-pulut* and *seleguri*; (5) the cloth *Sangsuta* that weaves itself—but looks no more than fifty years old; (6) a silver-hilted *kelewang* called *chinangki* (? = *chenangkas* R.O.W.); (7) the long creese *Si Manggi Masak*; (8) the creese *charabun*; (9) the plain undecorated lance *Lambura*; (10) a plaster or clay head of Kati-mono, a miniature 2 inches high, depicting not the great serpent but a laughing man of Breughel type, either European or from Majapahit's workshop at Trawulan; and (11) by far the most valuable find, the knife *Si-Mandang Giri* (JRASMB. vol. IV, pp. 414-5). This type of knife is sculptured at Borobudur, at Prambanan (J. Kats' "The Ramayana as sculptured in reliefs in Javanese

Journal Malayan Branch [Vol. X, pt. I,

Temples," Batavia and Leiden, pls. V, XLII), and at Panataran (*ib.* pl. 90). The hilt has inlaid in gold a cloud pattern that is unknown in the art of Middle-Java but is common in that of East-Java. The form of the weapon and this cloud pattern are characteristic of the last three centuries of the East-Java period. On the obverse and reverse of the blade are two figures inlaid in gold wire, a Bhairava and his *sakti* (wife), one of the terrible manifestations of Shiva and Mahadewi. Now, as Moens has discovered, the 1375 inscription of Surowaso (=Suroasa) records how "in the *saka* year 1297, in the month of the dead, prince Adatiawarman," ruler of Minangkabau, "received the highest consecration under the name of Wicesadharani, seated on a pile of corpses in a burialground, laughing diabolically and drinking blood, while a great sacrifice flared and caused an intolerable stench which to the initiated smelt like the perfume of tens of thousands of millions of flowers." An inscription of 1347 records how this prince and his wife performed a fertility dance as Mataginica and Matangini, that is, as male and female elephant manifestations of Shiva and Mahadewi his wife. Dr. Bosch therefore suggests that the two figures on this broad heavy sacrificial knife (which is sculptured so far as I know generally in the hands demons) represent Adatiawarman (or one of his predecessors or successors) and his consort in the shapes of a Bhairava and a Bhairavi. Finally Dr. Bosch points out how a figure of a Bhairava from Padang Rocho (upper Batang Hari) carries in his right hand a similar knife, which suggests that such a knife was part of the ceremonial equipment of a Minangkabau prince in his role of a Bhairava. The most famous image of a Bhairava comes from Singosari (Stutterheim's "Pictorial History of Civilization in Java," Weltevreden, p. 73, fig. 102): he also carries in his right hand a similar heavy broad-bladed sacrificial knife with a large hand-grip but the blade is slightly curved. The secret demoniacal sect of the Bhairavas (which existed in East Java and Bali as well as on the Padang highlands) professed a Tantric doctrine that connected the worship of Shiva with the worship of Buddha. When a few years later Adatiawarman died, the inscription on his grave averred that he possessed all Buddhist virtues and was an incarnation of Lokesvara the Deliverer.

Annual Bibliography of Indian Archaeology, 1929, published with the aid of the Government of Netherlands India and with the support of the Imperial Government of India (Leyden—E. J. Brill, 1931).

This is the fourth year this admirable publication has appeared in English. Among its editors are such distinguished names as J. Ph. Vogel, N. J. Krom, George Coedès, Ananda K. Coomarasamy, Louis Finot, Victor Goloubew. The introductions deals with the Sculptures of the Buried Basement of the Barabudur, and explorations at Angkor, at Anuradhapura and in Baluchistan. Its Bibliography [1932] *Royal Asiatic Society*.

graphy embraces all books and articles on Art and Archaeology, Architecture, Painting, Iconography, Palaeography, Epigraphy, Chronology, Ancient History, Ancient Geography and Numismatics. It covers India, Ceylon, Further India, Indonesia (or the Malayan region) and the Far East (China, Japan and Korea). It is a work indispensable to every student of Oriental art, literature and history. The plates are admirable and I would invite attention especially to the reproduction of the beautiful sculptured figure of a Female Deity kneeling, from the excavations of the Prah Khan Temple at Angkor Thom.

As an example of the method of its Bibliography I may quote

" 561. Dr. W. F. Stutterheim, *Tjandi Barabodoer, naam, form, beteekenis*, Weltevreden, G. Kolff & Co., 1929, 4 to, 85 pages, 32 plates.

The novel suggestions made by Dr. Stutterheim: (1) The name Bara-budur means "the monastery (*vihara*) of the mound;" (2) "not only the general plan of the Barabudur, but even the subdivision of that monument served to interpret a religious-philosophical world system, traces of which the author had found in an old-Javanese Buddhist catechism before the time of Sindok" (p. 36) (3). The Barabudur is "not a fancy-stupa with an anthology from Buddhist texts as devotional 'decoration,' but a practical object of meditation for monks....not intended as a sight-seeing monuments for pilgrims....but for a population of meditating monks. (p. 41). (4) The 'Dhyani-Buddhas' are, perhaps, partly Manusi-Buddhas.

Reviewed *Nieuwe Rotterdamsche Courant*, Nov. 23, 1929 by Prof. C. C. Berg."

A similar summary is given of Dr. Stutterheim's researches on the Kala-Makara ornament so common in Javanese art. He thinks the Makara symbolizes the Zodiac sign *Capricornus*, while the lion's head above it is *leo*—the whole *motif* originating from Mesopotamian astronomy. "The wings, added in East Java, as well as the single eye point to a symbolism relating to the Sun; this explains also the Nagas. All these elements are very similar to Western Asian and Egyptian symbols which partly have lost their meaning." Here is grist for the Manchester mill.

R. O. W.

Tokin: A Correction.

By R. O. WINSTEDT.

On p. 137 of Journ. Malay Br. Roy. Asiat. Soc. IX, pt. I, 1931, lines 1 and 3 of the article, for *Johore* read *Johol*.

A History of Johore (1673—ca. 1800 A.D.)

By R. O. WINSTEDT, C.M.G., D.Litt.

In Leiden University Library there are two manuscript copies of a *Hikayat Negeri Johor*, one of them written in 1849 A.D. (Dr. H. H. Juynboll's *Catalogus*, Leiden 1899, pp. 236-7). There are also two more in the Library of the Batavian Society from the von de Wall collection, the second stated by Dr. Ph. s. van Ronkel to contain the same text as the first. (*Catalogus*, 1909, pp. 275-6). No copies have been traced in Johore and the present text is from the Batavian MSS. and printed with the kind permission of the Bataviaasch Genootschap. The second Batavian MS., CCCLVI of van Ronkel's catalogue appears to be the older. Its dates are more accurate. In line 5 it reads *mangkat* instead of CCCLV's corrupt *mangkubumi*. Its style is concise and good. M.S. CCCLV abounds in *dans* and *itus* and *kalakians* and is pretentiously literary and verbose. The subject matter is identical.

There appears to be another *Hikayat Johor*, quoted by Mr. R. J. Wilkinson (JRASMB, vol. IX, pp. 28-9, 1931) but otherwise unknown to me. And there is the modern *Hikayat Johor* written by Dato' Major Haji Muhammad Said, Private Secretary to H. H. Sultan Ibrahim of Johore; it deals mainly with the reign of Sultan Abubakar.

The marginal notes in the following summary are from various sources.

SUMMARY OF MS.

S. Abduljalil
Shah II, 1623
—d. 22 Nov.
1677.

Johor Lama was sacked by Jambi in 1083 (=1672 A.D.) and Sultan Abdul-Jalil Shah Raja Muda (Marhum Besar) fled to Pahang while Laksamana Abdul-Jamil opened Riau. Marhum Besar died in Pahang in 1080 (=1669 A.D.).

S. Ibrahim
Shah, 1677—
d. 16 Feb.
1685.

It was his successor Sultan Ibrahim (Marhum Muda) who first went Riau;—the Laksamana killed the Dato' Temenggong at Tanjong Batu in A.H. 1089 (=1677 A.D.).

S. Mahmud
Shah II, 1685
—d. Aug. 1699.

Sultan Ibrahim died at Riau in 1095 A.H. and was succeeded by Sultan Mahmud, who along with Sri Biji Wangsa was slain at Kota Tinggi (1699 A.D.). The Laksamana, promoted Paduka Raja, died in Trengganu in 1099 A.H. (=1687).

S. Abdul-Jalil
Risyat Shah
III as c. 3 Sept.
1699—d. 21
March 1717
Marhum
Kuala Pahang)

Sultan Abdul-Jalil Shah, Bendahara, became ruler of Johor, at Makam Tauhid, and after a year moved (1102 A.H.) from 'Kota Lama' and built a palace at Panchor (1112 A.H.). This palace was burnt and in A.H. 1120 (=1708 A.D.) he removed to Riau. Attacked by Bugis, Minangkabaus and Patanis he returned to Johor Lama (A. H. 1128) but driven thence by the Minangkabaus (A.H. 1129=1717 A.D.) he fled and stayed a year in Trengganu, made a relative Tun Zainal Paduka Maharaja and then sailed to Kuala Pahang, whither came the Orang Kaya Indra Bongsu from Malacca—he went

Journal Malayan Branch [Vol. X, pt. I,

on to Trengganu. Then the (Minangkabau) Nakhoda Sekam sacked Kuala Pahang, killing the Sultan (A.H. 1133=1720 A.D.) and his relative Tun Tarangi (or Terini), and carrying off to Riau his sons Raja Sulaiman and Raja Abdu'l-Rahman and also Raja Muhammad a child of Marhum Mangkat di-Kayu.

Six years later Klana Jaya Putra (Daeng Parani), Daeng Manampu and their Bugis forces drove Raja Kechil, the Minangkabau pretender to the Johore throne, out of Riau.

The Bugis installed Raja Sulaiman (son of Sultan Abdu'l-Jalil) as Sultan Sulaiman Badar-u'l-Alam Shah. Daeng Manampu was styled the "Old Raja" and Klana Jaya Putra the Raja Muda "Sultan Alaedin Shah." Daeng Parani married Tengku Erang, Daeng Manampu married Tun Tipah (half-sister of Sultan Abdu'l-Jalil, the first Bendahara ruler), Daeng Mensuru married Tun Kechil (daughter of Marhum Muda) and Daeng Mengeto' married Tun Ingah. The Bugis pursued Raja Kechil and drove him out of Kedah to Siak. Daeng Parani died of a cannon-shot (A.H. 1136). Then Sultan Badar-u'l-Alam had a quarrel with the Bugis at Riau and removed to Bulang. Raja Kechil invested Riau and made a truce with the Bugis A.H. 1137. Sultan Muhammad Shah went to Kampar and signed a treaty: one copy was given to Sultan Sulaiman, one to Sultan Alaedin and one to Sultan Ibrahim. Raja Kechil came to Riau and got back his wife in return for an oath sworn in the mosque that he surrendered his claims over Johore to Sultan Sulaiman.

In A.H. 1131 (=1718 A.D.) Raja Kechil failed in another attack on Riau and in the same year Raja Tua went to Trengganu and installed (as Sultan) Tun Zainal-Abidin, son of Abdul-Majid and brother of the first Bendahara ruler of Johore.

In A.H. 1140 the Raja Klana (? Jaya Putra) died at Tanjong Pinang, and Raja Tua with Raja Indra Bongsu came from Pahang and went to Siak. Daeng Ali was made Raja Muda and went to Siantan. Daeng Matekoh married Engku Tengah. Engku Bongsu returned from Lingga. In A.H. 1143 (=1730 A.D.) Maharaja Denda was sent to Pahang and the Raja Muda sailed to Selangor where he defeated Daeng Matekoh: both returned in the same year. The Raja Muda married Raja Bakal. Raja Kechil and Daeng Matekoh came from Siak to Riau to ask for their wives: their request was rejected. In A.H. 1144 the Yang di-pertuan Muda (Daeng Ali), Raja Tua, Engku Bongsu and Dato' Bendahara visited Ungaran. Sultan Sulaiman went to Siantan (along with Orang Kaya Siwa Raja, Dato' Bendahara, Tun Sulong Muda, Tun Abdu'l-Majid) but soon returned. Raja Tua, the "Old Raja," died.

In A.H. 1147 (1734 A.D.) the Bendahara* went mad, and Tunku Raja Mas died at Siak. An attack on Riau by Raja Kechil

S. Abdu'l-Jalil Rahmat Shah (R. Kechil) 21 Mar. 1717—Sept. 1722.

S. Sulaiman Shah, 4 Oct. 1722—20 Aug. 1760.

First Sultan of Trengganu, 1725 A. D. (JRASMB. vol. IX, pt. I. p. 31, 1931).

* According to the Tuhfat al-Nafis Tun Abbas.

was foiled. The Yamtuan Besar (Sultan Sulaiman) went to Pahang and built a wall (*diwal*) round the tomb of *Marhum di-Pahang* (his father) and then passed on to Trengganu, where he married Tun Abdu'l-Majid to a daughter of the Bendahara, Trengganu. Trengganu was threatened by an attack from Raja Kechil and 52 war-boats. The Yamtuan Besar returned to Riau and circumcised Raja Ibrahim. A Haji from Rembau reported the coming of Raja Kechil with 62 vessels. Actually the attack was led not by Raja Kechil but by Raja Alam, Daeng Matekoh and Raja Mas. They were defeated with great loss. Maharaja Denda came from Trengganu with 20 pikuls of saltpetre. The Laksamana was attacked by the Bendahara and defeated. The Laksamana and Sri Biji 'diraja were taken by Tun Nara Wangsa to live at Kuala (? Endau).

The folk of the nine tribes (*sembilan suku*) came before the Yamtuan Besar, who gave titles to the nine Batins (A.H. 1151—1738 A.D.). Yang di-pertuan Kechil (JRASMB, 1931, p. 31) was brought from Trengganu and married. An old Raja called Inche' Abdullah died. Nakhoda Ali arrived bearing letters from the Dato' Temenggong, Dato' Dungun, Sayid Abdullah, Raja Siak, Tun Nara Wangsa and Raja Muhammad. Then Inche' Punat arrived, as emissary of the Bendahara in Trengganu, of Tun Abdu'r-Rahman and Tun Abdu'l-Majid. A fleet was sent to Indragiri to receive the Raja Muda—Sultan Jamalu'd-din and the Raja Besar of Indragiri died and Hassan bin Abdullah (1152 A.H.).

The Yang di-pertuan Muda (Daeng Ali) sailed to Selangor. Followed by his 'sons' the Yang di-pertuan Kechi' and Raja Ibrahim and by Tun Sulong Muda, Tun Abdu'l-Majid, Tun Pasang and Tun Abdu'l-Jamil—the Yang di-pertuan Besar (Sultan Sulaiman) sailed to Ungaran and thence to Muar, where he met the Yang di-pertuan Muda returning from Selangor, Raja Buang the son of Raja Kechi' and Daeng Matekoh. The last two fled and the two Yang di-pertuans returned to Muar, capturing many cannon belonging to Raja Buang.

The Yang di-pertuan Besar (Sultan Sulaiman) sailed to Trengganu. Long Pendawa and Inche' Amat came from Kelantan and the former was given the title Dato' Sri Maharaja. It is announced that the Yang di-pertuan Kechil is made ruler of Trengganu (A.H. 1153—1740 A.D.)—(and called Sultan Mansur Shah or *Marhum Besar*). The ship of the Laksamana is destroyed by fire and he and Sri Biji 'diraja and two slaves and five *rayats* from Singapore lose their lives. The Yang di-pertuan Besar sails to Pahang, visiting Pulau Kapas and Dungun on the way. He repairs and builds a wall (*diwal*) round his father's tomb. There were then in Pahang the Bendahara Tun Husain, (brother of Sultan Sulaiman on the father's side), Tun Abdu'r-Rahman son of Temenggong Tun Muta-

hir, Tun Abdu'l-Majid, Raja Muhammad (son of the Raja Muda who died in the brake, *Mangkat di-kayu*. نق JRASMB., 1931, p. 30), Tun Sulong Muda son of the Dato' Paduka Maharaja, Tun Pasang son of Dato' Siwa Raja, Tun Bani, Tun Hassan son of Orang Kaya Sri Nara 'diraja grandson of the Laksamana, Tun Dagang great-grandson of the Orang Kaya Besar, and Sultan Sulaiman's son-in-law styled Sultan Mansur Shah (of Trengganu) or Yang di-pertuan Kechil. The Yang di-pertuan Besar sailed for Riau, followed by a son of Bendahara Tun Hussain and by the old Bendahara of Pahang.

In 1155 A.H. the year *jim*, on Monday the 11th of Muharram, the Yang di-pertuan Muda sailed to Selangor. Later Sultan Sulaiman followed but meeting Raja Gembo' Yang di-pertuan Muda of Indragiri returned with him to Riau. The Temenggong, sent to summon the Yang di-pertuan Muda of Selangor, failed to find him, as he was raiding Perak (1155 A.H.=1742 A.D.). Raja Gembo' married Engku Dalam Tun Umo' *saudara* of the Sultan who died at Kuala Pahang and went home at the time of an eclipse of the moon (A. H. 1156). Tun Raja Brahim, Tun Abdul-Kahar, Tun Sabtu, Tun Abdu'l Jalil and Panglima Bongsu went to fetch the Yang di-pertuan Muda of Selangor. The Yang di-pertuan Besar pays a vow at Pulau Penghujan. Si-Indud is executed (*di-sula*). The Yang di-pertuan Kechil sails back to Trengganu. The Yang di-pertuan Muda (Daeng Ali) dies—*Mangkat di-Kota* and is succeeded by Daeng Kemboja, son of Tengku Tengah*, who is installed in Selangor and then returns to take up his office in Riau. He soon went back to Selangor, taking Raja Haji, son of Daeng Ali (*Mangkat di-Kota*) and marrying him first to Inche' Ayah, daughter of Tengku Klana Muda, (who soon died) and then to Inche Sejak, daughter of Tengku Raja Amaran.

Sultan Sulaiman and Daeng Kemboja, the Yang di-pertuan Muda, quarrel. In Siak Raja Buang son of Raja Kechil asked Sultan Sulaiman and the Dutch to help him fight his relative Raja Alam. Daeng Kemboja objected and went to Linggi, leaving Riau deserted except for Raja Haji and the Bugis. Raja Alam is defeated and Daeng Kemboja gives him boats so that he can escape to Batu Bara. Sultan Sulaiman sends the Yang di-pertuan Kechil (Sultan Mansur Shah) of Trengganu and Raja Haji and Daeng Tumik to fetch Daeng Kemboja to Riau. Daeng Kemboja hears that the Dutch are taking Raja Haji prisoner in Malacca. He sends the Raja of Selangor to Tanjong Kling who fetches Raja Haji to Linggi. The Yang di-pertuan Kechil and Daeng Tumik attack Linggi and drive Daeng Kemboja to Rembau, where he makes a treaty with Yang di-pertuan Raja Ali, the Penghulu and the tribes. Daeng Kemboja attacks Malacca, takes Tranquerah and builds a fort at

* The *Tuhfat* makes him the son of Daeng Parani not by Tengku Tengah but by another wife.

Klebang; the Raja of Rembau building a second fort there. They take Perenggut, Bukit China, Semabok, Teluk Ketapang. Dutch reinforcements from Batavia fail to take the three forts—Raja Alam had come from Batu Bara and built a third and Tengku Raja Said had brought forces from Selangor. Two or three men carrying yokes could not have carried away the shoes and hats of the dead soldiers. The Dutch ask for a treaty. Daeng Kemboja goes to Pedas and marries Raja Haji to a daughter of Engku Raja Perak. Sultan Sulaiman goes to Bunga Raya, Malacca, and summons the Raja of Selangor to a conference with the Dutch. Daeng Kemboja with his son Raja Indud and with Raja Haji leaves Pedas and goes to Selangor. Raja Haji goes to Asahan and buys a sloop. Daeng Kemboja and Raja Haji and the Raja of Selangor go to Pedas and make a treaty with the Dutch—in a godown outside Tranquerah gate. Raja Haji sails to Riau and collects the Bugis whom the Yang di-pertuan of Trengganu had driven from Riau to Retei when the Dutch attacked Daeng Kemboja at Linggi: he brings them all to Pedas and then returns to Riau sailing up to Sultan Sulaiman's palace under the Malay guns. The Sultan asks which custom (*adat*) Raja Haji wants—that of *Marhum Mangkat di-Sungai Baru* or that of *Marhum Mangkat di-Kota*. Raja Haji says, "The former as we accepted it on oath." All the Selangor rajas come to Riau and return 20th August 1760 to fetch Daeng Kemboja.

Sultan Sulaiman شاه Shah Alam dies at Riau and Tengku Raja di-Baru (=Baroh, JRASMB, 1931, p. 31) dies in Selangor and is brought to Riau. Sultan Sulaiman is called Marhum Batangan. The Yang di-pertuan Muda builds a palace at Pangkalan Rama Baru. Raja Haji goes to Linggi and thence is invited to marry Ratu Mas the daughter of the Sultan of Jambi and is given the title Pengiran Suta Wijaya. Then he goes to Indragiri and marries the daughter of the Raja Besar. He settles at Chinaku.

The Tengku Raja Selangor is installed as ruler with the title Sultan Salehu'd-din Shah by the Sultan of Perak at Pangkor and later in Selangor in the presence of Perak chiefs. Sultan Abdullah of Kedah marries his daughter.

The Yang di-pertuan Muda (Daeng Kemboja) at Riau pays \$30,457 being the debt of the late Sultan Sulaiman to the Dutch Governor at Malacca for the cost of the attack on Linggi at the time of the Siak war. He refuses to help Raja Ismail the son of Raja Buang, who has been worsted by the Dutch at Siak, and the Bendahara sends the fugitive to Siantan. Engku Puan Daeng Tejah full sister of the Yang di-pertuan Muda and wife of the late Raja Alam dies at Siak. Raja Alam's successor, Raja Muhammad Ali, is afraid to let the Yang di-pertuan enter Siak. Raja Ismail, son of Raja Buang, sails down from Trengganu with 60 to 100 boats, Raja Nekara and all the *rayat* of Singapore. At Singapore they meet the Dato' Penda Sati from Selangor and try to detain him. But he flees to Riau and informs the Yang di-pertuan Muda, who

sails out of Riau and attacks Raja Ismail at Tanah Merah, Singapore. Suliwatang fetches Raja Haji to Riau.

Sultan Ahmad, successor of Sultan Sulaiman dies.

Sultan Ahmad
(Riayat) Shah
1760—d. 1761

His younger brother Sultan Mahmud is a child and lives in the palace of the Yang di-pertuan Muda (Daeng Kemboja). Daeng Kemboja has his own children, Raja Indud and Raja Yusuf, brought to Selangor. They are shipwrecked off Malacca but Raja Haji recovers all their belongings from Malacca. Raja Haji arranges a marriage between Raja Indud and Raja Ibrahim (Tengku Tengah) son of the Sultan of Selangor.

Sultan
Mahmud
1761—1810

The Sultan of Selangor sails for Kedah. Raja Haji puts in at Teluk Pedada off the Perak son and has a son born to him, whom he names Raja Jaafar or Raja Laut. He goes to Betangun* (بتاغون)

in Kedah and strife breaks out. The Selangor people capture the Betangun fort. The Kedah folk flee to Alor Star, which falls. After the victory the Sultan of Selangor arrives, having stayed in Perak to marry the daughter of the Raja Muda of Perak. After the war in Kedah Raja Haji (Pengiran Suta Wijaya) sailed to Merbok (مربق) and thence to Bernam, where the Sultan of Selangor left Dato 'ku Long * Putera and his wife Engku Ngah. The daughter of Dato 'ku Mangku * Putera marries Raja Ibrahim, Tengku Tengah, son of the Sultan of Selangor: Raja Selamah marries Raja Pala, another son. Raja Haji sails to Muntok and thence to Mempawah (where he visits the tomb of the Tuan Besar). Then he attacks Sukadana, where hearing of the death of Daeng Kemboja (1777 A.D.) he sails to Pahang and gets the Bendahara Dato' Tun Abdu'l-Majid (JRASMB, 1930, p. 33) to instal him as Raja Muda of Riau (1778—1784 A.D.). Sultan Mahmud of Riau with Raja Abdu'l-Samad and Dato' Shahbandar Bopeng sail to Pahang to greet the new Raja Muda and escort him to Riau. The Raja Muda (Raja Haji) builds a palace at Pulau Biram Dewa and one for Sultan Mahmud at Sungai Kalang Besar. The Sultan of Selangor dies at Riau and is succeeded by his son Raja Ibrahim. The new Sultan Ibrahim makes his brother (? Pala or Nala) Raja Muda of Selangor.

S. Ibrahim of
Selangor
(reigned ca.
1780—d. 1826
A. D.)

The Dutch, apparently molested by Raja Haji at Muar, invest Riau. The Sultan of Selangor, and the Penghulu and tribesmen of Rembau build a fort at Batang Tiga, whereupon a war with the Dutch ensues. The Sultan of Selangor goes to Muar to invite the aid of the Yang di-pertuan Muda (Raja Haji). Raja Haji comes, leaving Sultan Mahmud at Muar. Raja Haji builds a fort at Teluk Ketapang. At his order Penda Sati captures Semabok. The Sultan of Selangor builds a fort at Batang Tiga (and having at Rembau married the grand-daughter of Yang di-pertuan Raja Alam goes

*The *Tuhfat al-Nafs* corrects these names to Batangan, To' Engku Long and To' Engku Mangku Putra.

downstream to Sungai Baru). The Dutch get help from Batavia attack and slay Raja Haji. His followers flee to Muar and take Sultan Mahmud back to Riau. The Dutch send ships (with Raja Muhammad Ali, Sultan of Siak and Sayid Ali) to attack Selangor, whose Sultan flees on foot to Bernam, whence he travels with the Raja Muda and Sayid Jaafar to Pahang and down-river to Pekan. Tengku Raja Empuan and Arong Temujong flee on foot to Perak. The Dutch attack Riau, where Raja Ali son of Daeng Kemboja is Yang di-pertuan Muda. Raja Ali flees to Sukadana. The Dutch pursue and conquer it. Raja Ali flees to Tambelan and thence to Siantan. With him is Kraing Tulibeh, a Bugis, husband of Siti a daughter of Raja Haji (Marhum Mangkat di-Teluk Ketapang).

With the help of Pahang the Sultan of Selangor returned to his country but for 14 months two Dutch vessels from Malacca guarded the mouth of the river and made rice betel and fish very dear. Rice was a dollar for 5 *gantang*. The Dutch make a treaty with Selangor. Aceh invokes the aid of Selangor against the Orang Dusun. The Raja Muda of Selangor heads an expedition and dies at Aceh.

Now the Dutch had opened a lodge (*loji*) at Tanjong Pinang. With the sanction of Sultan Mahmud the Wilanun sack it. Sultan Mahmud retires to Lingga and some of his followers to Bulang. The Dutch open a fresh lodge at Tanjong Pinang. Sultan Mahmud flees to Pahang and Trengganu where he meets its ruler, his *nenda*, Yang di-pertuan Kechi' and asks him to negotiate peace for him with the Dutch. This old ruler did nothing. The Sultan of Selangor tried but failed. And then the English took over Malacca and left Riau to Sultan Mahmud, who entrusted it to Engku Muda, Dato' Temenggong, and lived at Lingga. Raja Ali, the Yang di-pertuan Muda, visits Riau and sails for Selangor along with Raja Sulaiman and Sayid Muhammad Jambul, Che Abdullah son of Penda Sati and Haji Mahmud. He sails to Pulau Pinang and thence to Lingga. The Sultan of Selangor makes peace between the Dutch and the Yang di-pertuan Muda of Riau, Raja Ali. Raja Ali fetches his child from Siantan, goes to Langat and then to Muar. The Sultan of Selangor marries Tengku Tengah, a daughter of Raja Haji. He stays for two years at Lingga trying to settle the differences between Bugis and Malays. Then he sails for Selangor, not calling at Riau but visiting Raja Ali, the Yang di-pertuan Muda at Muar (ascended 1784 d. 1805). Now a Perak embassy had gone to Lingga offering the Perak throne to Sultan Mahmud and so annoying the Bugis. The Sultan of Selangor therefore attacked Perak from Riau—accompanied by his brothers Raja Jaafar and Raja Idris, and his sons Rajas Ismail, Muhammad, Hassan and Abdullah. On return from this indecisive raid he stationed Raja Jaafar and Raja Idris at Klang.

ایت مک لقسمان فون برهونه لالو مودیک کرنتو قنجغ برسم ۲ دغن فقهولو جرام
 مک ددالم کغد ایت مک لقسمان فون لاریله جوک دان بهاروله تیک هاری
 فوجنچین ایت کلکین مک بتاغن فون رنتهله مک سکل فراهو فون مودیکه لالو
 کلومت مک اورغ فیرق فون ممیدله تیاد دبالس اوله اورغ سلاخور سمقی تیک
 هاری ممیدیل بهاروله دبالس اوله اورغ سلاخور ستله ایت مک ایقون لاریله دان
 کیونقون دامیله اوله اورغ سلاخور دان سکل مریم فون درمقس اوله اورغ
 سلاخور دمکینه کلکوان فغراغنن راج ۲ ایت شهدان مک تیاداله فقیر فنجکن
 فوکتانن ایت ستله ایت مک تیاداله تننوت انتارا فیرق دغن سلاخور کمیدین
 درفد ایت مک دولی یغدفرتوان سلاخور فون براغکتله فولغ کسلاخور دغن ادند
 سکلین دان فدک انقند سکلین ستله سمقیله کسلاخور مک فدک ادند راج
 جعفر دان فدک ادند راج ادیس دتیهکن اوله فدک ککند دولی یغدفرتوان
 سلاخور دودق دکلف برهوه تمفت ادان والله اعلم بالصواب تمه الکلام بالخیر والسلام
 مک اداله ترسوره این دفربوات اوله تیتیه بکند کغد تیک هاری بولن جمداالآخر
 فدهاری اربع جم فوکل سمیلن.

سلاڭور ڦون براستريڪن ڦڏڪ اڏند تفڪو تڦه ڦتراڻ ڦڏڪ اڀهند مرحوم مڦڪت
دتلوه ڪتافڦ سته ايت مڪ دولي يڏڦرتوان سلاڭور ڦون سمايله دليفڪ
دغن ڦڏڪ اڏند ايت اداله ڪيرا ۲ دوا تاهون لمان دولي يڏڦرتوان سلاڭور ايت
ددام ليفڪ بر بچاراڪن انتاراڻ بوڪيس دغن ملايو مڪ تياڊ جوڪ دات موافت
انتارا بوڪيس دغن ملايو درڦڊ بچارا ڦربواتن اورغ توه ۲ دهولو ڪمدين درڦڊ ايت
مڪ دولي يڏڦرتوان سلاڭور ڦون هندقله براڻڪت ڪمبالي ڪسلاڭور سرت مڦاوا
سري ڦڏڪ اڏند تفڪو تڦه دان ڦڏڪ اڏند راج جعفر ايت بر سوردرا يڦ لاکي ۲
دان يڦ ڦرمفوان دوا اورغ منجادي توجه اورغ سڪلين ايت ڦتراڻ مرحوم دتلوه
ڪتافڦ بر سوما ۲ دغن ڪڪند بڪند يڏڦرتوان سلاڭور ڪلور دري ليفڪ لالو بر لاپره
منوجو سلاڭور شهدان مڪ تياڊ اي سيفڪه دريو لاکي دان تياڊ براف لمان
ايت مڪ سميله دولي يڏڦرتوان ڪموار مڪ ايڦون سيفڪه ڦول بر تمو دغن سري
ڦڏڪ ڪڪند بڪند يڏڦرتوان مودا راج علي دهوار اتق دايف ڪمبوج سته سوده
بر تمو ڪڪند بڪند ايت حتى مڪ دولي يڏڦرتوان سلاڭور ڦون بر غمڪته ڪمبالي
ڪسلاڭور سته سميله مڪ دولي يڏڦرتوان ڦون لالوله مئايقن سري ڦڏڪ
اڏند تفڪو تڦه ڪاستان دبوڪت ڪمدين درڦڊ ايت مڪ دولي يڏڦرتوان سلاڭور ڦون
بر تيته ڪڦڊ سڪل ڦڦڪاوه دان ڪڦڊ سڪل اور غبايق ۲ مڦوره ڦربايقن ڦراهو
سبب دولي يڏڦرتوان هندق ڦرگي ڪڦيرق مڦليڪن ڦرجنجين ڦيرق دغن سلاڭور
ڪارن ڦيرق دغن سلاڭور سهمقاران مالم دڦيرق مالم دسلاڭور ساڪت ڦيرق ساڪت
دسلاڭور مڦڪت راج دڪنتي راج دڦيرق مڦيري تاهو ڪسلاڭور دان سلاڭور ڦون دمڪين
جوڪ اڏان اينله ڦربواتن سلاڭور دغن ڦيرق مڪ تيبا ۲ تتڪل دولي يڏڦرتوان
سلاڭور سمايم دليفڪ مڪ داتغ اتوسن ڦيرق ڪليفڪ مولڦڪن نڪري ڦيرق
ڪباوه دولي يڏڦرتوان بسر سلطان محمود دان بايق لاکي بر سلاهن ڦربواتن
يڦلاين درڦڊ ايت يڦددام ڦرجنجين دهولو شهدان ڦرڪارا يڏڦرتوان مودا راج
علي تتڪل يڏڦرتوان سلاڭور ڪمبالي ڦولغ ڪسلاڭور مڪ ڦد ماس ايت جوڪ بڪند
براڻڪت ڪريو دغن دوا تيبڪ بواه ڪاڪڦ سته سميله ڪدالم ريو لالوله بر بوت
تمڪت تنجوڦ بڪت مڪ سمايله اي دريو ڪمدين اڪن ڦرڪارا دولي يڏڦرتوان
سلاڭور تتڪل سوده سيف سڪل ڪلفڪاڦن ايت ارڪين مڪ دولي يڏڦرتوان
سلاڭور ڦون براڻڪته سرت ڦڏڪ اڏند راج جعفر دان اڏند راج اڏريس دان
انقد راج اسميل دان انقد راج محمد دان راج حسن دان انقد راج عبدالله دان
سڪلين اڏند دان سڪلين انقد ڦون مڦيرڻڪن بلاڪ دان ڦڦڪاوه توه دان ڦڦڪاوه
ڦداتغ دان سڪلين مريڪ مڦير يڦ بلاڪ سته سميله ڪڦيرق مڪ بڪند ڦون مڦوره
ڪڦڊ لقسمان مڪ لقسمان ڦون مڦادڦ مڪ تيته بڪند ڪڦڊ لقسمان بايڪله لقسمان
ڦرتموڪن ڪيت دغن يڏڦرتوان ڦيرق ڪارن ڪيت داتغ اين بوڪن داتغ هندق
برجاهت ملاينڪن ڪيت هندق منچھاري جالن موافت جوڪ ارڪين مڪ لقسمان
ڦون بر تڦڪوه بارغ سڦوله هاري اڪن مڦيري تاهو ڪهولو ڪڦڊ يڏڦرتوان ڦيرق تله

ایتقون دکمالیکنځ کغد یشدثرتوان بسر اوله کمفني اڅکریس دغن تیاد سوات
ثرجنجین کمدين درغد ایت مک سلطان محمود ثون منیتکهن اڅکو مودا انتق
داتوه نمکوڅ یغ ممکڅ ریو انتارا سبلوم برسلسي ثراتوران بچارا ددالم تانه
جوهر دمکینه اداځ.

شهدان مک بکند ثون سمايله دتانه لیفک دان براف لماځ ایت
مک داتقله یشدثرتوان مودا راج علي دري قولو سینتن ماسق کلیفک برسما
دغن انقند راج سید ثتراځ یشدثرتوان سلاڅور ستله سمفيله کلیفک مک لالوله
برتمو دغن اذند بکند یشدثرتوان بسر ستله اي برتمو مک بر بچاراله دولي
یشدثرتوان بسر دغن فدک ککند یشدثرتوان مودا راج علي ددالم لیفک ایت
شهدان مک تیاداله فقیر این منداثت بچاراځ انتارا راج ۲ کدوا ایت کمدين
دري ایت مک یشدثرتوان مودا ثون منتا دیريله کغد اذند یشدثرتوان بسر سلطان
محمود هندق کسلاڅور برتمو دغن فدک اذند یشدثرتوان سلاڅور سرت ممباوا
انقند راج سید کغد فدک اذند یشدثرتوان سلاڅور دان یبرسما ۲ دغن
یشدثرتوان مودا کسلاڅور ایت فرتام ۲ اذند راج سلیمان دان توان سید محمد
جمبول دان انچي. عبدالله انتق ثفکاوه ثندستي دان توان حج محمود ستله
سمفيله کسلاڅور ارکین مک برتموله دغن فدک اذند یشدثرتوان سلاڅور ددالم
کغد ایت مک دولي یشدثرتوان مودا ثون تفکل دسلاڅور دغن انقند راج سید
دان راج سلیمان دان توان سید محمد جمبول دان انچي. عبدالله لالوله اي
برلایر قول کقولو ثینغ دري قولو ثینغ مک بکند ثون کماليله دلیفک تیاد سفکه
لاکي دنکري سلاڅور شهدان مک اکن ثرکارادولي یشدثرتوان مودا سمايم ددالم
سلاڅور ایت مک یشدثرتوان سلاڅور ثون مپوره کمالک منتا ثر با یقکن دغن کفني ویلند
ایت مک منریماله کمفني ویلند اکن ثر با یقکن انتارا یشدثرتوان مودا دغن کمفني
ویلندا ارکین مک تیاداله براف لماځ دسلاڅور ایت مک یشدثرتوان مودا ثون
مندا دیريله کغد اذند بکند یشدثرتوان سلاڅور هندق برلایر ثرکي کقولو سینتن
مسمبیل انقند بکند یغ تفکل دثولو سینتن ایت مک لالو برلایر کسینتن ستله
سمفيله کقولو سینتن ایت لالوله کمالی قول کسلاڅور حتی مک دودقله اي
دلاغت تیاد براف لماځ دلاغت مک لالوله بکند ثنده کموار مک سمايله اي دموار
دمکینه روايتش دولي یشدثرتوان سلاڅور براثکت کلیفک ستله سمفي کریو مک
دولي یشدثرتوان سلاڅور ثون برهنتي دریو کمدين درغد ایت مک اذند بکند راج
جعفر ثون داتغ کریو مفادث فدک ککند دولي یشدثرتوان سلاڅور حتی مک تیاد
براف لماځ دریو مک دولي یشدثرتوان سلاڅور دغن فدک راج جعفر مک یشدثرتوان
سلاڅور سرت فدک اذند راج جعفر ثون براثکت کلیفکي ستله سمفي کموار مک
دولي یشدثرتوان سلاڅور سرت فدک بکند یشدثرتوان بسر ثون داتقله مسمبوت سري
فدک ککند یشدثرتوان سلاڅور لالو دباواځ ماسق کدالم لیفک شهدان مک دولي
یشدثرتوان سلاڅور ثون سمايله ددالم لیفک نیاد براف انتاراځ مک یشدثرتوان

دغن اورغ تيموجغ فون داتقله دري لاروت مك سكلينن ايت فون سمايله ددالم
 سلاغور دغن دولي يشفرتوان برهما ۲ دان تياد براف لمان انتارا
 دودق ددالم سلاغور شهدان مك اتوسن درقد راج اچيه فون داتقله كسلاغور
 منتا بنتو كارن ايئون برقرغ دغن اورغ دوسن كمدين درقد ايت مك دولي
 يشفرتوان سلاغور فون مپوره فدك ادند راج مودا دان ككند اورغ تيموجغ دان فلكاوه
 فماتغ ستله ايت مك برلايرله فدك ادند بكنند فركي كنكري اچيه دغن سكلين
 مريك ايت بيراف لمان دلاوه مك ايئون سمفيله كنكري اچيه دغن راج مودا
 ايت حتى مك برتموله دغن راج اچيه ددالم كغد ايت تياد براف لمان سمفي
 كنكري اچيه راج مودا شهدان مك راج مودا فون گريقله تياد براف هاري لمان
 گريغ مك راج مودا فون مفكته دنكري اچيه مك دقبوركن دايه ايت جوگ تياد
 دباوا كمبالي كسلاغور دان سكلين اورغ سلاغور فون كمباليله ماسيغ ۲
 قولغ كسلاغور دمكينله اداڻ.

القصة مك ترسيوتله فركتانن تتكل ماس دولي يشفرتوان بسر سلطان
 محمود كمبالي دري ملاك كړيو مك ددالم فد ايئون مك بكنند فون سمايله
 دريو مك داتقله اورغ ويلانون مقادف دولي سلطان يشفرتوان بسر محمود
 موهنكن ويلندا يغبړوه لوجي دتنجوغ فينغ ايت هندق ديامقن مك دبركن اوله
 بكنند سلطان محمود تله ايت مك لالوله ديامق دتنجوغ فينغ اوله ويلانون ايت
 مك ويلندا فون الهله لالو لاري فركي كملاك كلكين مك دولي يشفرتوان بسر
 فون منغلكن ريو لالو فركي كليغك برپوه تمقت اد ستفه برپوه تمقت دبولغ
 ماسيغ ۲ دغن اختيارن كمدين درقد ايت مك ويلند فون داتقله قول دري ملاك
 ماسق كړيو شهدان مك دودقله قول دتنجوغ فينغ برپوه لوجي دان كغد ماس
 ايت دولي يشفرتوان بسر فون براغكت دري ليغك لالو كفاهغ لالوله كترغكانو
 تله سمفي كترغكانو مك بكنند سلطان فون برتموله دغن ننډا بكنند يشفرتوان
 كچي لالوله بر بچاراكن فرداميكن دغن ويلندا ايت مك مفاكوله ننډا بكنند درقد
 اي مېچاراكن دمكين ايت شهدان مك بكنند فون براغكتله كلور دري ترغكانو
 لالو كفاهغ دري فاهغ لالوله كمبالي بكنند كليغك مك سمايله يشفرتوان بسر
 سلطان محمود فون منتيله بچارا ننډا بكنند يشفرتوان بسر كچي ترغكانو مك
 تياد جوگ بچارا ايت مك دولي يشفرتوان بسر فون مپورهله كسلاغور كغد ككند
 بكنند دولي يشفرتوان سلاغور منتا بچارا فربايقن انتارا كمفني ويلندا دغن
 بكنند يشفرتوان بسر سلطان محمود ددالم انتارا ايت كلكين مك يشفرتوان
 سلاغور فون مپوره كملاك كغد كرنډور ملاك اكن حال بچارا فربايقن انتارا
 كمفني ويلندا دغن يشفرتوان بسر اداله كيرا ۲ دوا تيك كالې يشفرتوان سلاغور
 مپوره كملاك اكن ممتا بچارا فربايقن ايت مك تياد جوگ كمفني ويلندا ماو
 منريما فربايقن ايت مك ددالم انتارا ايت كلكين مك كمفني انگريس فون داتغ
 مغميل ملاك لالوله كړيو ستله سوده داميلن ملاك دان ريو مك فركارا ريو

ارکین مک اینله روایت یدفرتوان سلاخور سمایم دفاغ مک ددالم فد
ایتفون مک دولی یدفرتوان سلاخور بر بچاراله دغن فذک ادند راج مودا دان
سید جعفر دان سکل انق راج بوکیس یقاد دفاغ سرت اورغ فادغ اکن
بر بچارا هندق کمالی ملهکر سلاخور بر جانل دارت هایس بچارا مک یدفرتوان
سلاخور فون برسیف سرت مریک سکلین لالوله مودیق کهولو فادغ ستله
سمفی لالو بر جانل کسلاخور تله سمفی کهولون سلاخور لالو هیلیر ککوالا
سلاخور تله سمفی ککوالا مک دولی یدفرتوان سلاخور فون براغت مک ددالم
ایت جوک نایک کفر ماتغ دری تیرم بورق ستله سمفی کرومه ففکاوه فماتغ ایت
مک دولی یدفرتوان فون بر تیته کغد ففکاوه فماتغ اکن میوره ملهکر بوک کغد
مالم ایت جوک ارکین مک ففکاوه فماتغ فون بر تفکو کغد مالم ایسقله فاتک
ملهکر کارن انق بوغن بایق یفتیاد تاهو اکن دولی یدفرتوان سمایم دفاغ
مالم ایت تیاد ملهکر کغد وقت صبح مک یدفرتوان فون بر تیته میوره ممکل ففکاوه
توه شهدان مک ففکاوه توه فون داتغ مفادق بکند کفماتغ مک هاریفون مالمه
مک یدفرتوان فون براغت میبرغ دغن فذک ادند راج مودا سید جعفر دان
سکل اورغ بایق دان ففکاوه کدوان ایت لالوله نایک کیوکت ملهکر مک تیاداله
دافت کغد مالم ایت حتی مک دولی یدفرتوان اندور کفماتغ دان سکلین اورغ بایق
فون بر بچاراله هندق ملهکر قول مک ددالم فد ایتفون مک ویلنداقون لاریله ای
منفکلکن بوک ایت کغد وقت دینهاری سکتیک مک هاریفون سیفله دان بهاروله
دکتهوی ویلندا ایت سوده لاری کلکین مک دولی یدفرتوان سلاخور فون براغتله
دغن فذک ادند راج مودا دان سکلین اورغ بایق ایت مک دولی یدفرتوان سلاخور
فون سمایمله دیوکت دان فذک ادند راج مودا فون سمایم دتنجوغ کمیدین درفد
ایت مک کفل دری ملاک فون داتغله قول بر تفکو دلاوه سلاخور دوا بوه کفل اداله
کیرا ۲۱ لمان بر تفکو ایت امفت بلس بولن ماس ایتوله براس مامل ددالم سلاخور
هرک لیم گنتغ ساتو رغکتیت دان سیره قول مامل دان ایکن
لاوه فون ماملله ارکین مک کنتغله امفت بلس بولن بر تفکو دلاوه
سلاخور ایت مک فیتور فون داتغله کسلاخور سرت کفل بایق دری
ملاک لالوله بر بچارامک دمنتا اوله ویلندا دوا فوله امفت فوکارا هندق دتاروهن
ددالم فوجنجن ایت شهدان مک تیاداله تر تفکوغ اوله دولی یدفرتوان سلاخور
اداله کیرا ۲۱ تیک فوکارا یغ بوله دتفکوغ اولهن یدفرتوان ایت مک تیاداله دافت
فقیر مشتهوی اکن فوکارا ایت ستله سوده مک لالوله دامی ستله ایت مک
فیتور فون کمالیله کمالک دان یدفرتوان سلاخور فون سمایم دسلاخور دغن
فذک ادند راج مودا دان توان سید جعفر دان سکل اورغ بایق مک دولی یدفرتوان
فون منیتهکن ففکاوه توه مشبیل فذک ادند راج سلامه دفاغ دغن انقند سکلین
یدتفکلکن دفاغ تتکل بکند براغت ملهکر سلاخور مک سکلین فون داتغله
کسلاخور کمیدین درفد ایت مک بند بکند دان ککند بکند تفکو بر لاکي استری

سوده دولي يشفرتوان ايت مشكت مك سكل اورغباق ايتئون كمباليله
 كموار لالو بمباوا دولي يشفرتوان بسر كمبالي كړيو مك تتكل يشفرتوان سلاغور
 تورن دري رمبو كسوفي بارو لالوله كباتغ تيك تله سمفي كباتغ تيك مك ددغون
 تلوه كتافغ سوده اله اوله ويلندا دان ايهند بكنند يشفرتوان مودا فون تنتوله
 مشكتش دتلوه كتافغ كمدين درفد ايت مك دولي يشفرتوان سلاغور دان
 فذك اندد راج مودا فون مشندوركن اورغ سلاغور سكلين اركين مك دولي
 يشفرتوان سرت اندد راج مودا دان سكل اورغ بايق ايتئون كمباليله سلاغور
 دان تياد براف لمان ايت مك سمفيله سلاغور حتى مك كفل دري ملاك
 فون داتقله اي سلاغور اداله كيرا ۲۱ سميلن دغن سلوب دان كيچي
 دان فنجاب راج محمد علي سرت سيد علي اديق براديق اد دوا بلس يوه
 مك لالوله دلفكرن سلاغور ددالم كغد ايتئون مك لالو براندور كهولون سلاغور
 شهدان مك اورغ قاسر بندهره فون بيلوت مملكت سيد علي موديق سرت سردادو
 ستله ايت مك قشهادان فون الهله مك يشفرتوان فون مودقله كهولو سلاغور
 لالو برجالن كاكي كيرنم دان اداله بكنند راج مودا فون داتغ دري بلاكغ اركين
 مك برتموله دبرنم لالو برجالن دولي يشفرتوان سلاغور دان فذك اندد راج
 مودا دان سيد جعفر فركي كفاغ شهدان مك تفكو راج امفون دان اروغ
 تيموجف لاي استري فون برجالن كاكي كفيرق كمدين درفد ايت مك يشفرتوان
 سلاغور فون سمفيله كفاغ لالو هيلير كفكن مك برتموله دغن داتوه بندهره
 فاهغ تتكل سوده اله سلاغور مك كفل يغ ملفكر سلاغور ايتئون كمباليله
 كملاك لالو كړيو ملفكر ايتله چترا مك برغرغله ددالم ريو براف انتاران
 مك ريو فون الهله تتكل ماس ايت راج علي انق داينغ كمبوجا منجادي يشفرتوان
 مودا ددالم ريو كغد ماس ايت اله ريو يشفرتوان علي فون كلورله دري دالم
 ريو لالو برلاير فركي كسكودانا دان مموت نكري دسان تياد براف لمان
 دسكودانا ايت مك داتقله فول لفكر ويلندا دري بتاوي مك سكودانا فون الهله
 مك يشفرتوان مودا راج علي فون برجالنله كلاور مك كرايغ توليه فون داتقله دري
 بوكيس لالو برتمو دغن يشفرتوان مودا دلاور تياد براف لمان دلاور مك لالو برلاير
 كفولو تمبلن لالو كفولو سينتن ستله ايت مك سمايله يشفرتوان مودا دفولو
 سينتن ايت ادفون فركاران كرايغ توليه ايت مك تتكل برتمو دغن يشفرتوان
 مودا دلاور ايت مك ددودكشن اوله بكنند دغن انقند راج ستي فترامرحوم
 مشكت دتلوه كتافغ يشر نام فقيران سوت ويچاي شهدان تتكل ماس اله ريو
 اوله ويلندا ايت مك يشفرتوان بسر سلطان محمود تفكلله ددالم ريو سرت راج
 توه انچي اندق شهدان مك ويلندا فون دودقله ددالم ريو بر بوت لوجي دتنجوغ
 فينغ كمدين درفد ايت مك يشفرتوان بسر سلطان محمود فون براغتله كملاك
 بر بچارا تياداله فقير داث مروايتكن بچاران راج ۲ ايت ستله سوده مك دولي
 يشفرتوان فون كمباليله دري ملاك فولغ كړيو.

مک انتارا بر بوت کو به مک اورغ ملاک فون کلورله ملغکر لالو بر فرغ د باتغ تیک
 تیاد بر اف جم بر فرغ ایون لاریله مک دافته ترکرت سئورغ مک دودقله فول
 بر کو به د باتغ تیک شهدان کغد ماس ایت جوک کفل یغ ملغکر ریو ایت کمبالی
 کم دین درغد ایت مک یشدفر توان سلاغور فون براغتک کریو بر کاکف تیک فوله
 اورغ دری ملاک هندق سیلاکن ایهند بکنند یشدفر توان مودا کملاک کارن اورغ
 سلاغور فون سوده بر فرغ د ملاک حتی مک تیاد بر اف انتارا یشدفر توان سلاغور
 ددالم ریو مک لالوله براغتک کملاک سرت دغن فدک ایهند یشدفر توان مودا
 دان فدک انتقد یشدفر توان بر دان فغاوه فندستی دان سکل اورغ بایق یشدالم
 ریو سته سملی کمور مک یشدفر توان بر فون دتکلکن دموار اوله فدک ایهند
 یشدفر توان مودا دان یشدفر توان سلاغور لالوله کتلوه کتافغ بر سما ۲ دغن ایهند
 یشدفر توان مودا دان سرت اورغ بایق کم دین دری ایت مک یشدفر توان مودا فون
 بر تیه میوره بر بوت تمثت دتلوه کتافغ سرت میوره فغاوه فندستی ملغکر سابق
 سرت دغن اورغ بایق مک سابق فون دافته سته ایت مک یشدفر توان سلاغور فون
 محفل اورغ سلاغور امثت لیم فوله اورغ فرکی کتلوه کتافغ سبب هندق بمبلهکن
 کنایقکن بر یشدفر توان بر هندق دباوا کباتغ تیک تیاد لاس سته ایت مک
 لالوله داتغ لفکر دری ملاک مک کنایقکن ایت فون کنا تمیق دغن فلورو مریم
 مک فنهله دغن ایر تیاداله تر باوا لاکی کم دین دری ایت مک دولی یشدفر توان
 سلاغور فون براغتکله کمبالی کباتغ تیک مندافتکن سکلین اورغ سلاغور یشد باتغ
 تیک سرت ادند راج مودا شهدان مک فدک ایهند یشدفر توان مودا فون تفکله
 دتلوه کتافغ سرت دغن سکلین اورغ ریو مک دولی یشدفر توان مودا فون سما یله
 دتلوه کتافغ دان یشدفر توان سلاغور فون سما یله د باتغ تیک سرت میورهکن
 اورغ بایق ملغکر یغ سبله بارت ملاک مک یشدفر توان مودا فون میورهکن ملغکر
 یغ سبله تیمور ملاک دمکینه فقر اغن راج ۲ ایت انتارا بیر اف لمان دمکین مک
 یشدفر توان سلاغور فون براغتک مودیق کر میو لالو بر استری اکن چچو یشدفر توان
 راج عالم کم دین درغد ایت مک یشدفر توان سلاغور فون تیاد بر اف لمان در میو
 بر استری مک ایفون براغتک هیلیر فول کسوغی بارو سته ایت مک تلوه کتافغ فون
 دلفکر اورغ ملاک کارن بنتون فون تله داتغ دری بتاوی اداله سمیلین بوه کفل
 بایق لالوله دلفکر تلوه کتافغ سرت دنایقکن سردادو تر لالو بایق دری فر نو
 مک دگشپاله کو به یشدفر توان مودا ایت سما ی مک دیتیهکن اوله یشدفر توان
 سوره مقاموق اکن فقلیما ۲ دان سکل یشاد حاضر بر سما ۲ دغن دولی یشدفر توان
 مک ددالم کغد ایت تلوه کتافغ فون الهله دان دولی یشدفر توان مودا فون شهیدله
 ارکین مک اورغ لفا فون کمبالیه کر حمة الله تعالی دان سکتیک ایت جوک مک
 دایغ سلشکغ فون متیله دان فقلیما تولیغ فون متیله.

مک تیاداله فقیر این فنجفکن چتران لاکی کارن بایق لاکی یشلا من سرت
 دولی یشدفر توان مودا ایت شهید دتلوه کتافغ دان کم دین درغد ایت مک تتکل

سمعی کفاهع ایت مک برتموله بکند دشن ایهند بکند یشدفرتوان مودا تیاد براه
لماں دفاهع ایت لالو منتادیری کفد داتوه بندهرا لالو ای برلایر برسا ۲
دشن انقند بکند یشدفرتوان بر کمالی کریو کمیدین دری ایت مک سمعیله ای
ددالم ریو مک بکند فون برپوت استان دفلو بیرام دیوا دان سبوه لاکي بکند
برپواتکن استان انقند بکند یشدفرتوان بر دسوهی کالغ بر اداں.

ارکین مک سمایمله بکند دشن انقند بکند ایت سلطان محمود یشدفرتوان
بر ددالم ریو مک تیاد براه لماں فغیران سوت ویجای فون کرچان ددالم
ریو مک فڈک ککند یشدفرتوان سلاغور فون مفکتله ددالم ریو لالوله مپوره
میری تاهو کفد فڈک ادند یشدفرتوان سلاغور سوده مفکت کمیدین درفد ایت
مک انقند بکند یغیرنام تفکو تفه راج ابراهیم مفکتی فڈک ایهند بکند کرچان
ددالم سلاغور برگلر سلطان ابراهیم یشدفرتوان سلاغور دان انقند بکند یغیرنام
راج تالا مک دجادیکن ککند یشدفرتوان سلاغور راج مودا کلکین مک سمایمله
یشدفرتوان سلاغور دوا برسودرا ددالم نکری سلاغور دان مرنتهکن ددالم نکری
سلاغور اداں.

القصه مک ترسبوتله فرکتانن فغیران سوت ویجای منجادی راج مودا
ددالم نکری ریو مک داتله سبوه کفل دری بکلا مپاوا اثیون برلایره دتنجوغ
فینغ شهدان مک تیبا ۲ داتله کفل ویلندا دری ملاک لالو دفرغش دکوالا ریو
مک الهله کفل ایت اوله ویلندا مک نحوذا کفل ایت دپاوان مودیک کفلو باین
مک دایکوتن لالو دامیلش کفل ایت اوله ویلندا مک لالو دپاوان کمالک کمیدین
درفد ایت مک یشدفرتوان مودا فون مفیکوت کلور کفل ایت مک لالوله سمعی
کموار سرت دشن اورغبايق ددالم کفل ویلندا فون داتغ کموار سبرمعمل ادفون
یغ داتغ ایت سپورابغ نماں دشن کفیتن ملایو مفادف دولی یشدفرتوان مودا
سرت بر بچارا مک تیاداله فقیر مفتھوی حال بچاراں راج ۱۲ ایت ستله ایت مک دولی
یشدفرتوان مودا فون کمالیله کریو سرت اورغ بايق ۲ سکلین کمیدین درفد ایت مک
داتله فون کفل دری ملاک منفقو کوالا ریو تیاد بیراف هاری ای دکوالا ریو مک
اوله یشدفرتوان مودا دکلوریله دشن بیراف فنجاجب دری دالم ریو ایت لالو برفرغ
دکوالا ریو بیراف هاری ای برفرغ مک تیاد جوگک تیواسن انتارا کدوان فیهق
ففرانن ایت دان فد ماس ایت جوگک مک یشدفرتوان سلاغور سلطان ابراهیم دشن
فڈک ادند راج مودا سلاغور کلور دری سلاغور کمالک سرت داتوه ۲۰ ففکاوه یغددالم
سلاغور دان سکلین اورغ بايق ۲ مک ایفون سیفکه درمو برتمو دشن ففھولو یغ امقه
سوکو ددالم رمبو ایت شهدان مک دولی یشدفرتوان سلاغور فون بر بچاراله فدس
دشن ففھولو یغ امقت سوکو ددالم فدس ایت ستله هابس بچاراں مک یشدفرتوان
سلاغور فون برائکت دشن فڈک ادند راج مودا سرت اورغبايق لالو کلور دری
فدس فرکی کوهی بارو مک دسیتوله برپوت تمقت کمیدین دری ایت مک لالوله
کباتغ تیگک تله سمعی کباتغ تیگک مک برپوتله کوبه بر دباتغ تیگک ایت

فون بهاروله داتغ کارن بکند ایت سیفکه دفیرق لالو براستری اکن انق راج
مودا دفیرق ایت.

القصه مک ترسبوتله فرکتانن فرغ ددالم نکری قدح بیراف لمان مک لالو
الهله نکری قدح توجه هاری سهاج لمان فرغ ایت شهدان مک اکن حالن
فغیران سوت و بجای فون دودق ددالم نکری قدح ادیق برادیق دغن یشدفرتوان
سلاغور دان تفکو راج سید دان سولیواتغ دان سکلین اورغباق تیاد براف
لمان مک لالو کلور دری دالم قدح برلایر کمربوه دان سبوه کفل لاری لفس
تتکل کلور دری قدح ایت مک دی فون مقاموق ماتی انچی طاهر دان ابش فون
لوک یشیرنام انچی جاوا ارکین مک کفل ایتفون لفسله برلایر فولغ کنکری کلیغ
کمدین دری ایت مک فغیران سوت و بجای فون ماسق کمربوه سرت یشدفرتوان
سلاغور دغن سکلین اورغباق دان تفکو مشکو فترا دان تفکو بوغا لاکي استری
ایت فون سرت جوک برسمما ۲ دغن یشدفرتوان سلاغور کلور دری قدح سمفی
کمربوه تیاد براف لمان دمربوه لالو برلایر کبرنم شهدان مک سمفیه کبرنم
ایت مک ایفون برهنتیه دبرنم سکلین کمدین دری ایت مک یشدفرتوان سلاغور
فون کمالیه کسلاغور دغن فدک اذند فغیران سوت و بجای سرت ممباوا مشکو
فترا ماسق کسلاغور دان توه کولغ فترا تفکل دبرنم دغن انقند اغکو غه لاکي استری
دغن تفکو بوغادان فترا توه کو مشکو فترا یغ فرمفوان ددودقکن دغن فترا یشدفرتوان
سلاغور یشیرنام تفکو تفه راج ابراهیم کمدین دری ایت شهدان مک فغیران
سوت و بجای فون مندودقکن انقند راج سلامه دغن فترا ککند یشیرنام راج تالا فترا
ایت کمدین درقد مفهوینکن انقند راج سلامه دان تیاد براف لمان مک
فغیران سوت و بجای فون برلایرله دری سلاغور لالوله سمفی کمئتوه تیاد ای
ماسق کفلمبغ دری منتوه مپبرغ کمفواوه مک لالوله نایک زیاره فد مقام توان
بسر ممفواوه تیاد براف لمان مک فرکی ملفکر سکودان کمدین درقد ایت مک سورة
دولی یشدفرتوان مودا دری ریو فون داتغ منجمقوت کارن بکند ساغت کریغ مک
ددالم کفد ایت بلوملاکی داتغ مریک یشدسوره ایت کبالی حتی مک یشدفرتوان
مودا دا یغ کمبوجا فون مفکتله دریو کمدین درقد ایت مک داتغ قول سورة دری ریو
کممفواوه مفتاکن دولی یشدفرتوان مودا سوده مفکت کریمه الله تعالی مک فدماس
ایت جوک فغیران سوت و بجای براثکت برسمما ۲ مریک یغ دسوره ایت لالو
برلایر کفاغ ستله سمفی کفاغ ارکین مک سورهن ایتفون لالوله برلایر کریو
مک فغیران سوت و بجای فون سیفکه دفاغ لالوله نایک برتمو دغن داتوه
بندهارا تن عبدالمجید کمدین دری ایت مک فغیران سوت و بجای فون دلنیک
اوله داتوه بندهارا ددالم نکری فاهغ منجادی راج مودا ددالم ریو شهدان مک
یشدفرتوان بسر سلطان محمود فون مندر ایهند بکند اد دفاغ مک یشدفرتوان
بسرفون براثکتله دان راج عبدالصمد فون فرکیله جوک برسمما ۲ دغن بکند دان
داتوه شهنذر بوغیغ فون فرکی جوک مفیرثکن بکند ایت لالوله برلایر کفاغ تله

سوت و بجای فون برتمو دغن ککند بکند یدفرتوان سلاخور لالو مندودقکن
 انقند راج علي دغن انقند راج فتوه یشبرکلر تفکو بر ارکین مک ففیران سوت و بجای
 فون ممباوا ککند بکند یدفرتوان سلاخور سرت انقند راج ابراهیم یشبرکلر تفکو
 تله کمبالی کریو ستله ففیران سوت و بجای سمفی کریو دغن ککند دان انقند
 ایت لالو مقادف دولی یدفرتوان مودا مک برتموله انتارا ککند کدوا دان
 انقند بکند شهدان مک تیاد براف لماں ددالم ریو مک ففیران سوت و بجای فون
 بر بچاراله دغن ککند بکند یدفرتوان مودا هندق مندودقکن انقند راج ابراهیم دغن
 انقند راج اندود کمیدین دری ایت مک دولی یدفرتوان مودا فون موافت دغن ادند
 یدفرتوان سلاخور دان ففیران سوت و بجای لالوله دکھوینکن انتارا انقند کدوا
 ایت کمیدین دری ایت حتی مک دولی یدفرتوان سلاخور فون برموهنله کقد ککند
 بکند یدفرتوان مودا مک لالوله دولی یدفرتوان سلاخور براغت کمبالی کسلاخور
 دان انقند راج ابراهیم فون تفکله ددالم ریو کلکین مک یدفرتوان سلاخور فون
 برلایرله کمبالی دری ریو ستله سمفی کسلاخور مک دولی یدفرتوان مودا فون
 سمایم مننتی ادند بکند ففیران سوت و بجای ستله یدفرتوان سلاخور فون
 کمبالی مک ففیران سوت و بجای فون کمبالیله کاندراگیری تیاد براف لماں ددالم
 اندراگیری لالو براغت کسلاخور تله سمفیه کسلاخور مک دولی یدفرتوان سلاخور
 فون برلفکله لالو برلایر کنکری قدح ستله سمفی کفیرق مک ففیران سوت
 و بجای فون سیخه دفرق ماسق سکالی مننتی دتلوه فددا مک اداله کیرا ۲
 توجه هاری لماں دتلوه فتاده ایت شهدان مک برفتراله سئورغ لاکي ۲ مک
 دنمای راج جعفر تیمغ ۲ نن یأت راج لاوه ستله ایت مک ففیران سوت و بجای
 فون برلایرله کنکری قدح براف لماں دجالن مک ایفون سمفی کبتاغو شهدان
 مک ففیران سوت و بجای فون برهنیتله دبتاغو دغن سولیواتغ سرت دغن اورغبایق ۲
 سکلین مک انتارا ایت سوره میورهله کدالم قدح فرکی داتغ جالن فرایقاتن
 فرجنجن ستیا اورغتوا ۲ مک ددالم فد ایت مک مفکیرکن جنجیله اورغ قدح ستله
 ایت مک لالوله برفرغ دغن کوبه بتاغو فون تیاد جوگ برتیواس کمیدین مک لالوله
 نایک کدرات برجالن کاکي ملفکر کوبه بتاغو ایت سهاری ایت جوگ دلفکرث
 مک کوبه بتاغو ایتفون الهله اوله اورغ سلاخور کلکین مک یغ نایک سولیواتغ
 سرت اورغبایق مک لاریله اورغن کلورستر مک سوله فون ماتنی دان نخودا
 اورغ بوکیس سئورغ ماتنی برنام لالوله کمیدین دری ایت مک سولیواتغ سرت
 اورغبایق فون برجالنله کلور ستر ستله سمفی کلور ستر لالو مپبرغ کفکالان
 کائل لالو لفسوغ کسفوغ تفکو بوغا کمیدین مک بهاروله هیلیر ککوالا مک کوالا
 فون اله مک لالو دپوک رنتی کوالا مک سکلین فراهو فون ماسقله کدالم
 سوغی ستله ایت مک لالو مودیق ستفه تفکل دکوالا ستفه مودیق ارکین مک
 مرمسله سکل اورغ ۲ ایت دان تتکل کفل کلیغ بهارو داتغ کیرا ۲ سلس بوه
 کفل سکلین ایت دافت بلاک کمیدین درفد ایت مک دولی یدفرتوان سلاخور

اداله کیرا ۲۱ انم ڦوله ڦنجاڅ سمځي سراتس دغن راج نکارا دان سکل رعیت سیځاڦورا ڦون سرتاله دغنځي مک دننتي ۲ دسیځاڦورا کمډین دري ایت مک داتوه ڦځکاوه ڦندستي ڦون داتغ دري سلاڅور مک برتموله دسیځاڦورا لالو دتاهن اوله راج اسمعیل ڦراهوڻ اي منتا بچارا کغد داتوه ایت اي هندق مځادځ یځدڦرتوان مودا کښان کدالم ریو تنافي سهاج نیتن ایت هندق میړغ نکري ریو جوا ارکین مک داتوه ڦندستي ڦون منځکلکن ڦراهوڻ دسیځاڦورا مک اښون ماسق کدالم ریو برسمن ستله سمځي اي کریو لالو مځادځ دولي یځدڦرتوان مودا موهنکن ڦنجاڅ کباوه دولي یځدڦرتوان بارغیغ اد ددالم ریو ایت شهدان مک دولي یځدڦرتوان مودا ڦون مځرنیاکن ڦنجاڅ اداله کیرا ۲۱ دوا ڦوله بوه باځن دان بکنده سندیری ڦون براځکت کسیځاڦورا برسما ۲ دغن داتوه ڦځکاوه ڦندستي ستله سمځي کسیځاڦورا مک لالوله برځرغ دتانه میره اداله کیرا ۲۱ دوا هاری کښکاڻ برځرغ مک راج اسمعیل ڦون لاریله دان ڦراهوڻ راج عبدالله ڦون ددافتله اوله اورغ ریو مک ترلالوله باځی ماتي اورغ سیک مک سولیواتغ ڦون دسوره اوله دولي یځدڦرتوان مځمیل ڦځیران سوت ویجای کاندراکیری ستله سمځي سولیواتغ مک ڦځیران سوت ویجای ڦون داتغ برسما ۲ دغن سولیواتغ ستله سمځي کبورو مک راج اسمعیل لاری حتی مک برتموله ڦځیران سوت ویجای دغن راج اسمعیل دپورو مک تیاد دڦځاڻ کارن اورغ سوده لاری مک ڦځیران ڦون لالوله اي برلایر کریو برسما ۲ دغن سولیواتغ لالو ماسق کدالم ریو کمډین دري ایت مک سولیواتغ ڦون دتیتهکن اوله دولي یځدڦرتوان مودا مځباوا انقند راج اندود دان راج یوسف کسلاڅور مک تنکل سوده مځکت یځدڦرتوان بسر سلطان سلیمان مک چند بکنده سلطان احمد ځیرگلر یځدڦرتوان بسر ددالم نکري ریو ککنده بکنده سلطان محمود ایځتون مځکه ڦول کلکین مک سلطان محمود ایت ڦون لاځي کچیل مک سمایم ددالم استان احمد یځدڦرتوان مودا برسما ۲ دغن بندا بکنده ڦځکو هیتم کلکین مک سولیواتغ ڦون مځباوا راج اندود دان راج یوسف کسلاڅور سمځي کباتو موسغ مک ریوۍ ڦون تورنله لالو ڦراهو سولیواتغ ڦون نایکله کباتو لالو ڦچه دان راج ۲ کدوان ایځتون برلفس ککوالا لیځکي مک تیبا ۲ داتغله جاځک ۲ ملاک دوا بوه لالو دځرغ راج کدوان ایت مک دامیلخ ڦراهوڻ کدوا راج ۲ ایت دباواڻ ماسق کلاک شهدان مک راج ۲ کدوا ایت دباواڻ سولیواتغ کسلاڅور کمډین دري ایت مک ڦځیران سوت ویجای ڦون دتیتهکن دولي یځدڦرتوان مودا ڦرگي کلاک مځچاراکن هرت راج اندود دان راج یوسف سرت دغن ڦراهوڻ ددالم کغد ایت مک ڦځیران سوت ویجای ڦون ڦرگیله کلاک سرت دغن ڦځکاوه ڦندستي تله سمځي کلاک مک ڦځیران سوت ویجای ڦون بریچاراله ددالم ملاک ایت مک لالوله دڦولځکنځ سکل هرتاڻ انق راج کدوان ایت دان ڦراهوڻ دان مان یغ تیاد مک دځنتیځ سکلین ایت ستله سلسي درځد ڦرکاراڻ ایت ارکین مک ڦځیران سوت ویجای ڦون برلایرله کسلاڅور تله سمځي کسلاڅور مک ڦځیران

القصه مك ترسبوتله فركتانت يثدثرتوان مودا دايف كمبوجا تتكل
 سمايم ددالم ريو كمبالي دري قدس تباد براف لماث ايت شهدان مك
 داتقله كيچي دري ملاك دسوره اوله كورندور ملاك منفكو هوتغ دولي يثدثرتوان
 بسر سلطان سليمان كغد بكند تتكل فرغ دنكري سيك بلنجا كمفني ملفكر
 ليفكي كلكين مك دولي يثدثرتوان مودا فون مفهمفكنن راج ۲ ملايو دان داتوه
 تمكوغ ستله بر كمفوغ سكل راج ۲ ايت مك دولي يثدثرتوان مودا فون بر تيته
 كغد سكل راج ۱۲ ايت اف بچارا راج ۲ ملايو دان اورشكاي ۲ تمكوغ اكن حال هوتغن
 مرحوم بسر اين كغد كمفني ويلندا ايتله دي داتغ منفكو اف بچارا مك جواب سكل
 راج ۲ ملايو دان داتوه ۲ تمكوغ افاله هندق دبايركن ملاينكن فوغل كغد دولي
 يثدثرتوان بچارا مك تيته دولي يثدثرتوان مودا كغد سكل راج ۲ ايت بكيما
 جكلو اد يغ چاكف بمباير هوتغ مرحوم ايت اف بچارا مك جواب سكل راج ۲ ايت
 دان داتوه تمكوغ دغن موافت سكل راج ۱۲ ايت دغن داتوه تمكوغ اف بچارا ملينكن
 بارغ سيف يغ بمباير ايت ايله يغ مرنهكن ددالم تانه جوهر اين شهدان مك تيته
 يثدثرتوان مودا بايكله كتاله اكن بمباير هوتغ مرحوم ايت مك يثدثرتوان مودا فون
 بر تفكوه لماث امث بولن اكن بمبايرن كمدين دري ايت مك ويلندا ايتفون كمباليله
 كملاك مك سميله لماث تيك بولن كامفتن مك ويلندا فون داتقله لالو منريما
 فووتغ كغد دولي يثدثرتوان مودا اكن حال هوتغ مرحوم ايت تيك فوله تيك ريو
 امث راتس ليم فوله توجه رغت ستله ايت مك راج اسمعيل اتق راج بواغ فون
 داتغ كرو لاري دري سيك اله اوله ويلندا دغن راج عالم هندق ماسوق كرو تباد
 دبري اوله دولي يثدثرتوان مودا كارن سبب موه كمفني كارن بوگيس سوده
 بر بايك دغن ويلندا شهدان مك دسوره اوله داتوه بندهارا فركي كسينتن
 ستله ايت مك لالوله راج اسمعيل برلاير كسينتن مك دولي يثدثرتوان مودا
 فون دودقله دريو ببراف لماث مك داتقله خبر دري سيك مشتكن
 اغكو فون دايف تيجه استري يثدثرتوان راج عالم فون سوده مفكت دسيك
 ادند بنگد يثدثرتوان مودا سباف دان سبند مك يثدثرتوان مودا فون هندق
 براغت كسيك فركي زياره كغد قبور ادند بنگد ايت ستله سيفله مك دولي
 يثدثرتوان فون براغتله فركي كسيك ستله سفي ككوانتن مك تباد
 دبري ماسق كدالم سيك اوله راج محمد علي كارن اي كراجان ددالم نكري
 سيك كارن راج عالم سوده مفكت مك سبب تباد دتريمان ماسق كسيك
 كارن تاكوت داتغ سورت فتنه مشتكن دولي يثدثرتوان مودا براغت كدالم
 سيك ايت بوكنن هندق بايك ها هندق مپرغ نكري سيك جوگ نيتن
 ايت جاغنه دتريم سهفك بر بويي مريم ددالم سيك تاوكن برياله افني ددالم
 ريو ايتوله سببن ستله ايت مك دولي يثدثرتوان مودا فون لالوله برياليت كرو
 كمدين مك تتكل ماس ايتوله راج توه برلاير كغلمبغ بمباو بندان كلور دري
 ريو اركين مك قد ماس ايتوله راج اسمعيل اتق راج بواغ داتغ دري ترغكانو

اورغيسر ۲ فيرق مېاوا دي ستله سمغي كسلاڅور مك يښدډرتوان سلاڅور څون دطابلكن اوله اورغ سلاڅور سكلين برسما ۲ دغن اورغ ۲ سر فيرق ديدالم سلاڅور كلكنين مك جاديله يښدډرتوان سلاڅور شهدان تيا د براف لماڅ ايت مك يښدډرتوان كراجان ديدالم سلاڅور ايت مك داتغله سورة يښدډرتوان قدح كسلاڅور هندق مېنغ انقند بگند دغن انقند يښدډرتوان قدح يښبرنام سلطان عبدالله كمدين درقد ايت مك لالوله دتريمان اوله بگند دغن موافقت سكل اورغيسر ۲ يغ تيك سوكو سرت دغن اورغبايق شهدان مك برجنجيله تيك بولن اكن داتغ كسلاڅور سلطان عبدالله سرت دغن اورغبايق ۲ دان راج ۲ قدح دان هلبالغ قدح اكن داتغ مغيرڅكن سلطان عبدالله ايت كسلاڅور اكن كهوين دغن څترا بگند يښدډرتوان سلاڅور حتى مك سمغيله جنجين ايت تيك بولن مك سلطان عبدالله څون داتغله كسلاڅور دغن توه كو مفكو څترا توه كو لغ څترا دان تفكو څه ايت تفكو امت دوالاكي استري دغن تفكو بوغا څتراكلان دان انجي او نوه دان داتوه لقسمان قدح سكلين ايت مېاوا سلطان عبدالله كسلاڅور اكن كهوين ددالم سلاڅور دغن څترا سلطان صالح الدين شه يښدډرتوان سلاڅور كمدين درقد ايت تيا د براف لماڅ ددالم سلاڅور دودق كلكنين مك ممولاه يله فكرجان برجاك ۲ امقت څوله هاري دان امقت څوله مالم برسوكا ۲ن ماكن مينوم سيغ مالم اوله يښدډرتوان سلاڅور اكن مفاوينكن انقند بگند دغن راج قدح سلطان عبدالله مك بكرجاليه كير ۲۱ تيك بولن لماڅ مك لالوله دكهوينكن اوله بگند انقند كمدين دري ايت مك اداله سلطان عبدالله قدح دودق ددالم نكري سلاڅور تنكل سوده كهوين اداله كير ۲۱ ييك امقت بولن لماڅ شهدان مك ايڅون برمونهله كغد ايهند بگند يښدډرتوان سلاڅور مك دبتركن اوله ايهند بگند ايت مك سلطان عبدالله څون كمباليله كنكري قدح تله سمغي كقدح مك دودفله ددالم نكري قدح ببراف لماڅ مك ايڅون كمباليله كسلاڅور څول مك لالو برتمو دغن ډدك ايهند يښدډرتوان سلاڅور دڅفكور كارن دولي يښدډرتوان سلاڅور څركي برماين ۲ كڅفكور اركين مك سلطان عبدالله څون سوده برتمو دغن ايهند بگند لالوله برلاير كسلاڅور ډدك ايهند تفكل لاكي دڅفكور برماين ۲ ستله سمغي سلطان عبدالله كسلاڅور لالو مفادڅ بند بگند تفكو څوان كمدين دري ايت يښدډرتوان سلاڅور څون كمباليله دري څفكور تيا د براف انتاران سلطان عبدالله دودق ديدالم سلاڅور مك ايڅون برمونهله كغد دولي يښدډرتوان سلاڅور هندق كمبالي كنكري قدح دباوا اوله لقسمان مك برجنجيله سلطان عبدالله قدح دان لماڅ ايت تيك بولن جوا ستله ايت مك ايڅون داتغ مفادڅ ايهند بگند مك جكلو تيا د داتغ ددالم تيك بولن مك سودهمنه شهدان مك دلفسكن اوله يښدډرتوان سلاڅور ستله ايت مك سمغيله سكارغ اين مك سلسيله انتارا لاكي استري سلطان عبدالله دغن تفكو سر څتران دولي يښدډرتوان سلاڅور انتهى الكلام.

کریغ تیاد براث لمان انتارا ایت مک داتغ سورت ایت مشتاکن تفکو راج دبارو فون تله مکت ددالم سلاخور مک دثرو تکی اوله اورغ خرندا مک دماسقن ددالم خرندا ستله ایت مک دباوا اورغ کفدس خرندا ایت مک دولی یدفرتوان مودا فون برسیقله هندق براثکت برلایر کریو سرت ممباوا خرندا تفکو راج دبارو ایت ستله سقیله کریو دولی یدفرتوان مودا ایت مک لالودتنامکن خرندا تفکو راج دبارو دبتاغن برسمما ۲ دغن فدک ایهند مرحوم بتاغن سلطان سلیمان مندر شه عالم کمین دري ایت مک دولی یدفرتوان مودا فون هندق بروه استان دلفکالان رام بارو ماسقن راسوقن ایت بلوملاکی بردیری کلکین مک تفکو راج حج فون کلور دري دیو فرکیله کلیفکی دغن تیک بوه کاکف یغ مشیرغکن تفکو راج حجی ایت فانداه انجی اوکغ نماں سبوه کاکف دان انجی سرق سبوه کاکف مک تفکو ایت سبوه فمایغ منجادی تیک بوه کاکف مک دودقله تفکو راج حجی ایت دلیفکی تیاد براث لمان ایت مک دسوره اوله سلطان جمبی جمفوت کجیبی ستله ایت مک لالوله تفکو راج حج فرکی کجیبی ستله سقیله تفکو راج حج ایت کجیبی مک لالوله مفادف سلطان جمبی کمین دري ایت مک راج حجی فون ددودقکن اوله سلطان جمبی دغن انقند بکند راتو مس ستله ایت مک تفکو راج حج ایتفون دکر نیای کمر اوله سلطان جمبی اکن انقند بکند فغیران سوت و بجای مک فغیران سوت و بجای فون دودقله ددالم نگری جمبی تیاد براث لمان ایت دیدالم جمبی مک فغیران سوت و بجای فون برموهنله کلور دریدالم جمبی فرکی کاندراگیری ستله سقی دانندراگیری مک لالوله براستریکن انقند راج بسر اندراگیری شهدان مک دودقله ای دانندراگیری تیاد براث انتارا ایت مک فغیران سوت و بجای فون کلورله دریدالم اندراگیری لالو کرتیه سرت برفرغ دغن راج هجو دان راج بایغ سکتیک فرغ مک راج هجو دان بایغ فون الهله مک فغیران سوت و بجای فون کمالی کاندراگیری لالو بروت نگری دکوالا چیناکو ستله ایت مک فغیران سوت و بجای فون دودقله دکوالا چیناکو حتی سوره مپورهله قولغ فرکی کریو کفد ادند کدواں ایت دان دمکینله جتران.

القصه مک ترسوتله فرکتانن تفکو راج سلاخور ستله ای کمالی مک دولی یدفرتوان مودا کریو مک ببراث لمان انتارا ایت مک تفکو راج سلاخور ایتفون براثکت فرکی برما ۲ کلفکور دیدالم فد ایت شهدان مک کدشارانله کفد دولی یدفرتوان فیرق بهوا اداله تفکو راج سلاخور دلفکر ستله ایت مک دسوره اوله یدفرتوان فیرق فرسیلاکن کدالم فیرق مک تفکو راج فون براثکت ماسوق کدالم نگری فیرق مک برتموله تفکو راج سلاخور دغن یدفرتوان فیرق ددالم فد ایت مک تفکو راج سلاخور فون دلنتیک اوله یدفرتوان فیرق دکمر سلطان صالح الدین شه یدفرتوان سلاخور سرت دنوبتکن کمین درفد ایت مک یدفرتوان سلاخور فون براثکت کمالی کسلاخور سرت دغن

ملینکن کفد دولی توانکو جوگ مک تیتہ دولی یدفثرتوان بسر مان عدت یغ ہندق
 دفاکی اولہ راج حجی این کارن دوا عدت سواتو عدت مرحوم مفکت دسوغی
 بارو دان سوات عدت مرحوم مفکت دکوت یشمان ہندق دفاکی اولہ راج
 حجی مک سبہ تفکو راج حجی ایت عدت مرحوم مفکت دسوغی بارو
 ایتولہ عدت دان یغ کفد مرحوم مفکت دکوت ایت عدت بارو سبب دولی تونکو
 سودرا برسودرا لہ کورغ تیاد مفاث کارن یغ کفد مرحوم دسوغی بارو ایتولہ
 عدت یغ فرجنجین سبہ ستیا شہدان مک تیتہ یدفثرتوان بسر بایکلہ
 کمیدین درفد ایت مک راج تفکو سلاخور دان داتوہ ففکاوہ دان ففکاوہ مودا دان
 داتوہ سولیوانغ فون تلہ برلایر دری سلاخور دغن سکل اورغ سلاخور تلہ
 سبیلہ کیورو مک برتولہ تفکو راج دبارو دان سکل ففلیما اورغ ملاو دغن
 تفکو راج سلاخور سرت دغن اورغ سکلین یسبرسا ۲۱ دغن تفکو ایت مک
 لالولہ برہدافن فنجاجب سلاخور دغن فنجاجب اورغ ریو ایت ددالم فد ایت
 مک دولی یدفثرتوان بسر فون مپورہ مہمبوت انقند بکنند راج دبارو سرت دغن
 تفکو راج سلاخور دغن سکلین اورغتوا ۲۱ یغ دانغ دری سلاخور تیتہ دسورہکن
 ماسق کدالم ریو کمیدین دری ایت ارکین مک سکل مریکیت فون
 ماسقلہ کدالم ریو برکمفوغ ستلہ سودہ مک دولی یدفثرتوان بسر فون برتیتہ
 محفل تفکو راج سلاخور نایک دان تفکو راج حجی دان سکل مریکیت فون
 نایکلہ مفادف دولی یدفثرتوان بسر مک سلطان سلیمان بدرالعالم شہ فون
 برتیتہ کفد تفکو راج سلاخور دان تفکو راج حجی دان سکل اورغتوا ۲۱ فکاوی
 سلاخور دغن سکل اورغ بایق ایت کلکین مک ادالہ حاضر مریک یسکدوا فیہق
 ملاو دان بوگیس دودق مک یدفثرتوان بسر فون ممولفکن فرنتہ بچارا سکلین
 کفد اورغ بوگیس شہدان مک منریمالہ بوگیس ایت ستلہ سودہ مک لالولہ برتیتہ
 سلطان سلیمان مندرشہ عالم فون مپورہ مہماج دعا سلامت مک منادہ تاغٹن
 کلاغیت کتاٹ امین سکل اورغ بوگیس دان اورغ ملاو مک اینلہ اداٹ فرہواتن
 ملاو دان بوگیس کمیدین مک تیتہ دولی یدفثرتوان بسر کفد تفکو راج سلیمان
 سلاخور دان تفکو راج حجی بایکلہ سکل راج ۲ فرگی کلیشکی مہمبوت راج مودا
 فولغ کریو سرت انقند بکنند راج دبارو فون دتیتہکن اولہ فدک ایہند بکنند برسما ۲
 فرگی کلیشکی مہمبیل راج مودا دغن ککنند کدوان مک راج ۲ کتیکان فون برلایرلہ
 کفدس سرت دغن اورغتوا ۲۱ دان اورغ بایق ۲ سکلین تلہ سبیلہ کفدس ایت
 شہدان مک سکل راج ۲ ایت مفادفلہ دولی یدفثرتوان مودا کمیدین دری ایت
 مک تفکو راج سلاخور دان تفکو راج دبارو فون برلایرلہ کسلاخور سرت اورغٹن
 سکلین دان دا یغ تومیک فون اد سرتا ستلہ سبیلہ کسلاخور مک راج ۲ کدوان ایت
 دان سکل اورغ بایق ۲ حتی مک تیاد براف لمان دیدالم سلاخور راج ایت
 کمیدین مک دانقلہ سورت ریو مفاٹکن دولی یدفثرتوان بسر سلطان سلیمان
 مند شہ عالم سودہ مفکت تنکال ماس ایت مک تفکو راج دبارو فون تہ لاکي

اورغيسر ۲۰ ويلندا يغدېدالم ملاك ايت اد سبوه گدوغ دلور فنتو تلفكيرا اركين
 مك دسيتوله فرتوان سرت راج ۲ ايت كارن دور ويلندا سرت اورغيسر ۲۰
 برتمو ديدالم گدوغ ايت بر بچارا سرت برجنجي ستيا بوگيس دغن كمفني
 ويلندا تله سوده بر بچارا ايت دان برستيا مك كمدين دري ايت مك دولي
 يغدرفرتوان فون براغت مكبالي گفدس ستله سمفي گفدس شهدان مك تفكو
 راج سلاغور فون كمبالي كسلاهور سرت سوليواتغ دان سكل اورغنتوا ۲۱ دان
 اورغ يايق ۲ سكلين مك دولي يغدرفرتوان مودا فون سمايم ففدس تباد
 براف انتاران كمبالين اورغ سلاغور ايت مك تفكو راج حجي فون برلايرله فركي
 كرو تله سمفي ككوالا سلت تيوغ مك تفكو راج حجي فون برتمو دغن
 وئكف مك لالوله دامبيل اوله تفكو راج حجي وئكف ايت مواتن اداله كيرا ۲۱
 ستفه مك فراهون فون تباد بوله موت لافي ستله ايت مك لالوله تفكو راج
 حجي ايت فركي كرتيه مضميل ادند راج مينه دان راج حليمه دان سكل انق
 بوگيس يغدسوره اوله يغدرفرتوان ترغكانو كلور دري ريو مك تتكل سوده دليغكي
 يغدرفرتوان مودا دلفكر اوله ويلندا برسما ۲ دغن ملايو مك اي كمبالي كرو لالوله
 دسورهن سكل انق ۲ بوگيس كلور دريدالم ريو شهدان مك يأتوله يغامبيل
 اوله راج حجي ايت دباوان كمبالي گفدس تله سمفيله تفكو راج حجي
 ايت گفدس دان ادند كدوا ايت دغن سكل انق بوگيس ايت مك دودقله اي
 دغس دغن دولي يغدرفرتوان مودا كمدين دري ايت مك تفكو راج حجي فون
 برسيفله هندق فركي فون كرو ستله ايت مك ايفون برلايرله كرو برسما ۲
 دغن راج توه دان انجي اندوق كمدين مك فكو راج سلاغور فون فركي جوگ
 كرو برسما ۲ سرت دغن سوليواتغ دان ففكاوه توه دان ففكاوه مودا دان
 شهبندر نهودا تفولي دان سكل اورغ ۲ سلاغور دان كمدين درفد تفكو راج
 حجي برلاير دري سلاغور كلكين مك فركارا راج حجي دان راج توه برلاير دري
 فدس كرو تله سمفيله تفكو راج حجي ايت كرو لالوله ماسق كدالم ريو
 شهدان مك سكل راج ۲ ملايو دان سكل ففليما ملايو سكلين هندق بلاك ممديل
 تفكو راج حجي ايت مك تباد داندككن ايت ملاينكن دلايركنن جوگ بولغ
 ليفكي ايت هفك سمفي كيتاغن برنتاغن دغن استان دولي يغدرفرتوان
 سر (مك بهاروله دلايوه بولغ ليفكي ايت مك تباد دبئركن اوله دولي يغدرفرتوان
 سر سرت ممديلله تفكو راج حجي ايت اركين) مك بگندفون برتيتيه مپوره ففكل
 تفكو راج حجي ايت نايك كدات مفادف دولي يغدرفرتوان سر مك تيتيه
 دولي يغدرفرتوان سر كفدان ايت اف كهندق راج حجي داتغ اين دان هندق
 كمان فركي مك سمبه تفكو راج حجي ايت فاتك اين سهاج هندق مفادف
 كباوه دولي توانكو سبب لماله سوده تباد فاتك مفادف مك اينله فاتك داتغ
 مفادف كلكين مك تيتيه دولي يغدرفرتوان سر كفد تفكو راج حجي اف بچاران
 راج حجي سكارغ اين مك سمبه راج حجي ايت تباد بچارا فاتك اين

کمدين مك بر بچاراله راج ۲ ايت مپوره لغكر فرشتك قول سته ايت مك دلفكر
 اوله مريكنيت سكلين مك اله قول فرشتك ديدالم كقد ايت مك ويلندا فون مپورغ
 دامى مك دتريماله اوله دولي يقدفرتوان مودا سته مك لالوله بردامى مريكنيت
 مك اداله كيرا ۲۱ فرغ ايت سمبيلن بولن لماث برفرغ لالو بردامى كمدين دولي
 يقدفرتوان مودا فون كمباليله سرت دولي يقدفرتوان رمبو دان سكل راج ۲ دان
 سكل اورغباق ۲ كرمبو شهدان مك راج عالم فون برمونه كقد ككند بكنند
 لالو كمبالى كباتو بهارا دان تفكو راج سيد فون كمباليله كسلاخور دشن سكل
 اورغ سلاخور فون كمدين مك دولي يقدفرتوان فنده دري رمبو هيلير كقدس لالو
 منخاننكن راج اندود دان تفكو راج حجي فون بايككه درفد لوكان ايت لالو
 دودقكن دولي يقدفرتوان دشن انقند اشكو راج فيرق ديدالم نكري قدس مك تنكل
 ماس ايت دولي يقدفرتوان بسر سلطان سليمان فون اد اي داتغ كلاك
 دري ريو دقكل كارن ديدالم ملاك هندق بر بچارا شهدان مك سلطان سليمان
 فون محفل سوليواتغ سرت تفكو راج سلاخور كلاك دان فكاوه سكين دان
 داتو شهندر نخودا تقولي دان سكل اورغ توه ۲ ددالم سلاخور فركي كلاك
 تباد سفكه قدس كمدين دري ملاك مك لالو نايك برتمو دشن دولي يقدفرتوان
 بسر دبوغاري سته ايت مك بر بچاراله دشن ويلندا دان دولي يقدفرتوان بسر
 دان سوليواتغ كلكنين مك تباداله فقير متهوي بچاران ايت كارن ديدالم اووم
 تباد ( ) مك سوليواتغ سرت تفكو راج سلاخور دان سكل اورغ سلاخور
 فون كمباليله كقدس برتمو دشن دولي يقدفرتوان مودا قدس كمدين درفد ايت
 مك دولي يقدفرتوان مودا فون براغكتله كسلاخور برسم ۲ دشن سوليواتغ دان
 تفكو راج سلاخور دان سكل اورغتوا ۲ سكلين دري قدس دان انقند راج اندود فون
 اداله سرت دان تفكو راج حجي فون اد جوگ برسم ۲ كسلاخور دشن ككند
 بكنند سته سمفي كسلاخور دولي يقدفرتوان مودا سرت دشن انقند بكنند راج
 اندود دشن انق سوليواتغ يقيرنام انجي ليجه كمدين مك تفكو راج حجي
 فون برلايرله كنكري اسهان مك برتموله دشن يقدفرتوان اسهان شهدان مك
 تفكو راج حجي ايتفون مبلي سلوب لاير سيرغ سبوه لالو دباواث كمبالى
 كسلاخور تله سمفي كسلاخور ايت مك فراهمو ايتفون دوتوهن دان دفر بوتن فنجاب
 مك ايتوله يقدنماي اوله تفكو راج حجي بولغ ليفكي سته ايت مك دولي
 يقدفرتوان مودا فون سمايم دسلاخور مك تباد براف لماث ايت مك دولي
 يقدفرتوان مودا فون براغكت كمبالى كقدس برسم ۲ دشن تفكو راج سلاخور
 دان سوليواتغ دان فكاوه توه دان فكاوه مودا دان دا ۱۰ شهندر تقولي
 دان تفكو راج سيد تفكل منكو سلاخور تله سمفي كقدس دان تباد براف
 لماث ايت كلكنين مك دولي يقدفرتوان مودا سرت سوليواتغ دان سكل راج ۲
 ايتفون براغكتله كلاك فركي دامى سرت بر بچارا دان اداله كيرا ۲۱ دوا بلس
 هاري دودق دتلكيرا ايت كمدين مك بهاروله كلوار كارن دور ويلندا سرت دشن

مک اي فون داتقله ملفکر دغن باریس فون نایکله دري تنجوغ سري ارکین مک
تفکو راج حجی فون مقامله لالو لوک سدیکیست تفکو راج حجی ایت دان فتری
اورغ مندورافون متیله لالو ترکرت مک لیفکیفون الهله لالولاری ککونغ رمبو کمیدین
دری ایت دان تیاد براف لمان انتارا ایت مک دولی یفدرفوتوان مودا فون برستیاله
دغن راج رمبو دغن یفدرفوتوان راج علی سرت ففهلون یغ امفون سوکو ایت
کمیدین دری ایت سودله سغه ستیا دان برکاوو دره سکلین راج ۲
ایت دان ففهلو ۲ سکلین دغن بوکیس یغاد سکلین دلیفکی ایت ارکین مک
بربچاراله اکن تورون ملفکر کمالک مک اداله کیرا ۲ لیم بلس هاری لمان درمبو
اندور لاری ایت مک لالوله تورون ملفکر کمالک سته سغی کمالک مک هاری
ایت جوک دلفکر دلفکر لالو دباکر دلفکر ایت مک متیله ففلیما دایغ
مدو یفبرنام لامندغ لالو ترکرت دتلفکیرا کمیدین دری ایت مک بریوت کو به فو
دکلیفغ مک دسیتوله دولی یفدرفوتوان مودا سمایم دان راج رمبو فون بریوت
سبوه کو به منجادی دوا بوه کو به بسر دکلیفغ کو به بوکیس سبوه دان کو به
اورغ رمبو ساتو کمیدین مک دسوره دولی یفدرفوتوان مودا سرت راج رمبو ملفکر
فرغکت مک فرغکت فون اله سته ایت مک لالوله کبویک چینا شهدان مک بوکیت
چینا فون اله تیک کالی بوکیت چینا دلفکر دان کتیک کالین اله جوک کمیدین
درقد مک سما بوه فو دلفکر لالو کتلوه کتافغ مک سما بوه فون اله جوک
سرت دغن تلوه کتافغ مک دولی یفدرفوتوان بالک ککولیفغ دان تیاد براف لمان
ایت مک تفکو راج سید فون داتغ دری سلاغور ارکین مک راج عالم فون داتغ
دری باتو بهرا مک راج کدوان ایتفون داتغ مینتو دولی یفدرفوتوان مودا کمیدین
دری ایت مک راج یفکدوان ایتفون نایکله ککولیفغ تله سغی مک برتموله دغن
دولی یفدرفوتوان ادند بکند کدوان ایت کمیدین مک داتقله سورت دری رمبو
مفتاکن انقند بکند تله مفکه کمیدین یفبرنام راج لیفکی کمیدین درقدایت مک یفدرفوتوان
مودا فون براغکت کسبالی کریمو ارکین مک ادند بکند راج سیدایت دتفکلکن دکو به
دان راج عالم فون بریوت سبوه کو به مک منجادیله تیک کو به دکلیفغ مک سفنگکل
دولی یفدرفوتوان مودا براغکت کریمو ایت مک داتقله فو لفر دری ملاک سبب
بنتون ایت سوده داتغ دری بتاوی کمیدین مک دکفوغن کو به تیک بوه ایت
ترالو باقی اورغن لیم بقسا اورغن یغاداغ ایت فرتام ۲ ویلندا سرت سرانی
کدوا سولدادو بالی دان کتیک مندورا سرت بوکیس دان کامفتن چینا
دان کلیسان ملاو شهدان مک سکلین ایتفون رافتله فو کو به تیک بوه ایت
مک دغن تقدیر الله تعالی منولغ اکن همیان ایت تیاد جوک تیواس مک تیاداله
ترکیرا ۲ لاگی اورغ یغ ماتی دان لوک سولدادون ایت مک سغاتو چفیو اداله
سکیرا جکلو دکندر اورغ دوا تیک کندران باقن ایت یغ تفکل کلکین مک دولی
یفدرفوتوان فون براغکت فو دری رمبو تورون کللیفغ مک سامیله دکو به دغن ادند بکند
راج سیند دان راج عالم سرت سکلین انق ۲ بوکیس یغ دری سلاغور دان یغدلیفکی

تیمون کلکین مک راج عالم فون اله اوله راج بواغ سرت ولندا دان یغدثرتوان بر
 مک راج عالم فون داتغ برسمغن کلیفکی هندافتکن دولی یغدثرتوان مودا مک
 دبری اوله ککنده بکنده فراهو دوا بوه لالوله فرکی راج عالم کباتو بهرا کمیدین دری
 ایت مک دولی یغدثرتوان بر فون کلیفکی ممنا سنجات جوهر یغدهاوا کلیفکی
 مک جواب یغدثرتوان مودا تیاد سنجات جوهر دباوا کلیفکی این هان سنجات
 بلین کیت سندیری دان لاگیفون کیت دودق دتانه جوهر جوک ستله ایت
 مک تن بواغفون کمبالیه کریو دان یغدثرتوان کچی ترغکانو فون اد داتغ دری
 ترغکانو کریو ستله ایت مک بر بچاراله دیدالم ریو مفتاکن هندق مپسوت دولی
 یغدثرتوان مودا کلیفکی مپاوا کمبالی کریو ستله ایت مک دیاجقله تفکو راج
 حجی کلیفکی ارکین مک تفکو راج حجی فون فرکیلده برسمما ۲۱ دغن یغدثرتوان
 کچی برلایر سرت دایغ تومیک کمیدین ستله سمفی کملاک مک
 برهنهتیه دملاک مک تفکو راج حجی ایتفون دتفکل یغدثرتوان کچی کملاک مک
 تفکو راج حجی هندق دتفکل دملاک انچی اوال داتغ دری ملاک مپسپکن
 تفکو راج حجی فون تیاد ماو نایک کملاک حتی مک کدغارانه خبرن کلیفکی
 کغد دولی یغدثرتوان مودا تفکو راج حجی هندق دتفکل دملاک انچی اوال داتغ
 دری ملاک مپسپکن کپاوه دولی یغدثرتوان مودا وقت عیسا کمیدین مک یغدثرتوان
 مپوره ممفلک تفکو راج سلاغور دان سولیواتغ دان ففکاوه مسکین تشکل ایت سکلین
 اورغ سلاغور فون اداله دلیفکی شهدان راج سلاغور فون نایکله سرت سکلین اورغ
 سلاغور کمبالی کغد مالم ایت جوک مک دولی فرتوان فون بریتیه کغد تفکو
 راج سلاغور کتان بایکله فرکی امبیل راج حج ایت قد مالم این جوک جکلو
 تیاد دامبیل قد مالم این بیسو هاری هندقله دتفکل اوله ولندا خبرن ایتوله
 اورغ داتغ دری ملاک دم ددغورن دمکین مک تفکو راج سلاغور فون تورنله
 کفراهون سرت دغن سولیواتغ دان ففکاوه لالو برسیف سمغن تله سوده مک لالوله
 برکاپوه سکل اورغ سلاغور مالم ایت جوک سمفی کتنجوغ کلیغ مک تفکو راج
 سلاغور فون مپوره سبواه سمغن منجاری فراهون ادند ایت ددالم کغد ایتفون مک
 برتموله دغن اورغثیت فراهون تفکو راج حج دتولو جاوا مک دسپسپکن اورغ ایت
 کغد تفکو راج حجی مفتاکن ککنده راج تفکو راج سلاغور اد دتنجوغ کلیغ ستله ایت
 مک لالو دسورهن بوغکر ساوه فراهون ستله سده مک لالوله برلایر کلیفکی دان تفکو
 راج سلاغور دغن سکلین اورغ سلاغور فون کمبالیه کلیفکی ارکین مک تفکو راج
 حجی ایتفون سمفیه کلیفکی کمیدین مک ایسی هارین اورغ سلاغور سکلین فون
 برلایرله کمبالی کسلاغور دباوا اوله سولیواتغ سرت تفکو راج سلاغور دغن بچارا
 سولیواتغ جوک اداله کیرا ۲۱ دوا هاری برلایر سکلین اورغ سلاغور فون
 کمبالیه شهدان مک کفل دری ملاک فون داتغله اد دوا پلس بوه کفل سرت
 سلوب دان فنجابج دان یغدثرتوان کچی دان دایغ تومیک فون اداله کیرا ۲۱
 امثت فوله کچیل دان بر دان اداله کیرا ۲۱ تیک هاری تیک مالم دکوالا لفکی

براڻگت ڪسلاڻور مہمبوت دولي يڏفرتوان مودا سبرمول اد فون يڃ مغيرڻڪن
 اڪنديان ايت تن عبدالقاهر دان تن سبتو دان فڻڪاوه توه دان تن عبدالجميل دان
 فڻلپما بڻسو قد هجڙه سريو سراسس ليم ڦوله انم تاهون قد تاهون زي قد انم ليڪور
 هاري بولن ربيع الاول دان قد هاري اٺنين قد همڻر تڙه هاري براڻگت هيلير
 ڪوالا ڪمدين درڦد ايت مڪ انجي. ڪافه ڦون مڃاوا ڪفال سيلواتڻ ڪريو مڃاڏ
 دولي يڏفرتوان قد مالم خميس دان قد انم هاري بولن ربيع الآخر قد هجڙه ايت
 جوڪ ڪمدين درڦد ايت مڪ دولي يڏفرتوان بسر ڦون براڻگت ڦرڪي ڪڦولو
 ڦڦهوڄن مڃاير قول شهدان مڪ مڃاوا اتقند بگند دان سڪلين ايسي اسٽان
 قد بولن ربيع الآخر دان قد سڦوله هاري بولن مڪ اڌاله بگند ايت ڪمبالي
 دري مڃاير قول ڦولڻ قد اسٽانڻ قد امٽ بلس هاري بولن دڻن سلامت سڦرنڻ
 جوڪ قد هجڙه ايت جوڪ ڪمدين دري ايت مڪ سي اندود دسولا قد دوا ڦوله
 سمپيلن هاري بولن ربيع الآخر ستله سوده مڪ ڦرڪيله ڪترڻڪانو دايرڻڪن
 اوله داتوه سيوا راج دان مهاراج دندا قد توجه بلس هاري بولن جماد الاول
 دان قد هاري ثلاث ڪلڪين مڪ دولي يڏفرتوان ڪچي. ڦون سمپيله ڪترڻڪانو مڪ
 مڻگت يڏفرتوان مودا دايع علي يڻرڪلر مرحوم مڻگت ڊڪوت دان ڪمدين دري
 ايت مڪ جادي راج مودا اتق تفڪو راج تڙه يڻرنام دايع ڪمبوجا شدان مڪ
 دلنتيڪ ديدالم نڪري سلاڻور ستله ايت ڪمبالي ڪريو مڪ منجادي يڏفرتوان
 مودا مڪ تباداله براڻ انتاران ايت مڪ دولي يڏفرتوان مودا ڦون ڪمبالي قول
 ڪسلاڻور دري ريو سرت مڃاوا تفڪو راج حجى ڦترا مرحوم مڻگت ڊڪوت تله سمڻي
 ڪسلاڻور تفڪو راج حجى ايت لالو دودڦڪن دولي يڏفرتوان مودا دڻن
 انجي. ايشه اتق تفڪو ڪلان مودا يڻرنام انجي. اونو دان تباد براڻ لمان اي
 برسما ايت مڪ انجي. ايشه ڦون ڪمبالي ڪرحمة الله تعالى تله ايت مڪ تفڪو راج
 حجى ايفون براستريڪن انجي. سڃق اتق تفڪو راج اماران شهدان مڪ دولي
 يڏفرتوان مودا دايع ڪمبوجا ڦون ڪمبالي ڪريو ڪمدين مڪ تباد براڻ لمان دريو
 ايت مڪ براڻگت ڦول ڪسلاڻور لالو دودڦ دڻن ڪوڦيڪ راج اوسه انجي. ايه نماڻ
 ستله ايت مڪ دولي يڏفرتوان مودا ڦون براڻگت ڪمبالي ڪريو انتارا دوا ڪالي
 دولي يڏفرتوان مودا اولڦ ۲ ڪسلاڻور مڪ سمايله دالم ريو ڪمدين مڪ برسلاهن
 دولي يڏفرتوان بسر سلطان سليمان دڻن يڏفرتوان مودا ديدالم ريو ڪارن
 دري سبب ڦڦراڻن راج بواڻ اتق راج ڪچي. دڻن سودران راج عالم
 ديدالم نڪري سيڪ ايت مڪ اڌاله راج بواڻ ايت لالو اي ڦرڪي ڪريو منٽا بنتو
 ڪڦد رولي يڏفرتوان بسر شهدان مڪ سلطان سليمان ڦون ڦرڪيله مڃتو ڪيڪ
 سرت ولندا ملاڪ مڪ تباد دڻرڪن له دولي يڏفرتوان مودا اڪن سلطان
 سليمان ڦرڪي منولڻ راج بواڻ برڦرڻ ستله ايت مڪ دولي يڏفرتوان مودا ڦون
 ڪلور دري ريو ڦرڪيله ڪليڻڪي دڻن اتق استرين ايت ارڪين مڪ دودڦله اي دليڻڪي
 دان يڃ تفڪل لاڪي ديدالم ريو ايت هاڻ تفڪو راج حجى سرت بوڪيس ۲ يڏسوشي

مودا اندراکيري براغت دري اندراکيري ليم هاري بولن جمادالآخر دان
 قد هجرة سريو سراتس ليم فوله ليم تاهون دان قد تاهن جيم اركين مك دثرتوكن
 الله سبحانه وتعالى بكنند دغن راج مودا اندراکيري قد ليم ليكور هاري بولن
 جمادالآخر قد هاري احد قد هجرة سريو سراتس ليم فوله تاهون.

سبرمول ادثون يقدثرتوان براغت دري دوري كريبو مباوا راج مودا
 اندراکيري ايت كقد سهاري بولن رجب قد ماس ايتوله انقد بكنند راج حوا
 گريغ دان قد هجرة ايت جوگ دغن كرناالله سبحانه وتعالى راج حوا فون صحتله
 اركين مك بكنند فون منتهكن داتوه سيوا راج كسلاشور مهموه راج مودا كقد هاري
 جمعت قد تيگ بلس هاري بولن شعبان قد هرة ايت جوگ داتوه سيوا راج
 كمبالي كريبو قد بولن ذالقعیده مك راج مودا لاكي دثيرق تباد بكنند فولغ دان
 قد هجرة ايتوله دولي يقدثرتوان مودا ايت مالهكن نكري ثيرق دمكينله ادا.

صاحب الحكايت مك كات يغامقون چترا اين اد فون فرمولان براس مهل
 ديدالم نكري ريو ايت قد هجرة سريو سراتس تيگ فوله سميلن تاهن شهدان
 مك يايتوله مول ۲ مهل براس دان سمييله كقد هجرة سريو سراتس ليم فوله انم
 تاهون ماهلن براس ددالم ريو كمدين دري ايت مك راج جينل انق راج فنجغ
 كمبالي كرحمة الله تعالى قد فرمولان تاهون زي سوله هاري بولن محرم قد مالم
 خميس دان وقتو عيشا قد هجرة سريو سراتس ليم فوله انم تاهون مك
 اداله راج مودا اندراکيري دريو ايت انم بولن سوله هاري مك راج جينل فون
 هيلغه منفلكن نكري يغ فنا كمبالي كنكري يغ بقا كمدين دري ايت مك كهوين
 يقدثرتوان مودا اندراکيري يغيرنام راج گمبو دغن اغكو دائم يغيرنام تن اوومه
 سودارا بكنند يغ مگت دكوالا فاهغ كقد دوالافن بلس هاري بولن محرم قد
 فرمولان تاهن زي دان قد هجرة سريو سراتس ليم فوله انم تاهن دان قد تاهن
 زي قد مالم جمعت.

سبرمول ادثون قد ماس ايت يغ ديدالم نكري ريو يغ برسم ۲ دغن بكنند
 ايت فرتام ۲ داتوه بندهره توه دان اورغكاي راج اندرا بشو دان
 داتوه سيوا راج دان يقدثرتوان كچي دان تن سولغ مودا دان تن فاسغ دان
 تن ابو سيد دان تن علي دان تن ابو دان تن حسن دان انق راج يغيرنام دايع
 كمبوچا دان انق راج مودا كلان يغيرنام راج سيد تقاتي تباد برسم ۲ دودق
 ادثون قد ماس ايتو دولي يقدثرتوان مودا لاكي دثيرق قد هجرة ايتوله كاوان راج
 متكه انق بكنند سلطان برلاوان دغن تن تيغه جندان راج توه دايع منفق قد
 هجرة ايت جوگ قد دوا فوله ليم هاري بولن محرم وقتو مغرب كمدين مك يايتوله
 دولي يقدثرتوان مودا فولغ كاندراکيري قد هجرة سريو سراتس انم فوله انم تاهن
 دان قد تاهن زي شهدان مك بولن دتفكف راهو دان ايتوله راج مودا اندراکيري
 فولغ دان كقد هاري اربع برلاير كمدين درقد ايت مك تن راج ابراهيم فون

قد هجرة سريو سراتس ليم قوله امثت تاهون دان قد تاهن ها دان كمدين دري
 ايت مك فثكاوه سكوني فون ماتي تتكل كمبالي دري اندراگيري قد بولن
 رييع الاوال قد هجرة سريو سراتس ليم قوله امثت تاهن دان قد تاهن ها كمدين
 دري ايت مك دولي يقدفرتوان بسر فون هندق منورنكن كنيافكن قد دوا بلس
 هاري بولن جمادالاوال دان قد هاري اربع قد هجرة ايت جوگ كمدين درقد ايت
 مك مهاراج دندا دان انجيء سدو دتتهكن اوله بكند فركي كترغكانو قد تاهن ها
 قد توجه ليكور هاري بولن جمادالاوال قد هاري خميس كمدين دري ايتو مك
 مهاراج دندا دان انجيء سدو كلور دري ترغكانو قد توجه بلس هاري بولن شعبان
 دان قد مالم خميس لالو سفكه كدوغيون كلور دري دوغيون مك لالوله برلاير كروي
 ستله سمي كروي ايتو مك قد هاري خميس سميبلن ليكور هاري بولن شعبان
 قد وقتو ظهر كمدين دري ايت مك كمباليله كرحمة الله تعالى كلكين مك تن توجه
 انق اورغكاي تن ناراوغس يغيرنام تن حميد يغ شهيد دكوالا فاهغ يغيرسه ۲۱
 ايهند بكند قد توجه هاري بولن شوال دان قد مالم سبتو دان قد تاهن ها
 مك انگو تغه منديريكن رومه قد دوا لافن هاري بولن شوال قد هاري احد دان
 قد هجرة ايت جوگ قد تاهن ها دان كمدين دري ايت مك كمباليله كرحمة الله
 تعالى شهدان مك انجيء مريه انق انجيء ابراهيم چچو كقد مهاراج دندا كقد
 مالم خميس قد وقتو عيشا قد دوالافن بلس هاري بولن ذالقعيده قد تاهون ها
 دان قد هجرة ايت جوگ كمدين دري ايت مك داتغ اتوسن دري اندراگيري قدك
 سري ديوا دان انجيء كورس دان فثليماكاست كروي مفادفكباوه دولي يقدفرتوان
 بسر دان قد يقدفرتوان مودا دان قد انگو بشو دسمبوت سورة ايت قد تيگ ليكور
 هاري بولن ذالقعيده دان قد هاري ثلاث قد وقتو ظهور دان قد هجرة ايت جوگ
 كمدين دري ايت شهدان مك داتغه انجيء امت انق انجيء علي دان راج
 احمد درقد ملشكر بفكالس قد هاري احد دان قد دوا بلس هاري بولن ذالحج
 قد كسوداهن تاهن ها مك اداله ترناوان اورغن كچيل دان بسر توجه قوله اورغ
 دان كمدين دري ايت مك يقدفرتوان مودا فون براغكتله كسلاغور قد اوال تاهن
 جيم دان قد بلس هاري بولن محرم دان قد هاري اثنين قد وقتو ظهور دان
 قد هجرة ايت جوگ سريو سراتس ليم قوله تاهون دان قد تاهون جيم
 دان كمدين دري ايت مك يقدفرتوان بسر فون براغكتله دايرغكن اوله تن راج
 محمد دان تن سولغ مودا دان تن عبدالرحمن دان داتو سيبوا راج دان تن
 عبدالجيميل تيگ برسودرا دان ابو سيد دان تن ابو انق داتو بندرها دان تن
 فاسغ دان حسن دان تن راج سبتو دان تن كو راج ابراهيم دان يقدفرتوان
 كچيل كلكين مك اداله بكند براغكت برلاير دري تنبوغ فنيغ قد هاري اربع دان
 قد ماس ايتوله يقدفرتوان منيتهكن داتو تمغكوغ كسلاغور مميري تاهو ادند بكند
 يقدفرتوان مودا شهدان مك اداله بكند ايت لالو كاوغاران لالو كدوري سرت لالو
 بكند كتافقكن دان باليك قول بكند كدوري كمدين دري ايت مك يقدفرتوان

کشف سقوله هاري بولن ذالحج فده هاري احد دان فده وقتو عصر فده هجرة سريو
 سراتس ليم فوله تيگ تاهن دان فده تاهن اليه كمين دري ايت مك مهراج
 دندا فون كلورله دري كلنتن كمبالي درفده مغنتر داتوه سري مهراج دان اداله
 كشف فرمولان تاهن ها فده هجرة سريو سراتس ليم فوله امث تاهن دان فده
 تاهن ها فده ليم بلس هاري بولن محرم دان هاري ثلاث كلكين مك تر باكرله
 فراهون لقسمان فده وقتو عصر بايقله رعيت ماتي دان هميا دوا اورغ دان
 رعيت سيافورا فون ماتي ليم اورغ دان بايق رعيت تر باكر دان ماتي لقسمان
 دان سري بيچ دراج لقسمان ون سودان سري بيچ دراج دان انجي
 كورس فده هجرة ايه جوك سبرمول اد فون كمين دري ايت مك براكتله
 بگند يغ يشدورتوان بسر كمبالي كلور دري ترغكانو ايت كشدوا فوله سمبلن
 هاري بولن محرم دان فده هاري احد فده وقتو ضي كلكين مك تتكل سميقله
 بگند كقولو كافس تياداله اد اورغكانو تن نارا وفس مك فده شك بگند تن
 ناراوفس فركي برسم ۲ حتى مك بگند فون سميقله اي كدو فون لالو اي مهوره
 كفال مك يفسورهكن مفادف دفرسمهكن تياد ادند مك بگند فون ترماغو ۲
 سلاكو ۲ اورغ مناره مشقول ديدالم هاتي دان سمايم دفاغ مك بگند فون
 مهورهكن سكلين مريك بروت ديوال مقام فدهك ايهند بگند مك سكلين
 مريكينفون برواتله لالو مسمبلن بالقي اكن ديوال ايت دان فده ماس ايتو اكن
 داتوه بندهارا تن حسين سودرا دغن بگند سباف دان تن عبدالرحمن انق داتوه
 تمكفغ يشرنام تن مطاهر تيمغ ۲ تن دان تن عبدالجيد دان راج محمد فترا
 بگند راج مودا يغ مفاك دكاو انق دان تن سولغ مودا انق داتوه فدهك
 مهراج دان تن فاسغ انق داتوه سبوا راج دان تن باين دان تن حسن انق
 اورغكانو سري نارا دراج چيو لقسمان دان تن داكغ چيچد اورغكانو بسر دان
 اداله فده ماس ايت منتو بگند يشركلر سلطان منصور شه دسبوت اورغ يشدورتوان
 كجي ۱ بتفون اداله برسم ۲ شهدان مك اداله كشف وقتو ايت بهوا اعيت كوقت
 فولغ دري كلنتن دسورهكن فولغ اوله داتوه سري مهراج اكن مفادف كباوه دولي
 يسمها مليا فده ماس ايت هغ ديوا دتيتيكن اوله فدهك بگند اكن ممفكل اندرا
 فهاون مك ايفون داتغ مفادف دان فده ماس ايتوله بگندمباوا راج اندرا فهاون
 برلاير كرو كلكين مك اداله بگند براكت دري فاهغ ايت فده ليم هاري بولن
 ربيع الاول دان فده هاري احد فده وقتو ضي دان تتكل ماس ايتوله داتوه بندهارا
 تن حسين كمبالي كترشكانو مباوا انق داتوه ايت ساكت دان شورغ لاک انق
 داتوه بندهارا مغيرشكن بگند فركي كرو دان فده ماس ايتوله مك داتغ داتوه
 بندهارا توه دفاغ مغيرشكن بگند كرو دان فده ماس ايتوله مك مهراج مودا دان
 انجي ۱ وان هاشيم دان انجي ۱ وان هارس دان سري بيچ دراج برلش برلاير
 لالوكفتاني دان راج ماكوت يشرنام نهودا عبدالله اركين مك ماس ايتوله سكل
 انق ۲ بوكيس دان توامق دان ففكاوه برستيا تياداله ملايو تاهو اكن ستياي ايت

عبدالمجید دری ترغکانو مفادف کباوه دولی یشدفرتوان فد دوالائن هاری بولن ربیع الاول فد هاری خمیس فد هجرة ایتو جوک مک محمد دان تن عبدالمادی دسوره اوله راج مودا اندراکیری مفادف کباوه دولی یشدفرتوان فد امفت بلس هاری بولن ربیع الاول دان فد هاری جمعت لفس بعده صلاة سورة دباچ فد هجرة ایت جوک دان تاهون الیف شهدان مک کمین دری ایت مک براشکت یشدفرتوان بسر دایرغکن اوله اتقند بکند یشدفرتوان کچی. دان اتقند بکند راج ابراهیم دان تن سولغ مودا دان تن عبدالمجید دان تن فاسغ دان تن عبدالجیل دان سکل فقلیما ستله ایت مک براشکت بکند ایت فد هاری جمعت لفس بعده صلاة فد بولن ربیع الاول تله ایت مک لالوله بکند برلایر کاوشاران دان سقیله بکند کغد سمیلن سوکو لالو بکند مبرغ کموار مک دموارله بکند برتمو دغن ادند بکند یشدفرتوان مودا کمالی دری سلاشور لالو برتمو دغن راج بواغ انق راج کچی. دان دایغ متکه تله بیراف هاری بکند دوا برسودارا بچارا ددالم بچارا ایت دان انتارا براف هاری مک راج بواشغون دان دایغ متکه فون مېمبله (?) کلور لالو لاری مک بکند یشدفرتوان بسر دان یشدفرتوان مودا فون براشکت کمالی فولغ کریو دایرغکن اوله سکل فقلیما مک اداله بکند تله سقی کریو ایتو فد هاری خمیس دان فد وقتو تله نایک متهاری فد انم بلس هاری بولن جمادالآخر ارکین مک اداله لمان دولی بکند متکلکن نکری رو ایت انم فوله هاری دان فد ماس ایتوله بایق مریم راج بواغ ددافه اوله بکند دوا برسودارا دان کلشکافن فون بایق دافت فد هجرة ایت جوک مک اداله فد هجرة ایت سریو سراتس لیم فوله تیک تاهون ادان.

سبرمول اد فون کمین دری ایت دولی یشدفرتوان فون براشکت فوکی کترغکانو دایرغکن اوله یشدفرتوان کچی. دان اتقند بکند راج ابراهیم دان تن سولغ مودا دان تن فاسغ دان تن عبدالمجید دان تن حسن دان بیراف سکل فقلیما دان ففکاوه فد هجرة سریو سراتس لیمفوله تیک تاهن دان فد تاهن الیف دان امفت بلس هاری بولن رجب فد هاری خمیس فد وقتو عصر شهدان مک اداله ماسق بکند کترغکانو ایت فد لیم لیکور هاری بولن رجب مک اداله فد ماس ایت کلکافن فلیمبغ بسر دان کجیل دغن سلین فون دوا فوله سمیلن ادقون اکن کلشکافن فلیمبغ کلورن دری ترغکانو فد دوا فوله هاری بولن شعبان دان فد مالم خمیس دان کمین درفد کمالی کفلمبغ ایت مک لالوله مېوره مودیک مېنجی کهولو لالو ککوالا دان بیراف ۲ رومه دکوالا کمین دری ایت مک داتقله لوغ فندق دان انچی. امت دری کلتنن کترغکانو مفادف کباوه دولی شهدان مک داتقلن ایت فد هاری احد سمیلن هاری بولن شوال فد هجرة ایت جوک کمین درفد ایت مک بکند یشدفرتوان بسر فون مفلگر لوغ فندق داتو. سری مهاراج دان میتاکن اتقند بکند یشدفرتوان کچی. اکن کراجان دترغکانو تله دکر نیای اوله بکند سلطان سلیمان کغد اتقند یشدفرتوان کچی. ترغکانو ایت

یدفرتوان مندودقکن انقند راج بولغ دشن یدفرتوان کچی. یشدباوا اوله بکند دري
 ترشگانو دان مولایي بکرج قد امقت لیکور هاري بولن ذالحج دان قد هاري ائنين
 سودمئ فکرجان ایت قد تاهون دالاخر دان قد سهاري بولن محرم دان قد قشغ
 جمعت کمدين دري ایت مک کماليله کرحة الله تعالی راج توه یغیرنام انجي. عبدالله
 قد تاهون دالاخر قد تیک بلس هاري بولن محرم هاري اربع سالم درومه
 ایوقن دقپورکن قد هاري خمیس قد هجرة ایت جوک کمدين دري ایت مک داتغ
 نحوذا علي ترشگانو دسورهنک اوله داتوه تمشکوغ دان داتوه دغون دان سید
 عبدالله دان راج سیک دان تارا وئس دان راج محمد دان سکلین ایت قشغه
 سورة کباوه دولي یدفرتوان بر قد هاري جمعت دان قد لیم بلس هاري بولن
 محرم قد تاهون هجرة ایت جوک شهدان مک داتغ انجي. قوتن دان داتوه تو
 دسورهنک اوله داتوه بندهرادرشگانو دان تن عبدالرحمان دان تن عبدالمجید
 مفادف کباوه دولي قد هجرة ایت جوک کمدين مک یدفرتوان بر فون براشکت
 کلاوه مفسنکن سکلین رعیت اداله یغ مشیرشکن دولي بکند ایت یدفرتوان بر
 تن عبدالرحمان دان تن عبدالمجید کمدين مک بکندفون ماسوق کدالم نکري ريو
 مک اداله بکند براشکت ایت قد دوا بلس هاري بولن ربیع الاول دان قد هاري
 جمعت نفس بعده صلاة برلایر قد هاري سبت ستله سملی قد کلادی شهدان
 مک بکند فون میورهکن سکل اورغ فغلیما محفل رعیت مک داتغه مریکیت ستله
 ایت مک اداله اورغلادی ایت دوا بوه فراهو دري سیک هندق فرگی کسیتن مباحوا
 تزوبق مک مریکیت لاری برسمبوی لالو بکند میوره رمس سکل تزوبق
 ایت ستله برکمفوغ رعیت مک دبریکن مک بکند فون براشکت کمالی مک اداله
 بکند ایت تله سملی کریو دوا لیکور هاري بولن ربیع الاول ایت جوک قد هاري
 ائنین مک اداله سکل رعیت ایت ماسق کدالم ريو دان کمدين دري ایت مک مهراج
 داندان دان نحوذا عبدالله دان فغلیما قرغ یغیرنام اسنامیدن داوتسکن کاندراکیری
 مسمیوة راج مودا داندراکیری قد تاهون دالاخر دان کد لیم هاري بولن جمادالاول
 دان قد هاري ثلاث قد وقتو ظهر قد هجرة سریو سراتس لیم فوله دوا تاهون
 شهدان مک مشکت سلطان جمال الدین راج بر اندراکیری قد تاهون دالاوال
 سمیلن بلس هاري بولن جمادالاول قد مالم ثلاث دان قد وقتو صبح دان قد
 هجرة سریو سراتس لیم فوله دواتاهون قد تاهون دالاخر کمدين دري ایت مک کماليله
 کرحة الله تعالی حسن ابن عبدالله قد هجرة سریو سراتس لیم فوله دوا تاهون
 دالاخر قد سبلس هاري بولن رجب قد مالم خمیس کمدين دري ایت مک کماليله
 مهراج کریو قد هجرة ایت جوک شهدان مک دسمیوة سورة قد تیک هاري بولن
 ذوالقعدة دان کفد هاري ائنین دان قد وقتو ظهور ادان.

سبرمول ادفون کمدين درقد ایت مک یدفرتوان مودا براشکتله کلاهور
 قد تاهون دالاخر دان قد امقت بلس هاري بولن رجب قد هاري جمعت بعده صلاة
 قد هجرة سریو سراتس لیم فوله دوا تاهون دالاخر کمدين دري ایت مک تن

بر بواة وځنگڅ ڪوټ برجالن (مک کات اورغ اوغاران يځ داث تيک اورغ ايت تباد راج کچي. داتغ هاڻ راج عالم سرت دا يځ متکه دان راج امس ايتوله يځداتغ ملڻگر ريو) دان تياد براه هاري برجالن برهڏائن مک وځنگڅ ڦون دمويڻکن اوله اورغ مک ايڻون ملڻگر ڪتام برڙغله تياد اله اولهن سته ايت مک بکندا سري سلطان سليمان ڦون بر بچاراله دڻن اورغ ۲۰ لالو مناريق ڦراهو دري سيمڦگ کيري تروس کسبله لالو ممبنتو يځدڦرتوان مودا سنديري بکندا ڦرگي ممبنتو سته ايت مک داثله ڦراهون ايت دوا بواه دان سمن ڪوتڻ سبواه ددالم ڦد انتارا ايت مک ايڻون اندورله سبرمول ادڻون اکن بکندا ايت مپوره مناريک ڦراهو جوک سته اداله بيراه لمان براوله کلفکائن اد ڦدر امقت بوه لالوله بکندا مپوره ملڻگر مک اداله برڙغ ايت ڦد هاري راج دان ڦد توجه بلس هاريبولن ربيع الاول دان ڦد هجرة سريو سراتوس ليم ڦوله تاهون ڦد تاهون با کلکين مک داث ڦراهون دوا بواه دان ڪوپو ڦون دوا مک ڦد مالم خميس دان ڦد بولن ذالقعيد سلس هاريبولن ارکين مک راج عالم دان دا يځ متکه دان راج امس ڦون لاريله مک تفکله بيراه بواه ڦراهون دان سمنڻ ڦون بايق تفکل دان وځنگڅ ڦون دبوځن دان ڦراهو سلوب دري سمارغ ڦون دتفکلکن مک داثله دان ڪمڻوځ چينا ڦون تر بارکله ڦد سيځ هاري ايت دان مريم دان ليلا اد بيراه ڦوڄق داث ڦد هجرة ايت جوک شهدان مک مهاراج دندا ترڻگانو مک ڦد دواڦوله هاريبولن جمادالاول دان ڦد هاري ائينن مڻکيل داتوه بندهارا ترڻگانو امقت ڦوله دوا هاري شهدان مک مهراج دندا ڦون کسباليله ڪريو ممباوا سندواوا دوا ڦوله ڦيکل ڦر سبه سکل اورغ ڪاي ۲ دان نخودا يځ ددالم ترڻگانو ڦد هجرة ايت جوک مک لقسمان ڦون دلفگر داتوه بندهارا مک لقسمان ڦون اله دان داتوه سري بيچ دراج ماتي دان انجي. سليمان انق داتوه قاضي ڦون ماتي دان انجي. هارون ڦون ماتي ارکين مک لقسمان دان سري بيچ دراج ڦون دامبيل اوله تن نارا وځس دودق دکوالا اندرس برسما ۲ دڻن نارا وځس دان ڦد هجرة ايت جوک انجي. اونق داتغ دري ڦاهڻ دان ڦد هجرة ايت جوک راج توه داتغ کڻد بولن رجب دان سباڳي ڦول لاڳي داتغ سمبلن سوکو مفادڦ کباوه دولي يځدڦرتوان بسر سته ايت مک دڦرتنهکن اوله قاوس اڻگو ڦسو دان دڦرسالين سکلين ايت کڻد هاري سبتو ڦد هجرة ايت جوک اکن بکند مڻگر باتين اڻغ ستيا بناوال نماڻ بتر بيدال دان باتن ملي سلمق نماڻ دان باتن سورا ستهک نماڻ دان باتن سورا سبت نماڻ باتن مرب عبدالجمل نماڻ دان باتن کالغ ڪريميغ نماڻ سياون دان باتن ڦذيل سيفرتس نماڻ دان باتن سلوي ڦد هجرة سريو سراتس ليم ڦوله ساتو تاهون دان ڦد تاهون واو ڦد ليم بلس هاري بولن ذوالقعيد دان وقتو ضي بهواس ديواس ايتوله اڻگو ڦسوموتسکن ڦرکٽانن باتن سوکو دڻن ڦغ تيلس دهادن اڻگو سوا راج دڻن سکل باتن سمبلن سوکو ايت دان ڦد هجرة سريو سراتس ليم ڦوله دوا تاهون جيم دان بهواس دولي

داتفه خبر اورغ رنتو راج کچی. اکن مهرغ کریو لالوله بکند دفرسیلاکن اوله
 ادندا بکند یدفرتوان مودا دان بکند فون بر بالیق کبالی لالو برهنتی دتنبوغ
 فینغ حتی مک مپوره دوا کالی فرتام ۲ فغلیما بشو انچی. سورا دان انچی. رمفی
 دان سکالی لاکي فرکی قول. ريو دان فغلیما کچی. سکلین مریک ایت بر بالیق
 انتارا دوا هاری دان کتیک هارین کلکین مک کلیهاتله لایرکنفکافن راج کچی.
 دکوالا سلت تیوغ قد فاکي هارین دان کفد سهاری بولن صفر لالوله مهرغ
 لالو براتور دقولو فیهت ارکین مک کلکفکافن ريو فون هیلیرله براتور دسفکارغ لالو
 کتنبوغ فینغ مک دغن تقدیر الله تعالی ددالم انتارا ایت سفقله قد توجه هاری بولن
 صفر قد هجرة سربو سراتس امقت فوله دلافن تاهون دان قد هارین ایت مک
 بر فوثرله کفد مالم خیس ایت شهدان مک راج کچی. فون لاریله مک سکلین
 کلکفکافن فون کفد سیغ هاری مودیق ککوت مک بر بچاراله یدفرتوان بسر دان
 یدفرتوان مودا دان اگکو بشو فون ستله سفقله کواغکف مک راج کچی. فون
 سوده کبالی کسیک مک بکند فون تیک بر سودارا کمالیله کریو کمدین دری
 ایت مک یدفرتوان بسر فون براغکتله کفاهغ لالوله کترغکانو دان کفد دوا فوله
 هاریبولن ربیع الاول اخر دان کفد هاری جمعت قد هجرة ایت جوک مک بکند فون
 براغکت کفاهغ ستله سفقله کفاهغ مک لالوله بکندا برواة دیوال مقام مرحوم دفاغ
 لالو کترغکانو قد هجرة ایت جوک کلکین مک بکند فون سمایم دترغکانو ستله
 ایت مک داتغ اورغ دری تمبلن انچی. هیتیم نماا ایت ممباوا خبر راج کچی. اکن
 کترغکانو لیم فوله دوا کلکفکافن دان قد وقتو عصر دان قد هاری سبتو دان قد
 سهاریبولن محرم قد هجرة سربو سراتس امقت فوله سمبیلن تاهون دال اول
 مک بکند فون مپوره ممبوا کویو دکوالا مک بیراف لما انتاراا ایت مک اگکو بشو
 فون داتغ دری ريو دفرسیلاکن اوله بکندا شهدان مک انچی. اونوه دان دایغ
 کمبوج فغکاوه توه فون اد برسام ۲ دغن تیاد براف انتاراا ایت مک بکندا فون
 مفاوینکن تن عبدالمجید دغن انق داتوه بندهارا دترغکانو کمدین درفد ایت مک
 بکند فون براغکت دری ترغکانو کبالی کریو قد کتیک فاکي ۲ هاری سبتو قد
 سلیکور هاریبولن جمادالاول اخر دان کفد تاهون دال اول قد هجرة سربو
 سراتس امقت فوله سمبیلن تاهون دال اول ستله بکند سفق کریو ارکین
 مک لالوله بکند منختنکن راج ابراهیم کفد هاری خیس قد توجه بلس هاریبولن
 ذالحج قد هجرة ایت جوک تون حج رمبو ممباوا خبر راج کچی. کبالی
 دری سینتن دان کمدین فغلیما بشو دری اوغاران ممباوا خبر راج عالم داتغ
 انم فوله دوا کلکفکافن دان قد ماس ایتوله یدفرتوان مودا فون براغکت فرکی
 کفوجن قد وقتو تله هاری دان قد هاری ثلاث دان قد دوا فوله هاریبولن محرم
 تاهون ها هجرة سربو سراتوس لیم فوله تاهون مک قد هجرة ایت جوک مک تن
 عبدالمجید فون مپورمکن انچی. عصر دان انچی. خیس مفادف قد بولن محرم
 ایتله داتغ مریکثیت قد هجرة ایت جوک مک راج کچی. مهرغ کریو مک ایفون

کفد هجرة ايت جوگک راج مودا فرگي کسينتن کمدين دري ايت کهوين دايغ متکه دغن اشکو تغه دغن فرنته راج توه فد هجرة سريو سراتس امفت فوله دوا تاهون دان فد ماس ايتوله اشکو بشو باليق دري ليفکک مبابوا سکل رعيت فد هجرة سريو سراتس امفت فوله تیک تاهون فد هجرة ايتوله مهراج دندا دتيتيهکن کفاغف فد هجرة ايتوله راج مودا برلاير کسلاخور برفرغ دغن دايغ متکه مک دايغ متکه بون اله اركين مک راج مودا فون کمباليله کريو فد هجرة سريو سراتس امفت فوله امفت تاهون شهدان مک راج دندا فون کمبالي دري فواغف فد هجرة ايت جوگک مک راج مودا براستري اکن راج باکل کمدين دري ايت شهدان مک داتغ فول راج کجي. سرت دايغ متکه موهنکن استرين کفد راج مودا دان کفد راج توه مک تياد ديریکن اوله راج مودا دان راج توه مک ايغون کمباليله کنکري سيک فد هجرة سريو سراتس امفت فوله امفت تاهون دان فد ماس ايتوله جوگک يغدفرتوان مودا دان راج توه دان اشکو بشو دان داتو. بندرها کلور لالو کاوغاران فد تیک هاري بولن ربيع الاوال فد هاري اثنين دان تياد براث لمان ايت مک لالوله کمبالي کدالم ريو دان کمدين دري ايت ماني انجي. حيس دان لوک انجي. احد کدوا ايت ابن عبدالله دان بگندفون لوک کران کريس سنديرين جوگک فد وقتو مغرب دان کفد مالم اثنين دان کفد امفت هاريبولن رجب فد هجرة سريو سراتس ليم فوله انم تاهون دان فد تاهون اليک اركين مک بگند فون صيحتله درفد گريغ ايت مک سلطان سليمان فون متتا ديري کفد ادندا بگند راج مودا دان راج توه هندق فرگي کسينتن مک ديري اوله ادندا بگند راج مودا دان راج توه مک بگند فون برلفکف سکل کلفکافن فرتام ۲ مغيرشکن بگند اورغکاي سوا راج دان داتو. بندرها دان تن سولغ مودا دان تن عبدالمجيد دان تن عبدالقاهر ستله سوده لفکف کلفکافن ايت مک بگند فون براغکت فد کتيک تغه هاري دان فد هاري ثلاث فد سقوله هاريبولن محرم فد تاهون ها هجرة سريو سراتس امفت فوله انم تاهون دان فدکتيک ايتوله داتغ ميوره تن عبدالرحمن لالو بگند برلاير حتى مک تياد براث لمان ايت مک بگند فون کمبالي کريو دان تياد براث لمان ايت مک راج توه فون مفکت فول فد وقتو عيشا فد مالم سبتو دان فد سقوله هاريبولن ذالحج فد هجرة سريو سراتس امفت فوله توجه تاهون دان فد کسدهن تاهون ها.

کمدين دري ايت مک براغکتنه بگند سلطان سليمان دان راج مودا لالو کاوغاران دان کدوري دان فد تغه هاري اثنين دان فد انم ليکور هاري بولن محرم دان فد هجرة سريو سراتس امفت فوله دلغن تاهون فد تاهون جيم فد هجرة ايتوله داتو. بندرها گيلا دان فد هجرة ايتوله تفکو راج امس مفکت دسيک دان فد هجرة ايتوله جوگک يغدفرتوان مودا منديريکن استان کفد هاري احد فد توجه بلس هاريبولن شوال کمدين دري ايت يغدفرتوان بر فون هندق براغکت کتافکن شهدان مک برهنتي دتنجوغ (?) لين مقبيل اقبيلن ستله ايت مک

دغن ایرغ دان دایغ منمغو. ایت دکھوینکن دغن تن تغه سودارا سایه دغن سلطان عبدالجلیل یغ مفکت دکوالا فاعغ دان فترا مرحوم مودا یغ برنام تن کچی. دکھوینکن دغن دایغ منسورا دان سئورغ لاگی فترا بکند برنام تن ایغه کھوین دغن دایغ مفتو. ستله پتاله راج کچی. سوده فرگی ککنده ایت مک راج مودا دان دایغ قرانی دان دایغ منمغو. سرت بوکیس سکلین فون مفیکوۂ کنکری قدح ستله سلفی کنکری قدح مک راج کلان دان سکلین بوکیس ایفون برتموله راج کچی. قدح لالو برفرغ حتی مک بیراف هاری انتاراں برفرغ ایت مک راج کچی. فون الهله ستله ایت مک لالو کمالی کنکری سیک دان دایغ قرانی فون ماتی کنا فلورو مریم قد هجۂ سربو سراتس تیک فوله انم تاهون دان تقدیر الله تعالی مک سلطان فون برسلاهن ۲ دغن سکل بوکیس یقدالم ریو لالوله بکند کلوار کبولغ قد هجۂ ایت جوک دان کقد تاهون ایت جوک کمین دری ایت مک راج کچی. دایغ قول ملغکر کریو برفرغ درقد سمیلن لیکور هاری بولن شعبان هفک سمیلن کقد دوا فوله هاری بولن ذالحج لالوله بردامی دان ند هجۂ ایت جوک راجا کمالی کرحمۂ الله تعالی ددالم برفرغ ایت شدان مک اداله دایم ایت قد هجۂ سربو سراتس تیک فوله توجه تاهون کمین درقد ایت تورن سلطان خلیفه الله محمد شه ککمر لالو مشاۂ اکن سمغه ستیا یغدهولو کال مک دهاروی قول اوله بکندا مک سورۂ ایت تیک فوجو. سئوجو. قد سلطان سلیمان دان سئوجو. کقد سلطان علاءالدین دان سئوجو. قد سلطان ابراهیم بارغ سیاف اتق منقکابو ملالوی سمرت ددالم سورۂ سمغه ایت کناله بسی کاوی سورۂ ایت داتغن قد هجۂ سربو سراتس تیک فوله دلائن تاهون کلکین قد هجۂ ایت جوک دایغ راج کچی. ماسق کریو موهنکن استرین کقد راج مودا دان راج توه مک دبریکن اوله راج ۲ ایت فدائ ستله ایت مک راج کچی. فون برسغه ددالم مسجد اکن مولفکن تلوه رنتو تانه جوهر دان سکلین اورغن کقد سلطان سلیمان دان تباداله برسترو لاگی مک بکند فون میریکناه استرین لالو راج کچی. کمالی کنکری سیک مباوا استرین ایت حتی مک تباداله بیراف لمان کمین مک دایغ قول راج کچی. مہراغ نکری ریو برکوبو دقولو باین لالو برفرغ دوا هاری تیاد تر تاهن لالوله اندور قد مالم هارین ایت قد هجۂ سربو سراتس تیک فوله سمیلن تاهون قد هجۂ ایتوله فرمولان مامل براس ددالم نکری ریو هفک برهرک انم چوق قد هجۂ ایتوله راج توه فرگی کترغکانو لالو مراجاکن تن زین العابدین کمین دری ایت مک راج مودا کلور لالو کتاقکن ساکت لالو کمالی شہدان مک راج کلان فون مفکت دتجوغ فینغ قد هجۂ سربو سراتس امغت فوله ستاهون دان هجۂ ایت جوک راج توه دان اورغکای راج اندرا بشو دری فاعغ دان قد هجۂ ایت جوک دایغ علی دجادیکن راج مودا دان قد هجۂ ایت جوک راج توه دان اورغکای راج اندرا بشو کسیک فولغ مباوا باتن کوکت دان

سمايم دريو ايت سكير ۲۱ ادا له توجه تاهون لماڼ مځ بځند ټون ځندهله ټول كجهر
نكري لام ځد هجره سريو سراتوس دوا ټوله دلاځن تاهون كمدين درځد ايت
اله جوهر اوله اورغ مځكابو ځد هجره سريو سراتس دوا ټوله سمبلين تاهون
مځ سلطان عبدالجليل شه دان تن نار وځس دكوالا قاعغ مځ سلطان
عبدالجليل شه ټون سمايم دترځگانو ادا له ستاهون لماڼ بځندا سمايم ايت
مځ بځند ټون مځكلر سكل اورغ بسر ۲ دان منترې هلبالغ دان بيراف ټوله اورغ ماس
ايت دسوره ځفكيل دري كلننن لالو دكلر لقسمان مځ ددالم انتارا ايت مځ اد
سورغ ۲ سودارا بځندا برنام تن جيلن دان سورغ لاكي ټول سودارا بځندا
سايه تباد سبند برگلر ځدك مهراج اد برسم ۲ دان سورغ لاكي
سودارا بځندا سايه جوگ برنام تريني مځ دغن دتدريكن الله سجنه و تعالى
ملاكوكن قنره ارادتن اتس هيبان ايت مځ تبادله موقت سكلين يهاد
دترځگانو دان درځد اورغ بسر ۲ سكلين دان منترې هلبالغ تله ايت مځ بځند ټون
براځكتله كفافغ سمايم بځند دكوالا دغن تباد براف انتراڻ ايت شهدان
مځ اورغكاي اندرا بشو ټون داتغ دري ملاك مېاوا سكل اتق استرين ايت لالو
دودق دكوالا قاعغ سبرمول ادځون راج اندرا بشو ايت لالو اي ځركي كترځگانو
دان تدري الله سجان و تعالى مځ لقسمان نځودا سكم ټون داتغ ملځكر كوالا
قاعغ اركين مځ كوالا قاعغ ټون اله اولهن مځ بځند ټون مځكت دوا برځترا دغن تن
تاراغي بځند ټون شهيدله ځد هجره سريو سراتس تيك ټوله تيك تاهون دان
ځد ماس ايتوله ځترا بځندا يغ لاكي دوا اورغ دباوا اوله لقسمان نځودا سكم كړيو
كځد راج كچي مځ يايت سورغ برنام راج سليمان دان سورغ برنام راج
عبدالرحمن دان ځرمځوان ځترا بځندا دان يغلاكي ليم اورغ دان ځترا مرحوم يغ
مځكت دكاو اتق ځترا سورغ لاكي ۲ برنام راج محمد اركين مځ توجه اورغ
ځرمځوان سكلين دودقن كځد راج كچي ستله راج سليمان داتغ كړيو
مځ دودقن كځد راج كچي.

كلننن مځ ادا له لماڼ راج سليمان ددالم نكري ريو ايت انم تاهون لماڼ
مځ دغن تدري الله تعالى مځ كلان جاي ځترا دان دا يغ ځتراني سرت دا يغ منځو ټون
سرت سكل بوگيس داتغه كړيو مځ دكلواري اوله راج كچي دان بيراف هاري
برځرغ مځ راج كچي ټون اله اوله بوگيس ځد هجره سريو سراتوس تيك ټوله
امت تاهون دان ځد ماس ايتوله بايق اتق ملايو تر تاوان اوله اتق بوگيس
ملاي نكن سكل مريكتيت يهدالم استان يغ تباد تر تاوان دان ځد هجره ايت
جوگ راج سليمان دراجاكن اوله كلان جاي ځترا دان دا يغ منځو دان دا يغ
ځتراني سرت دغن بوگيس سكلين شهدان مځ برگلرله بځند سلطان بدرالعالم شه
دان دا يغ منځو دجاديكن راج توه دان كلان جاي ځترا دكلر راج مودا برگلر
سلطان علاءالدين شه تله ايت مځ تراورقه (؟) راج كچي سوده برلاير كنكري
قنح مځ سودارا كلان يغ مودا برنام دا يغ ځتراني ايت دكهيونكن اوله بځند

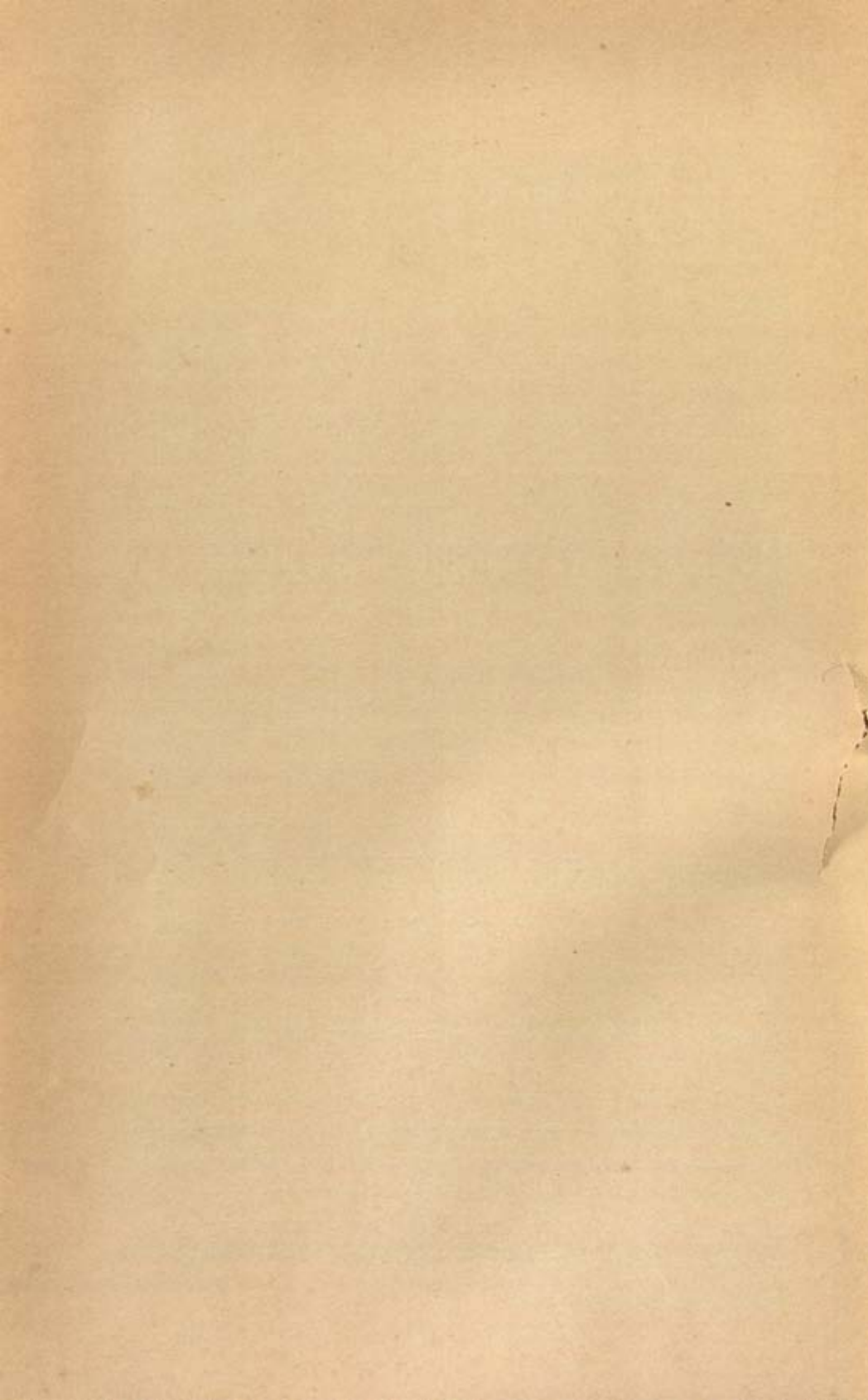
﴿حکایت نگرې جوهر﴾

وبنده نستعين بالله على اين حکايت دان تنکل ماس اله نگرې جوهر اوله اورغ جمبي قد هجرت سريو دلاښ څوله تيك تاهون شهدان مک سلطان عبدالجليل شه راج مودا سمايم دفاغ دان لقسمان تن عبدالجميل ديتي هکن کبتن مک لقسمان څون بربوت نگرې دسوغې چارغ دسبوة اورغ ريو ستله ايت مک لقسمان څون بيراف څوله مباحثون کلشکافن کمدين درقد ايتو مک مفکت مرحوم مودا ايت راج ابراهيم قد هجرة سريو دلاښ څوله توجه تاهون کمدين درقد ايت مفکت مرحوم بسر دفاغ قد هجرة سريو دلاښ څوله تاهون کلکين مک لقسمان فرسلاکن سلطان ابراهيم کنگرې ريو دري فاهغ مک لالوله بکندا سلطان ابراهيم براغکت دان ماتي داتوه تشکوغ دتنجوغ باتو دپونه اوله لقسمان قد هجرة سريو دلاښ څوله سمبلن تاهون مک سلطان ابراهيم څون سمايم دريو لالو مپورهکن لسقمان مهرغ جمبي مک قد ماس ايتوله دبري کرنيا نام فذک راج کمدين درقد ايت مک سلطان ابراهيم څون مپورهکن فذک راج هيتم څرکي کسيک دان راج هيتم څون اله کمدين درقد ايت مک بکندا سلطان ابراهيم څون کسباليله کرحة الله تعالى ددالم نگرې ريو قد هجرة سريو سمبلن څوله ليم تاهون دان قد هجرة ايت جوک مک بکندا سلطان محمود کراجان دنگرې ريو ستله ايت مک کلوارله فذک راج دري ريو څرکي کرغگانو لالو مفکتله دنکرې ترغگانو قد هجرة سريو سمبلن څوله سمبلن تاهون شهدان مک سلطان محمود څون مفکت تربونه دکوت تفکي قد هجرة سريو سراتوس سبلس تاهون کمدين درقد ايت مک دپونه سري بيج وڅس ستله ايت مک کراجانله سلطان عبدالجليل شه دمقام توحيد قد هجرة ايت جوک.

سبرمول کات ښامځون چترا اين اداله ستاهون لماښ بکندا ايت ددالم کراجان شهدان مک بکندا څون ښنده دري کوت لما کفنچور قد هجرة سريو سراتوس دوا بلس تاهون مک بکندا څون بربوات استان تيك څوله دوا دفا څنجځن دان هاتځن درقد څاښن دان دنديځن درقد څاښن برتوليس دان څنتون براوکير دان برسندي دغن گاديغ دان تيغ بالين څون سکلين براوکير دان استان ايتځون ترباکر قد هجرة سريو سراتوس دواڅوله تاهون ستله ايت مک سلطان عبدالجليل څون ښنده کنگرې ريو دري فنجور قد هجرة سريو سراتوس دوا څوله ستاهون.

سبرمول کات ښامځون حکايت اين قد ماس ايت بکندا سمايم ددالم ريو دان قد ماس ايتوله بايق سترون درقد بوگيس منشکابو دان اورغ څتاني شهدان مک تيادله فقير فنجځن حکايتن امت لنجوة څرکتانن دان اداله لماښ بکند ايت

Vol. X.

Part II

Journal
of the
Malayan Branch
of the
Royal Asiatic Society

SINGAPORE
PRINTERS, LIMITED.
1932

CONTENTS

	Page
Malay text of <i>Tuhfat at Nafis</i>	1
Summary of contents <i>by R. O. Winstedt, C.M.G., D.LITT.</i> (Oxon.)	320

A Malay History of Riau and Johore.

By R. O. WINSTEDT, C.M.G., D.LITT.

Of this interesting and valuable chronicle, the *Tuhfat al-Nafis*, I know two copies only. Among the list of Malay MSS. bequeathed to the Royal Asiatic Society, London, by the late Sir W. E. Maxwell, K.C.M.G., is one copy, described by Dr. C. O. Blagden (JRAS. 1899) as

"2. *Tuhfat al-Nafis*. A historical work, containing the history of certain Malay States down to modern times, including an account of the Royal Family of Selangor. By Raja 'Ali of Riau. MS. Fol. 228. 22 lines on a page. Dated A.H. 1307. Size $12\frac{3}{4}$ by $7\frac{3}{4}$."

The other is a MS. kindly lent to me by Tengku Fatimah binti Sultan Abubakar of Johore. It is a copy made in 1923 A.D. from an older MS. The name of the author is not stated.

The Maxwell MS. was copied in 1307 A.H. (1890 A.D.) at Klang by one Shamsu'd-din bin Imam Musa of Larut (? Perak), from an original dated Monday, 17 Rajab, 1282 A.H. Dr. Blagden has been good enough to collate certain test passages and finds that, except for those verbal improvements from which no Malay copyist can refrain, the Maxwell and Johore MSS. agree.

Who was Raja 'Ali of Riau? Almost certainly he was Raja 'Ali Haji bin Raja Ahmad (Engku Haji Tua) and so a grandson of the famous Raja Haji, who died in 1784 at Teluk Ketapang fighting the Dutch from Malacca. This Raja 'Ali al-Haji was the author of the *Salasilah Melayu dan Bugis* printed in Singapore (JRASMB. 1926, pp. 339-381) a work identical in style with the present history and containing some of the same material. He wrote also in 1857 at the request of the Yang di-pertuan Muda of Riau a grammar *Bustanu'l-Katibin* which was lithographed at Riau and Singapore (Tijdschrift voor Ind. Taal-Land-en Volkenkunde DL XIX, p. 565 and van Ronkel's Catalogue of Malay MSS. in the Library of the Batavian Society pp. 460-1). It was to this scholar and historian that Temenggong Abubakar of Johore sent in 1868, asking if he could assume the title of Sultan.

On 3rd Shaaban 1282 (1865 A.D.) the author determined to write this history and named it the "Precious Gift." He recapitulates the history of the Singapore and Malacca rulers and the founding of Johore. When the Portuguese took Kopak, the Malays rescued 80 *meriam* and 300 *lela rentaka*. His account of the early rulers of Johore is vague and gives no new material. The brother of S.* Abdu'l-Jalil was Y. T. Muda and lived in Pahang. After Jambi took Johore but before the death of S. Abdu'l-Jalil

---

* S. = Sultan; R. = Raja; Y. T. = Yam tuan; T. = Tengku.

(1088 A.H.) this Y. T. Muda died in Pahang (1087 A.H. = 1676 A.D.): his son was S. Ibrahim. Bendahara Tun Habib (or Habab) died on Thursday 7th Muharram 1109 A.H. (the year *dal*). His son became S. Abdu'l-Jalil on Thursday 8th Rabiul-awal 1111 A.H.

There follow 31 pages of genealogies, of which those of main interest are given below (Tables I, II and III). Next are described the madness and murder of S. Mahmud at Kota Tinggi in language almost identical with Wilkinson's quotation in JRASMB 1931, p. 29. The Sultan cast his spear and killed his murderer, Megat Sri Rama. The murder had the consent of the Bendahara, Temenggong and Indra Bongsu.* It gives the story of the apocryphal posthumous child (Tuan Bujang = Si Buyong = R. Abdullah = R. Kechil). The ex-Bendahara, now S. Abdu'l-Jalil, built a palace at Panchor, which was burnt. He removed to Riau. His brother Indra Bongsu was made Y. T. Muda and fought in Batu Bahara, Deli (1122 A.H. = 1710 A.D.) and Indragiri (1126) and then settled at Makam Tauhid. The Temenggong attacked Linggi (1128). When R. Kechil had grown up, he became a soldier of fortune in Sumatra and getting a seal and the title of R. Kechil from Y. T. Sakti of Minangkabau, he ruled Bengkalis and then attacked Johore. He bribed the chiefs (*Batin Jenang*) of the Sea Gypsies (*rayat*) not to announce the approach of his fleet. His grandfather the Laksamana espoused his cause. The Y. T. Muda was playing chess when R. Kechil arrived at Pengkalān Rama: seeing Johore was lost he slew his wife and was killed fighting. S. Abdu'l-Jalil surrendered and was treated as Bendahara again. R. Kechil is betrothed to his elder daughter, T. Tengah, but seeing her younger sister, T. Kamariah, at a feast insists on marrying her. Upu Daeng Parani arrives on a visit and

*Note—Inaccurate as to dates, Begbie yet has a useful note on the Lingga (or Johore) constitution. "The Kings of Johore always had from the year of the Hegira 1173 or A.D. 1761-62, up to the decease of Sulthaun Mahmood Shah in A.D. 1810, eight Ministers, or Councillors of State, four of whom were legitimate descendants of the ancient Malay dynasty. These four were as follows: the Bandharra of Pahang, the Tamoongong of Johore, the Rajah Indrabongsoo, and the Laksamana or Admiral. The two first resided in, and governed, those countries whence they derived their titles; whilst the two last had no permanent place of abode, as they were obliged to accompany the Sulthaun whithersoever he went. The other four Councillors were either princes or nobles of the Buggises, and had the following style; the first was denominated the *lang de Pertuan Moodah*, or the Viceroy of Johore, and resided at Pulo Pinigad (= Penyengat), administering the affairs of the island of Bintang; the second, termed *Rajah Toowa*, had no fixed residence; the third or *Dattoo Soliwatang*, resided in Lingga, and the fourth, called *Dattoo Panggawa*, abode with the Vice-roy in Pulo Pinigad." (*The Malayan Peninsula*, Madras, 1834, pp. 286-7). A Johore MS. of 1868, quoting Raja Haji Ali, states that Raja Indrabongsoo could become Temenggong and Bendahara and had many other titles such as Sri Nara 'diraja, Sri Amar Perbangsa, Sri Maharaja, Sri Paduka Raja, Penghulu Bendahari, Paduka Maharaja.

weds T. Tengah and promises to wipe away her shame in return for the title of Y. T. Muda. He retires to Siantan to prepare ships and *juak-juak*, *penggawa* and *anderiguru*. Daeng Parani goes to Matan and helps S. Muhammad Zainu'd-din. Now T. Kamariah had left R. Kechil's house and refused to return. R. Kechil therefore attacked S. Abdu'l-Jalil who had built a fort at Seluyut and defeated him. The Malay rajas fled some to Malacca, some with S. Abdu'l-Jalil to Trengganu. Three years later the Sultan started a settlement at Kuala Pahang whither came R. Indra Bongsu from Malacca. R. Kechil had left Johore as accursed and moved to Riau. He sent Nakhoda Sekam to fetch S. Abdu'l-Jalil to Riau but later despatched Si-Mas Radin to tell the Nakhoda to kill the Sultan, who was butchered while praying on his ship. T. Tengah seized a sword and attacked the murderers. The Sultan is buried at Teluk Kandang, Kuala Pahang. The royal ladies were taken to Riau. R. Sulaiman sends a letter to the Bugis at Matan to come and avenge his father. The chain-clad Bugis with blunderbusses (*terakul pemburas*) defeat R. Kechil's cannons and swords at Pulau Pengujan (1134 A. H. = 1721 A.D.). He flees to Pulau Bayan and thence to Penyengat and finally to Lingga. The battle took two days only. The Bugis go to Selangor, which was full of rich Bugis traders, and R. Sulaiman sails to Bendahara Peko' in Pahang for reinforcements. In their absence R. Kechil captures Riau.

Now Selangor Bugis built a fish-trap off Kuala Linggi. The Penghulu of Linggi, an adherent of R. Kechil, first demands tribute and then chops up the trap and sends it to Klana Jaya Putra in Selangor. Then ensues the campaign described with the same detail as a battle off "Lingga" on p. 354 JRASMB, 1926. R. Kechil flees from Linggi to Siak. The Linggi folk become staunch adherents of the Bugis thenceforth. The Bugis attack on Riau is described as on p. 355 *ib.* R. Sulaiman is proclaimed Sultan Sulaiman Badr-al-'Alam Shah and by the advice of Bendahara Sri Maharaja Tun Abbas the Bugis Leader Upu Klana Jaya Putra is created Y. T. Muda and the Bugis chiefs marry S. Sulaiman's female relatives as on p. 355 *ib.*:—Tun Kechil was a daughter of Marhum Muda Mangkat di-Kayu Anak (انق). The Y. T. Muda goes to Perpat Sa-ratus and marries 'Che Ayu the (unbedded) widow of S. Mahmud of Kota Tinggi. The MS. then follows the last two paras. of p. 357 *ib.* and the top of p. 358, and describes the second Kedah campaign in which R. Kechil takes part (pp. 360–2 *ib.*). R. Kechil attacks Riau from 19th Shaaban 1136 until 20th Dzul-hijjah, but peace is made and he meets his wife. In 1138 A.H. S. Khalifatu'llah Muhammad Shah came down to Kampar and made a treaty between the Bugis and the Minangkabaus of Pasisir Laut. R. Kechil went to Riau, fetched his wife T. Kamariah and swore friendship in the mosque only to

break his oath attack Riau and incur defeat. R. Tua goes to Trengganu to instal Zainal-Abidin as Sultan. Then follows a shorter account of events at Mempawah (pp. 370-378 *ib.*). In 1143 the Y. T. Muda sails to Selangor, fights D. Matekko and drives him to Siak. In 1144 R. Kechil brings to Riau D. Matekko to ask for pardon and—in vain—for his wife. A year later S. Zainal-Abidin of Trengganu dies and in 1147 A.H. R. Tua, D. Menempo'. A year later S. Sulaiman sails to Siantan and the Y. T. Muda to Selangor. In 1148 both visit Ungar, Buru, Kerimun, Duri. The Bendahara Tun Abbas goes raving mad. R. Kechil fails in an attack on Riau. On Friday 20th Rabi'u'l-awal, 1148 (1735 A.D.), S. Sulaiman sailed for Pahang and Trengganu and built a wall round his father's tomb at Kuala Pahang. R. Indra Bongsu (brother of the Y. T. Muda) and D. Kemboja invite him back from Trengganu to Riau. R. Ibrahim is circumcised. A Haji from Rembau reports that R. Kechil is attacking Riau again but it is his son, R. Alam with D. Matekko and R. Mas (p. 381 *ib.*). After their defeat the Y. T. Muda gives Tun Abdullah the title of R. Tua (he dies on Thursday 14th Muharram, 1150=1737 A.D.). The Y. T. Muda marries his daughter R. Bulang to Y. T. Raja Kechil, son of the deceased S. Zainal-Abidin of Trengganu (Friday 1st Muharram 1152). The two sons of R. Kechil, *i.e.* R. 'Alam and R. Mahmud (R. Buang) fight for the throne of Siak. T. Kamariah dies and R. Kechil goes mad and sleeps beside her grave. He dies and first R. Mahmud and then R. 'Alam and then R. Mahmud gets the throne of Siak. R. Mahmud and D. Matekko fled once to Muar but were driven out by S. Sulaiman and the Y. T. Muda, aided by Tun Ibrahim, Tun Sulong Muda, Tun Abdul-Majid, Tun Pasang, Tun Abdul-Jamal and Tun Hassan (1153=1740 A.D.). In the same year Tun Dalam, Y. T. Raja Kechil, is made Sultan of Trengganu (Monday 10th Dzu'l-hijjah) and Long Pandak is made Sri Maharaja. The Y. T. Muda, D. Chela, takes his consort T. Puan Mandak to visit Selangor. Later he helps in the war between Selangor and Perak. He it was who first got gambir from Sumatra for Chinese to plant in Riau, so that Riau became very prosperous. He dies on Wednesday 17th Rabi'u'l-akhir, 1158. After going to Selangor and consulting his relatives there, D. Kemboja accepts on Monday 11th Rabi'u'l-awal, 1161, the office of Y. T. Muda and R. Haji is created Klana. R. 'Alam ousted from Siak tries to found a kingdom on Pulau Siantan. S. Sulaiman and Tun Dalam, Sultan of Trengganu, go to drive him out, not accepting the advice of the Y. T. Muda, D. Kemboja, to await Bugis fighters from Selangor. S. Sulaiman invests Siantan in vain for five months. At last the Y. T. Muda and the Selangor Bugis arrive and drive R. 'Alam to Matan, defeating his forces. On Thursday 17th Dzu'l-hijjah 1163 the Y. T. Muda returns to Riau and on Wednesday 11th Rabi'u'l-akhir 1164 S. Sulaiman returns.

Owing to the continued intrigue of Tun Dalam, Sultan of Trengganu, and the Malay faction, the Y. T. Muda (D. Kemboja)

leaves Riau and goes to Linggi. When Tun Dalam sends for a Dutch warship to remove Raja Haji and his two sisters, R. Haji prepares to fight. Peace is patched up and the Sultan of Trengganu and R. Haji sail to Linggi to fetch back the Y. T. Muda. They call at Malacca where the Sultan of Trengganu tells the Governor that S. Sulaiman wants the Dutch to attack Linggi and arrest R. Haji. The Y. T. Muda hears of the plot and sends the Raja of Selangor to Tanjong Kling to bring R. Haji to Linggi. The Dutch drive the Bugis out of Linggi, while their Trengganu allies remain in the boats. R. Haji is wounded in the thigh by a bayonet. The Bugis retire to Rembau. R. 'Alam of Siak, whose wife D. Khatijah was a sister of D. Kemboja (the Y. T. Muda of Riau), had now returned from Matan to Batu Bara and from there he brings forces to help his brother-in-law. The MS. then follows the *Hikayat Negeri Johor* in describing the fighting in Malacca. Tun Dalam, Sultan of Trengganu, had fled to Riau and telling S. Sulaiman nothing about the defeat at Linggi tried to get him and all the Malays to sail to Trengganu. S. Sulaiman hears of the defeat at Linggi and is furious with Tun Dalam: his son, Abdu'l-Jalil, Raja di-Baroh, wants to fight Tun Dalam. Tun Dalam flees with many Malays to Trengganu.

The Dutch Governor invites S. Sulaiman and the Raja of Selangor to Malacca to discuss matters. The Y. T. Muda could not go as he was at Pedas marrying his daughter Raja Perak to Raja Haji. The Dutch claim 73457 dollars being the cost of the Linggi expedition. On 1st Ramthan 1166 A.H. a treaty is made between the Dutch and Y. T. Muda. R. Haji fetches all the Bugis, driven by Tun Dalam to Reteh, back to Riau. Riau is so empty and poor since the Bugis left that S. Sulaiman sends Raja di-Baroh Abdu'l-Jalil to fetch the Y. T. Muda from Linggi. He does not meet R. Haji on his way so that R. Haji enters Riau under the Malay guns and demands observance of the *adat* of Marhum di-Sungai Baru not of Marhum di-Kota. Meanwhile Raja di-Baroh meets the Selangor fleet at Ungar and together they return to Riau where amity is sworn between Malays and Bugis. The Raja of Selangor, R. Haji and Raja di-Baroh go to fetch back the Y. T. Muda from Pedas. Visiting Selangor first, the Raja di-Baroh falls sick. In Riau S. Sulaiman dies (20th August 1760, Netscher). Soon after hearing the news Raja di-Baroh dies also (January 1761 *ib.*). His wife R. Puteh after bearing a son R. Mahmud dies for sorrow at her husband's death. Her elder son, R. Ahmad aged 8, is proclaimed Sultan. The Y. T. Muda builds a palace at Pengkalan Rama. R. Haji is made Engku Klana. He goes to Lingga and orders all the Megats there to prepare for any visits of the Y. T. Muda. R. Haji is invited to Jambi to marry the Sultan's daughter, T. Ratu Mas, and receives the title Pengiran Suta Wijaya. Next he helps the Sultan of Indragiri against a Minangkabau invader and marries his daughter

R. Halimah. Then he defeats a Minangkabau *Keramat*, Dato' Malaikat, who tries to rule Danai, Buru, Kerimun, Ungar, and has him executed at Riau. The Y. T. Muda pays Riau's debt to Malacca out of the sale of opium. S. Ahmad dies and the Y. T. Muda has the deceased's younger brother R. Mahmud chosen Sultan by force, his armed Bugis overawing the Bendahara, Temenggong and other Malays. He wins to his side Daeng Kechil, Daeng Chela' and Engku Muda because they are children of the Temenggong by Raja Maimunah daughter of the Bugis Daing Parani. Raja Ismail, a dispossessed claimant to the Siak throne, urged on by the Malays of Riau, Trengganu and Pahang prepares to attack Riau but the Y. T. Muda of Riau, hearing of the plot, banishes the Malay Raja Tua, removes all the big guns from Riau to Pulau Bayan under a Bugis guard and defeats R. Ismail at sea off Singapore and Tanah Merah. Taking R. Endut and R. Usoh to Selangor, a Riau ship is wrecked on Batu Musang near Malacca and, left stranded there, is taken to Malacca and her contents are removed. R. Haji sails to Malacca and gets compensation from the Dutch. Then he sails to Selangor and marries D. Kemboja's son R. Ali to T. Besar Penuha daughter of the Raja of Selangor. He takes Raja Ibrahim another daughter, back to Riau to wed R. Andak, another son of the Y. T. Muda. The Sultan of Perak creates the Raja of Selangor Sultan Salehu'd-din. Accompanied by To Engku Mangku Putra, To Engku Long Putra, T. Ngah (father of T. Ahmad), T. Bunga Putra, T. Klana Chik Onok, the Y. T. of Kedah takes his son R. Abdullah to marry T. Besar, the daughter of the Sultan of Selangor.

R. Ismail of Siak helps the Sultan of Palembang attack Mempawah 1167 A.H. Having murdered its chief Dewa Perkasa, R. Ismail raids Siantan and sails on to Trengganu where he marries a daughter of the ruler and helps to win three campaigns against Kelantan.

R. Haji and the Sultan of Selangor decide to demand the 12 *bahara* of dollars still owing by Kedah for the help Daeng Parani and the other Bugis Upus formerly rendered. On the way at Pangkor R. Haji has a son R. Jaafar (or R. Laut) born. Kedah refuses the demand for payment. R. Haji captures Bentangau fort and worsts Kedah. At Bernam he arranges the marriages mentioned in the *Hikayat Negeri Johor*.

R. Haji next sails for Pontianak to help Sharif Abdu'r-Rahman bin Sayid al-Sharif al-Habib Husain al-Kadri Jamal-allil (who had married a daughter of Upu Daeng Menambun) in a campaign against Sanggau. On the way he has born to him a son R. Idris. He makes the Sharif Sultan of Pontianak.

Hearing of the death of Daeng Kemboja-Marhum-Janggut- (1777 A.D. Netscher) the Y. T. Muda of Riau, R. Haji sails to Pahang. At the time when Daeng Kemboja fought the sea-fight at

Singapore (1764 A.D. *ib.*) Tun Hassan had been Bendahara—formerly he was Indra Bongsu. Now Tun Abdu'l-Majid was Bendahara and creates R. Haji, Y. T. Muda. S. Mahmud, accompanied by the son of Marhum Janggut, R. Abdu'l-Samad, sails to Pahang to welcome him. In Pahang a son is born to R. Haji and named R. Pahang. In Riau a son R. Ahmad is born (1193 A.H.). Riau becomes very prosperous. A pikul of gambir could be bought for one جكتون and sold for 8 or 10 in Java; Javanese rice fetched 3 Bengal *rupiah* a *pikul*; a *kati* of silk cost 5 *suku*; a *pikul* of lac (*embalau*) 3 *rial* and woven silk cloth of Siantan 3 *rial* a piece, silk trousers 5 *rial* and Siamese rice \$10 a *koyan*. There were 50 to 90,000 Malays at Riau, 8,000 Bugis at S. Timun and 2,000 elsewhere. There were 600 rajas and 80 chiefs (*Orang Kaya*) and merchants. European chintz, broad-cloth (*sakhlut*), white cloth, satin (اطلس) and *batik* kerchiefs were dear. The Malays were still jealous of the Bugis and some under T. Fatimah went to Trengganu. According to the chronicle of Engku Busu of Dungun the Malays yearly appealed to the Dutch and to the East India Company to attack Riau.

R. Ismail of Siak marries his daughter T. Kamariah to a Sayid of the Sakaf family (سقاف) and creates him Tuan Besar. They raid and worst Siak. R. Ismail becomes Y. T. Besar and R. Muhammad Ali is degraded to be Y. T. Muda of Siak and goes temporarily mad. Y. T. Ismail dies and is called Marhum Mangkat di-Balai. He is succeeded by his son, S. Yahya Shah.

Soon after R. Haji becomes Y. T. Muda, S. Salehu'd-din of Selangor dies. R. Haji makes the deceased's son R. Ibrahim Sultan and his younger son R. Nala Y. T. Muda of Selangor. R. Haji quarrels with the Dutch at Malacca over prize-money for an enemy ship (Dutch records tell us it was an English ship the *Betsy* commanded by Captain Robert Geddes and bound for China with 1154 chests of opium) captured on his information at Riau. Another account says that the Sultan of Trengganu gave Captain Geddes a Chinese girl convert to Islam, called Jamilah, as an inducement to go to Riau and create trouble with a French ship there so that (France's ally) the Dutch should become unpopular at Riau. A Dutch fleet under Pieter Jacob van Braam or according to another account Heer Abo blockades Riau. According to the account of a Bugis 'Che Sumpu' who had then just grown up—*baharu lekat keris*—, he was one of a crew that rowed R. Haji from vessel to vessel to direct operations and if any of the crew ducked when a shot passed the boat R. Haji struck him with a rattan. At last the Dutch took the fort on Pulau Penyengat in heavy rain and chased the Siantan men, its defenders, with a pack of dogs and shot them all. After 9 or 11 months both

parties tried to negotiate but failed because the Dutch wanted to bring a warship up the river. Later the Bugis fired a shot that blew up a Dutch ship مالک سورفابر (? *Malacca's Welvaren*) killing 500 or 800 men and a Commissary.

S. Ibrahim of Selangor and Y. T. Muda Raja Nala got the Penghulu of the four Rembau tribes and the Penghulu of the four Pedas tribes to join in an attack on Malacca. They build forts at S. Baharu and Batang Tiga. The Dutch fleet returns to Malacca. The Sultan of Selangor sails to Riau and invites R. Haji to attack Malacca. S. Mahmud sails as far as Muar and stays there. R. Haji entrenches himself at Teluk Ketapang, Tanjong Palas and amuses his followers with dances (*joget dan tandak*). The Dutch are driven back into Malacca fort. Reinforcements arrive from Batavia and S. Muhammad Ali of Siak is bribed to help the Dutch. The Sultan of Selangor goes to Rembau to marry. The Dutch surprise Teluk Ketapang fort from Pernu. In vain the Bugis sally forth and charge, one sick chief on horseback. R. Haji stands with a *badik* in one hand and a Guide to Grace (دلایل الخیراء) in the other. His followers embrace him. He is shot down. The Dutch bury him with royal honours in the Fort (*Kota*) "behind the Company's fort" (*kubu*) and later let his son remove him to Riau for burial on the southern hill of Bukit Penyengat:—he was to have been taken to Batavia but the ship was struck by lightning. His people are allowed to flee to Muar, whence they and S. Mahmud return to Riau.

The Dutch helped by Y. T. Muhammad Ali of Siak and his *saudara* (? son-in-law) Sayid Ali attack Selangor (1784 A.D. Netscher):—the Y. T. was angry because T. Embong had been taken by Sayid Jaafar of Selangor as his wife. The Sultan of Selangor flees to Bernam and thence to Pahang; the T. Empuan and Arong Temujong and his wife flee on foot to Perak. The Y. T. of Siak steals all the property he can and sails back to Siak, leaving Sayid Ali as Y. T. of Selangor.

The Bugis by force appoint R. Ali Y. T. Muda of Riau but a Dutch fleet comes to attack Riau. The R. Tua, Enche Andak, a Bugis by birth, sides with the Malays. The Y. T. Muda and all the Bugis go to Sukadana. The Dutch make a treaty with Riau with 26 sections and 3 supplementary sections. No Bugis are to be given State office in Riau. It was signed on board the Utrecht. ابراهان Ruhdé became the first factor (*pitor*) at Riau.

Aided by Pahang, the Sultan of Selangor came from *ulu* Pahang to *ulu* Selangor and so down to the estuary and Pematang from Tiram Burok. Sayid Ali flees to Siak. Selangor captures the Dutch fort. For 11 months two Dutch ships blockade the mouth of the Selangor. Then Selangor makes a treaty with the Dutch.

S. Mahmud invites the ruler of Tempasok and his Lanun fighters to oust the Dutch from Riau. This they do. But knowing that the Dutch will retaliate, S. Mahmud sails to Lingga with 200 boats, the Bendahara's followers sail to Pahang in 150 boats and others to Bulang and Trengganu. Only the Chinese are left in Riau when the Dutch return. The sea swarms with pirates. In 1206 S. Mahmud goes to Trengganu and asks the Sultan to make his peace with the Dutch.

R. Yahya, son of R. Ismail, was Y. T. Besar of Siak. R. Muhammad Ali was now the old Raja. His son-in-law Sayid Ali was a pirate who sacked Singgora and threatened Trengganu (1790 *ib.*). The Sultan of Trengganu asked help from an English sea-captain whose ship was awaiting tin-ore. The captain laughed and replied "We'll finish him in three hours. Our guns are bigger." In spite of the rudeness of a Trengganu raja to Sayid Ali, he met the Sultan peacefully and sailed away. While S. Mahmud went to Pahang, the Sultan of Trengganu sent to Riau asking the Dutch to make peace with S. Mahmud. The reply was so rude that he did not read it in public but only before his relatives—his son T. Busu (whose mother was T. Tengah), T. Lahad, T. Said, T. Wok. S. Mahmud returns to Lingga. The discovery of tin at Singkep brings prosperity in spite of pirates. He sends R. Jaafar, son of R. Haji, to attack Indragiri, whose old Raja is R. Jaafar's father-in-law.

The Sultan of Pontianak and the Dutch drive R. Ali from Sukadana: he settles on Siantar.

The English take over Malacca and in 1208 (1795 A.D.) English and Dutch recognize S. Mahmud. S. Mahmud leaves Engku Muda, son of the Dato' Temenggong and Raja Maimunah in charge of Riau, as there is no Y. T. Muda. Raja 'Ali moves from Siantar to Langat and then to Muar. The Sultan of Selangor goes to Lingga and marries T. Tengah, a daughter of R. Haji (of Teluk Ketapang). A Perak embassy comes, offering the throne of Perak to him—and so offending the Bugis. Two years the Sultan of Selangor remains at Lingga but fails to reconcile Bugis and Malays or to get R. 'Ali accepted as Y. T. Muda. He returns to attack Perak. R. Jaafar (son of R. Haji), R. Idris, R. Ahmad, accompany the Sultan, as also his own sons R. Muhammad, R. Ismail and R. Abdullah and also R. Hassan son of the Y. T. Muda of Selangor who died in Aceh. Selangor defeats Perak. The Sultan gives Klang to R. Jaafar where he and his brothers get revenue from tin. The Y. T. Muda 'Ali (son of Marhum Janggut) goes from Muar to Riau. He and Engku Muda fight and Engku Muda (nephew of Marhum Janggut) retires to Bulang where a Temenggong of Johore is buried. S. Mahmud pacifies them (1803 *ib.*) and marries R. Hamidah, daughter of the famous R. Haji.

On the death of Y. T. Muhammad 'Ali of Siak, Sayid 'Ali

wrests Siak from the Y. T. Besar R. Bijaya or Yahya and the Y. T. Muda, a son of the deceased. T. Yahya flees to Lingga and thence to Trengganu where he dies mad at Dungun. His flight to Lingga was just before the quarrel between Y. T. Muda 'Ali and Engku Muda. Y. T. Sayid 'Ali comes to Riau (and is fired on by a British Man-of-war) and marries T. Mandak, daughter of Engku Besar Raja Siti and Engku Keraing Telibak.

S. Mahmud builds a palace on Pulau Penyengat for T. Hamidah and her family and gives them the revenue of Riau. The Y. T. Muda lives on Pulau Bayan and studies the *tarik*at Khalwatiah (Sammaniah) *خلواتيه ناييت سامنيه* from Shaikh Abdu'l-Ghafur. Y. T. Muda 'Ali dies of a carbuncle (*paipa*, *sakit raja*) and S. Mahmud sends to Klang for R. Jaafar to become Y. T. Muda with the style S. Alaedin Riayat Shah (1221)—he marries R. Lebar, daughter of his predecessor. A Minangkabau, Lebai Kamat, came to Lingga and avowed himself to be God and promulgated other false doctrines. He and his pupils had their heads shaved as a punishment. He went to Lampong but returned to Lingga announcing that he was the reincarnation of R. Haji. S. Mahmud ordered his execution but he fled to Indragiri whence he was decoyed back to Riau and beheaded. On Monday 18th Zu'l-Hijjah 1226 S. Mahmud dies, crying to the Y. T. Muda "Komeng, Jaafar!" meaning that his son Abdu'r-Rahman, nicknamed Komeng, should succeed. R. Abdu'r-Rahman becomes Sultan of Lingga. After the funeral the elder son R. Hussain arrives from Riau and having paid his respects to his brother returns to Riau where he stays with the Y. T. Muda and Temenggong Abdu'r-Rahman.

Sultan Abdu'r-Rahman was pious, dressed as an Arab on Fridays, read the Quran at his father's grave, had a fine voice and liked to act as muezzin, and wept at the recital of the *khutbah*. By his wife Raja Anitah (daughter of Raja Sulaiman) he had a son Tengku Besar Muhammad—born in the reign of S. Mahmud.

The Yam Tuan Muda in Riau was R. Jaafar who lived with his younger brothers R. Idris and R. Ahmad, his 'son' R. Hussain (brother of S. Abdu'r-Rahman) and his 'son' Temenggong Abdu'r-Rahman. R. Idris lived at Sengkarang: the rest all lived at Pulau Penyengat. The Yam Tuan Muda also was pious but had 'white' friends in Malacca as well as Arab friends. He sent 4 or 5 youths to Malacca to learn music and he had soldiers who were uniformed and equipped by his European friends. He made handsome creeses and *badik*, which were sent as presents to Pontianak, Pahang, Kedah. In his time Keraing Chendrapuli came and lived in Riau (with Keraing Telibak)—he quarrelled with R. Idris over the control of Chinese and finally left Riau.

Major William Farquhar came from Malacca and sent his port-officer كرنكي, son-in-law of Adrian Koek, to say he was sailing to Pontianak. At Pontianak he met a Dutch war fleet, so could only despatch a letter ashore to the Sultan. He sailed back to Lingga where he informed S. Abdu'r-Rahman that perhaps the Dutch were coming to take Lingga and Riau. The Sultan referred him to the Yam Tuan Muda. Farquhar told the Yam Tuan Muda that England had given Riau to the Malays in the time of S. Mahmud and would defend them against Dutch aggression: he bestowed rich presents of guns and velvet on the Yam Tuan. The Malays prepared to fight the Dutch, whereupon Adrian Koek came from Malacca and persuaded the Malays that the Dutch had no intention of seizing Riau or Lingga. A Dutch fleet under Wolterbeck (والتر بيك) with Captain Elout as Commissary arrived at Riau and a treaty was made between the Dutch on the one part and the Yam Tuan Muda and the Temenggong of Johore on the other. Captain كونس (? Köningsdorffer) was left as Resident at Riau. Then Major Farquhar returned and upbraided the Yam Tuan Muda who replied that he had not sought English help as the Dutch had used no force. Farquhar (or his interpreter) next saw Tengku Long, the elder brother of S. Abdulrahman, and the Temenggong. As he left for Malacca, Farquhar took a ring from his finger and gave it to the Yam Tuan Muda. Farquhar returned to hand back Malacca to the Dutch. The Temenggong sailed to Singapore "in accordance with old custom." Farquhar soon joined him and they awaited the arrival of Raffles from Penang. Raffles got the Temenggong to send Engku Embong immediately to Riau to fetch Tengku Long. He was to act secretly for fear the Dutch made the Yam Tuan Muda hold Tengku Long. Tengku Long pretended he was going to fish, reached Singapore and was installed as S. Hussain. The families of the new ruler and of the Temenggong moved from their "palaces" at Riau to Singapore. The Dutch opened a customs-station (*pêbean*) at Tanjong Pinang. The Yam Tuan Muda left his 'elder brother' Muhammad Zin al-Kudsi in charge of Riau while he went to Lingga for the circumcision of the son of T. Besar Muhammad (and grandson of the Sultan) along with his own son R. Mahmud, Engku Wok Sayid Ahmad (son of Sayid Muhammad Zin al-Kudsi), Raja Ali (son of R. Ahmad and nephew of the Yam Tuan Muda) and Che Wan Abdu'r-Rahman, son of Wan Embong. Now at Tanjong Pinang Arong Bilawa (أرول), head of the Bugis, had got Nakhoda Medong to divorce his wife Raja Fatimah and then married her with a festival that led to the discharge of cannon at night and the alarm of the Dutch Resident who summoned the bridegroom to his fort. Instead came Daeng Renggi' and others wearing creeses. They were

ordered to discard the creeses and enter. A fight arose and Raja Renggi' was killed. The Dutch send two warships from Malacca and Arong Bilawa and the Bugis flee and settle in Singapore. Sultan Hussain of Singapore sends his son during the hostilities to fetch the Engku Puteri to Singapore but she remains at Riau. The Yam Tuan Muda Raja Jaafar returns to Riau, works with the Dutch and arranges for the installation of S. Abdu'r-Rahman with the Johor regalia (*serta hendak kerajaan dan kebesaran Johor*) which were in the hands of *kakanda* Engku Puteri, because "according to old custom; *jika tiada kerajaan Johor itu, belum-lah lagi sah dan dzahir-nya nama Raja Johor itu.*"

In 1236 A.H. (1821 A.D.) S. Abdu'r-Rahman sailed with his son T. Besar to Pahang whence the Dato' Bendahara Tun Ali escorted him to Trengganu:—R. Ahmad, a son of the Yam Tuan Muda accompanied the Sultan. The Sultan married a *saudara* of the Sultan of Trengganu, who shortly afterwards died: his son, the T. Besar Muhammad married T. Teh a daughter of the same ruler, who bore him a son R. Mahmud.

In 1238 A.H. the Yam Tuan Muda sent Engku Sayid Muhammad Zin al-Kudsi and his own *saudara* R. Ahmad and his own son R. Jumaat and others as ambassadors to Governor-General Baron van der Capellen at Batavia. They were greeted by the Shahbandar and Sayid Hassan Habshi, then Mayor of Batavia, and taken in carriages whose coachmen wore lace caps (*songkok pasmen*) to a house in Kampong *كروكوت*. After three days a young Dutchman Angelbeek took them before the Governor-General where their letters were read while cannons boomed in the distance. On Sunday they went again and talked through an interpreter Heer Roorda (*رودا*) and sat down (about 80 persons) to a curry tiffin. General de Koek (*دكوك*) a stout handsome man was present with his pretty little wife. The wife of the Governor-General was stout. After lunch they walked in the garden and were given cigars:—*pelayan membawa bekas perak yang bercheranggah sa-olah-olah pokok kayu: maka terjagak-lah pada sa-genap dahan-nya itu cherutu.* At 5 p.m. the party broke up. The Governor-General got into his carriage and four:—*ada pula Holanda dua orang yang bermisai dan berjanggut terlalu ramus memakai baju lamina saperti rupa perak berkuda puteh sa-pasang dan menghumus pedang-nya*—these were outriders. Another night they were invited to a cave-like room to see a comedy. After three months many of the party were ill with fever and colic and some died. There were not enough left to man the boats. The Governor-General gave Raja Ahmad \$1,000 for a boat he had bought for \$400; and he sent back Engku Sayid later in a warship,

the *Dolphin*.

Timmerman Thyssen, Governor of Malacca came to the Yam Tuan Muda and took the Johor regalia from Engku Puteri away to Malacca. Raja Ahmad is sent again as an ambassador to Batavia and to buy a ship to fetch S. Abdu'r-Rahman Shah from Trengganu. He buys one for 9,000 *rupiah* but falls very sick. He recovers. And the Dutch send the Yam Tuan Muda to Trengganu in a fighting ketch named *ورستیک*; its colonel was

فرهوفن دمان هورستیر and its three officers *فارقی*. she had a crew of 120 Dutchmen and 30 Javanese. The Tengku Besar, son of S. Abdu'r-Rahman, sails out to meet them and is greeted with a salute but as he boards the ketch coatless he gets no salute on his return. The Yam Tuan Muda and Tun 'Ali the Bendahara, take back to Riau the Sultan and his son the Tengku Besar, whose wife Tengku Teh had 40 days earlier born him a son, R. Mahmud. At Riau they are greeted by the royal sons of the Yam Tuan Muda, Raja Abdu'r-Rahman and R. 'Ali and by the port officer *بورکان*. A Dutch *Raja Laut*, who had come from Batavia, handed the sword and sash (*sayap sandang*) of the regalia to S. Abdu'r-Rahman, who is duly installed and soon returns to Lingga. Dato' Abdullah Shahbandar hoists the Sultan's flag in Johore, where the Y. T. Selat, S. Hussain, and Temenggong Abdu'r-Rahman carry on the government as in the old days. Engku Sayid Muhammad Zin al-Kudsi (= the Holy) is sent to Batavia (taking the headman of the *rayat*) to discuss the suppression of piracy and the loss of the Sultan's Peninsular States under English rule. He returns but a young Heer Angelbeek (who dies soon afterwards) comes to Riau and says that all land to the left of the East Indiamen's course to China has by treaty been recognised as under England. Now although the Y. T. Selat was a relation and Temenggong Abdu'r-Rahman (on the Bugis side) was a second cousin (*anak saudara dua pupu*) to the Y. T. Muda, R. Jaafar, at Riau as well as *menantu saudara-nya*, yet they persisted in opening mines at the Karimun Islands outside their sphere and in *فتنا فتنا سرام ریغی دایوغ کاله*.

R. Ahmad, brother of R. Jaafar the Y. T. Muda, decides to go on the *haji* after his illness. He takes his son, R. 'Ali, and his son-in-law Sayid Abdullah Engku Ngah, son of Sayid Muhammad Zin al-Kudsi and sails first to Semarang and thence to Japara (where he buys—needlessly as it happens—a coffin for his very sick son R. 'Ali) and so to Juana. Then he returned to Riau and sailed for Singapore but found the Arab pilgrim ship had left.

The Dutch Government allowed Arong Belawa to return to Riau where he was given a salary of 500 brass *rupiah* a month.

His daughter, Daeng Pechonga,' married R. Hussain, a son of the Y. T. Muda. The Engku Puan of Selangor gave Arong Belawa a *gundek*, Si-Patam, but he went mad and died.

R. Ahmad went again to Singapore on his way to Mecca. He was entertained by the port officer: مستري سامي (? = Mr. Samy) and sailed for Penang in a ship belonging to Sayid Hashim. The Engku Putri gave R. Ahmad \$10,000 and he had \$4,000. At Penang Sayid Hashim lent R. Ahmad a house and sold some tin for him. Enche' Nurati (a *bekas gundek* to the Y. T. Selangor) brought her child R. Hamidah and invited R. Ahmad to stay at her house but as he could not leave S. Hashim he let her take his son R. 'Ali. The Y. T. of Kedah gave him an old-fashioned watch worth \$100. Sayid Zin Idrus, born in Kubu, asked the permission of R. Ahmad to marry Che Nurati. R. Ahmad sails for Jeddah in a Turkish vessel called *فلوكت* (= ? Felucca). He gives on 18th Shaaban, 1243. At Jeddah he chose Shaikh Ahmad شافعله (or شفع) as he was descended from the "40 Bugis." At Mecca he visited the Mufti Shafei. Sharif Yahya, Raja of Mecca, had just killed Sharif Shambar (شمبر) in the Mosque al-Haram. Ahmad Pasha (nephew of Muhammad Ali Pasha, Ruler of Egypt) the representative of Mahmud Khan, Sultan of Istambul, compelled him to flee to Badr (بدار) where he collected Bedouins and molested pilgrims to Medinah. However R. Ahmad went to Medinah in a caravan of more than 2,000 camels. On the way he met Sharif Yahya and one of his *juak-juak*, Sayid Muhammad Atas, whose father he knew. He bought a garden at Medinah and gave two houses at Mecca as *wakaf* to the Mufti Shafei. The first royal pilgrim from Riau he returned in a Turkish brig.

Now the Sultan of Singapore allowed Sayid Akil to build a house and open mines on Karimun Island. The Y. T. Muda sends Engku Sayid Muhammad Zin al-Kudsi to plant the Riau flag (هيم بر تڬو قوتيه) there. But the Sultan of the Straits (*Selat*) pays no heed. The Y. T. Muda helped by the Resident of Riau takes Karimun and puts to flight Sayid Akil and his helpers, R. Endud and Tengku Yahya. R. Ahmad the pilgrim hears of the fight at Penang. At Singapore Daeng Renggi' son of Temenggong Abdu'r-Rahman tells him that no Teluk Belanga people have taken part in the fight, which was not the wish of the Y. T. Selat but of his wife and Tengku Yahya. The Y. T. Selat invites R. Ahmad ashore but he excuses himself on the ground of illness and sends his son-in-law Sayid Abdullah and his own son Raja (Haji) 'Ali.

When the Y. T. Muda (R. Jaafar) arrives from Karimun, R. Ahmad gives him one Nubian and one Abyssinian slave, a Turkish rug, a Turkish rifle, two rings, cloths (گرمسوة کناويس وعبدالار), water from the Zamzam well and dried camel's flesh. The Tengku Besar from Lingga marries, R. Fatimah, and Raja 'Ali marries R. Halimah, both brides being daughters of the Y. T. Muda. On the 11th Jemad-al-awal 1246 A.H. the Y. T. Muda and Tengku Besar make a fresh agreement with the Dutch Resident. The Y. T. Muda sends his son R. 'Ali and son-in-law Sayid Hussain, Tengku Erang, to Governor-General Van den Bosch about the arrest by the English of R. Jaafar, his brother-in-law, at Singapore on a charge of piracy. Resident Elout of Riau was succeeded by De Groot (دکروء). Sayid Abdullah son of S. Muhammad Zin al-Kudsi and son-in-law of R. Haji Ahmad dies at Lingga. Soon afterwards on the 20th Muharram 1245 A.H. his father also dies at Lingga. On Monday 13th Rejab 1247 A.H. the Y. T. Muda, R. Jaafar dies (18 Dec. 1831) at Lingga just after the wedding of his son R. Abdullah with R. Aishah, daughter of S. Abdu'r-Rahman. R. Ahmad's "daughter" marries Tun Abdullah, son of Temenggong Abdu'r-Rahman after which R. Ahmad leaves Lingga for Riau. R. Abdu'r-Rahman, lawful (*gahara*) son of R. Jaafar, succeeds his father as Y. T. Muda. S. Abdu'r-Rahman dies on Monday 11 Rabi-al-awal 1248 A.H. (9th August 1832) and before his father's bier leaves the palace, the Tengku Besar is proclaimed S. Muhammad Shah:—S. Abdu'r-Rahman is known as Marhum Bukit Chengkeh. Now at Sungai Ino' lived Ilanun pirates not petty pirates like the Rayat who used *lanchang* and *kakap* and mostly *bidar-bidar* (بیدار) but pirates who used *penjajap* armed with cannon. Lingga and Riau with the aid of the Dutch and a ruse of the Y. T. of Indragiri captured them and beheaded the leaders.

S. Muhammad Shah went to visit the tombs of his ancestors in Johore, and then sailed to Pahang and Trengganu.

Now S. Ahmad of Trengganu had died:—he was the son of Marhum Mata Merah who was the son of Tun Dalam, (whose posthumous name was Marhum Janggut and real name Mansur Shah) who was the son of Zainal-Abidin, the ruler installed by Y. T. Muda Upu Daeng Chela', Daeng Menempo' and S. Sulaiman. S. Ahmad had many (*saudara*) relatives,—the Y. T. Muda, T. Mansur, T. Abbas, T. Ismail. When he died, one of his relatives (*saudara*) succeeded. That relative died and one of his sons, T. Daud then reigned for 40 days and died. The throne was then claimed by T. Mansur, a brother (*saudara*) of S. Ahmad, and by S. Ahmad's son, T. Omar. T. Mansur, styled Y. T. Tua, drove T. Omar, styled Y. T. Besar, to Besut and thence to

Kemaman. S. Muhammad Shah failed to pacify them but he visited Kemaman and ordered the execution of a raja who had molested one of T. Omar's women. He takes Tun 'Ali, Bendahara, from Pahang back to Lingga for the circumcision and installation of his son, Y. T. Besar, Mahmud Mudzaffar Shah. Next he sends an embassy to Batavia to interview Governor General Batid about the suppression of piracy. Holland sends a Commissary Major Kolff

(قلش) to Riau and a new Resident Goldman (كلدمن)

The Y. T. Muda Abdu'r-Rahman sends his brother R. 'Ali Engku Klana, R. 'Ali and R. Abdullah sons of R. Haji Ahmad, and R. Yusuf a son of Marhum Jaafar to crush the pirates. After doing this R. 'Ali Engku Klana marries R. Chik his cousin (*anak saudara sa-pupu*), daughter of the Temenggong and Engku Wo', daughter of R. Buntit a *saudara* of Marhum Raja Jaafar.

Governor Bonham of Singapore causes consternation by pursuing pirates as far south as Lingga.

S. Muhammad Shah fetches from Singapore R. Maimunah, daughter of the Tengku Besar of Singapore who died at Teluk Blanga and marries her to his son Y. T. Besar, S. Mahmud Mudzaffar Shah.

In 1254 the Dutch station an Assistant Resident at Indragiri.

Soon after R. Omar, Y. T. Besar of Trengganu, came to Lingga, S. Mansur of Trengganu died and his son قلیت or قلیت succeeded but was driven to Kelantan by R. Omar.

The mother of S. Muhammad Shah dies at Lingga. T. Tengah the wife of R. Abdullah (brother of Y. T. Muda Abdu'r-Rahman) dies and the widower studies religion with his *saudara* R. Haji 'Ali and then goes to Mecca for a year. On Wednesday night 2nd Jemad-al-akhir 1257 A.H. (20 July 1841) S. Muhammad Shah dies.

Governor Bonham and Tun 'Ali Dato' Bendahara, appoint as Temenggong Daeng Renggi' (or Kechil) as he was called after his (*moyangda sa-belah ibu-nya*) maternal forbear Daeng Kechil, son of R. Maimunah, daughter of Upu Daeng Parani and T. Tengah Erang daughter of S. Abdu'l-Jalil. He lived at Teluk Belanga and was created Temenggong Sri Maharaja. The Temenggong sails to Lingga to do obeisance to S. Mahmud and to meet his 'father' R. 'Ali, husband of his sister Raja Chik. S. Mahmud goes to Singapore and stays till Governor Bonham orders him to return to Lingga. He is young and reckless and gives much trouble to the Y. T. Muda and the Dutch. The Y. T. Muda Abdu'r-Rahman pays \$36,000 for a ship for the Sultan, and on Monday 2nd Jemad-al-akhir 1260 (17 June 1844) dies. A month later the

Engku Puteri dies. After S. Mahmud Shah has delayed to appoint a successor, the chiefs and the Dutch choose R. 'Ali Engku Klana. The Sultan goes to Singapore where this choice is approved by Temenggong Tun Ibrahim, brother-in-law of Y. T. Muda R. 'Ali. After installation as Y. T. Muda, R. 'Ali visits his 'parents' (his uncle and aunt) R. Haji Ahmad and R. Libir (ليبير): he is very pious and forbids gambling and cock-fighting. The Sultan of Selangor often visits him. When his relative R. Haji 'Ali goes to Singapore, he takes back to Riau Tun Abubakar and Tun Abdu'r-Rahman, the sons of the Temenggong. S. Mahmud Shah marries his daughter T. Embong to R. Muhammad Yusuf, son of the Y. T. Muda. A famous Shaikh Ismail comes from Teluk Belanga and teaches the *tarikah* Nakshbandiah at Riau: he visits Kedah also and at last returns to Mecca with a present of \$4,000 from Riau. The Y. T. Muda gives Karimun to his cousin Engku Haji Muda R. Abdullah, and Kundor to R. Haji 'Ali. A tin concession at *مونس* in Karimun Island is given to a Dutchman *فندان بيرينخ* and soon there are 1,000 people there.

S. Mahmud Shah takes his mother T. Teh for a visit to Trengganu.

At 11 p.m. on Sunday 3rd Zul-Kaidah 1273 A.H. (28 June 1857) Y. T. Muda R. 'Ali dies. The Chiefs and the Dutch want Engku Haji Muda, R. Abdullah, to succeed but S. Mahmud favours his son-in-law R. Muhammad Yusuf son of the deceased. S. Mahmud goes to Singapore and stays with a Persian *كرسجي* (? Kurseji). At last the Dutch send Major *ويلسم* to depose him. R. Abdullah is made Y. T. Muda and T. Sulaiman (called T. Muda), the son of S. Abdu'r-Rahman of Bukit Chengkeh and uncle of the deposed ruler, is created S. Sulaiman Badr-al-'Alam Shah of Lingga and Riau and signs a new treaty with the Dutch (1274 A.H.). The Commissary's interpreter was a Dutchman Von de Wall (فندوال). Tuan *فرياس* is appointed Resident at Riau. The illness of the Y. T. Muda delays an expedition against Reteh. The Y. T. Muda marries his daughter Maimunah to Hassan, son of Raja 'Ali Haji. The Y. T. Muda, R. Abdullah, dies (Marhum Merhid) and is succeeded by his son, R. Muhammad Yusuf. S. Sulaiman comes with his consort, Raja Perak (niece of the deceased and daughter of Marhum Raja 'Ali) and returns to Lingga. The expedition against Reteh starts at 6 a.m. Saturday 1st Rabiul-awal, 1275 under R. Hussain son of Marhum R. Jaafar with 38 boats. R. Abdu'l-Ghani, son of Marhum R. Idris, also went. The Dutch sent the brig *هي* under command of Heer

كروڤ , with a schooner and 600 Dutch soldiers. The campaign lasted a month. After the capture of Reteḥ, S. Sulaiman invests the new Y. T. Muda at Lingga (1275 A.H.).

The deposed S. Mahmud (then aged 38) and his mother removed from Singapore to Pahang and thence to Trengganu and thence to Siam—with his younger sister, T. Safiah, whom the Raja Siam insists on marrying. After 9 months in Siam, S. Mahmud goes to Trengganu. An English ship comes for him and bombards Trengganu. S. Mahmud flees to Besut. Thence a Siamese steamer takes him back to Bangkok. From there he flees to Singapore and stays at Siglap. Then he goes to Kesang and meets T. 'Ali, who says, if he becomes Raja, S. Mahmud shall be his minister. From Kesang he goes with 40 followers to Che' Wan Ahmad in Pahang, where he dies.

Tun Abubakar succeeds Tun Ibrahim as Temenggong in Singapore and is styled Sri Maharaja Raja Johore and often sends messengers to his relatives at Riau.

III

RAJA KECHIL AND THE SIAK FAMILY.

RAJA KECHIL

Y. T. I. of Siak

d. 'very old' 1746

m. (1) d. of Bupati Batu Kuching,

R. Alam

1st Y. T. Muda: d. 1765.

S. ATLMU'D-DIN SHAH, Y. T. IV

m. D. Khatijah, d. of D. Parani

T. Badariah

m. Sayid Usman

(Ben Shahab)

R. Muhammad Ali

2nd Y. T. Muda

d. 1791.

Sayid Ali

S. ABUD'L-JALIL SAIFU'D-DIN, Y. T. VII.

abdicated 1811 and d. 1821.

Sayid Ibrahim

S. ABUD'L-JALIL KHALILU'D-DIN, Y. T. VIII.

went mad 1827.

S. AHMAD ABDU'L-JALIL SHAH, Y. T. III & V.

R. Ismail, d. 1781

m. (1) ?

S. AHMAD SHAH Y. T. VI.

R. Yahya (or Sulong)

deposed by Y. T. VII in 1791

d. at Kemaman.

T. Puteri

(m. Habib Omar

a/-Sakaf-Netscher)

(2) a Trengganu raja

(2) ca. 1719 T. Kamariah (d. 1746), d. of S. Abdu'l-Jalil, Johore.

S. MUHAMMAD SHAH, Y. T. II.

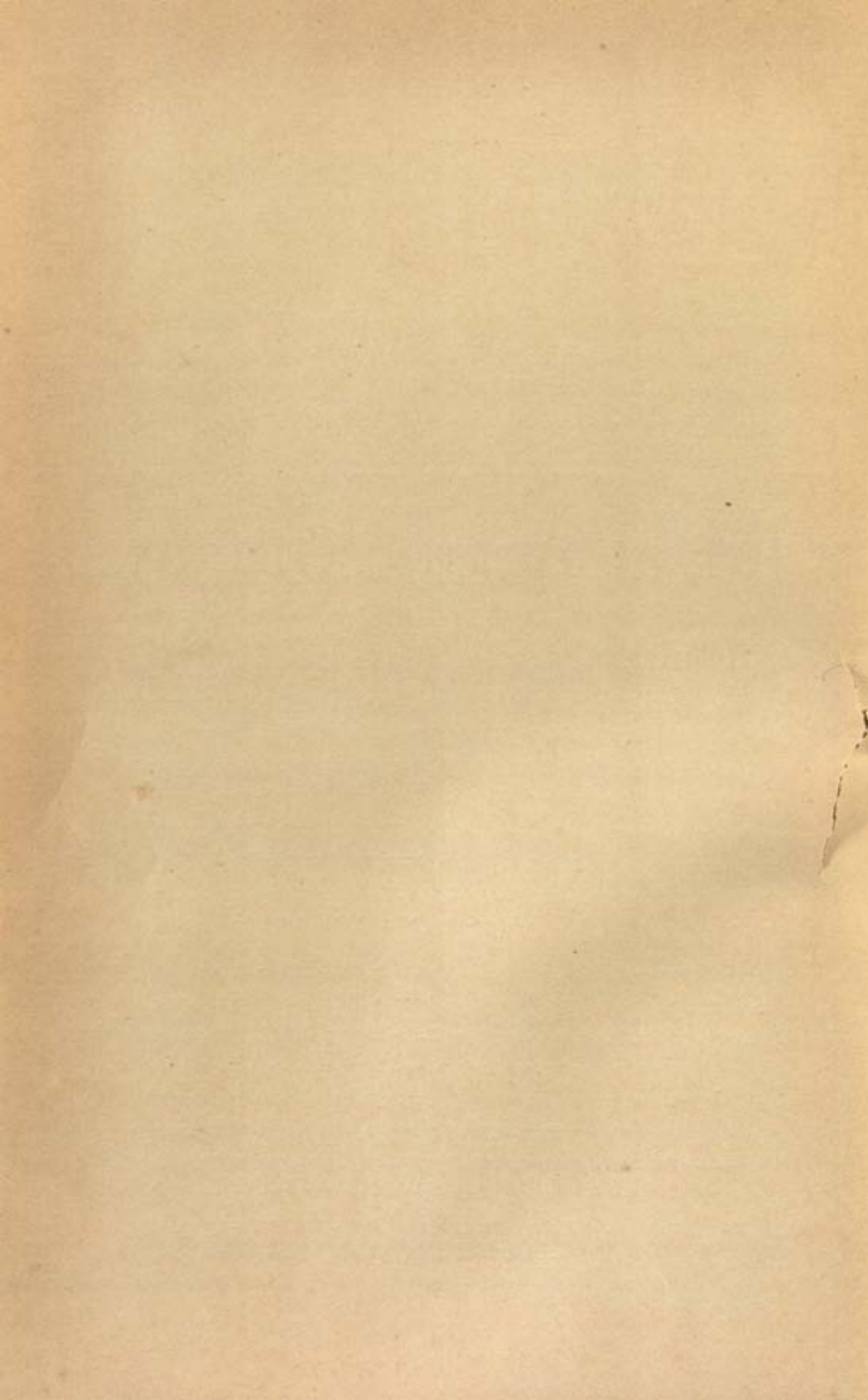
R. Buang, d. 1760.

Notes:—(a) A Dutch record shows that R. Kechil died 'very old' in 1746, so that his birth in 1700 as a posthumous son of S. Mahmud of Johore (d. 1699) by Che Apong, daughter of the Laksamana, must be fictitious—Netscher p. 57.

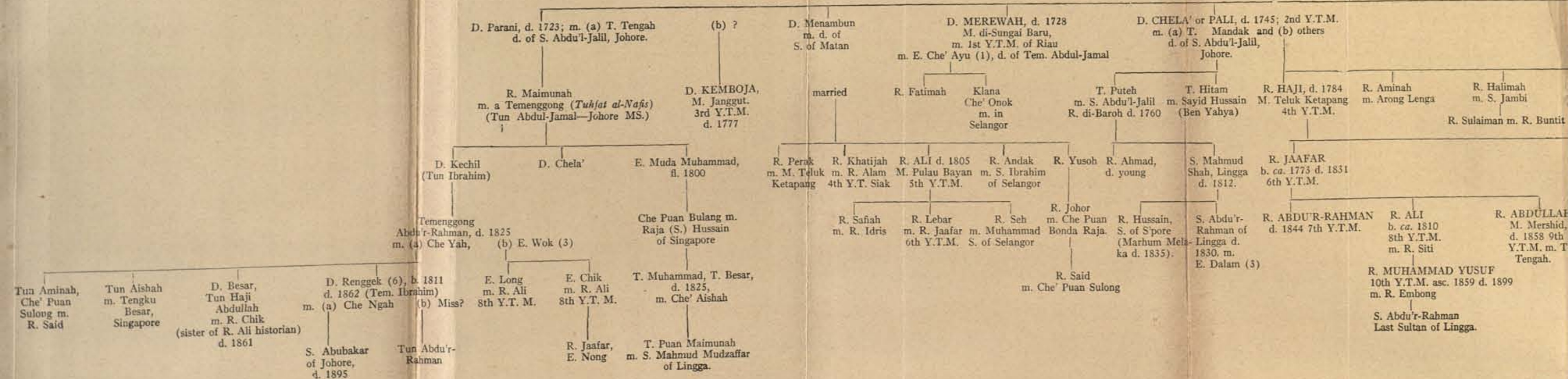
(b) The royal titles of these rulers are taken from Netscher as also the name of the eighth ruler. An account of later rulers of Siak will be found in the "Encyclopaedie van Nederlandsch-Indie," vol. III (1919) under 'Oostkust van Sumatra.'

(c) It should be noted that descent at first followed from Raja Kechil's royal wife.

II
The Bugis Tree,—THE YAMTUAN MUDAS OF RIAU AND THE SULTANS OF SELANGOR.
Upu Tenribong Daeng of Lakkai

Notes.—(1) She lived at Perpat Sa-ratus.
(2) R. Lumu was apparently next to R. Haji but for tabular convenience is put below his three sisters.
(3) E. Wok and E. Dalam were sisters.
(4) Who refused to give up the Johore regalia at Riau, (1812).
(5) After this name, the Selangor tree has been taken from R. J. Wilkinson's "A History of the Peninsular Malays," 3rd ed., 1923, p. 142
(6) Munshi Abdullah calls him Daing Ganggek.

II

THE YAMTUAN MUDAS OF RIAU AND THE SULTANS OF SELANGOR.

Upu Tenribong Daeng of Lakkai

or PALI, d. 1745; 2nd Y.T.M.
Mandak and (b) others
S. Abdu'l-Jalil,
Johore.

Hitam
wid Hussain
n Yahya)

R. HAJI, d. 1784
M. Teluk Ketapang
4th Y.T.M.

R. Aminah
m. Arong Lenga

R. Halimah
m. S. Jambi

R. Sulaiman m. R. Buntit

R. Bulang
m. 1739 S. Mahmud Shah,
Trengganu

D. Kamase'
m. d. of ruler of Sambas.

R. Lumu of Selangor (2)
S. Salehu'd-din (1743),
m. d. of D. Merewah.

Mahmud
ah, Lingga
d. 1812.

R. JAAFAR
b. ca. 1773 d. 1831
6th Y.T.M.

S. Abdu'r-
Rahman of
Lingga d.
1830. m.
Dalam (3)

R. ABDU'R-RAHMAN
d. 1844 7th Y.T.M.

R. ALI
b. ca. 1810
8th Y.T.M.
m. R. Siti

R. ABDULLAH
M. Merhid,
d. 1858 9th
Y.T.M. m. T.
Tengah.

R. MUHAMMAD YUSUF
10th Y.T.M. asc. 1859 d. 1899
m. R. Embong

S. Abdu'r-Rahman
Last Sultan of Lingga.

R. Hamidah (4)
E. Putri, m.
S. Mahmud.

R. Buntit
m. R.
Sulaiman

E. Dalam (3)

E. Wok (3)

R. Idris
m. R. Safiah

R. Siti
m. R. Ali
8th Y.T.M.

R. Pahang

R. Ahmad,
E. Haji Tua
m. Che Hamidah,
Selangor.

R. Ali
Haji
(author)

R. Chik
m. D.
Abdullah.

R. Usman
m. R. Long,
d. of S. Perak.

R. Tengah
m. Ibrahim,
S. of Selangor.

R. Selamah
m. R. Nala,
Y.T.M.
Selangor.

R. Pasir
m. Y.T. Besar,
Indragiri.

S. IBRAHIM
m. a Bugis
d. 1826

R. Nala
Y.T.M.
Selangor.

R. Penuwa m.
(a) a Kedah
raja (b) Arong
Temujong.

S. MUHAMMAD (5)
of Selangor, d.
1858.

a daughter

m.

R. Abdullah d. 1874

S. ABDUL-SAMAD d. 1898

R. Muda Musa.

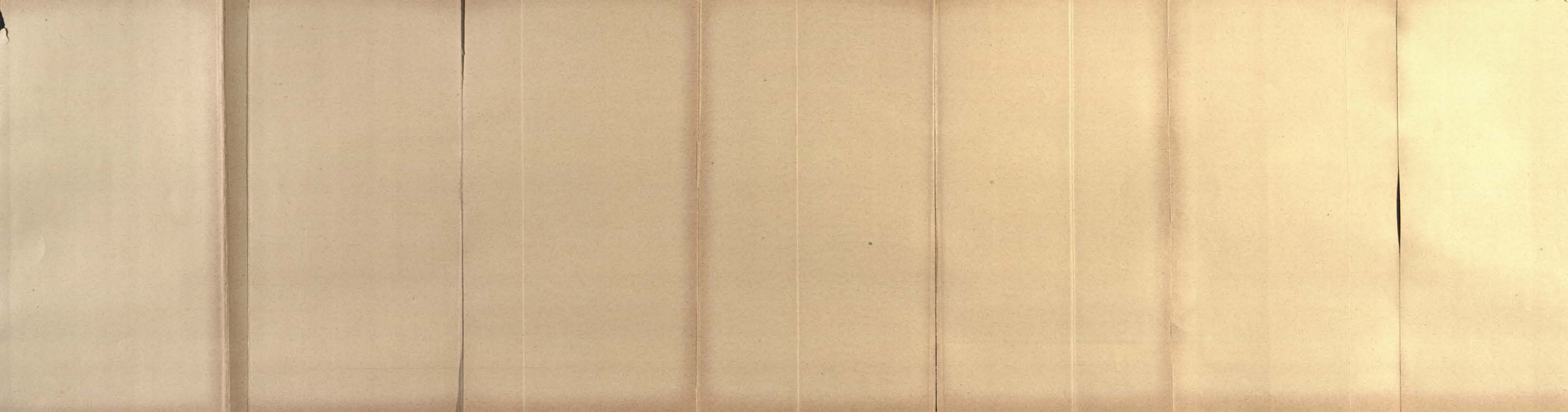
S. ALA'U'D-DIN
SULAIMAN SHAH

for tabular convenience is put below his three sisters.

Riau, (1812).

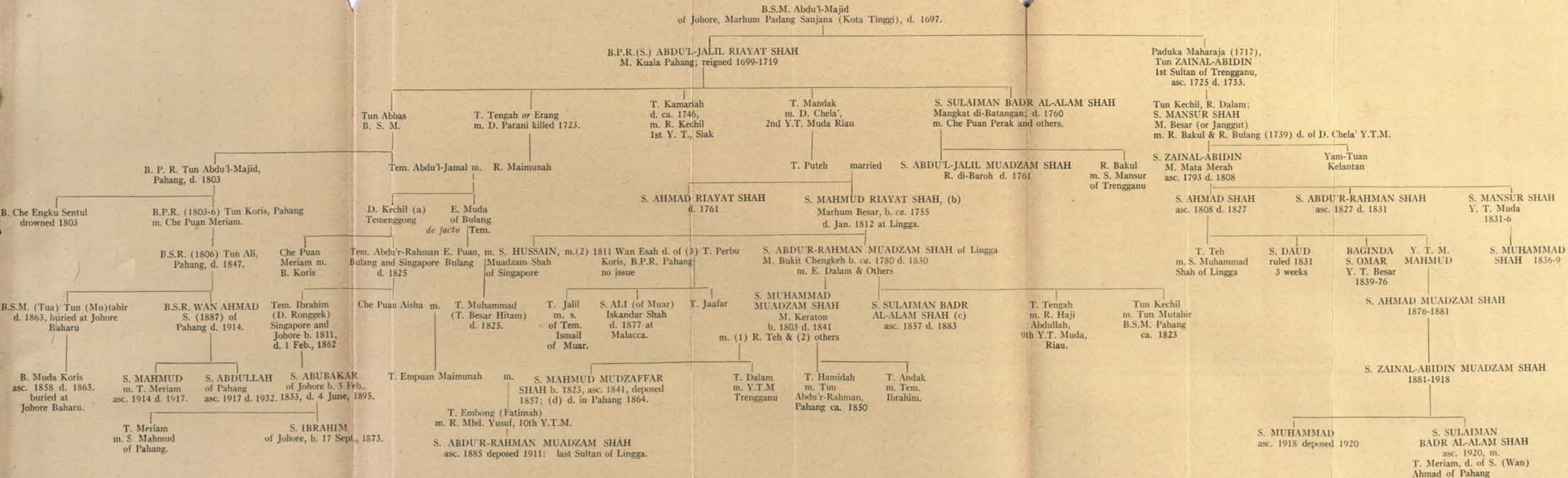
taken from R. J. Wilkinson's "A History of the Peninsular Malays," 3rd ed., 1923, p. 142

I
SULTANS OF JOHORE, RIAU—LINGGA, TRENGGANU, SINGAPORE AND PAHA

Notes.—These trees follow the *Tuhfat al-Nafis*, except for (1) Tun Abbas and the Johore branch, which is derived from sources cited in my paper on "The Bendaharas and Temenggongs"; (II) the Trengganu branch which is taken from the Johore MS., described in that article, Wilkinson's "Mahmud II and Abdul-Jalil III" (JRASMB) 1931, pp. 28-34 and the Kampong Glam tree; (III) the Pahang Branch, taken from Mr. Linehan's paper (JRASMB 1925, p. 334) and the Johore MS; and (IV) some dates and events after 1856 taken from Netscher (Verhandelingen v. d. Bat. Gen. v. Kunsten en Wetenschappen, Deel XXXV, Batavia 1870) while some are from Begbie's "The Malayan Peninsula," pp. 274-285.

S. = Sultan. Y. T. = Yang-dipertuan. Y. T. M. = Y. T. Muda. R. = Raja. B. = Bendahara. b. = buried. Tem. = Temenggong. T. = Tengku. E. = Engku. M. = M. Marhum. m. = married. D. = Daing. d. = (1) died (2) daughter. asc. = ascended. ca. = circa. B. S. M. = Bendahara Sri Maharaja. B. P. R. = Bendahara Paduka Raja.

B. S. R. = Bendahara Siwa Raja. s. = sister. The Sumatran pretender to the Johore throne, Raja Kechil, styled himself S. Abdu'l-Jalil Rahmat Shah (1717-1722).

(a) The royal Kampong Glam tree gives his name as Enche' Kamis, calls him Temenggong and also makes him a son of Tem. Abdu'l-Jamal. A Johore tree, almost identical with that of Kampong Glam, calls him Engku Abdu'l-Hamid son of Abdu'l-Jamal. A gloss on an 1866 MS. of the *Tuhfat* calls Engku Muda Muhammad.

(b) S. Mahmud Shah of Lingga, d. 1812 m. (1) E. Puan, d. of B. Abdu'l-Majid (Johore M.S.) Pahang, no issue; (II) Che Mekoh, d. of D. Maturang, alias Che' Jaafar, issue T. (S.) Hussain of Singapore; (III) in 1780, Che Meriam, d. of 'Bandar Hassan, (and a Balinese slave—Begbie) issue R. (S.) Abdu'r-Rahman; (IV) T. Hamidah (E. Putri, who kept the Johore regalia) d. of R. Haji (M. Ketapang)—Netscher pp. 246.

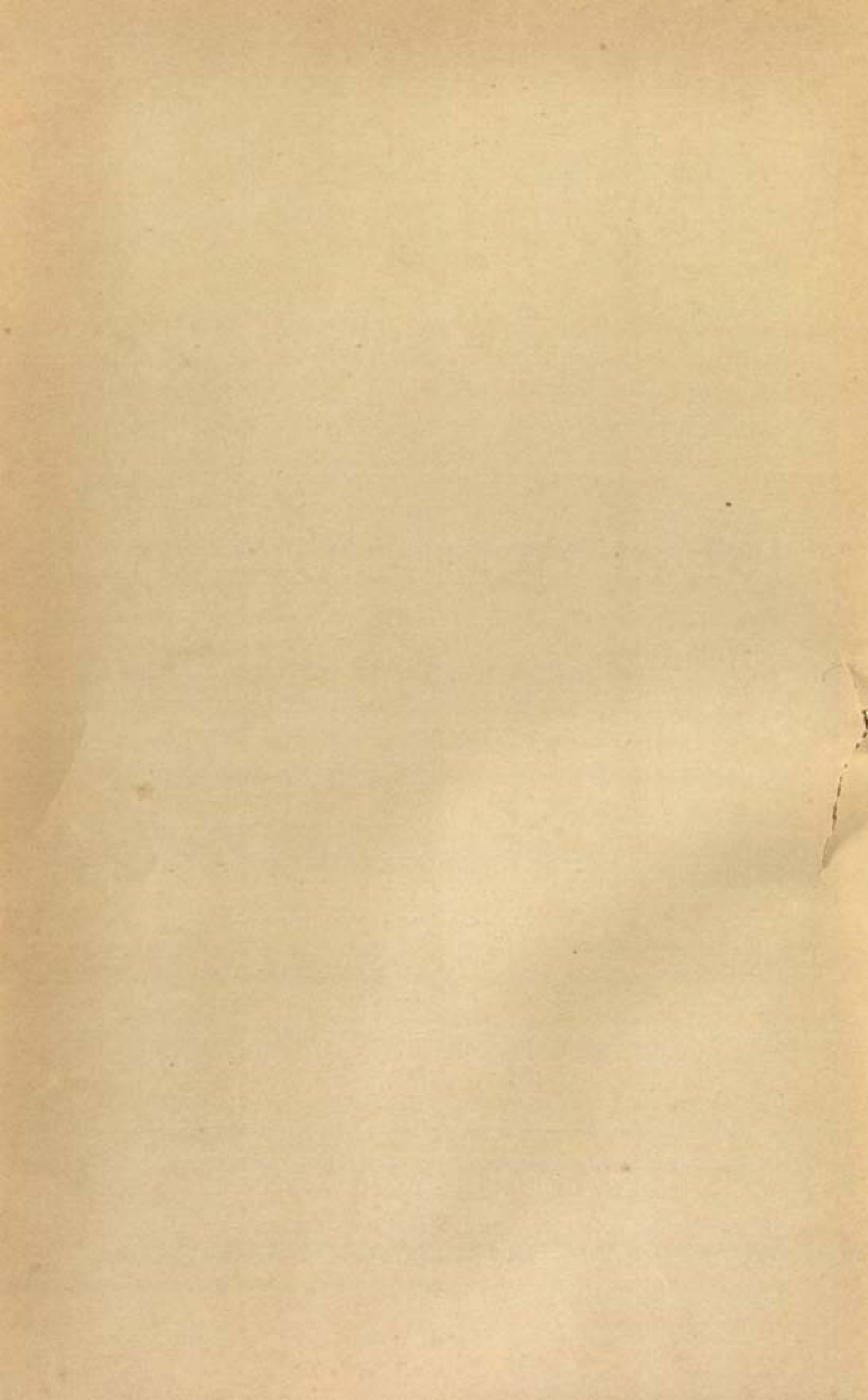
(c) Not *gahara* i.e. not noble on both sides *ib*. After his death in 1883 there was no heir on the male side and the Lingga throne was vacant till 1885. This was the time when Tem. Abubakar took the title of S. of Johore, about which he had approached Riau in 1868 when he assumed the style of Maharaja.

(d) Formally installed as heir apparent by Bendahara Ali who came from Pahang to Lingga.

شهدان کات صاحب الحکایت

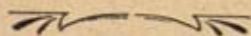
تمناه فرکتان سلطان محمود ایت هاسله فصهن دان تیغکله یغدفرتوان مودا راج محمد یوسف ددالم ریو سرت استریخ فترا سلطان محمود المرحوم ایت مک تنقله یغدفرتوان مودا راج محمد یوسف ایت ممرتهکن نگری ریو دغن سکل دایره تعاون سبکیان اتوران فادک ایهندان مرحوم ۲ یغدهولو ۲ فد ففکتن ادقون یغدفرتوان بر سلطان سلیمان بدارالعالم شاه تنف فول ددالم نگری لیفک دان سللوله سهاج سوره مپوره کریو کفد فادک ادندان یغدفرتوان مودا دان کفد رشیدین ریو فد فکرجان نگری دانلاین ۲۰

سیرمول

ادقون تن ابوبکر ددالم نگری سیغافورا ایاه یغ مفکتیکن ایهندان تمکوغ ابراهیم اشکو دایغ کچیل برکدر تمکوغ سری مهاراج جوهر دان ایقون منجالنکن سبکیان جالن ایهندان جوک انتاران دغن ساق ۲ سوداران یغددالم نگری ریو سوره مپوره کیریم مفیریم دمکینله حالن سهار ۲ فد ماس محفرواة سجاره سیاره این شهدان اینله اخیر ۲ کسدهن کتاب تحفت النفیس این مک تمناه قصه چریتا ۲ انتارا راج ۲ ملایو سرت بوکیس درفد انق چوچو اوغو یغایم برادیق دغن انق چوچو راج ۲ ملایو یغ کتروتن درفد مرحوم عبدالجلیل یغ مفکت دکوالا ففغ سرت مرحوم راج کچی. نگری سیا شهدان دیلاکغ این کاق سیاف ۲ درفد انق چوچو کو هندق مفوبشکن سیاره این مک فاتوتله اکنتتافی دغن جالن یغ فاتوة دان دغن عبارة فرکتان یغ واضع دان صح سرت اتوران یغ فاتوت سرت بنر سفای ترفاکی الی ممرالدهو والایا وعلی الله علی سیدنا محمد سید الانام وعلی اله واصحابه ذالفضل الکرم تم امین تم.

تاه ساسی دسالین ساسیاه این فد 19 جمادالاول سنه 1342 برسمان

28 دسیمبر 1923 ادان تم.

اوله سلطان محمود کونن کمدين کفل سيم ايتقون باليقله ادفون سلطان محمود ايت ددالم ترغکانو ايت اد کير ۲۱ ساتو بولن دافتاه ساکيت ثروت هاسله کوکو ۲۸ روسق دان متان ثوتيه تياد نمشق کمدين دافتاه سورهن راج لکور مقوبتکن بهاروله بايک اين.

شهدان کات صاحب الحکایت

اد کير ۲۱ دوا بولن لمان مک دتقله کفل فرغ دري سيفافورا هندق مشمبيل سلطان محمود ايت سراي کتان راج سيم سوره امبيل جواب سلطان محمود جکلو اد سوره راج سيم کيت فرکيله اين تياد سورتق تياداله کيت فرکي کات اغکريس ايت جک دوا هاري لاگي تياد تورن کيت فاسغ مريم نکري ترغکانو ايت کمدين دي فون تورنه ادفون سلطان محمود فرکيله اي مندافتکن يقدفرتوان بسر ترغکانو مک لالوله برتفکر ۲ کمدين يقدفرتوان ترغکانو فون نايک کداره برجشا توان بسر مک دوا هاري تياد تورن مک کفل افي فرغ فون مبديله دان سلطان فون برجالناه دان بايقله اورغ ترغکانو مفيکوه اکندي مک سمييله مرلي مراين مک مالم ايت جوک اي مندافتکن يقدفرتوان ترغکانو مک لالو دسوره يقدفرتوان ترغکانو فادک انقندا ايت کبسوه مک اقيل سمي کبسوه بايقله کات ۲ اورغ سلطان محمود هندق ماغکر ترغکانو دمکين جوک راج ترغکانو کمدين داتقله کفل دري سيم مشمبيل سلطان محمود ايت مک باليقله سلطان محمود کسيم مک ددالم اي دنکري سيم ايت تياد برهنتي ساکيت دان اديق راج سيم له يغ مقوبتکن بهارو بايک اد کير ۲۱ سبولن اي سبوه ايت متتا فول اي کفل راج سيم هندق باليق کلفغ مک بلوم لاگي دجواب اوله راج سيم کمدين مک سلطان محمود فون برلايرله دري سيم برتيک اورغ دغن کاوون برنام داهيغ محمد دان اسمعيل مک اقيل سمي دسيفافورا دودقله اي دسکلف امفت هاري مک لالوله ککسف برجشا يقدفرتوان تفکو علي لالوله برپواه فرجنجين فول لجاکو تفکو علي ايت منجادي راج سلطان محمود منجادي منتري دان باليق فون دمکين جوک کمدين دري سيتو لالوله کلفغ برسما ۲ فترا تفکو عبدالجليل اد امفت فوله اورغ مک اقيل سمي کلفغ دودقله اي برسما ۲ انجي وان احمد کمدين تياد براف انتاران مک سلطان محمود فون ساکيت فول مک کفل سقوله هاريبولن محرام سلطان محمود ماسوه کلفغ دان قد ليم بلس هاريبولن صفر سلطان محمود فون مفکته کفل مالم خميس فوکل سباس مک ساسي درفد دمقامکن وان احمد فون مبري سوره کترغکانو مک سمييله فرخبران ايت کريو کفل فتران تفکو امبوغ استري يقدفرتوان مودا راج محمد يوسف کمدين سوره تفکو فون سمييله کريو مک صخله مفکتن ايت مک يقدفرتوان ريو فون تهليلله سرت مبري خندوري سيکيمان عادة کماين راج ۲ يغ بسر ۲ اداډ دمکينه دامبيل مختصر فرکتانن سهاج دسيني اداډ.

تاهو اورغ منجادي راج چوپاله برجالن كغد ادیق كیت ایتله یسكېل منجادي راج مك لیتهه بایك ۲ بکیمان جالئن دغن منتترین ۲ دان اورغ بسر ۲ دان اورغ ۲۱ سوات فکرجان یغ هندق دفر بواتن موافت دغن دی سمو تیاد بوله کیت فر بواته دغن سوک کیت سندری سهاج دان جک کیت فر بواته سقرت سلطان محمود دفر بواته ایت بارغکالی کیت دیونه اوله اورغ ۲ رامی کمیدین دامبیان کیت فون انق سودارا کیت دفر بواتن گنتی کیت کران سام جوک دی دغن کیت ایاکه تیدق دان جانن سلطان محمود کچیل ۲ هاتی بوکنش کیت اف ۲ سقدارکن کیت مبری ففجاران دبلاکفن دان یغ سده ۲ تیاد برگون مهسل لاکي شهدان سته ساسی سلطان محمود برخیر ۲ دغن راج سیم ایت مک ایفون فولفه کرومه کدالم کمفوغ چوکن کلهوم ایت مک تتفاه سلطان محمود ایت ددالم نگری سیم ایدان.

شهدان کات صاحب الحکایت

اد کیرا ۲۱ ساتو بولن سلطان محمود ایت ددالم نگری سیم ایت مک داتفاه فسورهن راج سیم کغد سلطان محمود منتا تفکو صفیه سوداران ایت هندق دفر بواتن استری مک کسوساهنه سلطان محمود ایت لالو دجوابن سده ای برلاکي مک جواب راج سیم تیدق برلاکي ای کیت سده تاهو سوان کمیدین مک دفتنان دغن کراس مک تیاداله پردای لاکي سلطان محمود ایت لالو دیرین مک دفر بواته اوله راج سیم استری تفکو صفیه ایت کمیدین اد کیرا ۲۱ دوا هاری مک راج سیم فون ممکیل سلطان محمود کاستانن برچاکف ۲ دسیو دان برجنجی اکن متولغ سلطان محمود ایت اکنتافی هندقه صبر دهولو دودقه تتف ۲ ددالم سیم این کران کیت دافت خبر درغد اورغ فرنسیس سلطان محمود سندری فون ساله جادی هندق دفر بواته بتول سمولا ترلالو بر فرکاران دمکیله خبر راج سیم ایت کونن کمیدین درغد ایت اد کیرا ۲ سمیلن بولن لمان ددالم نگری سیم ایت ددالم حال ایت دنتی ۲۱ جوک تیاد جوا ساتو اف مک سلطان محمود فون هندق بالیق کران تفه ۲ گادوه مک اینله سای منتا اختیارکن راج سیم جوک مک جواب راج سیم بایکله اکنتافی بایکله دودق دترغکانو دهولو اف سلطان محمود ککوراغن امیلده دسکورما مک دیریه اوله راج سیم ایت ساتو چف کمیدین سلطان محمود فون برلایرله دری سیم سرت بمباوا کبساران چف دان بندیرا راج سیم ایت ایداله یغ مفتنن ایت کفل افی سیم مک دمان ۲ سلطان محمود سیفکه فیفک تعلق دایره سیم دافتله ای حرمت کمیدین سیفکه ای دکلفتن اد لیم هاری کمیدین لالوله کترغکانو مک تورنله یغ دفر توان مودا ترغکانو مېموت مک سلطان محمود فون نایقه کداره برجمفا بندان دان برجمفا یغ دفر توان ترغکانو سرت سادادو سیم مفیر یفکنش مک پرتاغینه ای انق برانق مک یغ دفر توان ترغکانو فون مېراهنن نگری ترغکانو ایت کغد سلطان محمود مک تیاداله دجواب

فرکي کسيم ايت مک بيراف سبه انتق راج ۲ دان اورغ بسر ۲ ايت تباد جوک
 دھراوکن سبيل کثاں مان ۲ انتوغ کاميله سرت کثاں تتکل کامي دھغ
 دھولو اد کامي ميوره محمد کسيم مک اين سکارغ فهورن راج سيم فون سده
 داتغ يات وان عبدالله جک کامي نياد فرکي نياد فاثوة دان لاکيفون ايه اغه
 نياد بوله منولغ کامي دان وان عبدالله فسورن راج سيم ايت فون برداتغ سبه
 سراي کثاں سيلاکن لکس براغتک توانکو جاغن فردوليکن لارغ تکه فيا ترغکانو
 ايت جک سفي دسيم کاتي چوچيوت يغ بوله کواس منولغ توانکو مک سلطان
 محمود فون ممبرکن اختيار وان عبدالله ايت مک نياداله داتغ اورغ ترغکانو ايت
 برداتغ سبه لاکي مک برسرکاله سلطان محمود ايت هندق فرکي سرت اورغ ۲
 دان سوداران تفکو صفيه هندق دباوان جوک فرکي برسا ۲ مک راج ترغکانو
 فون برداتغ سبه سراي کثاں نياد اوسهله اندا يغ فرمقوان ايت دباوان ترله
 معلمه کباوه دولي اداله راج سيم ايت توانکو لاین درقد اگام کيت کران بلوم
 قرنه اورغ فرکي مفادف راج سيم مياوا فرمقوان افلاکي راج ۲ بسر شهدان سکل
 سباهن يقدفرتوان ترغکانو نياد جوک دھراوکن اوله سلطان محمود ايت هندق
 دلاکوکن جوک کهندق مک ديمه يقدفرتوان مودا سرت سکلين انتق راج ۲ دان
 اورغ بسر ۲ يقددالم ترغکانو ايت کمدين مک سلطان محمود فون برلايرله دغن
 کفل افي سکير ۲۱ دوا هاري سفيه اي دکلتن برهنتيله اي دکلتن امقت هاري
 مک راج کلتن فون برداتغ سبه فول ملارغکن بکندا ايت درقد مياوا سوداران
 تفکو صفيه ايت کسيم کران بلوم دفر بواة اوله اورغ مفادف راج سيم ايت مياوا
 فرمقوان ددالم حال ايت مک نياد دجواب اوله سلطان محمود ساتو اف کمدين
 درقد ايت مک سلطان محمود فون برلايرله دري کلتن ايت کسيم اد کير ۲ ليم
 باس هاري سفيه بکندا ايت کسيم مک وان عبدالله فون نايقله کداره ممبرتاهو
 چوکن کاهوم منتري يغ برن مفتاکن سلطان محمود داتغ مک چوکن کلهوم
 فون محرمسبهکن کقد راج سيم مک راج سيم فون سوره امبيل دغن کفل تاريخک
 سکير ۲۱ ساتو جم سفيه ککمفوغ چوکن کلهوم مک برهنتيله دسيو کير ۲۱ توجه
 هاري مک بهاروله برجمفا راج سيم دسموتن جوک دغن حرمت مک افييل
 برجمفا مولا ۲ ددودقکنن دباوه کمدين بهارو دباوان نايک کاتس برسا ۲
 دغندي مک داجقن برچاکف دان جرو بهسان وان عبدالله له شهدان اداله فرملان
 دتپان براف عمر جواب سلطان محمود تیک فوله دلائن تاهن کمدين دتپان
 فول براف لام منيفکلکن نکري ليغک جواب سلطان محمود اد کير ۲۱ توجه بولن
 کمدين دتپان فول اف سبب سلطان محمود جادي تورن درقد کراجان جواب
 سلطان محمود سده نصيب کيت مک کات راج سيم کيت داتغ خير درقد فيا ترغکانو
 يغ سلطان محمود اف ۲ هندق دفر بواة نياد برمشواره دغن اورغ بسر ۲ دان اورغ
 توال ددالم نکري سرت نياد موافت دغن گفتوتن اورغ بايق ماکي سوک هاتي
 سنديري سهاج فاثوتله سلطان محمود داتغ بکيتو دان جکلو سلطان محمود ماهو

جوگ ماتي تباد صح بيلانن مڪ ڪو يو ايتئون دان هلهه رتبه ايت يات
 ٿڌ تيگ ٿوله هاريولن ربيع الاول تاهن ۱۲۷۵ شهدان ادئون ميت ٿهليا بسر
 ايت فون دباوا اورغله ڪسوي مليا نماڻ دسيو دلتڪن هڪ سمي هنيو
 ڪران وقتو اي سده ماتي ايت دامبيل اوله هاندا دباواڻ ڪسڪوچين اداله فڪاين
 ساوار برنتي دان فنديغ مس بوجر تلور ڪريسن برترافڪن مس مڪ اڀيل سده
 هابس فڪاين ايت دامبيل هاندا بهاروله دهترڪن ڪسوي ماما ايت دمڪينه
 قصه اداڻ.

شهدان

ستاه سدهه اله رتبه ايت مڪ سڪل ٿرمقوان ۲ اهل ٿهليا بسر دانلاين دامبيل
 اوله راج حسين دباواڻ ڪريو اڪنتافي اڻڪاڻن ڪيرمنت هلندا دهولو سمي ڪريو
 دان اڻڪاڻن راج حسين ايت ڪمدين درٿد ايت سديڪيت مڪ اڀيل تيا ڪريو
 مڪ دنايڪن ڪداره دسراهن ڪڏ فادڪ انندا راج محمد يوسف ددالم ريو
 ٿولو ٿيٺ اخڻ باليق اي ڪرتبه سولا سبرمول ادئون سلطان سليمان اڀيل اي
 مندغر رتبه ايت سده اله مڪ براغڪتله اي ڪريو برجمفا رشيدن ريو سرت منريما
 ڪاسيه ٿرتولغن ڪيرمنت ايت مڪ اڀيل سلسي درٿد دمڪين ايت مڪ براغڪتله
 باليق اي ڪليڪ تڦلهه اي ددالم نڪري ليڪ مڪ شهدان ددالم تباد براڻ انتاراڻ
 مڪ رشيدن ريو فون ٿرگيله ڪليڪ ٿول برسم ۲ راج محمد يوسف مڪ اڀيل
 سمي ڪليڪ مڪ لالوله برنتي برگر راج مودا بتاف عاده استعداد ملنتي.
 راج مودا يدهولو ۲ جوا ٿد اتوراڻ يات ٿد سباس هاريولن جمادالاول هاري
 سبت جم فوڪل تيگ تاهن سنه ۱۲۷۵ مڪ اڀيل سلسي درٿد برنتي ايت مڪ
 رشيدن ريو فون ٿرگيله ڪرتبه برسم ۲ يدهوتوان مودا راج محمد يوسف
 مفاٿورڪن نڪري رتبه دان حاصل ۲ اڀيل سلسي درٿد ايت مڪ براغڪتله ڪدوان
 باليق ڪريو مڪ تڦلهه اي ددالم نڪري ريو ممرنتهن نڪري ريو ايت برسم ۲
 رشيدن ريو شهدان دالم تباد براڻ انتاراڻ مڪ يدهوتوان راج محمد يوسف
 فون ٿرگيله ٿول براغڪت ڪليڪ ٿرڪي مقبيل استرين دان انقن مپيوا ساتو
 نماڻ مرزوتي مڪ اڀيل سمي ڪريو مڪ دنايڪتلهه انق استرين ايت ڪاستان
 فادڪ ننداڻ مرحوم راج جعفر يات دڪوتا رتغ نماڻ اداڻ.

القصة

مڪ ترسيوه ٿرڪاڻن بڪندا سلطان محمود يدهوتورنڪن ڪراجاڻن اوله هلندا ددالم
 نڪري سيفاٿورا مڪ تباد براڻ لمان ددالم سيفاٿورا مڪ برنديله ٿول اي ڪهغ
 مڪ تباد براڻ لمان ددالم نڪري ٿيغ مڪ ٿندهله ڪترشڪانو برسم ۲ بندان مڪ
 تڦلهه اي ددالم نڪري ترشڪانو ايت ڪمدين دانٿله ٿول فيڪرڻ هندق ٿرڪي ڪسيم
 هندق برجمفا ڪڏ راج سيم مڪ تباد دينرڪن اوله انندا ۲ راج دان اورغ بسر ۲
 سلطان محمود ايت ٿرڪي ڪبتوا سيم ددالم حال ايت سلطان محمود ايت برڪهندق

فیهق کمدین درقد ایت داتقله امو۰ اورغ ۲ لانون یایت راج ۲ دان فقلیمان
 کلد کو بو اورغ ریو ایت فوکل انم فاکگی مک براموله ددالم کو بو ایت برماتین ۲ له
 اورغ بو کیس اد توجه ماتی دان راج ۲ لانون سرت فقلیمان ۲ ماتیه اد تیک
 باس اورغ سبب دبذیل اوله انق راج ۲ ریو سرت کفتن ملایو ایت دغن تراکول
 دری باغونن ۲ کو بو ۲ مک تیاداله تر تاهن لانون ایت لالوله لاری برهمبوران
 برچری برای مباوا لوکان اداله لانون یقداتغ مقامو۰ ایت کیرا ۲ سراتس اورغ
 باقن مک اقبیل ماتی راج ۲ دان فقلیمان ۲ مک لاریله سموان شهدان مک کفل
 فرغ ایتقون بالیقله کریو سینتر کران هندق مغبیل رنوم سرت سلدادون لاکگی
 مک راج حسین فون مبریه سورۃ کلد فادک انقندان راج محمد یوسف یقدفرتوان
 مودا دان کلد راج حاج عالی مخبر قرشن سرت کورغ ایون دان مکانن
 یفلاین ۲ سرت منتا اورغ لاکگی سرت منتا مریم کبسانان ریو یقبرنام کمفیتا
 سقتی مک اقبیل تیبا سورۃ راج حسین ایت مک برسگراله کدوا راج ایت مبری
 اف ۲ کهندق ایهندان راج حسین ایت مک دسوریهاله مان ۲ اورغ ۲ ریو یغ سملت
 فرگی ایت ۰

شهدان کات صاحب الحکایات

مک اداله فد کتیک نگری ریو تته ۲ ددالم فرکادوهن این مک راج حاج محمد فترا
 مرحوم مرشید فون داتقله دری مکت المشرفه مک نایقله ای برجمقا یقدفرتوان
 سرت بندان راج حاوی دان برتاغیسنده فترا برفترا کمدین درقد ایت مک راج
 حاج عالی فون مولفکن سورۃ ۲ مرحوم مرشید کلد فترا راج حاج محمد تفکو نوغ
 ایت سرت سکل هرت ۲ بندا یقدوصیتکنن سمرت فراهو ۲ دان کبون ۲ دانلاین ۲
 ادان کمدین مک مشوارتله قول راج حاج عالی دغن تفکو نوغ ایت سرت دغن
 راج محمد یوسف هندق مپاتوکن راج حسن دغن راج میمونه سقدارکن منتتیکن
 امان سدیکیت ربشه نگری ریو کمدین درقد ایت اداله لفکف سدیکیت مک
 دفرساتوکنه کدوان دغن سگران ادان شهدان ادفون کفل آفی یغ بالیق کریو
 ایت مک بالیقله سمولا ای کرتیه مک اقبیل تیبا کرتیه مک برفرغله قول ای سمولا
 لکوم لکم بهنا مریم سبله مپبله کمدین درقد ایت مک مشوارتله کمندان کفل
 فرغ ایت دغن راج حسین هندق میمنتس سبله بلاکف کو بو دنایقکن سلدادو
 مک اقبیل فو تس مشوارتن مک نایقله سلدادو هلندا براتس ۲ سرت اورغ ۲ ریو
 دان سته برفرغ دری لاوه مک برفرغله بریدیلن ۲ مریم دکو بو دغن فراهو ددالم
 سوغی ایت مک اورغ منتاسی دری بلاکف کو بو ایتقون تیباله کتشی کو بو
 ایت مک دبذیلله اوله سلدادو ۲ دغن سنافقن ۲ دان دباریسن سمبیل بموک فاکر
 ماسو۰ مقامو۰ مک براموله مبدیلکن سنافقن دان منیکمن سفکورن اورغ ریو
 فون منیکمن کریسن دان لمیقن دان لانون فون منتفکن کمقیلنن مک مفکروتقله
 بو بی سنافق ۲ سلدادو ایت مک باقله اورغ لانون ایت ماتی اد کیرا ۲ لیه
 سراتس ادفون فقلیمان بسر کتاله فلورو مک ربه لالو ماتی دان هلندا فون اد

انق راج ۲ ایت دغن جواب منريما فرکتان رشيدین ريو ایت ادان کمدين مک رشيدین ريو کون متتا باليق مک باليقه اي سرت دفاستکن مريم باليقن مک هابسه فکرجان واکيل مواکيل ایت مک تيفکله سکل انق راج ۲ ایت موافقت دان مشواره سما ۲ سندرين اديق براديق فد فکرجان ملاکوکن فرغ سرت ملاکوکن وصيت ۲ المرحوم مرشيد ایت ادان.

شهدان کات صاحب الحکاي

مک اداله انق راج ۲ سودارا مرحوم مرشيد ایت فرسميله سورة کليشک سرت مهوره کرويس مقبيل سلطان سايمان بدرالعالم شاه ددالم تياد براه هاري مک سلطان سايمان فون داتغه کريو مک افيل تيبا کفولو فېقت مک نايقه زياره کماقم قبور فادک ايهندان مرحوم مرشيد مک افيل سمي اي کغد قبورن مناغيسله اي دغن تاغيس يغ امت سالت ستله ساسي درغد مباح فاتحه مک براشکتله اي کاستان فادک ايهندان مرحوم مرشيد ایت دان راج فیراق استري کغد سلطان سايمان فون سده حاضر دسيو ديمله اي لاکي استري داستان فادک ايهندان ایت کران استري ایت انق سودارا مرحوم مرشيد يایت فترا مرحوم راج علي مک داتغه راج حاج علي دان راج حسين موهنکن مشواره درغد فکرجان فرغ ایت مک جواب سلطان سايمان ننتيه کيت مشواره کغد رشيدین دهولو مک مشوارته سلطان سايمان سرت رشيدین ريو ایت فد فکرجان فرغ ایت مک فوتسه مشوارتن اکن فرکي ایت کمدين سلطان سايمان فون براشکتله باليق کنکري ليشک مک تنقله اي ددالم ليشک سپرمول ادفون بکل يذدفرتوان مودا راج محمد يوسف سرت فادک ايهندان راج حسين دان راج حاج علي سرت اورغ بسر ۲۲ يذدالم ريو مک موافقتله اي دغن رشيدین ريو اکن منتوکن هارين فرکي ماشکر رتیه مک فوتسه موافقتن ایت مک لالوله برلاير اشکاتن کدوا فېقت اداله اشکاتن فېقت اورغ ريو ایت يایت کفلان راج حسين فترا مرحوم راج جعفر دان بايق فراهون کچيل بسر تیک فوله دلافن بواه اداله راج ۲ يفسر سما ۲ مقباري اکن راج حسين ایت يایت راج عبدالغاني انق مرحوم راج ادریس دانلاکي انق ۲ راج حسين سموان فرکي بلاک مان ۲ يغ فاته دباوا برفرغ دان اد جوک ممباوا فتيکن بوکيس ۲ اداله کفلان برنام گفتن عبدالکريم دان ففولو عبدالمجيد ادفون اشکاتن درغد فېقت گيرمنت هاندا يایت ساتو کفل افی فرغ نام کمندانن توان کروف دان بريك يایت بريك هي دان ساتو سکونر فاداغ دان تیک بواه ایت اد کير ۲۱ انم راتس اورغ فوته سرت سدادو ۲۲ ادفون اورغ ريو اد جوک بکيتو بايقن مک برلايرله اي دان سکل فراهو ۲ ريو ایت دتوندا اوله کفل سموان يایت فد سهاريبولن ربيع الاول هاري سبت جم فوکل دلافن فاکی سنه ۱۲۷۵ دان سقيله کرتیه فد ليم هاريبولن مالم رايو جم فوکل انم فاکی مودیک مک فد فوکل سباس مولاي برفرغ کمدين اورغ ۲ ريو ايتفون نايکله برکوبو کداره کران ملون کوبون قول مک برفرغله لکوم لکم مک تياد برکتواسن انتارا کدو:

دان اورغ بسر ۲ دان اورغ توا ۲ هندق ميكران مقبوركن جنازه المرحوم ايت
 مك تياداله سمقت لد هاري ايت دمقامكن منتتيكن ايسون جوا كمدين كاسوقكن
 هارين مك برهيمقوله سكل اورغ ۲ دان سكل اورغ ۲ بسر هاندا دان چينا فون
 راميله برهيمقون دمكينلاكي كايع ۲ برهيمقوله كقولو قيهت مك مرحوم مرشيد
 فون دسرامكن اورغله سرت دكافنكن دان دسمبهفكن اقبيل ساسي مك دباواله
 كقبور ددالم كونا دمقامكن سبكيان اتوران مياوا سوداران مرحوم راج علي جوا
 اداان مك دقبوركن دكت فادك بنداان مرحوم اغكو فترتي ددالم ساتو قبه سته
 ساسي دركد دتافينكن مك كلوارله سكل اورغ ۲ سوان ادقون رشيدن ريو سرت
 اورغ ۲ سرون سيفكهاه اي كرومه راج حاج علي سوان هفك فئوهله رومه ايت
 اوله هاندا ۲ سرت انق راج ۲ مك رشيدن ريو فون ميلاكن راج حاج علي
 ماسو. كدالم ساتو بيايق لالوله بركات اي اغكو حاج اين هاري ساي هندق
 منتتوكن واكيان كبرمنت كغد توان ۲ سوا سرت هندق منظرهركن وصيت المرحوم
 مرشيد ايت بايك اغكو حاج اجق انق راج ۲ سكلين ساق ۲ سودارا سكلين
 منتتي ميمغ دبالي روغ يقدثر توان مودا ايت سرت دسمبوة دغن كبرماتن واكيان
 كبرمنت سته راج حاج علي مندر كات رشيدن ريو ايت مك ايقون كلوارله
 كمدين رشيدن سرت اورغ بسر ۲۵ كلوارله مك راج حاج علي فون مفاجق
 سوداران راج حسين دان راج محمد فترا مرحوم راج جعفر مك برجالنله اي ككوتا
 رتغ كبالي روغ مرحوم مرشيد مك مفيكوتله انق راج ۲ يهابيق ايت دبالاكن
 سرت اورغ ايسي نكري مك اقبيل سلفي براتورله سكلين انق راج ۲ ايت دهداقن
 بالي روغ ايت برصف ۲ منتتيكن رشيدن سرت اورغ بسر ۲۵ داغ سكتيك
 لاكي داتفاه سكلين مك اقبيل برهمفيران دغن بالي ايت دفاغله مريم مبري
 حرمت سرت دقوكانكن نوبت مك برهدافنه رشيدن ريو سرت اورغ بسر ۲۵ دغن
 انق راج ۲ ايت سرت برجمفا مبري ۲ تايبك كمدين مك راج حاج علي فون
 برديريله دهداقن انق راج ۲ ايت مك لالوله اي بركات اين سودارا ۲ مرحوم يغ
 هياغ اين انق ۲ مرحوم راج عبدالرحمن دان اين انق ۲ مرحوم راج علي مك سكل
 هلندا ۲ ايتقون مففكو ۲۰ سوان كمدين رشيدن ريو فون منجاقي تاغن راج محمد
 يوسف لالو دهمفئين دباوان. نايبك كاتس بفكو دودق برسما ۲ دي دان سكل
 انق راج ۲ ايتقون دودقه ماسيغ ۲ دغن كرسين كمدين رشيدن فون بركات كغد
 راج حاج علي لاكي واكيان مرحوم مرشيد اورغ يغيرانم مك دتجوه كن اوله راج
 حاج علي سوان كمدين مك رشيدن ريو فون برديريله لالو اي برتر يا دغن
 باريف سواران كاتن بارغشاهو كيوان سكل انق راج ۲ دان اورغ بسر ۲ ددالم
 نكري ريو اين هاري دان اين جم كيت واكيان كبرمنت هلندا منتتوكن فيلهن
 كبرمنت سرت توره وصيت مرحوم بقتله هيلغ ايت يات راج محمد يوسف واكيان
 كبرمنت كنتي مرحوم يغ هياغ ايت سرت هارغ ساي اكن ۲۵ سوداران مبري
 اجران دان نصيحت يغ كجيكين اتسن كران اي اورغ مودا مك منجوابله سكل

مفکين برتمبه ۲ له کړيښ مکه همفيله واغتن مکه ايځون مپوره مخکيل راج علي
 حاج مکه داتغه راج علي ايت منداغتنکندي مکه برخبرله اي منتا بواتکن ساتو
 سورة کفد واکيلان کيرمنت اکن جادي وصيت سفنکالان ماتين يايت وصيت
 فرمنتان کفد کيرمنت جک اي دکهنداځي اوله الله تعالي ددالم سهاري دوا
 اين دغن سيوله ۲۰ فتران راج محمد يوسفله اکن مفکنتيکندي منجادي راج مودا
 ددالم نکري ريو جاغنده لاین ۲ لاکي دفریواتله اوله راج حاج علي سورة ايت
 کمدين بهاروله دسالمين اوله جرو توليسن مکه لالوله دبرين چف دان تندا تاغتن
 سته ساسي لالوله دسورهن راج حسين سفوفون مغنترکن کفد رشيدن ريو ايت
 مکه دتريمانه اوله رشيدن ريو ايت شهدان اداله ترسورة ايت يايت قد دوا
 فوله توجه هاريبولن محرم هاري اثنين سنه ۱۲۷۵ کمدين درفد ايت کړيښ فود
 برتمبه ۲ له مکه همفيله واغتن مکه ايځون مخکيل ککندان راج علي حاج دکت ۲
 دي سميل منتا ريبا کفلاڼ مکه لالوله برچاکف فرلاهن ۲ قد فکرچان برزاح
 يايت بعدالموت سرت برايغان ۲ علم فتوا سکل مشايخ اهل الطريقتن کمدير
 برفسن قول اي اقبيل اي سده ماني لکس ۲ ساتوکن انق کيت حسن دغن ميسونه
 ايت جاغنده دنجفکن لاکي مفیکوتکن هوا فرمقوان يغ جاهل دانلا کيفون ساي
 سده معقدکن نکاحن سده ميسغ ساي هندق ساتوکن مان هندق منتتيکن شکوله
 اصلکن لفس ساي معقدکن دي الحمد لله له کمدين مکه ايځون منتا تسبيحن
 دانجوکن اوله استرين سميل مناغيس کمدين برتان قول اي کفد راج علي
 فوکل براف اين کات راج علي همفير فوکل سباس کتان عذوره توان هاري
 اين تباد اوسهاه سمبيغ جمعت دهولو دتفکلکن ساي جواب راج علي بایکله
 سکتتيک لاکي اي فون برکات سق دادا سکيرا ۲ سقي فوکل دوا سته مکه
 استفرقه اي ددالم ذکر نفی اثبات دالهن درفد ذکر اسم الذات سکتتيک روحن
 فون برقندهاه درفد نکري يغ فنا کنگري يغ بقا مکه دبهساکنله کمبالي کرحت
 الله تعالي انا لله وانا اليه راجعون مکه دلتقکن اوله راج علي کفلاڼ کينتل سرت
 دراهين مکه برجرينته دان مندروله راتف تاغيس اهلين سرت سکل انق راج ۲
 لاکي ۲ دان فرمقوان سرت انق ۲ مرحوم عبدالرحمن دان مرحوم علي دان بندا ۲
 دان سودارا ۲ دغن سکل ايسي استان هفک سفيله کتانه دان ددالم نکري
 عظمته بويين درفد جريت دان تاغيس مريک ايت بيراف فون دلارغ ۲ اوله
 راج علي سرت فادک ايهندان اشکو حاج توا مکه تباد مريکثيت ديم ليه معامله
 کران يقدفرتوان مودا لاکي فون مرشيد سمرت راج عبدالله ايت امت مفاسهي سکل
 سودارا ۲ دان انق ۲۰ لاکيون اي مرشيد کفد سکل اورغ ۲ اهل الطريقت
 نقشبندي کمدين مکه مريم فون دفاغله دان مبريهاوله کتنجوغينغ کفد توان
 رشيدن ريو مکه اقبيل تاهو اي دکوتا تنجوغينغ فون ماسغله مريم جارغ ۲ سرت
 تورن بنديران سته تبغ مکه کمفرله ددالم نکري ريو ايت مفتاکن يقدفرتوان
 ريو سده مفکت مکه برگندولله سکل اورغ ۴ دان برهيمقونله سکل انق راج ۲

بسر بیراف کالی سده دینتر ۳ اورغ تیاد جوک سمبوه مفکین ساغت جوا مک
 کسوساهنله سکل سانق ۲ سوداران ملیهکن حال کران ددالم تله ۲ هندق ممبوه
 فکرچان دان رشیدین فون کسوساهنله جوک بیراف کالی دسورهکن دقتور
 هاندا داتغ مرقسا مک تیاد دافت جوک داوبنکن مفکین سهاری مفکین ساغت
 جوا مک ددالم حال ایت مک یغدفرتوان مودا فون تیاد هارغ اکندیرین سمبوه
 درقد فیاکیتش ایت مک قد ساتو هاری ممکیلله ای اکن سوداران راج علی حاج
 لالوله ای برتیه کتاش بایک کیت نکاحکن لکس انق توان سی حسن دغن
 انق ساي میسونه سمئارا ساي لاکي بوله ممدغ جواب راج علی حاج مان
 سهاجه تینه مک قد مالم جمعت دنکاحکنیه راج حسن ایت دغن فتران راج
 میسونه ایت هندق دفرساتوکنیه سکالی مک دقوهکن اوله استرین راج حاوی
 فترا افکو حاج احمد بیر منتیکن مدهمداهن بارغکالی اد دکر نیا الله تعالی اد
 ریغن سدیکیک دانلاکیفون فرکاکس الت فغنتین بلومله اد یغ سدیا لاکي جک
 برپوه دغن کوقوه ۲ تیاداله دغن سفرتن جادی کعیفنه کغدان دان اداله ای
 موهنکن برتقکوه کلد سومین ایت دغن ایر متان لبه معلمله اورغ فرمفوان
 فیکران سیفک درقد لاکي ۲ مک یغدفرتوان مودا فون دیمه درقد هندق سکرا
 میاتوکن ایت شهدان قد ساتو وقتو مک رشیدین ریو فون داتقله زیاره کلد
 یغدفرتوان مودا هندق ملیهت فیاکیتش ایت مک ماسوله ای کدالم استان برجمفا
 دغن یغدفرتوان مودا فون برخبر کلد رشیدین ریو متنا لاوکون جوک فکرچان
 فرغ ایت مک جواب رشیدین ساي کیر ۲ بیرله صبر دهولو منتیکن بارغکالی
 اد کورغن سدیکیک توان مودا بوله کیت ائکت فرغ بوله صبر سدیکیک توان
 راج سرت جاشن باوا سوسهاتی شهدان اثبیل یغدفرتوان مودا مندغر کات رشیدین
 ایت مک ایفون منجواب قول کتاش یغ ساي فنتا سوله ۲ سکالی این کلد
 کبرمنت متنا لاوکون جوک اکن فکرچان فرغ این مسکیفون ساي ساکیت اتو
 ماتی اد کنتی ساي سفر ساي بایک جوک ننتی بوله ساي اتورکن سکیر ۲
 جاشن فایه توان رشیدین برکهندق اکن ماتقکن موافقت دان فرنته قد فکرچان
 فرغ این مک لالوله دسورس سوره کلد سوداران راج حاج علی اتوران یغ
 دفرواتن ایت مک ددالم مضمون یغترکندوغ ددالمن راج محمد یوسف کنتی
 باتغ توبهن راج حاجی علی ممکغ سکل فکرچان حکوم دان راج حسین عمرنتهکن
 رعیت تنترا یغداوا فرکي برفرغ ایت دان سید عثمان افکو امبوغ سرت راج
 حسین سفوفون ممکغ فرکارا واغ ۲ بلنجا دان حاج ابراهیم داتوه کای مودا مرقسا
 مپوره دعوا ۲ اورغ یغبردعوا دمکینه مضمون اتوران سته ایت مک دسالین
 سورة ایت اوله جرو تولیس کمدین بهاروله دچقن کمدین دپچاکنله کلد رشیدین
 ریو هابس دپچاکن مک رشیدین ریو فون منریماله مک ای فون مبري تاییک
 هندق بابیق دان سورة آیتفون دباوا سکالی مک تنقله فکرچان ملاکون فرغ
 ایت ادان شهدان ادفون یغدفرتوان مودا اثبیل سده رشیدین ایت بالیق مک

اكن سكل سانق ۲ سوداران سرت فكاوي ۲ نكري ادقون كتاب يهدجائ ايت كتاب ۲ فقيه صح بطل حلال حرام ربع عادة دان ربع معاملات دان كتاب احيا علوم الدين ربع مهلكات سرت منديريكن جمع دان تركادغ اي مباح خطبه سنديري دان منجادي امام اي سنديري دان لاكي بيراف كالي قول اي خبر كقد سانق ۲ سوداران كنان ساي اين اقبيل سمقي ستاهن ددالم فكرجان راج اين ساي هندق برهنتي جك دكهندكي اوله كيرمنت اداله كنتي ساي اتق ساي محمد يوسف ادقون اتق ۲ صابي ساي تياداله يغ كبتولن كقد هاتي ساي يغ ساي هندق فنده كينتن اتومان ۲ تمقت يغ سوي برواة عبادة كمدين درقد ايت تياد براف انتارائ اي فون ممبوة وصيت كقد سوداوان ۲ لاكي ۲ فرمفوان دان اداله تيفكل وصيت ايت كقد فتران يغيرنام راج حاج محمد تفكو نوغ كران اداله وقتو اي برواة وصيت ايت فتران تفكو نوغ لاكي تيفكل ددالم نكري مك المشرقه بلوم لاكي تورق دان اقبيل اي مندغر فادك ايهندان مرحوم راج علي سده مفكت سرت مندغر فادك ايهندان سده مفكتيكن مك بهاروله اي تورق اكننتافي تياد جوك برجمفا فادك ايهندان ايت اداله وصيتن ايت دسراهنكن كقد تاغن راج عالي ادا.

شهدان كات صاحب الحكايت

سبرمول

اداله فقايا بسر ددالم نكري رتبه برواتله اي اكن دوا بنتيغ يفسر ۲ سرت مفاتور مريم مشغولكن اورغ ۲ سرت اي مملي اوبت قلورو ديسفاورا هندق مناهن جك اد لفكر يقدفرتوان مودا سرت كيرمنت هلندا مك خبر ايتفون مشهورله هفك سمقي كقد يقدفرتوان مودا سرت رشيدين ريو مك مارهله كدوان كمدين مشوارتله يقدفرتوان ريو دان رشيدين ريو اكن فركي ممرافي فقايا بسر ايت مك يقدفرتوان مودا فون برسيفله اكن كلفكافن علي قدارن فراهو ۲ يقوله مماك مريم ليلا دان مشغولكن بوكيس ۲ يغ ددالم نكري ريو دان رشيدين فون دمكين جوك اداله قد ماس ايت كاغكافن كيرمنت هلندا ددالم ريو اد سبواه كفل افني نشان سومبيغ دان كمندان برنام توان كروفت دان ساتو كيچي فرغ دان ساتو سكوزر فرغ سرت كرويسن سيفله سكلينن ايت منتتيكن فرنته جوا اداله مقصود يقدفرتوان مودا يغ هندق دجاديكفن كفلا فرغن ايت فييق اورغ ۲ ملايو دان بوكيس يات فتران راج محمد يوسف اكننتافي يغ ممرنتهكن سوداران يغيرنام راج حسين كران يقدفرتوان مودا ايت سفاي فتران راج محمد يوسف مراساي فكرجان فرغ دمكينه حالن ادا.

شهدان كات صاحب الحكايت

ددالم يقدفرتوان مودا نغ ۲ برسيف ۲ ايت مك دغن تقدير الله تعالي مك يقدفرتوان مودا فون كريسفله كنا فكايت راج فاقا قد فييق بلاكفن مفكين سهارى مفكين

اورغ ۲ سرت فون بر بویله دان مریم فون بر بویله باکیکن عظمتله بویین
 فد هاری ایت اقبیل سلسی درغد منجونجوغ دولی ایت مک بهاروله براثکت
 نایک کاستان سنتف ناسی هدافن ۲ مک اقبیل سلسی درغد فکرچان ایت مک
 تممله فکرچان برطبل ایت مک یغدفرتوان مودا فون ممبری سورة تیتله قرنته کفد
 سکل تلوه رنتو توکغ فولو مفتاکن حال احوال بگنتی راج یغ بهارو ایت مک
 مفیکوتله نکری ۲ دان تلوه رنتو دان توکغ فولو سرت مفتاکن برکنتی راج بهارو
 ایت یایت فادک ایهندان سلطان محمود مظفر شاه برکار سر فادک بگندا
 سلطان سلیمان بدرالعالم شاه مک طاعتله مریکیت سکلین ملینکن تمفت یغبرنام
 نکری رتیه راجان درغد راج لانون اییون درغد افق راج ملاو سبله سیا نمان
 راج لوغ سده دکار سلطان محمد المرحوم برنام فقایما برنام دسراهنن نکری رتیه
 ایت کفدان دان ایاله یغ تیاد ماهو مهبه سلطان سلیمان بدرالعالم شاه سبب
 ای بر فکغ دغن فرخبران اورغ ۲ مفتاکن سلطان محمود ایت لاکي اکندافت
 بنتو دان دتولوغ اوله بقسا انگریس دان فرنیس اکن مولفکن کراجان سمولا
 دان بیراف لاکي دافت خبر دان سورة دري سیغافورا مپوره ای تتف جاغن بر بویه
 دان فربتوان ننتی داتغ درغد سلطان محمود مک فرچیهاله ای سرت تکوه فکاغن
 شهدان اقبیل یغدفرتوان مودا مندغر حال فقایما بر ایت مک مپورهاله ای سنورغ
 ممبری سورة نصیحت دان اجران مپوره مهبه سلطان سلیمان مک تیاد جوک ای
 ماهو مک بیراف کالی یغدفرتوان مودا ممبری سورة دان مپوره اورغ کفرچیان
 فرکی موجو فقایما بر ایت مک تیاد جوک دهیراوکن سرت دجوابن دغن
 فرکنان یغ کاسر ۲ کمیدن درغد ایت کبرمنت هاندا فون ممبری فول نصیحت
 دفرکیکنن کرتیه تیاد جوک ددغرکنن مک لالوله ای بر بویه کوو اکن ملان
 یغدفرتوان مودا سرت رشیدین ربو ایت مک جادی برله فکرچان اخرن ادان
 شهدان ددالم حال ایت مک سلطان سلیمان بدرالعالم شاه فون منتا دیریه
 کفد فادک ایهندان یغدفرتوان مودا هندق بالیق کلیشک مک دبترکن اوله
 یغدفرتوان مودا مک اقبیل سمئی کفد دوا باس هاریبولن رمضان سلسی درغد
 بر بویه کنتراف فرجتنجین بهارو انتارا یغدفرتوان بر دان یغدفرتوان مودا سرت
 سکل منتري ۲۲ دغن کبرمنت هاندا قد تاهن سنه ۱۲۷۴ مک سلطان سلیمان
 فون برلایله کلیشک دانتر اوله رشیدین ربو دغن سکونر فرغ مک اقبیل تیبیا
 کلیشک سکونر ایت فون بالیق کریو سمولا ادفون یغدفرتوان مودا اقبیل سلطان
 سلیمان بدرالعالم شاه سده بالیق مک یغدفرتوان مودا فون مشوارتله دغن رشیدین
 ربو یایت توان فریباس قد فکرچان مفوکهکن نکری سرت مشواره قد فکرچان
 نکری رتیه ایت مک ددالم حال ایت مک ایفون دودق ددالم بر بویه عباده جوک
 دغن سکل ساق ۲ سوداران سرت منجالکن عباده طریقه نقشبندی ایت مک
 تباداله برهنتی ختم دان تواجهن قد تیغ ۲ مالم ثلاث دان هاری جمعت سرت
 مندراس علم دبالیث یایت سوداران راج علی حاج مقاجر ۲ سرت مباح کتاب ۲

تباد ببراف هاري مك يقدفرتوان مودا فون داتفه كړيو مك دسمبوتله اوله سائق
سوداران سرت سكل اتق راج ۲ سرت اورغ تواج يقددالم فولو فېقت ايت سرت
چينا ۲ دان اورغ رعيت ۲ تنترا سكاين مك براغتده اي كاستاتس سبرمول
ادفون سلطان محمود اقبيل اي تيبا كسيافورا مك لالوله اي مپوره مقبيل بندان
تغكو تيه دنكري ليفك دباوان كسيافورا دسيوان سبواه كفل افني ادفون يغ
فركي مقبيلان ايت اتق تغكوغ ابراهيم فركيان دان باليقي اي سيقكه دريو
برجمفا يقدفرتوان مودا اداښ شهدان ادفون يقدفرتوان مودا اقبيل سغله اي درقد
اربه لاه درقد فكرجانب مك مشوارته اي دغن رشيدين ريو هندق ميبلاكن
سلطان سايمان بدرالعالم شاه كنكري ريو سفاي دطاباكن دهقان مات واكيل
كبرمنت مك منريماله رشيدين ريو اكن مقصود يقدفرتوان مودا ايت مك لالوله
دبرين ساتو كفل افني فرغ اكن مقبيل يقدفرتوان بسر ايت مك يقدفرتوان مودا
مپورهكن سوداران راج عبدالله فركي برهما ۲ مك برلايرله كفل ايت كليشك
اقبيل سغفي دباواپله سلطان سايمان ايت تورن لالوله برلاير كړيو مك اقبيل
تيبا كړيو دسمبوتله اوله يقدفرتوان مودا دغن مريم دان بوپين ۲ مك لالوله نايك
ديم ددالم استان يقدفرتوان مودا كمدين برسيفنه يقدفرتوان مودا اكن الت
فركاكس مطلبكن يقدفرتوان بسر ايت سكيما عاده فربوكال اقبيل سده سيف
مك لالوله ماتفكن كرجا برماين ۲ درقد وايغ دان جوگيت داتلان ۲ن مك سيف
مالم اورغ ۲ فون بر كمفول ماسره كدالم شهدان اقبيل سغفي وقتو يغ فانتوت
قد ساعت يغ بايك مك يقدفرتوان مودا فون مفاور كنه اتوران منطبلكن راج ۲
يغبسر ۲ يات سده ساسي درقد برسيرام دان مماك ۲ مك لالوله تورن اكبال روي
دان ددودفكن داتس سفكان كراجان سرت جواتن درقد اتق راج ۲ كيري كانن
ماسيغ ۲ دغن جواتن براتوره دهقان پالي سكل اتق راج ۲ دان اورغ بسر
مننتيكن تفكيل بنتارا كدوا كمدين بركاتله يقدفرتوان مودا راج عبدالله كقد
سوداران راج عالي حاج بايكه كيت منظرهكن اين ايكوه جالن اكام اسلام
سفاي منجادي فكرجان كيت بركت مك جواب راج علي حاج بايكه كمدين راج
حاج عالي فون برهما ۲ دغن شورغ درقد عالما جوگ اورغ كابول كندهار نشان
سيد غلام الرسول مك برهما ۲ بردري دهقان سفكان ايت مك راج حاج
عالي فون ملفظكن توليه دمكين بوپين اداله فاتيكن سمو سته درقد اهل الحال
والقد منتوليهكن سرت منظرهكن يغ دولي توانكو يشما منجادي راج ددالم
نكري ريو دان ليفك دغن سكل تالوقن يغبركار سريقادك سلطان سايمان
بدرالعالم شاه سرت فاتيكن سمو هارف اكن دولي يغها مايا مفيكوه تيته الله
تعالی دان رسولن سفرت يقددالم قرآن العظيم دان سفرت حديث ۲ سيدالمرسلين
مك مپوره اي دغن تالغن كقد قرآن العظيم يقدفكو اوله شورغ اتق راج كمدين
بهاروله اي مباح دعا مك تورنله اي كباوه كمدين مك يقدفرتوان مودا فون
تمليله منجونجوغ دولي لفس يقدفرتوان مودا ايت بهاروله سكل اتق راج ۲ دان

کمساریس سرت توان قندوال کلیشک دغن کفل ائی ایت جوک مک اقبیل تیا
 کلیشک مک نایقه راج عبدالله برجمقا دغن تغکو سلیمان تیماغتن تغکو مودا
 یایت قترا مرحوم سلطان عبدالرحمن شاه جادی ایه سودارا کغد سلطان محمود
 یغ سده دتورنکن دری کراجان ایت دانلاکی بکس ایفر یغدرتوان مودا راج
 عبدالله ایت مک مشوارته کدوان ایت یایت ماهوله تغکو سلیمان مگنتیکن انقدان
 منجادی راج ایت کمترین مک یغدرتوان مودا فون فرکیه کغد رشیدین دان
 کمساریس برخبرکن یغداثت قیایه دی ایتله راج سلیمان قترا مرحوم سلطان
 عبدالرحمن بوکیت چغکیه مک دتریماله اوله کمساریس سرت رشیدین ریو قیایه
 یغدرتوان مودا راج عبدالله ایت مک اداله فد دوا قوله ساتو هاریبولن صفر مک
 داغکنله اوله کمساریس سرت رشیدین ریو سرت یغدرتوان مودا راج عبدالله اکن
 تغکو سلیمان ایت منجادی یغدرتوان بسر لیفک دان ریو دغن سکل تعلق
 دایرمن برکتر سلطان سلیمان بدرالعالم شاه مک تکهوله فکرچان ایت سمرت
 فرمان الله سبحانه وتعالی ددالم قرآن العظیم توتی الملک من تشأ موتزع الماک
 ممن تشأ وتزع من تشأ وتذل من تشأ بيدک الخير انک علی کل شیء قدیر ارتین
 فرمان الله سبحانه وتعالی ددالم قرآن یغ مها بسر منداتکن کراجان بارغسیاف یغ
 دکهندقکین دان عیایکن بارغسیاف یغ دکهندقکین دن مهایکن بارغیغ دکهندقکین
 فد الله تعالی جوا سکل کجیکن بهوا سیغکوحن اشکوله یاتوهنکو اتس تیغ ۲ سروت
 امت کواس انتهی شهدان تماله فکرچان مضطک منتتوکن راج ایت مک تیغکنله
 لاکی منطلکن دی جوا سمرت عادة استعادة فربوکال کمترین مک رشیدین ریو
 سرت کمساریس فون بالیق کریو دان یغدرتوان مودا تیغکنله دهولو ددالم لیفک
 کارن هندق بر بوا ستیا دغن سلطان سلیمان بدرالعالم شاه سرت هندق بمبتولکن
 نکری سرت موافقت منتتوکن اورغ بسر ۲ دان اورغ ۲ ددالم نکری لیفک ایت
 ادان شهدان ادفون راج احمد تغکو لوغ یغدواکیل اوله سلطان محمود ددالم ریو
 ایت اقبیل ای ملیت سلطان محمود سده تورن درغد کراجان ایت مک ایقون
 بالیق کسیغافورا مفادف سلطان محمود کمترین فرکی قول ای کلیشک دغن
 کانر قصدن هندق منجاری کایرو جوک اکن اورغ ۲ ددالم نکری لیفک مک ای
 فون برجمقا دغن کفل فرغ کمساریس ایت مک لاوله دتغکف اوله هاندا کاتر
 ایت راج احمد ایت فون تترجونه لاری لینتغ فوکغ نایک کداره لفسله ای دان
 کاترن ایقون دگنتوغه اوله هاندا کغد کیچی فرغن اخر ۲۸ هفک هابیس
 فکرچان بهاروله دغولفکنش کغد توانش دسیغافورا ادان سبرمول ادفون سلطان
 محمود تتکل سده بالیق کمساریس یغ ممچن ایت مک ایقون فرکیه کلیشک
 برسمن فنجغ مک اقبیل سمفی ای کلیشک ددغنر ایهندان سده منجادی راج
 مک ایقون بالیقله کسیغافورا کتاو بلاغا دان ادفون راج محمد یوسف منتتو
 بالیقه ای کریو منداتکن فادک ایهندان یغدرتوان مودا راج عبدالله مک اقبیل
 سمفی ای کریو دودوله ای منتیکن فادک ایهندان داتغ دری لیفک مک ددالم

هارين كلوارله فنكشن ستله راج عبدالله مندغر كات رشيدين ريو ايت مك ايقون
 تركجوة سرت تردبماه سجورس كمدين مك راج عبدالله فون منئا باليق كغد
 رشيدين ريو مك قولغه كقيقت مك بر كمقولله دغن سكل سانق ۲ سوداران ۲
 برخبركن حال احوال سلطان محمود اكندورنكن اوله كبرمنت هاندا درفد
 كراجانن مك ترفكورله سكل انق راج ۲ ايت همكركن كران فكرجان بلوم فونه
 لاكي دغن دمكين ايت كمدين مك مشاورتله اي دغن سكل سوداران ۲
 مك لالوله ممبري سورة كغد توان رشيدين ريو اداله مضمونن ددالم سورة ايت
 تيگ فصل فرتام جانن هيلغ نام دان عادة استعادة كيت كدوا فرتولفن كبرمنت
 كغد راج عبدالله ايت بر ككالن ممنتو درفد تيف ۲ كسواهن دبلاكلن كتيك
 لوفوة نام كيت درفد فركتان سكل راج ۲ دنماكن درهك اتو بياوة كران فكرجان
 ايت فربواتن كبرمنت هاندا مك دتريماله اوله رشيدين ريو سكل فرمنتان ايت
 شهدان اداله سورة ايت ترسورة قد توجه باس هاريبولن صفر مالم ثلاث جم فوكل
 تيگ ددالم ريشه يغ امت ساعت شهدان قد كايوقكن هارين قد هاري رايو
 جم فوكل توجه مك برلايرله كمساريس ايت سرت ساتو اورغ فوته يغ عالم
 قد بهاس ملايو نمائ توان فندوال مك برلايرله كدوان دغن ساتو كغل افي فرغ
 نمائ ساييس كيسفاورا مك افيل سمغي نايقله كدوان كغد كبرنور سفاورا
 كمدين فركي فول كدوان منجاري سلطان محمود ايت كسان كماري هفك كرومه
 تمفكوغ تباد برجمفا كمدين دجاري كرومه كرسجي ديو كيت مك لالوله برجمفا
 مك كمساريس ايتفون ميجاكن سورة فاكث يغ ممت سلطان محمود ايت دتورنكن
 درفد كراجانن ستله سلطان محمود ايت مندغر سورة ايت براوبهله موكان
 سديكيت مك كمساريس ايتفون باليق دان سورة فاكث ايتفون دتيفكشن كغد
 سلطان محمود ايت ساتو مك اي فون برلايرله باليق كرو مالم ايت جوگ اي
 سمغي كرو كمدين قد كايوقكن هارين يايت هاري خميس جم فوكل دلافن
 مك رشيدين ريو سرت كمساريس ايتفون ميبلاكن راج عبدالله انكو حاج مودا
 ايت كتنجوغ فينغ دحرمتن اوله رشيدين سبكيمان محرمتن يدفرتوان مودا
 كمدين بركتاله اي توان سلطان سده دتورنكن درفد كراجانن دان سكارغ
 نياداله ددالم ليفك دان ريو يدفرتوان بسر دان يدفرتوان مودا شهدان سكارغ
 اين جوگ كبرمنت مفك راج عبدالله منجادي يدفرتوان مودا ممرنتهكن كراجان
 ريو دان ليفك دغن سكل دايره تعاوقن سبكيمان عادة استعادة فربوكال دغن
 گلاراز سلطان علادين رعاية شاه ابن اوفو كمدين ديجاكنه سورة ففكشن ايت
 ددغر كن كغد اورغ ۲ رامي مك مريم دكوت فون بر يوپيله كمدين رشيدين ريو
 فون بركت فول كغد راج عبدالله اين كيت ماهو فركي كايغك برسما ۲ يدفرتوان
 مودا راج عبدالله منجاري يغ فاتوة كيت جاديكن راج درفد انق چوچو مرحوم
 سلطان عبدالرحمن شاه ددالم نكري ليفك ايت شهدان افيل سده فوتسه
 موافقتن ايت مك برلايرله يدفرتوان راج عبدالله ايت برسما ۲ رشيدين ريو دان

شهدان کات صاحب الحکایت

مک اداله فد لیم باس هاریبولن صفر هاری احد مک داتقله ساتو کفل اقی فرغ
 دری بتاوی نمائ سالیس ماسو کنکری ریو برلاوه دتنجوغ فینغ سرت ممباوا
 ساتو کمساریس نمائ توان میجر و یام مک مشوارتله دغن رشیدین ریو حال
 فریواتن سلطان محمود ایت مک ددالم حال ایت فد توجه باس هاریبولن ایت
 جوا فد هاری ثلاث مک داتقله ساتو کاتر دری سیفاغورا یایت کاتر کرسجی
 صحابه سلطان محمود دقنجم اوله سلطان محمود اکن مقنتر راج احمد تفکو لوغ
 ایت کریو اکن جادی واکیان بدالم نکری ریو دان راج احمد ایتله یغ سده
 برچاکف ۲ دان سفکوئ منجادی واکیل ددالم نکری ریو برلاون دغن رشیدین
 ایت هفک سمفی کتاوی اتس دیاله امقون بچارا جاغندله سلطان محمود سوسه
 مک اقبیل سمفیه ای کریو مک نایقه ای کتنجوغ فینغ برجمقا رشیدین ریو
 سرت منظر کن ایله یغداواکیلکن اوله سلطان محمود فد فکرچان نکری ریو ایت
 سرت دبریکنن سورة سلطان محمود ایت کفد رشیدین ریو مک دبهجاله اوله
 رشیدین ریو مک مفهومه ای بارغیغ ترسبوه ددالم مک راج احمد فون بالیق
 کفرامو منتتیکن جواب سورة سلطان محمود کفد رشیدین ریو ایت شهدان ادقون
 رشیدین ریو اقبیل سده راج احمد ایت بالیق مک رشیدین ریو فون مپیلان
 اشکو حاج مودا راج عبدالله مک اشکو حاج مودا فون داتقله برجمقا رشیدین مک
 کات رشیدین اد راج احمد برجمقا راج عبدالله مک جواب راج عبدالله تیاد مک
 کات رشیدین بارشکالی دی راج عبدالله بوله داتغ مفادف دی کمیدین لالو
 دتنجوغ اکن سورة سلطان محمود یغداوا اوله راج احمد ایت مک دسمبوه اوله
 راج عبدالله لالو دبهجان دمکین بویین مضمون فرکتان یغددالم سورة ایت اما بعد
 کمیدین درقد ایت اداله کیت مپتان کفد سریقادک صحابه کیت تتکل ددالم
 ریو سریقادک صحابت کیت مفلکیل کیت کریو هندق برجمقا اکن گنتی راج
 مودا مک اقبیل کیت دانغ کریو مک فادک صحابت کیت بوک فول فرکارا
 بوسایت راج هلندا ادقون فرکارا بوسایت راج ایت لاکمی ماس داتوه کیت
 یغدفرتوان مودا راج علی المرحوم سده تیاد سفکوئ منریمان افلاکی کیت
 شهدان لاکمی فادک صحابت کیت متتا واکیل ایت ددالم نکری ریو مک اینله
 راج احمد تفکو لوغ منجادی واکیل کیت ددالم ریو مک عندقله فادک صحابت
 کیت سراهکن واغ ۲ حاصل ریو ایت سرت واغ ۲ اورغ لاوه ۲ کفدان شهدان
 دمکینه مضمون فرکتان سورة سلطان محمود کفد رشیدین ریو ددالم فد ایتقون
 اد لیه کورغ سدیکیت درقد نسخهن مک تیاداله هب تاهو کران هب مندر
 دری مولوه راج عبدالله اشکو حاج مودا سندیری بوکنن مپالین نسخهن کمیدین
 مک رشیدین ریو فون برکات فول کفد راج عبدالله ایت این توان کمساریس
 دتیهکن اوله گبرمنت اکن متفکلکن کراجان توان سلطان محمود اوله سب
 کسلاهنن اد سمیان فرکارا یغتیاد حرمت اکن گبرمنت سرت واکیلان ایسه

راج محمد يوسف سيدان محمد يوسف فرگيله انگو مغيريشكن بگندا سلطان محمود ننني د بلاکڅ اکو کيريمکن فراهو يځ کچيل ۲ اکن تمغت انگو دان بانجا ۲ مان ۲ ساج قدار کواساکو مک راج محمد يوسف فون فرگيله مغيريشکن سلطان محمود ايت دغن سورهن ايهندان انگو حاج مودا ايت اداڅ.

شهدان کات صاحب الحکايات

افيل برلاير سلطان محمود ايت مک کجمالن سهاجه رشيدین ريو ايت مناھن سلطان محمود ايت کران تياد دفردوليکن اوله سلطان محمود مک عايله قد عاده استعادة اورغ بسر ۲ مک افييل عايب رشيدین مک ملارتله قول عايب کلد کيرمنت هاندا سمناهن قول اد ساتو مقصود کيرمنت کلد سلطان محمود درقد فکرچان بوسايه راج يفتياد جادي مضرة کلد کراچان سلطان محمود مک تياد جوک سلطان محمود ماهو منريم مک ايتفون سوات يځ ماوکا هاتي کيرمنت هاندا سرت مالون.

شهدان کات صاحب الحکايات

اينه فکرچان يقدفرواکن اوله سلطان محمود متجادي فرکارا سر د بلاکڅ کمدين درقد ايت مک افييل سلطان محمود سفي کسيفافورا مک ديمله اي درومه صحابتن اورغ کافر مجوس درقد بلسا فرسي برنام کرسجي ددالم حال ايت بيراف کالي کرسجي ايت بموجب ۲ راج محمد يوسف سقاي بوله هندق مفکنتيکن ايهندان مرحوم راج علي مک راج محمد يوسف فون ماره سرت کاتڅ جاښ کرسجي برکات دوا کالي کلد ساي يقدمکين يځ ايه سودارا ساي يقدريو ايت گنتي ايه ساي يځ هياغ ايت مک تياداله ساي ماهو مفکنتيکن ايه ساي سلام ۲ لاگي اد حياتڅ ايه سودارا ساي ايت دمکينه کاتڅ مک ديمله کرسجي ايت شهدان ددالم حال ايت رشيدین فون مپوره جوک کسيفافورا ميپلاکن سلطان محمود باليق کريو هندق متتا تنتوکن واکيل باکل راج مودا ددالم نکري ريو مک تياد جوک سلطان محمود ايت ماهو منتوکن واکيان درقد بلسا ۲ انق ۲ يقددالم ريو ايت قد اداله اي موافقت دان مشواره دغن ساتو انق راج يفرنام راج احمد انق راج زينل راج ملايو انق راج احمد انق سلطان نسايمان درقد انق گنديق بوکنن اتقن يځ کهارا درقد انجي فون فيرق دان ايوڅ راج احمد ايت راج بولغ راج توا عبدالواهب انق راج توا انجي انداق انق داهيغ منمفوه مطوا انق چوچو درقد راج بوکيس يځ متجادي مطوا راج بوکيس اوڅو يځ ليم براديق کمدين ماس اخون بايق سفکيتان دغن يقدفرتوان مودا مرحوم جفکو هفک دکاوارکن دري نکري ريو کفليمبغ سفرت يفته لالو قيصهن ايت شهدان راج احمد اينده يقدلاون اوله سلطان محمود مشواره قد فکرچان راج مودا ايت اداڅ ادفون سورهن رشيدین ريو باليق کريو دغن تياد دافت کنتتوان گفتوسن اداڅ.

٢٠ فون سباکي جوک نموجو ٢٠ سلطان محمود ايت جاغن فرکي کيسفاقورا دهولو
 ساسيکن فکر جان يغير اين يغ کشفکوشن کيسواهن اتس نکري ريو دان
 ليفک مک سلطان محمود فون تياداله هيراو دان تياد انده اکن نصيحت
 رشيدين ريو ايت ماسيه جوک هندق کيسفاقورا دغن کراس مک ددالم حال ايت
 کيسواهن قول اتس اڻکو حاج مودا تاکوۂ کالو ٢ فرسايهين انتارا سلطان
 محمود دغن کيرمنت مک اڻکو حاج مودا فون فرسايهين نصيحت دمکين کتائن
 ادئون فکر جان راج مودا ايت مان ٢ سوک کباوه دولي توانکو هندق دفر يواۂ
 فر يواتله جک تديق سدهله يغ فانيک سوا مفر جان کباوه دولي جوک انق
 براني ادق برادق يغ فانيک فوهنکن جاغن کباوه دولي برسايه دغن
 کيرمنت سرت جاغن ملالوي فرجنجين يغ سده ٢ دفر يواۂ اوله فادک ايهندا نندا
 يلدهولو سرت سده کباوه دولي منتفن دغن بيراف ماس دان کتيک ايت مک
 تياد اجوک سلطان محمود ايت ماندهکن فرسايهين اڻکو حاج مودا ايت سرت
 هندق فرکي جوک کيسفاقورا ايسو هاري مک اڻکو حاج مودا فون ديم تياد
 ترکيرا ٢١ لاگي شهدان ددالم حال ايت مهوره قول سلطان محمود کلد رشيدين
 ريو منتا واغ حاصل ٢ ريو مک جواب رشيدين ايت واغ حاصل ريو سده
 دفرجنجين ددالم کنترق قد فصل يکائيم اس ايت واغ ملک يلد فرتوان مودا
 سکارغ مان يلد فرتوان مودا تنتوکن لکس سفاي واغ ايت کيت سراهن کفدان
 سقرت ددالم کنترق شهدان اقبيل سلطان محمود مندغر جواب رشيدين ايت
 مفکين برتمبه ٢ له مک بايقه فر کتائن يفتياد بايک مک تياداله عجب سورتکن
 قد سياره اين ممداي قد اورغ ٢ بر عقل ميکرکن فر کتائن اورغيغ برسايه انتارا
 کدوا فيق کدين مک بر تاهنله واغ ٢ حاصل ريو ايت کيرا ٢٢ دوا بولن مک
 سافته کساکيتن داتس سکل انق راج ٢ دان اورغ توا ٢ يلد دالم قولو فيقت
 سبب مريکيت کيسائن منريم نفعه ماکنن تياد فوٽس تيف ٢ بولن مک سکارغ
 جادي بر تاهنله دغن سبب فر يواتن سلطان محمود ايت يفتياد هندق منتوکن
 کنتي يلد فرتوان مودا ايت مک داتله سکل انق راج ٢ ايت سرت اورغ توا ٢١
 يلد دالم قولو فيقت ايت مرنديوغ کلد اڻکو حاج مودا مان ٢ يفتياد مقوي داي
 اولاي مک اڻکو حاج مودا فون موار کذله واغن کيرا ٢ سريو توجه راتس رغکيت
 ميري سکل سانق ٢ سواران يغ ضعيف ٢ ايت مک يلفورغ ايت برهوتله اي
 کلد چينا ٢ هڻک سلفي سريو رغکيت اداڻ ادئون سلطان محمود هندق پرسکاله
 بر لاي کيسفاقورا قد کاسوقن هارين مک رشيدين فون مناهن جوک منتا تنتوکن
 سيف ٢ اي يلد تنتوکن کران اورغ ددالم قولو فيقت ددالم کساکيتن استميو
 قول اڻکو حاج مودا راج عبدالله درندوغ اوله سانق سواران کران اي دوسيکن
 اوله مرحوم راج علي اکن اهاين ٢ سقرت يفترسوۂ ددالم وصيتن مک سلطان
 محمود فون تياد جوک فردوليکن تاهن رشيدين ريو ايت مک لاوله اي بر لاي
 کيسفاقورا دغن سکوترن مک اڻکو حاج مودا فون مفکيل فادک انقندا بکنداڻ

بولغ مك ددالم حال ايت سكل انق راج ۲ يقدادالم قولو فېشت ايتفون سلالوله
جوگ مفادف سرت منتتيكن تيته سياف ۲ جوگ يفاكن گنتي مرحوم يغ مفكت
ايت مك بلوم اد جوگ تيتهن كشتتوان سئورغ ۲ مك ددالم حال ايت دو كچيتاله
سكل انق راج ۲ ايت سبب بلوم تنتو يفاكن دبواة كفلا دمكينله حالن اداڻ .

شهدان كات صاحب الحكايت

اداله عزم دان چيتا ۲ دان مقصود سلطان محمود يغ هندق دفر بوتن گنتي مرحوم
راج عالي ايت يآيت فتران يغ برنام راج محمد يوسف يغ منجادي منتتوان مك
راج محمد يوسف ايت تباد ريشا اي مفكتتيكن ايهندان سلاكي اد ايه سواران
اغكو حاج مودا ايت سهفك ريشا اي برچري دغن استرين دان دمر كاي اوله
سلطان محمود ايت اصلكن جاغن اي برچري دغن ايهندان اغكو حاج مودا ايت
منجادي دغن سبب ايت كفياضله سديكيت اتس سلطان محمود ايت هندق
مفيكوتكن سمرت كهندق هاتين مك ترهنتيه درقد منتتوكن اكن گنتي يقدفرتوان
مودا ايت دان توان رشيدين ريو فون سلالو جوگ منتا تنتوكن سياف ۲ يفاكن
گنتين مرحوم راج عالي ايت مك تباد جوگ سلطان محمود ماهو منتتوكن ايت
كران سكل انق راج ۲ سرت اورغ تواد ۲ ددالم قولو فېشت ايت سده فوتس عزم
تبادله لاي يغ فاتوة ملينكن اغكو حاج موداله يغ فاتوة گنتي مرحوم ايت دغن
يرراف سبب فترام اغكو حاج مودا ايت سده ميمغ بياس ددالم فكرجان كراجان
مفكتتيكن فادك ككندان مرحوم راج عالي كدوا اي اد مخلوي اي عام فد فكرجان
حكوم ۲ شريعت دان عادة استعادة كتيك چك اد اي لاي حاضر تباد سئورغ
درقد انق راج ۲ يغ ففكت توا دان يغ مودا ماهو منجادي يقدفرتوان مودا سهفك
يقدسوكاي اوله سلطان محمود فون تباد ماهو جوگ سلاكي اد اي كامت واكيلن
كبرمنت مبتولي اكن اجتهاد اورغ ۲ نكري ريو سرت ممكغ ددالم كشتراق فرجنجين
فد فصل يفتوجه دكنتوغلن دغن شرط فد فكرجان منديريكن راج مودا ايت چك
فاتوة فون فليهن سلطان ليفك ريو سكاليفون چك كبرمنت تباد ريشا مك تبادله
بوله منجادي ملينكن سلطان محمود مفكوة جوا اكن اجران كبرمنت ايت مك
دغن سبب امت فركارا ايتوله رشيدين ممتوتكن اغكو حاج مودا ايت جوگ اكن
گنتين مرحوم راج عالي ايت سرت منتا سكر دتنتوكن درقد سلطان محمود سقاي
جاغن فكرجان نكري بايق ترسفكوة مك ددالم حال ايت سلطان محمود تباد جوگ
مهراوكن اجتهاد رشيدين ريو ايت سرت سكل ايسي نكري ايت ماسيه جوگ
هندق ملاكوكن كهندق هاتين مك اينله اصل منجادي فوكوه برسلاهن ۲ فهم
سلطان محمود دغن رشيدين ريو سرت دغن انق راج ۲ دان اورغ توا يقدادالم قولو
فېشت شهدان ددالم حال ايت بابقه قول لاي كلوكوان دان فركشان يفتياد
بريتولن دغن كبرمنت هلندا سرت اورغ نكري مك سلطان محمود فون هندق
فركي كسيغافورا هندق منفكلكن فكرجان يبلوم بركتنتوان ايت مك رشيدين ريو

ایت مک اشکو حاج مودا فون مپوره مپریتاھو کلد رشیدین ریو مک اقبیل سمفی
 خبر ایت کلد رشیدین مک دکوتا تنجوغتیغ فون تورنله بندیراڻ سته تیغ
 دان مریم فون بریویله جارغ ۲ دان بر بالسن ۲ بویین دغن مریم فولو فیت مک
 ساغته کمرن دفولو فیت فد هاری ایت مک بر کندولاه اورغ ۲ سکاین کمیدین
 درقد ایت کایسوق هاری مک اشکو حاج مودا فون مغفولکن سکل انق راج ۲ دان
 سکاین اورغ ۲ سر ۲ دان اورغ ۲ دان اورغ ۲ بایک ۲ دان سایی نگری سکاین
 کران مقبورکن فادک ککندا بکندا ایت المرحوم مک بر عیسونله سکاین اورغ ۲
 یغترسبوه ایت ماسوه کدالم سکتیک لاکي مک رشیدین ریو سرت اورغ ۲ سر ۲
 فون تیبانه دغن فکاین کبسانن شهدان اقبیل سده بر کفول سکل مریکیت
 سرت سده ساسی دمندیکن دان دکافنکن دان دسمهفکن مک دلتنکله فد رنجغ
 تمباک بر کامیو کران وصیتن دوا فرکارا فرتام جاغن ای داسوغ سقرت میت
 راج ۲ یغته سده ۲ کدوا جک رشیدین ریو هندق مپری دغن سدادو دان تمبور
 مباواڻ کقبور سقرت سوداراڻ المرحوم عبدالرحمن کتاکن تریمه کاسیه تباد
 اوسهله منجادی اشکو حاج عبدالله فون منتفکن وصیتن ایت مک تبادله دفر بوا
 منانم سقرت عاده استعادة راج ۲ یغدهولو ۲ درقدان اداڻ برمول اداله مفکن
 یغدفرتوان مودا راج عالی المرحوم ایت یایت فد تیک هاریبولن ذالقعیده مالم
 احد جم فوکل سیاس سنه ۱۲۷۳ شهدان مک دباوا اورغله جنازه مرحوم ایت
 کقبور سرت مقنتر دغن سکل ایسی فولو فیت ایت سرت اورغ ۲ سر ۲ هاندا سکاین
 مک اقبیل سمفی کقبور لالوله دنانم مک اقبیل ساسی درقد ممباچ تاقین مک
 فولغه سکاین اورغ ۲ ایت دان سکل اورغ ۲ سر ۲ هاندا نون بالیقله کتنجوغتیغ
 سرت مشوارته اکن منجاری کنتیغ یغ فاتوه مک رشیدین ریو امقون فیکران تباد
 لاین اکن کنتیغ یغ فاتوه ماینکن اشکو حاج مودا راج عبدالله جوا کران ای
 سده بیاس ددالم فکر جان کراجان دانلاکیون اورغ برعام اکنتافی لاکي
 منتیکن فیکران توان سلطان محمود دنکری لیفک سهاج شهدان ادقون راج
 عبدالله اشکو حاج مودا ایت موافته ای دغن سکل سائق سوداراڻ یغددالم فولو
 فیت ایت سرت اورغ ۲ ایت مک لالوله ای مپوره اورغ مباوا سورة کنکری
 لیفک کلد سلطان محمود سرت بکس توبه دان مپوره فول ای کسيفافورا مباوا
 سورة سرت بکس توبه مک بلایله سورهن ایت ادقون سورهن کنکری لیفک
 اقبیل تیبیا مک کمرله فول ددالم نگری مقناکن مشک یغدفرتوان مودا راج عالی
 المرحوم مناغیسه استریغ دغن ایسی استان یغدلیفک فول سرت مپری خندوریله
 دان تهلیل بتاغ عاده استعادة راج یغسر ۲ کما تین شهدان ادقون سلطان محمود
 اقبیل ای مندر سورة دري ریو ایت مک هندق براغکنله ای مک داتقله فرامو
 دري ریو مغبیان مک لالوله ای براغت کریم مک اقبیل تیبیا ای کریم مک تورنه
 اشکو حاج مودا راج عبدالله دان اشکو حاج عالی مفادف سرت میلاکن ای نایک
 کاستان مک قد کتیک ایت باوماه ای نایک کمیدین نایکله ای کاستان کمرغ

یت دان ایل اورغ فیه سقرت رشیدین ریو دانلایش داتغ مک استان ایتله
دتریمان سرت دفرجامو ماکن مینوم دمکینه حالن دان ببراف قول انجیغ ۲
یفسر دتاروون دسیتو دغن فلیهران سقرت عادت فلیهران اورغ فوته جوا ادا
انتهی ملخصا.

القصة

مک ترسبوة فرکتان یغدفرتوان مودا راج علی ددالم نگری ریو مک دغن تقدیر
الله تعالی مک یغدفرتوان مودا فون کریقله اصلن کریغ لله مک داتقله دقتور
هاندای مغوبسکن مک تیاد جوک سمبوه کمیدین مقکین سهاری مقکین برآه کمیدین
تومبوه قول فیاکیت بیسول مقکین برتمبه قول براتن مک کسوساهنده سکل سانق ۲
سوداران سرت سکل راج ۲ یغدالم قولو فیفت شهدان مک افیل سغی سهار بیولن
ذالقعهه قد مالم هاریش مک یغدفرتوان راج علی مراسله دیرین برآه درقد فیاکیتن
مک مفکیله ای اکن سوداران راج حاج علی منتا بچاکن سورة الیاسین کمیدین
دبجاله اوله سوداران ایت دهمبوسکن کقد سکل توبهن دغن سفاعت کمیدین برتات
قول ای درقد فرکارا اعتقاد اهل السنة والجماعة مک دخبرکن اوله راج حاج علی
ایت جالن عام اصول الدین سرت جزم مطابق الحق دغن دلیل کمیدین برتات قول
ای درقد بلا فیاکیت مک دخبرکن اوله راج حاج علی ایت بلا تأدیب بکینی ۲
بلا تقرب بکینی ۲ بلا تعذیب بکینی کمیدین برتات قول ای درقد فکرجان برزخ
کلکوان اهل الموت دخبرکن قول بکینی ۲ کمیدین راج حاجی علی فون بالیقله
شهدان اقبیل سغی تیک هاریولن ذالقعهه مالم احد مک همفیرله وافتن مک
برهمفونله سکل سانق ۲ سوداران مفادفی یغدفرتوان مودا ایت دان همفیرله
کقد ائگو حاج مودا راج عبدالله دان راج حاج علی دان راج حسین دان اورغ
کای مودا حاج ابراهیم سرت فترا ۲۱۸ اد سموا حاضر مک یغدفرتوان مودا فون
برسلام ۲ منله رات ۲ کمیدین فادک ایهندان ائگو حاج احمد فون داتقله مک
لأوله ای مناغیس منتا تاغن دچیوم سرت برسلامن ۲ دان برتاغیس ۲ سن افلاکی
درقد سکل بند ۲۱۸ سوداران دان سوداران ۲۱۸ فرمفوان توا مودا سموان برتاغیس ۲ سن
بلاک کمیدین بهاروله ای برومیه کقد سوداران ائگو حاج مودا راج عبدالله
سرت دسورتکنن وصیت ایت کمیدین ایفون همفیر نزاع مک ائگو حاج عبدالله
همفیرله منوجهکن دی مک یغدفرتوان راج علی فون برذکرله ای اکن اسم الذات
تسیح قد تاغن کانتن قد حال ای برستدار کقد کرسی بسی یغ فنجغ مک سکتیک
لاکی روح فون کوارله تسبیح ماسیه جوک قد تاغن کانتن مک داغکتله اوله
ککندا ادندا انقدا سکلین دتورنکن درقد کرسی لالوله دلتغکن قد تیم فرادوانن
مک صله سده مقکین انا لله وانا الیه راجعون دان دتودغله جنازه مرحوم ایت
دغن کاین مک مندروله راتف تاغیس انق استرین دان سانق ۲ سوداران سکاين
سرت ایسی نگری مک مریم فون دفاغ اورغله دان عظمتله قولو فیفت قد هاری

هندق مغمیل کا یو ۲ دان فاقن ۲ سرت ممایر حاصل ۲ مفکین رامیلہ فول کریمون
ایت شہدان کمیدین درقد ایت داتغ فول شورغ ہاندا اتق رشیدین یغیرنام
فندان بیرینخ منتا هندق منجیق تیمہ ۲ دقولو کریمون ایت مک موافقتہ فول
یغدفرتوان مودا دغن راج حاج عالی سرت اورغ بسر ۲ یغددالم ریو مک اقبیل
فوتس موافقت مک لالولہ برواۃ سورۃ فرجنجین دغن فندان بیرینخ ایتقون فرکیاہ
ای ککریمون برواۃ فوندوہ ای دیم دسیتو یایت قد تمقت یغیرنام مونس مک
ددالم تیاد براف انتاران مک رامیلہ فول قد تمقت ایت مک مفکین سہاری
مفکین رامی عثک بریبولہ اورغ ۲ دسیتو دمکیناہ حالن مک تیادالہ عصب فنجقن
قام کران هندق مغمیل سمقنن جوا اداں سبرمول اداون یغدفرتوان مودا راج
عالی ددالم نکری ریو مک تنقہ تیغ ۲ ہاری موافقت دان مشوارۃ دغن سکل
سانق سوداران سرت رشیدین ریو دان شیخ اسمیل سلالولہ جوک فولغ فرکی
دری سیقاوورا کریو ترکاداغ لالو ای کقدح بالیق قول ای کریو سمولو کمیدین
درقد ایت بریتیاہ ای اکن اتق توان خطیب عبدالرشید متدافت شورغ اتق
دنماکن محمد نور کمیدین درقد ایت مک ایقون برالبقلہ کمکت المشرفہ مک
دباواپاہ اتق استرین کمکت المشرفہ ایت سرت دبکاکن اولہ یغدفرتوان مودا
کیرا ۲ امقت ریو واغ سرت بیراف فرکاکس دان شورغ اتق یغدفرتوان مودا
برسا ۲ دی فرکی حاج اکنتافی ای برلایر دھولو کمکت المشرفہ مک لالو
کمبالی کرحت اللہ تعالیٰ یایت یغیرنام راج منصور اداں

القصہ

مک ترسوتاہ فرکتان سلطان محمود ددالم نکری لیفک مک دافتلہ ای ساتو
فیکران یایت هندق ممایو بندان براثکت کترشکانو مک اقبیل سمقی وقتو یغ
بایک مک برلایرلہ ای دری لیفک کترشکانو مک اقبیل سمقی دفرمایاکنلہ اولہ
یغدفرتوان ترشکانو اکن فاداک ککندان تفکو تہ سرت فاداک انقددا یغدفرتوان
بسر سلطان محمود ایت مک تنقہ ای ددالم ترشکانو ماکن مینوم برسوکا ۲۰۰
سیکیمان عادۃ راج ۲ سام راج بہارو برجقمان دغن سانق سوداران دمکیناہ حالن
کمیدین تیاد براف انتاران مک براثکتاہ فول ای کلیفک سیفکھلہ ای دریو
سینتر کمیدین لالو ای برلایر کایفک مک تنقہ ای ددالم نکری لیفک کمیدین
براثکت فول کیقاوورا برماین ۲ مک لالولہ ماسو ساتو اعتقاد کمواققتن اورغ ۲
نصاری یغیرنام فرمیسون دان برصحاہ ای دغن ساتو اورغ فرسی یغیرنام کرسجی
بوکنن فرسی یغاسلامن کمیدین درقد ایت ایان بالیق کایفک برواۃ استان
سقت دومہ اورغ فونہ اندہ ۲ جوک فرواتنن سرت دغن بسر مک بلوملہ فرنہ
راج ۲ یغددالم نکری لیفک دان ریو مغربواۃ استان یغدمکین ایت سرت چوکف
وشر ال فرکاکسن یغ اندہ ۲ دان ہالوس ۲ سرت دتاروہن بیراف مکانن اورغ
ویہ دان مینومن ۲ ددالم استان ایت سرت بیراف کمبر ۲ قد دندیغ ۲ استان

کسیفانورا برسم ۲ رشیدین ریو مک افیل سمی کسیفانورا مک یدفرتوان مودا
فون دامیل اوله داتو تمفکوغ ابراهیم دیم داستان دودوله ای ماکن مینوم
سهاری ۲ بتاف عادة راج ۲ سام برداتغ ۲ غن کمیدین تیاد براف انتاراش مک
یدفرتوان مودا فون براغکنه کریو برسم ۲ شیخ اسمعیل ایت مک دهنتر اوله
تمفکوغ هفک سمی کفولو نوغسا مک یدفرتوان مودا فون سمیله کریو کمیدین
درفد ایت مک تمفکوغ فون داتغ قول کریو مک دفرملیاکنله اوله یدفرتوان مودا
داجقش دیم کدارت دبرین استان مک ددالم حال ایت مک بندا یدفرتوان مودا
فون مفکت مک افیل ساسی درفد برتنام دان منوجه هاری مک تمفکوغ فون
برموهنه بالیق کفد یدفرتوان مودا مک لالوله برلایر کسیفانورا مک تنقله
ای کسیفانورا دتاو بلاغا اینله حال یدفرتوان مودا راج عالی فد ماس ایت
برکاسیه ۲ هن سام ۲۸ راج ادفون درفد فکرجان کراجان ماس یدفرتوان مودا
اینله ملارشکن انق راج ۲ مپاوا سراهن کفد فولو ۲ یفتوجه ایت اداله یغ
منتدبیرکن فکرجان ایت دسورهن سودارا دوا فوفون سید هاشم بن اشکو سید
محمد زین القدسی سرت سفوفون راج اندوه ابن اشکو حاج احمد دان دمیکینلاکی
مقاوارکن حاصل ۲ لاداغ ۲ دان کایو کاین درفد چینا سموان ایت ماس یدفرتوان
مودا راج عالی اینله بهارو بایق تربوک شکل فکرجان ایت .

شهران کات صاحب الحکایت

اداله فولو کریمون فد ماس ایت همقیرله ماتی تیاد سوات کلوار حاصل ۲۸
دان اداله اورغ رعیت یشتیگل دفولو کریمون ایت اداله کیرا ۲۱ امفت لیم کلایم
لاکی یقاد یغلا ۲ ایت هابیسله برقیجه بله کسان کماری مپاوا دبرین تیاد تاهن
کران دانیبای اوله انق راج ۲ یغلاوه ۲ ایت دان اورغ جاعت ۲ فون سلالوله داتغ
کسیتو رمقس رمقس مک دفرمعامکن اورغاله کفد یدفرتوان مودا راج عالی حال
احوال لاوه ۲ ایت مک یدفرتوان مودا فون مشوارتله دغن سوداران اشکو حاج مودا
راج عبدالله سرت راج حاج عالی سرت اورغ بر ۲۸ کمیدین تله فووس مشوارتن
مک لالوله یدفرتوان مودا مپراهکن فولو کریمون دان کندور ایت کفد سودارا
فوفون راج عبدالله دان فولو کندور ایت جادی کتتاف ساما ۲۸ کفد راج حاج
عالی بردوا سوداران راج عبدالله ایت فد معیارهکنن دان مرامیکنن دان حاصلن
دبهاکی لیم سفرت یفترسبوه ددالم سورة کواسن ایت ملیکنن فولو کندور تیاد
ماسو ددالم بهاکین یغایم ایت کمیدین مک راج عبدالله فون فرکیله کفولو کریمون
شهران افیل سمیله راج عبدالله ایت کفولو کریمون دکمفولکنیله شکل اورغ ۲
کریمون یغبرقیجه بله کسان کماری ایت مان ۲ یغ برهوتغ دبایرن هوتغن دسوره
بالیق سمرلا ککریمون دمکینه حال ددالم ببراف بولن مقاوارکن بانجا مقفولکن
اورغ ۲ ایت مک برکمفولله مریکشیت سدیکت ۲ سرت دفرتنهیله مریکشیت دغن
جالن یغ فاتوه لام ۲ رامیله کریمون ایت دان چینا ۲۸ فون داتغله ککریمون منتا

مهورهکن دوا اورغ فتراڻ یغ برنام تن ابو بکر دان من عبدالرحمن فرنگي کړيو
 برسما ۲ راج علي ايت اکن مقادف دان برجمنغا يدفرتوان مودا ايت مک
 يدفرتوان مودا فون ترلاوله سوکاڻ مک لالوله دفرجمنغاکنش دغن رشيدین ريو
 کمدين درفد ايت باليقه کدوا انق راج ايت کسيغافورا مک ددالم حال ايت سلالوله
 تمغکوغ سيغافورا سرت يدفرتوان مودا ايت کيريم مغيريم تندا هيديف درفد بارغ ۲
 يغباقوه قد لايغن دمکينه اداڻ شهدان کمدين تباد براف لمان مک ساطان
 محمود فون هندق مندودقکن فترا يدفرتوان مودا راج علي ايت يغبرنام راج
 محمد يوسف دغن فتراڻ يغبرنام تفکو امبوغ مک قد ماس ايت يدفرتوان مودا
 ددالم نکري ليغک مک داميايله فتراڻ راج محمد يوسف ايت کليغک مک
 دنکاکنيله اوله ساطان محمود دغن فتراڻ تفکو امبوغ ايت بتاف عادة استعادة
 راج بکرج دفرساتوکن سکالي کمدين اقبيل سلسي مک يدفرتوان مودا فون
 براغکننه باليق کړيو مک تنقله اي ددالم ريو منديریکن اکام مهورهکن اورغ ۲
 سمبهیغ سهغک تيف ۲ صبح براف اورغ ۲ منجکاکن اورغیغ سمبهیغ صبح
 دمکينه حال ددالم براف تاهن دان بولن شهدان کمدين درفد ايت مک شيخ
 اسمعيل عاماً یغ بسر درفد علماً جاوي اين داتقله کسيغافورا ديمله اي کفد
 تمغکوغ ابراهيم مک ممبري سورتله اي کفد يدفرتوان مودا راج علي مفتاکن
 اي هندق کړيو جوک مک اقبيل يدفرتوان مودا مندغر سورة شيخ اسمعيل ايت
 مک ايغون ترلاوله سوکاڻ مک موافقتله دغن سوداران مک لالوله مهوره امبيل
 شيخ اسمعيل ايت دغن فراهو کريسن دتلوه بلاغا مک شيخ اسمعيل فون داتقله
 کړيو مک يدفرتوان مودا فون برکايوهاله کترکولي مهبوه شيخ اسمعيل ايت اقبيل
 برجمنغا برسما ۲ منله کمدين مک دباوايله نايک کداره دديمکنش قد تمقش
 يقدالم محکمه ايت مک برهميقونا انق راج ۲ دان سکل اورغ بسر ۲ تيف ۲
 هاري برتان ۲ کن سکل حکوم صبح بطل حلال حرام افلاکي سوداران اشکو حاج
 عبدالله سرت راج حاج علي مهاجيره اي اکن براف کتاب ۲ یغ سمن ۲ سقرت
 طريق محمديه دان فرايض دانلايشن سديکيت ۲ سبب وقتو سغکت کمدين مک
 يدفرتوان مودا فون مغمبيله طريقت نقشبنديه سرت سکل انق ۲ راج ۲ يدفولو
 فېقت ايت سرت ماسو ساوک مک تيف ۲ هاري جمعت دان ثلاث توجه دان
 ختم دان سمبهیغ برجماعهه قد تيف ۲ هاري برامي ۲ کمدين درفد ايت مک
 شيخ اسمعيل فون باليقه کسيغافورا دان اشکو حاج عبدالله سرت راج حاج علي
 فون فرکياه کسيغافورا مک تمغکوغ فون ممباواله اشکو حاج عبدالله ايت ديم برسما ۲
 دغندي ماکن ميتوم سهاري برکورو سندا بتاف عادة استعادة راج ۲ برهميقون
 دغن سائق سوداران دمکينه حال کمدين مک اشکو حاج عبدالله ايغون باليقه
 کړيو سرت راج حاج علي ايت مک راج حاج عبدالله فون مغرجاکنله سکل عمل
 اوزاد نقشبنديه ايت دان ايله یغ سده منجادي مرشيد کفلا طريقت ايت ددالم
 نکري ريو اداڻ شهدان کمدين درفد ايت مک يدفرتوان مودا فون براغکنله

مودا راج علي ايناه بمباوغ دان ملاړغ سكل اورغيغ جاهت ۲ سقرت برجودي دان
مهاپوڅ تباداله پوله لاکي اورغ اسلام برجودي دان مهاپوڅ جک دکتهوي
دحکومکنش دغن سقاتوتن سهشک اي برکرجاکن فتراث نکج کهوين فون تباد
دبرين اورغ ۲ برجودي دان مهاپوڅ دان جک اد اورغ جاهت ۲ فرومفق ۲
دحکومکنش ترکادغ دغن دپواغ دسراهنکش کغد رشيدين ريو ترکادغ دپونهن
دکراتش کفلا دان بيراف کالي يهدمکين ايت سفلي يغلانين مقبيل اصاف
دان کرون دان دمکينلاکي بنچينه اي اکن اورغ برماين ۲ يغ ممباوا کغد چاپول
لاکي ۲ فرمفوان سرت اورغ بريابي براپوه دغن برفنتون سندير مپندير قد فکرجان
زنه ترکادغ دسورهن رمفس بيولا دان کچافي اورغيغ براپوه بردونداغ ساينغ
يهدکت ۲ رومه اورغ يغبايک ۲ سفلي جاغناه جادي فتنه کغد اتق مودا اورغ
دان سفلي جاغن جادي چاپول نکري شهدان اداله سبب جادي اي دمکين ايت
سبب اي سوک سکدودقکن دغن اورغيغ عالم ۲ سرت سوک مندغر ۲ نصيحت
اجران مريکثيت دان سوک ديجاکن کتاب ادب دانلاکي يهدفرتوان مودا ايناه
يغ مندافت واغ درغد کيرمنت يغبوکش هوتغ کيرا ۲ امقت فوله دوا ريبو روغيه
دغن سبب بچارا يغ بايک سرت کلکوان يغ فاتوت برسما ۲ رشيدين ريو دان
مندافت فول درغد کبرتور جندرال بتاوي ساتو فتي فکاکش فيرق يغ مهل هرکاڻ
درغد تمقت ۲ مينوم تيه دان قهوا دانلاکي اياه يغ مندافت هديه درغد راج فروس
ساتو جم يغبربوي سنديرين سرت اد دغن فرماينش شيکور بورغ امس يغبربوي
دغن فساوه سقرت بويي بورغ جوا دان ساتو کرون فول يغ انده ۲ فريواتش سرت
بيراف کايين امس فيرق دان اداله کرون ايت دفاکين ددالم مسجد دفولو فېفت
دان اياه يغ مندافت هديه درغد ساتو اتق راج باندا يغبيرنام هرنوح يات ساتو
فستول يغبيراتهکن فيرق يغ فستول ايت هديه ساتو باشاه کغد هرنوخ ايت دان
يهدفرتوان مودا ايناه يغ مندافت تمباهن درغد کيرمنت حاصل ريو جادي انم
ريبو دغن سبب بچارا يغ بايک سرت مشواره يغ فاتوه دغن رشيدين ريو سرت
سوداراڻ ۲ شهدان ادفون يهدفرتوان مودا راج علي اين سوک مقبيل هاتي
سابق ۲ سوداراڻ يغ جاوه ۲ سقرت راج نکري بوکيس سرت دنتغکنش عادت
استعادة يغلان ۲ يات سقرت اوتوس مغوتوس کنانه بوکيس مک تيف ۲ تاهن
تياداله همفا ملاوه درغد بوکيس تياداله فوتس تنداسانق سودارا يهدبوکيس
ايت دان دمکين قد نکري يغلان ۲ سقرت سيا دان سلاغور دان قد ماس ايڻ
جادي راج بيراف کالي يهدفرتوان سلاغور داتغ کريو دان ماس نمرحوم
عبد،رحمن يهدفرتوان سلاغور داتغ سکالي لالوله براستريکن بندا سوداراڻ راج
اسيه کمدين باليق کسلاغور مک افيل ددغرث فادک اندا بکندان راج علي
منجادي راج داتغه فول اي ددالم تباد بيراف لسان مک باليقه اي کسلاغور دان
دمکين لاکي سانق سوداراڻ يهددالم سيفافورا سقرت تمفکوڅ ابراهيم دانلانين
مک قد ساتو ماس اي مپوره اکن سوداراڻ راج علي کسيفافورا مک تمفکوڅ فون

حاج مودا دان اداله فرملان فکرجانن ایت یایت منریبتکن دان مغاتورکن مکانن
 سانق ۲ سوداران دغن حاصل ۲ نکری ریو مان ۲ یفبوم سفت یقدرتوان
 عبدالرحمن المرحوم مغاتورکن مک ایه ممباروکن فول مان ۲ علی قدرن یغ
 قاتوه قد نفقه مریکنیت دمکین لاکي سکل اتوران ممکغ جباتن فکرجان درقد
 سکل سانق ۲ سوداران مک دمنوارتنکن برامی ۲ کمذین بهارو دبرین فکرجان
 مان ۲ یغ لایق قد تفکوغنن یغ تیاد سومیغ دان چاجت قد اجتهاد اورغ توا ۲
 دان تیاد سومیغ قد مات اورغیغ برعقل یغ محوهای مات هاتی دمکینلاهی ای
 سوک برمشواره برامی ۲ اقبیل داتغ سسوات فکرجان کراجان دان سوک برنان
 کقد اورغ توا ۲ دان اورغ بسر ۲ درقد فیکران دان اختیار دان ای سندیری
 برانگت لرومه اورغ توا ۲ دان اورغ بسر ۲ ایت برتهاکن اختیار یایت سفرت
 شهنبدار عبدالله دان فکاکوا احمد افلاکي گروهه ایهندا بندان مک اداله قد ماس

ای باوم منجادی راج دیتتهکن اوله مرحوم عبدالرحمن منجادی کلانا ممتولکن
 تلوو رنتو مک راتاه رومه اورغ توا ۲ دان اورغ بسر ۲ دفرکیکنن کران متنا
 نصیحت دان فجاجران کمذین بهاروله ای فرکی دانلاکي اداله ای سوک مقاسبهی
 اورغ عالم ۲ سرت مالو دان حرمت کقد مریکنیت سهفک ساتو حاج حامیم اورغ
 بنجر یغ عالم وقتو ای ددالم منجادی واکیل ددالم نکری لیفک مک دامیان
 توان حاج ایت دغن اجتهاد سوداران راج حاج علی مک دحرمکنن توان حاج
 عالم ایت تیاد ای ماهو برجالن دهولو درذدان تیغ ۲ فرکی سمیهیغ جمع
 کران ای مرندهنکندیرین کقد اورغیغ برعام دان دمکینلاکي کقد یغ ففکت ای ۲
 سوداران سفرت راج اسمعیل دان راج جعفر ساغتنه برهسا دان براداب دمکینلاکي
 تیاد سوک ای دودق داتس کرسی جک اد یغ ففکت توا ۲ دباوه افلاکي جک
 توان ۲ سید مک جاوهه ای درقد دودق دکرسی ایت دان دمکینلاکي فراغین سوک
 برجامو ۲ اکن سانق ۲ سوداران ماکن میتوم قد ساتو هاری یفترنتو دان ای
 فول برانگت گروهه سانق ۲ سوداران قد ساتو هاری یفترنتو جوا دان قد ماس
 کراجانن بردیری اکام اسلام مندیریکن جمع دان ممرنتهکن فرملوان برتودغ
 دان مهمقرناکن بریوای مسجد یفتیاد جادی دفریوای اوله مرحوم عبدالرحمن سبب
 مگنن کمذین ممبوا فول جباتن سکرتن کایو سفای سنغ سکل همب الله برجالن
 قد کنیک ایر سوروه دان قد ماس یقدرتوان مودا راج عالی ایناه بایق علما یغ
 داتغ دشن کمواقشن سوداران راج حاج علی مک دکرنیاکن مصرفن دان دسورهن
 سکل فکاکوی ۲ نکری منتنوه علم فرکارا اکام دان مفاجی کتاب ۲ دان بلاجر
 ممبایقن بجان قرآن العظیم دان ای سندیری فون سوک جوک طالب العلم مک
 داخیارکن اوله سوداران راج حاج علی مک دکرنیاکن مصرفن دان دسورهن
 مفاجر دان بیراف بایق اورغ عالم ۲ سفرت سید عبدالله بحرین دانلاین دودق
 مفاجر دقلو فیفت سناهن اقبیل ای هندق بالیق دبرین امقت لیم راتس رانگت
 دان دبرین فول ممبواغ درقد مماکي امس فیرق دان ستره شهدان لاکي یقدرتوان

سرت اي هندق سيفكه كنگري ريو برجمقا راج علي ايت مك سلطان محمود فون
مبواه سورة منجموه فادك نندا ايت راج علي كنگري ليغك اكندفولغن فسكان
منجادي يقدفرتوان مودا ريو مك سورة ايت دبريكنش كغد تمفكوغ سرت دفسكنش
مسا سكران راج علي دانغ كليغك ددالم بولن اين جوگ مك تمفكوغ فون
برلايرله دري ليغك كنگري ريو مك افبيل تيبا اي كريو مك نايكه اي مندافتكن
راج علي مك افبيل برجمقا دانجوكنهاله سورة درفد سلطان محمود ايت كغد راج
علي لالوله كاتن ساي اين دتتهكن اوله سلطان محمود مكرانك ايه كليغك
ددالم بولن اين جوگ مك جواب راج علي تيته ايت دجنجوغ اكننتافي يغ ساي
اين لاکي هندق مغمفولكن سانق ۲ سودارا كيت مان ۲ يغ جاوه ۲ كران ساي
هندق دجاديكن توا جك تباد سانق ۲ كيت يغ رامي ۲ سيافله يغ هندق
داجق برسما ۲ مفرجاكن راج مك جواب تمفكوغ ايت سبنر فركتان ايه ايت
كمدن افبيل ساسياه اي برچاگف ۲ ايت مك تمفكوغ فون برمونهله كغد فادك
ايهندان راج علي ايت مك سالوله باليق كسيغافورا مك تنغله اي دنكري سيغافورا
تاو . بلاغا نام تمقت كديامنن اداڻ .

سبرمول

ادفون راج علي افبيل تمفكوغ ابراهيم سيغافورا ايت تله باليق مك ايقون
مغمفولكن شكل سانق ۲ سوداران سكاين موافت مشواره قد فكرجان فركي كليغك
ايت مك افبيل سده برسائو موافتن ايت مك راج علي فون برلايرله كليغك مك
مقاداه اي كغد سلطان محمود مك مفربرواتله ساتو سورة ستيا مك راج علي فون
دلتي . اوله سلطان محمود دقولغن فسكان منجادي يقدفرتوان مودا ريو دان
ليغك دغن شكل دأيره تعاون بتاف استعادة ملنتي . يقدفرتوان مودا يقدمولو ۲
جوا دمكينه اداڻ يآيت قد توجه باس هاريبولن رجب فرملان هغك سمغي كغد
دوا فوله تيك هاريبولن شعبان قد هاري رابو ساسيله دصحن كلارنن يآيت
قد هجرة سنه ۱۲۶۱ انتهى شهدان افبيل سلسي يقدفرتوان مودا راج علي درفد
فكرجانن مك ايقون برمونهله باليق كريو كغد سلطان محمود مك دبركن اوله
سلطان محمود مك برلايرله راج علي ايت كريو مك افبيل تيبا كريو مك دسمبوتله
اوله رشيدن ريو دغن حرمت دفاشكن مريم داتس كوت داتوركن كرويس ممديان
سموان اداڻ دقولو فغت فون دمكين جوگ ماسغ مريم داتس بوكيت سرت شكل
چينا ۲ فون كلاوته دغن بيراف فوله سمغن فوكت دان بنديرا دان بريغ ۲
مهمبوت يقدفرتوان مودا ايت مك يقدفرتوان مودا فون براغكتاه نايك كدارة
زياره كغد فادك ايهندان راج حاج احمد سرت فادك بنداڻ راج ليبر كمدن
باليقه اي كانستانن برجامو شكل سانق ۲ سوداران اداڻ شهدان اداله قد ماس
كرجانن يقدفرتوان مودا راج علي اين مقاداكن بيراف فركارا يغانده ۲ يغ
منداغكن نام كراجان يغ ايلوه دان اكام يغ تكوه مك اداله يغ مفرجاكن
فكرجان يقدباوهن ايت يآيت سوداران اڭكو حاج عبدالله يقدفغكيل اورغ اڭكو

ماسیغ ۲ انق راج ۲ ایتقون مناروه تند اناغن قد قرطس ایت مک اتقله فکرجان
 ایت یایت قد سمیلن هاریبولن جمادا لآخر هاری رابو جم فوکل سمیلن ددالم
 بالی روغ یقدفرتوان مودا راج عبدالرحمن المرحوم قد هجرة نبي علی الله علیه
 وسام سنه ۱۲۶۰ شهدان اقبیل ساسی درقد کمواقفتن ایت مک میورهله ائگو
 حاج راج عبدالله ایت اکن حاج ابراهیم انق داتوه شهیندار عبدالله کقد رشیدین
 ریو مباواکن سورة کمواقفتن سکل راج ۲ ایت مک اقبیل ساسی سورة ایت کقد
 رشیدین ریو مک برکتاله دغن سوکان حاج ابراهیم برساتوله مقصود انق راج ۲
 ایت دغن مقصود کیت کبرمنت هاندا کمدین برکات قول ای ادقون واکیل توان
 سلطان یغیرتیک ایت سئورغله سایی فاککی یایت راج علی جاغده راج عبدالله
 کچیل ۲ هاتی کران فکرجان توان سلطان ایت دوا فکرازا یغتیاد ددالم اتوران
 کیت سکالی ۲ یغ کیت فتنأ ساتو سهاج یقدقیایه اکن جادی یقدفرتوان مودا
 مک توان سلطان تاروه تیک اورغ قول سفرت دفراولو ۲ کن کبرمنت کدوا فکرازا
 توان سلطان تئتوکن فمایهنن تیک اورغ دجادیکنش فاتوه جادی یقدفرتوان مودا
 سرت دنیفکاکن واکیل کواس راج مودا ایت سفاج توان سلطان میوره انق راج ۲
 یغ ددالم ریو این برکادوه دان روسوه ددالم نکری ایت بایق انق راج ۲ دقولو
 فیهت ایت اد علقن ماسیغ ۲ دغن موافت جکلو تیدق تئتوله توان سلطان ایت
 ممبوا فوکو فکلاهیین انتارا سکل انق راج ۲ ایت سفرازا لاکی ماس مرحوم
 یقدفرتوان مودا راج عبدالرحمن سده میمغ دجادیکنش سواران راج علی سفرت
 کدودفکن کلان لد ککرجان سفاتوتن ایاه یغ مگنتیکن کرجانن کناف توان
 سلطان تیدق سوک ایکوه اتوران دان جالن اورغ توان المرحوم یقدهلو ۲
 مک جواب حاج ابراهیم ایت فکرازا سایی تیاد برانی برخبیر توان لبه ۲ معاده
 کمدین مک حاج ابراهیم فون بالیق مباوا خبر درقد رشیدین ریو ایت کقد ائگو
 راج حاج عبدالله کقد سکل انق راج ۲ سکالین مک تئف دان تکوهله راج علی
 اکن جادی یقدفرتوان مودا ریو سبب فیایهنن سکل انق راج ۲ سرت دغن کسوکان
 کبرمنت هندی نیدر لند.

شهدان کات صاحب الحکایت

ادقون سلطان محمود برماین ۲ دسیقاورا ایت مک برجمقاله ای دغن تمغکوغ
 تن ابراهیم ایغر یقدفرتوان مودا راج علی ایت مک سلطان محمود فون برخبیره
 اکن ای ممبوا باکل یقدفرتوان مودا تیک ایت کران ای لاکی هندق بریفیکر
 مک جواب تمغکوغ ابراهیم ادقون فیکران فاتیگ سئورغ لاین درقد ایه فاتیگ
 ایت راج علی منجادی کنتی ایه فاتیگ المرحوم یغ هیلغ ایت تئتوله تیاد سیاف
 یغ فاتوه لاکی دان تیاد سیاف یغ ماهو ستله سلطان محمود مندغر سمبه تمغکوغ
 ابراهیم ایت مک سلطان محمود فون دیماله مک لالوله برائگت بالیق کنکری لیفک
 مک داتوه تمغکوغ فون برساله فوککی مغنتر سلطان محمود ایت کنکری لیفک
 مک اقبیل ساسی کلیفک تیاد براف انتاران مک ایقون برموهتله بالیق کسیناورا

سکالین مک دقبورکنله اوله سلطان محمود سرت سوداران بتاف عادة استعادة راج ۲ یسبر ۲ مفکت شهدان اد کیرا ۲۱ سبولن انتاران مک ائگو قتری فون مفکت قول یایت فد ۲۸ هاریبولن رجب وقتو جم فوکل تیگ مالم ائنین فد تاهن ایت جوک مک دقبورکنله اوله فادک ادندان راج حاج احمد سرت فادک انقدنا ۲۱ سکالین ددالم کوتان دفربواتن ساتوقبه دمکینه حالن ادان سیرمول ادفون سلطان محمود افیبل سده مفکت یدفربواتن مودا راج عبدالرحمن ایت مک داتقله فنتان واکیل گیرمنت هاندا یایت رشیدین ریو سیاف ۲ اکن کنتین مرحوم عبدالرحمن ایت مک سلطان محمود فون یرتفکوهاله لاکي هندق برقیکر سرت هندق مشواره دغن انق راج ۲ یددالم قولو فیفت مک تیاداله دافت کبتولن اجتهاد سلطان ایت دغن فیکران انق راج ۲ یدفولو فیفت ایت مک ددالم حال ایت مک رشیدین ریو فون سلالوله جوک منتا تننوکن سیاف ۲ جوک یفاکن کنتین مک تیاد جوک سلطان محمود ماهو منتنوکن کمدین درفد ایت سلطان محمود فون بمبری واکیل تیگ اورغ منتنوکن کنتنوکن یفاکن جادی یدفربواتن مودا ایت فرتام سودارا یدفربواتن مودا المرحوم ایت نمان راج عالی کدوا سوداران جوک یایت ائگو حاج عبدالله کتیک انق المرحوم ایت نمان راج ادریس مک افیبل ساسی درفد ماتاکن واکیل ایت مک سلطان محمود فون برلایر کسيفافورا ادفون رشیدین افیبل ای مایهتکن فربواتن سلطان محمود ایت مک کورغله ای برکنن سبب کران تیاد تننو ای هندق معلمکن کفد کیرنوز جندرال بتاوی مک برتباله رشیدین کفد سکل انق راج ۲ یددالم قولو فیفت سرت اورغ ۲۱۸ اداکه فربواتن سلطان محمود ایت سده دفربوات ماس بریکال مک جواب سکل انق راج ۲ ایت سرت اورغ ۲۱۸ ایت بلوم قرنه دفربوات یقدمکین ایت مک بمبری اشارتاه رشیدین ریو سئوله ۲ منتا کموافقتن انق راج ۲ یفایق سیاف ۲ یغ فاتوة دجادیکن راج مودا مک سکل انق راج ۲ یفایق فون منولکن فیکران دان اختیار فرکارا راج مودا ایت کفد ائگو حاج عبدالله مک راج حاج عبدالله فون برکات کفد سکالین سودارا ۲۱۸ کاتن این رشیدین ریو سئوله ۲ منتا فیکران درفد کیت سوا ادیق برادیق رامی ۲ سیاف ۲ یغ فاتوة منجادی راج مودا ادفون یغ ساي شورغ لوازله سکالی سلاکي اد ابغ عالی سودارا ساي یفتوا تیاداله ساي ماهو مافکهن مک منجواب قول راج جمعت سودارا المرحوم عبدالرحمن جوا یفتوان سکالی انق مرحوم جعفر یغلان اییون درفد مرحوم عبدالرحمن کتان یغ ساي شورغ جک لاین درفد ادیق عالی تیاداله یغ فاتوة کفد ساي مک منجوابله سودارا ۲۱۸ سرت انق راج ۲ سکالین کتان یغ ساي سوا فون دمکین جوا جک لاین درفد راج عالی مک کورغله سدائن فد فیکران ساي سوا کمدین برکات قول راج حاج عالی کتان جکلو سوغکله فرکتان توان ۲ سوا دغن اخلاص یقدمکین ایت هندقله تاروه تندا تاغن ماسیغ ۲ فد ساتو سورة یغ کیت سده موافقت این مک جواب سکل انق راج ۲ ایت بایکله مک راج حاج عالی فون مقبیل تمغت دعواة سرت قرطس مک

ایت کنکری لیفک مک اقبیل سمی کنکری لیفک مک برلا بوهله سکل کلکافن
 ایت دکوالا دایک مک هاریفون مالم مک سلطان محمود فون کلوارله ککوالا
 مپمبوه فادک نندان یقدرتوان مودا ایت سئوله ۲ مپسلله ای درقد فکرچان یقتله
 لالو ایت مک اقبیل ای برجمقا دیاجقهله ماسوه مودیق کهولو مک یقدرتوان مودا
 فون برتفکوه منتیکن هاری سیغ مک اقبیل سیغ هاری مک مودیق یقدرتوان
 مودا برسما ۲ فادک چندا بکندا ایت سلطان محمود مک اقبیل سمی کهولو
 برلا بوهله کنایقکن یقدرتوان مودا ایت دفتکالن دالم سرت کلکافن یغ باقی
 دان سکونر فرغ کمدان فروخ برلا بوه دلاوه کامیوق مک تنقله یقدرتوان مودا
 مودا ایت ددالم لیفک مرتهکن کراچان فادک چندا بکندا سلطان محمود شهدان
 کمدين تیاد براف انتاران مک یقدرتوان مودا فون مفاچهله سلطان محمود ایت
 برستیا سفرت ستیا عاده استعداد یقدرتوان مودا دغن یقدرتوان بسر یقدرهولو ۲
 یعنی ستیا انتارا راج بو کيس دغن راج ملایو مک برسومفه ستیاله کدوان دیاتس
 بالی روغ دباوه فایو غ او بر ۲ کيساران سرت برسما ۲ ممکغ قران العظیم بتاف
 عاده سومفه ستیا یقدرهولو ۲ ادا کمدین بهارو محاسف مریم تندا سلامت دامی
 سومفه ستیا کمدين دودقهله یقدرتوان مودا ایت ددالم نکری سرت بمجاراکن
 درقد فکرچان مهافوسکن فرومق ۲ ادقون سکونر فرغ هلندا اقبیل سده ساسیله
 یقدرتوان مودا برسومفه ستیا دغن سلطان محمود ایت مک ایفون برلا یزله بالیق
 کریو مک کمدين درقد ایت مک یقدرتوان مودا فون برلا یزله بالیق کریو مک
 اقبیل تیا کریو لالوله مموات استان دان مسجد مک ددالم ایتاه جوک ای مننتوه
 عام اوصول الدین کفد اورغیغ عالم ۲ سفرت دفر بوتیله کورو دان سوک ای
 مفسیهی اورغیغ عالم ۲ دان توان ۲ سید سفرت حبیب شیخ سقاف دان سید حسن
 الحداد دان حاج ۲ سفرت توان کیای برنجغ دان حاج شهاب الدین دان حاج
 ابوبکر بو کيس دان شیخ احمد جبراتی دانلاین اف لاگی کفد سوداران راج
 حاج عالی مک تیاداله برچرای ۲ دغندي سیغ مالم برتپاکن سکل حکومن ۲ یغ
 دبساکن کفد شرع دانلاین درقد سکل یقتربوه سنوان دتولوشن دغن واغ
 مان ۲ عالی قدرن یقاتوه دمکینه حالن سهاری ۲ مک تیاداله همب فنجفکن قلم
 کران هندق مغبیل سفنن جوا .

شهدان کات صاحب الحکایت

ددالم تیاد براف انتاران ددالم حال یقدمکین ایت مک سلطان محمود فون دانقله
 کریو مک لالوله ای منتاً بایکن سبواه کفل هرکان تیک فوله انم ریو روفیه فیرق
 مک دبایکن اوله یقدرتوان مودا مک ددالم تیاد براف انتاران مک یقدرتوان
 مودا فون کریفاه مک ددالم تیاد براف هاری دغن تقدیر الله تعالی مک یقدرتوان
 مودا فون مقلته کمبالی کرحت الله تعالی انا لله وانا الیه راجعون یأیت قد دوا
 هاریبولن جمادالاحر وقتو جم نوکل سقوله مالم اثنین سنه ۱۲۶۰ مک کمقرله
 ددالم ریو فولو فیهت دغن رانف تاغیس سکل انق راج ۲ دان سکل ایسی نکری

القصه

مك ترسبوته فركتان سودارا يقدفرتوان سقيق يقدفرتوان مودا راج عبدالرحمن يأت راج حاج عبدالله يقددالم نكري مكة المشرفة ايت مك اقبيل سمقي اي ستاهن ددالم نكري مكة المشرفة ايت مك ايقون تورنله دري نكري مكة ايت كجده دان دري جده سلالوله باليق كباوه اغين سرت اد دباوا ساتو اورغ عالم نماش شيخ احمد جبرتي دان سثورغ لاكي اورغ بنجر انق شيخ محمد ارشد بنجر يغ مشهور دغن عالم بسر دباوه اغين يغ مفارغ ببراف كتاب فقيه دان لايشن مك اداله نام انقش توان شهاب الدين مك توان ايتقون دغن باوان راج عبدالله جوگ كريبو شهدان اقبيل راج عبدالله ايت سمقي كريبو مك تباد براف انتاراشن مك ايقون برلايرله كليشك برسما ۲ فادك ككندا يقدفرتوان مودا راج عبدالرحمن مك برهيمفونله انق راج ۲ ددالم نكري ليشك فدماس ايت.

شهدان كات صاحب الحكايت

اداله كبير ۲۱ تيك بولن يقدفرتوان مودا ايت ددالم نكري ليشك مك مفكين بايق قول برساييهن فهم سلطان محمود ايت دغن يقدفرتوان مودا مك كسوساهنه يقدفرتوان بميكركش سرت سلالو جوگاله ممبري خبر كغد رشيدن ريو متجاري موافقت هندق مبيايكن سلطان محمود ايت سفاي تنق ددالم كراجانشن دان رشيدن فون سلالو جوگ ممبري نصيحت مپوره سلطان محمود ايت تنق ددالم كراجانشن ممرته دغن عدين مك ددالم حال ايت سلطان محمود فون ماسيه جوگ لاكي ددالم برساله ۲ هن فهم دغن يقدفرتوان مودا راج عبدالرحمن ايت شهدان ددالم تباد براف انتاراشن مك داتفاه فتنه ۲ دري مولت بودق ۲ جو سلطان محمود ايت منداتقي رومه يقدفرتوان مودا ايت فدمالم هاري دغن مفات ۲ دغن فركتان يذكورغ فاتوة اتس نام يقدفرتوان مودا مك مركاله يقدفرتوان مودا لالوله هندق دسورهن برتيك لاون بودق ۲ جو ۲ يغ منداتقي رومه ايت كمدين منداتقيه اختيار درفد سثورغ سوداراشن يغبيرنام راج حاج عالي سرت ساتو اورغ توان ۲ نماش انجي. جاناو سفاي جاشن جادي فركلاهين ايت مك منريماله يقدفرتوان مودا اكن اختيار كدواش ايت مك تباداله جادي فركلاهين ايت كمدين فدماليسوقكن هارين مك براغكتله يقدفرتوان مودا باليق كريبو سثوله ۲ مراجوقاهه كالكوناشن ايت مك اقبيل سمقي اي كريبو مك تاهوله رشيدن ريو اكن حال احوال سلطان محمود بمبواتكن يقدفرتوان مودا دغن جالني يغ تباد فاتوة ايت كمدين مك يقدفرتوان مودا فون مشوارته دغن سانق ۲ سوداراشن سرت رشيدن ريو مك داتفاه كفوتسن مشوارتن ايت مغابق سلطان محمود برستيا سمولا سبكيمان ستيا راج ۲ يدهولولو ۲ انتارا بوكيس دغن ملايو يعني انتارا يقدفرتوان مودا دغن يقدفرتوان بسر كمدين درفد ايت مك براغكتله يقدفرتوان مودا سرت سانق ۲ سوداراشن اد كبير ۲۱ تيك فوله بواه قراهو فقراغن دان دسرتاي قول اوله توان رشيدن ريو برسما ۲ فركي ايت دغن سبواه سكونو فرغ نام كمندانن توان فردوخ مك برلايرله سكل اشكانن

دان رشیدین ریو فون مشکیلله جوک سدیکیت سبب سلطان محمود ایت تیاد
 دافت لاکي دلارغ بارغ ساتو فکرچانن یغ کورغ فاتوة دان دمکین لاکي تمشکوغ
 سری مهاراج فون سلالو ۲ جوک مبري نصیحت اجران یغ بابک ۲ کغد راج ۲
 سرت میلاکن بالیق کلیفک سفای تتف ددالم کراجان نکري سندیری ددالم
 حال ایت تیاد جوک بکندا ایت ماندهکن هفک برمین ۲ جوکاله ددالم نکري
 سیفاورا ایت برجالن کسان کماری قد تمفت ۲ یغ کورغ فاتوة یغ میلاهي عادة
 استعادة فرجلانن راج ۲ شهدان مک ددالم حال ایت مک داتقله سورهن توان
 کبرنور بانم سیفاورا مپوره سلطان محمود ایت سکرا بالیق کلیفک مک بهاروله
 سلطان محمود ایت بالیق کلیفک مک اقبیل سفي اي کلیفک مک دوداه بتاف
 عادة استعادة کلاکوانن یغ سهاری ۲ درغد فرمایتنن دانلایتن برسما ۲ دغن
 بودق ۲ یغ مودا ۲ ایت کمترین درغد ایت مک برکهندق قول سلطان محمود
 هندق فرکي کسفاورا هندق برمین ۲ جوک مک راج عالی فون تیاداله
 ممبرکن فکرچان بکندا ایت سبب بایق دداتتن خبر ۲ بکندا ایت جک اي
 کسفاورا مندافت فکرچان یفکورغ فاتوة دان کورغ انده کغد نام راج ۲
 ایت له ۲ معامله سلطان محمود ایت اورغ مودا دان یغبرسما ۲ دغندی ایت
 بودق ۲ جوک یغ تیاد تاهو اکن عادة استعادة یغ مغورشن نام کراجان
 سبب ایتله کورغ برکنن راج عالی اکن سلطان محمود ایت سلالو ۲ امت
 برمین ۲ کسفاورا مک ددالم حال ایت سلطان محمود فون هندق جوک فرکي
 مک راج عالی فون تیاداله دافت مناهتن لاکي مک لالوله اي مپورهکن سوداران
 راج حاج عالی مملکن کغد فادک ککندان یغدفر توان مودا سرت رشیدین ریو مک
 اقبیل یغدفر توان مندغر خبر راج حاج عالی ایت مک موافقتله اي دغن رشیدین ریو
 مک لالوله یغدفر توان مودا براثک کلیفک مک مغاداه این کغد سلطان محمود
 دان کغد بندان تفکو تیه سرت مملکن حال فادک انقندان هندق فرکي
 کسفاورا ایت سلالو دغن تیاد سوات فکرچان مک کورغله فاتوتن کغد راج ۲
 یغ بر ۲ دمکین ایت دان براف لاکي نصیحت دان قفاجران درغدان سرت
 رشیدین ریو یغدخبرکن اوله یغدفر توان مودا کغد بندان دان کغد سلطان محمود
 مک برهنتیله سلطان محمود ایت هندق کسفاورا مک یغدفر توان مودا فون
 تنقله ددالم نکري لیفک ممرنتهکن نکري لیفک ایت مک ددالم حال ایت مک
 باقله برساله سلاهن فهم سلطان محمود ایت دغن یغدفر توان مودا سرت رشیدین
 ریو قد فیکران دان مقصود دان کهندق له ۲ معامله فیکران اورغ مودا ۲ دغن
 فیکران اورغ توا ۲ یغ بیاس مملک کراجان دغن اورغ مودا ۲ یغ باوم بیاس دان
 باوم لام ددالم فکرچان کراجان مک تیاد قول سوک امت مندغر نصیحت اجران
 اورغ توا ۲ سرت مشکوة هوا نفسو دیرین سندیری سرت جوا ۲ آن یغ مودا ۲ مک
 اینله جادی فوکو برساله ۲ هن فهم ادا.

فادڪ نندا ايت باليق ڪريو مڪ برلا پرله يقدفرتوان مودا ايت باليق ڪريو مڪ اڻبيل سمي ڪنگري ريو لالوله مپورهڪن فادڪ ادندان راج علي اڻڪو ڪلانا فرڪي ڪليفڪ منجادي نايڻ ددالم نڪري ليفڪ سرت شورغ سوداران يغيرنام راج حاج علي مفاوانڪندي ڏ سڪل فڪرجان مڪ برلا پرله راج علي ايت ڪليفڪ مڪ اڻبيل سمي ڪليفڪ مڪ مفادله اي ڪڏ سلطان محمود مظفر شاه مڪ سلطان محمود ڦون مپراهڪنه سڪل بچارا ۲ يقددالم نڪري ليفڪ ايت ڪڏ راج علي ايت مڪ تنفله دغن يقدمڪين ايت ادان انتهی مخلصا.

القصه

مڪ ترسبوه فرڪتان داهيغ روغڪي. سته دفڪيل اورغ نماڻ داهيغ ڪجي. يات مشبيل نام برڪت مويضان سبله ايبون داهيغ ڪجي. اتق راج ميمونه ڦترا اوفو داهيغ ڦرائي دغن تشڪو تغه تن ايرغ ڦترا مرحوم سلطان عبدالجليل يغ مڻڪت دڪوالا ڦهغ تربونه دغن سبب ڦرغ دغن راج ڪجي. سيا سمرت يفتله لالو قصهن شهدان مڪ اداله داهيغ ڪجي. ايت ديمڻ دتلوه بلاغا مڪ مشوارته ڪيرنور توان بام دغن داتوه بندهره تن علي ڏ فڪرجان مڻڪت داهيغ ڪجي. ايت منجادي تشڪوڻ مڪ اڻبيل ساسي مشوارتن مڪ لالوله داڻڪتن اڪن داهيغ ڪجي. ايت منجادي تشڪوڻ سري مهاراج ڪمدين مڪ تشڪوڻ سري مهاراج ڦون ڦرڪيله ڪليفڪ مفادله سلطان محمود مظفر شاه سرت برجمقا فادڪ ايهندان راج علي يات سوامي سوداران يغيرنام راج چي. مڪ اڻبيل سمي ڪليفڪ مڪ دملياڪنه اوله بڪندا سلطان محمود سرت راج علي بتاف عاده راج ۲ سام راج برجمقا ۲ ان دان برسو ڪا ۲ انله ماڪن مينوم سهار ۲ ددالم تباد براه انتاران مڪ تشڪوڻ سري مهاراج ڦون بروهنه هندق باليق ڪسيغافورا مڪ دبئركله اوله سلطان محمود سرت راج علي ايت مڪ لالوله اي برلاير ڪسيغافورا مڪ تنفله اي دسيغافورا دتلوه بلاغا شهدان ادڦون سلطان محمود اڻبيل تشڪوڻ سري مهاراج ايت سده باليق ڪسيغافورا مڪ سلطان محمود ڦون هندق ڦرڪي ڦول ڪسيغافورا مڪ ڪورڻاه بنڻ ڏ اجتهاد وڪيل يقدفرتوان مودا ايت راج علي مڪ دڦرسبهنه ڪڏ سلطان محمود يغ هندق براهڪت ڪسيغافورا برماين ۲ ايت سلالو ۲ امت ڪنگري ڦيهق ڦرئاسن ۲ اورغ ڪورڻاه مانيسن ڏ راج ۲ تربله بايڪ ممبايڪن نڪري ڪيت سنديري سرت مراميڪن دي مڪ تباداله دهيروڪن اوله سلطان محمود دڦرسباهن راج علي ايت مڪ براهڪتله جوڪ اي ڪسيغافورا برسما ۲ جو ۲ ان يغ مودا ۲ مڪ راج علي ڦوق مڦرسبهن سور ڪڏ فادڪ ڪڪندا يقدفرتوان مودا سرت ممبيري خبر ڪڏ فادڪ انقتا تشڪوڻ سري مهاراج منتا تولغ ليھت ۲ ڪن سلطان محمود ايت ددالم سيغافورا درڦد حال احوال ڪران ليه ۲ معاومله اي اورغ مودا دان يغ برسما ۲ ڦرڪي دغندي ايت ڦون جمله درڦد اورغ مودا ۲ جوڪ دان بودق ۲ يغ تباد ڪنهوان جوڪ شهدان ستله يقدفرتوان مودا مندڻ سور ڦيڏري فادڪ ادندا بڪندا ايت راج علي مڪ ڪوساهنه اي

القصه

مك ترسبوته فركتان بكندا سلطان محمد شاه ددالم نكري ليفك مك دغن تقدير الله تعالى مك جاتوهله بكندا ايت كريغ فا ايضا فهاكيت راج يايث كنا فيهي سبله كيري مك كريش ايت مفكين سهارى مفكين براة مك كسوساهنه سكل ايسي نكري درغد اورغ بسر ۲ دان اورغ توا ۲۱ افلاكي ايسي استان درغد فادك ادندا ۲۱ بكندا دان انقندا ۲۱ دان نندا ۲۱ دن مك برهيمفونله سكلين مريكتيت كدالم دودق برتوغيكو دان برجاك تيف ۲ مالم سرت موافت مريكتيت درغد سكل اوبت ۲۲ يشبرماچم ۲ جنس مك تباد جوگ ريغن مفكين براة لاكي فول مك ددالم حال ايت يقدرفوتوان بسر سلطان محمود مظفر شاه فون مهورهله مبريتاهو كغد فادك نندان يقدرفوتوان مودا راج عبدالرحمن اكن حال كريغ فادك ايهندا بكندا سلطان محمد شاه ايت مك افيل سمي سوروهن ايت مك برسگراله يقدرفوتوان مودا براغت كليفك مك اداله فد ماس ايت ائين سلاتن تغه كراس فرملان تفكا اير فوتيه مك ترلميله اي ددالم لاوه سبرمول ادقون بكندا سلطان محمد شاه سفنگالن سروهن فادك انقندا بكندا ايت كريبو مك كريش فون برتبه ۲ ساغت مك افيل سمييله بيلانغن مك بكندا سلطان محمد شاه فون مفكتله منيفكلكن نكري يغ فنا كنكري يغ بقا انا لله وانا اليه راجعون يايث فد دوا هاريبولن جساداخر مالم رابع فد هجرة سنه ۱۲۵۷ مك كمفرله ددالم نكري ليفك ريوه رنده دغن رانف تانيس استميو فول ايسي كوتا دان ايسي استان درغد فادك نندا ۲۱ دان بندا ۲۱ دان انقندا ۲۱ سرت اورغ بسر ۲ دان اورغ توا ۲۱ سكاين مك مولايه فد هاري ايت اورغ ۲ بركدول كمدين مك سلطان محمود مظفر شاه فون مشرجاكنه اكن جنازه فادك ايهندا بكندا ايت هندق دمقامكن دبوكت چفكيه برسما ۲ فادك نندان المرحوم مك افيل سده دسويچكن دان دكافنكن دان دسمييفكن مك بهاروله دماسو كن كدالم خرندا مك نايقله كاتس اوسوغن راج دراج مك براتورله سكل جواتن داتس دان تركميغاه فايوغ فوتيه اوپر ۲ يقدلافن يايث فايوغ يفترتنتو فد راج يشسر ۲ كمدين بهاروله داغت اورغ لالو برجالن كبوكيت چفكيه دتامن دسان ستله سلسيله دتامن ايت باليقله سكل مانسي سرت ببراف ماسيغ ۲ دافت صدقه بتاف عادة استعادة راج يغ بسر ۲ مفكت كمدين دخنديوريكنله بتاف عادة خندوري راج يغ بسر ۲ مفكت.

شهران كات صاحب الحكايت

سبلوم لاكي منحه هاري مك يقدرفوتوان مودا فون تيباله كليفك نايكله مفادف فادك چندا بكندا سلطان محمود مظفر شاه مك برتانييس ۲ سنه كدو ۲۱ سنه ايت مك سلطان محمود فون برتبه بايكله اتوركن نكري سيكيما يغ فاتوتن مك داتوركته اوله يقدرفوتوان مودا مان ۲ يغ فاتوتن سرت منتفكن اتوران فادك ايهندان المرحوم ستله ايت تباد براف انتاران مك يقدرفوتوان مودا فون برموهنله كغد فادك چندا بكندا ايت باليق كريبو مك دلفسكن اوله يقدرفوتوان بسر اكن

یغدفرتوان راج عمر فون داتغه کترغکانو بردوا دغن سوداران تفکو محمود
مک افبیل سملی کترغکانو مک دامبیلله نکری ترغکانو ایت دان یغدفرتوان
قیات ایغون لاریه ککانتن مک تتغه یغدفرتوان راج عمر ایت منجادی راج
ددالم ترغکانو ایت ادان انتهى.

شهران

کمدین درقد ایت دغن تقدیر الله سبحانه وتعالی مک بندا بکندا سلطان محمد
شاه فون مکتله کمالی کرحمت الله تعالی انا لله وانا الیه راجعون مک دقبورکنده
اوله بکندا اکن فادک بندا بکندا ایت بتاف عادة راج یفسر ۲ مکت مک
بکندا سلطان محمد فون تتغه ددالم نکری لیفک ددالم کمشولن سبب مکت
فادک بندان ایت سیرمول ادفون سودارا یغدفرتوان مودا راج عبدالرحمن یغبرنام
راج عبدالله یغبراستریکن تفکو تغه فترا سلطان عبدالرحمن شاه المرحوم مک
مندافته ای فترا دغن تفکو تغه ایت امفت اورغ لاکي ۲ سفرت یقتله لالو سیوتن
قد باب ساسیه ایت مک دغن تقدیر الله سبحانه وتعالی ملاکوکن داتس همبان
مک تفکو تغه فون کریغه فول مک تیاد براف لمان کریغ ایت مک ایغون مکتله
فول انا لله وانا الیه راجعون مک دقبورکنده بتاف عادة راج ۲ مکت کمدین
درقد ایت مک راج عبدالله فون برینیکن فول انق داتوه لقسمان لیفک مک افبیل
سده ای برینی ایت مک تیاد جوک بایک هاتین مک ایغون بالیقله کریو سرت
تتغه ی دریو دفولو قیفت طاب العالم کفد سوداران یغ برنام راج حاج عالی
یایت ای مقاجی صرف دان نحو دان اصول الدین دان عام فقیه سدیکی ۲ دان
تصوف ادفون اصول الدین ام البراهین سرت سراحن دان جوهره التوحید سرت
سدیکی ۲ سراحن ادفون صرفن زنجانی دان نحو عوامل دان اجرومی سرت
سراحن ادفون تصوف بادیه الهدایه دان منهاج العابدین کراغن اما حجت الاسلام
الغزالی دانلاین ۲۸ سدیکی کمدین بر بالیق فول ای مباح نحو یایت الفیت نظم
ابن المالک تیاد ختم سکیر ۲۱ بهاگی دوا له کورغ سدیکی مک اداله لمان
کیرا ۲۱ له ستاهن مک داتغه هاتین براهی هندق فرکی کبیت الله الحرام ددالم
نکری مکه المشرفه مک منتاله ای کفد فادک ککندا بکندا یغدفرتوان مودا راج
عبدالرحمن هندق فرکی حاج ایت مک دبنرکن اوله فادک ککندا بکندان ایت
مک افبیل سملی قد وقتو ساعت یغ بایکن مک ایغون براغکتله فرکی حاج ایت
برلایر دغن کفل عرب کمکه المشرفه مک افبیل سملی کمکه المشرفه مک عمرهله
ای کمدین فرکیله ای کمدینه الرسول کران زیاره قد قبور یغمایا ایت یایت نبی
محمد صلی الله علیه وسام کمدین بر بالیق فول ای ککری مکه مک افبیل سملی
قد بولن ساج مک مغرجاکنه ای اکن حاج افبیل ساسی ای درقد مغرجاکن حاج
مک تتغه ای ددالم مکه المشرفه مناهونه ای ستاهن دالم منتوه علم سدیکی ۲
سرت مقاجی قرآن ممایکن بجان کفد قاری یغددالم نکری مکه المشرفه دمکیله
حالی ددالم نکری مکه ایت ادان.

مک اقبیل سمغي کړيو مک مشوارته مایور قلف ایت دغن یدفرتوان مودا سرت
 رشیدین ریو قد فکر جان مهاوسکن فرومفق ۲ ایت سرت هندق منجانکن اتوران
 یغ لاکي اکند اتغ مک اقبیل ساسیه در د مشواره ایت مک یدفرتوان مودا سرت
 مایور قلف سرت رشیدین ریو فون برلایرله کایفک مقادش بکندا سلطان محمد
 شاه برمشواره قد فکر جان قتلته دشوارتکنش دهولو ایت مک دقوبلکن اوله بکندا
 اکن سکل اتوران ۲ ایت یأیت اتوران ۲ یدفربوایه اوله یدفرتوان مودا سرت مایور
 قلف سرت رشیدین ریو ایت مک ساسیه فکر جان فرجنجین ایت لاو۲ قد فکر جان
 مهاوسکن فرومفق ۲ مک دجالنکنه سبکیان یفدالیم فرجنجین ایت مک اقبیل
 ساسی یدفرتوان مودا سرت مایور قلف سرت رشیدین ریو فون بالیقه کړيو مک
 اقبیل سمغي کړيو تیاد براف لمان مک مایور قلف ایت فون بالیقه کنکري بتاوي
 شهدان کمدین در د ایت مک بکندا سلطان محمد شاه فون براغکتله کسيفافورا
 لالو مقبیل فادک انقندا راج میونه فترا فادک ککندا بکندا تفکو بر سيفافورا
 یقتله مکت دتلوه بلاغا ایت دباوا بالیق کایفک مک لالو دودوقکنش دغن
 فتران یدفرتوان بر سلطان محمد المظفر شاه دکهوینکنش بتاف عاده استعاده
 راج یغ بر ۲ نکج کهوین سرت سلالوله دکارن سکالي فادک انقندا بکندا
 یغ فرموان ایت تفکو اموان مک ساسیه فکر جان ایت ادا.

شهدان کات صاحب الحکایت

مک اقبیل سمغي هجرة سنه ۱۲۵۴ قد بولن جماد اوایل مک برمشوارته رشیدین
 ریو دغن یدفرتوان مودا کهندق کبرمنت هاندا هندق دودق داندر ا کیری مک
 اقبیل سده ساسیه مشوارتن مک یدفرتوان مودا سرت رشیدین ریو فون براغکتله
 کایفک مشواره دان موافقت فول دغن بکندا سلطان محمد شاه مک اقبیل ساسی
 در د مشواره ایت برلایرله یدفرتوان مودا سرت رشیدین کاندرا کیری دغن
 اغکتن براف فراهو ۲ دان کرویس ۲ سرت کفل فرغ دان ساتو سکونتر فرغ
 مک اقبیل سمغي کاندرا کیری دتریماله اوله یدفرتوان ستن اندرا کیری اکن
 هاندا دودق داندر ا کیری ایت سرت بر بوایه فرجنجین راج ۲ ملایو دغن کبرمنت
 هلندا یغ تیاد دامبیلش دغن فرغ مک اقبیل ساسی در د بر بوایه فرجنجین ایت
 مک بالیقه یدفرتوان مودا سرت رشیدین ریو ایت کړيو دان هاندا فون متدیر کن
 اندرا کیری دتاروهن ساتو استین رشیدین کمدین تیاد براف انتارن مک
 دتیهکلکنپاله اندرا کیری ایت اکن فرجنجینش تیاد دتوسکنش دمکنه ادا.

القصة

مک ترسبوتله فرکتان یدفرتوان ترغکانو یأیت راج عمر ددالم لیفک ایت مک
 تیاد براف لمان ای دودق ددالم لیفک ایت مک سلطان منصور ترغکانو
 فون مکتله کمدین دکشیکن اورغ بر ۲۸ دغن انقن یدفککيل اوله اورغ
 یدفرتوان ثبات مک اقبیل یدفرتوان راج عمر مندغر حال ایت سرت ددالم
 ترغکانو اورغ توا ۲ یغ قوایه ۲ فون سده هیاغ دان نکري ترغکانو فون ضعیقه مک

سېرمول

ادفون بگندا سلطان محمد شاه سرت فادك ايهندان يشفرتوان مودا مشاورتله
دغن رشيدين ريو فد فكرجان انگريس ايت دان فكرجان هندق مهاوسكن
فرومفق ۲ ايت مك ددالم حال ايت مك كفل فرغ انگريس فون لالوله كليفك
لالو ماسو. كدالم سوغي ليفك دغن سلدادون سكالې مك اداله فد ماس ايت
اداله يغ جادي وكيل دنكري ليفك ايت يات راج عبدالله فترا يشفرتوان مودا
راج جعفر المرحوم مك نايقله كرنيلن ايت برجمقا راج عبدالله ايت سرت پرتايكن
بگندا سلطان محمد شاه مك جواب راج عبدالله بگندا ايت اد دريو تغه مشواره
دغن رشيدين ريو فركارا فرومفق ۲ جوا كمدين اد ساتو فلكت يفتركنتوغ دسيو
فد فكرجان ملاشكن فرومفق جوا مك لالو ديجان ستله ايت مك ايفون برلايرله
باليق كيسفاقورا مك راج عبدالله فون ميوره كړيو مباوا سورة كغد بگندا سلطان
محمد شاه معلمكن كداتفن كفل فرغ انگريس ايت كدالم ليفك شهدان افبيل
سده دباچ اوله بگندا سلطان محمد سورة راج عبدالله ايت مك بگندا سلطان
محمد فون مشاورتله دغن فادك ايهندا بگندا ايت يشفرتوان مودا سرت رشيدين
ريو اكن مقوتس كبتاوي يات حاج ابراهيم اتق داتو. شهيندار عبدالله جوگ
دتيتهكن برسام ۲ انجي. سمودين اتق انجي. كالوه مك افبيل سده فوئس
مشوارتن ايت مك دتيتهكنله كدوان ايت برلاير كبتاوي مېوا سكونر كفتن ايلوه
مك برلايرله سكونر ايت كبتاوي ادفون بگندا سلطان محمد شاه براشكته باليق
كليفك مباوا فادك بنداډ دان راج علي فون مخترله مك تياد براف انتاراډ
راج علي فون باليقله كړيو شهدان ادفون اوتوسن حاج ابراهيم سرت انجي.
شمودين سمنيله كدوان كبتاوي مك كدوان فون مفرجاكندله اف ۲ يشفرتيتهكن
اوله يشفرتوان بسر سرت يشفرتوان مودا درغد فكرجان سورة ۲ يغبابواډ ايت مك
دسوره اوله كبرنور جندرال بتاوي اوتوسن ايت فركي منداقتن توان ايلوه
دسولو تيگ برسما ۲ رشيدين دكروه كران فكرجان يغبسبله ريو دان ليفك ايت
اياله يفتربله مفتوي فد ماس ايت مك افبيل برجمقا دغن توان اياوه ايت
دفرمعلمكنيله اف ۲ فكرجان يغبابواډ سرت ميتاكن فربواتن انگريس ايت مك
جواب توان ايلوه كغد اوتوسن ايت اداله فكرجان انگريس ايت ساله جوگ
دان كبرمنت هلندا فون ساله جوگ اكننتالې توان سلطان يفتربله ساله دان
جاغته دفتجفكن لاكي فردعوان اتس فركارا ايت ننني توان سلطان كبران
اخيرن ملينكن بهاروكن سهاجله اتوران ۲ ايت سمولا درغد مهاوسكن سكل
فرومفق يغ كبنچين سكاين بشا ايت دان دتساهي واغ اكنجادي فئولغ توان
سلطان سرت رعت ۲۵ بوليله سكالې لاكي توان قلف ايت فركي مقاتوركن
فكرجان ايت برسما ۲ توان سلطان دان راج مودا شهدان مك افبيل ساسي درغد
مشواره توان ايلوه ايت مك اوتوسن ايتفون تورن كسارغ لالو باليق كبتاوي
مك تياد براف لماډن مك اوتوسن ايت فون باليق كړيو برسام مايور قلف ايت

دسیتو منایقکن فرمفوان ۲ فرگی مندی مک منداقتله خبر دسیتو مفاکتن اد ساتو
 کفل فرغ مرایو سکف ۲ لاوه مبدیل سکل فرامو ۲ یشرلایر مشکواغ مک افکو
 علی راج کلان ماذینکن سوداراڻ برنام راج حاجی علی فرگی دهولو مندافتکن
 یغدفرتوان مودا سرت ممباوا سوداراڻ یغ فرمفوان ۲ سقای تیبیا دهولو مک ددالم
 حال ایت داتوه شهیندار فون داتغله مفادف بکندا سلطان محمد شاه معامکن
 حال احوال فربواتن افگریس ایت مک بکندا فون مشکیلله لالو تیتهن بکیماناه
 فربواتن افگریس ایت این کیت لاگی تغه ملاکوکن فکرچان هندق مهاوسکن
 فرومق ۲ ایت مک دبواة فول بکینی برمول ادقون راج حاج علی ایت برلایر دری
 سلت سمبور ایت مک افبیل سمفی کفولو ففکیل مک برجفاله دغن یغدفرتوان
 مودا برسام حاج ابراهیم سرت رشیدین ریو ساتو فرامو لاین مک ماسوله راج
 حاج علی ایت کدالم کوروغ برچاکف ۲ دغن یغدفرتوان مودا سرت حاج ابراهیم
 سکتیک لاگی مک رشیدین ریو فون نایک کفرامو یغدفرتوان مودا ایت لالوله
 نایک کاتس براندان دغن تروقوق ساتو ممدغ کسبله فولو لویم سمبیل برتیا
 کناڻ حاج ابراهیم ۲ سیلاکن یمتوان نایک کسینی لیعت کمان فرگی هلوآن
 کفل فرغ ایت کساری اتو کسات مک یمتوان فون نایک کاتس برندا ایت مک
 رشیدین فون ممبریکن تروقوقن کفد حاج ابراهیم سرای کناڻ سای فندغ توان
 کسات هلوآن مک کات رشیدین حاج ابراهیم بتول فندغ مک جواب حاج ابراهیم
 بتول توان هلوآن کسات مک رشیدین فون بالیقه کفرامو لالو برلایر بالیق
 کنجوغفینغ دان یغدفرتوان مودا سرت راج حاج علی برلایر بالیق کففت سمبیل
 برلایر ایت سمبیل مندغر بوبی بدیل کفل فرغ ایت لکوم لکم شهدان افبیل سمفی
 کففت مک نایقه یغدفرتوان مودا کاستان سکتیک لاگی مک داتغله باتین
 کوشن نمآن مفادف یغدفرتوان برساور بولت باسه ۲ دغن برگندول مک دتآن
 اوله یغدفرتوان اف سبب افکو بکینی سمهن امقون توانکو فاتیگ بدیل اوله
 کفل فرغ دکت دغن کوراه فرامو فاتیگ فون فچه بله کنا فاورو سیر نیور
 برکوش لالو فاتیگ برنغ لاری کداره لالو فاتیگ سمفی کساری دان فرامو
 فاتیگ سدهله دبناسکنن کمدین ایفون برلایرله کسات ستله یغدفرتوان مودا
 مندغر خبرن ایت مک دیماله ای سجورس دغن دوکچیتان اکن فربواتن افگریس
 ایت شهدان ادقون بکندا سلطان محمد شاه مک برلایرله ای دری سلت سمبور
 مک لالوله برلایره ماسوه دهولو ففت مک تورناه سکل اتق راج ۲ لاگی ۲ فرمفوان
 یغددالم فولو ففت ایت مفالو ۲ بکندا سلطان محمد شاه سرت بندان افکو دالم
 راج انتیه ستله ایت مک نایکاه بندان بکندا ایت کداره نایک کاستان دکوت
 رتنغ سرت برجفاله راج انتیه ایت دغن فادک ننداڻ افکو فتری دان افکو
 بسر سرت افکو لیبر مک دامبیلله اوله ننداڻ ۲ برادو سمالم دوا مالم ستورغ
 سرت ماکن مینوم برسوکا ۲۰۰ بناف عاده راج ۲ دغن سانق سوداراڻ یغ بهاروو
 برتمو دمکینه حال ادان.

ایتفون بگندا ساطان محمد شاه سرت یقدرتوان مودا فون تغه لاکي ددالم ملاکوکن
 اتوران هندق مهافوسکن فرومفق ۲ ایت جوک برسام رشیدین ریو مک کبرنور
 سیفاقورا یقبرنام توان بانم فون کاوار دری سیفاقورا دشن ساتو کفل فرغ برنام
 اندرا ماکی مک لالوله برلایر کفیهق ریو مک لالوله ای ککالغ مک دقراغیپله
 تمقت ۲ دکالغ ایت مک برتوراته رعیت ۲ دسیتو برلارین اد جوک ملاون هقک
 لوک ۲ انگریس ایت دوا تیک اورغ مک ددالم حال ایت سمغیله خبر ایت کقد
 رشیدین ریو مک کسوساهنه رشیدین ریو برسام ۲ یقدرتوان مودا مک مشوارته
 کدوان هندق میوره ممباو سوره کقد کفل توان بانم ایت مک ستله سلسی
 مشوارتن ایت مک میورهله کدوان اکن حاج ابراهیم ممباو سوره مک اقبیل سقی
 حاج ابراهیم ککفل فرغ ایت مک برجمقاله ای دشن کبرنور توان بانم ایت
 مک برچاکف ۲ سبتتر کمیدین دسورهله حاج ابراهیم ایت بالیق دشن تیاد ممباو
 سوره بلاسن ایت مک تیاداله حاج ابراهیم ایت نامو بالیق جکاو تیاد ممباو
 سوره بلاسن ایت مک کبرنور توان بانم فون ترسنبوم سبیل ای منقوق ۲ بلاکغ
 حاج ابراهیم ایت سرای کانت بکیتو عاده اوتوسن یغ بنر مک لالو دبرین
 سوره بلاسن ایت مک حاج ابراهیم فون بالیقله دان کفل ایت فون تیاداله جادی
 برلایر کفیهق لیفک مک برلایرله ای دری کالغ ایت بالیق کسفاقورا سبیل
 مایر ۲ سکل قراهو ۲ ملایو یقبرلایر باتغ ۲ مقکواغ دمان ۲ برجمقا دبناسکپله
 دبدیان دشن مریم شهدان ادفون حاج ابراهیم ایت اقبیل ای بالیق مک دقرمعلمکنپله
 سکل حال احوال ایت کمیدین درقد ایت دتیهکن قول اوله یقدرتوان مودا سرت
 رشیدین ریو فرکی کلیفک معامکن حال احوال فکرچان انگریس ایت کران قد
 ماس ایت فرومفق ۲ لانون فون اد جوک مفاچو دلاوة ۲ ایت دان قراهو ۲ دری
 لیفک فون کوارله قول قایر سموان ایت منمبای کقد یقدرتوان مودا جوک
 سمنتلهن مندرکن فادک انقدا بگندا ساطان محمد شاه هندق کریو
 ممباو فادک بندا بگندان زیاره ایت مفکین برتمبه ۲ له خواطرن مک برسکراله
 حاج ابراهیم ایت برلایر کایفک مک برجمقاله ای دشن قایر یقدری لیفک مک
 اقبیل مریکثیت مندر حاج ابراهیم ایت مک بالیقله سکل مریکثیت سموان کدالم
 لیفک مک حاج ابراهیم تیباله کایفک مک دمعامکنپله مان ۲ یقدسورهکن اوله
 یقدرتوان سرت رشیدین ریو ایت مک بگندا سلطان محمد فون کسوساهنه
 میکرکنش کمیدین مک حاج ابراهیم فون بالیقله کریو ادفون بگندا سلطان محمد
 اقبیل سده حاج ابراهیم ایت بالیق مک بگندا فون هندق جوک کریو ممباو
 فادک بندان مک برسیقله اد کیرا ۲ دوا قوله بواه فنجاجب دان کاکف مک
 اقبیل سده سیف مک براغکتله بگندا ایت ممباو فادک بندان کریو برسام ۲
 فادک ایهندا بگندا راج عالی انگو کلانا سرت سکل انتق راج ۲ یقبرسام ۲
 دغندی ایت دان یقدرتوان بر سلطان محمد مظفر شاه فرکی جوک مک برلایرله
 سکل اغکاتن ایت دری لیفک کریو مک اقبیل سقی کسات سمبور مک برعتیله

شاه مک نکاحله راج علمی دغن راج جي. ايت بتاف عادة استعادة راج ۲ نکح
کھوين کمدين برداميله بتاف عادة اورغ لاکي استري برکاسيه ۲ هن مک تنقله
برهنتي دودق ددالم نکري ليفک.

القصة

مک ترسيوتله فرکشان اوتوسن حاج ابراهيم يغ برلاير دري بتاوي باليق کريو
برسام ۲ دغن کمساريس مايور قلف ايت مک تياد براف لمان دلاوة مک سمئيله
کريو مک برجمقاله مايور قلف سرت رشيدين ريو ايت دغن يقدفرتوان مودا
راج عبدالرحمن کمدين تياد براف انتاران مک يقدفرتوان مودا فون براشکته
مقادف بکندا سلطان محمد شاه برسام ۲ مايور قلف سرت رشيدين يسلام دان يغ
بهارو مک اقبيل سمئي کنکري ليفک مک مشوارته يقدفرتوان مودا سرت بکندا
سلطان محمد ايت دغن مايور قلف قد فکرجان مهافوسکن فرومفق ۲ دغن فرتولش
کبرمنت هلندا داتس کفال ۲ رعيت ۲ دغن داتورکن تربيش سمرت يقدفرتوان
ددالم فرجنجين انتارا بکندا سلطان محمد شاه سرت يقدفرتوان مودا راج
عبدالرحمن دغن کبرمنت هلندا قد فکرجان فرجنجين اتوران لاوة ۲ يات ساتو
فرجنجين يغلان درقد فرجنجين يسلام شهدان اقبيل سلسي درقد بمبوة فرجنجين
ايت مک مايور قلف فون باليقله کيتاوي برسام ۲ رشيدين ريو يسلام ايت دان
يقدفرتوان مودا سرت رشيدين ريو يغ بهارو ايت فون باليقله کريو سرت ملاکوکن
فکرجان يفتله دقرواة ددالم ليفک ايت ادفون فکرجان مهافوسکن فرومفق ۲
ايت سبلوم لاکي برواة فرجنجين ايت سده جوک دقرواة درقد ماس يقدفرتوان
مودا راج جعفر المرحوم هفک سمئي ماس يقدفرتوان بر بکندا سلطان محمد
شاه سرت يقدفرتوان مودا راج عبدالرحمن دان بيراف فغليما ۲ يشر بواغ دان
يغ تر تفکف دان تربونه سمرت يقدفرتوان دالم سکل دقتر ۲ کفتوسن حکومن ۲
اورغ جاهت ۲ کفد يقدفرتوان دان کفد رشيدين ريو دان ماس يقدفرتوان مودا راج
عبدالرحمن بيراف دهترکن باليق کجاوا مان ۲ اورغ جاوا يداقت اوله لانون
دباوان کرتيه ايت دسورهن سوداران راج جمعت فرکي مقمبيل دغن کراس
کنکري رتیه مک داقتله سموان اورغ ۲ جاوا يغ کنا رومفق ايت.

شهدان کات صاحب الحکايات

مک ددالم حال ايت مک بايق جوک فرومفق سبله فيهق فربناسن اشکريس
يات سمرت سکل ججهان نکري ملاک دانلاينش مک کبرنور سيفافورا فون مارهله
کران بايق ادوان اورغ داکنش مک ايئون فرکيله سنديري ممير سرت هندق
دفرکيکنن مان ۲ تمفت يغ مشهور کلوار فرومفق مک سبلوم لاکي اي کلوار سنديري
ايت سده جوک ساتو کفل فرغ اشکريس فرکي مان ۲ تمفت فرومفق يقدسبله
فيهق تعاوق دايره نکري ريو سمرت سوکي دانلاينش مک کتيک راج علي کلوار
فرکي ممرقسا تمفت ۲ ايت مک برهنتيله اي مک اقبيل راج علي سده تنف دليفک
بمبوة قول اي مرومفق ۲ سبب ايتله کمفني اشکريس ماره اکن تنافي ددالم حال

سبب داتغ فردعوان گبرمنت هلندا کهد سلطان محمد ایت قد فکرجان فرومقی سقاي بوله دهافوسکن مک فوسله مشوارتن ایت یایت حاج ابراهیم اتق شهبدار عبدالله یغ اکن دتیهکن فرکمی کیتاوی ایت مک برلایرله حاج ابراهیم ایت منومقغ سبواه کیچی جراکن ریو اورغ کرسیک مک تیاد براف لمان دلاوة سمغیله ای کیتاوی مک نایکله کداره سیکیمان جالن عادة استعادة اوتوسن دان برجمغاله ای دشن کبرنور جندرال باود سرت اورغ بسر ۲۵ مک دسمغیکنپله اف ۲ فکرجان یغ دتیهکن اوله بکندا سلطان محمد شاه سرت یغدرتوان مودا ایت تیاداله دتیهکن قام کران هندق مقبیل سمنقن شهدان اوتوسن حاج ابراهیم اینله سقاي کنکری سولور دباوا اوله کرنیل ایلوه کمیدین تیاد براف لمان مک بالیقاله اوتوسن ایت کریو برسام ۲ دشن کساريس یغبرنام مایور قلف داتغ قول کمیدین داتغله قول گنتی رشیدین لام ایت رشیدین ریو برنام کلدمن اکن مغاتورکن اتوران یغ اکن مغافوسکن فرکارا فرومقی سرت یغ مبري فایده یغبرککلن کهد بکندا سلطان محمد شاه سرت یغدرتوان مودا راج عبدالرحمن دان کهد سکل کفلا ۲ رعیت ۲ یایت فییق لیفک دان ریو ادا۵.

سبرمول

ادفون یغدرتوان مودا راج عبدالرحمن سمنکالن اوتوسن حاج ابراهیم ایت برلایر کیتاوی مک یغدرتوان مودا فون مپوره فادک ادندان راج علی اغکو کلان اکن ممرقا دلاوة ۲ درقد فرومقی دان اورغ جاهت ۲ سرت مهافوسکن فکرجان رومقی ۲ ایت جوا سکنف تاوه رنتو ججهان نکری لیفک دان ریو دان اداله یغبرسام ۲ فرکمی دشن راج علی ایت یایت راج علی اتق راج احمد حاج کدوا اتق مرحوم جعفر نمان راج یوسف کنیک راج عبدالله اتق راج احمد حاج ایت جوک مک برلایرله راج علی اغکو کلان ایت مغیلی سکل ججهان ریو دان لیفک قد سکل تمفت ۲ رعیت ۲ یغ بایک دان یغ جاهت ۲ مک قد تمفت رعیت یغ بایک ۲ دفریوان بایک اتوران سرت خدمت یغ بایک دان مان ۲ تمفت یغ جاهت دحکمکن دشن حکومن اورغ جاهت ۲ سرت دتفکف دهنترکن کریو دان دامبیل قول سکل کقواتن ای بریوة جاهت ایت یایت دامبیل سکل مریم یغ بسر ۲ دان فراهون یغ بسر ۲ دان اد سغه کفال ۲ دقچتن سبب پات کسلاهن دان اد یغ دجادیکن کفال سبب پات کیچیکن سرت کسوکان اتق بواهن کمیدین درقد مشواره دان موافت دمکینه حال هکک سقاي کلشک شهدان اقبیل سقاي کنکری مک مفادقه ای کهد فادک انقدا بکندا سلطان محمد شاه معلمکن حال فکرجان یغسوره اوله فادک ککندا یغدرتوان مودا ایت مک منریماله بکندا سلطان محمد شاه اکن فکرجان ایت کمیدین درقد ایت راج علی اغکو کلان ایت فون براستريله اکن فکک اتق سودارا سقوون یایت اتق تمشکوغ دشن استرین اغکو ووه فترا راج بونتیت سودارا مرحوم راج جعفر نام استرین ایت راج چي اداله فکرجان براستری ایت دشن کسوکان بکندا سلطان محمد

مك بكندا سلطان محمد فون ديمله لالو براغكت بكندا ككسامن مك تياد براف
 لماڻ ددالم كسامن مك داتقله قول سوات فتنه درفد تفكو عمر ايت مملڪن كغد
 بكندا حال شورخ اتق راج سيا برنام تفكو منصور اد بمبواة فكرجان ممبري عايب
 كغدان درفد فكرجان فرمقوان مك مارهله بكندا سلطان محمد اكن تفكو منصور ايت
 مك لالوله دسورهن پونه مك ماتيله تفكو منصور ايت ادفون تفكو منصور ايت
 برسام ۲ ففكت سوداراڻ يات راج لوغ اتق توه لوڪس ايبوڻ برنام راج ميمونه
 اتق يقدفرتوان سيا سلطان يحييا مك دفر بايك ۲ كيله اوله بكندا اكن راج لوغ
 ايت سقاي اي جاغن مقبيل عاتي مك بايكله اي شهدان تياد براف لماڻ
 بكندا ددالم كسامن ايت مك بكندا فون برلايرله باليق كفهغ لالوله مقبيل داتوه
 بندهارا تن علي برلاير برسام ۲ كليفك ادفون تفكو عمر سرت سوداراڻ سكاين
 مفيكوتله بكندا سلطان محمد ايت كليفك مك سيفكهله بكندا سلطان محمد
 دريو برجمفا فادك ايهندا يقدفرتوان مودا راج عبدالرحمن سرت رشيدن ريو
 سته ايت مك بكندا سلطان محمد فون برلايرله دري ريو سلالو كليفك مك
 اقبيل سقمي كليفك مك مشوارته سلطان محمد دغن فادك ايهندا داتوه بندهار
 هندق مختنكن فادك اتقندا بكندا ايت تفكو محمود سرت دراجاكن سكال
 مك اقبيل سده فوتسه موافقتن ايت مك مهورهله بكندا ايت كرويو منجشوة فادك
 ايهندا ايت يقدفرتوان مودا ريو مك يقدفرتوان مودا فون اكن براغكتله كليفك
 مك اقبيل سده همغير داتغ فادك ايهندا ايت مك بكندا فون مولايه فكرجان بتاف
 عادة راج ۲ بكرجا مك تياد براف لماڻ ددالم فكرجان ايت قد كتيك وقتو يغ
 بايك مك دختنكله تفكو محمود ايت بتاف عادة استعادة راج ۲ يفسر ۲ برختن
 تياد براف انتاراڻ مك بكندا سلطان محمد شاه سرت داتوه بندهارا متطيلكن
 فادك اتقندا بكندا ايت تفكو محمود بتاف عادة راج ۲ يغ سر برطيل سته
 ساسي درفد ايت مك يقدفرتوان مودا راج عبدالرحمن فون تيباله كليفك مك
 تيفكل فكرجان برسيرام لاكي مك يقدفرتوان موداله قول مفرجاكن هفك هابس
 فكرجان برطيل دان برختن ايت اداڻ مك تباداله دفتجفكن قلمن كران هندق
 مقبيل سقنن جوا شهدان اقبيل ساسيله درفد فكرجان ايت مك يقدفرتوان مودا فون
 برمونهله باليق كرويو كمدن تياد براف انتاراڻ مك داتوه بندهارا فون برمونهله
 قول باليق كفهغ مك لالوله سيفكه دريو برجمفا فادك ادندا بكندا يقدفرتوان
 مودا كمدن مك داتوه بندهارا فون متا ديريه كغد فادك ادندا بكندا يقدفرتوان
 مودا ايت سلالوله برلاير كفهغ برمولا ادفون بكندا سلطان محمد شاه ايت تنقله
 اي ددالم نكري ليفك ممرتهكن كراجان فادك اتقندا بكندا ايت سلطان محمود
 مظفر شاه كران فادك اتقندا بكندا ايت لاكي حكم بودق ۲ جوا اداڻ.

شهدان كات صاحب الحكايت

مك اداله قد هجرة النبي صلى الله عليه وسلم سنه ۱۲۴۱ مك مشوارته بكندا
 سلطان محمد سرت فادك ايهندا بكندا يقدفرتوان مودا هندق مغوس كبتاوي

شهدان کات صاحب الحکایت

قد ساتو ماس دان کتیک مک بر فنجافته فرکادوهن ایت انتارا کدوا فیهق بر سلاهن مک لالوله بر فرغ یقدرتوان توا دغن یقدرتوان بسر ایت بر بدیلان ۲ دغن مریم دان لیلا دان سناغ دان بر تیکمکن لمبیغ بر جمفا بواغ بر ماتینله قد مالم هاری تیاد سمفت سیغ مک یقدرتوان بسر فون الهله لالو لاری کبوسه دان دري سیتو لالو کمانن مک تنقله دکمانن ایت سرت مشرجاکن رومق اورغیغ بر نیاک منجاری کهیدوفن ددالم تعاق دایره ترغکانو ایت مک هارو هاراله ددالم لاوه ۲ ترغکانو ایت سرت بایقله همب الله تعالی یغ تربونه دغن مظلوم یعنی دغن انپای دان ددالم نکری ترغکانو بر سیف جوکاله بر بواه کو بو.

شهدان

سیرمول ادفون بکندا سلطان محمد شاه بر سیقله اکن کلکافن اد کیرا ۲ امفت قوله توجه بواه فنجاجب دان کاکف ۲ مک افبیل سده مستعیب مک بکندا سلطان محمد شاه فون براغکتله بر لایر کفهغ سیقله زیاره دجوهر مک افبیل سمقی کفهغ مک داتو. بندهارا تن عالی فون مهبوتله اکن بکندا سلطان محمد ایت دفرملیاکن بتاف عاده استعادة ملیاکن راج یفسر ۲ مک تنقله بکندا ایت ددالم نکری فیهق کمیدین داتقله یقدرتوان بسر ترغکانو یغ اله اوله بقا سوداران یقدرتوان توا ایت مفادف بکندا سلطان محمد شاه مک مشوارتله بکندا ایت دغن داتو. بندهارا سرت اتق راج ۲ یفسر سام ۲ دغندی شهدان اداله اتق راج فرانقکن بو کس یغ بر سام ۲ دغن بکندا ایت درقد فیهق ریو یایت راج جعفر فترا مرحوم فولو باین اداله مشوارتن جکلو سوک اورغ ترغکانو هندق ددامیکن یقدرتوان توا ایت دغن یقدرتوان بسر مک افبیل سده فوئس مشوارتن ایت مک بکندا سلطان محمد فون مپورهه سید هاشیم اشکو نوغ دغن سید عبدالله اشکو هیتم اتق اشکو سید محمد زین القدسی منجادی اوتوسن کترغکانو مک افبیل سمقی کدوا کترغکانو مک دفرملیاکنله اوله یقدرتوان توا راج منصور ایت دغن دسمبوه بتاف عاده منیرم اوتوسن راج ۲ یغ بسر مک افبیل سمقی کبالی دباچ اورغلله سورة ایت مک افبیل سلسی درقد مباح سورة ایت مک یقدرتوان توا فون بر تفکوهله کقد اوتوسن ایت لاکي هندق مشواره دغن سکل منتری ۲ن قد بمالس سورة ایت مک افبیل کیرا ۲ دلائن باس هاری مک بهاروله دبالس سورة بکندا سلطان محمد ایت مک بالیقله اوتوسن ایت کقد بکندا سلطان محمد مک دباچله اوله بکند سورة ایت مفهوماه بکندا اکن سورة یقدرتوان راج منصور ایت تیاد منیرما یقدرتوان تفکو عمر ایت ماسو. کترغکانو سرت ترسبوه ددالم سورتن ایت جکاو لاین درقد تفکو عمر ایت جک بکندا سلطان محمد سوک جکاو بودق ۲ هیتم اومغان ریضاله ای یغ تفکو عمر تیاد سکالی ۲ ای ریضا شهدان افبیل بکندا سلطان محمد مندغر سورة یقدرتوان راج منصور ایت مک تاهوله بکندا ایت یغ کهندق یقدرتوان ترغکانو ایت تیاد ماهو سکالی ۲ دفردامیکن دغن اتق سوداران

دېنرکن اوله يډفرتوان بسر ايت مك يډفرتوان مودا فون باليقله كړيو مك افبيل سمځي كړيو برجمقاله دغن رشيدين ريو موافقت دان مشواره قول هندق مهاؤسكن فرومځي يځ كچيل ۲ قول مك كمدين درغد ايت بايقله فغليما ۲ يډفرتفكف اد يځ دپونه اد يځ دهتركن كبتاوي مك اداله ترسيوة فغليما ۲ دان اورغښج جاهت ماس يډفرتوان مودا راج عبدالرحمن يفساتو تيفكل كغد دډتر يډفرتوان مودا دان يفساتو دسراهنك كغد رشيدين ريو دمكينه اداځ انتهى.

القصة

مك ترسيوتله فركتان بگندا سلطان محمد شاه هندق براثكت كځهځ دان كترغكانو سرت هندق سيځكه زياره كجوهو كغد سكل فرقبوران راج ۲ ملايو يډهولو ۲ يډاد ددالم جوهر ايت اداځ.

شهدان كات صاحب الحكايت

مك اداله قد ماس بگندا سلطان محمد شاه هندق براثكت كځهځ ايت مك ددالم نكري ترغكانو جاتوه فرگادوهن انتارا راج ۲ ن سام راج ۲ برمولى اداله اصلځ فرگادوهن ايت يأت تتكل سده مځكت سلطان احمد ترغكانو كغد تفكو فوته استري كغد بگندا ايهندا سلطان محمد شاه دان اداله سلطان احمد ايت انق مرحوم مات ميره دسيوة اورغ يأت انق مرحوم جځكو يډبرنام تن دالم دان نام باتغ توبهځ راج منصور انق سلطان زين العابدين يډراجاكن اوله راج بوكيس يډبرنام يډفرتوان مودا اوځو داهيغ جلاء اداله يډاسورهځ مراجاكن ايت راج توا داهيغ منمځو دغن سكل بوكيس ۲ سرت موافقت دغن بگندا سلطان سليمان المرحوم شهدان اداله سلطان احمد ايت بيراف سودارا سځرت يډفرتوان موداځ دان تفكو منصور دان تفكو عباس دان تفكو اسمعيل دانلاينځ دان اد جوځ سوداران براستري دريو دغن انق راج بوكيس يډبرنام راج تځه.

شهدان كات صاحب الحكايت

افبيل مځكته يډفرتوان سلطان احمد ايت مځكتيكن كراجانځ سوداران مك مځكت سوداران مځكتيكن قول انق يډبرنام تفكو داود كيرا ۲ اد امځت فوله هاري مك مځكتله قول يډفرتوان تفكو داود ايت شهدان اداله قد ماس ايت يځ تيفكل سودارا مرحوم سلطان احمد ايت هپاله تفكو منصور دان اد قول انق يډبرنام تفكو عمر مك ددالم حال ايت مك تفكو منصور فون هندق منجادي راج كران بايق اورغ توا ۲ ماتوتكن دي كران اي فځكت توا ددالم حال ايت قول تفكو عمر فون هندق منجادي راج جوځ كران اد جوځ اورغ يځ ماتوتكن سبب كران اي فترا مرحوم مك ددالم حال ايت كسوساهنله سكل اورغ بسر ۲ دان اورغ توا ۲ يډدالم نكري ترغكانو ايت مك موافقت دان مشوارته مريځيت برپچارا سځاي بوله جادي امان نكري مك دجاديكځ تفكو منصور ايت يډفرتوان توا دان دجاديكځ تفكو عمر ايت يډفرتوان بسر مك مرننهله كدوا راج ايت ددالم نكري يځ ساتو مك اينله جادي فوكو فركلاهين.

يقدفرتوان اندرا کيري ايت لالوله دتفکف اوله اورغ رامی ۲ دان فقايلما کامن
 فون داثت جوک دتفکف دمکينلاکي فقايلما تفکوه دان راج شعبان تر تفکف
 موکاله ۱۰ کتيک ايت مک لالو دايکت دان دفاووغ مک الهه اينوه ايت سبب
 کفلاڻ سده تر تفکف کمدين مک موافقتله راج اسمعيل سرت انجي محمد طاهير
 لالوله دباواڻ راج مرکوغ بردوا سودارا ايت برلاير کليشک شهدان مک اقبيل
 سسفي ککوالا ليفک مک کلاوارله يقدفرتوان مودا راج عبدالرحمن فرکي ميهت
 اڅکاتن يقدافع ايت مک اقبيل ترليهت اي اکن فقايلما تفکوه ايت مک يقدفرتوان
 مودا فون ساغتله مرکاڻ اکن فقايلما تفکوه ايت کران اي ايت اصلن جوا يقدفرتوان
 مودا جوا کمدين فرکي متفکلکندي لالو فرکي مريسو ۲ مفیکوه راج لانون ايت
 مندرهک قول ملاون يقدفرتوان بسر دان يقدفرتوان مودا مک ايتله سبب اي مرکا
 ساغت ۲ ايت مک لالوله دسورهڻ بونه سينتر ايت جوک کفد فرتندا مک ماتيه
 فقايلما تفکوه ايت تياد سمفت دباوا ماسوه کدالم نکري لاکي ادفون راج مرکوغ
 دان راج مراسن دان راج شعبان دان فقايلما کامن دباواله ماسوه کهولو مک فد
 کايوسفکن هارين مک مشوارتله يقدفرتوان مودا سرت سلطان محمد سرت راج ۲
 دان اورغ بسر ۲ سکلين مک کفوتسن مشوارتن راج مرکوغ دان فقايلما کامن
 دحکوم بونه دغن دثنجوغ يعني دکرات ليهيرن ادفون راج مراسن دان راج شعبان
 مک دباوغ کبتاوي سمر هيدوقن مک اقبيل ساسي مشوارتن ايت مک فد کايوسفکن
 هارين مک يقدفرتوان مودا فون منيهکن سکل اورغ ۲ نکري برکفول دکمفوغ
 چينا کران هندق منظاهيرکن حکومن راج مرکوغ ايت مک برکفولله سکل اورغ ۲
 نکري ايت دکمفوغ چينا ايت دان يقدفرتوان مودا فون براغتله دغن ساتو سمن
 سرت انق راج ۲ مغيريشکندي مک اقبيل سسفي کسفت ممنوج ايت مک دسورهه
 اوله يقدفرتوان مودا قنچوغ کفلا راج مرکوغ اداله اورغيغ هندق مفره ايت
 کورغ تاعون لاکي تغه برکير ۲۱ مک راج مرکوغ فون برکات کافرکن سدکيت
 سقاي سام سکالي فوتس مک اورغيغ مفره فون مفیکوتله اجرانن ايت مک لالوله
 دفارغن کنا فد تفکوه تياد فوتس مک راج مرکوغ فون ربه ترلنتغ مک دفارغن
 سکالي لاکي کناله فد دادان قول مک راج مرکوغ فون ماتيله مک تيته يقدفرتوان
 مودا سوره تنداس کفلاڻ چرايکن درقد يادتن ايت مک دتنداس اورغله کفلاڻ
 ايت دفرسمبهکن کفد يقدفرتوان مودا مک دييايق ۲ له اوله يقدفرتوان مودا سرت
 انق راج ۲ سکلين کمدين فقايلما کامن قول دکراة کفلاڻ مک ايئون ماتيله
 کمدين دسوره ساتوکن کمدين بهاروله تانم مک يقدفرتوان مودا فون براغتله
 باليق شهدان ادفون راج مراسن دان راج شعبان دتتهکنن دباوا کريو دسراهن
 کفد رشيدن ريو دباوغ کبتاوي مک دباواله کدوان ايت کريو مک اقبيل سسفي
 کفد رشيدن ريو مک دهترکنله کبتاوي مک هاساه قصه فرغ اينوه ايت کمدين
 درقد ايت ددالم تياد براف انتاران مک يقدفرتوان مودا فون برمونه کفد
 قادک اتقندا يقدفرتوان بسر بگندا سلطان محمد شاه هندق باليق کريو مک

فوكغ ماسو. كدالم ليفك سمولا تباد داث كمدین برجمقا قول دغن فراهو انجي.
 باكا دسات فنتو قول مك انجي. باكا ايت فون ملاون برسقه ۲ هاتي اكنشتافي
 دمانكن تاهن كران اي اورغ برنياك دان لانون مياوا الت ففراغن مك سكتيك
 برفرغ ايت مك انجي. باكا ايتفون ماتي مك درمقسيله فراهو ايت ادفون انجي.
 باكا دكرتن دغن سنداغ هكك بركتي ۲ كمدین دكرتن قول ذكر انجي. باكا
 ايت دسوافكنن كغد مولتن لاحول ولا قوة الا با الله العلي العظيم خيب الله وجهه
 لعنة الله على الظالمين شهدان ادفون كاوان ۲ انجي. باكا ايت اد يغ ديو نهن
 دان يغ دايكنش هندق دفرجوالن اد يغ لفس لاري ترجون مالم ۲ لفس اي
 باليق مياوا خبر كمدین فركي قول اي كسبله ريو سقرت اوغر دان بورو دان
 موروه سوكي مك دكاواري اوله رعيت ۲ دسيو دغن فراهو يغ كجيل ۲ مك تباداله
 بوله تاهن رعيت ۲ يفسيتو كران اي الت ففراغن بر ۲ اوندورله مريكنيت لاري
 مك برسورقه اي كنان كاوارله يدفرتوان مودا ايت سنديري اتو اديقن راج علي
 برسام ۲ هاندا ننتي اكو كرات جوگ.

شهدان كات صاحب الحكايت

مك كبايقن رعيت ۲ كرون يعني تاكوة دان مالوله كفدان دان ستفه قول ماسو.
 مفرهمباكنديري كفدان يايت كفلا رعيت يغيرنام ففليما كامن دان ماسو. قول
 اورغ بايك ۲ ليفك فرائكنن نماث ففليما تفكو. مفكين بسرله فكرجائن حتي
 دغن دمكين ايت مك سفياله خبر ۲ ايت كغد يدفرتوان مودا سرت بگندا سلطان
 محمد مك مركاله كدوان لالوله مبري سورة كغد رشيدین ريو كمدین برسيفله
 كدوا راج ايت اكن كاهكافن اد كيرا ۲ تيك فوله بواه فنجاب ريو ليفك لاین
 قول ففليما ۲ كالغ دان كريس هاندا اد جوگ برسام ۲ مك افيل سده مستعيب
 مك مپورهه يدفرتوان مودا ايت مانكر اينو. ايت اداله كفلا فيهق يدفرتوان
 مودا يايت ايه سودارن برنام راج جعفر فترا مرحوم فولو باين دان كفلا ۲ فيهق
 اورغ ۲ ليفك يايت انجي. محمد طاهير دان انجي. عباس مك فركيه سكل
 مريكنيت مانكر اينو. سبرمول ادفون راج مركوغ دان راج مراسن افيل ددغن
 بگندا سلطان محمد هندق مانكر دي ايت مك ايقون برسيفله اكن كو ۲ مقاتور
 مريم دان ليلا رنتكان دان مقاتور فراهو ۲ مك افيل تيبا سكل امكنن ريو دان
 ليفك ايت مك لالوله برفرغ لكوم لكم بويش سبله مپبله سره دغن سورق تمقيق
 تباد براث انتارن مك هفيله تيواس راج مركوغ ايت مك يدفرتوان مودا
 اندرا كيري فون داتله ممنتو امكنن ريو شهدان ادفون راج مركوغ ايت اداله
 بايك ۲ ميمغ دغن يدفرتوان اندرا كيري ايت مك جاتوهه قد سفكا هاتين
 يدفرتوان اندرا كيري هندق منجاري كبجكن دي جوگ مك يدفرتوان اندرا
 كيري فون سلالوله مبري نصيحت اكندي مك تورنله اي كفراو يدفرتوان
 اندرا كيري دان اورغ ريو ليفك فون اد جوگ دسيو كران تله ۲ برمشواره
 دغن يدفرتوان مودا اندرا كيري مك افيل راج مركوغ ايت تايك كفراو

سوداران مفادف بکندا سلطان محمد شاه مک ددالم تباد براف انتاران مک
 بکندا سلطان محمد قون مولاياه فکرجان ملتتيق ايت مک اقبيل سمي وقتون
 مک دلنتيقه راج عبدالرحمن ايت اوله بکندا سلطان محمد سبکيان عاده
 استعادة ملتتيق يقدفرتوان مودا يدهولو ۲ دمکين جواله اداڻ شهدان اداله
 دلنتيق يقدفرتوان مودا راج عبدالرحمن ايت قد هجرة سنه ۱۲۴۹ سبرمول اقبيل
 ساسي يقدفرتوان مودا برلنتيق ايت مک بکندا سلطان محمد قون برمشوارته
 دغن فادک ايهندا يقدفرتوان مودا ايت فکرجان فرغ هندق ملفکر اينو. يأت
 ساتو تمقت دغن رتیه اداله تمقت ايت ددالم سوغي دقکيل اورغ سوغي اينو.
 مک اداله سوغي ايت دباوه فرنته کراجان ريو جوا اکتتافي اي مندرهک ملاون
 بکندا سلطان محمد شاه اداله کفلاڻ يأت راج بشا لانون نساڻ راج مرکوغ
 دان راج مراسن سبرمول اداله سببن ايت راج مرکوغ دان راج مراسن ايت ايله
 راج فرومق يغ بسر سکالي بوکنن سمرت فرومق سکانق دانلاين ۲۸ اکتتافي
 ترليه بسر دان ترليه قواۋه درغد فرومق ۲ رعيت کران فرومق ۲ رعيت يغ فرکي
 مرمق قد ماس کراجان يقدفرتوان مودا راج جعفر ايت يأت جارغ دغن فراهو ۲
 فنجاب يغ بسر ۲ ماينکن دغن فراهو ۲ لنجغ دان کاکف جوا دان کبايقکن
 دغن بيدار ۲ سهاج دان اد جوک قد فيق قولو بواي ساتو تمقت برنام باکوغ
 سده هندق بسر رومقن يأت سده اي مرمق دغن فنجاب مک اقبيل يقدفرتوان
 مودا راج جعفر المرحوم تاهو لالو دسورهن فتراڻ يفرنام راج عبدالرحمن يغ
 جادي يقدفرتوان مودا قد کنيک سده مرحوم جعفر مکت دان راج عبدالرحمن
 اينله دسورهن ملفکر باکوغ ايت مک باکوغ ايتقون اله مک دنباسکنله اوله راج
 عبدالرحمن سکل فغليما ۲۸ دان دباکريله باکوغ ايت لالوله روسق هفک سقي
 ماس ممبواه سجاره دان سياره اين تياداله تمقت برنام باکوغ ايت بشکيت لاکي
 فرومق ۲ يغ بسر ۲ شهدان ادڻون فرومق لانون راج مرکوغ دان راج مراسن
 ايت بوکنن ماچم فغليما ۲ رعيت يفرسبوه ايت تتافي اداله اي ترليه بسر دان
 ترليه قواۋه درغد فرومق فغليما ۲ رعيت ايت کران اي اورغ بشا دري رعيت ۲ جوهر
 لاکيغون اي راج لانون سفکوه سبب ايتله مک اي براني ملاون سلطان محمد شاه.

شهدان کات صاحب الحکايات

اداله فرملان منجادي فرغ دلفکر اينو. ايت مک يأت راج مرکوغ مرمقوله دغن
 کلفکافي فراهو يغ بسر ۲ يأت دغن فراهو براغيڻ يغ ماکي مريم مک برکيليله
 اي سکنف تلوه رنتو تلوق دايره کراجان ريو ليفک هفک ببراف اورغ
 يقدنباسکنن سئوله ۲ گروهه لاوتن ريو ليفک ايت دروسفکنن دان برجمقا قول
 اي دغن فراهو اورغ ممباوا دکاغڻ اد تيک بواه نام نخودان انجي. علي فرانقن
 سلاڻور يأت برجمقا دسلت داسي مک لالو دقراغييله مک دافتله سکل فراهو ايت
 دان اورغ ۲۸ لفس کمدین برجمقا قول اي دغن فراهو انجي. احمد فوته مک لالوله
 دقراغيڻ ايت يأت دسلت داسي جوک مک انجي. احمد ايت قون لاري لينتغ

سورهن ایت بالیق مک بکندا سلطان عبدالرحمن فون مفکتله کمبالی کریمت الله تعالی انا لله وانا الیه راجعون مک کمرله فول ددالم لیفک دغن راتف ناغیس سکل ایسی نگرې افلاکي ددالم کوت دان استان عظمتله بویین راتف ناغیس سکل راج ۲ دان اورغ تواج ۲ لاکي ۲ فرمفوان ستله ایت مک دکر جاکن اورغاه اکن جنازه المرحوم بکندا سلطان ایت مک دماسوه کن کدالم خرندا مک باومله لاکي دتنام کران مننتیکن تفکو بسر داتغ دري ریو شهدان ادفون سورهن مبریتاهو تفکو بسر ایت فون تیباله مک لالوله دفرمعلکنن حال فاداک ایهندا بکندا ایت ساعت گریغ ستله تفکو بسر مندغر خبر سورهن ایت مک برسکراه ای بالیق کلیفک مک ددالم حال ایت داتغ سورهن دري لیفک مشتاکن بکندا سلطان عبدالرحمن سده مفکت ستله تفکو بسر مندغر حال فاداک ایهندا بکندا ایت سده هیلع مک تفکو بسر فون مناغیسه دغن ناغیس یغ امت ساعت مک اقبیل سقې ای کلیفک برجمقاله ای دغن بندان ایت برتاغیس ۲ سناه فول دغن سکل ایسی استان.

سیرمول

اداله یغبرایریغ دغن تفکو بسر ایت بالیق کلیفک یا ایت حبیب شیخ سرت راج احمد مک راج احمد فون برجمقاله دغن فاداک انقندا راج انتیه فون مناغیسه ستله ایت مک تفکو بسر فون هندق مېکراکن منانم فاداک ایهندا بکندا المرحوم ایت مک راج احمد سرت حبیب شیخ سرت راج ۲ سره اورغ بسر ۲ منتاله کفد تفکو سرت مفکتیکن نام فاداک ایهندا بکندا ایت فو کتیک مفکت جنازه ایت دبالي مک منریماله تفکو بسر اکن فرمنتان مریکیت مک دظهرکده فو کتیک ایت اکن تفکو بسر کنتی فاداک ایهندا بکندا برگار سلطان محمد شاه ستله ساسی درفد ایت بهاروله داغکت جنازه المرحوم بکندا سلطان عبدالرحمن ایت دتنام دیوکیت چغکيه مک دسبوه اورغ مرحوم بوکیت چغکيه کمدين درفد ایت تهلیل مبري صدقه دان بمباچ قرآنله سرت دخن دوریکن کفد روح بکندا المرحوم ایت سبکیمان عادة استعادة راج یغبر ۲ فو منانم دان کمدين درفد منانم اکندي دمکینه حال ادان.

شهدان

اداله مفکتن بکندا سلطان عبدالرحمن ایت یا ایت فو هجره سنه ۱۲۴۸ فو انم بلس هاریبولن ربیع الاول مالم اثبن وقتو صبح ادان.

سیرمول

ستله ساسیله درفد فکر جان یغترسبوه ایت مک بکندا سلطان محمد فون مپورهله کریو مپلاکن فاداک ایهندا راج عبدالرحمن ایت اکن دلنتیه دلیفک منجادی یغدرتوان مودا ریو دان تعاوقن مفکتیکن فاداک ایهندا بکندا المرحوم راج جعفر ستله ایت مک راج عبدالرحمن فون داتغله کلیفک دغن سکل سانق ۲

علي دان راج احمد مباح ياسين كمدین درفد ایت فتراں راج علي فون ميوغكر
 كريبان تفكو بسر سميل اي مناغيس يغ امت ساعت مك كمقرله ددالم استان
 ایت يو بي راتب تاغيس سكل راج ۲ لاكي ۲ فرمقوان سته سلسي درفد كاوار روحن
 ایت مك دتوتفله اوله راج احمد ایت مك تفكو بسر فونله كبالي كمبغ مرنتهكن
 سكل اورغ بسر ۲ اكن مفرجاكن جنازه فادك نندا المرحوم ایت مك كمورهه
 يو بي راتب تاغيس سكل مريك ددالم نكري ليفك ایت دان بر كندولله
 سكلين اورغ نكري شهدان اداله مفكتش يقدفرتوان مودا راج جعفر ایت يایت فد
 تيكك باس هاريبولن رجب هاري احد قد هجرة سنه ۱۲۴۷ كمدین مك يقدفرتوان
 بسر بكندا سلطان عبدالرحمن دان تفكو بسر سرت راج احمد سرت انق راج ۲
 سكلين فر كياه منانم جنازه فادك ايهندا مرحوم ایت بشاف عادة راج ۲ يغ بسر ۲
 مفكت سرت دغن اتوران تهليل دان صدقه دان خندوري دمكينه حالش شهدان
 اقبيل ساسياه درفد فكرجان يفترسبوة ایت مك سلطان عبدالرحمن فون مفرجاكنه
 فكرجان نكج كهوين ایت سمولا مك ددالم تياد براف هاري قد وقتو ساعت يغ
 بايك مك دفرساتوكنله اوله بكندا سلطان عبدالرحمن اكن فادك انقندا بكندا
 ایت دغن راج عبدالله بشاف عادة استعادة راج يفسر ۲ دفرساتوكن دمكينه
 حالش شهدان ادفون راج احمد اقبيل سته سلسياه درفد فكرجان فادك انقندا
 راج عبدالله دان ساسي قول مفاوينكن انقش دغن انق تمفكوغ عبدالرحمن يفسرنام
 تن عبدالله مك ايشون برمونهه باليق كقد بكندا سلطان عبدالرحمن مك باليقه
 اي كرويو كمدین درفد ایت مك راج ليبر استري مرحوم راج جعفر سرت فتراں
 راج علي دان راج جمعت فترا مرحوم ایت جوگك فون باليقه كرويو سمواں مك
 تنفله سكل انق راج ۲ ایت دان فترا ۲ مرحوم يقدفرتوان راج جعفر ایت ددالم
 نكري ريو اداں.

سيرمول

ادفون بكندا سلطان عبدالرحمن اقبيل سده فادك ايهندا راج احمد سرت
 فادك ادندا ۲ فترا ۲ فادكك ايهندا مرحوم ایت باليق كرويو مك بكندا سلطان
 عبدالرحمن فون برمشارتاه دغن فادك انقندا تفكو بسر هندق مفكتتيكن فادك
 ايهندا مرحوم ایت دغن فتراں يغ كههار ایت يایت يغ برنام راج عبدالرحمن
 سته ایت مك تفكو بسر فون براشكته كرويو برمشاره دغن رشيدین ريو دان
 فادك نندا اشكو فتراي سرت فادك نندا راج احمد سرت اورغ بسر ۲ دان انق
 راج ۲ سكلين مك بربولناه موافقتش ایت راج عبدالرحمن جوگاله اكن كنتي
 المرحوم راج جعفر ایت منجادي يقدفرتوان مودا ريو.

شهدان كات صاحب الحكايت

سفشكالن تفكو بسر كرويو ایت مك بكندا سلطان عبدالرحمن فون كريقله مك
 اقبيل سمفي دوا تيكك هاري فكنين برتميه ۲ ساعتش مك مپورهه ندا تفكو بسر
 ایت مبريتاهو فادك انقندا ایت كرويو مك سكراله سوزهن ایت فرگي مك سبلوم

کریو برسام ۲ فادک ادندا بکندا ایت راج احمد سرت فادک انقندا بکندا ایت راج عبدالرحمن فترا یفدرفرتوان مودا ایت دان استری یفدرفرتوان مودا الحکو راج لیبر تیغکله ای ددالم لیفک سرت فترا یفبرنام راج علی سهاج شهدان مک ددالم حال ایت مک انجی. مریم ایبو بکندا سلطان عبدالرحمن فون کمبالی کرحمت الله تعالی مک دقورکن فد قیق قیة مسجد لیفک فد سبله کاکي بکندا مرحوم سلطان محمود کمدين درقد ایت بکندا سلطان سرت فادک انقندا بکندا تفکو بر فون مولایله فکرجان نکج کهوین بتاف عادة استعادة راج ۲ یغ بر بکرج دمکینه دفر بوتن ادا.

شهدان کات صاحب الحکایت

ددالم تله ۲ بکرج ایت مک یفدرفرتوان مودا راج جعفر فون بالیق قول کریف ترله درقد دهولو مک کسوساهنه اتس بکندا سلطان عبدالرحمن سرت فادک انقندا تفکو بر سرت استری سرت فادک انقندا سکاین هندق دبرعتیکن فکرجان ایت تیاد دبری اوله یفدرفرتوان مودا بیرله بکرج جوک جکلو سفي اجکو بیرله سقدارکن اکو فنتاکن بیرله اکو منکحن سندیری عبدالله دغن عایشه ایت سته برکمفولله اتق راج ۲ دان اورغ بر ۲ کاستان تمثت یفدرفرتوان مودا کریغ ایت کران هندق معقدکن نکج راج عبدالله ایت سته برکمفول مک یفدرفرتوان بر سلطان عبدالرحمن فون مواکیکن فترا راج عایشه کقد فادک ایهندا راج جعفر سته ایت مک یفدرفرتوان مودا فون معقدکن فادک انقندا ایت راج عبدالله دنکحکن دغن فادک چندا ایت راج عایشه سته ساسی درقد ایجاب قبول ایت مک برقولاشنه سکاین اورغ ایت.

شهدان کات صاحب الحکایت

مک اثیل سده ساسی یفدرفرتوان مودا معقدکن فادک انقندا بکندا ایت راج عبدالله دغن تفکو تله مک یفدرفرتوان مودا فون مفکین برتمبه ۲ کریف ساغته همفیر سده نزن مک برهمفولله سکل فترا ۲۱ سرت بکندا سلطان عبدالرحمن دان تفکو بر ددالم حال ایت مک راج احمد سودارا یفدرفرتوان ایتفون داتظه دري ریو برسمف کجیل برسما ۲ حاج داود فقلیا یمتوان مک برجمفا برتاغیس ۲ سته بردوا سودارا ایت سرت اورغیغ حاضر دسیو کمدين یفدرفرتوان مودا فون ممکیل فترا ۲۱ دان اورغ بر ۲ دان اورغ ۲ سکلین راج ۲ مان یغ حاضر ددالم لیفک مک اثیل برکمفول مریکیت مک یفدرفرتوان مودا فون برسلامن ۲ له دغن سکل مریکیت مک بکندا سلطان عبدالرحمن سرت تفکو بر فون مناغیسه دغن تاغیس یغ امت ساغ سته ایت مک یفدرفرتوان مودا فون نزعله مک لالوله مفک کمبالی کرحمت الله تعالی انا لله وانا الیه راجعون برمول اداله یغ میندارکن دي درقد نزن هفک مفکن یأیت استری اشکو لیبر دان یغ مفکو کاکین یأیت فترا راج محمود دان یغ ممکغ تاغنن یأیت فترا راج

شهدان کات صاحب الحکایت

داله بکندا سلطان عبدالرحمن سرت فادک انقندا تفکو بسر مشورتاه بردوا فترا
 فد فکرچان هندق منتا فترا فادک ایهندا ایت یقدرتوان مودا راج جعفر یغیرنام
 راج عبدالله هندق دودقکن دغن فترا یغیرنام راج عایشه تیغ ۲ غنن تفکو تله
 مک اقبیل سده فوئس مشواره کدوا لالوله مبری سورة کریو ستله یقدرتوان
 مودا مندر سورة فادک انقندا بکندا ایت مک مشکله ای سدیکیست سبب
 یقدرتوان مودا سده مشواره دغن داهیغ مراجق دولوغ تقمانه هندق مپورهکن
 فترا راج عبدالله ایت براستری کبویس دغن انق داتو دیوکیس کران ایفون
 بوکن اورغ لاین ماسیه لاکي ساتق ۲ سودارا جوک مک خبر ایتفون سدهله
 مشهور سملی کبویس ائگو داتو فون سده سوکاله دان سدهله کیریم برکیریم
 تندا اورغ برتوناغن جکلو جادی راج عبدالله ایت فرکی دایغ مراجق ایتله
 برسام ۲ فرکی مک ددالم حال ایت داتفله کهندق فادک انقندا بکندا سلطان
 عبدالرحمن تیدق دایکوت تاکوت جادی برکییلن هاتی فون دان دیوکیس
 سفکوه فون سودارا اکتتافی تمفتن برجاوهن ۲ لایفون بلوم لفس فینغ مینغ
 سقدارکن بهارو مبری خبر سهاج درفد فیهق دایغ مراجق ادفون کهندق بکندا
 سلطان عبدالرحمن رشیدین ریو فون سوک فون منجادی ترهنتیه فون فکرچان
 بچارا کبویس ایت منتیکن لفس مقصود سلطان عبدالرحمن ایت دهولو ننتی
 دبلاکش جک فنجغ عمر مان ۲ فون اختیار یغ فاته شهدان ستله تنفله هیلغ
 واس ۲ یقدرتوان ریو ایت یقدرتوان مودا فون برکسله اکن الت فرکی کلیفک
 مپاوا فادک انقندا بکندا ایت راج عبدالله فرکی براستری کنکری لیفک ایت
 مک اقبیل سده مستعیب سکاین الت فرکاکس فرکی کلیفک ایت مک یقدرتوان
 مودا فون براغکتله کلیفک فد حال ای ددالم کریغ ساکیست بشق تاغش سرت
 ساکیست سدیکیست یغلایش شهدان مک اقبیل سملیه یقدرتوان مودا ایت کلیفک
 برجمقاله دغن فادک انقندا بکندا سلطان عبدالرحمن دان فادک انقندا راج
 انتیه مک مشورتاه فد فکرچان مولای فکرچان نکج کهوین ایت مک ددالم حال
 ایت یقدرتوان مودا فون برتمبه ۲ له کریغ سمتهلن فون کماتین فترا راج
 میمونه سفنگکالن ای براغکت کلیفک ایت مک برتمبه ۲ له کریغ دان دوکچیتان
 ادان کمیدین مک لالوله مپوره مبریتاهو کریو کلد فادک ککندا بکندا ائگو فتری
 سرت فادک ادندا ۲۱ بکندا یقدریو سرت استرین ائگو لیبر مک اقبیل راج ۲ ایت
 مندر فادک ادندا ایت کریغ مک براغکتله ائگو فتری سرت فادک ادندا راج
 احمد سرت ائگو لیبر مک اقبیل سملی کلیفک مک نایقله سکلین مندافتکن
 فادک ادندا اتو ککندا یقدرتوان مودا ایت مک دودقاه مریکیت عملیهارا فادک
 ادندا یقدرتوان ایت برسام ۲ فادک انقندا بکندا سلطان عبدالرحمن مک ددالم
 تیاد براف هاری مک یقدرتوان مودا فون عافیتاه سدیکیست درفد فاکهتن اکتتافی
 بوکن عافیت سمبوه هیلغ سکالی یایت بلوم کمیدین مک تفکو فتری فون بالیقله

قول دکھوینکن اوله یغدفرتوان دغن فتراڻ راج حلیمه مک اداله یغ مایجا بکن
 نکحن ایت اڭکو سید محمد زین القدسی دان قد هاری ایسوڻ دفرساتوکن سکالی
 مک هاساه فکرچان نکح کهوین ایت اداڻ شهدان کمیدین درقد ایت تیاد
 براف انتاراڻ مک مشوارتله قول یغدفرتوان مودا سرت تفکو بسر ایت دغن رشیدین
 ریو هندق محربوای فرجنجین بهارو سئوله ۲ منجادی چاوغ فرجنجین لام کونن
 قد حال اڭکو سید محمد زین القدسی اد برسلاهن ۲ فهم دغن رشیدین ریو درقد
 فکرچان یقتله دفربوای اوله اڭکو سید ددالم قولو کریمون جادی قد ماس مشواره
 ایت اڭکو سید سده بالیق کلیشک سمتهلن قول قد ماس ایت اڭکو سید ایت
 ددالم دوکچیتا کماتین انقن دامو اوله کاونن یغبرنام احمد اداله انقن ایت
 برنام سید احمد تفکو وو دان سی احمد ایتفون ماتی جوک دیونه اورغ قد
 تنکل مولا ۲ تفکو بسر کریو ایت شهدان اقبیل سلسیله یغدفرتوان ریو سرت تفکو
 بسر برمشواره دغن رشیدین ریو ایت لالوله بربوای فرجنجین بهارو ایت اد کیرا ۲
 دوا قوله فصل دان ترقربوای فرجنجین ایت یایت قد سبلس هاریبولن جمادالاول
 قد تاهن ۱۲۴۶ سته سلسی درقد بربوای فرجنجین ایت مک تفکو بسر فون
 براشکتله بالیق کایشک مک تنقله ای ددالم نکری لیفک ایت.

شهدان کات صاحب الحکایت

کمیدین درقد ایت مک یغدفرتوان مودا فون میورهله فتراڻ راج علی سرت منتنون
 سید حسین تفکو ایراغ ممباوا سورة کبتاوی اگقد کبرنور جترال یغ برنام فندان
 بوس یایت سورة فرکارا راج جعفر ایغر یغدفرتوان مودا راج جعفر دتفکف اوله
 کبرنور اڭکریس سیقاوورا سبب فتنه فرکارا مرومفق کمیدین لفسله راج جعفر ایت
 سته قول فرکارا هوتغ فیتوغ شهدان تیاد براف لمان راج علی ایت دبتاوی مک
 ایفون بالیقله کریو سرت ممباوا بلاسن سورة درقد کبرنور جندرال فرکارا راج
 جعفر ایت اداڻ شهدان ددالم تیاد براف انتاراڻ مک رشیدین ریو فون برکتیله
 یغبرنام توان ایلوه ایت دغن رشیدین دکروه مک رشیدین ایلوه فون بالیقله
 کبتاوی ادفون فرسلیسهن انتارا رشیدین ایلوه دغن سید محمد زین القدسی
 ایت سدهله بردامی چوچیهله دغن برکیریم ۲ سورة درقد فیحق سبله میبله سمرت
 عادة اورغ برصحات صحابتن فولغ سدیاکالا دمکینله حال مک تنقله رشیدین
 دکروه ممرنتهکن کراجان ریو برسام ۲ یغدفرتوان مودا راج جعفر سبکیما یغدالام
 فرجنجین ایت سبرمول ادفون سید عبدالله منتنو راج احمد انق اڭکو سید محمد
 کرحمت الله تعالی انا لله وانا الیه راجعون دان کمیدین تیاد براف انتاراڻ مک
 اڭکو سید فون وافته قول کبالی کرحمت الله تعالی انا لله وانا الیه راجعون
 یایت قد هجرة سنه ۱۲۴۵ قد دوا قوله دوا هاریبولن محرم جم قوکل دلائن مالم
 جمعت دلشک انتهی تم.

فادک ایهندان سرت سمیهن فادک ککندا یدفرتوان سده بالیق لالو سیفکه داوغر ستاه ساسی درغد برخبر ۲ ایت مک راج حسین فون برموهانه تورن کفرهون برسام ۲ برلایر برسیغ منوجو فیفت مک اقبیل فاکي ۲ هاری برلا بوهله کفل ایت دلاوه فیفت سباه کوتا رنتغ سکتیک لاکي تورناه راج عالی فترا یدفرتوان مهبوه فادک ایهندان نایک کداره مک راج احمد سرت فادک انقدا سکلین سرت کاوان ۲ یفته حاج ایت نایکه سوان لالو ماسوه کدالم کوتا اغکو فتری مک ساغته سوکان اغکو فتری کران کداتهن فادک ادندا سرت فادک انقدا سکلین کمدين داتاه سکل اتق راج ۲ یفدالم قولو فیفت دان اورغ بسر ۲ سرت اورغ توا ۲ سکلین برجمفا راج احمد ایت ستاه ایت برجمفاله قول راج احمد ایت دغن فادک ککندا اغکو سید محمد زین القدسی دان سید عبدالله فون برجمفاله دغن فادک ایهندان ستاه ایت اد کیرا ۲ تیک هاری انتاران مک یدفرتوان مودا راج جعفر دری فرغ ایت تیباله کقولو فیفت مک راج احمد فون سکراله تورن کفتنی برجمفا یدفرتوان ایت مک اقبیل برجمفا ساغته سوکان یدفرتوان مودا کران کداتهن فادک ادندا ایت مک لالوله برسام ۲ برجالن کرومه فادک ککندا اغکو سید محمد زین القدسی برچاکف ۲ سبتتر کمدين براغته بالیق کاستان برجالن برسام ۲ فادک ادندا ایت راج احمد مک اقبیل سمقی ککوت رنتغ راج احمد فون مفرسمیهن هدی کفد فادک ککندا یدفرتوان مودا دوا اورغ بودق هیتم شورغ بشا نونی دان شورغ بشا حبشی دان ساتو همفاران اسطبول دان دوا بنتو چنجین یغ بسر متان ساتو زمرو د یغ هجیو دان ساتو یعقوب یغ میره دان تراکول اسطبول یغرفامور برناتهکن مس دان دوا تیک کاو کاین بواتن باجو ببزار دان کناویس دان گرمسوه دانلایش درغد جنس تبرک مکه المشرفه درغد ایر زمزم دان مسوک هفک داکیف انتا یغ کریغ دفرسمیهن جوک کمدين سکل ساق ۲ سوداران دان سکل اورغ بسر ۲ دان اورغ توا ۲ یفدالم قولو فیفت سوان دات هدی علی فدارن مک سوکاله سکل مریکیت سبب دات برکت مکه المشرفه ایت شهدان ددالم تیاد براف انتاران مک موافقتله یدفرتوان مودا سرت فادک ادندا راج احمد هندق منکحکن اتق فادک انقدا راج احمد یغبرنام راج عالی دغن فتران یغبرنام راج حایمه شهدان ددالم حال ایت مک تفکو بسر فون داتله کریو کران ملاواتی فادک نندان یدفرتوان ریو بهارو بالیق درغد فرغ ایت سرت اد سوات حال یغدمشوارتن دغن رشیدین ریو مک برجماراله یدفرتوان مودا سرت تفکو بسر سرت رشیدین ریو فد فکرجان یفته دفریواه دان لاکي یغ اکندفریواه ستاه ایت مک تفکو بسر فون براغت ککریسون کمدين بالیق قول کریو لالوله منتا هندق براستریکن فترا فادک ندا ایت یدفرتوان یغبرنام راج فاطمه ایت مک دبریه اوله یدفرتوان مودا لالو دکهویتکن تفکو بسر ایت دغن راج فاطمه اقبیل لفس مندی ۲ مک راج عالی اتق راج احمد

علوم پرا لاهن ۲ لاکي سده برماتي ۲ ين خبرن سبله ريو اتق داتوه شهيدار ماتي
 شهدان اد سجورس اي برچاکف ۲ ايت مک ايئون برموهنله باليق لالو برسما
 برلاير مک ددالم تباد پراف هاري مک تياله کسيغافورا قد حال کفل تفت
 راج احمد ايت لالو دلاوه کريمون قد هاري رايو مک قد هاري ايتوله کريمون
 اله خبرن کمدين مک داتوه خبر کداره مفتاکن راج احمد سده تورن دري حاج
 اداله اي ددالم کفل بواير ايت مک تورناه سيد ياسين منتو ائکو سيد محمد
 زين القدسي مک برجمقاله اي دشن راج احمد لالوله برسلامن ۲ مک راج احمد
 فون برتابکن خبر سيغافورا فرکادوهن دکريمون مک برخبرله سيد ياسين مان ۲
 يقدغرون ادفون سقرت فرخبران اورغ اتق داتوه بندار ماتي ايت مک يات
 دوستا سئورغ فون تباد يغ ماتي هپاله چينا کريمون سئورغ سهاچ يغ ماتي
 ادفون سبله يقدفرتوان سات اد جوک يغ ماتي دان يغ لوک سقرت امبو اولو
 دان يغ لوک سقرت انجي عبدالصمد اتق سواواتغ ليکک کمدين داتغ قول
 داهيغ روغکي اتق تشکوغ عبدالرحمن مفادف فادک نندان راج احمد لالوله
 اي برخير حال ديرين سرت اورغ ۲ تاوه بلاغا تباد سئورغ يغ ماسوه سبب
 فکرچان ايت سده ساله قد فراتوران دانلاکي فون بمبوه فرکارا فرغ ايت بوکنن
 سبنون کهندق يقدفرتوان سات هپاله سات ۲ هونر استرين سرت تشکو يحيي فون
 مقصود يقدفرتوان اوله يقدفرتوان سات ايت شهدان ستاه ساسي درقد برچاکف ۲
 ايت مک داهيغ روغکي سرت سيد ياسين فون نايکه کداره کمدين مک داتغ
 قول انجي سايمان دسوره اوله يقدفرتوان سات مهيلاکن فادک ايهندان راج
 احمد کران هندق برجمقاله مک راج احمد فون ترديماله سجورس ددالم برفيکر ۲
 کمدين جوابن ساي عذور تباداله داتغ مفادف قد ماس اين ننتيله قد هاري
 يغلارينه جک اد عمر بوله جوک ساي مفادف کران وقتو اين ساي تاه فنيغ
 کفلا سبب ترلالو لام ددالم لاوه ماینکن ساي هارفکن معاف دان امفون جوک
 شهدان بيرله سيد عبدالله منتو ساي سرت اتق ساي سسي عالي گنتي ساي
 مفادف يقدفرتوان ايت ستله ايت مک سيد عبدالله فون نايکه برسام ۲
 راج عالي دان انجي سايمان ايت مک اقبيل تيبا کفد يقدفرتوان سات مک
 برتهاله اي کفد سيد عبدالله کشان مان ايه مت تيدق نايک مک جواب انجي
 سايمان فادک ايهندا ايت کريغ هولو مک اينه فادک ادندا کدوا دسوره
 مفادف کباوه دولي ستله يقدفرتوان سات مندغر سبه انجي سايمان ايت مک
 برلينغ ۲ له اير متان سلالو چوچر مناعيس کمدين مک دفرجاموله سيد عبدالله دان
 راج علي ايت اوله يقدفرتوان سات ستله ايت راج علي سرت سيد عبدالله فون
 برموهنله تورن منداقتکن راج احمد ايت مک اقبيل سده سيد عبدالله سرت راج
 علي ايت تورن مک کفل فون بمبوشکر ساوه لالوله برلاير کريو مک اقبيل سمي
 ماسوه کسات لوبم برجمقاله اورغ باليق درقد فرغ کريمون يات راج حسين
 اتق يقدفرتوان ريو سرت انجي صفر مک نايکه راج حسين ايت ککفل برجمقاله

ايت برخبرله اي كنان فادك ككندا يقدفرتوان مودا تغه برفرغ دغن فادك
 انقندا يقدفرتوان سات دكريون ستله راج احمد مندغر خبر ايت مك ايئون
 تركجوة مك كنان كلد حاج ۲ همب توا يشرسام دغندي ايت بايكله سگرا -ان ۲
 كفل اورغيغ هندق لكس كيسفاثورا چاريه كيت هندق سگرا باليق كروي تباد
 اوسهله كيت نايك كداره لاكي فنده سهاجه درقد بريك اين مك حاج
 عبدالجمل سرت سيد عبدالله فون سگرا له منمبغ فركي كفل ۲ يقدفرتوان بوهن
 قولو قينغ ايت .

شهدان كات صاحب الحكايت

سكتيك لاكي مك انجي . عبدالرحمن ملاك فون تورنله نيت هندق مهاجق راج
 احمد ايت نايك كداره كرومهن مك اقبيل برجمقا راج احمد ايت كنان
 سيلاكته نايك كداره جواب راج احمد صبرله دهولو ساي لاكي منتيكن سيد
 عبدالله سبتر شهدان ددالم تغه برخبر ۲ ايت مك داتغله سورهن درقد يقدفرتوان
 سرت ائكو فترى منداقتكن راج احمد سرت اد مياوا واغ تيك ريو رشكيت
 بر كيريم كفل راج احمد ايت بارغكالي واغ يداواوا فركي حاج ايت سده
 هابس نمان سورهن ايت محمد صالح مك اقبيل برجمقاله اين ايت كمدين
 درقد منچيوم كاكي راج احمد ايت مك اي فون برخبرله كنان فادك ككندا
 يقدفرتوان تغه برفرغ دغن فادك انقندا يقدفرتوان سلت دانلاكي فادك ككندا
 راج ادريس سده مفكت ددالم رتیه جنازه من دباوا كروي دمقامكن ديوكيت دان
 انقندا راج سليمان تله مفكت جوگ ستله راج احمد مندغر كن فادك ككندان
 راج ادريس سده هيلغ ايت مك ايئون مناغيسله دغن تاغيس يغات ساغت
 اد سكتيك سيد عبدالله فون داتغله مك كنان اد سده كفل اورغ هندق
 كروي لاكي دوا هاري نام نخودان شيخ بوازي جواب راج احمد بايكله تباد
 اوسهله كيت فنده كداره لاكي فنده ككفل سهاجه كيت دان جك سيد عبدالله
 هندق نايك كداره برجمقا يقدفرتوان قدح نايكله دهولو دانلاكي سي علي
 جك ائكو هندق كداره برجمقا بيني ائكو فركيه دهولو ايسو لكس ۲ تورن
 مك اقبيل سيد عبدالله سرت راج علي مندغر سبدا ايهندان ايت مك ايئون نايكله
 كداره راج علي برمالمله دداره كران اي اد بينين دغولو قينغ وقتو سيشكه هندق
 نايك حاج دهولو ايت شهدان اقبيل همغير اكن برلاير مك تورنله اي ككفل
 مك راج احمد ايتقون برلايرله دش شيخ عثمان يقديم داتنه جاوا شهدان برلاير
 ايتقون همغيرله دغن سلاشور مك برجمقاله دغن سكوتور دري سيفاثورا مك اغين
 فون ماتي مك براپوتله كفل دغن سكوتور ايت فرلاهن ۲ لالوله بردكت ۲ مك
 اداله معلم سكوتور ايت نمان انجي . مومين ملاك فراتقكن بوگيس مك اقبيل
 اي مليهت بايق اورغ حاج ايت مك ايئون منورنكن سكوچين بردايوغ كفل
 كفل بوازي ايت مك اقبيل تيبا نايكله اي مفادف راج احمد ايت لالو كنان
 فادك ككندا يقدفرتوان مودا تغه برفرغ دغن فادك انقندا يمتوان سات دكريون

يغدثرتوان مودا سمقي كقولو كريمون لالو برفرغ مك دبتو قول اوله توان رشيدين ريو يأت سبواه سكونر فرغ مك برفرغله لكوم لكم دكريمون ايت ددالم براف هاري تباد جوگ برالا هن مك يغدثرتوان مودا قون مشوارته دغن رشيدين هندق دفتنس دري سبله دارتن دنايكنن دغن سدادو دغن اورغ ۲ ريو دان قتران يغبهرنام راج عبدالرحمن دسورهن برفرغ دلاوة مك اقبيل ساسيله موافقتن ايت مك براثكتله يغدثرتوان مودا سرت رشيدين ريو سرت راج ۲ سكلين دان اورغ بر ۲۸ ميمتس جالن دارة دبالكغ كويون مك هاري قون هوحن لبس سكتيك ايت مك يغدثرتوان سرت رشيدين ريو سرت سدادون ايتقون تيباله كتفي كويون مك دبديل اوله سدادون ايت دغن سناقغ كدالم كويون ايت سرت ماسو لالوله برامو ددالم كويون ايت مك اورغ ۲ كويون ايتقون باقله يغ ماتي دان لاريله برتوران ۲ كلوار دري كويون دان انجي عبدالصمد اتق سيواتغ ليكك قون لوكاله دلاريكن اورغ ۲۸ مك الهله كويون ايت دات اوله يغدثرتوان مودا مك تيفكلله ساتو كويون لاكي شهدان فته مادو راج بوكيس قون داتقله ككريمون اكن ممبتو يغدثرتوان مودا ايت مك منتاله اي هندق ملهكر كويون ساتو لاكي ايت مك اقبيل هاري سده مالم مك لاريله سيد عقيل ايت باليق كسيقاوورا سرت دغن سكل فراهو ۲۸ ادقون تفكو يحيا سده ميمغ اي كسيقاوورا كتان هندق ماختياركن بنتو دان اوبت بديل قون كورغ دمكينله دالهن شهدان ادقون اتق راج ۲ يغ فركي برسما ۲ يغدثرتوان مودا فرغ كريمون ايت فترام راج عبدالرحمن قترا يغدثرتوان يغ كهراون كدوا راج قاسيم كتيك راج حسين كامفت راج يوسف دان منتون شورغ برنام راج حسين دان شورغ لاكي منتون جوگ برنام سيد مصطفى ادقون اتق الهكو سيد محمد زين القدسي فترام سيد حسين تفكو ابراغ يأت منتو يغدثرتوان جوگ كدوا سيد هاشيم تفكو نوغ ادقون ايفر ۲ يغدثرتوان مودا يأت راج اسمعيل دان راج جعفر ادقون راج ملايون يأت تفكو محمود سودارا تفكو يحيا يغ سبله يغدثرتوان سلت ايت دان تفكو محمود يغ سبله يغدثرتوان ريو ادقون اورغ بر ۲۸ اد سنوان سفرت داتو شهندار دانلايش دان بايق لاكي بايك ۲ فراقكن تباداله اكو سيوتكن دسيني كران هندق مقبيل سمقتن ادان.

شهدان مك ساسيله فكرجان فرغ كريمون ايت مك يغدثرتوان مودا قون براثكتله باليق كروي جانن اوغر بورو دان تفكلكن دهولو دكريمون راج عبدالرحمن كمدين راج عبدالرحمن قون باليق قول كروي تيفكلله راج قاسيم منوئكو قولو كريمون ايت ادان.

القصة

مك ترسبوتله فركتان راج احمد سودارا يغدثرتوان مودا راج جعفر يغبهرلاير دري تكري مكه المشرفه ايت مك ددالم تباد براف انتاران مك سمقيله اي كقولو قينغ مك اقبيل تيبا تورنله شورغ برنام انجي لمبق اتق امام سلاغور مقادف راج احمد

القصة

سٺ برسپوتله ڦرڪٽان نگر ڀي
سبرمول

ادڻون يڏڦرتوان مودا راج جعفر سڦنڪالڻ سوداراڻ راج احمد ايت

ڦرڪي حاج ڪمڪا المشرفه مڪ ايلون مشوارتله دڻن رشيدڀن ڀيو يايت توان ايلوة سرت ڦادڪ ڪڪندا اڻڪو سيد محمد زين القدسي ڦڊ ڦرڪڙان يڏڦرتوان سات ملاوي ڦرپناسن يڱ سده دڦرتسڪن اوله اڻڪريس دان هلندا ايت مڪ يڏڦرتوان سات تباد جوا مهيرو ڦرپناسن ايت دسورهپاله اورغ ۲ يايت سيد عقيل ممبوڪ تيمه ۲ دڦولو ڪريمون ايت دمڪين لاکي سراه ريڱي ڦٽتا ڦٽت دايوڱ ڪاله ڦڊ تمڦت ۲ يڱ همغير دڻن ڦولو ڪريمون ايت سڦرت اوڱر پورو دان ڪندور دان تمڦت ۲ رعيت ڦول سڦرت مورده دان سوڪي مڪ لاکي دڦرواة سڦرت تتڪل ماس اي ددالم ڀيو مڪ بيراف ڪالي يڏڦرتوان مودا ممبري سورة دان نصيحت ملاڱڻن درڦڊ ملاڪوڪن ڦرپناسن ايت مڪ تباد جوڪ دڦردوليڪڻن هڦڪ سيد عقيل ممبواتله اي رومه دڦولو ڪريمون سرت مشڦولڪن چينا ۲ دان اورغ ۲ ملايو يڱ مڦڪالي تيمه ۲ دڦولو ڪريمون ايت مڪ ايتله جادي ڦوڪو ڦرڪلاهين دان ڦرپنتاهن دان برڦرغ انتارا ڪدوان ادان.

شهدان ڪات صاحب الحڪايت

مڪ مشوارتله يڏڦرتوان مودا دڻن رشيدڀن ڀيو توان ايلوة سرت اڻڪو سيد محمد زين القدسي سرت اورغ ۲ ددالم ڀيو مڪ ڪڦوتسن مشوارتن ايت مهيرو ڪڪندا اڻڪو سيد ڦرڪي منچاچق بنديرا دڦولو ڪريمون ايت مڪ ڦرڪياه اڻڪو سيد ايت برسما ۲ ڦترا يڏڦرتوان يڱبرنام راج عبدالرحمن سرت داتو ڦڦڪاوا دان داتو شهداد دان راج اسمعيل سودارا استري يڏڦرتوان دان اورغ بايڪن ۲ انجي ۲ ابراهيم دان انجي ۲ شمس الدين دان انجي ۲ احمد دانلاين مڪ اڦيل سمڦي دڪريمون مڪ اڻڪو سيد ڦون منديرينڪله بنديرا هيمم برتڦڪو ڦوتيه ايتڦون سده هابس تيمو ۲ اڻڪو سيد دڻن ممبري سورة ڪڦڊ يڏڦرتوان سات سرت ممبري نصيحت ڪڦڊ وڪيل يڏڦرتوان سات ايت يايت سيد عقيل مڪ اڦيل ساسي اڻڪو سيد ڦون باليقه ڪريو اداله يڏڦرتسڪلڪڻن منوڱڪو بنديرا ايت يايت ساتو اورغ ۲ بوڪيس برنام وا ڦواس سرت اورڱن دوا تيمڪ باس اورغ مڪ اداله سڦنڪالڻ اڻڪو سيد ايت باليق ڪريو مڪ وا ڦواس ايت ڦون دهاو اوله سيد عقيل دان بنديرا ڦون دتڱن مڪ وا ڦواس ايتڦون باليقه ڪريو مڪ دڦرمعامڪنپيه ڪڦڊ يڏڦرتوان مودا سرت رشيدڀن ڀيو مڪ مارهله ڪدوان ايت مڪ لالوله يڏڦرتوان مودا برسيف الت ڦراڱڻن مڪ اڦيل سده مستعيب براڱڪتله يڏڦرتوان مودا دڻن ڪاڦڪاڦن ڦرغ مڪ اداله سيد عقيل سدهله اي سيف ممبوة ڪويو دان مهاڦور ڦنچاچين اداله يڱ بسره دڱندي ايت راج اندوة دان تڱڪو يحيا اڦيل

ایت ادفون شریف یحیا قد ماس ایت اداله ای ددالم نگرې بدار تغه برمشواره
دشن کفال ۲ ددالم نگرې بدار ایت هندق کمصیر شهدان ادفون راج احمد اقبیل
سیخ ایسوه قد هاری جمعت مک ماسوله ای برسام ۲ شیخ احمد کدالم کوتا
بدار فرکی سمیهیغ کسجدن مک برجمقاله ای دشن شریف یحیا ایت ددالم
مسجد مک لالوله برجمقا قول دشن سید محمد عطاس ایت سده ماسوه جادی
جوا ۲ شریف یحیا ایت دمعامکنیه کغد شریف یحیا اد ساتو انق راج فیهق
جاوی دنکری ریو سته درقد صحابت بفاش مک شریف ایتفون مبریه امان کغد

راج احمد سرت سکل قافله یغ برسام ۲ دغندی ایت مک اقبیل راج احمد ایت
بالیق کغد خیمه مک دسورهپاه بیراف بایق عشر بدوی منجکای سکل خیمه ۲
ایت سرت دفاشکن المی هفک سمیغ سرت ایسوه دسورهن برجالن سراي
کشان جاشنه خواطر ۲ اکن بدوی ۲ یغ مرومق ۲ ایت مک برجالنه راج احمد دشن
سکل قافله ایت دشن امان تیاد سسوات یغ دناکوتی هفک سمیه ماسوه کدالم
کوتا مدینه مک لالوله زیاره کغد قبور رسول الله صلی الله علیه وسم کمدين زیاره
کباع کغد سکل صحابت کمدين زیاره قول کجیل احد کغد قبور مام رسول الله
صلی الله علیه وسم یایت سیدنا حمزه یغ شاهی قد جبل احد ایت کمدين
زیاره ای کغد سکل تمفت ۲ یغ دزیارهکن اورغ ۲ سته ساسی مک راج احمد
فون ممبلی ساتو کبون دوقفکنش کغد انق چوچو شیخ سمان شهدان اد کیرا ۲
سباس هاری ددالم مدینه ایت مک بالیقاله راج احمد ایت کمکه المشرقه مک
اقبیل سمیغ کمکه مک راج احمد فون ممبلی رومه وقف دوا بواه یغ سبواه
دوقفکنش کغد شیخ اسمعیل کمدين اخر ۲ برفنده کغد مفتی شافعی دان یغ
سبواه دوکیاکن کغد شیخ محمد صالح اخر ۲ برفنده جوک کغد مفتی شافعی
اکن نظرن سته ایت وقتو حاج فون سمیه مک راج احمد حاجیه دان عمره له
دان وقوفه دعره برسام ۲ سکل حاج ۲ یغ داتغ درقد فیهق سکلیایغ دنیا درقد
درقد اورغ اسلام دان طوافه دان ساعیه کمدين درقد ملمقر جمراه دمینا مک
ماسوله کدالم مکه دان تحلیلله سرت ممکي سربانله کمدين مک راج احمد فون
ممبلی ساتو خوش تمفت تانه ممبواه رومه وقف دمینا مک دوکیاکن کغد شیخ احمد
مشفق دفر بوتیله رومه وقف دسیتو شهدان اقبیل سلسی درقد سکل فکر جان ایت
مک راج احمد فون تورنله بالیق کجاوی مک مفتترله سکل مشایخ ۲ ددالم نگرې
مکه ایت هفک سمیغ کجده مک لالوله نایک بریک ترکی نام نخودان سید
محمد علی ممبوا سبيله کوروغ جوک مک لالوله برلایر کنکری جاوی دمکینه
حالت ایت

شهدان کات صاحب الحکایت

اداله راج احمد اینله مولا ۲ انق راج ریو دان لیفک یغ فرکی حاج تیاد سسورغ
دهولو درقدان سثوله ۲ ایاله یغ مولا ۲ ممبوک فتنو راج ۲ ریو فرکی حاج ادا.

دغن جمنڻ سنديري ڏي ڪمبولن شهدان تياد براءِ لمان دلاوة مڪ سميئه اي
 ڪجده يآيت ڏي دلائن باس هاريبولن شعبان ڏي هجرة سنه ۱۲۴۳ مڪ نايلڪه
 راج احمد ايت ڪداره مڪ داتقله سڪل شيخ ۲ اورغ مغالو ۲ ڪن راج احمد ايت
 ايت داتغ ڪران مريڪيت سده تاهو اڪن راج احمد ايت هندق فرڪي حاج ڏي
 تاهن ايت دان اداله يقداتغ ايت يآيت شيخ اسمعيل دان شيخ احمد مشغ
 دان سورهن شيخ داود مڪ ماسيغ ۲ شيخ ايت هندق مبابوا راج احمد ايت ڪرومهن
 ددالم حال ايت مڪ ڪڏ شيخ احمد مشغله راج احمد سوڪ سبب جماله درڦد
 هب توا يآيت اي ڦرائڪن بويڪس يغ امٽ ڦوله جوڪ مڪ نايله راج احمد
 ايت ڪمڪه المشرفه دباوا اوله شيخ احمد ايت سرت ماماڪي ڪاين احرام مڪ اڻيل
 سمي ڪمڪه المشرفه مڪ طواف سعيه سلسي درڦد طواف ساعي ايت تحليل له
 مڪ دودڦله اي ددالم رومه شيخ احمد شغ ايت مڪ داتقله مشايخ ۲ مڪه ايت
 برجما ۲ ڪمدين فرڪيله اي ڪرومه مفتي شافعي ڪمدين سلسي برجما ايت
 مڪ تنقله اي دالم مڪه المشرفه منتيڪن هندق ڪمدينه المنواره اڪن زياره ڪڏ
 رسول الله صلي الله عليه وسلم هپاله منتيڪن لفس رمضان سهاج مڪ ددالم حال
 ايت نڪري مڪه المشرفه ڦون برگادوه يقامت بسر ڦول يآيت شريف يحييا راج
 مڪه المشرفه ايت ميمونه ڦول ساتو شريف قرابتن جوڪ شريف شمبر نماڻ
 دپونهن ايت ددالم مسجد الحرام مڪ مندعواله سڪل قرابتن يغ سبله ڦول برسام ۲
 وڪيل سلطان محمود خان راج اسطميول اداله نام باشه ايت احمد باشه اتق
 سودارا محمد علي باشه راج مصر ڪران اي ايت وڪيل سلطان محمود خان منجڪائي
 حرمين ايت مڪ ددالم ايت برگادوهله باشه ايت دغن شريف يحييا سمرت سده
 هندق برڦرغ روڻان مڪ ڪوساهنله سڪل علما ۲ دان مفتي ۲ دان سڪل اورغ
 بسر ۲ ددالم نڪري مڪه المشرفه ايت مڪ ددالم حال ايت مڪ شريف ايتڦون
 لفسله ڪلوار درڦد نڪري مڪه لالوله ڪبدار مڦولڪن ۲ رعيت تنتران درڦد بدوي
 يڦيرڦوله ۲ لقسا ايت مڪ تياداله امان جالن ۲ اورغ ۲ فرڪي داتغ ڪمدينه ايت
 شهدان مڪ ددالم حال ايت ڪوساهنله راج احمد ايت ڪران اي هندق ڪمدينه
 تياد امان جالن مڪ اڻيل سلسي بولن رمضان موافقتله راج احمد ايت دغن سڪل
 مشايخ ۲ ددالم نڪري مڪه ايت سڦاي دافت جالن بوله فرڪي ڪمدينه مڪ دغن
 تقدير الله تعاليٰ مڪ دافتله اي جالن بوله فرڪي ڪمدينه ايت يآيت برسام ۲ دغن
 بپراف قافله يغ هندق ڪمدينه ايت ڪيرا ۲ له دوا ريبو انت مڪ فرڪيله راج
 احمد ايت برسام شيخ احمد مشغ ايت دغن سڪل جماعهن مڪ ددالم فرجلانن
 ايت مڪ سڪل قافله ايتڦون سدياله مڦيسي سناڦغ ڦيستولن دان مان تمٽ
 دتاڪوتي دپويڪن سناڦغ ترڪادغ ۲ اد جوڪ قافله يڦترڦنجيل ۲ برڦرغ دغن
 بدوي سڦنجغ ۲ جالن اد يغ ڪنا رمڦس اد يغ ڪچورين مڪ تياد براءِ هاري
 برجالن سميئه ڪنڪري بدار مڪ قافله ايت برهنتيله ميمنتغ خيمه دلوار ڪوتا بدار

عبدالواهب کامت انجي. محمد صالح انق گورو يقدفرتوان مودا راج جعفر
مجاجي فرآن دترغکانو کليم انجي. ابوبکر کانم انجي. قاسيم کتوجه انجي.
محمود کدلافن محمد انق انجي. معمر کسميان احمد انق انجي. معمر ايت
جوک کسقوله ساتو لبي جاوا يغ فرهباکنديري کفد راج احمد ايت نمان لبي
اسمعیل شهدان تياد براف انتارآن راج احمد ايت دلاوة مک سميده کفولو فينغ
مک داتقاله سيد هاشيم مغالو ۲ کن راج احمد ايت سرت انجي. عبدالرحمن ملاک
مک دباواله اوله سيد هاشيم ايت کرومهن لالو دبرين ساتو رومه دان اد تيمه ۲
راج احمد ايت سديکيت ۲ دتريما فيوتغ ۲ اي دسيقاوورا سيد هاشيمه منجوالکن
سرت دکشولکنيله واغن دسراهنکن کفد راج احمد ايت کمدين درقد ايت داتغ
قول انجي. نوراتي بکس کنديق يقدفرتوان سلاغور يغ اد انقن برنام راج
حميده مک داتقاله اي پردوا برانق مپيلاکن راج احمد ايت ديم کرومهن کنان
فادک انقدا اين ساغته هارغن قاوس اشکو سيلوم لاکی براغثک هندق ديم
برسام ۲ کران فادک فون تياد براف لاکی کران فادک ککندا يقدفرتوان سلاغور
فون سده مفکت ماینکن قاوس اشکوله گنتي ايهدا فادک انقدا اين ستله راج
احمد مندغر کات انجي. نوراتي ايت مک راج احمد فون ترسپوم جوابن اکو سکن
اکن سيد هاشيم سده دلتقکن درومه اين کلوار قول تياد ساتو سبب تياداله
اکو سدق بگيتو اکن تنافي اکو براولغ ۲ سهاجه ددالم سهارى دوا اين سيلوم
اکو برلاير دان بير سي علي سهاج ديم برسام ۲ اديقن درومه اشکو ستاه انجي.
نوراتي مندغر کات راج احمد ايت مک ايغون برموهنه باليق لالو دباواں راج
علي ايت کرومهن ددالم کریتا برسما ۲ مک دغايهاراکنيله راج علي ايت ماکن
مينوم برسما ۲ دغن انقن راج حميده ايت سبکيان عادة اورغ دغن سانق
سوداراں کمدين درقد ايت يقدفرتوان قدح فون مپيلاکن راج احمد ايت کاستان
دامپيان دغن دوا بواه کریتا مک فرکیله راج ايت برجقا يقدفرتوان قدح سرت
دفرجامون ماکن مينوم دفرمایاکن ستله ايت راج احمد فون باليق کرومهن
کمدين يقدفرتوان قدح فون مپوره مغنتر مکانن کاون ۲ براس بهارو سراتس گنتغ
دان کربو شیکور کمدين برجقا اي کفد راج احمد مک راج احمد فون مهديکن
دي سبيله سکين کمدين مبري هديه قول يقدفرتوان قدح کفد راج احمد ايت ساتو
جم کيرا ۲ هرک سراتس رگيت يأت جم يفته لام ماسن دان کمدين درقد ايت
مک اد ساتو توان سيد نمان سيد زين عیدروس فرانقکن کوبو يأت سودارا يفتوا
کفد سيد مصطفى منتاله کفد راج احمد هندق برينينکن انجي. نراتي ايت مک
دبريله اوله راج احمد لالوله دنکاحکنن سيد زين ايت دغن انجي. نراتي شهدان
ددالم تياد براف انتارآن مک راج احمد فون برلايرله کجده مپيوا کفل ترکی
برنام فلوک دان گفتن برنام حسين دسيوا اوله راج احمد سباه کوروغ کفل
ايت سکيرا ۲ بوله تملت دوا باس اورغ دان بوله مفکتوغ بواين سرت چوکف

القصة

مک ترسبوتله فرکتان اروغ بلاوا یغبرفرغ دغن رشیدین یغ اله لاری ای کسیفافور
مک دیمله ای دسیغافورا مک ددالم حال ایت یغدفرتوان مودا فون برمشوارته
دغن رشیدین ریو منتاً کغد کبرنور جندرال بتاوی مدهمدهن سقای بوله
دامقونکنش کران ای ایت جمله قوم قرابت یغدفرتوان مودا جوک مک دامقونکنله
اوله کبرنور جندرال مک اروغ بلاوا ایتقون داتقله کریو مفادف یغدفرتوان مودا
سرت رشیدین ریو ستله ایت مک اروغ بلاوا فون دبریلله اوله کبرمنت کاجی
لیم راتس روفیا تمباک کمدین اد اتق شورغ فرمقوان یغ برنام داهیغ فچوغا
دکھوینکن اوله یغدفرتوان مودا دغن فتران یغبرنام راج حسین بتاف عاده راج ۲
نکاح کهوین مک تنقله اروغ بلاوا ایت ددالم ریو دان بوکیس ۲ فون برکمقوله
کفدان سدیگیت ۲ کمدین مک افکو فوان سلاغور فون ممبری ای شورغ کندیق
نمان سی فاتم کمدین فرکی قول ای کلیفک مک برکندیق قول ای اکن شورغ
انق بوکیس نمان سیح کمدین درفد ایت جاتوعله ساکیت ککلیان ۲ مک براوبهله
حالت سھاری ۲ هفک ماتین فد ماس یغدفرتوان مودا راج عبدالرحمن ادان.

شھدان کمالی فون چترا راج احمد سودارا یغدفرتوان مودا راج جعفر
ایت مک افیل فد ماس یغلایش قول مک فرکیله قول راج احمد ایت کسیفافورا
مک مغتزله داتو فکاکوا احمد دان حاج داود دان مھب تواتن مک افیل
سمی کسیفافورا مفادقله راج احمد ایت اکن فادک انتقدا یغدفرتوان سات
برجمقا ان برسلان ۲ ستله ایت مک راج احمد فون برجمقا قول دغن شھندار
سیغافورا ایت دکات ۲ اورغ نمان مستری سامی مک دفرملیا کنبه سرت دفرجامون
ماکن ۲ فنان مینوم دغن سندیرینه ملان ۲ کن لاکي استری ستله ایت مک راج
احمد فون داتقله کفل تومقاشن کقولو فینغ یایت کفل سید هاشیم نخودان اورغ
مفس نمان حس بدوی مک برلایرله وای احمد ایت کقولو فینغ دان سکل اورغ
بر ۲ دان اورغ ۲ تو ۲ یغ مغتتر ایتقون بالیقله کریو سوان.

سبرمول

اداله یغ فرکی برسما ۲ راج احمد ایت شورغ اتق برنام راج علی دان شورغ
منتتوت برنام سید عبدالله اتق افکو سید محمد زین القدسی دان شورغ لاکي
اتق یغ باوم بالغ نمان سید حامد دان اداله بکلن فرکی ایت واغ یغ بکلن
اوله فادک ککندان افکو فتری سقوله ریو رغیکت دان جملهن سرت واغ راج
احمد ایت سندیری کیرا ۲ امقت بلس ریو رغیکت سوان مودال فرکی ایت
ادفون اورغ ۲ راج احمد یغ دباوان برسما ۲ فرکی حاج ایت فرتام حطیب
عبدالرحمن فکاوی نکری ریو کدوا بلال عبدالله فکاوی نکری ریو فد فیهق راج
ادریس کتیک حاج عبدالجمل اتق اورغ عالم ددالم ریو ایت یایت حاج

اغکریس دان بهسا هلندا کمترین برجامو فول درومه کس حاج منتارام دان
سکل اتق ۲ ملایو دان فرانکن بو کیس یغ دساراغ ایت داتقله ملاوة راج احمد
سرت اد ممباوا هدیه علی قدرن شهدان تیاد براف لمان ددالم سماراغ ایت
مک راج احمد فون برلایرله دري سماراغ ایت میوسور کتیمور مک اقبیل سملی
دکت دغن جقارا مک اتق راج احمد یغبرنام راج علی ایت کنا فیاکیت هاوا
موتنه بیراق همگیر تیاد هارغ اکن هیدوفن مک سوسهله راج احمد ایت مک
لالو سیفکه دجقارا ممبلی خرندا کران فیکرانن جکلو ماتمی جوک دلاوة هندق
دباوا بالیق کریو جوک مک دغن تقدیر الله تعالی سرت خرندا ایت تورن مک
راج علی ایفون سبوهله درفد فیاکیتن مک سلالو بلایر کجوانا مک اقبیل تیا
کجوانا مک تورنله کفتن ملایو بشا اورغ مفکاسر دان تورن جوک بو کیس ۲
یغدم دجوانا ایت سفرت واً لاو دانلایش میلاکن نایک کداره دان بکارور
ککل هلندا یغدمجوانا ایت برجمفاله ای دغن راج احمد ایت داجقن کدالم کوتان
سبب ای سده جادی اتق اغکت راج ادریس سودارا راج احمد ایت کونن جادی
دفرملیاکنهله راج احمد ایت ادان.

شهدان کات صاحب الحکایت

مک تیاد براف لمان راج احمد ایت ددالم نکری جوانا سرت سده برمووات براس
مک برلایرله راج احمد ایت بالیق کریو مک سیفکه ای دلشک مفادق بکندا
سلطان عبدالرحمن شاه مک کفد ساتو هاری تورنله بکندا سلطان عبدالرحمن
لاکی استری کفد کیچی فادک ایهندا ایت راج احمد سرت برجاموله اکن
فادک انقندا ایت راج انتیه مقمیلله بارغ ۲ فادک ایهندا ایت سفرت فنی
جقارا یغ کچیل ۲ ایت اد سکودی دان کاین باتیک سماراغ بکیتو جوک دغن
تیاد هرک کران سده عاده راج ۲ سبله ریو دان لیفک اقبیل ایهندا ۲۱ اتو
ککندا ۲۱ ادندا ۲۱ بهارو داتغ دري تمقت یغ جاوه ۲ مک جک اد ممباوا بارغ ۲
یغ فاتوة دامیلن تیاد منجادی هرک خصوصا فول سفرت سلطان عبدالرحمن
دان راج انتیه ایت یایت فکک اتق سوداراله کفد راج احمد ایت دمکینه
ادان مک کمترین درفد ایت براغکتله سلطان عبدالرحمن لاکی استری کداره
کاستانن شهدان ددالم تیاد براف لمان مک راج احمد فون برموهنله کفد
فادک انقندا سلطان عبدالرحمن فرکی حاج مک دبرکن اوله بکندا سلطان
عبدالرحمن کران اورغ هندق ممبایر ندرن دان فرضن مک برلایرله راج احمد
ایت کریو مک اقبیل تیا کریو برکس ۲ له مک لالو برلایر کسغافورا منجاری ۲
ککل تمبغ کتکری عرب مک مفتترله فادک ککندا اغکو فتری سرت داتو
شهیندار عبدالله هفک سملی کونشاس سملی برماین ۲ دسیتو مک ککل عرب فون
لسله برلایر مک تیاداله جادی راج احمد فرکی قد ماس ایت.

سید عالی نشان برجمقا راج احمد ایت کتاش توان رشیدین میلیکن اشکو نایک
 کداره مک راج احمد فون نایکله سرت انقند۲۱ سکلین مک اقبیل تپیا کرومه
 رشیدین مک رشیدین فون کلوار فنتون لالو مپمبوه تاغن راج احمد ایت دباوان
 ماسوه کدالم رومهن سرت انقند۲۱ ماسیغ ۲ دودق قد کرسین سرت دجامون
 دغن ففانن دان ایر تیه کمترین کتاش راج احمد ادقون سفرت سوره کبرنور
 جندرال ایت ساي تپاد برانی متریمان دسینی بایکله راج احمد سندیری فرکی
 دبتاوی مک جواب راج احمد ساي این ترلالو سوسه برلایر برالبیق ۲ نیت هاتی
 ساي هندق مپوسول کتیمور کمترین برالبیق قول کباره منجادی ترلالو سوسه
 دان براف بایق روگی کمترین منجواب قول رشیدین ایت بتول اکنتتافی اد
 ساتو جالن یغ موده ایت کیچی راج احمد تیغل کدسینی دهولو اتو دسوره
 مپوسور کتیمور دان راج احمد بوله ساي هنتر دغن کریتا فوس سبتیر بوله سغی
 دبتاوی ادقون درقد فیحق بلنجان جالغن راج احمد سوسه ۲ ساتو دویت تپاد
 کلوار درقد راج احمد ساي کلوار سموان پیراف اورغ راج احمد هندق باوا
 اورغ بوله ساي کلوارکن بلنجان مک جواب راج احمد یغ ساي برلایر کجاوا
 این بوکتن مپاوا اوتوسن سقدرکن مپاوا فرکیمرین سهاج دان سده جوک
 سودارا ساي یغدفتون ریو برمشواره دغن رشیدین ریو کتاش دمان جاته نگر۲
 تانه جاوا بوله دسراهن سوره این کغد رشیدین شهدان اقبیل رشیدین سماراغ
 مندغر کات راج احمد ایت مک ایفون تردیم سجورس کمترین کتاش فیکر ساي
 بایک جوک راج احمد فرکی کتباوی برجالن دارة بوله مایهت ۲ جالن سبله
 دارة دان نگر۲ یغددارة ترلالو باکوس بوله سمبیل برماین ۲ ستله راج احمد
 مندغر کات رشیدین ایت مک راج احمد فون برتمبه ۲له سوسهن کمترین جواون
 فیکران توان رشیدین بتول اکنتتافی یغ ساي برلایر این تپاد حاجت هندق
 برماین ۲ لاکي کران ساي هندق برداگ منجاری ۲ بانجا هندق فرکی حاج
 تپاد بوله ساي لیفهن لاکي ساي هارث کغد توان رشیدین جوا سقای بوله
 تولغ ریفتکن این فرکارا شهدان ستله رشیدین ایت مندغر فرکتان راج احمد
 ایت مک ایفون تردیم سجورس برفیکر روفاث کمترین کتاش تپاد افله اکنتتافی
 ساي منتا راج احمد تاروه تندتا تاغن فرمنتان راج احمد سندیری هندق سگرا
 مپوسور کتیمور کران عنر بر جک فرکی کتباوی سبب راج احمد هندق لکس ۲
 فرکی حاج مک جواب راج احمد بایکله پواتله توان رشیدین سوره ننتی ساي
 بوله تاروهکن تندتا تاغن کمترین مک رشیدین فون ممواتله سورتن سندیری کغد
 کبرنور جندرال بتاوی مپتاکن حال احوال دغن راج احمد ایت کمترین راج
 احمد فون مبری تندتا تاغن ستله ساسی راج احمد فون منتا بالیق لالوله برسم ۲
 بردیری برفکغ تاغن مبری سلامت تیغل دان برلایر مک اقبیل ساسی راج
 احمد فون کوارله درقد رومه رشیدین ایت لالو سیفکه برجامو ۲ برسام ۲ دقانی
 تربای یایت ساتو اتق راج جاوا یغ فندی بهسا عرب دان بگکال دان

کریمون ایت دکلوارکن تیمه ۲۰ دان بیراف یغدفرتوان مودا مبري سورة دان
سوره مپوره مهتاکن حال احوال فریتاسن ایت مک تباد جوک یغدفرتوان سات
مفیکوه مک ایتاه سبب جادی فوکوه فرکلاهین دان فرکادوهن انتارا یغ دفرتوان
مودا راج جعفر ریو دشن سلطان حسین یغدفرتوان سات مک مک ماسوله قول
فیبق کبرمنت هاندا مفکین بسرله جادین مک بر بچاراله سدیکی ۲ دهرلو بری
مبري سورة اداځ.

القصة

مک ترسبوتله فرکتان سودارا یغدفرتوان مودا یایت راج احمد مک ادااله فد کتیک
ساکیت بالیق دری بتاوی ایت مک ایقون بر نذر جک سمبوه فهاکتش سده واجب
بر تیمه ۲ واجبله ای فرکی حاج مک اثیل سده سمبوه فهاکتش قولغ سدیکالا مک
ایقون بر موهناه کفد فادک ککندا یغدفرتوان سرت فادک ککندا اځکو فتری مک
جواب فادک ککندا اځکو فتری بایکله اځکو فرکی منجاری بانجا ۲ دهولو فرکی
برلایر کتانه جاوا دان فادک ککندا یغدفرتوان فون بر تیته جوک بایکله دباوا
کیچی یغذبلی ایت اف کوناځ دیم ۲ سهاج جواځ بایکله مک اځکو فتریله مبري
مودال دان یغدفرتوان مودا مبري کیچی مک راج احمد فون برلایرله کتانه جاوا
دان ادااله یغبرسما ۲ دغندی ایت انقش یغبرنام راج علی دان انق سوداراځ یغبرنام
راج محمد انق یغدفرتوان دان منتون شورغ یایت سید عبدالله اځکو انق اځکو
سید محمد زین القدسی دان اورغ کباپکن یایت خطیب عبدالرحمن انق همب
توا بلال گریوا شورغ دان ادااله دفربواتن جراکن اورغ بوکیس نماځ کورو میوغ
مک اثیل مستعجب فد فکر جان برلایر ایت مک راج احمد فون برلایرله کتانه جاوا
سرت اد جوک ممباوا سورة یغدفرتوان مودا کفد کبر نور جندرال بتاوی بوکن سورة
اوتوسن هپاله سورة ۲ برکیریم سهاج سده جوک دمشوارتن دشن رشیدین ریو
حال سورة ایت دمان ۲ راج احمد سیفکه بوله دسراهن کفد رشیدین شهدان
تیاد براف لماځ راج احمد دجالن مک سمقیله کنکری سماراغ مک نایکله
جراکن راج احمد اورغ بوکیس ایت ممباوا فشن فشن دان سورة یغ کفد
کبرنور جندرال ایت کفد شهندار مک اثیل دلپت اوله شهندار سورة کفد
کبرنور جندرال ایت مک لالوله دباواځ کفد رشیدین مک اثیل دلپت اوله
رشیدین فشن دان علامتن سورة ایت مک کات رشیدین لو جراکن تورن دکیچی
ننتی دبالکځ کوا سوره ساتو اورغ مقبیل راج احمد ایت کداره لو تیدق تاهو
ساتو اف اورغ فداکځ مک تورنله وا کورو ایت بر خبر کفد راج احمد مک اثیل
راج احمد مندر خبر وا کورو ایت مک کوساهنله کران فرکین ایت برنیاک
مک مشوارتله راج احمد ایت دشن فادک انقدا سید عبدالله بکیمان ۲ یغدجوابکن
ایسوه شهدان مک اثیل سمقیله کایسوقکن هارین داتقله انچی علی نماځ
اصلن اورغ دری لیفک سده بریننی دسماراغ سرت ساتو اورغ بځال

مك برلايرله ائگو سید ایت کیتاوی برسام ۲ ققولو هب راج ایت دان ادفون
 انقن یقبرسام ۲ دغندی ایت یأیت سید عبدالله ائگو ائغه دان منتون سید عبدالله
 جوک نماں یأیت ائگو هیتم دان ساتو داتو ۲ مات ۲ دان بوکئن مات ۲ اویس
 یأیت مات ۲ یقبرکرج دباوه شهبندار نماں مات ۲ یوسف مک برجقاله ائگو سید
 ایت دغن کبرنور جندرال بتاوی اکن کداتغن ایت دان مقصودن یقدرتیهکن
 اوله سلطان عبدالرحمن سرت یقدرتوان ریو قد فکرجان فرخبران اورغ ۲ دان
 فکرجان فرمفق ۲ مک ایناه ققولو هب راج دباوا مقادف سقای مفاکو دان اقرار
 سندیری قد منجاری جالن مهافوسکن فرمفق ۲ ایت شهدان سکل فرمعلومن ائگو
 سید ایت سموان دتریم اوله کبرنور جندرال هیاله درقد فیهق فرخبران اورغ ۲
 ایت باوم لاکی دجوابن ماینکن ننتی دبالکغ شهدان تیاد براف هاری ائگو
 سید قون بالیق کایغک دان کریو کمدين تیاد براف انتاران مک دانقاه کریو
 اوتوسن سورهن کبرنور جندرال بتاوی یأیت ساتو اورغ مودا یغ یردیق تنان
 توان ائگلیبیک مک برجقاله ای دغن یقدرتوان مودا دان ایاله یغ برخبر ۲
 انتارا کبرمنت ائگریس دغن کبرمنت هلندا سده موافت فریهکن تانه ۲ دباوه
 اغین انتارا سلطان حسین دغن سلطان عبدالرحمن یأیت ماسیغ ۲ اد فربتاسن
 یأیت مان ۲ فیهق تانه ملاو دسبه کائن کفل انجیمان فرکی کجینا یأیت
 بهاکین کبرمنت هلندا دان مان ۲ یغسبه کبرین حق بهاکین کبرمنت ائگریس
 ادفون جوهر فیهق لغسه درقد بهاکین سلطان عبدالرحمن دان لاکی داتغ
 ائگلیبیک ایناه بهارو نایک حاصیل ریو یغ قولغ کغد یقدرتوان مودا کمدين
 تیاد براف انتاران مک ائگلیبیک قون بالیق کیتاوی مک دهنتر دغن فنحاجب
 ریو ایت کمنتو کمدين بهاروله بلایر ای کیتاوی دان تیاد براف انتاران مک
 ایقون ساکیت لالو مانی دبتاوی شهدان ادفون قولو کریمون دان قولو بورو مک
 ترماسوله کغد فیهق فرنتاهن سلطان عبدالرحمن سرت یقدرتوان مودا ریو
 مک ددالم حال ایت یقدرتوان سات سلطان حسین سرت تمکوغ دان انق بواهن
 سرت اورغ ۲ ماسیه جوک دفرواتن سقرت عاده لام یأیت ماس یقدرتوان سات
 لاکی دربو برسام ۲ یقدرتوان مودا ریو کران قد ماس ایت انتارا یقدرتوان
 مودا دغن یقدرتوان سات سیکیمان جالن عاده اورغ ۲ دغن انق بواهن استیموا
 قول یقدرتوان مودا ایت فثکت ایه سودارا سفوق کغد یقدرتوان سات دمکین
 جوک تمکوغ انق سودارا دوا قوفو کغد یقدرتوان ریو فیهق سبه بوکیس
 لاکی منجادی منتو سوداران قول مک تیاداله جادی بجارا له کورغ سدیکی
 انتارا اورغ ۲ انق برانق شهدان افبیل سده جادی دوا راج قد ساتو کراجان
 دان سده دفرتسکن قول اوله دوا کبرمنت هلندا سرت ائگریس مک تیاداله
 یقدرتوان مودا ماهو لاکی سقرت جالن یفته سده مک یقدرتوان سات تیاد
 جوک مهیراو حال احوال ایت ماسیه جوک لاکی منجالتکن فرنتهن قد فربتاسن
 سبه ریو ایت سقرت فتنأ سراه ربی دایوغ کاله هثک دسورهن بوک قولو

مودا سرت تفکو بسر ایت سرت دکت لالو نایک سموان راج ۲ ایت مک
بروپیله قول تمبور سجورس کمدين بروپی قول میوسیک مک برجاموله ماکن
مینوم ققانن ۲ دان موسیک قون بروپی جوک سینتر بروپی سینتر برهنتی
هفک ساسی ماکن مینوم ایت شهدان ادقون کفل ۲ ثرغ قد هاری ایت قنوهله
مماسغ بندیرا کمدين درقد ساسی ماکن مینوم ایت مک یقدفرتوان مودا سرت
تفکو بسر قون براغکتله نایک کداره دهنتر اوله راج لاوه دغن سکوجین مک
بروپیله مریم هفک تبا یقدفرتوان سرت تفکو بسر کداره بهارو برهنتی دان
سکوجی ایقون بالیقله ککفلان شهدان مک ددالم دوا تیک هاری مک راج لاوه
قون برلایرله کبتاوی دان تیاد براف انتارا مک بکندا سلطان عبدالرحمن
براغکتله بالیق کلیفک سرت فادک انقندا تفکو بسر ممباوا استری مک دهنتر
اوله یقدفرتوان مودا سمفی کلیفک مک افین سده سلسی یقدفرتوان بسر سلطان
عبدالرحمن نایک کاستان مک یقدفرتوان مودا قون برلایرله بالیق کریو مک
تمله دان سمقرناله قد فکرچان کراجان بکندا سلطان عبدالرحمن ایت مک
تنقله ای ددالم نگری لیفک دان یقدفرتوان مودا ددالم نگری ریو.

شهدان کات صاحب الحکایات

کمدين درقد ایت مشاورتله یقدفرتوان سرت ائگو سید محمد زین القدسی سرت
ادندا ۲۱ دان اورغ بسر ۲ سکاین ستله ایت کمدين درقد سده مپوره داتو
شهیندار عبدالله مندیریکن بندیرا دجوهر مک سدهله قوکی داتو شهیندار ایت
کجوهر مندیریکن بندیرا ایت ستله ایت ایقون بالیق کریو دان سکل اورغ ۲
جوهر قون سدهله برهداف کریو مک ددالم حال ایت یقدفرتوان سات سرت داتو
تفکو غ عبدالرحمن ملاکوکن جوک اکن قرنتهن ددالم جوهر سفرت جالن عاده
سهای ۲ تتکل ماس یقدفرتوان سیات لاکي برسام ۲ یقدفرتوان مودا ددالم ریو
ماس بلوم دکلر اوله ائگریس سلطان حسین دمکینله جوک دفرواتن مک ددالم
حال ایت بایقله داتغ قوخران درقد فیق سیفاقورا مفتاکن راج ائگریس هندق
ممهکیکن تانه ۲ کراجان جوهر انتارا سلطان حسین دغن سلطان عبدالرحمن
کونن مک برفتجاغنه قوخران ایت شهدان دری کران اینله متجادی یقدفرتوان
موافت دغن ائگو سید محمد زین القدسی اکن مپوره ائگو سید ایت سکالی لاکي
کبتاوی سرت هندق منجاری جالن سفای یوله هابس قوتمق ۲ یغ کلوادر دری
فیق لیفک سفرت اورغ ۲ سکاتق دان ثما دانلایش دمکین لاکي درقد فیق
ریو سفرت کالغ دان موروه دان سوکی دان قکاک دانلایش مک دافناه کمواقتن
ایت اکندباوا جوک کفال رعیت یغ بسر ۲ سکل سفرت ققولو ممب راج دمقر
کبتاوی سفای دی مفاکو سندی ری مان ۲ یقدسفاکاکش کمدين اقبیل سده فوتسه
مشوارتن ایت مک ائگو سید قون برلایرله کلیفک مفادف بکندا سلطان
عبدالرحمن شاه ممقرملمکن کمواقتن ائگو سید دغن یقدفرتوان مودا ایت مک
دبترکنله اوله سلطان عبدالرحمن شاه مک اقبیل سمفی وقتو ساعت یغ بایک

اغكو ٢٥ يأت راج ادریس كمدين راج عبدالرحمن فترا يقدفرتوان مودا كمدين بهاروله سكل هاندا ٢١ يقدتنجوغفینغ یفبوكن اورغ فرغن ادقون انق راج ٢ یغ ممباوا جوانن ایت اداله بردیری براتور کیری کائن سفکسان ایت دان سكل اورغ بایك ٢ یغ ممباوا لمبیغ دان یقتیاد ممباوا لمبیغ سموان بردیری دتانه نیاد شورغ یغ نایك کبالی ایت دان قد قسین بالی یقدسبله کیری ایت نوبت کراجان دان یقدسبله کائن موسیک هاندا مك افیل سده مستعیب فراتوران ایت مك بردیریه راج لاوه مقمیل ساتو قدغ کراجان یغرهولو فنجغ دان ساتو رنتی یأت سایف سنداغ مك لالو دکت ای بردیری قد سفکسان ایت دان بکندا سلطان عبدالرحمن فون بردیریه فول مك یقدفرتوان ریو سرت رشیدین ریو فون سرت سکینش بردیریه ستله ایت مك راج لاوه فون مغنجومکن قدغ سرت سایف سنداغ ایت کقد بکندا سلطان عبدالرحمن مك لالو دسموه اوله سلطان عبدالرحمن دغن تاغیس مک راج لاوه فون ترجغ ٢ حیران مك اغكو سید محمد زین القدسی فون سکراله دکت راج لاوه ایت سهوم ٢ برخبر کقد راج لاوه کئان مناغیس ایت سبب ای ترکنفکن ایهندان دمکینه عاده راج ملایو مک راج لاوه فون مقشکو ٢٠ تیک کالی دان یغ دفرتوان ریو سرت تفکو بر فون مناغیس جوک برمول ادقون بوی لفظ راج لاوه ممولفکن کراجان کقد بکندا سلطان عبدالرحمن ایت دمکین بوی کیت سبب بناخ راج لاوه وکیل جندرال بتاوی درقد فیق کبرمنت راج هاندا میراهکن کراجان ریو دان لیفک دان جوهر دان فیهغ دغن سكل تعاق دایرهن کقد ناغن سلطان عبدالرحمن شاه کمدين دتریاکنه کئان توان سلطان عبدالرحمن شاه مک برسوره فول سكل هاندا ٢١ مقات هوری ٢ تیک کالی شهدان ستله ایت نوبت فون بریویه سجورس کمدين برهنتی مک موسیک فون بریویی فول ستله ایت دودقه ماسیغ ٢ قد کرسی مک ایدغن فون داغکته دان ادقون قلاين ٢ فرستاقن بکندا سرت راج لاوه ایت یأت اغكو ایراغ سرت سید مصطفی مک سنتقله راج ٢ سرت اورغ بر ٢ هاندا ایت افیل ساسی درقد سنتف ایت مک تورناه کسین بالی یغ مقادف کسلانن ایت مک باریس هاندا فون برمانته دهافن بالی ایت سبنتر بریویی میوسیک سبنتر برمانن ٢ باریس سدادو دارة دان سدادو لاوه مقاجوکن فرغ مک ملیهته سكل راج ٢ دان اورغ بر ٢ ایت دان سكل مریم دلاوه دان دارة فون بریویه باکیکن عظمت بویش نکری ریو قد هاری ایت شهدان افیل ساسیه درقد حال یقدمکین ایت مک سكل اورغ ٢ بر هاندا سرت اورغ بر ٢ فیق ملایو دان یوکیس دان انق راج ٢ سکین کمالیه ماسیغ ٢ کرومهن شهدان هابسه فکرچان ایت کمدين درقد ایت مک براغکته فول یقدفرتوان مودا سرت تفکو بر سرت اغكو سید محمد زین القدسی سرت انق راج سکین دفرسیلاکن اوله راج لاوه تورن ماکن مینوم ککقلان یأت دامیلان دغن سکوجین دری لاوه مک افیل همگیر کقد کقل ایت مریم فون بریویه مهموه یقدفرتوان

اي كليفك برجمقا بندان كمدین سكراله اي بالیق كریو شهدان رشیدین ریو
فون داتقه ملاوة بگندا سلطان عبدالرحمن ایت سرت یقدرتوان مودا ایت ستله
ساسی ممبری سلامت ۲ داتغ ایت مك رشیدین فون بالیقله مك یقدرتوان مودا
فون برکمله مپیكن سكل الت فركاكس فكرجان منتیكن كراجان داتغ دری
ملاك دان سكل فراهو ۲ كاهكافن برلا بواهه دفیفت سموان ادان.

شهدان كات صاحب الحكایت

افیل سده تنقله بگندا سلطان عبدالرحمن ددالم نكری ریو مك ددالم تیاد پراف
انتاران مك داتقله سبواه كفل فرغ دری ملاك یغداغ ایت راج لاوة سرت
كماریس کران مباواكن كراجان بگندا سلطان عبدالرحمن مك افیل تیا ای
دلاوة فیفت مك مماسفه ای مریم مك دسموة قول دری دارة سبکیان بایق بدیان
جوك كمدین ایفون نایك كتنبو غشیغ مك برجمقاله راج لاوة دان كماریس
ایت دش یقدرتوان مودا سرت اشكو سید محمد زین القدسی مك برمشوارتا-
قد فكرجان مولفكن كراجان ایت دان مپراهكن دی كقد سلطان عبدالرحمن
شاه مك افیل ساسیله دان فوتسه مشوارتن مك یقدرتوان مودا فون مپورهله
داتوه شهندار عبدالله مندیریكن بندیرا دنكری جوهر مك فركیله داتوه شهندار
كنكری جوهر افیل سمفی ای كجوهر ددیریكنیله بندیرا دنكری جوهر ایت
كمدین ایفون بالیقله كریو كمدین یقدرتوان مودا فون مپیكنه اكن بالی روغ
سری دگنتوغ ۲ تابیر لایث ۲ دان داتوركین سفكان دان كرسی هفك فتوه بالی
ایت كمدین مك بركمفولاه سكل اورغ ۲ كدالم سموان دان داتوركناه جوا
جواتن ۲ درفد فیهق انق راج ۲ دان اورغ بایك ۲ ماسیغ ۲ دغن جواتن مك
افیل سده مستعیب سكاپن ایت مك راج لاوة فون داتقله كفیفت سرت دش
سكل اورغ بسر ۲۰ دارة لاوة دباواپاه كراجان ایت نایك كدارة دان راج لاوة
سرت كماریس ایت فون نایكه كاتس اوسوغن فراقكن ایت مك برجالناه
دغن سكل بوین ۲ اداله یغ مقفلای اوسوغن ایت راج ادیس شهدان افیل
تیا اوسوغن ایت كبالی روغ مك دلتقكنیله كراجان ایت داتس میجا دتودغ
دغن بندیرا جوهر منتیكن بگندا سلطان عبدالرحمن تورن مك سكتیك لاکی
بگندا سلطان عبدالرحمن فون تورناه دایریفكن دغن سكل جواتن انق راج ۲
مك افیل تیا كبالی مك بردیریه سكل هاند ۲۱ ایت ممبری حرمت دان راج
لاوة فون مخین تاغن سلطان عبدالرحمن لالوله ددودفكن داتس سفكان مك
براتوره كیری كانن سفكان بیراف جواتن ادفون سباه كانن نایك كبالی
داتس سری بالی ایت یایت سكل هاند ۲۱ دان یغ همفیر دغن سفكان ایت
راج لاوة دان كماریس دان رشیدین ریو دان کرنیل كفل فرغ دان کرنیل
کیچی فرغ كمدین سكل اوفسیر ۲۰ اد فون یغدسبه كیری نایك داتس سری بالی
ایت یایت یقدرتوان مودا یغ همفیر دغن سفكان ایت كمدین تفكو بسر كمدین

فون مپوره کلوارکن اوبت ۲ مریم یستله دایسیئ ایت جادی تیاد تفکو بسر ایت دافت حرمت فولغ ستله ایت مک یغدفرتوان مودا فون براغکتله نایک کداره دایر یفکن اوله انقدا سرت اورغ بایک ۲ سکلین مک برجمقاله یغدفرتوان مودا دغن فادک انقدا بکندا سلطان عبدالرحمن برچاکف ۲ سجورس مک یغدفرتوان فون فرکیله برجمقا دغن انجی. مریم کمدین درفد ایت بهاروله برجمقا دغن یغدفرتوان ترغکانو مک اقبیل سلسی درفد برجمقان ایت دودقله یغدفرتوان مودا برسما ۲ فادک انقدا بکندا یغدفرتوان بسر سلطان عبدالرحمن شاه ایت.

سیرمول

ادفون کیچی فرغ ایت اقبیل سده لغس یغدفرتوان مودا نایک کداره ایت مک فد مالمن کناله ای فاته هللنتر فد تیغ اگوغن مک فاتهله تیغ ایت مک فد فاکمی ۲ هاری نایکله اوفسیرن منجاری کایو سرت دافت کایو ایت مک لالوله دگنتیین تیغ فاته ایت ستله ایت مک ایفون برلایرله بالیق کنکری ریو ادفون یغدفرتوان مودا فندهله کفد فراهو بله سمفک سرت ممباوا کندیقن فرانکتن جینا یقیرنام انجی. خدیجه مک تیاد پراف انتاران مک داتو. بندهارا فهغ داتقله کترغکانو ایت مک برجمقاله ای دغن یغدفرتوان مودا سرت بکندا یغدفرتوان بسر سلطان عبدالرحمن مک موافقتله یغدفرتوان مودا سرت داتو. بندهارا فد فکرجان ممباوا فادک انقدا بکندا یغدفرتوان بسر ایت بالیق کریو مک اقبیل سلسی درفد موافقت ایت مک بکندا سلطان عبدالرحمن فون منتاً دیریه کفد یغدفرتوان ترغکانو دمکینلاکی یغدفرتوان مودا سرت داتو. بندهرا منتاً دیریه کفد یغدفرتوان ترغکانو اکن کلوار دری ترغکانو بالیق کریو ادفون تفکو بسر محمد سدهله برفترا دغن استریئ تفکو تیه ایت سنورغ لاکمی ۲ دنماکن راج محمود فد کنیک یغدفرتوان مقمبیل سلطان عبدالرحمن عمرن بهارو امقت فوله هاری مک تفکو بسر فون ممباوا جوگاله اکن استریئ ایت کنکری لیفک مک دلکسکن اوله یغدفرتوان ترغکانو اکن فترا دباوا اوله سوامین ایت شهدان اقبیل سمقیله فد وقتو ساعت یغ بایک مک براغکتله بکندا سلطان عبدالرحمن سرت فادک ایهندا یغدفرتوان مودا سرت داتو. بندهارا تن علی سرت فادک انقدا تفکو بسر ممباوا استریئ تفکو تیه برلایر دری ترغکانو بالیق کریو ادفون داتو. بندهارا فهغ سیفکله ای دنکری فهغ ادفون اشکاتن بکندا سلطان عبدالرحمن سرت یغدفرتوان مودا سلالوله برلایر کریو ادفون بایق اشکاتن ایت کیرا ۲ سراتس بواه لبه مک اقبیل تیبا کتنجوغ هوبن داتقله اورغ ۲ مهبوه دری ریو یایت فترا یغدفرتوان مودا یغ کهاران یغ برنام راج عبدالرحمن دان راج علی ادفون درفد فیهق رشیدین ریو یایت شهیندارن یقیرنام بورکان مک تیباله بکندا سلطان عبدالرحمن دقولو قیفت مک دفرسیلاکله اوله یغدفرتوان نایک کاستانن دان یغدفرتوان مودا فون فندهله ککدوغ قوتیه تللی لاوه ادفون تفکو بسر سلالوله

اورغ دان فنجغ كيچين دوا فوله ساتو دفا دان مريم سميلان سبله فنجغ مريم
 انه هستا دان براه ثلورون دلافن قاون دان اد تمبور سرويشن شهدان كيچي
 ايتله يغ دفرتنهكن اوله گبرنور جندرال بارون فندير كفيل اكن تمغت يقدفرتوان
 مودا فرگي كترغكانو مقمبيل بكندا سلطان عبدالرحمن دباوا باليق كروي مك
 اقبيل سمغي ساعتن يغ بايك براغكتله يقدفرتون مودا كترغكانو دغن كيچي
 فرغ ايت ادفون بريك ريو ياييت نمغت كنديق يقدفرتوان مودا اداله يغ مباوان
 داتو. شهبندار عبدالله دان سثورغ فترا يقدفرتوان مودا يغيرنام راج محمود دان
 اد لاکي دوا تيك بواه فراهو يغ مقبريغ ياييت فراهو يفسر ۲ ادفون يغ برسم ۲
 يقدفرتوان مودا ددالم كيچي فرغ ايت انق راجان تيك اورغ فترام راج جمع
 فترا يقدفرتوان سنديري كدوا راج علي انق سوداران فترا راج احمد كننيك
 منتون يغيرنام سيد مصطفى ادفون اورغ بايك ۲ فرانقن فترام انجي. جاوا
 كدوا انجي. عبدالرحمن كننيك انجي. احمد كامغت انجي. محمد كايم انجي.
 ابراهيم انق داتو. شهبندار كانم انجي. جعفر كتوجه حامد ادفون همب ۲ راجن
 فترام فا عصر كدوا ابراهيم كننيك سي احمد كامغت سي حكمت كايم سي مامت
 بسر هيدوغ دان سثورغ انق اورغ. بايك جوگ مفيكوه راج علي نما انجي.
 عبدالله انق انجي. ابوبكر شهدان ستله ايت تباد براه لمان برلاير ايت مك
 سمغله ككوالا نكري ترغكانو مك ماسغله مريم سكيليف كيچي ايت مك عظمتله
 بويسن كوالا ترغكانو ايت مك دسمبوتله قول دري دارة سباق ايت جوگ كمدين
 تمقاله سكوچي برلاير منوجو كيچي فرغ ايت ماماكي بنديرا كوئيغ مك دتپان
 اوله كرنيل سياف يغ تورن ايت مك جواب يقدفرتوان تفكو بسر فترا بكندا
 سلطان عبدالرحمن يغ باكل كتنين مك كرنيل فون مپوره مقسي مريم سرت
 همغير دكت مك دفاستكهيله مريم ايت اكن ميمبوه دان مبري حرمت كغد تفكو
 بسر ستله ايت تفكو بسر فون تيباله كغد كيچي ايت لالوله دسمبوه تاغن تفكو
 بسر ايت دغن حرمت مك نايقله تفكو بسر بركرسي دودق برسم ۲ فادك ندا
 يقدفرتوان مودا دان برچاكف ۲ قول دغن كرنيل ايت سجورس دان تنكل هاييس
 ماسغ مريم ميمبوه تفكو بسر ايت مك دسوره اوله كرنيل لاکي مريم ايت دچادغكن
 مبري حرمت باليق.

شهدان كات صاحب الحكايت

اداله تفكو بسر تورن ككيچي ايت تباد قول برباجو جادي سكل اوفسير ۲ ايت
 برتان فرلاهن ۲ كغد انق راج ۲ يقدودق دباوه كلادقن ايت كران اد ساتو اوفسير
 يقدريس سبب ساله ملاون كرنيلان بر كلاهي جادي دتوت اوله كرنيل هغك
 سمغي كترغكانو نما دمان ايتله يغيرتان كتان اف سبب ايت راج تباد ماماكي
 باجو تباد حرمت كغد توان كرنيل ننتي توان كرنيل ايت بالس تديق حرمت
 قول شهدان سكتيك لاکي مك تفكو بسر فون هندق نايك اداره مك كرنيل

براف لمان دجالن مك تيباله دكولا ريو مك نايكاه اورغ مبري تاهو كغد
 سودارا ۲۱ن يأت يقدفرتوان مودا دان راج ادريس دان اغكو فتري دان اغكو سر
 دان اغكو سلاغور مك كمقرله سكل راج ۲ ايت مندرغ خبر فادك ادندا بكندا
 ايت ساكيت ساغت مك تورنله يقدفرتوان مودا سرت راج ادريس دان داتو.
 شهنبدار عبدالله دان سيد عبدالله منتتو دان راج علي افن دان راج عبدالرحمن
 فترا يقدفرتوان دانلاين ۲ن درقد افن راج ۲ دان اورغ ۲۱ن مك اقبيل سمغي
 ككيچي برجمله سكاينن دغن راج احمد ايت قد حال تغه ساغت دمغ سرت
 دغن كورس مك سودارا ۲۱ن فون مناغيسله مك راج احمد فون برخبرله كغد.
 يقدفرتوان مودا حال احوال دان ساغت بايق تريما كاسيه كغد گبرنور جندرال
 تباد مريكنن دي درقد بانقن هفك ساكيتن دغن سورهن انتر كغد اورغ ۲ن
 سرت ديكلكتن دغن سچوكو فون درقد واغ دان ماكن مكانن هفك بورغ مرفاتي
 فون ديكلكتن دان بواين يغ اكن مشفكت اورغ هر كاڻ تيك راتس روفيا دبرين
 جوگ دان برخبر قول بلا فليهارا سید عمر ايت دداره دان دلاوه مك جواب
 يقدفرتوان مودا جاغنه اغكو سوسه ۲ اكو بالس جوگ بودي اورغيغ برواة بايك
 كغد اغكو ايت مك دباواله اوله يقدفرتوان مودا نايك كداره مك داتغه قول
 سورهن فادك ككندا بكندا اغكو فتري كغد يقدفرتوان منتا باواكن كدالم جوگ
 كغدان مك لالوله دباوا اوله يقدفرتوان مودا اكن فادك ادندا راج احمد ايت
 كاستان اغكو فتري دسناله دقليهاراكن مك براولغه سودارا ۲۱ن تيف ۲ هاري
 كدالم دان حبيب شيخ سرت اغكو سيد فون براولغه مليهت ۲ راج احمد ايت
 دمكين لاكي راج ادريس حاضره تيف ۲ هاري سيغ مالم دان رشيدن ريو توان
 رسو داتغ جوگ سلالو كمدين يقدفرتوان فون برتته كغد داتو. شهنبدار تيتهن
 كامي سده مملي ميمغ سي احمد داتغ دري بتاوي كامي ليهت تباد بر باجو روفان
 ايناه تعبيرن شهدان براف كالي سده بر كلباران اورغ ۲ دقولو فيفت ايت مفتاكن
 راج احمد ايت سده هيلغ درقد ساغت ساكيتن ايت كمدين تباد قول ساتو اف.

شهدان كات صاحب الحكايت

ددالم ايت دغن تقدير الله تعالى داتس هيبان تباد براف هاري اداله دكر نياكنن
 راج احمد ايتفون عافيتله مك يقدفرتوان مودا فون ساغته سوكان مك لالوله
 دنكاكتن سيد عمر ايت دغن افن سودارا ۲۱ن يأت توان شريفه بشا بنت يحيى
 فترا سودارا ۲۱ن اغكو فيرق شهدان كمدين درقد ايت مك يقدفرتوان مودا فون
 برمشوار تاه كغد رشيدن ريو اكن براشكت كترشگانو اكن مقبيل سلطان
 عبدالرحمن شاه مك قوتله موافقتن ايت اد ساتو كيچي فرغ كبرمنت نمان
 ورستيك دان كرنيلن برنام فادفير دان تيك اوفسرن سئورغ نمان هورستير
 دان سئورغ نمان دمان دان سئورغ نمان فارهوفن تيك جوغكرن يأت فغليما
 سمغنن جمه اورغ فوتيهن سراتوس دوا قوله اورغ دان اورغ جاوان تيك قوله

لالوله دامبيل اوله کبرنور جندرال قول سفرت فراهو راج احمد ايت مك ددالم
حال ايت اشکو سيد فون منتاله هندق باليق کريو مک دبترکن اوله کبرنور
جندرال ايت اي هندق باليق کريو ايت دان دتومفککن دغن ساتو کفل فرغ يغ
بهارو داتغ دري ايروقه نماڻ دولفين مريمن دوا لافيس مک برلايرله اشکو سيد
ايت باليق کريو دغن کفل فرغ ايت برسما ۲ ساتو هاندا جادي جرو بهسان يآيت
اشکليک سودارا اشکليک يغ دبناوي ايت فد حال اشکو سيد ايت ددالم
ساکيت مات قول مک تياد براف لماڻ اي دلاوة سمييله اي کليک مک نايقه
اشکو سيد ايت کداره دان کفل فرغ ايتفون برلايرله .

شهدان کات صاحب الحکايات

مک داتغله راج ملاک ترمين تيسين برمشواره دغن يقدفرتوان مودا مک لالو
مقبيل کراچان جوهر کفد تاغن اشکو فتري دغن مصلحت يغ فاتوة دکتاکن
کفد راج ۲ فرمقون مک دباوان کراچان ايت کنکري ملاک شهدان اذفون اشکو
سيد اقبيل سبوه درفد ساکيت مانع ايت مک ايفون کريوله مک اقبيل تيبا کريو
لالو موافقت دان مشواره فد فکرچان هندق مقبيل بکندا سلطان عبدالرحمن
دترغکانو کران سده اد فپورهن کفد يقدفرتوان مودا مک تتغله موافقت ايت اکن
مپوره فاذک اذندا راج احمد منجادي اوتوسن کيتاوي سکالي لاکي فد فکرچان
مقبيل سلطان عبدالرحمن کترغکانو سرت منچاري فراهو يغ فاتوة اکن تمقت
سلطان ايت مک اقبيل سلسيله موافقتن ايت مک فرکيله راج احمد ايت کيتاوي
مپيوا کيچي سيد احمد حبشي مک تياد براف لماڻ اي برلاير ايت مک سمييله
اي کيتاوي مک دتريماله اوله کبرنور جندرال بتاوي سفرت يفتله سده جوک
مک تياد براف لماڻ ددالم نگرې بتاوي ايت سلسيله سکل يقدمقصودکن مک
لالوله مياي سبواه کيچي دغن فرتولغن جندرال ايت دغن هرک سمييلن ريپو
روفيه مک اقبيل سلسي درفد يقدحاجتکن ايت مک راج احمد فون منتاله هندق
باليق کريو کفد کبرنور جندرال مک داذبنکيله مک ددالم فد کتيک برکمس ۲
هندق باليق ايت مک راج احمد فون جاته ساکيت دم يفتلغت مک اداله دثرواته
راج احمد نغودا کيچي ايت ساتو اورغ عرب مسقط نماڻ شيخ خليفه دان راج
احمد فرکي يغ کمدين اين تياد ممباوا انق ۲ همب سهاج سفرت عصر دان فغايما
بمين دانلاين مک گسوساهنه مريکثيت مک ددالم حال ايت دباوان جوک
باليق کريو دان اشکليک فون دسوره اوله کبرنور جندرال مفتتر سفي کيچي
اد ساتو توان سيد عمر نماڻ يآيت توان بلسا عرب برکتنل ۲ لن دغن راج احمد
ايت ددالم بتاوي تتکال راج احمد ايت فرکي براولم ۲ مقاجي علمو فلکيه کفد
شيخ عبدالرحمن مصري ددالم بتاوي ايت مک ايفون تياد سفي هاتي مليهتکن راج
احمد ايت ساکيت ددالم کيچي ايت مک ايفون ميکوته برسما ۲ راج احمد ايت
دري بتاوي کريو دان ايله يغ ممبلا راج احمد ساکيت زيت دلاوة شهدان تياد

فول اي برجمقا كغد گبرنور جندرال سنديري بر بچارا درفد ساتو بچارا كغد ساتو
بچارا مك حاصيله سكل يقد مقصود كنن اولهن ايت مك هپاله يغ تيفكل لاكي مان ۲
يغ بلوم هابس اجتهاد دغن يقد فرتوان مودا ريو ايتله سهاج يفتكل اداڻ.

شهران كات صاحب الحكايت

اد كيرا ۲ تيك بولن اڭكو سيد سرت راج احمد ددالم نكري بتاوي مك بايقله
اورغن ساكيت دان ماتي كنا فهاكيت بتاوي اد يغ ماتي ساكيت فرة اد يغ ماتي
دم دان اتق راج احمد يقيرنام راج محمد دان راج علي ايتقون ساكيتله
دان گنديق راج احمد فون ماتيله فول مك كوساعنله راج احمد ايت ممفكيكر كنن
مك سلالوله اي مشواره دغن فادك ككندا اڭكو سيد فد مپكر كنن باليق كرو
سبب سوسه مايهتكن اتق ۲ ن ساكيت ايت مك بر بچاراله راج احمد سرت اڭكو
سيد ايت هندق منتا كغد گبرنور جندرال باليق دهولو مك موافقتله كدوان
دغن اڭكلييك مك دبتركنه اوله اڭكلييك لالوله دفر معامكنن كغد گبرنور
جندرال مك دبتركن اوله گبرنور جندرال كمدين گبرنور جندرال فون مفاجقه
فركي كيوكور دهولو مك فركيله گبرنور جندرال ايت كيوكور دهولو كمدين اڭكو
سيد سرت راج احمد دان اتق ۲ راج ايتقون مقيرفله دري بلاكغ مك افيل
سفي كيوكور برماين ۲ دسان سينتر كمدين باليقله كيتاوي مك اڭكو سيد فون
فركيله زياره راتا ۲ كغد رومه اورغ بسر ۲ بتاوي ايت كمدين اڭكو سيد فون
برينينكن ساتو توان شريفه اتق بتاوي شهران ادفون اتق راج احمد يقيرنام
راج محمد ايت مفكين سهار مفكين برت ساكيتن مك دقتور فون سلالوله
مليه ۲ دان ميري اوبت مك تباد جوگ سمبوه مك راج احمد هندق باليقله
كرو دهولو مك دبتركن اوله گبرنور جندرال لالو دسيوان كفل نخودان برنام
سيد ابو بكر مك برلايله راج احمد سرت فادك اتقندا ۲ فترا يقد فرتوان سرت
دغن فادك اتقندا يقدوا اورغ يغ سالت ساكيت مك تبادله تر باوا لاكي فراهون
باليق كرو سبب اورغن بايق ماتي مك دامبيل اوله گبرنور جندرال فراهو راج
احمد ايت دبائرن سريو رڭكيت دان اداله فراهو ايت دبليڻ دري فقيران شريف
حسن فليمغ امث راتس رڭكيت دان كاكف سيواه جادي بايقله اوتوڭن
شهران فلايران راج احمد تباد براڻ لمان مك سميله كليفك مك اتقن يقيرنام
راج محمد ايتقون ماتيله تيغكلله اتقن يقيرنام راج علي ايت هيدوڤ سرت
سمبوه درفد فهاكيتن مك راج احمد فون لالوله كرو برجمقا فادك ككندا بگندا
يقد فرتوان مودا راج جعفر برخبركن فركارا حال احوال فكر جانن برسام ۲ اڭكو
سيد زين القدسي ددالم بتاوي ايت مك دودفله اڭكو جعفر يمتوان مودا ايت
منتينكن فادك ككندا اڭكو سيد ايت سبرمول ادفون اڭكو سيد محمد زين القدسي
سلفكالن راج احمد ايت باليق كرو مك ماتيله فول اتقن شورغ يقيرنام سيد
حسن دان فراهو كنايقكن گاجه ايتقون تباد جوگ تر باوا باليق كرو مك

لالوله برسیار ۲ سفي بالیق ایت ادفون کبرنور جندرال نایقله فد کریتان کودا
امقت دن اد قول هلندا دوا اورغ یغبرمیسی دان برجفکوة ترلالو راموسن ماکي
باجو لمینا سمرت روقا فیری برکودا قوتیه سفاسغ دان مقونس قداشن ایله
برجالن دهولو درقد کریتا جندرال دشن برلاری ۲ اتق کمیدین برسیار ۲ اورغ
بسر ۲ دانلاینن هفک سفي کفد ساتو قادغ یغ لواس رومقوة ۲ فنچج ۲ مک
دسیتو اورغ برماین ۲ میوسیک انده ۲ بوین اد یغ روغ ۲ سرولیغ اد یغ
روغ سرونی اد یغ روغ نفیری برسوروغ تاریک اد یغ برلفکر ۲ اد یغ سمرت
کتر ۲ ناسی برکتوغ کیریغ ۲ کفدان دهنتاکش بردریغ ۲ اد یغ تیک فرسکی
ایت دفوکل دری سبله دالمن دان اد تمبور یغ تیاد بردمقیر اد تمبور سمرت
بدو اد قول تمباک سمرت بریغ ۲ چینا مک اثیل برماین بریویله سموان فد
تنغ ۲ سافله عظمت بوین سرت دشن هیبتن ترکادغ مردو بوین مبری سایو
هاتی مندغون دمکینه حال فرماین ۲ ایت اثیل سده هابس ماسو منهاری
ماسیغ ۲ فولقه کرومهن دمکینه حال تیغ ۲ هاری شهدان فد هاری احد یغ
داتغ دمکین جوک سکل اوتوسن ایت دففکیل کاستان کبرنور جندرال ایت
سمرت کلکوان یقتله لالو ایت جوک مک تنقله تیغ ۲ احد دمکین ایت شهدان
فد ساتو مالم داتغ ففکیل کبرنور جندرال سکل اتق راج ۲ اوتوسن ایت یغسورهن
یایت سید حسن مک فرگیله سکلین اوتوسن ایت مک لالوله دباوان کفد ساتو
رومه ماین وایغ هلندا کات اورغ نماش وایغ کیدی دان صفاة رومهن ایت
لکو کدالم تانه دان برتیغت ۲ تمقت سکل اورغ منیغوه دان فد هدافتن ایت
اد بیراف بھکو دان کرسی یقتیاد بوله دالیه ۲ دسیتو تمقت کبرنور ایت ملیهت
دشن سکل اورغ بر ۲ دان اداله کریتا فد مالم ایت براتوس ۲ یغداغ کسیتو
دان اداله اورغ یغ ملیهت ایت برسبلاهن لاکي ۲ دشن فرمقوان اداله فرماینن
عجاییله سکل یغ ملیهت اد کلوار کفل ۲ دان هوجن دان کوروه دان برفرغ
دانلاینن یغ عجایب ۲ سمرت روقا سوغکوه دان برهنتی ای قصه مک دلا بوهکن
قول تیرین مک بریویله موسیک مک اثیل برهنتی میوسیک ترنایک تیری
ایت کلوار قول نکری یغلاین دان لاکوان یغلاین ۲ قول دمکینه حال هفک
سفي فوکل دوا بلس برهنتیله ماسیغ ۲ فولقه کرومهن شهدان فد ساتو مالم
یغ لاین قول داتغ لاکي ففکیل کبرنور جندرال فد ساتو رومه تمقت اورغ ۲
برماین ۲ دان ماکن ۲ دسیتوله سکل هلندا یغ مودا ۲ مناری برسام ۲ فرمقوان
نونان برفلو ۲ برغوسیغ ۲ دشن میوسیک لفس سلسی ایت بهاروله ماکن ۲ هفک
فوکل ساتو ماسیغ ۲ قون بالیقله کرومهن دمکینه حالن افکو سید دان راج
احمد سرت اتق راج ۲ سکلین برماین ۲ دنکری بتاوی کیرا ۲ اد ساتو بولن
اوتوسن ایت ددالم نکری بتاوی مک بهاروله افکو سید ایت مموک بچارا فکرجان
یغدفرکیکن ایت مک براولغ ۲ له ای کفد رشیدین بتاوی دان کفد اورغ بر ۲
ترکادغ داتغ قول اورغ بر ۲ ایت کفد افکو سید دان راج احمد کمیدین فرگی

احد مك داتله اشكلیك مسمیل اشكو سید سرت راج احمد سرت انق راج ۲
 سکلین دان سید حسن جني فون اد برسام ۲ مك نایقله کریتا سکل اوتوس
 ایت برجالن کجاک مویت مک اثیل سملی کاستان گیرنور جندرال مک ماسوله
 راج ۲ ایت کدالم استان ایت فد حال سکلین اورغ ۲ بر سده اد سوان برسیار ۲
 ددالم استان گیرنور جندرال دغن برچاکف ۲ فزلاهن ۲ بریسیک ۲ سهاج
 شورغفون تیاد برچاکف قوای سکتیک لاکي گیرنور جندرال فون کلوار مک
 سکلین اورغ بر ۲ فون ممیری حرمتله کمیدین گیرنور جندرال فون مسمیل راج
 احمد دان اشكو سید دکت ۲ سرت ای مسمیو کن تاشن کفد کدوان کمیدین داتغ
 شورغ جرو بهاشن نشان توان رودا برچاکفله برامقت اورغ ایت سسمیل بریری
 سبتتر لاکي جندرال فون ماسوه کبلاکغ رومهن سجورس داتغله دوا هلندا فکاین
 سروف مهوره اشكو سید سرت سکل اورغ ۲ بر ۲ هلندا ایت لاوله کبلاکغ
 سکاین دان دبلاکغ ایت اد ساتو میجا فنجغ برایسی ناسی ۲ لاوله کمیدین داتغ
 هلندا دوا سروف ایت مسمیل تاشن انق راج ایت ددودقن ماسیغ ۲ دغن کرسین
 شهدان اداله فزاتوران دودق ایت اداله گیرنور جندرال دودق دتغه ۲ میجا اد
 ساتو جیباغن بوغا دهدافن دان اد ساتو لاکي جندرال یغ کموه هییت روفان
 کات اورغ ایتله جندرال یغ مفاهلکن نگری قلیمبغ ایت نشان جندرال دکوق
 اداله استرین ایت کچیل مولیق دان اداله استری گیرنور جندرال فندیر ایت
 کموه اداله ای دودق برسدیغ ۲ دغن جندرال کموه ایت دان استری جندرال
 کموه یغ کچیل مولیق ایت برسدیغ قول دغن جندرال بارون فندیر ایت ادفون
 اشكو سید سرت راج احمد ایت دودق سبله فیهق گیرنور جندرال کموه ایت
 کمیدین بهارو سید حسین حشی کمیدین بهارو انق راج ۲ سکلین ادفون اورغ ۲
 بر هلندا سکلین ماسیغ ۲ کرسین کیرا ۲ له درغد دلاقن فوله اورغ یغ ماکن
 ایت شهدان کمیدین مک برجالنه قول هلندا یغ مماکي دوا سروف ایت
 برکلییغ مک لاوله ای دکت کفد سکل انق راج ۲ ایت مک لاوله ای برچاکف
 بریسق کتان فزلاهن ۲ مان ۲ یغ بوله ماکن دان سوک ماکن مک ماکنله
 دان مان ۲ توان یغ تیاد سوک اتو تیاد بوله ماکن مفاکیله سهاج جاغن
 برکات ۲ یایت فد کنیک دانجو کن اوله فلاین ۲ ایت کمیدین مک ماکنله انتهن
 بیراف کالی برگنتی فیغن دان بیراف کالی داتغ مکانن ۲ یغلاین ۲ روفان
 دان راسان شهدان اد کیرا ۲ ساتو جم له مک برهنتیله ماکن گیرنور جندرال
 ایتله یغ مولا ۲ متاریک کرسین اوندور مک دایکوه اوله سکلین اورغ ۲ کمیدین
 لقس ماکن ایت لاوله کلوار قول کفیبین یغ مفادف کسبله فادغ میدان یغ
 لواس مک برسیار ۲ له دنیو مک داتغله قول فلاین ۲ مباوا بکس فیرق یغبرچرنگه
 سوله ۲ فوکوه کایو مک ترجاکفله فد سکنف داهنن ایت چروتو مک دایدرکنیله
 فد سکل اورغ بر ۲ یغبرسیار ایت مک مسمیل سباتغ شورغ کمیدین اد سجورس
 اد کیرا ۲ له فوکل لیم مک بالیقله ماسیغ ۲ کرومهن سرت نایک کریتان مک

احمد سودارا يقدفرتوان مودا راج جعفر ايت ادفون راج ۲ يفسر سماء ۲ فركي اوتوسن
 ايت يايان راج جمعت فترا يقدفرتوان مودا سرت سوداران راج محمود دان فترا
 راج احمد دوا اورغ يايان راج محمد دان راج علي دان انق اشكو سيد محمد
 زين فترام سيد حسين اشكو ابراغ كدوا سيد هاشيم كنيك سيد حسن ادفون
 فتران سيد عبدالرحمن اياه جادي ففنجور اوتوسن ايت فركي دهولو برسما ۲ سيد
 مصطفى دان سيد عبدالله فترانفكن كويو اداله فراهون امفت بواه فترام كنيانفكن
 يقدفرتوان مودا يايان ففنجاب بر كفلا كمير كاجه كدوا فراهو راج احمد يايان
 فنيك كنيك فراهو ۲ فترا يقدفرتوان مودا يايان بواه سمفكا كامفت فراهو ففخودا
 عباس اورغ بايك ۲ دليفك مك برلايرله مريكنيت سيفكه دليفك سينتر مك
 برلايرله كيتاوي جالن سات فاميفع شهدان ددالم تباد براف هاري سمفياه
 ككوالا بتاوي مك تورانه شهنديان برسما ۲ سيد حسين حبشي ماس ايت اي
 جادي مايور مك اثيل برجمفا اين دغن اشكو سيد سرت راج احمد مك
 برسلا ۲ مانه كمدين دباوا بواه اشكو سيد سرت راج احمد ايت سرت انق ۲ راج
 سكالين نامك كداره سرت مماك ۲ چارا ملايو دان برنديغ مس دان برنواغ
 مس دان برسوار برنتي دان باجو برنتي بربراهكن مس سرت ماسيف ۲ ففخاوتن
 يغ مباوقكن تيفان دان كريس ففنجفكن مك اثيل تيبا كيوم سده سديا منتتي تيك
 بواه كريت كودا امفت دان كوسيرن ايت مماك سوغكو فسمين مك نايدكه اونوسن
 ايت كاتس كريت ۲ ايت مك لالوله برجالن كغد ساتو كفوغ نام كروكو
 دسيو سده سدياكن قول رومه تمفت اوتوسن ايت اداله كفلا يغ ۴ يهاراكر
 ماکن مينوم اوتوسن ايت كفتين عمر طالب مك ديمه اوتوسن ايت درومه يفت
 سدياكن ايت چوكف دغن تمفت فرادوانن سبكيان تمفت فرادوان راج ۲
 افلاكسي سكل فرستافن راج ۲ ايت سده سديا سوان كمدين اد كير ۲ تيك
 هاري مك دانفله سورهن كبرنور جندرال فندير كفيلا اد شورغ هاندا مودا نمان
 افلاكسيك ميبلاكن اشكو سيد دان راج احمد سرت انق ۲ راج مباوا سورة ۲ دان
 بفكسين ايت سكالني مك فركيله سكل اوتوسن ايت دباوا اوله افلاكسيك برجمفا
 كبرنور جندرال سرت ماسو كرومه كبرنور جندرال ايت مك سكل اورغ ۲ بسر دسيو
 مميري حرمتله سكتيك لاكي كبرنور جندرال فون كاوارله مك اشكو سيد فون
 مميري حرمتله كغد كبرنور جندرال مك دبالس دغن حرمت جوگ كمدين دسورهن
 اشكو سيد سرت راج احمد سرت انق راج ۲ ايت دودق مك دودقه ماسيف ۲ قد
 كرسين اداله كبرنور ايت دودق قد ساتو بفكو كمدين سورة يقدري ريو ايتفون
 دباله دان برپويله مريم جاوه سدكيت بوئين مك اثيل ساسيه درلد ممباچ
 سورة دان مبراهكن سكل بفكسين ۲ ايت يايان دوا كتور برداونفكن امس مك
 مينومه اير تيه مك اثيل ساسي باليله اشكو سيد سرت راج احمد سرت انق
 راج ۲ سكالين ايت كروكو مك برجالنله اشكو سيد سرت راج احمد سرت انق ۲
 راج ايت برماين ۲ مايهت نكري بتاوي ايت شهدان اثيل سمفياه كغد هاري

ند بمبجاراکن باکي مبايقکن نگري ريو دان منمباهي اکن حاصیل ۲ دان ممتولکن موافقت دغن رشیدین ريو سرت بجارا ميواغ ۲ فرمقی یغبرعاده ددالم کراجان جوهر دان لیفتک دان ريو کران فکرجان ایت یغ سلالو ددعوا گیرمنت هاند دانلاکي بمبجاراکن جوک درفد فکرجان منتتکن کراجان سریقادک انقندا بکندا ایت سلطان عبدالرحمن سرت منطبکن دي سرت هندق کراجان دان کبیران جوهر یغ کفد تالغن فادک ککندا ائگو فتری کران عاده فریو کالا جکاو تیاد کراجان جوهر ایت بلومه لاکي صبح دان ظاهرث نام راج جوهر ایت دمکینه مشاورتن سهار۲۰

شهران کات صاحب التوارینخ

مک سمقیاه کفد هجرة النبی صلی الله علیه وسام سنه ۱۲۳۶ مک بکندا سلطان عبدالرحمن فون براغکته برلایر کترغکانو سرت فادک انقندا بکندا تفکو بر مک یدفرتوان مودا فون مختتر هفک نگري فهغ سرت سودهله برجمفا داتوه بندرها نن عالی مک لالوله مپراهکن فلایران بکندا سلطان عبدالرحمن ایت کفد فادک انقندا داتوه بندرها کران یدفرتوان مودا هندق بالیق کریو کران نگري بابق سوسهث فکرجان برسام ۲ هاند مک یدفرتوان مودا فون بالیقله کریو دان سنفکالن یدفرتوان مودا بالیق ایت بکندا سلطان عبدالرحمن فون براغکته کترغکانو دان سئورغ فترا یغ دفرتوان مودا برسام ۲ مغریقکن سلطان عبدالرحمن ایت برنام راج محمد شهدان اقبیل سمقیله بکندا ایت کترغکانو مک دسمبوتله اوله یدفرتوان ترغکانو دغن بیراف کمایان سرت دفرسیلاکنش بکندا ایت برسام ددارتن دبرین استان مک فندهله بکندا ایت کداره دغن فادک انقندا ۲ بکندا سرت اورغ بر ۲۵ شهدان ددالم تیاد براف انتاران مک سلطان عبدالرحمن ایتقون براستریکنه سودارا یدفرتوان ترغکانو کمیدین تفکو بر محمد براستری قول اکن فترا یدفرتوان ترغکانو ایت یغبرنام تفکو تیه مک بکرجه یدفرتوان ترغکانو ایت مغاویکن فادک انقندا ایت دغن تفکو بر بتاغ عاده فکرجان راج یغبر ۲ نکج کهوین کمیدین تیاد براف انتاران مک مفکته استری سلطان عبدالرحمن ایت کمبالی کرحت الله تعالی انا لله وانا الیه راجعون مک دفبورکن اورغ ۹ بتاغ عاده راج بر ۲ مفکت شهدان ادفون تفکو بر محمد مک اخیرن مندافته ای فترا سئورغ لاکي ۲ برنام راج محمود ادان انتهی.

القصة

مک ترسبوه فرکتان یدفرتوان مودا راج جعفر مک اقبیل بالیق کنکري ريو مک مشاورته ای دغن فادک ککندا دان فادک ادندا سکاین سرت اورغ بر ۲ اکن موافقت مشاوره مقوتس کبتاوي شهدان مک ماسق کفد تاهن سنه ۱۲۳۸ مک ائگو سید محمد زین القدسی فون برلایله کبتاوي منجادی اوتوسن سرت راج

شهدان کات صاحب الحکایت

مک فرکادومن نکری ریو ایت سمقیله حبرن کنکری سیفاغورا مک داتقله تفکو
 بر فترا سلطان حسین دان تفکو یحیا مقصودن سفای اغکو فتری لاری کیفاغورا
 ددالم حال ایت اغکو سید سرت راج ادریس دان اورغ ۲ بر سکلین ممبری اختیار
 سرت موافقت مک تیاداله دافت اغکو فتری ایت لغس کیفاغورا اکتشافی سدهله
 تورن کسموان مک تفکو بر ایتقون بالیقله کیفاغورا تیاد حاصیلله مقصودن
 دان فراپوغ تیمه استان اغکو فتری ایتقون دتفکلکن اوله تفکو یحیا دباوان
 کسنت سبرمول ادفون سورهن دری ریو ایتقون سمقیله مقادف یغدفرتوان مودا
 معامکن حال ریو سته یغدفرتوان مندغرکن حال ریو ایت هندق مپورهله اکن
 فادک ادندا راج احمد کریو تیبا ۲ تفکو بر محمد هندق فرکی جوک کریو
 مک لالوله براغکت کریو دان راج احمد فون مقیریشکنه تفکو بر ایت مک اثیل
 تیبا کریو دلیهتن فادک ککندا اغکو فتری سدهله دفرهو مک موافقتله تفکو
 بر سرت فادک نندا ۲ یغدریو سرت اورغ ۲ بر مناهن نندا ایت جاغن براغکت
 سرت مپیلکن نایک کداره مک تیاداله جادی اغکو فتری ایت براغکت کیفاغورا
 اکتشافی باقی فراهو ۲ همب سهیان لغس کیفاغورا سبب کران دخبرکن اورغ
 قد ساتو مالم کنایقکن باین سده بردایوغ کیفاغورا جادی مقیکوتله فراهو ۲
 یغ لغس ایت کیفاغورا ایت دمکینه حال.

سبرمول

ادفون هاندا برفرغ دغن بوکیس ایت مک تیاد براف لمان داتقله بنتون دری
 ملاک یایت کیچی فرغ یغ بر دان ساتو کیچل مک لالوله ای مودیق کدالم
 ریو برتتاغن کمفوغ بوکیس ایت مک لالوله ای ممبیلکن مریش کداره مک
 تیاداله تاهن سکل بوکیس ۲ ایت دان ساندادون فون نایکله دان سکل ساندادو
 ددالم کوپو فون کداورله مندناغی کوپو بوکیس یغ مقوریق ۲ تانه ایت مک بوکیس
 فون مقاموله مک براموله بوکیس دغن هندا ایت ددالم حال ایت بوکیس فون
 باقله ماتنی دان رشیدین ریو فون لوکا کنا فاورو دان هلندا یغ باقی ایت اد
 جوک یشماتی دان لوک مک براوندورله بوکیس ۲ ایت تورن کفرهون مباوا
 اتق استریخ مک لاریه قد تروسن ریو لالو میوسور فقوجن مک لالوله کیفاغورا
 مک الهله بوکیس ایت مک تنقله اروغ بیلاوا سرت بوکیس ۲ باقی یغ سرتان
 برناوغ دسیفاغورا دباوه بندیرا اغکریس اداان مک برهنتیه فرغ دنکری ریو دان
 تفکو بر محمد فون بالیقله کنکری لیفک ادفون یغدفرتوان مودا راج جعفر تیاد
 براف انتاران درقد فرغ یغترسوه ایت مک ایفون برموهنه کقد فادک انقدا
 بکندا سلطان عبدالرحمن هندق بالیق کریو مک دلفسکن فادک انقدا بکندا
 ایت مک بالیقله یغدفرتوان مودا ایت کریو مباوا اتق استریخ مک تنقله ای
 ددالم ریو برمشواره دان موافقت کقد ککندا ۲ ادندا سکاین دان اورغ بر ۲

شهدان کات صاحب الحکایت

اداله فد ساتو کنیک اداله اروغ بیلاوا ایت ایشین ای اکن سودارا فوئوانن
 برنام راج فاطمه اتق اشکو کرایغ فد حال سده جادی بینی کلد نخودا مدوغ
 ددالم حال ایت اروغ بیلاوا ایت برکهندق جوک مک اخرن جادی برچری
 نخودا مدوغ ایت دغن راج فاطمه شهدان اقبیل سده برچری نخودا ایت دغن
 راج فاطمه تیاد براف انتاران مک اروغ بیلاوا فون نکاحه ای دغن راج فاطمه
 ایت مک فد مالم نکاح ایت برجامو ۲ له ای اکن اروغ تنجوغشینغ دان اروغ ۲
 دری قیغت مک دبسرکده اوله اروغ ۲ فد مالم ایت مک لالوله مماسغ بدیل مریم
 لنتوم لنتم بویین مک ترکجوتله رشیدین کونس ایت لالو دتپان اف سبب
 بوکیس ۲ ایت مماسغ مریم مالم مک لالوله دغفگیلین اروغ بیلاوا ایت مک تیاداله
 اروغ بیلاوا ایت داتغ کران اروغ لاکی برقفتین مک مگنتیله سودارا سفوفون
 یغبرنام داهیغ روغکی سرت اروغ بایک ۲ دوا تیک اروغ مک اقبیل سغی
 کفتو کوپون مک دلارغ اوله هاندا ماسو برکریس مک تیاداله داهیغ روغکی
 ماهو ممباوغ کریس مک دکراسکن اوله سلدادو ۲ ایت هندق دقسان دسوره ماسو
 ممباوغ کریس جوا کهندقن مک مارهاله راج روغکی ایت دان هاندا فون ماره
 جوک سرت برتفکر ۲ مک ددالم حال ایت هندق دجبولی اوله هاندا ایت مک
 راج روغکی مونس کریس لالوله دتیکمن هاندا ایت مک هاندا فون کمفرله
 مک داتغه سلدادو دغن سنافع دان اورغیغ برسا ۲ راج روغکی ایت فون
 مشامو فول مک برامو له راج روغکی دغن سلدادو براتس ۲ ایت مک ماتیه راج
 روغکی ایت مک کمفرله فول سکل بوکیس مفتاکن راج روغکی سده ماتی
 مک مارهاله اروغ بیلاوا لالوله دلفکرن کوپو هاندا ایت مک جادیه فرغ انتارا
 بوکیس دغن هاندا ایت مک دفولو قیغت فون گادوهله فول مفتاکن نکری ریو
 این کمالی کادوه سولا دغن هاندا مک کسوساهنله راج ۲ ددالم فولو قیغت
 ایت استمیا واکیل یغدفرتوان مودا یایت اشکو سید محمد زین القدسی مک
 سلالوله سوره میوره کنجوغ قیغت کلد رشیدین دان کلد اروغ بیلاوا کران
 منجاری کبیکن برهنتی برکادوه مک تیاد جوک دهیروکن اوله بوکیس هکک
 دلفکرن جوک کوپو هاندا ایت دفاریشن دغن دگالیث تانه بریواته کوپو فول
 مرافاتی کوپو هاندا ایت مک برفرغله سهاری ۲ لکوم لکم دان بویی سنافع تراکول
 سلالو سهاج مک بابقاه هاندا ۲ ماتی کران کنا فلورو تراکول دان بوکیس اد
 جوک ماتی دان لوکا شهدان ددالم حال ایت کسوساهنله اشکو سید سرت راج
 ادریس فد ممجاراکن مک کدوان فون میوره ممیریتاهو کلیفک کلد یغدفرتوان
 مودا مفتاکن نکری ریو یایت بوکیس دغن هاندا برفرغ مک سورهن ایتفون
 فرکیاه دغن سکران دان میت راج روغکی فون دمتآله اوله اشکو سید محمد
 زین القدسی کلد هاندا دتاتم دفولو قیغت

القصة

مك ترسبوتاه فركتان نكري ريو دان ليفك مك اقبيل سده تنفاه سيفالورا داميل
اوله راج افكريس دان تفكو لوغ سده منجادي راج مك هاندا فون ممبايقنداه
قول تنجوغفينغ دان قبين فون دتوگكوپاه ممرقا سكل فراهو ۲ داكغ فركي داتغ
دمكينا حالن سهارى ۲۰

شهران كات صاحب الحكايت

تياد براف انتاراه مك يقدفرتوان مودا فون هندق براثكت كايفك كران
هندق مختنكن فادك چندا بكندا تفكو بسر محمد مك دتيفكاكناپاله ددالم
نكري ريو اكن وكيان يايت فادك ككندا افكو سيد محمد زين القدسي دان
فادك ادندا راج ادريس دسوره فنده كفولو قيفت دكمقوغ بولغ سرت منجكاي
فادك ككندا ۲ يقدفرتوان كوت يايت افكو فترى دان افكو بسر دانلاين درفد
سكل انق راج ۲ شهدان ستاه ايت مك فد كتيك ساعت يغ بايكن مك براثكتله
يقدفرتوان مودا سرت انق استرين كنكري ليفك مك اقبيل سمقي كنكري ليفك
براثكتله نايك كغد استان يقدسدباكن اوله انجي كالو مك برجمفاله
يقدفرتوان مودا دغن فادك انقندا بكندا سلطان عبدالرحمن سرت فادك انقندا
راج انتيه سرت فادك ككندا افكو بسر سرت راج ۲ سكاين مك برمشوارته
فكرجان هندق مختنكن فادك چندا تفكو بسر ايت مك اقبيل ساسي مشواره ايت
مولايه ماتق كرج بتاف عادة استعادة راج يفسر ۲ بكرج مك فد هاري ساعت
يغ بايكن مك لالوله دختنكن اوله يقدفرتوان مودا اكن فادك چندا بكندا ايت
اداله يفسر ۲ برختن ايت درفد انق راج ۲ فرتام راج محمود فترا يقدفرتوان
مودا كدوا افكو وو سيد احمد انق افكو سيد محمد زين القدسي كتيك راج
علي انق سودارا يقدفرتوان مودا يايت فترا راج احمد كامفت انجي وان
عبدالرحمن انق وان امبوغ دان يغلان درفد ايت انق همب سهيا بكندا سلطان
عبدالرحمن شهدان اقبيل ساسياه درفد مختنكن فادك چندا سرت فادك انقندا ۲
سكلين مك تنفاه يقدفرتوان ددالم ليفك ايت تم.

القصة

مك ترسبوتاه فركتان نكري ريو يقدواكيان اوله يقدفرتوان مودا كغد فادك
ككندا افكو سيد محمد زين القدسي سرت فادك ادندا راج ادريس مك اداله
اروغ بيلوا تيفكل ديم دتنجوغفينغ دان داتس بوكيتش يايت رشدين كفتن
كونس ايت ديم سرت برهواه اي بنتيغ تانه ۲ سهاج دهولو سرت دفاكرن تكوه ۲
دناروهن مريم داتس بنتيغ ايت سرت ببراف سلدادو ۲۰

سوره لکس اورغيغ فاتوة بوله امبيل تفکو لوغ باوا کماري بوله لکس کيت
 ساسيکن اکتشافی جانن تاهو ۲ اورغ دهولو اکن رهسيا اين بارغکالي تاهو
 هاندا تنتو دسورهن راج مودا ممکفکن تفکو لوغ ايت مک جواب تمفکوغ بايکله
 مک تمفکوغ فون نايکله کداره مک لالوله مپوره انگو امبوغ مغمبيل تفکو لوغ
 کريو مک راج امبوغ ايت فرکياه کريو مک برجماله اي دغن تفکو لوغ لالوله
 دخبرکنن سکل رهسيا ۲ دان مقصود توان رفایس دان کرنيل فرکووار سرت تمفکوغ
 ايت مک ريشاله تفکو لوغ ايت اکن کهندق توان رفایس ايت مک قد کتيک
 مالم هاري بولاير تفکو لوغ برسما ۲ راج امبوغ کسيغافورا دکتاکن هندق مغايل
 کترکولي مک سلالو کسيغافورا مک اقبيل سمغي لالوله دباوا اوله تمفکوغ سرت
 کرنيل فرکووار ايت تورن مندافتکنن توان رفایس مک دحرماتيله اوله توان رفایس
 سبکيمان محرمکن راج ۲ دفاشکن مريم دان دفوکاکن تبور دانلاينن مک کمدين
 بهاروله دباوان ماسو کدالم کفل ايت ديرين کرسی مک دودقله تفکو لوغ
 سرت توان رفایس سرت فرکووار ايت مک برخبرله توان رفایس کفل تفکو لوغ
 دغن فرکتان يغ لمه لموه سرت نصيحت دان فوجو ۲ يغ هالوس ۲ مک منريماله
 تفکو لوغ اف ۲ مقصود توان رفایس ايت مک حاصيله فکرجانن دان تحقيقله
 مشواره موافقتن کمدين مک تفکو لوغ سرت داتو تمفکوغ فون نايکله کداره
 لالو کرومه تمفکوغ سرت ماکي ۲ دان توان رفایس سرت اورغ ۲ فون نايکله
 کداره ميمتغ خيمه دغه فادغ کمدين مک دفرسيلاکنيله تفکو لوغ دان تمفکوغ
 سرت راج ۲ دان اورغ ۲ ملايو مان ۲ يغ اد ايت مک داتقله سموان مک اقبيل تيبا
 تفکو لوغ کفل خيمه توان رفایس ايت مک ايفون کوارله دغن سکل اورغ ۲ سرت
 مميري حرمت دغن سهايس ۲ حرمت لالو دباوان ماسو کدالم خيمهن ايت دودقله
 ماسيغ ۲ قد کرسين مک توان رفایس فون مپوره کلوارکن دوا سورة ساتو بهاس
 انگريس دان ساتو بهاس ملايو مک ديجاله سورة انگريس ايت دهولو کمدين
 ديجا قول يغ بهسا ملايو ايت اوله ۱۰ يحيي جروتوليس فرکووار ايت دغن ياريغ
 سواران ادفون سورة ايت دمکين بويين بهوا سفکوغن هندقله دکتوي اوله
 سکل اورغ ۲ يفتوان کبرنور جندرال بفکالا مفککت تفکو لوغ برکگر سلطان حسين
 شاه ابن المرحوم سلطان محمود شاه ددالم نکري سيغافورا رنتو تعلق ججاعتن
 ستله ايت مک سکارغ اورغ ۲ فوته فون مميري حرمت سموان کمدين مک تفکو
 لوغ فون باليقله سرت تمفکوغ دانلاينن مک اقبيل سمغي کرومه تمفکوغ مک
 مشوارتله هندق مغمبيل استرين دان مندهکن سکل اورغ ۲ مک اقبيل سده
 فوتس مشوارتن مک تفکو لوغ فون منتهکن تمفکوغ ممبواه استان اکن تمقت
 استرين شهدان کمدين هارين فندهله سکل ايسي استانن دان ايسي استان
 تمفکوغ سرت اورغ ۲ کسيغافورا دان اورغ انگريس فون ممبواته نکري سيغافورا
 ايت دان بايقاه اورغ ۲ ملايو دان رعيت ۲ دان چينا ۲ برهمفون کسيغافورا ماکن
 گاجي کرج برپواه نکري ستيغ ۲ هاري دان داگغ ۲ فون بايقله داتغن ادا۱۰

اكن تتافى بوله برنڤكوه دهوولو جاغن دڤرواة ڤرنجنين بير ننتي كيت داتغ دهولو سبب كيت تاه برجنجي دانلاكي ڤون كيت كمڤني اغڤريس يڤ مولاڤكن نكري ريو اين كڤد سلطان محمود المرحوم مك يڤدڤرتوان مودا تباد سمڤت كيت مبري تاهو ڪران اي منتا سڤراكن جوڤك ڤرنجنين ايت تباداله تمڤت كيت مپوره مك جواب راج ملاك ميچر ويلايم فرڪوار مستحيل تباد ڤوكت ۲ سبڤيتو بايقن تيك هاري بوله سمڤي ڪنكري ملاك.

شهدان ڪات صاحب الحكايت

افيل يڤدڤرتوان مودا منڊر ڪات راج ملاك ايت ترديمه اي سږوس سرت براويه ۲ ورنا موڪان مير ۲ بهسا ڪمدين مك راج ملاك ڤون منتا ديرياهه كڤد يڤدڤرتوان مودا لالوله اي ڤرڪي برجمڤا تڤكو لوڻ سرت داتو تمڤكوڻ دان ڦد ساتو ڦول تباد راج ملاك ايت ڤرڪي سنديري هپاله دسورهن سئورڻ جرو تولىسن سهاج مك اڤيل تورن دري سيمو هندڻ برلاير مك يڤدڤرتوان مودا ڤون مڤنترله دان اڤيل اي هندڻ تورن ڪسڪوچين لالوله دجا پوتن ساتو چنچين درڦد جارين دهديڪنن كڤد يڤدڤرتوان مودا مك ساسي درڦد برسلامتن اي ڤون برلاير ڪنكري ملاك شهدان ادڤون تمڤكوڻ عبدالرحمن اڤيل راج ملاك سده برلاير ايت مك ايقون ڤرڪيله ڪسيفافورا بتاف عاده يڤ سدياڪالا شهدان ادڤون راج ملاك اڤيل اي تيبا ڪملاك لالو دسراهنپاله نكري ملاك ايت كڤد ناغن ڪيرمنت هاندا ڪران مهراج اغڤريس دغن مهراج هلندا سده بردامي موافقت ڦولڻ مولاڤكن نكري ۲ يڤدباوه اغين دان توكر منوكر انتارا ڪدوا ۲ ڦيهق ايت ادان ڪمدين مك راج ملاك ڤون برلايرله ڦول منوجو ڪسيفافورا ادڤون توان رڤايس لاکي دڦولو ڦينغ ڪران اي اكن برلاير ڪيڤڪالا دان توان فرڪوارله وڪيان اڪنتتافي سڤل ڦرڪجان يڤتله دموافقتڪن بردوا ۲ ايت سدهله ماسق شهدان ادڤون ڪرنيل فرڪوار ايت سمڤيله اي ڪسيفافورا مك برجمڤاله اي دغن تمڤكوڻ عبدالرحمن مك موافقتله اي ڦد ڦرڪجان منتا سيفاڤورا ايت سرت هندڻ مراهانن تڤكو لوڻ اڪنتتافي ڪرنيل فرڪوار ايت باوم لاکي براني موستڪن ڦرڪجان ايت ڪران اي هندڻ منتيڪن توان رڤايس جوڤك داتغ دري ڤڤڪالا شهدان ددالم تباد براڦ انتاران مك توان رڤايس ڦون داتغه دري ڤڤڪالا مبابوا امڤت بواه ڪڤل ڦرڻ دان دوا بواه ڪيچي مك اڤيل سمڤي اي ڪسيفافورا مك نورناهه تمڤكوڻ برسا ۲ ڪرنيل فرڪوار ڪڤل توان رڤايس ايت اڤيل برجمڤا برخير ڪرنيل ايت ڦد ڦرڪجان موافقت دغن تمڤكوڻ ايت ڦد ڦرڪجان اكن مراهانن تڤكو لوڻ ايت دسيفاڤورا مك اڤيل توان رڤايس منڊر ڦرخبران فرڪوار ايت ايقون ترڪچوه ڪنان باوم لاکي اغڤو ڦرواة برسا ۲ تمڤكوڻ ڦرڪجان ايت مك جواب تمڤكوڻ سرت فرڪوار باوم دڤرواة سبب ايت ڦرڪجان بر هندڻ منتيڪن توان جوڤك ستله توان رڤايس منڊر ڪات خبر ڪدوان ايت ڪنان سڪارڻ اين جوڤك ڦرڪي

گفت یغدفرتوان مودا بیر داتوه شهبدار عیدالله تورن مبري سلامت مک ادریغ کوق فون تورناه برسمه ۲۲ داتوه شهبدار دغن سکوجین سندیری اقبیل ساسی درغد مبري سلامت ایت مک داتوه شهبدار فون نایکله کداره سرت ادریغ کوق برسمه ۲۲ توان ایایوه ایت مک برجمقاله دغن یغدفرتوان مودا لالوله بریجارا مک اقبیل ساسی درغد برتریمان مک تورناه فول داتوه شهبدار دان انجی کالوه سرت حاج داهیغ برسمه ۲۲ توان ایایوه کمدين نایک فول کداره سکل اورغ توار ۲۲ ایت مک مشوارناه یغدفرتوان مودا دغن ککندا اشکو سید دان قادک ادندا ۲۲ سرت زادک انقندا تفکو لوغ دان انقندا تمغکوغ سرت اورغ توار ۲۲ سکلین مک تنقاه موافقتن فد برتریمان تباداله جادی فرغ کمدين مک یغدفرتوان مودا فون براغکته ککفل سرت سکل مریکتیت سکلین مک دبریا حرمت اوله راج لالوه دغن دفاستکن مریم دان اقبیل تیا ککفل برتیه ۲ فول حرمتن مک اقبیل تاه برهدائن انتارا کدوا فیهی ایت مک موتسکنله فرجنجین ایت یایت دوا قوله تیک فصل دان دبلاکغ فول اد تیک فصل میتاکن سومقه ستیا یغدفرتوان مودا دغن تمغکوغ جوهر مک اقبیل ساسی مک یغدفرتوان مودا فون نایکله کداره مک دبرین فول حرمت سبکیمان داتغن جوک شهدان سلسیله فرکاران دان مماسفاه ای بندیرا دتجوغقینغ دان اشکان هاندا فون بالیقله شهدان اداله یغ جادی وکیل یایت رشدین تیغل دریو ایت یایت ساتو اورغ فرغن یغبرنام کشتن کونس مک دودقاه ای دتجوغ فینغ سرت مبتولکن بنتیغ یغلام ۲۲ ایت ادقون سکل بوکیس ۲ دتجوغ فینغ ایت تنف جوکاله دسیتو ادان شهدان اداله برلاکو فکر جان این فد هجره سنه ۱۲۳۴ فد ۲۹ هاری محرم انتهى.

القصة

مک ترسبوتاه فرکتان راج ملاک میجر ویلیام فرکوار مک اقبیل ای مندغر خبر هاندا داتغ کریو دغن اشکاتن ایت مک دسورهپاله بیراف اورغ فرکی مغیتتی ۲ کریو مک دافناه ای خبر گیرمنت هاندا مقبیل ریو تیاد دغن فرغ تنافی ای هندق دودق دریو دغن جالن فرصحاتن سرت تله دتریمه اوله یغدفرتوان ریو سدهاه بریوایه فرجنجین سباه مپلاه مک ترفکورله ای سجورس کمدين ایقون برلایرله میجاری ۲ تمغت اکندفریوایه نکری مک سلالو ای کریو برجمقا یغدفرتوان ریو مک لالو دتپان اف سبب مک دغن مودهن سهاج راج مودا منریما هاندا بوکنکه کیت سده برجنجی ۲ جک داتغ گیرمنت هاندا ایت هندق مقبیل ریو جوابکن سفرت یشاه کیت خبرکن گفت راج مودا ایت اف سبب مک توان راج مودا تیاد مپوره مبري تاهو گفت کیت مک جواب یغدفرتوان مودا اداله جنجی کیت دهولو ایت جک مقبیل دغن کراس اتو برغرغ این سقدارکن ای هندق متولغ کیت اتس فکر جان مرا میکن نکری ریو سرت هندق بمسرکن کرا جان توان سلطان عبدالرحمن دغن جالن فرصحاتن اف کیت هندق کات جوابن ایت بتول

مکانش دان بهکینش جاغن کایزو سفرت این ماسیغ ۲ میمای فرنته توانکو دان کواس توانکو دوا تیک کواس برسمان قد نکری قد حال فریواتن ماسیغ ۲ اخرن ساتو فرنته اغکو کرایغ ساتو فرنته دان تمگکوغ ساتو فرنته اتس کراجان یغ روسقه نکری سفرت یقتاه لالو ادندا راج ادریس ساتو فرنته تغکو لوغ ساتو ایت جوک اخیر ۲ن جادی برکادوه دان برفرغ سفرت یغ تاه لالو ککندا اغکو کرایغ دشن ادندا راج ادریس بوکنه جادی کروکین اتس توانکو شهدان سکل بقترسبوه ایتاه یغ کمفنی هندتا هندق متولغ توانکو سقای بتول دان جکلو دتیغاککنش فون وکیان یایت جادی سفرت همب کفد توانکو تیاد سکالی ۲ مهبهاگن نام دان کملیان توانکو دان کراجان توانکو اف لاکی حاصل ۲ن ایتاه نصیحت سای کفد توانکو دانلاکی سای تاهو جوک یغ توانکو تیاد اف ۲ مهاله مفیکوه فیکران سانق ۲ سودارا توانکو دان اورغ توا ۲ یغداوه توانکو جوک اکن حال ۲ ادندا ۲ انقندا ۲ سکاین سرت فاجل ۲ یغ توا ایت بلوم لاکی هابس دان مهالوس کن فیکران قد اخیرن ایتله منجادی سای داتغ این کران نیت سای بیر برقجاغن فرصاحبش انتارا توانکو دشن کمفنی هندتا ساما ۲ جوا ادان.

شهدان کات صاحب الحکایت

افبیل یغدفرتوان مودا مندغر فرکتان دان نصیحت دان فوجو ۲ن ادریغ کوق ایت مک لمبوتاه قول هاتین دان اداله یغ حاضر قد ماس مشواره ایت اغکو سید محمد زین القدسی دان انجی کالو دان شهیندار عبدالله مک سکل مریکثیت ممبئرکن نصیحت ادریغ کوق ایت مک تحقیقه اکن بطلن فکرجان فرغ ایت سرت یقینه برتریمان مقصود گیرمنت هندتا ایت جک داتغ ای کریو دشن جالن فرصحابش مک خبر ایت سمقیاه کفد تغکو لوغ دان تمگکوغ مک برسلاهن ۲له مقصود دانتارا کدوا قیهق ایت دان اد قول یغبرکات فاتوتله یغدفرتوان مودا منوره سبب جانی هالوس یغ داتغ ایت مک بریسک ۲ سهاجه سته اتس ستهفن قد منجاحت فکرجان یغدفرتوان مودا دشن ادریغ کوق سرت اغکو سید محمد زین القدسی دان لاین ۲ن ایت دان مان ۲ یغ مبرتای ممبئرکنله ای اکن اجتهاد یغدفرتوان مودا مفیکوه نصیحت ادریغ کوق ایت.

شهدان کات صاحب الحکایت

مک ددالم تیاد براف انتاران مک انکاتن گیرمنت هندتا فون داتغه کریو یایت سکب بناخت والتریک ایتله یغ جادی راج لاوه دان ساتو کساریش یایت کفتن ایاهوه دشن کفل فرغ یغبرنام تروم دان ساتو لاکی برنام والمنا ایتله یغ برش دان یغلایش کچیل ۲ مک افبیل ددالم فرلاپوهن مک ماسقه ای مریم دوا قوله ساتو مک دبالس دری دارة دوا قوله ساتو جوک کمدین ادریغ کوق فون منتا

شهران کات صاحب الحکایت

ادفون یغدفرتوان مودا ایت اد ممفویانی صحابت ددالم نکرې ملاک یایت سثورغ
 هلندا منجادی اورغ بسر نکرې ملاک نمان ادریغ کوق مک اثیل ادریغ کوق
 مندغر حال ریو ایت دان لیفک بر بواة کوپو ایت اکن ملون کبرمنت هلندا ایت
 مک ایفون مپورهله کنکرې ریو ممباوا سورة مفتاکن ای هندق داتغ برجمفا
 یغدفرتوان ریو سرت ممباوا فرکارا یغ کبجیکن دان جاغنهله یغدفرتوان مودا خواطر
 دان جاغنهله ددغرکن فتنه ۲ اورغ مک جواب یغدفرتوان مودا منریماله ای هندق
 داتغ ایت مک تیاد براف انتاراش ادریغ کوق فون داتغله کریو مک برجمفاله
 ای کفد یغدفرتوان مودا مک برخبیره ای سرت ممبری نصیحت کفد یغدفرتوان مودا
 سرت اشکو سید کاتغ افکه مولاش مک توانکو سرت یغدفرتوان بسر سوسه ۲ بر بواة
 کوپو دان برسیف ۲ کن الت فتراغن این کران تیاد سکالی ۲ کبرمنت هلندا
 هندق مروسکن کرجان یغدفرتوان بسر لیفک سرت توانکو اتو هندق مروکیکن
 توانکو دان انقدا یغدفرتوان بسر سکالی ۲ تیاد لاکي فون نکرې ریو این بوکن
 انگریس سهاج یغ مولفکن کفد ککندا سلطان محمود کفنی هلندا فون مولفکن
 جوک سقدر برسیسیه جمن سهاج ادفون فکرچان دان کفنی هلندا ایت سده
 لبه دهولو درقد کفنی انگریس فد فکرچان فولغ مولفکن ایت مستحیل راج
 بسر ۲ سده سوات دبریکن کفد سما ۲ راج دامبیل سمولا ایت تیاد عادة راج ۲
 یغدمکین ایت کران کفنی هلندا دغن راج جوهر سده میمغ جادی صحابت
 یفتوا ادفون سقرت فرخبران اورغ ۲ یغ ممبری نصیحة کفد توانکو ایت سات ۲
 هندق منجادیکن فتنه سفای انقدا سلطان عبدالرحمن دان توانکو بیر فوتس
 فرصحاتن انتارا کدواں دغن کفنی هلندا ایتله مقصود اورغیغ بمبواة فتنه ایت
 جکدو توانکو دغرکن جوک نصیحتن ایت ننتی توانکو دافت فرسیسهن دغن
 کفنی هلندا دانلاکي بایک سوغکهن سقرت کات هندق منولغ توانکو ایت
 جکلو تیدق توانکو جادی کسثوراشن اخیر ۲ توانکو سرت انقدا یغلیفک جوک
 یغ کروکین چوباله توانکو فیکر بایک کران سای صحابت توانکو یفتله لام
 سرت سده فوتیه هاتی جرنیه سبب ایتله مک سای سکرا داتغ منداثکن توانکو
 این سفای سای ایفت ۲ کن اف ۲ یغ جادی کروسکن کفد کرجان توانکو
 دانلاکي توانکو بوله فیکر سکل قاجل ۲ یغددالم ریو دان لیفک این سمواں
 منچاری کهیدوفتن کتانه جاوا مک اثیل توانکو برموسه دغن کفنی هلندا
 افله کهیدوفتن مریکیت بوکنله جادی کسالن مریکیت کفد توانکو بایک
 نا بایک توانکو تیفل کسثوراشن سقرت فکرچان یفتله لالو دهولو ۲ شهدان
 سوغکه جوک کفنی هلندا هندق تیفلک ددالم نکرې ریو این اکنتاشی کران
 هندق منولغ توانکو منداثت حاصل ۲ دان مرامیکن دکاشن دان مهافوسکن اورغ ۲
 جاغت درقد فرومفق یغ کبجین سکل بشا دان لاکي بوله برنتوان حاصل ۲
 ریو فولغ فوکل کفد توانکو ادفون سقرت ساتق ۲ سودارا توانکو بوله دفاوتکن

بارغشکالی مقبیل ریو اف فیکران راج مودا مک جواب یمتوان مودا ادقون
 فکرجان ایت صحابت کیت لبه ۲ معاوم حال کیت دشن اورغ کولیت فوتیه این
 سالغن ایه کیت مرحوم راج حاجی یغ بایق کواسن لاکی تیاد تاهن اف لاکی
 ماس کیت این مک جواب راج ملاک ایت سمبیل ترسبوم کتاش راج مودا جاغن
 لکس فیکر قندیق راج مودا بوله جواب کفدان این نگری ریو کمفنی اغکریس
 یغ مولغن کفد توان سلطان محمود المرحوم مک جک ای هندق مقبیل دشن
 کراسن جوک لاوناه برفرغ دهولو لکس بری خبر کفد کیت ننتی کمفنی اغکریس
 منولغ سبوله ۲ کران ای هندق بمطلکن فمبرین کمفنی اغکریس کفد راج ملاو
 شهدان ستله راج مودا مندشر کات راج ملاک ایت مک ایقون تردیمله سجورس
 کمدین جواين بایک ننتی کیت مشواره دشن سائق سودارا کیت دهولو دان
 کیت هندق فرسبهن کلیمک کفد سلطان عبدالرحمن اف ۲ مشواره کیت بردوا
 کمدین بهارو کیت بمبواه ساتو فرجنجین قد فکرجان برداگف کمدین مبري
 هدیهله ای کفد یغذرتوان بایت ساتو سناغ برتاهن فیرق دان فمبوراس
 برسغور دانلاین درفد سخالت دان بلدو سرت ببراف قول هدیه کفد سکل
 اتق راج ۲ دان اورغ بسر ۲ ریو کمدین مک ایقون لاوله برلایر کسیا سلالو بالیق
 کقولو فینغ برمول ادقون یغذرتوان مودا اقبیل سده برلایر راج ملاک ایت مک
 ایقون برمشوارتله دشن فادک انقندا تفکو لوغ دان فادک انقندا تمفکوغ
 عبدالرحمن سرت سائق سوداران دان سکل اورغ بسر ۲ مک سکل مریکیت فون
 ممبرکن سفرت اختیار دان فیکران راج ملاک ایت مک یغذرتوان فون مفیکوت
 جوکاله سفرت اختیار دان کمواققتن اورغیغ رامی ۲ ایت مک تحقیقه اقبیل دانغ
 اغکاتن کبرمنت هلندا ایت هندق مفراسی مقبیل ریو اکن دلاونه برفرغ مک
 برسغاه یغذرتوان مودا بریواه کوپو دان مفاتور مریم قد پوکیت ۲ سرت مپیگن
 فنجاچب دان مقبولکن رعیت ۲ دان منسداکن اوبت فلورو مک مفاروهله ۲ سکل
 اتق راج ۲ دان اورغ بسر دان اورغ بایک ۲ ماسیغ ۲ دشن چاکفن افلاکی سکل
 بوکیس ۲ کمدین مبریه قول سورة کلیمک کفد فادک انقندا بکندا سلطان
 عبدالرحمن دان کفد فادک ککندا ائکو سید محمد زین القدسی مک اقبیل تیباله
 سورة یغذرتوان مودا ایت مک سکل اورغ بسر ۲ دان اورغ تواد ۲ فون برسغله
 قول بریواه کوپو دان مفاتور مریم دکوالا دایک سرت متورنکن فنجاچب ۲ درفد
 کلاغن سرت مقبولکن رعیت ۲ دان منسداکن اوبت فلورو دان مکان فون
 دنوهکنه بلور ۲ ستله سدا تنغله اقبیل دانغ اغکاتن هلندا دلاون برفرغ
 شهدان ادقون ائکو سید محمد زین سرت انچی کالو کریوله ای مندافتکن
 یغذرتوان مودا مک اقبیل سمفی کریو مشوارتله ای دشن یغذرتوان مودا قد
 فکرجان فرغ یغ اکن دانغ ایت دمکینه حال ادا.

شهادت

کات صاحب المعاکات

قد ماس یغدفرتوان مودا راج جعفر منجادی راج دنکری ریو مک داتغه سودارا
 انگکو کرایغ ایت دری بو کیس نمان کرایغ چندرا فولی مک دودغه ای برسم ۲
 انگکو کرایغ تلیبا ایت اد برسلاهن ۲ فهم دان مقصود دغن سودارا یغدفرتوان
 مودا یغبرنام راج ادریس درقد فکرچان ممرتنه چینا ۲ مک مارهله انگکو کرایغ
 ایت اکن راج ادریس لالو دسورهن لغکر کقد چندرا فولی مک مارهله قول راج
 ادریس ایت مک دلاوئن برفرغ مک برفرغه انگکو کرایغ دغن راج ادریس ددالم
 ریو دان راج ادریس فون برکوبوله مک ددالم حال ایت براغکده انگکو فتری
 مندایمکن انتارا کدوان مک لالوله بردامی کمیدن برفرغ قول انگکو کرایغ ایت
 دغن کرایغ چندرا فولی مک کوارله چندرا فولی ایت دری ریو مک ساسیاه
 فکرچان فرغ ایت تیاد همب فنجقکن کران هندق مقمیل کسمقنن جوا ادان.

القصة

مک ترسیوه فرکتان راج ملاک یأت میجر ویایام فرکوار اورغ انگریس مک
 برلایرله ای دغن سیواه کفل فرغ سرت سادادون سیغکله ای دریو مک تیاد
 برجمقا یغدفرتوان مودا ایت سقدار ای میوره سهاج شهبدارن یغبرنام کرنکی
 منتو ادریغ کوغ برسم ۲ انچی یحیا جرو تولیسن یغای مبری سلامت سرت
 مبری تاهو هندق کفوتیانق کمیدن برلایرله قول ای لالو کفوتیانق مک افیل
 تیا کفوتیانق قد مالم هاری نیت هاتین قد سیغ هاری هندق نایک کداره
 برجمقا سلطان فونتیانق تیا ۲ دلپتشن قد سیغ هاری کفل ۲ فرغ هاندا بابق
 برلایره سباه دارتن مک تیاداله ای جادی نایک کداره مک لالوله ای مبری
 سوره سهاج کقد سلطان فونتیانق کمیدن مک ایفون برلایرله کنکری لیفک
 مک برجمقاله دغن بگندا سلطان عبدالرحمن دان برخبرله ای کقد سلطان
 عبدالرحمن اکن حال احوال هاندا بارغکالی داتغ مقمیل ریو دان لیفک مک
 جواب سلطان عبدالرحمن ادئون سفرت فرکتان صحابت کیت ایت تیاد اوسهه
 برخبر کقد کیت اف ۲ حال احوال بایکاه کریو کقد ایه کیت یغدفرتوان ریو
 کران سکل فکرچان کراجان کیت سده ترسراه کفدان سفرت عاده دان استعاده
 دهولو کالا ستاه میجر فرکوار مندغر تیت بگندا ایت مک ای فون ترسیوم مک
 لالوله ای منتا بالیق تورن ککفان مک سیغکله ای درومه ساوانغ مایهت اورغ
 ملاک کریو کمیدن لالو ای برلایر کریو مک افیل تیا کریو مک برجمقاله ای
 دغن یغدفرتوان مودا راج جعفر دگدوغ ثقی لاوه مک داجقن یغدفرتوان مودا
 برچاکف ۲ قد تمقت یغ سوپی مک لالوله دباوا اوله یغدفرتوان نایک کاتس
 تفک کدوغ یغادتنس مک برخبر ۲ له ای کقد یغدفرتوان ایت اکر حال هاندا

شهران کات صاحب الحکایت

اداله یقدرتوان مودا راج جعفر ایت ساتو راج یغ بایک فراغین دان سوک
مغاسیهی ساق ۲ سوداران دان صحابت هندی اقلکی توان ۲ سید یقدری عرب
دان توان ۲ سید فرانکن دان حرمت بنز دغن اورغ توان ۲ دغن فرکی زیاره کرومهن
ترکادغ منتاً مشواره درفدان دان تیاد ای تکبر ممبرکنندیری هفک ترکادغ
ماکن ای ناسی سیسا هبیاں دان سوک ای اکن علماً سرت قوۃ منتوۃ علمو
سقرت مجاج کتاب یغ بهسا ملایو سقرت اصول الدین دان کتاب مرة الطلاب
کفد کورو ساتو عاماً یغ بسر کفد ماس ایت یایت حاج عبدالواهب سرت سوک
مندغر ۲ توان ۲ سید برجزیناکن حکایت راج ۲ یقدولو ۲ یقدسبله اتس اثین
دان ریا اکن اورغیغ بایک بچانن قد مغاجی قرآن جکانو دانغ قاری یغ قندی ۲
مغاجی ایت کریو مک دقکله دوا تیک بولن مک مغاجیه ای سرت دسورهن
اکن انق ۲ دان فکاوی ۲ مغاجی اقبیل ختم دبریهال قاری ایت واغ براتس ۲
رشتیت دان تیاد ای تکبر درقد برتان بارغیغ نیاد دافت کفد اورغیغ کورغ
درفدان اتو یغ مودا درفدان هفک فد انق ۲ سکالیقون برتهاله ای درقد حکم
شرع بطل حلال حرام دان اداله ای سوک اونس مغوتس کسبواه نکری یغلان
دغن هدیه هدیهان سرت سوک منجاری صحابت درقد اورغ بایک ۲ شهدان
باقله صحابتش درقد اورغ بایک ۲ درقد اورغ ۲ اسلام دان اورغ ۲ قوتیه استموا
قول ددالم نکری ملاک سقرت کبرنورن دان رشیدینن دان سوداگرن مک باقله
سوداگر ۲ ملاک ایت سوک برصحابه دغن یقدرتوان مودا راج جعفر ایت دان
اداله یقدرتوان مودا ایت سوک ممبوة باریس فقرانن اداله فکانن دان سناغ
بارینن ایت سموان فرتولوغن درقد اورغ بسر ۲ دان سوداگر ۲ نکری ملاک دان
اورغیغ مغاجرن اورغ قوتیه جوک دان اداله ای ممبوره بودق ۲ امقت لیم اورغ
برلاجر میوسیک چارا هاندا کلاک یایت برلاجر تمبور دان ترومغیت دانلاین ۲
درقد سکل فرکاکس فرماین میوسیک اداله یقدرتیهکنن برلاجر ایت کفلان
نا کده دان کفلا بیولان نشان سی ام دان کفلا ترومغیتن سی کنتن شهدان
لاکی یقدرتوان مودا ایت سوک مفوکهنن نکری دان مأندهکندي دغن کوت
قارینن سرت اورغ جکان دان اداله سمیغ جکان سوله ۲ سمیغ جاک ملاک
جوا دان دمکین لاکی سوک ای ممبوة فنجاجب فرغ دان انده ۲ فریواتن دان
براوگیر دان برتولیس فرادا امس سرت ممبوة لیلا ۲ سنتیغ بریچو سموان دان
سوک قول ای ممبوت سنجات ۲ یقدفاکی دقغکغ سقرت کریس دان بادیق دان
سکن دانلاینن یقاند فریواتن باوم راج ۲ ممبواتن یغرماجم ۲ کمیدین اقبیل سده
مک قوۃ دجادیکشن یغکینن فرکیرینن کفد سکل راج ۲ سقرت فتنیانق دان فغغ
دان قدح دانلاینن نکری اف لاکی کنکری بوکینن دمکینله حالن ددالم بیراف
ماس دان کتیک.

شهادان

مک سنڌاه بگندا سلطان عبدالرحمن ايت برپواة عبادة فد ماس ايت ددالم نكري
ليفک ايت في اليا واليام.

سيرمول

اداله سلطان عبدالرحمن ايت اياه راج يغ فواة برپواة عبادة مک اقبيل مالم
جمعة تياداله اي برادو عاشيق دغن برپواة عبادة سهاج دان اقبيل سيغ هارين
فرکياه سبهيغ جمعت دغن ماکي چارا عرب برچوبه دان برسرپان مک اقبيل
ساي درقد سبهيغ جمعت ايت سيفکله فول کقام فادک ايهندان مرحوم سلطان
محمود مباح قرآن دان تهليل سرت فکاوي ۲ نكري کمدين بهاروله براشتک باليق
دان سکل اورغ ۲ نكري فون مغيرغله برسام ۲ مک اقبيل سغي کيالي روغ سري
سيفکله سکل اورغ ۲ يغ مغيرغ ايت دفرجامو ماکن روتي برگواه ايم اتو کنجي
کمدين بهاروله باليق ماسيغ ۲ دان بارغسياف يغاد حاجت سائق سوداران اتو
صحابت هدين اتو حاجت ديرين اتو اد سوات عذر يغلان مک تياداله اي
مغيرغ بگندا ايت دمکينه حالن فد تيف ۲ هاري جمعت شهدانلاکي اداله بگندا
ايت سوک اکن توان ۲ سيد دان توان شيخ دان سوک برچمفور ماکن مينوم
دغن مريکثيت دان سوک سبهيغ برسام ۲ مويکثيت دان سوک براماکن اورغ
عالم دان سوک اي يغ دغن ديرين سنديري دان اداله سوارا بگندا ايت ترلالو
عيت سرت دغن برن دان اقبيل اي يغ ترکنله دري جاوه ۲ اکن سوارا بگندا
ايت دانلاکي سوک بگندا ايت زياره کقد سائق سوداران کقد رومه ۲ اورغ
توان ۲ ترکادغ ۲ اي متا هندق سنتف کقد سکل مريکثيت دان بگندا اين
سوک برگوروا ۲ دغن سائق سوداران افلاکي دغن عيب سهياں کران ميوکاکن
مريکثيت دان سوک سنتف برامي ۲ دان لاکي بگندا اين کياپکن مناغيں
سبب خشوع هاتين کقد الله سبحانه وتعالی کياپکن تاغيں ايت قد کتيک
خطيب مباح خطبه دمکينه اداں اداله استري بگندا ايت يایت راج انتيه فتران
بنداں راج بونتيت استري راج سليمان سده مفاداکن فترا برنام تفکو بر محمد
لاکي ماس حيات مرحوم سلطان محمود اداں.

سيرمول

ادفون يقدفرتوان مودا راج جعفر ددالم ريو دغن فادک ادندا راج ادریس دان
راج احمد دان فادک انقندا راج حسين سودارا بگندا سلطان عبدالرحمن سرت
انقندا تمفکوغ عبدالرحمن سرت اورغ برن درقد ففکاوا دان شهبدان مک
برهيمفوناه سکلين ددالم فولو ففت ماینکن راج ادریس سهاج يفتياد ديم
دولو ففت يایت ديم دسفکاراغ برپواة استان ديتو دغن سکل اورغن دان
اشکو کرايغ تايبا ديم فولو ففت جوک براولغ ۲ کنجوغ فينغ کران کنديقن
اد دتنجوغفيغ.

جنازه مرحوم ایت دغن الت فرکا کس راج ۲ مفکت دغن نوبت نفرین دانلاین ۲
 درغد الت کراجان راج بسر ۲ مفکت مک افیل سلفی قد قیحق قبله مسجد دتند
 مک دقور کداه دسیتو مک افیل ساسی درغد دقور کن ایت مک بالیقه سکالین
 اورغ ۲ ایت سرت برکا بوغاه سکالین بتاف عاده راج ۲ ملایو یفسر ۲ مفکت مک
 یغدرتوان مودا منیتهکن توان ۲ سید دان حاج ۲ دان لپی تهلیل تیغ ۲ مالم سرت
 بیراف قول مغاوار کن صدقه کغد سکل مریکثیت هفک سلفی امفت ثوله هارین
 دان مراتوس هارین.

شهدان کات صاحب الحکایت

اداله فترا بکندا مرحوم سلطان محمود یغیر نام راج حسین ایت فون داتقه ای
 کایفک مک برجمله ای دغن فادک ادندان سلطان عبدالرحمن سرت فادک
 ایهندان یغدرتوان مودا مک برتاغیس ۲ سنله برتیک فترا ایت کمترین براتکته
 راج حسین ایت زیاره کغد مقام فادک ایهندان مرحوم مک تیاد براف آنتاران
 راج حسین ایفون بالیقه کریو دان یغدرتوان مودا فون براتکته جوک بالیق
 کریو مک تتفاه ای دریو برسام ۲ فادک انقندا بکندا ایت راج حسین سرت فادک
 انقندا تمفکوغ عبدالرحمن سرت انق راج ۲ بوکیس دان ملایو دان رامیاه نگری
 ریو دان دا کغ ۲ فون فوخواه داتغه دری جاوا دان سیم افلاکی وغلغ دری چینا
 دمکین جوک فراهو ۲ دری بوکیس کران افکو کرایغ تالیبا اد ددالم ریو مک
 کسناغنه اتس اورغ ۲ بوکیس برنیاک فوغلغ فرکی ادا.

شهدان

ادفون بکندا سلطان عبدالرحمن ددالم نگری لیفک ساما ۲ ای مفکتیکن کراجان
 فادک ایهندان مرحوم یغ مرنتهکن کراجان فادک ایهندان مرحوم یغ مرنتهکن
 کراجان فادک ایهندا بکندا یغدرتوان مودا راج جعفر ادفون یغیر ساما ۲ دغندی
 دلیفک ایت یایت فادک ایهندا سید کونیغ یایتوله افکو سید محمد زین القدسی
 دان ساواتغ ابراهیم وکیل یغدرتوان مودا ددالم نگری لیفک سرت سوداران
 شهیندار محمد دان انجی عبدالمنان دان کغلا ۲ کمفوغ بوکیس دانلاین اماناه
 نگری لیفک ایت سرت مندافت مکانن درغد تانه سیفکیف دان اداله یغ ممایقکن
 نگری درغد کوت فارین دان فردلامنن دان سکل فنجاب فرغ سرت
 مندیکن باریس سناغ یایت انجی کالو ایاله کغلا یغترسوه ایت مک اداله
 سکل مریک یغترسوه ایت سموان یغهارف اوله یغدرتوان مودا ریو منجکای
 نگری لیفک مک تیاداله برهنتی سکل مریکثیت سوره میوره مفادف یغدرتوان
 مودا کریو استمیوا قول افکو سید محمد زین القدسی سرت انجی کالو مک
 تیاداله ترسمیوی اف ۲ فربواتن ددالم لیفک ایت مک جک ترکنا قد فکراجان
 یفسر ۲ مک براتکته یغدرتوان مودا سندیری فرکی کایفک مک افیل ساسی
 بالیقه قول کریو دمکینه حالن ادا.

براف انتاران مك گريغه بكندا سلطان محمود مفكين سهارى مفكين براه مك
 سوسه ايسي نكري افلاكي سكل اورغ توا ۲ دان اورغ بسر ۲ برهيمفونه سوان
 كدالم برتوغكو اكن بكندا گريغ ايت مك افيل برتمبه ۲ گريغن بكندا ايت
 مك مپوره اورغ توا ۲ مپيلاكن يقدفرتوان مودا راج جعفر كرو سته سفي
 سورهن ايت كرو لالوله مفادف يقدفرتوان مودا مملمكن حال بكندا گريغ
 ايت مك افيل بكندا يقدفرتوان مودا مندغر خبر سورهن ايت مك يقدفرتوان
 مودا فون تركجوتاه سرت داتغه سينتر ۲ ايت دو كجيتان مك تباداله اي مناروه
 صبر لاكي هندق براغت كايغك تباداله سفت دغن كاغكافن لاكي مك دباوان
 ساتو فوك چينا اكن كنيافكنن سرت جواق ۲ سثورغ دوا لالوله بركاوه
 كيغك دان سوداران راج احمد مفيكوه فول مك ددالم تباد براف هاري سفياله
 اي كايغك مك نايكاه اي مفادف فادك ككندا ايت مك دداتفن فادك ككندا
 بكندا ايت ساعتاه براتن سته بكندا ايت مايهت فادك ادندا بكندا ايت داتغ
 مگر بكندا فون برتبه ددالم گريغ يغ ساعت ايت تيتهن جعفر سكوميغ دان جعفر
 سكوميغ بيراف كالي دمكين ايت تيتهن مك يقدفرتوان مودا راج جعفر فون
 مناغيساه سرت برتوغكوله اي دكت فادك ككندا بكندا ايت سلطان محمود گريغ
 ساعت ۲ ايت.

شهران كات صاحب التواريخ

مك افيل سفياه قد دلافن باس هاريبولن ذالحجه مالم ثلاث وقتو صبح مك
 مفك بكندا سلطان محمود كمبالي درقد نكري يغ فنا كنكري يغ بقا انا لله وانا
 اليه راجعون يايت قد هجرة النبي صلى الله عليه وسلم سنه ۱۲۲۶ شهران مك
 كمفرله ددالم نكري ليفك كران مفك بكندا ايت مندروله راتب تاغيس سكل
 ايسي استان دان سكل ايسي نكري ليفك ايت مك بركوندولله سكل اورغ يغ
 ددالم ليفك اورغ يغ مايا ۲ دان اورغ بسر ۲ دان اورغ كجيك ۲ توا مودا مك
 برهيمفونه سكل ايسي نكري ليفك ايت ماسوه كدالم سوان اكن مفرجاكن تيته
 فرنته يقدفرتوان مودا ايت قد مفرجاكن جنازه سريقادك بكندا سلطان محمود
 ايت مك افيل تاه سديا عادة استعداد برتاهم راج ۲ يغ سر ايت مك دباواله
 جنازه المرحوم ايت دبالي روغ سري دان بركمفوله سكل اورغ بسر ۲ دان سكل
 ايسي نكري مك يقدفرتوان مودا فون مپيلاكن فادك انقندا بكندا تفكو عبدالرحمن
 مك حاضرله تفكو عبدالرحمن ايت دبالي روغ سري مك يقدفرتوان مودا فون
 منيتهكن سثورغ اتق راج منرياكن مپتاكن كغد سكل اورغ بايق ۲ سفاي تاهو
 سكل ايسي نكري رعية تنترا بهوا سسكوهن تفكو عبدالرحمن ايتاه يغ مفكتيكن
 كراجان فادك ايهندان سلطان محمود المرحوم بركلر سلطان عبدالرحمن شاه
 مك منجوا به سكل خلايق يغ بايق ۲ ايت سرت سو كاله سرت دولت برتمبه
 دولت شهران افيل ساسيه درقد منظاهركن سلطان عبدالرحمن ايت مك يقدفرتوان
 مودا فون منيتهكن افك جنازه المرحوم ايت اكندبوركن مك داتك اورغله

فترأ فادك ككندا مرحوم راج عالمي فرکي کاندرا کيري منيفو لبي تامت ايت سڌاي دباوا کريو مک برلايرله راج اسمعيل ايت کاندرا کيري مک برجمقاله دغن لبي تامت ايت سرت دتيقون دغن روڤ ۲ فرچاي اکن لبي تامت ايت مشتاکنديرين المرحوم راج حاجي ايت مک راج اسمعيل فون مېمبه کفداڻ مفاث کنديرين دسوره اوله فادک انقدا راج جعفر ميبلاکن توانکو کريو کران ساغتا حسرتن هندق برجمقا دغن توانکو دان بيراف فرکشان مومو ۲۰ سرت تيفو دکناکن مک لبي تامت ايتقون فرچياله اي سرت کشان دغن سوکاڻ بايکاه اکو فرکياه اين برسام ۲ اڅکو اين شهدان برلايرله راج اسمعيل کريو مېاوا لبي تامت ايت سرت دفرمايلاکن سفتنج ۲ لاوه ايت مک افيل سمفي کريو مېريتاوهله راج اسمعيل کفد فادک ايهندا بکندا يقدفرتوان مودا مک يقدفرتوان مودا فون مېورهله سيفکن عالت فېموتن بتاف عاده مېمبه راج يفسر ۲ دغن داتورکن بارس سناغ دانلايتن کمدین برتتهاه يقدفرتوان کفد اورغ ۲۰۲۱ مېوره امبيل دغن سېواه کاکف مک افيل سمفي دکت دغن دارة تفکفاه مک فرکيله سکل اورغ ۲۰ ايت مفرجاکن تيته ايت مک افيل سمفي کفراهو راج اسمعيل مک نايک مريکثيت مفادڻ لبي تامت ايت کشان فادک انقدا ميبلاکن نايک مک سوکاله لبي ايت جواڻ بايکله مک تورزاه اي ککاکف لالوله برکايوه کداره مک افيل سمفي دتفکفاه اوله اورغ ۲ يغ دسوره ۲۰ اوله يقدفرتوان مودا ايت لالوله دايکت ددفع تاغتن کمدین بهاروله دسوره بونه ذکرة کفلاڻ دکيريمکن کايغک کفد فادک بکندا سلطان محمود مک هابساه قصه لبي تامت ايت انتهی.

شهدان کات صاحب الحکايات

تياد براف انتاران يایت قد هجرة سنه ۱۲۲۵ قد ليم باس هاريبرلن ذالحجه هاري خميس جم فوکل دوا باس مک بکندا سلطان محمود فون ممکل فادک ادتا بکندا يقدفرتوان مودا راج جعفر دان سکل اورغ بر ۲ دان اورغ بايک ۲ يغ کيياغن مک افيل سده هابس حاضر سوان مک برتتهاه بکندا سلطان محمود کفد راج جعفر يقدفرتوان مودا ايت تيتهن جعفر جکاو اکو دکهنداڅکي الله تعالى ددالم سهارى دوا اين اکو ماتى اتو يقدبلاکفن مليتکن سکومېغ يعني فتران تفکو عبدالرحمن اڅکو وکيانکو دانلاکي وصيت اکو جکلو اکو ماتى سکومېغله اڅکو گنتيکن کراجانکو شهدان افيل مندغر يقدفرتوان مودا سرت اورغ ۲۰۲۱ دان اورغ بر ۲ سکلين مک مناعيساه مريکثيت سکايين اداله اورغ ۲۰۲۱ قد ماس ايت يغ حاضر فرتام انجي عبدالمنان فرانقکن بوکيس کدوا انجي کالوه فرانقکن بوکيس جوک کتيک فغايم دالم کامفت فغايم فرغ جمل کليم سيلواتغ ابراهيم کانم شهندار محمد ادقون توان سيدن يایت اڅکو شريف محمد زين القدسي شهدان کات صاحب الحکايات افيل ساسيله بکندا بروصيت ايت مک يقدفرتوان مودا فون براغکتهه باليق کريو ممرتنهکن نکري ريو مک ددالم حال ايت تياد

اجرائن یغ مغالف الشرع دان اقبیل ای برکایوه مک دکایوهکن اوله مرید ۲۵
سقی برذکر حبیب الرحمن اللهم صل علیه شهدان جادی بسرله فکرچان ایت
شهدان قد ماس ایت یغدفرتوان مودا ددالم نکری لیفک مک داتقله سکل
فکاوی ۲ لیفک ایت معاسکن کقد یغدفرتوان مودا مک مرکاله یغدفرتوان مودا
مک لالوله لبی ایت دغن سکل مرید ۲۵ دتوبتکنن سرت دتغزیر دگندولکن کفلان
کمدین درقد ایت مک کنوارله لبی ایت دري لیفک دغن بیراف مرید ۲۵
برلایر کلمغو مک اقبیل سقی ای کلمغو مک مفاکو قول ای مقتان دیرین
یغدفرتوان مودا راج حاجی المرحوم شهید فی سبیل الله هیدوف سمولا سرت
دخبرکنه حال احوال ماس مرحوم راج حاجی کلاکوان دان فریواتن دان
اورغ ۲ کنل ۲ لنن سیانو ۲ دکاتن قول انقن سیانو مک دغن تقدیر الله تعالی
باقله اورغ ۲ فرچای دان سکل بوکیس ۲ یغ دلمغو فون باقله یغ فرچای
مک بسرله فکرچان ایت مک دافتله ای کواس دوا تیک بواه قراهو دان باقله
اورغ ۲ بوده ۲ مهجه دی مک تیاد براف انتاران بلارله قول ای کایفک قصدن
هندق منطاهیرکن فکرچان ایت مک اقبیل سقی ای کلیفک قراهون ماکیه
بندیرا کونیغ ماسو کدالم لیفک مک قد ماس ایت یغدفرتوان مودا سده براشکت
بالیق کریو مک سوداران راج ادریس اد ددالم لیفک مک لبی تامت ایتقون
فرکیه منداقتکن راج ادریس سرت ممباوا هدیه بیراف اورغ بودق ۲ دفتکنن
راج ادریس ایت سی ادریس سهاج مک راج ادریس ایتقون منریماله فرکتانن
ایت انتهنک دغن مضیحتکه انتهنک فرچای بتر ۲ که والله اعلم مک ددالم حال
ایت بسرله فکرچان ایت سبب فرسندرانن کقد راج ادریس مک کباقلکن اورغ ۲
تیاداله برانی موسیق ۲ لبی ایت مک مشهورله فکرچان ایت هفک سغیه
کقد بکندا سلطان محمود مک مرکاله بکندا اکن لبی ایت مک ددافتکنن حجه
کفدان جکاو سفکه مرحوم راج حاجی بالیق هیدوف سمولا منتا کمالیکن روفان
یغلام مک تیاداله حاصل فکرچان خارق العاده مک مرکاله بکندا دغن مرکا یغ مها
ساعت مک دتیهکنن سوره بونه لبی تامت ایت سرت یغبرسما ۲ دغندی ایت
درقد بوکیس ۲ دانلکین ۲۵ مک دکرچاکنه اوله اورغ ۲ سمرت تیتیه بکندا ایت
مک باقله بوکیس ۲ ماتی دان مرید ۲۵ فون برتبورانه لاری کسان کماري
ادفون لبی تامتن دسمویکن اوله راج ادریس مک لفسله ای لاری مک لارینه
ای کاندرا کیری مک هارو عاراله قول اندرا کیری ایت سغه اد یغ فرچای سغه
تیدق فرچای سمرت اکوان لبی تامت ایت مک سغیه قول خبر ایت ایت کقد
بکندا سلطان محمود مک برتمبه ۲ له مرکان بکندا ایت اکن لبی تامت سرت اورغ
اندرا کیری مک بکندا فون مبری سورة اکقد فادک ادندا بکندا یغدفرتوان
مودا ریو منتا چاریکن عقل دان حیه بوله دبوته لبی ایت کران ای ماومرکن ارغ
کموک کیت برادیق شهدان اقبیل یغدفرتوان مودا تاه منریما سورة بکندا
ایت مک مرکاله یغدفرتوان مودا لالوله دسورهن فادک انتقدا بکندا راج اسمعیل

بگندا راج جعفر مک قد وقتو ساعت یغ بایک برهمقوله سکل اورغ بسر ۲
 دان اتق راج ۲ دان سکل اورغ ۲ نکري کدالم بالي روغ سري کمدین بهارو
 بگندا سلطان محمود متقن کلاران اکن فادک ادندا راج جعفر ایت یدفرتوان
 مودا سلطان علاءدین رعایت شاه یغ مرنهکن ریو دغن سکل تعوق دایرهن
 دغن فرنته یغ مطلق ادان کمدین بهاروله دیارک کاستان اغکو راج یونتیت یایت
 سودارا فرمقوان یدفرتوان مودا ایت مک دسیتوله بهاروله اورغ ۲ مقارو ترلانو
 رامیق شهدان ساسیه درقد برلنتی ایت بتاف عادة استعادة مقکار ۲ یدفرتوان
 مودا یدفرتوان ۲ دمکین جواله ادان اداله جاتوه فکرچان ایت قد هجرة تاهن
 سنه ۱۲۲۱ شهدان مک یدفرتوان مودا راج جعفر فون مپوره فادک ادندا بگندا
 راج احمد مقمیل اهلی ۲ دسلاشور ددالم کالغ مک برلایره راج احمد ایت ککالغ
 مک افیل سفلی لالو دامیپاله اهلی ۲ فادک سرت اهلی ۲ دباوان برلایر کریو
 مک تیاد براف هاری سفیه ای کریو دان یدفرتوان مودا راج جعفر فون سدهله
 کریو دان براستری فول ای اکن فترا مرحوم یدفرتوان مودا راج عالی یقبر نام راج
 لیبر مک بریواته یدفرتوان مودا ایت استان دان کوت فاریتن چوکف دغن
 بالي روغن دکوت رنغ مک تنغله یدفرتوان مودا راج جعفر ایت مرنهکن نکري
 ریو سغرت عادة استعادة فیکان فربکال دغن سومقه ستیان مک ریو فون رامیه
 مانو فراهو ۲ دالغ دری چینا سغرت ونگ ۲ دان توب ۲ سیم دان فراهو ۲ جاوا
 دان کفل دان کیچی دان بوکیس فون ترلانو باقی استمیا فول اغکو کرایغ اد ددالم
 ریو ادفون سوداران راج ادريس ممیواته ای تمفت دسکارغ چوکف دغن استان
 بالی دان سوداران راج احمد اداله برسا ۲ فادک ککندا بگندا ایت دفولو
 فیت دان یغ منجادی شهنذارن انجی عبدالله بن احمد فرانفکن بوکیس دان
 توان ۲ سید فون باپقه داتغ مک تنغله یدفرتوان مودا راج جعفر ددالم ریو
 برسوکا ۲ ن برامی ۲ سهاری ۲ ادان.

القصة

کات صاحب الحکایت

اداله قد ماس بگندا سلطان محمود کراجان ددالم نکري لیفک دان یدفرتوان
 مودا راج جعفر دنکري ریو مک داتغله سئورغ لبي بشا منکفا بو کنکري لیفک
 نشان لبي تامت مک مفاکوکن دیرین اورغ عالم قد علم حقیقت مک مفاجره ای
 اکن سته اورغ لیفک دان لبي ۲ لیفک ایت اکن عام ۲ حقیقت کونن دنماکنن
 علمون ایت ایسی کونن دان باپقه فرکتان یغ ساله هفک اخر ۲ فکرچان
 ایت جاته اعتقاد مفاکو دیرین الله تعالی مک باپقه مرید ۲ مشیکوه اعتقاد
 ایت سرت سهاری ۲ برکمفوله اورغ کفدان سته اورغ مفاکنن ای کرامت
 اد قول ای مفاجر بچارا استنجا دان برسوچی یقداتغ بورغ دری شرک نشان
 سراحن اتو عساره ایتله یغ منسوچیکن جنب دانلایشن دان باقی لاکي کونن

ايت مفکين سهارى مفکين براه مک تياد براه انتاران مک يقدفرتوان مودا راج
 عالى فون مفکته کمالى کرحت الله تعالى درفد نكري يغ فنا کنکري يغ بقا
 انا لله وانا اليه راجعون مک کوساهنه نكري ريو سبب کماتين راج ايت مک
 برکابوځه اورځ ۲ ريو بتاف عاده راج ۲ بسر ۲ مفکت دقپورکناه اوله سکل راج ۲
 دان اورځ بسر دتنجوځ اښکت کمدين مپورهه اورځ مپري خبر کفد بکندا
 سلطان محمود کايښک مک اقبيل بکندا مندځر خبر فادک ککندا ايت سده هيځ
 کوساهنه بکندا ايت سرت مشوارنه دځن سکل اورځ بسر ۲ دان اورځ بايک ۲
 اف لاکي سکل انق راج ۲ قد هندق منجاري کنتين مرحوم مودا يغ بهارو هيځ
 ايت شهدان مک ددالم حال ايت تياد جوک لاین يقبرات کفد هاتي بکندا ايت
 ماینکن فادک ادندا راج جعفر جوکاله يقدکهندقکين مک کيتولن فول کموافقتن
 ايت دځن راج ۲ دان اورځ بسر ۲ سوکو ملايو استميوا فول سکل سوکو ۲ فرانکتن
 بوکيس تياداله يغلاین يقدچيتا ۲ اوله مريکثيت ملينکن راج جعفر جوکاله
 يقدکهندقکين .

۱

شهدان کات صاحب الحکايات

مک اقبيل سده تنقله کموافقتن بکندا سلطان محمود دځن سکل ايسي نكري ايت مک
 بکندا فون مپوره ببراف اورځ بايک ۲ فرانکتن بوکيس سفرت انجي عبدالمنان
 دان داهيځ توجيځ دانالاین ۲ ککلځ اکن مفييل فادک ادندا بکندا راج
 جعفر فترا مرحوم في سبيل الله مک برلايوله سکل مريکثيت مک اقبيل سمفي ککلځ
 مک نايکه مريکثيت مفادف راج جعفر مپيکين تيته بکندا سلطان محمود يات
 مپيلاکن راج جعفر کريو دان کايښک اکن مفکنتيکن فادک ککندا يقدفرتوان
 مودا راج عالى المرحوم مک راج جعفر فون برتفکوهه مفادف فادک ککندا
 يقدفرتوان سلاغور دهولو مملکن حالق دځفکيل اوله بکندا ايت مک دبترکن
 اوله يقدفرتوان سلاغور مک راج جعفر فون برسيفله اکن فرکي کليښک ايت ستله
 سيف مک براځکته اي بلاير کايښک برسام ۲ اورځيځ مپيلاکتن ايت دان اهلي ۲
 ماسيه لاکي تيځکل ددالم کلځ تياد سمقت دباوان ادان .

شهدان کات صاحب الحکايات

اداله وقتو راج جعفر براځکت کايښک ايت بايقه اي مبابوا واځ کير ۲ ساتو فثين
 ايت اځکاتن اورځ دلاځن مک تياد براه لمان دلاوه سمفيه اي کايښک مک
 کلوارله انق راج ۲ دان اورځ بسر ۲ مپمپوت مفالوکن کداتځن راج جعفر ايت
 مک سلالوله راج جعفر ماسو مفادف بکندا سلطان محمود سرت منجنجوځ دولي
 بکندا ايت کمدين درفد ايت فرکياه راج جعفر برجمقا ۲ فادک ککندا ۲ ادندا ۲
 سکين شهدان دودقه راج جعفر ايت دکمځوځ انجي کالو. دان سهارى ۲ له
 سکل راج ۲ دان اورځ بايک ۲ داتځ مفادف راج جعفر ايت شهدان ددالم تياد
 براه انتاران مک بکندا سلطان محمود فون مولايه فکرچان ملتنيق فادک ادندا

سیا اکن مفتاکن فادک بندا اٹکو بسر سرت فادک ایهندا راج احمد داتغ دری کلغ ستله تفکو سولوغ اکو غ مندغر فادک بندا دان ایهندا ایت داتغ مک ساغته ای هندق برجقا منتا باوا هیایر کلد یقدرتوان سیا مک یقدرتوان سیا فون تیادله تریجارا لاکي راس هاتین ساغته سوسهن تاکوت اکن فادک ادند؛ بکندا ایت کنا فاکیت کسموهن ایت کران قد ماس ایت ترللو کراس هاوا کسموهن ایت مک درقد ساغت تاکوة اکن استرین سرت کاسیه سایق سرت ساعت ۲ مالو اکن فادک بندان مک دباوان جوک هیایر برجقا دغن نندا بکندان ایت شهدان افیل برجقاله تفکو اکو غ دغن فادک بندا بکندان ساغته سوکان لبه ۲ معامله اورغ بهارو ۲ برجقا دغن ایون مک دودقه یقدرتوان سیا ددالم سیا برهمقون دغن فادک بندا دان ایهندا یغ بهارو داتغ دری ريو ددالم بیراف هاری شهدان ددالم تیاد براف انتارائ مک راج احمد ایتقون موهنله قد فادک ککندا اٹکو بسر هندق بالیق کریو مک دبنرکن اوله اٹکو بسر اکن فادک ادندا ایت بالیق کریو مک برلایرله راج احمد ایت بالیق کریو شهدان افیل سده راج احمد ایت بالیق کریو مک دغن تقدیر الله تعالی ملاکوکن قدره اتس همبان مک تفکو اکو غ فون کناله فاکیت اورغ ۲ بایک ددالم سیا مک ساغته سوسهن یقدرتوان سیا ایت اکن استرین سده کنا فاکیت ایت سرت دغن سسان هیایر ککوالا مباوا فادک ادندا بکندا اکنتتاقی اف بوله بوات سبب کران فادک بندان منتا باواکن جوک فتران هیایر مک سبب ابتاه مک دباوان جوک هیایر شهدان سوسهاله یقدرتوان سیا مایهتکن استرین ایت مفکین سهاری مفکین براه دان اٹکو بسر فون ساغته قول سوسهن مایهتکن حال فتران دمکین ایت شهدان ددالم تیاد براف هاری ساکیتن تفکو اکو غ مک ای فون کمالی کرجمت الله تعالی مک مناسیله یقدرتوان سیا سرت فادک بندان سرت ایسی ۲ استان سرت سکل راج ۲ دغن برباگی ۲ بویی بیچی راتین مک افیل ساسی درقد برتالینس ایت مک دتامله اوله یقدرتوان سیا اکن فادک ادندا بکندا ایت بتاف عاده راج یفسر ۲ مفکه مک بردوکچیتاله نکری سیا ایت استمیا قول یقدرتوان سیا سرت فادک بندا بکندان تیاداله کریغ ایر متان لاکي ددالم سیولن دوا ایت شهدان ددالم حال یغمکین ایت تیاد براف انتارائ مک اٹکو بسر فون منتا دیریه کلد فادک انقتدا بکندا یقدرتوان سیا ایت هندق بالیق کریو مک دلفسکنله اوله یقدرتوان سیا اکن فادک بندان براغکت بالیق کریو ایت قد کتیک ساعت یغ بایق برلایرله اٹکو بسر ایت بالیق کریو دغن دوکچیتان مک افیل سلفی کریو تنقاه ای ددالم ريو برسما ۲ فادک ادندا بکندا اٹکو فتری استری بکندا سلطان محمود شاه سرت یقدرتوان مودا راج عالی ددالم نعمت کسکان ددالم بیراف ماس دان کتیک شهدان تیاد براف قول انتارائ مک داتقاه فرایدان دنیا یغ تیاد ککل ایت مک یقدرتوان مودا راج علی فون گریغاه یایت ساکیت فاکیت راج یایت فا ایفا مک کسوساهنله سکل فتران ۲۱ ملیهتکن حال یغمکین

فراهو ۲ دري جاوا دان دري چينا دان دري سيم دانلایين ادفون نگري ريو یمتوان مودا راج علي له مرنهکنن سبکیمان عادة فمرنتاهن یقدرتوان مودا مک بمبواتله ای استان دڦولو باین دان دودقه ای تنف ددالم کراچان سرت ای منتتوه علم بمبواته عبادت اداله کوروں ساتو اورغ مندورا نمائ شیخ عبدالغفور اداله طریقتن خلواتیه یأیت سمانيه مک برسما ۲ ای بمبواته عبادت دغن شیخ عبدالغفور ایت ایت سرت مرایمکن نگري ريو دغن څردگاغن اداځ.

القصة

مک ترسوة څرکشان راج جعفر څترا مرحوم راج حاجي فی سبیل الله ادیق برادیق ددالم نگري کلغ.

شهران کات صاحب الحکایت

اقبیل تنغه راج جعفر ایت سودارا برسودارا ددالم کلغ ایت مک دکلوارکنياه تيمه ۲ مک سوره مپورهه ای کملاک دان بايقه سوداگر ملاک ایت سوکاکن راج جعفر ایت کران تولغ منولغ انتارا ملاکوکن دگاغن ۲ ملاکوکن څرنيکان انتارا کدوا ښهق دان بايقه سوداگر ۲ ملاک ایت جادي صحابتن سرت کاسيه سايف اکندي افلاکي کبرنور ملاک سرت راج مودان مک سلالوله ای برکيريم سورة دان هديه ۲ دغن بیراف ماس دان کتيک شهدان ادفون سودارا راج جعفر یقدوا اورغ یأیت یغ کچيان راج احمد دان راج ادریس مک راج ادریس څون څون برموهنله هندق څرکي کړيو کغد ککندا بکندا ایت مک دلفسکده اوله راج جعفر مفادف بکندا سلطان محمود کړيو ایت مک برلایرله راج ادریس کړيو سرت دباوان سوداراځ راج احمد ایت برسما ۲ کړيو مک اقبیل تيبا ای کړيو مک مفادغه کدواځ کغد یقدرتوان مودا راج علي کران راج ادریس ایت سده جادي منتتو کغد یقدرتوان مودا ایت یأیت دنکککن دغن څتران راج صفيه مک دودقه ای دتنجوغ اڅکت بردوا سودارا مک ددالم تباد براځ انتاران مک اڅکو بر راج سیتی سودارا راج ادریس دان راج احمد ایت ریندوله ای اکن څتران تفکو مندی یغ جادي استري یقدرتوان سیا سید علي ایت مک برموهنه ای کغد سلطان محمود اداله یغ مپاواځ یأیت سوداراځ راج احمد مک مفادغه راج احمد ایت کغد بکندا هندق مپاوا څادک ککندا ایت څرکي کسيا مک دبترکن اوله بکندا سمبیل برتیه ایت سي احمد کلقي سمفي کسيا سبارغ ۲ سبه سهاجله مک څد ماس ایت انجي کالو اد حاضر مفادف بکندا مک لالوله دچویتن راج احمد کاتن دغر ۲ څسن ککندا بکندا ایت جالغله مپبه کغد انقتا یمتوان سیا ایت شهدان ستاه ساسي درڅد راج احمد برموهن ایت مک برلایرله ای مپاوا څادک ککندا اڅکو بر ایت کنکري سیا مک اقبیل سمفي کنکري سیا ددافتن یمتوان سیا تباد دهیایر سده لاري کهولو سیا مپاوا استرین سبب تاکووتکن څپاکیت کسمپوهن مک اورغ ۲ بر سیا څون څرکياه مودیق معلمکن کغد یقدرتوان

القصة

مک ترسبوت ڦرکٽان نڪري ريو

سبرمول

ادڦون راج محمد ڦترا يقدڦرتوان سلاڦور تياد بڙاڻ انتاراڻ دودق ددالم ريو مک ايڦون بڙموهڙاه ڪڦڦ بگندا سلطان محمود سرت ڪڦڦ ڦادڪ ايهندا يقدڦرتوان مودا راج علي هندق باليق ڪسلاڦور مک دادينڪن اوله ڦادڪ ايهندا بگندا ڪڦڦ ايت مک بڙاغڦتاه اي باليق ڪسلاڦور مک اڦييل تيبا اي ڪسلاڦور تنڦاه اي سڦرت عاده سهارى ۲ دمڪينه ادان شهدان ادڦون بگندا سلطان محمود سده ڦادڪ انڦندا ڪڦڦ ايت باليق مک بگندا ڦون مېوره ڦڦکاوا باکا منبس ڦولو ڦيڦت اندرا سڦتي دڇوچيڪن ڪران ڦڦکاوا ايت ميمڦ دي دودق دسيٽو اد امڦت ليم بواه رومه مک اڦييل سده جوچي ڦولو ڦيڦت ايت دتبس مک بگندا ڦون بڙيواته استان سرت دڦن ڪوت ڦاريتن دان مسجد باليق اداله يڦ مڙتتهڪن سڪل ڦڪرجان ايت يات انجي ڪالو بن انجي ٻوله ڦرانڦڪن يو ڪيس مک تياد بڙاڻ لمان ساسيله ڦڪرجان ايت مک اڦييل ساسي ڦولو ڦيڦت ايت منجادي نڪري ٽمڦ ڪراجان مک بگندا ڦون منداهڪن ڦادڪ ادندا بگندا اڦڪو ڦٽري يات راج حميده استرين ڪاستان ڦولو ڦيڦت دڦن راج ۲ دان اورڦ بايڪ ۲ سڪلين سرتان.

شهدان ڪات صاحب الحڪايت

سڪاليفرستوا سوات ماس مک بڙتتهاه بگندا سلطان محمود ڪڦڦ ڦادڪ ادندا بگندا اڦڪو ڦٽري دهڦان بڙاڻ راج ۲ سڦرت راج محمود ڦترا ڦڦکو ڦاڦيما سڙ ڦترا سلطان سايمان بدرالعالم شاه دانلاينڊ دمڪين بويي تيتهڦ هي راج حميده اداله ساي مېواه ڦولو ڦيڦت اين دجاديڪن نڪري سده جوڪڦ دڦن استان دان ڪوت ڦاريتن مک راج حميدهاه يڦ ساي بوانڪن جادي ماڪله ڪڦڦ راج حميده شهدان لاڪي درڦڦ فصل نڪري ريو اين درڦڦ حاصل ۲ دانلاينڊ يات جادي ملڪ مڪانن راج حميدهله اديق بڙاديق يات سڪل ڦترا راج حاجي المرحوم في سبيل الله مک تياداله ساي چمڦوري لاڪي بارڦ سواتن ادڦون نڪري ليڦڪ يات بهاگين سڪوميڦه يات ڦترا راج جمعت ڦڦکو عبدالرحمن دان جاڦڦه راج حميده اديق بڙاديق چمڦوري لاڪي درڦڦ ڦيهق حاصل ۲ خراجتن شهدان ڪات اهل الروي اينه ڦرملان بڙهڪي مڪانن انتارا ڪڦڦ ڦيهق يات يقدڦرتوان مودا دڦن يقدڦرتوان سڙ ڦيهق حاصل دان خراجتن سبرمول اداله جاتوه ڦڪرجان اين ددالم تاهن هجڙه سنه ۱۲۱۸ ڦڦ تاهن جيم ڦڦ دوا هارڦبولن ذي القعيد هاري سبت سده لڦس مېواه استان شهدان اڦييل سده ساسيله بگندا درڦڦ منتڦڪن نڪري ريو ايت مک بگندا ڦون بڙاغڦتاه ڪنڪري ليڦڪ ممبولڪن نڪري ليڦڪ ڦول سرت مڦلوارڪن تيهه ۲ دڦولو سڦڦڪيڦ ۲ داتورڪن بهاگين مڪانن اورڦ بڙاڻ ۲ دان اورڦ توار يڦ ددالم ليڦڪ مک رامياه نڪري ليڦڪ دڦن ماسوه بڙاڻ

لکم لکوم سفرت هللنتر بمبه بوکیت دان فاوروډن برکا بوتله مک مشناله اکن
 فنجاجب ۲ ایت مک لینتغ فوکشه سکل فنجاجب ۲ یمتوان سیا ایت مرادقکن
 دیری کداره سرت برکوفوه ۲ ماسوه کدالم ریو تیاد برکتهوان چوئکه چمفکبه
 دغن لایر سرت دایوځ مک تفکامه امفت بواه فنجاجب دن یقلاین ۲۰ لفس
 ماسوه کدالم ریو شهدان کفل یغ مراعی سید عالی ایتقون برلایرله ای ادقون
 سید عالی اقبیل سمفی کدالم ریو نایقه ای مقادق بکندا سلطان محمود مک
 دفرمایاکنده اوله بکندا بتاف عاده اورغ دغن انق بواحن کمیدن تیاد براف
 انتاران مک داتغه فترا یقدرتوان سلاغور یقبرنام راج محمد یغ جادی راج مودا
 سلاغور مقادق بکندا سلطان محمود مک بکندا فون ساغته سوکان کداتغن فادک
 اتقندا بکندا راج محمد ایت مک برکمفول بکندا دغن فادک اتقندا یقدری سیا
 دان یقدری سلاغور ماکن مینوم برسوکا ۲۰۰۰ بتاف عاده اورغ دغن سانق سوداران
 یغ بهارو داتغ برسوکا سهاری ۲۰۰۰

شهدان کات صاحب الحکایت

ددالم حال تیاد براف انتاران مک یمتوان سید عالی فون بمونه کفد فادک
 بکندا سلطان محمود منتا فرب هندق براسترین تفکو منداق فترا ائکو بر
 راج سیتی ایهندان ائکو کرایغ تاییا کران مقصودن دجاذیکنن راج سکل
 فرمفوان ددالم نگری سیا مک مشورتاه بکندا دغن فادک ادندا ائکو فتری سرت
 سکل اورغ بر ۲ یقدردالم ریو تله هابسه موافقتن مک لالوله دتریا مقصود
 یمتوان سید عالی ایت مک ساغته سوک سید عالی سبب سمفی مقصودن شهدان
 مک اقبیل سمفی وقتو ساعتن مک دنکاحکنه اوله بکندا اکن سید عالی دغن
 فادک اتقندا بکندا تفکو منداق بتاف عاده راج یغ بر ۲ نکاح کهوین مک
 اقبیل ساسی درفد دفرساتوکن دودقه یمتوان سیا ایت برکاسیه ۲۰۰۰ سرت ساغته
 کاسیهن اکن استرین سفرت منافع مییق یغ فنه عبارتن مک ددالم حال ایت
 تیاد براف انتاران یقدرتوان سیا برسوکا ۲۰۰۰ ایت مک ایقون برمونه کفد
 فادک ایهندا بکندا سلطان محمود هندق بالیق کسیا سرت بمونهکن استرین
 هندق دباوان کسیا هندق دکارن سکالی تفکو اگوځ راج فرمفوان ددالم نگری
 سیا مک دبترکن اوله بکندا کهندق سید عالی یقدرتوان سیا ایت مک یقدرتوان
 سیا فون ساغته سوکان شهدان مک اقبیل سمفی وقتو ساعت یغ بایکن مک
 برلایرله ای دری نگری ریو قولغ کنکری سیا سرت مباوا استرین مک اقبیل
 سمفی ای کسیا مک تورانه سکل استری اورغ بر ۲۰۰۰ مقالوکن یمتوان سیا
 مباوا استرین یغ سام کهوا ایت مک نایقه یمتوان سیا ایت کاستانن شهدان
 ددالم تیاد براف انتارا مک یقدرتوان سیا فون ملتتق اکن فادک ادندا
 بکندا ایت تفکو منداق دکار تفکو سولوځ اگوځ راج سکل فرمفوان ددالم نگری
 سیا مک تنفله کلاران ایت هفک هفکتن انتهى تم.

ماهو مك برسليسيه فهم قول يقدفرتوان مودا دغن يقدفرتوان بسر سبب يقدفرتوان
 بسر هندق منزله لانون يأت تو لوکوس هندق دفربواتن مننتو مک جادي
 جوک يقدفرتوان بسر محبوة لانون مننتو يأت ددودقکشن دغن انقن راج ميمونه
 يغ اي ايو راج سولوغ فغايمه بسر درتبه کمدين اخر ۲۰ برلاير يقدفرتوان بسر
 ايت ديم کرتبه کمدين برلاير قول کترغکاتو ديم قول ددوگون اخر ۲۰ مفکته
 اي ددوگون انا لله وانا اليه راجعون اداله وقتو اي مفکت ايت سده براوبه عقان
 سفرت اورغ کيلا دان برقنجانده قيصهن تياداله دسورتکن دسيني کران هندق
 مقميل سقنن سهاج شهدان ادقون وقتو راج ۲ سيا مبالوا ديرين کايغک ايت
 دهولو سديکيت فرغ ائکو مودا دغن يقدفرتوان مودا راج علي ريو.

شهدان کات صاحب الحکايه

ادقون يقدفرتوان سيا يغبرنام سلطان يحي ايداه يغ اخر راج ۲ سيا منجادي راج
 ددالم نکري سيا يغ کنورنن درقد يقدفرتوان راج کجي کمدين درقد اين
 برتبورانه راج سيا ايت سگنن نکري اورغ قوتسه نسب کراجان انق چوجو راج
 کجي مک برقندهاه کفد بشا يغلان يأت بشا توان عرب سيد يأت سيد علي
 بن سيد عثمان بن شهاب هباله سيد علي ايت سياه ايو سديکيت بشا يقدفرتوان
 راج کجي ايتقون سده برچمفور قول دغن سياه بوکيس فيق يقدفرتوان مودا
 ريو دان ماس کراجان سيد علي اين تياداله لاگي خرېطهن سلطان ليغک
 دان يقدفرتوان مودا ريو دغن راج ۲ سيا هباله فيق اي سام ۲ سنديرين براميل ۲
 دان بروة ۲ اکن کراجانن ادان.

سبرمول

کيالي قول کفد روايت ايت سمولا ادقون سيد علي اقبيل سده هابسه راج ۲
 سيا ايت برتبوران کسان کساري مک ايله منجادي راج ددالم نکري سيا دغن
 سکل تعلق دايرهن مرنته علي الاطلاق سرت منعاوقکن مان نکري ۲ دان تلو
 رنتو يقدکت ۲ دغن نکري سيا ايت دمکينه حالن ادان.

شهدان کات صاحب الحکايه

تتکل تنفاه سيد علي کراجان دنکري سيا مک برسيفاه اي هندق فرکي مفادف
 بکندا سلطان محمود کران قد ماس ايت بکندا سلطان محمود ددالم نکري ريو
 بهارو منداميکن سوکو ۲ ملايو دغن بوکيس سرت موافت هندق مراميکن نکري
 ريو دان ليغک شهدان برسيفاه يقدفرتوان سيد علي کير ۲۱ انم قوله بواه کاشکافن
 اداله کنایقکن برنام ماچن تاف مک اقبيل سده سيف قد کتيک يغ بایک
 مک برلايرله اي کريو دغن انم قوله بواه فنجاجب اقبيل اي ماسو کججهان ريو
 يأت انتارا لوبم دان ترکولي مک برچفا دغن ساتو بتوار فرغ ائکريس مک
 سکل فنجاجب ۲ ايت موکل کندغ تاوا ۲۰ مک دسغک اوله کرنيل کفل فرغ ايت
 فرومق اتو اورغ جاهت مک لالوله دباريسن دغن مريم يقدوا تيک لافيس ايت

برتموله دغن بنتو دري كمفر تفكو محمد يقدافع ايت مك لالو سام ۲ كمبالي
 برجالن دان هاري فثغ سمي دافكالن سياه لالو برهنتي دسيو دان هاري سيغ
 لالو هياير كفولو لاون هاري فثغ سمي دنكري دان تفكو سر فون داتغه لالو
 دباواډ فادك انعقاد ۲ سكاين نايك كرومهن كمدين موافقه سرت يقدفرتوان سر
 دان يقدفرتوان مودا مك لالوله ممبايكي كويو ۲ دان بتاغن سرت ميبفكن سنجاتغ ۲
 كمدين براختيار قول هندق كايغك تفكو سر ايت كغد بگندا ساطان محمود
 منتا فربنتوان مك اختيار ايت بنرله كغد يقدفرتوان سر مك يقدفرتوان موداله
 يقدفركي برسما ۲ تفكو محمد اقبيل سده سيف فراهون مك لالو برلايرله اي مك تفكو
 محمد ايت تياد جادي قول فركي ادقون يغ فركي برسما ۲ تفكو عقيل دان تفكو
 سمبو كران تفكو محمد دكفكن اوله ايهندان تفكو سر كمفر يات راج عبدالله
 شهدان ادقون يمتوان مودا برلاير ايت سميغه كاوغر مك منتا هنتر كغد اورغ
 كاي اوغر كبولغ مك اقبيل سمي كبولغ ماس ايت اشكو مودا اد دبولغ مك
 برجمله يمتوان مودا ايت دغن اشكو مودا مك برتان ۲ له انتارا كدوان درغد
 حال احوال داتغن يمتوان مودا ايت مك برخبرله اي هندق مفادف ساطان محمود
 اد ممباوا سورة منتا بنتو كران نكري سيا سده اله اوله سيد عالي دغن تيقون سته
 اشكو مودا مندغر فركتان يمتوان مودا ايت لالوله دبرين ساتو مالم اورغ فسكوان
 مفتر يمتوان مودا كايغك مك برلايرله اي كايغك لالوله مفادف ساطان محمود
 ميمبهكن سورة يقدباواډ ايت مك ديجاله اوله بگندا ساطان محمود مك تاغوله
 بگندا مقصود يقدفرتوان سيا ايت منتا بنتو مك باوماه لاكي دافت ككتاشن سقدركر
 دبرين سهاج يمتوان مودا ايت دو' بواه فراهو دان ساطان محمود فون مندياكن
 فنجاجب فرغ كيوا ۲ امقت فوله بوام دان يمتوان مودا ايتقون منتياه مك ددالم تغه
 حال يدمكين ايت مك داتغه سورة دري راج موسي دري سيا مقتاكن كمفر سده اله
 دافكر اوله سيد عالي دسوره سوادراډ سيد عبدالرحمن يغ بهارو داتغ دري
 فولو توجه دان سكل اورغ فلاوان سده هابس لاري كاندرا گيري دان اورغ
 بايق ۲۵ دان راج ۲۵ سوان سده فركي كنكري اندرا گيري ممباوا دبرين.

شهدان كات صاحب الحكايت

مك اقبيل يمتوان مودا مندغر حال احوال كمفر ايت مك ايقون ترديم مك ددالم
 حال ايت تفكو سر كمفر سرت يقدفرتوان سيا فون داتغه كايغك ممباوا دبرين
 كغد بگندا ساطان محمود سرت اي منتا فراهو هندق مقيميل فرمفوان يشاه لفس
 كاندرا گيري مك دبري اوله بگندا فراهو ۲ مان ۲ قدارن مك يمتوان سيا فون
 مپورهه مقيميل اهل ۲ قوم قرايتن دباوا فينده كايغك ادقون يقدفرتوان مودان
 مك برلايرله كبايتوغ ملارة ۲ له سمي كويو دان كفوتيانق ممباواه منداقت كرومفكن
 دكويو دغن ببراف عذاب دتفكوشن سبب بر كلاهي دغن اورغ ۲ كويو شهدان اخر ۲۵
 بر باليق سمولا اي كايغك مفاجق يقدفرتوان برن برلاير مك يقدفرتوان برن تياد

فرکی مقامو، فراهو سید عالی ایت شهدان مک کمثرله ددالم سیاً مشتاکن یمتوان مودا
 دغن سید عالی دان یقدرتوان بسر هندق برامو، ستله بندان تفکو امبوغ مندشر
 فادک انقدا بکندا ایت هندق فرکی مقامو، فراهو سید عالی ایت مک ایفون سکراله
 داتغ برلاری ۲ مدافتکن فتراں سرت دقاو، متناً بونه سرت مناعیس مفکولیفکن
 دیریئ دتانه ستله یمتوان مودا مایهتکن حال بندان ایت مک دیماه ای تیاد
 جادی فرکی کمدین کتان فرکیله بندا دافتکن یقدرتوان بسر فاتیگ متناً
 سودارا فاتیگ راج امینه تیاد دیری باوا بیرله سکره ستورغ دغن فاتیگ مک
 تفکو امبوغ سکراله فرکی برلاری ۲ مدافتکن یقدرتوان بسر مرقسا بنرکه تیدق
 هندق کمندو ایت ادفون یمتوان مودا فرکیله ای مفیکوه بندان مک مننتی
 ای دتانه سمیل بردیری مک یمتوان بسر فون تورنله مدافتکن یمتوان مودا
 مک سبه یمتوان مودا جکلو توانکو فرکی کمندو سودارا فاتیگ جاشن توانکو
 باوا مک جواب یمتوان بسر تیاد نیت سای هندق فرکی مک سبه یمتوان مودا
 جکلو سده توانکو تیاد فرکی اکن سودارا ۲ توانکو یغ فرمفوان بریکن فاتیگ
 هندق دباوا کسوشی ممفورا مک نیته بکندا بایکله مک لالوله دباواں سودارا
 یقدرتوان بسر تورن کفراهو یشیرنام ناک فکن سرت دغن سکل هرت بندان
 یغ کس ۲ دغن سکل فرمفوان ۲ ایسی استان بکندا ایت شهدان ادفون سید
 عالی ستله هاری سیغ مک فراهو ۲ فون ددکتکنش دغن رومه کماراج دان کماراج
 فون بریچارا دغن اورغ کای لیم فوله مفاجق ایلوله سیاه سید عالی ایت دان
 یمتوان مودا مپوره ممفکیل سکل اورغ بسر ۲ کلد فغایما رحمت هفک سغی
 تیگ کالی تیاد ستورغ اورغ بسر ایت داتغ دان وقتو راج موسی تورن کفراهو
 سید عالی مرقسا فکرجان هارو بیرو ایت دان فغایما دالم فون ممفکیل فکما راج
 لالو بریچارا دجیمان برتفر ۲ مک فغایما دالم فون ماره لالوله منجاپوه فدنش
 دتتکنش کلد فکما راج مک فکما راج فون ترجون کدالم ایر دان فغایما رحمت
 فون نایک کفراهو فغایما لایسی، هندق نایک اثیان مک دبدیل اورغ مک
 ایفون مانی مک سید عالی فون برداتغ سبه کلد راج موسی فون نایکله سغی برکات
 نایک انقدا تفکو ابو سده مقامو، مک راج موسی فون نایکله سغی برکات
 چیه سی عالی ترکاله اکو اوله مندشرکن مولت ائگو یغ مانیس ایت مک راج
 موسی فون مدافتکن تفکو ابو دان بنتارا ابراهیم مپاوان کیمالی مک یمتوان
 مودا فون هندق براغت مک دفتکن اوله بندان تیاد دیریئ دان راج موسی
 فون مفاجق اوندور مک انقدا بکندان تیاد ماهو اوندور دان یمتوان مودا برتیه
 کلد ادندان تفکو عقیل مپوره مپاوا استریئ تفکو فطمه مودیق مک مودیکاه
 تفکو عقیل ایت سرت مپاوا ککندا ۲ ادندا ۲ سکلین ماسو، کسوشی ممفورا دان
 یقدرتوان بسر سده مودیق دهولو دان تفکو موسی سلالو جوگ تفکل دبالک
 دان یقدرتوان مودا فون مودیکاه فول مک هاریفون فغ سغی کفشکالن دان
 هاری مالم برهنتی دان هاری سیغ برحالن افیل سغی وقتو تغه هاری مک

کفد الله تعالى مک جواب یذفر توان مودا ایت سبزن اکتشافی دی ماسوه سیاً
 دغن الت ففراغن ایت اینله فاتیك خواطیرکن کران فاتیك تیاد فرچای امت
 اکن مولت ابغ اودا ایت اورغیغ فنیغو ستاه راج موسی مندغر کات انقندا ایت
 مک مارهاه ای کاتن بارغسیاف ممبوا کوبو اکو سومقاهی مک تردیمه یذفر توان
 مودا لالو ای بالیق تیاداله جادی ای ممبوا کوبو شهدان اینله تندای انق چوچون
 هندق جادی ففسی نگری اورغ حتی ددالم حال ایت سید علی اون تیباله کدالم
 سیاً مک برلابوهاه فرهاون فد رومه سید عاوی دقفکیل اورغ تفکو قوتیه مک راج
 موسی فون تورن کفرهاو سید علی برتمو سید علی مک دفرقسا راج موسی کداتفن
 مک جواب سید علی سبب فاتیك داتغ این دغن برالت کران فاتیك هندق
 مندهکن سودارا ۲۱ فاتیك کباتو بهرا دانلاکیون فادک ککندا مرحوم فکن سده
 تیاد لاکي هیاله تیفکل کباوه دولی توانکو سبورغ ادقون فادک انقندا یذفر توان
 مودا تیاداله بوله فاتیك هارغ دانلاکی کفد فادک ککندا دکمر ایتقون
 فاتیك تاکوه مک جواب راج موسی ادقون ابغ عبدالله ایت جاغن افکو تاکوه
 جک ای هندق برواه انهای اکوله لاونج مک جواب سید علی ادقون کفد توانکو
 تیاد سکالی ۲ فاتیك نیت هندق درهک هارغ فاتیك دسمیکن کفد یذفر توان
 مودا جکاو بتول فرجنجین دغن فاتیك بایکاه سرتای فاتیك هندق مافکر کمفر
 کران فادک ککندا ایت موسه کفد فاتیك مک جواب راج موسی بایک بیر
 اکو بجاراکن دغن ادیق افکو ایت مک راج موسی فون کمبالیه منداقتن
 یذفر توان مودا سرت یذفر توان بسر برخبرکن مقصود سید علی ایت سرت دسرتای
 کهندق سید علی ایت ستاه یذفر توان مودا مندغر خبر ایهندان ایت مک تردیمه
 ای سجورس کمزین یمتوان مودا فون مپورهاه اورغ ممباوا سورة ککمر فد مالم
 ایت جوک مفتاکن سید علی هندق مافکر کمفر مک برجالله اورغ یذفر سوره ایت
 شهدان ادقون سید علی هندق منیغو یذفر توان بسر مک فرکیله مالم ایت مفادق
 یذفر توان بسر دباویر کارام مک لالوله یذفر توان بسر ایت مخبرکن سفرت
 موافت فادک ایهندا دغن فادک اندا ایت تیاد لولس بجاراں ستله سید علی
 مندغرکن تینه یذفر توان بسر ایت مک ای برداتغ سبه کاتن جاغن توانکو لاری
 فاتیك هندق مافکر سودارا فاتیك ایت یمتوان مودا کران ای موغکیر فرجنجین
 کفد فاتیك یغ توانکو فاتیك راجاکن جوک اکتشافی توانکو بایک سیلاکن
 براوندور کسوغی مندو سهاج شهدان اداله حال احوال دافله خبر اورغ بسر
 دان اورغ ۲۱ سیاً مک سرب سالهه مریکیت کران فکرچان راج ۲ ایت ادیق
 برادیق مک اداله ددالم حال ساتو اورغ بسر نشان بنتارا مایق مک ایقون
 فرکیله مفادق یمتوان مودا دغن تاغیسن برخبرکن حال احوال یذفر توان بسر
 سده ددافت اوله سید علی سده دسوزهن لاری کمندو ستله یمتوان مودا مندغر
 خبر ایت مک ایقون سالغته مارهن مک لالوله ای فرکی منداقت یذفر توان بسر
 سرت برجمفا سمهن فاتیك سودارا فاتیك ایت تفکو اکوغ ادقون فاتیك هندق

دعدافن بگندا يقدفرتوان بسر ساطان محمود سرت راج ۲ سكاين اداڻ كـمـديـز
بهاروله ڦول ممبوة سومفه ستيا مرحوم مفكت دكوت مك اقبيل ساسياه درغد بردامي
دان برسومفه ستيا ايت مك برتتهنه بگندا كڏد يقدفرتوان مودا دان كڏد اڱكو
مودا دان كڏد اڱكو بوسو دان اتق راج ۲ سكاين تيتهن كريبوله كيت مك جواب
سكاينن سيلاكله توانكو مك بگندا ڦون براڱتاهه كريبو دايريشكن سكاين راج ۲
ايت مك اقبيل تيبا كريبو بگندا ساطان محمود ڦون دنكاحكنه اوله يقدفرتوان
مودا دغن ڦادڪ انقتدا راج حميده يآيتاهه اڱكو ڦتري ڦترا مرحوم راج حاجي
في سبيل الله شهدان ستاهه ساسياه درغد برنكاح كهوين مك لالوله مفربوة استان
دتنجوغ اڱتڪ مك تنقاهه بگندا ساطان محمود ايت ددالم نكري ريو برسوكا ۲۰۰
سهارى ۲ اداڻ انتهى.

القصة

مك ترسيونله ڦرڪٽان نكري سيا

ادڦون يقدفرتوان محمد علي باليق دري سلاڻور مك سلالوله اي مندافت ساڪيت
كـمـديـن وقتو سيد علي سده باليق دري مقمبارا ايت مك برهنتي ڊيوڪيت باتو
مك يقدفرتوان محمد علي ڦون داتغه ڦول ساغت ساڪيت اد ڪيرا ۲ دوا هاري
مك يقدفرتوان محمد علي ڦون مفكتاهه انا لله وانا اليه راجعون مك دتاتم اوله
يقدفرتوان بسر راج يحييا سرت اورغ بسر ۲۸ بتاف عادة راج يفسر ۲ مفكت
سلسيله ڦرڪٽانن تيفگل يقدفرتوان بسر راج يحييا دغن ڦادڪ ادندا بگندا
يقدفرتوان مودا ڦترا يقدفرتوان محمد علي ممرتهنن نكري سيا ايت.

شهدان ڪات صاحب الحكايت

اقبيل سيد علي مندغر خبر يقدفرتوان محمد علي سده مفكت ايت مك برسيفله
اي اڪن ڪلڱڪائن ڦرغ ددالم ڊيوڪيت باتو ايت ڪيرا ۲ دوا ڦوله پواه ڦنجاڄب مک
ڪدگران خبرن ايت ڪدالم سيا مک مهورهه راج موسى سرت يقدفرتوان ساتو اورغ
يآيت سيا علي بن شيخ ڪيوڪيت باتو مرقسا سيد علي سوڱڪهه تيدق سڦرت
خبر اورغ ايت مك اقبيل تيبا ڪيوڪيت باتو مک دڦرڦايله سيد علي ايت مک
جواب سيد علي تباد نيت ساي هندق مافڪر سيا سڦدرڪن هندق مفادڦ سهاج
مک سيد علي بن شيخ باليق برسما ۲ تڦکو حسين مملمڪن ڪڏد يقدفرتوان سيا
ڦرڪٽان سيد علي ايت مک ديمهه يقدفرتوان بسر ايت ڪمدين تباد براڦ انتاران
مک داتغ ڦول اورغ ممباوا خبر مفتاڪن سيد علي سده موديق دغن ڪلڱڪائن ڦرغ
مک يقدفرتوان مودا ڦون برتتهه ڪڏد بنتارا ابراهيم مهوره اورغ مممبيل ڪايو اڪن
دڦربوة ڪوبو مک ددالم حال ايت تاهوله راج موسى مک لالوله مممڪيل يقدفرتوان
مودا مک يقدفرتوان مودا ڦون داتغ مک ڪات راج موسى ايت اڪو دغر اڱكو ممبوة
ڪوبو ڪران ڦد فيڪران اڪو تباد ڦاتوة اڱكو برپوة ڪوبو سبب اڱكو سده برستيا
دغن سيد علي بيرله دي موڱڪير ڪيت جاڱن موڱڪير بارغشياف موڱڪير دياهه ساله

بایک ۲ فراتکن بوکیس نماں انجی* عبدالله سرت بگندا برسن ۲ قول کفد سوروهن ایت تیتھن هی عبدالله سملیکن ثنکو کفد سودارا کو راج عالی مان ۲ بیان راج عالی یغ برت یغدریکول نایک بوکیت تورن بوکیت یغ ملالوی فای هاغ مفتو* یغای برقت ۲ میکولن ایت مک سکارغ اکوله قول هندق مفکنتیکن میکولن قول شهدان ستاه هابس بگندا برسن ۲ ایت مک انجی* عبدالله فون میجه برموهن مک سلالوله ای برلایر کر یو مک اقبیل تیبا ای کدالم ریو مک نایکه ای مفادق یغدرتوان مودا میگیکن تیته بگندا میلاکن یغدرتوان مودا ایت کیولغ سرت دفرسبهنن سگل ثسن ۲ سلطان محمود ایت کفد یغدرتوان مودا راج عالی ایت اداں.

شهدان کات صاحب الحکایت

اقبیل یغدرتوان مودا راج عالی ایت مندغر ثسن ۲ بگندا سلطان محمود ایت مک یغدرتوان مودا فون مغیلله ترناوا سمیلل تیتھن هی عبدالله شکورله کفد الله تعالی اکن مقصود بگندا ایت تمقا بترله ای برسکوه ۲ هندق میلا عملیهارا اتس کیت سوا اتق بوکیس این برمول اداله کنایه سندیران ثسن ایت یایت هندق برستریکن راج حمیده فترا مرحوم راج حاجی فی سبیل الله برتیتله یغدرتوان مودا کفد سورهن ایت یغ اکو ایدله جوک ساعتن هندق برکایوه کیولغ تیاد اوسهه دغن کلفکافن لاکی مدایله دغن امقت قوله بواه فوکت ۲ چینا دان ایسی دغن ققلیما ۲ بوکیس سرت اتق ۲ بواهن سفای لکس سکرا قد فکرچان یغ بایک مک یغدرتوان مودا فون برسیقله فوکت ۲ ایت مک اقبیل سده سیف براشکنله یغدرتوان مودا ایت کیولغ سلالو مفادق یغدرتوان بر بگندا سلطان محمود مک دتکور اوله بگندا سرت دلاونن برچاکف ۲ لد فکرچان دامی بردامی ایت مک یغدرتوان مودا فون متریماله سقرت مقصود بگندا سلطان محمود ایت شهدان اقبیل سملیله ساعتن یغ بایک مک برهیمقونله سکل راج ۲ دان اورغ بر ۲ ککنایکن سلطان محمود ایت مک بگندا فون مپوره میلاکن ائکو مودا مک ائکو مودا فون داتقله مک ترفندقله ای کفد یغدرتوان مودا راج عالی مک کتان اف خبر ابغ عالی هندق لاکی کیت برقرغ فواسکه اتو بلوم مک یغدرتوان مودا فون ترسنپوم سرای کاتن یغ ابغ این فواسه دغن تیته تیاد برانی ملالوی تیته شهدان اقبیل بگندا مندغر فکرچان کدوان مک تیته بگندا افله کیت قنچکن لاکی انتارا کیت ادیق برادیق مان ۲ یغته سده هابسکنله مان ۲ یغدهافن این موافت سهاجله کیت ادیق برادیق لاکی سام ۲ اسلام.

شهدان کات صاحب الحکایت

اقبیل ائکو عثمان ایه سودارا ائکو مودا ایت مندغر تیته بگندا ایت مک سکراله ای مندکتنی کدوان یایت لالوله دتاریقکنن تاغن کدوا دفرتموکنن کفد کدوان برسلامن ۲ برقلو* برچیوم برتاغیسن* کدوان برمعاف ۲ فن مک بردامیه کدوان

القصة

مك ترسبوتاه فرکتان یقدرتوان مودا راج عالی ددالم نگري موار مک افبیل سدهله بالیق فادک ادندا بکندا کسلاخور مک یقدرتوان مودا راج عالی فون برانگکته کریو مک البیل تیبیا کریو مک لاوله بمبوات تملت دتنجوغ ائگت مک یغ ممرتهکن ریو قد ماس ایت یأیت ائگو مودا مک افبیل یقدرتوان مودا ایت سده اد ددالم ریو مک سکل بوکیس ۲ فون برعداؤه کفد یقدرتوان مودا دان بره ۲۴له اورغ یغ ددالم ریو قد منوغکو فرننه کدوا راج ایت اداله فهم ائگو مودا دینه واکیل بکندا یقدرتوان بسر تیاداله سیاف یغ بوله لبه درفدان دان فهم یقدرتوان مودا اداله ای یقدرتوان مودا فسکان میبغ ممرته نگري ریو کران بکندا سلطان محمود منتفکندی درلد مولان هفک اخرن مک تیاداله شورغ یغ لبه درفدان کران ای ممکن فسکان دان سومغه ستیان مک ددالم حال ایت جادی برساله سالهن فهمله انتارا کدوا فیهق ایت لبه ۲ معلومه ساتو فراهو نخودا دوا اتو ساتو نگري براج دوا مک ایتاه جادی فوکوه فتنه انتارا کدوا فیهق مفکین لام مفکین بسر فتنه ایت ساومغا ائی مفکین بسر پالان مک افبیل سده بسر سوکرله محادامکن هفک ساسیاه یفدماکش ایت مک بهاروله برهنتی دمکینه امفان مک اخرن ۲ جاديله فربنناهن دان فرکلاهیین انتارا کدوا فیهق ایت لاوله برفرغ یقدرتوان مودا راج عالی دغن ائگو مودا ایت اداله کدوان برسودارا سفوفو کران یقدرتوان مودا راج عالی فترا مرحوم جفگوت دان ائگو مودا ایت فترا راج میونه سودارا مرحوم جفگوت اکن ائگو مودا ایت ایهندان تمفکوغ راج ملایو دمکینله حالن ادان شهدان اداله ائگو مودا ایت دودق دتنجوغ فینغ مک تیاد براف لمان برفرغ ایت ائگو مودا فون الهله سبب کفواتن یقدرتوان مودا ایت لبه درقد کفواتن ائگو مودا کران فغلیما ۲ بوکیس بابق سباه یقدرتوان مودا ادقون یغ سبله ائگو مودا هپاله فغلیما ۲ رعیت جوا شهدان افبیل سده الهه ائگو مودا مک براوندورله ای کبولغ برسیف فول ای دسیته هندق برفرغ لاکی برمول اداله لد فرغ ایتله ماتن تریونه شورغ اتق راج سیا نمان راج حسین اتق سلطان محمود راج دنکري سیا مک دقورکن دبولغ همغیر دغن قبور تمفکوغ جوهر ادان.

شهدان کات صاحب الحکایت

مک قد فکرچان این تردغرله خبر کفد بکندا سلطان محمود ددالم نگري لیفک مک سکراله بکندا ایت برانگت کبولغ کران هندق مندایمکن انتارا فادک ککندا فیهق ایت مک افبیل بکندا تیبیا کبولغ مک داتقله ائگو مودا ایت مفادق سلطان محمود مک بکندا فون برتیهله کفد ائگو مودا ایت سرت ممبری نصیحت هندق ددامیکن دغن یقدرتوان مودا راج عالی ایت کران بوکش اورغ لاین سانق سودارا یغ همغیر جوا مک منریماله ائگو مودا ایت اکن مقصود بکندا سلطان محمود ایت مک بکندا فون ساعتله سوکان مک بکندا فون میورهله کریو مپیلایو فادک ککندا بکندا یقدرتوان راج عالی ایت اداله یفسورهن ایت ساتو اورغ

فرجنجین فیرق دغن سلاڭور سههاران تیکر مالم دڤیرق مالم دسلاڭور ساکیت
 دڤیرق ساکیت دسلاڭور مفکت راج بسر کنتی راج مبریتاهو کسلاڭور دان سلاڭور
 فون دمکین جوک مک سکارغ سدما برسلاهن سفرت یفدالدم فرجنجین ایت اینله
 کیت هندق برسومفه ستیا سمولا مک سمیه لقسمان بایکله توانکو فاتیگ برتغکوه
 سفوله هاری هندق مبریتاهو یفدفرتوان فیرق مک تیته یفدفرتوان سلاڭور بایکله
 مک لقسمان فون مودیکله کرننو فنجغ برسما ۲ فلولو جرم مک ددالم حال ایت
 مک لقسمان فون لاریله بهارو تیک هاری جنجین مک بتاغن رنتوهله مک سکل
 فراهو فون مودیکله لالو کاوموه مک اورغ ۲ فیرق فون بمبدیلله مک تیاد دبالس
 مک سلفی تیک هاری بمبدیل ایت بهاروله دبالس مک برترغاه بریدیان ۲ فراهو
 دغن کوبو ایت مک ماتی سئورغ فقلیما یفدفرتوان سلاڭور مک مراقتله اورغ ۲
 سلاڭور مک کوبو ۲ ایتقون دافتله مک اورغ ۲ فون لاریله کهولو مک تیاداله
 برکتهوان فکرجان فیرق ایت شهدان اداله قرغ یفکدوا کالین مک یایت ترله
 بسر درفد قرغ دهولون ایت مک بایقله سباه میبله برماتین ۲ دان فقلیما قرغ
 تقا بوکیس فون ماتیله کنا فاورو مریم کوبو اورغ فیرق ایت سبب کران فراهو
 انق راج ۲ ریو سرت سلاڭور ساغت مراقت کفد کوبو ۲ بهارو بمبدیل سبب کران
 انق راج ۲ ایت برمالو ۲ وان کران راج محمد فترا یفدفرتوان سلاڭور برتریان
 فادک اهندان راج جعفر فترا مرحوم یفدفرتوان راج حاجی کاتن سیلاکن ایه
 رافت کفد کوبون بهارو بدیل مک اقبیل راج جعفر مندفر اکن فکرتان راج
 محمد ایت مک ایفون مارمه سرای مقونس بادیقن برکنجر ۲ داتس اقبیل
 مهوره دایوغ رافت فراهون کفد کوبو ۲ اورغ فیرق ایت ستله سکل سوداران ۲
 راج ادريس دان راج احمد ملیهت حال فادک ککندا ایت مک ایفون مراقتن
 فنجاجین قول دغن مارهن مک اقبیل سلفی کتفی کوبو ایت بهارو بدیلان
 دغن مریم سرت نایک مقاموه دغن سناقغ فموراسن مک عظمته یوین بهنا
 مریم سفرت هللنتر میبله یوکیتم لکم لکوم دان سناقغ فموراس فون مفکروتقاه
 سفرت اورغ مفکور یغ برتیه مک براموه له ماسوه سکلیش کدالم کوبو اورغ ۲
 فیرق ایت مک بایقله اورغ ۲ فیرق ایت ماتی مک تیواسله اورغ ۲ فیرق ایت
 مک مان ۲ یغ هیدوف لاریله دافت کوبون ایت مک الهاه نگری فیرق دلفکر اوله
 یفدفرتوان سلاڭور شهدان اقبیل سلسیله درفد مافکر فیرق ایت مک یفدفرتوان
 سلاڭور فون براثکت بالیق کسلاڭور مک اقبیل تیا بکندا ایتقون مبریکن سوغی
 کلغ ایت کفد فادک ادندا بکندا راج جعفر اکن جادی فرمکانتن ادیق برادیق
 مک دودقله راج جعفر ادیق برادیق ددالم کلغ ایت مقولارکن حاصل ۲ تیمه ۲
 دسیتو مک بایقله کلوار حاصل ۲ تیمه مک دباوایه کسلاک برجوال بای
 دسیتو مک بایقله سوداگر ۲ دنکری ملاک ایت برصحات دغن راج جعفر ایت
 سرت کیریم مقیریم اف ۲ یغ کسوکان راج جعفر ایت ددالم نگری ملاک مک
 تنقاه دغن حال یفدمکین ایت ادا.

سرت سمځي ککيجي کتايکن ايت لالو ايت نايک مفادف يقدفرتوان سلاڅور
ادئون راج جعفر تياداله اي ماهو برجما دغن انجي. کالو. ايت مک دسوره
٢١ يغ فرموان يشرنام راج خديجه لاکي کچيل منداغت انجي. کالو. ايت
مک لالوله دريما اوله انجي. کالو. ايت کمدين راج جعفر فون مپوره عبدالطيف
موديق اميل فا کرسا تورن دغن انق پينين جکلو تياد ماهو اي فرکي جوالکن
کفلان ايت مک عبدالطيف ايتفون فرکيله اڻيل اي تيبا کدالم دايک مک
فا کرسا ايت فون لاريه برسبوي مک دتائ اوله عبدالطيف درومه ٢٢ يقدکت ٢
دسيو کمان فرکين توکڻ سي فا کرسا جواب اورغ دسيو دي فرکي کفد اڻکو
راج سايمان مک فرکي فول عبدالطيف ايت کاستان راج سايمان مک تياد
جوک برجما مک عبدالطيف فون پرفيکر جکلو اکو باليق دغن تياد سسوات
اف اين اکو کنا مرکا سته ايت مک عبدالطيف ايت فون نايقه کرومه فا کرسا
ايت لالوله درمځن بارغ ٢ فا کرسا ايت مان ٢ يقاد کمدين درمځن فول فکاکن
يغ بکرج سي ايت سمرت لنداسن دان توکل ٢ دان سځيت ٢ دان همپوسن
مک لالوله اي مواتکن ددالم سمځن لالو اي هيلير برکايوه کلبو. مک برجما
دغن انجي. کالو. موديق مک انجي. کالو. ايت برتائ اف يغ اڻکو باوا ايت
لطيف جواين فرکاکن فا کرسا مک انجي. کالو. فون ترتاوا مک عبدالطيف
فون سمځي ککيجي دفرمه لکنپاله حال احوال فا کرسا مک راج جعفر فون ترتاوا
ادئون انجي. کالو. اڻيل تيبا اي کداره مک دنسپاله سکل اورغ يغ مفات
اورغ سلاڅور مقبيل وڅکڻ ايت دمکينه يغ اکو دافت فرکتان اورغ ٢ توا
ادان کمدين مک يقدفرتوان سلاڅور فون برلاير باليق کسلاڅور سيفکه دريو سبتتر
کمدين برلاير فول دري ريو سيفکه دموار برجما فادک ککندا بکندا يقدفرتوان
راج علي مک مشوارته کدوان دسيو تياداله اکو دافت اکن مشوارتن کمدين
براغکته برلاير کسلاڅور مک اڻيل تيبا اي کسلاڅور مک مشوارته اي سرت دغن
سکل اورغ برون دان موافت دغن فادک ادندا راج جعفر د فکرجان ملځکر نځري
ڦيرق ايت مک اڻيل ساسي موافتن مک لالوله يقدفرتوان سلاڅور براڅکت برلاير
کڦيرق اداله يشرسا ٢ فرکي انق راجا ٢ فرتام راج جعفر کدوا راج ادريس دان
راج احمد دان راج محمد فترا يقدفرتوان سلاڅور دان راج اسميل فترا جوک
دان راج عبدالله فترا جوک دان راج حسن فترا يقدفرتوان مودا سلاڅور يغ مفکت
ددالم نځري اڇيه تنکل راج اڇيه منتا بنتو کفد يقدفرتوان سلاڅور تنکل اي
برفرغ دغن اورغ دوسن مک لس برفرغ ايت مک يقدفرتوان مودا سلاڅور ايتفون
کريغ لالوله مفکت انا لله وانا اليه راجعون مک دڦور کن اورغ ددالم نځري اڇيه
ايتاه فترا راج حسن نمائ دان فکاوا توا دان فکاوا فماتغ مڦير يغ بلاک.
شهدان اڻيل سمځي کڦيرق مک يقدفرتوان سلاڅور فون مڦيکل لقسمان مک لقسمان
فون مفادف مک تيته بکندا کفد لقسمان کيت هندق برجما کران کيت داتغ
اين يوکنن هندق جاهت ملينکن هندق منڄاري جالن موافت جوک کران

برسیقه هندق بالیق کسلاغور ددالم حال ایت بایقه فتنه ۲ خبر ۲ درقد فیبق سوکو ۲ ملایو دان سوکو ۲ بوکیس سامقما فیقن مفکو. ددالم فیتق فراهو کنا کلومبغ مک برسیقکیتاه برهنتق مفکین سهاری مفکین بایق سومیش مک یقدرتوان سلاغور فون برسرکاله هندق براثک ایت دان سکل فترا ۲ فادک ایهندا بکندا مرحوم راج حاجی فون هندق دباواپاه سوان مک راج جعفر فون برمونه کلد بکندا سلطان محمود هندق مغیر یقن فادک ککندا یقدرتوان سلاغور مک تیته بکندا جاشن اشکو فرکی کمدین برمهن سکالی لاکي مک تیته بکندا جاشن فرکی وقتو این جعفر ننتیله لفس ابغ بریما برلایر سبولن دوا بهاروله اشکو فرکی جکاو بکینی هاری اشکو فرکی براف بواهل کلفکاشن اشکو یقاد ننتی دبالکغ بوله کیت برسیف ۲ بارغ دوا تیک فوله بواه فرکی برسا اشکو ایت فاتوه جوک سبب کران ابغ بریما هندق سکرا بالیق ایت بوکنکه هندق مانگر نکری فیرق بیرله دغن سفرتیش ستاه راج جعفر مندغر تیته بکندا ایت مک ایفون برداغ سمیه فول امفون توانکو سبوله ۲ فاتیگ برمهن جوک دهولو مغنتر فادک ککندا کمدین فانیک مفادف ستاه بکندا مندغر سمیه فادک ادندا ایت مک بکندا فون مرکاله مک تیتهن جکلو تیاد بوله اکو تاهن لاکي فرکیاه اشکو سلام ۲ این تیاد برانی اشکو منفکرکن کات اکو سده ابغ بریما داتغ بهارو اشکو منفکر کات اکو روقان لبه ابغ بریما درقد اکو بکندا برتیته ایت سبیل برلیغ ۲ ایر ماتن مک راج جعفر فون برمونه بالیق سمیل میافو ایر ماتن شهدان تحقیقه راج جعفر فرکی کسلاغور مک بربلهه فرائقن بوکیس اد سته هندق مفیکوه راج جعفر ایت اد سته تیاد هندق فرکی ایتله یغ کیایقن سهفک همب بسکا فون دمکین جوک اد سته متتا تاهن کلد بکندا سلطان محمود دمکینه حال ددالم هارو هارا انتارا اورغ ۲ کچیل ایت کران توان ففولو برسلاهن ۲ ایت ادفون یقدرتوان سلاغور اقیل سده ای برسیف ۲ ایت مک براثکته ای دری لیفک ایت ممباوا فادک ادندا بکندا فترا مرحوم راج حاجی ددالم ساتو کیچی مک برلایرله یقدرتوان سلاغور ایت مک فد کتیک یقدرتوان سلاغور کوار دری دالم نکری لیفک ایت اد سبواه وٹکغ چنچو باب بهارو داتغ دری چینا مک چنچو وٹکغ ایت اد ممباوا فسن ۲ تفکو تفه ایت مک اقیل ددغرث تفکو تفه ایت هندق برلایر کسلاغور مک برهنتیاه ای برلایوه باوم ماسو. دان کیچی کنایقن ایت فون برلایوه جوک دهولو هندق مقمیل بارغ تفکو تفه ایت کلد وٹکغ مک جادیله تمفا دری کوالا دایک ایت برامقیتاه وٹکغ دان کیچی ایت مک کمفر سوکو ۲ ملایو ایت مفتاکن اورغ ۲ سلاغور مقمیل وٹکغ ففولو کامبو. سده ددکنکن ستاه انچی. کالو. مندغر کات اورغ ۲ ایت مک ای فون مارعله اکن اورغ ۲ یشرکات ایت دمکین کاتن قموهغ بتر ۲ اشکو سوا این مک لالوله ای برکایوه هیلیر کفولو کامبو. ایت

خبرن شهدان کات روايت انجي. عبداللطيف اداله چندروغ سوکو ۲ سبله ملايو
 ايت يغ هندق دجادیکنن يقدفرتوان مودا ايت يایت راج جعفر فترا مرحوم راج
 حاجي الشهيد مک اداله مقصود سوکو ۲ ملايو ايت هندق ددودقکتن راج جعفر
 ايت دغن فترا اشکو مودا يفرنام انجي. فوان بولغ مک اد ساتو اورغ نمان انجي.
 حسن اداله اي سلالو موجي ۲ صفات ۱۰ فوان بولغ ايت کقد راج جعفر سمبهن
 اداله فادک انقدا ايت چنتيق تياداله دافت بنديش انق راج ۲ فرمقوان ددالم
 نکري ليفک ريو اين سقرت فادک انقدا ايت شورغ فون تياد بوله ميساي
 فادک انقدا ايت مک اقبيل راج جعفر مندفتر کات انجي. حسن ايت مک ايقون
 ترسپوم روفان ۲ سوکاله کونن کمدين سگل حال احوال ايت دکنهويله اوله
 يقدفرتوان سلاغور مک يقدفرتوان سلاغور فون سلالو جوک برخبر ۲ کقد فادک
 ادندا بکندا راج جعفر ايت سکايين حال احوال جالن کمواقفتن سام ۲ انق راج
 بوکيس جاغن لفس سوکو ۲ ملايو ايت محقر بوا کيت سموا برقيچه بلهکن سقرت
 راج ۲ سباه سيا اديق براديق عاشيق براميان ۲ کيساران جوا اخير ۲ کيت
 سموان برتوران سکنت نکري اورغ ۲ شهدان ددالم حال ايت مک بر بچاراله
 جوک يقدفرتوان سلاغور ايت دغن يقدفرتوان بسر سلطان محمود مک يقدفرتوان
 بسر ايت بستغه ميمتولي جوک اکن مقصود يقدفرتوان سلاغور ايت مک جادياه
 برسلاهن ۲ مقصود مک کچيلاه هاتي يقدفرتوان سلاغور مک منتا ديرياه اي هندق
 سکرا باليق کسلاهور لالو اين محکيل انجي. کالو. يغ جادي سورهن مولا ۲ ايت
 مک انجي. کالو. فون دانقاه مک تيته يقدفرتوان سلاغور کالو. سمبهکن کقد
 يقدفرتوان بسر اداله سقرت تيتهن يغ اشکو باوا کقد اکو هاري ايت ايناه جواين
 اداله يغ جاوه منتا دکنکن ايت يایتاه راج علي دغن سوکو ۲ بوکيس ايت
 بايکاه اميل قولفکن فسکان سقرت يفته دتيتهکن کقدان تتکل مولا ۲ اي مقادف
 هاري ايت ادقون يغ روسق منتا بايقکن يایتوله نکري ريو فيکر اکو اقبيل سده
 اد راج علي ددالم نکري ريو سرت تنقله کمواقفتن انتارا بوکيس دغن ملايو
 بوله اکو منتا تولغ کقد کمقني هلندا دان کمقني اشکريس ملاکوکن فرنيکان
 درقد تيمه دانلاين استميو قول ددالم سيفکيف ايت فون سده بايق جوک بوله
 کاوار تيمه ۲ ايت جک سده کيتولن دغن موافقتن واغ ۲ قدر سلقا دوا لقا
 تيدق سوسه بوله مرايمکن نکري ادقون يفتياد منتا اداکن ايت فهم اکو ايتاه
 اوبت فاورو مک اوبت فاورو ايت فد ماس بيلا ۲ سهاج يقدفرتوان برکهندق
 دفرکوناکن يغ ايت سده سديا ددالم سلاغور دغن سنجاتن جکلو سقدرکن دوا
 تيبک فوله فنجاجب بوله جوک ترايسي اوله اکو علي قدرن مک سکارغ اکو ليهت
 فهم اکو ايت روفان ۲ کورغ ترفاکي کقد يقدفرتوان بسر افلاکي کقد سوکو ۲
 ملايو جکاو بگيتو بايکله اکو باليق کسلاهور مک انجي. کالو. فون برموهنده
 باليق دغن مشغولن کران توان ققولو بلاک شهدان مک يقدفرتوان سلاغور فون

مك داتقله فرمتوان درغد الله تعالى يأت موافقتله بكندا سلطان محمود دغن
 فادك ككندا يقدفرتوان سلاغور سرت فادك ادندا راج جعفر دان راج سليمان
 مك لالوله ددودفكنش يقدفرتوان سلاغور دغن فادك ادندا بكندا ايت تفكو تغه
 فترا مرحوم راج حاجي في سبيل الله مك كتيك وقتو ساعت يغ بايك دنكاحكنله
 اوله بكندا سلطان محمود اكن فادك ككندا يقدفرتوان سلاغور دغن فادك
 ادندا تفكو تغه ايت بتاف عادة راج ۲ برنكاح كهوين دفرساتوكن سكاله مك
 دودقله كدوان بر كاسيه ۲ هن بتاف عادة اورغ لاي استري شهدان اداله قد
 كتيك يقدفرتوان سلاغور ددالم ليفك مك داتقله اوتوسن فيراق مفادف يقدفرتوان
 سر بكندا سلطان محمود موملكن نكري فيرق كغد سلطان محمود دانلاكي بايق
 برسلان فرواتن يغ مپلاه فرجنجن يدهولو ۲ سته بكندا سلطان محمود
 مندغر بوي سورة دري راج فيرق ايت مك برتتهاه بكندا كغد اورغ توات ۲۱
 اين فرواتن راج فيرق ايت سفاج هندق منجاري كمارهن ابغ برياله اتس
 تتتوله براسيه دغن ابغ برياه كمدن كيت قول هندق دماسوقكنش مك بكندا
 فون ديم مك تياد براف انتاران اوتوسن ايتفون باليق كفريق مك سكل حال
 احوال ايت سوان دكتهوي اوله يقدفرتوان سلاغور مك اي فون ديم سهاج
 شهدان كيرا ۲۱ دوا تاهن يقدفرتوان ددالم نكري ليفك بر بچارا دغن فادك ادندا
 بكندا سلطان محمود سرت سوكو ۲ ملايو ايت مك بلوم لاكي جوا دافت بر بتولن
 كهندق يقدفرتوان سلاغور كغد سوكو ۲ ملايو ايت كمدن اكو دافت چترا درغد
 انجي عبدالطيف اداله بكندا ايت مپوره انجي كالو مفادف يقدفرتوان سلاغور
 مخبركن مقصود بكندا سلطان محمود كغد يقدفرتوان سلاغور ايت يات تيك
 فركارا فرتام يغ جاوه منتا دكنكن كدوا يغ روسق منتا بايقكن كتيك يفتياد
 منتا اداكن مك تيته يقدفرتوان سلاغور بايكاه سمبهن كالو جك سفكوه
 سبنر ۲۱ بكتتوله كهندق يقدفرتوان سر ايت دمكين ايت بوليله اكو كرجاكن
 يغ اكو داتغ اين فون هندق منجاري كيجيكن جوكن اتس يقدفرتوان سر سرت
 كيت سوان اتق بو كيس كمدن سورهن ايتفون كسبالياه مملكن كغد بكندا سلطان
 محمود كمدن ددالم حال ايت بر بچاراله قول يقدفرتوان سلاغور دغن بكندا
 سلطان محمود درغد فكرجان يقدفرتوان مودا راج عاي ددالم موار بايك سوره
 جموة فونلكن سفرت فساكن كمدن بوله موافقت انتارا كدوا فيفق مراميك
 نكري ريو شهدان سته بكندا سلطان محمود مندغر مقصود فادك ككندا ايت مك
 بكندا فون مشوارته دغن سبه سوكو ۲ ملايو ايت يات سفرت اشكو مودا دان
 اشكو بوسو دانلاين ۲۱ مك تياداله بر بكتولن مقصود يقدفرتوان سلاغور كغد
 سوكو ۲ ملايو كران مقصود سوكو ۲ ملايو ايت ادفون فكرجان يقدفرتوان مودا ايت
 بوله كيت ميمايه كران ريو ايت دفوللكن كمفني اشكريس كغد بكندا سلطان
 محمود سكارغ مان ۲ سهاج سوكن سلطان محمود هندق منجاديكن يقدفرتوان
 مودا ايت اصلكن جاغن يغلان درغد كنورنن اوغو ۲ راج بو كيس دمكينه كونن

منداښتنن فادک ادندا بکندا یډفرتوان سلاڅور مک دبنرکن اوله سلطان محمود مک لالوله براڅکت یډفرتوان راج عالی ایت کسلاڅور سرت مېاوا فادک ادندا راج سعید دان اداله یډرسم۲۱ یډفرتوان مودا ایت انق راجا۲۲ فرتام ادندا راج سلیمان کدوا سید محمد جمبول دان اورغ بایک۲۳ انجی عبدالله انق داتوه فکاوا فونا سیتی دان حاج محمود مک اقبیل سقې کسلاڅور مک یډفرتوان فون برجمله دغن فادک ادندا بکندا یډفرتوان سلاڅور مک برسلا۲۴ منله برتاغیس۲۵ منله بتاف عادة اورغ۲۶ دغن سانق سودارا سرت ماکن مینوم سودارا برسوداران کمډین راج سعید دان راج سلیمان دان سید محمد جمبول دان انجی عبدالله فون فرکیله کفولو فیغ برما۲۷ دري فولو فیغ سلالوله سهاج بالیق کایفک تیاد سفکه دسلاڅور لاکي ادفون یډفرتوان مودا راج عالی دودقه دسلاڅور برسما۲۸ فادک ادندا بکندا یډفرتوان سلاڅور کمډین یډفرتوان سلاڅور فون مپوره کملاک کفد کبرنور ملاک منتا فر بایقې انتارا بوکیس دغن کمډی هلندا مک دتریماله کبرنور فردامین ایت مک تنقله دامی انتارا کمډی هلندا دغن سوکو۲۹ راج بوکیس دمکینه ادان کمډین یډفرتوان مودا ایتفون منتا دیریه کفد فادک ادندا بکندا ایت یډفرتوان سلاڅور هندق کسینتن مقبیل انقندا۳۰ ادندا سکاین مک دبنرکن اوله فادک ادندا بکندا ایت مک ایتون براڅکته کسینتن مک اقبیل سقې کسینتن مک دباواپله فادک انقندا۳۱ ایت سکلین کمبالي کسلاڅور مک اقبیل سقې کسلاڅور لالوله دودق دلاغت کمډین تیاد براڅ لمان دلاغت لالوله برښنده فول کموار.

سېرمول

ادفون یډفرتوان سلاڅور اقبیل سده فادک ککندا بکندا ایت کلوار دري دالم سلاڅور مک یډفرتوان سلاڅور فون براڅکته کلیفک کران هندق موافقتن انتارا یډفرتوان راج عالی دغن سوکو۳۲ ملایو بتاف عادة استعادة فر بکال کران نګري سده امان سده تیاد لاکي شکیتان دغن کمډی هلندا هپاله انتارا بوکیس دغن سوکو۳۳ ملایو سهاج بلوم برکنتوان مک ایتله یغ هندق دفرکیکن یډفرتوان سلاڅور ایت ادان شهدان تیاد براڅ لمان دلاوه مک سقيله کریو لالوله برهنتی دریو مک کدغرانه خبر کایفک اکن یډفرتوان سلاڅور ایت اد برهنتی دریو مک بکندا فون منیتهکن فادک ادندا راج جعفر فترا مرحوم راج حاجی مېمبه فادک ککندا بکندا ایت مک راج جعفر فون برلایرله دري لیفک کریو مک اقبیل تیبیا برجمله ای دغن فادک ککندا ایت یډفرتوان سلاڅور مک تیاد براڅ لمان دالم ریو مک یډفرتوان سلاڅور فون براڅکته کلیفک برسما۳۴ فادک ادندا راج جعفر مک اقبیل تیبیا کلیفک مک دسمیوته اوله سلطان محمود بتاف عادة راج داتغ مک نایکله یډفرتوان سلاڅور ایت برجما فادک ادندا بکندا سلطان محمود برجما۳۵ وان دان برسوکا۳۶ ن سبکیمان عادة استعادة اورغ برسودارا کمډین تیاد براڅ لمان یډفرتوان سلاڅور ایت ددالم نګري لیفک

شهدان کات صاحب الحکایت

افبیل کیرنور ملاک مندغر خبر اوتوسن ایت مک کیرنور فون تردیم سچورس کمیدین کاتش کغد اوتوسن ایت بالیقه اوتوسن کغد راج سلاغور اداله سکل فرمنتان راج سلاغور ایت کغد کیت باوم لاکی منتتوکن ننتیله کیت معامکن کغد اسیتین جندرال دنکری بتاوی اف فرتهن کاتی اداله کیت مبریتاهو کغد راج سلاغور ایت کیت فتتا کغد راج سلاغور بری فرایهاتن بایک ۲ کغد سوداران سلطان محمود هندوله دلارشکن فرکارا یغ جاهت ۲ درفد مرومق ۲ یغ میوسهکن اورغ ۲ داگ فرکی داتغ کمیدین مک سورهن ایت فون بالیق کسلاغور میسهکن کغد یغدرتوان سلاغور سکل فرکتان کیرنور ملاک ایت مک یغدرتوان سلاغور فون میورهه مبریتاهو کایهک کغد فادک ادندا بکندا سلطان محمود درفد بچاران دغن کیرنور ملاک ایت شهدان ددالم حال ایت مک دغن تقدیر الله تعالی ملاکوکن حکمت اتس همیان مک کمفنی اغکریس مقمیل فون ملاک سرت ریو کمیدین کمفنی اغکریس فون مولفکناه نگری ریو کغد سلطان محمود سرت دتشن سبکیما عاده استعادة فریکال اداله یغ مپاواکن سورة کمفنی مولفکن نگری ریو کغد سلطان محمود ایت بایت شیخ عمر بارجا قد توجه هاریبولن صفر هاری احد فوکل سمیان وقتو مندریکن استان دهولو کمیدین قد هاری ایت جوک سید عبدالرحمن داتغ دری بتاوی مپاوا سورة اسیتین جندرال بتاوی کغد سلطان محمود مولفکن نگری ریو کغد بکندا سلطان محمود دغن تیاد سوات فرجنجین جوا اداله تیپان ایت قد فوکل تیک قد هجرة سنه ۱۲۰۸ تقریباً مک دتریماله اوله سلطان محمود دوا ۲ سورة ایت دغن کسوکانش مک بکندا سلطان محمود فون مپایکن ۲ له نگری لیفک ایت دغن محفرواة مسجد دان فاسر دان کوت قاروت مک رامیه نگری لیفک ایت کمیدین مک بکندا فون میورهه اغکو مودا انی داتوه تمکوگ بندان راج میونه اکن متوگکو ریو ایت سمنتارا بلوم کنتتوان یغدرتوان مودا دان سبلوم لاکی ساسی فراتوران نگری جوهر ادا.

سبرمول

ادفون یغدرتوان مودا راج عالی ددالم نگری سینتن مک ایفون موافقتله دغن سکل اورغ توا ۲۱۰ مفادف کایهک کغد بکندا سلطان محمود مک افبیل سمفی وقتون یقبایک مک یغدرتوان مودا راج عالی فون براغکتاه کنکری لیفک لالوله مفادف فادک ادندا بکندا سلطان محمود مک سلطان محمود فون برتپاله درفد فرلایران فادک ککندا بکندا ایت مک دسمبهکنپاله سکلین درفد اولن هفک اخرن کمیدین برداتغ سبه فون یغدرتوان مودا ایت کاتش اداکه تیدق لاکی ستیا انتارا قاتیک سموا دغن دولی توانکو بایت انتارا بوکیس دغن ملاو مک جواب بکندا تیاد سیاف یغ محبت راج عالی شهدان ستله ساسی درفد برجمقان ۲ دان ماکن میوم سودارا برسودارا ایت مک یغدرتوان مودا راج عالی فون برموهنه کغد فادک ادندا بکندا سلطان محمود ایت هندق کسلاغور

اتو اوفو ليم براديق ايت فون داتفاه مك برجمفاله اي دغن يقدفرتوان مودا راج
 عالي ايت مك لالوله سام ۲ برجالن هفك بيراف اي ملالوي گونف ۲ دان ملالوي
 فاي هاف مفتوه نمان دري لاور اينله فول يقدفرتوان مودا ايت برلاير كتمبلن
 دان كسنتن سپرمول وقتو يقدفرتوان مودا راج عالي ددالم تمغه يفرنام لاور ايت
 مك دسيتوله اي مندودقكن كرايغ تايبيك ايت دغن فادك انقدا بكندا راج
 سيني اغكو بر فترا مرحوم يقدفرتوان راج حاجي يغ شهيد دتلوه كتافغ مك تنفله
 يقدفرتوان مودا راج عالي ايت ددالم نكري سينتن دان سكل اورغ ۲ سينتن فون
 تنفله برخدمه كغدان ايت سرت دتولغ فونيكان مريكتيت مان ۲ عالي قدر مك
 ددالم حال ايت بر كيرا ۲ جوگ اكن كرو دمكينله حال ادا.

القصة

مك ترسبوه فركتان بكندا سلطان محمود ددالم نكري ليفك مك دننتين بچارا
 يقدفرتوان ترغكانو مبايقكن دي دغن كمفني هلندا مك تباد جوگ داتغ جوا
 كنتنوانن مك بكندا سلطان محمود فون مپورهه كسلافور كغد فادك ككندا بكندا
 يقدفرتوان سلافور منتا فربايقي انتارن دغن كمفني هلندا ايت مك يقدفرتوان
 سلافور فون مپورهه فركي كلاك كغد كبرنور ملاك منتا فربايقي انتارا كمفني
 هلندا دغن بكندا سلطان محمود ايت مك جواب كبرنور بكيان ماهو فربايقكن
 انتارا كيت دغن سلطان محمود ايت مك بهارو ۲ وان اين تادي كيت سده برجنجين
 اد كيرا ۲ دوا فوله انم فصل مك سلطان محمود سده روسقكن فرجنجين ايت سرت
 دومغكيركن فرجنجين ايت ادفون راج سلافور سرت سكل بوكيس ۲ سوغكوهن
 فون فوغ دغن كيت دافت جالن كيت بردامي كران عاده ددالم ففراغن فونام
 منغ كدوا كاله كتيك بردامي ادفون ففركجان مومغكير فرجنجين ايت بوكش جالن
 راج ۲ ادفون كيت مومكل نكري ليفكي دان نكري ريو ايت راج سلافور ترليه تاهو
 سموان داتفن درفد بچارا راج ۲ ملايو جوگ اكننتافي راج حاجي تباد صبر
 جادي روسق ديرين مك سكارغ بلومله كيت تريم اكن فرمنتان راج سلافور
 ايت شهدان كمدين درفد ايت باليقه سورهن ايت كغد راج سلافور ممفرسمبهكن
 فركتان كبرنور ملاك ايت مك اقبيل يقدفرتوان سلافور ايت مندغر خبر سورهن
 ايت مك يقدفرتوان سلافور فون سوسهله سرت دو كچيتان ميكركن كمدين مپوره
 فول سكالي لاي سرت برسقكوه ۲ منتا كغد كبرنور ايت اكن فردامين بكندا
 سلطان محمود دغن كمفني هلندا ايت سرت يقدفرتوان سلافورله منغكوشكن
 برسما ۲ بكندا سلطان محمود ايت جك اد دلاكش سسوات يفتياد قاتوه ددالم
 فرجنجين ايت كران ماس فركلاهن دان فركادوهن لانون ۲ دغن كمفني هلندا
 ايت كبرنور له ۲ معاومله بكندا سلطان محمود ايت راج مودا دغن كسورغن
 عهاله منتري ۲ سمرت راج اندرا بشو دانلاين ترليه كراس درفدان مك سكارغ
 هارقه جوگ اكن كموراهن كمفني هلندا داتس كيت سموا راج ۲ ملايو دان
 راج ۲ بوكيس ۲ دمكينله حال.

راج حاجي اٺڪر نڪري اندرا کيري اداله يڏلفڪر ايت راج توا سبب اد سسوات
 ڦر پواتنن يفتياد ڦاتوءَ ڪڏ عاده استعادة مڪ برڦرڻهه راج جعفر دڻن راج توا
 ايت ددالم حال ايت راج توا سده جادي مرتوا ڪڏ راج جعفر ايت بهارو نڪاح
 اداله بڻيرسما ۲ ماڻڪر ايت اورغ ۲ ليڻڪي دان ڦرانڪن بويڪيس سرت لانون مڪ
 برڦرڻهه ڦول مڪ الهاه راج توا ايت برڦرڻ دڻن منتون ايت راج جعفر ايت
 سته ساسي برڦرڻ ايت مڪ راج جعفر ڦون باليقاه ڪاڻيڪي مياوا ڦادڪ ادندان
 سرت اورغ ۲ اندرا کيري مڪ اڻيل سڦي ڪاڻيڪي مڪ تنڦهه اي ددالم ليڻڪي
 برسما ۲ بکندا سلطان محمود سرت ڦادڪ ادندا بکندا سڪاين لاکي ۲ دان
 ڦرمڦوان دمڪينهه ادان انتهى الڪلام.

القصة

مڪ ترسيوتله ڦرڪتان يڏڦرتوان مودا راج علي ددالم نڪري سيڪودانا مڪ اڻيل
 رامياه نڪري سيڪودانا ايت مڪ داتاهه ڦول ڦتنه دنيا يڻ ڪروه يڻ منڃوڪن
 دنيا اين نڪري يفتياد ڪڪل دان نعمتن يفتياد تننو سڦاي مڦييل عبارة اورغ يڻ
 ڦون مات هاتي اڪن تياڊ هاروس مڦهاسيهي دنيا اين مڪ هندواه ڪاسيه اڪن
 اخره نڪري ڪڪل دان نعمتن يفتياد برڪفتوسن سالما ۲۸.

شهادن

اداله سبب داتڻ ڪڪروهن دنيا اتس يڏڦرتوان مودا راج علي ايت يات برسلاهن ۲
 مقصود دان ڪهندق دان برسلاهن ۲ ڦهم انتارا يڏڦرتوان مودا راج علي دڻن
 سلطان ڦونتيانق دان سرت هاندا ليه ۲ معام ددالم دنيا اين تياڊ سوڀي درڦد
 طمع دان لوڀا ددالم حال ايت بردڻڪين ۲ له انتارا نعمت يڻ نعمت يڻاڻه اڪن
 نعمت يڻ ڪورڻ مڪ ايتاه جادي ڦوڪو ڦرنتاهن دان ڦرڪلاهين ڪران دنيا اين
 نڪري يڻ ڦيجيق تياڊاله منوهي نفو سڻورڻ اتس سڻورڻ استميو ڦول ڦد نعمت
 ڪراجان مڪ دسيوتله مڦڪين بايق داتڻ ڪڪروهن سبرمول مڪ اڻيل برڻجائڻ
 ڦرنتاهن انتارا ڪڊوا ڦيهق ايت جادياه هاندا سرت سلطان ڦونتيانق ايت ملڦڪر
 يڏڦرتوان مودا راج علي ددالم نڪري سيڪودانا مڪ برڦرڻهه انتارا ڪڊوا ڦيهق مڪ
 تياڊ براف لمان مڪ يڏڦرتوان مودا راج علي ڦون تيواساه ڪران يڏلاون ايت
 دوا بڻسا ڦرنام هاندا ڪڊوا اورغ اسلام انق چوڇو رسول الله صلي الله عليه وسلم
 مڪ اڻيل دراس ۲ اوله يمتوان راج علي اڪن تننوله تيواسن مڪ ايقون موافقتاه
 دڻن اورغ توا ۲۱ سرت سڪل ڦرانڪن بويڪيس مڦاجق اونڊور ڪران تياڊ سياڻ
 يڻ ڪيت هارڻ لاکي سباه تيمور اين ادڦون يڻ ڪيت هارڻ ۲ سالما ۲ اين سانق ۲
 سودارا ۲ ڪيت يڏدالم ڦونتيانق دان مڦاواه مڪ سڪارڻ سانق ۲ سودارا ۲
 ڪيت سده برسما ۲ هاندا مومڪل ڪيت دمانله داتڻ ڪيت اڪن ڪمناڻن لاکي
 مڪ سببه سڪل اورغ توا ۲۸ ڦڪرجان ايت مان ۲ تيته سهاجله ڪمدين مڪ
 يڏڦرتوان مودا راج علي ڦون برجالنله ڪلاور مڪ ڪرايڻ تليڪ چوڇو دانورڊو

مک تیتھن کفد عبدالله ایت هی عبدالله کران الله تعالی له اشکو کفد اکو اورغ
توا این دان جاغنه اشکو فندگن اکو این اشکو فندغ سجاله توان اشکو ایت
راج مودا کران اکو این اورغتوا ملینکن سیوله ۲ به اشکو چاریکن فثاور انتارا
اکو دغن یغدفرتوان ریو ایت دان اشکو باواکناه ایر اکو کفد یغدفرتوان ریو ایت
کران خیلغ بیل کو یغدهولو ۲ ساغنه بایقن کفد یغدفرتوان ریو ایت مک
لالو دغو ۲۰ ن بلاکغ انجی عبدالله ایت مک صغ دغن پتان دوا ۲ مات سندیری
مایهت دان دوا تایفا سندیری مندغرن درغد تیتھن ایت دمکینه یغترسبوه قد
هوجغ سیاره کراغن اشکو بوسو دوشون ایت ادا.

القصة

مک ترسبوه فرکتان بکندا سلطان محمود ددالم نگری فھغ

اقبیل دننتین بچارا یغدفرتوان ترغکانو فربایقن دي دغن کمفني هندا تباد
جوا داتغ سورة اتو خبرن مک بکندا سلطان محمود فون براغکنله بالیق کایفک
مک اقبیل سغی کایفک تنفله ای ددالم لیفک سرت اورغ ۲ ملایو دان بوکس
سھاري ۲ جوک ممیکرکن فنچارین اورغ ۲ ن سام اد سوکو ۲ ملایو دان سوکو
بوکس مک دغن تقدیر الله سبحانه وتعالی مک تربوکاله تانه سیغکیف مک
بکندا فون مپورهه اورغ ۲ ن مفرجاکن تیمه ۲ دسیتو سرت ماسیغ ۲ فون بهاگین
مک داتغله کفل ۲ انگریس کسیتو منیفکاکن ببراف بایق واغ چکرام تیمه ۲ ایت
مک داتغله رزقي دان کهیدوفن اورغ ۲ ن دان فراهو ۲ دري تیمور سلالوله داتغ
مباوا براس کایفک دان براس دري رنتو ۲ فون داتغله جوک دان وشکغ ۲ دري
چینا مک ددالم حال یغدمکین ایت فرمفق ۲ فون بایق جوک کران بکندا سلطان
محمود ایت بلوم تنف بردامی دغن کمفني هندا دان کمفني انگریس سلالوله
سھاج مباواکن اوبت بدیل دان مریم سنافع برقالو ۲ دغن دگاغن تیمه ۲ دانلاین ۲ ن
مک بسرته فرومفق سکتیک ایت اداله کفلان فغایما رامن نشان هفک
مرومفقه ای کتانه هفک هفک کجاوا مک بابقه اورغ جاوا دان هفک ایت
دناوانن دباوان کاغکی دجادیکنن ایسی نگری لفگی لام ۲ سوکاله اورغ ۲ هفک
ایت دیم دلفک ممبوا کبون دان دوسون تباداله ای ماهو بالیق کایفک لاکي
ترکادغ ۲ داتغ قول سانق ۲ سوداران دري هفک دغن سوک هاتین سندیری
نیاد دغن رومفق مفرهمباکندیرین دباوه قرنته بکندا سلطان محمود جادی رامیاه
سوکو ۲ هفک ایت ددالم نگری لیفگی ایت.

شھدان کات صاحب الحکایت

اداله فکرجان رومفق مرومفق ایت مان ۲ داگغ یغ هندق ماسوه کنگری لیفگی
تیاداله درومفق کونن شھدان ددالم حال ایت مک بکندا سلطان محمود فون
مبواتله استان دهولو سرت کوتا فاریتن دان مبایقنن ۲ نگری مک قد ماس ایتاه
بکندا مپوره فادک ادندا بکندا راج جعفر فترا فادک ایهندا بکندا مرحوم

سام ۲ اورغ ۲ توا ۲ مك كورغا اندهن كيت بوكاكن دغن فركتان ممدانيه
دغن كنياه فركتان سكير ۲ بوله منجادي فرايغانت دان منجادي توارينغ فد اورغ
يغد بلاكفن مك فكرجان ايت دهاروسكن اكننتافي انتارا كيت سمو يغد بلاكغ
هنداه منداكن انتارا كدوا فيهي ايت مدهمدهن الله سبحانه وتعالى مفعونكن
انتارا كدوا فيهي سرت منداميكن انتارا كدوا فيهي ايت ددالم نكري آخه
مك يات هاروس كغد الله سبحانه وتعالى سمرت كات صاحب الجوهر (ومن يمت
ولم يتب من ذنبه - فأمره مغضوب لربه) يعني بارغ سياف ماتي اي دان تباد
اي توبت درغد دوسان مك فكرجان ايت سرهكنله باكي توهن انشا يعذب
وانشا يغفر يعني جك دكهندقكن دسكان دان جك دكهندقكن دامقونين
ادان شهدان اداله ترسبوه ددالم سياره فيهي سبله لفكا فد هوجغ سياره يغ
دري فد اشكو بوسو دوغون ايت مك دمكين پويش مك افيل باليق انجي اسمعيل
ايت كترغكانو ممباو سورة بلاسن درغد فمبرام ايت مك ايقون نايكه مفادف
يغدرتوان ترغكانو ايت كمدين كايسوفكن هارين فرگياه اورغ ۲ رامي ميمبوه
سورة درغد فمبرام ايت بتاف عاده استعادة ميمبوه سورة راج ۲ جوا ادان مك
دباواله سورة ايت نايك كبالي روغ مك دامبيلله اوله يغدرتوان ترغكانو لالو
دبجان شهدان اداله سورة ايت دوا فوجوه ساتو بسر دان ساتو كجيل كمدين
سورة يغ كجيل ايت دباچ دباوه فايوغ مك سورة يغ كجيل ايت سهاجه ددغر
اوله اورغ بايق دان سورة يغ سرن ايت يغدرتوان سندري ممبرام كمدين
ستله سده دبجان لالو دلتقن كباوه فهان كران دغن پشان فغليهان مات
سندري فرتهن ايت كمدين درغد ايت ستله هاييس سكلين اورغ فولغ مك
يغدرتوان ترغكانو فون براشكتاه ككوالا ابي دان تيغا يغدرتوان ايت فون دباو
اورغ نايكه كتلا كمدين مك منتا امبيل فول كغد تفكو كچي دان تفكو فتري
چچون يغدرتوان ايت مك لالوله دامبياكنن دباوان نايك كاتس فبلان مك
دبجاليه كدوا ۲ سورة ايت دغن تفكو بوسو انقش يغدرتوان دغن تفكو تغه دان
تفكو لحد دان تفكو سيد دان تفكو وو ستاه هاييس دبجان رامي ۲ ايت مك
بهاروله رهسيا يغ بسر ۲ ايت هاييسه ددغر بلوك درغد اولن هفك اخرن
الله توهن بيراف ماجم بلكيتش هاندا ايت سرت كات نوستان اكن يغدرتوان
ترغكانو ايت بورو بايكن جكاو سكيران چارا مرتبت اورغ ۲ كيت دسيني تياداله
چاكف مشتكن فركتان يغمكين ايت جكاو سكيران كغد بهاس ملايو درامس
سورة ايت دغن سكر دبري ماكن كغد انجيج تيدقوله ترجيلت اولهن اكن حال
احوال كات نوستان فمبرام اكن يغدرتوان ترغكانو ايت درغد ساتو فصل كغد
ساتو فصل منجايت يغدرتوان ايت درغد فكرجان فتنه ۲ يفته مبناسكن بوكيس ۲
درغد ماس فرغ ليشكي مرحوم دامغ كميوجا هفك سلفي فرغ ريو مرحوم راج
حاجي دمكينه حال كمدين تياد براف انتاران درغد ايت انجي عبدالله اتق
لبي امام فداق ايت كترغكانو مك نايك اي مفادف يغدرتوان ترغكانو ايت

کادوه ددالم نکري مک کاوارله سيد عبدالرحمن دري فونتيانق مېاوا انجي،
سلامه دان تفکو عقيل ايت مک برجمقاله اي دغن توان بسر لالو دباوان ککړيو
ادفون تفکو عقيل ايت کنا چاجر کمدين سده بایک تفکو عقيل ايت مک سيد
عبدالرحمن فون برلايرله دري کوږو ماسوه سمغ لالو دلفکړن سمغ ايت مک
سمغ اله کمدين برلايرله اي کتمبان مک اقبيل سملی اي دتمبان مک سيد
عبدالرحمن فون برينينکن ادیق تفکو موسی یغبرنام تفکو خديجه کران سده
نيکج ميمغ چارا عرب دنکري سیا یايت ددعقدکن اوله ايهندان تفکو موسی
شهران تنغه سيد عبدالرحمن ايت دډولو تمبلان ايت اذان.

القصة

مک ترسپوتاه فرکتان یغدفرتوان بسر سلطان محمود ددالم نکري ترغکانو اقبيل
ساسی درفد مندایمکن سيد عالي دغن یغدفرتوان ترغکانو ايت مک بکندا فون
برېجاراله فول دغن یمتوان ترغکانو ايت متنا قربایقکي انتارا بکندا دغن کمفني
هلتدا ايت مک برسفکوفاه یمتوان ترغکانو مېایقکن دان مېجاراکن کمدين مک
بکندا سلطان محمود فون متنا دیرپاه کغد فادک ايهندان یمتوان ترغکانو ايت
هندق کفغغ منتیکن خبر ۲ دهغ سهاچه مک جواب یمتوان ترغکانو سیلاکله
فادک انقدا براغکت سفنکالان فادک انقدا این اداله فادک ايهندا مقوتس
کغد فیتور جاکوب فمبرام کمالک اتو کړيو مک جواب سلطان محمود بایکله مک
بکندا فون براغکت برلايرله کفغغ مک تنغه اي دهغ سبرمول ادفون یغدفرتوان
ترغکانو اقبيل سده بکندا سلطان محمود براغکت کفغغ ايت مک ایفون مېوره شورغ
بایک ۲ نمان اسمیل دان شورغ لاکي نمان وان کوبت ادفون وان کوبت ايت
کلارائن سري ستیا دان شورغ لاکي نمان انجي، اتق انجي، عبدالله مک
مریکشيله جادي اوتوسن کغد راج لاوه فمبرام ايت مک برلايرله مریکشيت منداقتکن
فیتور جاکوب فمبرام ايت ددالم ريو مک اقبيل سملی اي کړيو مک اوتوسن ایتفون
برجمقاله دغن فیتور ايت ددالم کفل فرغن لالو دبریکتن سورة ايت کغد فیتور مک
فیتور ایتفون مېوره باج کغد جرو تولیسن یايت انجي، عبدالله اتق امام لبي فنداق
سته فمبرام مندغر سورة یغدفرتوان ترغکانو مک ایفون ترتاوا سرت مځکو ۲۰ کن
کفلان سرت میزه قادم موکان کناش ترله بایک کيت فرجاي کغد بوکیس یغ
ملاون کيت برفرغ کيت برفرغ این درفد کيت فرجاي کغد راج ترغکانو یشتیاد
ملاون کيت برفرغ کمدين لالو دسورهن بالس سورة ايت انجي، عبدالله مېوره
این مفاورکن فرکتانن ددالم کفل فرغ ايت مک سانغاه کاسرن فرکتانن دغن
بیراف تفاق دان بشکيتن دان چرچان کغد یغدفرتوان ترغکانو ايت درفد فصل
فرغ لیفکي دان فرغ ملاک دان فرغ ريو دان کړوسقکن نکري ريو مک سنوان
ايت سکالي ۲ بوکن فوکو ۲ درفد بوکیس داتفن هپاله سمات ۲ درفد یغدفرتوان
ترغکانو جوا فد باطنن دان بیراف لاکي فرکتان ۲ یغ کجي یشتیاد هاروس
دسورتنن فد سیاره این کران فکرچان یغ سده لالو ماسن فرپواتن اورغ توار ۲

مك افيل سمئي كمراسن مك سيد علي فون پرينيكن انجي. مريم دان سيد
 عاي فون باليقاه كسيأ دان سيد عبدالرحمن فون لالو برلاير كسمبس مرومق
 دكوالا سمبس دافت سبواه وڭكغ لالو دباواڭ كقولو كسيوڭ شهدان سته
 ددغر اوله سلطان سمبس مك دسورهن انقن فغيران كايوڭ مآير ارتين منجاك
 سيد عبدالرحمن ايت كيرا ۲۱ تيك فوله بواه فراهون دان سيد عبدالرحمن ايت
 سغوله بواه فراهون مك افيل برتمو دغن فآير ارتين جاك سمبس ايت لالوله
 برفرغ برديدان ۲ دغن مريم ليلا رتكان عظمتاه پويين بهنا مريم ۲ اورغ ۲ برفرغ
 ايت مك سكتيك برفرغ ايت مك درافتي اوله اورغ ۲ سيأ كنيانقن فغيران كايوڭ
 ايت لالوله دياموڭن مك الهاه فغيران كايوڭ ايت لالوله اي اوندور لاري دان
 فغيران تفكوكش فون ماتي دتيك اوله اورغ سيأ دان دافتله فراهو اورغ سمبس
 ايت امفت بواه دان وڭكغ سبواه مك برسوراه اورغ ۲ سيأ ايت سمبيل بركنجر ۲
 داتس برندان مجهكن سيلا ترلومت ۲ دغن دغ برچا پوه فرسي بركتنا مك
 سيد عبدالرحمن برلايرله ماسق كفونتياق مك برجمقاله اي دغن سلطان فونتياق
 دان باليقاه اي دغن بينين يغيرنام انجي. سلامه مك ديمله اي درومه تفكو عقيل
 شهدان تنقله اي دقونتياق مك اد قد ساتو هاري برتيك اورغ ۲ دغن چينا
 سبب مغر پواه فكر جان هارو بيرو دغن چينا مك درامي ۲ كن اوله چينا ايت مك
 لوكاله فطيمان يغيرنام ماروس دان ماتي جرو باتون مك سيد عبدالرحمن فون
 سافتهل مارهون لالو برسيف اكن فراهو ۲ مغانا ايلن مالم ۲ هاري هندق ماهر
 چينا ۲ ايت مك متاله اي كغد سلطان هندق ماهر چينا ۲ ايت مك جواب سلطان
 جاغن بمواه گادوه نكري مك كات سيد عبدالرحمن ايت فاتيڪ لفكر جوڪ
 مك تيته سلطان جاغن چينا بايق تيدق تاهن حكم سهاجاه مك دحكمه چينا ۲
 سكاني اسن كران دجاري يغ بمونه ايت تباد دافت مك جواب سيد عبدالرحمن
 حكوم اين فاتيڪ تريماله اكننتافي تفكو عقيل فاتيڪ متا هندق دباوا باليق
 كسيأ جكاو تيدق دبري تفكو عقيل ايت فاتيڪ ماهو كلوار دري فونتياق اين
 جواب سلطان سي عقيل ايت دبريكن اوله بفان كغد اكو فستن سياف ۲ ورثن
 هندق مغمبيل جاغن دبري سكارغ جكاو ورثن هندق مغمبيل دي فون سوڪ
 فرگيله اكن تتافي بيرله لفس اي برختن دهولو افيل سده برسوت بهاروله
 اكو سوره هنتر كن كغد بفان سفاي جاغن جادي سيا ۲ مغمبيل انق اورغ دمكيله
 عادة اورغ بايك شهدان افيل سيد عبدالرحمن مندغر كات سلطان ايت
 جوابن فاتيڪ هندق باوا جوڪ جك جالن دمر كاكن فون سته سلطان مندغر
 جواب سيد عبدالرحمن ايت مك سلطان فون ماره تيتهن بوڭكا بنر اڭكو اين
 تباد مميالغ توتر كاتن فرگيله اڭكو هنجيت دري سيني په دري فونتياق اين
 سته سيد عبدالرحمن مندغر تيته سلطان ايت لالوله اي تورن كقراهون مك
 سلطان فون ميوره توندوغ سيد عبدالرحمن ايت هاري اين جوڪ كلوار دري
 نكري فونتياق اين جاغن برتاهن لاكي كران اي بر پواه بوڭكا دان بر پواه

ادندا بگندا سيد عبدالرحمن دان سيد زين دان سيد علوي فغايميا برن سرت
 فغايميا ۲۱ يفتوا ۲۱ مك سيد علي فون داتقله مقادف فادك ايهندا بگندا سلطان
 محمود دكنايكن يقدفرتوان ترغكانو ايت شهدان اداله قد كتيك ايت سكل
 انق راج ترغكانو سموان حاضر مقادف بگندا كدوا ايت تنافي تباد دأتس
 برندا اداله اي براتور برجيير دباوه سموان دان يقدفرتوان مودا فون دباوه
 جوگ مك سيد علي فون برجالته هندق نايك كأتس برندا منجونجوغ دولي
 فادك ايهندا بگندا سلطان محمود مك هندقله لالو درقد سبله انق راج ۲ ايت
 مك اد ساتو انق راج ترغكانو ايت برنام راج موسي دلارغن سيد علي لالو سبله
 انق ۲ راج ايت مك سيد علي فون هندق لالو قول قد سبله فيهيق يقدفرتوان مودا
 ايت هندق نايك كأتس برندا ايت مك لالوله دقكفن اوله راج موسي كاكاي
 سيد علي ايت تباد دبرين نايك كأتس برندا ايت ستله سيد عبدالرحمن
 مايهكن راج موسي ممكفن كاكاي سيد علي ايت مك سيد عبدالرحمن فون ممكغ
 كفلا كريش سميل كاتش هندق ممري مالوكه اين اتو هندق برتيك ماريه
 ستاه بگندا سلطان محمود مايهكن تفكو موسي ايت ممكفن كاكاي سيد علي
 سرت مايهكن سيد عبدالرحمن ممكغ كفلا كريش ايت مك بگندا سلطان محمود
 فون برتيه هي عبدالرحمن سميل مركان راج موسي تيتهن مقاف افكو هندق
 ممري مالو اكو كران اكو يغ ممكيل سي علي دان سي عبدالرحمن نايك كأتس
 اين ستاه راج موسي مندغر تيته بگندا ايت مك لالوله دلفسكن كاكاي سيد علي
 ايت مك سيد علي دان سيد عبدالرحمن فون نايكاه كأتس برندا ايت منجونجوغ
 دولي بگندا ايت ستاه ساسي منجونجوغ دولي ايت برچاكفله سبنتر كمدين
 سيد علي فون برمونهه باليق كفراهون لالو اي ميمبه كقد بگندا ايت لالوله
 اي تورن دري اتس برندا ايت.

شهدان كات صاحب الحكايت

اداله سيد علي تورن دري اتس برندا ايت ناغن كاتش ممكغ هولو كريش دان
 ناغن كيرين متكن كفلا ۲۱ انق راج ۲ ترغكانو ايت سفره مميلغ كفلا ۱۱ مك لالوله
 اي تورن كسفنن لالوله بركاويه باليق كفراهون دان بگندا سلطان محمود فون
 تورنله درقد كنايكن يقدفرتوان ترغكانو ككنايكن سرت مك تيته بگندا بواغ
 كاجغ ايسي مريم اكو هندق مليهكن ايم تمباتن سيا دغن ايم تمباتن ترغكانو
 برلاك بگندا برتيه ايت دغن مركان ستله يمتوان ترغكانو مليهكن حال
 يدمكين ايت مك يمتوان ترغكانو فون سكراله فركي ككنايكن بگندا سلطان
 محمود ايت مباواكن راج موسي متتا امقون كقد بگندا سرت متتا معاف كقد
 سيد علي مك لالوله بردامي دان برمعا ۲ فن انتارا كدوا فيهيق اورغ ۲ سيا
 دغن اورغ ۲ ترغكانو ستاه ساسي مك سيد علي فون برمونهه باليق كسيا دان
 سيد عبدالرحمن فون موافقله دغن سيد علي برمونهه كقد فادك ككندا ايت
 سيد علي هندق فركي كسراسن مك دبركن اوله سيد علي لالوله برلاير كسراسن

شهدان کات صاحب الحکایت

مک اداله حال احوال سید عالی ایتئون کدغرانله خبرن کنکری ترغکانو مک کوساهانه یمتوان ترغکانو تاکوکن سید عالی ایت ملغکر ترغکانو تاکوۛ کالو ۲ دفر بوتن سقرت میربو کوالا سفکورا ایت کمترین برکراوله ای اکن سکل اورغ بسر ۲۸ میوره سدیا کاهکافن اد کیرا ۲۱ سراتس بواه کچیل بسر کمترین برخبرله ای کلد بکندا سلطان محمود اکن خواطیرن ایت مک تیتہ بکندا سمیل ترسنپوم جاغنه ایه خواطیر قد فنداقتن ساي تباد برانی سی عالی ایت ممفربوۛ ترغکانو این سقرت سفکورا ایت کران برافله کاهکافن سی عالی ایت سهابس ۲۸ باقن امقت فوله بواه ادفون یغ کیت سموا ددالم ترغکانو این تنتوله لبه درقد سراتس بواه شهدان ستاه یغدفرتوان ترغکانو مندغر تیتہ فادک اقتدا بکندا ایت مک ایتئون برکات جکاو بکیتو بایکله کیت برسما ۲ دغن اتکو مفلواری سی عالی ایت مک جواب بکندا سلطان محمود بایکله ایه ایسوۛ کیت کلوارکندیۛ

شهدان ترسیوۛ ددالم سیاره سیا

اد قول سیواه کفل اشکریس دترغکانو ایت منجاری دگاشن تیمه ۲ اداله کفل ایت چوکف جوک سقرت الت کفل فرغ دان اورغ ۲۸ فون رامی مک منتا تولغ قول یغدفرتوان ترغکانو ایت کلد کفتنن مک جواب کفتن کفل ایت بایکله جکاو توان سلطان برقرغ ایسوۛ اداله ساي ممبتتو جاغنه توان سلطان تاکوۛ ۲ بوله کیت فوکل سام دی دوا تیک جم فون بوله هابس کران مریم کیت بسر ۲ ای برچاکف ۲ ایت سمیل ترتاوا ۲۱ شهدان ستله کاسوقکن هاریش مک یغدفرتوان ترغکانو فون کلوارله ککوالا ترغکانو برسام بکندا سلطان محمود سرت میوره اورغ ترغکانو ایت مققوغ کلکافن سید عالی ایت یایت ددالم سات فولو کانس مک سکل اورغ ۲ ترغکانو فون ممافسله اکن کاجش سرت مقیسی مریم هندق بردایوڭله منداقتن کاهکافن سید عالی شهدان ستله اورغ ۲ سیا مایهت حال یغدمکین ایت مک سید عالی فون میورهله قول ممافسکن کاجش سرت مقیسی مریم سرت ممباکر تونمن سرت دیرین فغکلنق مریمش ایتۛ

شهدان کات صاحب الحکایت

اقبیل بکندا سلطان محمود ایت مایهت حال یغدمکین ایت مک بکندا فون میوره مندا یوڭکن کنایقکنن برلا بوه دکت کاهکافن سید عالی ایت مک بردایوڭله کاهکافن بکندا سلطان محمود ایت سرت کاهکافن لیفک ایت مک اقبیل دکت لالوله برلا بوه مک سلطان محمود فون براغکتله فرکی ککنایقکن یغدفرتوان ترغکانو ایت مک دیسلاکن اوله یغدفرتوان ترغکانو نایک کأتس برنداا مک سلطان محمود فون نایکاه دودق برسام یغدفرتوان ترغکانو ایت مک لالوله بکندا سلطان محمود میوره ممکیل سید عالی ایت مک سورهن ایتئون فرکیله مقادف سید عالی برداغ سمیه مقتان فادک ایهدا میپلاکن مک سید عالی فون میوره ممکیل فادک

القصة

مك ترسبوة فركتان يقدفرتوان مودا محمد علي سيا

اداله منجادي يقدفرتوان سيا ئد ماس ايت انق سوداران فترا مرحوم راج اسمعيل
 يغيرنام راج يحييا ايله يقدفرتوان بسر ددالم نكري سيا ايت دان اداله يقدفرتوان
 مودان يأت سوداران جوک ادفون يقدفرتوان محمد علي ايت منجادي راج توا
 سهاجله مبري نصيحت اکن انق ۲۲ شهدان اداله يمتوان محمد علي ايت مقميل
 سيد علي بن سيد عثمان دفر بواتن منتنو دان اداله بندان ايت تفکو بدره نما
 فترا راج عالم اداله راج انده ايت ايفر سيد علي ايله يغ مبري سيد علي دغن
 بيراف کاهکافن سرت سيد علي ايت دافت قول ممرته دبو کيت باتو دان مقميل
 حاصل ۲۲ دغن اتوران مرتوان سرت راج موسی مفکين برتمبه ۲ له قواتن سيد
 علي ايت مک بر بواتله اي کاهکافن کير ۲۱ نيک فوله بواه اکندفربواتن کاهکافن
 فرکي مرموق اتو مافکر نكري کچيل دمکينه حالن شهدان افيل مده سيقله
 کاهکافن ايت مک سيد علي فون کلوارله دري سيا برلايرله اي مفیکوتکن اغين
 سلاتن مک سميلاه اي ککوالا سفکورا ايت دبديان دغن مريم دان ليلا دري
 فراهون سرت کندغ تاوق ۲۲ سرت دغن سورا تميقن مک ترکچوتله اورغ ۲
 سفکورا ايت مفتاکن فروموق ۲ داتغ مبريو مافکر مک سکل اورغ ۲ سفکورا
 ايتفون برلاري ۲ يناه کسان کماري کبايقن ماسوه کدالم هوتن اد يغ موديق کهولو
 مان ۲ سفتن سهاج کران هندق مالمسکن پاوان دان انق استرين مک تر تيفکلله
 کبايقن هرتان مک سيد فون ميورهه اورغ ۲ نايک کداره مقاموه دان مرمقس
 سرت ممويپکن سناقف فمبورسن مفکين برتمبه ۲ دهشتن اورغ ۲ سفکورا ايت مک
 لاريله اي لنتغ فوکغ برکايوه برجفت ۲ کهولو مبريتاهو راجان دان کغد اورغ ۲
 توان شهدان مک سيد علي فون مفراهن اورغ ۲۲ لکس ۲ مرمقس هرت بندا
 اورغ ۲ يغلاري کهولو ايت مک مرمقسله اورغ ۲۲ بارغ ۲ يغ دافت داغکوتن
 کفراهن مک بايقه سيد علي ايت منداقت هرت درفد امس فيرق دان فرکاکس
 تمباک دان کاي ۲ دان براس دان سکل ماکنن يغلانن هفک سميلاه فتنغ اي
 مرمقس ايت مک فنههه سکل فراهون دغن بارغ ۲ رمقاسن ايت مک بهاروله اي
 سگرا کاوار ککوالا مک لالوله اي برلاير دغن دايرغ ۲۲ منوجو نكري ترشگانو
 سبرمول ادفون اورغ ۲ يغلاري کهولو ايت مک سميلاه مزيکيت کغد راجان دان کغد
 اورغ بسر ۲۲ مک راج سفکورا فون سگرا له ميورهکن هلبالغ منترين دان ففليما ۲۲
 سرت بيراف ريبو تنتران هيلير ککوالا اکن ملاون فروموق يغ مبريو ايت مک
 افيل تيبا مريکيت دکوالا مک دليهتن فروموق ايت سده تباد لاکي سرت دسورهن
 ليهت دغن فراهون ۲ فرغن دري کوالا مک تباداله تمقا لاکي لايرن مک ماکي دان
 مپومغه دان ميرانه سهاجيه يداقت لاکي مک فولغه اورغ ۲ سفکورا ايت ماسيغ ۲
 کرومهن دان ککملوغ هلامنن دغن کروکين يغ مها بسر ادان .

کبايقن فرومق ۲ جوک يقبوله لکس مندافت رزقي مک ددالم حال ايت مک
 سلطان محمود فون هندق برائکت کترغکانو هندق منتاً بچارا کغد يقدفرتوان
 ترغکانو مفر بايقن نکري جوهر دان ريو يفتله دروسقن اوله هاندا ايت قد
 ظاهر ادفون قد باطن سوا فتنه ايت درقد يقدفرتوان ترغکانو جوک داتقن
 سفرت يفتله ترسوة قد فرغ ليفکي دان فرغ ريو مک اقبيل سميله وقتو ساعت
 يقبايقن مک برائکتله بکندا کترغکانو يأت قد هجرة سنه ۱۲۰۶ کغد سهاريبولن
 حاج مک اقبيل سمقي بکندا ايت کترغکانو مک بريچاراله بکندا سلطان محمود
 ايت دغن يقدفرتوان ترغکانو ايت قد فکر جان ممبايقن نکري جوهر دغن کفني
 هاندا ايت مک مفاکو يقدفرتوان راج کجي ترغکانو ايت برسقوف ممبايقن
 يقدفرتوان بر سلطان محمود ايت دغن کفني هاندا ننني لاکي هندق منجاري
 فيکران هندق موقتس کملاک کغد فیتور جاکوب فمبرام دان کغد گبرنوز ملاک
 دان جکاو تياد دافت برکتولن هندق موقتس قول کيتاوي شهدان سته
 يقدفرتوان بر بکندا سلطان محمود مندغر سقوف يقدفرتوان ترغکانو ايت مک
 بکندا فون ديمه دان دودقه منوئکو ددالم ترغکانو ايت .

القصة

مک ترسوتله فرکتان يقدفرتوان مودا راج علي يغاوار دري دالم نکري ريو
 يغ فرکي کباه تيمور يأت کسقاواه مندافت ساق سوداران دسيو يأت انق
 چوو مرحوم اوغو داهيغ منميون يفتله برکار فقيران امس سري نکارا دان اداله
 يغ منجادي راج قد ماس ايت فتمباهن ادي ويجاي مک اقبيل تيبا يقدفرتوان
 مودا راج علي ايت کسقاواه مک دفرمايکنياله بتاف عادة راج ۲ بهارووان برتو
 دغن سائق سوداران برسوکا ۲۰۳۲ ماکن مينوم برکورو سندا کمدين مک
 دنکاحکنياله دغن انق سوداران يأت قترا سوداران کستي سينا يمبرنام اوتن
 سلامه بتاف عادة راج يفسر ۲ بر نکاح کهوين مک اقبيل سلسي درقد برلاکي
 استري ايت مک يقدفرتوان مودا راج علي فون برقدله کسکودنا مک لالوله
 بر يوا نکري دسيو سرت چوکف کوتا فاريتن دان استان بالين سرت مرامين
 فريگان مک راميله نکري هفک ماسوله کفل ۲ دان وئکغ ۲ دان ببراف قول
 فراهو يغلان ۲ قول ماسوه برنياک کسيو مک بايقه يقدفرتوان مودا راج علي
 ايت مندافت حاصيل ۲ دان برگنتيه سکل هرت بندان يفتله بناس ددالم نکري
 ريو دهولو ايت .

شهدان کات اهل التواريخ

قد ماس اينله هلندا دودق ددالم نکري فونتياق دغن کسکان سلطان شريف
 عبدالرحمن اکنتافي قد وقتو باوم سايسه يقدفرتوان راج علي ايت دغن سلطان
 شريف عبدالرحمن اکن تافي ددالم برموسهن جوک دغن هلندا شهدان تنقله
 يقدفرتوان مودا راج علي ايت ددالم نکري سیکودانا هفک مندافتله اي انق
 دغن اوتين سلامه ايت شورش لاکي ۲ برنام کستي حسين ادا .

مباوا دیرین ماسیغ ۲ هاوانش دان تیاداله یغ تیغکل لاکي ددالم ريو ماینکن
 چینا ۲ یغددالم هوتن سهاج یغ تیغکل یغ مقبیل کولي ۲ کغد اورغ ۲ ملایو دان
 فرانکن یغبرکبون ۲ کمبیر دان لادا ادفون چینا ۲ منجادی کولین دمکینه مولان
 سبب ایت بایق چینا ۲ یغداغ تیغکل تیاد کسان کماری شهدان روسقه نكري
 ريو شهدان ادفون فیتور (نجاگک) دنکري ريو اقبیل لفس این کمالک مک
 کبرنور فون برسیقه سرت مبریتاهو کغد فیتور جاکوب فمیرام مک فیتور (نجاگک)
 ایتفون فرکیاه کریو دغن بیراف کافکاغن فرغ مک اقبیل اي کریو مک ددافتش
 سکل اورغ ريو سده هاس سنوان هپاله یغ تیغکل چینا ۲ سهاج لاکي مک
 ایفون تیاداله ترکات ۲ لاکي مک دفرقسا کغد چینا کاتن کمان فرکي اورغ ۲
 ملایو دان فرانکن مک جواب چینا ۲ ایت سده برقه ۲ کسان کماری توان اد یغ
 کایفک اد یغ کفهغ اد کترغکانو این سکارغ ترالو سوسه ننتي جکاو توان
 فرکي ایکوه لاکي راج ۲ ایت دمان ۲ دي دیم ننتي سوسه بر لاکي سفوله کالي
 این دان سفوله تاهن فون لاکي تیاد بوله هابس جکاو منع فون برقوله ۲
 بواه نكري ۲ ملایو یغ روسق افلاکي ددالم لاوه سنوان اورغ ۲ کولیت هیتم سده
 جادی فرومفق کیت سوا اورغ ۲ چینا فون تیاداله بوله دودق ددالم ريو لاکي
 اف چینا ماهو ماکن کلاوه فون تیاد بوله لاکي تاکوتکن فرومفق مک ددالم ريو
 این سنوان مکانن ۲ دري لوار توان فیکرله دسیتو.

شهدان کات صاحب الحکایت

اقبیل فیتور (نجاگک) ایت مندغر خبر چینا ایت سرت دمواقفتش مک تیاداله
 داوسیرن سکل اورغ ۲ ملایو یغ لاري ۲ ایت دان فیتور جاکوب فون بالیقه کمالک
 مک دتیغاکنیهالو ساتو فیتور سرت ساتو کغل فرغ سرت بیراف اورغ جاگک ۲
 دان دفر بوتپاله لوجي دتجوغفینغ ایت دان چینا ۲ ایت فون دسورهپاله مفرجاکن
 کبون ۲ کمبیر ایت یات کبون ۲ یغدیغکان اوله اورغ ۲ ملایو ایت دان فراهو ۲
 جاوا فون دسورهپاله داتغ کریو برنیاک براس برفالو ۲ دغن کمبیر ۲ اکنتتافي
 ددالم بیراف کسوساهن اتس سکل اورغ برنیاک کران فرومفق دلاوه سمرت
 اتق ایم امقا بایقن مک تیاد برهنتي هلندا فایر مایر اریتن جاگک منجکا
 سهفک کروه لاوه ایت اوله کبایقن فنجکان ایت شهدان ادفون کفني افکریس
 سلالوله جوک ممباواکن هویت بدیل دان مریم دان سنافع برجوال بای ددالم
 نكري ملایو برفالو دغن دکاغن نكري ملایو دمکینه حالن سهاری ۲ ادا.

القصة

مک ترسبوه فرکتان یغدفرتوان بر بکندا ساطان محمود شاه مک تتکل بکندا
 ایت سده تنف ددالم لیفک مک تیغ ۲ هاری ددالم کسوساهن جوک کران
 سکل اتق راج ۲ ملایو دان بوگیس سده برتوران کسان کماری اد یغ کترغکانو
 اد یغ ککلتنن اد یغبرواقه تنف دسات بولغ منجاری رزقي تیاد برکشتوان ماینکن

مودا دان کأمت داتو ۲۰ یغیرنام داتو سکلو مک افیل سلسیله مریکیت درقد
 موافقت دان مشواره مک برلایرله مریکیت کریو اداله کلکافن برایشی دان
 فنجاب کیرا ۲۱ تیک فوله بواه کمین افیل سمفی ای بلاکغ ریو مبریتاهوله
 ای کفد سلطان محمود دان کفد راج اندرا بشو مک دلکسکله اوله راج
 اندرا بشو مقتان فرومق لانون بایق دبلکغ ریو مک دبریتاهو کفد فیتور
 هلندا ایت مک فیتور فون میفکن بله سمفکا دان ساتو کیچین کران
 هندق مشاوری اورغ ۲ جاعت ایت مک ددالم حال ایت لانون ایت فون سده
 ماسو درقد تروسن مک ددالم ریو فون کمفرله مک هلندا فون مفسیله
 مرین هندق بمبدیل فراهو ۲ لانون ایت مک فنجاب ۲ یغدالم ریو فون برسدیاله
 روغ ۲ هندق بمبدیل مک لانون فون رافته کتنجوغقینغ مک دبیدیل اوله
 فنجاب ۲ ایت تیدق برقاوورو مک لانون فون نایکله کداره دامو پاه تنجوغقینغ
 ایت مک دلاون اوله هلندا لالو برامو مک باقله هلندا ۲۱ ایت ماتی لالوله ای
 تورن کلچین مان ۲ یغ هیدوقش اد یغ تورن کسباه سمفکا برلایرله ای کملاک
 یغ مان هیدوقش کات قول اداله کیچی ایت سفت مک دگرومنکن اوله برایشی ۲
 ایت مک الهه کیچی ایت دان کوو یغدتنجوغقینغ ایتفون دافله دان شیکور
 هلندا فون تیاد تیفلک ددالم نکری ریو لاکي شهدان اداله راج تبو دان راج
 عالم سرت لانون یغ بایق فون مفادفاه کفد بکندا مک دفرجاموله اوله بکندا
 سرت دفر بایککی هاتین سرت دقایهرا دان دفرملیاکن اتس سقاتوتش مک دودقاه
 بکندا ایت برسا ۲ راج لانون ایت ددالم ریو سرت راج اندرا بشو اداله برلاکو
 فکرجان این هجرة سنه ۱۲۱۵ کمین درقد ایت مک راج ۲ لانون ایتفون برموهاله
 بالیق کتنماسو سوان ماینکن راج مودا اووما یغ تیفلک ددالم ریو کمین
 داتغ تو لوکوس دان اکوس مفرهباکندیرین کفد سلطان محمود سرت برسومفه
 ستیا تیاد برنیت ساله دان تیاد برنیت درهک کفد بکندا سلطان محمود
 یغدفرتوان بر سرت منتری ۲۲ ماینکن ای منجاری سهاج کهیدوقش مان ۲ یغ
 فاتوه جوا ادا انتهی کمین مک مشواره بکندا دغن راج اندرا بشو دان داتو
 بندرها سکالین مک تیته بکندا تیاداله سای ترهت دودق ددالم نکری ریو سبب
 هلندا ایت تننو داتغ سمولا ای ملفکر نکری این قد حال ددالم نکری کقواتش
 سده تیاد لاکي جکلو بکیتو بایک سای قینده کلیفک مک سبه سکل اورغ ۲
 برن مان ۲ تیته سهاجه ادا.

شهدان بکندا فون برسفله بیراف کلکافن براغت برلایر کلیفک
 برسا ۲ راج اندرا بشو سرت سکل ملایو دان فرانکن بوکیس کیرا ۲۱ له دوا
 راتس فراهو ۲ یغدالم ریو ایت بر کجیل یغ مفریغی بکندا براغت فنده
 کلیفک ایت شهدان ادفون سوکو ۲ فیهی داتو بندرها برلایرله ای کفغ
 کیرا ۲۱ تغه دوا راتس فراهو ۲ بر کجیل دان ستفه سوکو ۲ ملایو ایت برلایر
 کترشکانو مک برچه باهله سکل راج دان اورغ بایک ۲ دان اورغ ۲ کباپقن

شهدان

کات قول یفترسبوه ایت اینده سبب جادی تیاد دڤوکل اوله کمفتی هلندا نکري
 سلاغور ایت ترهنتی امفت راس بولن تیاد دڤراڤی کمفتی هاندا هڤک کفل یغدوا
 بواه یغبر تفکو ایتاه سهاج دکوالا سلاغور هڤک سفی بردامی دمکینه قصه کونن
 شهدان مک بهاروله سنغ اورغ ۲ سلاغور ایت فرکی داتغ برنیاک کملاک
 دانلاین ڤد سکل نکري یغدالم ڤرنتاهن هاندا سرت سکل سوداگر ۲ ملاک
 ڤون منریماله کلد اورغ ۲ سلاغور دان کلد نکري ڤیسیرانن درڤد سکل دگاڤن
 دان هوتغ ڤیوتغ یغبرسڤوکن برتاهن ۲ سالما ۲ ددالم ڤرگادوهن انتارا نکري
 ملاک دشن نکري سلاغور سرت سکل ڤیسیرانن ادان انتهی.

القصة

مک ترسبوه ڤرکشان بکندا سلطان محمود ددالم ریو دودق برسما ۲ هلندا ایت
 اداله ڤیتور (ڤنجاک) نکري ریو هندق سکراله ڤربواتن مک دفتنایاه اف ۲
 کهندق سفرت کایو کاین دانلاین درڤد ڤکرچان ممایقن نکري دشن ڤرنتهن
 یڤکراس ترکادغ ۲ دسبوتن ڤول هوتغ مالهکر نکري ریو براولغ ۲ کلد بکندا
 سلطان محمود دان کلد راج اندرا بشو دمکینه حالن سهاری ۲ کمدين لاکي
 بیراف مدانشکن ڤرکارا نکري ۲ تیڤ هاری درڤد کهندق دان ڤرنتهن دشن
 کراس دان برسلاهن مقصودن دان کهندق دان برلاین ۲ ڤیکران دان برتوکران ۲
 له ۲ معاومه اتوران سبه اتس اڤین هندق دڤاکیکن کلد اورغ ۲ کولیت هیتم
 مفیکوه دشن سکران مک یایت ساڤتاه کساکیتن اورغ ۲ کولیه هیتم منڤوڤن
 منجادی ساتو ڤوکوه ڤرنتاهن دان ڤرکلاهین جوا ادان.

شهدان کات صاحب الحکایت

اداله کیرا ۲ تیک تاهن ددالم حال ایت مک دوکچیتاله بکندا سلطان محمود سرت
 راج اندرا بشو مک جادیله دوکچیتان دان کسوساهنن ساومفا اڤی مک ماکناه
 کلد صبرن مک هیاهه صبرن جادی مفیکوتکن هوا نفسون سبب کران هندق
 مافسکن ڤیچیقن دان سوسهن ڤد سفکان مک تیاداله میکرکن یغدبلاکفن مک
 دجالنکیناله ڤکرچانن یایت مپورهله ای ساتو اوتوسن کتماسوه اداله یغ فرکی ایت
 نماڤ انجی طالب سرت بیراف اورغ لاکي سرتن ممباوا سورة کلد راج تماسوه
 منتا ڤرتولفن کلدان ایت ڤد مقاموه کن هاندا یغ ددالم ریو دان ڤد ساتو قول میڤ
 کتورنن درڤد راج جوهر ددالم تماسوه ایت برنام راج اسمیل مک تتکل تیباله
 انجی طالب ایت دمعلمکیناله سفرت مقصود راج اندرا بشو ایت کلد راج تماسوه
 مک دتریماله اوله راج تماسوه کهندق راج اندرا بشو سرت سلطان محمود ایت
 مک لالوله ای مپوره ان ۲۲ تیک اورغ امفت دشن راج اسمیل ایت دان اداله راج
 اسمیل ایت جادی ڤغلیما برن اداله نام راج ۲ یغسورهن ایت ڤرنام راج تمیق
 کدوا راج عالم دان اداله راج عالم این ممباوا استرین برنام راج عیشه کتیک راج

سبب ایت ماینکن هیاله اکو دافت مندغر خیر دري اورغ توا ۲۱ انتهنک ایکه
 انتهنک تیدفکه واه اعلم مک یأیت قد ساتو قول اداله سبب تیاد جادی
 دلفکر اوله هاندا اکن نکری سلاغور ایت سبب کران بایق سوداگر ۲ دملاک
 دان دقلو ۲ینغ مندعو کبرتور ملاک ایت درقد فکرجان کمفنی هاندا ممبوا
 فرکادوهن دغن راج ۲ کولیت هیتم برنجانغن فکرجان فرغ برتاهن ۲ مک ساغمله
 کروکین اتس اورغ ۲ برنیاک ددالم ملاک دان لاینش کران سکل تیمه ۲ بشددالم
 نکری سلاغور دغن سکل ۲سییرانن مک تیاد لاکي داتغ کملاک دان سکل
 دکاغن ۲ یغ ددالم کدوغ ۲ سوداگر ۲ یفترتنتو کباوه اغین ایت تیاداله برجالن
 لاکي دان بیراف قول کاین ۲ یغ بناس سبب لام دسیمن دماکن اوله هولت
 دان لکت دان بیراف لاکي قول واغ ۲ سوداگر ۲ ددالم ملاک یغ لکت کغد اورغ ۲
 کولیت هیتم سبب برفالو ۲ وان سما ۲ دکاغن مک تیاداله دافت متغکو لاکي سبب
 ددالم فرکادوهن سهاج سهار ۲ استمیوا قول اورغ ۲ مسکین بیراف بلاه دان بهیا
 اتس مریکثیت دمکینلاکي ددالم ریو ساما ۲ کمفنی هاندا ممبوا فکرجان فرغ دغن
 راج ۲ ریو مک بیراف کروکین درقد کانتوغن اورغیغ برنیاک دان سوداگر ۲ ددالم
 نکری سیم دان چینا دان کوچی سبب کران سکل مریکثیت ممباوا دکاغن مریکثیت
 کسبله تانه جوهر جوک یغ کباپکن دان دمکینلاکي براس دري جاوا دان بالی
 سموا دباوا کفیهق ریو دان جوهر جوک برفالو دغن کمبیر دانلاینش دمکینلاکي
 وغکغ چینا برفالو دکاغن دغن دکاغن اورغ ۲ کولیت هیتم سقرت تیغ وغکغ دان
 اکر ۲ دان گامت دانلاینش درقد سکل دکاغن وغکغ مک سده هاندا ممبوا فکرجان
 فرغ ایت سموا ترهنتیه فکرجان ایت مک بیراف کروکین اتس اورغیغ منجاری
 کهدوفن افلاکي اورغ ۲ یغ بلایر سغنجغ ۲ لاوه ددالم کوساهن کتاکوتن ددالم
 برتریق رتون دغن کغل فرغ دان ۲نجاغج ترکادغ ۲ هیاغ دغن پاوا مک اداله
 سکل فکرجان یفترسبوه ایت پتاله هندق مروسقن دنیا یغ الله تعالی سوره
 هیدوفکن دنیا این دغن معمور دغن جالن عادیل دان انصاف شهدان دمکینله
 دعوا سکل مریکثیت کونن کغد کبرتور ملاک ایت شهدان قد ساتو قول فرکتان
 اورغتوا ۲ کمفنی افکریس کونن ممبری خبر کغد فیتور جاکوب لمبرام کاتن اغکو
 سئورغ هندق منجاری اوتتوغ دان نام دان دوا تیک بواه نکری اورغ کولیت
 هیتم اغکو بناسکن دان بیراف قول جیوا مانسی یغ هیاغ دان بیراف اورغیغ
 دودق ددالم کسناغن ددالم تانه بومین جادی هارو هارا کسان کماری دان هیلغ
 کملیانن دان فوتس قول رزقین اداکه فاتوه دمکین ایت خیانه اکن اورغ ۲ دغن
 تانه بومین جادی بناس دمکینله اکو دغر فرکتان اورغ ۲ توا واه اعلم انتهنک
 سغککه انتهنک تیدفکه تیاداله اکو تاهو ماینکن یغ مان ۲ اد ددالم سیاره ۲ یغ
 اکو دافت اتو یغ اکو دغر درقد مولت اورغ توا ۲ اکو سورتکنله سرت هارف اکو
 اکن کسین الله سبحانه و تعالی اکندا کو بارغیغ ترساله دان خلاف بیل اکو
 انتهی ملخصاً.

اورغ ملايو انتهنك مان اورغ هاندا تنافي شكل اورغ سلاغور ايت كل اي اكن روڤ اورغ هاندا ايت مك دتيكمپه دغن لمبيغ كريسښ ډد كتيك ايت باقه سلدادون ماتي مك شكل هاندا يغ ددالم کوتاښ ډون منوتوڤه اكن قيتو کوتاښ دتگوه ۲ كپاله مك مان ۲ سلدادو يغ لفس كاوار ايت تباداله دافت ماسو لاكي مك برفچه باجه اي لاري مپاوا ديرين اد يغ ماتي تباداله بركتهوان لاكي مك هاندا يقددالم كوپون ايت مالميشكن اكن مريمښ ډد قيهق سبله داتغ لښكر ايت مك هاريښون سيفه دان يقدفرتوان سلاغور ډون اونډوله كشماتغ سمولا اقبيل تيبا كشماتغ لالو برمشواره دغن ښكاوا ۲۱ سرت اورغ ۲ بايق هندق مالمكر سمولا مك سمبه اورغ بايق ۲ ايت بايك كيت كوريق تانه مالم ۲ حقيقت کوتاښ ايت سكير ۲۱ بوله تاهن سكالكي بديل مريمښ بوله دافت كيت مقامو كدالم كوت كران اي سده تباد بايق لاكي يقاد ددالم کوتاښ كران اي كاوار تادي دسككاش كيت تباد بايق مك ايښون كاوار ستله يقدفرتوان مندغر سمبه شكل اورغ ۲ سلاغور ايت مك تيتهن بايكاه ادډون سيد عامي سدهله اي لاري ميسغ باليق كسيا.

سبرمول

ادډون هاندا يغ تيفكل لاكي ددالم کوتا سلاغور ايت مك موافقتله اي لاري تورن كسبله سسككاش ډد وختو دنهارې مك لالوله باليق كسلاك ادډون يقدفرتوان سلاغور اقبيل هاري سيغ مك برسيفه اي اكن مالمكر يو كيت ايت مك تيبا ۲ دافت خبر هاندا سده تباد لاكي ديو كيت ستله يقدفرتوان مندغر سمبه اورغ ۲ ايت مك ايښون براشكتله كيو كيت برسمايم ديو كيت ايت دان ډادك ادندا بكندا يمتوان مودا ديم دتنجوښ شهدان ادډون هاندا يفلاري كسلاك ايت برخبرله اي دغن ښتر جاكوب مك مشوارته ښتور ايت دغن كبرنور ملاك هندق مالمكر سلاغور ايت سمولا مك دسورمهاله دوا بواه كفل څرغ منوښكو دكوالا سلاغور ايت سقدر منتيكن ښتور جاكوب ښيرام سهاج يقداتغ دغن اشكاشن يغ بايق مك برهنتيه كفل يغ منوښكون ايت كيرا ۲۱ سباس بولن دان تباد ډول برڅرغ سقدركن دنوښكون سهاج مك ډد كتيك ايناه براس مهل ددالم سلاغور برهرك ليم كشتغ سرښكيت دمكينه شكل مكانن ۲ يغلان شهدان اقبيل سمي امقت باس بولن بهاروله ښتور جاكوب ښيرام داتغ دغن كفل يغ بايق ډد حال تباد ډول داتغ ايت هندق برڅرغ مانيكن داتغ ايت سمات ۲ هندق موافقت دامي بر بواه څرجنجين مك ډد كتيك ايناه هاندا بر بواه څرجنجين دغن يقدفرتوان سلاغور اد كيرا ۲۱ دوا ډوله فصل اكنشافي يقدتريم اوله يقدفرتوان سلاغور اد دوا تيك فصل سهاج مك لالو بردامي انتارا كمفتي هاندا دغن يقدفرتوان سلاغور ادان شهدان ادډون سبين كفل يغ دوا بواه ايت برتښكو امقت باس بولن باوم لاكي داتغ يغ بايق ايت كمدين داتغ ډول مك تباد ډول جادي څرغ مك تباداله دافت اكو اكن سبين ايت ددالم سورة ۲ سياره دوا تيك سياره اكو څرقسا تباد جو ك دافت اكن

سئورغ ڦيٽور ڦنجاڪ ددالم ريو دودق دتجوغ ڦينغ مرنٽهڪن نكري ريو درغد
سكل فردگاڻن مك ددالم حال ايت تباد براق انتاران مك بگندا ساطان
محمود ڦون براڻڪته ڪملاڪ زياره ڪغد مقام فادڪ ايهندان يڏڦرتوان مودا
راج حاجي المرحوم سرت بر بچارا دغن ڪيرتور ملاڪ ايت مك ساسيله درغد
بر بچارا ايت مك بگندا ڦون براڻڪت باليق ڪريو ادڦون بچارا ايت تباداله
اڪو دافت اڪن سورة ۲۸ ايت مك توقاه اڪن پتاڪندي شهدان ڪات ستفه روايت
اورغ ۲۱ يڏ سڦي ڪغد اڪو اداله وڪيل ڪمڦني ددالم ريو ايت نماڻ ابران
رودي اداله ترڪراس سديڪيت ڦرنٽهن اتس اورغ ۲ ملايو دان سلالو جوڪ
برسلاهن ۲ فهم دغن راج اندرا ڦسو دان اڦيل اي بر ڪهندڪن ڪايو ڪاين هندق
مبايڪن رومه دان ڪوتان مك ڦر ڪياه اي سنديري ڪغد سلطان محمود دڦتاپله
اف ڪهندقن دغن ڦرڪتان يڏ ڪاسر ۲ تباداله اي هيرو امت اڪن اورغ بسر ۲
ددالم نكري ريو ايت اف ۲ مقصودن ڦر ڪياه اي سنديري اتو مپوره اورغ ۲۲ اڦيل
ترلميت سديڪيت دافتن مقصودن ايت مك مارهاه اي ددالم حال ايت جادي
ڪوساهنه بگندا سلطان محمود سرت اورغ ۲ بسر ددالم نكري ريو ايت مڦڪين
سهارى مڦڪين برتبه ۲ ڦرنٽهن ڦيٽور ڦنجاڪ ايت مك جادي سلالو جوڪ
برساله ۲ فهم دان مقصود دغن راج اندرا ڦسو ايت دمڪينه حالن سهارى ۲
ڪونن اداڻ.

القصة

مڪ ترسبوة ڦرڪتان يڏڦرتوان سلاغور ددالم نكري ڦهغ مڪ موافقتله اي دغن
داتو. بندرها ڦهغ سرت اورغ ۲ ڦهغ هندق ملاڪر سلاغور سمولا مڪ اڦيل سده
ڦوتساه موافقتن مڪ برسيڦه اي اڪن الت ڦرڪلاهين مڪ اڦيل سده سيف برجالناه
يڏڦرتوان سلاغور ايت سرت اورغ ۲ ڦهغ موديق ڪهولو ڦهغ دان دري هولو
ڦهغ لالوله ڪهولو سلاغور ڪمدين لالوله هيابر ڪڪوالا مڪ اڦيل سڦي ڪڪوالا
هاري مالم ايت جوڪ يڏڦرتوان سلاغور نايڪ ڪڦماتغ درغد تيرم بورو. نماڻ
لالوله نايڪ ڪرومه ڦڦڪاوا ڦماتغ مڪ برتبهه يڏڦرتوان سلاغور ڪغد ڦڦڪاوا
ايت مپوره ملاڪر پوڪيت ڦد مالم ايت جوڪ مڪ ڦڦڪاوا ڦون برتڦڪوه مالم
ايسو. ڪران انق بواهن بايق بلوم تاهو اڪن يڏڦرتوان سلاغور اد برساييم
دڦماتغ مڪ تباداله ملاڪر ڦد مالم ايت مڪ ڦد وقتو صبح يڏڦرتوان سلاغور ڦون
مپوره مڦڪيل ڦڦڪاوا توا مڪ ڦڦڪاوا توا ڦون مفادڦ ڪڦماتغ هاري ڦون مالمه
مڪ يڏڦرتوان ڦون براڻڪته سنديري سرت دغن سيد جعفر سرت اورغ ۲ بايق ۲
نايڪ ڪبوڪيت مڪ لالوله دلڦڪرڻ پوڪيت ايت دبدبان دغن ڦمبوراس دان سناڻغ
سرت دغن سورا. تڦيڦن سناه هلندا مندغر حال يڏمڪين ايت مڪ ايڦون ترڪبوة
يڏ مها بسر مڪ لالوله دڪاوارين دغن سدادون لالوله برامو. مڪ تباداله سڦت
اي مڦيسي سناڻغن لاکي ڪران اورغ ۲ سلاغور سده راڻت مٽيڪمن لمبيغ دان
ڪريسن سمنتلهن ڦول مالم هاري ڪلف ڪليتا تباد برڪنتوان انتهڪن مان

شهدان کات صاحب الحکایت

اڻڀيل تيباله اڻگنائن هلندا دري ملاڪ ايت يات راج لاوه ڀيرنام ڦيتر جاکوب ڦميرام مک راج توا ڦون تورانه ڦرکي برجمڻا کڏ راج لاوه ايت سرت اي برخير ۲ يڻ اي سرت سوکو ۲ ملايو تباداله مپرتاي ڦکرڄان راج حاجي المرحوم في سبيل الله اڏڻون سڪل بوکيس سده هابيس کلوار تيفڪله سهاج اورڻ بتول ۲ دان اورڻيغ بايڪ ۲ ملهاراکن راج يڻ ساغت مودان اين سکارڻ کيت راج ڀيرموافت منڌري يڻ سر اف ۲ سهاج سوک راج لاوه کيت بوله جالنگن ستله راج لاوه منڌر کات راج توا ايت مک اي ڦون ترسيوم سبيل مڦڦکوڦکن کڦلان کونن دمکينه خبر اورڻ توا انتهکن اف هرتين تباداله اڪو تاهو واه اعام مان ۲ اڪو دگر دان اڪو لهيت ددالم سياره ايتله اڪو سورتن کمدين مک جواب راج لاوه ايت کتان بايکه ننڌي کيت بوآ ساتو ڦرجنجين سرت بوله کيت تيفڪاکن ساتو وکيل کمڦني ددالم نڪري ريو سڦاي بوله منولڻ توان سلطان مراميکن نڪري ممياڻکن حاصل جواب راج توا باکوس لالوله اي مميري تاييڪ باليق برکايوه ماسوه کدالم سوڦي ريو مک اڻڀيل تيبا نايڪ اي کداره مک مشوارته اي دڦن داتوه بندرها دان تڦڦکوڦ سرت راج اندرا بڦسو ستله ڦوتس مشوارتن مک لالوله کاڻڦتن مڦادڦ سلطان محمود ستله بکندا ايت منڌر اختيار راج ڀيرماغت ايت مک تيهن مان ۲ سهاج بايڪن کڏ ايهندا ۲ سکلين شهدان اڻڀيل سڻي وقتون مک نايکه راج لاوه ايت مميوآ ساتو سورة ڦرجنجين دڦن بکندا سلطان محمود سرت راج ۲ يڻ برماغت ايت کير ۲ دوا ڦوله انم فصل دان تيڪ فصل ڦول هو بڦشن اداله ستڦه مضمون يڦترکندوڦ ددالم ڦرجنجين ايت تباد دبرين لاکي بوکيس مڦڦ ڦکرڄان ڀيرس ۲ لاکي دان راج تواله کڦلا سڪل منڌري يڻ سر سڪالي دان تباد بوله ساطان محمود بر بوآ سسوات اف ملينکن هندڦاه موافت راج ڀيرماغت ايت دهولو کڦلان راج توا دمکينه ادان.

شهدان کات صاحب الحکایت

مک دافناه خبر راج لاوه اکن حال کلاکوان راج توا يڻ کجي ۲ ايت درڦد ڦکرڄان رمڦس رمڦس اکن سڪل هرت بندا ڦرانق ۲ کن بوکيس يڻ تيفڪل ۲ ايت سرت هرت بندا يڦڦڦرتوان مودا مک کورڦله برکنن ڦد هاتي راج لاوه ايت مک لالوله دماسوڦکن ددالم ڦرجنجين ڦد فصل يڦگتيڪ ددالم ڦرجنجين ايت ترسيوه بوڀين مان ۲ سڪل هرت بندا اورڻ ۲ بوکيس دان ڦرانقن يڻ کتيڦکالن ايت بارڦشياڦ منڌاڦتن مک هندڦه دسراهکن کڏ توان کمدان ڦيتر جاکوب ڦميرام کران سڪل هرت ۲ ايت بارڦ کاڻتوڦن اتس کمڦني ددالم ڦڦراڦن دمکينه بوڀين يڦترسيوه ددالم سورة ڦرجنجين يڻ تيڪ فصل يڻ جادي هو بڦشن ڦد اخر ڦرجنجين يڦڦوا ڦوله انم فصل ايت شهدان اداله مميوآ ڦرجنجين ايت ددالم کڦل ڦرڦ ڀيرنام او ترک دمکينه ادان مک اڻڀيل سلسيله درڦد مميوآ ڦرجنجين ايت مک برتندا تاغده سبله مپبله کمدين مک باليق راج لاوه ايت دتيفڪلکنپاله

یغ ترتیفکل اتو سفهاج تیفکل کران فترا ۲ مرحوم راج حاجی دان سوداران ۲
اد تیفکل کلد سلطان محمود کران بندا سلطان محمود ایت سودارا راج حاجی
جادی سکل اهلی یغدفرتوان راج حاجی المرحوم ایت سثوله ۲ جادی اهلی ۲
بگندا سلطان محمود جوا سبب ایتله سثغه فرائنکن بوکیس بایق یغ تیفکل
ماینکن دوا اورغ سفهاج فترا مرحوم راج حاجی یغترفواوا یغدفرتوان مودا راج
عالی ایت یایت حمیده دان راج سیتی گدوان فرمفوان اداله بندان ایت سودارا
کلدف یغدفرتوان مودا راج عالی ایت سبب جادی ترباوا اوله یغدفرتوان مودا راج
عالی ایت کاوار دری دالم نکری ریو برلایر کنکری دان کسیکودانا ادان.

شهدان کات صاحب الحکایت

اداله فد کتیک یغدفرتوان مودا راج عالی کاوار دری ریو ایت ساغته هارو
هاران ددالم نکری ریو تیاداله برکنهوان لاکی اورغ ۲ کاوار دالم نکری ریو
سکل فرائنکن بوکیس دغن بریوه ۲ دان برگوفوه ۲ تیاد برکنهوان لاکی سمنهوان
دکرتق دان دناکوتی اوله راج توا کران راج توا ایت سده میسغ بیلاوه سببه
هاند سرت میرتای سوکو ۲ سببه ملایو ایت مک کیکیبر کمرله ددالم نکری ریو
دان فد کتیک یغدفرتوان مودا راج عالی ایت کاوار برجریتنه دان برتانیس ۲
اد یغترفکل اتق یواهن اد یغترفکل سائق سوداران افلاکی سکل هرت بندان
جائغن دکات لاکی برچیجیران فد سگنغ رومه تفکاان سبب ملسمکن دیری ماسیغ ۲
مریقثیت هفک استان یغدفرتوان مودا فون بیراث بایق تیفکل هرت بندان.

شهدان

لفسه یغدفرتوان مودا ایت کاوار دری دالم نکری ریو شهدان ادفون راج
توا سرت سثغه درفد سوکو ۲ ملایو اقبیل سده کاوار یغدفرتوان مودا راج
عالی ایت مک راج توا فون مرمسسه استان یغدفرتوان مودا ایت دان اورغ ۲ راج
توا فون مرمسسه سکل رومه فرائنکن بوکیس ایت مک بایقله سکل مریقثیت
براوله هرت بندان راج توا فون مرمسسه هرت بندان یغددالم استان یغدفرتوان
مودا ایت اد کیرا ۲ دوا یواه فراهو درفد هرت بندان فرکاکس تمباک دان کاین
یغ مهل ۲ هرکان دان فیفکن مشکو یغهاوس دان بیراث قول فرکاکس ۲
فیرق ۲ مان ۲ یغتیاد سسقت دباوا تورن سموان ایت درمفس اوله راج توا مک
بایقاه راج توا ایت مندافت هرت یغ حرام خیب الله وجو همم فیالدنیا والاخرة
شهدان مک تیاد ترکات ۲ لاکی سلطان محمود ایت ملیهتکن فریواتن راج توا
ایت اکن تنافی افله یوله یواه کران سده جاتوه کاماهن کران سهاری ۲ تولغ
عوره بگندا ایت اومسسان سکل بوکیسه سکارغ سکل بوکیس ایت سده برتبوران
اد یغ تیفکل سثورغ دوا فون تیاداله مدای کران لاکی سموان مک دودقاه
بگندا سلطان محمود ایت ددالم اف ۲ کات راج توا سرت راج ۲ سوکو سببه
ملایو ایت جوا ادان.

القصة

مك ترسبوة فركتان سلطان محمود ددالم نكري ريو دودقله اي ددالم دوکچيتان سبب کهيلاغن فادک ايهندا بکندا ايت راج حاجي المرحوم اداله يغ برسا ۲ قد ماس ايت انق راج بوکيس راج علي دان راج عبدالصمد دانلايش دان انق راج ۲ ملايو يات بندهر دان تمگکوغ سرت راج اندرا بشون ادئون انق راج بوکيس يغ ميمبه کقد سوکو ۲ ملايو ايت يات راج توا انجي اندا شهدان ددالم حال ايت مک سوکو ۲ ملايو سرت راج توا موافقده اکن مفکتينکن يقدفرتوان مودا يغ هيلاغ ايت کقد سلطان محمود اکن تنافي ددالم لاکي برهاله ۲ فيکران کران اد يفتربله توا قد ماس ايت راج علي دان اد جوک فترا مرحوم راج حاجي ايت امقت اورغ لاکي ۴ يفتوان راج جعفر لاکي باوم رماج فترا باوم فاتوة مکلغ فکرجان کراجان مک جادياه برهاله ۲ فيکران انتارا سوکو ۲ ملايو ايت قد ميمياه گنتي راج مودا ايت اکنتاشي کبابکن چندروغ سوکو ۲ ملايو ايت کقد راج جعفر سبب کانق ۲ منريم اف ۲ يقد کهندکي اوله مريکثيت ددالم حال ايت فون توان ۲ سکين له معام عادة مانسي مان ۲ يغ منفعت کقد ديرين ايتاه يغ دکهندکين شهدان ددالم حال ايت جادي توفقه بکندا سلطان محمود قد ميمکيرکن.

شهدان کات صاحب الحکايات

اقبيل راج علي مندافت اي اکن رهسيا حال سباه سوکو ۲ ملايو ايت سرت راج توان مک اي فون مشمولکن سکل بوکيس ۲ فرائکن دان بوکيس ۲ جاتي برسو ۲ مک فرکيله اي مفادق کقد بکندا سلطان محمود مک سکل راج ۲ فون حاضرله سوان مک برداتغ سمبهله اي سياف يغ فاتوة اکن فادک ايهندا يفته هيلاغ ايت فاتيک سمو انق بوکيس منتا تنتوکده وقت اين مک جواب بکندا سلطان محمود سياف لاکي يفلان راج علي له يغ فاتوتن کران قد ماس اين راج علي له يغ تربله توا درقد يفلان شهدان سته راج علي مندغر تيته سلطان محمود ايت مک راج علي فون برديريله مفونس کريش لالو اي مفارو ۲۰ سته ايت اقبيل بوکيس فرائکن دان بوکيس جاتي مايهت راج علي ايت مفارو ۲۰ مک سکالين فون مفارو ۲۰ له برکنجر ۲ باکيکن عظمتله بويين مک اقبيل ساسي درقد مفارو ۲۰ ايت لالوله منجنوچ دولي بکندا سلطان محمود ايت کمدين مک برمونهه باليق مک برکارله اي يقدفرتوان مودا ريو جوهر دغن سکل تعلق دأيرهن سکالين اداشهدان اد کيرا ۲ تیک بولن لمان افکاتن دري ملاک فون داتقاه مافکر نكري ريو مک ددالم حال ايت برساله ۲ هن فهاله سوکو ۲ ملايو دغن سوکو ۲ بوکيس ماسيغ ۲ دغن کهندق دان مقصودن مک تياداله ترسايکن اوله سلطان محمود دترساييهن انتارا کدوا فيلق جوغکيه چمکيه سقرت تندو کنا برکس سرت هارو هارا ددالم نكري ريو مک يقدفرتوان مودا راج علي فون کوارله دري نكري ريو سرت سکل انق بوکيس مان ۲ يغ سقه اد جوک

علي اقبيل اي مندغر گبر نور ملاك هندق مافگر سلاغور ايت مك فرگيله اي برسام ۲
 اتق سوداران سيد علي كملاك مفتاكن اي هندق مېستو گبر نور اينه يغ ظاهر
 ادقون يغ باطنن اداله تفكو امبوغ ايت سده دامبيل اوله سيد جعفر سلاغور
 دفر بواتن بيني اينه يفساكيكن هاتي اوله يمتوان محمد علي كونن اينه
 يفترسبو ددالم سياره سبله سيا شهدان مك فرگيله اغكاتن هلندا ايت برسام ۲
 اغكاتن يمتوان محمد علي ايت مافگر سلاغور مك اقبيل سمغي كسلاغور لالوله
 برفرغ دغن يقدفرتوان سلاغور مك تباد پراف لمان برفرغ ايت مك سلاغور فون
 الهله دان يقدفرتوان سلاغور فون اوندورله كهولو برجالن كبرنم برسام ۲ فادك
 ادندا يقدفرتوان مودا سرت سيد جعفر سلالو كفغ دان تفكو امفوان دان اورغ
 توجو لاكي استري برجالن كفريق كدين يقدفرتوان سلاغور فون برجمقاله
 دغن داتو بندرها فغ مك دفرمالانه اوله داتو بندرها اكن يقدفرتوان سلاغور
 ايت سرت سيد جعفر بتاف عادة راج ۲ مباوا ديرين كغد ساتو راج دان ديرين
 رومه تفك دمكينه حالن مك تنفله يقدفرتوان سلاغور ددالم نكري فغ ايت
 سرت برمشواره دغن داتو بندرها سهار ۲ فد فكرجان هندق مېبيل نكري
 سلاغور ايت سمولا ادا.

سبرمول

ادقون هلندا سرت يمتوان محمد علي اقبيل سلاغور ايت اله مك دايكوتپاله
 كهولو سلاغور تاكوة اكن يقدفرتوان سلاغور ايت باليق هيابر سمولا كدين
 مك دافت اي خبر دهولو مفتاكن يقدفرتوان سلاغور سدهله لفس كفغ مك هلندا
 فون هيابرله باليق سمولا ادقون يمتوان محمد علي اقبيل هلندا ايت سده موديق
 كهولو مك ايغون مرامساك سكل هرت بندا اورغ ۲ سلاغور دتورنكنن كفراهو
 اقبيل تله سارة فراهون ايت مك اي برلايرله باليق كسيا تيغكل سيد علي مفكار
 ديرين يقدفرتوان سلاغور شهدان ادقون هلندا كفتن كفل فرغ ايت اقبيل سمغي
 اي ككوالا مك دليهتن يمتوان محمد علي ايت تباد لاكي مك دتپان سيد علي
 كمان توان راج فون باف مك جواب سيد علي اي سده باليق كسيا سبب اي
 بيلغ اكن نكري سيا يغ ساي اد كنتين اف ۲ توان ماهو بچارا كدين اورغ ۲
 سلاغور فون مبريتاهوله كغد هلندا كفل فرغ ايت مفتاكن هابسه سده هرت
 بندان اورغ سلاغور يفلاري دان يفتيدق لاري درمشن جوك دباوا باليق كسيا
 سته كفتن كفل فرغ ايت مندغر كات اورغ ۲ سلاغور ايت مك ايغون مفكرق ۲ كن
 كفلان سمبيل كاتن اينه ساتو راج يظدي فون عقل ترالو بورو.

شهدان

تنفله سيد علي ايت ددالم سلاغور بركار يمتوان سلاغور برسام ۲ هلندا تيغكل
 دبو كيت كوت نكري سلاغور ايت ادقون كفل ۲ يغ باقي ۲ ايت باليقه كملاك
 موافقت هندق مافگر ريو اتو هندق دساسيكتن بچاران ادا.

فون مناعيسله سمواڻ كچيل بسر توا مودا سمنتلھن بگندا ايت مليهت اهلي ۲
 فادڪ ايهندا ايت مك مڦڪين برتمبه ۲ روسق هاتين شهدان اڦليل سلسيله
 درفد برتاغيسن ۲ رامي ۲ ايت مك بگندا سرت اورغ توا ۲ فون براغكتله باليق
 كړيو مېاوا اهلي ۲ فادڪ ايهندا مرحوم راج حاجي ايت مك تباد برائ هاري
 تيباله اي كړيو مك اڦليل تيبا بگندا ايت كدالم ريوه رنده ڦول دغن راتب
 تاغيسن بسر كچيل توا مودان افلاكي سانق سوداران فادڪ ادندا ۲ دان فادڪ
 انقندا سكاين مناعيسله سكاين دغن دوکچيتان يگامت ساعت جوا اداڻ شهدان
 ادڦون يدفرفوتوان سلاڦور سرت يدفرفوتوان مودان تورنله اي دري رمبو بردوا
 سودارا ايت كسوغي بارو دري سيتو لالو كباتغ تيك مك تيبا ۲ مندافت خبر
 يغ صح اكن تلوه كشافغ سدهله اله دان فادڪ ايهندا مرحوم راج حاجي
 سدهله صح كشفكاتنن مك اڦليل يدفرفوتوان سلاڦور مندغر حال يغممكين ايت
 مك ايڦون تركچوه لالوله مناعيسن يگامت ساعت بردوا سودارا ايت كمدين
 بهاروله كدواڻ ايت براغكت باليق كسلاڦور دغن سكل اورغ ۲ سلاڦور ددالم
 حال دوکچيتان سھاري ۲ جوا اداڻ.

شهدان کات صاحب الحكايت

سبرمول

ادڦون گبرنور ملاڪ اڦليل سده ساسيله اي برفرغ دغن راج حاجي مرحوم تاوه
 كشافغ ايت مك موافقتله اي دغن ڦيتر جاكوب ڦمبرام اكن ملڦگر سلاڦور ڦول
 سبب کران راج سلاڦور يغ مفاجق راج حاجي ملڦگر ملاڪ ايت سئوله ايله
 يغ مفرېوة ڦوکوه ڦر كلاهين ڦد ملڦگر ملاڪ ايت کران وقتو كمفتي لاكي تغه
 برفرغ ددالم ريو سده سمغي سباس بولن كمفتي هلندا سده ماهو برېجارا موافقت
 دغن راج حاجي سرت لفس كڦيل کيت يڦترباكر ايت ڦرغ کيت دغن راج حاجي
 سده برهنتي لاكي منچاري بچارا تيبا ۲ راج سلاڦور ڦرگي داتغ موكل ملاڪ
 سرت اي ڦرگي سنديري ڦول مغمبيل راج حاجي ڦستي ايت راج حاجي ايت
 ڦرگي کران اي راج يڦترييلغ ڦد راج ۲ ملايو اين انقن داتغ مفاجق برفرغ
 تباد ڦرگي پوکنكه جادي مالو کلفدان ادڦون اي ملاون کيت ددالم ريو برفرغ
 ايت يات ڦکرچان ڦاتوه کران کيت داتغ ملڦگر نگرين دي ملاون ايت عادتله
 باگي راج يڦترييلغ اڪنتتافي ددالم ڦرغ ايت اد کلان منغ اد کلان کاله آتو
 بردامي مک کيت تغه بچارا هندق کيت بايک ۲ کن هاتي راج حاجي ايت بير
 جادي بردامي مک راج سلاڦور کاجو ڦول ڦکرچان کيت دغن راج حاجي ايت
 كمدين جادي روسق بچارا کيت اولهن كمدين تله تنف راج حاجي ايت برفرغ
 دغن کيت دتاوه كشافغ دي ڦرگي برينني درمبو سده راج حاجي کاله بهارو اي
 تورن دري رمبو ايت باليق كسلاڦور ايت فون ڦکرچان تباد ڦاتوه جکلو بگيتو
 راج سلاڦور يغ ساله بايکله کيت ڦوکل نكري سلاڦور ايت مک سکراله ڦيتر
 جاکوب ڦمبرام كسلاڦور ملڦگر نكري سلاڦور ايت شهدان ادڦون یمتوان محمد

شهدان کات صاحب الحکایت

افئیل سوده' الهه تاوه کتافخ ایت مک گیر نور ملاک فون مهورهله کفتن ملایو دان کفد اورغ ۲ توا یلدر دالم ملاک ایت مقمیل میت راج حاجی المرحوم ایت مک داتقه سکل اورغتوا ۲ ایت لاکي ۲ دان فرمفوان سرت دغن راتب تاغیس مک دباواله اورغاه میت مرحوم ایت کدالم کوت ملاک ایت بتاف عادة استعادة ممباوا جنازه راج یفسر ۲ مفکت مک ریوه رندهله ددالم نگری ایت دغن راتب تاغیس اف لاکي فراتقن بوکیس بر دو کچیتاله سموا شهدان ادفون گیر نور ملاک ایتقون محکیل کفتن ملایو سرت اورغتوا ۲ ملایو دان فراتقن بوکیس مهوره کر جاکن جنازه راج حاجی ایت بتاف عادة استعادة مفر جاکن جنازه راج یفسر ۲ مفکت ادفون درفد فیق بانجان اتس گیر نورله مقلوارکن سموا شهدان مک کفتن ملایو دان اورغتوا ۲ ملاک فون مفر جاکناه سفرت فرته گیر نور ایت فو مفر جاکن جنازه راج حاجی المرحوم فی سبیل الله ایت بتاف عادة استعادة راج ۲ یفسر ۲ مفکت فو فکر جان منامن ایت دان بیراف قول گیر نور مقلوار بانجا کفد کفتن ملایو اکن صدقه فو هاری کبومی ایت سرت دقاسفکن مریم دغن بیراف فوجوه بدیل ایت شهدان اداله دتاتم جنازه راج حاجی المرحوم ایت کدالم کوت ملاک دبلاکف کیون کمفتنی دمکینه حالن اخرن دامیل اوله فتران دباوا کنگری ریو دتاتم دبوکیت فولو فیهت یایت فو بوکیت یلدر سیهه سلاتن فولو فیهت ایت ادان.

شهدان

اداله اکو دافت خیر درفد خیر اورغ توا ۲ یغ متواتر اداله سبوم لاکي دتامن میت یلدرتوان مودا راج حاجی ایت مک دتاروهن ددالم فنی هندق دباوان کبتاوی سده سدی کفل اکن ممباوا جنازه المرحوم ایت مک منتیقن کایسوقکن هاریق سهاج مک فو مالم ایت کاوارله منجر کاتس سفرت افی درفد فنی جنازه المرحوم راج حاجی ایت مک کادوهه اورغ ملاک ملیهتکن حال ایت مک ددالم تقه ۲ برکادوه ایت مک کفل یفاکن ممباوا جنازه المرحوم راج حاجی ایت فون ملتوبه تر باکر تربغ کاودارا سکل ایسین سرت اورغن شورغ فون تیاد یغ لغس شهدان کات قول یغ متواتر ایت تیاداله جادی دباوان جنازه المرحوم راج حاجی ایت فنده کنگری یغلاین مک دتاتمپاله جوک دملاک ایت هفک داتق دامیل دري ریو ایت ادان شهدان کات قول یغ متواتر سبب ایته دکلر اوله هاند ۲ یلدرهولو دغن نام راج افی انتهی سبرمول ادفون سکل فتران ۲ مرحوم راج حاجی سرت اورغ ۲ ریو یغ اوندور کموار مندافت بکندا ساطان محمود ایت مک سمقیه مریکیت کموار مک مخبر کدله مریکیت کفد ساطان محمود اکن حال فادک ایهندا بکندا یلدرتوان راج حاجی سده هیلغ مفکت شهید فی سبیل الله ایت مک افئیل بکندا مندغر خیر مریکیت مک ساطان محمود فون ترکجوتنه مک مناغیسه ای دغن تاغیس یقامت ساعت مک سکل یغاحضر ۲ دسیتو

يقدفرتوان راج حاجي فون مهوره اكن فغليما ۲۱ کاوار مقامو مک اداله راج
 حاجي استغال اي دغن مباح دلايل الخيرات مک فغليما ۲۱ يغ کاوار مقامو ۲۰ ايت
 فون برتموله اي دغن هاندا ۲۱ ايت مک لالوله برامو ۲۰ کن برماتين ۲ سبله مېبله
 مک اداله سدادو يغبريو ۲۱ ايت فون مېدبله اکن سنافع مفکورتقه بويين
 سغرت اورغ مفکور يغ برتیه مک بايقه سکل بوکيس ۲ ايت ماتې شهيد في
 سبيل الله سبب تباد سمعت تباد سده کنا فاورو مان ۲ يغ سمعت تيبا ايت مک
 برتیکه اي دغن هاندا ايت برماتي ۲ ين دان برلوكا ۲۱ ايت دغن ريوه رندهن
 دان کلک کفيتا دغن تفيق سوران مک سکتیک برامو ۲۰ کن ايت مک سکل
 سدادو يغ بريو ۲۱ ايتفون مفکورقه کو بو بسر يقدفرتوان مودا ايت مک برصف ۲ له
 اي مفايلغ کو بو ايت مک يقدفرتوان مودا راج حاجي ايتفون برتیه مهوره امو مک
 اورغ لفا فون مچو کودا ۲۱ د حال اي تغه ساکيه فا ايما مک کاوارله منفقوه
 بارس هاندا ايت لالو اي مقامو مک ماتيله اي دغن کودا ۲۱ دان هاندا فون
 بايق جوک يغماتي مک دماسو کنياله کو بو يقدفرتوان مودا ايت اوله سکل
 اورغ ۲ بسر هاندا ايت سرت دغن سدادو ۲۱ مک مقاموله فول داهيغ سليکغ دان
 فغليما تاييغ سرت حاج احمد مک کتيکا مقامو مېرو کنديرين کلد بارس
 هاندا يغ برلاقيس ۲ ايت مک سکتیک اي مقامو ايت مک ماتيله اي شهيد في
 سبيل الله کتيکا ايت دغن نام لاکي ۲ دان بيراف لاکي اورغ يغ بايک يغ
 شهيد ايت مان ۲ يفتياد ممباوغ بلاکغ شهدان ادقون هاندا بايق جوک يغماتي
 ددالم فرغ اين ادکيرا ۲۱ توجه فوله اورغ دان تيک اورغ بسر يغماتي ددالم برامو
 ايت مک يقدفرتوان مودا راج حاجي بگيت مغونس باديقن سبله تاغتن ممکغ
 دلايل الخيرات مک دقلو اوله بيراف اورغ مک ددالم تغه ۲ حال يقدميکن ايت
 مک يقدفرتوان مودا راج حاجي فون کناله فاورو بارس سنافع مک اي رېله
 مفکته شهيدله انا الله وانا اليه رجعون اللهم اغفرله وارحمه وعافيه واعف عنه
 واجعل جنت الفردوس ماو اللهم ارفع درجت في جنت العاليا وبارک ادرجته
 في الدنيا والاخرة امين شهدان اثبيل سکل هاندا ۲۱ ايت مايهت يقدفرتوان راج
 حاجي ايت سده مفکت ايت مک برهنتيله اي مېدبل مک برصف ۲ اي برديري مک
 دسورعيله سکل اهلي ۲ راج حاجي ايت کلوار بتول ۲ دري دالم کو بو لاکي ۲
 فرمفوان مک تبادله دهيرو بيرون مک کاوارله سکل اهلي ۲ راج حاجي ايت اداله
 قد ماس ايت يقدباوان يات راج جعفر دان راج ادريس دان انق سوداران
 ستورغ يغبترام راج سايمان ادقون يقدفرتوان اندرا کيري يغبترام راج ابراهيم
 اداله اي لوک دلاریکن اوله اورغ دباوان کلوار ادقون راج جعفر ددو کوغ اورغ
 برنام انجي لاير سوکو ۲ مک ايتو مک هابسه سکل اهلي ۲ راج حاجي ايت
 کلوار دري تلوه کشاف ايت دغن برجالن بتول ۲ دغن تباد دوسير اوله هاندا ۲۱
 اداله کلوارن سکل اهلي ۲ راج حاجي سرت اورغن دري تلوه کشاف ايت سلالوله
 کموار سکالي دان الهله تلوه کشاف ايت.

برفرغ دشن راج حاجي مک بارغشيف راج يڦ سوک مېنتو کمښني منغ اداله اي
مېري فرتولغن کغد راج ۲ يڦ مېنتو ايت شهدان مک اڅييل سميله سورة کبرنور
ايت کنکري سيا مک موافقتا یمتوان محمد علي دشن اتق سوداران سيد علي
بن عثمان مک لالوله اي فرکي کلاک مېنتو کبرنور ملاک ايت کران برکهندقکن
هرت دنيا ابن جوا اداښ شهدان ادقون ترسبوه ددالم سياره سبله سلاڅور وقتو
هاند اهاکړ دتلوه کناڅغ ايت تياد یمتوان محمد علي دان سيد علي ايت
برسا ۲ شهدان ادقون يښدفرتوان سلاڅور فرکيله اي کرېمو برسوکا ۲۰ن ببراف
لام کمدين تياد براف لمان انتاران مک يښدفرتوان سلاڅور هياير ڦول کسوي
بهارو سرت ببراف اورغ ۲ رمبو مغيريککن مک اڅييل سمي اي کسوي بهارو
ايت مک تنغله مفيک فرغش سرت مغاتورکن اکن ماڅکړ ملاک ايت شهدان
ددالم حال ايت مک بنتو دري بتاوي ڦون داتغله دشن ببراف کغل فرغ
دان کيچي فرغ کيرا ۲۱ له ۲۱ تيک ڦوله بواه کچيل سر ببراف رېيو سادادون
اورغ ۲ ڦوتيه دان اورغ ۲ کوليت هيتم مک اڅييل تيبا اي لالو دلفکړن تلوه کناڅغ
ايت اد کيرا ۲۱ سيبان بواه کغل يڦ برش مک لالو برفرغ سر کوپو ۲ دتلوه
کناڅغ دشن کغل ۲ ايت عظمتله بويښ ککتي کمښتا تياد کدشران اف ۲ لاکي
بوبي مريم سقرت هلنتر مبله يوکيت لکوم لکم دان اسف بديل ڦون کلمکا بوتله
مک اڅييل هاري مالم برهنتيله فرغ مک اڅييل سيغ برفرغ ڦول دمکينه حال
سهارې ۲ اداښ.

شہدان کات صاحب الحکایت

ددالم حال يقدمكن ايت مك يقدفرتوان مودا ريو فون برسوكا ۲۲ن جوگك تيف ۲
مالم دغن برماين جوگيت دان تندق سرت ماكن مينوم برجامو ۲۴وان دغن سكل
انق راج ۲۴ دان اورغ بر ۲۵ن مك ددالم حال ايت تباد جوا اي منسيا ۲۶كن وردن
دان تياداله اي برهنتي مباح صلاوة دلايل الخيرات دان تياد لفس دتاغن
ددالم حال ايت فد مالم جمعت تياد جوگك اي برهنتي مولود النبي محمد صلى الله
عليه وسلم سكيما كدودفكن اورغ ۲۶ يتياد ددالم كسواهن دمكيمله خبرن.

شہدان

افئیل سقبله سده ساعتش دان بیلاغن جنجین قضا دان قدرش درفد الله سبحانه
وتعالی دغن سبب حکمتش یغ بالغة لاما نغ لما اعطیته ولارادلما قضیته وانه علی
مایشاء قدر مک نایقه سادادو هاند ابراف ربیو سبله قرنو دفتیتاسین درفد سبله
داره بلاکغ کوپو تنجوغ قالس کوپو یغ برش سکل تمثت یشدقروان مودا ایت
دان ساتو کوپو کچیل سبله داره یایت کوپو انجی ابراهیم اتق بندار حسن
مک هاند ایتقون میرکیله کفد کوپو انجی ابراهیم ایت لالوله برشرغ برامو ۲۰ کن
کوپو ایتقون الهه مک انجی ابراهیم ایتقون لاریه ککوپو تمثت یشدقروان
راج حاجی ایت میریتاعو مفتاکن سلدادو سده دکت ممئس سبله داره مک

سبرمول

ادفون يقدفرتوان مودا راج حاجي سرت قادك انقندا بگندا يقدفرتوان سلاغور
 راج ابراهيم مك مشوارته اي قد فکرجان فرغن ايت مك يقدفرتوان سلاغور فون
 فركيه کباتغ تيك بر بوا کوبو دسيته دان مپوره ملفکر سبله دارة ملاک مک
 دکاوارى اوله اورغ ۲ ملاک سرت سدادو هاندا مک لالو بر فرغ بر بديل ۲ لن سناقغ
 دان فمبوراس سباه مپيله ساغته عظمه بونين دغن کلکي کمقيتان مک اقبيل برافت
 لالوله برامو دغن قدغ دان لمبيغ دان کايواغ دان گريس مک بر ماتيله سبله مپيله
 دان برلو کا ۱۲ انه انتارا کدوا فيق مک تباد انتارا تيواسله اورغ ۲ ملاک ايت
 لالو اوندور ماسو کدالم نکري ملاک مک برهنتيله فرغ بيراف هاري کمدين مک
 يقدفرتوان سلاغور فون مپوره ادليم فوله اورغ سلاغور کتاو کتاغ مغبيل کنايقکن
 يقسر يقد بري اوله يقدفرتوان بسر هندق دباوا کباتغ تيك مک دلغکر اوله
 هاندا کنايقکن ايت لالو بر فرغ بر بديل ۲ لن سکتیک بر فرغ ايت کنايقکن ايتقون
 تفکام کنا فاورو مک تباداله تر باوا اوله اورغ ۲ سلاغور مک سکل مريکثيت فون
 باليقله کباتغ تيك سولا مک فرغ ايتقون برهنتيله سبرمول ادفون يقدفرتوان
 مودا راج حاجي اقبيل سده تتفله تمقن دتلوق کتاغ تنجوغ فالس ايت مک
 راج حاجي فون مپوره ملفکر سباه تيسور ملاک ايت دغن بيراف راتس
 بوکيس دان ملايو مک دکاوارى اوله اورغ ۲ ملاک براتس ۲ سدادون مک اقبيل
 يرتو کدوا فيق ايت لالوله برامو ۲۰ کن عظمتله بويش کلکي کمقيتا تباد
 دکثران اف ۲ لاکي سرت دغن سورا تمقيق ادفون بوکيس دغن کيلوغ موسغن
 مک سکتیک بر فرغ ايت برماتي ۲ ينله دان برلو کا ۱۲ انه انتارا کدوا فيق مک
 فنگاوا فون مفرهکن اورغن مارا مقامو بر بويه مريم کريتان مک ماراله سکل
 بوکيس دان ملايو ريو لالو برامو بر تيکمن لمبيغ کريس دان قدغ کليواغن
 مک سکتیک برامو ۲۰ کن ايت مک مريم کريتا ايتقون دافته مک اورغ ۲ ملاک
 ايتقون اوندورله ماسو کدالم نکري مک فرغ فون برهنتيله شهدان سلغ سبولن
 بر فرغ فول انتارا اورغ ۲ ريو دغن اورغ ملاک ايت کمدين برهنتي فول کمدين
 بر فرغ فول شهدان مفکين سهارى مفکين تيواسله اورغ ۲ ملاک هفک هابسه
 سده سکليايغ نکري ملاک ايت ددافت اوله يقدفرتوان مودا راج حاجي ايت
 عباله تيغکل نکري ملاک ايت دغن کوتان سهاج بولت ۲ ادا.

شهدان کات صاحب الحکاي

اداله کير ۲۱ ستاهن لمان ددالم فرغ ايت دان سمبل بر بچارا مک تباد جوک
 برکتواسن انتارا کدوا فيق ايت مک کبرنور ملاک فون ساغته سوسهن سبب
 بنتون دري بتاوي لمبت داتغن مک کبرنور ايتقون ماسوقکنله سکل اورغ ۲
 فوته مان ۲ يقدیم دلوار کوت ايت دکمفلکنن ماسو کدالم کوتا دغن استرين
 سرت ساغته کاول سمبن قد سيغ مالم سرت مپوره کبرنور ايت کقد نکري ۲
 ملايو مان ۲ يلدک دسيته مفتاکن کمقي اد سديکيت کسککن هندق تيواس

ددالم لاوتن فرلايوهن ريو ايت شهدان ادفون يقدفرتوان سلاغور مك براغكتله اي كړيو دغن ساتو كاكب اورغ تيك ټوله هندق مفادق فادك ايهندا بگندان ايت مفاجق كملاك مك تتكل ايت بايقله برياه ۲ فيكران ۲ اتق راج ۲ يقددالم ريو اد سته ممبركن راج حاجي يقدفرتوان ريو ايت براغكت كملاك اد سته تباد ممبركن يايت فترا مرحوم جفكو سقرت راج علي دان راج عبدالصمد دانلاين ۲۰ مك جادياه برساله ۲۰ هن فهم سته اتس ستهن ادا۰

شهدان كات صاحب الحكايت

مك كراس جوگ يقدفرتوان راج حاجي ايت هندق فركي سبب كران اورغ سلاغور سده برفرغ كدوا فادك انقدان سندري داتغ مفاجق سندري فركي ايت كتيك مهارف اي اكن فضا جهاد في سبيل الله تعالى مك درقد سبب يغ تيك فركارا اينه تباد دات اي دتا هن لاكي مك سيفله اكن بيراف كلهاكن فرغ مك اقبيل سده مستعيب سكاينن مك لالوله اي براغكت كملاك مك مفيكوتله قول فادك انقدا بگندا يقدفرتوان بسر سلطان محمود برسا ۲ مك اقبيل سمي كموار مك دتيهكلكن فادك انقدا بگندا يقدفرتوان بسر ايت دموار مك يقدفرتوان مودا راج حاجي فون لالوله كملاك مك بررواتله اي تحقت سرت كو بو دتاو۰ كتافغ تنجوغ فالس نما۰ سرت ميوره ففكاوا فئاستي مافكر سمايو۰ مك برفرغه دسمايو۰ ايت بيراف هاري برامو۰ امو۰ كن كلكي كمقيتا بوي ستافغ سدادو دان قمبراس بوكيس سقرت بوي اورغ مفكورغ برتبه سرت دغن سورا۰ تمقيق دان سكل بوكيس دغن كيلوغ موسفن دان برماتي ۲ ينله دان برلوكا ۲۰ انه سباه مپياه مك تباد براف لمان برفرغ ايت مك تيواسله اورغ سمايو۰ ايت سبب بايق سدادون ماتي سرت قغليما ۲ اورغ سمايو۰ فون بايقله ماتي مك سمايو۰ فون الهله دان دافته سمايو۰ ايت اوله يقدفرتوان راج حاجي كمدين دري ايت تباد براف انتارن مك سلطان محمود فون داتله كتلو۰ كتافغ منداكتن فادك ايهندا بگندا ايت مك تباد براف لمان برسا ايهندان ايت مك سمبه يقدفرتوان مودا راج حاجي كقد فادك انقدا بگندا سلطان محمود باليقه فادك انقد سبلاكن باليق كموار ننني ايهندا ددالم موار تباد اوسهله ماسو۰ بيرله ايهندا سهاج كران بارغكالي دكهندكي اوله الله تعالى ايهندا سمي جنجي ددالم فرغ اين دهولو الله وبعد رسول الله كمدين فادك انقداله اكن ايهندا هارف مامهاركن اهلي ۲ ايهندا سرت مامهاركن فاجل ۲ ايت بوكيس ادفون فادك ايهندا سوک سرت رضا كران دوسا فادك ايهندا سلما ۲ اين مك ايهندا هارف اكن دامقوني الله تعالى دغن سبب كماتين فرغ اين شهدان اقبيل سلطان محمود مندغر فركتان فادك ايهندا ايت مك بگندا فون مناغيسله ترلالو ساغت مك يقدفرتوان راج حاجي فون مناغيس جوگ شهدان اقبيل سلسي درقد برتاغيسن دوا فترا ايت مك يقدفرتوان بسر سلطان محمود فون براغكتله باليق كموار منتتيكن هابس فكرجان فادك ايهندا بگندا ايت۰

سولا دغن کوبو تلوه کریتیغ ایت عظمتله بویین بهنا مریم کفل ایت کلک
 کمیتا نیاد کدگران اف ۲ لاگی مک سکتیک برقرغ ایت مک کوبو تلوه کریتیغ
 ایتقون همغیر تیواس سبب اوبت بدیلن هابس مک میورهله یغدفرتوان مودا
 مفهترکن اوبت سبواه سمن اداله یغ مفهترکن اوبت بدیل ایت شهیدار بوفیغ
 اداله بودق ۲ یغ مقایوهکنن کفلان ساتو بودق اتق بایک نمائ کالقی مک دسمن
 ایت فون بدیل اوله کفل دري لاوه دغن فلورو فناپورن مک سمن ایتقون
 تفکلم مک لفسله ستوغ اوبت بدیل ایت دفیقول بودق سمن ایت نایک کداره
 کفد کوبو تلوه کریتیغ ایت مک دافته امقت لیم کالی بدیل مک دغن تقدیر
 الله تعالی کفل ایتقون ترباکر ملتوب برترباغن کلادق کفل ایت کاودارا دان
 سکل اورغ ۲۲ فون هابساه ماتی دتر بکنن اوله اوبت بدیل یغ ملتوف ایت ادا.

شهران

اداله فد سوات قول اورغن اد دلافن راتس یغ ماتی دان قد ساتو قول لیم راتس
 دان ساتو کمساریش یغ مانی برسا ۲ تربیغ دغن کفل ایت اداله نام کفل ایت
 مالک سورفار دمکینله یغداقت درقد فرکتان اورغ توار ۲۱ هلندا یغدملاک شهران
 افبیل سده ترباکر کفل یغسر ایت مک برهنتیله فرغ برسا ۲۲ دیم سکلکفون دیم
 ددالم بجارا جوک انتارا کدوا فیهق ایت تم.

القصة

مک ترسبوه فرکتان یغدفرتوان سلاغور کدوا برسودارا مک یغدفرتوان سلاغور
 راج ابراهیم سرت فادک ادندا بکندا راج نالا یغدفرتوان مودا سلاغور مک
 کدوان افبیل ای مندغر فادک ایهندا بکندا ایت سده برقرغ دغن هلندا ددالم
 ریم مک بکندا فون مشوارته دغن فادک ادندا یغدفرتوان مودا سرت داتوه
 فکلکاو سرت اورغ بسر ۲ دان اورغ توار ۲۱ یغددالم سلاغور قد فکرجان
 میرتای فادک ایهندا بکندا ایت مک افبیل فوتس مشوارتن مک یغدفرتوان سلاغور
 فون کدوارله هندق مافکر ملاک مک سکلکله دریمو موافقت دغن فقولو امقت سوکو
 ایت مک افبیل سده فوتس موافقتن مک لالوله براغکت کقدس قول مک موافقتله
 قول دغن فقولو فداس یغ امقت سوکو جوک مک افبیل فوتس موافقتن مک
 لالوله ای براغکت کسوغی بهارو لالو بمبواه کوبو کمیدین براغکت قول کباتغ
 تیک مک لالو برپواه کوبو یغسر دسیتو مک ددالم حال ایت دافته لغکر
 دري ملاک دغن بیراف باقی سدادو هلندا سرت اورغ ۲ ملاک مک
 برقرغه اورغ ۲ سلاغور دغن اورغ ۲ ملاک ایت برپونه ۲۲ هن مک بابقه سدادو
 هلندا سرت اورغ ملاک ماتی سرت ترکراه کفلان ساتو اورغ بسر مک تیواسه
 انگاتن دري ملاک ایت اوندورله ای بالیق کملاک سولا شهیدان مک کبرنور
 ملاک فون مبري سورة کریو کفد فیتیر جاکوب فمیرام مفتاکن نکري ملاک سده
 قول دلفکر اوله یغدفرتوان سلاغور مک افبیل فمیرام مندغر سورة کبرنور ایت مک
 ایفون مبري فرنته اکن سکل کفل ۲ فرغ ایت برلایر بالیق کملاک مک ترغله

لکوم لکم بویی بهنان مک تیاد جوک برکتیواسن انتارا کدوا ځیټی ایت اداڼ
 شهدان کات صاحب الحکایت اد کقد سوات هاری مک دلفکر اوله هاندا کو بو ۲
 اورغ سینتن دڦولو ځیټ دنا یقکنن باریس دری بلاکڅ ڦولو ځیټ دغن بېراف
 سکوجی مک دسربویاله کو بو ایت وختو اورغ ۲ سینتن ایت تغه الفا وختو هاری
 هوجن لبت مک الهله سکل کو بو ۲ اورغ سینتن ایت برتورانله کلوار درقد کو بوڼ
 مېاوا دیرین کدالم سق مک هاندا ڦون منایقکن انجیغ برځوله ۲ ایکور مک
 دیورویاله سکل مریک یتلاری برسمبویی ایت مک مان ۲ یغبرجمفا اوله انجیغ
 ایت دسالقپاله مک داتغه سادادو ۲ ایت مبدیل دغن سناغ مځکرو تغه بوییښ
 سقرت اورغ مځکور یغ برتیه مک هابسه ماتې سکل اورغ ۲ سینتن یغڦولو ځیټ
 ایت تیاد تیغکل بارغ سئورغ ڦون جوا سب هندق لاری تیاد سمقت ځد کنیک
 ایت شهدان سته سکل ځنجاجب یغځکوالا ریو ایت مندغر بویی سناغ مځکرو تڦ
 دڦولو ځیټ ایت مک سموان ڦون ماراله کڦولو ځیټ سته همځیر کڦولو ځیټ مک سکل
 سادادو ۲ ڦون ماسیغ ۲ تله تورن کسکوجین هندق بالیق ککځان مک ځنجاجب
 ڦون تیبیا مک لالوله برځرغ سکوجی دغن ځنجاجب ڦول بریدیل ۲ لن سناغ ځمبوراسن
 سکنتیک برځرغ ایت مک ځېهاله سکوجی ایت تیک بواه هابس ماتې اورغن مک
 سکوجی ۲ یغلاین ایتڦون لقساه کلاوه مک کځل ۲ ڦون داتغه دلفکرڼ کداره
 مبدیلکن مریښ مک لالوله برځرغ ڦول دغن ځنجاجب ایت برتمیق برتمیقکن
 لکوم لکم سقرت بویی هلانتر مېله پوکیت مک برځرغ ایت مک تیاد جوک
 برکتیواسن انتارا کدوا ځیټی ایت مک هاریڦون مالمله مک کځل ۲ ایتڦون
 اوندورله کلاوه مک سکل اورغ ۲ ملایو ۲ دان پوگیس ۲ ایتڦون نایکله کڦولو
 ځیټ منچاری میت اورغ ۲ سینتن ایت مک اد یغ دات ایت یغ تیاد دات مک
 مان ۲ یغځات داتنامه تیاد برکتهوان لاکي اد یغ دوا سلویغ سته ساسیله
 براوندورله کلاوه ځنجاجب ۲ ایت مک اځیل هاری سیغ مک برځرغله ڦول سقرت
 عادة سهاری ۲ مک تیاد جوک برکتیواسن انتارا کدوا ځیټی ایت تم .

شهدان کات صاحب الحکایت

اد کیرا ۲ سمبیان بولن لمان برځرغ ریو ایت کات ڦول اداله کیرا ۲ سباس بولن
 همځیر واته اعام انتهنک یغ مان ۲ ڦول یغبر مک برېچاراله انتارا کدوا ځیټی
 یغځرتوان مودا راج حاجی دغن ځیټر چاکوب ځمیرام کات ساتو ڦول اورغ ۲ بر
 هاندا نمان کځلا ځرغ ایت توان ابو هندق برېچارا موافقت ڦول برهنټی ځرغ منچاری
 بچارا یغ بایک سرت هندق ماسوقکن ساتو کځل ځرغ بر کدالم سوغی ریو مک راج
 حاجی ڦون ملارغله جکلو هندق برېچارا دان موافقت جاغن دماسوقکن کځل یغبر
 ایت کدالم ریو جواب هاندا تیدق مغاف تیدق مموا ساتو اف ددالم بچارا این
 مک یغځرتوان مودا راج حاجی ڦون ملارغ جوک سته ایت جواب هاندا یغ کیت
 ماسو تیاد دغن سادادو مک کات راج حاجی کیت خواطیر جوک سب
 کیت ددالم ځرغاشن مک کځل ایت کراس جوک هندق ماسو مک لالوله برځرغ

اد يځ داتځ دري سبله رنتو ۲ مېاوا براس شهدان ددالم سهارې ۲ برفرغ جو کاله
تيا د برهنتي ددالم فرلابوهن ريو ايت برېدېل ۲ کن مريم دان سناغغ لمبوراسن
دان ليلا رنتکان اداڼ.

شهدان کات صاحب الحکایت

اداله يځ ممرتهکن فرغ ايت يځدفرتون مودا راج حاجي سندري اداله اي
برکايوه ساتو سمغن بيدار يځ فنجځ اداله اي برديري تڼه ۲ سمغن ايت برسيار
مک برکايوهله اي ممرقا سکل کلککافن فرغن ايت اف ۲ يځکورغ درفد ساتو
فنججېب کفد ساتو فنججېب فد کتيک تڼه اورغ ۲ برفرغ ايت ددالم فلورو يځ سابوځ
مېاوځ ايت دان اکو دافت ساتو خبر درفد ساتو اورغ ۲ توا ۲ بایک نماڼ
انجي، سومغو، فرائنکن بوکيس کاتڼ اداله اي فد ماس ايت بهارو بالغ سده
لکت کريس اداله يځ مفايوهکن يځدفرتون مودا راج حاجي ايت برسما ۲ بيراف
اورغ بودق ۲ يځ سام ۲ عمرڼ دغندي ايت فد کتيک يځدفرتون مودا ايت
ممرتهکن فرغ ايت مک فد کتيک اي هندق مېله مېبرغ درفد ساتو فنججېب
کفد ساتو فنججېب مک دېدېل اوله ساتو کفل فرغ هيتم دغن مريم مک تيباله
فلوروڼ ايت کتفي سمغن مک ملومقتله فلورو ايت کسبله مک باسهله يځدفرتون
مودا ايت کايښ مک تيا د جوک دهيروکنځن يايت دسورهن جوک بودق ۲ ايت
برکايوه مک مان بودق ۲ يځترندق کفلان تشکل فلورو بردهوځ لالو ايت مک
دقوکلڼ دغن روتن چمتيڼ کمدين اد قول ساتو کيچي فرغ هلندا يځ فنجځ
مارا کداره سبله قېهق قولو لوس مک اغين لڼه دکاوازي اوله فنججېب اد انم
توجه بواه مک لالوله برفرغ لکوم لکم عظمتله بويښ بهنا مريښ ايت مک
سکتيک برفرغ ايت همغېرله تيواس کيچي ايت همغېر ۲ دافت شهدان اداله
فرکي ممرغي ايت ساتو فغايمنا نماڼ انجي، کو بو فراهوڼ غوراب فنجځن ليم باس
سکتيک برفرغ ايت تربراکرله برندا کيچي ايت مک سده بايق اورغن تورڼ
کسکوچين هندق اوندور کلاوه مک اغين فون کراس تورڼ مک داتقله کفل بنتون
دري لاوه بيراف بواه مک فنججېب فون اوندورله قول مک کيچي ايتفون لفسله
مک هاريغون مالمله فرغ فون برهنتي مک افبيل هاري سيځ برفرغ قول دمکينله
حالڼ سهارې ۲ جک اغين کنېځ کفل ۲ ايت دکت کداره برفرغ دان جک اغين
تدوه فنججېب ۲ کلاوه برفرغ دان جکلو مالم سکالي ۲ تيا د برفرغ سهځک کفل فرغ
دان فنججېب ايت بردکت ۲ بوله برتريا دان برچاکف ۲ کران اد جوک ددالم کفل
ايت اد جوک شتورغ دوا فرائنکن بوکيس ځېرمقيم ددالم ملاک برقرايت جوک
دغن فرائنکن بوکيس نکري ريو مک کدوان فون برچاکف ۲ مشتاکن اف بوله
بواه ابغ اتو اديق دمان ماکن دسيټوله بکرج يځ فرسوداران کيت تيا د جوک
برفوتښ دان اد جوک هلندا مغات کونن هي ملايو هي بوکيس ايسو، کيت
برفرغ بایک مک دجواب اوله ملايو اتو فرائنکن بایکله دمکينله يځ اکو دغر
درفد مولت اورغتوا يځ سمان شهدان مک افبيل هاري سيځ برفرغ قول سمولا

ايت ڇڄه اد بيراث ڦراهو ۲ ڀلاين برهما ڇڄه اد کير ۲۱ سراتس سڦوله بواه
سموان ماسو. دڻن ڦراهو اورڻ سببس سر کچيل دان سرت سلوب يڏڦرتوان
راج کچي. ترڻگانو ڦون ڇڄه جوک اداڻ.

شهدان ايتله سبب يڏکڊوا يڻ باطينن انتهي نم.

سبرمول

شهدان کات صاحب الحکائ

اقبيل کيرنور ملاک تباد مريم سڦرت مقصود راج حاجي ايت مک يڏڦرتوان
راج حاجي ڦون مولفکن سورة ۲ ڦرجنجين ستڻه دڦاڪي ستڻه تيدق اقبيل ساسيله
اي درڦد مولفکن سورة ڦرجنجين ايت مک اڻڦون براڻڪتا بهاليق کريو
شهدان ادڦون کيرنور ملاک اقبيل راج حاجي مولفکن سورة ڦرجنجين ايت مک
مارهه اي مک مشوارتله دڻن راج لاوه ڀيرنام ڦتراجاڪوب ڦمبرام کات سوات
ڦول اورڻ ۲ سر هلندا نام کڦلا ڦرڻ ايت توان ابو مک ددالم تڻه ۲ بجارا
ايت مک باڻقه ڦتنه ۲ يڏسڦليڪن اورڻيڻ خيانه کڦد کيرنور ملاک سرت راج
لاوه ڦيتراجاڪوب ڦمبرام مڦتاکن يڏڦرتوان مودا راج حاجي هندق موکل ملاک
سرت سده سيف سکل کڦڦکائن کونن مک برکاتله کيرنور ملاک ايت کڦد
ڦيتراجاڪوب ڦمبرام ايت راج حاجي ماهو موکل ملاک يات کيت ڦرکي ڦوکل
دهولو مک ڦرکيله کاڦکائن هلندا ايت دڻن بيراث کڦل ڦرڻ دان کيڇي ڦرڻ
ماڦگر ريو سرت منوڻکو کوالا ريو تباد ديرين ڦراهو داڪڻ ماسو. ستله ايت مارهه
يڏڦرتوان راج حاجي لالو دڪاوارين دڻن بيراث ڦنجاڄب مک لالوله برڦرڻ سر
لکوم لکم کڦکي کڦڦيتا بوي مريم سڦرت هلانتر بميله بوکيت دان اسڦ بديل
ڦون کامکا بوتله دڪوالا ريو ايت سرت دڻن سوراق تمڦيڪن دان بوکيس ۲ ڦون دڻن
کيلوڻ موڦڻ هڦک سڦڻيه ڦتڻ بهاروله سام ۲ برهنتي اقبيل مالم اوندورله
کڦل ۲ ايت کلاوه دان سکل ڦنجاڄب ۲ ڦون ماسوله کدالم ريو ستڻه مک اقبيل
سيڻ برڦرڻ ڦول کڦکي کڦڦيتا باکيڪن بوي بهنا مريم انتارا کڦوا ڦيهق ايت
مک اقبيل مالم برهنتي ڦول مک بيراث بولن تباد جوک برکتيواسن انتارا کڦوا
ڦيهق ايت دمکينه حالن سهار ۲ دان براس ڦون ماملله مکائن ڀلاين دمکين
جوا دان سکل ڦراهو ۲ داڪڻ هندق ماسو. کڦياهنله برمڦسن ۲ دڻن کڦل ڦرڻ
ايت برترين ۲ کن ترکاڊڻ ۲ لڦس ترکاڊڻ تباد لڦس شهدان مک يڏڦرتوان راج
حاجي ڦون مپورهه ممواه کوڊو دتنجوڻ ڦينڻ دان تاو. کريڻيڻ دان دڦولو ڦيهت
ماسيڻ ۲ دڻن اورڻ منوڻڪون اداله کوڊو دڦولو ڦيهت سکل اورڻ ۲ سينتن منوڻڪون
دان سکل ڦنجاڄب ڀڦسر ۲ ڀڦسر مريم برکليارانله سڦنجڻ لاوه ايت اد کير ۲۱
تڻه دوا راتس سر کچيل همڦير اد يڻ کسيله تنجوڻ اوڀن اد يڻ کيلاڪڻ ريو
مماسو. کن ڦراهو ۲ داڪڻ يڏاڻڻ دري سيم دان سکوجي مڦاوا براس دانلاين ۲۸

دان یغ مغیری اکندي یأیت ادا له یقدرتوان مودا راج حاجی ایت اد فرجنجین
 کونن دغن کمفتی هلندا موسه کمفتی هلندا موسه راج حاجی ادقون چک اد
 فکرچان تفکف متفکف رمفس مرفس موسهن ایت اد بهکین ددالم انتارا
 کدوا فیهق چک راج حاجی فون فکرچان کونن کمدين داتقله ساتو کفل موسه
 هلندا ایت ماسوق برلاوه کدالم ريو دقولو باین مک یقدرتوان مودا راج حاجی
 فون میوره میریتاهو کملاک کفد کیرنورن مک داتقله ساتو کفل فرغ دری
 ملاک مک دفرغپاله کفل ایت یأیت کفل موسهن ایت دقولو باین ددالم فرلاوهن
 ريو مک دامیپان کفل ایت دغن سکل مواتن دباوان کملاک مک اثیل سمفی
 کملاک مک جادیاه کفل ایت حکوم رمقاسن کفد هلندا جالن سفرت عاده
 فرموسهن مک تیبا ۲ راج حاجی ایت منداقت بهکین دسیتو کونن مک راج حاجی
 فون مشکوتاه کملاک هفک موار هندق مرقسا فکرچان ایت مک راج ملاک فون
 میوره ساتو کفرچیانن فرکی کموار بریچارا دغن راج حاجی ایت ادا له نمان
 ترسبوه ددالم سجاره سلاخور یأیت سیوا برام کات سسته نمان ابرام فوکیل هلندا
 یقداتغ ایت دان ساتو کفتن ملایو جادی واکیل راج ملاک فو فکرچان ایت
 مک راج حاجی فون برخبرله کفد کدوا وکیل ایت یغ کفل ایت دان یغ مبري
 تاهو کملاک دان لاکي دامیل دالم فلاوهن کیت دنکری ريو سکارغ مان
 بهکین کیت دسیتو مک دعوا راج حاجی ایت تیاداله کدوا وکیل ایت منریمان
 جادی برساله ۲ هن فهمه دان برساله ۲ مقصوده مک جادیاه فرکلاهین اینله
 سبب یغ فرتام یغ ظهیرن ددالم سیاره سلاخور سرت خبر اورغ تو ۲ یغ مواتر
 ادا شهدان ادقون فو قول یغ کدوا یغ اکو دافت ددالم سیاره لیفک دان ريو
 یأیت کاراغن اشکو بوسو ایهندان تفکو ووو دوغون ادا له سبب فرغ یقدرتوان راج
 حاجی دغن کمفتی هلندا ایت سبب راج کچی تن دالم یقدرتوان ترغکانو
 موافت دغن کفتن کلاس منجاری جالن کروسقن نکری ريو یأیت اد یقدرتوان
 ترغکانو مناره شورغ انق چینا یغ بایک روفان انق چینا ایت بهارو دماسوقکنن
 اسلام دبرین نام جمیله مک دکهندا فکی اوله کفتن کلاس ایت مک دبریه اوله
 یقدرتوان راج کچی ترغکانو سرت دمنتا کفد کفتن کلاس ایت بمبواه فوکو
 فرکلاهین دکوالا ريو سفای ساکیت هاتی اورغ ۲ ريو اکن کمفتی هلندا ایت
 مک دفاکیه اوله کفتن کلاس جمیله ایت لالوله یونتیغ مک تتکل کفتن کلاس
 ایت هندق فرکی کریو هندق بمبواه فوکو فرکلاهین ایت مک جمیله ایت
 دتیغکلکنن کفد ادیقن یقیرنام کفتن کدس دسورهن باوا کچینا مک سفنکالان
 کفتن کلاس ایت فرکی کریو بمبواه فوکو فرکلاهین دغن فراتیس دکوالا ريو
 مک کفتن کدس فون برلایره هندق کچینا تیبا دغن تقدیر الله تعالی سرت سمفی
 دکوالا ابي مک اثین بسر فون تورنله مک کفتن کدس فون کفل ایت فون فجهله
 دان سکل هلندا اشکریس یقدرتوان کفل ایتقون ماتیهل تیاد تیغکل بارغ سنورغ
 جوا فون دان سی جمیله ایتقون ماتیهل جوک شهدان ادا له وقتو کفل کفتن کدس

مفکت دبالی شهدان اداله یغ مفکنتیکن کراجانن یأیت فترا یغبرنام راج یحیا برکارکن ای سلطان یحیا شاه کراجان ددالم نکری سیا ادفون راج عبدالله منجادی راج دکمفر دکفر تفکر بسر کمفر شهدان اداله انق راج عالم المرحوم برنام تفکو بدریه دغن داعیغ خدیجہ فترا اوغو داعیغ فرانی مک برسوامیکن سید عثمان بن شهاب مک متدافتکن انق تفکو بدریه ایت براف لاکي ۲ یفتوان برنام سید عالی دان یغ مودان برنام سید عبدالرحمن مک اداله ای ماس این سده لکت کریس یعنی سده بسر عماکی کریس اداله سید علی براستریکن انق راج موسی مک اداله یوکیٹ باتو ایت دسراهن اوله راج موسی کفدان شهدان اخرن کلق ایاه یغ مقبیل کراجان سلطان یحیا ایت اکندانغ قصهن دبالکغ این جوا اداں.

القصة

مک ترسیوة افرکتان نکری ریو یأیت ماس کراجان سلطان محمود شاه دان یغدفرتوان مودا راج حاجی مک تیاد براف لمان یغدفرتوان مودا راج حاجی کراجان ددالم نکری ریو مک ککندا بکندا یغدفرتوان سلاغور سلطان صالح الدین فون کریضه مک تیاد براف انتارن مک مفکناہ کیمالی کرجمت الله تعالی مک دمعامکنه اوله سکل اورغ بسر ککری ریو مک یغدفرتوان راج حاجی مفکنتیکن فادک ککندا بکندا یغ هیلغ ایت دغن فادک انقندان راج ابراهیم منجادی یغدفرتوان بسر دان فادک انقندا راج نالا دجادیکن یغدفرتوان مودا اداں.

شهدان کات صاحب الحکایت

اداله کیرا ۲۱ دلائن تاهن یغدفرتوان مودا راج حاجی ممرتنهکن کراجان ریو دغن سکل تعلق دایرهن مک داتقاه تقدیر الله تعالی یغ امت کواس سرت ملاکوکن کهندقن داتس هبناں دغن حکمتن یغ مبالغه سرت مبریتاهو اتس هبناں اکن ککجین دنیا یفتیاد ککل دان نعمتن یفتیاد تنتو قد حال برفنده ۲ درقد ساتو حال کفد ساتو حال حال کادانن سفای سکل هبناں جاغن مفاسیھی دنیا این دان هندقله کاسیهکن اخره نکری ککل دان نعمتن یغ مها بسر دان کراجانن یغ مها بسر سفرت فرمانن ددالم قرآن العظیم فاذا رایت ثم رایت نعیمًا وملکًا کبیرا یعنی مک اقبیل اٹکو دسان یعنی داخرة اٹکو لیتهله اکن نعمت دان کراجان یغ مها بسر هفکک ببراف آیات دبالکغن میتاکن نعمت اخره ایت دان کهیتان دنیا این.

شهدان

کات صاحب الحکایت

اداله فرمولان سبب ککروهن نکری ریو دان سبب کروسقکنن مک یأیت اتس دوا قول شهدان سبرمول اداله قول یغفرتام یغ اکو دافت ددالم سجاره دان سیاره فیق سلاغور سبب ظهیرن سرت اکو فرقا خبر ۲ یغ متواتر کفد اورغنتوا ۲ یغ سماں

ابغ دڦوکل ابغ اودا ایت دان ابغ ڦیتم ترجاتوه ڦد کیسی ۲ تیښکف ایتله لوک
ادڦون ابغ اودا ایت ای تڦه تیدق تنتو هاتین کران ای مباح اسم سالم ۲ من
براف هاری سده مک کات راج عبدالله سهاج ابغ سمویکن سایشکن لاکي
ابغ ایت مک جواب تفکو امبوغ ایت تیدق ابغ دوستا شهدان سکتیک لاکي
یغڦرتوان محمد علي فون ملومفت ۲ کلوار سمیل تر تاوا ۲۱ برچاکف ۲ تیدق
کنهوان مک تیتته بکندا سرت راج عبدالله ابغ این سده براوه عقلن بایکله
کیت ڦاسوغ سهاج مک نایقله سکل سودارا ۲ بکندا ایت لالو دتښکښ یغڦرتوان
محمد علي ایت ستله یغڦرتوان محمد علي ملیهت ککندا ادندا سکلین هندق
منښکف دي ایت مک ایفون مفکوچوهله سرت منینجو دان منندخ ستراجع ککندا
ادندا ایت مک برتښکښله ددالم استان ایت برمښ ۲ توښکښ لښکښ لنتوم لنتم
ددالم استان ایت مک تفکو امبوغ فون منجریته کاتن جاغن دتیکم ابغ اودا
ایت مک دتښکښ اوله بکندا تیتته سیاف ڦول هندق منیکم سقدار هندق منښکف
اورغ کیلا این هندق دڦنچارکن ایت سندیری بهارو دڦوکلن ایسو دپونهن
ستاه تفکو امبوغ منډغر تیتته ادندا بکندا ایت مک ایفون دیم شهدان سکل
اورغ ۲ بسر ۲ دان اورغ توا ۲ فون ڦرکیاهه سووا کرومه یغڦرتوان مودا ایت
دښن الت سنجاتن مک سبب دکنان اورغ توا ۲ ایت بکندا برتیکم ادیق برادیق
مک اقبیل سلفی اورغ توا ۲ ایت کاستان یمتوان مودا ایت مک بهاروله تاهو
مریکشیت یغڦرتوان مودا کنا تفکف سبب براوه عقلن مک سکل مریکشیت مندیمن
دیریه دتانه منتیکن تیتته ڦرنته سهاج شهدان یغڦرتوان محمد علي فون دافناه
دتښکښ اورغ لالوله دڦنچارکن ددالم استان جوک سرت بکندا برتیتته کښد
ککندا بکندا تفکو امبوغ سوره چاریکن دوکون یغ ڦندي ۲ مامښ سرت دڦنتان
تفکل عزیمت کښد توان ۲ سید سرت کښد ڦادک انتقدا بکندا ایت توان بسر
مک تباد براف لمان مک سمبواهه ای درڦد ڦیاکیتن ایت کونن مک بهاروله
ای دکلوارکن دري ددالم ڦنچاران سڦرت عاده سهاری ۲ جوا اداڻ.

شهدان کات صاحب الحکایت

مک تباد براف لام انتاران مک سمیله ڦرایدان دنیا مک گریږله یغڦرتوان
راج اسمیل ایت دښن گریغ ساعت مک برهمیلونه سکل اورغ ۲ بسر ۲ کدالم
مک یغڦرتوان مودا سرت راج عبدالله فون سوسهله منجاریکن اوبښ سرت
مشمولکن سکل دوکون ۲ مڦوتکن بکندا ایت مک تباد اوسهکن کورغ مڦکین
برتمبه ۲ ڦول شهدان مک بکندا فون تاهوله بیلاغن اجلن مک لالوله مشمولکن
سودارا ۲۱ دان یغڦرتوان مودا سرت اورغ بسر سکلین سراه مپراهکن انق ۲ کښد
سودارا ۲۱ سرت برمښ اکن گنتین یایت انقن یښرنام راج یحیا تیماغښ تفکو
سولوغ مک اقبیل هابس ای برمښ ۲ ایت مک بکندا فون مڦکته کمبالی
کرحیت الله تعالی انا لله وانا الیه راجعون مک دکرچاکن اورغله میت بکندا ایت
بشاف عاده راج ۲ مڦکت مک دمدمکن دمڦورا مک دڦکښل اورغله ای ایت مرحوم

ایت ملیهت ککندا ادندا سکین تورن ایت مک ایفون سکراله منداثکن ککندا
 ادندا ایت سمیل برتاغیس ۲ ادیق برادیق ادفون یمتوان محمد علی لاریله
 ای کفتقاهن مک سیأ فون الهله مک دافتله نکرې سیأ ایت کتاشن یفدفرتوان
 راج اسمیل قول شهدان یفدفرتوان راج اسمیل فون بریتیهله کفد ککندا ادندا
 سکین تیتھن مفاف ابغ محمد علی لاری بوکنن ساي هندق بمونه دي یغ ساي
 این مارهکن سی حسن هندق مندرعک کفد ساي کمیدین یمتوان راج اسمیل
 فون میورهله مقمیل ککندا بکندا ایت یمتوان محمد علی کفتقاهن مک اقبیل
 سملی سورهن ایت مک ایفون برداتغ سمبه کفد یمتوان محمد علی سمبه
 فادک ادندا یفدفرتوان سرت ادندا ۲ یغ فرموان ۲ میپلکن توانکو ایلیر کیأ
 مک تیتھ یمتوان محمد علی جک داتغ راج غه اتو امبوغ مقمیل اکو کماری
 برانیله اکو بالیق مک سورهن ایت کیالی مفرسمبهکن کفد یفدفرتوان راج
 اسمیل اکن کات یمتوان محمد علی ایت مک بکندا فون میورهله اکن ککندا
 بکندا تفکو امبوغ مقمیل سوامین مک اقبیل تفکو امبوغ داتغ بهاروله یمتوان
 محمد علی ایت ایلیر مک اقبیل برجمفا یمتوان محمد علی دشن یفدفرتوان راج
 اسمیل ایت مک سمبه تفکو امبوغ اینله ککندا ایت اف ۲ تیتھله مک تیتھ
 یمتوان راج اسمیل جکاو ابغ امبوغ هندق بالیق دشن ابغ محمد علی ساي
 بالیقکنله مک جواب تفکو امبوغ جکاو ابغ اودا ایت منجادی یمتوان مودا لاکی
 ماهوله ابغ امبوغ بالیق دشنده شهدان کات صاحب الحکایت فد کتیک ایت
 راج عبدالله سده داتغ دری قدح مک حاضرله ای تله بجارا ایت مک سمبه راج
 عبدالله بایک کیت سوره برسومه دهولو مک کات راج عبدالله ایت برسومفله
 ابغ محمد علی کفد بکندا این دهولو جاغن برنیت ساله لاکی کفد بکندا لاکی
 بوله ابغ بالیق دشن ابغ امبوغ مک یمتوان محمد علی فون برسومفله مک لالو
 دبالیقکن اوله بکندا ایت ککندا کدوا لاکی استری ایت مک لالوله دکر
 سمولا یفدفرتوان مودا مک دودقاه ای سفرت اورغ لاکی استری شهدان تیاد
 براف لسان فد ساتو هاری مک یفدفرتوان محمد علی مقادف یفدفرتوان سر
 راج اسمیل مک راج عبدالله فون داتغ سرت تیبا لالو دتاریقکنن تاغن
 یفدفرتوان مودا دباوان دودق کفد تمفت دودق ای مولا ۲ داتغ ایت دان
 تمفت دودق یفدفرتوان مودا ایت دودقکنن اوله تفکو عبدالله ایت مک یمتوان
 مودا فون ساغتنه مالون مک لالو ای بالیق کرومهن ممواتله ای سفرت اورغ
 ساکیت سرت عیاج اسم اد کیرا ۲ دوا تیک هاری براوبهله عقلن کونن لالو
 موکل تفکو امبوغ کنا کینن مک مانچرله داره سفرت شیکور کمبیغ مک کمرله
 ددالم استانن مشتاکن تفکو امبوغ لوک دفوکل یفدفرتوان محمد علی مک کمر
 ایفون سملیه کفد یفدفرتوان سر راج اسمیل مک ایفون سکراله براغکت دشن
 فادک ادندا راج عبدالله سرت تیبا مک نایقله کدوا برجمفا تفکو امبوغ سمیل
 برتان اف سبب مک ابغ دفوکل ابغ محمد علی مک جواب تفکو امبوغ تیلد

مفكلمه یمتوان محمد علي ایت اكن ففلیماں برنام حسن مك ففلیما حسن فون
مقاتوركن كاشكافتن كیری كانن سوغي ایت سرت کیچی ساتو دان ببراف لاکی
فراهو جاوا یفسرسا ۲ مك ففلیما حسن فون دودقله داتس برندا فنجاجین سرت
برفایوگن اوپور ۲ سرت برکوه مفسی مریم دان مبابکر تونم دان ممبوه ففکالق
منتیکن كاشكافتن راج اسمعیل ایت مودیق مك افیل مودیق یمتوان راج اسمعیل
ایت مك برفرغله كدوا فیهق افكافتن ایت عظمتاه بوپی بهنان ككق كمفیتا لکوم لکم
مك سكتیک برفرغ ایت مك باپقاه كاشكافتن ففلیما حسن ایت روسق مك مارعله
ففلیما حسن ایت سمیل ممکس میوره رافت دغن کنایقکن یمتوان راج اسمعیل
ایت کثاں رافت ۲ سمیل ای برکنجر ۲ دان برنتق ۲ ستله یمتوان راج اسمعیل
مایهت کلکوان ففلیما حسن ایت مك ایفون ممکس فول سرای کثاں چیس چلاک
سی حسن هندق مندرهك روفان افکو مك تیته یمتوان راج اسمعیل کفد ادندا
بکندا سکلین میوره رافت کرومونکن فراهو ففلیما حسن ایت بونه جوک ای ایت
سبب ساغت درهکاں هندق ملاون ۲ کیت مك فراهو تانه فوتیه فون رافتله سموان
مفرومونی فراهو ففلیما حسن ایت لالوله برسا ۲ رافت مک افیل سام رافت مک
لالوله بریدیل ۲ کن فمبورس دان ستفکر مک مفکرتوقله بوپی فمبوراس دان
ستفکر ایت سفرت بوپی اورغ مفکور یغ برتیه مک راج ۲ ایتفون برتریا هی حسن
هندق مندرهك افکو ای مک جواب ففلیما حسن تیدق فاتیك مندرهك
فاتیك مفرجاکن فادک ککندا مک اتق راج ۲ ایت مارعله لالو دسورهن لومقت
فراهو ففلیما حسن ایت کفد سکل فندیکر ۲ یفدتانه فوتیه مک لالوله براموه
ددالم فراهو ففلیما حسن ایت مك ففلیما حسن فون مفاموله دان سکل اتق
فراهو فون برترجونته مک تیفکله ففلیما حسن ستورغ دیری مک ماتیه فندیکر ۲
تانه فوتیه ایت دوا تیک اورغ دیونهن مک ففلیما حسن فون باپقاه لوکاں
مک توبهن فون لمهاله لالو تردودق مک درامی ۲ کن اوله جواق ۲ یمتوان راج
اسمعیل ایت اد یغ منتق اد یغ منیکم ففلیما حسن فون ماتیه مک برسورقله
اورغ ۲ تانه فوتیه ایت گمورهاله بوپین شهدان ستله کفکافتن سیا ملیهت ففلیما
حسن تله ماتیه ایت مک برفجهاله فرغن اوندورله ای برترجونن نایک کداره
تیفکله فراهو ایت مک یمتوان راج اسمعیل فون مودیقله کدالم سیا سمیل
مبیدیل کانن کیری سرت میوره اكن اورغ ۲ نایک مفاموه دان مبابکر شهدان
ادفون یمتوان محمد علي دلاریکن اوله اورغ ۲ تواسه ماسوه سوغي مفقورا ادفون
کمفوغ حکم دان کلاک دباکر اوله تفکو طیب دان بالی کمفغ دباکر اوله
محمد نینا سده مبابکر ای لاری شهدان کاکب ۲ یمتوان راج اسمعیل فون
ترسفکوتله دجباتن شهدان سکل راج ۲ فرمفوان فون برجریتنله دان برتاغسنله
مک تفکو امبوغ استری یفدفرتوان محمد علي سودارا یمتوان راج اسمعیل ایت
جوک تورنله کجباتن ایت دان توه افکو حوی اتق راج عالم المرحوم مک
تورن جوک ای مندافتکن یمتوان راج اسمعیل ایت ستله یمتوان راج اسمعیل

یأیت خبر اورغ ترلانو مامل اداښ شهدان ددالم حال یقلمکین ایت مک کبایقکښ سوکو ۲ ملایو تیاد جوک منریما شکور کچوالی سته درقد ستهفن هکک مناروه دنلم خصمت جوک ددالم هاتین اکن راج بوگیس دغن ببراف جنس فربواتن دان کلکوان هندق منجاریکن جوک نام یلدفرتوان مودا سرت بوگیس بیر دالمت نام بورو. سهفک کلوارله راج اندرا بگو ایت ادیق برادیق اتق براتق ایفر برایفر دغن تن کچی. دان تن لحد مفیکوت تفکو قطه کترغکانو سبب کچی. هاتی اکن بوگیس کونن کاتن کای سئورغ سئغ سئورغ میواهن سئورغ ددالم حال ایت برجالن فول فتنه درقد یلدفرتوان ترغکانو دغن راج اندرا بگو دان داتو. بندرها فلهغ سلالو سهاج تیغ ۲ تاهن برکیریم سوره کقد هاندا هکک سمعی کمالک دان کبتاوی دان کقد انگریس کبفکالا دان کمدراس دان کیلون دانلاین ۲۵ اداله کهندق متنا تولغ فوکاکن ریو جوک متنا امیلکن بکندا سلطان محمود دباوه تافق کاکي بوگیس کونن ایتله جادی فربهان سیاه سوکو ۲ ملایو کونن شهدان اداله یغ سورتکن این یأیت یغترسبوه ددالم سجاره دان سیاره کاراغن انگو یوسو دوئون سودارا مرحوم ایهدان تفکو وو. ایاه راج ملایو یغ منداقت رهسیا انتارا کدوا فیلق اداله سبب ای کلوار دری ترغکانو ایت سبب ای مارهکن راج کچی. منریما راج اسمیل دواتن منتو دمکینه یغترسبوه ددالم سجاره دان سیاره ایت اداښ.

القصة

مک ترسبوه فرکتان یمتوان راج اسمیل دتانه فوټیه مک بکندا ایت منتیکن راج موسی فرکی ککندواغن تیاد داتغ دان سوداران یغ فرکی کقدح فون تیاد جوک داتغ بکیتو یغ فرکی کلونتا تیاد جوک داتغ مک بکندا فون ممواته فراهو کاکب ددالم هوتن ایت دکراهن اورغ تانه فوټیه ایت قد حال سئورغ فون تیاد تاهو کمدين لام ۲ تاهوله اورغ ۲ سیأ مک داتغله اورغ ۲ سیأ کقد بکندا مک دتاهن اوله بکندا مک تیاداله برانی اورغ ۲ سیأ ایت داتغ دان تیاد فول برانی برخبر ۲ شهدان کمدين مک بکندا فون منریما ساتو توان سید بفا سقاف دفریواتن منتو دنکاحکن دغن فتران یغبرنام تفکو قمریه مک توان سید ایتفون دکار توان بر اوله بکندا مک مشوارته بکندا دغن توان بر ایت مک کات توان بر ایت بایکاه مولان مالهکر سیأ قد وقتو این کیرا ۲۱ هب مولان بوله دالمت دغن موداهن سته یمتوان راج اسمیل مندغر خبر توان بر ایت مک ای فون یقینه مک برسیقله ای فراهو کاکب ۲ دوا باس بواه دان فنجاب یغبرن اد املت بواه مک دبهکی اوله بکندا اکن سودارا ۲۵ سواه سئورغ فنجاب ایت تفکو حسن دان تفکو کامت دان تفکو یاسین دان تفکو طیب مک اقبیل تله مستعيب سکل کاهکافن ایت مک بکندا فون کلوارله دری تانه فوټیه ایت سلالو ماسو. کیسأ تیاد سفکه دیوانتن لاکی مک خبر بکندا ایتفون سغیه کدالم سیأ مک ترکجوتاه یلدفرتوان محمد علي قد حال وقتو ایت ای تغه. کریغ مک

بیراف ټول سوداگر ۲ چینا دان بو کیس دان بیراف ټول کفل دان کیچی دان
 وځکغ ۲ برغوله ۲ بواه یغیرلا بوه ددالم نکري ريو دان ټولغ فرکي برنیاک ددالم ريو
 اف لاکی فراهو ۲ بو کیس ۲ دان فراهو ۲ جاوا دان توپ سیم براتوس ۲ له یغیرلا بوه
 استمیا ټول فراهو ۲ رنتو جاغن دکات لاکی برچوچو. ایکنله درغد گولا هڅک سمفی
 ککمغوڅ چینا شهدان یغدرتوان بسر دان یغدرتوان مودا ټون بايقله مندافت
 حاصل ۲ دان چوکی ۲ دان انتاراڅ چینا وځکغ دان توپ سیم ایت درغد فیځکن مځکو.
 دان غیر یغ ۲ یشهالوس ۲ دان کاسر بیراف کدوڅ افلاکی کاین فریواتن چینا سمرت
 دیوڅک دان کیمیک دان بلاکغ فارغ دافتن ددالم ستاهن اثین دان سکل توان ۲
 سید ټون بايقله داتغ دري تانه عرب افلاکی لبي جاوا هڅک ټنوهله تومقت
 درومه وقف دان مسجد دان سکنف سوراو اورغ بسر ۲ دان اورغ کای ایت افییل
 هاري مالم جمعت برکمفولله اورغ کدالم سوان مولودالنسي سلسي درغد مولود
 مبري صدقه اد یغ دافت جکتون اد یغ دافت رځکیت اد یغ دافت روځیا دان
 لاین ۲ درغد مالم جمعت ایت بیراف ټول فرمایین یغیرمایین سمرت جوکیت دان
 وایغ دان بیراف ټول ټنجاجب فرغ یفته سديا دفرلا بوهرن سرت چوکف اوبت
 ټاورون دان ټفایما ۲ دوا تیک ټوله تورن دوا تیک ټوله نایک دان سکل مریښ
 ټون برکنتوڅله افییل داتغ سوات حاجت بکین مک ددکتکنن سهاج ټنجاجب ۲
 ایت دنورتکنن مریم ایت دان یغدرتوان مودا ټون سللوله تورن برمایین ۲ کلاوه ۲
 کڅولو باین دان کترکولی دان کڅکاراغ برسیرام دانلایین اداڅ شهدان دمکینله
 ددالم بیراف تاهن برسوکا ۲۰۲ کران نکري امان لاکی معور مکانن ټون موره
 سکل اورغ ۲ برنیاک ټون بايق انتوغ سمرت کمبیر دېلی دوا جکتون ددالم ريو
 دجوال دتانه جاوا برگندا ۲۱ اونتوغن سمفی دجوال دلافن جکتون سځیکل ترکاډغ
 سمفی سڅوله جکتون دان براس جاوا دافت تیک روځیه ښکالا سځیکل دان اف
 لاکی مکانن یغلاین ۲ سمرت گولا باتو دان گولا فاسیر دانلاین ۲ درغد ماکنن
 سب ایتله مک منجادي معور نکري دمکین لاکی سترا برهرک سکاتی لیم سوکو
 دان مبالو برهرک تیک ریل سځیکل دان کاین سترا ټتون سینتن هرک دلافن
 رځکیت سهای دان سلوار هرک لیم ریل سهای دمکینله یغترسبوه قول سیاره
 حاجي قودي دان براس سیم سڅوله رځکیت سکون شهدان ترسبوه ددالم قول
 توار یغ توه څه اداله بايقن اورغ ددالم سوڅي نکري ريو یايت سمیلین لقنا
 کات سته قول لیم لقنا اورغ ملايو کچیل بسر جتنن بټینا دان لوار رعیت ۲ دلاوه ۲
 دان امقت لقنا بوکیس جاتی سرت ټرانقکن کچیل بسر جتنن بټینا لافن ريو
 بوکیس دسوڅي تیمون دان دوا ريو دڅولو بیرام دیوا دان ټکالان رام دان دسوڅي
 بارو دانلاین ۲ تمقت دان انه راتس اتق راج ۲ دلافن اورغ کای ۲ دان سوداگر ۲
 بوکیس دان توان ۲ دان لاین چینا ۲ دان کلیغ شهدان اداله جنس مکانن ۲
 سوان موره ددالم نکري ريو ملینکن جنس درغد کاین ۲ چیت ایروڅه دان سخالت
 دان کاین ټوتیه دان کاین اطلس دان سافو تاغن باتیک دان کاین باتیک مک

راج عبدالصمد فترا مرحوم جڳوۂ ادفون اورغ توارغ ۲۱ بندار بوڳيغ مك تياد براه
 لماڻ دجالن مك سميڻه ڪڪوالا ڦهڻ مڪ اڳيل يڏفرتوان مودا سرت داتو. بندھرا
 ڦهڻ منداڻت خبر اڪن سريڳادڪ انقندا بڳندا ايت سلطان محمود مڪ ڪڍوان
 ايتفون ايايرله ڪڪوالا مڦالو ۲ ڪن فادڪ انقندا داتغ ايت مڪ اڳيل برجمقا
 يڏفرتوان مودا سرت داتو. بندھرا اڪن فادڪ انقندا بڳندا ايت مڪ دباوا پاه
 موديق سرت تيبا دنايڪڻياله ڪاستان مڪ دودڦاه بڳندا ايت سرت فادڪ ايهندا
 بڳندا ايت يڏفرتوان مودا سرت فادڪ داتو. بندھرا ددالم ڦهڻ پرسوڪا ۲۱
 ماڪن مينوم بتاف عاده راج يفسر ۲ برهميڦون دمڪينله حالن شهدان تياد براه
 لماڻ يڏفرتوان مودا ددالم ڦهڻ مڪ منداڻتله اي سئورغ انق لاکي ۲ دنماين
 راج ڦهڻ شهدان تياد براه لماڻ بڳندا سلطان محمود سرت فادڪ ايهندا
 بڳندا يڏفرتوان مودا راج حاجي مڪ براهڻڪله باليق ڪريو مڪ داتو. بندھرا
 ڦون مڦهترله شهدان تياد براه هاري دجالن سميڻه ڪريو مڪ يڏفرتوان مودا
 ڦون برواتله استان دڦولو بيرام ديوا سرت دغن ڪوتان يغ انده ۲ يات ڪوتا
 باتو برتانه دغن ڦيڳن دان ڦير يغ ساڻتله اندهن دان ساتو ڦول بالي دندڻي
 چرمين اداله تيغ ڪاڪي بالي ايت برسالوۂ دغن ڪاڪي ڦهر تمباڪ دان ڪوتا
 ايت سبله اتس برڪسي ۲ ڪن بوجوڳ ادفون ڪوتا ايت اڳيل ڪنا متھاري منجھر ۲ له
 جھيان ڪمدين مڦربوۂ ڦول ساتو استان لاکي دسوغي ڪالغ بسر ساڻت جوڪ
 انده ۲ ڦربواتن يات استان فادڪ انقندا بڳندا يڏفرتوان بسر سلطان محمود
 دان ڦرهاسن استان يڏفرتوان بسر دان يڏفرتوان مودا ايت درڦد امس دان
 ڦيرق هڻڪ رنتي ۲۱ دغن رنتي ڦيرق جوڪ دان سڦرت تالم دان چيڦير ڪباڻڪن
 دڦربوۂ نڪري جيئا دان سڦرت تيفاً دان بالغ اير مادو درڦد امس دان ڦيرق
 درڦد دنڪري منيلا يڦيرڪارغ دان بتاتھڪن اينتن دان يفسر سروي ادفون ڦيڳن
 مڦڪو. دان چاون ڦهوا دان تبه ڪباڻڪن دڦربوۂ دنڪري جيئا سرت ترسوۂ دغن
 اير امس ڦد ڦنتت چاون ايت ترسوۂ ڦولو بيرام ديوا اتو مالم ديوا اداله چاون
 ايت هڻڪ سمي ڪڦد انق چوچوڻ يات صڄ دغن پتان شهدان اڳيل تنڦله
 يڏفرتوان مودا ايت ددالم ريو مڪ منداڻتله يڏفرتوان ايت انق سئورغ لاکي ۲
 مڪ دنماڪن راج احمد يات ڦد بولن رجب هاري خميس وقتو عصر مڪ ماسوله
 ڦد جملھ ڦٽغ يوم المبارڪ يات هجرة النبي صلى الله عليه وسلم سريو سراتس
 سميلن ڦوله تيڪ سنه ۱۱۹۳

شهدان ڦد هجرة ڦٽله لالو درڦد ايت يات سنه ۱۱۹۳ منطابلڪن فادڪ
 انقندا بڳندا ايت يڏفرتوان بسر السلطان محمود شاه ايت ستاهن مڪ بهاروله
 اي منداڻت انق لاکي ۲ يڦيرنام راج احمد ايت.

شهدان ڪات صاحب الحڪايت

اداله ڦد ماس يڏفرتوان مودا راج حاجي منجادي يڏفرتوان مودا ايت مڪ مڦڪين
 برتمبه ۲ رامين نڪري ريو سرت دمعمورڻ دان اورغ ريو ڦون بايقله يغ ڪاي ۲ دان

ايت تباد ماسخ بنديرا کونن مک اقبيل داتو. بندهرا ايلير مهبوة راج حاجي
ايت مک دليهتن تباد بنديرا کنايقکن راج حاجي ايت مک اقبيل اي نايک
ککنايقکن راج حاجي ايت لالو دسورهن نايکن بنديرا فکايڻ يشفرتوان مودا
شهدان اد قول ساتو قول اورغتوا ۲ جوک اداله قد کتيک راج حاجي ماسو.
کفهغ ايت تباد ماکي بنديرا کونن اکنتتافي قد تيغ اگوئن سوات کيدا ۲ فافن
سفرت روف کافق مک اقبيل داتو. بندهرا مابهت حال يدمکين ايت دفاشگکن
بنديرا يشفرتوان مودا کونن شهدان ادقون اکو دغر کات اورغتوا ۲ جوک قد
کتيک راج حاجي ماسو. کفهغ ايت سکل بنديراڻ دسيمقولن مک اقبيل داتو.
بندهره نايک لالو ملسکن سقولن بنديرا ايت کونن شهدان ددالم قد ايتقون
واڻه اعلم انتهنک مان ۲ يغ بنرن تباداله اکو تاهو سرت اکو مهارفکن الله تعالى
مدهداهن مغفونکن داکو درقد ساله دان خيلاف بيل کو يفتريوآه اوله کو
ددالم سجاره دان سياره اين تم.

انه روهف الرحيم وجودالکريم امين.

شهدان اقبيل تنقله راج حاجي ايت ددالم نکري فهغ مک داتو. بندهرا فون
مولايه فکرجان قد ملنتي. راج حاجي ايت مک اقبيل سمفي وقتو دلنتي. پاله
راج حاجي ايت بتاف عاده استعادة مانتي. يشفرتوان مک منجاديله راج حاجي
ايت يشفرتوان مودا ددالم نکري ريو دان جوهر دغن سکل تعلقو دأيرهن سبب
مترپما فساک درقد سرفيادک ايهندان دان فادک ککندان اداڻ انتهی الکلام.

القصة

مک ترسبوة قول فركتان بکندا سلطان محمود ددالم ريو مک اقبيل سده مشکت فادک
ايهندان يشفرتوان مودا داهيغ کمبوجا يآيت مرحوم جفکوت سرت ساسيله درقد
دمقامکن فادک ايهندا ايت بتاف عاده راج ۲ يقبسر مشکت مک دودقله بکندا
ايت ددالم کمشقولن کران داتو. بندهرا قد ماس ايت تباد ددالم نکري ريو
سده فرکي کفهغ اداله سثورغ دوا راج يغ توا ۲ ادقون فترا مرحوم جفکوت اد
جوا سموان مک بکندا فون ترنتتياه ۲ اکن سورهن يغ فرکي کمقاواه ايت بلوم
جوا لاکي داتغ مک بکندا فون سلالو جولاله مهوره رعيت ۲ مابهت کبلاکغ ريو ايت
بارغکالي اد تمفا اشکاتن فادک ايهندا راج حاجي ايت شهدان ددالم تغه ۲ حال
يديمکين ايت مک سورهن دري فهغ فون دانقله مباوا سورة دري داتو. بندهرا
مفتاکن حال فادک ايهندا بکندان اد ددالم فهغ سده برلنتي. اوله داتو. بندهرا
تن عبدالمجيد سته بکندا مندغرکن حال فادک ايهندا بکندا سده اد دفهغ
ايت مک بکندا فون ترلاو سوکان مک لالوله برموهن کفد فادک بندان ۲ يآيت
سودارا ۲ راج حاجي ايت مک دلنسکن اوله فادک بندان اکن فادک انقندا
بکندا ايت هندق کفهغ منداقتکن فادک ککندا بکندا يشفرتوان مودا ايت
مک بکندا فون براشکته برلاير کفهغ مک اداله يغ مفيريفکن بکندا ايت يآيت

شهدان مک تيبا ۲ دانغا سورهن دري ريو مپيلاکن راج حاجي باليق کړيو
 کړان يقدفرتوان مودا داهيغ کمبوجا ساغت کريغ شهدان ستله راج حاجي مندغر
 خبر سورهن ايت مک راج حاجي فون منتا ديرياله کغد سلطان شريف عبدالرحمن
 لاکي استري هندق باليق کړيو ستله سلطان شريف عبدالرحمن مندغر اکن
 فادک ککندا بکندا ايت هندق بر باليق کړيو ايت مک بر کمسله سلطان عبدالرحمن
 ايت لاکي استري مپيکن اکن فريکالن فادک ککندا بکندا ايت شهدان مک
 مک ددالم حال ايت مک داتغ قول سکالي لاکي سورهن دري ريو مپاوا سورة
 کغد راج حاجي مفاکن حال سري فادک ککندا بکندا ايت يقدفرتوان مودا داهيغ
 کمبوجا تاه سدهاه کمبالي کرحت الله تعالى انا لله وانا اليه راجعون سرت راج
 حاجي دان سلطان شريف عبدالرحمن لاکي استري مندغر سورة دري ريو ايت
 مک کتيگان فون سما ۲ له مناغيس يقامت ساغت ستله سلسي درفد بر تاغيسن ايت
 مک سلطان شريف عبدالرحمن فون مغمقولکن سکل توان ۲ سيد دان حاجي ۲ دان
 لبي ۲ بر کمقول کدالم تهليل دان مپاج قرآن دهديکن فهلاک کغد روح المرحوم
 فادک ککندا بکندا يقدفرتوان مودا ايت دان براف قول اي مفاوارکن صدقه دان
 خندوري بناف عادة اورغ کماتين سائق سوداران شهدان ادقون راج حاجي مک
 برسيفله اي اکن بر لايړ مک اقبيل سمقي وقتو يغ فاثوتن مک راج حاجي فون
 براغکته بر لايړ کلاوار دري فونتيانق ايت مک سلطان شريف عبدالرحمن لاکي
 استري فون مغمهنترله هفک ککوالا فونتيانق مک اقبيل سمقي دکوالا مک
 براغکته سلطان لاکي استري ککنايکن فادک ککندا بکندا راج حاجي ايت
 بر سلام ۲ من بر معاف ۲ فن بر تاغيس ۲ سن سرت بر جنيله کتيک سودارا ايت جاغن
 دفوتسکن فرسوداران انتارا بکندا ايت بردوا سودارا هفک سمقي انق چوچون
 يقد بلاکفن مدهمدهان تواسق والمجهه عالي الدوام مک اقبيل ساسي درفد بر سلام ۲ من
 ايت مک سلطان شريف عبدالرحمن لاکي استري فون موديقله کهولو ماسوه
 کدالم کوتان انتف ددالم کمليانن اداان ادقون راج حاجي اقبيل سده فادک
 ادنا ايت باليق موديق مک راج حاجي فون بر لايړله کباره سبله ريو مک اقبيل
 همغير دغن هوتن سباه ريو مک لالوله اي منوجو نکري فهغ مک تباد براف هاري
 سمقيه ککوالا فهغ مک اقبيل تردغر خبر تن عبدالمجيد يات داتوه بندرها فهغ
 بوکش بندرها تن حسين ادقون بندرها تن حسين ايت يات بندرها ماس مرحوم
 يقدفرتوان مودا داهيغ کمبوجا لاکي هيدوف بر فرغ ددالم سيفافورا ايت ايله
 بندهران تن حسين يات اصلن اندرا بشو داغکت دجاديکن بندرها دمکينه
 يفترسوه ددالم سياره دان سجاره يقدسبله ريو شهدان مک بندرها تن عبدالمجيد
 فون کلاوارله ککوالا مپسوه راج حاجي ايت مک اقبيل بر جمفا لالو بر سلام ۲ من
 کدوان مک لالو دباوا اوله بندرها اکن راج حاجي ايت موديق کدالم نکري
 فهغ سلالوله دبرين استان سکالي مک نايقله راج حاجي ايت ديم سکليتن دداره
 شهدان اداله قد ساتو قول اورغثوا ۲ اداله راج حاجي ايت ماسوه نکري فهغ

شهدان اقبيل سلسي برصف ۲ دان براتور سكل جواتن ايت مك برديريله
 راج حاجي مقونس هلامش دهادن سگسان ايت مك برتريقله اي دغن پاريج
 سواران دغن كاتن بارغ تاهو كيران سكل راج ۲ دان اورغ بر ۲ درقد فيهي
 بفا بوكيس دان بفا ملايو كچيل برن توا مودان بهوا سسگهن كامي مشكك
 دان مانتي. اكن فغيران شريف عبدالرحمن اين منجادي راج ددالم نكري
 فوتيتانق اين دغن سكل تعاو. دايرهن اداله اي برگلر سريفاذك سلطان شريف
 عبدالرحمن نور عالم قرار دان تنف كراجانن ددالم نكري اين تورن منورن
 اتس اتق چوچون اداش شهدان مك منجوابله سكل اورغ ۲ سده دولت برقمبه ۲
 دولت كمدين بهاروله دغوكانن نوبت كمدين بنتارا يقدوا اورغ ايتقون برتريقله
 ممكيل راج ۲ دان اورغ بر ۲ ايت منجونجوغ دولي برتلايت برجالن سيكو كلواغ
 مفرنچاكن تاغن كدوان دهادن لفس سئورغ سئورغ قول هفكك ساسياه سموان
 مك اقبيل سلسي درقد اورغ منجونجوغ دولي ايت مك بهاروله دباوا نايك كاستان
 سنتف ناسي. هداق ۲قن مك اقبيل تله سلسي درقد سنتف ناسي. هداق ۲قن
 ايت مك هابسه فكرجان مك راج حاجي فون تورنله كبالي منجامو سكل راج ۲
 دان اورغ بر ۲ سرت ايسي نكري سكلين مك اقبيل سلسي درقد برجامو ۲ ايت
 مك سمقرناله فكرجان لنتي. ملنتي. ايت اداش انتهي.

شهدان

كات صاحب الحكايت

اقبيل سلسي درقد فكرجان لنتي. برلنتي. ايت مك راج حاجي فون مفر بوانكن قول
 اكن فادك ادندا بگندا سلطان شريف عبدالرحمن لاكي استري ساتو كوت
 فردلامنن كايو ايت كايو كوت سگكو يقدنندهكن كفونتيانق كمدين بهاروله
 داتوركنن سكل اورغ بر ۲ دغن كلارنن دان ففكنن دان فكرجانن دان داتوركنن
 قول عادة ددالم استان دان دبالي روغ فد افكك براشكك اورغ ۲ ماكن مينوم
 دبالي سقرت عادة نكري ريو دمكين عادة نكاح كهوينن سموان داتوركنن اوله
 راج حاجي ايت سقرت عادة نكري ريو يعني عادة جوهر دمكينله قصهن اداش.

شهدان كات اهل التواريخ

ادله كيرا ۲۱ انم پاس بولن اتو توجه پاس بولن راج حاجي ايت ددالم فوتيتانق
 دغن برسوكا ۲۰ن دغن فادك ادندا بگندا سلطان شريف عبدالرحمن دوا لاكي
 استري دغن فرماينن دان ممالو كمالن ۲ سرت برماين جوگيت دان وايغ ددالم
 ببراغ هاري سرت ماكن مينوم برامي ۲ دغن سكل اورغ بر ۲ دان اورغ
 توان ۲۰ن دان راج ۲ سكلين سرت كوراو سندان مك تنقله دغن حال يقدمكن ايت
 كادانن اداش.

کوپون ایت کران فطليما ۲ سده ماتي مک لاريه اي ماسيخ ۲ مېاوا ديريښ
مک دافته کوپو سفکو ایت اوله اورغ ۲ ريو مک برسوراهه سکل اورغ ۲ ريو دان
فونتيانق سرت سکل بوکيس ۲ کمورهله بويين مک الهله سفکو ایت اوله راج
حاجي برسما ۲ فقيران شريف عبدالرحمن مک اداله الهن ایت قد سېلس هاريولن
صفر شهدان مک کدوا راج ايتفون موديقله کنکري سفکو تمقت کراجانن مک
برهنيله کيرا ۲ دوا باس هاري کمدين مک کدوا راج ايتفون ايليرله مک برهنتي
فولو سيغ لابي مک کدوا راج ايتفون مېواته ساتو بينتغ دفولو لابي ایت سرت
دناروهن انم مريش سرت ديريښ نام فولو ایت جم جمبو بصراه ستله ساسيله
درفد فکرجان ایت مک کدوا راج ايتفون براليقله کفونتيانق دغن سکل کلفکافن
ایت مک تنقله کدوا راج ایت ددالم فونتيانق برسوکا ۲۰۲۰ ماکن مينوم سودارا
برسودارا ايفر برايغر سرت دغن سکل اورغ ۲۰۲۰ يغدري ريو دان ددالم
فونتيانق دان ممفاواه دغن بيراف فرماينن جوکيت تندقن دان لاین ۲۰۲۰ درفد
سکل فرماينن ادان.

شهدان کات صاحب الحكايت

مک تياد براف لمان راج حاجي ددالم فونتيانق ایت مک ايقون موافقتله دغن
سکل اورغ ۲۰۲۰ يغدردالم فونتيانق ایت هندق مفلکت قادک اندا فقيران شريف
عبدالرحمن ایت منجادي سلطان ددالم نکري فونتيانق دغن تعلقو دایره
مک سبه سکل اورغ ۲۰۲۰ ایت مان سهاج تيته دولي توانکو کران فاتيک این
همب شهدان ستله راج حاجي موافقت مشواره ایت مک راج حاجي فون ملتقکن
کرج سرت منسدياکن الت فرکاکس راج برطبل سبکيمان اتوران عادة استعادة
فيحق سبله جوهر دمکينه دفرېواتن ملينکن برتمبه ساتو عادة بوکيس سهاج
يايت مغارو ۲۰۲۰ شهدان افيل مستعيب سکلينن الت فرکاکس ایت مک قد کنیک
هاري دان ساعت يغ بایک مک راج حاجي فون ممقولکنله سکل اورغ ۲۰۲۰ بر
دان راج ۲ مان يغ حاضر ددالم فونتيانق دان ممفاواه سرت انق راج ۲ سبله
فقيران مشکو بومي دسمبس سرت مېري سورة کمانن دان کبنجر شهدان برکمفولله
سکل راج ۲ ایت کدالم نکري فونتيانق مک افيل سده برکمفول سکل راج ۲
ایت دان اورغ ۲۰۲۰ سرت ايسي نکري سکلين مک راج حاجي فون ماکيکنله
اکن فقيران شريف عبدالرحمن ایت دغن فکاین برلنتي ستله ایت بهارو دتورنکن
کبالي روغ سرت دغن جوانن سميرابن سفرت قدغ دان کريس فنجغ دان فوان
دان کيقس دان کنور دانلاین سرت فرمفوان مېاوا کاین دوکوشن انم باس دان
مېاوا دين برکلوفق فون انم باس چوا کمدين بهاروله دنايقکنن فقيران شريف
عبدالرحمن داتس سفکسان کراجان کمدين مک برديريه دوا اورغ بنتارا قد
کانن دان قد کيرين ممکغ توغکت برکفلا امس.

يقبسر سرت ببراف بايق قول اورغ ۲۲ دغن نگوھن مك برهنتيه سكل اشكاتن
 ايت دسيو دھولو موافقت سرت مشواره كدوا راج ايت فد فكرجان فرغ ايت
 مك راج حاجي فون مفاتوركده اشكاتن فرغ ايت دغن دنتوكنش اكن جادي
 فطايما كانن دان كيرين سرت مفاتوركن مافكر فرغن سرت سمويش يقدالدم فرغ
 ايت ستله مستعيبله سرت تكوهله سده فرايكاتن فرغن مك اداله فد دوا ثوله انم
 هاري بولن محرم سنة ۱۱۹۲ مولاياه برفرغ ايت مك برفرغله سكل كاهكافن
 ايت مافكر كويو ۲ اورغ ۲ سفكو ايت مك بربديل ۲ لدله انتارا كدوا فيھق ايت
 دغن مريم ليلا رنتكان كمورهه بويي بهنان سمرت بويي هلنتر مبله بوكيت
 مك بربالس ۲ سنه انتارا كدوا فيھق ايت دغن مريم دان ليلا رنتكان مك تباد
 چوك برتيواسن سبله مبله مك اقبيل هاري مالم برهنتيه شهدان مك اقبيل
 هاري سيغ بر بوييله كندغ فرغ سرت بويي تمبور دكفل دان كيچي ايت مك كدوا
 فيھق فون سام ۲ منچوچه مريش سام ۲ له بر بويي كدوا فيھق ايت مك عظمتله بويش
 اورغ برفرغ ايت لكوم لكم تباد كدغران اف لاكي سرت دغن كام كا بوه اسف
 بديل مريم ليلا رنتكا ايت سرة دغن سورا تمقيقن دان سكل بوكيس دغن كيلوغ
 موشن درفد فاكلي ۲ سفياله فتح مك بايقله يغ برماتي ۲ ين دان برلوكا ۲۰ن سبله
 مبله مك تباد چوك بركتيواسن انتارا كدوا فيھق ايت مفكين فتح مفكين جارغله
 تيمبقن سبله مبله مك اقبيل سفي مالم مك برهنتيه فرغ ايت مك راج حاجي
 سرت فقيران شريف عبدالرحمن كدوا سودارا ايتفون موافقتله دغن سكل اورغ ۲
 توان مك برسدا راج حاجي ايت ايسوه كيت برفرغ كيت رافتكن سكال سكل
 فنجابج ۲ كيت سرت لافيس اقبيلن كيت فد مالم اين تبل ۲ دان چاري كا يو
 تفكي ۲ نابقن ليلا كجيل ۲ كاتس كا يو ايت بديل كدالم كويو ايت مك جواب
 اورغ ۲ توان ايت مان ۲ تيته توانكو كدوا سهاج مك اورغ ۲ توا دان سكل
 بوكيس ۲ ايت فون مفاروهله سوان ماسيغ ۲ دغن چاكفن شهدان اقبيل ساسيله
 درفد مشواره دان موافقت ايت مك فد كاسوفكن هارين مك بر بوييله كندغ فرغ
 بكينن باه بويش دفوكل اورغ سرت دغن تمبور سروليش مك كدوا فيھق فون
 مفيسيله مريش سرت دبرين ففكالت سكتيك لاكي مك سما ۲ له منچوچه اكن
 مريش مك سماله بر بويي مريم انتارا كدوا فيھق ايت مك عظمتله بويش كلكن
 كمفيتا لكوم لكم سرت كاهكا بوه اسف بديلن مريم ليلا رنتكان سرت دغن
 سورا تمقيقن ادفون بوكيس دغن كيلوغ موشن شهدان مك رافتله سكل
 فنجابج ۲ ريو ايت كلد كويون مك برفرغله انتارا كدوا فيھق برافانن مك
 سكتيك برفرغ ايت مك نايقه سكل بوكيس ۲ ريو دان مفاواه سرت اورغ ۲
 ريو دان فونتيانق مقامو كويو ۲ ايت مك براموهله ددالم كويو ايت بربديلن
 سنافغ دان فمبورسن دان برتيكمكن لمبيش دان برتقنن كليواغ فدغن
 دان برتيكمكن كريس بر كجر كجاران همت برهيت كسان كماري مك سكتيك
 لاكي تيواسله اورغ ۲ سفكو ايت مك فچهاه فرغن برتابوران لاري برترجونن دري

شريف عبدالرحمن ايت اکن راج حاجي ايت سبواه استان مک نايکاه راج حاجي
ايت کاستان ايت سرت ممباوا اتق کنديقن سرت جوکيت تنديقن مک برکاسيه ۲ هنله
فقيران شريف عبدالرحمن ايت دغن راج حاجي ايت سقرت برسودارا بتول سرت
تياداله خالين فقيران شريف عبدالرحمن ايت فرکمي کاستان راج حاجي لاکي
استري برماين ۲ جوکيت جمبي مک ساعتاه سوکاڻ اوتين چندرا ميدي اکن
فرماين فادک اذنڊا بگندا ايت کران تياڊ ددالم ممباواه دان فونتياقن جوکيت
يغ دمکين ايت هپاله جوکيت جاوا سهاج يفاڊ دمکينلاکي راج حاجي فون
دمکين جوک تياڊ خالين تيف ۲ هاري برجما فون فقيران شريف عبدالرحمن
ايت برکورو برسندا برسوکا ۲۰ ن اڊاڻ.

شهران

کات صاحب الحکاي

مک تياڊ براف لمان ددالم يغمکين ايت مک فقيران شريف عبدالرحمن فون
برخير کفڊ راج حاجي حال احوال برکادوه دغن فتمباهن سفکو ايت سده ليه
دلاڻن بولن اورغ فونتياقن تياڊ بوله برنياک کسفکاڊو لاکي اڊفون سبب برهنتي
برفرغ ايت سبب لاکي برسيڦ ۲ برواه کلهکافن فرغ کران دهولو سده جوک
دچوبا برفرغ دغن فتمباهن سفکو ايت مک تيوايله ساي سبب کران کلهکافن
تياڊ دغن سقرتين لاکيڻون کجيل ۲ دان اورغ ۲ ساي فون تياڊ براف برسڦکوه ۲
ماهو برسوسه ۲ ايت شهدان اقبيل راج حاجي منڊغر خير فقيران شريف عبدالرحمن
ايت مک جوابن اڙه کيت فنجغ ۲ کن لاکي مارياله کيت لفکر سمولا دان جکاو
تياداله اي دغن سکالي اين ننتي ساي سوره امبيل کريو کلهکافن سکالي اين لاکي
بايقن سته فقيران شريف عبدالرحمن منڊغر کات راج حاجي ايت مک لاوله
اي برکره مپفکن سکل کلهکافن دان راج حاجي فون برسيڦ جوک مک اقبيل
سده مستعيله مک فقيران شريف عبدالرحمن دان راج حاجي فون موديقله کنکري
سفکو ايت يات دوا بواه کافل دان ساتو کيجي دان دوا فوله دلاڻن بواه فنجاجب
مک اقبيل سمغي دتايين مک اورغ ۲ سفکو فون تله سڊيا مننتي اشکاتن يڊداتغ ايت
مک راج حاجي فون مپوره مافکر کو بو تايين ايت کفڊ اورغ ۲ ريو دان اورغ ۲ فونتياقن
مک برفرغله سکيرا ۲ دوا هاري لاوله دسورهن اموه کو بو ۲ ايت مک داموله اوله
بوکيس يڊري ريو ايت سرت بوکيس ۲ ممباواه دان فونتياقن مک براموله دتايين
ايت کلتي کفڻتا دان بوپي فبوراس دان سناڻق فون کمورهله بهنان سقرت بوپي
برتيه سرت دغن سوراً تميقن دان سکل بوکيس ۲ دغن کياوغ موسفن شهدان اڊ
کيرا ۲ دوا هاري لمان مک کو بو تايين ايت فون الهه سبب بايق اورغ ۲ ماتي
دان لوک دان بيراف فول ففليما ۲ يڤترکرة کفلاڻ مک برتابورانله اورغ ۲
سفکو ايت ممباوا ديرين لاري کسان کماري شهدان مک راج حاجي فون
برمشوارتاه دغن فقيران شريف عبدالرحمن مک لالو دموديقن سکل کلهکافن
ماسوه کڊالم سفکو ايت مک اقبيل سمغي دکا يو تونو برجما فون دغن ساتو کو بو

دان مکانن ۲ مک راج موسی فون میورهله مقبیل بارغ ۲ ددالم منتو ایت دان مکانن ۲ سچوکف ۲ن دان دسورهپاله تمکووغ منتو ایت مقبیل دان منجاری ۲ نیک جنس بارغ ۲ ایت یددالم منتو ایت اکن جادی فربکالن کلفکافن راج حاجی ایت مک اقبیل تله چوکف مک لالو دسوره راج موسی هتترکن کفد راج حاجی سرت دتسنکن کفد اورغیغ مقهنترن ایت کاتن فون سمه سهاجله کفد ایه مان ۲ صفت داتن سهاجله ددالم منتو این جاغنده ایه کچیل ۲ هاتی سرت بایک سکرا ایه سیلاکن برلایر کران اورغ فایمغ ایت منصفتن اکو سموا دغن ایه ایت سام سهاج هفک چمبروله سهاج اکن اکو سموا دغن ایه ایت ستله سده ای برشن ایت مک سورهن ایتقون فوکیه مقهنترن بارغ ۲ ککفل راج حاجی ایت مک اقبیل برجمقا دغن راج حاجی دفرسمبکناپاله سفرت فن ۲ راج موسی ایت مک اقبیل راج حاجی مندغر سمه سورهن ایت مک راج حاجی فون ترستیوم مک برسیدا فون ای خبرکن کفد اتق کیت ایت راج موسی یغ کیت متربما کاسیه کفد اتق کیت ایت تیاد سمفت کیت برجمقا دغن اتق کیت ایت جکلو اد پاوا دیلاکفاه ستاه سده ای برسیدا ایت مک سورهن ایت فون برموهنله بالیق مفادف راج موسی ایت معامکن سفرت فن ۲ راج حاجی ایت مک راج موسی فون ترلانو له سوکان ادن .

شهران مک اقبیل راج حاجی اشکو کلان سده برمواة کایو ایر دمنتو ایت سرت تله سده ببراف بایق دافت واغ دان مکانن دري سلطان فلیمغ ایت مک ایفون برلایرله کسمفاواه مک تیاد براف هاری لمان مک تیباله ای کسمفاواه مک تردغرله کفد فادگ ککندا بکندا فتمباهن فغیران ادی ویجای ایت یایت گستی جمریل فترا ایهندا بکندا داهیغ منمبون مک ایفون ترلانو سوکان سبب کداتن فادک ادندا بکندا ایت مک دسورهپاله فتران یغیران گستی امس سرت اتقن یغلاین ۲ سرت دغن اورغ بر ۲ن مپمبوة مک مودیکله سکل کلفکافن راج حاجی ایت ماسوه کدالم ممفاواه مک برجمقاله فغیران ادی ویجای ایت دغن راج حاجی مک برسما ۲له برسلا ۲من برتاغیس ۲سن سبب بهارو برجمقا ۲ن دغن سائق سودارا مک راج حاجی فون براغکتله زیاره کفد مقام توان بر ممفاواه کمدين مک دفرجاموله اوله فادک ککندا بکندا ایت فتمباهن بتاف عاده راج ۲ بهارو برتمو سودارا برسودارا کمدين اقبیل سده سلسيله درفد فوجمقا ۲ن سودارا برسودارا ایت مک راج حاجی فون برموهنله هندق کفونتیا بق هندق برجمقا دغن فادک ککندا ادندا بکندا اوتن چندرا میدی یایت فترا او فو داهیغ منمبون جوا یغ منجادی استری فغیران شریف عبدالرحمن القادری مک براغکتله راج حاجی ایت کفونتیا بق مک اقبیل سمفی کفونتیا بق مک دفرمایاکنله اوله فغیران شریف عبدالرحمن سرت دفرجمقا کنش دغن استری اوتین چندرا میدی مک برجمقاله کدوان مک برتاغیسنله انتارا کدوان ایت سبب بهارو ۲وان برجمقا سائق سودارا یغ جاوه ۲ کمدين مک دبیرله اوله فغیران

کایفگی مک افیل سفی برنتاغن دشن کوالا منتودا مک اشکو کلان راج حاجی فون مندافتاه انق سئورغ لاکي ۲ دساکن راج ادریس مک تیاد براف هاری برلایز ایت مک سقیله ای کنکری منتوه مک کمرله نکری قلیمبغ مشتاکن اشکو کلان راج حاجی اد دمنتوه مک خواطیرله سلطان قلیمبغ یقامت ساعت کالو ۲ راج حاجی ایت ماسو، کقلمبغ مک مشورتله سلطان قلیمبغ ایت دشن سکل منتري ۲ منتاً اختیار مک سمبه منتري ۲ بایکاه دهولو کیت فرقسا جاغن کیت مېشک ۲ یغ تیاد بایک دهولو شهدان مک سلطان قلیمبغ فون مپوره منتري ۲ مرقسا راج حاجی ایت مک جواب راج حاجی کیت این هندق زیاره ک مقام توان بر ممناوه سرت هندق کلو نتيانق هندق بر جمعا ساق ۲ سودارا یقدسان شهدان ستاه سورهن ایت مندغر تیته راج حاجی ایت مک ای فون بر موهنه بالیق معامکن حال احوال فرکتان راج حاجی ایت مک سلطان قلیمبغ فون مپوره ساتو کرشکان ممباوا واغ دان مکائن دشن براف بایق سکیرا ۲ مدای قد اشکاتن راج حاجی ایت مک راج حاجی فون برسبداله کغد سورهن ایت کاتن کیت منریما کاسیماه کغد سلطان قلیمبغ دان برکیریم سلام تعظیم کغد سودارا کیت ایت دان تیاداله کیت ماسو قلیمبغ لاکي کران کیت هندق سکرا برلایز سقدکرکن سقکه مقبیل ایر دان کایو سهاج دمنتوه این سینتر دان جاغلنه سودارا کیت ایت کچیل هاتی شهدان ستاه سورهن ایت مندغر تیته فون راج حاجی ایت مک ای فون بر موهنه بالیق کقلمبغ مک افیل سفی لالوله دفرسبهنش کغد سلطان سکل فون ۲ راج حاجی ایت مک سلطان قلیمبغ فون ترلالوله سوکان مندغر فون ۲ راج حاجی ایت.

شهدان ترسبوه ددالم سیاره سبیه سیا اداله فد ماس ایت سلطان قلیمبغ ساعت خواطیرکن راج حاجی ایت مک فد کتیک ایت یقدفرتوان راج اسمعیل اد جوک ددالم قلیمبغ ایت مک مشکین برتبه ۲ له خواطیرن دان تاکوتن اکن راج حاجی ایت کالو ۲ ای موافقت دشن راج اسمعیل ایت مک لالوله دسراهنش نکری قلیمبغ ایت کغد یقدفرتوان راج اسمعیل جک داتغ راج حاجی هندق ماهکر قلیمبغ ایت کونن مک سلطان فون ممبری قول یقدفرتوان راج اسمعیل ایت کولا باتو تیک کرنجغ دان تیغ ۲ ساتو کرنجغ ایت سربو رغیت دسیمقن دباوهن مک دهترکپناه کغد یقدفرتوان راج اسمعیل ایت مک دتریماله اوله یقدفرتوان راج اسمعیل سرت کتان مغاف دتاروه واغ این برسما ۲ کولا باتو مک جواب سورهن ایت فادکک ایهندا تاکوة جادی فتنه کغد هاندا دان درفد ساعت کاسیه سایغن اکن توانکو جادی مصلحت دمکین ایت دمکینه یترسبوه ددالم سیاره سبیه سیا کمدين سلطان قلیمبغ منتاً قول سئورغ سودارا یقدفرتوان راج اسمعیل اکن دودق دمنتوه مک دبریه اوله یقدفرتوان راج اسمعیل سوداران راج موسی مک دودقه ای دمنتوه ایت مک فد کتیک راج حاجی ایت داتغ کمنتوه ککوراغن ایر دان کایو مک مپورهله کغد راج موسی منتاً چاریکن بارغ ۲

یغدفرتوان سلاغور یغبرنام راج ابراهیم کمیدین درغد ایت مک راج حاجی فون مندودقکن انقندا بکندا راج سلامه دغن فترا ککندا بکندا یغدفرتوان سلاغور برنام راج نالا مک دنکاحکنیه کدوا فترا ایت بتاف عاده راج ۲ برنکاح کهوین کمیدین مک تتغه راج حاجی ایت ددالم نگری سلاغور ادا.

القصة

مک ترسبوة فرتکان فقیران شریف عبدالرحمن بن سید الشریف الحبيب حسین القادري جمل الليل

شهران اداله فقیران شریف عبدالرحمن ایت بندا اورغ ماتن یابی، توا ادفون ای منداث کلاران فقیران ایت یایت ددالم نگری بنجر تتکل ای براستریکن انق سودارا سلطان بنجر یغبرنام راتو شهر بنون شهران ادفون فقیران شریف عبدالرحمن ایت سده میغ ای براستریکن فترا اوغو داهیغ منمبون یغبرکار فقیران امس سری نکارا یایت فترا یغبرنام اوتین چندرا میدی سیرمول کات صاحب الحکایت اد فدا ساتو ماس فقیران شریف عبدالرحمن فرتکی کنگری سفکو مک هندقله لالو مودیق ملاکوکن فرتیکانن واث اعلم تمفتن مک دتاهن اوله فتمباهن سفکو تیاد دبیرن مودیق کسفکادو هفک سفکو سهاج مک فقیران شریف عبدالرحمن کراس جوک هندق ماسو، مودیق کسفکادو ایت مک جادیاه فرتبتهن دغن فتمباهن سفکو ایت یایت دبدیان فراهو ۲ شریف عبدالرحمن ایت مک ایفون بمالس فول مک منجادیاه فرغ بریدیان ۲ دغن مریم دان لیل عظمته بوبین لکم لکوم بهنا مریم ایت سرت دغن سوراه تمغیکن مک برماتی ۲ بنله سبله مپبله شهران اداله کاهکافن فقیران شریف عبدالرحمن ایت اد امقت فوله بواه بسر کچیل مک افیل سمفی دلائن هاری فرغ ایت مک تیواسله فقیران شریف عبدالرحمن ایت مک اوندورله ای سلالو بالیق کفونتیانق مک افیل سمفی کفونتیانق مک ممبواتله ای فراهو یغ بسر فول اد کیرا ۲ دلائن بولن برسیف ایت مک سیقله سموان کمیدین سمقیله خبرن ایت کریو کقد راج حاجی اکن فقیران شریف عبدالرحمن سوامی ککندا بکندا اوتین چندرا میدی ادفون سمفی خبر ایت دغن مپورهن فقیران شریف عبدالرحمن کریو متتا بنتو مک تیاد ترسبوة ددالم سیاره فونتیانق اکن تتافی جک کیت تیمیغ ۲ سرت دغن فیکران اتارا اورغ برسودارا ۲ ایقر برایقر توان ۲ سموان فون له ۲ معام شهران کات صاحب الحکایت افیل راج حاجی الهکو کلان مندغر خبر اتو سورة دري فونتیانق ایت مک ایفون برسیقه ددالم نگری سلاغور اکن بیراف کاهکافن کفل فرغن سبواه دان فنجابین سفوله بواه یغ بسر ۲ تاهن مریم یغ بسر ۲ دان بیراف فول کاکف ۲۵ مک افیل سده مستعیبه الت کاهکافن ایت مک ایفون کواورله دري سلاغور مک لالوله بلایر کسبله ریو لیفک دغن ممباوا فرماینن جوکیت تندان سرت ممباوا انق گندیقن سرت کفکورغ بدوندان بتافی عاده راج بسر ۲ براثک مک برلایرله یایت سمقیله

تتائي بايقاه جوگ انق ۲ راج تيفگل دسيو مک تياد دبري اوله راج حاجي
جا بولکن شهدان ئد ماس ايت کفل کايغ اد سباس بواه ددالم فلا بوهن قدح
مک دافتاه سوان مک نکري قدح فون الهه شهدان ادفون اورغ يغ مبريتاهو
کفيري کلد صالح الدين راج سلاخور ايت مک تيباله اي لالو دفرسيهکنن سورة ۲
ايت کلد يقدفرتوان سلاخور مک يقدفرتوان سلاخور فون سکراله براغت مندافت
فادک ادندا بکندا راج حاجي ايت مک سرت تييا کقدح مک قدح فون سده اله
مک يقدفرتوان سلاخور فون برجمقاله دغن فادک ادندا راج حاجي دان راج سعيد
مک مشورتاه دغن فادک ادندا ۲ بکندا سرت سيواوتغ دان سرت انق راج ۲ قدح
سرت اورغ توا ۲۱ مپوره ميلاکن يقدفرتوان قدح باليق کدالم نکرين کران فکرجان
سده هابس تيفگل لاکي قول فکرجان موافت سهاج سام ۲ اسلام مک باليقه
يقدفرتوان قدح ايت کدالم قدح سمولا مک دسراهنکه اوله راج حاجي نکري قدح
ايت سمولا کلد يقدفرتوان قدح سرت بر بواه فرجنجين سبکيمان جالن اورغ
برسودارا ۲ سهاج کمدين دودقاه راج حاجي ايت ددالم قدح ماکن مينوم برسوکا ۲۰
شهدان تياد براه لمان مک راج حاجي فون کوارله دري نکري قدح برسما ۲
فادک ککندا سرت سيواوتغ مک برلاير کمریق سبرمول اد ساتو کفل کايغ تتکل
برلاير دري قدح ايت دي لفس لاري مک اثيل کلاوه مک اي هندق منوجو کنکري
کايغ مک اداله ددالم کفل ايت اورغ ۲ بايک ۲۰ دوا برسودارا ستورغ نماڻ انجي
طهير دان ستورغ نماڻ انجي جاوا کدوان انق بوکيس تتکل اي مايهت اورغ ۲
کفل ايت هندق منوجوکن هوانن کلاوت مک مارها انجي ايت اکن نخودان
مک نخودا ايت فون ماره قول ئد انجي طهير دان انجي جاوا ايت اداله انجي
طهير بردوا سودارا ايت سهاج ددالم کفل ايت مک کايغ هندق متفکف مک انجي
طهير فون مقبيل کريس لالو مقامو ماتيه کايغ ايت ستورغ دوا انجي طهير
ايتفون دراميکنن دتقق دان دتيکنن مک انجي طهير فون ماتيه دان سوداران
دتفکف لالو دبواعتکنن کدالم لاوه دغن لوکان دبرين سکفيغ فافن برنقله اي
کداره هيدوقاه اي دان کفل ايت برلاير لفس ککايغ دان انجي جاوا ايت لفس
جوگ اي کسلاخور دمکينه حالن ادان.

شهدان

ادفون راج حاجي مک ماسوله اي کمریق سرت فادک ککندا يقدفرتوان سلاخور
دان راج سعيد اورغ بايق ادفون انق راج يقدري قدح يات ائکو مفکو فترا
دان ائکو لوغ فترا دان تفکو بوغا لاکي استري فون اد جوگ برسما ۲
شهدان تياد براه انتاران دمریق ايت مک برلاير قول کبرنم سکلينن کمدين
درفد ايت مک يقدفرتوان سلاخور فون کمالی کسلاخور دان فادک ادندا بکندا
راج حاجي فون برسما ۲ سرت ممباوا تفکو مفکو فترا دان توه ائکو لوغ تيفگل
دبرنم دغن انتقاد ائکو شه لاکي استري سرت تفکو بوغا ادفون فترا توه ائکو
مفکو فترا يغ فرموانن ددودقکن اوله راج حاجي دغن فترا فادک ککندا بکندا

رامی چوکف دغن مکانن سهاری ۲ نكري فون بسر لاگي پرهولو دان مکانن
 دري هولو ايتاه سببن منجادي ثايه ماینکن مفادف انتوغ تواه دان براني جوا
 اداڻ شهدان ستاه راج حاجي مليهت حال يقدمكن ايت مك مشورتاه اي
 دغن ککندا بکندا راج سعيد سرت برسيدا کفد سيلواتغ دان کفد سکل اندرا
 گوروڻ دان فقايماء ۲۸ سبداڻ جک دمکين سبولن فون تياد برنتنوان اله منغن
 جکاو بکيتو بايک کيت اموه نايک کداره مک سمبه سيلواتغ مان ۲ تيتهله
 شهدان فد کاسوقکن عاريڻ مک برکراهه سيلواتغ اکن اندرا گوروڻ سرت
 بوکيس ۲ يغ بايق دسورهڻ پرکمس اکن نايک کداره براموه مک سکل
 بوکيس ۲ ايتفون برسيفاه اکن سکل فمبورس تراکولڻ مک اقبيل سده سيف
 مستعيب سموان مک نايکه سيلواتغ دان فقايماء ۲۸ سرت بوکيس ۲ يغ بايق
 سرت اندرا ۲۱ گوروڻ لالوله دلفکرون سکالي کوپو بتاشو ايت دياموهڻ دکلواري
 اورغ ۲ قدح دغن باريڻ مک لالوله براموه ۲۰ کن مک بوکيس ۲ فون مراثت جوک
 دغن تراکول فمبورس دان لمبيغن مک لالو برتيم برکجر کجارن دان برهمبت
 عباتن کسان کساري مک نخودا لالوله فون منايقکن کوپو ايت سبله فئمغه
 مک لفس اي ماسوه لالوله اي مقاموه مک بايقاه لوکاڻ شهدان سکل فتيکامن
 بوکيس اقبيل اي مايهت اندرا گوروڻ ماسوه ايت مک سکالين فون منغووله
 ماسوه سرت مبديلکن فمبورس دان سنافغن مک مفکرو تغه بوبي سنافغن فمبورس
 سفرت بوبي برتیه مک تتکل ايت بايقاه اورغ ۲ قدح ماتي دان تشکوک لقسماڻ
 فون لاريه مبالوا لوکاڻ کهولور ستار نماڻ مک دکجر اوله اندرا گورو ۲ شيرنام
 لاسوله مک براموه سنجج جالن ايت مک لاسوله فون بايق کنا فاورو سنافغن
 مک ايفون ربه لالو ماتي دان لالوله فون ماتي جوک ددالم کوپو بتاشو ايت
 تياد سمقت تورن لاگي مک تيته راج حاجي ايکوتله اولهم سمو ماسوه کنکري
 سکالي مک سيلواتغ فون برکراهه مپوره مارا مک ماراله سکل بوکيس ۲ ايت
 سمبل مبديلکن فمبورس دان سنافغن دان کيلوغ موسغن مک سيلواتغ فون
 برکات فیکول ليلا ۲ کچيل ۲ ايت بدیل دغن ليلا بير جاوه سديکيت ماکن مک
 دفيکول اورغاه ليلا ۲ ايت دنایقکن داتس باهوڻ دوا تیک اورغ مک لالوله
 دبدیان کفد اورغ يغ لاري ۲ ايت سکالي بدیل دوا تیک ربه مک کات سيلواتغ
 اين ليلا باگوس بتر فانتوتاه دنماکن سهاروغ داره شهدان بوکيس ۲ يغ مشجر
 ايت فون سمغياه کهولور ستار مک لالو مپيراغ کفکالڻ کفل کمدين لالو ککمفوغ
 تفکو بوغا اتق افکو کلان چي اونوه کمدين بهاروله ايلير ککوالا مک اقبيل سغلي
 ککوالا لالوله براموه فول دسيتو برونه ۲ هن مک بوبي سنافغن فمبورس فون
 سفرت برتیه ددالم فوغ ايت مک ددالم تغه براموه ۲۰ ايت اورغ ۲ بوکيس فون
 سمبل مربه ۲ مپوک رنتي يغ مرنتغ ددالم سوغلي ايت مک لالو تربوک مک
 سکل فنجاجب فون ماسوه يغ سته تيفکل دکوالا شهدان ادفون يقدفرتوان
 قدح اقبيل راج حاجي ايت تله ماسوه ددالم نكري مک اوندورله اي کهولو قدح

حاجي فون مپوره سیاواتغ ماسوه کدالم قدح مندافتکن یمتوان قدح میتاکن
 سورة ۲ فرجنجین اورغ ۲ توا دهولو دفاکیله لاکي اتو تیدق مک سیلواتغ فون
 فرکیله مک اقبیل سمقي کدالم قدح دلیهتن سوغي قدح سده دبرین رنتي بسی
 تیاد بوله ماسوه فراهو لاین ۲ ماسوه لاکي مک سیلواتغ فون برکات هندق برفرغ
 راج قدح این سکتیک مک ایفون برجمفاله یقدرتوان قدح تغه دهفاف اوله
 هابالغ منترین سرت الت سنجاتن دان دشن باریس سنافع دان باریس قداشن
 کبا یقنن فول لتکامتن اورغ ۲ کایغ دان بگلالا مک سیلواتغ فون مفرسمبهکن
 سورة ۲ فرجنجین ایت مک دبیاله اوله یقدرتوان قدح ستاه هابس دیجان مک
 تیتهن کغد سیاواتغ این سورة فرجنجین اورغ ۲ توا دهولو یفرجنجی دان یغ
 منیرم فرجنجین تیاد لاکي دان یغ سای منجادی راج بوکنن بوکیس مفشکت
 سای بندهره تمفکوغ سای سندیری یغ مفشکت سای منجادی راج سای کیریم
 سلام تعظیم سهاج کغد راج حاجي جاغده دفتجفن لاکي فرکارا این انتارا کیت
 سده سفرت منجادی سانق سودارا بالیقه سیاواتغ تیاداله کیت مبری سورة لاکي
 کران سیاواتغ یغداغ این محادایله ستاه سیاواتغ مندغر تیته یقدرتوان قدح
 ایت مک میرهه موکان لالوله ای برموهن تورن دري بالي بالیق کبتاغو مفادف
 راج حاجي معومکن فرکتان یقدرتوان قدح ایت مک اقبیل راج حاجي مندغر
 فرکتان راج قدح ایت مک میرهه موکان سراي برسیدا ای کغد سیاواتغ برفرغله
 کیت قد هاری ایسوه ماشکر کوپو بتاغو ایت دهولو مک سبه سیاواتغ تیاداکه
 مننتی فادک ککندا دهولو مک جواب راج حاجي اف یقدنتی ایغ ایت لاکي
 کیت مپوره سهاجه مبریتاهو کفیراق یغ کیت تله برفرغ مک سبه سیاواتغ
 بایک مک سیاواتغ فون برکراه اکن سکل اندرا کوروون دان جو ۲۱ دان
 سکل بوکیس بایق دسورهن برسیف دان محاکي فکانن فرغ سرت مپیکن مریم
 دان لیلا رنتکان دان تراکول فمپورسن دان کریس لمبیشت کمدین مفاروله
 سکل بوکیس ۲ ایت سرت دشن کیاوغ موسوخن شهدان ستله دلیهت اوله اورغ ۲
 کوپو بتاغو حال یشدمکین ایت مک ایفون برسیفا اکن مفیسی مریم دان تمفکوغ
 سرت لقسمان فون ماسوله کدالم کوپو ایت مپاوا بیراف باریس شهدان اقبیل
 سمقي کایسوقن هارین مک مملایله فرغ راج حاجي دشن کوپو بتاغو ایت
 بریدیان ۲ دشن مریم لیلا رنتکا مک بهنا بوپی مریم فون سفرت هللتنر بوپین
 لکوم لکم گکنی گفیت سبله مپبله سرت برسور ۲۱ ادفون بوکیس دشن کیاوغ
 موسوخن کلماک بوتله اسف بدیان مک کدوا فیهق تیاد جوک برکتیواسن مک
 اقبیل مالم برهنتی دان اقبیل سیغ بریوپی فول گندغ فرغ دان تمبور باریس
 مک برفرغله فول سوا باکیکن عظله بوپین تیاد کدشران اف لاکي مک تیاد
 جوک برکتیواسن انتارا کدوا فیهق ایت اقبیل مالم برهنتی اد کیرا ۲ امفت
 هاری تیاد جوک برتیواسن کران نکري قدح قد ماس ایت تغه معور کای
 چوکف اوبت فاوروون دان بیراف کفل دان کیچی یقددالم سوغیش سرت اورغن

جوک مک کدوا فیہق فون سام ۲ بلوم سیف سیاف ۲ برانی منداتکن شہدان
کمدین درقد ایت اعلم انتھی فرکی کفایمبغ کمدین بالیق سمولا ای کتانه
لوتیہ انتھی.

القصہ

مک ترسبوتہ فرکتان راج حاجی اٹکو کلان فٹیران سوتا ویجای ددالم نگری
اندرا کیری مک تیاد براٹ لمان ای ددالم اندرا کیری مک ایفون براٹکتاہ
کسلاٹور مک برجمقالہ ای دغن فادک ککندا یڈفرتوان سلاٹور مک برمشوارتلہ
کدوان قد فکرجان ستیا ۲ راج قدح زمان اورغ ۲ توا ہپالہ این بویٹ
یترسبوتہ ددالم سیارہ یغ سبلہ سلاٹور ادفون یترسبوتہ ددالم سیارہ سبلہ
تیمور یایتولہ سمرت یترسبوتہ دباوہ این فاتوتہ واقع مننتوتہ فرجنجین
ایت منجادی فرغ سبب کران فرجنجین کران قدح سدہ معمور کران فرجنجین
اوٹو ۲ دھولو اقبیل معمور نگری قدح ادالہ بانجا ۲ اوٹو ۲ ایت مانگر قدح
دھولو ایت فاتوتالہ ہندق دکتی سرت اد فول فرجنجین یفلاین درقد لیم بلس
بہرا واغ مک سدہ دبایر تیک بہرا تیفکل لاکھی دوا بلس بہرا سدہ برقولہ ۲
تاہن بلوم جوک راج قدح مہقرناکن فرجنجین ایت دان سورتن فون اد بایکالہ
کیت تنجوقکن کقد راج قدح ایت مک جواب یڈفرتوان سلاٹور جکاو بکیتو
بایکالہ کیت سندیری فرکی مک جواب راج حاجی بایکالہ شہدان اقبیل ساسیہ
موافقت ایت مک راج حاجی سرت فادک ادندا راج سعید فون برلایرلہ کقدح
سرت سیواوتغ مک سیفکالہ راج حاجی دنکری فیرق کران ہندق برجمقا
یڈفرتوان فیرق مک دفرملیاکنپالہ اولہ یمتوان فیرق بتاف عادہ راج بسر
برجمقان مک دفرجامون ماکن مینوم سرت دیرین استان مک تیاد براٹ لمان ددالم
فیرق ایت مک منتا دیریاہ ای کقد یڈفرتوان فیرق سرت فادک ککندا بکندا
راج سلاٹور مک برلایرلہ ای برسما ۲ راج سعید ادفون یڈفرتوان سلاٹور تیفکللہ
ای دفرق دھولو کران بلوم تنتو فادک ادندا برفرغ کران لاکھی ددالم بریجارا
شہدان ادفون راج حاجی سرت راج سعید سرت سیواوتغ ایت مک اقبیل سمی
ای کلفکور مک راج حاجی فون مندات انتق لاکھی ۲ مک دنماکن راج جعفر
تیمغ ۲ غن راج لاوہ شہدان ادفون کلفکافن راج حاجی ایت براٹکت کقدح ایت
دغن کفل دان کیچی دان انم قولہ ہواہ فنجاجب لبہ کورغ سدیکت شہدان
یڈفرتوان قدح اقبیل ای مندغر خبر راج حاجی ہندق داتغ ایت مک ایفون
مہواتاہ کوہو دبٹاغو سرت داتورن مریم دان دایسین اورغ بریو ۲ سرت دغن
الت سنجانن سرت دغن بیراٹ بایق فلیما ۲ شہدان تیاد براٹ لمان مک
کلفکافن راج حاجی فون تیبالہ بتاغو سرت دلہتن دبٹاغو سدہ سیف دغن کوہو
مک راج حاجی فون ترسنہوم سمیل برکات کقد فادک ادندا راج سعید ادفون
اورغ ۲ قدح این بوکنن ہندق بریجارا روٹا ۲ ہندق برفرغلہ کراٹن سبب اد
یڈمکین این مک جواب راج سعید ہنرلہ سمرت فرکتان ککندا ایت کمدین راج

برجالن اداله یفبرسما ۲ دغندي ایت اورغ ۲ بایکن دوا بلس اورغ دان فتنکامنن
تفه دوا راتس اد یغ ممباوا فمبوس دان اد یغ ممباوا فدرغ فریسی کمیدین
برصاواناه راج موسی تیگ کالی بهاروله منمقوه برلاری مارا مک دبدیل اوله
اورغ کلننن دغن لیلا رنتکاش مک تیاد جوک دغدولیکن اورغ ۲ سیأ برکات
راج موسی ایت رافت ۲ مک درجم فول اوله اورغ ۲ کلننن ایت دغن جمفا بواغ
مک اورغ ۲ سیأ ایت مفات رافت ۲ جوک شهدان ترسبوة ددالم سیاره سیأ اقبیل
اورغ ۲ کلننن مایهت اورغ ۲ سیأ ممبابی بوتنا ایت سرت دلیهتن کنا فلورو تیاد
لوک ایت مک کانتن اورغ ۲ سیأ جاشن ماسوه بیرکن اورغ ترغکانو سهاج کران
اورغ سیأ تیاد دماکن بسی فوکیموون اورغ ۲ سیأ کیت ممبدیل دی سقرت ممبدیل
هنتو بوکنش اورغ مک اورغ ۲ سیأ فون مفات رافت شهدان اقبیل سغفی ککاککی
کوبون بهاروله اورغ سیأ مقمبور دان ماومقت کدالم کوبون ایت بهاروله مفات
اموه سمبیل ممبدیلکن فمبوراسن دان منتقکن فداغن دان منیکمن لمبیشن مک
باقله اورغ ۲ کلننن ماتن دان مان یغ اد هیدوف لاریله ای برترجونن دری
دالم کوبون مک دفرهتبله اوله اورغ ۲ سیأ اکن اورغ کلننن یقتله لاری ایت
مک سکل اورغ کلننن ماسیغ ۲ منیفکلکن کوبون مک دافتله سکل کوبون ۲ ایت
اوله سیأ الهله نکری کلننن مک یقدفرتوان سیأ فون ممعلمکن کقد یقدفرتوان
ترغکانو مفتاکن کلننن سده اله مک یقدفرتوان ترغکانو فون ترلالوله سوکان سرت
موجی ۲ چندا بکندا ایت کمیدین تیاد براف لمان یقدفرتوان ترغکانو فون سوره
فکلیل راج کلننن مک دافتله ای لالو دغولفکن کراجانن سرت دغن سومفه ستیان.

شهدان

ترسبوة ددالم سیاره سیأ

ایت جوک دوا کالی اورغ ۲ کلننن موغکیر ملاون سمولا مک دلفکر اوله یمتوان
راج اسمعیل اله جوک شهدان دودقاه یمتوان راج اسمعیل ایت دترغکانو
دغن کملیانن.

شهدان کات صاحب الحکایت

تیاد براف لمان یقدفرتوان راج اسمعیل ایت دترغکانو مک ایفون برکهندقله
ماشکر سیأ مک اداله دیریچ دان سوداران سده بایک موافت سمولا کمیدین
برموهنه ای کقد یقدفرتوان ترغکانو هندق برلایر کسبله نکری سیأ مک دلفسکن
اوله یقدفرتوان ترغکانو مک ایفون برلایرله ادفون راج موسی دسورهن ککندواغن
مقمبیل ایهندان تفکو بوسو دان راج عبدالله دسورهن کقدح منتأ بنتو کقد
یقدفرتوان قدح دان راج حسین دسورهن ککونتنا دان کسلاشور منتأ بنتو جوک
دان دیریچ برلایرله کتانه فوته اداله ای فوکی ایت برکاکف سهاج دان
فنجاجین یفبرمریم دتیغکلکنن دترغکانو شهدان اقبیل سغفی ای کتانه فوته
برسیغاه ای دسیتو مک کدغراناه خبر ددالم سیأ مک اورغ دسیأ فون برسیف

ایت مک سوسهله هاتین مک لالوله ای مخکیل یدفرتوان سیا مک تیتنه اوغ
 داتو. باوا برسما ۲ فرکی مک سبه یدفرتوان سیا بایکله توانکو شهدان ادفون راج
 عبدالله تیغکاله ای تیاد ای ماهو فرکی اداله فراو یغ تیغیل برسما ۲ راج عبدالله
 ایت لیم یاس بواه ای لاکي بریفیکر هندق کوار دري ترغکانو شهدان براشکنله
 یدفرتوان ترغکانو ایت برکاجه دان یدفرتوان راج اسمعیل فون برسما ۲ له دان
 اداله سوداران یغ فرکی ایت هیاله تفکو موسی دان رعیت یغداوا اوله یدفرتوان
 ترغکانو ایت کیرا ۲ تیگ ریو مک تیاد براف لمان برجالن ایت مک سمیله
 ای کلننن مک اقبیل دکت دغن کوپون مک اورغ ۲ کلننن فون کلوار میونسوغ
 دغن لمبیغ مک لالوله برفرغ برتیمکین کریس دان لمبیغ دان برلمفرکن چمفا بواغ
 مک برماتین ۲ له مک اورغ ترغکانو فون اوندورله مک مارعله یدفرتوان راج
 اسمعیل دسورهن ماراکن کاجهن مک ماراله کاجهن ایت دان اورغ ترغکانو فون
 دسورهن برهنتی دان مپوره فون اورغ ۲ سیا مارا دغن فمبوراسن مک ماراله اورغ ۲
 سیا ایت سمبیل بمبدیلکن فمبوراسن مک یدفرتوان راج اسمعیل فون مپوره رافت
 مک رافته اورغ ۲ سیا ایت بمبدیل فمبوراسن سکتیک لاکي اورغ ۲ کلننن فون
 اوندورله مک هاریفون فتهه دان یدفرتوان راج اسمعیل مفادف یدفرتوان ترغکانو
 معامکن حال اورغ ۲ ترغکانو ایت تیاد ملان اورغ مک تیتنه یتوان ترغکانو
 فکرجان این مان ۲ سهاج فندی اشکوله اوغ کران فکرجان داتو. سراهکن کلد
 اوغله دان اوغله کفلا فرغ داتو. مک سمبه یدفرتوان اسمعیل مان ۲ تیتنه
 قاتیک کرجاکنده شهدان ترسبوه ددالم سیاره سیا سمبه راج اسمعیل ایسوق
 جک مافکر بیرله اورغ ۲ ترغکانو دهولو اقبیل تیواس ای بهاروله قاتیک سوا
 اورغ سیا مارا مک تیتنه یدفرتوان ترغکانو مان ۲ فندی اوغله شهدان قد کایسوقکن
 هارین مک اورغ ۲ ترغکانو فون مافکرله کوپو اورغ ۲ کلننن اداله بایق کوپون
 تغه تیگ فوله یفسرث سکالی ساتو اداله اورغ ۲ مافکر لیم ریو شهدان اقبیل
 اورغ ۲ کاننن مایهت حال اورغ یغاتغ ایت مک دلمیبهاله سرای کاتن داتغله
 ماریله اورغ ترغکانو جودهن اورغ کاننن مک ماراله اورغ ترغکانو ایت مک
 دبدیله اوله اورغ کلننن دغن رنتکان دان جالا رمیقن دري اتس باغونن ۲
 کوپون مک تیاداله تردکتنن اوله اورغ ترغکانو مک دکلوار فون اوله اورغ
 کاننن مک اوندورله اورغ ترغکانو ایت شهدان ستله یتوان راج اسمعیل
 مایهت حال یدمکین ایت مک تیتنه کلد فادک ادندان راج موسی برچاکفله
 دیری مک برچاکفله راج موسی کاتن جکاو تیاد قاتیک ماتن کوپو ایت
 دافت اوله قاتیک ستاه یتوان راج اسمعیل مندفر چاکف فادک ادندا
 ایت مک ایفون ترسنپوم مک سمبه راج موسی لکمهکنله قاتیک این مک
 یدفرتوان راج اسمعیل فون سمبیغ ظهر کمیدن مندعاکن ادندا ایت
 سمبیل کاتن سای سراهکنله کلد الله تعالی مک راج موسی فون مسمبه لالوله
 برجالن اداله یفسرما ۲ دغندی ایت اورغ بایکن ۲ دوا یاس اورغ دان فکامنن

نايك كفلامين مك دودقه يشفرتوان راج اسمعيل ايت برسوكا ۲۰۲ بتاف
 عادة لغنتين مك يشفرتوان ترشكانو فون منجامله سكل راج ۲ دان اورغ بسر ۲
 سكاين مك سلفي تيك هاري لالو دفرمندي ۲ كن اورغاه بتاف عادة راج ۲ بسر ۲
 مندي مك اقبيل سلسي درقد مندي ۲ ايت مك برداميه كدوا لغنتين ايت بتاف
 عادة اورغ لاکي استري دمکيده حال مک تنقله يشفرتوان راج اسمعيل سيا
 ايت ددالم ترشكانو.

شهدان کات صاحب الحکایات

کمدین درقد ایت مک جاتوهه فراسیهن نکري ترشكانو دغن نکري کلنتن
 مک مهرهه یمتوان ترشكانو سرائس بواه کافکافن مافکر نکري کلنتن مک
 برترغله اورغ ۲ ترشكانو دغن اورغ ۲ کلنتن مک هندق تیواسه اورغ ۲ ترشكانو
 ایت کران بایق ماتي اورغ ۲۸ دان کفلا هلبالف برنام وان اندین ایت فون
 سده ماتي مک محمدرسمبهن سورة هلبالف ترشكانو ایت کقد راجان متا بنتو
 شهدان ترسوة ددالم سیاره سیا قد وقت ایت اداله يشفرتوان راج اسمعيل بربنته
 دغن تفکو عبدالله سوداران سب ساتو فتنه کونن تفکو داود سوداران يشفرمقوان
 یغبرنام تفکو سایه یغ سایو دغن راج عبدالله ایت مک تفکو سایه ایت ماتي
 دراجون اوله تفکو نیه مک راج عبدالله فون متا کقد يشفرتوان سیا هندق ممبونه
 تفکو داود ایت مک دتاهن اوله يشفرتوان سیا تیاد دبرین مک تفکو عبدالله
 فون متا جوک دغن کراسن مک تیتہ يشفرتوان راج اسمعيل تفکو سایه ماتي
 ایت بوکن سبب دکوجود اي ماتي ایت ماتي ساکیت فروة مونتهکن داره مک
 تفکو عبدالله متا جوک دغن کراسن مک تیتہ يشفرتوان راج اسمعيل بایکله
 کیت بواغ کبویس سهاج مک جواب تفکو عبدالله جکلو توانکو تیدق ماهو
 ممبونه سودارا فاتیك این راج داود فاتیك تیدقه ممبیه توانکو لاکي مک تیتہ
 يشفرتوان راج اسمعيل اف جالن کیت هندق ممبونه سودارا کیت ایت دغن
 تیاد صح فربواتن بوکنکه تربوک کماوان کیت ددالم نکري اورغ سبب یغ
 کلم دترغکن قول مک جواب راج عبدالله جک تیاد برلاکو سبه فاتیك سکالي
 این فاتیك تیدقله برتوانکن توانکو لاکي مک جواب یمتوان يشفرتوان راج
 اسمعيل ساي فون تیاد هارغکن لاکي ۲ راج عبدالله ایت مک جواب راج عبدالله
 فاتیك فون تیاد تاکوه اکن لاکي ۲ توانکو ایت مک کدوان فون سام ۲ اوندور
 مونس کریسن کمدین سام ۲ مارا مندکاتی انتارا کدوان ستاه راج موسی مایهت
 حال یفدمکین ایت مک ایفون ماومقه سام تغه انتارا کدوان سمیل مقادف کقد راج
 عبدالله سرائ دتنجوه کثان اینله فروة برایسی تاهیه سهاج جکلو هندق برتیکم
 ماریلہ برتیکم دغن اکو این دهولو جاشن یقتله کیت سبه دان کیت راجاکن
 هندق دلاون ستاه راج عبدالله مندغر کات سوداران راج موسی ایت مک ایفون
 برجالن تورن دان يشفرتوان راج اسمعيل فون نایکله کاستان مک ساسیله
 فرکاران سیرمول اد فون يشفرتوان ترشكانو اقبیل اي مندغر سورة کلنتن ایت

تاکوتن کمدين تياد براء انتاراڻ لالو دحکومت سکين اورغ ۲ سينتن ايت کړان مهرتاي ديو فرکاس ايت کونن مک برتمبه اورغ ۲ سينتن ايت دغن واغ دان يفتياد واغ دغن هرت بنداله بايقه يدفرتوان راج اسمعيل ايت منداقت هرت حرام دان سکل فليما ۲۵ دان جوا ۲۵ ټون دمکين جوک ۲۵ يفسوکان حق اورغ ۲ سينتن ايت داميلپاله اف لاگي سقرت کړيو کمبيغ ايتيق ايم دفرتفکتن سهاچه دباوان کفراهو ماسيغ ۲ دغن قدرن شهدان اقبيل يمتوان راج اسمعيل تله بايق منداقت هرت دسينتن ايت مک ايفون برلايرله کترغگانو مک اقبيل سمي مک دسمبوتله اوله يدفرتوان ترغگانو دغن کمياينن مک دبرپياله ساتو کمقوغ مک نايقله يمتوان راج اسمعيل ايت سرت سودارا ۲۵ سرت انق ۲ کنديقن اداله سوداران يغيرسا ۲ دغندي ايت راج عبدالله دان راج موسي دان راج داود يغ سندا دغن راج اسمعيل ايت راج عبدالرحمن ادقون يغ فرمقوانن ايت تفکو سابه ساتو ايو دغن راج عبدالله دانلاکي سوداران يغ فرمقوان برسا ۲ دغندي.

شهدان اقبيل تله تنف يمتوان راج اسمعيل ايت ددالم ترغگانو مک ايفون مېنغه فترا يمتوان ترغگانو ايت مک اقبيل سمي وقترن يدفرتوان ترغگانو مولايه بکرج سرت مندياکن الت فرکاکس فغنتين مک اداله بکرج ايت اداله کيرا ۲ لمان تيک بولن دغن براء فرماينن سقرت وايغ دان مندو شهدان اقبيل سميغه وقترن يغ قاتوه مک دنکاحکنله يدفرتوان راج اسمعيل ايت اوله يمتوان ترغگانو ايت دغن فتران ستله نيکج ايت مک دفرساتوکنله دغن دارق برکاييغ نکري دغن سکل بويين ۲ سرت دغن سورا تميقن شهدان ترسبوه ددالم سياره سيا اداله يغ منجادي گاديغ يدفرتوان راج اسمعيل ايت يايست سوداران تفکو موسي دکانن دان تفکو عبدالرحمن دکيري دان تفکو عبدالله دهداقن ممکغ قدغ کراجان برارقله دغن کندغ سرونين کلکي کمليتا مک اقبيل سمي کفينتو کوتا مک اورغ ترغگانو هندق ميري مالو يدفرتوان سيا کونن مک دکونچين فنتو کوتا دلاوان هندق واغ بايق ۲ مک برهنتياله اوسوغن ايت دفتنو کوتا براء ساغت مک مرکاله يدفرتوان راج اسمعيل ميره موکان ستله تفکو عبدالله مليهت موک ککندا بکندا مورک مک ايفون ماره اکن راج ۲ ترغگانو ايت مک لالوله اي ممکيس ۲ سرت مېنسيغ ۲ لغن باجون سرت کاتن هي راج ۲ ترغگانو بوک فنتو کوتا اين جکاو تياد اشکو لکس بوک ننني اشکو اکو هسبور دان اکو لومفت کوتا اين اقبيل لفس اکو کدالم اکو هاموه کوتا اين دان اداله اي برکات ۲ ايت سده تورن کتانه برکنجر ۲ مک اقبيل سکل راج ۲ ترغگانو مندغر سوارا راج عبدالله ايت مک سموان کتاکوتن مک يدفرتوان ترغگانو ساغتنه مرکان اکن راج ۲ ترغگانو ايت مک سکرا دسورهن بوک فنتو کوتا ايت مک تفکو عبدالله ټون مومفته سولا کانس اوسوغن ايت مک ماسوقله اوسوغن ايت کاستان بالي مک داتقله راج ۲ توا مېمبوه تاغن فغنتين ايت مک لالو دباوان نايک کاستان دفرسند يغ ۲ کن مک تمقيله ټول راج ۲ فرمقوان ميواف ۲ کن ستله ايت لالو دباوان

سينتن اين سقدر كن كيت منئا تولغ سديكيت ۲ جك اف ۲ يڤكورغ كغد كيت
 تانجوران تاو رنتو توكونغ ڦونو انق كيت جوڤ دان بولله كيت منومق ۲
 سديكيت ۲ مسكيفون كغد ايه كيت يڤڤرتوان مودا ريو سكاليفون تباد اكن
 منجاري ساله كران تتكل كيت دتوغلل هاوي ايت اد جوڤ ايه راج حاجي
 هندق مقبيل كيت مفاچق كړيو كيت لاكي برتڤكوه هندق مقمڤولكن سودارا
 كيت ايتاه حالل مك سڤك دي سوا انتارا كيت سام ۲ راج انق برانق دي
 ڦول هندق لبه ۲ دان جكلو كيت برخصانن دغن ايه كيت يڤڤريو ايت ڦاتوته
 اي بڤيتو اين تيدق ساتو اف جكلو بڤيتو اياه يڤ جاعت نيتن مك كات راج
 عبدالله بايكله كيت سلاوكن سهاج ديوا ڤركاس اين مك تيته يڤڤرتوان راج
 اسميل كيت لاون برڤرڤكه اي مك سمبه راج عبدالله اف كونان كيت لاون
 برڤرڤ سڤرت ملاون ايوو كاكق بايك كيت سوره ڤكڤيل دهولو بايك ۲ كيت
 ڤربايك ۲ كمدين كيت كرجاكله مك يڤڤرتوان راج اسميل ڦون مپوره ڤكڤيل
 ديوا ڤركاس ايت كغد سڤورغ جواڻ مپوره كاتكن اي هندق برجمفا سبتر هندق
 برڤسن كران اي هندق لكس برلاير كترڤكانو تباد نايك كداره لاكي ستله
 ديوا ڤركاس مندڤر سورهن ايت مك ايقون ڤرچياله مك سكراله اي داتغ مفادڤ
 مك اقبيل سڤفي كهوان كنايڤكنن ايت مك راج عبدالله ڦون دودق دكت اي
 سميل ملاون اي برچاكڤ ۲ سرت ديوا ڤركاس ايت ليفه ۲ سديكيت روفان مك
 راج عبدالله ڦون سكره مننديه ڤهان سميل منڤكڤ هولو كريس سرت ڤغليما ۲
 مايهتكن راج عبدالله مننديه ڤها ديوا ڤركاس ايت سرت ممكڤ هولو كريس
 برتڤكڤ ۲ ايت مك ڤغليما ۲ ايتڤون منركمله منڤكڤ ديوا ڤركاس ايت مك
 ديوا ڤركاس ڦون مرنتا مك برامس ۲ له دغن ڤغليما ۲ ايت كروده كرداء هوان
 كنايڤكنن ايت مك كات راج عبدالله تيكم ۲ مك دتيكمله اوله ڤغليما ۲ ايت
 درامي ۲ كتن مك ديوا ڤركاس ڦون ماتيله مك ميتن ايت دسوره راج عبدالله
 هنتر كن كرومه انق بينين دان سكل ڤراهو ۲ ڦون دسورهن مڤيسي مريم سوان
 دهڤاڤكنن كرومه ۲ اورغ سينتن ايت سكل تونم ڦون سده دباكرن دان مريم ڦون
 تله دبرين ڤلڤالقي سقدر مننتيكن تيته سهاج شهدان ادڤون انق استري ديوا
 ڤركاس سرت قوم قرابت انق يواهن مايهتكن ميت ديوا ڤركاس ايت مك تركچوتله
 سوان سميل مراتڤ ريوه رنده مك كمڤرله ددالم سينتن مڤتاكڤ ديوا ڤركاس
 سده ماتي ديوته اوله يڤڤرتوان راج اسميل مك هارو هاراله نكري سينتن ايت
 اد ستفه هندق ملاون ستفه اد يڤ هندق لاري ستفه مڤات تباد بوله كيت ملاونن
 درهك كيت كران اي ڤتيسن راج جوهر جوڤك مك هارو هاراله سينتن استميو
 ڦول تاكوتهن دبديل اوله يمتوان راج اسميل ايت منجادي تباد بركنهوانله
 لاكي ايسي نكري سينتن ايت مك يمتوان راج اسميل ڦون مپوره ساتو اورغ
 توا مڤتاكڤ كغد اورغ ۲ سينتن ايت جاغله خواطير ۲ يڤ سالله يڤڤرڤوات دان
 يڤ تيدق ساله تيدڤله دڤرڤوات ساتو اف مك اورغ ۲ سينتن ڦون ديمله سرت دغن

دېديان دغن څمبوراسن دان سورا، تفیقن مک یمتوان راج اسمعیل ټون لاریه
مجاوا دیرین کدالم کشفوځ ټوان بسر منجاری امان دایکوه اوله بوکیس ککشفوځ
ټوان بسر ایت مک یمتوان راج اسمعیل ټون نایکاه کرومه ټوان بسر ایت منتا
تولغ امانکن کغد ټوان بسر مک بوکیس ټون برکلیایله دهلمن ټوان بسر ایت
هندق بمبونه یمتوان راج اسمعیل ایت سکتیک ایت ټوان بسر ټون تورنله کتانه
مارهکن بوکیس ۲ ایت مک بوکیس ۲ ایتقون اوندورله سبب تاکوه کنا سومغه
ټوان بسر ایت مک لغسه یمتوان راج اسمعیل ایت درغد بلا بوکیس ۲ ایت مک
مک اقبیل بوکیس ۲ ایت سده بالیق مک یمتوان راج اسمعیل ټون تورنله
کفرهون لالوله ای مودیق سرت فراهو ۲۸ مک برقراره سدیکت ۲ مک څمباهن
ټون برقیکر جک سده ټوان بسر ایت تیاد میرتای دی مک تیاداله ای برانی ملاون
سبب کران تاکوت سومغه ټوان بسر ایت مک لالوله ای اوندر دهولو ادا. شهدان
ترسوه ددالم سجاره سیا تیاد سلطان ځایمېغ مېوره این ادا له ای تنکل دتېلېن
مندغر سلطان ځایمېغ مځگر مخاواه مک ایقون سکراله فرکی کماواه مېنتو سلطان
ځایمېغ ایت شهدان لالوله برهنتی فرغ مک تیاد جوک جادی سغی اورغ ۲
ځایمېغ ایت بناسکن نکري مخاواه ایت دغن یغ بوکن سفاتوتن کران ټوان بسر
ایت لاکي اد لاکیفون سید علي بن شیخ ایت اورغیغ برعقل لاکي انق چوچو
رسول الله علیه وسلم کمدین مک برموهنله سکل اڅکاتن ځایمېغ ایت کغد ټوان
سر بالیق کځایمېغ مک برلایرله مریکثیت دان راج اسمعیل ټون برسما ۲ جوک
مک اقبیل سغی کځایمېغ مفادقه سواڅ مک سلطان ځایمېغ ټون مېریله سکل
اورغ بسر ۲۸ فرسالین یغ لایق کغد مریکثیت ادقون یغدرتوان راج اسمعیل
بايقه ای منداثت هرت څمیرین درغد فادک سلطان ځایمېغ ایت مک دودقه ای
ددالم نکري ځایمېغ دغن کسناغتن ادا.

کات اهل التوارېخ

اداله برلاکو فکرچان این قد هجرة تاهن سربو دان سراتس انم څوله دلاقن.
شهدان کات صاحب الحکایت

مک تیاد برات لمان یغدرتوان راج اسمعیل ایت دځایمېغ مک ایقون برموهنله
کغد سلطان ځایمېغ هندق کواور مک دېکلکنله اوله سلطان ایت دغن واغ دان
هرت علی قدرن مک برلایرله راج اسمعیل ایت کتېلېن سغه مقبیل انق استرین
کمدین برلایرله څول لالو سغه دڅولو سینتن شهدان ادا له قد ماس ایت جادی
اورغ بسر دسینتن ایت یایت اورغکاي دیوا فرکاس مک تنکل ددغرڅ یمتوان
راج اسمعیل ایت اکنداغ کسینتن مک ای ټون برسغله بمبواه کوپو ادا له
فیکرن ایت اقبیل یمتوان راج اسمعیل داتغ بمبواه هارو بیرو دالم سینتن
هندق دلاونځ برغرغ شهدان ددالم حال ایت مک مشهورله خبر ایت هغک سغیله
کغد یمتوان راج اسمعیل مک مارهله ای سمیل ای برکات تیاد فاثوه دیوا
فرکاس ایت برنیه ساله کغد کیت کران کیت تیدق برنیت ساله هندق مروسکن

د دالم تمبلن کران انق استرین اد دتمبلن سبرمول ادقون سلطان فایمبغ ائبیل راج اسمعیل ایت برلایر مک ایقون مپوره ملنکر ممقاواه اداله سبب اد سوات توان سید نماں سید عیدروس بن عبدالرحمن عیدروس برینیکن سودارا سلطان فایمبغ دافتاه سئورغ انق فرمقوان مک سید عیدروس ایت تله ممباوا انقن ایت کوار دري فایمبغ فرکی کمقاواه ئد حال فکرچان ایت دغن تیاد ستاهو سلطان فایمبغ مک مارهاه سلطان فایمبغ اکن سید عیدروس ایت مک لالو ای مپورهکن سید عالی بن شیخ دغن بیراف توان ۲ سید سرت منتری ۲۱ اداله کلهکائن ایت یایت ساتو کیچی دان دوا ساوب دان انم فوله ئنجاجب فرکی کمقاواه ایت هندق منتا کغد سید عیدروس اکن انقن شریفه مزنه جادی انق سودارا سلطان فایمبغ اداله عبرت توان شریفه ایت کیرا ۲۱ توجه تاهن شهدان مک ائبیل سمقیاه سورهن ایت کمقاواه مک لالو بریچارا منتا توان شریفه ایت کغد ایهندان مک سید عیدروس فون منتا ساسیکن کغد توان بسر ممقاواه یایت سید حسین القادری مک دساسیکنه اوله سید حسین ایت دغن جالن برصبر دهولو مک اورغ ۲ فایمبغ کراس جوک منتا سید عیدروس ایت هندق دباوان کفلیمبغ مک مارهاه سید عیدروس ایت لالو ای کوار دغن تیک بواه فراهو مک دفراغین اغکائن ۲ فایمبغ ایت مک سکل اغکائن فایمبغ فون بمیدیلله سنوان کفراهو سید عیدروس مک تیاداله تاهن فراهو سید عیدروس کران فلورو یغ بسر ۲ باکی هوچن داتقن مک فراهو سید عیدروس فون تفکلمه دان سید عیدروس فون نایک کداره مندافتکن فتمباهن ممقاواه یایت فقیران ادی ویجای کستی جمریل فترا فقیران امس سري نکارا اوغو داعیغ منمبون مک ماس ایت اوغو داعیغ منمبون تله مفکت مک فتمباهن ادی ویجایله مفکتیکن کراجائن مک اورغ ۲ بسر فایمبغ فون منتاله قول سید عیدروس ایت دغن کراسن مک جواب فتمباهن ممقاواه تیاد عادتس ماتی دوا کالی مک سید عالی بن شیخ ایت منتا جوک دغن کراسن بریچاراله ای اد کیرا ۲۱ سفوله هاری تیاد جوک بریتولن مک لالو برفرغ بریدیلان ۲ کوپو دغن فنجاجب سبتتر برفرغ سبتتر بریچارا دان بنتو دري فایمبغ فون داتغ جوک سلالو کران راج فایمبغ ترلالو کاین قد فصل کاین ایت ایله یغ له کای درقد راج ملایو سبله بارة شهدان مک سمقیاه برفرغ ایت سفوله بولن لماں تیاد برالاهن کمدين داتغ قول راج اسمعیل یغدفرتوان سیاً دسوره سلطان فایمبغ مبننتو سید عالی بن شیخ اد کیرا ۲۱ دلافن باس بواه فراهو مک بردایوگاه ای مودیق مک ائبیل برتنناشن دغن کوپو ممقاواه مک دنان اوله اورغ کوپو ۲۱ ایت مک جواين فراهو اوتوسن مک ائبیل سلفی کتفی سوغي ایت نایکاه ای کداره یایت یمتوان راج اسمعیل سرت راج عبدالله دغن الت سنجائن سته دلپهه اوله بوکیس ددالم کوپو ایت مک ایقون کوارله دري دالم کوپون کیرا ۲۱ تیک راتس اورغ مک داوسیرن یمتوان راج اسمعیل سرت سوداران راج عبدالله مک لاریله یمتوان راج اسمعیل ایت مک دکجر اوله بوکیس ۲ سرت

القصة

مك ترسبوة ڦرڪٽان يڏڦرتوان قدح اد اي مناروه ڦترا لاکي ۲ تڦه رماڄ ڦترا بلوم براستري مك موافقته اي دڦن سکل اورغ بسر ۲ن هندق مینفکن ڦتران برنام راج عبدالله ایت اکن ڦتران يڏڦرتوان سلاڦور يڦبرنام تڦکو بسر ایت مک دتریماله اوله يڏڦرتوان بسر سلاڦور دڦن موافقت اورغ بسر ۲ن شهدان تباد برفا انتارا مک داتڦله يڏڦرتوان قدح مبابوا ڦتران راج عبدالله ایت کسلاڦور سرت اورغ بسر ۲ن شهدان اداله انق راج ۲ يڦبرسما ۲ يڏڦرتوان قدح ایت یایت توه اڻڳو مڦکو ڦترا کدوا توه اڻڳو لوغ ڦترا کٽيک تڦکو ڦه ایه تڦکو احمد لاکي استري کامقت تڦکو بوغا ڦترا تڦکو کلان جي. اونوه مک اقبیل تيبا کسلاڦور نايکه سکل راج ۲ ایت ماسيغ ۲ دبري يڏڦرتوان سلاڦور استان کمدين بهاروله بکرج کهوين ایت کيرا ۲۱ تيک بولن لمان مک بهاروله دنکاحکن اوله راج سلاڦور اکن فادک انقندا ایت دڦن فادک انقندا راج عبدالله بتاف عادة راج يڦ ۲ نكاح کهوين کمدين برداميه اي بتاف عادة اورغ لاکي استري شهدان ادڦون يڏڦرتوان قدح ایت اقبیل تاه سلسيله فادک انقندا برساتو ایت مک ايڦون متتا ديريه کڦد يڏڦرتوان سلاڦور هندق باليق کقدح مک جواب يڏڦرتوان سلاڦور سيلاکله مک يڏڦرتوان قدح سرت انق راج ۲ يڦ برسما ۲ دڦن دي سکالين برلايرله باليق کقدح شهدان اد کيرا ۲۱ تيک بولن ڦول رڻگڻ درلد يڏڦرتوان قدح باليق ایت مک راج عبدالله ڦون برموهنله کڦد فادک ايهندا يڏڦرتوان سلاڦور هندق باليق کقدح مک دلڦسکن اوله يڏڦرتوان سلاڦور مک باليقه راج عبدالله ایت کقدح مک اقبیل سمڦي اي کقدح دودوله اي برفا لام دقدح کمدين باليق ڦول اي کسلاڦور مک لالو اي برتمو دڦن يڏڦرتوان سلاڦور برماين ۲ دڦڦکور کمدين ايڦون باليقه کسلاڦور دان يڏڦرتوان ڦون کمباليه کسلاڦور شهدان تباد برفا لمان راج عبدالله ایت ددالم سلاڦور مک ايڦون برموهن ڦول هندق باليق کقدح مک تيته يڏڦرتوان سلاڦور بايکه اکننتافي هندوه برجنجي برفا لمان داتڦ دان تباد داتڦن مک سمبه راج عبدالله تيک بولن فاتيک مفادف مک جواب يڏڦرتوان سلاڦور جک تباد داتڦ اف بجارا مک سمبه راج عبدالله مان ۲ تيتهه مک تيته يڏڦرتوان سلاڦور بايکه مک راج عبدالله ڦون باليق کقدح شهدان سمڦيله تيک بولن تباد اي داتڦ کسلاڦور مک لالو دڦسکن اوله يڏڦرتوان سلاڦور فادک انقندا بکندا ایت دڦن راج عبدالله ایت ساسيه ڦکرڄان انتارا لاکي استري راج عبدالله دڦن ڦترا يڏڦرتوان سلاڦور ایت اداڻ.

القصة

مک ترسبوة ڦرڪٽان يڏڦرتوان راج اسمعيل ددالم نكري ڦليميغ مک تباد برفا لمان مک ايڦون برموهنله کڦد سلطان ڦليميغ هندق کسبن مک دلڦسکن اوله سلطان ڦليميغ مک برلايرله اي کسبن مک اقبیل سمڦي اي کسبن تتڦله اي

تاغن مبري سلامت برلاير مك دفاسكنن مريم سبگيمان داتغ جوگ مك راج حاجي فون برلايرله كسلاخور مك بر بچاراله دغن فادك ككندا راج سلاخور مندودقكن فادك انقندا راج علي فترا يقدفرتوان مودا ريو دغن فترا فادك ككندا راج سلاخور برنام راج فتوه يغير كار تفكو بسر مك دنكاحله اوله راج حاجي بتاف عاده انق راج ۲ نكاح كهوين كمدين برداميله اي كدوا بتاف عاده اورغ لاكي استري شهدان تياد براف لمان راج حاجي ددالم سلاخور مك اي فون براغكتاه كريو برسما ۲ راج سلاخور سرت فادك انقندا راج ابراهيم فترا راج سلاخور مك افيل سمقي كريو برجمفاله راج ۲ ايت سودارا برسودارا كمدين بر بچاراله اشكو كلان راج حاجي دغن فادك ككندا يقدفرتوان مودا فد فكرجان هندق مندودقكن فادك انقندا راج ابراهيم ايت دغن فادك انقندا راج اندق فترا يقدفرتوان مودا مك افيل سمقي وقت يغ بايكن مك دنكاحكنيله فادك انقندا راج ابراهيم ايت دغن فادك انقندا راج اندق ايت بتاف عاده راج يغ بسر ۲ نكاح كهوين سرت دفرساتوكناه دان برداميله كدوا بتاف عاده اورغ لاكي استري كمدين راج سلاخور فون برمونه كغد فادك ككندا يقدفرتوان مودا باليق كسلاخور مك برلايرله اي كسلاخور ادئون فادك انقندا راج ابراهيم تيفكلله اي دريو مك برقسنه اي فد فادك ادندا بكندا ايت افيل سنغ متتا سكر كسلاخور مك جواب فادك ادندا بكندا ايت بايكنه مك تفكو راج سلاخور فون برلايرله كسلاخور مك افيل تيبا تنفله اي ددالم سلاخور اداڻ.

شهدان كات صاحب الحكايت

مك فد ساتو ماس براغكتاه تفكو راج سلاخور ايت برماين كفككور مك كدغرانله خبر كغد يمتوان فيرق مك لالو دسورهن شكل اورغ بسر ۲ مفرسيلاكن تفكو راج سلاخور ايت ماسوه كففيق مك ماسوله تفكو راج سلاخور ايت كدالم فيرق مك افيل سمقي كدالم فيرق بر بچاراله يقدفرتوان فيرق ايت دغن اورغ بسر ۲ سرت اورغ بسر ۲ سلاخور فد فكرجان هندق مارجاكن تفكو راج سلاخور ايت ددالم نكري سلاخور مك برتولناه كمواققتن انتارا كدوا فيفق ايت مك لالوله دلتنيق اوله يقدفرتوان فيرق اكن تفكو راج سلاخور ايت منجادي يقدفرتوا بسر ددالم نكري سلاخور دكار سلطان صالح الدين مك افيل سده ساسيله مك براغكتاه سلطان صالح الدين ايت باليق كسلاخور دان يقدفرتوان فيرق فون برسما ۲ جوگ فركي مك افيل تيبا كسلاخور مك لالوله دطبلكن قول سرت دفوكلكن نوبت مك منجنجوغ دوليله شكل انق راج ۲ دان اورغ بسر ۲ بتاف عاده استعادة راج ۲ دطبلكن شهدان افيل هابسه فكرجان ايت مك يقدفرتوان فيرق فون باليقه اي كففيق مك سوره مپوره سهاجاه كسلاخور سئوله ۲ نكري يقدوا منجادي ساتو اد دغن فرجنجين سومغه ستيان اداڻ.

مودا دان فراهو راج عبدالله فون دافت جوک کتیک ایت شهدان فرغ این تیاد دافت تاریخن اکنتتافی دگیراکن بارغکالی تاهن ایت دالم فد ایتفون واهه اعلم باوم دافت اکن تاهن ملینکن سیاف ۲ یغ دبالکغ اکوله قول مفر بواتن انتهی تم.

شهدان ادفون فرغ یغدرسینتن یایت فرغ سلطان سلیمان سندیری دغن راج عالم سلطان سلیمان سرت راج ترغکانو کیرا ۲ لیم بولن لمان بهارو یغدرتوان مودا داتغ مېنتو لالوله راج عالم اوندور کماتن دان جکلو هندق دماسکن فرغ این دنماکن فرغ بوکیس جوک جاديله سبلس کاليله هابیس فرغ راج سیا دغن راج ۲ بوکیس ایت ددالم فد حال ایت فون فرغ دسیغافورا اله جوک یغاخیرن ادا.

سبرمول کات صاحب الحکایت

اداله یغدرتوان مودا داهیغ کسبوجا افیل ساسیه درفد فرغ دسات ایت امانله نکری ریو مک دودقله ای دغن کسنتوسان بیراف ماس شهدان اداله فد ساتو ماس مک یغدرتوان مودا فون مپوره سیواتغ مھتر فادک انتقدا راج اندوه دان راج اوسوه کسلغور مک افیل سمفی کباتو موسغ مک فراهو اتق راج کدوا ایتفون کنا ریوه لالوله ترنایک کباتو ایت لالوله قجه مک اتق راج کدوا ایتفون دباوا جوک اوله سیواتغ کسلغور تیغکله فراهو یغدوا بواه ایت ترسادی داتس باتو ایت مریم لیلا فون تیغکله سموان دان اورغ ۲ نایک کداره سکلین فرکی کسلغور کمترین داتغ جاک ۲ ملاک دبدیان فراهو یغترسادی ایت بیراف کال کمترین دامیلن فراهو ایت دباوا کلاک کتان فراهو فرومقا سیا شهدان افیل داتغ اورغ ۲ دری سلاغور هندق مغمیل بارغ ۲ ایت مک دلیهتن فراهو ایت سده تیاد لاکي مک دافت خبر سده دامیل اوله جاک ۲ ملاک مک بربالق ۲ اورغ ایت کسلغور مک تفکو راج سلاغور فون برکیریم سورة کریو کلد فادک ادندا راج حاجي مک راج حاجي فون براغکته کلاک سرت فکاکوا فونا سیتی مک افیل تیا کلاک مک کبرنور فون مپوره مېمیه اغکو کلان ایت بتاف عادة استعادة مایاکن راج یغسر ۲ دغاسکنن مریم لالوله دبرین سبواه رومه دسورهن دیم کداره دفرجامون ماکن مینوم دان تیغ ۲ هاری برکمفولله اورغ ۲ ملاک سرت کفتن ملاو افلاکي سکل فرانکن بوکیس مگادف اغکو کلان ایت شهدان ددالم دوا تیک هاری سکالي برجمقا ۲ کلد کبرنور ملاک ایت ددالم کوتا مک کبرنور فون برتان ۲ فراهو یغدامیل اوله جاک ۲ ملاک ایت بتولکه فراهو اتق سودارا توان راج کلان مک جواب راج حاجي بتول کمترین مک فراهو ایتفون دغولفکنن مان ۲ هرت ۲ یغته تیاد تتو دجا بوتی اوله جاک ۲ ایت سموان دکنتی کمترین تیاد بیراف هاری مک راج حاجي فون متتا هندق بالیق کریو مک جواب کبرنور ایت بایکله دانلاکي بیلا ۲ توان راج کلان سوک داتغ برمین ۲ داتغه مک جواب راج حاجي بایکله مک لالوله سام ۲ برقکغ

شهدان

جادياه ستاهن ايت امفت کالي فرغ اوڦو ۲ ايت مراجاکن راج سايمان برکار
ساطان سايمان دان اوڦو کلان جاي فترا فون ماس يتله منجادي يقدفرتوان مودا
ريو دغن سکل تعاوق دايرهن سکالين.

فرغ يڤکليم

فرغ ددالم قدح دغن راج کجي. بوکنش فرغ يڤفرتام يآيت ممبتنو راج قدح لالو
مانتيق راج قدح يڤ توآن مک يآيت بوکنش فرغ راج کجي. ادفون دغن راج
کجي. فرغ قدح يڤکدوا کالي ددالم نکري قدح تنکل ايتله مفکت اوڦو داهيغ
فراني کنا فاورو ليلا مک راج کجي. فون اله جوک لاري باليق کسيا يآيت قد
هجرة تاهن سريو دان سراتس تيک فوله انم سنه ۱۱۳۶

فرغ يڤکاتم

فرغ راج کجي. ماڤکر ريو قد سمبيان ليکور هاريولن شعبان هفک سمفي کفد
دوا فوله هاريولن ذالحجه مک لالوله بردامي کمدين راج کجي. ايتفون داتغ
مڤميل استريث لالو برسومغه ددالم مسجد.

فرغ يڤکتوجه

فرغ راج کجي. ماڤکر ريو برکوبو دڦولو باين مک راج کجي. فون اله جوک
لاري اي قد مالم هارين اداله لام فراغن ايت يآيت دوا هاري هجرة تاهن جم
سنه ۱۱۳۹ شهدان سکل فرغ يڤتريبوة ايت يآيت ماس لاكي هيدوڦ اوڦو
کلان جاي فترا يقدفرتوان مودا يڤفرتام ددالم ريو لفس درفد اين فرغ ماس
اوڦو يقدفرتوان مودا داهيغ جلاه فول.

فرغ يڤکدلائن

فرغ راج کجي. ماڤکر ريو برلابوه دڦرلابوهن قيفت تياد بوله ماسو فرغ قد
توجه باس هاري بولن صفر هاري رابو مک قد مالم خميسن راج کجي. فون الهاله
مک لالوله اي لاري دايکوة سمفي کاوثر هجرة سنه ۱۱۵۰

فرغ يڤکسميلن

فرغ راج کجي. مپوره انقن راج عالم دان راج امس دان داهيغ متکوه ماڤکر
ريو ممبوة وشکغ کوتا برجالن برفرغ قد ليم باس هاريولن ربيع الاول مک اڤيل
سمفي دلائن هاريولن ربيع الاخر مک راج عالم فون الهاله مک قد مالم خميس
وقت عيشا راج عالم فون لاري سلالو کسيا قد تاهن سنه ۱۱۶۱

فرغ يڤکسفوله

فرغ چوچو راج کجي. يآيت راج اسمعيل دغن يقدفرتوان مودا داهيغ کمبوجا
دسيغافورا مک اله راج اسمعيل دان کانکافتن فون بايقله دافت اوله يقدفرتوان

ایت دی برکفل کیت برکاکف یعنی مالو کیت مک تیاداله جادی کونن کمدین راج اسمعیل فون لالوله برلایر کجیمی مک داتغ فون سلطان جیمی منتا امو. هاندای یغ اد دجیمی ایت مک تیاد ماهو یغدفرتوان راج اسمعیل ایت مک لالوله ای ککوالا سنسغ مک ایفون مپوره مفادف سلطان قلیمبغ هندق ماسو. قلیمبغ مک دتریماله اوله سلطان قلیمبغ سرت دتولوغن درغد بلنجا مان ۲ یغ فاتوه اتس قدرن مک تنقله ای ددالم قلیمبغ دان سوداران راج موسی دودقله دمنتو. منجاری رزقی دسیتو ادا.

القصة

مک ترسبوتله فرکتان یغدفرتوان مودا ریو داهیغ کمبوج سرت فادک ادندا بکندا راج حاجی سرت فادک انقندا ۲ سکاین مک افبیل سلسیله درغد فرغ سیفاقورا ایت مک تیاداله لاکي داتغ فییق سیأ ممبوة فرکادوهن لاکي سمغیله ماس تاریخ ممبوة سجاره دان سیاره این.

شهدان

اکو اتورکن فون بایق کالین برفرغ راج کجی. سیأ دغن اوڤو ۲ راج بوکیس یغ جادی یغدفرتوان مودا ددالم ریو هفک سمغی کغد اتق چوچون اینله بیلاغن یغترسوة دباوه این

فرغ یغترتام

تتکل ماس اوڤو ۲ یغلم برادیق ایت مولا ۲ مغمبیل ریو درغد تاغن راج کجی. دسراهنن ریو دغن سکل تعاون دایرهن کغد سلطان سلیمان یأیت فو هجرة سنه ۱۱۳۴

فرغ یغکدوا

تتکل راج کجی. اله درغد برفرغ ددالم ریو لالوله ای لاری کلیفکا لالو دایکوة اوله بوکیس ۲ سمغی کلیفکا مک لالوله برفرغ مک راج کجی. فون اله لالو بالیک کریو سمولا دان اوڤو ۲ ایت سده کسلانور

فرغ یغکتیک

فرغ لیفکی تتکل راج کجی. فرکی کلیفکی ممبنتو ففولو لیفکی برفرغ دغن اوڤو ۲ راج بوکیس ایت مک راج کجی. تیواسه دان اله فون لالو ای لاری فرکی کسیا ممبوة نکری دیوانتن دان برکوکوه دسیتو فون

فرغ یغکامفت

فرغ اوڤو ۲ راج بوکیس ایت فرکی مانفر نکری سیأ سبب کراجان سلطان سلیمان دامبیل اوله راج کجی. ددالم فرغ ایتفون اله جوک راج کجی. مک لاریله ای کهولو مک دایکوة اوله اوڤو ۲ راج بوکیس ایت هفک سمغی کسنا فالن مک الهله راج کجی. ایت مک قولفله کراجان جوهر سمولا کغد سلطان سلیمان کران سبب فرتولغن اوڤو ۲ راج بوکیس جادی دات سمولا کراجان جوهر ایت.

این تیاد بوله مک راج عبدالله ایتقون هیایرله مک یمتوان محمد علی فون مپوره
 اورغ بسر ۲۰ مندوغ راج عبدالله ایت سرت دباوان ساتو کچی یغیرمریم سرت امغه
 بواه فنحاجب چک لمبت دسورهن بدیل مک یمتوان اسمعیل فون تیاد ترکات ۲
 لاکي هیایرله ای سرت سمبه اورغ بسر ۲ ایت بایکله سیلاکن کلوار جاغن توانکو
 بر بنته ادیق برادیق ننتی هاری یغ لاین توانکو داتغ قول تیاد اکن سمعی
 هاتی بکیمان انتارا توانکو سودارا برسودارا شهدان ستله راج عبدالله مندغر
 خبر سکل اورغ ۲ توا ایت مک کات راج عبدالله کغد راج اسمعیل بایکله بیرله
 فاتیك اموه سهاج نکری سیا این ادقون ایغ محمد علی فاتیك منجودوهین ملاون
 ای برتیکم بیرله فاتیك ماتی ددالم کوت سیا اصلکن جاغن توانکو منداقت مالو
 ستله راج اسمعیل مندغر کات ادندا ایت ای فون ترسنوم سرای کتان بترله یغ
 ادندا ساغتنه هندق برجاگکن ککندا اکنتتافی اف بوله بواه کات ککندا سده
 ترلالو تیاد هندق منجادی راج ددالم سیا این ماریله کیت کلوار شهدان یغدفرتوان
 راج اسمعیل فون کلوارله لالو کمریا یایت ساتو تمغت برنام مربا کمدین
 سوداران یغیرنام راج موسی فون مقیکوتله ای کلوار لالو سمعی کبوکیت باتو
 دجارین تیاد برجمقا مک راج موسی تیاد دافت بلنجا ملینکن اد لیم باس ریل
 سهاج مک بایکله ای کرومه نخودا جغ مک برجمقا قول چینا برجودی دسیتو
 مک لالوله راج موسی ماسوه ملاون چینا ایت مک بابقله ای منغ کمدین بهاروله
 ممبلی ثمایغ سبواه هرک دوا تیک فوله مک دافتنه ای اورغ ۲ دسیتو یغ هندق
 مریسو ۲۰ اد کیرا ۲۱ دوا فوله اورغ مک ایفون برلایرله منجاری یغدفرتوان راج
 اسمعیل ایت مک برتموله ای داوغر کمدین برلایرله قول ای کرتیه مک منتأله ای
 کغد بندار رتیه اکن بکل سدیکت مک دفرسمبهن اوله بندار رتیه ایت براس
 تیک کوین کمدین برلایرله قول کتوغکل دودقله ای دتوغکل دهولو ادان شهدان
 سمغیه خبر یمتوان راج اسمعیل مریو کسان کماری تیاد تننتو هاوان ایت کغد
 راج حاجی اشکو کلان فد حال وقت ایت راج حاجی ایت تغه مغلیلیقی ۲ تلوه
 رنتو بلایر دغن سبواه کغل دان سغوله بواه فنحاجب مک ممیری سورة راج حاجی ایت
 کغد یمتوان راج اسمعیل ایت مپوتکن ددالم سورة ایت افله فادک انقندا مریو ۲
 سفنجج جالن لاوه اخیرن جادی فتنه کملاک ماریله سهاج برسام ۲ ایهندا بوله
 ایهندا باوا کریو برجمقا ایهندا یغدفرتوان ریو دان بوله برجمقا دغن سائق ۲
 یغدریو ایت مک جواب بلاسن سورتش دبلاکفله انقندا مفادف کریو جکلو تیاد
 ماتی وقت این باومه سمقت لاکي هندق منجاری انقندا ۲۱ سکلین برتبوران
 سکنت نکری ۲ اورغ دکلوارکن اوله انقندا راج محمد علی مک اقبیل راج حاجی
 مندغر سورتش ایت ای فون دیماه شهدان ترسبوه ددالم سیاره سیا اداله راج حاجی
 ایت مشاجق یغدفرتوان راج اسمعیل ایت ملاغر قلیمغ کونن مک مشوارتنه راج
 اسمعیل دغن سکل سوداران مک راج عبدالله فون سوکاله سده موافت دغن راج
 ایت مک سوداران راج موسی فون ملاغر بکیمان کیت هندق برسام ۲ راج حاجی

برلایرله کریو مک اقبیل سمعی کریو برجمقاله ای دغن فادک ککندا یغدفرتوان
مودا مک برخبر ۲ له کدوا سودارا ایت درغد فربواتن سبله سوکو ۲ ملایو کمدین
اقبیل سده ساسی فکرجانت مک تنقه کدوا ددالم ریو دغن موافت دان
مشواره فد مراعیکن نکری ریو دغن فردکاغن دان فربکونن دمکینله حال
تیف ۲ هاری ادا ا سبرمول ادقون راج اسمعیل یغته اله فرغ دسیقا فورا ایت
مک برلایرله ای کنکری سیا مک لالوله ماسو کسیا لالوله کیوانتن مک اقبیل
سمعی کیوانتن لالوله ای نایک کغد مقام نندا مرحوم راج کچی مک
سمعی کهداغن قبور ایت مک ایقون مونس فداغن مک لالو مومفت ممجهکن سیلتن
سرت مغمبورکن دان منجیفکن فداغن ککانن دان ککیری دان کهداغن دان
کیلاکغ مک اقبیل فنت برهنتیه ای دودق برسامیم دهادف اوله سکل منتری ۲ ن
دان سودارا سرت فغا ۲ سبرمول کات اهل التوار یغ فرغ اینله اخیر فرغ
راج ۲ بوکیس دغن راج ۲ سیا کمدین درغد ایت تیاداله برفرغ لاکي انتارا
راج بوکیس دغن راج ملایو سیا استمیا فول کراجان سیا ایت سده جاته کغد
تاغن یغسا یغلا یغسا یغسا یغسا یغسا یغسا یغسا یغسا یغسا یغسا یغسا
مک تیاداله لاکي خصمه انتارا بوکیس دغن ملایو سیا هفک سمعیله تاهن ۱۲۸۳
امانه ملینکن ای سام سندیری سغرت یغلاکي اکنداغ قصه د بلاکغ این دان.

شهدان کات صاحب الحکایت

مک مهوراه یغدفرتوان راج اسمعیل اکن فادک ادندا راج عبدالله ایت کمقورا
مندافتکن فادک ککندا تغکو امبوغ بسر سرت میتاکن اداله کداغن فادک
ادندا یمتوان راج اسمعیل ایت هندق برجمقا دغن سودارا یغ فرمقوان سهاج
دان تیاد برنیت هندق خیانت اتس فادک ککندا یغدفرتوان محمد علی بیرله
فادک ککندا یغدفرتوان محمد علی ایت منجادی راج دان فادک ادندا یغدفرتوان
راج اسمعیل ایت بیرله منجادی کلان راج لاوه سهاج ۲ یغکورغ منتا بنتو
سهاج شهدان اقبیل یغدفرتوان محمد علی مندغر راج عبدالله ایت مک ایقون
سکرا له محکیل اورغ ۲ بسر ۲ مک لالوله ای برتیه کغد راج عبدالله ایت ادقون
سغرت ابغ فد وقت این تیاداله بوله منتریم یغدفرتوان راج اسمعیل سودارا کیت
ایت ددالم نکری سیا کران تننوله روسق نکری سیا این قول دلفکر اوله هلندا
سبب تله برجتجی تیاد بوله منتریم موسهن کدالم نکری سیا این درغد زمان مرحوم
دهولو لاکي دان افله لاکي یغدفرتوان راج اسمعیل سده مشهور بیراف نکری
دجماهنک اورغ سوک بوا گادوه ددالم تمفت اورغ اینله مک ابغ تیدق ماهو
منتریم بایک کلوار لکس دري نکری سیا این جاغن لیقه.

شهدان اقبیل راج عبدالله مندغر خیر یغدفرتوان محمد علی ایت مک ایقون
برداتغ سبه کاتن فاتیکن هندق تیدور بارغ دوا مالم سهاج دغن سودارا ۲
فاتیکن یغ فرمقوان ۲ ایت مک جواب یمتوان محمد علی لاین هاریله جکلو وقت

عبدالله ايت سمبيل مبدیل مهوراسن مک فغايمه قدیم فون کناله فلورو فناپور
 مریم قاتناه سباه فهان شهدان سکتیک لاکي کاکف فون داتغاه کران دسورهکن
 راج اسمعيل مقبيل راج عبدالله ايت يایت راج نکارا دغن راج هلغ مک هندقاه
 دبديل اوله بوکيس کاکف ايت دلارغ اوله يقدفرتوان مودا تيتهن بيرله راج
 عبدالله ايت لفس کران سکل راج ۲ ايت سدولت اف بوله بواه جک ترکنا
 ددالم فغراغن ادفون راج عبدالله ايت تياد ماهو اوندور مک لالو دتفکف دفاه
 اوله راج نکارا دباوا تورن ککاکف ايت لالو بردايوغ منوجو کنایقکن راج
 اسمعيل شهدان قد کتیک اي تورن ککاکف ايت دبوکاڭ فندبغ امس درقد
 فيفکفن لالو دچمقکنن کاتن تندا فراهو راج شهدان افيل راج عبدالله ايت سده
 لفس مک فغايمه لوريق دان فغايمه لوفوه فون نايکاه کفراهو راج عبدالله سرت
 تيبا لالو برتیکم دغن فغايمه تلا دان فغايمه قدیم تياد بوله ملان لاکي سبب
 فهان سده فاته مک تر تفکفله کدوا فغايمه ايت مک تيته يقدفرتوان مودا درقد
 کنایقکن ميوره تنداس کفلا کدوا کنتوغ دباوه جواغ ۲ سبکيمان راج عبدالله
 محربواه بندار امين بکيتوله جوک فربواه جاغن ليه دان جاغن کورغ شهدان
 افيل فغايمه کدوا مندغر تيته يقدفرتوان ايت مک فغايمه لوفوه مقبيل فارغ
 بوکيس فنجغ لالوله دتاريقن کدوا فغايمه ايت مک لالوله دسمبيلهن مک فوتساه
 کفلا کدوا فغايمه سيا ايت لالو دکنتوغ کفلا کدوا فغايمه ايت دباوه جواغ ۲
 کدين مک فغايمه لوريق دان فغايمه لوفوه فون مرمقله فراهو راج عبدالله ايت
 دان کنديق راج عبدالله تربیگل جوک لالوله دامبيل اوله فغايمه لوريق دسمبيلهن
 کلد يقدفرتوان مودا دان اد ساتو فتي کامدان راج عبدالله ددافتن دفرسمبيلهن
 جوک مک دبوکاله اوله يقدفرتوان مودا فتي ايت مک دافتاه امفت فوجوه سورة
 درقد راج ۲ ريو يایت بندرها سرت سوکو ۲ ملايو لاکي ۲ فرمشوان ادفون بويش ساتو
 جوا يایت منتا داتغ ماهکرکن ريو جوا دان منتا امبيلکن انتن کلا دباوه تافق
 کاکي بوکيس ستاه يقدفرتوان مودا مابهت سورة ايت مک يقدفرتوان مودا فون
 مفکرانکن کفلان سمبيل مفات لاحول ولا قوة الا بالله العالی العظيم.

شهدان کات صاحب الحکایات

الهاه راج اسمعيل يقدفرتوان سيا ايت برغرغ دغن يقدفرتوان مودا ريو مک فراهو
 راج عبدالله فون دسوروه يقدفرتوان مودا تفکامکن مک يقدفرتوان مودا فون
 براغکتهه باليق کريو برسام ۲ فاذک انتندا سکلين شهدان ادفون راج اسمعيل
 برلایرله اي دري سغافورا منوجو اوغر دغن کلفکافن مان ۲ يقاد لاکي ايت فون
 ددالم حال اد يغ فاته تيفن دان رويه دندائن شهدان تيبا ۲ برجمقاله دغن
 کلفکافن اشکو کلان راج حاجي داتغ دري اندرا کيري هندق مبنتو کريو مک
 برکهندقاه سکل فغايمه ۲ راج حاجي ايت مبدیل مک دلارغ اوله راج حاجي
 تيتهن جاغن ممرافي اورغیغ لاري سده سقرت کچونداغ اورغ مک تياداله کييلاغن
 فکرجان يقدفرتوان دمکين ايت مک فغايمه ۲ اپتفون ديمله مک راج حاجي فون

تباد برکون فکر جان کیت مک جواب راج عبدالله جکاو بگیتو بایکله بندار امین
 کیت ساسین دهلو مک راج عبدالله فون مپوره محفکیل بندار امین ایت مک
 بندار امین فون داتله مقادف بهارو هندق دودق مپمه راج عبدالله فون منقکله
 مک اقبیل بندار امین مراس دیرین تر تفکف ایت مک ایفون برتریاکن بودق سمفون
 کاتق فرکیاه انگو قد راج نکارا منتا سمفیکن کریو حال اکو این سده برلاکو
 حکم الله سرت دلیمفرکنس چنچین کقد بودق ایت مک بودق ایت فرکیاه برکایوه
 سلالو کریو سکالی ادفون بندار امین ایت دباوا راج عبدالله کهلوان کنایقکن
 ایت لالو دکراتن کفلان دگنتوغ قول دجواغ ۲ کنایقکن ایت شهدان فراهو سر
 ففکاو سرت فراهو ۲ داهیغ معدیق اقبیل ای مایهت حال یفدمکین ایت مک لالوله
 ای مفیسی مرین سته کاهکافن سیأ مایهت حال ایت مک ای فون مفیسی مرین
 قول مک لالو دبیدان فراهو ففکاو دان فراهو ۲ داهیغ معدیق ایت مک لالوله
 برفرغ بریدیلن ۲ لکوم لکم مک دکرومونی اوله کاهکافن سیأ فراهو ۲ بوکس
 ایت مک بوکس فون مقاموله دشن فمبوراسن دان تراکولن مک برهنتیه مریم
 لالوله براومکن مک فراهو ۲ بوکس ایتفون داتله اوله کاهکافن سیأ شهدان
 بودق بندار امین ایتفون تیباله کریو مک دماکنپاله کقد یفدفرتوان مودا سته
 یفدفرتوان مودا مندشر حال ایت مک یفدفرتوان مودا فون ساعتله مارهن مک
 لالوله ای مپوره فادک انقندان سکین فرگی دهلو کسات مافکر راج اسمعیل
 ایت مک فرکیاه فترا یفدفرتوان مودا ایت یایت سفرت راج اندوه دان راج
 عبدالصمد دانلاین سرت بوکس ۲ دان یفدفرتوان مودا فون مفیکوه دری بلاکغ
 قول ادفون راج اندوه دان راج عبدالصمد اقبیل تیبیا کسيفافورا مک لالوله برفرغ
 دشن یمتوان راج اسمعیل دسیفافورا ساعتله عظمه بوین لکوم لکم بریدیلن ۲
 ساعتله سابور مپاورن کاف کلپا ددالم اسف بدیل مریم دان لیلا رنتکا مک
 سام ۲ رافتاه کدوا فیهق سفرتیکن برتمو جواغ ۲ کدوا فیهق مک سکتیک برفرغ
 ایت مک اوندرله کاهکافن سیأ ایت کتانه میره مک یفدفرتوان مودا فون تیبیا
 قول کسات لالو دفتنتسن اوله کاهکافن یفدفرتوان مودا کتانه میره مک اقبیل
 برجمفا کدوا فیهق ایت لالوله برفرغ سر قول بریدیلن ۲ لکم لکوم ککفی کمفیتا
 بوپی بهنا مریم سفرت هلانتز یغ مبله بوکیت اسف بدیل فون کام کاپوتاه
 مک بوکس فون بابقاه تورن کسمفن مپاوا فمبورس دان تراکولن دان درافتن
 دان مک دبیدان سباه فمیفکغ کاهکافن سیأ ایت سفرت بوپی برتیه بوپی سنافع
 فمبورس ایت مک بابقاه کاهکافن سیأ ایت بناس دان تفکلم مک لالوله ای
 اندور برقچه به کسان کماری دان کنایقکن یمتوان راج اسمعیل فون فاته تیغن
 لالو اندور هندق دایکوه اوله بوکس ۲ مک دلارغ اوله یفدفرتوان مودا ادفون
 فراهو راج عبدالله دکفوغ اوله فراهو بوکس لالو دبیدان دشن مریم دان دوا
 اورغ فغایما یغ برانی ددالم فراهو راج عبدالله ایت سثورغ نمان فغایما قدیم
 دان سثورغ نمان فغایما تلا مک بوکس فون مرافتکن فراهو دشن فراهو راج

هندق زیاره جوک تیبیا ۲ تیتہ ایه ساي ایت تیاد بوله ماسو سبب ایه ساي تاه برجنجي کغد کبرنور ملاک جادي تیاداله جادي ماسو این سکالي فول ساي ممتا کغد ایه ساي ایت جک تیاد جوک ایه ساي ایت مبري ساي ماسو تندا ایه ساي ایت تیاد هندق برانق بواهن اکن سایه دان هندق برانق بواہ اکن کمفني هانداله شهدان ستاه ففکاوا مندغر تیتہ یمتوان راج اسمعیل ایت مک سمبهن بایکاه توانکو فاتیگ مامکنده کغد فادک ایهندا دریو ایت مک تیتہ یمتوان اسمعیل ایت بایکاه ففکاوا اکنتتافي ففکاوا مودیق کریو ایت برسمن سهاجه فراهو بسر بیرله تفکنکن دسینی جاغن خواطیر هیلغ فتغن جاروم فاته فون سایه اکن مکننتین کران جکلو ففکاوا مودیق دغن فراهو بسر تنتوله لبست سمفین سبب اغین سلاتن تغه کنجغ بتر این مک سمبه ففکاوا بترله تیتہ توانکو ایت مک ففکاوا ایتفون برلایرله کریو مک افیل تیبیا کریو لالو دفرمعامکنپاله سفرت مقصود یمتوان راج اسمعیل ایت کغد دولی یغدفرتوان مودا ایت مک تیتہ یغدفرتوان مودا کامی تیدق فرجای ففکاوا فرتکتان راج اسمعیل سیا ایت کران کرف موغگیر لاکي فنیغو سالفکن داتون راج کچی بیراف کالی سده برسومفه ددالم مسجد لاکین موغگیر جوک ای این فول چوچون ددالم فد ایتفون جاغنده فول کیت دسکا سائق سوداران یغدسینی کیت مناهن دی سموا هندق برجما دغن سائق سوداران مک بایکاه ففکاوا فرتکی سمول برسما ۲ داهیغ معدیق دان بNDAR امین کسفاورا منتا سومفهن مک ففکاوا فون فرتکیله برسما ۲ داهیغ معدیق دان بNDAR امین مک افیل سمفی کسفاورا لالوله ای مفادف یمتوان راج اسمعیل مک دفرمعلومکنپاله سفرت مقصود یغدفرتوان مودا ایت مک جواب یمتوان راج اسمعیل بایک ففکاوا سکالي لاکي کریو سمبهن کغد ایه ساي ایت برسومفه برله فون بیارله دهداث ایه ساي ستله ففکاوا مندغر تیتہ راج اسمعیل تردیم سجوروس کمدين سمبهن بایکاه توانکو مک تیتہ راج اسمعیل برسمن جوکاله مودیق ایت ففکاوا برسما ۲ داهیغ معدیق سیاف کفرچیان دواکیاکنله موغگو فراهو بسر ایت جاغنده ففکاوا سرت داهیغ معدیق خواطیر ۲ تیاد ساي هندق بمبواة فکرجان یغتیاد فاتوة مک سمبه ففکاوا بایکاه توانکو ماینکن فجل محمد امین بNDARله تیغکل دسینی دهولو مک تیتہ یمتوان راج اسمعیل بایکله هارفاه ففکاوا سموا کغد الله تعالی مک ففکاوا سرت داهیغ معدیق فون مودیقله کریو برکاکف دغن سکران.

شهدان کات صاحب الحکایت

افیل سده کریوله ففکاوا ایت مک یمتوان راج اسمعیل فون مشاورتله دغن ادیقن راج عبدالله مک سمبه راج عبدالله بایکله کیت سرپوله سهاج مالم ۲ کدالم ریو ایت کیت اموه کران بوکیس ایت تیاد مپهک کران کیت لاکي ددالم بچارا مک تیتہ راج اسمعیل افیل کیت برلایر دری سینی تنتو بندر امین ایت مفیکوة کیت کران ای دواکیانک اوله ففکاوا بایک تیدق بایک دی تیبیا دهولو جادي

منڱو ريو اين ساي هندق امبيل سوان هندق دتاروه ساتو تمشت بآيت ڦولو
 باين جاڻن اورغ کاي کچيل هاتي جکاو اد سنجات ۲ ايت اد دالم تاڻن ساتق
 سودارا اورغ کاي سکاليڦون ساي امبيل جوک اين هاري جک دڻن جالن
 ڦراسيهن سکاليڦون ساي لاکوکن جوک ڦکرجان ساي اين انشا الله تعالي
 شهدان اڦيل يڏڦرتوان مودا سده برخير کڏد داتوه بندهر ايت مک ايڦون منتا
 ديزاه کڏد داتوه بندهر لالوله اي باليق مک اڦيل سڦي کاستانن مک
 يڏڦرتوان مودا ڦون مپورهه ڦترا ۲۱ سکائين مڦمبيل سکل سنجات ۲ يڦيسر ۲ کڏد
 ڦيهق ملايو ايت دڻن کراسن مک دکمڦولکنياله دڦولو باين کمدين دسورهن
 جاک کڏد اورغ بوکيس دان دڦسن سڦنڦکالن اي کاوار برڦرغ اڦيل سياڻ
 هندق مڦمبيل سنجات ۲۲ جاڻن دبري دان جکاو دکراسين جوک لاوان براموه
 مک جواب سکائين بوکيس ۲ ايت بايکله توانکو کمدين يڏڦرتوان مودا ڦون
 مپوره برسيڦکن سکل کاڦکافنن اد کير ۲۱ ليم ڦوله يواه ڦنجاب يڦ منڱوڦ مريم
 سرت سدبا دڻن اوبت ڦاورون سرت دڻن اورغ ۲۲ براتورله سکل ڦنجاب ايت
 دلاوه ڦولو باين ايت سڦدر منتتيکن موسوه ملاونن دان تيته ڦرننه سهاج اڏان.

شهدان اڏڦون راج ۲ سوکو سبله ملايو

يڦ ڦرموانن يڦيرکمڦول ددالم استان المرحوم بتاڻن ايت مک برکيريمه اي
 سورة کونن کڏد راج دسيڦاڦورا ددالم سورة ايت وقت اين جاڻنله ڦادک انڦندا
 داتغ دهولو ماڦکر ريو صبرله دهولو جاري سهاجله بچارا تيڦو حيله بوله ماسوه
 کدالم ريو دهولو کران وقت اين بندا ۲۱ سوا دکمڦولکن اوله راج مودا ددالم
 ساتو رومه مک اڦيل ساتو ۲ حال تننوله بندا ۲۱ سوا دباکرن دان دپونهن شهدان
 کات صاحبالحکايت اڦيل راج اسمعيل ايت منڏڦر سورة دري ريو ايت مک
 سوسهه هاتين سرت سوسه ڦول اکن يڏڦرتوان ترڦگانو بلوم جوک داتغ دان
 دمکين جوک بنتو دري ڦادک ککندان يڏڦرتوان محمد علي بلوم داتغ مک
 يڏڦرتوان راج اسمعيل ڦون حيرانله سرت دڻن سوسه هاتي روافا ايت انتهی تم.

سبرمول

اڏڦون سورهن يڏڦرتوان مودا کسلاڦور ايت ڦون سڦيله اي مک لالوله دڦرملمکنن
 کڏد تفکو راج سلاڦور حال احوال ددالم ريو ايت مک تفکو راج سلاڦور ڦون
 مپورهکن ڦڦکاوا ڦونا سיתי کريو مک برلاير ڦڦکاوا ايت کريو مک اڦيل تيبا
 اي کسيڦاڦورا برتموله اي دڻن کاڦکافن راج اسمعيل ايت مک راج اسمعيل ڦون
 مپورهه مڦکيل ڦڦکاوا ايت مک ڦڦکاوا ايت ڦرکياه ککنايڦکن راج اسمعيل ايت
 مک راج اسمعيل ايتڦون برکات ڦڦکاوا ملامکنله کڏد ايه ساي يڏڦرتوان ريو يڦ
 ساي اين هندق ماسوه کريو کران هندق زياره ک مقام مرحوم بتاڻن جاڻنله ايه
 ساي ايت سڦکا ۲ هندق خيانه تياد ساي هندق بمبواه خيانه کڏد ايه ساي ايت
 سکالي ۲ تياد برنية ساله ساي اين دانلاکي دهولو سکالي ساي هندق کريو

منیغکلکن یغدفرتوان بسر ایت ددالم حال بکیتو سوسهکو تیاد فد جوک لاکي
 فد دی سموا ماسیه لاکي هندق دهومیوتن پاوا کیت جکلو بکیتو سکالي این
 اکو فربواته مان ۲ یغ جادی کبیچکن دیریکو تیاداله اکو هیروکن لاکي تیاد
 اکو فردولیکن بنجی مارهن یغ اکو فربواته سمرت کهندقکو شهدان اقبیل سلسی
 یغدفرتوان مودا برتیه ایت مک لالوله ای مپورهکن سبواه کاکف کسلاهور
 مبریتاهو فادک ادندا بکندا راج سلاهور سرت ففکاوا سیواتغ سکاین دان
 سبواه کاکف قول کاندرا گیری ممکیل راج حاجی اشکو کلان مک سورهن کدوا
 ایتقون برلایرله شهدان اقبیل لفس سورهن ایت برلایر مک یغدفرتوان مودا فون
 ممکیل راج توا فون داتفاه مک اقبیل سمفی ای دهدافن یغدفرتوان مودا مک
 یغدفرتوان فون برتیهه کفداش چیه راج توا سمفی هاتین هندق ممواتکن سای
 هافوس دغن پاوا سکالي فرسان هاتی سای راج توا دغن سای سهایس ۲ کیت
 برکلاهی دان برتیه سهشک انتارا کیت بردوا سهاجله سام ۲ انق بوکیس این
 سکارغ انق بوکیس سده منجادی انق ملایو مک سکارغ این دان فد هاری این
 سده فوستله هارغ سای دان فرچای سای کفد راج توا دان تیاداله سای مناروه
 فرچای سکالي ۲ وقت این کفد راج توا شهدان اقبیل راج توا مندغر تیه یغدفرتوان
 مودا ایت مک براوبهله موکان سرت مالون مک ایقون تردیم سجوروس کمدین جواب
 جکلو سده یعتوان تیاد فرچیاکن فاتیگ بیرله فاتیگ کلوار دري ریو این مک جواب
 یغدفرتوان مودا مان ۲ سوک راج توا سهاج سای مپوره تیدق دان مناهن فون تیدق
 اکنتتافی وقت این سکالي ۲ تیاد سای مناروه فرچای کفد راج توا ستله راج توا
 مندغر تیه یغدفرتوان ایت مفکین برتمبه ۲ له کچیل هاتین لالوله ای برموهن
 بالیق اقبیل سمفی کرومهن مک برسیفاه ای اکن فراهون مک اقبیل سده سیف
 مک ایقون تورنه کفراهون ممباوا بندان دان انق استریث لالو برلایر کفلیمبغ.

شهدان کات صاحب الحکایت

اقبیل راج توا ایت برلایر مک یغدفرتوان مودا فون برجمقاله دغن بندهره مک
 برکتاله یغدفرتوان کفد بندهره ادفون سای برجمقا اورغ کای این هندق برخبرکن
 حال دغن سبنر ۲۲ جاغنه اورغ کای کچیل ۲ هاتی اکن سای یایت سای دافت
 خبر راج اسمعیل انق راج بواغ خبرن هندق مافکر ریو این افاه اختیار کیت
 ستله داتوه بندهره مندغر کات یغدفرتوان مودا ایت مک ایقون تردیم سجوروس
 کمدین مک جوابن فکرچان ایت فولغه کفد راج مودا مان ۲ یغ بایقن یغ سای
 این مفیکوه سهاج مک جواب یغدفرتوان مودا جکاو سده بکیتو کات اورغ کای
 بایقاه اکنتتافی سای متتا دوا فرکارا فرتام ۲ کیت کمقولکن انق استری کیت
 کدالم سوان ساما ۴ سای برفرغ دغن راج اسمعیل ایت دان اورغ کای تیغکل
 منوغکو نگری شورغ فون جاغن سوکو ۲ ملایو ممبنتو سای بیرله سای دغن سوکو ۲
 سای بوکیس سهاج کدوا مان ۲ سنجات ۲ یغ بسر ۲ ددالم ریو این یغ تیغکل

فوله کلفکافن مک افیل ای سغی لالوله ای برهنتی منتیکن یغدفرتوان ترغکانو
داتغ دان بنتوان دری فیهغ فون باوم جوک داتغ دان بنتو دری سیأ فون بلوم
جوک داتغ مک دودقه ای دیسفاورا ایت ببراف لمان اداڼ.

القصة

مك ترسوة فركتان يشفرتوان مودا داهيغ كمبوجا ددالم نكري ريو مك مندافتله
اي اكن خبر يغ صحن اكن كمفقاتن

انتارا یغدفرتوان ترغکانو دغن یغدفرتوان راج اسمعیل هندق ملغکر ریو ایت مک
یغدفرتوان مودا فون منتفاحوصله ددالم نکرې ریو ایت اکن سوکو ۲ راج ملایو ایت
اداکه سباه دی دهالوس ۲ سیخ فریقسان ایت ددالم بیراف هاری مک ددافتیاله
کپتان سوکو ۲ ملایو ایت جکنو داتغ راج اسمعیل ایت اداله سوکو ۲ ملایو ایت
بیالوه سباه راج اسمعیل سرت ددافتن فول سکل رهسیا راج سوکو ۲ ملایو لاکی ۲
فرمفوان مبرې سورة کغد راج ترغکانو دان کغد راج اسمعیل سیا ایت سرت
ددافتن فول رهسیا راج توا فیلق بوکیس اکن بیلوه جوک دان ایه اکن بمباکر
کدوغ اوبت بدیل یغدفرتوان مودا سرت دافتله صح اکن اورغیغ هندق داوقهن
ایت دان اورغ ایت فون برانی برسومک دغن راج توا ایت مک یغدفرتوان فون
مفات لاحول ولا قوه الا بالله العلی العظیم لاوله ای بریتته کغد قادک داندان ۲۱ دان
انقدن ۲۱ سکاين تیاداله لاین لاکی ایسی ثروه سوکو ۲ ملایو ایت هفک سمات ۲
دغکی حیانت اکن کیت سوا اتق بوکیس ۲ این جوک نمبغ دان تیاد برکونا
سومفه ستیان دانلاکی تیاد برکونا ستیا ۲ مرحوم یغدهولو بیراف کالی فون
کیت سوا سوده براله یغ کیت امیاکن جادی بایک جوک فربواتن سرت بیراف
کالی کیت معشکن دان کیت صبرکن مک ماسیه جوک دفرواتن فعل لاکو یغدمکین
ایت اتس کیت سوا اتق بوکیس جکلو بکیتو یغ سبترن دی سوا هندق
منولفکن کیت سموا له دری تانه جوهر اینله کراغتن دان ماس مرحوم بتاغن
دهولو سده جوک کیت سوا اوندور کلوار دری ریو این تیغکلله ای سوا دغن
بکندا مرحوم تیاد جوک ای سوا فواس ماسیه لاکی دفریواته فتنه داتس کیت
هفک کیت سوا هارو هارا همغیر ۲ فرکی دغن پاوا کیت کمترین مرحوم فول
مغکیل کیت سوا اتق بوکیس دثولفکن ستیا لام دغن موافقت دی سوا جوک
دان سکل فکر جان یفته لالو دی سوا ممبوه کیت مک تیاد کیت فنجبکن یغدی
سوا ماسیه جوک هندق منجاریکن کپتان کیت جوک دغن بریاکی ۲ فتنه
لفس ساتو فرکارا ساتو فول جک دمکین تیاداله اکو بوله تاهن لاکی هندق اکو
تیغکانن بالیق کبوکیس بکیمنانه حالن اتق چوچو مرحوم سده منجادی اتق چوچو
دان اتق پواه کیت سده منجادی بندا بکندا این بکیمنانه اکو هندق بموتسکن
هاتی منیغکانن سمتهاهن سلطان محمود این لاکی کجیل ساغت جک دثیجیت ۲۲
سدیکیت ۲ شورغ فون ماتی دغن سبب اینله اکو تر تاهن ۲ جوک هندق

ريو ايت يايت تشكوكوڭ دان بندهرا سرت سوکو ۲ ملايو بمبواة ڦول ساتو سورة
 کڏ راج کجي. ترڱکانو دمکين بويين يځ اکو دافت ترسيوة ددالم سياره سيا
 مضمون ڦرکټانن تاه ساسي درڦد ڦوجين ۲ اما بعد کمدين درڦد ايت اداله ڦادک
 ننډا ۲ سرت ڦادک بند ۲۱ معلمکن کڏ ڦادک چندا اداله بندا سمو يڏدالم
 ريو هندق دبناسکن اوله يوکيس ۲ هندق دپونهن دان هندق دڦوسن سکالي
 مان سوکو ۲ کيت سمو قوم ملايو ادڦون ڦادک ادندا سلطان محمود ساغته
 کيچيان سياڦله ڦادک ننډا سرت ڦادک بند ۲۱ سمو تنقت مفادوکن حال شهدان
 جکاو ڦادک انقندا لاکي مفاکو قوم قرابت سکراله داتځ کريو اين.

شهدان کات صاحب الحکايټ

ادڦون سورة يځ سروڦ ايت بويين تيك ڦوجو. کترڱکانو ساتو کڏاغ ساتو
 کڏ يڏڦرتوان راج اسميل ساتو دڦولو تمبلان اين شهدان افيل يڏڦرتوان
 ترڱکانو منډر سورة دري ريو ايت مک اي ڦون ميري سورة ڦول کڏاغ دان کټمبلن
 ستاه راج اسميل منډر سورة ترڱکانو ايت مک اي ڦون تياداله جادي ڦرکي
 کڏتي امس مک ايڦون بمالس سورة يڏڦرتوان ترڱکانو ايت مڦتاکن يځ اي
 برسرتاله دان سورتن کڏاغ ڦون دمکين جوک کمدين راج اسميل ڦون مهورهله
 کڦولو توجه منټا کاوارکن ڦراهو دڦن الت سنجاتن تيف ۲ ساتو ڦولو ايت دڦن
 سکران کمدين برکيريم سورة ڦول اي کترڱکانو مڦتاکن سيلاکنه ڦادک ايهندا
 سکران براښک ڦادک انقندا اد مننتي دسيڦاورا مک راج اسميل ڦون برلايرله
 کسيڦاورا مک رعيت دسيو ڦون دڦرنتهپاله دڦن کراسن دڦقان سيله دي
 سرت دسورهن مڦيښکن ڦراهو ۲ دان سڦن کمدين برکيريم سورة ڦول اي کڏ
 ڦادک ايهندان راج عالم دان کڏ ڦادک کڏندا يڏڦرتوان راج محمد علي
 ادڦون مضمون يڏرکندوځ ددالم سورة ايت مڦتاکن ڦادک ادندا منټا بنتو ملڦکر
 ريو دان جکاو هيلځ ڦادک ايهندا ڦادک کڏنداله منجادي راج ادڦون ڦادک
 ادندا تياد ماهو منجادي راج ددالم نکرې سيا بيرله ڦادک ادندا منجادي راج
 ددالم لاوه سهاج شهدان افيل سورة ايت سڦي مک دڦن تقدير الله تعالي
 راج عالم ڦون مڦکته انا الله وانا اليه راجعون مک دڦورکنه اوله ڦادک انقندا
 بکندا ايت سرت اورځ بر ۲۲ ددالم نکرې سيا بتاف عادة راج يڏسرت ۲ مڦک
 مک افيل ساسي درڦد مڦامکن ڦادک ايهندان ايت مک يڏڦرتوان محمد علي
 ڦون بمالس سورة ڦادک ادندا بکندا ايت کاتځ کڏندا بنتوله دڦن ڦراهو دوا
 ڦوله بواه دان اف ۲ يڦکورځ اداله بنتو دمکينه يڏدالم مضمونن ادان
 شهدان افيل يڏڦرتوان اسميل منډر خبر ايت مک ڦرجياله اي کمدين مک
 برلايرله اي ڦول ڦرکي کترڱکانو موافقت مڦاجق يڏڦرتوان ترڱکانو سکران ملڦکر
 ريو مک جواب يڏڦرتوان ترڱکانو سيلاکنه ڦادک انقندا ڦرکي دهولو ايهندا
 اداله دبلاکځ مک يڏڦرتوان راج اسميل برلايرله ڦول کسيڦاورا کيرا ۲۱ اد انم

امس دکت کمبوجا سبب اد اورغ منفکابو کیرا ۲۱ لیم راتس اورغ دیم دتمفت
ایت سده مبري سورة کفداڻ جکاو راج اسمعیل ماڻگر ڦنتي امس ایت ایله بیلوه
مک یمتوان راج اسمعیل ڦون برسیقله اد کیرا ۲۱ سراتس بواه ددالم ڦولو توجه ایت
ادڦون سوداران تفکو بوسو دسورهن کترڅکانو مینغ انق یډډرتوان راج کچی.
ترڅکانو مک دتریماله اوله یډډرتوان ترڅکانو منتیکن ای سهاج داتغ مک تفکو
بوسو ایت ڦون بالیقله کسینتن مک دودقله یډډرتوان راج اسمعیل ددالم ڦولو
توجه ایت کران منتیکن اغین بسر لغس سهاج هندق ماڻگر ڦنتي امس ایت
جوک کهندقق اداڻ انتهى تم.

الفصه

مک ترسبوه ډرکتان یډډرتوان مودا داهیغ کمبوجا سرت راج حاجي کلان ددالم
نکري ريو مک تیداله لاین فکرجانځ ملینکن ممسرکن ډرنیکان ددالم نکري ريو
مک داتقله بیراف بواه ډراهو داځځ دري جاوه داتقله کځل ۲ دان کیچی ۲ دري
بځکالا مېاوا دکاځځ بځکالا برځوله ۲ بواه دان دري چينا داتغ ڦول وځځځ ۲ کځلا
هیجو دان کځلا میره برځوله ۲ بواه داتقله ڦول توب ۲ دري سیم مېاوا براس
دانلایښ دان ډراهو جاوا دمکین جوک افلاکي ډراهو ۲ دري بوکیس دان افلاکي
ډراهو ۲ دان رنتو ۲ برچجو ۲۰۰ ایکناه ددالم سوځي ريو دري کوالا سځي کهولو
ريو مک برځالو ۲ له دکاځځ چينا دځځ دکاځځ جاوا دان دمکین لاکي برځالو دکاځځ
جاوا دځځ دکاځځ ريو سفرت کمبیر مک بايقه سوداگر ۲ چينا افلاکي بوکیس
بايقه یغ کاي ۲ مک ډد ماس ایت بايقه اورغ کاي ۲ ريو ادڦون یډډرتوان مودا
سلالوله مپوره کمالک کران وقت ایت سده بردامي انتارا یډډرتوان مودا دځځ
کځني هاندا دان ددالم ريو ڦون براتوره اورغ بسر ۲ ډرډډ شهبندار دان متسات
مایاني سکل داځځ ۲ ایت سرت مایهاراکندي دان ځنجاجب براتوس ۲ بواه یغ
سدیا امفت لیم ڦوله تورن دان امفت لیم ڦوله نایک کالځن دان سکل مریم ۲ ڦون
دکنتوځله اقبیل گادوه ددکتکن سهاج هلاوان ځنجاجب ایت سځاي لکس مېنتو
دان اوبت بدیل ڦون مېواة سندیري برکوبن ۲ مک لاکوله سنداوا ددالم ريو
دمکین لاکي ڦاورو مېواة جوک اد یغ دري چينا توکځ متواځځ دان دري اتس
اغین توکځ متواځځ دمکینه حالځ ددالم بیراف ماس.

سېرمول

ادڦون تفکو کلان راج حاجي مک تیداله اي تنف امت ددالم نکري ريو اداله اي
سلالو برلاير مرقسا سکل نکري ۲ دان تاو رنتو مک اقبیل سلسيله ډرډډ مرقسا
تاو رنتو ایت لالوله کسلاور بالیک کسلاور کجسبي دان کاندرا کیري دمکینه
حالځ ددالم بیراف ماس اداڻ.

شهادان کات صاحب الحکایت

تله تنقله ريو ایت ددالم امان مک سېله سوکو ۲ ملايو برېواة ڦول هونر یغ مبري
ککروهن اتس نکري ريو کځځ ښهق یډډرتوان مودا سرت انق ۲ بوکیس یغ ددالم

راج اسمعیل ایت کدالم کوپوئ مک دلغکر قول اوله هلندا کوپوئ ایت دنا یقکن
 باریس سدادو مک یغدفرتوان راج اسمعیل فون لاریله قول سرت تفکو عبادت
 دان تفکو عبدالرحمن دان تفکو حسین دان تیفلک تفکو موسی دان تفکو امبوغ
 بسر شهدان ادفون یغدفرتوان محمد علی تیاداله ای لاری کران ایهندان اد
 برسام ۲ هلندا ایت ادفون لاریئ ایت کقولو لاوان منتأ قراهو ای کغد مهرج
 لیلا لالوله ای کلوار برلایر منوجو کسبیه ریو شهدان اداله اکو دافت ترسبوة
 ددالم سجاره دان سیاره سبله سیأ اداله هلندا مانگر سیأ ایت انم بولن لمان
 تیاد برالاھن دوا کالی کونن مقعیل سدادو ۲ کملاک تیاد چوک الہ مک
 مارهاہ کفتن کفل ایت اکن راج عالم کثاں توان راج برکات کغد کیت نکری
 سیأ تیک جم بوله دافت سبب راج کانق ۲ این سکارغ راج سیأ این ترلالو
 برانئن ننئی جکاو تیاداله جوک هاری ایسو مستی راج عالم کیت هتترکن
 دسیاوغ مک جواب راج عالم جکاو این کفل مقتر کیت کسیاوغ کیرا ۲ کیت
 تیاد سمقی این کفل بکندا برکات ۲ ایت سمیل ترسنوم کونن کمدین مک
 مالم هاریئ راج عالم فون مبری سورت کغد انقن یمتوان محمد علی مفتاکن
 جکاو تیاد الہ نکری سیأ هاری ایسو ایهندا دهترکن اوله هلندا کسیلوغ مک
 اقبیل راج محمد علی مندغر سورة ایهندان ایت لالوله دتمبو کث کنا یقکنن ایت
 دان سکل اوبت بدیل فون ددیروسن دشن ایر مک ایفون مقادف یغدفرتوان راج
 اسمعیل معاومکن حال اوبت بدیل سده هابس باسه دان کنا یقکن سده تفکلم
 مک تیتہ راج اسمعیل سای سده میمغ تیاد هندق ملاون ایهندا ایت مک سبه
 یمتوان محمد علی سیلاکده توانکو کلوار دهولو بیرله ایهندا ایت منجادی راج
 ددالم نکری این دهولو ننئی اقبیل ایهندا ایت مفکت کلق توانکو داتغله سمول
 منجادی راج ستاه یمتوان راج اسمعیل مندغر کات ککندا یمتوان محمد علی
 ایت مک یمتوان راج اسمعیل فون اندورله کقولو لاون سفرت یقتله ترسبوة ایت
 دمکینه ترسبوة ددالم سیاره یغدسبیه نکری سیأ شهدان الہاہ نکری سیأ ایت
 مک راج عالم قول منجادی راج یغدفرتوان بسر سیأ ادفون انقن راج محمد علی
 ایت منجادی یغدفرتوان مودا جوک ای سبکیمان لام جوک ففکتن تم.

سیرمول

ادفون یغدفرتوان راج اسمعیل ایت کلوارله ای درغد قولو لاوان ایت دشن تیک
 بواه کاکف مک لالوله برلایر کقولو تیمان مک اقبیل سمقی کتسبلن ممواتله ای
 قراهو لیم باس بواه مک سودار ۲۱ یغیرامقت ایت فون دبرین سیواه سئورغ
 قراهو کمدین مک ای فون برلایر قول کسینتن لالو دبنجین اورغ ۲ سینتن ایت
 دشن کلوار واغ دان هرت جادی فرسمبهن کقدان مک تیاد برانی اورغ سینتن
 ایت مٹاھن کھندقن کران یمتوان اسمعیل ایت ففکت چوچو جوک کغد مرحوم
 بتاھن کونن مک برلاکوله کھندقن ایت کمدین موافقتله ای هندق مانگر فنتی

تیتھن چیه سایفن هایم اکو این سده بوله دسا بوغ جواران ماتی قول اٹ بوله
 بوا کھندق توھن کیت الله سبحانہ وتعالی کمدین برغن ای کغد سکل منتری ۲۰
 فتران راج اسمعیل اینله کنتین.

شھدان

مک اقبیل سده ای برغن ۲ ایت مک سلطان محمود فون مھکتله مک دکر جاکنله
 اوله اورغ بسر ۲۰ اکن جنازه بکندا ایت بتاف عاده راج یغسر ۲ مھکت مک
 دمقامکنله اوله اورغ بسر ۲۰ ددالم محفورا مک دسبوتله اوله اورغ مرحوم محفورا ادا

انتھی

مک انقن قول یغرنام راج اسمعیل ایت مھکتین کراجانن.
 شھدان کات صاحب الحکایت

اداله کیرا ۲۱ تیک تاهن لفس ای منجادی راج ایت مک داتقله قول اتسن
 ککروھن دنیا یغ هینا یایت داتغ ایه سوداران راج عالم یغدم دباتو بهرا
 تتکل ای سده اله درقد برفرغ دغن سوداران سلطان محمود دان سده اله برفرغ
 دسینتن دان بالیق درقد بمبتو یغدرتوان مودا دملاک مک تنقله ای دباتو
 بهرا ایت.

سبرمول

اقبیل راج عالم مندغر خبر سوداران سلطان محمود ایت سده ماتی دان مھکتین
 کراجانن انق سوداران یغدرتوان راج اسمعیل دان انقن راج محمد علی منجادی
 راج مودا مک ای فون برسیقله اکن کلکافن اد کیرا ۲۱ لیم بلس بوا مک فرکیلہ
 کملاک برجما کیرنور ملاک مک برخبرله کیرنور ایت کغد راج عالم حال نکری
 سیا سده ماتی سلطان محمود سکارغ انقن راج اسمعیل منجادی راج مک ددالم
 حال ایت ماسیه جوک ای مفرجاکن روملق ۲ سھکت فراهو ۲ جاوا یغ هندق
 کماري بیراف سوده دامیلان مک سکارغ کیت دافت فرنته دري بتاوي ایت
 نکری سیا فاتوة دفوکل دان سیا ۲ یغ هندق منجادی راج دسیا این کتیک
 بوله کیت تولغ اکنتتافی ماهوله برجنجی دغن کمفنی هلندا جانن لاکي فکر جان
 روملق ایت شھدان مک راج عالم فون سفکوفله ممکغ قرجنجین ایت اکنتتافی
 ایله منجادی راج سیا مک دتریماله مقصودن ایت مک هلندا فون مپورھکن ساتو
 کفل فرغن دان تیک کیجین ادفون راج عالم لیم بلس بوا فنجاچین مک فرکیلہ
 کدوا فیھق اشکاتن ایت ملاک نکری سیا مک اقبیل تیا کسیا مک اورغفون سده
 سیف میغ دغن بیراف کوپون مک دکلواری لوله یمتوان محمد علی سرت
 یمتوان اسمعیل مک اقبیل برتموله فنجاچ دغن کفل فرغ ایت مک برفرائله
 باکیکن عظمت بوپین بر بدیل ۲ لن سرت دغن سورق تمفیکن حتی سکیرا ۲۱ انم
 هاری مک باقله کلکافن سیا یغ روسق هفک کنایقکن راج اسمعیل فون تفکلم
 دان سکل بتاغن دان جوجول فون هابس دجا بوا اوله هلندا مک لاریله یغدرتوان

داهيغ کچي. دان داهيغ چلاه دان اڅکو مودا اديق براديق دودق بردکت دغن تمڅکوڅ مک تيته يډفرتوان کچي. چلاه مودا کماري اڅکو سبله اکو سوا دسيني مک اتق راج کتيک براديق ايت براليهله کسبله يډفرتوان مودا کران اي فترا راج ميمونه کونن سکتیک لاکي مک يډفرتوان مودا قون نايک کاستان لالو ددو کوڅن راج محمود دباوان تورن کبالي ايت سلالو دريبان داتس سفکسان شهدان قد ساتو قول اورغ توا ۲۱ اداله يغ منجولفن ايت ساتو اتق بايک کتورنن درقد بوکيس يغ امغت څوله يغير نام توه کو بو اداڅ ستله اتق راج بوکيس مليهت حال يډفرتوان مودا ايت مک ايڅون ماسيغ ۲ ممڅغ هولو کريش مک يمتوان فون برتيلهه بارغ تاهو کيران سوکو ۲ سبله ملايو سرت بوکيس بهوا سفکوڅن اينله راج جوهر دغن سکل دأيره تعلقن يډاغڅک اوله بوکيس سبکيمان مفکک ننداڅ مرحوم سلطان سليمان دان اي فون دمکين جواله مک بارغشياف يفتياد بمبتولي اتوران اين مک قد هاري دان وقت اينله کيت برهابس ۲ مک لالوله اي مقونس هلامن شهدان ستله داتوه بندرها مليهت حال يډمکين ايت مک تر باليقله موکاڅ سواڅ مک داتوه بندرها فون فيکر چک تياد دبتولکن تنتوله روسق نکري ريو اين تياد فايدمن مک ايڅون پرسدا کاڅن جکلو سده فاتوه قد ابغ سوا سبله بوکيس راج محمود اين منجادي راج جوهر دغن سکل دأيره تعلقن مک ساي سوا فون سرتاله کران سواڅ فون اتق چوچو مرحوم جوک فاتوه ساي سواڅ سبه مک جواب يډفرتوان مودا جکلو سده بکيتو اورغ کاي الحمد لله له سواڅ سام ۲ بتولله موافقت انتارا کيت کدوا څيهق مک لالو دساروڅکن هلامن مک لالوله دياجق يډفرتوان مودا انتارا کدوا څيهق سام ۲ منجونجوغ دولي مک منجونجوغ دوليله کدوا څيهق ملايو بوکيس ايت کمدين بهاروله برستيا څول سفرت ستيا مرحوم يغ مفکک دسوڅي بارو مک تله سلسي نيت يډفرتوان باچ فاتحه مک دباچله اوله امام اکن فاتحه دان دعاء مک هابسه فکر جان ايت مک کمباليله کدوا څيهق ايت کرومهن دمکينه قصهن درقد ببراف خبر متواتر اورغ يغ توا يغ سما سما انتهي.

القصة

مک ترسبوه څرکناڅ سلطان محمود ددالم نکري سيا کات امڅون چترا مک اقبيل سده دتڅکلکن اوله هلندا څولو کنتوڅ ايت بلوم لاکي داتغ لڅکرڅ اتو دعواڅ مک تتقله بکندا سلطان محمود ايت منجادي راج مک ادڅون راج محمد علي جاديله منتتوڅ سبب ايتله مک تتف جوک اي منجادي يډفرتوان مودا مک اداله کيرا ۲۱ انم تاهن اي منجادي راج تتف بتول مک سلطان محمود فون کريڅله مک ببراف داوبتکن اوله اورغ بسر ۲۱ تياد جوک سمبوه مک ايڅون تاهوله اکن سده هابس عربڅ ايت مک ايڅون مخکيل اورغ بسر ۲۱ سرت فادک انتقدا راج اسمعيل سراي دڅنداڅن فتراڅ ايت لالو اي برتيله کقد سکل منتري

شهران

اداله سبله سوکو ۲ ملایو اداله دقیلیهین سودارا ۲۱ مرحوم راج دباروه یأیت سفرت
تفکو عبدالقادیر دان تفکو عثمان دان تفکو بواغ اکتشافی یغ بایق چندروغ
هاتین کفد تفکو عبدالقادیر اتو تفکو بواغ جوا ادفون فییق سوکو ۲ بوکیس
اداله یقدیلیهین اتق یغ کهاراهن یأیت راج محمود فترا مرحوم دباروه دغن تفکو
فوتیه مک حال ایت دالم برساله ۲ هنله مقصود دان کهندق کدوا فییق مک داتو.
بندهره فون مفاجله برسام ۲ میلیه سام ۲ منجوق دعدافن انتارا کدوا فییق
مک جواب یدفرتوان بایکله ایسوه هاری برکمفول فول کیت سکلینن.

شهران

مک داتو. بندهره مقفولکنله سکل راج ۲ دان اورغ بر ۲ فییق ملایو سرت
دسورهن ممکي کابن لفس دان برفندوا دغن الت سنجات سفرت روغ اورغ
هندق برتیکم اتو برقرغ شهران سکل خبر ۲ دان فرتنه سوکو ۲ ملایو ایت فون
سفیله کفد یدفرتوان مودا مک فانسله هاتین لالو مپوره ممفکیل راج حاجي
دان سکل اتق راج ۲ بوکیس سرت تفکاوا فونا ستي سرت بوکیس ۲ سکلین
مک داتقله مریکثیت سکلینن مفادف مک برتیه یدفرتوان مودا کفد راج حاجي
دردف فربواتن بندهره سوا سرت سوکو ۲ ملایو کمدین تیتنه لیتهله سوکو ۲ ملایو
ایت بهارو سمالم امفمان ای سوا برکات نکري ریو این دغن کیت فوتیه هیتمن
ترسراهنه کفد کیت سفرت جالن لام ماس مرحوم دسوشي بارو دمکینه لاکي قد
کتیک کفتن کفل منغو هوتغ بکندا هاری ایت بکیمان روفان این سده لاین
فول تفکه لاکو سرت روغ هندق منجوقکن لاکي ۲۱ جوا مک سمیه راج حاجي
جکلو سده فیکران اورغ کاي بندهره هندق منجوقکن لاکي ۲۱ کیت فون هندق
جوک منجوقکن لاکي ۲ کیت کفدان مک تیه یدفرتوان قد فیکران آبغ دمکین
جوا بایکله بریتاهو داتو. بندهره بایکله سدیاکن سفکسان میغ دبالی روغ
ایت نننی افبیل سده تنف فمیلیهین انتارا کدوا فییق کیت نایککن سکالیه
کفکسان سلالو کیت سوا منجونجوغ دولی سکالی شهران مک یدفرتوان مود
فون مپورهله مبریتاهو کفد داتو. بندهره مک جوابن بایکله شهران مک یدفرتوان
مودا فون مبریه فرتنه کفد سکل بوکیس ۲ اکن الت فککامن مک سکل اتق
راج ۲ بوکیس سرت بوکیس ۲ جاتی فون برسیقله سموان سفرت سیف مفادف
موسه شهران مک کایسوقکن هارین مک برکمفولله سکل راج ۲ سوکو ملایو سرت
داتو. بندهره تفکو سوا کبالی سرت برکابن لفس سموان دان برفندوا
دان بوکیس ۲ دغن سکل اتق راج ۲۱ فون حاضرله دغن ممکي سلوار سفا
برتندري باتوغ سموان برفندوا جوک دغن کلیواغ دان هلامفن مک دودقله
برسیلهن بوکیس دغن ملایو مک یدفرتوان مودا سرت راج حاجي فون دودقله
برتتافن دغن راج ۲ ملایو ایت مک یدفرتوان مودا فون مندغ ۲ مک دلیهتن

ددالم ايت شهدان مك افيون ايتله دسراهنن اوله يقدفرتوان مودا كغد سكل
 فراهو ۲ بوكيس دان فراهو داكغ ۲ يشمان ۲ اورغيغ صحابت هندي تولن كغدان
 مك هابسه افيون ايت كونن مك چوكغله اكن فمباير هوتغ مرحوم ايت شهدان
 ادفون كفتن يغ باليق كملاك ايت افبيل سغفي تيك بولن كامفتن مك ايقون
 داتغله لالو نايك كرومه يقدفرتوان مك يقدفرتوان فون براغكتله ككمفوغ بولغ
 منداثكن فادك انقدا سلطان احمد كران اي برساييم دسيو مك افبيل سغفي
 دكمفوغ بولغ ايت مك يقدفرتوان مودا فون مشغولكن داتوه بندرها دان تمغكوغ
 سرت راج ۲ سودارا مرحوم ايت كران برباير هوتغ برسام ۲ برهداغن سياه ميباه
 سغاي ترغ مك بر كمفولله سكل اورغ بسر ۲ دان راج ۲ ايت سرت سلطان احمد
 فون حاضر جوگ مك فد كتيك ايت بربايرله يقدفرتوان مودا اكن هوتغ مرحوم
 ايت دهداغن اورغ بسر ۲ دان راج ۲ سكلين مك اداله بايقن هوتغ المرحوم ايت
 ترسوت ددالم سياره كاراغن اشكو بوسو يات توجه لقسا توجه ريبو توجه راتس
 توجه رشگيت دان ترسوت ددالم سياره سلاثور بايقن توجه لقسا امفت ريبو ليم
 راتس توجه رشگيت شهدان ادفون يغدوا قول اين انتهنن يغ مان بتولن والله اعلم
 شهدان افبيل سلسي برباير ايت مك يقدفرتوان مودا فون برتيته دشن اير متان
 چيه اورغ كاي اف بوله بوات سده جادي داكيغ داره بوسق هايير فون افاه
 يغ هندق دكات لاكي جكاو سكيړا تيدق ايتله كتيكان ساي مهالي باليكن
 نكري ريو اين چيه سغفي هاتين مفر بوآه ساي سوا انق ۲ بوكيس سكلين
 سغفي سده بگيني قول جادين سمرت فنتون اورغتوا ۲

تيفكي بوكيت سكودانا * تمفت برنام هيا قادي
 ساكيتن مودا كنا بنجان * سبارغ كرج تيدق منجادي

ستله داتوه بندرها مندغر فنتون يقدفرتوان مودا ايت مك ايقون تر تندقله دان
 سكل راج ۲ سوكو ملايو ترديمله سنوان تباد سوات فون اد جواين برفندغ ۲ غنله
 سام سنديرين مك راج حاجي فون ترسپوم مايهت حال يغمكين سرت مندغر فنتون
 فدوك ككندا ايت شهدان سجورس راج ۲ ملايو ايت فون قولغله سكلينش ادا.

شهدان كات صاحب الحكايت

افبيل ساسيله درفد ممباير هوتغ ايت مك دشن تقدير الله تعالى سلطان احمد فون
 گريغله مك براه هاري گريغن مك مگكتله اي مك يقدفرتوان مودا سرت داتوه
 بندرها فون مفرجاكتله جنازه مرحوم سلطان احمد ايت مك دمقامكتله بتاغ
 عادة راج يغبسر ۲ مگكت مك افبيل ساسيله درفد منقبوركن سلطان احمد ايت مك
 مشاورتله يقدفرتوان مودا سرت داتوه بندرها دان اورغ بسر سنوان سيله ملايو
 دان سيله فيهي بوكيس منجاري اكن گنتي مرحوم سلطان احمد ايت.

مك كفتن كفل ايٿئون ترٿاوا سراي كٿان جكلو سده راج مودا سرت توان
بندھرا تمڱوڱ تياد دافت لاڳي مٻاڙن بايڪله اتق راج دوا ايت سراھڪن ڪڏ
ڪيت سڦاي ڪيت باواڪن ڪڏ ڪيرنور ملاڪ ڪران ڪيرنور تله مٻري ڦرنٿه ڏاتس
ڪيت جاڳن ڪيت باليق همڦا سھاج جادي مالو.

شھدان ڪات صاحب الحڪايت

افڀيل ڏاتو. بندھرا مندڱر ڦرڪٿان ڪفتن ڪفل ايت ڪسڪنڌله اي سبب تياد دافت
تغت هندق مشورا لاڳي دان راج ڪڇي. ترڱڪانو ڦون سده باليق ڪترڱڪانو
ڪران اي ڦون هونر سڦي جادي دمڪين اين درڱدان جوڪ مک برڪات ڦول ڏاتو.
بندھرا ڪڏ يڏڦرتوان مودا الله الله جاڳنله ابڱ ڪنڱڪن ساي سموا اين ملينڪن
ابڱ ڦندڱ سھاجله ڪڏ انتن ڪمال ڪيت بڱ ڦياتو ياتيم ايت درڱد ورث امانه
ڦتروھن مرحوم ڪڏ ابڱ سرت ساي سموا اين دمان لاڳي ساي مشادوڪن ڪسڪن
ملينڪن ڪڏ ابڱله ادڦون جوهر دان ريو سرت سڪل تعلق دايرھن ملينڪن تله
ڦولڱ دڦولڱڪن لاڳي ڪڏ ابڱ دان ابڱله ممرنتھن سرت سڪل قوم قرايت ابڱ بڱسا
بو ڪيس سلماڻ ڏڱن موافت سرت تولس اخلاص ريشاله ساي سموا
ڪڏ ابڱ سموا اديق براديق اتق براتي ڦد وقت اين دان وقت بڱ لاڳي اڪنداغ
سلماڻ اد ڦرايداران متھاري دان بولن اڏان شھدان افڀيل يڏڦرتوان مودا
مندڱر ڪات ڏاتو. بندھرا دان تمڱوڱ سرت راج ۲ سڪلين مک تيته يڏڦرتوان
مودا جكلو سده بکيتو ڪات اورڱ ڪاي سموا انشا الله تعاليٰ سايله بڱ مٻاڙن
ھوتڱ مرحوم ايت جالن ساي برجوال ڪاين دڦيڱڪڱ سڪاليئون ريشاله ساي سموا
اديق براديق اتق براتي ترجوال ڪڦلا ڏڱن سبب مڱنڪن انتن ڪمال يڏوا بوتير
ڪمدين برتيتھ ڦول يڏڦرتوان مودا ڪڏ ڪفتن ڪفل ايت ادڦون درڱد هوتڱ مرحوم
ايت ڪيتله مٻاڙن مک ڪفتن ڦرڱ ايت مڱڪو ۲۰ ڪمدين برتيتھ ڦول يڏڦرتوان
بوله معلومڪن ڪڏ ڪيرنور ڪيت متا تيمڦوه تيڪ بولن ڪامڱش مک افڀيل سڦي
تيڪ بولن ڪامڱش دانڦله تريما ڪريو اين مک ڪفتن ايت ڦون مڱڪو ۲۰ سڀيل
ڪاتن منريما ڪاسيهله ڪيت ڪڏ راج مودا بڱ ايت تيمڦوه ڪيت تريماله مک ايڦون
ترٿاوا مک لالوله اي مٻري تايڪ سرت مٻري سلامت ڪڏ يڏڦرتوان مودا مک
لالوله اي تورن ڪڪڦن سلالو برلاير ڪملاڪ.

شھدان ادڦون يڏڦرتوان مودا برتڱوه ايت اداله ڪات اورڱ ۲۱ اد
ڪونن ساتو اورڱ ڦوتيه ڪفتن ڪفل صھابت ڪڏ يڏڦرتوان ايت ميسڱ ماس دليڱي
يڏڦرتوان برنياڪ تيمه دڱندي جادي برصھابته تولڱ منولڱ ڦد ڦڪرجان برنياڪ
ايت مک افڀيل يڏڦرتوان مودا تله باليق ڪريو سمولا مک دانڦله اي ڪريو
مندافتڪن يڏڦرتوان مودا متا جوالڪن افڀون برڀيو ۲ ڦتي مک تتڪل اي اڪن
برلاير ڪڇينا دتيڱڪلڪن ستڱه ڪڏ يڏڦرتوان متا جوالڪن ننٿي افڀيل اي
باليق دري ڇينا جڪ ھاپس لاکو دتريمان واڱن دان اد ڦول ڪانتوڱن يڏڦرتوان

مټکين راميله مريدۍ ۲۵ دتلوۍ رنتو ايت اداله ايځ مټاکوکن دبرين داتوۍ ملايکت مک بايقله اورغ ۲ رنتو برهمقون کفدان مک اخر فکرچانځ دفرنتهپاله سکلين رنتو ايت هټک سمقيه فولو يغ دلاوة ۲ دسيتو فون دفرنتهپاله سقرت کريمون بورو دان اوغر مک اخرن تيا داله اي ماهو ميمبه کريو دان کمټکا بو مک دودقله اي سقرت کراجان سنديري سرت دکوکوهکنن تمقت ۲ ايت دغن بيراف پواه کويو مک سکل اورغ تلوۍ رنتو دسيتو بايقله دفرېواتن کنديق مک مشهورله فرېواتنن ايت شهدان مک خبر ايتقون سمقيه کفد کلان سوتا ويجاي مک براغکتله اي دغن بيراف کلفکافن فرغ مک دلفکر باله سکل تلوۍ رنتو ايت دغن فرغ برامو ۲۰ کن دان بروته ۲ هن مک تيا د براف لمان فرغ ايت مک دافتنه ترټفکف داتوۍ ملايکت ايت لالو ددفع تاغنن سرت درنتي مک دسورهن باوا کريو مک افبيل سمقي کريو دسورهن اوله يقدفرتوان مودا بونه مک لالوله دپونه مک ماتيله اي ادقون سکل هرت بندان دان اتق کنديقن دامبيل اوله اغکو کلان دباوان کريو مک تنقله تمقت ۲ ايت جادي کفد راج حاجي دامبيل دغن فرغ سبکيمان کادان باتين انم سوکو جوان کدين مک تنقله فقيران سوتا ويجاي ايت ددالم ريو مک افبيل اي سمقي کدالم ريو مک تيا داله دبرين ميمبه نام فقيران سوتا ويجاي ايت لاکي دمکينه حال مک تنقله اي ددالم ريو دغن کمليانن برسام ۲ يقدفرتوان مودا ريو ادان.

القصة

مک ترسپوتله فرکتان کبرتور ملاک مک افبيل سده ددغون نگري ريو تله معمور مک ميورهله اي ساتو کفل فراغن اکن منغکو هوتغ مرحوم سلطان سليمان ايت مک افبيل تيا کريو مک دتفکفپاله سلطان احمد ايت يټلاکي بلوم رماچ فترا ايت مک کسوساهنله داتوۍ بندرها سموا مک لالو داتوۍ بندرها سرت اورغ بسر ۲ سوکو ۲ ملايو سموا برهمقون منداقتکن يغ دفرتوان مودا مک کفتن کفل ايت فرکيله فول منداقتکن داتوۍ بندرها سموا دتفه استان يقدفرتوان مودا ايت دتفکون فول دسيتو دهداث اورغ ۲ رمي مک تيته يقدفرتوان مودا سمبيل ترسپوم جکلو تله تربيت واغ کمفني ملفکر کيت ايت واغ بلنجا کيت ملاون کمفني دلپکي دان بلنجا کيت ملفکر کمفني دملاک سياف فول کيت تفکو ستله کفتن کفل مندغر تيته يقدفرتوان ايت مک ايقون ترسپوم سراي کاتن بئر توان راج مودا فون فرکتان ايت شهدان مک داتوۍ بندرها فون ترنتدقله کدين مک پريتپهله فول يقدفرتوان فول کفد داتوۍ بندرها دان کفد سکل اورغ ۲ بسر دان راج ۲ سوکو ملايو افله بچارا کيت اورغ کاي سرت تن ۲ اغکو ۲ سکلين مک جواب داتوۍ بندرها افله ساي سموا هندکن بايرکن حال ريو اين سامشما فوکوه بهارو هندق برتونن جاغتنکن پواه پوغاڻ فون بلوم کلوار مک سکل فکرچان ايت فولقله کفد راج مودا مک تيته يقدفرتوان مودا سفکوه ۲ اورغ کاي سموا تيا د ترداي دان تحيلهکن لاکي مک جواب داتوۍ بندرها سفکوهله راج مودا مک

القصة

مك ترسبوت ٲرڪٽان انق راج منڱڪاڀو امقت اورڱ
اداله سٿورڱ نمان راج بايغ دان ڪڊوا راج هيڄو ڪٽيڪ راج مستيڪ ڪامقت
راج لاس شهدان اداله راج بايغ ايت مينيغ ڪاندرا ڪيري اڪن ٿترا سلطان
حسن راج اندرا ڪيري برنام راج حليمه مك تياد دتريم اوله سلطان حسن ايت
مك مارهله راج بايغ ايت مك ڪامقت انق راج ايتئون ٿرڪيله ملهڪر اندرا ڪيري
مك برٿراڱله سلطان حسن دڱن راج برامقت ايت مك تياد براف هاري برٿرڱ
ايت مك سلطان حسن ٿون تيواسله اي لالو براوندور لاري ڪڪاووڱ مک اندرا
ڪيري ايتئون دافٿله اوله امقت اورڱ انق راج ايت دڱن سڪل تعلقو دايرهن
مك دٿرنتهله اندرا ڪيري ايت اوله راج ٢ يغيرامقت ايت ادٿون راج بايغ ٿرڪيله
اي ڪرتيه عمرنتهله اي اڪن رتیه ايت.

شهدان

اٿبيل ددڱر اوله ڪلان ٿغيران سوتا ويڄاي نڪري اندرا ڪيري ايت تله روسق
دان رتیه ٿون تله دٿرنته اوله راج بايغ مک ڪلان ٿون ساڱتله مارهن مک لالوله
اي ٿرڪي ڪرتيه ملهڪر راج بايغ مک برٿراڱله برامو ٢٠ ڪن دان برپونه ٢٠ هن مک
تيواسله راج بايغ ايت لالوله اي براندور ڪاندرا ڪيري مک دٿرايڪوت اوله اڱڪو
ڪلان ڪاندرا ڪيري مک لالوله برٿرڱ ٿول مک بنتو دري جيمي ٿون داتقله
ٿول مک جادي بسرله ٿراڱن ايت برامو ٢٠ ڪن دان برپونه ٢٠ هن ماتيله سبله مپيله
مک تياد براف انتاراڻ ٿرڱ ايت مک تيواسله راج يغيرامقت ايت باپقله ٿغليمان
ماتي سرت ترڪرا ڪلان اوله بوڪيس مک ٿجهله ٿراڱن دان ايٿون لاريله تياد
برڪتھوان مڃاوا ديرين باليق ڪمنڱڪاڀو مک اندرا ڪيري ٿون دافٿله اوله اڱڪو
ڪلان ايت ڪمدين ٿرڪيله اڱڪو ڪلان ايت ڪسوڱي گاوڱ مڃميل سلطان اندرا ڪيري
ايت سولا دان ترماسوله باتين انم سوکو ايت سڪالي دامبيل اوله اڱڪو ڪلان
ايت ڪران وقتو راج هيڄو مڃميل نڪري اندرا ڪيري ايت سلالو دامبيلن باتين
انم سوکو ايت سڪالي.

شهدان ڪات صاحب الحڪايت

اٿبيل سلسيله ڪلان ٿغيران سوتا ويڄاي ايت مڃميل اندرا ڪيري دان رتیه دان
باتين انم سوکو ايت مک سلطان حسن اندرا ڪيري ٿون منڪاحڪن ڪلان ٿغيران
سوتا ويڄاي ايت دڱن ٿتراڻ يغيرنام راج حليمه ايت بتاٿ عادة راج ٢ يغير
برنڪاح ڪهوين برڪاسيه ٢٠ هن ڪڊوا لاکي استري ڪمدين اڱڪو ڪلان ايتئون
مڃواتله نڪري دڪوالا جناکو دان ٿڪن لاس مک سوره مڃورهله ڪريو تياد برهنٽي.

سبرمول

ڪات صاحب الحڪايت

اد ساتو لمي منڱڪاڀو مڃاڪوڪن ديرين ڪرامت دڱن علمون يغ دڱن براف مڃلاهي
عادت ڪونن ٿد تمڻت يغيرنام داني مک باپقله اورڱ برڪورو ڪڏان مڃڪين سهارِي

تاو. رانتو فون داتله مبابا دگاښ تلو. رنتو فونو سسقله برچوچ ۲ ايکن درځد.
کوالا ريو هڅک ککموڅ چينا دان کفل ۲ دان کيچي ۲ فون داتله ليم انم بواه
مک امانله ريو ډد ماس اين سرت باپقله مندافت حاصيل ۲ اداڼ.

شهران

مک يځدډرتوان مودا فون مېوانله استان دځکالن رام مک راج حاجي فون جاديله
کلان مرنتهکن کراجان دباوه يځدډرتوان مودا سرت مېتولکن توکڅ څولو تلو.
رنتو سرت مايهت سکل راج ۲ دان څولو ۲ ددالم تلو. رنتو ايت سياډ ۲ يځ بتول
دان سياډ يفتياد بتول ايله يځ مېتولکن اتو ممرافي شهران مک تياد براه
انتران مک اڅکو کلان راج حاجي فون څرکيله ممرقا سېله ليڅک ايت مک اڅيل
سمځي لالو مفاتورکن سکل کدودکن مکت ۲ دسيو سرت حاصيل ۲ مکانش سرت
دسورهن برپوه کځکاشن يځدسدياکن بېلا ۲ دکهنداکي اوله يځدډرتوان مودا ډد
کنیک ساکيت سوکرڼ هندقله دسدياکن مک ممرجاکنله سکل مکت ۲ ايت اکن
تيته څرنتهن ايت تم.

القصة

مک ترسېوه څرکتان سلطان جمبي مک اداله بکندا ايت اد مناروه څترا ستورڅ
څرمقوان يځ بايک فارسڼ سدځ مانيس دځنداڅ مات مک ددالم حال ايت بکندا
سلطان هندق منچاري اتق راج ۲ ددالم نکري جمبي ايت اکن جادي سوامي
څتران ايت مک تياداله سدځ ډد ماتځ مک اداله نام ډادک انقندا بکندا ايت
تځکو راتو امس شهران ستله هاييځله اي برفيکر مک لالوله اي مېوره کليڅک
مېيلاکن اڅکو کلان راج حاجي ايت برماين ۲ کجمبي مک اڅکو کلان فون براڅکنله
کجمبي مک اڅيل تيبا کجمبي مک دڅرملياکن اوله سلطان جمبي بتاف عاده
استعاده راج ۲ يځسره ۲ داتڅ دځن دېريځ استان ساتو مک ددالم حال ايت تياد
براه هاري مک مېورهله اي کځد راج حاجي ايت جکلو سوک هندق دېريځ
استري دځن څتران ايت يايت تځکو راتو امس ايت مک اڅکو کلان راج حاجي
فون ريضاله مک اڅيل سمځي وځتون مک دکهوينکنېله اڅکو راج حاجي ايت دځن
څتران تځکو راتو امس ايت بتاف عاده راج يځسره ۲ ايت نکاح کهوين مک
اڅيل ساسيله درځد نکاح کهوين ايت مک برکاسيه ۲ هنله اي لاکي استري کمدين
مک سلطان جمبي فون ملتقکن کلاران اکن ډادک انقندا بکندا اڅکو کلان
دځن کلاران کلان څځيران سوتا ويچاي مک سکل اورځ ۲ فون مېوتله نام ايت
ددالم نکري جمبي سرت تلوقځ سکلين اداڼ.

شهران

تياد براه لمان تځکو کلان څځيران سوتا ويچاي ايت ددالم نکري جمبي ايت
مک ايځون برموهنله کلوار کځد ډادک ايهندا بکندا سلطان جمبي مک دلځسکن
اوله سلطان جمبي مک لالوله اي کلوار دري جمبي ايت اداڼ.

ادندا راج حاجي دان فادڪ ادندا يغ فرمفوان ۲ شهدان اقبيل سلسيله درفد برتاغيسن ۲ ايت مك يقدفرتوان سرت فادڪ ادندا بگندا منورنكنه ادندا يغ فرمفوان ۲ ايت كفراهو سرت سكل هرت بندان مك برلايرله اي كړيو مېاوا جنازه راج دباروه ايت مك تياډ براف هاري دلاوة سمسيله كړيو لالوله ماسق كدالم سوغي ريو مك ددالم ريو فون كمقرله قول اورغ مفتاكن يقدفرتوان مودا دري ليفكي مېاوا جنازه بگندا راج دباروه سده مفكت شهدان اقبيل داتوه بندهر سرت داتوه تفكوغ دان اورغ تواد ۲ يددالم ريو مندر حال ايت مك برترجوننه كسمن ماسيغ ۲ بركاويه منوجو كنيافكن يقدفرتوان مودا ايت مك داتوه بندهارا دان تفكوغ فون برجفاله دغن يقدفرتوان مودا لالوله برتاغيسن ۲ برامي ۲ ماسيغ ۲ دغن بيحي راتغن مك كنيافكن ايتغن تيباله كبتاغن مك لالوله دنياقكن خرندا ايت دماقمن بتاف عادة راج ۲ بسر ۲ مفكت دقېوركن دمكينه دفرېواه اوله داتوه بندهر سرت يقدفرتوان مودا يايټ دقېوركن دبتاغن برسام ۲ دغن فادڪ ايهندان مرحوم سليمان بدرالعالم شاه.

شهدان كات صاحب الحكايت

استري راج دباروه ايت يايټ تفكو فوټيه فترا مرحوم مفكت دكوت مك اداله بهارو برانق اكن راج محمود دنماكنن بلوم لفس امفت فوله هاري كران يقدفرتوان مودا ماسو ريو ايت سرت تيبا مراجاكن دهولو مرحوم تغه يايټ راج احمد فترا مرحوم راج دباروه مك اداله راج احمد ايت فد كتيك ايت اداله عمرن كيرا ۲ دلافن تاهن اتو سبيلن تاهن مك اقبيل سلسي درفد مراجاكن راج احمد ايت مك بهاروله دمقامكن مرحوم راج دباروه ايت شهدان ادفون تفكو فوټيه اقبيل تله مفكنه فادڪ كگندا بگندا ايت المرحوم راج دباروه مك دو كچيتاله اي مك تياډاله ماهو سنتف اوبت لاکي مك مضرتله فباكيشن ايت تياډ براف انتاران مك مفكنه قول تفكو فوټيه ايت مك مفكن برتمبه ۲ له دو كچيتا يقدفرتوان مودا ددالم ريو تياډاله بر فوتسن اورغ ۲ بركا بوغ اوله بركا بوغ ايت ستفه درفد علامت راج بسر ۲ مفكت.

شهدان كات صاحب الحكايت

اداله بگندا سلطان احمد ايت برساييم دكمفوغ بولغ برسام ۲ فېهق سوکو ۲ ملايو اكننتافي فركي داتغ سهاجله اي كغد فادڪ ايهندا بگندا يقدفرتوان مودا كران لاکي كانق ۲ ادفون راج محمود اداله اي كغد بندا سوداران مهايهارا كندي يايټ تفكو هيتم دان راج امينه دان راج حليمه اديق براديق.

شهدان

مك تنقله قول يقدفرتوان مودا مرننهكن نكري ريو ايت مك نكري ريو فون راميله دان سكل فراهو ۲ داكغ فون دانقله دري فېهق باره دان تيمور دان وشكغ ۲ فون ماسقله برنياك برلاونن دغن دكاغن يقدري سبله تيمور ايت مك فراهو

قصه مك ترسيوة فركتان السلطان سليمان ددالم نكري ريو

كات صاحب الحكايت

مك اقبيل سده فادك انقندا بكندا راج دباروه برلاير كليغكي برسام راج سلاخور
ايت مك بكندا فون كريغله ادفون تفكو فوته ددالم كريغ بكندا ايت مك ايفون
برانقن شورغ لاکي ۲ دنماکن اوله بکندا راج محمود ادفون فتران يغ توا
تله سر نماں راج احمد اکن تنافي بلوم لاکي عقل بالغ ماسيه کاتق ۲ لاکي
شهران ادفون بکندا سلطان سليمان كريغ ايت مفکين سھاري مفکين برتميه ۲
مک برکفولله داتو بندھرا سرت تفکوگ دان سکل اورغ بر ۲ ماسق کدالم
برتوگکو سيغ مالم مک داتو بندھرا فون ساغته سوسھن منجارين اوبت دان
مفکولکن ببراف دوکون ۲ دان طيب ۲ مفوتکن بکندا ايت تياد جوک سمبوه
مفکين برتميه ۲ سھاج مک تياد ببراف ھاري دغن تقدير الله تعالي مک بکندا
فون مفکته کمبالي کرحت الله تعالي انا لله وانا اليه راجعون مک کمفله ددالم
نکري ريو اف لاکي ددالم استان ريوه رندهله دغن راتف تانيس راج ۲ ايت
لاکي ۲ دان فرمفوان اف لاکي سکل اورغ بر

شهران مک داتو بندھرا فون ممرنتھکنله اکن جنازه بکندا ايت اکن
دتانم دقبورکن بتاف عاده راج ۲ يفسر دمقامکن يات دوا اسوغن ممباوا جنازه
ايت دان داتس اسوغن ايت راج دراج سرت جواتن برسام ۲ دان دين دان کايں
دوکوگ انم بلس سرت نوبت دان دبنتفکن فودي جالن ھفک کقبوران دان
برکا بوغله سکين اورغ ۲ ھفک سراتس ھاري مک ببراف فول داتو بندھرا
مفلوارکن صدقه کفد سکل فقير دان مسکين دان برخدوري تيک ھاري دان توجه
ھاريں بتاف عاده راج يفسر ۲ مفکت شھدان اقبيل سلسيله درقد دمقامکن بکندا
ايت مک داتو بندھرا فون مپوره کسلاخور مبريتاھو راج دباروه سرت يقدفرتوان
مودا شھدان مک برلايرله سورھن ايت دغن برسکرا ۲ تياد ببراف انتاراں سمفيله
سورھن ايت کسلاخور مک نايکله اي مفادف راج سلاخور مفرسمبھکن سورة ايت
دان سورھن ايت فون ماسيه لاکي مماکي کابوگ مک اقبيل راج سلاخور مليھت
سورھن ايت برکا بوگ مک ايفون ترکجوة دان سورھن ايتفون مفرسمبھکن سورة
درقد داتو بندھرا ايت سفوجو کفد راج سلاخور دان سفوجو کفد راج دباروه
دان سفوجو کفد يقدفرتوان مودا دقداس شھدان ادفون راج دباروه ستله اي
مليھت سورة مپوتکن فادک ايھندا بکندا سلطان سليمان بدارالعام شاه مفکت
ايت مک راج دباروه فون مفکته فول انا لله وانا اليه راجعون مک راج سلاخور
فون مناغيسله لالو دفرپواتکنپاله خزنداں کات ستله فول وصيتن متا تام دريو
جوک مک اقبيل سده خرندا ايت مک لالوله دماسقن جنازه کدالم خرندا ايت
مک لالو دبوا اوله اورغ بر ۲ کقداس ستله يقدفرتوان مودا مليھت خرندا فادک
ادندا ايت داتف مک يقدفرتوان مودا فون مناغيسله ترلالو ساغت سرت فادک

سفرت تيته راج دباروه ايت مك اقبيل راج سلاڭور سرت اورځ تواښ منډغر
خبر سورهن ايت مك لالوله اي مېوره مئاس كاجځ لالوله برلاير كړيو برابريځ ۲
دځن كلفكافن راج دباروه ايت مك اقبيل تيبا كدالم ريو مك نايكله سموان
راج ۲ ايت مقادف بگندا مك داتوه بندهارا سرت داتوه تښكوځ دان راج اندرا
بشو سرت اورځ تواښ ۲۱ سكلين حاضره سموان انتارا كدوا قيهق ايت.

كمدين مك سلطان سليمان ځون برتيته دمكين بويش بارځ تاهو كيران
منتفكن سومقه ستيا انتارا بو كيس ۲ دځن ملايو سفرت ستيا مرحوم ښلام مرحوم
مشتك دسوشي بارو ښډرځكځ هڅك سڅي انق چوچو چچيتن بارغسياف انتارا
كدوا فيهق موڅكير سفرت يفتله ترسبوه اين دناسكن الله دان دكو توفن تباد سلامت
دنيا اخره ستله بگندا برتيته ايت مك برداغ سبه ځول راج حاجي يځ فاتيك
سو ۲۰ بو كيس ځون دمكين جو ك اقبيل فاتيك سوا تباد مڅيكوه سفرت سومقه
ستيا مرحوم ايت مك كنهاله فاتيك سوا سفرت يځ دتپهكن ايت اداڼ.

شهدان ستله ايت مك تيته بگندا اين هاريله كيت مېراهكن څرنه بچارا
فنجځ ښدافن كچيل بسرځ كډ يډرځوتوان مودا مك بو كيس ۲ ځون منريماله مك
تيته بگندا باج دعا مك لالوله مېاج دعا مك هابسه سكل څركارا بو كيس دځن
ملايو برځولځ سدېكالا ستله ايت مك راج حاجي دان راج سلاڭور بردوا سودارا
ايت ځون څركيله برجمقا دځن سوداراڼ تښكو څوتيه دان تښكو هېتم مك تښكو
څوتيه دان تښكو هېتم ځون ترلالوله ساغت سوكان مك دهمبوركنځ براس كوڼيځ
سرت دبريځ سنتځ مك سنتځله برامت براديق ايت كمدين كدواڼ ځون بړموهنله
باليق كښفتن شهدان سكلين اورځ ۲ بسر ځون بړموهنله ماسيځ ۲ باليق كرومهن
ادځون سلطان سليمان ځد هاري ايسوڼ ايت مك برتپتهله اي كډ راج سلاڭور
دان كډ راج حاجي دان كډ فادك انقندا راج دباروه څركيله انقندا سكلين
مڅمبيل راج مودا دليڅكي كمبالي كړيو سفرت عاده كښتافن سهاري شهدان مك
راج ښكتيك ايتځون برلايرله سكلين كډاس مك برجمقاله راج ۲ ايت دځن راج
مودا مك لالوله راج ۲ ايت معلومكن تيته بگندا مېوره مڅمبيل راج مودا ايت باليق
كړيو سولا مك جواڼ بايكله توانكو مك راج دباروه ځون هندق متتا كسلاڭور
دهولو سبتتر برسام ۲ راج سلاڭور مك راج سلاڭور ځون باليقله كسلاڭور برسام ۲ راج
دباروه سرت اورځ تواښ ۲۱ مك اقبيل تيبا كسلاڭور مك راج سلاڭور ځون مېيلاكڼ
راج دباروه ايت نايك كداره ديم داستانن مك راج دباروه ځون نايقله كاستان
راج سلاڭور ايت مك تباد براف لمان مك راج دباروه ځون داڅله كړيځ دم
مك راج سلاڭور ځون ساغله سوسهڼ مليهكن فادك ادندا ايت كړيځ مك
دڅكڼله اوله راج سلاڭور بېراف دوكون دري هولو دان دري هيلير اكن موڅيكن
فادك ادندا مك سكل اورځ ۲ بسر ځون بړكمڅولله سيځ مالم ددالم استان
يډرځوتوان سلاڭور ايت دمكينله حال سلملمان راج دباروه كړيځ ايت اداڼ.

مندغر حال یفدمکین ایت مک بکندا فون ساغتهل مرکاڻ مک تیتہ بکندا فرکی
 تاڻ سیاف برچاکف ۲ هندق بمبدیل ایت اکو منتا جالنن دان سبین جکلو
 تیاد برتولن کفد اکو دغن جالنن دان سبین ننٹی دیاله یغ فأتوت دبیل
 دان تیاد لاین ایسی فروتن دغکی خیانت دان دندم خصمت جوک یفدقنوھکنن
 سمفی نکری سده همفییر ۲ متجادی فادغ تکوکر ماسیه جوک تیاد دفیکرکنن
 مک لالو سلف فرکتان سوکو ۲ ملایو مپیوة ۲ فکرچان بدیل بمبدیل ایت
 مک بکندا فون مپوره محفکیل راج حاجی ایت نایک کداره مک راج حاجی فون
 نایکله مفادف افیل برجمفا مک تیتہ بکندا اف کهندق اوله راج حاجی داتغ
 این مک سمیه راج حاجی تیاد اف سبب لام فاتیگ تیاد مفادف مک تیتہ بکندا
 اف بیچارا راج حاجی سکارغ این مک سمیه راج حاجی تیاد بیچارا کفد فاتیگ
 ماینکن کفد دولی توانکو جوک مک تیتہ بکندا عاده یغ مان هندق دفاکی اوله
 راج حاجی کران عاده این دوا ساتو عاده مرحوم دسوغي بارو دان ساتو عاده
 مرحوم مفکت دکوت مک سمیه راج حاجی عاده مرحوم دسوغي بارو ایتله عاده
 ددالم سومفه ستیا ادفون عاده فادک ادندا مرحوم مفکت دکوت ایت عاده بهارو
 کران دولی توانکو سودارا برسودارا دغن فادک ادندا ایت له کورغ سدیکیت
 تیاد مفاف شھدان افیل بکندا مندغر سمیه فادک انقندا بکندا ایت مک تیتہ
 بکندا بایکله ننٹیله محفکیل سودارا راج حاجی ایت دهولو بالیق کریو کران ای
 فون ایهندا سوره مفمبیل راج مودا کلیفکی مک سمیه راج حاجی ادفون سودارا ۲
 فاتیگ یفسلاغور سرت اورغ بسر ۲۸ اد بلاک داتغ مفادف برسام ۲ فاتیگ
 این سقدر ای ترکمدین سدیکیت سھاج مک تیتہ بکندا بایکله لالوله بکندا
 منیتھکن ساتو اورغ بایک منجمفوة فادک انقندا بکندا راج دباروه مپوره
 بالیق کریو سرت راج سلاغور دان اورغ توا ۲۸ ایت سوان دففکیل برکمفول
 کریو شھدان مک اورغیغ دیتھکن ایت فون سکراله ای فرکی دغن ساتو کاکف
 بردایوغ دان سرت دغن لایر منوجو جالن اوغر دان بورو بارغکالی ترجمفا.

شھدان

سیرمول ادفون راج ۲ سلاغور سرت سیلواتغ ففکاوا ایت فون برلایرله ای سمفی
 کاوغر مک برجمفاله دغن افکاتن راج دباروه مک برھدافله فنجاجب اورغ سلاغور
 دغن فنجاجب اورغ ریو مک ددالم حال ایت سورھن درفد بکندا ایتفون تیبا لالو
 مفرمعلمکن کفد راج دباروه سقرت فادک ایهندا بکندا مپیلانک ماسوه دهولو
 کریو برکمفوغ دان فادک ادندا راج حاجی فون سده اد دریو ستله راج دباروه
 انتارا کدوا فیهی سبله سوکو ۲ ملایو دان سبله سوکو ۲ بوگیس اداله کیت
 مندغر سمیه سورھن ایت مک تیتہ راج دباروه ایت فرکیله معلمکن کفد سوداراکو
 راج سلاغور سرت اورغ توا ۲۸ کشانن برسما ۲۸ کیت ماسوه ریو برکمفول مک
 سورھن ایتفون فرکیله کلیفقی افکاتن راج سلاغور ایت مک لالوله دمعلمکنن

القصة

ترسوة فرکتان بکندا السلطان سليمان

ددالم نكري ريو دودقه ددالم فرجتان سب فرپواتن راج کجي ترغکانو ايت دان نكري فون تله سوبي دان براس فون مهله هفک برهرک سامس تياد فته ستاغن سيريه دان کساگيتله اتس اورغ ۲ رعيت ۲ فون بايقله کلغاران هفک ستغه درغد ستغن مقبيل امبوت ستو دغولو باين دان اد يغ مقبيل امبوت نبوغ دماکن افلاکي کلیدیق دان اوبي مک يایت کبايقن نام فراهو داگس سيواه فون تياد ماسوه مک سوييه نكري ريو قد کتيک ايت شهدان ستله سلطان سايمان مایهتکن حال يغ دمکين ايت مک بکندا فون ممکيل فادک انقندا بکندا راج دياروه مک راج دياروه فون مفادقه اقبيل برهدائن مک تيته بکندا اواغ بايقله اشکو فرکي امبيلکن سودارامو راج مودا کليشکي کران جاشن کيت دماکن سومغه ستيا سفرکارا لاکي نكري ايت اينله روفان قد حال نكري چوکف دغن بندهارا تنفکوغ سرت اورغ سرن مک نكري فون مفکين سهارى مفکين روسق سب فردگاغن تله ماتي دکاچو اوله وان دالم ايت سرت سوکو ۲ کيت سبله ملايو دانلاکي نيت هاتیکو چکلو اکو سده برجمفا دغن راج مودا جک اکو ماتي شکورله اکو متتا جامه جوک کفدان دان اکو هندق فثاروهکن اشکو سموا کفدان دان ادفون سوکو ۲ کيت سبله ملايو اينله ماجمن درغد دهولو سغفي سکارغ تياداله مينفکن هاتي هفک دودق ددالم خواطير سهاج سمات ۲ سمرت يفتاه لالو هفک همفکر ۲ سکارغ فرکي دغن پاوا شهدان اقبيل راج دياروه مندغر تيته ايهندان ايت مک ايفون برداتغ سبه ادفون فاتيک اين مان ۲ سهاج تيته فرنته فادک ايهندا ايت فاتيک فون دمکين جوک شهدان اقبيل تله مشواره ايت مک راج دياروه فون برکمسله اکن کلغکانن مک اقبيل سده مستعيب براغکناه اي تياداله انق راج ۲ مغيريفکندي هپاله فغليما ۲ ملايو دان رعيت ۲ جوا مک برلايرله اي جالن اوغر بورو.

شهدان

ادفون راج حاجي برلاير ايت تياداله سيفکه ۲ لاکي سلالوله اي کريو جالن سيفاقورا مک برسليسيهله فرجلانن ايت دغن راج دياروه سب تياد اي برجمفا دلاوه مک سلالوله اي ماسوه کدالم ريو مک اقبيل اي ماسوه کدالم ريو گمغرله فول سوکو ۲ ملايو مېفک ۲ راج حاجي ايت داتغ هندق ملقکر ريو مک راج ۲ ملايو سرت فغليما ۲ اد يغ ستغه ساغت هندق مبدیل راج حاجي ايت مک تياد داندھکن اوله راج حاجي دلایرکن جوک بولغ ليقيکي ايت هفک سغفي کيتاشن برتنناغن دغن استان بکندا ايت بهاروله دلاوهکنن مک گادوهله سوکو ۲ ملايو ايت هندق مبدیل ۲ ايت مک اقبيل سلطان سليمان

سرت دغن تكوهن اكنجادي فراهو فرغ مك دنماكنن بولغ ليفكي شهدان يقدفرتوان
 فون سمايله دسلاخور مك تياد براف لمان لالو كمبالي قول كقدس برسا۲
 تفكو راج سلاخور دان سيلواتغ دان ففكاوا توا دان ففكاوا مودا دان داتوه
 شهيندار تفولي ملينكن تفكو راج سعيد سهاج تيفكل منوشكو سلاخور تله سمفي
 كقداس تياد براف لمان يقدفرتوان مودا سرت راج۲ سيلواتغ فون براغكت
 كلاك مك ددودقكن اوله گيرنور قد ساتو رومه دتلفكيرا سرت دفرملياككن
 دغن دفرجمون ماكن مينوم سهارى۲ سرت دغن فرماينن برماچم۲ اد كيرا۲ دوا
 بلس هاري مك بهاروله بر كمشول سكل اورغ بسر۲ هلندا ايت كلوار كتاشكيرا
 بهارو بر بجازا مقصحن بردامي دان منظرهن موافقت سرت برواة فرجنجن
 سبله مپيله يأت فرجنجن ستيا انتارا كمفني هلندا دغن يقدفرتوان مودا سرت
 سكل بوكيس۲ برمول اداله جاتوهن فكرجان اين قد هجرة تاهن ۱۱۶۶ قد
 سهاريوون رمضان شهدان افيل سلسيله درقد ايت مك يقدفرتوان مودا فون
 باليقله كقداس مك تفكو راج سلاخور سرت اورغ بسر۲ دان اورغ توا۲ فون
 كمباليله كسلاخور شهدان تياد براف انتاران مك راج حاجي فون برمونهله كقد
 فادك ككندا يقدفرتوان مودا هندق فركي مقبيل فادك ادندا بكندا يغ
 فرمفوان۲ ددالم نكري رتبه يقدكلواركن اوله راج كچي۲ يستوان ترغكانو دري
 ريو ايت سرت فرانقكن بوكيس يغ سفنكالن راج حاجي دان يقدفرتوان مودا
 دودق دليفكي دهولو ايت اداڤن مك دبنركن اوله يقدفرتوان مودا اكن راج حاجي
 ايت فركي مك راج حاجي فون برلايرله مك افيل سمفي كسلت تيوغ مك
 برجماله اي دغن سبواه وشكغ يغ بسر مك سيفكهله قد وشكغ ايت ممبلي بارغ۲
 دان بيراف بايق قول فرسمباهن چنچو وشكغ ايت اكن بارغ۲ هالوس۲ دان
 يغ بايك۲ كسدين راج حاجي فون برلاير كرتيه مك افيل تيبا كرتيه مك لالوله
 مقبيل فادك ادندا بكندا سكلين دباوان باليق كقداس سرت سكلين انق۲
 بوكيس يغ بايق افيل سمفي كقداس تنغله اي ددالم قداس ايت لالو برمواقت
 دان برمشواره دغن فادك ككندا يقدفرتوان مودا سرت فادك ككندا راج سلاخور
 سرت فادك ككندا راج سعيد سرت داتوه سيلواتغ دان داتوه ففكاوا مودا سرت
 داتوه شهيندار تفولي دان راج توا انجي۲ اندق اداله موافقتن ايت اكن فركي كرو
 سئوله۲ فركي بر بچاركن سومغه ستيا انتارا بوكيس دغن ملايو مك برسا۲ له
 فيكران سكل راج۲ دان اورغ۲ بسر ايت مك افيل تنغله كمواقتن ايت مك
 راج حاجي فون برلايرله كرو دغن كنايقكنن يغبزنام بولغ ليفكي ايت سرت
 فقيريشن امثت ليم بواه فنجابج دان كاكف ادفون راج۲ دان اورغ بسر۲ سلاخور
 ايت دبالكهله سديكيت كران مريكنيت تنه برسيفكن سكل فنجابج مك تردهلوله
 راج حاجي برلاير كرو مك راج۲ يغ تيفكل ايتفون برسوڭكوه۲ له مپيفكن
 فنجابج ايت مك تياد براف هاري سيفله سمواڤ.

سکل اورغ توا ۲۱ سلاڭور ادڻون يڊڌڻر تون مودا لاکي ددالم ماس بکرجان منکاحکن راج حاجي دڻن ڦتران يڊڻر نام تڦکو راج ڦيرق جادي تياداله اي براڱکت کملاک شهدان راج سلاڭور سرت اورغ توا ۲۱ ايت ڦون داتغ سوان مک بر بچاراله سکل اورغ بسر ۲ ايت مک پتاله ڦکرجان يڦتله لالو ايت سات ۲ خيانه دان فتنه دان سسل مهسل ڦون تياداله ممبري فايده کران ڦکرجان تله لالو شهدان کمدين بهاروله بکندا برجمقا دڻن کيرنور ملاک دبوغا راي نام تمڦتن مک بر بچاراله ددالم گدوځ ايت مک کيرنور ڦون مخبرکن ڦرکتان راج کجي سرت منڄوڦکن دڦتر واځ بلنجا ۲ ملڦکر ليڦکي ادڻون ترسبوه ددالم سياره سلاڭور بايقن توجه لقسا تيک ريو امڦت راتس ليم ڦوله توجه رڱکت مک جواب بکندا ادڻون ڦکرجان ايت سکالي ۲ تياد دڻن سورهن کيت يځ کيت سورهن لاین يڊڌڻر واتن لاین کيت تياد سڦکوڦ ممبارن ايت مک جواب کيرنور سڦرت تيته توان سلطان ايت سبنر اکن تتافي توان سلطان بوله فيکر توان سلطان ساتو راج جوهر اورغيځ ميوه ڦکرجان يځ کجي ۲ ددالم نڦري ريو توان سلطان تياد تاهو مک افلاکي ساي سڦرکارا لاکي ڦول يڊڌڻر تون ترڦگانو ايت ساتو راج لاکي جادي مننتو توان سلطان جکلو کيت تيدق ڦرجاي پوکنکه توان سلطان جادي مالو کڦد راج ۲ يڦلاين سئوله ۲ توان سلطان مڦييل مننتو اورغ جاعت لاکي ڦول يځ کيت سده برصبايه مان ۲ يځ کڦرجيان توان سلطان مستي کيت ڦرجاي دان مان ۲ يځ ساي تله ڦرجاي مستي توان سلطان ايکوه ادڻون حکومڻ اتس توان سلطان ڦون سانق ۲ يځ ساي تياد بوله چمڦور دسيته دان جکلو توان سلطان منتا تولغ مان ۲ يځ فاتوتن ساي تولغ مک اينله ساي برخير تروس شهدان ستله بکندا منڊر ڦرکتان راج ملاک ايت مک بکندا ڦون ديم سجورس کمدين تيتهن پايک ننڦي بارځ اف ڦون بيرله ساي ماو برجمقا جوک دڻن راج ترڦگانو ايت يځ ساي تياداله منولق درڦد فيکران راج ملاک ايت مک جواب راج ملاک ايت تيدق اف لمبت باغت اتس کڦيچيکن دان کسناڻن توان سلطان ساي ڦرتيمڦج جوک دسيته شهدان مک اڦييل سلسيله بر بچارا ايت مک بکندا ڦون براڱکتله باليق کريو سرت برتيته کڦد اورغ بسر ۲ سلاڭور يځ کيت باليق اين دبلاکڦ کيت مهوره مڦييل راج مودا اداڻ.

القصة

مک ترسبوه ڦرکتان يڊڌڻر تون مودا ددالم نڦري ڦدس مک اڦييل سڦيله ساعت کتيک يځ بايک لالو منکاحکن ڦادک ادندا بکندا راج حاجي دڻن ڦتران برنام راج ڦيرق مک دڦر ساتوکنپاله بتاف عادة استعادة راج يڊڻر ۲ نکاح کهوين کمدين مک برکاسيه هنله کدوان بتاف عادة اورغ لاکي استري مک تياد براڦ انتاران راج حاجي ڦون ڦرکيله کاساهن مک برتموله اي دڻن يمتوان اساهن کمدين راج حاجي ڦون ميمليه سيواه ڦراهو لایر يات سلوب لالو دباوان کسلاڭور مک سلوب ايتڦون دتوتن دڦر واتن ڦنجاڦ امت انده ڦربواتن

اورغ ايت بکندا فون ترکجوة سرت برهمبوران اير متان لالو مپوره مخکيل راج کجي. یمتوان ترغکانو ايت مک راج کجي. فون داتغ مک بلوم سمفت اي دودق مک بکندا فون برديري دهداثن سمبيل مغمسکن بولغ هولون سرت برتته چيه سمفین هاتي تن دالم لاین یغ اکو سوره لاین یغدرفوایه ایتله اورغ یغتیاد هاروس دغرفوایه سانق سودارا اتق بواه ترلالو خیانتن اتس ایبو بغان مک افبیل یغدرفوتوان ترغکانو ايت ملیهت بکندا ترلالو ساغت مرکاکندي ايت مک ایفون سکراله تورن ککنایقکن بکندا ايت هندق ددايوغکنن ککنایقکن ايت کایلیر کمرله ددالم استان ايت مفتاکن بکندا مرکاکن تن دالم سبب لیفگی سده اله دلفکر هلندا دان تن دالسن سده تورن ککنایقکنن بکندا هندق ایلیر مک کمر دان خبر ايت فون سمفيله کغد راج دباروه مک راج دباروه فون ترکجوة سرت یغکیتله مارهن سرت بیراغش مک ایفون مونس کریسن یغ فنجشن لالو برلاري کفشکالن سمبیل کاتش تیاد بالسن تن دالم ايت ملینکن تنتوغ کریسکو این مک کمرله ددالم کوت مفتاکن راج دباروه هندق برتیکم دغن یمتوان ترغکانو مک خبر ایتفون سمفيله کغد داتوه بندهارا مک ایفون برلاري ۲له منداختکن راج دباروه ايت دان سکل جوا ۲۰ دان اورغ ۲۱ فون برکلیبارانه منرکم ککنایقکن بکندا ايت اد فون راج دباروه افبیل سمفی ککنایقکن ايت تیتهن هی تن دالم هندق ددايوغکنن کمان فراهو بفا تیری اغکو ماريله کیت برتیکم سوکت اکو بورایکن فروتن بهاروله فواس هاتیکو مک داتوه بندهارا فون مبری ایشاره کغد یمتوان ترغکانو مک ایفون تورنله دري بلاکغ ککنایقکن ايت لالو برکایوه ایلیر مک تیاداله جادي اورغ ۲ ريو کترغکانو اکن تنافي مان ۲ فراهو یفته کلاوة ايت ترباوا اوله راج کجي. ايت کترغکانو دان بايق جوک نق راج یغترباوا اولهن شهدان فد هاري ايت کمرله بنر ددالم ريو سفرت هارو هارا محشر دنیا جوک کران اد یغبرچري دغن ایبو بغان دان اد یغبرچري دغن سانق سوداران کران مان ۲ یفته تورن کفراهو ایبو بغان دان اتق استرین اد یغ تیغکل لاکین دان سوداران بلوم تورن ترتیغکله ای مک برتاغیسنله ۲ سته اتس ستهن ريوه رنده هارو هارا شهدان ادفون راج دباروه افبیل راج کجي. ترغکانو ايت برلایر مک ایفون مفادف ایهندا بکندا برمشواره هندق مغمبیل یغدرفوتوان مودا ايت دلیفگی.

شهدان کات صاحب الحکایت

مک تیاد براث انتاران مک داتغله ساتو اورغ بسر ملاک دسوره اوله کبرنور مپیلان بکندا سلطان سلیمان کلاک هندق بریچارا فد فکرجان یفته لالو فربواتن یمتوان ترغکانو داتس یغدرفوتوان مودا سرت کمفنی ايت مک براغکته سلطان سلیمان کلاک مک افبیل سمفی کلاک مک بکندا فون مپوره منجمفوة فادک انقدا بکندا راج سلاخور سرت ففکاوا مسکین دان داتوه شهنبار دان

اداله لام فرغش ایت کیرا ۲۱ سمبیان بولن مک هلندا فون مفاجله بریوای فرجنجین
انتارا یدفرتوان مودا سرت بوکیس ۲ ریو دان سلاوور دان لیفکی دان لاغت
فون سفای سغ اورغ ۲ برنیاک منجاری کهیدوفن مک یدفرتوان مودا فون
برتفکوه منتا فرقساکن سلطان سایمان دهولو سرت ای هندق بالیق دهولو
کلیفکی مک دینرکن اوله هلندا مک بالیقله یدفرتوان مودا کلیفکی برسما ۲ راج
رمبو دان راج عالم فون کمبالیله کباتو بهرا دان راج سعید فون بالیقله کسلاوور.

شهدان کمبالی قول کفد قصه یدهولو

ادفون راج کچی. ترغکانو اثیل لیفکی سده اله مک ایفون برلایرله کریو دغن
کوفوه ۲۰ سرت تیبا کریو مفادفله ای کفد سلطان سایمان معامکن راج مودا برتفکوه
کمدین دی مفادف کمدین درفد ایت بهاروله ای بمبوا فرکارا یغ کروه موافت دغن
سوکو ۲ ملایو هندق مباوا استرین کترغکانو فنده سکالی سرت اورغ ۲ ریو دان
فرانکن بوکیس ۲ یغ تیغکل شورغ دوا دالم ریو سدهله روغ ۲ هندق دپهکنن مک
مقبیل هاتیله راج امینه سرت راج حایمه مک لالو فنده کرتیه ادفون راج کچی.
برفری ۲ له ای منورنکن اتق استرین دان سلطان سایمان فون دفرسیلاکن جوک
کترغکانو کران اد نیتن سدیکت هندق موهکنن برکت دری کباوه دولی بکندا
مک بکندا فون ماسوله جوک منریما مقصود راج کچی. ایت لالوله مپشکن
کنایقکن اکن براغکت کترغکانو برسما ۲ فتران راج بولغ استری راج کچی.
ایت مک سده بایق تورن هرت بندا کدالم کنایقکن دان فرمفوان ۲ فون سده
تورن بلاک هپاله راج دباروه یأیت راج عبدالجلیل لاکي استری سهاج تباد
ماهو تورن تیتهن اکو تباد ماهو منورنکن هورن تن دالم ایت ادفون یغ شه هندق
مغیکوتکن لاکین بیرله دی فرکی یغ اکو شورغ هندق مننتی راج مودا دهولو
داتغ شهدان مک بکندا سلطان سایمان فون سلاو جوک برتاث بیلا راج مودا
داتغ مک سمبه راج کچی. ددالم بولن این جوک ای داتغ کران فاتییک تیغکلکن
هاری ایت ای تغه برسیف ۲ به ۲ معاومه رمیشتن سودارا فاتییک یغ فرمفوان ایت
اکن تنافی مسکیفون کباوه دولی براغکت کترغکانو تننو سودارا فاتییک ایت
راج مودا مندافتکن کباوه دولی کترغکانو دمکینه فیکران فاتییک ستله بکندا
مندغر سمبه راج کچی. ایت مک ایفون دیم شهدان مک راج کچی. فون برکرهله
مپورهنن فراهو ۲۰ مان یغ سده برایسی اورغ دان بارغ دسورهن ایلیر ککوالا
برلاوه دلاوه سکالی برساوه توغکل سقدرکن مننتی بکندا سهاج فترا برتران تورن
دان اورغ ۲ کنایقکن بکندا ایت تباد دیرین نایک شورغ جوا فون دسورهن
جاک دان سکل اتق راج ۲ فرمفوان فون اد جوک ددالم کنایقکن بکندا ایت.

کات صاحب الحکایت

داتقله اورغ دری ملاک برداگخ مباوا خبر مپسهنن کفد بکندا مفتاکن لیفکی
تله اله دلغکر اوله هلندا دغن فرمتان بکندا دری ریو ستله بکندا مندغر خبر

فولولو ۲ ریمو ایت سرت برسومئه ستیا دغن سکل بو کیس ۲ یغد دالم لیفگی ایت اداله
لیم یاس هاری انتارائ لالوله تورن کسلاک مک هاری ایت جوک ملهکر تفکیرا
مک بر فرغه دستیتو دغن هلندا برامو ۲۰ کن مک ماتیله سبله مهباه دان ماتیله فغلیما
داهیغ مادو. برنام لاسنداغ دتفکیرا ایت ترکرة کفلان کمیدن مک یغد فرتوان
مودا فون بریوای (کوبو) دکلیغ مک دستیتوله یغد فرتوان مودا برسایم دان راج
ریمو فون بریوای فول ساتو کوبو منجادی دواله کوبو یغ بسر دان سکل بو کیس ۲
فون ساتو فول کوبون شهدان ستله مستعیب کوبو ۲ ایت مک یغد فرتوان مودا فون
ماهکر فرغکت مک فرغکت فون الهله مک سلالوله کبوکیت چینا تیک کالی دلفکر
بوکیت چینا ایت اله جوک بوکیت چینا ایت کمیدن سمایق فول دلفکر لالو
کناو. کناغ مک یغد فرتوان مودا فون بالیق سمولا ککلیغ مک تیاد براف لمان
مک تفکو راج سعید فون داتغ دری سلافور مبالو فتیکنم دری سلافور بیراف
راتس اورغ ۲ بوکیس جانی دان بوکیس فرائنکن کمیدن راج عالم فون داتغه
فول مبالو بیراف راتس فتیکنم اتق باتو بهرا لالوله راج عالم بریوای کوبو
بر ساتو کمیدن تیاد براف انتارائ مک داتغه سورهن دری ریمو مفتاکن
اقتدا بکندا مفتک یغبرنام راج لفگی ایت یغد فرتوان مودا فون براغکتله کریمو
اداله یغ تیغکل دوکیاکن فرغ ایت یایت قادک ادندا بکندا راج سعید سرت
راج عالم کمیدن داتغه لفکر دری ملاک ترالو بایق سلدادون سبب بنتون
سده داتغ دری بتاوی یایت اد انم یغسا یغ داتغ ایت فرتام هلندا سرت نصرانی
کدوا بالی کتیک جاوا کامغت بوکیس کلیم چینا کانم ملایو مک رافته سکل
سلدادون ایت مغفوغ کوبو یغ تیک بواه ایت مک لالو براموله دغن سنایغ
قصورسن سباه مهباه مک دغن تولغ الله تعالی تیاد جوک تیواس مک بابقه
ماتی سبله مهباه ادفون فکاین سلدادون یغ ماتی سفرت جقو ۲۰ دان کاسو۲
جک دکندار دوا تیک کندار کمیدن برهنتیه فرغ کمیدن فول یغد فرتوان مودا
مپوره ماهکر فرغکت سمولا مک بر فرغه فرغکت ایت برامو کن مک فرغکت فون اله
مک برهنتیه فول فرغ بر بچارا فول سمولا منجاری بچارا بردامی مک یغد فرتوان
مودا فون مپوره منتا کسلاهنش کغد کمفتی هاندا اف سبب دلفکر ای دلیفگی
دغن سرکف دغن تیاد دنتونکن سببن مک هاندا فون ممبری سورة ایاهن
سکل فرکتان راج کچی ترنگانو ایت مک ای دسوره اوله سلطان سلیمان کغد
کبرنور ملاک ایت مک افبیل یغد فرتوان مودا مایهت سورة راج کچی ایت مک
یغد فرتوان مودا فون ممبری جواب کغد هاندا اداله یغ دسوره راج سلیمان ایت
مقبیل کیت تن دالم راج کچی. سرت دغن سودارا کیت راج حاجی این مان
دی فرایهاتن فرکتان راج حاجی چوباله کبرنور فرقا کریو کغد سلطان سلیمان
بنرکه سفرت فرایهاتن فرکتان تن دالم ایت اتو تیدق شهدان افبیل کبرنور
مندغر جواب یغد فرتوان مودا ایت مک ایقون موافقتله دغن سکل اورغ ۲۲
فد فکرجان یغته لالو ایت مک هاندا فون مفاجق بردامی مک لالوله بردامی

فون نايکه دري تنجوڅ سري مک لالو دتمغوڅ دښ باریس کمغوڅ یغدفرتوان
 مودا ایت لالوله برامو۰ بوکیس ۲ دښ هاندا ایت ادفون اورغ ترغکانو سنورغ
 فون تیاد نایک دان بېراف کالي دسوره اوله راج حاجي تریاک نایک کداره
 دښ فرتکان یغ کجي ۲ تیاد جوک ماهو اورغ ۲ ترغکانو ایت نایک کداره
 برتیکم مک مندیمن دیرله اي مک برامو۰ ایتفون تیاداله دافت ملاون بتول ۲
 سبب کران گادوه دښ بیسبغ مان هندق ملاون موسه دان مان هندق ملاسکن
 انق استري سرت سکل فرمقوان ۲ کهولو قد حال باریس سده ماسو۰ کدالم
 کمغوڅ مک راج حاجي ایت مقامو۰له ملاون دښ باریس ایت مک لوکاله راج
 حاجي کنا سگور سناغ قد فهان مک ایفون تیاد بوله برديري مک لالوله ددو کوغ
 اورغ دلاریکن کلوار دري ففراغن ایت مک اروغ مندار فون مقامو۰ قول لالوله
 ماتي ترکراة کفلاش شهدان لیفکي فون الهاه مک لالوله لاري کرمبو تنقله
 یغدفرتوان مودا ددالم رمبو موافت دان مشواره دښ فغولو رمبو یغ امقت سوکو
 ایت قد فکرجان هندق ملاکمر نکري ملاک قول ادا۰

القصة

مک ترسبه فرتکان راج عالم ددالم نکري ماتن مک تیاد براف لمان اي دمان
 ایت مک ایفون بروهله کغد سلطان ماتن ایت هندق برلایر بالیق کباره مک
 دبکلکن اوله سلطان ماتن بارغیغ فاتوه کغد عاده استعداد راج ۲ بلایر مک
 برلایرله راج عالم ایت دري ماتن لالو ماسو۰ کباتو بهرا مک تنقله اي دبانو
 بهرا سبرمول مک اقبیل ددغرن فادک ککندا بکندا یغدفرتوان مودا اد درمبو تغه
 موافت دښ فغولو رمبو ایت مک راج عالم فون فرتکيله مندافتکن یغدفرتوان مودا
 ایت کران سبب مفتکن استریخ داهیغ خدیجه ایت سودارا کغد یغدفرتوان مودا
 شهدان اقبیل برجمقا راج عالم دښ یغدفرتوان مودا ایت مک برسلان ۲له کدوان
 دان راج عالم فون برخبرله اکن حال دیرین وقتو اي دسوره اوندور ایت یایت
 وقتو فرغ دسینتن دهولو ایت دان یغدفرتوان مودا مخبرکله حال دیرین سرت
 سکل انق ۲ بوکیس دفتنهکن اوله راج کجي۰ ترغکانو سمقي هارو هاراله
 نکري ريو هفک کملاک بنیه درغدان مک کات راج عالم وقتو ابغ دلفکر اوله
 هاندا ایت تن دالم اداکه نایک سام مک جواب یغدفرتوان مودا تیاد اي نایک
 بېراف کالي دسوره اوله راج حاجي تریاکن سوره نایک جاغتنکن اي نایک
 ساهوتن فون تیدق مک راج عالم فون ترتاوا سراي کاتن دسینتن بکیتو جوک
 بېراف کالي ساي اجق برتیکم کداره مندیمن ديري جوک اي جکاو بکیتو
 اورغیغ مولت تاجم هندق مېناسکن اورغ دښ مولتن ایت علامت سنجات لاکي ۲ن
 نومقول مک یغدفرتوان مودا فون ترسېوم شهدان اقبیل سده سلسي درغد برخبر ۲
 ایت مک راج عالم فون بالیقله کباتو بهرا مضمقولکن اورغ ۲ باتو بهرا دباوان
 مېنتو یغدفرتوان مودا ایت ادا۰ مک یغدفرتوان مودا فون موافتله دښ سکل

یغ کوسوه اکو منتا ساسیکن مک موافقتله راج حاجی دغن تن دالم این امبیانکن
اکو راج مودا بالیق کریو مک سبه راج حاجی یغ فاتیکن مان ۲ تینه سهاج
مک یغدفرتوان راج کچی. فون برکات کغد راج حاجی بایکله کیت سگرا برلایر
میکراکن تینه مک جواب راج حاجی بایکله مک کدوان فون برموهنه مک لالو
برلایر کایفکی مک راج کچی. فون مفاحق سیفکه دملاک دهلو مک کدوان
فون سیفکهاه.

شهران کات صاحب الحکایت

اقبیل تپا ای کملاک مک نایکله راج کچی. برجمقا کبرنور ملاک کات قول
مک مفاکرله ای کغد کبرنور یغ ای اوتوسن لاکي وکیل سلطان سلیمان مبابوا
بچارا کغد کبرنور ملاک درقد فصل بگندا سلطان سلیمان هندق ممباوغ بوکیس
ددالم ریو کران بوکیس هندق مقبیل کراجان جوهر سبب ایتله راج مودا
دکاوارکن دري ریو سکارغ اد ای دلیفکی لام ۲ بارشکالی دافت کقواتن دسیتو
ایتله سلطان سلیمان منتا لفکرکن راج مودا ایت بارغ براف بانجا کمفتی
هایس مافکر لیفکی ایت ننتی سلطان سلیمان بوله گنتی دانلاکي این اد
ساتو سوداران جادی کاکي تاغش راج حاجی اد ساي این بگندا منتاله بلو. کن
دسینی شهدان سناه راج ملاک مندشر خبر راج کچی. ایت مک جوابن بایکله
ننتی فد هاری جمعت کیت ففکیل ماکن ۲ دکبون سفای بوله ساللو کیت تفکف
سام دی ادفون راج مودا دلیفکی بایک راج کچیک برسما ۲ کیت فرکی فوکل
مک جواب راج کچی. بایکله شهدان اد ساتو اورغ نام انچی. اوایل ای مندشر
رهیا ایت مک لالوله ای فرکی کایفکی ممامکن کغد یغدفرتوان مودا مک
یغدفرتوان مودا فون میورهه یغدفرتوان سلاغور دان سیاواتغ دان ففکاوا مسکین
مقبیل دغن سگرا فادک ادندا راج حاجی کملاک مالم این جوک کران اخیرن
دتنکف دملاک ایت اوله بهارو داتغ دري ملاک سالم وقتو عیشا ستله راج
سلاغور مندشر خبر فادک ککندا بگندا ایت مک ایقون سگراه تورن کسمغن
لالوله برکایوه مک مالم ایت جوک سمفیه کتنجوغ کایغ مک راج سلاغور
فون میوره منچاری فراهو فادک ادندا راج حاجی ایت مک ددافتش دقولو جاوا
مک سبه سورهن ایت فادک ککندا راج سلاغور اد دتنجوغ کایغ مک راج
حاجی فون ممبوغر ساوه لالو بردایوغ مندافتکن راج سلاغور ایت اقبیل سمفی
کتنجوغ کایغ مک برجمقاله دغن فادک ککندا راج سلاغور مک لالو دباوا اوله
راج سلاغور فادک ادندا ایت بالیق کایفکی کمدین مک راج سلاغور ایتفون
بالیقه کسلاغور شهدان اد کیرا ۲ دوا هاری انتاران اورغ ۲ سلاغور بالیق ایت
مک کفل دري ملاک فون داتفا کیرا ۲ دوا باس بواه دغن ساوبن سکالی دان
دغن فراهو ۲ فنجاجب راج کچی. ترشکانو منجادی اد کیرا ۲ امفت قوله بواه مک
داتفا ای دغن ترسکف مک تیاد سمفت یغدفرتوان مودا بر بواه کوبو لاکي
دان سکل سنجات فون تیاد هابس دسیکن مک لفکر فون داتفا دان باریس

ایت دغن داتوه بندهارا بر بچارا دغن هلندا ایت تیبیا ۲ دمعلمکنش کغد بکندا
 هندق دقوهنکنش راج حاجی تیک برادیق یایت راج امینه دان راج حلیمه بوله
 دسراهنک کغد هلندا ایت بیار دکوارکنش دري دالم ریو این کران بایق کبیجین
 ددالم کغد بکندا کونن دبلاکش مک دوا تیک هاری سکالی دقوهنکنش کغد
 بکندا سلطان سایمان مک ددالم حال ایت تاهوله تفکو فوئیه دان تفکو هیم
 مک الله الله مفسسکن دیرله مناعیس مک کمفرله ددالم ریو سرت مشهورله خبر
 ایت ددالم ریو مک هلندا قون ممراتیکن حال تیغه لاکو راج کچی. ایت کمترین
 هلندا قون برلایرله ای شهدان سغیه خبر ایت کغد راج حاجی مک ایقون
 ساغته مارهن مک لالو ای فنده کسوغی تیمون مک راج حاجی قون برسیقله الت
 سنجانش سرت قنجاجین دغن مریم لیلاں اداله کیرا ۲۱ له کورغ دوا فوله بواه
 مک اقبیل سده سیف لالو دهدافکنش هلوانن کغد کاهکافن راج کچی. ترشکانو
 ایت مک کمفرله اورغ ۲ ترشکانو ایت مشتاکن سکل کاهکافن راج حاجی ایت
 سده مفادفکن هلوانن کغد کاهکافن ترشکانو مک راج کچی. قون مپوره اورغ ۲۸
 تورن کفراهن مک هندق برفرغ بنرله راج حاجی دغن یغدفرتوان ترشکانو ایت
 مک راج حاجی قون بمبله مفتتر سوداران راج امینه دان راج حلیمه ایت کداره
 سرت سکل فرمقوان ۲ کغد سوداران تفکو فوئیه کمترین مپورهله راج حاجی کغد
 یغدفرتوان ترشکانو ایت مفاجق کلوار برفرغ دمان ۲ تمفت یغدسوکاں سقای
 لکس هابس فرکاران مک کمفرله ددالم ریو مشتاکن راج حاجی هندق برفرغ
 ایت مک سلطان سایمان قون تیاد ترکات ۲ لاکي مک راج عبدالجلیل قون
 ترساغته مارهن اکن یغدفرتوان ترشکانو ایت مک بکندا قون ممکیل راج کچی.
 ایت دان داتوه بندهارا سمو مان ۲ سوکو ۲ ملایو سته داتغ مریکثیت سکلین
 مک بکندا قون برتیه کغد راج کچی. دان بندهارا ادقون سای این برخبر بنر
 سکالی این جکاو ابغ سرت تن دالم تیاد ماهو موافت دغن راج مودا سرت سکل
 بوگیس سای هندق کلوار دري ریو این بارغسیاف هندق منجادی راج دسینی
 منجادیله یغ سای شئورغ تیاد ماهو دماکن سومغه کنا کوتوه لعنت الله دنیا
 اخره دان جکاو ابغ سای سمو تن دالم هندق مغیکوه فرکتان سای دان اختیار
 سای امییاکن سای راج مودا کایغکی سقای سومغه ستیا کیت بهاروکن سمو
 کران اف سدهن کیت ددالم خصمت سامان ۲۸ جکاو ماتی ددالم حال این بوکنکه
 بهیا بر اتس کیت فد هاری یغ کمترین شهدان سته تن دالم مندغر تیه بکندا
 ایت مک ایقون بردیم دیری سرت تندو سجورس کمترین بهاروله ای برداتغ
 سبه سرای کناں یغ فاتیگ این مان ۲ سهاج تیه فرته تیاد فاتیگ برتنه
 ساله کغد دولی توانکو اکن تنافی قد فندافتن فاتیگ بیلا اکن فادک انقندا
 راج مودا ایت فرچیاکن فاتیگ مایینکن فاتیگ قوهنکن راج حاجی برسمان ۲
 فاتیگ مک تیه بکندا بابکله لالوله ممکیل راج حاجی مک راج حاجی قون
 داتغ دان بکندا قون برتیهله انکو راج حاجی یغ کروه اکو متا جرتهنکن

توانکو تياداله دافت فاتيک برتاهن لاکي ساومشما کاروځ تاه ښووه سسقه
تياد موږه لاکي جکاو فاتيک برتاهن سهارې سهاج لاکي تنتوله جادي
کروکين اتس ديري توانکو اقله نام فاتيک سهاج ۲ اين فادک ککندا ميايککن
نکري ږيو تيبا ۲ ماس فاتيک اين مروسقن څولق اقله نام فاتيک ادڅون
فاتيک سوا انق يوکيس دمان ۲ ديم افيل اد تيته څرته کباوه دولي مځکيل
فاتيک مپوره بکرج انشا الله تعالی فاتيک کرجاکن اکن تتافي وقتو اين
برموهنه دان برچرياه دهولو انتارا توانکو دغن فاتيک سوا انق يوکيس سب
جاغن روسق بناس هاتي سودارا توانکو کران فاتيک اين سلاکي اورغ سوک
فاتيک توڅکو قد کتيک اورغ بنجي فاتيک کوار دهولو يډهرهک چلاک
مروسقن نام دان سقه ستيا تياداله هاروس مځيلفکن نام اورغ توا ۲ فاتيک
دمکينه سبه کلد بکندا ايت دغن رځکس سهاج سديکيت درځد نسخن کران
ترلاو فنجغ اداڅ.

شهدان کات صاحب الحکاي

مک افيل بکندا سلطان سايمان مندر سبه فادک اقتدا بکندا ايت مک بکندا
څون مناشيسه سمپيل کاتس هي راج مودا سمځي هاتين راج مودا هارځن هاتي
ساي اکن راج مودا څراسان هاتي ساي جکاو ساي ماتي متتا جامهله کلد راج
مودا اين سکارغ افاه بوله بوا مک سبه راج مودا اف بوله بوا سدهله نصيب
فاتيک قد کتيک اين کران فاتيک مځيهاراکن کروکين دولي توانکو جوک
مک لالو اي برموهن تورن کفرهون مک سلالوله اي برلاير کايځکي مک بکندا
څون تياداله ترکات ۲ لاکي مياغه کيرا ۲ تياد دافت لاکي جالن مناهن هڅک
اير ماتن سهاج يډرهمبوران دغن دوکچيتان سهارې ۲ سرت دغن سبلن اکن
څر بواتن سوکو ۲ ملايو سائق سوداران سرت برتمبه ۲ څول خواطرون اکن سائق
سوداران يځ سياه ملايو کالو ۲ مځساکندي څول اکن تتافي تياداله دتماکنځ
کران اي تاکوت کالو ۲ داتغ څول فتنه يځترله سر اتس ملينکن منچاري فيکران
جوکاله اي بردوا څتران برنام څکرو راج عبدالجليل قد هندق منتځکن يوکيس ايت.

سیرمول

ادڅون يډرڅرتوان مودا افيل سمځي اي کايځکي مک تنقله اي ددالم ليڅک سرت
څولغ څرکي کسلاڅور سوره مپوره کسلاڅور دان يوکيس ۲ څون بايق برهمځون
سرتان تم.

شهدان کات صاحب الحکاي

تيځکله راج حاجي ددالم نکري ږيو اديق براديق مک ددالم حال ايت مک
داتقله څول کاجو هارو هاراڅ درځد راج کجي تن دالم سرت فييق داتوه بندهارا
سموان اکن سکل انق راج ۲ يوکيس يځ تيځکل ايت دان يايت داتغ سبواه کځل
هاند ايت تيبا دکوالا ږيو انتهنک بکيمان بچارا حکمت راج کجي ترڅکانو

راج عبدالجلیل سفھاج دي سوا هندق بمبواۃ ٲٲکل ٲر کا دوهن دان جکاو سوشکوه
ترجمفا دٲن بو کيس يغ مرادق ايت اتو ملايو هندق بر بواۃ اشکارا يٲدمکين ايت
تيکم سهاجله اف يٲترجریۃ ۲ ترفکو۲ تٲه مالم دينهاري برلاري ۲ برهمنيت ۲ کسان
کماري مک ايٲون تورن لالو باليق کاستانن دان سکلين اورغ بسر ۲ ٲون باليقاه
ماسيغ ۲ کرومهن ادا۲.

شهدان

ادٲون يٲدٲرتوان مودا مک تاهوله اي اکن سوکو۲ ملايو ايت سفھاج هندق
منداتٲکن ٲتنه اتس۲ن جوا ادٲون بهکين بکندا يٲدٲرتوان بسر سرت ٲتران مٲکين
برتمبه ۲ مسران دٲن بو کيس مک حال يغ دمکين ايت مٲکين برتمبه ۲ له ٲديهن
هاتي تن دالم ايت مک ممنجٲکن جواکاله ٲتنه ايت سهار ي ۲ شهدان مک
يٲدٲرتوان مودا ٲون برٲيکر جک دودق دٲن بکيني اخير ۲۲ برنٲته جوک دٲن
سوکو۲ ملايو ايت بايک تيدق بايک جکلو تيدق درٲدان منداتٲکن اتو درٲد
اکو افله جادي۲ن سومٲه ستيا ايت مک لالو مٲکيل ٲادک ادندا راج حاجي مٲبرکن
حال احوال۲ن ايت سرت اي برکات يغ ککندا اين هندق برموهن کاوار دهولو دري
ريو اين دان راج حاجي تيٲکلله دهولو تياد تاهن ککندا اين اخير ۲۲ مروسٲکن
سومٲه ستيا سهاج مک جواب راج حاجي يغ ادندا اٲيل تن دالم ايت مٲر بواۃ
هارو بيرو اتس ادندا ملينکن تياداله ادندا ٲنچٲکن لاکی ادندا اجق سهاج اي
کلوار دري ريو اين دمان ۲ تمٲت اي سوک برٲرغ اتو برتيکم بوله سگرا هابس
کنتنوان مقصود کدوا ٲيهق شهدان اٲيل ساسيله درٲد مشاۃ ايت مک يٲدٲرتوان
مودا ٲون برموهنله کٲد سلطان سايمان هندق کاوار دري دالم ريو ايت مک
تياداله دلٲسکن اوله سلطان سايمان مک برهنٲي ٲول اي مک اٲيل دلپٲت دان
ددٲر اوله يٲدٲرتوان ترٲگانو تن دالم اکن بکندا مناهن يٲدٲرتوان مودا ايت مک
ترباکرله هاتي۲ن مک ممبواته اي اکن ببراف ماچم ٲتنه يغ ممنجٲکن خصمت مک
تياد تر تاهن اوله يٲدٲرتوان مودا ايت لالو برموهن ٲول اي کلوار ريو کٲد
سلطان سايمان مک دتاهن جوک اوله بکندا اکن يٲدٲرتوان مودا ايت هندق
کاوار دري دالم نکري ريو ايت.

شهدان کات صاحب الحکاي۲

برٲوله کالي يٲدٲرتوان مودا ايت برموهن کٲد بکندا سلطان سايمان هندق
کلوار ايت تياد جوک دلٲسکن اوله بکندا شهدان ددالم حال ايت مک يٲدٲرتوان
مودا ٲون مپيٲکن ٲراهو۲۲ سرت دتورنکن سکل هرت بندان دان انق استري۲ن
مک اٲيل سده مستعيب مک بهاروله اي ٲرکي برموهن ٲول کٲد سلطان سايمان
سرت تييا لالو منچونجوغ دولي سمبيل برداتغ سمبه دٲن تاغيسن امٲون توانکو
يغ ٲاتيک اين کلوارله دبري ٲاتيک کلوار تيدق دبري ٲاتيک کلوار جوک
درهک چلاک ٲاتيک تيدق بوکنن ٲريواتن ٲاتيک دان بوکنن ٲريواتن

سرت منتوت راج کجي ترشگانو مک بکندا فون دوکچيتاله هاتين ممفیکرکن افلاکي راج عبدالجلیل مقکين فانساه هاتين کمدين رشکغ دوا تیک هاري داتغ قول فتنه مفتاکن بوکيس هندق جاعت ماکي باجو رنتي برترنداه بنتن برکريس برجاووه برجالن دداره کوت مک برکيارنله سکل ترشگانو دغن لمبيغ سبرکس ۲ مفجر کداره دان مغلوغ ريوه رنده برجريت برلاري ۲ مک اقبيل فنت باليقه سولا کدالم کوت ريوه رنده برکات سديکيت شورغ کسيتو لارين کامي کجر کات شورغ دمکين جوک ممبرکن چاکش سهاج اورغ ۲ ترشگانو ايت شهدان مک دکمقولکن قول اوله بکندا سرت يقدفرتوان مودا بوکيس ۲ هفک بوکيس ۲ فرداگ فون دفکيل جوک دفرهادفکن سوره کنل مک تياد قول سوکو ۲ ملايو ايت ترنتجو مک تيته بکندا سياف ۲ مولا ۲ ميهت مک تياد قول تنتو کات شورغ سيانو برخبر مک دتا قول شورغ لاگي دي برخبر سيانو ايت قول ميهت هفک بکيتوله حال مک تياداله دافت کنتوان يغ صحن اورغيغ ميهت مک برعتتياه قول فرکادوهن ايت شهدان اد کيرا ۲ سقوله ليم بلس هاري رشکغ داتغ قول فتنه يقسر قول مفتاکن اورغ بوکيس مرادق رومه اشکو تن واغسا مک کمرله قول مالم ايت دان اورغ ۲ ترشگانو فون برلارينله دغن لمبيغ ببرکس فرکي کرومه اشکو تن واغسا ايت ريوه رنده مفتاکن کفوغ ۲ ايت دي مک برکجر ۲ له اورغ ترشگانو ايت مک راج عبدالجلیل فون جاک درقد برادون لالو اي فرکي ميهت اورغ کادوه ايت سرت دتپان اف دکادوهکن ايت مک سمبه اورغ ايت اورغ بوکيس مرادق استان فادک بندا اشکو تن واغسا توانکو مک کات راج عبدالجلیل براف اورغيغ سده لوک درادقن مک جواب مريکثيت تياد يغ لوک سبب ترسفکوه کريس مک کات راج عبدالجلیل اشکو کنلکه اورغيغ مرادق ايت اورغ بوکيسکه اتو اورغ مان اداکه اشکو سولوه موکا اورغيغ مرادق ايت مک جواب مريکثيت تيدق توانکو مک تيتهن جکلو تيدق اشکو سولوه موکا دمان اشکو تاهوکن بوکيس دغن سبکيني کلغ مالم اين مک جواب مريکثيت فرساله توانکو فاجل ۲ رمي اين مفتاکن بوکيس کونن مک فاتيک فون مفیکوتله مک تيته راج عبدالجلیل ايت جکلو بکيني کلکوان اشکو سوا اين هندق مقادو توان اشکو برتيکم دغن اکو اتو دغن بوکيس ۲ مک راج عبدالجلیل فون براشکتله باليق لالو اي مفرسمبهکن کقد فادک ايهدان سکل حال احوال ايت مک بکندا فون ساغته سوکچيتان مک تاهوله بکندا اکن انقندا تن دالم ايت سرت سوکو ۲ ملايو هندق منجاري فتنه جوا کلکوانن ايت ددالم حال ايت تياد سنغ هاتي بکندا ايت دودقه اي ددالم فرچنتان دان ددالم خصمت تيف ۲ هاري مک اقبيل سيغ هاري مک يقدفرتوان مودا فون فرکيله مقادف بکندا کبالي روغ سري مک بکندا فون مپوره ففکيل تن دالم سرت بندهارا سرت فتران راج عبدالجلیل دان راج حاجي سرت اتق راج ۲ سکلين مک دفرهادفکن قول دفرسا سبله مپياه مک تياد جوک ترکات ۲ کن اوله سوکو ۲ ملايو ايت مک برکات قول

سیرمول

ادفون راج بواغ یدفرتوان سیاً ۴ کتیک ای هندق بالیق دری سینتن کیس
مک درمقساه سکل فرکاکس دان هرت بندا راج عالم ات افلاکی لیلار تنکان
هابسه سموان دباوان بالیق کیس کمین درقد ایت برلایرله ای بالیق کدا
مک تنقله ای دسیا انتهی ملخصا.

القصة

مک ترسپوتله فرکتان سلطان سلیمان ددالم ریو دغن قادک انقندا بکندا
یدفرتوان مودا دان سکل انقندا ۲ بکندا سکین شهدان اداله یدهارشن اکن
باکل کنتین قتران یغ کهران ایت یأت راج دباروه تفکو عبدالجابل اداله
راج دباروه ایت سدهله ای براسترین قترا یدفرتوان مودا اوفو داهیغ چلاه
دغن قادک بندان تفکو منداق اداله استرین ایت زنام تفکو قوتیه دان اداله
قترا مرحوم مفکت دکوت ایت یغلاکی ۲۸ سقرت راج حاج سدهله ای روماج قترا
سرت سقسان ای مفرجاکن فکرچان دباوه قادک بکندا بکندا یمتوان مودا
سرت امتاه برکاسیه ۲ هن دغن ایفرن راج عبدالل ایل ایت سقرت اورغ برسودارا
سجالن جادی قد روفان دمکینه بکندا سلطان بالیق درقد ملشکر سینتن ایت
ساقته رافتن دغن سوکو ۲ فیهق بوکیس سرت تمقا کاسیه سایش توله اخلاص
دان مسران دغن قادک انقندا یدفرتوان مودا ادیق برادیق ایت شهدان اقبیل
دلیت اوله سوکو ۲ ملایو حال یلمکین ایت مک تربارکله هاتین اوله ائی حد
دان حقد یفترانم ایت مک ماکناه ائی ایت کلد عقلن مک تربارکله هاتی دان
عقلن جادیهل مفیکوتکن هوی نفسون یفتیاد دهیروکن منفعت دان مضرة فی الدنیا
والاخرة شهدان اداله فتنه انتارا بوکیس دغن ملایو ایت اکو دافت ددالم سباره
یفتکارغ اوله اورغ تواتر ۲ چترا درقد ائکو بوسو سودارا سلطان سلیمان یغ فنده
دری ترغکانو کدوئون ایهندا تفکو ووه مک دمکینه اینله بوپین اداله سوکو ۲
ملایو دان راج کچی ترغکانو ممبواته کادوهله تیغ ۲ مالم برجاک کاتن بوکیس ۲
این هندق خیانه مک ستیف ۲ مالم بریواتله کادوه مفتاکن بوکیس هندق بمباکر
رومه دان هندق مقاموه مک ددالم سبولن دوا تیک کالی داتغ فتنه ایت مک
دفرقا اوله یدفرتوان مودا دتفاحص برسم ۲ بندهارا سرت راج اندرا بشو
مک تیاداله قول دافت سقرت یدفرتنهکن ایت کمین سلغ امقت لیم هاری
کادوه قول سوکو ۲ ترغکانو مفتاکن بوکیس هندق بمباکر کوت دکبرن لاری
مک کمفرله قول قد کتیک تغه مالم دنیهاری کادوهله ددالم ریو ایت مک وقتو
سیغ هاری مک یدفرتوان مودا قون سکراله مقمقولن سکل بوکیس ۲ دان ملایو
دفرهدافکن کدوان مک دفرقا تغه فرکمقولن اورغ رامی ایت اوله یدفرتوان
مودا سیاف یغ ملیت دان سیاف یغ فرکی مقجر دان سیاف یغ کجر دان سیاف
یغبرخبر سالم دان سیاف یغ مندر مک شورش قون تیاد یغ مفاکو شهدان
ستله بکندا سلطان سلیمان ملیت اکن حال فریواتن اورغ بر ۲ سوکو ملایو

اگنتتافي فجل ۲ یغ بهارو داتغ این بکیمان ای هندق مفرجاکن کباوه دولی
 جکاو تیدق کباوه دولی منتتوکن لاون دان کاوون مک جواب سلطان سلیمان
 ایت سنبریاله دان مان ۲ بایک کغد راج مودا فربواتله کران فکرجان سده
 ترسراه کغد راج مودا بایک جاهتش کمدین تن دالم راج کچی ترغکانو فون
 برکات قول سبلوم لاکی ابغ داتغ این مقاجق سای سمو نایک کداره برتیکم
 سهاج جاغن برفرغ دغن مریم لاکی دمکینله مقصودن مک جواب یغدرتوان مودا
 ایت بایک سفای فکرجان لکس هابس ادفون یغ سای هندق فربواته این ایتوله
 جوک بیر لکس هابس فکرجان کیت برتنتوانله اله متغن شهدان ستله سلسی
 مشواره دان موافقت مک یمتوان مودا فون مپوره بوکیس ۲ ایت موسوغ کمدین
 لالو دسورهن لفر کویو ترمق ایت لالوله دکلواری اوله اورغ سیا دان اورغ
 سینتن مان ۲ یغ سبله دی مک برامو ۲۰ له دان بریدیان ۲ مریم لیلا رنتکان کمدین
 برافت بریدیان ۲ دغن سنافع فموراسن کمدین برافتله برچنچکن کلیوغ دان
 قدغ دان لمبیغ کمدین برافت برتیکمن کریس فندق یغبرتیکم برچکن فیغکنغ
 سام شورغ مک ساغتنه رامین فرغ ایت کران سام تیاد ماهو اوندور انق
 سلاشور دغن انق سیا شهدان افیبل لکانق دان ففکاوا ملیهت حال یغدمکین ایت
 مک ایفون مترکمله کمدان دغن بیراف اندرا گوروون دان جوا ۲۰ دن مک لالوله
 ماسو برامو قول مک بایقه ماتمی سبله مپبله ایت کات ستقه فرتکان اورغ توا ۲
 کیرا ۲۱ اغت راتس اورغیغ ماتمی برامو ایت سبله مپبله مک ددالم حال ایت
 تیواسله سبله راج عالم ایت کران فقلیمان بایق ماتمی مک ماسوله ای سموان
 کدالم کوپون مک دگفوغله اوله بوکیس کوپو ترمقا ایت دلیغکوغن مک ددالم
 حال ایت هغیر دافت مک سوداران راج یواغ فون مپوره راج عالم ایت لاری
 اوندور سکتیک لاکی سورهن یغدرتوان مودا فون داتغ قول مپوره اوندور مک
 راج عالم فون اوندورله دغن تیک بواه فراهو مبله لالو ای برلایر کساتن مک
 افیبل تیبیا کساتن مک دقایهارا اوله راج ماتن دفرواتن سفرت عاده سائق
 سوداران دان انق راج ۲ جوک مک تنقله ای دماتن دان اداله جادی راج ماس
 ایت راتو مفکوره یایت انق سلطان محمد زینالدین شهدان ادفون یغدرتوان
 مودا افیبل سده راج عالم اوندور ایت مک ایفون برموهنله کغد قادک اهندا
 بکندا سلطان سایمان هندق بالیق کریو کران نگری سوپی شهدان زمان ایتله
 بایق اورغ قولو سینتن دناوان مان ۲ یغ برفالغ دری کراجان ریو دان جوهر
 برمول اداله یغدرتوان مودا براغت بالیق کریو ایت قد هجرة سنه ۱۱۶۳
 قد توجه باس هاریبولن ذالحجه هاری خمیس کمدین بکندا سلطان سلیمان
 فون براغت بالیق کریو قد سلس هاریبولن ربیع الاخر فتم خبیس قد هجرة
 سنه ۱۱۶۴ مک ماسوله بکندا کدالم ریو دغن سلامت سفرنان مک تنقله بکندا
 ددالم ریو سرت قادک انقندا بکندا یغدرتوان راج کچی ترغکانو ددالم ریو
 برهیغونن.

ادفون راج عالم ایت

سدیکیت فون تیاد این تیواس سرت روغ ۲ دفرموداهکنن سهاج فرغ ایت سلالو جوک ای مپوره راج کچی. نایک کداره برتیکم مک تیاد جوک راج کچی. ایت نایک کداره کران تغه مشواره دان موافت لاکي.

شهدان کات صاحب الحکایت

افبیل سمفی لیم بولن برفرغ ایت مک کسوساهنله بکندا سلطان سلیمان سرت دوکچیتان تاکوه جک تیاد اله تنتو جادی مالو بسر شهدان مک بکندا فون مخکیل هغ دیوا مپوره فرگی کریو ملکسن یدفرتوان مودا داعیغ کمبوجا مک هغ دیوا فون برلایره کریو مک تیبا کریو قد دوا بلس هاریبولن صفر قد هاری جمعت مک مفادفله کفد یدفرتوان مودا ریو معملکن حال فادک ایهندا بکندا ایت دسینتن مک یدفرتوان مودا فون برتینه یغ کامی لاکي منتتی اورغ بوکیس دری سلاخور شهدان افبیل سمفیله قد هجرة تاهن ۱۱۶۲ قد دوا هاریبولن جمادالآخر قد مالم اثینن مک داتفله کاشکافن اورغ دری سلاخور یایت لکانیق سرت ففکاوا دغن سکل بوکیس ۲ سلاخور سرت لیم راتس ففکامن انق بایک ۲ درقد بشا بوکیس مک ماسوقله سکلین کدالم ریو قد سیغ اثینن لالو مفادف یدفرتوان مودا سرت تیبا مک لالو مریکیت مفونس کریش دهادفن یدفرتوان مودا سمبیل برکنجر ۲ مفارق ۲ شهدان مک کمدین درقد حال ایت مک یدفرتوان مودا فون براغکته کسینتن منداکتن سلطان سلیمان یایت قد دوا لیکور هاریبولن رجب هاری اثینن برسم ۲ تن کو راج محمد شهدان افبیل تیبا کسینتن لالو مفادف فادک ایهندا سلطان سلیمان ایت موافت مشواره دغن بکندا ایت شهدان ددالم حال ایت مک افکاتن دری سیا فون داتفله اد کیرا ۲ تیگ فوله بواه کاشکافن کچیل برش یفداتغ ایت سلطان محمود راج بواغ مک تیبا ای سلالوله مفادف سلطان سلیمان مک دفرساله اوله یمتوان مودا ادندا این سبله مان مک جواب راج بواغ ایت یغ سای این تیاداله سبله سان دان تیاد سبله سینی کران دسان ابغ سای دان دسینی ایه سای مک جواب یدفرتوان مودا بایکله ادفون سای این سیاف ۲ یغ مفادفکن مولوه مریش کفد بکندا سلطان سلیمان ایتوله موه سای دان سترو سای جکلو سودارا اتو انق سای یفدجسدکن سکالیفون تیاداله سای هیروکن انشا الله تعالی سای بدیل جوک شهدان راج بواغ فون برموهنه بالیق تورن کفراهون ادفون یدفرتوان مودا افبیل راج. بواغ ایت تله بالیق مک ایفون برداتغ سمیه کفد سلطان سلیمان سمبهن قد ففداکتن فاتیگ اورغ ۲ ریو دان اورغ ۲ ترغکانو تیاد اوسه برفرغ بیرله فاتیگ سموا نورغ سلاخور سهاج بهکین دارة ادفون اورغ ریو دان ترغکانو سدیا سهاج هداغن مولوه مریش کفد فیهق راج بواغ کران تیاد سدق هاتی مندفر ففکاتن کران سوداران لاکي دلفکون ادفون سفرت کباوه دولی دغنندی تیاد فاتیگ چمفور

بگندا فون ممبواته کوبو ۲ منتتيکن لڦکر دري ملاک مک هلندا فون بلوم جوک
لاکي داتغ ماڻگر مک انڦن راج اسميل فون برينيله برانق دڦن بيني ايت
ببراف لاکي ۲ دان فرمفوان ادفون يشتوان برنام تفکو عيسي دان تفکو يحي
تيماشن ۲ تفکو سولوڻ دانلاينس مک تياد دسبوکن دسيني مک تنڦله اي ددالم
سيا مک برهنتيه قصه سلطان محمود ترسبوه قول يڦدڦرتوان راج عالم سودارا
بگندا سلطان محمود ايت.

القصة

مک ترسبوه ڦرکټان راج عالم دباتو بهرا ممبواته ببراف کلڦکافن اڦييل تله سده
مک ايفون برلايرله کسينتن لالوله اي مقاموه سبواه کفل مک دافټله هرت ببراف
بايق ممبواته کاڦکافن دان ڦرکاڪس ڦرڻ سرت ممبلي اويت ڦلوروڻ مک دڦرنهپاله
ڦولو سينتن ايت سڦرت ملکن مک تياداله دبرين لاکي اورڻ ۲ دسيټو برهداف
کجوهر دان کريو سکالي ۲ کمدين برکيريم سورة قول اي کڦد سوداراڻ سلطان
محمود راج بواڻ مڦټاکن مپوره داتغ کسينتن منٽا بنتو جک اد دريو داتغ لکس
مک جواب سلطان محمود ادندا دافټله اين شهدان ڦرڦجان راج عالم ايت اڦييل
تياد تراميل سينتن ايت اوله اورڻ ريو دافټله اي منجادي راج دسيټو تياد اي
برخصمت دڦن سوداراڻ لاکي ادفون سوداراڻ فون دمکين جوک فيکرانن
اکنتتافي اي اد سديکيت سککنن بگندا سلطان سليمان سبب بگندا سلطان
سايماڻ اد جوک برکيريم سورة کڦدان منٽا بنتو جوک دمکينه حالڻ اداڻ.

سبرمول کات صاحب الحکايات

ادفون بگندا سلطان سايماڻ اڦييل اي منداقت خبر حال سينتن سده دامبيل
اوله راج عالم ايت مک بگندا فون مشوارته دڦن راج کچي ترڦگانو سرت اورڻ
بسر ۲ سکايڻ اکڻ ڦرکي کسينتن ملڦگر راج عالم ايت مک يڦدڦرتوان مودا بلوم
اي هندق ڦرکي گران اي لاکي منتتيکن ڦټکامنن يڦدسلاڦور شهدان سلطان
سايماڻ فون ڦرکيه دهونو برلاير کسينتن برسام راج کچي دان تن
حيضو دان تن ڦاسڻ مک اڦييل تيبا دسينتن سکل کلڦکافن ريو دان ترڦگانو
فون برڦرڦاه دڦن کاڦکافن راج عالم ايت سرت کوبون مک راج عالم فون مپوره
ڦڦايماڻ ۲ ملاون برسوشکوه ۲ هاتي مک کلڦکافن ترڦگانو فون اونډورله برسما
کاڦکافن ۲ ريو مک راج عالم فون برکات کڦد اورڻ ۲ ترڦگانو جک لاکي ۲
نايکه کداره کيت برتيکم سهاج مڦادو جوا ۲۰ اتو کيت سنډيري برتيکم
مک تياداله ساتو اف بالسن جواب اورڻ ترڦگانو ايت هڦک برديلن ۲ دري
جاوه جوا مک تياداله داندهکن اوله راج عالم امت ڦرڦڻ ايت شهدان اداله
سلطان سايماڻ براڦکت کسينتن ايت ڦد دوا باس هاريبولن شوال هاري جمعت
وقتو عصر سنه ۱۱۶۱ سڦي کسينتن بولن ايت جوا برڦرڦله هڦک سڦي کڦد
بولن صفر مک تياد جوک برالاھن دڦن راج عالم ايت.

بولن دان هاریئ تیاد سکالی ۲ اکو برتمو دان سورانتن فون ترلانو کوفی دان
کراغتن فون باپق کورغ سدغ دباچ سبب باپق برفنده ۲ آگان درغد تاغن شورغ
کغد تاغن شورغ سرت یغ مپوره فون کورغ سلیدیق قد مقصحن دمکینه
سفکاکو تم.

سبرمول

مک ترسبوه ددالم سیاره سیأ ایت اداله اوندورن هاندا دقولو کنتوغ ایت
سبب دیامو. سلطان محمود اداله قصهن ایت تنکال سلطان محمود راج
بواغ ایت سده تیاد دبری اوله هاندا ماسو. کسیأ ایت مک ایقون ماره لالو
ای مودیق کسیأ کقولو کنتوغ دغن امقت بواه کاکف اورغن اد سراتس
اورغ مک دلفکر جمباتن دغن کاکفن مک فیتور هاندا ایتقون ترکجوه لالو
ای برجالن کجباتن برتیاکن فراهو سیأف ایت مک اقبیل سلطان محمود
مندغر فیتور یغ تورن ایت مک ایقون مقبوره سفرت هریمو یغ فتنس دری
فراهو کجباتن سرت تیبیا مک لالوله ممکف تاغن فیتور ایت مک کات فیتور
ایت مفاف توان سلطان داتغ تیاد ممبری تاهو کیت مک جواب سلطان
محمود اف ممبری تاهو کیت فون نکری مک کات فیتور اف ۲ کهندق برخبرله
دسینی مک جواب سلطان محمود بکیمان کیت هندق برخبر اورغ رامی
برسما ۲ کیت این تاکوه قول فانتاران این رونتوه مک فیتور فون ترتاوا
سمبیل کاتن دوا ریو اورغ فون تیاد رونتوه مک سلطان محمود فون منکن
کاکین سیه مک فانتاران ایت فون هندق رونتوه پردریک ۲ درغد کاکهن
مک لالو دکفیتن تاغن فیتور ایت دباوا ماسو. کدالم کوتا سرت لغس سلطان
محمود بردوا فیتور ایت کدالم کوتا مک هندق دتودوغ اوله سدادو فنتو کوتا
ایت مک برقوة ۲ له جوا ۲۰ فو ماسو. کوتا ایت لفسله لیم باس اورغ مک
فیتور برتان اف بیچارا مک جواب سلطان محمود نننتی شیخ سالم داتغ بوله
کیت بربیچارا جاغن توان تاکوت مک دسوره بکندا ففکیل شیخ سالم ایت مک
لالوله ای ماسو. ممباوا اورغ اد امقت فوله اورغ ماسیغ دکت فنتو مریم مک
سدادو فون برسدیاله مک فیتور فون هندق بربیچارا مک بکندا فون ممبری اشاره
کغد منتنوش سید عمر مک سید عمر فون منیکم فیتور ایت دغن کریسن برنام
جمیوان مک فیتور ایتقون ماتیه مک باریسن سدادو هاندا فون ممبدیلله سفرت
هوجن کغد بکندا مک انقندا بکندا تفکو اسمعیل دتاروهن دبالکف مک بکندا
ایت مناهنکن دادان کغد فاورو یغ سفرت هوجن ایت مک فلورو یغ تیبیا کغد
توبه بکندا ایت سفرت امفیغ تیاد ماسو. کغد توبه بکندا ایت درغد ساعت قبلن
مک سکل جوا ۲۰ فون مقاموله هابس ماتی سدادو دقولو کنتوغ ایت مک فراهو
جاک ۲ هاندا فون لاریاله بالیق کمالک مک دافتنه سیأ ایت کغد تاغن سلطان
محمود سمولا مک بکندا فون مپورهله سکل فراهو ماسو. کدالم سیأ سموان مک

اداله فوکو سوکو ۲ ملایو بمبواة جالن خریطه ایت داتغ انق راج کچی سیاً یغبرنام
 راج بواغ دفگیل اورغ سبله سیاً سلطان محمود منتاً امقون کغد بکندا سلطان
 سایمان سرت کغد راج ۲ بوکیس سقرت یقتله سبوتنن ای منتاً امقون کغد سلطان
 سایمان ایت کم دین بهاروله ای منتاً بنتو کغد بکندا ملهکر سودارا توائ راج
 عالم نکری سیاً مک کمواققتن سبله ملایو کفلان راج کچی ترشگانوله سقاتوتن
 دبتنو ادفون کمواققتن سبله بوکیس تیاد فاتوة دبتنو کران ای برقرغ دغن
 سوداران مک سبله سوکو ۲ ملایو ترشگانو کراس جوک هندق بمبتنو ایت مک
 بکندا منورتله کمواققتن سبله سوکو ۲ ملایو ایت مک منجادیله برسلاهن ۲ فهم
 بوکیس دغن ملایو قد کتیک ایت مک براشکتله سلطان سلیمان قد هجرة سنه
 ۱۱۶۱ قد دوا باس هاریبولن شوال هاری ثلاث مک افیل سمقی کسباً منتاً تولع
 قول بنتو کغد هاندا ملاک کران کات اورغ اد فرجنجین سلطان سلیمان دغن
 هاندا ملاک مک بمبتنوله هاندا ایت اکن سلطان سلیمان مک سیاً فون الهله
 مک اوندورله راج عالم ایت کباتو بهرا بمباوا دیرین مک راج بواغ فون منجادیله
 یغدفرتوان سیاً لالوله ای بمبواة نکری ممفورا فنده ای دری یوانتن شهدان هاندا
 فون دودقه دفولو کینتوغ تیاداله تر تولق اوله سلطان محمود ایت کران فرتولفن
 کمقنی هاندا کغد سلطان محمود سده سمقی چوکف مک لالوله بر بواة فرجنجین
 انتاراش دغن سلطان محمود ایت کم دین مک سلطان سایمان فون براشکتله بالیق
 کریو قد دوا فوله هاریبولن ذالقعیده مالم اربع ادفون سلطان محمود سته هاندا
 دودق دفولو کینتوغ ایت مک داتغ قول فیکرانن تیاد برکنهوان لالوله ای کلوار
 کسفلار فرکی مرومقی فراهو ۲ جاوا یغ هندق ماسوه کسباً دان کیچی هاندا فون
 درومقی جوک مک مارهاه گیرنور ملاک لالو دسورهن ساتو کیچی فرغ دان
 ساتو کفل فرغ مانکر سلطان محمود ایت دسفلار مک برقرغله کیچی فرغ ایت
 دغن سلطان محمود فون فنجاجب مک تر باکر فنجاجب ۲ ایت دوا بواه کنا فلورو
 کرندرایت مک لاریاه فنجاجب ایت سکنف ۲ لاوه بالیق فولو سفلار ایت مک
 هاندا فون بالیق کملاک مک برقسنله راج ملاک ایت کغد هاندا یغدم دفولو
 کینتوغ جاغن لاکی دتریم سلطان محمود ایت ماسوه کسباً لاکی کران سده بکیتو
 فرتولفن کمقنی برسام سلطان سلیمان ماسیه جوک هندق درومقی جوک لاکی
 مک تیاداله بوله ای ماسوه کسباً لاکی لالوله ای مرایو سکنف لاوه ۲ ایت ممبرکن
 رومقی جوک کیرا ۲ لیه امقت فوله کاشکافتن شهدان تیاد براه انتاراش مک
 هاندا فون منیفکلکن فولو کینتوغ ایت بالیق کملاک واه اعلم انتهنک سبب
 تیاد اوتوغکه فرنیگانن دسیتو اتو انتهنک تاکوتکه تیاداله اکو کنهوی ادا
 شهدان اکنتتاشی اکو ترجمفا دغن ساتو سجاره سبله سیاً اکن تتاشی سجاره دان
 سیاره سیاً ایت درقد اولن هفک اخرن تیاد برتاھن دان تیاد برتاریخ افلاکی

اورغ خصوصاً فون سده برسومقه ستيا سبله ميبله مك اداكه دبطلكن اكن سكل
 يفترسوبه ايت مك يآيت تيا د هاروس مك اينه فرفكاشن بكندا سلطان سليمان
 مك برتوكر دان برسلاهنه دشن فرفكاشن سانق سوداران يقدفيق سوكون ۲ ملايو
 شهدان ادفون فكاشن سبله بوكيس اداله اي سموا دفتكيل اوله سلطان سليمان
 تتكل اي باوم منجادي سلطان منتا تولغ مغافوسكن كموانن دان منتا فولقكن
 كسيرانن دان كراجانن منتا لاونكن موسه سترون مك سدهله كيت سمفكن
 مقصودن دان حاجتن يغير كند ۲۱ كمدين سلطان سايمان سرت سوكون ۲۲ سباه
 ملايو هندق ممالس جاس دان بودي كيت سموا سباه بوكيس اكن بالن يغ
 سفاتوتن دشن بفسا كيت دان نام كيت مك تريماله ايتفون دشن بيراف كالي
 كيت تولق تيا د منريما كهندقن مك تيا د جوا سوكون ۲ ملايو ايت مافسكن سفرت
 يفترسوبت قد ماس كيت دفيابه هندق دجاديكن يقدفرتوان مودا ايت مك سكارغ
 سده جادي بگيني سودارا داگيش سده جادي كاسيه سايف كيت دان انق چوچو
 كيت سده منجادي انق چوچون مك وقتو بگيني بهارو هندق دتولقكن كيت سموا
 بوكيس سرت هندق دروسقكن فول سومقه ستيا سرت فول كيت هندق دبرين
 مالو دشن دبطلكن فول جباتن كيت مك يآيت فركرجان تيا د هاروس ددالم قد
 ايت فون جكاو سلطان سايمان هندق مپرتاي فركرجان سباه سوكون ۲۲ ايت كيت
 لاون دهولو قد جالن يغ فاتوه اتو كيت اندور دهولو تمقت يغ فاتوت ادفون
 يغلان درقد سلطان سايمان بوله جوگك دچوب لاكي ۲۲ بايك سوكون ۲۲ سباه
 سيا اتو سباه فهغ اتو سباه كاشتن اتو سباه ترغكانو بوله جوگك دچوب لاكي ۲۲
 شهدان اينه امبيان بوكيس دان فكاغتن سبرمول ادفون راج توا انق داهيغ
 منقوه ايون راج ملايو مك تيا داله فكاغتن يفترتنتو تركادغ سباه فيكران سوكون ۲
 سباه ملايو دان تركادغ سباه بوكيس دان ممبولي فكاغتن سلطان سايمان مك
 حال يدمكين اينه منجادي فوكوه حسد المحسود وحا قدالمحقوق يعني فركرجان
 يقدغكي قد يقدغكيكن دان فركرجان دندم قد يقدندمكن ماسيغ ۲ ددالم هاتي
 برتسباهن فول مايهتكن نكري سده رامي بوكيس فول ممرنتهكن مفكين برتسبه ۲
 دندم هاتين ايت بريالاله مفكين لام مفكين بسر مك افبيل افي ايت سده بسر فاييله
 فول مادمكشن اخير ۲۲ منجادي افي سترو دان ماره مك مامكنله افي ايت اكن عقل
 يغ بايك مك كاوارله يواه افي ايت سرت بوغان قد فركشان دان كلكوان قد
 منجاري اف ۲ يگان منجادي كبسان دان كوساهن اتس سترون ايت انتهى.

سبرمول

اداله فرملان سبله سوكون ۲ راج ملايو ايت بمبواه هونر اتس راج ۲ فزانقن بوكيس
 مك يآيت اكو دافت ترسبوه ددالم سجاره دان سياره فيق ريو ساتو دان فيق
 ترغكانو ساتو دان فيق سيا ساتو كتيكان ماسيغ ۲ فرجلانن اكن لاكي اكو
 پتانن دباوه اين جالن سكل كلكوان دان فربواتن انشا الله تعالى.

برنام تن دالم اداله اي ايت منجادي منتتو بکندا سلطان سليمان مک مهرتاي
ستفه درفد راج ۲ ملايو ايت يایت بندهارا دان تمغکوڭ دانلائين ۲۲ مان يڭ
مهرتاي دغندي شهدان اداله امبيلن قد هاتي مريکثيت يڭ ظاهرن قد کلکوانن
اداله سکل بوکيس ۲ ايت اورغ بهارو منداتغ دغن حال يقدمکين ايت مک
بکندا سلطان سايمان مهرکن فمرنتهن کراجانن دغن مطلق منجادي يقدفرتوان
مودا دان سکل منتري ۲ هلبالغ يفسر ۲ يقدباوه فمرنتهن قد حال اورغ بسر ۲
سغرت بندهارا تمغکوڭ ايت منتري يڭ سدیا ميمڭ مک دکورڭکن کواسان درفد
اورغ يڭ بهارو داتغ مک ايتله جادي تيمو ۲ کبتاران دري سبله ملايو.

شهدان ادقون سلطان سليمان قد

امبيلن يقدظاهرکن قد فربواتنن اداله کراجان ايهندان دان کراجان ديرين فون
سده هيلغ دامبيل اوله راج کجي. سيا سرت دونهن ايهندان اوله راج کجي.
دامبيل کراجانن دان دهيناکن سکل انق ۲۲ دفر بواتن فجاوۄ دانلائين ۲ دان
جوهر دغن سکل تالو. دأيرهن سده لفس کتاغن راج کجي. دان سده اي
برنوبت ددالم جوهر مک ددالم حال اين کيرا ۲۱ تیک تاهن لمان مک تياد
سوداران ۲۲ درفد فيهي راج ملايو سغرت فثاني کانتن دان ترغکانو متولغ
مفهيانن کراجانن سمولا کغد تاغن راج کجي. ايت ملينکن يڭ اد درفد سکل
سانق سوداران ايت سات ۲ مهينا ۲ کندي هکک مقات ستفه درفد ستغن سلطان
سايمان ايت تياد فاتوة منجادي راج سبب مان ايت اورغ کجي. اورغ اچيه
فيدير نماش نوسمه دتوکرکن دغن تودغ ساجي فريو. امس ساتو دان اد قول
سانق سوداران مقات سلطان سايمان ايت تياد فاتوة منجادي راج سبب مان ايت
انق سي فمجت دان بايق لاکی فرکتان يڭ لاین ۲ ماچم سکيرا ۲۱ فوتس اساله
اي درفد مندافت کراجان دان فوتس اساله اي درفد مندافت فرتولغن سانق
سوداران مک فوتسه اجتهادن درفد يقدمکين ايت مک ايتله سببن مک اي منتأ
فرتولغن دري راج بوکيس اوفو يفسرليم براديق ايت شهدان اثبيل داتغه بوکيس
اوفو ۲ ايت مک سمفياه مقصودن دان بربالس کماتين ايهندان دان دافت کراجان
جوهر کتاغنن دان سوسه سترون دان سانق سوداران هندق منداتغن کجهاتن
اتسڭ دغن براڤ کالي سوسه لاه برقرغ دان بيراف سوسه مرامين نکري مرقبا
لاوة ۲ تاو. رنتو توکغ فولو ججاهن دأيره جوهر کمدين مک تنقله کراجانن فولغ
سغرت فکک درجه ايهندان مک تياد لاین بالسن ملينکن ايتله سهاج سغرت
يقدلاکوکن ايت فون دغن موافقت جوک دغن بندهارا تمغکوڭ سرت سکل
اورغ بسر ۲ قد فرملان هندق منجاديکن ايت يایت هندق مفکک يقدفرتوان
مودا ايت دغن سوک رامي جوک تيبا ۲ سده بکيني دان سده منجادي داره
داکيغ دان برچمفور باور دان منجادي ايفر دوای دان منجادي سانق سودارا
بوکيس ايت سرت نکري فون سده رامي فولغ سديکالا بايک قد فکرچان
دانلائين مک بهاروله سانق ۲ يغلين سبله ملايو هندق مفهيلغن جاس بودي

بولن رجب قد اتم بلس هارين مالم رابع كمبالي كرحمت الله تعالى راج توا
انجي، موسو شهدان براثكت بگندا كسيا قد تيك ليكور هاريبولن رجب تورن
ككنايكنن قد دوا باس هاري بولن شوال برلايرن كسيا باليقنن قد دوا فوله
هاريبولن ذالقمده مالم رابع مك ماس بگندا باليق دري سيا اينله راج بواغ
انق راج كجي، منتا امقون كقد بگندا ميرهنكنديرين مك دامقوني اوله بگندا
سرت برمعاف ۲ فن دشن راج ۲ فرانقنن بوكيس لاكي اكنداغ قصه فركي بمبنتو
سيا اداڻ.

شهدان

ادقون داهيغ كمبوجا اقبيل سده سلسيله موافقت ددالم سلاخور ايت مك ايقون
داتغله كروي يات قد توجه باس هاريبولن محرم سنه ۱۱۶۱ كمدين درقد بولن
سفر سهارين قد هاري ائينن مفكتله تفكو قوان منداق يات استري مرحوم
يقدفرتوان مودا اوقو داهيغ جلاء انا لله وانا اليه راجعين مك دقوركنن قد هاري
ثلاث شهدان ادقون بگندا سلطان سليمان اقبيل داتغله فادك انقندا بگندا ايت
مك لالوله دلتيقنن منجادي يقدفرتوان مودا ريو دشن سكل تعلقو دأيرهن دلتيقنن
ايت بتاف عادة استعادة ملتتيق يقدفرتوان مودا يقدفرتوان ۲ جوا مك تنقله داهيغ
كمبوجا ايت جادي يقدفرتوان مودا ددالم ريو مك اداله فادك ادندا راج حاجي
ايت منجادي كلاناڻ مرنتهكنن كراجان دباوهن اداڻ اداله بركار يقدفرتوان مودا
داهيغ كمبوجا ايت قد هجرة سنه ۱۱۶۱ قد سبلس هاريبولن ربيع الاول هاري
شهدان اقبيل ساسي درقد برلتيقنن ايت مك يقدفرتوان قون براثكتله كسلاخور
مباوا فادك ادندا راج حاجي مك اقبيل تيبا كسلاخور ايت لالوله مندودقنن
فادك ادندا ايت راج حاجي دشن فادك انقندا انجي، اغكو راج عيشه قترا
فادك ادندا بگندا اغكو كلان مودا مك دنكاكحنله اوله يستوان مودا ايت بتاف
عادة استعادة راج ۲ نكاح كهوين مك بركاسيه ۲ هنله سفرت عادة اورغ لاكي
استري شهدان مك تياد براف لماڻ سكدودقنن ايت مك اغكو راج عيشه قون
مفكتله كمبالي كرحمت الله تعالى انا لله وانا اليه راجعين مك دتانهله بتاف
عادة منانم راج ۲ مفكت شهدان كمدين درقد ايت تياد براف لماڻ مك راج
حاجي قون براستريكنن قول انق راج امران يغيرنام اغكو جي، سجو، مك اداله
نكاح كهوين ايت بتاف عادة راج ۲ نكاح كهوين سرت بركاسيه ۲ هنله لاكي
استري كمدين مك يقدفرتوان مودا قون براثكت باليق كروي.

سبرمول كات صاحب الحكايت

قد ماس يقدفرتوان مودا اينله بايق ككروهن ددالم نكري ريو انتارا راج ملايو
دشن راج ۲ فرانقنن بوكيس اداله سبب داتغ فتنه ايت يات درقد سبب برسلاهن ۲
مقصود دان برتوكر ۲ كهندق دان برسلاهن ۲ فهم انتارا انق راج ۲ ملايو دشن انق
راج ۲ بوكيس اداله كفلاڻ فيهي راج ۲ ملايو يات يقدفرتوان راج كجي، ترشكانو

ماينکن دوا اورغ سهاج يقدفرتوان مودا ريو يغبوکن درفد ذريت صليبن يأت
 انق سوداران داهيغ کمبوج دان چوچو سوداران راج علي يقدفرتوان يفلکيم لفس
 ايت منجادي يقدفرتوان مودا انق چوچو چيچتن درفد صليبن هفک فد تاريخ
 يفترسبوة ايت اداځ.

سېرمول کات صاحب الحکايات

ادفون بکندا سلطان سايمان بدارالعالم شاه اقبيل سده هيلغله فادک ادندا
 بکندا يقدفرتوان ايت مک کوساهنده هندق منجاري کنتين ايت سفرت يقددالم
 سومغه ستيا انتارا بوکيس دغن ملايو مک تياداله يغلين فاتوة اکن کنتين
 ماينکن داهيغ کمبوجا فترا اوځو داهيغ فراني دان سفکه فون اد فترا فادک
 ادندا ايت راج حاجي مک ترلالوله مودان باوم سفي روماج فترا دان اد ستورغ
 فترا فادک ادندا ايت راج لومو مک فتراځ يقدفيق نكري سلاغور ماينکن هپاله
 داهيغ کمبوج جوا يفتربه فاتوة اياه ترلېه توا سرت کسکان موافقه فيق سبله
 بوکيس مک تنقه داهيغ کمبوجا اکن جادي يقدفرتوان مودا ددالم ريو مک
 بزمونهل اي هندق کسلاغور دهولو کران هندق موافقت دغن فادک ادندا بکندا
 ايت يقدفرتوان سلاغور سرت اورغ بسر ۲۰ دان بوکيس يغبايق مک دلکسکنه
 اوله بکندا اکن فادک انقندا ايت مک داهيغ کمبوجا فون برلايرله کسلاغور
 برسما ۲ فادک ادندا بکندا ايت راج سعيد فترا يقدفرتوان مودا کلان جاي فترا
 مک اقبيل سفي انق راج ايت کسلاغور مک ايفون موافقتله دغن فادک ادندا
 بکندا سکين سرت اورغ بسر ۲ بوکيس يقددالم سلاغور هفک ستاهن لمان
 شهدان مک اقبيل سده کوارله انق راج ايت کسلاغور ايت مک اداله اورغيغ
 ففارو بهارو داتغ برواة لاکو دان فعل يفتياد برلاکو کلد عادة استعادة ملايو
 دهولو کال زمان برزمان شهدان ايناه بويين فرکتان يفترسبوة ددالم سورة
 توارينغ ښاکو فندهکن کلد سورت اين تياد دتنتوکنش اورغيغ بهارو داتغ ايت
 نمان شهدان اداله راج کچي. يقدفرتوان ترغکانو ايت داتغ دغن سيوا راج
 دري ترغکانو يأت فد دوا باس هاريبولن ربيع الاخر فد بيلاغن تاهن اربعه
 تاهن با دان جک فد تاهن بيلاغن خمسېه تاهن اليف ادفون يقدفرتوان مودا
 اوځو داهيغ چلاه مفکت فد توجه باس هاريبولن يفترسبوة ايت جادي انتاراځ دغن
 تن دالم راج کچي. ترغکانو ايت داتغ دغن مفکت يمتوان مودا ايت انم هاري
 انتاراځ مک فيکرکذاه اولهم اکن کنايه فرکتان يغ مبهم يفتله ترسبوة ايت انتهى.

ملخصا

شهدان کمدين درفد ايت مک بکندا سلطان سايمان فون برغاکتله کموار فد
 هجرة سنه ۱۱۵۹ فد سهاريبولن ربيع الاول هاري خميس اداله يغ مغيريکتن
 يقدفرتوان راج کچي. ترغکانو دان تن کو راج محمد دان داتو. سيوا راج کمدين
 باليق کريو فد سباس هاريبولن جمادالآخر مالم جمعت تيبا کريو کمدين فد

شهدان کات صاحب الحکایت

قد ماس اینله یقدفرتوان مودا اوغو داهیع چلاه مهوره ففکاو تاروم دان ففولو چدون مغمیل بنیه کمبیر دسیاه فولو فرج دباوا کریو مولای برتانه کمبیر مک برتانه سکل بوکیس دان ملاو مک ممواتاه اورغ بوکیس دان ملاو بیراف راتوس لادغ کمبیر اداله کولی عاسقن یایت جینا یقداتف دري نكري چینا مک افیل جادیه کمبیر ایت مفکین رامیله ریو مک داتقله فراهو دري تیمور سفرت جاوا دان بوکیس مک برفالوله دکاشن تانه جاوا دشن کمبیر مفکین سوکاله داکغ ۲ ماسوه کدالم ریو ایت کران سکل دکاشن برلاون سام دکاشن فولغ فرکی اونتوغ بابق شهدان مک بکندا سلطان سلیمان سرت یقدفرتوان مودا سرت اورغ بسر ۲ فون باقیه براوله حاصل درفد چوکی دان لیوه باتو مک تتکل ایت باقیه اورغ نكري کاي ۲ دان کاشکاشن فرغ باقیه یغ سدیا مک حال اینله دبساکن اوله اورغ تواج ۲ ریو بایک کمدین قد ماس یقدفرتوان مودا داهیع کمبوجا روسقه فول سبتتر کمدین بایک فول سمولا هفک یقدفرتوان مودا راج حاجی مفکین رامیه اداله ماس راج حاجی ایت جادی یقدفرتوان مودا برتمبه ۲ فول رامین کیرا ۲ توجه تاهن ماسوه کدلافش شهدان افیل مفکته یقدفرتوان مودا راج حاجی ایت ریو فون روسقه دمکینه حالن لاکي اکن داتغ قصهن دالم سیاره این ادا.

سیرمول کات صاحب الحکایت

مک افیل سقیله قد هجرة سنه ۱۱۵۸ تاهن الیف مک کریفله یقدفرتوان مودا اوغو داهیع چلاه ایت مک تیاد براف لمان کریغ ایت مک لالوله مفکت کمبالی کرحت الله تعالی انا لله وانا الیه راجعون یایت قد توجه بلس هاریولن ربیع الاخر هاری رابع قد اول وقتو عصر دماقمکن قد هاری خمیس وقتو تغه هاری دکوت مک افیل مفکت یقدفرتوان مودا ایت کمفرله ددالم ریو سبب کماتین یقدفرتوان مودا ایت افلاکي سکل اورغ بسر ۲ سرت اورغ تواج ۲ مک دوکچیتاله سکلین سفکین بکندا سلطان سلیمان ترساشته بسر فرچنتانن کران فادک ادنا ایت سده سفرت دجادیکن سودارا سجالن جادی فراسانن سمنتلهن مندلشکن مات فادک اتقندا کدوا سفرت تفکو هیتم دان تفکو قوتیه فترا مرحوم ایت مفکین هنجورله هاتین.

شهدان

مک بکندا سلطان سلیمان فون مغمولکن اورغ ۲ نكري ماسوه کدالم مفرجاکن جنازه فادک ادنا سرت دقورکن بتاف عادة استعادة راج بسر ۲ مفکت مک برکابوغله سکل اورغ ۲ ریو امقت فوله هاری بتاف عادة راج ۲ یغسر ۲ مفکت شهدان مک دفکیل اورغ مرحوم مفکت دکوت شهدان اتق چوچون له یغ برککالن منجادی یقدفرتوان مودا ریو تورن تمورن هفک سقفي ماس مفریوة سیاره این یایت قد هجرة سنه ۱۲۸۲ مک بلوم لاکي برفنده کلد اتق چوچو چیچت یغلاین

اورغ سیا ایت کالوار مک سلطان محمود ایت باوم جوک گلوار کمدين سلطان
 سليمان فون تيبا قول مک بر بچاراله مپوره اي کالوار ایت بلوم جوک اي بر کرک
 مک یمتوان مودا فون مارهاله لالو دسورهن مقیسی مریم مک سکل قنجاچ ۲۰
 فون مقیسیله مریم سموان مک تیتہ بکندا رافت بدیل مک درافتله اوله قنایما ۲۰
 لالو دبیلان مک سلطان محمود سرت داعیغ متکوه ایتفون لاریله مک ترتیفکلله
 بیراف مریم دان کلککافنن مک دامبیلله اوله قنایما ۲۰ ریو ایت شهدان اداله
 یغ برسا ۲۰ بکندا ماس ایت تن ابراهیم دان تن سولوغ مودا دان تن عبدالمجید
 دان تن فاسغ دان تن عبدالجمال دان تن حسن دان بیراف قوله قنایما سرت
 بلا تنتران شهدان کمدين درغد ایت بکندا سرت یغدرتوان مودا فون براثکتله
 بالیق کریو اداله تیبان کریو ایت قد هاری خیسس وقتو تغه هاری قد انم یلس
 هاریبولن جمادالآخر ادفون لمان بکندا ایت منفکلکن ریو ایت انم قوله ساتو
 هاری قد هجرة سنه ۱۱۵۳ شهدان قد هجرة اینله بکندا ملنتیق تن دالم برکار
 یغدرتوان راج کچی منجادی راج ترغکانو یایت قد سقوله هاریبولن ذالحجه
 هاری احد وقتو عصر دان لوغ فندق فون هاری ایت جوک دککر داتو سري
 مهراج اداڭ کمدين اد کیرا ۲۰ دوا تاهن انتاران مک یغدرتوان مودا فون براثکتله
 کسلاغور مپاوا استریڭ تفکو فوان مندق سودارا سلطان سليمان اداله براثکتڭ
 ایت قد اول تاهن جم قد سیلس هاریبولن محرم قد هاری اثینن وقتو ظهر مک
 براثکتله یمتوان مودا ایت دغن بیراف کلککافن سمبیل برماين ۲۰ سقنچج جالن
 ایت مپاوا استریڭ فرکی برسیرام نایک کداره هفک سقفي کسلاغور مک دفرمایای
 اوله یغدرتوان سلاغور مک دودقه اي ددالم سلاغور برسوکا ۲۰ شهدان تباد
 براف لمان مک یغدرتوان مودا فون براثکتله بالیق کریو کمدين فرکی سکالي
 لاکی کسلاغور لالوله یغدرتوان مودا براستریکن داعیغ ماسیک اتی اروغ فالو
 مک دباواڭ بالیق کریو مک اروغ فالو فون مقیریغله اي کریو مک تباداله دفردولیکن
 ساغت اوله یغدرتوان مودا اکن داعیغ ماسیک مک کچیل هاتی اروغ فالو ایت
 لالوله اي بالیق کبوکیس شهدان کمدين درغد ایت مک براثکتله قول یمتوان
 مودا کسلاغور اقبیل تیبیا کسلاغور مک دافت قول فرسلسیهن دغن یغدرتوان فیریق
 سبب برسلاهن ۲۰ فهم دان برتوکران ۲۰ مقصود مک یغدرتوان فیریق برکواس تباد
 ماهو مشکوة سفرت مقصود یغدرتوان مودا ایت مک یغدرتوان مودا فون مارهاله
 لالو دلفکرڭ فیریق ایت مک یمتوان فیریق فون مپواتله بیراف کوبو مک لفکر
 یغدرتوان مودا فون داتقه دغن بیراف کلککافن مک لالوله برفرغ بریدیلن ۲۰
 دغن مریم دان سنافع تراکول قمبراسن مک درغاتی کوبو ۲۰ ایت اوله بوکیس ۲۰
 مک دافتله دوا تیک بواه کوبو ددالم سهاری ایت دان مان ۲۰ کوبو ۲۰ یغداقت
 ایت دنیا یقکی اوله بوکیس ۲۰ لالو مبدیل کغد کوبوڭ قول دان سکل کلککافنن
 مفکین رافت کغد کوبو ۲۰ یغباوم دافت ایت سرت مبدیلکن مریم لیلا رنتکان اد
 سغه بوکیس ۲۰ مپنتو جالن دارة ملاکیر کوبو ۲۰ مک دافتله سکل کوبو ۲۰ ایت

سبرمول

ادفون يقدفرتوان راج كچي. اقبيل انقش راج عالم سده كاوار دري سيا ايت سبب اله برقرغ دغن انقش تفكو محمود ايت مك راج كچي. فون جاتوها ساكيت ساغت ددالم كيلان ايت مك تباد براء لمان مفكتله انا لله وانا اليه راجعون مك دقبوركن اورغاه بتاف عادة راج بسر ۲ مفكت دمكينله حالش شهدان مك مفكتنيكنن كراجانن فتران سلطان محمود مك كراجاناه سلطان محمود ايت ددالم سيا دغن سكل تعاون شهدان ددالم تباد براء لمان مك داتفله راج عالم ايت ماغكر سيا سمولا مك برقرغاه ددالم سيا ايت برامو ۲۰ كن ببراف هاري مك تيواسله تفكو محمود ايت مك ايقون اوندورله مبالوا ديرين كقولو لاوان مك لالوله اي مېواه فراهو سقنچج جالن ايت برسما ۲ مرتوان داهيغ متكوه كمدين مقمباراله اي كسان كماري منچاري كواسن دمكيناه حالش ببراف ماس.

سبرمول

ادفون راج عالم اقبيل سده دافت نكري سيا ايت اولهن مك ايقون ملتنيقه انقش راج محمد عالي ايت منچادي يقدفرتوان مودا مك تنقله اي عمرته نكري سيا ايت دغن سكل دايړه تعاون سرت دكوكوهكنن شهدان اكو دافت ددالم ستنه قول سياره كمدين درقد ايت دافت قول سيا ايت كقد سلطان محمود سمولا سبب دبننو دري ريو كونن كمدين دافت قول سيا ايت كقد راج عالم سبب دبننو دري منغكابو يات راج براليه يغ مبننو راج عالم ايت دمكيناه ترسبوه ددالم سياره ايت اداش شهدان يغ اكو دافت ددالم سياره يغ برتوارينخ اداله بكندا سلطان سايمان هندق مبننو سلطان محمود ايت يات راج بواغ دتفكيل اورغ دسياه جوهر مك ايت سكالې ايتفون سده اوغو داهيغ چلاه يقدفرتوان مودا المرحوم مفكت مك ماس ايت يقدفرتوان مودا برسلاهن ۲ فهم دغن سلطان سايمان لالو يقدفرتوان مودا داهيغ كمبوجا فنده كايغكي كمدين اخير ۲۷ جادي بتول سمولا موافقتن سفرت بغلاكي اكنداثغ ددالم سياره اين دغن تاريخ تاعن بولتن اداش.

القصة

مك ترسبوت فركنان سلطان سايمان بدرالعالم شاه سرت فادك ادندا بكندا يقدفرتوان مودا اوغو داهيغ چلاه دان دسياه باره دتفكيل اورغ داهيغ قالي مك اداله فده هجرة سنه ۱۱۵۳ فده تيك باس هاريبولن ربيع الاخر هاري جمعت بعدالصلاة مك بكندا فون براغكت كاوغرن ادفون يقدفرتوان مودا سده تردهللو برلاير عمرقا سكل لاوه ۲ سياه باره لالو سفكه دموار شهدان ادفون بكندا سلطان سايمان اقبيل مندغر فادك ادندا بكندا ايت دموار مك لالوله بكندا ايت كموار مك برجمله اي دغن فدوك ادندا بكندا ايت دموار ادفون سبب يقدفرتوان اد دموار سئوله ۲۷ هندق دفرنتهن موار ايت مك يقدفرتوان فون تيباله لالو دسورهن

مک هارو هاراله نکري سیاً کمدين ماسیغ ۲ انق راج ایت مغبیل تمثت بر کوکوه
اداله تفکو محمود ایت ددالم کوت بر دان راج عالم دالم کوت توان بر مک
برفرغه تیغ ۲ هاری شهدان ادقون تفکو محمود ایت بایق جوک بوکیس سبله
دی سبب ای برینیکن انق داهیغ متکوه سرت سده قول برانقن لاکي ۲ دوا
اورغ یفتووا برنام راج اسمیل سدها بر دان یسمودا برنام راج داود دان
بیراف لاکي انق یغلاین سدها بایق اهلیش ادقون راج عالم سده جوک
مناروه بیراف انق لاکي ۲ قول یفتووا برنام راج محمد علی سده بر جوک
دان بیراف لاکي انق ۲ یغلاین استمیوا قول ای سده برینیکن انق اوغو داهیغ
قرانی دسینتن یأیت داهیغ خدیجه منداقت قول ای انق برنام داهیغ بدریه یغ
جادی بندا سید عالی اخیرن سمرت یقتله ترسوة ددالم سلسیله این ادا.

شهدان

مک هارو هاراله نکري سیاً کران انق راج دوا اورغ ایت گادوه دغن برفرغ
ددالم نکري برسیلاهن مک کوساعنه سکل اورغ بر ۲۴ لالو مریکیت مغادف
یغذرتوان راج کچی مک راج کچیک ثون ددالم حال قول سده براوبه عقلن
مک اقبیل اورغ بر ۲۲ برداتغ سبه مفتانن فادک انقدا کدوا برفرغ مک
جواب راج کچی بارغسیاف یغ هیدوف ایتوله انقو مک سکل اورغ ۲ بر
فون حیرانله مک اقبیل بریوی بدیل ۲ برتان راج کچی ایت کتان ایت بدیل ۲
اف بریوی ایت مک سبه اورغن فادک انقدا برفرغ دغن اورغ ریو توانکو
مک راج کچی فون ترتاوا شهدان مک ددالم حال ایت استرین تفکو قمریه
فون گریغه ساغت مک لالوله مفتک مک دقورکن اورغه بتااف عاده استعاده
راج مفتک مک اقبیل سده هیاهه تفکو قمریه ایت مک راج کچی فون سلالوله
کیلا سکالی لالو ای تیدور دقور استرین مک دتفکو سهاجله اوله اورغ توا ۲۱
دان جوا ۲۰ ادا.

شهدان

ادقون انقن تفکو عالم دغن تفکو محمود ایت برفرغ مک مفکین سهاری مفکین
رامیه اورغ ۲ سبه تفکو محمود ایت دان اورغ بر ۲ فون بایق سبله تفکو
محمود ایت بکیتو جوک بوکیس بایق جوک مک دغن تقدیر الله تعالی دلفکرله
اوله تفکو محمود ایت برشکوه ۲ هاتی کمشوغ راج عالم ایت مک راج عالم فون
تیاداله تاهن سبب اورغ ۲ سرتان سدیکیک مک راج عالم فون تیواس لالو براوندور
کاوار دری سیاً ایت مبالوا دیرین کباتو بهرا منجاری کواس دسیتو کمدين
مغباراله ای لالو کفلمیغ منداقتاه ای سدیکیک هرت مک بالیق قول ای کدلی
مک بایقه اورغ ۲ دلی مشیکوه فرتتهن سرت تاکوت اکندی مک قواتله ای مک
تتلاه ای ددالم دلی دغن برسیفکن الت ففراغن دان کلفکائن فرغ دفر بایق ۲ کنن
تم.

القصة

مک ترسبوتاه فرکتان راج عالم دان داهيغ متکوه دان راج امس يغباليق اله مافکر ريو ايت سرت سدهاله بايق کيرا ۲ کروکين کلغکاڻن دان اورغ ۲۸ ٿون بايقه ماتى دان لوک مک ايڻون باليقله مقادف فادک ايهندان يقدفرتوان راج کچي. معامکن حال مافکر ريو ايت بايق کروکين مک اڻييل راج کچي. منڌر سبه فادک انقندا بگندا ايت مک ترفکوره اي سجورس تباد برکات ۲ سرت ٿوتساه اسان هندق مافکر ريو لاکي.

شهدان کات صاحب الحکايه

ايناه اخيرن ٿرغ راج کچي. سيا دڻن اوڻو ۲ يقدفرتوان مودا ريو ايت لفس اين تباد لاکي راج کچي. ايت مفاچو ۲ کريو لاکي هڻک مڻڪن مائينکن چوچون راج اسمعيل دان انقن راج عالم يڻير ٿرغ دڻن يقدفرتوان مودا داهيغ کمبوجا دسيغافورا يات راج اسمعيل اله جوک اي دان راج عالم دٿولو سينتن دڻن ساطان سايمان دان يقدفرتوان مودا اله جوک اي دمکينه قصه اکنداغ دسبوتکن ددالم سجاره اين.

سبرمول

ادڻون راج کچي. لفس درڻد مافکر ريو سکالي ايت مک براوبهله عقان تباداله تننو ممرتهنکن کراجانن لاکي مک دسراهنکن کڦد انقن راج عالم ممرتهنکن نڪري سيا دگلرن راج عالم ايت يمتوان مودا انقن ٿڦکو محمود نماڻ دڻن سودارا ساطان يڻير نام ٿڦکو ٿمريه ايت باوم دگلرن سوات نام ايله انقن يڻ گههرا شهدان ددالم حال ايت انتارا انقن يڻيردوا ايت سلالوله برينته براتاسن ۲ مک کات راج عالم اکو يڻ توا دان فاتوت اکو منجادي راج مک کات ٿڦکو محمود اکو ترله فاتوت منجادي راج کران اکو انق يڻ گههرا مک ددالم حال ايت مڻڪين سهاري مڻڪين برتمبه ۲ بسر خرېطهڻ دان مڻڪين سهاري مڻڪين برسلاهن ۲ اورغ ددالم نڪري سيا ايت اد يڻ ستفه کڻيهق ٿڦکو محمود دان اد يڻ ستفه کڦد راج عالم منجادي برگادوهله جوا ۲۰ ٺ سام جوا ۲۰ ٺ اد يڻ برينته ۲ دان برڦوکل ۲ ٺن اد يڻ برتيکم برماتي ۲ ين مڻڪين سهاري مڻڪين بسر سامڻما اڻي مڻڪين برپالا مک اڻييل سده بسر فايهله مادمکن مک مامکنه کڦدنڪري مک هارو هاراله نڪري کساڪيتناه سکل ايسي نڪري افلاکي اورغ مسكين کسوساهنه هندق منچاري کھيدون سبب نڪري گادوه ماسيغ ۲ عاشيق دڻن ملبهارا کڻوڻ علامنن دان رومه ٿڦکان دان انق استريڻ تاڪوه اي کالو دچبولي اوله جوا راج ۲ ايت کران انتارا کدوا ٿيهق ايت سٿوله ۲ سڦرت سده سام ۲ ريسو.

شهدان ددالم حال ايت

مک برتمبه ۲ له کدوان ايت مڻڪوتکن هوا نفسون مک لالوله جادي برسلاهن انتارا کدوا ٿيهق مک لالو برڦرغ ددالم نڪري دان برامو ۲ کن دان برينته ۲ هن

هاري ايت مك دغن تقدیر الله تعالى منولغ اورغ ريو قد کتيک ايت سئورغ فون
 تباد ماتى لوکا فون تيدق شهدان سکتیک برفرغ برامو ۲۰ کن ايت تيواسله راج
 عالم سبب فغايمان بايق يغ چاجت مک راج عالم فون لارياله برسام ۲ داهيغ
 متکوه دان راج امس بر باليق کفراهون دتنجوغ سبادم مک دافتاه وغکغ دان
 ساوب سمارغ دان سمن کوتقن ايت بيراف بايق فون مريم ليلا رنتکان
 دان ستيفکون يلدافت شهدان سکتیک برفرغ برامو ۲۰ کن ايت سغيله مالم
 کمدين اقبيل صبح ۲ هاري اربع ترغاله سده هاري ايت قد توجه هاريبولن
 ربيع الاخر ۱۱۵۰ هجرت سنه ۱۱۵۰ مک دلغکر فون اوله يقدفرتوان مودا تنجوغ
 سبادم ايت مک راج عالم دان داهيغ متکوه سرت راج امس فون برترجونله
 کفراهون ماسيغ ۲ لالو براوندور ککوالا ريو مک يقدفرتوان مودا فون منيهکن
 موکل کوغ چابول سرت دغن کندغ سرونين سرت دغن سورا تميقن دان سکل
 بوکيس فون برکياوغ موسغاه دان سکل فنجاجب فون ماسغله تنغکول سموان
 مک ساغتاها ککق کلميتان هفک سغلي وقتو عصر.

شهدان

قد دلافن باس هاريبولن يفترسبوة ايت قد مالم وقتو عشا مک راج عالم دان
 داهيغ متکوه سرت راج امس فون لارياله مک بايقله کاهکافن تريفکل اف لاکی
 سمن ۲۰ مک اقبيل فاکي ۲ هاري مک ترغاله سکل کاهکافن سيا ايت دکوالا ريو
 هپاله تمقا سبواه دوا لايون دسات تيوغ مک سکل فغايمان ۲ ريو فون هندق
 مفيکوة مک دلارغ اوله يقدفرتوان مودا تيتهن تباد عادة دمکين ايت مک برهنتياه
 سکل فغايمان ۲ ايت مک بکندا سلطان سايمان دان يستوان مودا فون موديقاه
 کهولو لالو منجامو سکل منتری هلبالغ سرت فغايمان دبرين فرسالين مان ۲ يغ
 سقاتوة بکين شهدان کمدين درقد ايت مک يقدفرتوان مودا فون مغلر تن عبدالله
 منجادي راج توا مگنتيکن راج توا داهيغ منغوه يفته کمالی کرحت الله تعالى
 سقرت يفته لالو سبوتن مک دودقه بکندا سرت يقدفرتوان مودا سرت راج اندرا
 بفسو سرت راج توا برسوکا ۲۰۰۰ ددالم نكري ريو بيراف ماس دان کتيک کمدين
 بکندا سرت يقدفرتوان مودا فون منکاحکن فترا بکندا يغ فرموانن برنام راج
 بولغ دغن يقدفرتوان راج کجي، انق مرحوم سلطان زين العابدین ترغکانو بتاف
 عادة استعادة راج ۲ نکاح کهوين يایت قد هجرة سنه ۱۱۵۲ قد تاهن دال اخر
 قد سهاريبولن محرم فغ جمعت مک تنقله اي برکاسيه ۲۰ هن لاکی استري بتاف
 عادة اورغ.

شهدان

قد املت باس هاريبولن محرم هاري خميس مک ماتياه راج توا تن عبدالله
 کمالی کرحت الله تعالى درقد نكري يغ فنا کنکري يغ بقا.

قد دوا فوله هاريبولن محرم هاري ثلاث وقتو تته هاري تفت قد هجرة سنه ۱۱۵۰
 مك داتاه انجي. عصر سرت انجي. خمس كلفوجن معلومكن حال راج عالم تاه
 داتغ اد دكوالا ريو انم فوله بواه كاككافن مك بكندا سرت يقدفرتوان مودا فون
 براشكته ماسو. كدالم سوغي ريو مك لالوله يقدفرتوان مودا مپوره ثريقا راج
 عالم ايت هندق بايككه داتغن ايت اتو هندق جاهت مك تياد ساتو اف جواين
 هپاله جواين اي دتيتيكن اوله ايهدا راج كچي. مك لالو اي موديق كتنجوغ
 سبادام بمبواة كوپو دسيتو سته يمتوان مودا مندغر سمبه سورهن ايت مك يمتوان
 مودا فون ساشته مركان لالو منيتيكن دوا اورغ فقايلما يآيت فقايلما بشو دان
 انجي. كالوغ تيتيكن فركي لفكر سي عالم ايت بوغكا. بتر كنائ بقان تيدق
 كماري مك كدوا فقايلما ايتفون فركياه سرت دغن مارهن مك اقبيل برتمو لالو
 برفرغ دغن كاككافن اورغ ۲ سيا ايت برديان ۲ دغن مريم رنتكان سرت دغن
 كوڭ كندغ سرونين سكتيك برفرغ ايت ريوة اغين سلاتن فون تورن ترلالو
 امت كرسن مك فراهو كدوا فقايلما ايت فون تردمغر كدارة مك دكرومونكنه اوله
 فراهو ۲ سيا ايت مك كدوا فقايلما ايت برلسس ديرين دغن سمغن موديق كهولو
 مفادق يقدفرتوان مودا ادفون اورغ ۲ سيا مرمشاه فراهو فقايلما كدوا ايت سكل
 سنجات ۲ دان مان ۲ اورغ يغ ترتيگل ايت براموفا برماتي ۲ ين كمدين راج
 عالم سرت داهيغ متكوه سرت راج مس بردايوفا موديق هندق مغميل بتاغين
 شهدان ادفون فقايلما بشو سرت انجي. كالوغ ايت لالوله دبري اوله يقدفرتوان
 مودا دوا بواه غوراب يفسر سرت برفوله ۲ بواه فنجاب لالوله ايلير مك اقبيل
 سمغي كسوفي فايوغ لالوله برفرغ دغن كلكي كمقيتان برديان ۲ دغن مريم دان
 رنتكان سرت درافتي اوله بوكيس ۲ دغن سمغن ۲ سرت دبديان دغن تراكول
 شمبوراسن ادفون اتق راج ۲ بوكيس سفرت داهيغ كمبوجا دان راج سعيد دان
 راج لسا اوتق اداله منجاك كوپو دكوت رتغ نمان سرت دكت كاككافن سيا
 ايت مك لالو دبديان دغن بيراف مريم ۲ يفسر ۲ فاورو توغكل مك بايقه بناس
 اورغ ۲ سيا ايت سرت كاككافن مك راج عالم فون اوندورله ككمفوغ بولغ لالو
 درمشن سبواه وئكغ فردا كغ ددالم ريو سرت ساتو سمغن كوتا سرت ساتو سلوب
 اورغ سمارغ وئكغ ايت دبواتن كوت برجالن درنتين دلاوة كمفوغ بولغ شهدان
 مك يقدفرتوان مودا فون منيتيكن داتو. مات ۲ مپوره موديقن سكل فراهو ۲
 داكغ ايت كهولو بر كمفول مك موديقه سكل فراهو ۲ فداكغ ايت برلاقيس ۲
 ددالم هولو ريو ايت كمدين يقدفرتوان مودا فون مپوره سكل فنجاب ايت
 برفرغ سمولا ماشكر كمفوغ بولغ ايت مك راج عالم سرت داهيغ متكوه سرت
 راج مس فون اوندورله كسوفي تاروم لالو هندق بر بواة كوپو مك يقدفرتوان مودا
 فون مرکا لالو اي سنديري مناريق جالور ۲ دان فنجاب دري سمغ كيري مك
 تروسه فنجاب ايت كسوفي تاروم لالوله يقدفرتوان مودا سرت لفكاوا تاروم
 ماشكر كوپون دان فراهو ۲ يفاو دسيتو لالو برامو ۲ كن مك جادياه فرغ سر

کندوا فیهیق بریدیلان ۲ دغن مریم دان لیلا رنتکان یایت قد هاری اربعة مک
 باقة بناس کافکافن راج کچی. ایت کران الت کافکافن ریو باقی یغ بسر ۲
 مریم فندایوغن رعیت دان فتنکامن بوکیس ادقون فندایوغن راج کچی. اورغ
 رنتو لتکامن متفکابو دارة باقة کفکون قد فکرجان فرغ دلاوة سمندهن قول
 بوکیس مرفاتی دغن سمن ۲ سرت تراکول فمبوراسن مک باقله بناس اورغ ۲
 دان ففایما ماتی سهار یایت برغرغ مک قد مالم خمیس راج کچی. فون فجهه
 ایکنن فرغن برتوران کسان کساری مباوا دیرین سبب هاری مالم مک راج
 کچی. فون لاریاه برلایر سبواه ۲ دیری برجری برای دغن سکل فراهون یغباق
 ماسیغ ۲ مباوا هاونن اد یغ کاوبم دان اد یغ کسات تیوغ مک قد سیغ هارین
 هیغله سکل کافکافن راج کچی. ایت لفس سلالو بالیق کیسای دغن باقی
 کافکافن دان اورغن ماتی دان لوک اورغ ۲ ایت ادا.

شهران

بکندا سلطان سایمان سرت یغدفرتوان مودا سرت راج اندرا بغو فون تورناه
 ککنایقکن ماسیغ ۲ برلایر مکیکوة راج کچی. ایت مک اقبیل تیبا کاوغر راج
 کچی. فون سده سمی لفس کدالم سیای مک بکندا سلطان سایمان فون لالو
 براشکت کفغ لالو کترغکانو یایت قد دوا قوله هاریبولن ربیع الاول هاری جمعت
 قد هجرة سنه ۱۱۴۸ اقبیل سمی کفغ لالو ممبوة دیوال مقام مرحوم دکوالا فغ
 کمدین بکندا فون لالو کترغکانو برسایماه بکندا ایت دترغکانو مک تیاد براف
 انتاران داتاه انچی. ابراهیم اورغ تمبان ای مندافت خبر راج کچی. اکن
 کترغکانو سته بکندا مندغر خبر ایت مک بکندا فون مپورهه ممبوة کوو دکوالا
 ترغکانو شهدان ددالم حال ایت مک راج اندرا بغو سرت داعیغ کمبوجا فترا
 اوفو داعیغ فرائی فون داتغ دری ریو دسوره اوله یغدفرتوان مودا مفرسیلاکن
 بکندا بالیق کریو سرت ففکاوا توا فون اد جوک برسام ۲ بکندا ایت مک بکندا
 فون براغکده بالیق کریو یایت قد سایکور هاریبولن جمادالآخر قد هجرة سنه
 ۱۱۴۹ مک اقبیل بکندا سمی کریو مک دودقله بکندا ایت برسام ۲ یغدفرتوان
 مودا سرت راج اندرا بغو موافقت سرت مشواره قد مفرکهن نگری مرامیکن دی
 سرت مختنکن راج ابراهیم قد هاری خمیس بولن ذالحجه شهدان کمدین درند
 ایت مک داتغ قول حاج رمبو مباوا خبر مقتان راج کچی. کمبالی دری سینتن
 کمدین ففایما بغو قول داتغ دری اوغر بورو مباوا خبر بوکنن راج کچی. یغ
 هندق مافکر ریو هپاله انقن یغ برنام راج عالم ایت سهاج شهدان تیته یمتوان
 مودا اژه کیت کادوهکن بیرله ای داتغ یغدی لاکي ۲ یغ کیت فون لاکي ۲ جوک
 دان لاکي ۲ دقون سده کیت تاهو مک بکندا یغدفرتوان بسر سرت یغدفرتوان
 مودا فون براغکده فرکی برماين ۲ کفغجن مباوا استرین سرت انقندا بکندا
 سرت ککندا ادندا سکالین برسوکا ۲ دن مباویر قول نذر کرامت فغوجن یایت براغکتن

گیلا مراجو ۲ تیاد برتنتوان لاکی فرکتان مک داو بتکن اوله بکندا سرت یغدفرتوان مودا دغن بیراف اوبت تیاد جوک سمیه کمدين درفد ایت یغدفرتوان فون مندیریکن استان فد هاری احد توجه یاس هاریبولن شوال فد تاهن یغ ترسبوه ایت جوک کمدين اقبیل سده ساسی ئنده مک یغدفرتوان مودا فون براغکت ممرقا تلو رنتو یغ سبیه فیق تافوه کن دغن بیراف کاهکافن مک سفکله یغدفرتوان مودا کتنجوغ اوبن مغمبیل ائیان کران مقصود یغدفرتوان مودا ایت هندق ممرقا درفد جوهر دان سیفاقورا کمدين بهاروله لالو کتافوه کن یایت اوغر بورو کریمون لالو کباتین انم سوکو اداله یغبرسام ۲ یغدفرتوان ایت راج اندرا بشو سودارا بکندا ایت جوک.

القصة

مک ترسبوتاه فرکتان راج کچی تتکل ای تاه بالیق دری ریو برسام ۲ داعیغ متکوه موهنکن استرین راج تغه مک تیاد دبری اوله راج توها ماس لاکی ای هیدوئ مک مارهله ای مک موافقتله ای دغن راج کچی سهارین ۲ بربولن ۲ دان برتاهن ۲ منجاری الت سرت بانجا اکن ملقکر ریو مک اقبیل سده راسان چوکفله الت سنجائن ایت سرت بانجا مک ایفون برسیقله اد کیرا ۲ انم فوله پواه تنجانب یغ تاهن مریم مک اقبیل سده مستعیب مک ای فون کلوارله دری سیآ مک دافته خبر اورغ ۲ رنتو مک سکراله ای ممریتاهو کریو کفد ساطان سلیمان مک بکندا فون ترکبوه سبب تیاد فاتوه دغن چاکفن تتکل ای برجمقا دریو شهدان سته بکندا مندغر خبر اورغ ایت مک بکندا فون میورهله دفرسیلاکن ادندا بکندا یغدفرتوان مودا سرت فادک ککندا راج اندرا بشو مک اقبیل یغدفرتوان مودا دافت مندغر خبر سورهن ایت مک ایفون مفاجقه راج اندرا بشو مک کدوان فون بربالقه کریو اقبیل تیا کریو مک یغدفرتوان مودا فون مقاتورله سکل کاهکافن ریو ایت دتنجوغ فینغ هفک کسکارغ کمدين میوره فو بکندا فغایما بشو سرت انچی مودا سرت انچی رمفی مایهت کاهکافن راج کچی ایت سده تیا ای کمدين میوره فو سکالی لاکی انچی ریو دغن فغایما کچی مک کدوان فون فرکیله مک تیاد براف انتاراث مک کدوان ایتفون بالیقله مشتاکن سده دکت مپیغ دری سات تیوغ سرت تیا ای لالو ای براتور دقو ففیت کران هندق ماسو تیاد بوله سبب کاهکافن ریو سده براتور دری تنجوغ فینغ هفک کسکارغ دان فرامو ۲ داغ فون سده سق ددالم سوغی ریو ایت ادفون فد بوکیت تنجوغ فینغ ایت رامیه اورغ ۲ هندق ملیهت اورغ هندق برفرغ ایت شهدان اد کیرا ۲ توجه هاری راج کچی برهنتی دقو ففیت ایت تیاد ملقکر کران لاکی مشواره دغن سکل منتري ۲ کران ماس ایت نکری ریو سده کوکوه سرت اورغ ۲ فون رامیه سرت معموژ مک ددالم حال ایت یغدفرتوان مودا فون میوره لفر کفیت یایت فد توجه هاریبولن صفر وقتو تغه هاری مک برفرغله

فقيران مفکو بومي ٺون اياير جوک اکن برلاير باليق کسمبس مک فقيران سري
 نکارا ٺون مفتترله لاکي استري هفک سمي ککوالا مک اقبيل سده ٺادک ادندا
 بکندا کدوا برلاير بهاروله اي موديق کسبويت ادٺون يٺدٺرتوان مودا برلاير
 کباره دان فقيران مفکو بومي برلايرله منوجو سبس سبرمول ادٺون يٺدٺرتوان
 مودا تباد برائ لمان اي دلاوه مک سميئه اي کريو مک اقبيل سلطان سايمان
 مندغر خبر ٺادک ادندا ايت سده تيبا دکوالا ريو مک دسورهن سمبوه کفد
 سکل اورغ بسر ٢٥ دان راج اندرا بقسو تورنه ميمبوه يٺدٺرتوان مودا ايت مک
 يٺدٺرتوان ٺون نايک سلالو مقادٺ ٺادک ککندا بکندا سلطان سايمان سمبيل
 برخر ٢٢ اکن ٺمر کينن دان منغ ٺرغٺن تله سلسي درٺد ايت مک يٺدٺرتوان مودا
 ٺون براغتک نايک کاستانن منداٺکن استرين مک دبدق دلاغيري اوله استرين
 سرت دمندکينن اير تولق بالا دعا سلامت بتاف عاده استعادة استري راج يغ
 بسر ٢ دغن سوامين دمکينه حالن راج ٢ يٺدهولو ٢ اداٺ شهدان کمدين درٺد
 ايت تنغه يٺدٺرتوان مودا ايت سرت يٺدٺرتوان بسر سلطان سايمان ددالم نکري
 ريو برسوکا ٢٠ دان ٺترا ٢٢ بکندا ٺون سده بسرله بلاک سموٺ سٺرت تفکو
 ٺوتيه دان تفکو هيتم دان راج حاجي سرت سوداراٺ ايت سده بسر ٢ بلاک
 شهدان اداله جاتوه سياره اين ٺد هجرة سنه ١١٤١ کمدين ٺد هجرة ١١٤٣
 ٺد تاهن با مک يٺدٺرتوان مودا ٺون براغتکله کسلاٺور ٺرکي ماٺگر داهيغ متکوه
 مک داهيغ متکوه ٺون اله لالو لاري مياوا ديرين کسيا کٺد راج کچي برمول
 ادٺون يٺدٺرتوان مودا کمباليله کريو اداٺ.

شهدان ٺد هجرة سنه ١١٤٤

يٺدٺرتوان براستريکن راج باکل مک ٺد وقتو ايت راج کچي کريو مياوا داهيغ
 متکوه منٺا امٺون دان معاف کٺد يٺدٺرتوان مودا سرت موهنکن استرين مک
 کسلاهنن دمعاٺکن يٺدٺرتوان مودا ادٺون موهنکن استرين راج توا ٺول تباد مميري
 کران سبب بلوم ٺرچاي لاکي اکن سکل ٺرکتانن سبب اي برسام راج کچي
 ايت مک ايٺون برمونه باليق کسيا شهدان اد کيرا ٢٢ ستاهن انتاراٺ مک سلطان
 زين العايدين راج ترٺکٺانو ٺون مٺکته کمبالي کرحت الله تعالي ٺد سليکور
 هاريبولن رمضان مالم احد صبح ٺد تاهن هجرة سنه ١١٤٦ سبرمول اداله ٺد
 هجرة سنه ١١٤٧ ٺد سٺوله هاريبولن ذالحجه مالم سبت وقتو عشا مک مٺکته
 راج توا داهيغ منٺوه مک دوکچيتاله يٺدٺرتوان مودا سبب کهيلاغن اورغيغ
 دهارٺن جادي کاکي تاغن ٺد ٺکر جان ٺرغ دانلاين شهدان کمدين درٺد مٺک
 راج توا ايت ستاهن بکندا سلطان سايمان ٺون براغتکته کسينتن دان يٺدٺرتوان
 مودا براغتک کسلاٺور کمدين باليق راج کدوا کريو لالو مرقسا لاه ٢ کاوغر بورو
 کريمون دوري يايت ٺد هجرة سنه ١١٤٨ ٺد تاهن جم مک يٺدٺرتوان مودا ٺون
 باليقله کريو مک دغن ٺقدير الله سبحانه و تعالي داتوه بندهارا تن عباس ٺون

رو بهله مك اورغ كويو ۲ ايتفون برترجوننله درغد فيهق فتمنقغ يقدسبله مك لاريله
اي سنوان سلالو كفينغ سكاو. مك دايكوة اوله بوكيس ۲ سرت اورغ ۲ سبوكيت
سرت درجان مك برفرغله سفتنج جالن ايت سمبيل دفرهبتن هفك سملې
كفردلامن فقيران دقاتي ايت مك لالو دماسوء كنش كفردلامن فقيران دقاتي ايت
مك دليهتن سده كوسغ تباد اورغن لاكي تيفكل بارغ ۲ سهاج اورغن سئورغ
فون تباد لاكي مك بگندا سرت راج ۲ يقدري سبوكيت ايتفون برهنتيه دفينغ
سكاو. ايت موافقت دان مشواره ادفون اورغ ۲ فينغ سكاو. يغلاري ايت اد
يغبرجالن دارة اد يغبرسمغن هفك سميله دمفكافس تيفكله كيبي ۲ مفره
ممواة كويو دسيئو مك فقيران دقاتي فون موديقله دايلىر كوالا سومقاء تباوغ
بغل كيرا ۲ دوا بلس هاري بوكيس فون داتغ فول ملهكر كسيئو مك لالو
برفرغ رامي فول دسيئو دشن اورغ ملايو مك برتاغنه دسيئو كمدين لاري فول
فقيران دقاتي ايت دشن انق استرين برجالن كفهر كمدين كسيري كمدين
كمتيلاو. لالو كسفت تورن كتايين لالو كمليو ممبوة تمفت دسيئو مك تباد دايكوة
اوله بوكيس ۲ لاكي مك سكل اورغ ۲ فينغ سكاو. فون برتورايله اد يغ تيفكل
دسكاو. اد يغ دتباوغ اد يغ دتايين مك الهه فقيران دقاتي ايت اداډ ادفون
فقيران مس سري نكارا سرت فادك ادندا ۲ يقدفرتوان مودا سرت فقيران مفكو
بومي سرت راتو باكرس يغبرهنتي دفينغ سكاو. ايت برمشوارتله سكاينش هندق
ممتولكن سكل دايآ ۲ يغ تلوق كفينغ سكاو. ايت يفتياد دفولفكن اوله فقيران
دقاتي كغد فتمباهن سفكاوو. يغبرنام مس اندرا واتي يآيت ايئو فترې كسمبا
يغبركار راتو اكوغ سنوهن ايت كران وقتو فتمباهن سفكاوو. مفكت مك سكل
فركاكس كراجان ايت دانلاينش سنوان دفولفكن اوله فقيران دقاتي كغد انقن
يآيت يغبرنام مس اندرا واتي هپاله سكل فمرنتاهن دايآ جوك يفتياد دفولفكنش
شهدان قد ماس فرغ بهارو اينله دايآ ايت فولغ كفمرنتاهن ممقاواه سبب دايآ
ايت بهارو تاهو اكن مس اندرا واتي ايت انق اوله فتمباهن سفكاوو. مك حال اينله
يقدبجاراكن فقيران مس سري نكارا سرت يقدفرتوان مودا ريو سرت فقيران مفكو
بومي سمبس سرت راتو باكرس ايت اداله بابق نكري دايآ ايت تيگ فوله بواه
نكري شهدان برهمفونله سكل كقلا ۲ دايآ ايت مفادف فقيران مس سري نكارا
مك لالوله برستيا دان برسومغه يغ اي تباد موغكير دان اي تباد اڅكر درغد فترته
ممقاواه مك اقبيل سده سلسي درغد ممتول ۲ كن دايآ ايت مك فقيران مس سري
فادك ادندا ۲ سرت فادك انقندا ۲ سكلين فون ايليرله كسبوكيت دودقله بگندا
برسوكا ۲ دن دشن فادك ادندا ۲ سرت فادك انقندا سكلين ماكن مينوم سرت
دشن سكل فرماينش مك سميله كيرا ۲ توجه هاري مك يقدفرتوان مودا فون
برموهنله كغد فادك ككندا بگندا هندق باليق كروي دان فقيران مفكو بومي
فون دمكين جوك هندق كسمبس مك دبتركن اوله فادك ككندا بگندا اقبيل
سملې ساعت يغ بايك مك براڅكتله يقدفرتوان مودا ايلير اكن باليق كروي دان

درقد مندي ۲ هاسله فکرجان ایت دان راتو باکرس دگار اوله یغدفرتوان مودا
 فقیما فرغ دان یغدفرتوان مودا منجادی فقیما بسر قد فرغ این شهدان اقبیل
 ساسی درقد فکرجان یغترسبوة ایت مک مودیکله سکل راج ۲ ایت نکرکی ملنگر
 قینغ سکایو مک اقبیل راج ایت ککوالا مانسوم برجقاله یغدفرتوان مودا ریو
 دغن فادک ادندا بکندا فغیران مفکو بومی یایت اوغو داهیغ کماسی مک برقاو
 برچیوماه برتاغیس ۲ سن دوا سودارا ایت سبب ترکنگن سوداران یغ دوا اورغ
 ایت تاه مشکت مک داتغه انق فغیران مس سري نگارا ایت میمه لوتت فادک
 ایهندا یغدفرتوان مودا ریو مک یغدفرتوان مودا برتا انق مودا ۲ این انق سیاف
 مک جواب فغیران مس سوا ان این انقکو مک ترلالوله سوکان یغدفرتوان مودا
 ایت انق مودا ۲ ایت بایک بلاک سیکش سرت بوله سده دهارف ددالم فغراغن
 شهدان اقبیل ساسی درقد برجقالا ۲ ن ایت مک سکل راج ایتقون موافقتله اکن
 مولای فرغ شهدان ادقون فغیران دقاتی سرت انق رادین جاک مک ای منداقت
 خبر اکن یغدفرتوان مودا ریو سده داتغ کسبویکیت دان راتو باکرس فون سده
 منجادی منتتو فغیران مس ایت مک ای فون برمشوارتله کغد منتري ۲ دان هلبالغن
 مک سبه مریکشیت ادقون فاتیگ اف تیتته فرنته سهاج اکنتتاشی فراسان فاتیگ
 تنتو کیت سوا این اله کران امفت بواه نکرکی یغ کیت لاون اینله فکرجان
 یغتیاد اد فیکران دري مولان فکرجان فادک انقندا دغن بوت تولی تیاد دغن
 مشواره دان موافقت دغن اورغ توا ۲ ایداه جادین ستاه فغیران دقاتی مندغر سبه ۲
 سکل منتترین ایت مک تردیماه ای سجورس سبب سق میکرکش فولغ ۲ یغدسلکن
 ایت لد فاستی جوک یغ بمبوا فتنه سبب کران هندق میهایکن واغ اورغ
 سمفی جادی روسق نکرکی مک دودقه فغیران دقاتی ایت منجاری کلفاسن لاری
 جوا ادان مک رادین جاک فوون برکراهه میوره اورغ ۲ سدیا مناهن لفکر
 اورغ ۲ دري سبویکیت ایت دان دایا ۲ فون دکمقولکن له بریو ۲ سرت مشوارکن
 بیراف بانجا کغد دایا ۲ ایت سیغ مالم برجاگ برکاوال هفک سوسهاه نکرکی
 فینغ سکایو ایت مک مان اورغ ۲ مناروه انق بینی هرت بندا برکمله ای سبب
 نکرکی اکن روسق جوک قد سفا مریکشیت ادان.

سیرمول

ادقون فغیران مس سري نگارا اقبیل فو تسله موافقتن مک لالوله ای میوره اندرا
 کوروون دان فقیما ۲ ملنگر کوو یغبرنتتاغن دغندی ایت مک دلفکرله اوله
 بوکیس ۲ ایت لالو برفرغ مک دراقتی اوله بوکیس کوو ۲ ایت دبدیلن دغن
 سنافع فبوراسن مک اورغ یغددالم کوو ایتقون لاریله کمیدن دداتقی فول اوله
 بوکیس کغد کوو رادین جاک ایت مک ملاونله ای سینتر جوک سرت ماتی
 اورغن دوا تیک اورغ مک ایتقون لاریله فول کمیدن دداتکنش فول ساتو کوو
 لاکی فنتون برکنچغ مک دتسبوکن اوله بوکیس فنتو ایت مک فنتو ایتقون

راج ایت برتاغیس ۲ سن مک سکل یغ مغادف ایت فون مناغیس جوک سموان سبب
 باس کسین مایهت بکندا ایت کدوان شهدان اقبیل سلسی درغد برتاغیس ۲ سن
 ایت مک فقیران مس سري نکارا فون مبالواله فادک ادندا ایت نایک کداره ماسوه
 کدالم کوت برجامو ماکن مینوم دبالي روغ سري مک اقبیل سلسی برجامو ۲ ایت
 برکتاله فقیران مس کغد یغدفرتوان ریو اکن کهندق راتو باکرس ایت هندق
 مندایمکن ای دغن فقیران دقاتی ایت مک دي منتیکن اختیار درغد یغدفرتوان
 مودا جوک مک جواب یغدفرتوان ریو ادفون درغد فیبق بردامی ایت ادندا موهنله
 دهولو سبب کیت سده برفرغ ددهولویں بمبواه فرغ جکاو بلوم برفرغ جواسکالیفون
 اقبیل ادندا داتغ این فاثوه جوک دویپیکن مریم ولو فون سغوجوه سکالیفون
 سفای جاغن تکبر امت ای اتس ککندا سفرت ککندا تیاد مناروه سائق سودارا
 یغ جاوه قول دفریوانی ستله فقیران مس مندغر چاکف ادندا بکندا ایت مک
 جوابن برله سفرت کات ادندا ایت مک راتو باکرس فون بمبرکن جوک ستله
 ایت مک بالیقه ماسیغ ۲ کرومهن ادفون یغدفرتوان ریو فون دباوا اوله فقیران
 مس سري نکارا نایک کاستان برجمقا دغن استرین راتو اکوغ سنوهن ستله
 ایت یغدفرتوان مودا فون تورنله کفراهون شهدان ادفون راتو باکرس ستله ای
 سمفی کتمقثن یایت درومه توان امام سبوکیت مک ایفون مپوره توان امام سبوکیت
 ایت معلومکن کغد فقیران مس سري نکارا هندق منتا فرهمب کغد بکندا ایت
 یایت هندق موحنکن فترا بکندا یشتوان یشرنام اوتین دوامن مک اقبیل حاصیل
 مقصودن ریشاله این منجادی همب کباوه دولی بکندا فقیران مس سري نکارا مک
 توان امام سبوکیت فون مفادقغه کغد بکندا فقیران مس سري نکارا مملمکن
 حال ایت مک بکندا ایتفون مپوره میلاکن فادک ادندا بکندا یغدفرتوان مودا
 ریو مک یغدفرتوان ریو فون داتقغه برجمقا فادک ککندا بکندا ایت مک فقیران
 مس فون برخبرله اکن مقصود راتو باکرس ایت دسرهنکن کغد فادک ادندا
 بکندا یغدفرتوان ریو مان ۲ سهاج یغ بایکن کغد یغدفرتوان ریو مک لالوله
 یغدفرتوان نایک کاستان منداقنکن راتو اکوغ سنوهن مخبرکن مقصود راتو
 باکرس ایت مک راتو اکوغ سنوهن فون برکاتله مان ۲ سهاج بایک کغد ادندا
 ککندا منورنله کسوکان ادندا ستله یغدفرتوان مودا مندغر فرتکان راتو اکوغ
 سنوهن ایت مک ایفون برکات قول فدیکران ادندا بایک کیت تریم کران
 تاه فاثوتله دغن کفون لاکی ایفون اورغ سده مپراهکن دیرین کغد کیت سفرت
 بنغ فوویه مک یغدفرتوان مودا فون مپوره توان امام بالیق مخبرکن مقصود راتو
 باکرس ایت سدهله دتریم یغدفرتوان ریو مک راتو باکرس فون ترلالوله سوکان
 سرت ماهوله ای دفرهمب اوله فقیران مس سري نکارا ایت شهدان اقبیل سده
 فوئسله بچاران ایت اقبیل سمفی ساعت یغ بایک دنکاحکنله اوله فقیران مس
 سري نکارا سرت یغدفرتوان مودا ریو اکن راتو باکرس ایت دغن فتران اوتین
 دوامن بتاف عادة استعادة راج یغسر ۲ برنکاح کهوین شهدان ستله سلسی

مك برخبرله اي كغد فغيران دقاتي اكن كداتن دي پردوا ايت کران هندق منداميکن
 فغيران دقاتي دغن فغيران مس سري نکارا ايت کران اقله فایده برکلاهي بر بنته
 کران کدوا ففکت سده سفرت انق بواه سائق سودارا مک جواب فغيران دقاتي یغ
 ساي تباد اف ۲ مان ۲ سهاج یغ بایک کغد راتو باکرس کران اداله فکرجان این
 بوکنش سکالي ۲ کران فربواتن ساي اداله فکرجان این فربواتن انق ساي رادین
 جاک ايت دغن تباد اوصول فرقسا دان تباد صبر سرت مغيکوکن موی نفسو
 شیطان بیراف کالي سده ساي ملارغن تباد جوک داندھکنش شمفي ماسن اینله
 جادین نیدق قد دغندي شورغ ایسی نکري دان اورغ رامی جوک یغ منغکوغ
 سوسهش ايت سته ايت مک جواب راتو باکرس بایکله جکلو بکیتو بیرله ساي
 فرکمي کغد فغيران مس سري نکارا کوالا کنسم مک فرکیله راتو باکرس ايت
 مندافتکن فغيران مس سري نکارا مک افییل برجمقا برتایله اي دري اولن هفک
 اخیرن مک راتو باکرس فون برخبرله قول ادفون انقندا داتغ این پردوا دغن
 رادین عثمان جکلو بوله دغوھکن جاغنه برکلاهي بیرله بردامي کران بوکنش
 اورغ لاین انتارا کدوان مک جواب فغيران مس سري نکارا ايت کهندق انقندا
 ايت سینتر ۲۸ اکنتتافي ایهندا این سده ترالو مبري سورة کریو کغد یغدفرتوان
 مودا ریو مھکیل اي داتغ کماري کران فرغ اینله فیکران ایهندا اف ۲ فون هندق
 دغو بواه بیرله منتتي اي داتغ دهولو برمشواره دغندي شهدان ددالم تغه برمشواره
 ايت سورهن دري سبوکیت فون داتغ مشتاکن یغدفرتوان مودا ریو سده داتغ اد
 توجه بواه فنجاجب یغبرمریم سدهله اد دکوالا محفواه بردایوغ مودیق مک فغيران
 مس سري نکارا فون برکات کغد راتو باکرس ايت یغ ایهندا این هندق ایلیبرله
 سینتر دهولو دان اف ۲ کفوشتن اداله ایهندا مبري تاهو رادین باکرس مک
 جواب راتو باکرس جکلو بکیتو انقندا هندق مغيریغ جو کاله کران هندق جوک
 برکنل ۲ دغن فادک ادندا یغدفرتوان مودا ریو ايت مک جواب فغيران مس بایکله
 مک لالو کدوان فون تورنله کسمفن دوکیلکن فرغ ايت کغد فادک ادندا فغيران
 مھکو بومي سببس مک راج کدوا ايت فون ایلیبرله سبواه شورغ بیدار اد کیرا ۲
 املت فوله اورغ مک برکایوهله کدوان مېمبوة یغدفرتوان مودا ریو ايت کسبوکیت
 سرت تيبا نایک کغراهو ادندا ايت سرت برجمقا لالو برتاغیس ۲ سن مک یمتوان
 مودا فون برتا اکن راتو باکرس ايت راج مان مک جواب فغيران مس ایله راج
 لنداق برنام راتو باکرس مک راتو باکرس فون سکرا داتغ منچيوم لوتت یغدفرتوان
 مودا مک لالو دسمبوة یغدفرتوان دغن خرمتش مک یغدفرتوان مودا فون برخبرله
 اکن فادک ککندا یغدفرتوان مودا ادفون کلان جاي فترا مگکنش ايت افییل بالیق
 دري تاقوه کن ددولو فیتوغ لالوله مھکت دان اوغو داهیغ فراني مھکتش برفرغ دقدح
 سته فغيران مس مندغر خبر ادندا بکندا ايت مک مناغیسه اي امت ساغت سفرت
 هنجورله هاتین کران کهیلاغن کدوا سوداران ايت اکنتتافي اف بوله بواه دغن
 تقدیر الله تعالی مک راتو باکرس فون مناغیس جوک کران کسین ملیهتکن کدوا

فولو فرج ماینکن اقبیل بیلا بالیق یغدفرتوان مودا بهاروله اوڤو داعیغ چلا.
 براغتک برلایر ادفون اندرا کورو لمالو. ایت مننتیله ای ددالم ریو شهدان اقبیل
 ساسی مشواره ایت مک یغدفرتوان مودا فون براغتکله کشافو. کن مرقسا سکل
 ججهان ایت سرت مقاتور کن تمفت ۲ ایت مک دغن تقدیر الله سبحانه و تعالی
 یغدفرتوان مودا فون کریغه ساغت مک لالوله دباوا اوله اورغ بسر ۲ دان اورغ
 تو ۲۱ سکر بالیق کریو برلایر سرت دغن دایو غ ۲۸ مک اقبیل سمغی دڤولو یغیرنام
 فیتو غ مک یغدفرتوان مودا فون مڤکتله کمبالی کرحت الله تعالی انا الله وانا الیه
 راجعون مک دباوا اوله اورغ بسر ۲ له جنازه بکندا ایت کریو مک اقبیل تبا کریو
 کمفرله ددالم ریو مڤتاکن یغدفرتوان مودا مڤکت مک بکندا سلطان سلیمان سرت
 فادک اوڤو داعیغ چلا. سرت راج اندرا بشو براغتک میمبوه جنازه یغدفرتوان
 مودا ایت دغن دوکچیتان سرت دغن تاغیش مک لالوله دباوان نایک کداره
 دتاتم بتاف عاده استعاده راج بسر ۲ مڤکت لالو دمڤکن دسوغي بارو مک
 دڤکلیل اورغه مرحوم سوغي بارو مک برکا بوغه اورغ ریو بتاف عاده راج بسر ۲
 مڤکت دمکین لاکي دسمفرناکن جوک سفرت خندورین درڤد تیک هاری دان
 سوچوه هاری دان امفت فوله هارین دان مراتوس هارین شهدان اقبیل ساسی
 درڤد نکر جان کماتین ایت مک سلطان سلیمان فون مننتیله اکن فادک ادندا
 وڤو دمیغ چلا. منجادی یغدفرتوان مودا ریو دان لیڤک دان جوهر دان فمغ
 سرت سکل دایره تعلوقن برکتر سلطان علی الدین رعایه شاه این اوڤو مک
 یغدفرتوان مودا فون برموهنله کڤد بکندا سلطان سلیمان هندق فرکی کممقاواه
 ممبنتو فادک ککندا فغیران امس سري نگارا مک دبترکن اوله بکندا سلطان
 سلیمان اکن فادک ادندا بکندا ایت فرکی کممقاواه سرت دسورهن باوا فنجاجب
 فرغ بارغ دوا فوله بواه مک جواب یغدفرتوان مودا تیاد اوسهله ممباوا کاشکافن
 بایق ۲ کران نکري کیت این سوپی فاتیگ خواطیر بارغکالی داتغ فرکلامین
 فرکادوهن نکري ریو سفرکارا لاکي فون یغ فاتیگ این فرکی ممبنتو سهاج
 کسان سودار ۲۱ فاتیگ یغ سان سده چوکف سبب دوا بواه نکري بوله دفرنتهن
 ایت ممقاواه سمبس شهدان ڤد کنیک ساعت یغ بایک مک براغتک یغدفرتوان
 مودا ایت برلایر کممقاواه دغن توجه بواه فنجاجب دلافن بواه دغن قراهو اندرا
 کورو لمالو. ایت مک تیاد براڤ هاری یغدفرتوان مودا فون سمقیله کسبله تانه
 فولو کلمتنن ایت ادان.

القصة

مک ترسبوتله فرکتان راج لنداق

برمول اداله راج لنداق ایت نمان راتو باکرس مک اقبیل ای مندغر راج فینغ سکا یو.
 برفرغ دغن راج سوکیت ددالم سوغي ممقاواه ایت مک ایڤون برسکراله فرکی دغن
 رادین عثمان برجالن دارة سرت دباوان سکالی اورغ ۲ اسلام لندق دغن دایا چوکی
 مڤیریغ ای برجالن ایت مک سمقیله ای کڤینغ سکا یو. لالو برجمقا فغیران دقاتی

احوال ايت مك اڻييل فقيران سري نڪارا مندڙ خبر دمڃ ايت مك ساڻتله مارهن لالو اي مهوره سيف الت فرڻ سرت ڪلڻڪاڻن موديقله ملهڪر فقيران دفاتي ايت سرت مهوره ميري تاهو ڪڏ فقيران مڻڪو بومي دسيس شهدان اڏئون رادين جاڪ اڻييل سده لڻس دمڃ ريلڪ ايت ايلير مك ايقون مهوره ممبوءَ بيراف ڪوبو سڦنجڻ ۲ سوڻي ايت اڪن مناهن اڻڪاڻن دري سيوڪيت شهدان اڏئون فقيران امن سري نڪارا ايت اڻييل اي هندڻ براڻڪت مك فقيران مڻڪو بومي دري سسيس ڦون داتله ڦول ڪسيوڪيت ڪمدين مهوره ڦول اي اڪن اندرا ڪورو لمالو ميري تاهو ڪريو ڪڏ فادڪ ادندا بگندا يڏفرتوان مودا ريو مك فقيران امن سري نڪارا ڦون براڻڪتاه موديق ڪڦيڻڻ سڪايو ايت بسره فقيران مڻڪو بومي سرت فادڪ انقندا ڪستي جمريل دان ڪستي جمادين دان ڪستي ڦغليما سرت اندرا ڪورو تجرفا سرت ڪيائي دان سڪل ڦغليما ۲ سيوڪيت دان سرت اورڻ ۲ بتاوي يات داهيڻ لولو جمله ڦراهو بسر ڪچيل يڻ ڦرڪي ايت اد ڪيرا ۲ ليم ڦوله يواه لالو موديق سسپيل برفرڻ سڦنجڻ جالن ايت دڻن ڪوبو ۲ رادين جاڪ مڊيل ڪيري ڪائن مک اڻييل دنايڪي اوله يو ڪيس ڪوبو ۲ ايت داتله سبب دايآ ۲ ايت تباد يڻ تاهو برفرڻ اڪن سناڻڻ ڦمبوراس افلاڪي مريم ليلا رنتاڪ مک ددالم حال ايت هڻڪ سمييله ڪڪوالا ملنس لالوله فقيران امن مهوره يو ڪيس ۲ ايت ممبوءَ ڪوبو دان فقيران دفاتي ڦون برواه ڪوبو جوڪ سبراڻ برنتاڻن دڻن ڪوبو ڪوالا ملنس ايت مک ددالم حال ايت بايقله جوڪ دايآ ۲ ڪوالا ملنس ايت ممبيله ڪڏ ڦيهق فقيران امن سري نڪارا ايت ڪران اي تاهو اڪن امن اندرا واتي ايت انق اوله ڦنباهن سڦڪاو بندا ڦتري ڪسبا استري فقيران مس سري نڪارا ايت ادان.

القصة

مڪ ترسبوتله ڦرڪٽان نڪري ريو دان يڏفرتوان مودا ريو يات اوڻو داهيڻ مريواه ڪلان جاي ڦترا سرت فادڪ ادندا اوڻو داهيڻ ڇلا سرت بگندا سلطان سليمان بدرالعالم شاه مک بگندا ۲۱ ايت اڻييل سده باليق راج ڪچي ڪسيآ مک بگندا سرت يڏفرتوان مودا ڦون موافقتله مڃتولڪن نڪري دان تعلقو رنتو جوهر يفتله دڦولڻڪن اوله راج ڪچي مٽڪل اي سده برسومقه ددالم مسجد دهولو ايت مک ڪڦتوسن مشواره ايت يڏفرتوان موداله يڻ اڪن ڦرڪي مرقسا سڪل ججهان ايت مک برسيفاه يڏفرتوان مودا دڻن بيراف ڪلڻڪاڻن يڻ اڪن دباوا براڻڪت سڪنڻ ججهان تعلقو رنتو ايت شهدان ددالم تڙه ۲ حال يڏمڪين ايت مک اندرا ڪورو لمالو ڦون سمييله مڦرسمبهڪن سورة يڏدباواڻ ايت مک لالو دباچ اوله يڏفرتوان مودا سرت اوڻو داهيڻ ڇلا مک مفهومله ڪدوان اڪن فادڪ ڪڪندا بگندا اوڻو داهيڻ منسوبن تڙه برفرڻ دڻن فقيران دفاتي ڦيڻڻ سڪايو مک مشوارته يڏفرتوان مودا سرت فادڪ ادندا بگندا مک اوڻو داهيڻ ڇلاه يڻ اڪن ڦرڪي مڃتو ڪممقاواه ايت اڏئون يڏفرتوان مودا هندڻ براڻڪت ڪسيبه تلوه رنتو ججهان جوهر يڏسبيله

بوږين اما بعد مك ادا له انقندا معامكن كغد فادك ايهندا انقندا مپورهكن فاجل
 توا دمغ ريلاك مغمبيل فراهو يغ دغفكل ساليه ايت دغن سكران كران فادك
 انقندا هندق سكر مپورهكن فادك چندا ايت سي جمريل باليق كبتاوي مولغن
 سكل واغ ۲ سوداگر تو كوه يغد بتاوي ايت كران فرجنجن سده لمغو سيلوم لاكي
 داتغ توغكو ۲ سوداگر ايت مك افبيل داتغ توغكو اورغ كلق بهاروله فركي افله
 نام چندا جمريل جادي اخير ۲ اورغ تيدق فرچاي دان فادك ككندا مايور فون
 مالوله مك افبيل فاك ككندا مايور منداقت عايب مك عايب جوگ فادك ايهندا
 كران سكالې راوم دوا كالې راوم مېميوه مودال اورغ شهدان ادفون درغد فصل
 فادك ايهندا هندق مغمرواوه مېب فادك چندا جمريل ايت سمولق ۲۲ اكن
 تنافي حق اورغ ساسيكنه دهولو ننتي افبيل باليق كلق مان ۲ سهاج سېدا
 فادك ايهندا دان جكلو بگيني هاري تننو دكات اورغ سده دامبيل مودال اورغ
 بايق ۲ كمدين دفرينكن قول دان ايوو بقا داتو. نيني. دبتاوي دغكوغكن
 هوتغ مك بوكنگه ساتو فكرچان يغ بايك ايتله فادك انقندا معامكن شهدان
 هاروه انقندا اكن فادك ايهندا مېكركن تربيت هوتغ دايا ايت سفاي جاشن
 جادي برسگوتن دمكيتله اداځ والسلام. شهدان افبيل فغيران دقاتي مندغر سورة
 دري سېوكيت ايت مك اي ترديم سچورس كمدين لالو دانجوكنن سورة ايت كغد
 انقن رادين جاك ايت كنان سورهنكده دمغ ريلاك ايت مودق منوغكو دايا ۲ ايت
 مك جواب رادين جاك سوسه جكلو بگيتو لالو كاتن كغد دمغ ريلاك فركيه
 مودق منوغكو مك دمغ ريلاك فون مودقوله سرت تيبا كغفكالن سليه لالو اي
 مننجوكنن سورة فرهيتوغن كغد دايا ۲ ساليه مك دايا ايت هندق برتغوه لاكي
 تيك بولن مك دمغ ريلاك فون بركات ۲ كغد دايا ۲ ايت تياداله كيت ماهو
 ساما ۲ اين اف دفرېوات تياد هندق منجاريكن واغ اتو دكاغن اورغ شهدان
 تتكل كغلا ۲ دايا ايت مندغر كات دمغ ريلاك ايت مك سئورغ درغد كغلا ۲ دايا
 ايت نمان فاسنتي. مك اي فون سكراله منداقتن رادين جاك ممبوا فتنه مفتاكن
 دمغ ريلاك ممبوا كرس دغفكالن ساليه هندق مرمقس بارغ ۲ اورغ يغيرهوتغ
 ايت سته رادين جاك مندغر خبر دايا ايت مك تياداله دفرقساځ لاكي مك غد
 كتيك مالم دكمفولكنپه اورغ اسلام دفينغ سكاپو. ايت سرت دايا براتوس لالو
 دلغكرن فراهو يغ تيك بواه ايت مك دمغ ريلاك فون تركجوتله لالو برېوه ۲ له
 اي مقيسي مريش سرت فمبوراسن مان ۲ يغ سمة مك لالو برغرغ دكغوغ اوله
 اورغ ۲ رادين جاك اكن فراهو يغ تيك بواه ايت مك تورنله دمغ ريلاك ايت
 كسمغن سرت ملاون دغن فمبوراسن سمبيل ملاون سمبيل اوندور سمبيل دبديل اوله
 رادين جاك شهدان ادفون دمغ ريلاك يغيركاپوه هيلير ايت افبيل برتنتاشن
 دغن فينغ سكاپو. ايت لالو برترپا اي كنان بايكله ننتي دېلاكغ كامې سمو
 منريما بايكن اوق سمو منريما جاهتن مك ايفون بركاپوهله هيلير مك افبيل
 سمقي كسېوكيت مك مفادغله اي كغد فغيران امس سري نكارا مغمرسېهكن حال

مك جواب گستي ايت ادقون سقرت كهندق نندا ايت بلومله بوله فاتيگ منتتوكن
 برموهنله فاتيگ مفادق فادك انقندا فقيران سري نكارا دهولو اقبيل دبتركنن
 جاديله دان جكلو تباد دبتركنن تباداله جادي هارثكن امقون برپيو ۲ امقون كران
 له ۲ معلومله فادك نندا اكن فاتيگ اين تباد داي دان اوقاي مك جواب فقيران
 دقائي بايكله كمدين مك گستي جمريل فون برموهنله هندق موديق كففكالن
 ساليه هندق مايهت ۲ دكاشن يغ فراهو بسر كران فراهو بسر ايت تيفگل دففكالن
 ساليه دوكيلكنن كغد انجي عبدالواهب انق توان امام سبوكيت كدوا انجي
 صبح كتيك فقليما مالو. شهدان جواب فقيران دقائي بايكله نندا فون هندق
 برسام ۲ جوگ برماين ۲ كيت ماكن ۲ بواه كران موسيم اين موسيم بواه ۲ هن
 مك لالوله موديق اي مباحوا گستي ايت دان فقيران دقائي فون مباحواله انقن يقدوا
 اورغ فرمقوان ايت سرت دبرين ممكي دغن سدرهنا فكاين يغ انده ۲ درقد امس
 فبرق دان اينتن سرت داميبان بيراف انق دارا ۲ اكن فقير يغ انقن ايت مك
 موديقله اي لالو دسيگهاين سغن گستي ايت دياجقن برسام ۲ مك گستي فون
 بركا يوهله برسام ۲ سغن فقيران دقائي ايت برلومبا ۲ دن مك اقبيل سغلي كبالي
 لام لالو نايك سوان ماكن بواه ۲ هن درقد دورين دان چمقدق دان رمبوتن
 دانلاين ۲ ستله ساسي درقد ممكن بواه ۲ هن ايت لالو باليق كفنيغ سكا يوه
 اقبيل تيبا لالوله هندق دنكاحكن اوله فقيران دقائي اكن گستي جمريل ايت
 دغن انقن مس سري سفا مك گستي جمريل فون برموهن جوگاله هندق هيلير
 كسبوكيت كران هندق معلمكن كغد فادك ايهندان مك جواب فقيران دقائي
 بايكله جك سقدر مبريتاهو كغد فادك ايهندا سهاج دهولو هيلير سهاجله
 برسغن كچيك تنافي لكس ۲ موديق دان فراهو يغسر ايت بيرله تيفگل دففكالن
 ساليه برحوال بلي دهولو مك گستي فون هيليرله برسغن كبوكيت اقبيل تيبا
 لالو دفرسبهكنن كغد ايهندان اكن مقصود فقيران دقائي ايت مك تيته بگندا
 يغ انقكو هندق داميل اوله فقيران دقائي جادي منتتو ايت سبايك ۲ اكننتافي
 چوب فيكركن بوكنكه انقندا سده برينين سوارامو دبشاي دان انقكو فون
 سده هندق مباحوا اديقمو ايت كماري دان باف مودامو فون تله ريشا انقن دباوا
 تيبا ۲ ددغرن انقكو سده بريني قول بارشكالي تباد ماهو اي كماري مك بينيمو
 ايت بوكنكه فوئس هارثكو هندق برهيسقون دغن سائق سواراكو دان فوئس
 قول هارث سوارا ايهكو مايور اكن اي هندق مختارهنن انق چوجون كغد اكو
 چوباله انقكو فيكر بايك ۲ مك جواب گستي جمريل يغ فاتيگ اين تباد سكال ۲
 براني ملالوي اف ۲ فرته فادك ايهندا ستله بگندا مندغر سبه فادك انقندا
 ايت مك بگندا فون مهورهنن دمغ ريلاك موديق مقبيل فراهو يغ تيك بواه
 ايت دففكالن ساليه سرت ساتو سورة كغد فقيران دقائي مفرسبهكنن حال احوال
 گستي جمريل ايت مك بركا يوهله دمغ ريلاك ايت مك اقبيل تيبا لالو اي
 مفادق فقيران دقائي مبهكن سورة ايت مك لالو دباچ اوله فقيران دقائي دمكين

جیدان لوتنن دان ببق ۲ کفلا ۲۶ کمقوغ دان کشتن چینا مک اثبیل سلسی درغد
منجامو ۲ ایت مک بر بالیقله سکلیتن هابس فکر جان برساتو شهدان اثبیل لقس
تیگ هاری دمندیکن اورغله کدوا فغنتین ایت بتائف عادة استعادة راج ۲
مندي ۲ کمدين هابسه فکر جان ایت .

شهدان کات صاحب الحکایت

اثبیل سلسیه گستی جمریل درغد بردامی لاکي استری سرت برکاسیه ۲ هنله
کدوان مک اداله کیرا ۲ لیم بولن ای ددالم بتاوی مک برموهنله ای کغد فادک
نندا بگندا مایور هندق بالیق کممقاواه ادفون سقرت استریث داهیغ مودا ایت
بیرله تیغکل دهولو ننتی سده سدیایا رومه تفکان دممقاواه بهاروله ای داتغ مقبیل
مک دینرکن اوله بگندا مایور مک اثبیل سلسی ساعت یغ بایک برلایرله ای
دری بتاوی دهتر اوله سوداران داهیغ دغن سبواه فنجالغ دغن دگاغن ۲ بتاوی
یغ هالوس دان کاسر مک اثبیل سلسی کممقاواه مک لالو ای مودیق کسبوکیت
مقادف فادک ایهندان ادفون فغیران سري نگارا لاکي استری ترلالو سوکان
سمتاهن قول فادک انتندا ایت سده براستریکن اتق سوداران داهیغ مودا
ایت مشکین برتبه ۲ له سوکان کمدين ددالم تیاد براف انتاران مک برموهنله
گستی جمریل ایت کغد فادک ایهندان هندق مودیق کهولو ممباوا دگاغن یغدری
بتاوی ایت مک تینه فغیران سري نگارا فرکیله اتقکو مودیق کهولو بولهله سکالی
برجمقا دغن فکک داتو مو یغ سبواه اییومو یایت فغیران دقاتی دغینغ سکایو
کران فغیران دقاتی ایت اتق سودارا سفوفون کغد فغیمباهن سفکاوو ادفون امس
اندرا واتی ایته اییو فتری کسما اییو گستی جمریل شهدان مودیکله گستی
جمریل ایت کهولو ممقاواه لالو کفککال سالیه مک تورنه سکل کفلا ۲ دایا ایت
سرت اتق بواهن ممباي دگاغن ایت مک لاکوله سفاروه دگاغن ایت اکنتتافی
اد یغیرهوتغ دایا ایت مک فبورهن فغیران دقاتی فون داتغله مپسوه گستی ایت
ایایر کران فغیران دقاتی ایت ساغته هندق برجمقا مک ایایرله گستی جمریل
ایت مک برجمقاله ای دغن فغیران دقاتی مک فغیران دقاتی فون ساغت ۲ له سوکان
سبب کران بهارو برجمقا ۲ ن ایت دغن جوجو سبلاه اییون مک دغفکیلپله گستی
جمریل ایت برادو ددالم استان سرت دفرجامون ماکن مینوم برسام ۲ دغندی
سرت دتهان جوجوکو سدهکه مفاجی صرف دان نحو مک جواب گستی ایت سده
مک لالوله دسورهن میاج قران سرت دسورهن معناکن سکالی مک دبجاله اوله
گستی ایت سرت دمعناکن سته فغیران دقاتی ملیهت حال گستی ایت ترلالو
سوکان شهدان اداله فغیران دقاتی ایت از مناروه اتق تیگ اورغ فرتام لاکي ۲
برنام رادین جاک کدوا فرمقوان برنام مس سري سفکا کتیک فرمقوان برنام
مس چندی مک برکتاله فغیران دقاتی کغد گستی جمریل ادفون جوجوکو اکن
اکو امبیل بواة منتو جوجوکو فیلهله اتقکو یغدوا اورغ ایت مان ۲ سوک جوجوکو

يهدسبه منگابو کونن سبب اي سموا مندير يکن ايقرن سلطان سايمان بدر العالم
 شاه سگوهه سمرت خبر اورغ^۲ ايت اتو تيدقکه ايتاه حالن بايک اتقکو فرکي
 ليته دان بارغ سياف سودارامو ايت اد مناروه اتق لاکي^۲ يغ فاثوت بوله
 ددودقن اتق^۲ مو ايت امبيل اولهمو باوا کماري کران اتقمو ايت تله بر سموان
 ادقون يهددالم بتاوي اين تباداله يغيرستوجو دشن هاتیکو شهدان ستله اوغو
 داهيغ کلولا مندر تيته ايهندان ايت مک ايقون منجواب کاتن يغ اتقندا اين
 منان^۲ سهاج تيته فرنته ايهندا شهدان ستله ايت مک اوغو داهيغ کلولا فون
 مپيشکن سبوا فنجالغ يغ بر اکن برلاير ايت مک اقبيل سده سيف دان سمغي
 وقتو ساعت يغ بايقن مک برلايرله اوغو داهيغ کلولا ايت دري بتاوي مقصودن
 هندق کريو دهولو کمدين دقوکل اوله اغين باره مک لالو جاتوه کممقاواه مک
 اقبيل سمغي کممقاواه سلالوله مفادف قاذک ککندا بکندا فقيران امس سري
 نکارا يات اوغو داهيغ منبون مک فقيران امس سري نکارا ايتقون ترلالو
 سوکان سبب کداتقن سوداران ايت مک دياحقه ديم برسام^۲ داستانن سرت
 دفرجامون ماکن مينوم برکورو سندا برسوکان بتاف عاده اورغ برسودارا شهدان
 تباد براه ليان اوغو داهيغ کلولا ايت ددالم ممقاواه اد کير^۲ سبولن دان سکل
 دکاغتن فون تله هاييس لاکو مک ايقون برموهنله کلد سوداران فقيران امس
 سري نکارا اکن باليق کبتاوي سرت دفتنان قول اتقن دشن فثري کسبا ايت
 يغيرنام کستي جمريل هندق دباوان کبتاوي هندق ددودقن دشن اتقن يغيرنام
 داهيغ مودا مک دبريله اوله فقيران امس سري نکارا اکن فرمنتان سوداران ايت
 مک اقبيل سده سلسي درقد حال ايت مک برلايرله باليق مک اقبيل تيبا کبتاوي
 ترلالوله سوکان بکندا مايور ايت مک دباوان قول کستي جمريل ايت فرکي برجمقا
 جندرال ايمهوف سرت دخبرکنن اينه اتق راج ممقاواه يغ هندق دتريمان دباوان
 منتتو اوله اتقن اوغو داهيغ کلولا مک جندرال ايتقون سوکاله مندرن کمدين
 تباد براه هاري مک لالو اوغو مايور مولاي بکرج هندق منکاکن چوجو سوداران
 دشن چوجون بنر مک جترال ايمهوف فون منولعا اکن اوغو مايور ايت دشن براه
 فرتولفن درقد واغ دانلاين مک اقبيل سمغي وقتو يغ بايک دنکاکنپله دشن
 دارق براه بايق کريتا دان کودا دان اورغ بر^۲ هاندا دان ملايو دان بوکيس
 دان چينا سموان داتغ بلاک فد هاري براه ايت مک اقبيل ملالوي کوت اتتن
 ايت مک دقاسکن مريم مک کلوارله سادادو کمغني فرکي برسام مفارق ايت
 سمغي ککمفوغ بارو شهدان اقبيل سمغيه ککمفوغ بارو ايت مک دسمبوه اورغله
 فغنتين ايت دباوا نايک کدالم استان دفرسند يغ^۲ کن دان دفرسوا^۲ کن ماکن
 ناسي کوپت هداقن^۲ بتاف عاده فغنتين اتق راج^۲ بر کمدين بهاروله اورغ
 فرمقوان يغ توا^۲ نايک کلامين مک کدوا فغنتين ايت برسوکان^۲ نده ادقون
 بکندا مايور فون منجامله اکن سکل اورغ بر^۲ هاندا درقد ماکن مينوم سرت
 دشن سکل فرماينن درقد موسيک دانلاين^۲ دنکيلاکي سکل اورغ بر^۲ درقد

برفرغ دغن راج کچی. ایت دان بیراف قول سقن ۲ بو کیس دیتتهکنش کلوار
دری تروسن مختس سبله کوالا ریو مقامو. دری فییق سبله بلاکغ کلکافن راج
کچی. ایت شهدان برفرغله کدوا فییق ایت کیرا ۲۱ دوا هاری مک راج کچی.
فون تیواسله مک الهه ای سبب بایق اورغ ۲۸ بناس سبب دثینتس اوله بو کیس
دری فییق بلاکغ مک تیاداله برکتنتوان لاکي قد مالم ایت این لاری لالو بالیق
کیا مک قد ماس اینله براس مهل ددالم ریو برهرک انم چوقق سامس سبب
کران نگری سلالو گادوه تم.

شهدان کات صاحب الحکایت

لقس درقد قرغ اینله بکندا سلطان سلیمان سرت یقدفرتوان مودا میوره راج تو
کترشکانو مراجکن تن زین العایدین برکار سلطان زین العایدین راج ترشکانو
مک اقبیل سلسی مک راج تو فون بالیقله کریو مفرسبهن فکرچان یقدتتهکن
کترشکانو ایت تاه سلسی دفریواتن ادا.

القصة

ترسبوة فرکتان اوغو داهیغ بیاس یأت سودارا اوغو تندری بوراغ داهیغ ریلک
یغ بفسون سکالی اداله ای سده منجادی مایور ددالم نگری بتاوی مرنه سکل
بو کیس یددالم نگری بتاوی سبب ای اد ممینتو کمفنی هلندا مل فکر سونن
کونیش کدوا سبب ممینتو کمفنی هلندا ددالم ففراغن تتکل بتاوی دلفکر اوله
کفتن فنجغ اقبیل سقنی ماس جندرال تموف منجادی جندرال مک ای مندافت
نام یغ بایک مک اداله ای برانقکن شورغ انق لاکي ۲ نمائ اوغو داهیغ کلولا
مک اوغو داهیغ کلولا این برینی تیک اورغ فرتامن بینین انق راج مفکاسر
برانق شورغ فرمفوان برنام داهیغ مودا اخیر منجادی ایبو سلطان محمد
زین الدین چوجو اوغو داهیغ منسوب یأت راج ممقاواه کدوا گندیقن فرانقکن
چینا برانق شورغ فرمفوان نمائ داهیغ بویه اخیر منجادی ففیران مرت کتیک
بینین دغن مرادیا انق بایک مندار مک مندافت انق تیک اورغ یشتوان لاکي ۲
برنام داهیغ ممقا کدوا داهیغ چاچو کتیک فرمفوان برنام داهیغ لیلایا یتله کلک
ایبو ففیران فربو انوم دان اییو جوک اوله فنیماهن ادی نات کرما عمرالدین
سمائ ایت راج این فرانقکن بو کیس ددالم نگری ممقاواه ادا سبرمول اداله
قد ساتو هاری برخبرله اوغو داهیغ ایت کقد اوغو داهیغ کلولا کتائ هی انکو
بایقله انکو لیعت ۲ سودارامو انق ابکو اوغو تندری بوراغ داهیغ ریلک اف
خبرن حال احوال کران اکو دغر ۲ سوان سودارامو ایت سوان ماسیغ ۲ سده
مندافت کتائفن بلاک کلیمائ ۲۸ خبرن اد یغ منجادی یبتوان مودا ریو دان اد
یغ منجادی فنیماهن ممقاواه دان اد یغ منجادی ففیران مفکو بومی دسبس دان
اد یغ منجادی ایقر راج جوهر چوباله انکو فرکی لیعت ۲ اف حالن خبرن ۲
اورغیغ دانغ دری بارة ایت سودارامو ۲ ایت گادوه سهاج دغن راج ۲ ملایو

مك برداميله كدوا فيهق ايت لالو برهنتي قرغ مك راج كجي. فون برموهنله
كغد فادك ادندا بگندا سلطان سليمان سرت منتا ديرى كغد يقدفرتوان مودا
هندق باليق كسيا مك اقبيل ساسي درغد برسلامن ۲ ايت مك راج كجي. فون
باليقه كسيا. مك اقبيل تيبا كسيا مك دودقه اي ميپيكن كلفكافن قرغن دغن
برراف بواه فنجاب دمكينه حالن تيف ۲ هاري مك داتوركش سكل فنجاب
ايت ددالم سوغي سيا دغن سديا اوبت فلورو ادا.

شهران كات صاحب الحكايت

قد هجرة سنه ۱۱۳۸ ماس ايتله تورن سلطان خليفة الله محمد شاه كنكري كشر
لالو مپوره سومقه ستيا انتارا راج فاگرويوغ دغن راج جوهر دان اتق منفكاو
يقدفرتوان لاوه ادفون بويي ستيا ايت مك بارغشياف اتق منفكاو يقددالم
فرتاوان راج جوهر هندقه مفكوه فرتاهن جوهر بارغشياف تباد مفكوه دماكن سومقه
بسي كاوي تباد سلامة سمقي كغد اتق چوچو دان تيف ۲ ساتو فكرجان يقدجيتان
دكوتو. كي الله تعالى دمكينه بويي سومقه ستيا ايت شهران ادفون سورة سومقه ستيا
دفرواتن تيك فوچو. يغ ساتو دبريكن كغد بگندا سلطان سليمان بدارالعال شاه
دان يكدوا كغد يقدفرتوان مودا سلطان علادين رعاية شاه دان يكتيك كغد
مطوا يايت راج توا داهيغ منقو. شهران ادفون راج كجي. اقبيل سده سلسي
اتق منفكاو دفسيران لاوه ايت برستيا دغن يقدفرتوان ايت مك اقبون داتقه
كرو تباد دغن افكائن قرغ ماسوقله اي كرو مفادف سلطان سليمان سرت
برجمقا يقدفرتوان مودا دان راج توا موهنكن استرين هندق دباوان كسيا يايت
تفكو قمره بندا راج بواغ يايت سلطان محمود سيا سرت برخير تبادله اي برنيت
ساله لاكي كغد بگند سلطان سليمان سرت يقدفرتوان مودا ريو سرت موافكن
رعبت ۲ جوهر دان تعاوق رنتو جوهر مك دتريماله اوله سلطان سليمان سرت
يقدفرتوان مودا مك دياجن اوله بگندا سرت يقدفرتوان مودا برسومقه ددالم
مسجد مك برسومقه اي ددالم مسجد ادفون سومقهن دمكين بويي اقبيل اي برنيه
ساله لاكي مموة فركلاهين دغن بگندا سلطان سليمان سرت دغن يقدفرتوان
مودا ماينكن اي تباد دافت سلامة سحر هيدوئن عفك كغد اتق چوچون بناس
هياغ دولت كراجان سفرت تباتو دباه سرت دماكن بسي كاوي شهران اقبيل
سده اي برسومقه ايت مك راج كجي. فون برلايرله كسيا مبابوا استرين مك اقبيل
تيبا كسيا تنقله اي ددالم سيا شهران تباد براف انتارا. قد هجرة سنه ۱۱۳۹
قد تاهن جم مك موغكيره اي اكن سومقهن ايت كران قد سفكان اله جوگ
نكري ريو ايت اوليهن مك برسيقه اي دغن برراف كلفكافن ستله سيف مك
فركيله اي كرو اقبيل سمقي دسروون كدالم ريو مك لالو اي بركوو دقولو باين
دان سكل كلفكافن فون ماسوله كدالم ريو هاوانع مفادف كهولو مك يقدفرتوان
مودا فون مپوره هيليركن فنجابن يفتله سديا ددالم سوغي ايت مك دسورهن

کوبو ایت ترفیکو ۲ مک لالو برامو. برماتی ۲ بن دان برلوکا ۲۰ مک دافتله کوبو راج کچی. ایت سولا شهدان تیاد براف انتاران مک کلکاکن یغدفرتوان مودا سرت اوفو ۲ ایتفون مودیفه هندق مالهکر کوبو راج کچی. سیله هولون فدرومهش مک ائیل سغی ککوت هولون ایت لالوله برفرغ ترساعت رامین بریدیل بدیلن دغن مریم دان رتناک سرت سورا. تمغیکن مک دغن تقدیر الله تعالی سرت سده سغی جنجیش مک اوفو داهیف قرانی فون کناله فلورو مریم تنتغ دادان مک ایتفون مشکته داتس برندا غورابن دغن نام لاکي ۲ کران وقتو ای تغه برفرغ بسر ایت ای برسیار ۲ داتس برندا غورابن عمرنتهکن سکل اورغن برفرغ ایت شهدان ائیل اوفو یغدفرتوان مودا سرت سوداران اوفو داهیف جلا. ملیهت فادک ککندان تاه هیاغ ایت مک یغدفرتوان مودا سرت اوفو داهیف جلا. فون نایقه کداره مقامو. کوبو راج کچی. دان کوبو راج قدح یغودا سرت کمفوغ ۲ کدوان مک لالوله برامو ۲ کن دان برپونه ۲ هن سیله میله مک سکتیک لاکي تیواسله سیله راج کچی. ایت کران فغایما ۲۰ باقی ماتی مک لالوله ای اوندور دان کمفوغ ۲ ایتفون بناساه مک راج کچی. فون لاریله سلاو ای بالیق کسبا ادفون راج مودا ریو سرت اوفو سوداران سرت راج توا ایت ائیل راج کچی. ایت سده لاری مک دمقامکنه میت اوفو داهیف قرانی ایت بتاف عاده راج ۲ مفکت مک ائیل ساسی درقد فکرجان فرغ ایت مک یغدفرتوان مودا فون منتاله دیری کلد. یغدفرتوان قدح هندق بالیق کریو مک برلایره یغدفرتوان مودا سرت سوداران اوفو داهیف جلا. ایت بالیق کریو شهدان مک ددالم فلایران ایت مک دافتله ای فرخبران مشتاکن سلطان سایمان اد دکمفر مک یغدفرتوان مودا فون سغکله دکمفر لالوله میباوا ادندا بکندا ایت سلطان سایمان برسا ۲ بالیق کریو مک ائیل سغی بکندا برتیک سودارا ایت کریو مک تنتغه ای ددالم ریو بجارا مرامیکن نکری ریو دغن فردکاغن سرت مفوکهن نکری دغن برپوا کوبو ۲ سدا دغن بیراف کافکاکن فنجاج فرغ سرت دسداکن دغن اورغ ۲۰ دان اوبت فلورو شهدان اداله جاتوه فرغ قدح یغ کمدین این قد هجرة سنه ۱۱۳۶

شهدان کات صاحب الحکایت

اداله کیرا ۲۱ رغکفن ستاهن درقد فرغ قدح ایت مک راج کچی. فون داتغ فول مالهکر ریو یایت قد هجرة سنه ۱۱۳۷ ثد سمیان لیکور هاریبولن شعبان فرمولان فرغن فاکی ۲ هاری مک برفرغاه اورغ ۲ ریو دغن اورغ ۲ سیأ تیغ ۲ هاری سبتتر برفرغ سبتتر برهنتی ترکادغ راج کچی. مودیق کهولو مندافتکن استریش تفکو قمریه ترجمفا دغن اوفو داهیف جلا. ایت ماکن مینوم سام ۲ مک ائیل بربالیق ککوبون برفرغ فول سولا ذمکینه حالن هفک سغی کلد دوا فوله هاری بولن ذالحجه مک کوساهنه اتس سکل ایسی نکری مک موافقتله سکل اورغ ۲ توا دان اورغ ۲ بسر موهنکن کلد. یغدفرتوان مودا سرت راج کچی. ایت سغای بردامی

ايت مك ايئون برموهنا كغد سلطان سببس هندق باليق كمانن ستله ايت
مك لالو اي برلاير كمانن مك اقبيل تيبا كمانن مك سلطان محمد زين الدين
ئون مپورهه ميمپوه منتئون ايت مك اقبيل برجمقا سلطان محمد زين الدين دغن
منتئون ايت مك لالو دكارن فقيران امس سري نكارا دان استريش فتري
كسبا ايت دكلر اوله سلطان محمد زين الدين فتراش ايت راتو اكوغ سنوهن
كمدين جاديله فقيران امس سري نكارا ايت راج ممرنتهكن نكري مخاواه مك
تنقله اوغو داهيغ منمبون ايت منجادي راج ددالم نكري مخاواه ايت اداش.

القصة

مك ترسبوتاه فركتان راج قدح يغمودان يغيرفرغ دغن يقدفرتوان قدح يفتوان
يقدبنتو اوله يمتوان مودا ريو سرت سوداران اوغو ۲ ايت مك تباد سنغ عاتين
مك دداشن قول كواس بركهندقله اي ممراني اكن سوداران يفتوا ايت مك ايئون
مپورهه كنكري سيا منتا فربنتوان كغد راج كجي. يمتوان سيا. مك راج كجي.
ئون داتقله كقدح هندق ممنتو راج قدح يغمودا ايت مك ددالم حال ايت راج
كجي. يئون دبري اوله راج قدح يغ مودا ايت براستري يات سوداران مك
نكاحله راج كجي. ايت بتاف عادة استعادة راج نكاح كهوين شهدان ادقون
يقدفرتوان قدح يغ توان اقبيل مندر حال يدمكين ايت مك ايئون ممبريله تاهو
كوبو قول منتا فربنتوان قول كغد يقدفرتوان ريو سرت سوداران اوغو ۲ ايت مك
يقدفرتوان ريو سرت سوداران فركيه اي ممنتو كقدح شهدان كات صاحب الحكايت
سغنكالك يقدفرتوان مودا ايت فركي كقدح مك بگندا سلطان سليمان يئون
برسلاهن ۲ فهم دغن اتق بوگيس ددالم ريو مك بگندا يئون براشكته كبولغ تباد
براش لسان ددالم بولغ مك بگندا يئون فركي قول ككمر مك برهنتيله اي ددالم
كمر ايت سبرمول ادقون يقدفرتوان مودا سرت سوداران يقددالم قدح ايت مك
بربچاراله اي هندق مبايقكن راج قدح ايت دغن اديقن كران اي دغن سوداران
مك ايئون مفاجقه راج كجي. موافقت مك تياداله دهبروكن اوله راج كجي.
ماسيه هندق جوگ منجاري جالن فرگادوهن مك ددالم حال ايت مارهله قول
يقدفرتوان مودا لالوله برفرغ بسر يقدفرتوان راج كجي. دغن يقدفرتوان مودا
برسام ۲ برواه كوبو مك برفرغاه انتارا كدوا. ثيهق ايت برامبيل ۲ لن كوبو سبتتر
كوبو اورغ سيا دامبيل اوله بوگيس سبب دماسوهي بوگيس ادقون داهيغ فراني
سرت جواه ۲۸ لالو دياموهن مك راج كجي. يئون ترجونله دري كوبون ايت كغد
قاريت اير قد تقى كوبون ايت برسما ۲ دغن فقليما دالم دان فقليما دالم ايت
دباوه دان بگندا داتش لالو برفرغ كسبراغ مندافتكن كوبون يقدسبراغ ايت
مك اقبيل سمغي اي كسبراغ لالوله اي موافقت دغن شورغ حلبالش يغ برنام
فقليما يحيا اتق مشكاسر مك قد كتيك مالم هاري فقليما يحيا يئون مپروهه
ماسوه. كدالم كوبو بوگيس ايت لالو دياموهن مك تركبوتله سكل بوگيس ددالم

تعاون شهدان کات صاحب الحکایت اقبیل راج قدح یغ مودا ایت مندغر سوداران
 یفتوان ایت دلنتی. اوله یقدفرتوان ریو سرت اوڤو ۲ ایت مک ایقون ساعتله
 مارهن مک لالو ای مضمولکن هلبالغن دان منتری ۲ سرت بیراف رعیت تنتران
 مک اقبیل سده کمقول لالو ای مانگر اکوت راج قدح یفتوان ایت مک لالو برفرغ
 سر دغن یقدفرتوان مودا ریو سرت سوداران مک ساعتله رامین سباه مپبله دغن
 کلکی کمقیتان درغد بویی مریم دان سناغ دان بهنا سورا تمقیق مک
 برماتی ۲ ینله انتارا کدوا فیق ایت شهدان اد کیرا ۲ سیولن لماث ای برفرغ
 ایت مک فجهله فرغ فیق سباه راج قدح یغ مودا ایت کران بایق قلیما ۲
 ماتی ترکرة کفلاث مک الهه ای لالو اوندور دری قدح مبالوا دیرین کفد تمقت
 یغ جاوه شهدان اورغ ۲ بوکیس دان ریو فون ماسوقله کفردلامن یقدفرتوان قدح
 مودا ایت مک مرمقده سکل مریکثیت شهدان اقبیل سلسی درغد فرغ ایت مک
 یقدفرتوان مودا ریو سرت اوڤو ۲ برجقاله دغن یقدفرتوان قدح هندق منتا بالیق
 کران فکرجان فرغ سده سلامت مک دبایرله اوله یقدفرتوان قدح یفتوان ایت
 تیک بهرا واغ رغکیت یغ لاکین ایت ای برتفکوه مک اقبیل سلسی مک یقدفرتوان
 ریو سرت سودارا ۲ فون برلایرله کریو مک اقبیل تیا کریو لالو مقادف بکندا
 سلطان سلیمان ایت سرت منچترکن فکرجان منغ فرغ ایت کران ستقه قول
 براستری قول داهیغ اوڤو داهیغ فران اکن سودارا یقدفرتوان قدح ایت منداث
 اتق شئورغ فرمقوان شهدان تیاد براف انتاران مک اوڤو داهیغ منمبون سرت
 سوداران اوڤو داهیغ کماسی برموهنله کفد سوداران یقدفرتوان مودا سرت سلطان
 هندق بالیق کماثن مک داذیکنله اوله یقدفرتوان مودا سرت سلطان سلیمان
 مک برلایرله کدوان کماثن کران راج سمبس برکیریم سورة کفد یقدفرتوان مودا سرت
 اوڤو ۲ ایت مپیلان کسمبس اداله مقصودن ایت هندق دودقکنن دغن سوداران
 ساله شئورغ درغد اوڤو ۲ یغ لیم برادیق ایت شهدان ادقون اوڤو یغیم برادیق این
 ماسیغ ۲ تله اد کتتافنن هپاله اوڤو داهیغ کماسی سهاج یغیوم تنتو کتتافنن دان
 بلوم اد رومه تفکان مک سب ایتوله دباواجوک اوله اوڤو داهیغ منمبون این بالیق
 کسبله تیمور دمکینله قصه اداث شهدان تیاد براف لماث اوڤو دوا برادیق ایت
 ددالم لاوه مک تباله ای کسمبس لالو ماسوه کوالا مک کیای ۲ سرت اورغ ۲
 یغلانن فون تورنله مپسوة دسوره اوله راج سمبس ایت مک برجقاله اوڤو بردوا
 سودارا ایت دغن سلطان عادیل راج سمبس ایت سرت دفرملیاکنن دان دجامون
 ماکن مینوم بتاف عادة راج سام راج ۲ برداتغن دمکینله حالن شهدان تیاد براف
 لماث اوڤو داهیغ منمبون ددالم سمبس ایت مک سلطان عادیل فون منکاحکن
 اوڤو داهیغ کماسی ایت دغن سوداران یغیرنام رادین تغه بتاف عادة استعادة
 راج سر برنکاح کهوین کمیدن دکارن اوڤو داهیغ کماسی ایت فغیران مفکوبوم
 نگری سمبس ممرتنهکن کراجان دباوه سلطان سمبس ایت دمکینله حالن شهدان
 ادقون اوڤو داهیغ منمبون اقبیل سده سلسی قادک ادندا بکندا نکاح کهوین

منجاديکن راج بو کيس يذفرتوان مودا اوڤو کلان جاي فترا اينله فرملان برستيا
انتارا بو کيس دغن ملايو سفرت يفترسبوة ددالم سورة ۲ ستيا ايت مک تنفنه
بکندا سلطان سليمان دان يذفرتوان مودا ايت مرنتهکن کراجان جوهر دان
ريو دان ڤهغ سرت تعلق دایره سکليتن مک دودقه اي ممبايکن نگري
دان مفوکهن اکندي سرت مرامیکن ريو اداڻ.

شهدان کات صاحب الحکایت

اد کيرا ۲۱ دوا تاهن لمان مک وقتو اينله ماسيغ ۲ اوڤو ۲ ايت منداقت انق اد
يغ لاکي ۲ اد يغ فرمفوان سفرت يفتله لالو سبوتتن ڤد باب يفتفرتام ڤد مهتاکن
سلسيله کنورن اوڤو ۲ ايت سرت بکندا سلطان سليمان فون دمکين جوا اداڻ.

شهدان

کمدین تياد براف لمان مک اوڤو داهيغ فراني فون برموهنه کغد سلطان سليمان
سرت ادندا يذفرتوان مودا هندق ڤرکي کسلاڤور مک دینرکن اوله ڤادک ادندا
يذفرتوان مودا سرت بکندا سلطان سليمان مک اوڤو داهيغ فراني فون برلايرله
کسلاڤور برتيک سوداران يات اوڤو داهيغ منمبون دان اوڤو داهيغ کماسي
سبوا سئورغ ڤراهون مک اڤبيل تييا کسلاڤور مک اوڤو داهيغ فراني فون براسيریکن
ڤترا يذفرتوان سلاڤور مک داڤتله اي انق سئورغ فرمفوان مک ددالم حال ايت
مک داڤتله سورة درقد راج قدح کغد اوڤو داهيغ فراني هندق منتا بنتو کران
کراجانن دامبيل اوله اديقن ڤد فاتوتن ايله يغ منجادي راج کران اي يفتوان
شهدان دبالس اوله اوڤو داهيغ فراني سورة راج قدح ايت مهتاکن اي برتکوه
هندق باليق کريو برموشارة دهولو دغن سکل سوداران سرت بکندا سلطان سليمان
کمدین مک اوڤو داهيغ فراني فون برلايرله کريو برتيک سودارا ايت مک اڤبيل
تييا لالوله دفرمعلکن کغد سلطان سليمان سرت ڤادک ادندا يذفرتوان مودا
مک سام ۲ سوکاله سرت برتولن موافقت سکلين مک يذفرتوا مودا سرت اوڤو ۲
ايتفون برموهنه کغد بکندا سلطان سليمان لالو اي برلاير کقدح مک اڤبيل
تييا کقدح برجمڤاله اي دغن راج قدح يفتوا ايت مک لالو برجنجي راج قدح
دغن اوڤو ۲ ايت اڤبيل حاصيل مقصودن مک اي ممبري هديه کغد اوڤو ۲ ايت ليم
باس بهرا رشکيت مک جواب اوڤو ۲ ايت مان سوک راج قدح کران ساي سموا
اين کماري تياد لاین هپاله منولغ راج قدح جوا اداڻ شهدان مک اوڤو ۲ ايتفون
مغفلوکن سکل بوکيس ۲ يغ سدیا ميمغ ددالم قدح ايت لالو دڤرڤسان سبله مان
سموا دپريمو اين جک اکو برڤرڤ دغن راج قدح يغ مودا ايت مک جواب مريکيت
ادڤون يغ فاتیک سموا اين تياد توان ڤاتک سموا يڤلاين ملينکن توانکوله
اڤي براديق مک جواب اوڤو ۲ ايت بايکله ننني هاري ايسو اکو هندق ملنتي.
راج قدح يفتوان ايت منجادي يذفرتوان قدح شهدان ڤد کايوسفکن هارين
مک اوڤو ۲ ايتفون ملنتي له راج قدح يفتوان ايت منجادي يذفرتوان قدح سرت

فرتهان یغ مطلق مک کانکوان ماننقیق ایت بتاف عادة استعادة ملنتیق یقدرتوان مودا ایت یایت دفاکیکن دغن فکان کراجان دیارا برکایلیغ نکری کمدين بهاروله دباوا نایک کأتس بالی مک مفاروله ای دهدافن یقدرتوان بسر دمکینه بویی اروون جک دملا یوکن درقد بهسا بوکیس یقینه سلطان سلیمان بدرالعالم شاه اکوله یقدرتوان مودا یغ عمرتهکن کراجان مو بارغتیاد سوک بموجب دهدافن مو اکو لنتفکن دان بارغیغ تیاد سوک ملینتغ دهدافن مو اکو بوجورکن بارغ یغ سق بردوری دهدافن مو اکو چوچیکن دمکینه بویی اروو ایت مک افیل ساسی ای درقد مفارو کقد یقدرتوان بسر ایت کمدين بهاروله اورغ ۲ رامی ۲ مفارو کقد یقدرتوان مودا ایت فرتام سودارا ۲۱ دهولو کمدين داهیغ کمدين سکل بوکیس ۲ یقایق مک ماسیغ ۲ ایت دغن چاکفن افیل ساسی درقد مفارو ۲۰ ایت مک بهاروله نایک کاستان ماکن ناسی ۲ هداغن ۲ ستله ساسی درقد ایت مک هابسه فکرچان یقدرتوان مودا کمدين مک بهاروله منکاحکن سوداران یایت اوغو داهیغ جلا ایت دغن سودارا سلطان سلیمان یغبرنام تفکو منق ایت بتاف عادة استعادة راج ۲ یغبر ۲ برنکاح کهوین درقد فکرچان برلتق هینی دان دبراروون دان برسندیغ ۲ دان مندی ۲۱ کمدين بهاروله ساسی مک بردامیله ای لاکي استری بتاف عادة اورغ لاکي استری برکاسیه ۲۰ من

شهدان کات صاحب الحکایت

ادفون اوغو داهیغ جلا اینه راج بوکیس یغ بایک فارسن دغن سیکف ثهلوانن شهدان افیل ساسی اوغو داهیغ جلا این نیکاح دغن تفکو منق مک بهاروله قول داهیغ منمقو دنکاحکن سلطان سلیمان دغن بندا سوداران یغبرنام تن تیغه دان داهیغ مسورو دنکاحکن سلطان سلیمان دغن تن کچی سودارا سفوفون ادفون داهیغ منمقو دنکاحکن دغن تن اینه سفوفو جوک کقد سلطان سلیمان یایت فترا مرحوم مودا مگت دکایو انق سیرمول ادفون یقدرتوان مودا جای کلان فترا فرکیله ای کفرقت سراتس دغن سوره بکندا سلطان سلیمان مغیبیل تن انچی ایو جندا مرحوم مگت دجولغ یغیلوم ستیدوران دغندی کران تن ایو ایت لاکي کچیک دبوواتن استری جادی تیاد سمقت دفراسترین شهدان افیل سمقیله یقدرتوان مودا ایت کفرقت سراتس لالو دفربواتن استری تن ایو ایت مک باواپله بالیق کریو جادی استری یقدرتوان یغ خاص دمکینه حالن کمدين تیاد براف لبان مک داهیغ منمقو فون دکدر اوله یقدرتوان مودا دان سلطان سلیمان راج توا یعنی توا ۲ یغ عمرتهکن فکرچان یغداوه یقدرتوان مودا دان جاغنه ساله ۲ فهم بوکنش سلطان توا اتو یقدرتوان توا کران اداله یغبرنام سلطان ایت یقدرتوان بسر دان یقدرتوان مودا کران یقدرتوان مودا برکلر سلطان علاءدین رعایت شاه ابن اوغو سفرت یغترسیوه ددالم چغن ایت شهدان قد

بو کیس بر سلاهن ۲ جکلو سفرت ماتن دان سبیس ایت مان ۲ کموافقتن ابغ ۲
سای له مک منجواب قول کلان جای فترا ادفون سای جکلو برچری دغن سکل
سودارا ۲ سای تیاد سای ماهو منجادی یغدفرتوان مودا دتانه باره این دمکینه
کات اوغو ۲ ایت .

شهدان کات صاحب الحکایت

افبیل بکندا سلطان سلیمان مندشر فرکتان اوغو ۲ ایت مک دیمه ای سچورس
دان سکل اورغ بر ۲ فون دیمه سموان سبف سفی تیاد براف برکات ۲ سرت
برقدغن سام سندیرین سرت سوسه میکرکن دان سوله ۲ تیاد برجالده مقصود
سلطان سلیمان ایت شهدان برکات قول داهیغ منمغو دغن بهاس بوکیس
جاغنه کیران فادک انقندا سکلین همفاکن مقصود سلطان سلیمان تیاداله سد
کران یغ کیت فون تله مفشکت دان میسرکندی ادفون تیتهن اتس فادک انقندا
سکلین فستیه برلاکو مک کات اوغو داهیغ فرانی سفرت مقصود فادک ادندا
تیاد ماهو برچری دغن ککندا ادندا سکلین مک یایت فکرچان موده جوک افبیل
فادک ادندا مکلغ فکرچان دتانه باره این تیاداله ککندا دان ادندا سموان
تفککن سلوم لاکي کتتافن دان کتکوهم جباتن فادک ادندا سموا قول فد
ماس این کیت ددالم فرکادوهن سهار ۲ دنماکن دافت ککندا ادندا سکلین
دافت برچری دغن ادندا مک برتیه قول سلطان سلیمان ادفون ادندا این جکلو
دیفککن سوتو این تیاداله ادندا سفکوب منجادی راج ادفون ککندا دان
ادندا سکلین سبکیان کدودفکن ککندا دان ادندا سموا دبوکیس بکیتوله
جوک دسینی مک داهیغ منمغو برکات قول انقندا اوغو داهیغ منسیون دان اوغو
داهیغ کماسی کمترین کلغ افبیل ساسی درفد فکرچان کیت بولهله بالیق کماکن
کران کتتافن دسان سوده اد ادفون سفرت انقندا اوغو داهیغ چلاه جاغنه برچری ۲
دغن انقندا اوغو کلان جای فترا مک برتیه قول سلطان سلیمان ادفون سفرت
ادندا اوغو داهیغ چلاه ایت نیت انقندا هندق دفریوة سودارا یایت ددودفکن
دغن سودارا انقندا یغکچیل یغبرنام تفکو مندق ادان .

شهدان کات صاحب الحکایت

افبیل ساسی برمشواره بکندا سلطان سلیمان دغن اوغو کلان جای فترا سرت
سکلین اوغو ۲ ایت مک تحقیقه دان فوتسه اوغو کلان جای فترا منجادی یغدفرتوان
مودا کران ای تیاد ساتو مانع دان سفکوتن دان تحقیقه اوغو داهیغ چلاه اکن
ددودفکن دغن تفکو مندق شهدان افبیل سده برساتوله فهم راج ۲ ایت مک بکندا
سلطان سلیمان فون مولای ماتاً کرج ملنتیق سلطان سلیمان ایت اکن یغدفرتوان
مودا سرت منکاکن اوغو داهیغ چلاه شهدان افبیل سسفی فد وقتو یغ بایک
مک بکندا سلطان سلیمان فون ملنتیقه اوغو کلان جای فترا منجادی یغدفرتوان
مودا ممرنتهکن کراجان ریو دان جوهر دان فهم دغن سکل دایره تعلوقن اتس

مك تركوڻگاهه راج ڪڇي. ايت همغير تيواس مك تنڪل ايت منتا امانله اي سرت
 موهاڪن سڪل سميراب ڪراڄان راج سايمان ايت شهدان ڪات صاحب الحڪايت
 اڀيل سده اوڻو ۲ ايت منداقت سڪل سميراب ڪراڄان ايت مك ڪلان جاي ڦترا
 سرت سودارا ۲۱ ڻ فون براڻڪنه باليق ڪريو مک اڀيل سمغي ڪريو دسمبوتله اوله
 راج سليمان دغن بندهارا تنفڪوڻن دان اورغ ۲۱ ڻ اڪن اوڻو ۲ ايت دغن
 بيراف ڪمايان دان فتي ڪراڄان ايت ديارق اورغ ۲ له ڪاڻستان بالي روغ سري
 لالو دسيمغن ددالم استان راج سايمان مک تياد پراف انتاراڻ مک ڪلان جاي
 ڦترا سرت سودارا ۲۱ ڻ دان داهيغ منفقو. برڪهندقله مشڪتنيڪن راج سايمان ايت
 اڪن ڪراڄان فادڪ ايهندان سلطان عبدالجليل يغ مڦت دڪوالا فھغ مک
 دلنتيقهه راج سليمان ايت برڪلر سلطان سليمان بدرالعالم شاه مک برهمفونله
 سڪل بوکيس ۲ ملايو ڦد ماس ملتنيق راج سليمان ايت بتاف عاده راج ۲۱
 برلنتيق اداله يغيرتريا منتوليھڪن ڪراڄان ايت يايت ڪلان جاي ڦترا سمبيل
 برديري سرت مڦونوس هامغن ڪاتن بارغتاھو ڪيران سڪل انق بوکيس دان
 ملايو مک اداله هاري اين راج سايمان برڪلر سلطان سليمان بدرالعالم شاه
 منجادي يڏڦرتوان بسر ممرتنھڪن نڪري جوهر دان ريو دان فھغ دغن سڪل دائره
 تعلقن سڪاين مک منجوابله سڪل خلايق درڦد اورغ ۲۱ ڻ دان اورغ ڪبيڪ ۲
 دولت برتميه دولت ڪمدين بهاروله دسوره بنتارا محڪيل سڪل راج ۲ دان اورغ
 ۲۱ ڻ منجنجوڻ دولي سڦرت عاده استعاده راج ۲ دان اورغ ۲۱ ڻ منجنجوڻ
 دولي ڦد هاري برطيل دمڪين جوا ڪمدين درڦد ايت بهاروله برجمڦ سڪاين
 اورغ ددالم نڪري شهدان اڀيل ساسي اوڻو ۲۱ ايت ملتنيق سلطان سليمان
 بدرالعالم شاه ايت مک موافقتله ڦول سلطان سليمان دغن داتو. بندهارا
 يغيرتام تن عباس يغ منجادي بندهارا سري مهراج ايت اڪن بمباس جاس
 اوڻو ۲۱ راج بوکيس ايت مک ممتاله سلطان سليمان اڪن اوڻو ۲۱ ايت جاغنه
 باليق ڪبوکيس دهولو دمنتايله ساله سئورغ درڦد اوڻو ۲۱ يغ ليم براديق ايت
 منجادي يڏڦرتوان مودا ممرتنھڪن ڪراڄان ريو دان جوهر دان فھغ دغن سڪل
 دائره تعلقن مک منجوابله اوڻو داهيغ ڦراني اڏڦون سڦرت ساي سئورغ تياد
 ساي ماهو منجادي راج ڪران ساي اين يفتوا سڪالي تياد لايڻ هپاله منجاري
 ڪنتافن اديق ساي يغ برامڦت اين ڪمدين منجواب ڦول اوڻو داهيغ ممتبون
 اڏڦون يغ سڦرت ساي اين تياد سڦڪوڦ منجادي يڏڦرتوان مودا تانه بارت
 اين ڪران ساي سده برجنجي دغن سلطان ماتن اڪن مملهاراڪن نڪري ممقاواه
 تياداله ساي ماهو مڦچيلڪن هاتي مروتوا ساي ايت ڪمدين منجواب ڦول اوڻو
 داهيغ ڇلاه اڏڦون ساي اين سلاڪي اد اڀغ ساي يفتوا يايت ڪلان جاي ڦترا
 تياداله ساي منجادي يمتوان مودا ڪمدين منجواب ڦول اوڻو داهيغ ڪناسي اداله
 ساي تياداله برحاجت منجادي يمتوان مودا دريو اين ڪران جاوه امت دغن

سلاڅور دان رږو درځد بلسا څرنگن بوکيس امقت څوله ايتوله اداڼ شهدان
 ادځون اوڅو ۲ ايت اځيل اي سمځي کړيو برځمقاله اي دځن راج سايمان دلاوة
 رږو سرت بېراف کځکافن مک لالوله اي برسما ۲ مقامو کځالم رږو مک دافتاه
 رږو ايت کځوا کالين کځد تاځن بوکيس يات اځو اوڅو کلان جاي څترا سېرمول
 اځيل دليته اوله بوکيس کځکافن راج کځي سده برلاير کسياء مک ايځون
 ماسوله کايځکي مک ځځولو ليځکي ايت تندوځه کځد بوکيس مک دافتاه ليځکي
 ايت کځاځن اوڅو ۲ ايت مک لالو برستيا دان برځنجي ځځولو ليځکي ايت دځن
 بوکيس تيا د مندرهک کځد راج بوکيس دان تيا د خيانه سامان کځد اوڅو ۲
 ايت هځک هاري يځد بلاکځن دمکينه چترا اورځتوا ۲ اداڼ.

شهدان

ځد ځرځ اينده دځر يواۍ اورځ ۲ رږو ځنتون ساوک
 اوتي ۲ ايکن بېاځن * ميځ کځيو دهوځ کاله
 راج کځي سيلاکن ځولځ * ليځکي دسرځ رږو يځکاله

شهدان کات سته ځنتون

ترکتي ۲۰ انځ سميلځ * بودځ مرايو دځن کاله
 راج کځي سيلاکن ځولځ * ليځکي دسرځ رږو يځ اله

سېرمول

ادځون بکځدا ۲ ساکين يات راج سايمان سرت اوڅو ۲ ايت برمشوارته اي ساکين
 ادځون مقصود اوڅو ايت هندځ مانتيځ راج سايمان هندځ دجاديکن راج جوهر
 دځن ساکين تالوځن مک موافقته اي دځن داتوه بندهارا سرت تمځکوځ دان اندرا
 بشو ساکين مک ترسځکوۍ سوات عرض يات کراجان جوهر سځرت سکل سمبراښ
 دان دځر کراجان دان لايځن سځرت ليلا مجنون دان کريس ځنجځ دانلایځن ايت
 مک سموان ايت اد کځد تاځن راج کځي تنکل اي سده برنوبت درږو دهولو
 ايت مک مشوارته اوڅو ۲ ايت اکڼ ځرکي مځمېل کراجان ايت کځکري سياه کځد
 راج کځي مک اځيل ساسياه مشوارتن ايت مک کلان جاي څترا ځون براځکته
 کسياء سرت سودارا ۲ دځن بېراف کځکافن مک اځيل سمځي کسياء لالو موديق
 کيوانتن مک اوڅو ۲ ايتځون مېوره کځد راج کځي منتا کيسران ايت مک تيا داله
 راج کځي هندځ مولځکن مک مارهاۍ اوڅو ۲ ايت لالو دځځکځن نکري سياه ايت
 مک برځرځ بسله منځکاو دځن بوکيس ادځون بوکيس برنياک مېځ دځالم سياه
 ايت ماسوله مېمباه اوڅو ۲ ايت مځکين رامياه ځرځن سباه مېباه مک تيا د براف
 لمان ځرځ ايت مک بوانتن ځون الهه مک راج کځي ځون لاري کهولو دځن سکل
 اورځن مک دايکوۍ اوله بوکيس هځک کځد ساتو ځېرنام سينافالن مک نايکه
 راج کځي کځداره دان بوکيس نايک جوک مک برځرځله دسيټو برامو ۲ کن

کوبو لیفکي ایت سده ددائت اوله بوکیس مک راج کچی. فون ترکجوة دسفکان فولو لیفکي سده بیاوت سباه بوکیس مک ای فون بردایوغلہ ککوالا سمبیل دبدیل اباه بوکیس دري بلاکفن دغن سورا. تمثیق سرائی کاتن توان کامی اوغو سده کریو مقبیل ریو سته راج کچی. مندغر بوکیس ۲ سده کریو ایت مک ایفون کاوارله بلایر سرت دغن دایوغلن کلاوة مک مشوارتاه ای دغن داتو ۲۰۰ دمیکن کاتن بایک کیت مفیکوة اوغو ۲۰۰ ایت کریو اتو بایک کیت کسیاه منجاری منمبه کراس لاکي مک منجواباه منتریث جکاو توانکو کریو اوغو ۲۰۰ ایت تنتو تیباه دهولو ماسو. کدالم ریو مک اقبیل توانکو مافکر دی جک ای سق تنتو دیاموقن انق استری توانکو اف گونان لاکي جکو کیت منغ سکالیفون انق استری کیت سده هابس سفرکارا لاکي تنتوله اوغو ۲۰۰ ایت سده موافت دغن فادک ادندا راج سایمان مفکین برتمبهله قواتن دان بابق کافکائنن کران تنتو بندهارا فیکو. ایت ممبتو راج سایمان کران سوداران بیلاکن کیت تاهن دوا فاسوقن کافکائنن دان افکائنن یغ کیت لاون سالفکن ساتو فاسوقن افکائنن بوکیس سهاج بیراف کالی کیت ترفقسا افلاکي دوا قول فاسوقن ایت.

شهدان کات صاحب الحکایت

سته راج کچی. مندغر اختیار سبه منتریث ایت پترله کغد هاتین مک لالو ای برلایر کسیاه مک اقبیل سمفی کبوکیت باتو مک بندار بوکیت باتو ایتفون لاریه ککتا فرغ کائن سبب تاکوت اکن راج کچی. ایت ممبالس فربواتن تنکل ای منجادی نخودا برلایر کملاک یأت دحکم دوا اوله ریل شهدان راج کچی. ماسوقله ای کدالم سیا لالو ای ممبوة نگری دان ممبوة کوبو دیوانتن سرت مفاتور فنجابین تاکوتکن اوغو ۲۰۰ ایت داتغ مافکر.

شهدان کات سته قول

راج کچی. مپوره بیراف کافکائنن مپرو ۲ کریو مک فد کتیک ایت فد حال اوغو ۲۰۰ ایت سده مفاتورکن جوا ۲۰۰ یغ امفت فوله اورغ ایت یأت اورغ بایک ۲ دبریث سئورغ سبواه سفن دسورهن برجاگ سفنجغ ۲ لاوة ایت مالم ۲ هاری دسورهن هیدوکن اثی تیغ ۲ فراهو ایت اد دغن کندغ تاوا ۲۰۰ دري لوبم هفک کترکولی دري ترکولی سمفی کففت مک اقبیل سورهن راج کچی. ایت مایهت حال یغدمکین ایت مک ایفون برالیقاه لالو کسیاه سولا مپمبکن کغد راج کچی. ددالم ریو ترلالو بابق فنجاب برکلیاران سفنجغ لاوة ایت اد کیرا ۲۱ امفت فوله بواه مک اقبیل یغدفرتوان راج کچی. مندغر خبر یغدمکین ایت دیمله ای.

شهدان کات قول اورغ توا ۲

اداله بوکیس امفت فوله جوا ۲۰۰ اوغو ۲۰۰ ایت یأت بشا داعیغ ۲ سموان دراد انق اورغ بایک ۲ بوکیس کونن شهدان کبابقکن سکل اورغ بربشا فرائقکن

مندغر فرمنتان فغولو ایت مک اوڤو تراتاوا تیتھن ڦرگیله ڦفکیل لکس ۲ توانو راج کچی. ایت شهدان مپورهله فغولو ایت کریو مپاوا سورة کغد راج کچی. موهنکن فرمنتان جکاو تیدق سگرا داتغ برتوانکن بوکیسه فاتیگ سما این.

شهدان

اڦیل راج کچی. مندغر سورة فغولو ایت مک ایقون برسکراه مپیشکن الت کاهکافش اکن ڦرکی ماڤکر لیفکی ایت مک اڦیل سمڤی کلیفکی لالوله برڦرغ دغن راج بوکیس ایت یایت ارڤو کلان جای ڦترا سرت سوداران اداله ڦکرچان ڦرغن راج کچی. مپورهکن اورغ ۲۸ تورن کسمفن برسڤیا مپمغ تاکوت دڤینتس اوله بوکیس دری سبه اڤشکن اکننتاڤی ڦراهو راج کچی. برڤنداره سموان مشهادڤکن هاوانن کغد ڦراهو بوکیس دان ڦراهو بوکیس سمفن برلسن تیاد برتمقت تنکل داتغ سمفن ۲ راج کچی. دلاون بوکیس دغن سمفن جوک کمڤین سمفن بوکیس ڦون اونډور ڦرلاهن ۲ دایکوه اوله سمفن راج کچی. ایت دسڤکاڻ بوکیس ایت تیواس مک اڦیل سمفن بوکیس ایت سرت ڦراهو برن مک ای برسانندوغ دبلاکڤ ڦراهو بر ایت ڦون ماراله سمفن ۲ ایت سبب ای تیاد برڤنداره لالو دبڤیلان دغن مریم بر دان لیلا سرت ڦاورو ڦناپورن مک باپقه روسق سمفن ایت سبب سناقڤ برلاون دغن مریم شهدان اڦیل ڦراهو بر راج کچی. مایهت سمفن ۲۸ برلاون دغن ڦراهو بر ایت لالو دبڤیلان دغن مریم مک کناله کاوون سندیری سبب ای تغه ۲ هابسه بناس سمفن راج کچی. ایت سرت باپق ڦقایما ۲۸ ماتی سرت اورغ ۲۸ مک تیواسله راج کچی. ڦرغ هاری ایت شهدان برمول اداله ڦد سکالی ڦرغن کلان جای ڦترا مڤاتورکن ڦرغن دوا بهاکی یڤدوا ڦوله غوراب ایت برڦرغ سمبیل اونډور ککوالا دوا تیواس دکرچاکنله اوله بوکیس ۲ ایت وقتو همڤیر مالم یغ سڤوله بواه دبهاکی دوا انم بواه ملڤکر دان مقامو. کوپو لیفکی یغ امقت بواه ایت منتتیکن هاری مالم ادڤون اوڤو ۲ ایت ستغه ددالم غوراب یڤدوا ڦوله بواه ایت یایت کلان جای ڦترا سرت اوڤو داهیغ ڦرانی دان اوڤو داهیغ چلا. سرت داهیغ منمڤو. ستغه تیڤکل منتتیکن راج کچی. مڤیکوه ککوالا ادڤون راج کچی. برڦرغ دغن غوراب یڤدوا ڦوله بواه ایت برڦرغ سمبیل اونډور هڤک هاری مالم مک غوراب ڦون سلالو برلایر ککوالا لالو کریو دان ڦراهو ۲ بوکیس ۲ یغ تیڤکل ایت ڦون مقامو. له کوپو لیفکی ایت لالو دداتن کران راج کچی. سده تورن کڤراهون مک اڦیل مالم هاری ڦراهو یغ سڤوله بواه ایت ڦون هیایر ککوالا هندق ملڤکر دری بلاکڤ کاهکافن راج کچی. ایت ادڤون راج کچی. اڦیل ای مندغر بڤیل مک سکراله هندق مودیق پلوم سمقت ممالفکن ڦراهون سده دبڤیل اوله غوراب یغ سڤوله بواه ایت مک تیاداله سمقت برڤالیغ لاکي سبب دبڤیل اوله بوکیس ایت دری ڤیهق بلاکڤ مک باپقه روسق ڦراهو ۲ راج کچی. مک مڤاڤیتله ای کغد کوپون مک کوپو ایت مڤبیل قول سبب

القصه

مک ترسبوتاه فرکتان اولو کلان جای فترا سرت سکل سوداران ۲۱ ددالم سلاغور
مک برسیقه ای اکن کاشکائن فرغ اد کیرا ۲۱ تیک فوله بواه غوراب یغ تاهن
منفکوغ مریم سرت دچوگفکتن دغن اوبت فاورون سرت برسدیا ببراف کودی
سنافع دان قسوراس افلاکی تراکول مک سیقه ای سقدر منتتیکن موافقت دان
تیمو ۲ انتاران سرت سوداران دان هابالغ منترین سهاج یغدننتین ادا۱.

سیرمول کات صاحب الحکایت

اداله دکوالا لیفکی ایت اورغ بوکیس ۲ سلاغور مولای مماشغ بات مقبیل ایکن
مک داتنه شورغ سورهن درغد فغولو لیفکی ایت منتا حاصل کغد بوکیس ایت
مک جواب بوکیس ایت سهار ۲ قد تمفت این تیاد دامبیل حاصل کران
فکر جان اکو این بوکنش ددالم لیفکی ایکن دلاوه مان رزیکو ماسوله مان تیدق
لفسه ای مک بالیقه سورهن ایت مخبرکن کغد فغولو لیفکی مک فغولو ایت فون
مارهه لالو دسورهن ببراف اورغ جوا ۲۰۱ ن فرکی مفراسکن بوکیس ۲ ایت هندق
دتفکفن مک بوکیس ملاوتاه لالو برتیکم برلوکا ۲۰۲ مک اوندوره سورهن ایت
منتا بنتو کغد فغولون شهدان ادون بوکیس اقبیل سده سورهن ایت بالیق
مک ایفون بالیقه کسلاغور ادفون اورغ ۲ سورهن ایت اقبیل تله رامی کاون
مک ایفون هیرله ککوالا مک دلپهن بوکیس ۲ ایت سده تیاد هپاله باتش
سهاج یقاد لاکي مک لالو دامبیل بات ایت لالو دباوان کغد فغولون مک
دسوره فغولو ایت جنجغ ۲ کمدین دسورهن هنترکن کسلاغور کغد کلان جای
فترا سرت سوداران اوفو ۲ ایت مک مارهه کلان جای فترا سرت اوفو ۲ ایت
سرای کائن بوغکا، بنر فغولو لیفکی ایت شهدان ادفون فغولو لیفکی اقبیل سده
سورهن ایت بالیق مک ایفون برکرهله انق پواهن برپواه کوپو دوا تیک بواه
کران لیفکی قد ماس ایت دباوه فرنته راج کچی دمکینه یغدچتران اورغ.

سیرمول ادفون کلان جای فترا سرت اوفو ۲ سوداران سرت هبالغ سرت
منترین مک براشکته ای کیفکی دغن سکل کاشکائن ایت مک اقبیل ای تیا
لالو ای ماسو کدالم سوغی لیفکی سمبیل دسورهن امو کوپو ۲ ایت دغن سبتتر
ایت جوک ددائن سبواه کوپو دغن مودهن سته فغولو لیفکی ایت مایهت حال
یغدمکین ایت لالوله ای برکات قد سکل انق پواهن این فکر جان بوکنش لاون
کیت بایکاه کیت منتا امان دهولو کغد راج بوکیس ایت کیت میریتاهو راج
کیت دهولو یایت راج کچی جکاو کیت لاون بکینی هاری بایک ماس کیت
منغ جکاو کیت کاله بوکنده جادی کتفکوغن کغد کیت سموا شهدان سته انق
پواهن مندغر کات فغولون ایت مک ممبرکنله مریکیت مک لالوله ای منتا امان
کغد اوفو ۲ ایت منتتیکن هندق میریتاهو راج کچی کریو سته اوفو ۲ ایت

دسیتو ادفون بوکیس ۲ دسیتو اقبیل داتقله اوڤو ۲ ایت کسلاڤور دان کلاڤت
 دفرمایاکنپاه کران مریکثیت تاهو اکن اوڤو ایت انقراج بسر توان ڤقولوله کلد
 مریکثیت سمو استمیاو ڤول کداتفن اوڤو ۲ ایت بوکنش مریسو ۲ اکندی اکنتتافی
 اداله داتفن چوکف دغن هابالغ منتربش سرت ڤڤکاوا اندرا کورون سرت جوا ۲۰
 عسکر تنتران سرت مریکثیت مهارافی اکن اوڤو ۲ ایت مندافت نام دان ڤڤکت
 دتانه بارة دغن برککالن تورن تمورن شهدان سبب کران ڤندغ اینله منجادی
 سکل بوکیس ۲ یغسللاڤور دان لاغت ایت برسکرا اف ۲ مقصود اوڤو ۲ ایت
 دتولوڤ ۲ مان ۲ قدرن بایک درڤد بانجا اتو سنجات اتو اورغ شهدان کران
 اینله اوڤو ۲ ایت هندق کسلاڤور دهولو منجاری تمبه کواسن درڤد ڤکرچان ڤرغ
 کران ڤد اجتهاد ڤرغ دغن راج کچی. ایت برڤنجاغن اخیرن شهدان کات یغامڤون
 چترا اقبیل راج سایمان مندغر مشواره اوڤو ۲ ایت مک بنرله ڤد هاتین مک ایڤون
 هندق ڤول کڤهغ منجاری ۲ بانجا دان کاشکافن ڤد بندهارا ڤیکو. یغڤهغ ایت
 مک اقبیل سده ڤوتس مشوارتن ایت مک کدوان ڤون لالوله کلوار دری نکری ریو
 دان اوڤو ۲ ایڤون برلایرله کسلاڤور دان راج سایمان ڤون برلایر کڤهغ تیڤکله
 ریو ایت اورغ توا ۲ سهاج متڤکون شهدان سته بوکیس ۲ دسوره اوله اوڤو ۲
 ایت مڤوسیر راج کچی. یغلاری کایڤک ایت جادی تیگ ڤاسوڤکنده اشکاتن دری
 ریو ڤرکی برجالن ماسیغ ۲ هداڤتن شهدان ادفون اوڤو ۲ ایت اقبیل سڤفی ای
 کسلاڤور لالوله بمبواة کاشکافن غوراب تیگ ڤوله بواه باڤقن اکن جادی ڤراهو
 ڤرغ سرت دچوکڤکنش دغن الت سنجاتن دان اوبت ڤاورون ادفون راج سایمان
 اقبیل سڤفی ای کڤهغ مک ایڤون دافت بلنجا دان سرت کاشکافن دبتنو اوله
 بندهارا ڤیکو. ادفون بوکیس ۲ یغ مڤوسیر راج کچی. کلیڤک ایت مک برتموله
 ای دغن راج کچی. لالوله برڤرغ مک الهاه راج کچی. ایت لاری دری لیڤک
 ایت سات مپات مک تیاداله ترایکوة اوله بوکیس ایت کران دی سمو تیاد تاهو
 اکن سات ۲ لیڤک ایت کمدين مک مشوارته ای سام ۲ بوکیس لالوله مندافتکن
 اوڤو ۲ ایت کسلاڤور معامکن حال احوال راج کچی. ایت تیاد ترایکوة اولهن
 کران ای تیاد تاهو اکن سات ۲ ایت سبرمول ادفون راج کچی. لساھ ای کریو
 مک ڤد وقتو هندق لالو کریو ایت ترجمقاله ای دغن ڤراهو بوکیس ڤد بواه ڤرداکڤ
 تیگ بواه ادفون راج کچی. دغن بیراف کاشکافن ڤرغ مک لالو برڤرغ دغن
 تیگ بواه ڤراهو ایت مک الهاه بوکیس یڤتیگ بواه لالو درمڤس اوله راج
 کچی. سکل هرت بندان شهدان ترسوة ددالم سیاره سیاه اد سلقا مودال
 بوکیس ایت کمدين راج کچی. ڤون ماسوله کریو ڤول سرت دڤربایک ۲ کنش
 اورغ ریو ایت سبب دهارڤن جوک سبله دی کمدين مک ای ڤون مڤوکوهکن
 نکری ریو دغن بمبواة کوڤو ۲ ڤد تمڤت ڤاتوة سرت مڤاتور ڤنجاڤش ڤد تمڤت یغ
 دناکوتی اکن موسه مپرو دمکینه حالن سهاری ۲ ادفون سوکو ۲ سبله بندهارا
 سرت اورغ ۲ ریو دودڤله کسوسهن یغ سرب ساله سهاج سهاری هاری.

ريو جاڻن دھير وڪن بديل دري ڦولو باين ايت مڪ دمڪينه تيته اوڦو ۲ ايت
مڪ دڦر بواته اوله ٻوڪيس ۲ سڦرت تيته راجاڻ ايت.

شهدان کات صاحب الحڪايت

مڪ سرب سالهه ڪلشڪافن راج ڪجي. ايت مڪ ايقون مپوره اورغش تورن ڪڦراهون
ملاون ٻوڪيس يقباسو. ايت مڪ اڻبيل دليهت ٻوڪيس ڦولو باين ايت سده تباد
اورغش ڪران بايق تورن ڪڦراهون مڪ ڦر ٻوتيله ڦولو باين ايت مڪ لالو دياموڻ
مڪ برترجونده سڪل اورغ ڦولو باين ايت مڪ تورنله راج ڪجي. هندق موديق
مڪ دبديل ڦول اوله ڦراهو ۲ ٻوڪيس يفتله ماسو. ايت سبب هلوانن سده مقادف
ڪڪوالا مڪ تباد جادي راج ڪجي. ايت موديق لالو مراقتي تنجوغ اوڻڪت مڪ
بهارو نايڪ ڪداره سته اورغ ۲۸ هندق لاري ڪهولو مڪ دڻتاسي اوله ٻوڪيس
دري داره دبديل دغن ڦمبوراس تراڪولن مڪ برترجونده ڦول ڪڦراهون مڪ
اوندورله راج ڪجي. ڪڦولو ڦيڻ مڪ تيفگلله اورغ ۲ دان ڦڦليما ۲ راج ڪجي.
دداره ايت ڪران تباد سميت تورن لاکي مڪ هاريقون هوجن لب سبور مهابوره
براموه ٻوڪيس دغن منفڪابو دداره ايت ادڦون منفڪابو دغن ڦڏڻ دان ٻوڪيس
دغن ڦمبوراس دان لمبيغ لاکي بر باجو رنتي مڪ لاريه سڪل منفڪابو ايت
ڪنڻي ڦنڻي مڪ ددڪتله اوله ڦراهو ٻوڪيس ايت لالو اي نايڪ ڪداره دپونهن
سڪل منفڪابو ايت هابسه ماتي سنوان دان ڦولو باين ايتقون داڻتله ديامو.
اوله ٻوڪيس يڦدري تنجوغڦيڻغ ايت مڪ اوڦو ۲ ايتقون تورنله ڪڦراهون لالو
مڦوسير راج ڪجي. يڦلاري ڪڦولو ڦيڻغ ايت شهدان اڻبيل راج ڪجي. مليهت
ڦراهو ۲ ٻوڪيس ايت منوجو ڪڦولو ڦيڻغ مڪ ايقون مناريق لاپر لالو برلايرله
دغن داوڻغ ۲۸ منوجو نڪري ليڻڪ مڪ برسورا ۲ ٻوڪيس ايت عظمتاه بويڻ
مڪ الهه راج ملايو منفڪابو برڦرغ دغن راج ٻوڪيس مڪ ڪمڦرله ددالم ريو
مشتاڪن منفڪابو ۲ سده هابس لاري دان ماتي دان راج ڪجي. تله لاري ڪايڻڪ
مڪ داڻتله ريو ايت اوله ٻوڪيس دان بايقه منفڪابو تترتاون اوله ٻوڪيس مان ۲
يغ سبله راج ڪجي. مابينڪن ڪچوالي يڦددالم استان راج ڪجي. ايت تباد ديري
اوله اوڦو ۲ ايت تاوان شهدان اداله ڦرغش ايت دوا هاري سهاج يات ڦد هجره
سنه ۱۱۳۴ سبرمول ادڦون اوڦو ۲ ايت اڻبيل تله ساسي درڦد ڦرغش ايت مڪ
ايقون موديقله برجمڦا راج سايمان سرت داتوه بندهارا ساڪين دان اوڦو داهيغ
ڦراني ڦون نايڪاه ڪرومه استريڻ تفکو تغه مڪ مشوارتله اوڦو ۲ ايت دغن راج
سايمان سرت بندهارا ڦد ڦڪرجان يڦلاڪي اڪنداڻغ دغن راج ڪجي. ايت شهدان
مڪ اوڦو ڪلان جاي ڦترا ڦون منتا ڪڏ راج سايمان هندق ڪسلاڦور مندافتڪن
ٻوڪيس ۲ دسلاڦور دان لاڻت دان هندق موافقت منجاري ڪڦواتن ڪران اداله ڦد
ماس ايت نڪري سلاڦور دان لاڻت ايت بايق ميمغ ٻوڪيس ۲ برداڻگ ديم دسيتو
سبب مهمڻيري نڪري ملاڪ سنغ برتياڪ ڦولغ ڦرگي مڪ بايقله ٻوڪيس ڪاي ۲

داهيغ فراني كفلا فرغن يأت اوڤو داهيغ مريواه كلان جاي څترا ايله ستوله ۲ راج ددالم څفراغن ادڤون اوڤو داهيغ چلاه ايله ستوله ۲ جادي څفلايما بسر ددالم څفراغن ادڤون اوڤو داهيغ منمبون دان اوڤو داهيغ كسامي ايله ستوله ۲ جادي څفلايما فرغ كانن دان څفلايما فرغ كيږي اداله راج توا ايله جادي هابالغ توا تمغت سكل راج ۲ ايت مشميل مشواره ادڤون داهيغ مسورو دان داهيغ مقتوه ايله كفلا داتس اندرا كوروڻ څد ممرننهكن څفراغن شهدان اقبيل سده تكوهاه ايكانن فرغن مك براغكتاه اي برلاير كږيو اداله كاڅكاننن څركي ايت يځ بسر توجہ يواه ساتو كيچي يځدتوتنه ديواتن څنجاڅب دان بيراف څراهو ۲ بو كيس سمرت څتتا دان كورا ۲۰ دان بيراف څول سمغن كچيك ۲ اداله اورغ ۲ بو كيس سرت جوا ۲۵ يځ امث څوله كيږا سريو دان كفلا جوا ۲۰ ايت دوا اورغ فرتام اندرا كورو لمالو. نمان.

شهدان تباد براڤ لامڼ برلاير ايت

سمغياه اي كږيو مك لالو ماسو. برهنتي دڅولو څفوجن مغيكت فرغ دسيتو سرت مقاتور كاڅكانن فرغن مك اقبيل مستعيب مك لالوله مپوره اي ميري تاهو كهولو ريو كڅد راج كچي. مپوره كاوار فرغ جك سوڅكوه لاکي ۲ جاغتنه برڅرغ ددالم نكږي روسقا ايسي نكږي مك اقبيل سمغي سورهن ايت كمڅرله ددالم نكږي ريو مڅكان راج بو كيس ماڅكر ريو مك راج كچي. څون برسڅله دغن بيراف كاڅكانن ادڤون اورغ ريو دسورهن منجاك نكږي مك كاوارله راج كچي. ايت دغن سكل كاڅكانن فرغن مك اقبيل سمغي كڅفوجن لالوله برڅرغ برديل ۲ لن عظمتاه بوپين بهنا مريم سياه مپيله كلڅي كمڅيتا تياد كدڅران اف لاکي اسف څون نايك كاودارا مڅكرين مك برڅرغ ايت مك بو كيس ۲ څون تورنله كسڅنن مپاوا تراكول دان څمبوراسن لالوله دڅنننن سياه څمڅكڅ څراهو ۲ منڅكاو ايت دراڅننن مك تياداله ترناهن اوله منڅكاو ايت څران تياد بوله مڅيسي مريم لاکي سرت بايق ماتين اداله كيږا ۲۱ سهارې سالم څجهله فرغ راج كچي. ايت برڅجه څاه كسان كماري ليننڅ څوكڅ تياد تننو هلاوتن سبب څران سده دراڅتي اوله بو كيس ايت دغن تراكول دان څمبوراسن مك براپوتاه اي اونډور سمغي ملاون سمغي لاري مك دايكوه اوله بو كيس سمبيل دبديان دغن مريم دان رنڅكان مك لاريله سكل كاڅكانن راج كچي. ايت مپاوا ديريڼ كڅولو باين دان مان ۲ يځ تڅكام تيڅكلله اي سڅنڅج لاوه ايت برهاپوتن مك نايكله راج كچي. كڅولو باين دان مان ۲ تيڅكل تياداله سمغت ماسو. كڅولو ايت مك نايكله راج كچي. كڅولو باين ايت څران اد كوږون ميسغ دسيتو دان سكل څراهون بركليايڅله دڅولو باين ايت سڅفه اورغن نايك كداره شهدان اقبيل اوڤو ۲ ايت مايهت حال يځدمكين ايت مك دهاكپياه كاڅكانن ايت څول دوا بهاكي يأت ساتو بهاكين نايك كتنجوڅ څينڅ دڅرېواتن كوږو دسيتو مېديل كڅولو باين دان ساتو بهاكين ماسو. كهولو

رېبهاه لالو مفکت ځول ادځون تفکو تڼه اڅييل مندر ځادک ايهندان مفکت ايت
 کاوارله اي دغن ساتو هلامغ دتقن ځد منځکايو يځ تيفکل ايت مک منجريتاه
 لقسمان سميل کاتځ جاځن اڅکو لاون انق راج څرمقوان ايت ننځي اڅکو سوا
 ديوه اوله بکندا راج کچي دهمبونن رومه تفکا اڅکو دان انق بيني اڅکو مک
 اڅييل منځکايو ۲ ايت مندر کات لقسمان نخودا سکم ايت برترجوننه کدالم اير
 مک راج ۲ څرمقوان يځدالم کوروغ غوراب ايت ځون کلوارله مامو تفکو تڼه دان
 راج سايمان ايت دباواځ ماسوه کدالم کوروغ سته ايت داتڼه لقسمان نخودا
 سکم مفادځ راج څرمقوان ايت دغن اير مټان موهنکن دچوپيکن ميت بکندا
 ايت اکندمقامکن مک لالو دمقامکن دکوالا څهغ ايت دتلوه کنداغ نمټان مشهورله
 هڅک سکارځ اين مرحوم مفکت دکوالا څهغ دڅکيل اورځ شهدان ادځون لقسمان
 نخودا سکم اڅييل سده مټامکن مرحوم ايت مک ايقون برلایرله کړيو مېاوا سکل
 انق راج ۲ ايت کځد راج کچي مک اڅييل تيبا کځرلایوهن ريو مک تورنله راج
 کچي کغوراب ايت مسميل استريځ سرت سکل انق راج ۲ ايت مک دباواځ
 نايک کداره سرت دڅايهاراځ دغن سڅاتوتځ دان دبريځ ځول استان مک دودقه
 سکل انق راج ايت دغن کمځولتن سهار ۲ کران کماتين بکندا ايت ساطان
 عبدالجليل اداځ.

شهدان

ادځون راج سايمان ايت تباداله سنج هاتين سفرتيکن ترباکر هاتين تيب ۲
 هاري مک تباداله فيکران يځلاين لاکي ماینکن مځنکن اوځو ۲ ايت جوک مک
 اڅييل تباد دات لاکي دتاهن مک مشوارته اي دغن داتوه بندهارا مېوا سوره
 کځد اوځو ۲ يځ ليم براديق ايت مک اڅييل ساسي لالو دسورهکن کځد ساتو
 بدوندا يځ کځرچيان مېاوا سوره ايت دسورهن چاري دمان ۲ اد اي ددالم
 نکري ۲ اورځ حتی مک داتڼه خبر سورهن ايت اورځ مځان اوځو ۲ ايت اد
 دمان مک څرگيه سورهن ايت برلایر کماتين مک اڅييل تيب اي دمان مک
 برجمله اي دغن اوځو ۲ ايت لالو دڅرسمېکن سوره راج سايمان ايت کځد
 اوځو ۲ ايت شهدان اڅييل اوځو داهيغ څراني مندر يوې سوره راج سايمان ايت
 برڅکيتاه گميران سرت افي يځبريالو ۲ مک دانجوکتن سوره ايت کځد کلان
 جاي څترا سرت سکل سوداراځ مک برڅکيتاه سموان مځون کريځ مځارو
 برکنجر ۲ مک کلان جاي څترا ځون برکات جکلو باوم اکو اميل ريو دغن
 سکل تعلق دايرهن اکو سراهکن کځد راج سايمان اکو حرامکن منججه
 تانه بوکيس اتو اکو ماتي مک اڅييل ساسي درځد مځارو ۲۰ ايت مک
 مېمېله اي اکن کړيو منچيرق سنجتان يعني مېمېه سنجتان کران عاده
 بوکيس کدين موافقه اي دغن سوداراځ ۲۱ سرت څکاوځ منترين يايت
 داهيغ منځو دان داهيغ مسورو دان داهيغ مځو دان اداله دجاديکن اوځو

برکشتن توان ادان شهدان کات صاحب الحکایت اخیل راج کچی. مندغر خبر سلطان عبدالجلیل بمبوا نكري دکوالا فهغ ایت مک ایقون مپوره بیراف بایق کلهکافن فراغن اذاله کفلاڻ لقسمان نخودا سک نمائ دتیهکنن میلاکن سلطان عبدالجلیل ایت کریو جکاو تیاد ماهو لاون فرغ مک فرکیله سکل اغکاتن ایت مک اخیل تیبا دکوالا فهغ دسقیکن اوله لقسمان اکن تیته راج کچی. ایت مک تیاداله ریضا سلطان عبدالجلیل مک لالوله جادی برفرغ تیاد بیراف هاری مک کوالا فهغ فون الهه اکنتتافی سلطان عبدالجلیل ایت تیاد برانی لقسمان ایت مغاف ۲ کن مک فرکیله لقسمان نخودا سک ایت مغادف سلطان عبدالجلیل سمیهن امقون توانکو بایکاه سیلاکن کریو کران فسن فادک انقدا سیلاکن ایه کریو مک فد کیرا ۲۱ فاتیگ بایک جوک براغک کریو کران انتارا توانکو دغن فادک انقدا تیاد سیاف بوله ماسوقکی بولهه ناتیگ همفاکن دوا بواه غوراب اکن کنایکن کباه دولی توانکو فترا برفترا مک جواب بکندا ایت جک سده بایک فد فیکران لقسمان کیت فرکی کریو مک کریوله کیت مک تورنه سلطان عبدالجلیل کفد غوراب یفسر ایت سرت فترا ۲۱ سکاین اذاله فتراڻ یفلاکي ۲ فرتام راج سلیمان کدوا راج عبدالرحمن ادقون یغ فرمقوانن فرتام تفکو تفه کدوا تفکو قمریه استری راج کچی. کران ای ترباوا اوله ایهندان تنکل کاوار دری جوهر دهولو ایت کتیک تفکو منداق ادقون فترا مرحوم مفکت دکایو انق شورغ لاکي ۲ توجه فرمقوان مک برکسده بکندا ایت اکن برلایر کریو دان سبواه غوراب لاکي قول تمفت تن ناروغسا فترا بکندا ایت جوک مک برمواتله تن ناروغسا ایت.

شهدان کات صاحب الحکایت

ددالم حال ایت داتغه فول سورهن راج کچی. دری ریو برنام سی امس رادین ممباوا سورة کفد لقسمان نخودا سک مک ترسبوتاه ددالم سورة ایت جاغتنله سلطان عبدالجلیل ایت دباوا کریو لاکي بونهله سهاج کیت تاهوکن ماتین شهدان اخیل لقسمان مندغر سورة راج کچی. ایت تردیمله ای سجورس برفیکر کران اصان تیته تیدق بکیتو سکارغ دمکین فول ادان جادی حیران فول تیاد دتوره تاکوت فول دافت ساله کران سورة تیته ایت دغن چفن سکالی مک اخیل سده هابس فیکرانن لالو ای مپوره امفت اورغ ففایما بریاجو رتنی سرت دغن بیراف اورغ فرکی مقامو. کنایکن بکندا ایت مک فد کتیک منکابو داتغ مقامو. ایت مک بکندا لاکي دتیکر سمیهغ بهارو لفس سمیهغ صبح تفه ممباچ ورد مک ففایما ایقون نایقله فد سفک جوا ۲۰ بکندا ایت ففایما ایت سفهاج هندق مغادف بکندا مک تیاداله دهیروکنن مک سکتیک لاکي لالو دقارغن هولو بکندا ایت مک بکندا فون ترکجوه لالو دسمیرن دغ ففایما ایت مک داتغه لالوله بکندا ایت دقارغن ففایما ۲ ایت بایقله ماتی شهدان ترسبوه ددالم سیاره سبله سیا دلائن اورغ ففایما ۲ ایت ماتی دپونه اوله بکندا ایت مک بکندا فون

یغ تیگ فوله ایت مک ایتاه دفریواتن کندیق سبب ایتاه فقیران اکوگ ایت
 بایق انقن شهدان ادقون سلطان محمد زین الدین اف بیلا ساسیه ای درقد
 فکرچائن مک منجادیاه ای راج ددالم نکری ماتن ادقون اوڤو ۲ ایت دسراهنکچیه
 محلاواه ایت دغن سکل دایرهش مک اوڤو ۲ ایتقون برتقکوهاله هندق فرکلی کسبه
 بارة دهولو هندق ملیهت انق استرین مان ۲ یقبراستری دسبه بارة مک تنقاه
 ای ددالم ماتن ادان انتهی.

القصة

مک ترسبوتاه اول سلطان عبدالجلیل راج جوهر
 مک اثبیل سده اوڤو ۲ ایت کاوار مک بایقه فتنه ددالم جوهر کران سثوله ۲ نکری
 ساتو برار دوا مک براله ۲له اورغ ددالم نکری ایت اد یغ کلیهق راج کچی.
 اد یغ کلد فیهق سلطان عبدالجلیل مفکین میلاله ۲له فتنه ایت درقد سهاری
 مفکین بر یعنی اومقام افی مفکین برله بالان اخرن تیاد دافت دقادمکن لاکلی
 شهدان ملارته افی ایت مشتاکن راج کچی. ایت تیاد تنتو فترا مرحوم مفکت
 دجولغ سبب تیگ قول یقتاه لالو ایت برساله ۲هن مک سملیه خبر ایت کلد
 راج کچی. مک مارهاه ای اکتشافی ماسیه دصبرکنن لاکلی کمیدن مک تفکو
 تفه اول کورغ سوک اکن راج کچی. ایت سبب کران فرخباران فتنه اورغ ایت
 مک سملیه اول کلد تفکو قمریه مک بنچیه تفکو قمریه ایت اکن راج کچی.
 مک تیاداله دفردولیکنن درقد ماکن مینوم راج کچی. ایت مک ددالم حال ایت
 برجالده تفکو تفه ایت کاستان راج کچی. لالوله دامییان تفکو قمریه ایت دباوا
 بالیق کرومهن وقتو راج کچی. تفه سمیهق مک معلوماه سهاج عقل اورغ فرمقوان
 اثبیل سده ماره اتو بنچی مقربواتله فکرچان یغ تیاد قاتوه دان تیاد میکرکن
 حال یقداکفن ایت مک راج کچی. مارهاه اول دسورهش امبیل استرین ایت
 مک تیاد اول دبری اوله تفکو تفه مک جادیله فرکلاهین مک راج کچی. ثون
 فرکیاه مافکر سلطان عبدالجلیل مک سلطان عبدالجلیل فون برکوبوله دسلاویه
 مک برقرغه اول منفاکبو دغن جوهر مک تیاد براف لمان برقرغ ایت مک الهه
 کوبو ساویه ایت مک سلطان عبدالجلیل فون براوندوله کترشکانو اد ستقه راج ۲
 جوهر فنده کملاک کمیدن اد کیرا ۲ تیگ تاهن ددالم ترشکانو مک سلطان
 عبدالجلیل فون برقنده اول کفقهق لاله ممواة نکری دکوالا فیهق مک راج اندرا
 بشو فون داتقاه دری ملاک ممباوا: نق راج ۲ یقداواون کملاک ایت فنده کفقهق
 شهدان ادقون راج کچی. اثبیل سده سلطان عبدالجلیل ایت کاوار مک ایتقون
 برتینه کلد سکل منتریس سرای کاتن این نکری چلاک بایک کیت فنده کریو
 مک لالو ای برقنده کریو اثبیل سملی کریو ممباوتله ای اکن استان یقبروشا
 لاواغکن امن مک دفرتنهاله ریو ایت دغن سکل رعیت ۲ یقداواوه دان ستقه
 فرتنه سلطان عبدالجلیل مک هارو هاراله کراجان جوهر قد کشیک ایت تیاد

سام ۲ تاه برساتوله موافقتن اكن فرگي مك كتيك ساعت يغ بايك مك اي
 فون برلفكه لالوله برلاير كماتن دغن انم بواه فراهوڻ مك اقبيل سلفي اي كماتن
 مك لالوله اي ماسو برجمفا فقيران اكوغ منتا امقونكن اكن سوداران ايت سرت
 دجاريكڻن بچارا يغ بايك يغ مان ۲ يغ فاتوة قد اتوران نكري سرت كمواقفتن
 اورغ رامي مك تياد فقيران اكوغ ايت منريما كهندق اوڦو ۲ ايت مك اوڦو ۲
 ايتقون فرگياه كمسجد لالو دامبيان سلطان محمد زين الدين ايت دباواڻ جوڳ
 كقد فقيران اكوغ مك مارهاه فقيران اكوغ لالو دسورهن كنچيغ فتو كوتان سرت
 دسورهن تندوغ اوڦو ۲ ايت كلوار دري ماتن هاري ايت جوڳ مك كلوارله
 اوڦو ۲ ايت برلاير كنكري بنجر متدافتكن سلطان بنجر کران هندق مشبيل
 انق استرين .

شهران اداله فقيران اكوغ ايت

اد مناروه شورغ منتتو شورغ انق راج بوکيس برنام داهيغ متکوه دان شورغ
 برنام حاج حافظ ايتله يقدهارقن منجادي هلبالقن شهران ادقون اوڦو ۲ ايت
 اقبيل اي سده برجمفا سلطان بنجر لالوله اي برلاير بمباوا سلطان محمد زين الدين
 ايت باليق كماتن سرت انق استري سلطان محمد زين الدين ايت مك اقبيل سلفي
 كماتن لالو اي برهنتي دكوالا كنداغ كرو بمبواتله اي رومه كچيل ۲ دسيو سرت
 اورغ ماتن يغ همغير دسيو سموان دكمقونكن جادي برسما ۲ دغندي مك
 دنكاكڻناه اوڦو داهيغ منسوب دغن فتران يغيرنام فتري كسمبا مك اقبيل سده
 ساسي درقد نكاح كهوين ايت مك سلطان محمد زين الدين فون منتا لفكركن
 فقيران اكوغ ايت مك موديقله اوڦو ۲ هندق مافكر فقيران اكوغ ايت مك اقبيل
 فقيران اكوغ مندرخ خبر ايت مك لالو دسورهن منتتو داهيغ متکوه سرت حاج
 حافظ ايت مناهن اوڦو ۲ سرت ملاون اوڦو ۲ ايت برفرغ اتو برتيكم شهران ادقون
 داهيغ متکوه سرت حاج حافظ ايت اقبيل اي برجمفا اوڦو ۲ ايت لالو دتاهنپاه
 اوڦو ۲ ايت جاغن ماسو كقردلان راتو اكوغ ايت مك مارهاه اوڦو ۲ ايت لالو
 داجقن داهيغ متکوه ايت برتيكم مك حاج حافظ فون ميري نصيحت كقد داهيغ
 متکوه ايت جاغن ملاون اوڦو ۲ ايت کران اي انق راج بسر بشا کيت سوا بوکيس
 مك منورتاه داهيغ متکوه اكن نصيحت ايت لالو دامبيان سبواه فراهو اوڦو ۲ ايت
 دباواڻ برلاير دري ماتن كسبله سياء سرت ساتو مريم تماڳ برنام سي قد
 شهران اقبيل سده داهيغ متکوه ايت برلاير مك اوڦو ۲ ايتقون ماسوله كقردلان
 فقيران اكوغ ايت مك لالو دتقنقن فقيران ايت دباواڻ كنداغ كرو دفرسميكن
 كقد سلطان محمد زين الدين مك ترلالوله سوکاڻ سلطان محمد زين الدين ايت
 سرت منريما كاسيه يغ امت بايق مك فقيران اكوغ فون دقنجاړاڻن ددالم ساتو
 كوتا كچيل يغيرفاكو دري لوار سرت دماسوكنن تيک فوله اورغ فرمقوان برسما ۲
 سوداران ايت مك دجكاڻن دري لوار هفك ماتي فقيران اكوغ ادقون فرمقوان

مک ایفون برموهنه کفد سلطان عبدالجلیل هندق فرکمی کسینتن دهولو کران هندق مایهت انق ۲۸ سبنتر مک اقبیل اد کوساهن بریاه سهاج ای سورة داتله ای مک دینرکده اوله سلطان عبدالجلیل ایت مک ایفون کلوارله درې جوهر لالو برلایر کسینتن لالو تنفاهه ای دسینتن برسیف ۲ اکن الت کاهکافن فراغن اد کیرا ۲۱ توجه بواه فراهو یفسر ۲ یغ تاغن مریم سرت ببراف فول ای مقفولکن اورغ ۲ بوکیس سرت مفاتورکن جوا ۲۰ دن کفلا جوا ۲۰ دن کفلا جوا ۲۱ دن اندرا کوروں اداں انتھی.

القصه

ترسوة فرکشان راج سیاه ماتن یایت سثورغ انق السلطان محمد صفی الدین نشان فقیران اکوگ مک اقبیل سده مفکت سلطان محمد صفی الدین ایت مفکنتیکن کراجانن انقن یفتوا برکار سلطان محمد زین الدین شهدان ادفون سوداران یقبرنام فقیران اکوگ ایت ساغت طمع هندق منجادی راج ددالم نکری ماتن ایت مک تیاداله صبر ای اکن فرهایسن دنیا این مک اقبیل سمفی شرط دان کواسان مک لالو درمفش کراجان سوداران ایت یایت دلفکرون فرلامن سوداران ئد کتیک مالم هاری مک الهه سلطان محمد زین الدین لالوله ای کاوار دغن انق استرین ممباوا دیرین کنکری بنجر منتا بنتو کفد سلطان بنجر فد مقمبیل کراجانن ایت سمولا مک دبنتوله اوله سلطان بنجر دسورهن اورغ ۲ سمفیت دان منداوی دان کوت ریغین مک فرکیله سلطان محمد زین الدین ملفکر دان سکل انق استرین دتیفکاکن دبنجر مک ایفون فرکیاه کمان برسا سثورغ ففایما فرغ راج بنجر برنام ففایما فنتس مک اقبیل تیبا لالو برفرغ دغن تقدیر الله تعالی ففایما فنتس فون ماتیه ددالم ففراغن ایت مک دلپهت اوله اورغ منداوی دان کوتا ریغین کفلا فراغن ایت سده ماتن مک ای سموا فون لاریاه تیفکاله سلطان محمد زین الدین ترکفوگ ددالم ماتن مک سلطان محمد زین الدین فون ماسوه کدالم مسجد لالو دکونچین ئنتو مسجد ایت مک سلطان اکوگ فون میوره اکن ببراف هابالغ منجکان مسجد ایت مک ترتوتفله سلطان محمد زین الدین ایت ددالم مسجد ماتن ایت شهدان سلوم ای ترتوتف ایت یغ ای سده مافسکن سورهن کفد اوغو ۲ یقبرلیم برادیق دسینتن دغن ساتو سورة مک اوتوسن ایفون فرکیاه دان سلطان محمد زین الدین فون ترتوتف کمدین بهاروله اوتوسن ایت سمفی کسینتن اداں انتھی.

شهدان کات صاحب الحکایت

مک اقبیل سمفی اوتوسن ایت کسینتن مک نایکله مفادف اوغو ۲ ایت ممفرسمبهکن سورة ایت کفد اوغو داهیغ فرانی کران یفتوا درقد اوغو ۲ ایت مک اقبیل تله دبجان اکن سورة سلطان محمد زین الدین ایت مک ایفون مشوارتله ادیق برادیق سرت ففکاوا اندرا کوروں فد فکرجان ممبنتو سلطان محمد زین الدین ایت مک

يفتله قاتوه فد تيمو ۲۰ ايتله يڭ هندق دېنتوڻ مڪ ددالم حال ايت ددغڻ جوهر
تڦه برڦڻرڭ ساطان عبدالجليل دغڻ راج كچي. مڪ سكراله اي ماسوه كنكري
جوهر دغڻ سكل كافكانڻ سرت لڦكاوا اندرا گوروڻ دان جوا ۲۰ سكاين مڪ
اڦليل تيباله اي كجوهر مڪ دليهڻ نكري جوهر ايت سدهاله اله اوله راج كچي.
دان راج كچي. ڦون تاه جادي منتو ساطان عبدالجليل مڪ اڦقون حيرانله سرت
كاتڻ بگيمان نكري سسر ۲ اين دغڻ موده سهاج اله مڪ لالو اي جمفا دغڻ
راج كچي. مڪ دڦرجاموله اوله راج كچي. بتاڻف عادة راج ۲ برجامو ۲ كمدين
مڪ اڦقون باليق كڦراهوڻ.

شهدان

ادڦون ساطان عبدالجليل سرت بندهاراڻ

سرت قادڪ انقدا بگندا راج سايمان دودقه ددالم دو كچيتا كوسسهن
دڦرهينا ۲ كن اوله راج كچي. سرت خبرڻ هندق دڦولڦكنڻ جادي بندهارا سمولا
مڪ تر باكرله هاتين ڦترا برڦترا دان ڏد كننيك هاري بسر دسورهڻ ڦترا ساطان
عبدالجليل ايت مڃاوا سميراب كراجان مڪ مڦكين برتبه ۲ ڦجه هاتين ڦترا برڦترا
اكن ڦربوانن راج كچي. ايت سمتههڻ هاتي راج سايمان اورڱ مودا ساغته
ڦانسڻ مڪ لالو برموافت دوا برسودارا دغڻ تفكو تڦه هندق ددودڦكنڻ دغڻ راج
بوگيس اوڦو داهيڱ ڦراني ايت مدهمدهڻ دافت جالن يقوله مڦهاڦوسكن كماوانڻ
ايت مڪ ريشاله تفكو تڦه ايت منجادي استري اوڦو ۲ ايت شهدان ترسبه ددالم
سياره سياله سياله تفكو تڦه ايتله يڭ ساغ ۲ هندق منوتڦ كماوانڻ ايت مڪ
موافتاه اي دغڻ سوداراڻ راج سايمان ايت لالو دڦڦڪيان اوڦو ۲ ايت ماكن
كمدين تفكو تڦه ايتقون برديري دڻنتو سلاسر مڃوڪ بيداي مليڦوه سوبڱ دتايڦاڻ
سمبيل اي برڪات هي راج بوگيس جكاو سڦكوه توان همب براني توتڦڪنه
كماوان بيتا اتق براتق اديق براديق مڪ اڦليل تر توتڦ كماوان بيتا سموا
مڪ ريشاله بيتا منجادي همب راج بوگيس جكاو هندق دسوره جادي ڦنانق
ناسي. راج سكاليفون ريشاله بيتا مڪ اڦليل اوڦو داهيڱ ڦراني مندڦر كات
تفكو تڦه ايت مڪ اڦقون منجواب سراي كاتڻ انشا الله تعالى سيوله ۲ همباله
منوتڦ كماوان تفكو سموا اتق براتق اديق براديق كمدين بهاروله برجنجي
راج سايمان دغڻ اوڦو ۲ ايت جڦك حاصيل ساله ساتو اوڦو ۲ ايت منجادي
يڦدڦرتوان مودا تورن تهورن ستاه ايت مڪ مقادڦله اي كڦد ايهنداڻ مخبركن
حال احوال مقصودڻ ايت مڪ دېنرڪن اوله ايهنداڻ اختيار ڦتراڻ مڪ دنكاڦكنڻ
اديڦڻ تفكو تڦه ايت دغڻ اوڦو داهيڱ ڦراني بتاڻف عادة استعادة راج ۲ نكاح
كهوين مڪ بركاسيه ۲ هناه تفكو تڦه ايت بتاڻف عادة اورڱ لاكي استري دمڪينه
حالڻ مڪ راج كچي. ڦون واسواساه هاتين مناروه چمبورو اكن بوگيس ۲ ايت
ددالم نكري جوهر شهدان ادڦون اوڦو داهيڱ ڦراني اڦليل سده اي براستري ايت

بياوت شهدان اثبيل سلسيله برجالن تيفو حكمت مك راج كچي. فون دانقاه دغن
 بيراڤ كاهكافنن ماڤكر جوهر مك تياداله رعيت لاوه ايت مبريتاهو كدالم نكري
 مك ماسوله راج كچي. دغن كاهكافنن ايت كدالم جوهر دغن ترسركف مك
 تركجوتاه اورغ يشدالم جوهر ايت مفتاكن موسه داتغ ملفكر مك دفرمه امكنله
 اورغ كغد يمتوان مودا مك تياد دهيروكئن سبب اي برليشه برماين چاتور دوا
 تيك اورغ محفرسمبهكن مك تياد جوگ يقدفرتوان ايت محفردوليكن مك راج
 كچي. فون تيباله دفتكالن رام لالو نايكله كجماين دغن سكل فنديكر هلبالفن
 سرت بمبوئين سنانشن مك ملاوتاه اورغ ۲ جوهر ايت برورغ مان ۲ يغ سفت
 برونه ۲ هله سهارى ۲ ايت مك بابقه اورغ جوهر بياوت كغد متفكاو كران
 لقسمان كفلا فرغن تاه بياوت مك راج مودا فون مقاموله بمبوه استرين كمدين
 بهاروله اي كاوار مقاموه قول كران فيكرانن درقد استرين دامبيل متفكاو
 دفرپواتن كنديق ترلبه بايك بيار هيلغ سكالى كمدين يمتوان مودا ايت مقاموه
 مپروكنديزين كفهيچ راج كچي. ايت مك لالو بر كجر ۲ ران هبت برهبت هفك
 سمغى ككاو اتق نام تفتنن مك يمتوان مودا فون مفتكته دسيو سبب كران
 ساور مپاور اورغ ۲۰۰ ايت شهدان تنكل سده مفتك يمتوان مودا ايت جوهر
 فون الهه مك تيفكلله سلطان عبدالجليل مك كلوارله اي دري دالم كوتان ايت
 فركي ككمفوغ يغلان قول مك مشوارتله اي باليق مقاموه كه اتو بايك مپراهن
 ديري مك موافقتاه سكل منترين بايك مپراهن ديري مك لالوله اي فركي
 كغد راج كچي. دغن تياد برسنجات مپراهنديري مك تياد داف ۲ كن اوله راج
 كچي. اكن سلطان عبدالجليل ايت دفر بايك ۲ كين سمبيل كاتن ايه ساي هندق
 جاديكن بندهارا سمولا شهدان تياد براڤ لمان مك راج كچي. فون پرتونانغله
 دغن فترا سلطان عبدالجليل ايت يغيرنام تفكو تغه ددالم حال ايت ئد كتيك
 هاري رايما مك دانقاه سلطان عبدالجليل فترا برقرا مفونجوهي راج كچي. مك
 فترا يغيرنام تفكو قمره ايت فون دباوان برسا ۲ مك ترفندغه راج كچي.
 اكن فارس تفكو قمره ايت مك براهيله اي قول مك سلطان عبدالجليل فون
 باليق لالوله دمنتا اوله راج كچي. تفكو قمره ايت قول تياداله جادي دغن تفكو
 تغه ايت مك تياداله تركات ۲ لاكي سلطان عبدالجليل ايت كران له ۲ معلومه
 اورغ سده اله شهدان مك نكاحله تفكو قمره ايت دغن راج كچي. بتاف عاده
 استعادة راج ۲ يغ سر بر نكاح كهوين دمكيته حالن مك تنقاه راج كچي. ايت
 ددالم نكري جوهر مك سئوله ۲ نكري جوهر ايت راج دواله فد ماس ايت
 اداڻ.

القصة

مك ترسيوتاه فركتان او فو ۲ راج بوكيس يغ فركي كلاشت ايت
 مك اثبيل سمغى اي كلاشت مك موافقتاه اي دغن سكل بوكيس ۲ بغدلاشت ايت
 مپيئكن الت ففراغن اكننتافي تياد تنتو يغ هندق دبنتون ايت كران بارغشياف

جسمي ٿون پرڻو ساڻو راج بڻلائڻ مڪ توان بوجھ ٿون ماسو له پرڻو لالوله
لوڪا ٿيڻ مڪ اڻيبل سببه لوڪاڻ مڪ باليقاھ اي کڻاگرويوغ مڪ پرجمڻاھ اي
دڻن ڀٽوان سڦتي دان ٿٽري جنيان مڪ دبري نام اوله ڀٽوان سڦتي سرت
ٿٽري جنيان دڻن نام ڀٽوان راج ڪجي. ڪات سڦه ٿول داوجي دڻوڪلڪن
نوبت دان دسوره برسندر دٽيغ جلاتغ دڻاڪيڪن مھڪوت مڪ تيادالھ اي ٿولھ
ڪونن مڪ لالو ٿول دبري ٿداغ ڪيسران ڀٽيرنام ساڦو رجب سرت ساڻو سورة چڻ
ڪواس ممرنتھڪن انق منڱاڪو دڻيسيران لاوھ ڪونن مڪ سدھ داڻت ڪواس دان
ڪيسران ايت مڪ لالولھ اي ڪاوار دري ٿاگرويوغ ايت ٿورن ڪسيا بويڪيت باتو باوم
لاڪي دڪاوارڪن ڪواس دان چڻ دان نام دري ڀٽوان سڦتي ايت مڪ برنيڪالھ
اي ٿرڪي داٽغ برجوال ٻي ٿاور ٿرويو ٿد ساڻو ماس ملاوي ٿرنتھ بندر بويڪيت
باتو ايت مڪ ڪنالھ اي حڪم دوا ٿولھ ريل مڪ بردندامھ اي ددالم ھاٿن ڪمدين
مھبوت ٿول مودال اورغ اي ملايرڪن ٿراھو اورغ برڪار نخودا ٿنڱوھ برلاير
ٿولغ ٿرڪي ڪملاڪ ڪمدين اڻيبل ساسي اي درڦد برلاير ايت مڪ لالولھ اي
ٿرڪي ڪمڱاڪليس مڪ بهارولھ اي مڱاوارڪن نماڻ دان چڻ ڪواس مڪ مڱيڪوتھ
سڪل انق منڱاڪو ڀٽد بڱاڪليس ايت ڪمدين بهارو اي ڪياتو بهارا مڪ دڦرنتھپالھ
نڪري باتو بهرا ايت مڪ مشهورلھ نام راج ڪجي. ايت منجادي راج سرت ممبوات
ڪوت ٿاريتن دان مانتيق بيراف اورغ بر۲ سرت ھايلغ منترين مڪ لالولھ
اي ممبوات الت ڪمڱاڪن ٿرغ دڻن بيراف بايق ٿنجاجب ٿرغ شھدان ددالم ٿفھ ۲
برسيڦ اڪن الت ٿٿراڻن ايت مڪ اوڦو ۲ يغ برليم براديق ايتقون تيبالھ ڪمڱاڪليس
داٽغ درڦد مڱمارا مڪ پرجمڻاھ اي دڻن راج ڪجي. مڪ راج ڪجي. ٿون مڱاجقلھ
اي ماڱر نڪري جوھر مڪ اوڦو ۲ ايتقون برفيڪر مڪ تيادالھ برٽولن دڻن تيمو ۲
مڪ تيادالھ اي ماھو مڪ لالو دداليھڪن ھندق ڪلاٽ دھولو منجاري موافقت
دڻن بويڪيس يغ دلاٽ ايت مڪ تيادالھ جادي بنتو ممبنتو ايت شھدان ادڦون
راج ڪجي. ايت ستاھ مستعيب ڪمڱاڪن مڪ ايتقون مپورھ ڪڪوالا جوھر دان
ڪسيڱاڦورا اڪن ساڻو منترين يغ ٿندي موجق ۲ دان منيڱو ۲ ماسوڪن ڪڦد ھاٿي
رعيت ۲ يات مڱاڪن يغ اين سينر ۲ انق مرحوم مڱت دجولغ سڪارغ اين
ادالھ اي ھندق براڻڪ ڪجوھر ڪران ھندق مڱمبيل ٿسڪاڻ منجادي راج مڪ
بارغسياف ڀٽياد ماھو مڱيڪوتھ ننتي دتمڱا دولت مرحوم مڱت دجولغ تياد سلامت
سڱي انق چوچون شھدان مڪ بارغسياف يغ مپرتاي انق مرحوم مڱت دجولغ
ايت مڪ مندافتھ ڪرنياد درڦد راج ڪجي. ڪران اي تلھ برسديا بيراف ڪايو ڪاين
يغ بايڪ اڪن ٿرسالين جنغ باتين اڦلاڪي راج نڪارا شھدان ڪات صاحب الحڪايت
اڻيبل مندغر سڪل رعيت لاوھ ايت اڪن ٿرڪٽان سورھن راج ڪجي. ايت مڪ
ريضالھ سموا برسام ۲ راج ڪجي. مڪ منجوابلھ سڪل مريڪنيت سيلانڪلھ راج
ڪجي. ڪجوھر ساي سموا ادالھ مپرتاي ڪمدين سورھن ايتقون ٿرڪي ڪڦد لقسمان
بغا انجي. ٿوغ ايت ممبوا سورة درڦد راج ڪجي. مڪ لقسمان ٿون ريضالھ ٿول

شهدان کات صاحب الحکایت

اداله فتری جنیان مایهارا انق انجیء فوځ ایت سته بالغ دبرین نام راج برالیه مک منتالہ راج برالیه ایت کفد فتری جنیان هندق فرکی مشبارا ملیت نگری ۲ اورغ مک دبریه اوله فتری جنیان ایت مک راج برالیه فون فرکیه منومفغ اورغ منفکار فرکی داتغ ایت هفک سمفیه کسمیغ دان ککلیمون باتغ هاری کمیدین لالو ای کراواس دهولو فایمیغ مک برجومقاله ای دغن سلطان لمبايغ مک محرمهبا اکندیریه کفد سلطان لمبايغ ایت مک دفر بوتاه اوله سلطان ایت فنجواوه تیقاء سیرین مک تشکل سلطان لمبايغ ایت برکلاهی دغن سوداران سلطان انوم دان سلطان اگوځ یأیت بقا سوداران مک لالو ای کلوار برلایر کجوه مک راج برالیه ایت دباوان برسام ۲ قباوا تیقاء مک دحر ماتیه اوله سلطان جوهر دجامون ماکن مینوم بتاف عاده استعاده راج برجمفا سام راج مک قد ساتو هاری سلطان لمبايغ ایت مفادف سلطان عبدالجلیل دبالی روځ سري مک ترکنتوتله ای تیاد دناهن سبیل کاتن سای سمو اورغ فایمیغ تیاد جادی مالو ترکنتوتله کران فیکایت هندق کاوار مک سلطان عبدالجلیل فون ترسنیوم شهدان اداله کیرا ۲ تیک هاری مک لالوله ای مینغ فترا سلطان عبدالجلیل ایت مک تیاداله دتریا اوله بکندا ایت مک سلطان لمبايغ فون کاوارله دري جوهر ایت برلایر کسیتن لالوله ای برینی شورغ فرمقوان برنام یغ مریم انق ساتو توان حاجی کمیدین توان بوجغ فون بهارو برسوت دسیتو حتی تیاد براف لماں سلطان لمبايغ فون برلایرله کبفکا کوت برهنتی دسیتو اداله کهندقن مافکر فلیمیغ جوک مک برکسه ای سرت منجاری فیکران سرت منجاری کواس سفای سکرا دافت مفالهن فایمیغ ایت.

شهدان کات صاحب الحکایت

اداله قد ماس اینله انق راج ۲ بوکیس ایت کلوار دري سینتن برلایر کبفکا کوت ایت یأیت برصحات دان برجینا ۲ کن دغن سلطان لمبايغ ایت مک لالو سلطان لمبايغ ایت منتا تولغ لفکر کن فایمیغ شهدان مک سلطان لمبايغ فون منتا تولغ قول دغن هلندا مک دتولغ اوله هلندا مک الهله فلیمیغ ایت مک سلطان انوم فون دپواغه کبلید شهدان اوځو ۲ یقبرلیم برادیق ایت شورغ برکار کلان جایی فترا یأیت اوځو داهیغ مریواه کمیدین کلوارله ای فرکی مشبارا کات سته قول اورغ دافت کلان جایی فترا ایت دري بتاوي سبب مجبنتو هلندا ملفکر فریامن کونن شهدان اد فون توان بوجغ افبیل ساسیه سلطان لمبايغ ایت منجادی راج مک ایفون برموهنه کفد سلطان لمبايغ ایت هندق کفاکروویوځ مک برجالنله ای کراواس مک توان بوجغ ایت لالو برینیکن انق دفتاتی باتو کوچیغ مندافتله انق شورغ لاکي ۲ دنماکش راج ربع عالم کمیدین کلوار قول ای کجیمی مک لالو برخدمته قول ای کفد سلطان جمبی یقبرنام سلطان مهاراج مک سلطان

داهيغ ريلاك ايتفون باليقاه كسينتن سرت كيچي ايت مك اقبيل سملې كسينتن
مك كيچي ايتفون دتوتنه دپواتن فنجاجب فرغ شهدان مك تنكل اوڅو تندي
بوراغ داهيغ ريلاك باليق دري كمبوجا انقن اوڅو داهيغ فراني فون منداقت
انق سئورغ لاکي ۲ دنماکن داهيغ كمبوجا كمدين برانق قول سئورغ فرمفوان
برنام داهيغ خديجه اخيرن كلنق داهيغ كمبوجا ايت منجادي يمتوان مودا ريو
يفكتيک دان داهيغ خديجه ايت منجادي استري راج عالم انق يقدفرتوان راج
کچي. سياء ايله داتو. نيني. يقدفرتوان سيد علي نكري سياء سبله فادک
بندان ادا.

سبرمول کات صاحب الحكايت

مک تياد براڤ لمان اوڅو تندي بوراغ داهيغ ريلاك ايت باليق دري كمبوجا
ايت مک ايتفون مفکت کمبالي کرحت الله تعالی انا لله وانا اليه راجعون مک
تيفکلله فتراڻ يغيرليم اورغ ايت ددالم قولو سينتن اداله جنازه بکندا ايت خلاف
تمقت قبورن کات سته قول دباوا باليق کيوکيس والله اعلم شهدان ادفون اوڅو
يغيرليم براديق ايت اوڅو داهيغ فرانيه يفتربله توا درقد سوداران يغيرامقت ايت
ايله کنتي فادک ايهندان نمايهاراکن سوداران يغيرامقت ايت کران سوداران
يغيرامقت ايت تربله مودان آکنتتافي سدهله بالغ بلاک اوڅو ۲ ايت شهدان مک
اوڅو داهيغ فراني فون مېواتله فنجاجب يغ تاهن مريم اد توجه بواه دچوکشکن
الت سنجائن سکالي سرت دغن اورغن درقد انق بوکيس سرت جوا ۲۰ امقت
قوله اورغ فککاوان يغيرنام تسکوني دان دوا اورغ قول اندرا گوروڻ يغيرنام
لالمو دان تجوفاء اقبيل سده سيف مک موافقته اي هندق ماسو. کنگري جوهر
دان ملاک مقمبارا قد سبله تانه ايت کران اي سده دافت ساتو علامت تنکل
ماس اي سموا هندق کلوار دري تانه بوکيس يابت اوڅو داهيغ منمبون اد
برمخیکن اکن ذکر سوداران اوڅو داهيغ جلاه ايت منجولور منجادي ناک اداله
کفلان مفادقت کسبله فيهق باره جوهر مک دتعبيرکن اوله اورغ انق چوچون
اکن منداقت کراجان دسبله جوهر دان ريو يغيرفنجاغڻ جوا ماسن اداڻ شهدان
اقبيل سده فو تسله موافقتن مک لالوله اي برلاير مقمبارا کسبله باره ۲ مليهت ۲
ترماس نكري ۲ اورغ درقد ساتو نكري کقد ساتو نكري اداڻ.

القصة

مک ترسپوتله فرکتان سلطان عبدالجليل ددالم نكري جوهر

سبرمول

اداله کير ۲۱ سمبيلن بلس تاهن کراجان ددالم نكري جوهر يقددالم کسناڻ
دان معمور باکين مک داتقله قول حوادث الدهروتبديل الحال دغن بيراف اسباب
درقد الله سبحانه وتعالی دغن حکمتن يغ بالغة يابت فرملان جالن سبب درقد
راج کچي. سياء يقدفاکرويوغ يقدامبيل انق اشکت اوله فتري جنيلن ايت اداڻ.

دفرجامون ماكن مينوم برسوكا ۲۰۲ ن سهارى ۲ شهدان مك فد ساتو ماس براڅكته
 راج بوني ايت كنكري مفكاسر مك دباوان جوگ سوداران اوڤو تندري بوراغ
 داهيغ ريلاك يغيرانم فترا ايت مك اقبيل سمفي اي كمفكاسر مك لالوله اروغ
 فونيه ايت براستري دغن ساتو اتق راج مفكاسر ايت كمدين باليقه اي كبونيه
 دان دودقاه اي تنف دنكري بونيه ددالم گوا يغيرنام رومفي كاديفغ شهدان
 ادڤون اوڤو تندري بوراغ ريلاك دبرين سياه كرپس يغيرنام تنجوغ لادا مك
 دفاكيكن اوله اوڤو ايت كغد انقن يغ سده چرديق يايټ اوڤو داهيغ فراني يفتوان
 شهدان مك تشكل اروغ فونيه ايت براڅك باليق كبونيه مك دتيفكلكنش اوڤو
 تندري بوراغ داهيغ ريلاك ايت سرت فترا ۲۱ كنكري بونيه مك لالو برمونه كغد
 اتو دمان ۲ هندق دتاروهن شهدان مك داتغه تقدير الله تعالى برواته استري
 اروغ فونيه ايت سوات فكرجان يغ تياد قاتوه فد شرع دان فد عاده يايټ برماين
 مودا دغن اتق راج مفكاسر ايت مك كدقاتن دغن اوڤو داهيغ فراني مك لالو
 دتيكمن دغن كرپس يغيرنام تنجوغ لادا ايت مك ماتيله اتق راج مفكاسر ايت
 مك تياداله براني اورغ ۲ مفكاسر ايت ممبوك فركارا ايت كمدين فركيه اوڤو
 تندري بوراغ دايغ ريلاك سرت فترا ۲۱ كنكري بونيه مك لالو برمونه كغد
 فادك ككندا بكندا ايت اروغ بونيه هندق مغمبارا كسبه باره مك دلفسكن
 اوله اروغ بونيه اكن سوداران ايت مك براڅكته اوڤو تندري بوراغ ريلاك ايت
 كمفكاسر دري مفكاسر لالو برلاير كتانه جاوا دان كبتاوي برجمفا سوداران
 داهيغ بياس دان اداله اورغ يغيركي برسام بكندا ايت كبتاوي امفت قوله اورغ اتق
 بايك درفد اتق داهيغ سرت ففكاوا اندرا كوروڼ مك اقبيل برجمفا دغن سوداران
 ايت دودقاه اي برسوكا ۲۰۲ ن ماكن مينوم مك تياد براف لماڼ لالو هندق برلاير
 فول مغمبارا مك لالو دبري اوله سوداران سبواه فنجالغ چوكف دغن مودلن سرت
 الت سنجتان مك برلايره دري بتاوي لالو كسينتن مك اقبيل سمفي كسينتن
 مك اوڤو داهيغ فراني فون دنككن اوله ايهندان دغن ساتو اتق اورغ مفكاسر
 يغيرنام نخودا الغ مك تياد براف لماڼ دسينتن ايت مك لالوله اوڤو ۲ ايت
 برلاير فول مغمبارا كغد فبهق تانه جوهر دان ملاك برماين ۲ مليهټ نكري اورغ
 كمدين لالو برلاير كمبوجا مك اقبيل سمفي كمبوجا دفرملياكله اوله راج
 كمبوجا دبرين رومه دان دفرجامون ماكن مينوم بتاف عاده استعادة اتق راج ۲
 يغ بر شهدان فد ماس ايت اد قول ساتو اتق راج منفكاو برنام راج چولن
 برتنداغ مپابوڅ ايم كمبوجا مك تياداله براني اورغ ۲ كمبوجا ايت ملاون ايم
 راج چولن ايت سبب ايمن ساغت برتواه كوئن دانلاكيون تاروهن ترلاو بر
 يايټ سبواه كيچين دغن سكلن ايسين اكن جادي تاروهن ايت كمدين برلاونله
 دغن اوڤو تندري بوراغ داهيغ ريلاك مپابوڅ ايت مك منغه اوڤو تندري ايت
 سبب تاجين يغيرنام كرامى ايت ترلاو بيسان مك الهه ايم راج چولن ايت
 منغه راج بوكيس مك دافته اي كيچي ايت كمدين لالو اوڤو تندري بوراغ

شهدان اداله کليما ۲ اتق راج ايت تغه رماچ فترا بلاک اکنتتافي اوڤو داهيغ
چلاه دان اوڤو داهيغ کماسي ايت بودق ساغتاه درقد ساغت کاسيه ايهدان
ايت مک دباوان جوگاله بارغ کمانن فتراڻ يغاليم اورغ ايت اداله فتراڻ يغاليم
اورغ ايت بايک ۲ بلاک فارسن سرت دغن سيگف فهاونن اکنتتافي اوڤو
داهيغ چلاه يفترساغت بايک فارسن مبري غيرة هاتي فرمقوان ۲ مندائن
دمکينه کات يغامقون چترا.

شهدان کات صاحب الحکاي

مک اقبيل سميلاه وقتون برلاکو حکمت الله تعالى اتس همبان هندق منجاننکن
اسباب مک داتناه خاطر کراق هاتي اوڤو تندري بوراغ داهيغ ريلاک ايت
هندق برماين ۲ کنکري تقمانه کران داتو. تقمانه ايت بوکنش اورغ لاین دغن
بگندا ايت ماسيه جوک قوم قرابت مک براغتکناه بگندا ايت کنکري تقمانه
دغن سکل منتري ۲ جوا ۲۰ مک اقبيل سمي سمي کنکري تقمانه ايت مک دسمبوتله
اوله سکل اورغ بر ۲ تقمانه ايت دباوان برجمقا دغن داتو. فرمقوان ايت
مک دفرمايکناه اوله داتو. فرمقوان ايت بتاف عادة استعادة راج ۲ سام راج
بردائن دغن دفرجامون سرت دبرين تمقت دودق يغ فاتوه حتي تياد براف
لماڻ مک موافتناه سکل اورغ بر ۲ تقمانه ايت هندق دفرساتوکنش کدوا راج
ايت جادي لاکي استري کران داتو. تقمانه راج فرمقوان لاکي مودا رماچ فترا
مک ريشاله کدوا راج ايت مشيکوه کهندق اورغ بر ۲ ايت ستله ايت لالو
دنکاکن اوله اورغ بر ۲ ايت بتاف عادة استعادة راج بر ۲ برنکچ کهوين
شهدان برکاسيه ۲ هناه اي بتاف عادة اورغ لاکي استري مک اداله کير ۲
ستاهن مندائه اي اتق شورغ فرمقوان دکارڻ نام داتورواتو ايتاه کنتي فاداک
بندان ايت کران دغن کموافتن سکل اورغ بر ۲ ددالم نکري ايت سرت سکل
ايسي نکري مک تنقاه فکرجان ايت بآيت داتورواتو ايت جادي کنتي بندان
منجادي راج تقمانه ايت تم.

شهدان کات صاحب الحکاي

تسکل اوڤو تندري بوراغ ريلاک دودق ددالم نکري تقمانه ايناه مندافت ساتو
بسي يفترجاچق دثوکو. سفور لالو دامبيل اوله کمالا کربو سبب کربون ماتي
ترکينا فد بسي ايت تفکل سکل بولو ۲۸ درقد بيساڻ بسي ايت مک بسي ايت
دامبيل اوله اوڤو تندري بوراغ داهيغ ريلاک دسورهن تمقا کغد توکغ بسي
دفربواه باديق دبرين هولوتندو. کوچيغ اد لهن سديکيت دفربواتن تاجي
کرامي ترلالو ڦول بيساڻ هښک تياد براني اورغ ددالم نکري تقمانه ملاون ايم
سابوغن ايت جک اد تاجي کرامي ايت فد ايم سابوغن ايت شهدان مک تياد
براف لماڻ مک اوڤو تندري بوراغ ايت ڦون فرکياه کيونيه کران بهارو ۲ وان
برجمقا دغن سوداران مک دفرمايکناه بتاف عادة استعادة يغ سقاتوتن سرت

اتفن فافن دندیفن فافن برجت دان برتولیس مک اخیرن استان ایت تریاکر
 کمدين برهنده قول بگندا ایت کریو برسامیم دریو ایتله ماسن بگندا ایت باقی
 سترو درقد بوکیس دان منفکابو دان فطانی کمدين درقد ایت یمتوان مودان فرگی
 فرغ کباتو بهارو دان لالو کدلی قد هجرة سنه ۱۱۲۲ کمدين فرغ قول یغدرتوان
 مودا کاندرا گیری قد هجرة سنه ۱۱۲۶ کمدين برهنده قول کجهر سولا کنکری
 مقام توحید لالوله مپوره داتو تمفکوغ فرگی فرغ کلیشکی قد هجرة سنه ۱۱۲۸
 کمدين تنقله کراجان بگندا ایت دشن سکل تمفکوغ بندهاران سرت اورغ بسر ۲۸
 راميله نکري مقام توحید ایت بایتله نکري جوهر ایت سرت مشهورله سکل عادتق
 هالوس ۲ افلاکی بهسان.

شهران

اداله لام کراجان سلطان عبدالجلیل ایت یایت دوا قوله تاهن اداله یغ سنتوسا
 ددالم کراجان سمیلین یاس تاهن دمکینه ادان انتهی.

القصة

مک ترسبوة فرکتان راج سبله بوکیس یایت راج یغسر ۲ دنکري لوو اداله نام
 بگندا ایت لمدوصالت کات ستفه قول اورغ بوکیس لمدوصیلا اداله ای برانق
 تیک اورغ لاکي ۲ یقتوان برنام فاجوغ یقتفهن برنام اوغو تندري بوراغ داهیغ
 ریلاک دان یغ بفسون برنام اوغو داهیغ بیاس اداله کتیک ۲ انق راج ایت
 بایک بلاک روغان سرت سیکفن شهدان اثبیل بگندا ایهندان مفکت مک
 مفلکتیکن کراجانن فتران یقتوا یغبرنام فاجوغ ایت مک سوداران یغدوا ایت هندق
 دجادیکن منتزین یغ بسر ۲ مک کدوان فون برتقکوه برموهن فرگی مغبارا دهولو
 ملیهت ترماس نکري ۲ اورغ مک دریضاکن اوله سوداران ایت مک کلوارله کدوان
 فرگی مغبارا کنکري ۲ اورغ ادفون سوداران اوغو داهیغ بیاس ایت منجادی
 کلان سبله تانه جاوا ماسو برقرغ سام هاندا ملشکر تانه جاوا مک دجادیکن
 اوله هاندا این راج ممرنتهکن سکل بوکیس دبتاوي دانلاین مک تنقله ای
 دنکري بتاوي ایت.

شهران

ادفون اوغو تندري بوراغ داهیغ ریلاک ایت اد ممفویای لیم اورغ انق لاکي ۲
 ساتو اییو قد ساتو قول اداله اوغو داهیغ چلاه ایت لاین بندان یایت انقراج
 بوکیس برنام داتو فوا دباوا اوله اوغو تندري بوراغ داهیغ ریلاک برلایر
 برسام ۲ دغندی کتانه سبله بارة شهدان اداله اوغو داهیغ چلاه ایت دسبله بارة
 دففکیل اورغ نشان داهیغ فالی ادان ملخصا یقتوان برنام اوغو داهیغ فرائی
 دان ادیقن برنام اوغو داهیغ منمبون دان یغ تغه برنام اوغو داهیغ مریواه دان
 یغ مودان برنام اوغو داهیغ چلاه دان یغ بفسون برنام اوغو داهیغ کماسی

بآیت استرین ایت کونن مک ترفنچرله مهانیکن کتیکر فردوان بکندا ایت
 مک لالو دسورهن تان کفد کندیقن انق لقسمان برنام انجی. فوغ مک انجی.
 فوغ ایتقون بونتیقله کونن شهدان تنتغ فکرچان این اد تیک قول برسلان ۲
 سقرت یقتله لالو سبوتنن شهدان اداله یفتیاد برچرای ۲ دغن بکندا ایت اد
 سئورغ هلبالقن یقیرانی ددالم نکری ایت لاکي کاکه فرکاس برنام سري بیجا
 وگسا مک هلبالق ایت دتیغو اوله داتو. بندهارا لالو دسورهن بونه مک ماتیله ای
 کران جکلو اد سري بیجا وگسا ایت فایهله مکت سري راما ایت ملاکوکن کهندقن
 شهدان مک اداله قد کتیک بکندا ایت داتس جولغ هندق فرکی سبیهج جمع
 لالوله دفارغن هولو بکندا ایت لالو مکت دان مکت ایتقون ماتن چوک کران
 دلونتر اوله بکندا دغن کریسن شهدان اقبیل بکندا ایت مکت سکل اورغ بسر
 نکری جوهر ایت مفکته اکن داتو. بندهارا ایت منجادی راج جوهر اداله مفکتن
 بکندا ایت قد حجرة سربو سراتس سلس تاهن سنه ۱۱۱۱ قد بولن صفر هاری
 جمعت دان مفکنتیکن کراجانن بندهارا بن بندهارا تن حبیب قد لافن هاری بولن
 ربیع الاول هاری خمیس وقت ضحی دان راج سلیمان ظهیر کدنیا فون وقتو
 ایتله ادقون انجی. فوغ یقوتیق ایت تیاد براف لمان برانقله لاکي ۲ لالو
 دهترکن اوله بفان لقسمان کفد راج نکارا کمدین دباوان قول کجوهر کمدین
 اقبیل سده بسر افق انجی. فوغ ایت لالو دسراهن اوله لقسمان کفد نخودا مالیم
 اورغ فاکروویوغ برلایر کجیمی دبرین نام توان بوجغ کمدین بهارو دباوا اوله
 نخودا ایت کفاکروویوغ دسمهکنش کفد راج فاکروویوغ یقیرنام یمتوان سقتی
 اداله بندا بکندا ایت برنام فتری جنیان مک دقلیهارا اوله فتری ایت دقربواتن
 انق افکت دبرین قول نام سی بویوغ مک اقبیل ای تله بالغ دبرین قول نام
 راج برالیه شهدان ترسوة قول ددالم سجاره دان سیاره یغلاین تتکل سده مفکت
 مرحوم مفکت دجولغ ایت مک انجی. فوغ ایتقون دلاریکن اوله ساتو اورغ برنام
 فغلیما لایس اتو بیس نمان لالو دباوان کفاکروویوغ قد حال انجی. فوغ ایت
 ددالم بونتیق مک برانقله ای دفاکروویوغ دان انجی. فوغ ایت مفاکو انقن ایت
 انق مرحوم مفکت دجولغ سبب ایتله راج فاکروویوغ ایت مملیهراکندي دغن
 سبایک ۲ فلیهاران هفک بالفن شهدان اداله یغدوا قول ایت والله اعلم انتهن
 مان یقتربه اصح سیرمول ادقون سلطان عبدالجلیل اقبیل سده تتف ددالم
 کراجان مک اداله سوداران تمفکوغ ایت دجادیکنش یمتوان مودا اکن عمرنتهن
 نکری جوهر ایت اکات ستفه قول ترسوة ددالم ستفه سجاره دان سیاره راج
 اندرا بغو دجادیکنش یمتوان مودا دان اد قول انقن یقتوان دافت ای ددالم
 ای جادی بندهارا مک دجادیکنش تمفکوغ دان انقن یغ بغو دجادیکنش قول
 اندرا بغو شهدان تتفله سلطان عبدالجلیل ایت کراجان نکری جوهر دغن سکل
 تعلقو دایرهن لالو بکندا ایت فینده کفنجور قول برواة نکری قول دسیتو سرت
 برواة استان یغ انده ۲ فنجغن تیک فوله دفا سرت براوکیبر برایر امس برتولیس

استريئ ايت امفت اورغ تيك فرمفوان ساتو لاکي ۲ ادفون يغ فرمفوان فرتام
امس ساني کدوا امس ساج کنيک داهيغ اوتيه نمان ادفون يفلاکين ۲ داهيغ
پوکا مک سکارغ اداله انق چوچون دنکري سببس دمکينا حالن مک هاييسله
سده ساسياه اوفو ۲ يقيم براديق ايت مک اکن لاکي اکو پتاکن قول سياره
فرجلانن دغن فرکتان يغ رگس دان سغن دغرکن اولهم انتهي.

— الباب الثاني في سياره تهم —

برمول باب يفلکدوا غد ميتاکن فرجلانن دان کلکوان سکل راج يفته ترسبوة
ايت اتس جالن يغ رگس دان سغن سفاي موده محفظکن بک اورغيغ برکهندق
غد محفظکن دي ملحظا.

سبرمول ادفون سبب کراجان راج ۲ ملاک

ايت برفنده کلد بندهاران مک يأت دمکينا قصه کات صاحب الحکايات اداله
غد اخر ۲ کتروتن درغد سري تري بوان درغد راج ۲ زمان سيفاورا دان ملاک
دان جوهر اداله شورغ راج جوهر برنام سلطان محمود اداله بگندا ايت برينين
فري کونن يأت سوات نوع درغد جين جادي بگندا ايت تباداله سوک سکدودکن
دغن استريئ يغ بلسا مأنسي اين مک غد سوات هاري بگندا ايت تغه برادو مک
داتغه شورغ مفرسبهکن نفکا ماسق دتاروه اوله فقهولو استان ايت کران
منتين بگندا ايت جاگ تيبا ۲ داتغ بيني مکت سري راما يغ بوتيفغ مغيدام
هندق ماکن نفکا لالو دفتان سولس کلد فقهولو استان ايت مک فقهولو فون
مغيبيکن سولس دبريکن کلد بيني مکت سري راما ايت مک ايئون باليقله
مک افيل راج ايت جاگ هندق ماکن نفکا ايت لالو دفرسبهکن اوله فقهولو
استان کلد بگندا اد يقياد بايک تادي فاتک بريکن کلد بيني مکت سري راما
درغد تبواغ سهاج افيل اي مندقر مک بگندا ايت فون مرکاله لالو دسورهن فکيل
بينی مکت سري راما ايت دباه فروتن دکاوارکن انق دري دالم فروتن ايت
مک ماتياه بيني مکت سري راما ايت مک افيل سلفي خبر ايت کلد سوامين
مکت سري راما مک ايئون مناغيه سرت هيلغ عقان ترپاکر سبب مارهن مک
لالو اي مندافتکن داتوه بندهارا مک دفرمعلمکينا يفاي هندق ممالس کماتين
استريئ ايت سراي کتان جکاو داتوه هندق منجادي راج اينله کتيکان يقدفرهيب
هندق مندرهک تياد بوله تياد شهدان اداله مکت سري راما ايت ساتو درغد
هابالغ يفتيل بايق انق بواهن سرت قوا کواسن مک مشوارتله داتوه بندهارا
ايت دغن سوداران تمکوغ دان اندرا بشو غد مقصود مکت سري راما ايت برساتوله
سکالين مريکيت غد مبنرکن مکت سري راما ايت کران سکل اورغيسر ۲ ددالم
نکري ايت بايق سوکاکن بندهارا ايت منجادي راج کران کات مريکيت اين
پارو مکت سري راما دبواتن اخر ۲ کيت سوا فون ننتي دفر بواتن بکيتو جوک
مک تتغه کمفقاتن ايت شهدان مک اداله ساتو مالم بگندا ايت براهيکن فري

ببراف لاڳي انقڻ يڻ ڦرمقوان اڌئون راج سعيد ايت براسٽريڪن انق ٽمڳوڻ
عبدالرحمن منڌاڻ انق لاڳي ۲ برنام راج ڪڇي. دان لاڳي راج اندوءَ دان راج
سعيد ايت ببراف لاڳي انقڻ دڻن اورڻ ڪباڻڪن لاڳي ۲ ڦرمقوان دمڪين لاڳي
راج فراڻ مڪ تباد دسبوت دسيتي اڏاڻ.

سيرمول

اڌئون سودارا مرحوم راج حاج يڏڦرتوان مودا المرحوم سبيل الله يڏبرنام راج
لومو ايت ايله يڏمنجادي يڏڦرتوان بسر دسلاڻور مڪ اڻپيل اي تله مڱت دڪار
اورڻ مرحوم صالح مڪ اڌاله اي مفاداڪن ببراف انق لاڳي ۲ دان ڦرمقوان اڌاله
لاڳين ۲ ڦرتام راج ابراهيم يڏڦرتوان بسر سلاڻور يڏڪدوا راج نالا يڏڦرتوان
مودا سلاڻور ڪٽيڪ راج ڦٽوه برسواميڪن راج ڪده ڪمدين برسواميڪن انق راج
بوڪيس برنام اورڻ ٽموجوڻ برانقڪن راج بڻي. اڌئون راج ڦٽوه دان راج
ابراهيم دان راج نالا ايت ساتو بنڊا ڪٽيڪاڻ يايت بنڊاڻ ڦترا مرحوم اوڻو ڪلان
جادي ڦترا داهيڻ مريواه يڏڦرتوان مودا يڏڦرتام دڌالم ريو ڪاُمڻ راج ڦيراق
ايوڻ اورڻ ڪباڻڪن اڌاله اي برسواميڪن سيد محمد جمبول بڻسا بن يحيٰ
منڌاڻ انق سڻورڻ ڦرمقوان ڪايم راج شريفه برسواميڪن راج ڦيراق تباد برانق
ڪمدين برسواميڪن ڦڦيران نڪري بنجر برچري هيڏوڻ شهدان اڌئون يڏڦرتوان
سلاڻور راج ابراهيم ببراف ڦول مفاداڪن انق لاڳي ۲ ڦرمقوان ڦرتام راج اسماعيل
اڌاله بنڊاڻ راج ڦده برنام چوچي. ڪدوا راج سعيد اڌاله بنڊاڻ راج فاطمه ڦترا
يڏڦرتوان مودا ريو داهيڻ ڪمبوج ڪٽيڪ راج محمد ايوڻ انق بوڪيس اُمڻ
ڦوله اورڻ بايڪ ۲ اخيرڻ ايله منجادي يڏڦرتوان سلاڻور يڏڪٽيڪ ڪاُمڻ راج
عبدالله ايله براسٽريڪن دوا ڦوڻوڻ برنام راج خديجه انق يڏڦرتوان مودا راج
جعفر ريو ڪايم راج احمد ايله جادي مننتو ڦقليما فراڻ ملڪ ڪاَنم راج اوسوه
ڪتوجه راج حسن ڪڏلافن راج حسين ڪسميلن راج يوسف ڪسڦوله راج صالح
شهدان اڌئون يڻ ڦرمقوان ڦرتام راج فاطمه ڪدوا راج ميمونه ڪٽيڪ راج خديجه
ڪاُمڻ راج امنه ڪايم راج عايشه ڪاَنم راج سني ڪتوجه راج مريم ڪڏلافن راج
حميده شهدان اڌاله سڪل انقراج يڏڦرتسبوة ايت اد يڏبرسوامي اد يڏتيدق تنقله
اي دڌالم سلاڻور دان مان ۲ يڏبرانق اڌاله انق چوچون دڌالم نڪري سلاڻور ڦد
ماس اين اڏاڻ.

فصل

ڦد مپتاڪن ساسيله اوڻو داهيڻ ڪمسي يڏبرگار دڌالم نڪري سمبس

ڦڦيران مڱو بومي

برمول اڌاله اوڻو داهيڻ ڪمسي ايت براسٽريڪن اڌيق سلطان سمبس يڏبرگار
سلطان عاديل ڪونن اڌاله سلطان عاديل ايت مناروه سڻورڻ سودارا ڦرمقوان
برنام راڌين تله ايتله برسواميڪن اوڻو داهيڻ ڪمسي ايت منڌاڻله انق دڻن

اد یغ مانی ماس مفر بوآه سلسیله این اداله کبا یکن انق چوچون دنوشا کدوا
 راج اسمعیل ایله یغبر استریکن راج سیتی انق راج عبدالصمد برانقکن راج
 محمد حاج دان راج محمود دان راج سایمان دان لاینش درقد انق فرمقوان
 دغن اورغ کچیل ۲ کبا یکن انق چوچون دسیله فییق متدا کتیک راج باسو
 ایله بر استریکن راج شریفه انق راج اندود برانق سنورغ فرمقوان دان سنورغ
 لاکي ۲ برنام راج سولوغ سده وقتو وقتو ممبوة سلسیله این کامفت راج یونس
 ایله بر استریکن راج حبیه انق راج ادریس سودارا مرحوم یغدفرتوان راج جعفر
 برانقکن راج حاج دان راج تغه دان راج کچی کلیم گستی حسین تیاد انق
 چوچو دسیله ریو ملینکن دسیله ممقاواه کانم راج حسن بر استریکن انق مرحوم
 جعفر یغبرنام راج سنی کتوجه راج جعفر بر استریکن راج سوده انق مرحوم جعفر
 تیاد برانق ملینکن انق دغن گندیقن سقرت راج حسین دان راج جمعت دان
 راج عبدالله دان راج محمد دان لاین ۲ لاکي ۲ دان فرمقوان اداله کبا یکن انق ۲
 فد فییق سبله لوکوت کدلافن راج قاسیم بر استریکن راج حبیه جندا سودارا
 راج یونس شهدان ادقون فترا مرحوم قولو باین یغ فرمقوانن فترام راج صفیه
 جادی استری راج ادریس سودارا مرحوم جعفر سقرت یقتله لالو سبوتنن کدوا
 راج خدیجه جادی استری راج عمر انق راج عبدالصمد سودارا مرحوم قولو باین
 برانقکن راج زینل دان فرمقوانن سقرت راج بهید استری راج یعقوب انق راج
 عیسی کتیک راج لیبر جادی استری مرحوم جعفر کامفت راج حوی جادی استری
 راج احمد سودارا مرحوم جعفر سقرت یقتله لالو سبوتنن کلیم راج سید جادی
 استری راج محمد یغدفرتوان سلاغور کانم راج جمیله جادی استری راج قاسیم
 فترا مرحوم راج جعفر کتوجه راج شریفه جادی استری راج بوکیس اورغ بیلاوه
 کدلافن راج امنه تیاد برسوامی سلفی توا وقتو ممبوة سلسیله این لاک اد
 هیدو ف ادان ادقون سودارا ۲ مرحوم قولو باین یغبرنام راج عبدالصمد ایله
 برانقکن راج عمر دان راج حاج دان ادقون یغ فرمقوانن راج سنی جادی استری
 راج اسمعیل کدوا راج حلیمه جادی استری داهیغ احمد انق داهیغ معدیق
 برانقکن راج سلامه ادقون سودارا مرحوم قولو باین یغبرنام راج اندوة ایت
 برانقکن راج موسی ایله برینیکن انجی فاطمه فرائقکن بوکیس امفت فوله
 دافت انق فرمقوان برنام راج میمونه کدوا راج محمد ایله بر استریکن راج بورو
 انق راج اوسوه سودارا مرحوم قولو باین برانقکن راج فاطمه دان راج حسین
 دان راج علی دان راج صالح دان راج شریفه دان راج حوی شهدان اداله راج
 فاطمه ایت جادی استری راج جمعت فترا مرحوم جعفر دان راج شریفه ایت جادی
 استری راج باسو انق راج ادریس سودارا مرحوم جعفر دان راج حوی جادی
 استری راج ترغکانو یقتله جادی حاج برمول ادقون راج جوهر دان راج هیتیم
 یایت انق راج لوسوه دغن انجی فوان بندا راج نمنا شهدان راج جوهر اینله
 برانقکن راج اندوة دان راج سعید دان راج فراغ دان راج عبدالصمد دان

برنام انجيء حليجه مك مندافت تيگ اورغ انق لاکي ۲ ثرتام راج عبدالله
 براستريکن راج ذبيده فترا مرحوم راج جعفر يمتوان مودا مندافت انق ليم لاکي ۲
 ساتو فرمقوان فرتام راج يحيى ايله براستريکن تفکو مريم فترا سلطان محمد شاه
 مرحوم کراتون کدوا راج اسحاق براستريکن سفوفون راج رقيه انق راج حاج
 حاج عني کتيگ راج محمد براستريکن راج ايراغ انق راج کچيء سودارا راج
 عبدالله ايت گامفت راج عبدالرحمن براستريکن سفوفون راج سيه انق راج
 عبدالحميد انق اغکو حاج توا ايت کليم راج ابوبکر کانم راج سيتي کدوا راج
 احمد دغن انجيء حليجه ايت راج اندوة براستريکن فترا مرحوم جعفر يغيرنام
 راج علويه برانقکن راج الياس دان راج يونس کمدين براستري قول راج اندوة
 ايت اکن سفوفون راج حليجه انق راج ادریس سودارا راج احمد ايت جوگ
 برانقکن راج حسن دان راج حسين دان يغ فرمقوان برنام راج هيتم دان راج
 حفصه کتيگ انق اغکو حاج توا احمد دغن انجيء حليجه ايت راج عثمان ايله
 براستريکن فترا يقدفرتوان فيراق يغيرنام راج لوغ مفاداکن انق جوگ ددالم
 نکري فيراق کمدين بريني قول راج احمد ايت اکن انجيء عايته انق تفکوغ
 اندرا کيري برانقکن راج فاطمه دان راج ميسونه کدوا جادي استري اغکو
 بوسو انق سلطان اندراکيريء راج ميسونه ايت برانقکن راج حسن دان اد قول
 راج احمد براستري دهولو درقد براستريکن راج حوی فترا مرحوم قولو باين
 يایت براستريکن راج أمقو فترا يقدفرتوان اندراکيري برانقکن راج محمد وقت
 ساکيت باليق دري بتاوي کمدين مندافت قول راج احمد ايت انق دغن انجيء
 فاطمه يفلاکين راج داود دان فرمقوان راج حوی تله وقت اي يایت يغ جادي
 استري مرحوم مرشد راج عبدالله يقدفرتوان مودا سفرت يقتله ترسوة قد سلسيله
 مرحوم راج جعفر دان راج مريم جادي استري راج عبدالرحمن حاج کمدين ببراڤ
 لاکي انق راج احمد ايت يغلان درقد ايت لاکي ۲ دان فرمقوان تياد دسيوتکن
 دسيني يغلوم برذريت شهدان سهک ايله سهاج يغ دفر بواة سلسيله کترون
 يفترتنتو درقد اوڤو داهيغ جلاء يغ فرتييسن درقد المرحوم يقدفرتوان مودا راج
 حاج الشهيد في سبيل الله.

مک سکارغ اکو اتورکن فرتييسن يقدفرتوان مودا راج علي
 سرت سوداراں مک ترکمدين سبب اي فکک انق درقد راج حاج المرحوم
 في سبيل الله تعالی

کران مناسبه فکک مودا ايت دبلاکغ سيرمول ادقون يقدفرتوان راج علي مرحوم
 قولو باين ايت ايله راج مودا يگلکيم درقد بشا بوکيس درقد انق چوچو اوڤو
 داهيغ فراني اداله اي مفاداکن ببراڤ انق لاکي ۲ دان فرمقوان ادقون يفلاکين ۲
 فرتام راج عيسى ايله برانقکن راج يعقوب سرت سوداراں دان ايون راج وو
 دانلاکي انقن راج ادریس مفاداکن جوگ انق لاکي ۲ فرمقوان اد يشهيدوڤ

دسلاخور اکن انق فغلیما فراغ ملک یغبرنام انجی. حمیده مک دافت ای انق
 امقت اورغ فرتام راج صالحه جادی استری سید عبدالله تیماغثن تفکو غه انق
 سید کونیغ دغن شریفه حایمه فترا تفکو هیتیم سودارا یقدفرتوان مودا راج حاج
 الشهد فی سبیل الله تعالی مقاداکن انق راج صالحا ایت دغن سید عبدالله ایت
 تیکک اورغ فرتام سید عثمان تیماغثن اغکو اموغ اداله ای براستریکن سفوفون
 یقدسبه بندان یأیت انق راج عالی حاج یغبرنام راج کلثوم کدوا شریفه رقیه نماں
 اداله ای ماتی کچیل کنیکک سید شیخ اداله ای براستریکن سفوفون یغبرنام تفکو
 شریفه انق سید حسین تفکو ایراغ دغن راج میمونه فترا مرحوم یقدفرتوان راج
 جعفر منداقت انق لاکي ۲ فرمفوان اداله قد وقتو ممیوة ساسیه این سید شیخ
 ایت تله وقت ددالم فولو فیهت کدوا انق راج احمد اغکو حاج توا دغن انجی.
 حمیده راج عالی نماں اداله قد عمرن سمیلین باس تاهن قمریه فرکی کمکه
 المشرفه مفرجاکن حاج دان عمره برسام ۲ فادک ایهندان راج احمد اداله ای
 مقاداکن انق لاکي ۲ فرمفوان اداله فرملان ای منداقت انق دغن ستورغ فرمفوان
 برنام سولوغ دافت انق لاکي ۲ نماں راج محمد کران نام دفنکنن وقت ای
 فرکی حاج کمیدین سده ای ظاهیر دسبوة اورغ تیماغثن ۲ راج بیه سبب جارین
 اداله لبه ساتو کمیدین داوبه اوله داتون اغکو حاج توا راج احمد دنماکن راج
 سلیمان اداله ای ایت برتیکک برادیق ساتو ایبو یقدوا فرمفوان کدوا راج فاطمه
 جادی استری راج عثمان انق راج محمد انق یقدفرتوان راج جعفر کنیکک راج
 حلیجه کمیدین براستری قول راج عالی حاج ایت فترا یقدفرتوان مودا جعفر
 مک منداقت ای انق دلافن اورغ فرتام راج کلثوم جادی استری سید عثمان
 انق راج صالحه یقتله ترسبوة تادی کدوا راج شریفه سده وقت کنیکک راج
 حمیده کامقت راج سلامه جادی استری سفوفون راج منصور تفکو لوغ فترا راج
 عبدالله یقدفرتوان مودا المرحوم مرشید کلیم راج امنه جادی استری سفوفون یأیت
 راج باسو انق راج ابراهیم فترا راج ادریس سودارا راج احمد ایت جوک
 کانم راج حسن براستریکن سفوفون راج میمونه فترا مرحوم مرشید یقدفرتوان
 راج عبدالله کنوجه راج میمونه کدلافن راج جویریہ کمیدین براستری قول ای
 اکن سفوفون جوک یأیت راج صفیه فترا مرحوم یقدفرتوان راج جعفر مک منداقت
 انق ستورغ برنام راج صالحه دان راج حسین کمیدین برینیکن قول ای اکن
 انق اورغ یوکیس نماں داهیغ چها انق داهیغ مناروه برانقکن راج سید دان
 راج محمد تیماغثن داهیغ منمبون شهدان بایق لاکي ۲ انقن ۲ لاین درفد ایت
 دغن گندیقن تباد دسبوتکن دسینی کنیکک انق راج احمد اغکو حاج توا دغن
 انجی. حمیده ایت راج چی. نماں جادی استری داهیغ عبدالله انق تمغکوغ
 عبدالرحمن شهدان کمیدین براستری قول راج احمد ایت اکن فترا مرحوم فولو
 باین یقدفرتوان راج عالی یغبرنام راج حوی مک منداقت انق ستورغ فرمفوان
 برنام راج عایه کمیدین برینی قول راج احمد ایت اکن انق ساواتغ لیفکا

راج عبدالله المرحوم مرشيد الخادي كامفت راج حميده كايم راج زيده اڭكو چو جادي استري تفكو نوڭ راج محمد ايت جوگ تنكل تله وفه راج سلامه ايت ادفون انق يقدفرتوان راج عالي يڭلاين درقد ايت اد جوا مك تياد دسبون تڪن دسيني .

كتيڪ

فترا يقدفرتوان مودا راج جعفر دڭن راج ليبر ايت يأت راج عبدالله نماڻ ايله يقدفرتوان مودا يڭكسمبيان درقد انق چوچو اوڻو مك ايله براستريڪن فترا يقدفرتوان بسر السلطان عبدالرحمن شاه فترا مرحوم سلطان محمود ليڭك يڭبرنام تفكو تڦه برفتراڪن امفت اورڭ لاکي ۲ فرتام راج منصور تيماغڻن ۲ تفكو لوڭ کدوا راج محمد تيماغڻن تفكو نوڭ كتيڪ راج عثمان تيماغڻن تفكو هيتم كامفت راج جمعت تيماغڻن تفكو پوسو مك اڻبيل تله مڻكت تفكو تڦه ايت مك براستري قول اي اڪن سڦوڻن يڭبرنام راج حوى فترا راج احمد فترا مرحوم يقدفرتوان راج حاج الشهد في سبيل الله تعالى برفتراڪن راج ميمونه جادي استري راج حسن انق راج عالي حاج انق راج احمد يفترسبوة ايت کدوا راج محمد طاهير كتيڪ راج فترى ادفون يڭلاين درقد ايت انق کنديقن تياد دسبون تڪن دسيني کران هندق مقبيل سمڻان سهاج سڦاي جادي سڪرا .

كامفت

فترا يقدفرتوان مودا راج جعفر دڭن راج ليبر ايت يأت راج ميمونه نماڻ ايله جادي استري دوا فوڻن يأت سيد حسين تفكو ايرارڻ بن سيد محمد زين القدسي اداله اي مفاداڪن ببراف انق فرتام سيد محمود کدوا سيد علوي كتيڪ شريفه حليمه اداله سيد عاوي ايت تله وفه اي قد وقت بمجوة ساسيله اين اداڻ .

سيرمول ادفون راج ادریس سودارا يقدفرتوان

راج جعفر فترا مرحوم يقدفرتوان راج حاج الشهد في سبيل الله تعالى مك ايله براستريڪن راج صفيه فترا مرحوم يقدفرتوان مودا راج علي مفاداڪن دوا انق فرموان دڭن استري ايت فرتام راج فاطمه جادي استري يقدفرتوان مودا راج عبدالرحمن کدوا راج سيتي جادي استري يقدفرتوان مودا راج علي مك کدواڻ ايت مفاداڪن انق سفرت يفتله ترسبوة داتس اين تادي شهدان ادفون انق يڭلاين درقد استري ايت فرتام راج حبيبه کدوا راج حليمه كتيڪ راج حبيبه كامفت راج عايشه كايم راج سلامه کائن راج امنه ادفون يڭلاڪيڻ ۲ فرتام راج باسو کدوا راج عبدالرحمن حاج كتيڪ راج ابراهيم كايم راج عبدالغني .

سيرمول ادفون راج احمد اڭكو حاج توا سودارا يقدفرتوان مودا راج جعفر فترا مرحوم يقدفرتوان مودا راج حاج الشهد في سبيل الله مك اداله راج احمد اين مفاداڪن ببراف انق لاکي ۲ دان فرموان شهدان اداله اي بريني

راج ابوبکر دان راج ابراهيم دان راج علي دان راج انتيه فرمقوان دان راج
امنه دان راج نعه ادفون راج محمد برانقکن راج عثمان دان راج ادریس دان
راج ابراهيم دان راج کجوت دان راج اسمعیل دان راج ابوبکر دان راج
حاج دان راج عمر ادفون یغ فرمقوانن راج حوی دان راج میسونه دان راج سوده
دان راج لینه ادفون راج محمود اد جوگک انتقن لاکي ۲ دان فرمقوان ادفون
یغذلولو قیغت برنام راج زینه ادفون راج قاسیم برانقکن راج بیگب دان راج
کندوغ دان راج زینب ادفون راج حسین مفاداکن ببراف انتق لاکي ۲ دان
فرمقوان اي بریبنیکن انتق راج بوکیس اروغ بیلاواه مندافت انتق سقرت راج
ابراهيم دان راج عثمان دان رفاه دان راج عبدالصمد دان راج داود دان راج
عمر دان یغ فرمقوانن راج لیبر دان راج میسونه دان راج فا دان راج رفیعہ
دانلایتن ۲ یغذلاوة ۲ تیاد دسبوة دسینی ادفون راج یوسف برانقکن راج حسن
دان راج محمد دان راج حاج دان راج احمد ادفون یغ فرمقوانن سقرت راج
حوی دان راج کتیجہ .

سیرمول

ادفون یغذفرتوان مودا جعفر دغن راج لیبر فترا مرحوم یغذفرتوان راج علي مک
یأیت فترام راج عبدالرحمن یغذفرتوان مودا یغکتوجه درفد بفا بوکیس انتق
چوجو اوغو شهدان اداله راج عبدالرحمن این براستریکن راج فاطمه فترا راج
ادریس سودارا مرحوم جعفر ایت برقترا راج انتیه جادی استری سید محمود بن
سید حسین تفکو ایراغ کدوا راج ادریس کتیگ راج انداق جادی استری
سقوفون فترا یغذفرتوان مودا راج علي یغبرنام راج منصور یغ وفه دمکه المشرفه
کأمفت راج جعفر کلیم راج میسونه جادی استری سلطان محمود فترا سلطان
محمد لیفکا دان انتق ۲ دغن کندیقن تیاد دسبوتکن .

کدوا

فترا مرحوم یغذفرتوان مودا راج جعفر دغن راج لیبر ایت یأیت راج علي
نمان ایلہ یغذفرتوان مودا یغکدلافن درفد بفا راج بوکیس شهدان اداله راج علي
این براستریکن فترا مرحوم راج ادریس سودارا مرحوم جعفر یغبرنام راج سیتی
برقتراکن راج منصور کدوا راج اندوة کتیگ راج محمد یوسف یغذفرتوان مودا
یغکسفوله دان راج محمد یوسف اینله براستریکن فترا سلطان محمود شاه یغبرنام
تفکو امبوغ مفاداکن انتق جوا کأمفت راج عبدالصمد کلیم راج مرواه کأنم راج
سلیمان کتوجه راج اواغ ادفون فرمقوانن فترام راج فیرق جادی استری راج
ادریس فترا یغذفرتوان راج عبدالرحمن کمدین جادی استری سلطان سلیمان
بدرالعالم شاه کدوا راج صفیه جادی استری راج محمد انتق یغذفرتوان راج
عبدالرحمن کتیگ راج سلامه جادی استری راج محمد تفکو نوغ فترا یغذفرتوان

مودا راج جعفر ایت براستریکن راج لیبر فترا یثدثرتوان راج علی مرحوم فولو
 بوین مک مندافت فترا تیک لاکي ۲ ساتو فرمقوان ادثون لاکين ۲ فرتام راج
 عبدالرحمن ایله منجادی یثدثرتوان مودا یغ کتوجه کدوا راج علی ایله یثدثرتوان
 یثکدلافن کتیک راج عبدالله ایله یثدثرتوان مودا یغ کسمیلن درقد انق چوچو
 اوغو راج بوکیس ددالم نکري ريو ادثون یغ فرمقوان راج میمونه جادی استري
 سید حسین تفکو ایراغ شهدان ادثون انق یثدثرتوان راج جعفر یغلاين درقد
 ایت یغلاکين ۲ فرتام راج جمعه کدوا راج محمد کتیک راج محمود کامفت راج
 قاسم کلیم راج سلیمان کانم راج حسین کتوجه راج یوسف کدلافن راج حسن
 کسمیلن راج عباس شهدان اداله سکل یثترسوة ایت سدهله ماتی سموان
 فد ماس مخربوایه سلسيله این هپاله راج محمد دان راج حسین یغ هیدوف ادثون
 انق یثدثرتوان راج جعفر یغ فرمقوان فرتام راج خدیجه جادی استري راج
 عبدالله مندافت انق شورغ لاکي ۲ نمائ راج باسو کدوا راج سعوده کتیک
 راج صلیحا کامفت راج مریم کلیم راج حلیمه کانم راج فاطمه کتوجه راج نور
 کدلافن راج زبیده کسمیلن راج ستي جادی استري راج انق مرحوم فولو باین
 کشفوله راج حمیده کسبلس راج علویه کدوا بلس راج صفیه کتیک بلس راج
 حبیبه کامفت بلس راج سلما جادی استري راج عبدالحمید انق راج احمد یثقله
 یثترسوة ایت شهدان ادثون راج خدیجه سوامین یثکدوا راج اندراکیری برنام
 راج عمر ادثون راج سعوده برسوامیکن راج جعفر انق مرحوم فولو باین دان راج
 حایجه جادی استري انق راج اندراکیری برنام راج حسین برانقکن راج
 عبدالجلیل دان راج کچی، فرمقوان دان راج مریم جادی استري سید مصطفی
 کمدین جادی استري راج جمعت چوچو یثدثرتوان راج علی ادثون راج حلیمه
 جادی استري راج غلی حاج انق راج حاج احمد برانقکن راج حسن دان بیراف
 لاکي فرمقوان ادثون راج نور جادی استري راج عبدالرحمن حاج فترا راج ادریس
 فترا مرحوم راج حاج برانقکن راج سلیمان ادثون راج ذبیده جادی استري راج
 عبدالله انق راج احمد یثقله ترسوة ایت برانقکن راج یحیا دان راج اسحاق
 دان راج محمد دان ابوبکر دان راج عبدالرحمن دان راج ستي فرمقوان ادثون
 راج حمیده جادی استري راج ابراهیم انق راج ادریس یثقله ترسوة ایت
 برانقکن راج باسو سرت سوزاران ادثون راج علویه جادی استري راج اندوه
 انق راج احمد ایت جوک برانقکن راج یونس دان راج الیاس ادثون راج
 صفیه جادی استري راج حاج علی انق راج احمد ایت جوک برانقکن راج
 حسین دان راج صلیحه ادثون راج حبیبه جادی استري راج عبدالغانی انق راج
 ادریس یثترسوة ایت برانقکن راج عبدالرحمن دان راج کچی، فرمقوان دان
 راج جعفر دان راج حسن دان راج حسین برمول ادثون انق یثدثرتوان مودا جعفر
 یغلاکين ۲ ماسیغ ۲ اد منغلککن انق لاکي ۲ فرمقوان دان مان ۲ یغمانی بلوم
 سلمی بالغ تبادله منغلککن انق ادثون راج جمعت برانقکن راج عبدالله دان

تیماغثن ۲ تفکو ایراغ کلیم سید احمد تیماغثن ۲ تفکو وو. کانم سید هاشیم
 تیماغثن ۲ تفکو نوغ ادفون سید عبدالله ایت براستریکن راج صالحه انق راج
 احمد فترا مرحوم راج حاج یغ مفکت دتلو. کشفغ مفاداکن انق تیک اورغ
 فرتام سید عثمان کدوا شریفه رفیه کتیک سید شیخ ادفون سید حسین براستریکن
 فترا مرحوم جعفر یغبرنام راج میمونه مذاقت انق تیک اورغ فرتام سید محمود
 کدوا سید علوی کتیک شریفه حله دان بایق لاکي انقن یغبوکن کهر
 دمکینلاک سید هاشیم بیراف انقن یغبوکن کهر شهدان ادفون فترا اوغو داهیغ
 چلا. یغلاین درقد تفکو هیتم دان تفکو قوتیه یایت امقت اورغ یغلاکی ۲ دوا
 اورغ فرمفوان فرتام راج حاج یغدفرتوان مودا المرحوم الفازی المجاهد فی اقامه
 کلمه الله هی العایا الشهد فی سبیل الله اایاه بالرزق النعمه فی جنه
 الفردوس کما قال الله تعالی ولا تحسبن الذین قتلوا فی سبیل الله اموات بل اایاه
 عند ربهم یرزقون شهدان ادفون یغکدوا فترا اوغو داهیغ چلا. ایت یایت راج لومو
 نماں ایله جادی راج سلاخور یغبرکلر اثیل ای سده مفکت مرحوم صالح ادفون
 یغ فرمفوانن دوا اورغ فرتام راج امینه کدوا راج حله تیماغثن ۲ تفکو کچی.
 ایله جادی استری سلطان جمبی ادفون راج امنه جادی استری راج بوکیس
 برنام اورغ لغا یایت ایهندان انچی. ائکو راج سلیمان ایت مذاقت انق دغن
 راج بنتیت دوا اورغ فرمفوان فرتام ائکو دالم جادی استری سلطان عبدالرحمن
 شاه برقتراکن راج محمد تفکو بسر اخرن ایله مگکتیکن کراجان ایهندان برکار
 سلطان محمد شاه یایت مرحوم کراتون کدوا انق انچی. ائکو راج سلیمان دغن
 راج بنتیت یایت ائکو وو. نماں ایله جادی استری تمکوگ عبدالرحمن برانق
 دوا اورغ فرمفوان فرتام راج لوغ کدوا راج چی. نماں اداله کدوان ایت جادی
 استری یغدفرتوان مودا راج علی فترا مرحوم جعفر شهدان ادفون مرحوم یغدفرتوان
 مودا راج حاج الشهد فی سبیل الله تعالی اداله ای مفاداکن انق لاکي ۲ دان
 فرمفوان ادفون یغلاکی ۲ فرتام یغدفرتوان مودا راج جعفر کدوا راج ادریس کتیک
 راج فھغ کامقت راج احمد کلیم راج قاسیم ادفون یغ فرمفوانن فرتام راج سلامه
 اداله بندان انق راج اساهن کدوا راج حمیده کتیک راج سیتی اداله کدوا
 بندان راج فیرق فتری یغدفرتوان مودا داهیغ کمبوجا کامقت راج بوئتیت کلیم
 راج تغه اداله بندا کدوان انق سلطان اندرا کیری کانم راج امینه کتوجه راج
 قاسیر سبرمول ادفون راج سلامه ایت جادی استری راج نالا یغدفرتوان مودا
 سلاخور دان راج حمیده یایتله ائکو فتری جادی استری مرحوم سلطان محمود
 مرحوم بسر دلپک دان راج سیتی ایله ائکو بسر جادی استری راج بوکیس
 کرایغ تللیا. چوچو داتو ریو توا دان راج بوئتیت ایت جادی استری ائکو
 راج سلیمان فترا راج بوکیس اورغ لغا دان ائکو تغه ایت جادی استری
 یغدفرتوان سلاخور راج ابراهیم دان راج امنه تیاد برسوامی دان راج فاسیر
 جادی استری یغدفرتوان بسر اندرا کیری برنام راج سعید سبرمول اداله یغدفرتوان

فصل

قد ميتاكن ساسيه كترونن اوفو كلان جاي فترا يأت اوفو داهيغ مريوه يمتوان مودا يغيرتام ددالم نكري ريو درقد انق اوفو تند اري بوراغ داهيغ ريلاك برمولى اداله اوفو داهيغ مريوه ايت ايله يغيرتوان مودا دان ايله يغيرتوانا فوكو. فرملان سومقه ستيا ملايو دغن بوكيس دان ايله براستريكن انق راج ملايو يغيرنام تن چي، ايو انق تمگكوغ عبدالجمل دجوهر اداله چي، ايو ايت ديم دفرقت سراتس شهدان اوفو داهيغ مريوه برتترا دغن تن انجي، ايو ايت تيگ اورغ فرتام لمفاء اوفو، دفتكيل اورغ كلانا چي، اوفو، كدوا راج سعيد كنيك راج فاطمه ايله برسواميكن داهيغ كمبوجا فترا اوفو، داهيغ فتراني ادغون سلسيله كترونن كبايقكن دسلاخور كران انق يغيرنام كلان چي، اونو، ايت بريني دسلاخور برنام فتران تن چي، عايسه دان لاين ۲ ادا انتهى.

فصل

قد ميتاكن سلسيله كترونن اوفو داهيغ چلا، يأت داهيغ فالي برمولى اوفو داهيغ چلا، اينله يغيرتوان مودا يغيرتوانا درقد فيق راج بوكيس دان ايله براستريكن راج ملايو انق سلطان عبدالجليل جاديله استريش ايت سودارا سلطان سليمان بدرالعالم شاه يغ سايه سبندا دغن دي برنام تفكو مندق كلارائن تنكل اوفو داهيغ چلا، ايت منجادي يمتوان مودا دكلر تفكو فوان قول اداله اوفو داهيغ چلا، مندافت انق دغن استريش ايت دوا اورغ فرمقوان فرتام تفكو فوته كدوا تفكو هيتم شهدان ادغون تفكو فوته ايت ايله جادي استري مرحوم عبدالجليل فترا مرحوم سلطان سليمان بدرالعالم شاه مك مندافت انق دوا اورغ فرتام تفكو احمد كدوا تفكو محمود ادغون تفكو احمد ايت مفكت لاكي كچيل تنكل تله دجاديك راج اوله مرحوم اوفو داهيغ كمبوجا كمدين دجاديكين قول سوداران تفكو محمود ايت بركلر سلطان محمود شاه تنكل اي مفكت منكلكن فترا دوا اورغ فرتام تفكو حسيد يأت سلطان حسين دسغافورا كدوا تفكو جمعه يأت سلطان عبدالرحمن شاه مرحوم بوكيت چفكيه شهدان سلطان عبدالرحمن اينله برتتراكن سلطان محمد يغ كهرا دان فتران يغبوكن كهرا دوا اورغ فرتام سلطان سليمان بدرالعالم شاه كدوا تفكو وو، ادغون يغ فرمقوان فرتام تفكو تفه كدوا تفكو كجي، كنيك تفكو اندق ادغون سلطان محمد فترا سلطان عبدالرحمن ايت برتتراكن سلطان محمود يفته دتورنكن اوله هلندا كراجائن بركنتي دغن ايه سوداران بركلر سلطان سليمان بدرالعالم شاه ادغون تفكو هيتم سودارا تفكو فوته ايت برسواميكن سيد حسين بن شيخ بشا بن يحيى برانقن شريفه حليمه مك شريفه حليمه ايت برسواميكن ائگو سيد محمد زين القدسي مك مندافت اي انق انم اورغ فرتام شريفه ذبيده تيماغتن ۲ تفكو اندق كدوا شريفه مريم تيماغتن ۲ تفكو ني كنيك سيد عبدالله تيماغتن ۲ ائگو غه كامشت سيد حسين

ايت برسواميکن راج عالم برانقکن تفکو بدریه نماں جادي استري سيد عثمان
بن شهاب برانقکن سيد علي يمتوان سياء انق چوچو سيد علي له منجادي راج
ددالم نكري سياء فد ماس بمبواة سلسيله اين اداں.

فصل

فد مپتاکن سلسيله کترونيں اوڦو داهيغ منمبون فترا يڱدکوا درڦد اوڦو داهيغ
ريلاک برمول اداله اوڦو داهيغ منمبون ايت براستريکن فترا کسبا فترا سلطان
محمد زين الدين راج ماتن يات انق دُغَن استرين انق راج سفکاووہ نماں
فتري امس اندراوتي مک فترا کسبا ايت منداقتله اي انق دُغَن اوڦو منمبون
ايت سڦوله اورغ يات انم لاکي ۲ امفت فرمقوان ادفون يڱلاکين ۲ فرتام کستي
جمريل کدوا کستي جمادين کتيک کستي جلدري کامفت کستي جلما کليم
کستي سينا کائن راتو سريا کسوما ادفون يڱ فرمقوان فرتام اوتين دوامن
کدوا اوتين چندرا ساري کتيک اوتين چند رميدي کامفت اوتين فاورغ ادفون
کستي جلدري ايت برانق توجه اورغ يڱلاکين ۲ فرتام کستي اوريف کدوا کستي
اسماعيل کتيک کستي قاسيم ادفون يڱ فرمقوان فرتام اوتين اندراوتي کدوا
اوتين بلاغ کتيک اوتين فاطمه کامفت اوتين سمڱ ادفون کستي جلما برانق
دوا اورغ فرتام اوتين رتن ساري کدوا اوتين رتن ويليس ادفون کستي سينا
برانق تيک اورغ فرتام اوتين سلامه جادي استري راج علي يمتوان مودا ريو
يڱکليم درڦد انق چوچو اوڦو برانق شورغ برنام کستي حسين کدوا انق کستي
سينا مس اوڦم نماں کتيک امس ستي برمول ادفون اوتين دوامن برسواميکن
راج لندق راتو باکوق نماں برانق امفت اورغ فرتام اوتين نيت کدوا اوتين
سعديه کتيک اوتين سوتا کامفت اوتين سلامه ادفون اوتين چندرا ساري ايله
برکلر راتو سمڱ بلومله اکو دافت نام سوامين دان انقن فد کتيک بمبواة سلسيله
اين ملينکن سياف ۲ يڱدبلاکڱ اکوله درڦد انق چوچو اکو هارڦ اکن منمبه
کراغن کو اين جک دافت ادفون اوتين چند راميدي برسواميکن فقيران شريف
عبدالرحمن يڱداغثک اوله يمتوان مودا ريو راج حاج منجادي سلطان دنکري
فتتيانق مک اداله منداقت انق شورغ لاکي ۲ دان شورغ فرمقوان ادفون
يڱلاکين ۲ برنام فقيران شريف قاسيم ايله منجادي سلطان فونتيانق يڱدکوا
دان يڱ فرمقوان برنام شريفه عايشه برسواميکن سيد شيخ بن حامد باعبود
ادفون اوتين ناواغ برسواميکن فقيران عبدالغفور راج بروني برانقکن کستي
ڦوتيل شهدان هڱک اينله فتهوان اکو اکن سلسيله کترونيں اوڦو داهيغ منمبون
يڱدسبه تيمور سڦرت ممقاواه دان ڦوتتيانق دان ماتن دان بروني ادفون اوڦو
داهيغ کماسي سلسيله کترونيں لاکي اکنداغ دبلاکڱ کران اکو اتورکن مان ۲
سوداران يفتوان اکو دهولوکن اداں.

نکري ريو هڻڪ ماس اين يأت سنه ۱۲۸۲ برکڪالن انق چوچون منجادي
يمتوان مودا ريو بلومه فوٽس لاکي ادئون اوڻو داهيغ کماسي ايت ايله منجادي
فقيران مفکو بومي يغ مرنهنگن کراجان دنکري سمبس دغن سکل تعاوق دانلاکي
اکنداتغ سکل سياره اوڻو ۲ ايت قد باب يشکدوا ددالم کتاب اين ان شاء الله تعالى.

شهران

سکارغ اگو پتاکن اوڻو ۲ يغ ليم براديق ايت اکن ساسيلهين

فصل

قد مهتاکن سلسيله ڪترونن اوڻو داهيغ ڦراني برمولى اداله اوڻو داهيغ ڦراني ايت
بريني اي دسينتن دغن ساتو انق اورغ بوکيس نماڻ نخودا الغ دسبوة اورغ يأت
قاري عبدالماڪ مڪ قاري عبدالماڪ ايت برانق دوا اورغ ساتو لاکي ۲ برنام
عبدالفتاح دان عبدالفتاح برانقن احمد دان احمد برانقن عبدالله دان عبدالله
برانقن ابراهيم دان ابراهيم برانقن اسمعيل يڦجادي داتو. شهنبر ريو دان انق
يغ ڦرمڻوان درلد قاري عبدالماڪ ايت نماڻ انجي. فاطمه ايوو داهيغ ڪمبوج
مڪ داهيغ ڪمبوجا اينله منجادي يڦڦرتوان مودا يغ ڪنيڪ ددالم نکري ريو
سرت تعلق دايرهن دان سڦورغ ڦرمڻوان برنام داهيغ خديجه ايله قد اخرن
جادي استري راج عالم انق يمتوان راج ڪجي. سياه درلد اياهه ڪترونن يڦڦرتوان
سيد علي بن عثمان بن شهاب يغ کراجان دنکري سياه ڪمدين براستري ڦول
اوڻو داهيغ ڦراني ايت اکن سودارا يمتوان بسر سلطان بدرالعالم شاه يڦبرنام
تفکو تفه مڪ برڦترا اي سڦورغ برنام راج ميمونه ڪمدين براستري ڦول اي دسلاڻور
اکن انق راج سلاڻور دافت ڦول انق سڦورغ ڦرمڻوان ڪمدين براستري ڦول اي
دکده اکن اديق يمتوان کده دافت ڦول انق سڦورغ ڦرمڻوان سبرمول ادئون ڦتراڻ
يڦلاکي ۲ برنام اوڻو داهيغ ڪمبوجا ايت براستريڪن سڦوڦوڻ ڦترا يڦڦرتوان مودا
اوڻو داهيغ مريواه يڦبرنام راج فاطمه اداله بنڊان راج فاطمه اين تن انجي.
ايو مڪ منداقتله داهيغ ڪمبوج انق دغن راج فاطمه ايت سمبيلن اورغ ڦرتام
ڦرمڻوان نماڻ راج ڦيرق ايله استري مرحوم تلوو ڪتافغ کدوا راج خديجه ڪنيڪ
راج اندق ايله جادي استري راج ابراهيم سلطان سلاڻور يشکدوا يشکامقت راج
سعيد ڪليم راج عايسه تيمائڻن داهيغ اوتيه ڪاڻم راج اندوة ڪتوجه راج علي
يايتله يمتوان مودوا يشکليم ددالم ريو کدلافن راج عبدالصمد ڪسمبيلن راج
اوسوه شهدان ادئون راج ميمونه ڦترا مرحوم اوڻو داهيغ ڦراني ايت دغن تفکو
تفه ايت برسواميڪن تمڦکوڻ جوهر برڦتراکن داهيغ جلاه دان داهيغ ڪجي.
دان اشکو مودا شهدان داهيغ ڪجي. اينله برانقن تمڦکوڻ عبدالرحمن دان
تمڦکوڻ عبدالرحمن اينله برانقن تمڦکوڻ ابراهيم دان تمڦکوڻ ابراهيم اينله
برانقن تمڦکوڻ ايو بکر دسيڦاڦورا تلوو. بلاشا يڦاد قد وقت ايت بمبواه سلسيله
اين مڪ ايله يڦبر ڪلر سلطان جوهر ادئون داهيغ خديجه ڦترا اوڻو داهيغ ڦراني

ټولغ لقا، رماټ بښي برانقن ټوټوي. رښي ټوټوسول چيښا برانقن ټوري
 بوسوغي سيل جاي لښکا نانا برانقن تنډري ليوغ متنډرو ري لړکودون برانقن
 تنډري امځا متنډرو ري بلوسوي ماچاغي رکلاکان برانقن کوري لاغي متنډرو ري
 چندرانا برانقن لتند ري امځا برانقن مقاسغ متنډرو ري ساکونا برانقن
 لتوانده متنډرو ري رکنا نا برانقن لتند ري يوغا برانقن لنډراغ رتلاو
 تنډرايغ برانقن لمدوصالت.

شهران

اداله راج اوډو لمدوصالت اينه اول راج يوکيس يغ مول ۲ ماسو اوکام اسلام
 يغيرايمانکن نبي کيت محمد صلي الله عليه وسام

شهران کات ستغه لغة بهسا يوکيس اللغة دغن ديواغکن تان جادي لمدوصلا
 يايتله يغ مشهور سبرمول اډفون اوډو لمدوصلا اينه يغ اتق چوچو سکل
 داتو ۲ دلوو دان دسوقيغ دان اروغ بښتيغ شهران اداله اوډو لمدوصلا اين
 برانق تیک اورغ لاکي ۲ څرنام فاجوځ نماځ کراجان دنکري لوو کډوا اوډو
 داهيغ يياس نماځ څرکي منجادي اورغ بسر سکل يوکيس دتانه جاوا منجادي
 چايغ ستروجوځن ځهلاون دتانه جاوا مک اخر عمرځ منډاځ نام مايور دکلر اوله
 چندرال هلندا ممرننهکن سکل يوکيس دبتاوي دان جاوا کتيک انقن برنام اوډو
 تنډري بوراغ داهيغ ريلاک مک ايله يغ مقبارا کسبه بارت درځد تانه يوکيس
 شهران ايله يغ څڼوپاي اتق برليم اورغ لاکي ۲ ساتو ايو څرنام اوډو داهيغ
 څراني نماځ ايله بښتوا سکالي کډوا اوډو داهيغ منمبون کتيک اوډو داهيغ
 مريواه کامفت اوډو داهيغ چلا کاييم اوډو داهيغ کماسي دانلاکي شورغ څڼومځوان
 انقن دغن استرين راج تغمانه برنام انقن ايت داتو ريو توا کات قول اورغ
 يوکيس داتو څڼومځوان اينه نښي اغکو کرايغ تاييځ دمکينه چتران شهران
 اداله اوډو داهيغ څراني ايت سرت سوداران ايله منجادي څڼجوريت اکوځ جايغ
 ستر ستروجوځن ځهلاون ځد تانه سبه بارت درځد تانه يوکيس هڅک تانه جوهر
 دغن سکل تعلقن لاکي اکنداغ قصهڼ ايت ځد باب يڅکډوا درځد کتاب اين
 اډفون اوډو داهيغ منمبون ايله منجادي راج دنکري مځاواه يڅکار څڼيران مس
 سري نکارا ممرننهکن دنکري مځاواه هڅک سمځي کځد اتق چوچون تورن منورن
 اډفون اوډو داهيغ مريواه ايله منجادي يڅډرتوان مودا ريو دغن سکل تعاق
 دأيرهڼ دان ايله برکار کلانا جاي څترا دان ايله مځالهکن راج کچي ځيتموان
 سيا دامييلن ريو درځد تاغن راج کچي دسرهکنن ريو دغن سکل دأيره تعاقن
 کځد راج سليمان سرت دلتي راج سايمان ايت منجادي راج جوهر دغن سکل
 تعلق دأيرهڼ اډفون اوډو داهيغ چلا ايله منجادي ځيتموان مودا يڅکډوا ددالم

مک دغرله اولهم — فاعلم کتهوي اوليهم

برمول اداله اصل راج بوکيس يغ مغبارا کسيله باره درقد فيهق تانه سيله
 بوکيس اداله اصلن ستورغ راج فرمقوان نام نگرين لوو. نام راج ايت ست
 ملهکاي. اداله ست ملهکاي. ايت قد سته قول اورغ بوکيس کتروئن درقد
 قتري بلقيس کونن ددالم قد ايت الله سبحانه وتعالی يقترليه تاهو اکن حقيقت
 الامور کلهتا کران باقيس ايت دنکري سبا فيهق يمن اتق راج جين جادي
 استري نبي الله سليمان عليه السلام مک برجاوه ۲ هنله دغن بوکيس انتهنک صحکه
 قول سته بوکيس اين انتهنک تيدق الله تعالی يقترليه تاهو اکنتتافي قتري
 باقيس ايت برانق لاکي ۲ دغن نبي الله سليمان بيراف بايق تورن منورن کران
 تياد مانع يغ منکهنک کقد عقل يقتياد بوله سمقي اتق چوچو نبي الله سليمان
 ايت کيوکيس کران فکر جان ايت هاروس لولس کقد عقل سقرت کبايقنک توان
 سيد عرب يغ تورن کباوه اغين اين برتا بوران سکنت نکري دباوه اغين منفکلکن
 بيراف اتق چوچون مک اقبيل لولس دان صح اتق چوچو رسول الله صلی الله عليه
 وسام ايت سمقي کباوه اغين سرت منفکلکن اتق چوچو بيراف بايق دمکين
 جواله اتق چوچو نبي الله سليمان عليه السلام جاتوه کتانه بوکيس ايت فالحاصل
 تيف ۲ فکر جان يقتياد کيت دافت اکن حقيقتن جاغنه کيت دستاکن هندقله
 کيت تسمکن کران دليل برديري اداان انتهي.

شهدان اداله ست ملهکاي. ايت

منجادي راج کراجان دسيلاغي مک ايله برسواميکن راج بوکيس يغسرن سکالي
 دنکري لوو. مک ست ملهکاي. اينله برانقنک داتو فلقي. اينله برانقنک فاتوتو.
 اينله برانقنک بتارا کورو برانقنک بتارا لاتو. برانقنک فادکک سوي رکاديغ
 اينله برانقنک لکليکو.

شهدان

اداله فادکک سوي رکاديغ بردوا قتري دغن لکليکو اين قصه يغ مشهور ددالم
 بيراف حکايت بوکيس دان ملایو کران فادکک سوي رکاديغ ايت مغبارا اي
 برماين ۲ هفک سمقي کسياه بارت ملاک دانلاينن قد ماس ايت ايله راج
 يقتياد بنديقن قد کيسرانن دان گاگه برانين.

برمول لکليکو ايت

برانقنک فادکک ساوغ روارا. برانقنک لسلاک برانقنک سياجاغي کورنا برانقنک
 بتاري توجا ملجاغي لوغي بالي برانقنک تو تندري الا ملجاغي اولرنا برانقنک
 لارما فا متندرو ري ورا برانقنک لاسوسوغ روارا. متندرو ري لاروفوغ برانقنک
 بتارا توغکاء. متندرو ري ملهکاي. برانقنک لغا. بيوي لوغي ربالا. برانقنک سوسوغ
 ريور متندرو ري لاروفوغ برانقنک توفاء. ماداغ متندرو ري نفا برانقنک تولاي
 متندرو ري تان تکو برانقنک ستي روارا. متندرو ري تکاء. جاب برانقنک لاوغ لاغي
 متندرو ري لفکانان برانقنک ما اکروما متندرو ري تمف تکاء. برانقنک لاما في

کړيو کړان سلطان سليمان ايت ايه سواران منتا تولغ لالو دتولغ اوله سلطان سليمان مک اله قول راج عالم ايت کلوارله مقمبارا سکنف نکري اورغ هفک سمي کمان شهدان اقبيل ددغرن سلطان محمود ايت تله مفکت مفکتين کراجانن انقن برنام يمتوان راج اسمعيل مک راج عالم فون داتقله ملنگر سيا برسام هلندا ملاک مک يمتوان راج اسمعيل فون الهله قول لالو کلوار مقمبارا سکنف نکري ۲ اورغ کفليبع دان کسينتن دان کترغکانو منجاري کواس ادفون نکري سيا راج عالم له منجادي راج دسيو دان انقن يمتوان محمد علي ايت منجادي يمتوان مودا قول مک تياد براف لمان مک مفکتله يدفرتوان راج عالم ايت ددالم نکري سيا ادا.

شهدان کات صاحب الحکایت

اقبيل يدفرتوان راج اسمعيل مندغر خبر ايه سواران تاه مفکت ايت مک ايون داتغ قول کسيا مک اله قول سيا ايت دان يمتوان راج اسمعيل کراجانله دسيو مک تياد براف لمان مفکتله قول يمتوان راج اسمعيل ايت مک مفکتين کراجانن فتران يفرنام راج يحيي دان يمتوان محمد علي تياد دفتن سقدرکن منجادي راج توا سهاج قد ماسن مک اد قول سواران دفروتن يمتوان مودا مک ددالم ايت سيد علي بن عثمان بلسا بن شهاب يات چوچو راج عالم انق تفکو بدره مک دتيقون يمتوان راج يحيي ايت لالو دلفکرن نکري سيا ايت مک الهله قول يمتوان راج يحيي ايت برتابوران دغن انق استريش دان راج مودان سرت انق ۲ راج مان يفاکسيه اکندي لالو مبابوا ديرين کنکري ليفکا کفد بکندا سلطان محمود فترا مرحوم عبدالجليل فترا مرحوم سلطان سليمان منتا فرينتوان مک تياداله ستو جواب سلطان محمود ايت مک دودقله يدفرتوان يحيي ايت دليفکا دغن سانق سواران ببراف ماس دان کتيک کمدين تياد براف لمان مک کلوار قول مقمبارا سکنف نکري اورغ ادفون سکل سانق سوارا برسام ۲ دغندي اد يغ دتفکلکنن دليفکا اد دبلتوغ اد يغ دمفاوه دان کفونتياق ادفون يمتوان يحيان فرکي کترغکانو لالو ککمانن مک تياد براف لمان دسيو ايون مفکتله ددالم کمانن مک اينه اخراامور قوتس کراجان راج سيا يغ کترونن درقد راج ملايو برندهله قول کراجان نکري سيا ايت کفد بلسا عرب لاکي قریش لاکي سيد بلسا بن شهاب يات سيد علي هپاله تيفکل سبله بندان ساج يفتکرنا کفد يمتوان راج کجي ايت مک سکارغ انق چوچو سيد علي له کراجان ددالم نکري سيا هفک سمي بمبوا ساسيله دان سياره اين ادا انتهي.

فصل

قد ميتاکن ساسيله راج سبله راج يوکيس يماسو کتانه باره نکري جوهر ينجادي برماسو ۲کن قد قرابت قد فیهق راج ملايو دغن سبب برلاکي استري براميلن ۲ انتارا کدوا فیهق

شهدان اداله تفکو محمود ایت برکتر سلطان محمود شاه مک ای بر استریکن
 انق داهیغ متکوه مندائت انق برنام راج اسمعیل دان راج داود اینده انق
 کهران برمول اداله انقن یغلاین درفد ایت فرتام راج عبدالله کدوا راج عبدالرحمن
 کتیک راج موسی کامفت راج کامت کلیما راج باقی کانم راج حسین کتوجه
 راج یوسف کدلافتن راج محمد کسمیلن راج یوسو کسفوله راج حسن کسباس
 راج طیب کدوا یاس راج یاسین. ادقون یقشرمقوان درفد انقن ایت فرتام تفکو
 امبوغ کدوا تفکو سلیه کتیک تفکو چکر کامفت تفکو هیتم کلیم تفکو حلیمه
 دمکینه بارغ یقتله اتو دافت ددالم بیراف شجاره دان سیاره یقدهولون ادا.

سبرمول

ادقون راج اسمعیل فتراث سلطان محمود ایت برانقکن راج یحی تیماغن ۲
 تفکو سولوغ کدوا راج عبدالرحمن کتیک راج صالح ادقون یغ فرمقوانن تفکو
 سعیدیه کدوا تفکو عایشه کتیک تفکو تیجه کامفت تفکو بدریه کلیم تفکو قمریه
 کانم تفکو صافیه کتوجه تفکو زینب کدلافتن تفکو فتری یأیت انقن دشن انق
 راج ترغکانو سبرمول ادقون فترا راج کچی. یقبرنام راج عالم ایت ایله یقدفرتوان
 مودا ددالم ماس ایهن هیدوف اداله مفاداکن انق بیراف قول اداله استریکن
 انق راج بوکیس یأیت داهیغ خدیجه فترا اوغو داهیغ فرائی یقدهسینتن اداله
 ای مفاداکن انق فرتام تفکو بدریه ایله جادی استری سید عثمان بقسا بن شهاب
 دان ایله برانقکن سید علی یغ منجادی یقدفرتوان سیاه یفاخر تتکل هابیس
 انق چوجو راج ملایو یقدهسبله سیاه برتبوران سکنت نکری ۲ اورغ کدوا انق
 راج عالم ایت تفکو حاوی کتیک تفکو سو. ما کامفت تفکو امس ایو شهدان
 ادقون انق یمتوان راج عالم یغلاین درفد ایت فرتام راج محمد علی جادی
 یمتوان مودا یقدهکدوا دسیاه کدوا راج عقیل یغ ماتی دونه اورغ کجیل ددالم
 سلت بولغ ماس کراجان سلطان محمود راج بواغ سودارا راج عالم ایت أنتهی.

شهدان کات صاحب الحکایت

ادقون یقمول ۲ منجادی راج ددالم سیاه یأیت راج کچی. اقبیل مفکت مفکتنتیکن
 کراجانن انقن برنام سلطان محمود مک فد ماس کراجانن نکری سیاه دودقکی
 اوله هلندا دقولو کنتوغ کمدین سلطان محمود کلوار قول فرکی مروقما. مفاداغ
 کفل ۲ یقبرداکغ دسفلر مک ماره قول هلندا لالو دلفکر قول سیاه ایت سمولا. اوله
 سلطان محمود ایت دتیقون هلندا ایت لالو دامو. مک هلندا قون اله لالو لاری
 کملاک مک تیاد براف لامن مک سلطان محمود قون مفکتله ددالم سیاه مفکتنتیکن
 کراجانن انقن یقبرنام راج اسمعیل دان یقدفرتوان مودان راج محمد عالی انق
 راج عالم سده میمغ کلوار مقببارا منجاری کواس سبب ای اله بر فراغ دشن
 سلطان محمود ماس لاگی هیدوف راج کچی. فرملان فرائن اقبیل تله ماتی
 راج کچی. مک اله قول سلطان محمود لالو ممباوا دیرین کفد سلطان سلیمان

ایت مک جادیه انجی، فوغ ایت بونتیغ کونن دان اد قول ستفه مفتاکن تنکل
 بکندا مفکت ذکرڼ بردیری مک تیاداله برانی اورغ منانم بکندا ایت مک
 مشوارته سکل منترین اف سبب فکرچان ایت ساعت عجایب مک کات درقد
 ایسی استان اداله بکندا تغه براهیکن انجی، فوغ ایت مک بکندا ایت فون
 مفکت مک تعبیر سکل منترین بکندا ایت تاکوة تیاد منفکلکن انق چوچو یغ
 بضا درقدان مک دسورهله اوله اورغ بسر ۲ ایت اکن انجی، فوغ ایت ستوبه
 دغن بکندا ایت کونن قد کتیک ایت مک اقبیل تله سلسی بهاروله ربه ذکر
 بکندا ایت مک انجی، فوغ فون بونتیغه کونن دان ترسبوه قد شجاره فیهق
 ترغکانو اداله انجی، فوغ ایت دفاکی میمغ اوله بکندا ایت تله بونتیغ میمغ
 کونن وقت بکندا مفکت اورغ ۲ تغه برگادوه ۲ کن حال بکندا ایت مک انجی،
 فوغ فون دلاریکن اوله فغایما بییس دباواڼ کفکارو یوغ کلد فتری جنیلن لالو
 انجی، فوغ ایت برانق دسیتو یایت لاکي ۲ لالو دامبیل اوله فتری جنیلن دیواتن
 انق اثکت مک اقبیل تله بسر دلفسکنن مقیمبارا کفلیبغ دان کجهر دانلاین ۲
 قد وقت ای مقیمبارا ایت برنام توان بوجغ دان وقت ای دفاکرو یوغ دلفکیل
 اوله فتری جنیلن سی بویوغ دان تنکل سده ای بالیق درقد مقیمبارا دکار قول
 اوله فتری ایت راج برالیه کمیدین اخیر ۲ کونن دقوکلکن نوبت اوله فتری
 جنیلن سرت یمتوان سقتی دسوره برسندار دتیغ جلاتغ دلتقن مهکوت داتس
 کفلان تیاداله ساتو اف کونن ایتهلہ آجینن صحلہ کونن انق مرحوم مفکت
 دجولغ مک لالو دبری نام قول اوله سقتی ایت راج کچی، لالو دسورهن کفسیران
 لاوه فیهق بشکالیس دان بوکیت باتو سرت دبرین فداغ کپسارن یقبرنام
 سافورجب سرت دبرین چف ددالم ایت صحلہ انق مرحوم مفکت دجولغ کونن
 مک مفیکوتله سکل منفکاو فسیران لاوه ایت سفرت بشکالیس دان سیاه دان
 باتو بهرا دانلاین ۲ مک منادقتله ای کواس بهاروله ای ملافکر جوهر سفرت
 یفاکن داتغ چتران ایت قد باب یفکدوا بجارا سیاره راج ۲ ملایو جوهر دان
 سیاه دان راج بوکس انتھی.

شهدان یقدفرتوان راج کچی، اینله کراجان دنکری سیاه دان اداله ای
 دوا اورغ انق لاکي ۲ یقتوان برنام راج عالم اییون انق دقاتی باتو کوچیغ
 تنکل ای مقیمبارا منداقتله ای انق یقبرنام راج عالم ایت ستفه شجاره نماڼ
 راج ربع عالم کدوا انق برنام تفکو محمود تیماغتن ۲ راج بواغ اداله بندان
 تفکو قمریه فتری مرحوم عبدالجلیل تنکل جوهر دالهکنن دان تفکو قمریه ایت
 دیواتن استری شهدان اداله انق راج عالم ایت دجادیکنن راج مودا دان انق
 تفکو محمود ایت منجادی گنتین یقدفرتوان بسر مک لالوله ای بر فراغ ادیق
 برادیق کمیدین اقبیل راج کچی، ایت ماتی برفنده ۲ کراجانن دانتارا انق
 چوچون دغن برامبیل ۲ لن کراجان ستفه اتس ستفه انتھی ملخصاً.

بسر ادفون یغ فرمفوانن فرزد تمکو تغه جادی استری راج حاج عبدالله یقدرتوان ریو فترا مرحوم راج جعفر یفسا بوکیس کدوا تفکو کچی جادی استری بندهارا فیهغ یبیرنام تن مطهیر کتیک تفکو اندق جادی استری تمفکوغ ابراهیم یقدیم دسیفاورا تلوه بلاغا کامفت تفکو هیتم نیاد برسوامی مانی ددالم داران ادفون سلطان محمد مرحوم کراتون ایت بیراف فول مناروه انق لاکي ۲ دان فرمفوان ادفون یغلاکین ۲ یایت سلطان محمود یقتله ترسبوه تادی ایت یایت بردوا سودارا ساتو ایبو یغ فرمفوانن برنام تفکو دالم اداله بندان راج ترغکانو برنام تفکو تیه ادفون انقن یغلاین درقد ایت یایت تفکو سعید دان تفکو اندوه دان تفکو ابراهیم دان فرمفوانن فرنام تفکو حمیده دان تفکو صافیه دان تفکو مریم دان تفکو سلما شهدان ادفون تفکو دالم برسوامیکن راج ترغکانو دان تفکو حمیده برسوامیکن انق بندهارا فیهغ دان تفکو مریم برسوامیکن راج یحیا انق راج عبدالله این راج حاج احمد سودارا راج جعفر فترا مرحوم تلوه کتافغ دان تفکو سلما برسوامیکن راج منصور فترا یقدرتوان مودا راج عبدالله فترا مرحوم راج جعفر یقتربوه ایت دان تفکو صافیه برسوامیکن راج سیم شهدان سلطان محمود فترا مرحوم سلطان محمد ایت برقترا سئورغ فرمفوان نماش تفکو امبوغ برسوامیکن فترا یقدرتوان مودا راج علي فترا مرحوم راج جعفر یقتربوه ایت یبیرنام راج محمد یوسف یقدرتوان مودا یفکسوله درقد راج بوکیس اداله ای مفاداکن انق لاکي ۲ دان فرمفوان قد ماس ممربوآه ساسیله این.

سیرمول ادفون سلطان حسین یقدسیفاورا

اداله ای مفاداکن بیراف انق لاکي ۲ دان فرمفوان ادفون یغلاکین ۲ تفکو بسر دان تفکو علی دان تفکو جعفر دان دوا اورغ فرمفوان اینله یغ کهران ادفون یغلاین درقد ایت یایت تفکو عبدالجلیل ادفون سکل یقتربوه ایت ماسیغ ۲ اد منفکلکن انق مک کبایقکنله انق چوچو سلطان حسین این ددالم سیفاورا دانلاین ۲ مک تیاد عیب فنجفکن سقدارکن هندق مشبیل رگکش ادا.

فصل

قد مهتاکن سلسیله راج ملایو یقدسیله سیاه برمول اداله راج ملایو یغ دسیله سیاه قد ماس مرحوم عبدالجلیل راج جوهر یغ کتروتن درقد بندهارا تن حجب ایت مک یایت مولان ۲۰ راج کچی یغ کلاران درقد فاگروبوغ یقدرتوان راج کچی مک راج کچی این اصل کجادیتن ایت بابقله اخلاف برسلاهن ۲ سته سلسیله دان سیاره ادفون ترسبوه ددالم سجاره سیله سیاه اصل راج کچی ایت انق درقد مرحوم مفکت دجولغ یقتربونه دکوت تفکی اوله مکت سری راما مان برنام انچی فوغ انق لقسان مک تنکل بکندا ایت همغیر مفکت مک انچی فوغ ایت فون ماکن مانی بکندا ایت کونن وقت بکندا ایت داتغ براهیکن استرین فري مک ترفنچرله مانی بکندا ایت لالو دسورهن ماکن کغد انچی فوغ

تفکو تغه کتیک تفکو قمریه کأمئت تفکو مندق ادثون راج سلیمان ای یغ
منجادی راج داغکت اوله راج بوکیس یایت اوفو یغ لیم برادیق لاکي اکنداغ
قصه ددالم سیاره این دان ادثون تفکو تغه ایت جادی استری اوفو داعیغ
ثرانی برانقکن راج میونه برسوامیکن تمفکوغ جوهر برانقکن داعیغ کچی دان
داعیغ چلاه دان المکو مودا ادثون داعیغ چلاه ماتی ای سبب تر باکر اوبت بدیل
ددالم کچی یغداموئن ایت ادثون داعیغ کچی ایاله برانقکن تمفکوغ عبدالرحمن
دان تمفکوغ عبدالرحمن برانقکن داعیغ رغکی دان داعیغ عبدالله کدوان مفاداکن
بیراث انق ادثون داعیغ رغکی ایت جادی تمفکوغ دسیغافورا اد انق برنام
تن ابوبکر سکارغ سودهاله ای منجادی تمفکوغ جوهر برکدر تمفکوغ سری مهاراج
جوهر قد تتکل ماس مخربوایه سجاره این ادثون تفکو قمریه برسوامیکن راج
کچی سیاه برانقکن راج محمود تیمغ^۲ غثن راج بواغ ادثون تفکو مندق
برسوامیکن اوفو داعیغ چلاه برانقکن تفکو قوتیه دان تفکو هیم اینله سته
درقد انق^۲ سلطان عبدالجلیل یغ فرمقوان یغبرچمقور نسب دغن راج^۲ بوکیس
دان دغن راج^۲ سیاه لاکي اکنداغ چتران قد سیارهن اکنتتافی دغن جالن
سمقن فرکتان شهدان ادثون درقد فیق انق^۲ یغلاکي یغبرککالن انق چوچون
منجادی راج ددالم ریو لیفک دغن سکل دایره تعلقن مک اینله اکو پتاکن
سلسلهن سته درقد یغ اکو کنهوی درقد مریکتیت السلطان سلیمان بدرالعالم
شاه یایت ثترا سلطان عبدالجلیل یغداثت ددالم ای سوده منجادی راج جهور
دان شورغ انق برنام راج عبدالرحمن انق درقد انچی نوسامه یایت دوا
لاکي^۲ امئت بلس فرمقوان شهدان سلطان سلیمان اینله برانقکن راج دباروه
یغبرنام راج عبدالجلیل اینله انق یغ کهراث دغن انچی قوان فیرق ادثون
انق یغلاین^۲ یایت راج عثمان دان راج اسمعیل دان راج احمد دان ایهندان
تفکو قغایما بر دان یغ فرمقوان راج بولغ دان بیراث لاکي انق یغلاکي^۲
دان فرمقوان

سیرمول

اداله راج عبدالجلیل ایت براستریکن تفکو قوتیه ثترا اوفو داعیغ چلاه برانقکن
سلطان محمود المرحوم لیفک دان سلطان محمود این برقترا دوا اورغ لاکي^۲
شورغ یغبرکدر سلطان عبدالرحمن المرحوم بوکیت چفکیه دلیفکا دان سلطان
عبدالرحمن این برقتران محمد تتکل ای سده مکت دگر اورغ مرحوم
کراتون دان سلطان محمد اینله برقتران سلطان محمود یغ دتورنکن کراجان
اوله هلندا اداله مکت ایت دغه شهدان مکتتیکن کراجان ایت سوداران
برکدر سلطان سلیمان بدرالعالم شاه ثترا مرحوم سلطان عبدالرحمن یغترسبوه
اورغ مرحوم بوکیت چفکیه شهدان ثترا مرحوم بوکیت چفکیه ایت اد لاکي^۲ اد
فرمقوان قرتام سلطان محمد یغترسبوه اورغ مرحوم کراتون اینله ثترا یغ کهراث
کدوا سلطان سلیمان بدرالعالم شاه یغترسبوه ایت کتیک راج داود تفکو

دريو سوغي چاراغ سرت بمبواة كلفكافن مرمقاء فرغكي يفركي داتغ مك ماس اينله جوهر دالهكن اوله جمبي شهدان ستله ايت مفكته مرحوم مودا ايت دغهغ كمدين مفكت قول سلطان عبدالجليل ايت شهدان اقيل تله مفكت سلطان عبدالجليل ايت مك فترا مرحوم موداله يغيرنام راج ابراهيم دجاديكن راج . ادفون بندهارا تن فكرم حبيب برگر بندهارا سري مهاراج شهدان ادفون تاهن مفكت مرحوم مودا ايت قد هجرة سريو دلافن فوله توجه تاهن سنه ۱۰۸۷ ادفون مفكتن سلطان عبدالجليل ايت يآيت قد هجرة سريو دلافن فوله دلافن قد تاهن دال اخر سنه ۱۰۸۸

برمول سلطان ابراهيم شاه فون

فندهله كړيو لالو مقالهنن جمبي دان سياه شهدان اقيل مفكته سلطان عبدالجليل ايت مفكتنيكن كراجانن فتران يغيرنام سلطان محمود شاه مك بكندا ايت فون فندهله كجوهرف تنغه اي دجوهرف شهدان بندهارا سري مهاراج تن فكرم تن حبيب فون مفكته قول يآيت قد هجرة سريو سراتس سميلن تاهن قد تاهن دال سنه ۱۱۰۹ قد توجه هاريولن محرم مالم جمعت مك برگتياه قول دغن انقن جادي بندهارا نكري جوهر شهدان كمدين مفكته قول سلطان محمود ايت تريونه دكوت تيغكي قد هجرة سريو سراتس سبس تاهن قد تاهن واو مك مفكتنيكن كراجانن بندهارا اين داتوه بندهارا تن حبيب سري مهاراج اداله اي نايك كراجانن قد هجرة يفرسوة ايت قد دلافن هاريولن ربيع الاول هاري خميس وقت ضحي شهدان قد كتيك ايت مك برگارله اي سلطان عبدالجليل شاه اين بندهارا تن فكرم تن حبيب .

كات صاحب الحكايت

ماس اينله راج سليمان فترا سلطان عبدالجليل ايت ظاهر كدنيا سبرمول اداله مفكت سلطان محمود ايت يآيت سب تريونه اوله شورغ هبالغن يغيرنام مك سري راما سب سلطان محمود ايت بمبونه استري مك سري راما ايت سب كران ماكن سهولس نغكا قد كتيك راج ايت لاكي تغه برادو اداله تريونهن دكوت تيغكي دمقام توحيد نماث ددالم جوهر .

سبرمول اداله سلطان عبدالجليل ايت اد ببراف فتران يغ كهرا دان ببراف يغبوكن كهرا يآيت فتران دغن كنديقن يغيرنام انجي . نوسامه انق اورغ اچيه ادفون فتران يغ كهرا ببراف اورغ يآيت فتران ددالم ماس اي جادي بندهارا برسلاهن راج سليمان سفكوه فون اي انق كنديق اكننتاشي اي فترا ددالم منجادي راج سب اينله انقن يغ توا دجاديكنن بندهارا دان شورغ دجاديكنن تمغكوغ دان سوداران دجاديكنن راج مودا دان شورغ لاكي انقن دجاديكنن اندرا بغو ادفون راج سليمان قد نيت هاتين هندق دجاديكنن كتنن شهدان كات روي اداله راج سليمان ايت انم بس برادق اكننتاشي بغدادت دسبونكن ددالم ساساه اين مك اينله بيلاغتن فترام راج سليمان كدوا

شهدان کات صاحب الحکایت

اداله سنجات یفلس تنکل کوڤو. اله اوله فرغکی ایت یأیت مریم دلافن
 فوله دان لیلا رتناک تیک راتس مک تنقله بکندا ایت دجوهر مک ددالم
 بیراف ماس مغوارکن فرومغا. فرکی ملغکر کملاک دان بیراف لنجا ۲ اورغ
 فرغکی یغداقت شهدان اقبیل مفکت سلطان علاءدین رعایه شاه ایت مک مفکتیکن
 کراجانن فتران یغیرکمر سلطان مظفر شاه اداله عمرن وقتو ای منجادی راج
 یأیت سمبیلان باس تاهن اداله بکندا ایت بایک ادایق دغن اورغتوا ۲ تیاد
 ای مجاراکن سوات فکرجان ماینکن ای موافقت دهولو دغن داتو. بندهارا
 دان سری نار دراج دانلایش دان فد ماس کراجانله تیاد بوله فرغکی کلاوه
 لاکي دغن سیواه دوا ملینکن دداقتله اوله جوهر شهدان فد ماس بکندا اینله
 ممبوا کوپو دساویوه لالو دفریوا نکری سکالی شهدان اقبیل مفکت سلطان
 مظفر شاه مک مفکتیکن کراجانن فتران برکمر سلطان عبدالجلیل شاه فد ماس
 بکندا اینله داتغ لفر فرغکی کسلویوه مک فرغکی فون اله لالو بالیق کملاک
 ادفون بکندا ایت برقنده قول دري ساویوه ممبوا نکری دهولو سوغي دامر ددالم
 سوغي باتو ساوار نمائ دکمر اوله بکندا نکری ایت مقام توحید تنقله بکندا
 ایت دسیتو ادا.

شهدان کات صاحب الحکایت

مک اداله فترا بکندا ایت دغن کندیقن اد تیک اورغ فترام راج حسن
 کدوا راج حسین کتیک راج محمود ادفون راج حسن ایت دراجاکنن دنکری
 سیاه دان راج حسین ایت دراجاکنن دکانتن دان راج محمود ایت دراجاکنن
 دکمر کران فد زمان جوهر سکل راج ۲ ملایو سموان ایت دباوه فرنته جوهر
 بلاک فککنن دان فتران بکندا یغ کهران سفرت راج منصور دان راج عبدالله
 ایت تنقله کدوان ایت ددالم جوهر. شهدان اقبیل مفکتله سلطان عبدالجلیل
 شاه ایت مک راج منصوره مفکتیکن کراجانن برکمر سلطان علاءدین رعایه شا.
 اکنتتافی بکندا ایت تیاد هیراوکن کراجان عاشیق دغن ماینن سهاج مک راج
 عبدالله له برسا ۲ بندهارا ممکو کراجان بکندا ایت سئوله ۲ راج عبدالله له
 کراجان دنکری جوهر کمدین برقنده قول بکندا ایت ممبوا تمقت دسوغي رایون
 فاسیر راج نمائ مک تنقله قول ای دسیتو مک تیاد براف لمان مک مفکتله
 سلطان علاءدین شاه ایت مک راج عبدالله له کراجان دنکری جوهر برکمر سلطان
 حمت شاه شهدان فد سته چترا ماس کراجان راج عبدالله اینله راج اچیه
 داتغ ملغکر جوهر مک جوهر فون اله مک بکندا ایت فون براوندور کافک تیاد
 براف لمان دلیفک براغکت اکتمیلان مک بکندا فون مفکتله دتمیلان شهدان مک
 مفکتیکن کراجانن فتران یغیرنام سلطان عبدالجلیل شاه دان سودران یغ
 منجادی یغدفرتوان مودا مک دودقه ای دقغ دان لقسمان دیتیهکن ممبوا نکری

بندهاراڻ يغيرنام بندهارا سري مهاراج سبب ڪران بگندا سلطان محمود ايت
 براهيڪن انقن يغيرنام تن فاطمه يغيرسواميڪن تن علي مڪ اقبيل تله ماتې
 بندهارا سري مهاراج دان تن علي ايت مڪ تن فاطمه ٿون داميبان دېواۂ استري
 ادٿون مڪ سبب دجاديڪن دمڪين ايت ڪران ڦتنه درڦد ڦرانقن ڪليغ ڀرنام
 ڪيتول دان راج مندالير ڪمدين ڪيتول دان راج مندالير ايتقون دېونه ٿول سبب
 تياڊ ڀرتولن دغن ڦتنهن ايت اڏاڻ.

شھدان ڪات صاحب الحڪايت مڪ اقبيل

لفس سلطان محمود ايت درڦد ممبونه بندهارا سري مهاراج دغن تياڊ سبٺڻ
 ايت مڪ داتله قضاۃ تعاليٰ يايت داتله ڦرڻڪي ملڳر نڪري ملاڪ ايت مڪ اڏاله
 ڦد ماس ايت سلطان محمود سوده منورنڪن ڊيرين درڦد ڪراڄان مڪ دجاديڪن
 راج ڦٽراڻ يغيرنام راج احمد برڪار سلطان احمد شاه مڪ ڦد ڪتيڪ ڦرڻڪي
 ملڳر ملاڪ ايت سلطان محمود ٿون ملاوان ڀرسڳوه ۲ هاتي ادٿون سلطان
 احمد شاه برڪوت دبنٽاين مڪ لڳر ڦرڻڪي ٿون داتغ ٿول لالو لاري ڪهولو موار
 لالو ڪفتاريڪن ڀرجان ڪهولو ڦهغ ماسوله ڪهاغ ماس ايت سلطان ڦهغ ڀرنام
 سلطان منصور شاه ڦرايه بگندا ايت مڪ تياڊ ڀراف لام بگندا ايت دڦهغ
 ڦندهله ٿول ڪجهر لالو ممبوا نڪري دجهر شھدان ڦٽراڻ سلطان احمد شاه
 ايت موره ڦرائين اڪنتاڻي تياڊ سوڪ اڪن اورڻ ۲۱ سرت دهينا ۲ ڪن اورڻ
 ۲۲ سرت دلاڪوڪن ڦڪرجان ۲ يفتياڊ ڦاتوه داتس اورڻ ۲۱ دان اورڻ
 ۲۳ مڪ سلطان محمود ٿون مرڪاله اڪن ڦٽراڻ ايت لالو دراڄون مڪ مڱتله
 سلطان احمد شاه ايت مڪ جادي انله ڪنورون راج ۲ ملايو ڪراڄان ددالم
 ملاڪ مڪ ڀرنده ڪجهر دري جهر ڪبنتن ٿول مڪ لڳر ڦرڻڪي ٿون داتغ مڪ
 بنتن ٿون الهله مڪ لالو لاري ٿول ڪڪڙ مڪ ددالم ڪڪڙ اينله مڱت سلطان
 محمود ايت لاڪي استري مڪ مڱتنيڪن ڪراڄان ڦٽراڻ يغيرنام سلطان علاڏين
 رعايت شاه ڪلوار دري ڪڪڙ لالو ڪهغ دان دري ڦهغ لالو ڪجهر ٿول اڏاڻ.

فصل

سبرمول ڦد زامان جهور ٿول ڪنورون راج ۲ ملايو ايت يايت يغيرنام
 سلطان علاڏين رعايت شاه يايت ڦٽرا سلطان محمود يغيرسبوه ايت عهدان
 بگندا سلطان علاڏين اينله ماسوه ڪهغ لالو ڀراستريڪن ڦٽري سلطان منصور
 شاه يغيرنام راج ڪسوما ديو ڪمدين ڪلوار ٿول دري ڦهغ لالو ڪجهر اڏاله اي
 ڪلوار ايت ڀراف راتس ڪاڻڪاڻ اڏاله لقسمان هغ نديم ايله منجادي راج
 لاوه اڏاله ڦراهون ڀرنام دنداڻ ڦنجڻ تيڪ ڀاس دڦ ڀرميم دوا سهلوان
 سونتيغ رنتڪاڻ سڳوله سبله دان تاهن توروتن دوا دان ڦهاڻيت لقسمان ايت
 سري بيچ دراج دان اڏاله ڦراهون ڀرنام جوروڻ ڦنجڻ سڀاس دوا جوڪ مريم
 سهلوان دان سونتيغ دلافن سبله تاهن توروتن دوا.

کراچان سلطان منصور شاه اينله مفتوس کيوکيس گفد راج گوا دغن ممباوا
 ببراف بھکيسن دان هديه فرکيريسن مک دبالس اوله راج گوا دغن سئورغ اتق
 راج ۲ قد نكري کچيل برنام داهيغ ممفاواه يآيتاه اخيرن جادي لقسمان هغ تواه
 ايله مشهور ددالم ملاک هلبالغ يفرکاس دان ايله يغ ممبونه هغ جيت يغ
 مندرهک مقمبيل کنديق راج دلاوتن برموکه کمدين مقاموله اي ددالم استان
 مک راج فون کوارله دري دالم استانن مک تباد سئورغ درقد منتري دان
 هلبالغ راج ايت منايکي هغ جيت ايت هپاله هغ تواه جوا براني منايکي مک
 لالو دبوتهن هغ جيت ايت دان برئنجانغله حکايتن ددالم سياره فنجغ ۲ شهدان
 بکندا سلطان منصور شاه اينله يفراتکک براستري کتانه جاوا اکن اتق راتو
 منجافاھيت مک لالو دباوان باليق کملاک دان فولو توجه فون دبريکن اوله
 راتو منجافاھيت گفد منتون راج ملاک ايت شهدان اداله قصه سلطان منصور
 شاه اين ترالو فنجغ سمرت ترسبوة ددالم سيارهن مک دسيني سقدر هندق
 رھکسن سھاج اداڭ شهدان اقبيل مفکت سلطان منصور شاه اين مک مفکنتيکن
 کراچانن فتران برکار سلطان علادين رعايت شاه مک اداله بکندا ايت ساغت
 سوک ممفاوالي نكري فرکي سمبغ مالم هاري دغن ديرين سنديري دان ببراف
 بايق ممبونه فپامون دان فنجوري دغن تانغن سنديري دان محککن دغن عاديل
 دان بنچيکن اورغ جاحت سرت مملهاراکن هرت بندا اورغ ۲ شهدان مک اقبيل
 مفکت اي مفکنتيکن کراچانن فتران يفرنام راج محمود برکلر سلطان محمود
 شاه مک ماس کراچان بکندا اينله اي ممبونه سوداران يفرنام راج زينل کران
 راج زينل ايت اداله بايک فارسن چنتيک مانيس مبري غيرة سکل هاتي
 فرموان ملبهتن دان بايق اتق ۲ اورغ ۲ ملاک يفراهيمکن دي هفک استري ۲
 اورغ تباد برکشتوان لاک مفیده راج زينل ايت دغن بوغا دکوبه دان برسولور
 مان ۲ يفرکنن داميانن دان مان ۲ يفتياد برکنن دبريکنن گفد جوا ۲۰ مک
 چا بولاه نكري ملاک ايت دغن حال يفرمکين ايت مک مپورعله سلطان محمود
 ايت اکن سئورغ هپان منيکم راج زينل ايت مالم قد تمت تيدورن مک ماتيه
 راج زينل ايت مک دکمفرکن اورغ ۲ نكري ايت راج زينل ايت ماتي دتيکم
 اوله فنجوري کونن شهدان بکندا سلطان محمود اينله مقمبيل تونانن راج فھغ
 يفرنام تن تيج دسورھن چوري گفد هغ نديم دان بکندا اينله هندق ميمغ
 فئري گونف ليدغ دکهندقکي اوله فئري ايت داره فتران مک تباداله جادي
 بکندا ايت ميمغ دان بکندا اينله سوک برماين ۲ مودا دغن استري ۲ منتري
 قد ساتو ماس اي برماين مودا دغن استري تن بياجيت اتق لقسمان هغ تواه
 مک ترجمقا دغن تن بياجيت ايت دتفه جالن مک دتيمغ ۲ اوله تن بياجيت ايت
 اکن لبيغکن کنان جيک تيدق اکو تاکوت درهک نسجاي تباداله نام سلطان
 محمود هاري ايسو مک ددغر اوله بکندا مک دبريکنن کنديقن يفرکاسهتن گفد
 تن بياجيت ايت مک تن بياجيت فون منطاق استري فول مک بکندا اينله ممبونه

فتراڻ ڀڳيرنام راج ڪڇيل بسر شهدان ڪات صاحب الحڪايت اينهه راج ڀڳ عادي
 لاڳي سڄام قد زمان ايت دان ايله راج ملايو ڀڳولا ۲۱ ماسق اڳام اسلام ڀڳ
 برهمڳين برجمفا حضرة نبي ڪيت محمد صلي الله عليه وسلم ڀڳداجر اوله رسول الله
 صلي الله عليه وسلم دڳن مڳوڄڄ دوا ڪلمه شهادة شهدان لا اله الا الله واشهدان
 محمد رسول الله سرت ترڪچوة درقد تيدورڻ دليهتن ڌڪرڻ تله ترختن مڪ قد
 ڦاڳي ۲ هارين اي براڻگت ڪفتني مايهت ڪفل داتڻ دري جده تورن اورڳن
 سمهڀڳ دليهت اوله ڀڳندا ايت سڦرت ڀڳدالم محڳين مڪ راج ايتڳون مندرمڪن
 ڪاڳهن لالو دامهڀاڻ اورڳيڳ سمهڀڳ ايت دباواڻ ناڳڪ ڪاڻس ڪاڳهن يايت
 شيخ مخدوم نماڻ لالوله دباواڻ ماسق ڪدالم ڪوتان مڪ برلاجرله اي اڳام اسلام
 مڪ ماسق اسلامه سڪل اورڳ ۲ بسرڻ دان سڪل ايسي نڪري ملاڪ ايت مڪ
 ڀڳندا ايت ڦون برڪرله سلطان محمد شاه شهدان ڀڳندا سلطان محمد شاه
 اينهه راج ملايو مول ۲ ماتقڪن عاده ۲ ملايو سڦرت ڪڪونڀڳن ڀڳترنتنو ڪڦد راج ۲
 جوا ملينڪن ڪڪونڀڳن ايت جڪ دجاڊيڪن ڀاڄو دان دستر مڪ ڀڳتيڪ ڦرڪارا
 ايت ڀوله دان دمڪين لاڪ لاراڻن جوڪ برپواة رومه ڀڳراڻين دان تيڳ برالس
 تباد ترلتق ڪشانه دان رومه برڦلاين دان برڦلنتاران دان جڪ قد ڦراهو لاراڻن
 جوڪ سڦرت ڦراهو برتيڳڦ دان برڦقاداڻن دان برلاراڻ جوڪ برڪلڳ ڪاڪي
 امس ڪرنجڳ ڪڦلا ڦيراق سڪليڳون تباد دافت اورڳ ڪلوارن مماڪين جڪ ڪاي
 سڪليڳون مائينڪن دڳن نڪره راج جوا مڪ ڀوله دان لائين درقد عاده ڀڳتله
 دتنتوڪن ڪڦد راج دان ڪڦد اتق راج ۲ جوا دان مفادڻ ڪبالي روڳ جڪ راج
 مودا دان بندهارا دان تمڳوڳ دان اندرا ڀڳسو دان سڪل منترتي ۲ درقد راج ۲
 دسري باليله ڪدودڳڪڻ دان لاڪ ڀيراف عاده ڀڳدسوتڪن قد سياره ڀڳ ڦڄڳ
 شهدان قد ڦرڪڙان سلطان محمد شاه اينهه ساغت عاديل سرت راميله نڪري
 ملاڪ ايت سرت امانن دان اداله لماڻ اي ددالم ڪراجاڻن انم ڦوله توجه تاهن
 شهدان مڪ اڳيل مفڪت اي مڪ مفڪتنيڪن ڪراجاڻن فتراڻ ڀڳيرنام راج ابراهيم
 برڪلر سلطان ابو شاهد شاه دانلاڪ اد سڦورڳ فترا ڀڳندا ايت ڀڳيرنام راج
 قاسيم اڀيوڻ اتق ماني ڦرندان ڀڳيرنام تن رتن واتني ڀڳان ادڦون فترا ڀڳندا
 راج ابراهيم ايت ڀڳدان راج رڪن اخر ۲ ڦرڪڙاڻن ايت راج قاسيم منجاڊي راج
 دان راج رڪن ايت تريونه ڀڳيرنام راج ابراهيم ڀڳيرڪلر سلطان ابو شاهد شاه
 ايت سبب مهابور اورڳ ۲ هندق منيڪم راج رڪن ايت مڪ راج رڪن منيڪم ڦول
 سلطان ابو شاهد شاه ايت مڪ ماتيله ڪدواڻ سبب ڪران ڦرڪڙان ڪيساران دان
 ڪراجاڻ دنيا اين ادان اداله لماڻ سلطان ابو شاهد ايت منجاڊي راج ستاهن
 ليم ڀولن مڪ ڀڳندهاه ڪراجاڻن ڪڦد راج قاسيم برڪلر سلطان مظفر شاه
 شهدان سلطان مظفر شاه اينهه مولائي محڳرپواة انداڳ ۲ ملايو ممرنتهڪن ڪراجاڻن
 دڳن عاديل شهدان اڳيل مفڪت اي مفڪتنيڪن ڪراجاڻن فتراڻ ڀڳيرنام راج
 عبدالله برڪلر سلطان منصور شاه دان بندهاراڻ ڀڳيرنام فادڪ راج شهدان قد ماس

محبونه ساتو علماً اولياً الله نمان توان زين الخطيب مك اقبيل ماتي علماً ايت
 مك بلاه درفد الله تعالى فون تورنله يأت ايكن تودق داتغ دري لاوه منيكم
 مانسي ببراف بايق يشماتي تربونه اوله ايكن تودق ايت قد ماس ايت دان
 برفنجاغنه حكايتم ايت قد سياره يغ فنجغ ۲ اداڻ شهدان اقبيل مفكت
 فادك سري مهاراج ايت مك مفكتتيكن كراجانن فتراڻ يغيرنام راج اسكندر
 شاه دان راج اينله نكري سيفاقورا دالهكن اوله راج منجافاهيت اداله سببن
 ايت اداله راج اسكندر شاه ايت مناروه سثورغ كنديق درفد اتق منتريڻ
 يغيرنام سغ رجونا تاف يغيركلر ففولو بندھري مك دفتنهكن اوله سثورغ درفد
 كنديق بكندا ايت كغد بكندا مفتاكن كنديق بكندا اتق ففولو بندھري برموكه
 دغن سثورغ لاکي ۲ مك مرکاله راج اسكندر شاه ايت اكن كنديقن اتق ففولو
 بندھري ايت لالو دسورھن بونه كمدين دسورھكنن فنجوڭ دھوجغ فاسير قد
 حال فكرجائن ايت تياداله دغن اوصول فرقسا لاکي شهدان مك اقبيل بڻاڻ
 تاهو اكن حال اتق دفرېوات يھدمكين ايت مالوله اي سراي كنان جكلو سفكوه
 فون دوسان دېونه مك بونھله دغن برسېويي جاڻن دظاھر كن دتھ ۲ نكري
 جادي تمقاله عايين كران اي فون تله دسركن شهدان مارھله هاتين نايك
 اڅي مارھن ايت مېاكر عقان مك لالو اي مېري سورة كغد راج منجافاهيت كران
 راج منجافاهية قد ماس ايت برسترو دغن فادك سري اسكندر شاه ايت مك اقبيل
 دافت اي جالن اد يغ بيلوت ددالم نكري سيفاقورا ايت مك راج منجافاهية فون
 داتغه مافكر سيفاقورا اين مك سيفاقورا فون الهله كران رعية جاوا يقداتغ ترلالو
 بايق سكيرا ۲ دواكتي مك لاريله راج اسكندر شاه ايت ممباوا ديرين هفك كملاك
 ادفون ففولو بندھري ايت اقبيل راج اسكندر شاه ايت لاري دري سيفاقورا مك
 لالوله اي ماسق كبلور براس مك تومبفله بلور براس ايت كدالم فاريت مك
 ترجاتوهله اي برسام ۲ رومه بلويور ايت لالوله ماتي دغن اتق ۲ بينين منجاديله
 اي باتو كونن شهدان ادفون بكندا ايت دودقله اي ممقرواة نكري ملاك اداله
 لمان كراجان دسيفاقورا كيرا ۲ تيك فوله تاهن دان كراجانن دملاك كيرا ۲
 تيك تاهن دمكينه كات اهل التواريخ.

شهدان اداله كراجان راج ملايو دسيفاقورا ايت يأت ليم كترورن.

فصل

شهدان اقبيل مفكت راج اسكندر شاه ايت مك مفكتتيكن كراجانن فتراڻ
 يغيرنام راج بسر مودا راج اينله مولاي ممقرواة منتري يغيرمفت دان بئتارا
 يغيرمفت برديري دكتافقكن مېمفيكن تيته راج كغد سثورغ دان مېمفيكن
 فرسماھن اورغ ۲ منتاً معلمكن كغد راج دان ايله يغ مولاي ممبوا الت سميراب
 كراجان يقدباوا كبالي شهدان اقبيل مفكتله راج بسر مودا ايت مك مفكتتيكن
 فتراڻ يغيرنام راج تغه شهدان اقبيل مفكت راج تغه ايت مك مفكتتيكن كراجانن

مقصودکو اکن مفرېوۍ چترې یغ فنجغ کران چترې یغ فنجغ ۲ ایت تله اد بیراف
 بایق کاراغن اورغ ۲ یغدهولو ۲ درغد اکو دغن کتاب اد یغدهسوره دغن تاغن دان
 اد یغ دجیتا دغن سورتن طبع ۰ ادفون یغ اکو فرېوۍ این سقدرکن هندق
 مهتاکن فراتوران یغجاتوه قد فرجلانن انتارا فرجلانن راج ۲ ملایو دغن راج ۲
 بوکس تتکل قد ماس راج ۲ سبله جوهر دغن راج ۲ سبله بوکس دان راج ۲
 سبله قولو فرج سغای مقتوهی جالن سبب برچمفور نسب سته اتس ستهفن دغن
 فرکتان دان کاراغن یغ کس سغای موده محفظکن دان ممهمنن بارغسیاف
 یغبرکهندق کلد ممهمنن اکندی ۰

سېرمول اداله راج سري تري بوان ایت کراجان دسیغافورا دان اداله
 منترین یغبرنام دمغ لیبر داون یغداغ برسم ۲ دغندی دري فلمیغ اداله دمغ
 لیبر داون ایت راج فلمیغ جادی منتوا اوله راج سري تري بوان ۰ ادفون وان
 سري بینی ایت ما اشکت اوله سري تري بوان یایت راج فرمفوان دنگري بنتن
 اثیل راج سري تري بوان ایت مموا نگری دسیغافورا مک وان سري بینی
 ایتفون فندهله کیغافورا دان اداله نما سیغافورا ایت مولا ۲۸ تماسیک کمیدین
 قد وقت راج سري تري بوان ایت منیس تماسیک ایت مک لالو شیکور بناتغ
 برنام سیفا مک سبتر ای فون هیلغ مک جادیه دگار راج ایت نگری سیغافورا ۲۱
 دمکینه قصه ددالم حکایت فنجغ ۰ ۲

شهدان کات صاحب الحکایت

مک تیاد براف لماں راج سري تري بوان ایت کراجان دسیغافورا مک
 هیلغله وان سري بینی ایت دان دمغ لیبر داون دان منتری ریا بواه فلا فون
 هیلغله منفکاکن دنیا مک کیرا ۲۱ دوا تاهن مک بکندا راج سري تري بوان
 فون مفکته فول مک دتامنن اورغ دبوکیت سیغافورا ایت تیاد بیراف جاوه
 دغن قبور وان سري بینی ایت شهدان اثیل تله مفکت راج سري تري بوان ایت
 مک مفکتینن کراجان دغن فتران یغبرنام سري فکرم ویرا مک راج این اد
 فول مناروه سودارا شورغ برنام راج کچی ۰ مودا مک دجادیکن منترین یغبر
 دکلون بندهاوا تن فرماته موک برجاویر مک ایاله راج یغدهولو ۲ مفرېوۍ بندهارا
 یغ مرتهنن شکل منتری ۲ یغدهاوه تخت کراجان شهدان اثیل مفکته راج
 فکرم ویرا ایت مک مفکتینن کراجان ایت فتران یغبرنام راج مودا برکار سري
 رتن ویکرم ادفون بندهاران اتق تن فرماته موک برجاویر دان ماس کراجانپله
 منداث شورغ درغد رعیتن یغکاگه فرکاس برنام سباداغ یغدهوله منجاوۍ کایو ۲
 دوا تیک فملو ۰ سبب ای ماکن منته هنتو کونن شهدان اثیل مفکت سري رتن
 ویکرم ایت مک مفکتینن فول اکن کراجان فتران یغبرنام دنیا راج یغبرکار
 فادک سري مهاراج کات یغامفون چترې ماس کراجان فادک سري مهاراج اینله
 نگری سیغافورا ایت کترونن بلا دلفکر اوله ایکن تودق سبب کران راج ایت

تحفت النفيس

يأيت سجاره ملايو دان بوكيس كارغن المرحوم راج علي الحاج ريو

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله الذي خلق الدنيا والاخرة بقدرته وارادته وخلق الانسان يدعي
صنعه وحكمته . فاصلاة والسلام على سيدنا محمد سيد الانام واكمل الخلق التام
صلى الله عليه وسلم وعلى اله واصحابه وفضلهم الله على سائر الامم . اما بعد
فلما كانت في النبوت اثنان وثمانين دمثتان بعد الالف وهي في ثلاثة ايام
من شهر الشعبان المعظم وهاج قلبي ان اصنع هذا الكتاب الاختصار وفيها الساسل
والسياره والتواريخ والاخبار يعني ادقون كمدين درقد ايت مك قد كتيك ايت اداله
هجرة النبي صلى الله عليه وسلم سريب دوا راتس دلائق قوله دوا تاهن دان قد
تيك هاريبولن شعبان يفيها بسر دان بربقيته هاتيكو بهوا محقرواة كتاب
اين يغ سمغن دان ددالمش مپتاكن سلسله دان فرجلانن دان توارين دان سكل
خبر ٢ من قصة الملوك الملايو والبقيس والى ابنائهم يعني درقد قصه راج ٢
ملايو دان بوكيس دان عحك سكل انق ٢ مريكتيت وسمته تحفت النفيس في
احوال بين ملوك الملايو مع البوقيس دان اكو نمأي اكدي تحفت النفيس قد
مپتاكن كلكوان انتارا راج ٢ ملايو سرت بوكيس وارجواش المغفرة من الخطاء
في التواريخ والسياره امين قد حال مهارافي اكو اكن الله تعالى يغ مقمقوني درقد
ترسالة قد سكل توارين دان فرجلاننن يا توهنكو فركتنكن اولهم اكن فنتا
هميمو انتهى .

برمول باب يفرتام قد مپتاكن سلسله مريكتيت مك يأت بيراف فصول
يغلاك اكنداغ .

فصل

برمول فصل يفرتام قد مپتاكن كترونن راج ٢ سبله ملايو دغن درغكسكن
فركتانن مك اداله دمولاوي دسيني درقد سثورغ راج ملايو يغ اصل يغبرنام راج
سري تري يوان اياه اصل راج ملايو يغ تورن دري بوكيت سكتنغ لالو كفلمبغ
كمدين لالو كينتن كمدين كراجانه اي دسيغافورا . شهدان مك برثنجانغله
حكايتن ايت ددالم سجاره دان سياره ملايو اكن تنافي قد كتاب اين بوكتن

PLATE I.

Vol. X.

Part III

Journal
of the
Malayan Branch
of the
Royal Asiatic Society

SINGAPORE
PRINTERS, LIMITED.

1932

CONTENTS.

A History of Johore (1365—1895 A. D.) by R. O. Winstedt,
C.M.G., D.LITT. (Oxon.)

PREFACE.

I owe my best thanks to His Highness the Sultan of Johore, Colonel Sir Ibrahim, D.K., S.P.M.J., G.C.M.G., K.B.E., for the portraits of himself, his father and grandfather that illustrate this book. His Highness has also been kind enough to read the chapters devoted to Temenggong Daing Ibrahim and Sultan Abu-Bakar and to furnish me with valuable criticism and information, calling my attention to Mr. Vaughan's account of Johore in 1702. "I congratulate you," His Highness writes, "on the way you have touched on all Johore affairs. It appears to me that you conceal nothing. The work will be authoritative."

Engku 'Abdu'l-'Aziz bin Engku 'Abdu'l-Majid has done me a great service by hunting up much manuscript material in the Johore archives and by inspiring Malay officials on historic rivers with enthusiasm for exploratory research in the thickets and villages on their banks. I am indebted to Mr. G. B. Gardner for an appendix and a sketch of the Sayong Pinang fort and to the Survey Department for plans of the Sungai Telor and Old Johore forts. Mr. J. D. Hughes, a Portuguese scholar in the Malay Civil Service, has traced for me the Portuguese derivation of the word *kara* as descriptive of a fort. Mr. W. Bartley has given me unpublished particulars about the population of Singapore at the time of Raffles' landing. Dr. C. O. Blagden has sent me an early Dutch reference to Batu Sawar and Mr. R. J. Wilkinson C.M.G. and Mr. W. E. Dyer, Professor of History at Raffles College, have helped me with criticisms. I owe my grateful thanks to Major Dato' Haji Muhammad Said D.P.M.J. who has read every page of my proofs and furnished me with detailed advice. Tengku 'Abdu'l-Kadir J.P. bin Tengku Muhammad has kindly lent me a Kampong Gelam genealogical tree and Engku 'Abdu'l-Hamid bin Engku 'Abdu'l-Majid the variant Johore tree.

Engku 'Abdu'l-Hamid has also enlisted the aid of Tuan Bagus bin Sayid Hasan, Johore, and supplied a tentative translation of the grave-stones illustrated in this volume. Their complete and final elucidation must be a matter of time.

The official spelling, *Johore*, has been followed on the cover, front-page and preface of this history. Elsewhere I have preferred *Johor* partly because it is scientific and I cannot bring myself to write *Johore Lama* and partly because the shorter word costs less to print and reminds me of the story (I suppose by Arnold Bennett) of the man who won a fortune in business by cutting one letter off the description of a Railway Company and so saving it thousands of pounds a year!

R. O. WINSTEDT.

2 August, 1932.

CONTENTS.

Chapter	PAGE
Introduction	1
I Ancient Johor	3
II Hindu and Malacca Ancestors	5
III The Founding of Johor— <i>Bintan, Sayong, Johor Lama</i>	12
IV Johor, Portugal, Holland and Acheh— <i>Batu Sawar and Makam Tauhid</i>	26
V Johor, Holland, Jambi, Pahang— <i>Makam Tauhid, Batu Sawar, Riau</i>	37
VI Raja Kechil and the Bugis— <i>Panchor, Riau, Johor Lama, Riau</i>	51
VII Riau and the Bugis	58
VIII At Riau under the Dutch	66
IX The Last Phase of the Historic Kingdom— <i>Lingga and Singapore</i>	71
X Sultan Husain and Temenggong Abdu'r-Rahman	86
XI Temenggong Daing Ibrahim	91
XII Sultan Abu-Bakar	98

Appendices:—

(a) Malay Forts at Sayong Pinang, Sungai Telor and Johor Lama by G. B. Gardner	121
(b) Antiquities and ancient Sites	124
(c) Genealogical trees of the rulers of Johore	132
(I) 1530-1564	
(II) 1530-1699	
(III) From 1700 to 1895 A.D.	
(d) Bendahara Sekudai and N. Sembilan	135
(e) The Bendaharas of Malacca and XVIth and XVIIth century Johor	145
(f) The Bendaharas and Temenggongs of the XVIIIth century	147
(g) Mr. Vaughan's description of Johor in 1702/3 A.D.	151
(h) List of Works Consulted	155
(i) Inscriptions on ancient grave-stones by Engku 'Abdu'l-Hamid bin Engku 'Abdu'l-Majid	159

ILLUSTRATIONS.

Plates.

I	His Highness Colonel Sir Ibrahim D.K., S.P.M.J., G.C.M.G., K.B.E., Sultan of Johore	<i>Frontispiece</i>
II	Grave of Sultan 'Ala'u'd-din Shah at Ulu Pagoh	6
III	Grave of Sulaiman Shah, Sayong Pinang	8
IV	Grave of Sulaiman Shah, Sayong Pinang	10
V	A Grave and Grave-yard, Sayong Pinang	16
VI	A Grave-yard at Kota Tinggi and a Grave- stone on the grave of Sultan Mahmud (d. 1699)	50
VII	A Grave-stone from Sungai Telipok and (below) the grave of Raja Puteh, Sungai Tukul, Panchor	52
VIII	Temenggong. Daing Ibrahim, Sri Maharaja	91
IX	His Highness Sultan Abu-Bakar D.K., S.P.M.J., G.C.M.G., K.C.S.I.	98
X	Reverse of grave-stone of Sultan 'Ala'u'd-din Shah	
XI	Inscriptions (1) from 'Arabian Nights,' (2) Sultan 'Ala'u'd-din's tomb—both at Ulu Pagoh; and (3) from a Sayong Pinang grave	
XII	Inscriptions from the graves of (1) Sulaiman Shah and (2 and 3) another grave at Sayong Pinang	
XIII	Reverse of grave-stone of Sulaiman Shah	
XIV	One of two graves near the river, Sayong Pinang	
XV & XVI	The footstone of Sultan 'Ala'u'd-din's grave	
XVII	The Arabian Nights stone at Ulu Pagoh	
XVIII	The reverse of the same stone	
XIX & XX	An Ulu Pagoh stone	
XXI & XXII	A grave at Sayong Pinang with inscrip- tions (3) and (2) of Plate XII	
XXIII & XXIV	Two sides of a Sayong Pinang stone	
XXV & XXVI	The footstone of Sulaiman Shah's grave	
XXVII & XXVIII	Two sides of a Sayong Pinang stone	
XXIX to XXXII	Sides of a Sayong Pinang grave shown at the bottom of Plate V	
XXXIII & XXXIV	Inscriptions on the head and footstones of a Sayong Pinang grave	

PLANS OF FORTS ETC.

Sungai Telor. p. 15.	Sayong Pinang. p. 18.	Johor Lama. p. 20
One of the Panchor stones		129

MAP OF JOHORE RIVER.

INTRODUCTION.

On the scene of Johor history there are six principal actors: the Malays, the Portuguese, the Achinese, the Dutch, the Bugis and the English, overlapping but in that order of time. Trade brought them together and prompted their endless fighting, though other and lesser motives for war also occur. The three actors first on the stage sometimes advanced the Cross and the Crescent to excuse bloodshed; and a motive older than Christianity and Islam impelled those dynastic struggles that caused the sacking of Johor Lama by Acheh in 1615 and Jambi in 1673. But more powerful, more squalid and more persistent than all other motives for strife was *auri sacra jumes*, a brutal accursed lust for gold, that robbed the actors not only of honour but of humanity. Of this dire covetousness the most evil symptom was monopoly, the confining of trade to one market, where the purchaser bought not at competitive prices but at prices fixed by the guns of his ships. As far back as we know, monopoly had been a feature of Eastern trade, Hindu, Parthian, Persian and Arab and it was the desperate effort of the Gujeratis to maintain their monopoly that led to the clash between Malays and Portuguese at Malacca. It was the good fortune of England that the spirit abroad at the beginning of the XIXth century gave her no chance to establish monopolies, induced her to declare for free trade and so led to the meteoric rise of Singapore.

From her foundation down to the XIXth century the kingdom of Johor was in a precarious state. She was not strong enough to stand alone and she needed trade. Yet even when they offered the gifts of peace and trade, she feared and hated the Portuguese conquerors of her Malacca ancestors. With good cause she distrusted Acheh, her young and piratical rival for Malay supremacy. The Dutch arrived. It took Johor a little while to decide if Holland could beat the great Portuguese galleons. Then from 1602 until English and Dutch spheres of influence divided her territory, Johor was the ally of the Netherlands East India Company. It was a long but uncomfortable partnership of the weak and the strong, the only kind of alliance possible for a Company determined to brook no rival power. Trade was to be diverted from Johor ports to

Malacca and more and more restrictions were introduced to benefit the European partner; for the aim of Holland was undivided and commercial, while from time to time Johor wasted the little strength she had on irresolute trimming or on dynastic quarrels.

Revolution at Kota Tinggi, the murder of the last and most decadent of the Malacca line of Sultans, the jealousies and intrigues of the Johor chiefs, these at the beginning of the XVIIIth century brought Johor an ally more insidious than any external enemy, so that her history for that century is a record of civil war, now veiled now open, between the Malays and the Bugis. There were periods when only Dutch interference appeared to save Johor from that "foe in her blanket," the ambitious virile sea-rover from the Celebes, whose enterprise in trade enabled him to purchase blunderbusses and chain armour. For a time it seemed that those same Bugis would rule the west coast of the Malay Peninsula, leaving on the mainland only impoverished Johor and remote monsoon-bound Pahang to the Malays. Yet in the end despite forceful leaders the Bugis were fated not to excel. Malacca was a thorn in their side, Malacca always the ally of the less energetic and therefore less dangerous Malay. Moreover the Malay throne was still invested with a venerable and mysterious sanctity to which no Bugis chief could aspire. Even when the Bugis seemed to have usurped all power, the mere self-exile of the Sultan could show the hollowness of their rule without the presence of that Malay *roi jaincant* whose person, however weak, was the sacred lodestone that drew the ends of the ancient kingdom together. On the other hand, lacking the industry and enterprise of the Bugis, Malay trade was stagnant and insignificant. So the uneasy partnership between Bugis and Malay continued. In 1784 the Dutch broke it seemingly for ever. Then in 1795 the English took over the administration of Malacca. Again the Bugis ruled and traded from Riau, while the Malay Sultan held his old-world court at Lingga, potent only because sacrosanct. After the treaty of London in 1824, the islands on the starboard side of East Indiamen faring to China fell within the Dutch sphere of influence. Under Holland Riau ceased to have a Bugis ruler in 1900 and Lingga a Malay Sultan in 1911. Once more as in 1699 all that survived of the kingdom of Johor had passed into the keeping of its greatest chiefs, whose family, close kinsmen of the old royalty, have now ruled Pahang and Johor for more than a hundred years, retrieving from the wreckage of wide empire only those two original Sultanates.

I.

ANCIENT JOHOR.

Was there an ancient Johor, whose history is as yet built to conjecture? It is incredible that in the days of Buddhist Singapore there should have been no traffic up the great river of its hinterland whose upper reaches offered tin, camphor and aboriginal slaves. And, indeed, a Javanese work, the *Nagarakretagama* composed in 1365 A.D., speaks of Ujong Medini, that is Ujong Tanah or Land's End, along with Muar, Pahang and Tumasik (or ancient Singapore), as countries subdued by Majapahit. Even before that, between 700 and 900 of the Saka era, at Pasir Panjang on the Kerimun islands (afterwards part of the Johor kingdom) there lived an Indian Buddhist who possessed an armillary sphere.

One theory finds the earliest Johor in the place-name, Wurawari, an old Javanese word meaning "clear water." An inscription of 1006 A.D. in Sanskrit and Javanese (now in the Calcutta Museum) tells how Wurawari had brought disaster on Java and the *Kot Monthieraban* or Siamese laws (purporting to be compiled in 1360 A.D. but mentioning a king who ascended the throne in 1435) speak of Wurawari as subject to Siam. This theory hangs on the identity of *wurawari* "clear water" with *ganggayu* or *gangga ayu*, meaning in old Javanese "fresh water." The first chapter of the "Malay Annals," written about 1614, tells us how after he had conquered Gangganagara Raja Suran travelled on some while and came to the land of Ganggayu. "Formerly it was a large country with a fort of black stone: down to the present time the fort still exists on an upper reach of the Johor river. The origin of the name was Klang Kio, which in Siamese means the treasure-house of jewels: ignorance of the pronunciation has turned it into Ganggayu. The name of its raja was Raja Chulan: he was a great king and all the rajas of the east were subject to him."

This perhaps takes us back to the eleventh century A.D. and the wars between the Chola kings and Old Palembang or Sri Vijaya and its dependencies. If only that fort of black stone could be traced or a Hindu relic be unearthed at Chandi* Bemban up the Madek river or scholarship determine the origin of such names as Lenggiu (a tributary of the Johor), on whose banks are places with names so suggestive as Pasir Berhala and Gajah Mina, then at last the early history of Johor might be unravelled.

Having used the Javanese derivation of fifteenth century Ganggayu to connect it with the more probably Wurawari of the

---

*D. F. A. Hervev erroneously transliterates the word *Chendia*, but Johor Malays term the spot Chandi Bemban.

tenth-century, Heer Rouffaer¹ uses its Siamese derivation to connect it with Galoh, the Javanese for a "jewel" and so the equivalent of the Arabic *jauhar* or Johor! For in 1302 A.D. the great Javanese conqueror Erlangga destroyed Jong or Ujong Galoh. And the combination of Ujong and Galoh leads us at once to Ujong Medini that is, the "Land's End" or Ujong Tanah of later writers and to Johor! There was, however, a kingdom called Galoh in East Java and Krom would put Ujong Galoh on the Brantas delta.

Perhaps Ji-lo-t'ing, of which Chao Ju-Kua wrote in 1225 A.D., was the modern Jelutong at the south-east corner of Johor?

Oddly enough the Sayong river the other and larger tributary of the Johor seems to be more definitely related to early history than its sister the Lenggiu. At any rate one cannot help feeling that there must be some germ of truth in the circumstantial story told by the "Malay Annals" of the Jakun strong man of Sayong whose prowess in the days of Hindu Singapore still commands a place in folk-lore.

"There was a rice-planter of Seluang"—the last place that is visited by voyagers up the Johor River who are bound for Gunong Muntahak. "He had a slave called Badang, an aborigine (*orang Benua*) of Sayong who was employed by his master to fell jungle. One day Badang set a fish-trap: in the morning he saw it was empty, with nothing in it except that the scales and bones of fish were sticking to the trap. Every day the same thing happened. Badang threw the scales into the water, so that the river was called Besisek (the river of scales)"—as it is to this day. Badang found an ogre had been devouring the fish. So he wrestled with the ogre and worsted him and became a notable strong man. Sri Rama Wira Kerma, ruler of old Singapore, made him a Radin² and sent him to Kuala Sayong to get a tree-fruit (*ulam kuras*) for the royal table. The branch broke and Badang's head struck a rock and split it, so that to this day there is a rock at Kuala Sayong called the Split Rock (*Batu Belah*) and not far below it Badang's boat (*pelang*) and between Batu Sawar and Seluyut his punt-pole (*galah*). In one day Badang made the return journey to Singapore. His boat which was 48 feet long was heaped with sugar-cane, bananas, yams and aroids but he ate the lot before he got as far downstream as Johor Lama. After many feats of strength Badang died and was buried at Tanjong Buru³ (alias Bulus) under a tomb-stone (*nisan*) sent by a raja of Kalinga!

¹The late Dr. Rouffaer collected a number of interesting facts but one who has seen the Muslim Malay grave of Raja Puteh (p. 52) near the Sungai Tukul at Panchor on the Johor river, can never forget how encouraged by Hervey's "said to be the workmanship of a Chinese" this ingenious scholar by amending Tukul into Tukul and assuming Tukul to be an abbreviation of Portugal turned this Muslim grave into the tomb of a Portuguese "white" commander! ²The title of a Javanese prince. ³Neither this spot nor Johor Lama nor Batu Sawar are marked on the latest maps of Malaya or even on the modern maps of Johor!

II.

HINDU AND MALACCA ANCESTORS.

A Javanese history, the *Pararaton*, written in 1328, mentions one Tuhan Wuruju (or Tuan Bongsu), youngest son of a Ksatriya of Pamelekahan taken prisoner at Jambi in 1293 and carried to Majapahit, and it is possible that here is a reference to "Malacca land." Again just possibly in 1360, though a king mentioned in the preface began to reign about 1435, that Siamese code, the *Kot Monthieraban* cites as tributary to Siam: Ujong Tanah ("Land's End," afterwards Johor), Malacca, Malayu and Wurawari. But evidently still a small fishing-village, Malacca is not noticed by Marco Polo (1292), Fra Odorico van Pordenone (1323) or Ibn Batuta (1345) nor in that Javanese work, the *Nagarakretagama* (1365). Soon after 1360, however, when Majapahit sacked and burnt Singapore, Malacca grew populous with the advent of its refugees: by 1403 under Parameswara, the fugitive ruler of the destroyed port, it cast off the yoke of Siam and in 1409 got recognition from the Emperor of China*—"The eunuch Cheng Ho" (alias San-pau, Sam-po) "erected a stone and raised the place to a city, after which the land was called the kingdom of Malacca. From this time the Siamese did not venture to molest it any more." In 1411 Parameswara himself visited China with his wife and son. Finally about 1414 under the influence of Gujerati traders, the greatest missionaries of Islam in the East, Malacca became Muslim and rose to be a port of call for ships from the north of Sumatra, the Moluccas, Java and China, and from Gujerat, Malabar, Coromandel, and Arabia. This is from contemporary records and may be regarded as authentic but there are other accounts of later date.

Barros writing in 1553 says that after the death of prince Pararisa of East Java a dynastic war arose and many nobles left the country, among them a Parameswara who fled to king Sang-esinga (? Sanghyang Singha) of Singapore, murdered his host, and usurped his throne but was driven out by the king of Siam, suzerain of the murdered prince, and fled to Muar where he built a wooden fortress upriver at Pagoh. Finally about 1240 A.D. with the help of the sea-gipsies or Cellates (*Selat* or 'Straits'-folk) Parameswara founded Malacca on the Bertam river.

In his "Commentaries," the bastard son (1500-1581) of the great Albuquerque records in 1557 how a prince Parimicura of Palembang broke his promise to pay tribute to the Bhatara of Tumapel in East Java and was conquered by him, whereupon he fled to Singapore. Within a week of arrival he creased his host Tamagi and usurped the throne of Singapore and ruled there for five years till he was driven out by Tamagi's brother the king of Patani, and fled to Muar and finally with the aid of pirates and fishermen founded Malacca.

*In 1378 Tajau, ruler of Pahang and in 1411 Maharaja K'u-ma-r (? Kumara) of Kelantan sent embassies to China. Pahang also in 1414 and 1416.

The "Malay Annals" (chapters 5 and 10) relate how the Batara of Majapahit had by a daughter of the Raja of Mount Si-Guntang two sons, the elder of whom succeeded his father and extended his rule over all the Rajas of the Malay Archipelago but failed in an attack on Singapore. Finally the Batara wiped out Singapore, and its ruler, Iskandar Shah, fled to Muar and later founded Malacca.

In view of what we now know of the great Palembang Buddhist kingdom of Sri Vijaya it seems certain that the early rulers of Singapore were princes of that kingdom, driven about 1360 from Tumasik, that is, Singapore, by Sri Vijaya's enemy, Majapahit, first, by way of Seletar, to Biawak Busok and Kota Burok on the Muar and afterwards to Malacca, where if perhaps not the founders they yet built up the most famous of Malay ports and dynasties. From this early period survive the Sanskrit terms of Malay court language, the Sanskrit titles of Malay nobility, the Sumatran *makara** found at Malacca, the five-headed pin (called *pancha-bichara*) stuck in the headdress of bride and groom at Pahang and Johor weddings, the heavy dragon armlets of the Perak regalia, the Perak coronation formula, the Perak State secret when, into the ear of the ruler on his coronation, Sri Naradiraja, like a Brahmin teacher, whispers the real Hindu name of the demigod who alighted on Mount Meru in Palembang to become the father and guardian of the Malacca and Perak royal house. While not long ago on "Singapore hill," now called Fort Canning, were dug up a pair of *kala*-head bracelets, a ring and other gold specimens of Majapahit art of the middle of the fourteen century.

Perhaps it was Parameswara who early in the fifteenth century embraced Islam and took the title of Iskandar Shah, perhaps it was his son, Raja Besar Muda or Muhammad Iskandar Shah (1414-1424) the Mu-kan-sa-u-ti-r-sha of the Chinese. This son paid two visits to China, one in 1414 to announce his father's death and one in 1419 to complain of Siamese aggression:—he married a daughter of Raja Sulaiman, ruler of Kota Mahligai. He was succeeded by his son (or brother) Sri Maharaja, alias Raja Kechil Besar alias Raja Tengah. Sri Maharaja was converted to Islam, under Pasai influence, by one Sayid 'Abdu'l-'Aziz and took the title of Sultan Muhammad Shah. He paid three visits to China (1424, 1431, 1433-5) and is reputed to have established the court customs of Malacca. Then for a short while his son Raja Ibrahim, daughter of a princess of Rokan, reigned or was regent under the style of Sri Parameswaradewa Shah, the Chinese Si-la Pa-mi-si-wa-r-tiu-pa-sha. Murdered by his half-brother, Raja Kasim, who was the grandson of a Tamil "prince" Mani Purindan (= Bendahara), he appears to have been called after death Sultan Abu Shahid. His murderer is the first of Malacca's rulers to be called Sultan by the Chinese,

*Dr. Stutterheim has identified the Malacca *makara* as of Sumatran type.

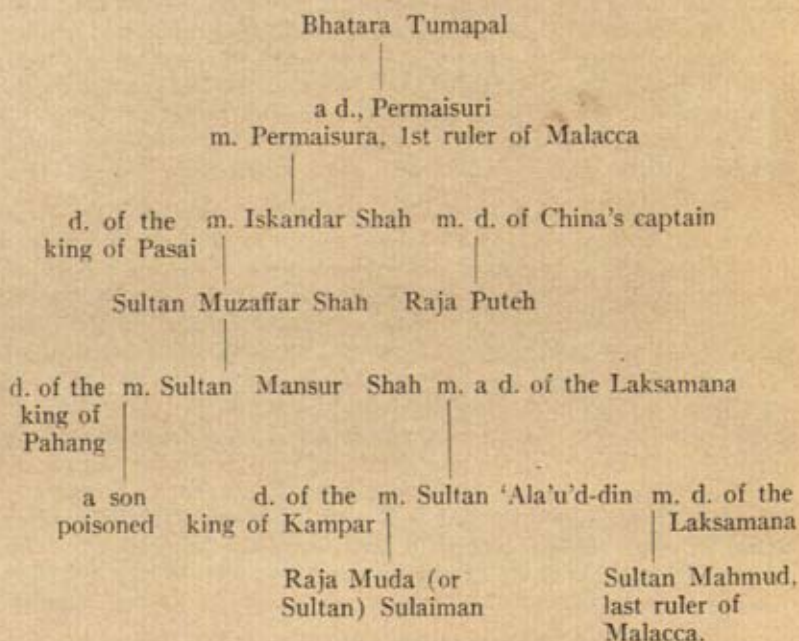

namely Su-lu-tan Wu-ta-fu-na-sha, the Portuguese Soltaõ Modafaixa and the Malay Muzaffar Shah (ca. 1445—ca. 1458) and it is significant that this first of Malacca's rulers in whose veins flowed the new Bendahara blood was also the first to start a policy of Sumatran expansion. In 1456 he got the Emperor of China to confirm him as Sultan. He beat the Siamese in Pahang and at sea off Batu Pahat. His son Raja 'Abdullah succeeded under the style of Sultan Mansur Shah (ca. 1458—October 1477). This Sultan paid little attention to China but followed his father's Sumatran policy. In his reign Hang Tuah crushed Hang Jebat's conspiracy and was made the first Laksamana of Malacca with Sungai Raya (or Batu Pahat) for his appanage. Mansur's palace was burnt and the Singapore regalia were lost in the fire. The builders of the new palace included men from the islands of Ungaran, Merbau (south of Bengkalis), Sawang and Kundor (near Kerimun) and Bentan, Sungai Tungkal in Jambi, from Tanjong Buru (=Bulus) in Johor, from Panchor or Pulau Rantau alias Tebing Tinggi, from Serapong an island at the mouth of the Kampar river, and from Muar. The grave-stone of Sultan Mansur Shah is now in Raffles Museum, Singapore.

Mansur's son, Raja Husain, succeeded his father with the style, Sultan 'Ala'u'd-din Shah (1477—ca. 1488). In 1481 he complained to China that the Annamites having conquered Champa (in 1474) were threatening Malacca. He made his son the first Sultan of Kampar. He endured a serious sea-attack from Haru. His Temenggong was his brother-in-law, Tun Mutahir later Bendahara Sri Maharaja, a style destined to become one of the two titles of the Temenggongs and Bendaharas of old Johor. According to d'Albuquerque this Sultan was murdered at the instigation of his prisoners, the princes of Kampar and Indragiri, when he was on the point of going to Mecca. His grave is at Ulu Pagoh. The grave of a brother of his, Sulaiman Shah ibni Sultan Mansur Shah ibni Sultan Muzaffar Shah has been found at Sayong on the Johor river. This brother is mentioned by d'Albuquerque but not in the "Malay Annals." Casts of both these graves can be seen in Raffles Museum.

According to the Portuguese Raja Muhammad, the son of 'Ala'u'd-din Shah by the sister of Temenggong Tun Mutahir, usurped the throne and took the title of Mahmud Shah, after putting to death his better-born half-brother Raja Muda Sulaiman:—the second of Malacca's rulers thus to assert the power of the Bendahara family. A mere child Sultan Mahmud was installed by the Bendahara faction over the head of Raja Menawar a royal elder brother, ruler of Kampar, whom he did not assassinate. Only later from jealousy did he instigate the murder of Raja Zainal-'Abidin, his younger brother of royal descent on both sides. But now at Sayong up the Johor river has been found the grave of this Sulaiman son of Mansur Shah and so not a brother but an uncle of Sultan Mahmud. How did he meet his end? By murder? As an exile from Malacca and real founder of Johor? The silence about

this prince in the "Malay Annals" cannot have been accidental as Tun Sri Lanang's own mother lived at Sayong: it rather suggests scandal and tragedy. Barros tells us how in 1500 Mahmud Shah beat off Siamese attacks by land and sea and helped Pahang to beat off an attack by Siam's vassal, Ligor. In 1508 he sent tribute to China. On 11 September 1509 the first Portuguese under de Sequeira came to Malacca. In the middle of 1510 the Bendahara Sri Maharaja, Tun Mutahir, was creesed. The Sultan's son "Sultan" Ahmad, then became the leader of the war-party. On 1 July 1511 Affonso d'Albuquerque arrived with sixteen ships and in August captured Malacca. His son's "Commentaries" give the following genealogy of the dynasty then expelled:—

Of the origin of the other great Malacca family, the house of the Bendaharas, which in the XVIIIth century was to furnish rulers for Johor and Trengganu, we have no information beyond the fact that its members bore the Pasai title of Tun and that the author of the "Malay Annals," himself a Bendahara, claims for it from Singapore times blood relationship with the royal house, and has much to say of the power and privileges of his great ancestors. "Whenever the sovereign did not choose to show himself, his place was occupied by this minister. And the custom was, that on such occasions, when he represented the sovereign, whenever a son of the raja appeared before him, he did not descend, unless it were the heir apparent. Whenever he entered the raja's presence, he had also the right of sitting upon the carpet; and when the raja had

PLATE III.

entered the palace after any public assembly, it behoved all the nobles and chief men to attend the Bendahara home whenever he took his departure. If the Bendahara be present, the royal drums should be present, and if he be not present, the betel-box should not be present." No one except rajas might wear a gold-hilted creese without the ruler's sanction, but the Bendahara could authorize his descendants to wear them. On festivals when the ruler showed himself "every one sat down on the ground, except the Bendahara, who conducted him to his state palankeen." When the Sultan of Malacca created a Sultan of Kampar, the Bendahara was too great to attend. If the Bendahara were affronted when investigating a case, the Laksamana could cut the offender down as if he had affronted the ruler. Along his own rivers or in the kingdom itself in the raja's absence, a Bendahara could slay without awaiting the ruler's sanction. The Bendahara ate alone (while the other chiefs waited) or with the royal family. On the death of a Bendahara, the royal drums were not beaten for seven days. The powers of a Bendahara are defined in the Malacca Code. "The Bendahara is he who rules the peasantry, the army and those dependent on the state. His sway extends over all islands, and it is he who is the king's law-giver." He always organized war. Later in Perak "he was the titular prime minister and commander-in-chief." And it seems to have been his duty both in Malacca and in Perak to provide his royal master with a palace.

Another title of a Bendahara was Mangkubumi, "supporter of the land," or regent. It was given to Chief Broad-Leaf, when the abdicated in favour of his sky-descended son-in-law. It was given often to the Bendaharas of Malacca. When in later times Sultan 'Abdu'l-Jalil of Johor was a minor, the Bendahara was regent and nursed the ruler on his knees on the throne, as if the Bendahara himself were ruler; to the disgust of the infant ruler's mother who was not even allowed to bring him up any longer. In Perak "when a Sultan died, his Bendahara would at once proceed to take possession of the regalia and to administer the government as regent. At the expiration of seven days he would send or head a deputation to invite the Raja Muda (Heir Apparent) to the palace... The Raja Muda would be presented with the regalia and formally installed as Sultan..... The most active part at a coronation was the part played by the Bendahara; he was the *interim* ruler, he summoned the chiefs to the installation, he invited the heir-apparent to attend, he handed over the regalia, he conducted the new Suit in to the throne and he bore all the expenses of the installation festivities." After any period of court mourning when the royal drums had been silent and the ruler had given no audience, it was the Bendahara who presented the drums to the ruler again.

According to the "Malay Annals," early in the XVth century one branch of the Bendahara family received fresh blood from one of its daughters marrying a Muslim prince from the Deccan, whose

style was Mani Purindan, or "Keeper of Jewels," the Tamil equivalent for Bendahara: seeing that he is described as Baginda, the guess has been hazarded that he was of mixed blood and came to Malacca from Minangkabau. This man's son Tun 'Ali, became Bendahara and his daughter, Tun Wati, married Sultan Muhammad Shah (ca. 1424—ca. 1450) and bore a son Raja Kasim who, we have seen, usurped the Malacca throne and became Muza'ffar Shah.* The "Malay Annals" aver that according to custom "whenever there was no queen, a daughter of the Bendahara should become queen,"—so that the vengeance Sultan Mahmud took on Bendahara Sri Maharaja Tun Mutahir may not have been without cause, seeing that his daughter, Tun Fatimah, flaunted royal colours and her father was suspected of aiming at the throne. By these marriages, whatever blood ran in the veins of the Bendaharas was soon passed into the veins of the Malacca royal house. And there is little doubt that the foreign blood in the Bendaharas gave their sons intelligence and enterprise as also the fact that though their sisters could marry Malacca royalty they had to look for wives elsewhere. One member of the (pure Malay) family, Tun Perak, afterwards Bendahara, opened Klang in the XVth century. To another Bendahara Sultan Mansur Shah of Malacca gave Sungai Ujong, "which had formerly belonged half to him and half to the Bendahara." At that time the Bendahara possessed Bentan. The opening of the matriarchal States of Negri Sembilan was due to the Bendaharas, who according to local tradition became owners of the soil and ancestors of Malay chiefs like the *Undang* of Rembau by marriage with aboriginal women: as late as 1644, the Dagregister tells us, the Sultan of Johor asseverated that the Minangkabaus of Tampin and Rembau were not his subjects but tenants of the Bendahara. Again, Bendaharas married into an ancient Bruas family, and opened up Selangor and Perak. It is noteworthy, that before giving him Selangor to rule, the Bendahara to the first Sultan of Johor married his son to the daughter of the ruler of Bruas.

What then was this kingdom which the rulers of old Malacca lost to the Portuguese and whose tradition and trade they tried to transfer first to Bentan, then to Kampar and finally to Johor? d'Albuquerque tells us how traders from Cambay, Chaul, Dabul, Coromandel and Bengal, from Aden, Jeddah, Mecca and Cairo, from Java, from Pegu and from China all resorted to this port. "And I verily believe, that if there were another world, and another navigable route, yet all would resort to Malacca, for in her they would find every sort of drugs and spices which can be mentioned in the world, by reason of the port of Malacca being more

---

*Mr. R. J. Wilkinson reminds me that thereafter there were two Bendahara families in the direct male line. The Malays ousted Sri Nara 'diraja, the Bendahara of mixed blood who was the worker of this *coup d'état*, and chose as Bendahara, Tun Perak, a pure Malay. His successor, Tun Mutahir, was a son of Sri Nara 'diraja and of mixed blood but Tun Mutahir was killed and succeeded by a pure Malay. See pp. 145-6 below.

PLATE IV.

commodious for all the monsoons from Cape Comorin to the East, than any other ports that exist in those parts. . . . . Malacca, in point of fact, and merchant trade, is the most extensive place in the world." The great d'Albuquerque is reputed to have said "I hold it as very certain that if we take this trade of Malacca, Cairo and Meca are entirely ruined, and to Venice will no spiceries be conveyed except that which her merchants go and buy in Portugal." Gold came to Malacca from Minangkabau and Pahang; silver from Siam and Burma. "In Malaca were much copper and more tin and the gun founders were as good as those of Germany." Or take the testimony of d'Eredia. "All kinds of spices, aromatics, metals, precious stones and pearls found their way from foreign ports to Malaca, where they were exchanged for cloths, and all passed from Malaca to Coromandel and Egypt, where the trade centred in Alexandria. . . . . Extensive gold-mines exist in the territory of Malacca, especially in certain mountains such as the mountain of Gunoleden" (= Gunong Ledang). When d'Albuquerque captured the city with 800 white soldiers and 200 Malabar auxiliaries, it had a population of 100,000 inhabitants and was defended by 30,000 Malays and thousands of guns. According to Castanheda the booty was so great that the share of King Manoel alone amounted to £95,000.

III.

THE FOUNDING OF JOHOR.

Bintan, Sayong, Johor Lama.

In the latter half of August 1511 Affonso d'Albuquerque, the Portuguese Viceroy, captured Malacca. Sultan Mahmud fled first to Batu Hampar, a village d'Eredia's map puts on the Malacca river, and then, after his son Ahmad had been driven from Pagoh and his fort at Bentayan (near the present market of Bandar Maharani, Muar), father and son retreated right up the Muar river and at Jempul in the modern district of Kuala Pilah crossed at Penarekan (still today the "Place-for-Dragging" canoes over a watershed a few hundred yards wide) to the Serting River a tributary of the Pahang. The lame old Bendahara Paduka Tuan died on the way and his grave, a round chunk of uninscribed stone, may be seen at Lubok Batu near Segamat. It must have been a bitter journey. Sultan Mahmud had a bad temper and a cruel tongue and, if the Portuguese are right, it was not he but his son that would not yield to d'Albuquerque's demands and invited war. In Pahang the Sultan stayed for a year marrying Fatimah, his daughter by a Kelantan princess, to Sultan Mansur Shah of Pahang—soon to be slain by his own father for adultery with that father's consort. d'Albuquerque's "Commentaries" relate how while in Pahang the exile sent one, Nasim Mudeliar, to China to ask the Emperor's help against Portugal, but hearing that the king of Malacca had practised tyrannies upon the Chinese over their merchandise, the Emperor made excuses.

From Pahang, according to the "Annals," Sultan Mahmud sailed to Bentan, Bintan or Bintang as it is variously spelt, namely the island of Riau. There he still received homage from the Maharaja of Lingga; from Narasinga, raja of Indragiri, to whom he gave his daughter Fatimah, now a widow, and the title Sultan 'Abdu'l-Jalil; from the ruler of Siak to whom he gave the title of Sultan Khoja Ahmad and the hand of another of his daughters, and from Sultan Husain of Aru (Deli) to whom he gave his daughter Puteh. After the fall of Malacca, Manjong and Bruas, the modern Perak, had omitted to pay homage, so the Sultan sent Paduka Tuan to fetch Aria Bijadiraja, one of the neglectful chiefs, to Bintan, on which trip the Paduka Tuan gave Selangor into the charge of his own son. 'Abdullah, Sultan of Kampar and son-in-law of Sultan Mahmud had become Bendahara of the Malays in Malacca, probably with an eye to the ancient throne. For thus currying favour with the Portuguese Mahmud determined to punish him and sent a fleet to besiege Kampar while 'Abdullah was there; but George Bottello was in the harbour with a Portuguese fleet that raised the siege and conveyed 'Abdullah back to Malacca, where he exercised his office with judgment and propriety until suspected by the Portuguese of treason he had his head cut off on a public scaffold. By open means and covert the Malays endeavoured to dislodge the

Portuguese. More than once the Laksamana sailed to attack Malacca—in vain—by sea. Once the Paduka Tuan attacked it by land and sea, having his master's elephant brought from Muar and breaking its left tusk in a charge. The latter attack failed owing to delay caused by a storm, but Sultan Mahmud wrote to his Paduka Tuan—"if a man professes to be braver than Hamzah and 'Ali and more learned than the Imam Ghazali but is not, then he is a bigger liar than the Sayid al-Hakk!" Once the Portuguese took Muar by assault, killed most of its garrison of 800 men and burnt it to the ground. The Portuguese tell of many plots and attacks against them. So for twelve years at Bintan lived the royal exile, last Sultan of Malacca. His house had lost Malacca and Naning for ever but he was still overlord in the Malay Peninsula of Muar and Rembau and Sungai Ujong*; (since about 1450) of Klang, the modern Selangor; of Manjong and Bruas, the modern Perak; of Pahang (since about 1460), a State that stretched as far south as the Sedili Besar; of Trengganu (since about 1480); of Land's End, or Ujong Tanah, the modern Johor: overlord of Siak, Aru, Kampar and Indragiri in Sumatra: and yet with all this greatness, owing to the presence at Malacca of a few Portuguese equipped with guns and armour, a king cooped up at Riau.

In 1521 George d'Albuquerque attempted to take Bintan but the two strong forts, the stakes across the river and Malay bravery were too much for his 18 ships and 600 men. In a later attempt Don Sancho Enriquez lost seventy out of two hundred ships in a storm. Then one day in 1526 news came that Mascarenhas with a fleet of twenty-five ships, galleys and fustas, had sacked Bengkalis. Next, Bulang went up in smoke and flames. Scouts saw the white sails of the Portuguese fleet coming from Tanjong Bemban towards Lobam. Both the Sultan's son-in-law, the ruler of Pahang, and the Sultan's Admiral (Laksamana) were put to flight. First the outer fort (*kota kara*) fell and then up-river Kopak was burnt. The overlord of so great a part of the Malay world, "shadow of Allah upon earth," wandered round the slopes of Gunong Bintan, his aching feet bound in cloth. The Bendahara, Sri Nara 'diraja, whose father Sultan Mahmud had murdered in Malacca in 1509, stole rice and fish from three peasant women and swore that he would run amuck if his despondent master did not eat. At last a son of the Paduka Tuan came from Selangor with twenty boats and took Sultan Mahmud to Kampar, where some years later (*ca.* 1528) he "left this perishable world for the world everlasting." Not only from the records of his enemies the Portuguese but also in the "Malay Annals" he appears as a weak and mean man, a dreamer,

*Note.—In the 15th century Sungai Ujong was perhaps at one period under Klang (JRASMB, 1931, p. 134): in the same century its chief was called Penghulu Mantri (JRASSB 83, p. 123). In the next century the chief of Klang (like the governors mentioned in the 14th century Trengganu inscription JRASMB, 1924, pp. 256-7) was called Mandulika (JRASSB, 1925 p. 45). Both Trengganu and Klang were under Malacca and later under Johor. Under Bugis influence the Sungai Ujong chief took later the title Klana Putra.

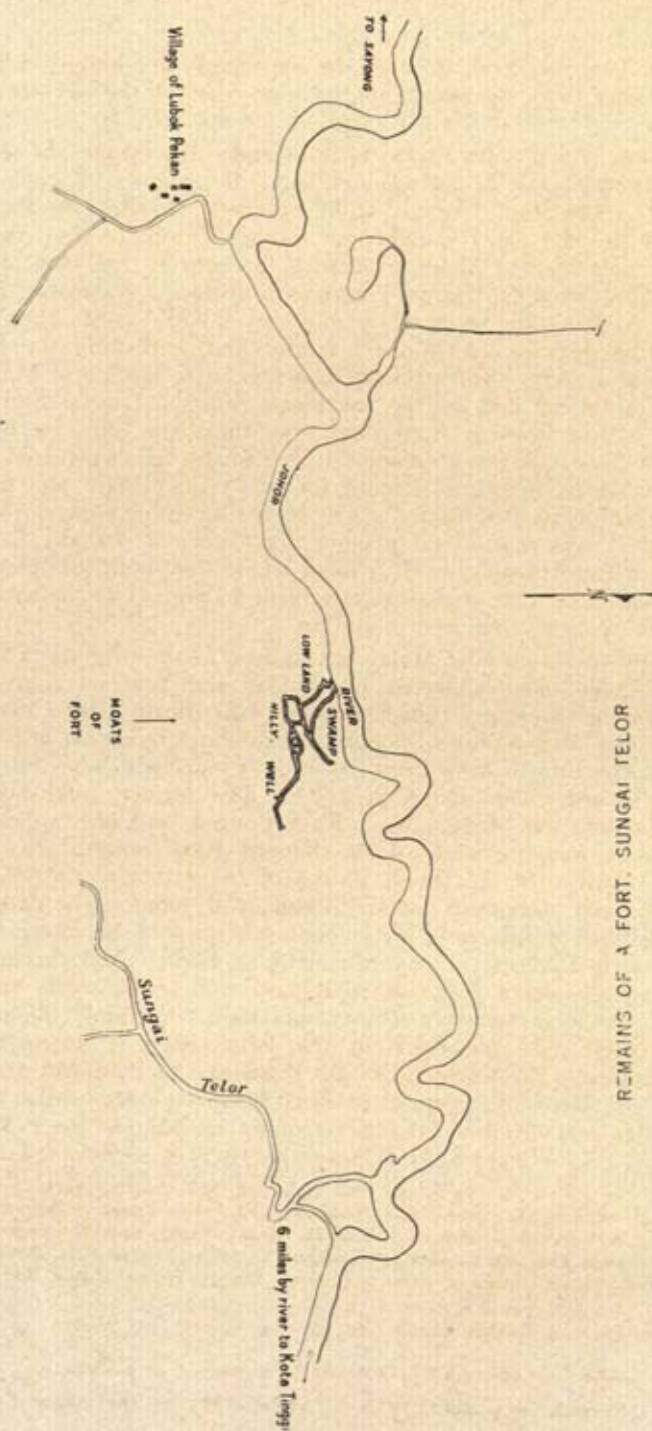
a sadist who felt remorse for his murders, a Malay Nero. The "Annals" give us many vignettes of this ruler; as a sick boy tended by his chiefs, as a wanton youth treading the midnight way with the wives of his followers, as a student of Islamic mysticism propounding theological problems to Pasai, as a romantic dreamer wanting to marry the fairy princess of Gunong Ledang, as a repentant murderer living as a recluse and spurring his horse to avoid onlookers at Tanjong Kling. In 1510 Ruy d'Araujo wrote to d'Albuquerque that the Sultan had handed over all power to his uncle the Bendahara and stayed the whole time at home "like a monk." d'Albuquerque's "Commentaries" add that "this king was very vain and very proud, and made a quarrel with his father for wishing to go to the temple of Meca, for he used to say that Malacca was the right Meca; and being suspicious of his brother, Sultan Celeimao (= Sulaiman) he murdered him with a creese and in like manner he murdered seventeen of the principal men, all of them his relatives, without any cause, and even killed his son and heir, because he had asked for some money to spend." He killed his Bendahara, Tun Mutahir, in 1509, perhaps from lust for his daughter, more probably for fear of a rival near his throne. "A man's death comes at the appointed time" and he had his son, Sultan Ahmad, killed at Bintan, because, the "Annals" say, the young prince would not listen to his old counsellors or, as Ruy de Brito avers, because he did not share his opium-smoking father's wish for peace. For Sultan Mahmud, to quote a text from his grandfather's grave-stone, this world had verily been like a house built by a spider. At Malacca he had murdered to keep a throne, which soon the Portuguese wrested from him. Once more he had seen dire defeat at Bintan. Yet a wanderer with bandaged feet and a mean ungrateful temper he still had the white blood ascribed by Malays at various periods of their history to Siva, to royalty and to Muslim saints, and because of that blood men served and feared him. As Sri Nara 'diraja said after the fall of Bintan, "So long as Your Highness lives, ten kingdoms can be created."

Sultan Mahmud had killed his eldest son. Ahmad's brother Muzaffar then became heir to the throne, but when in 1513 at Kopak near Bukit Batu Tun Fatimah (daughter of Mutahir the murdered Bendahara) bore Sultan Mahmud a son, Raja 'Ali alias Raja Kechil Besar, she persuaded her husband forty days after the infant's birth to style him Sultan Muda with the title 'Ala'u'd-din Riayat Shah. When Sultan Mahmud died in 1528 'Ala'u'd-din Riayat Shah was still in his teens, but his mother got her step-son the Raja Muda Muzaffar (and his consort, Tun Trang, her daughter by her first husband, Tun 'Ali, whom also Sultan Mahmud had murdered) driven out of Kampar before there was time for "the rice in their pot to boil." Muzaffar became after some wanderings the first Sultan of Perak, but Johor claimed to be suzerain of Perak, and when his elder brother appointed Sri Agar Raja his Bendahara, 'Ala'u'd-din sent his own Bendahara the

REMAINS OF A FORT, SUNGAI TELOR

Paduka Tuan to Perak to fetch the improperly appointed officer to Land's End to do obeisance to the now head of the old Malacca dynasty.

Sultan 'Ala'u'd-din Riayat Shah ascended the throne, the second 'Ala'u'd-din of the Malacca house, and at once left Kampar for Pahang where, the "Annals" tell us surely erroneously that he married Kesoma Dewi, daughter of Sultan Mansur of that country and his own niece! About 1530 with the help of that hero of two and thirty wounds, Hang Tuah's son-in-law, Laksamana Hang Nadim, 'Ala'u'd-din apparently founded Johor. But when and where the dispossessed Malacca family first settled on the Johor river is a mystery. Valentijn declares that after the fall of Malacca Sultan Mahmud fled to the north-east side of Land's End and "built a new town at that place (the third one built by Malay kings in those quarters), enlarged it and finally finished it and gave it the name of Johor: he reigned for two years there" and it was his son who moved to Bintan. The large Batavian recension of the "Annals" says that after spending some time in Pahang Sultans Mahmud and Ahmad moved to Johor where they built an outer fort (*kota kara*) but, as it was inconvenient owing to its far distance from the sea, they removed to Bintan.¹

Now there are two Malay appendices to the original "Malay Annals," the older collected by Raffles and now in London, a recension whose story finishes before the death (in 1564) of 'Ala'u'd-din, first Sultan of Johor, and the later recension of Shellabear, purporting to have been got from a chief who was lost after Jambi sacked Johor Lama in 1673. The former, published by Dr. Blagden, was written by a Raja Bongsu, and one wonders if perhaps it was the work of the famous Raja Bongsu, (b. 1571 d. 1623) friend of the Dutch, patron of the author of the "Malay Annals" and afterwards Sultan 'Abdullah of Johor. The date fits. No one else of the same period and place would be likely to be called Raja Bongsu—at any rate without a *bin*. And perhaps no other contemporary Johor Raja Bongsu would be literate enough to write it or be interested in its compilation. Certainly the author knew every cape and reach of the Johor River. Moreover the introduction to the Raffles MS. says it was not at Pasai but at Pasir Raja (the Johor river capital of Raja Bongsu's elder brother) that the order was given to Tun Sri Lanang to compile the "Malay Annals." Some Leiden MSS.² say that it was at Pekan Tua the

¹In line 19 p. 225 Shellabear, the Batavian MS. inserts: *hatta beberapa lama-nya baginda di-Pahang lalu berangkat ka-Johor dudok membuat kota kara: maka sembah orang itu, 'Tuanku, jauh sangat ka-hulu, negeri ini'. Maka baginda pun lalu ka-Bentan bernegeri di-dalam Sungai Batu Perlabuhan rama-nya, Sultan Mahmud diam di-Tebing Tinggi, Khoja Hasan dudo di-Bentan.*

²Dr. Ph. van Ronkel kindly tells me that Codex 1703 reads برنگري. Codices 1704, 1706 and 1736 read دفتكسوخ. Codex 3210 reads دفتكسوخ. while a MS. at the Hague Colonial Library reads di-Pekan Tua.

order was given, though this could hardly be the ancient Pekan Tua above Sungai Telor but more probably was Pasir Raja when it had been abandoned for Batu Sawar or Makam Tauhid: the 'Old Town' is a vague and common name. The Raffles version relates how after Kopak was burnt, Sultan Mahmud walked in the Bintan jungle to ديمق, followed by the Bendahara, while the Paduka Tuan and his family "went down at the back of Bintan and thence went to Sayong." Eventually the Paduka Tuan followed his lord to Kampar and became in the reign of Sultan Mahmud's son Bendahara of Land's End. After his marriage in Pahang, Sultan 'Ala'u'd-din Riayat Shah "returned to Land's End, lived at the Old Town (*Pekan Tua*) and built a fort (on the Johor) above the river Telor."* Then we hear how Sang Naya a Malay of Malacca plotted to attack the Portuguese while they sat unarmed in church. The Portuguese captain threw Sang Naya down from the fort and sent an envoy to inform Sultan 'Ala'u'd-din at the Old Town. Sultan 'Ala'u'd-din threw the envoy down from a tall tree. The Portuguese thereupon attacked the outer fort (*kota kara*) of the Malays but had to build a fort at the end of a cape over against it before they could take it. The Sultan fled to Sayong. On the way Tun Narawangsa felled a tree to impede the Portuguese pursuit and the spot was afterwards called Rebat "the obstruction": this spot was above the Split Rock (*Batu Belah*). At Sayong Sri Naradiraja died and was buried, being called the Chief with the big grave-stone (*Dato' Nisan Besar*). Raja Zainal succeeded Muhammad Shah as Sultan of Pahang and sailed to Sayong where 'Ala'u'd-din gave him the title of Muzaffar Shah.

There this older version of the "Malay Annals" stops. What are we to make of it? Were there two Kota Kara-s, one up the Johor River, one in Bintan? Is Kota Kara not a place-name but, as I have assumed, the name of the outermost of a system of fortifications? *Cara*, meaning "face, outer front" is still a technical term applied to an outer system of fortification in Portuguese and Spanish. Where were the Old Town and the river on which it lay? Five miles upstream from Kota Tinggi there is a Sungai Telor and just above it on the Johor River are the remains of an elaborate fort with a cape (*tanjong*) close below it, while a little further upstream is a deserted spot, Kangka Lubok Pekan, the "gambir-estate-at-the-pool-of-the-town" where fragments of a few Muslim tombs of the XVIIth century exist. The Old Town cannot have been so very far below Kuala Sayong, seeing that it was so narrow a race between Sri Narawangsa's boat and the Portuguese that he had twenty men waiting with adzes to fell a tree and bar the river as soon as they had passed the Split Rock and that the Sultan's envoy to Malacca was paddled by aborigines from Sayong down to the Old Town

*Dr. C. O. Blagden has been good enough to scrutinize the Raffles MS. again and is satisfied that تدر is the reading.

PLATE V.

where the river was still so narrow that the envoy's boat did not escape shots from the Portuguese galleons. Two main tributaries flow into the Johor, the Lenggü and the Sayong. At Sayong was born the Jakun champion Si-Badang, who worked for a rice-planter at Seluang above Kota Tinggi and being sent by the king Sri Rana Wirakerma up the Johor river to get tree-pods for his refection fell on a rock at Kuala Sayong and split it so that it is called *Batu Belah*, the Split Rock. The Split Rock by the left bank entering Kuala Sayong is still the halting place of Jakuns taking rattans down to Kota Tinggi. The Batin of Sayong says today that Rebat is the name of a spot on the left bank going upstream about three-quarters of a mile above Kuala Sayong. The "Malay Annals" relate that Tun Genggang the mother of their reputed author, Tun Sri Lanang (born about 1560), was called the Grandam of Sayong (*Dato' Sayong*). Finally at Sayong Pinang about thirty miles above Kota Tinggi there were recently discovered a fort rivetted with large cut slabs of coral stone like the Malacca laterite slabs and 27 Muslim grave-stones, several only to be equalled in Malaya for workmanship and design by the grave-stone of Putri Fatimah who died at Pekan Pahang in 1495. The back of this as of many Malay forts is open to the jungle allowing unimpeded retreat, but the ground to the rear of the upstream wing of the fort is full of small pits and seems to have been so defended, probably with caltrops. This upper wing consisted of two walls one 40 feet behind the other with a deep outer ditch 20 feet wide. The front of the fort consisted of a wall, in part destroyed and with an (original) opening for a gate, on the edge of a steep hill running down to the river swamp: on the slope is a ditch parallel to the wall. And the downstream wing now consists of one wall, with a deep pit in the wall itself at one spot. From wing to wing is about 300 yards.* The most important grave-yard, containing eleven graves and the oldest inscribed stones lies inside the fort, as also do two other isolated graves. The cut coral slabs must have been brought from the mouth of the Johor river.

The XVIIIth century "History of Perak from Native Sources" declares that 'Ala'u'd-din first Sultan of Johor fixed his capital at Pasir Raja, which Hervey in 1879 found above Kota Tinggi between Seluang and Batu Hampar, the last being two hours paddling below Kuala Sayong: but this history may have confused it with Pasir Raja, a capital of 'Ala'u'd-din, brother of Raja Bongsu. Anyhow in his account of the Endau (where he mentions a place up the Semadek called Chandi Bemban and brick ruins at Dalek half way up the Kahang) Hervey records a tradition that during their various vicissitudes "the Johor rulers sometimes took refuge in the interior of Johor when they did not go as far as Pahang."

There is some negative evidence—now no longer required—to corroborate that the Sayong whither the Portuguese pursued 'Ala'u'd-din was the tributary of the Johor river. No Portuguese authority

*I am indebted for this detailed description to Mr. G. B. Gardner of Johor, probably the first European ever to measure this fort. See Appendix (a).

mentions any attack on Bintan at this time but there was an attack on Johor in 1535 and the cause of it, a suggestive coincidence, was the mutual murder of envoys. In 1533 Paulo da Gama found off Malacca twenty-seven boats (*lanchar*) which Sultan 'Ala'u'd-din of Johor had sent to the help of his *brother*, the Sultan of Perak. The commander, whom Castenheda calls Tuan Barcalar (? = Laksmamana) came to pay 'Ala'u'd-din's respects to da Gama, who returned the compliment by sending an envoy to the Sultan. This envoy the Sultan took for a spy and killed, whereupon the Portuguese captain of Malacca, Garcia de Sa, retaliated by killing a well-born Malay whose relatives then fled to Johor. In June 1535 with two large vessels and a score of small and a force of 400 men Dom Estavao da Gama sailed to Johor, where seven miles* up river the Malays had a fort. Though the Portuguese bombarded this fort, the Malays would not sally forth. The Portuguese landed troops and shelled the fort from a neighbouring hill, until sickness and lack of ammunition made them retreat. The Malays then foolishly attacked and were worsted: that night they fled with all their valuables. The Portuguese destroyed the fort and sailed home to Malacca.

The later appendix to the "Malay Annals" makes no mention of Sayong. "After some days' voyage from Pahang they reached Johor, where Sultan 'Ala'u'd-din ordered the Bendahara and Sri Naradiraja to assemble the aborigines (*rayat*) to fell the scrub and make him a settlement" (Johor Lama or Old Johor)—... "There was a fort with ditches which were from the lower reaches of the Sungai Serting and from the upper waters of the Sungai Johor. The Bendahara and Sri Naradiraja hastened the building of a palace, a mosque, a hall of audience, a drum-stand and of ponds and wells.... The road in the market-place was full of shops. At that time hamlets stretched as far as Belading downstream and as far upstream as Bukit Piatu on the upper waters of the Johor estuary. The Laksmamana Hang Nadim administered Bintan and he made a very populous port at Rachoh, chock full of boats of the sea-gipsies (*ra'yat*)."

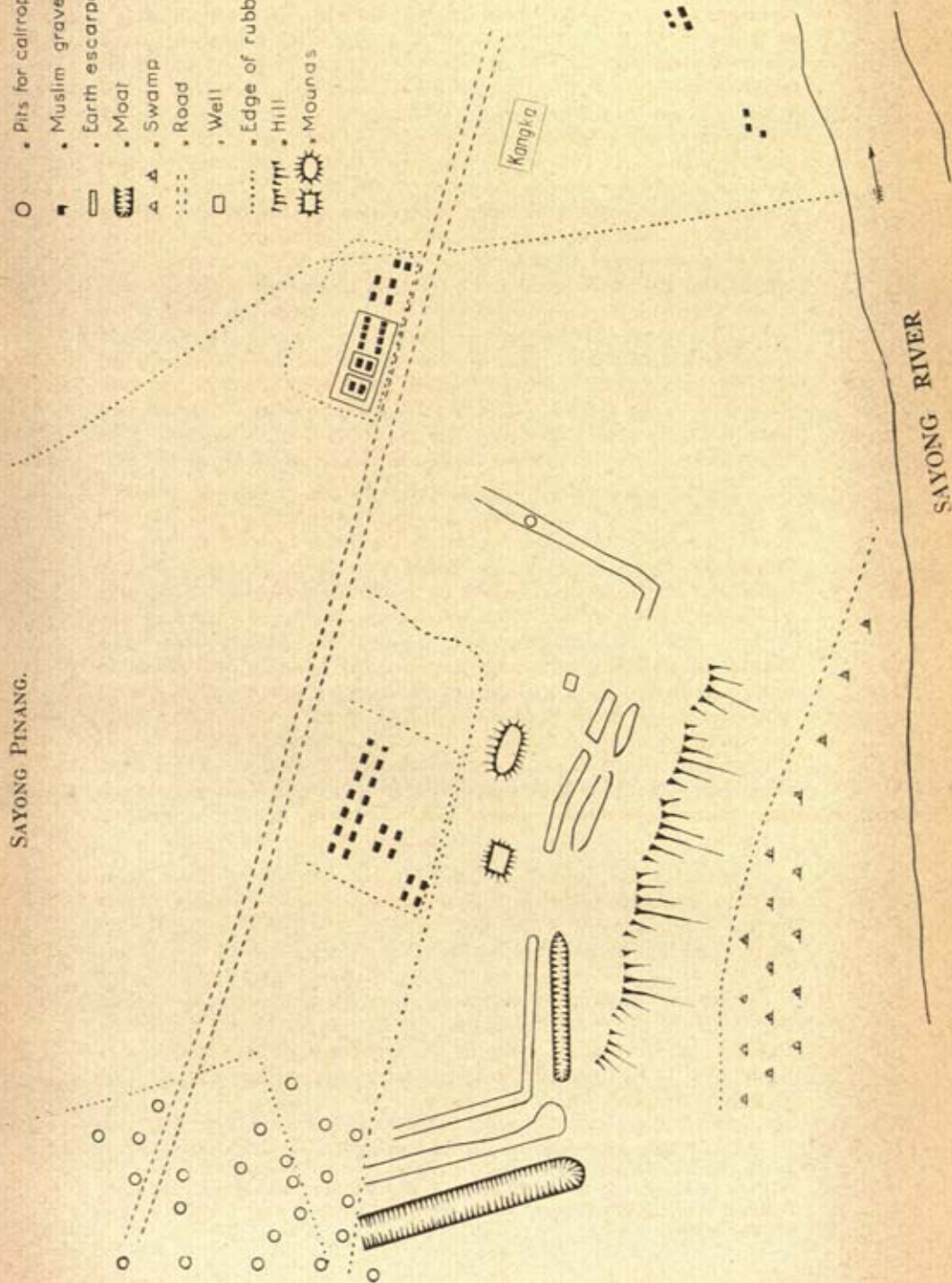
Owing to the "piracy" of the Malays, Estevao da Gama again in 1536 attacked Johor with four hundred men and many Malay helpers. Fire-arms won the day. The vessels in which the Malays entrenched themselves were burnt. Sultan 'Ala'u'd-din lost so many people that he sued for peace and got such good terms that he moved to Muar and became ostensibly a great friend of the Portuguese. For Acheh a new and formidable foe that drew Johor, Perak and Pahang into friendship with the Portuguese, had appeared and in September 1537 its lately installed ruler 'Ala'u'd-din Riayat Shah al-Kahar attacked Malacca in person.

*Note. This must refer not to the fort above the Sungai Telor but to Johor Lama. Topographical errors, however, are to be expected. According to Capitao Botelho de Sausa, author of "Historia Maritima Militar da India," Portugal in the XVth Century had a sea-league of 5920 metres and a sea-mile of 1480 metres.

SAYONG PINANG.

- Pits for caltrops
- Muslim graves
- ▭ Earth escarpments
- ▨ Moot
- △ Swamp
- ⋯ Road
- Well
- ..... Edge of rubber estate
- ⌚ Hill
- ☀ Mounds

The Achinese were much like the Portuguese, buccaneers, adventurers and traders with a veneer of religion. Pedir and Pasai were the scenes of barbaric profusion, of brutal punishments, of orgies of hard-drinking. But Aceh like Portugal was also superstitious and was full of Muslim missionaries, mystics and theologians. Individual rulers had dynastic ambitions and a desire to fill the place the old Malacca Sultans had occupied. The first Sultan of greater Aceh was 'Ali Mughayat Shah, who died in 1528 the conqueror of Daya, Pedir and Pasai. By 1539 his son 'Ala'u'd-din Riayat Shah al-Kahar had a fleet of 160 vessels, mostly rowing-boats, manned by 12,000 men, of whom six hundred came from Malacca and Gujerat and some even from Turkey and Abyssinia. He attacked Aru and by the treachery of one of the chiefs took it. After waiting five months for Portuguese help, the princess of Aru sailed to Bintan, where the Sultan of Johor married her and promised aid. In 1540 having got help from Perak and Siak Johor beat the Achinese fleet in a great sea-fight. The Achinese leader was killed and ignorant of the strong tides the Achinese commanders lost 13,500 men and all but fourteen ships. Pinto's numbers sound Homeric. Johor held sway over Aru for fourteen years.

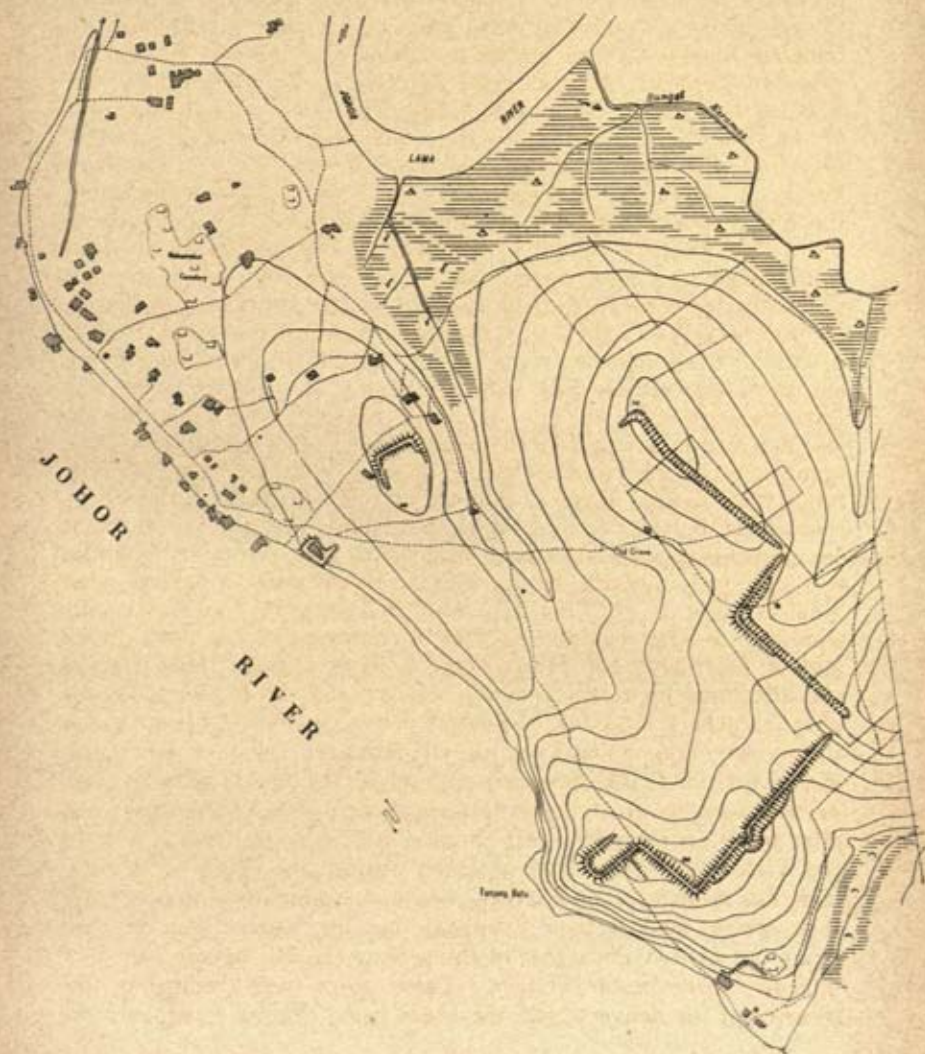
In 1547 Sultan 'Ala'u'd-din with his "brothers" the rulers of Perak and Pahang, assembled 300 sail and 8,000 men in the Johor River for an attack on Patani but negotiations settled the dispute. The Sultan then took his Johor fleet to help defend Malacca against the Achinese. The incident is described in "The Life of Dom John de Castro, the Fourth Vice-roy of India" written by Jacinto Freire de Andrada. I quote from the XVIIth century translation by Sir Peter Wyche. "The King of Viantata (= Ujong Tanah) finding he had force enough to set upon any great design, was by strength, and ease put in mind of many forgotten grievances, which his predecessors had received from the Kings of Patana and having good correspondence with the Princes of Queda, Pam, and other borderers, found a way to bring 'em into a league making them take their parts in revenging an others Injuries; they put to sea a great Fleet, and by Capitulations agreed, that the King of Viantata should be satisfied in being revenged on his Enemy, and they go away with the Booty of the Warr for Venturing their lives in an others quarrel. In this Conjunction, Simaon de Mello was Commander of Malacca, and on knowledge of the Breach betwixt those Princes, writ to Diogo Soarez de Mello, who was in the haven of Patane, to come to that Fortress, for all those Kings being friends to the State, he had rather arbitrate than side in their differences; besides it was in policy, reason to let 'em be broke by a Warr, that being drained they might live with more Subjection under the peace and obedience of our Arms, considering time might furnish 'em with an opportunity, and their strength with Courage, our Dominion over them being a sufficient cause for them to hate us, and for a Warr, a strong Army look't for no other pretensions. Diogo Soarez not refusing the advice dispatch't some Ships Laden

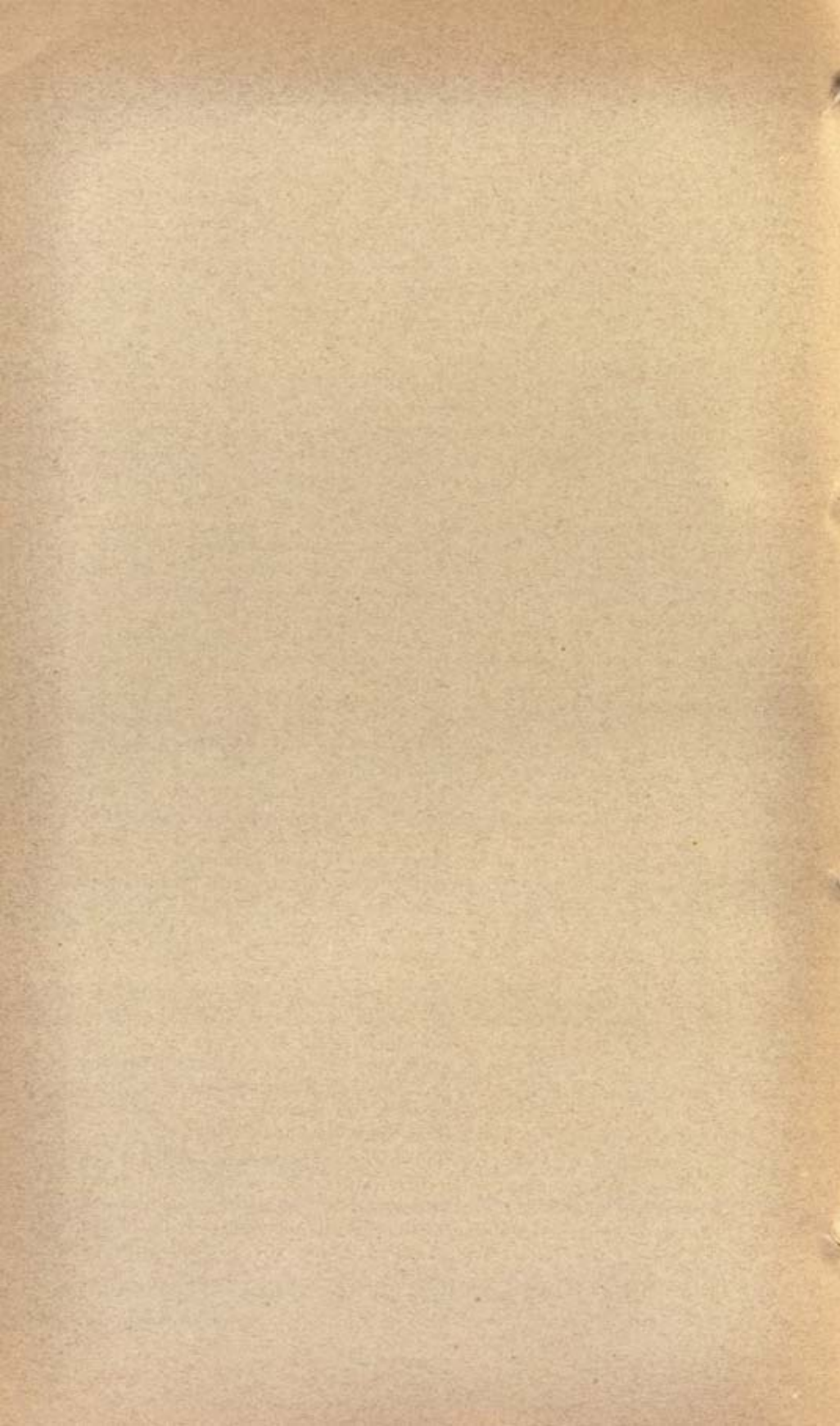

for China and parted himself with two little Galleys for Malacca. The King of Achem was at this time with twenty great vessels looking out for Prizes, with the force of a Prince playing the part of a Pirat; he took some Junks of Provisions, and at sea behaved himself insolently to some ships of his Friends, his success heightened his confidence, Landing by Night in the Port of Malacca, only to say he had set footing on ground that Liv'd under our obedience, and with this glory wonn solely by stealth, he immediately returned on Board. The City was in an Uproar. . . . Simaon de Mello was as sensible of the King of Achem's Cowardice as if it had been an outrage; so sacred were the walls of that Fortress, as if to march towards them had been an insolence, to look on them a Crime. He presently set forth a light vessel to find out the King of Achem's Course, whilst he put to sea two great Carvels and six Flyboats to find out Enemy. Diogo Soarez de Mello with the two Galleys we spake of came at this time into the Haven, as if steer'd by our Fortune to help the Victory. . . . The King of Viantata, and most of the Confederates had in the meantime receiv'd so good satisfaction from the King of Patane, as a peace was ty'd with stronger knots, and knowing our Fleet had gone to sea by that, concluding the Fortress was left without sufficient garrison, they designed to try if that occasion would make their way to free Malacca of so troublesome a neighbour, and made bold by their hating us, and Cowardly by their fear, they design'd in the semblance of Peace, to disguise a Warr; they sent an experienc'd Commander to Simaon de Mello, to condole with him for the King of Achem's destroying our Fleet, and advise him that on the joy of the Victory he was joyning more force to come upon the Fortress, that he having so few defendants, courage must necessarily yield to multitudes, since numbers and opportunities give Victories; that as friends to the State, they desired leave to land at that Port, and with their lives redeem the Fortress from so inevitable Ruine, that the World might see they were better friends in exigencies, then prosperity; besides so Cautious a message, the Envoy had instructions to observe what Soldiers were in the Fortress, and find out by the Governours countenance what Courage or Fear he betrayed at the news of the loss of his Fleet; the Heart being a more faithful interpreter of the affections then the Tongue. Simaon de Mello perceiving the offer Treachery, and the Messenger a spy, resolved to beat 'em at their own Weapon, making use of Stratagem against Stratagem. He gave them thanks for their offer of so seasonable succours, and in return of so great friendship, Challeng'd from them the usual gifts for good news, for just then he had received fresh advice of the Victory his Fleet had obtained against the King of Achem; and that he had in the Fortress men and Ammunition to spare, for their service against their Enemies; that the King of Achem went flying out of that Port, that in the persute the Portuguese had some difficulty, none in the Victory. These words were credited by the security of the delivery, and the Moor being dismist, Credulous and

ESCARPMENTS AND MOATS OF THE FORT AT JOHOR LAMA.

Discontented at the Governours resolution and the Victory of the Fleet, reported to those who sent him, that the Governour either understood the design, or was above the apprehension." Couto relates how the Johor fleet lay in the Muar river for several days that seemed to the Portuguese years. This was the time when in the midst of preaching St. Francis Xavier fell into an ecstasy and saw in his trance the victory of Portugal over the Achinese.

In June 1551, against the advice of the old Laksamana, Johor besieged Malacca. The siege lasted till 16 September. But the Portuguese fleet so harried the harbours of Johor, Perak and Pahang that the attackers had to retreat in order to defend their own homes. The Laksamana and his son-in-law are said to have lost their lives.

In 1564 feigning to sail to Patani, Sultan 'Ala'u'd-din Kahar ruler of Aceh from about 1537 until 1568 sacked Johor Lama and drove the Malays out of Aru, (which he gave to his eldest son 'Abdullah, who was killed before Malacca in 1568). Two Leiden MSS. say that 'Ala'u'd-din Kahar was married to a daughter of 'Ala'u'd-din, first Sultan of Johor, and once sent word that he was visiting his father-in-law who forthwith fled into the jungle, was captured, received with honour but taken to Aceh and made to do obeisance. The later appendix of the "Malay Annals" devotes its pages to royal weddings and beyond a reference to victories at sea against the Portuguese says nothing at all of the fights with the Portuguese and with Aceh. It claims that Johor's first Sultan, 'Ala'u'd-din Riayat Shah, died at Johor Lama. Couto says he was taken prisoner to Aceh and died there. The *Bustanu's-Salatin* says he was taken with all his family to Aceh, whose then Sultan 'Ali Riayat Shah (1568-1575) gave his "daughter" to Radin Bahr, son of the captive Sultan 'Ala'u'd-din by a lesser wife (*gundek*) and sent him back to Johor to succeed his father. The "Malay Annals" make no mention of Radin Bahr but say that Sultan 'Ala'u'd-din had two children, the elder Raja Muzaffar (also called Raja Muda Ferdana), the younger Raja Fatimah. Anyhow according to all authorities except the *Bustan* the successor of Sultan 'Ala'u'd-din Riayat Shah was Muzaffar Shah, Couto's "Malafaxa."

But was Muzaffar Shah the immediate successor of his father? Couto talks of a letter from the captain of Malacca asking the aid of the king of Johor against the Achinese in 1568 "as the Sultan now has a chance to revenge himself on Aceh for the death of his brother." And if Muzaffar Shah really married the daughter of a *Sultan*, he must have remained in Aceh from the sack of Johor in 1564 until 1568 when 'Ali Riayat Shah ascended the throne.

Couto relates that in February 1568 Malacca repelled an Achinese attack; immediately afterwards the king of Johor arrived with a fleet to help the Portuguese and was feasted and entertained by the governor of Malacca. In 1570 an Achinese fleet burnt the villages on the Johor river. In 1570 and 1573 Aceh besieged Malacca.

The "Annals" record that Muzaffar Shah moved the capital further up the Johor estuary to Seluyut. "Both sides of the Seluyut river were full of homesteads without a break up to Padang Riang-Riang and there was a large market at Kangkang." On the top of the steep Seluyut hill one can still walk along the earth escarpments of a fort. And just past the steep hill on the right bank ascending the Seluyut river is a flat spot where the palace must have stood. A stone's throw from the bank are two graves, one small and plain but ancient, the other smallish and of the lantern type. Past these graves, half way up to the fort walking at right angles to the Seluyut river are what tradition takes for royal graves, namely two adult graves of an older type with incised inscriptions and beside them the small plain stones of a child's grave. Muzaffar Shah and Raja Fatimah his sister (the wife of Raja 'Omar *alias* Sultan 'Ali Jalla 'Abdu'l-Jalil Shah) and her son, Sultan 'Abdu'l-Jalil Shah, who died in 1580 within a year of ascending the throne at the age of nine, all of them were buried at Seluyut as also probably Bendahara Sri Maharaja Tun Isap Misai or else his son Tun Ahmad Paduka Raja, father of the author of the "Malay Annals."

Couto and the *Bustan* aver that Radin Bahr was poisoned and the *Bustan* points out that his death ended the Malacca dynasty in Johor. According to the "Annals" he had an intrigue with the daughter of Sri Naradiraja of Pahang, one of the wives of Raja 'Omar his brother-in-law and this might have led to his being poisoned. But the story of their marriage known only to the Bendahara and performed before the *iddah* of the lady was complete or her divorce from Raja 'Omar valid is obviously a clumsy invention designed to glorify the lineage of Sultan 'Abdullah Maayat Shah, the alleged offspring of this secret union, and to provide the later Sultans of Johor with descent from the Malacca dynasty. However the preface to the "Annals" naturally makes 'Abdullah the son of Raja 'Omar as no Malay chief would magnify a living ruler, his patron, at the expense of the virtue of that ruler's mother! The apocryphal story is found in the appendix to the "Annals" which was written after the deaths of their patron Sultan Abdullah and Tun Sri Lanang. According to the same appendix pursuing its legitimist theory of descent in the male line from Malacca through Sultan Muzaffar, the child Sultan 'Abdu'l-Jalil Shah willed his throne to Raja 'Abdullah—who thirty three years later became Sultan 'Abdullah Maayat Shah; but Raja Fatimah sister of Muzaffar Shah and wife of Raja 'Omar of Pahang declared she would leave the country if her step-child rather than her husband were given the throne. So, in spite of the Laksamana Hang Nadim, the Bendahara* Sri Maharaja Tun Isap Misai gave way and in 1580 installed Raja 'Omar as Sultan 'Ali Jalla 'Abdu'l-Jalil Shah, the ruler known to Couto and d'Eredia as Rasale or Raja Ale. Shortly afterwards the Bendahara* died—presumably he was buried

---

*The appendix to the Annals (pp. 261-2) speaks of this Bendahara as Paduka Raja and says he was succeeded by Tun Sri Lanang also Bendahara Paduka Raja. Actually Tun Isap Misai was very old and probably Tun Sri Lanang's father, Tun Ahmad, may have acted for him. Tun Ahmad was Paduka Raja but not Bendahara.

at Seluyut—and Tun Sri Lanang, author of the Malay Anna's was made Bendahara Paduka Raja in his place and can therefore hardly have been born later than 1560: his mother, as we have seen, lived at Sayong.

The first of this Pahang line of Sultans removed from Seluyut to a spot called Tanah Puteh (White Earth), which according to the doubtful authority of the appendix to the "Annals" he named Batu Sawar, but it was so unhealthy that he left it after two years. He had married about 1570 two wives—one Raja Fatimah, the mother of only one child his father's predecessor on the throne, and the other a daughter of the Sri Nara'diraja of Pahang, by whom the Sultan had two sons both destined to become rulers of Johor. Now about 1580 he married according to d'Eredia, a daughter of Sultan 'Ala'u'd-din or Mansur Shah (son of a Sultan Ahmad of Perak) who ruled Aceh from 1577 till he was killed by his captains about 1586: d'Eredia relates how the lady came to "Cottabatu," namely Johor Lama, in pomp with a great fleet of galleys from Aceh. Couto says that, having poisoned his nephew, "Rasale" married that nephew's Achinese widow, the daughter of 'Ali Riayat Shah, a ruse which did not deceive the king of Aceh who thereupon attacked Johor. Certainly in 1582 after Johor had hospitably received one Singaraja who had fled from Aceh with a richly laden galley, Sultan 'Ala'u'd-din attacked Johor, which with the help of ten or twelve Portuguese boats beat off the invader. The Sultan of Johor went to Malacca to thank the Portuguese. d'Eredia tells how "a trade in spices and metals, including a large quantity of tin" grew up between the two ports. But by 1584 Portugal ceased to have a merchant at Johor, as it led to junks from Java paying dues to the Sultan of Johor instead of to Malacca. Moreover the Portuguese could not refrain from plundering even Johor vessels. The Sultan retaliated and sank old junks laden with stones to block the Singapore straits to ships coming from China and the Moluccas: whereupon the Portuguese took soundings and found that ships could pass through the straits south of the island of Singapore; this new passage they named the canal of Santa Barbara. In 1586 Sultan 'Abdu'l-Jalil with a fleet of 100 vessels, including 16 large galleys, besieged Malacca and caused famine. The Minangkabau betel-dealers (as d'Eredia describes them) of Naning and Rembau had hitherto been friendly to the Portuguese but now took the side of the Johor Sultan. An expedition of 100 Portuguese and 600 natives, mostly equipped with fire-arms, found the "Minancabos" 2000 strong in the open, drove them out of their village and set it on fire. Then they went to Rembau which a Johor captain had fortified; but before their arrival he had fled. So the Portuguese spared the villagers. In January 1587 'Abdu'l-Jalil appeared with 120 ships before Malacca and sought to make peace through the bishop. But the b'shop referred him to the captain, Joao da Silva. 'Abdu'l-Jalil then landed on one side of the city and his general Singaraja on the

other but the Portuguese drove them off, and they returned to Johor. In July 1587 Antonio de Noronha was watching the Johor river with galleons that could do nothing against Malay row-boats, until Simao de Abreu arrived with galleys and fustas and took the galleons in tow. Twenty well-manned Malay boats assailed them but had to retreat. The Portuguese captured a fort that was firing on them and then came before the town which they bombarded for two days (20-21 July) doing damage (estimated at 200,000 ducats!) to houses and boats. de Noronha thought the attack should be pressed at once, but de Abreu considered it dangerous for 300 men to attack a place well-fortified and defended by ten to twelve thousand men. However de Noronha landed a force next day that had to be rescued by the other captains. On August 6 Dom Paolo de Lima arrived. Johor Lama had no walls or towers but the hill whereon it lay was (as today) a peninsula round which a river took a sharp bend. The fortifications were of wood but strong and with many cannons. Besides Minangkabau and Javanese fighting men, 'Abdu'l-Jalil had summoned to his aid the princes of Trengganu, Indragiri and Kampar. On August 15 after a hard fight the Portuguese entered the town where the resistance was even more strenuous. At last the Malays fled into the jungle. The Portuguese set fire to the town but got great booty of precious metals and costly wares that were buried in the ground. Two thousand large and small vessels, 1000 guns, mostly small, and 1500 muskets are said to have been taken. The Portuguese lost only 80 men, while the Malays lost thousands. On 15 October de Lima returned with his fleet to Singapore, captured some fustas on the Johor river and burnt Bintan.

Linschoten gives the following account, less accurate than the Portuguese version and introducing an Achinese princess otherwise unknown but a good description of a contemporary Malay stronghold:—

In April 1588 Dom Paulo de Lyra, on his way from Malacca to Goa, captured an Achinese ship taking the king's daughter to be married to the king of Johor "and made it a good prize, and by it they were advertised what had passed between the kings of Achein and Ioor: so that presently they sent certaine souldiers on land, and marching in order of battaile, they set upon the towne of Ioor, that was sconsed and compassed about with wooden stakes, most of the houses being of straw: which when the people of the towne perceived, and saw the great number of men and also their resolution, they were in great feere, and as many as could, fleede and saved themselves in the countrie: to conclude the Portingales entered the towne, and set it on fire, utterly spoyling and destroying it, razing it even with the ground, and slaying al they found, and taking some prisoners, which they led away captives, and found within the towne at the leest 2500 brasse peeces great and small, which were al brought into India..... Some of them were no greater than Muskets, some greater, and some very great, being very cunningly wrought with figures and flowers, which the Italians

and Portingales that have denyed their faith, and become Mahometistes, have taught them. . . . . which ye king of Acheh hearing and that his daughter was taken prisoner, he sent his ambassadour to Dom Paulo de Lyra with greate presentes, desiring to make peace with him, which was presently granted, and all the waies to Malacca were opened, and al kinds of merchandises and victuailes brought thether, which before had beene kept from them, whereat was much rejoycing."

Actually about 1588, an adventurer 'Ala'u'd-din Riayat Shah seized the throne of Acheh, having murdered his ward Raja Ashem son of Sultan 'Ali Jalla 'Abdu'l-Jalil Shah of Johor by his Achinese wife and the rightful heir to the Achinese Sultanate. This caused war with Johor even before the death of Raja Ashem's father.

For in 1597 Sultan 'Ali Jalla 'Abdu'l-Jalil Shah died and was succeeded on the Johor throne by his son Raja Mansur with the title 'Ala'u'd-din Riayat Shah, d'Eredia's "Raja Rade." The old ruler had been a man of energy and decision. Besides his well-born sons he left three children by a secondary wife, who became the Rajas of Kelantan, Kampar and Siak. Frederick de Houtman tells how on 15 November 1600, Portuguese envoys offered Malacca's help against Johor in return for the strongest fort in Acheh. Aru (Deli) deserted Acheh for Johor between 1599 and 1603. Sultan 'Ala'u'd-din Ri'ayat Shah of Acheh attacked and pursued his namesake of Johor to his own fastness, where Abangta Merah Upah son of the Achinese ruler died: want of supplies caused Acheh to raise the siege. On this occasion Acheh must have attacked Batu Sawar, which d'Eredia tells us was founded after de Lima had destroyed Johor Lama and became in "Raja Rade's" time "the metropolitan Court of the Malaiois." The "Malay Annals" relate that Sultan 'Ali Jalla 'Abdu'l-Jalil Shah first, as we have seen, moved from Seluyut to Tanah Puteh,* but that after two years he left that unhealthy spot, when he must have gone downstream to Johor Lama, d'Eredia's Kota Batu or Stone Fort. Finally after 1587 he moved to "a spot up the River Damar, in the River Batu Sawar," where he walled in a spot and called it Makam Tauhid—which is still a well-known place on the Johor river just below Kota Tinggi.

Batu Sawar and Makam Tauhid, however, belong more properly to the Dutch period of Johor history.

---

*See below p. 128.

IV.

JOHOR, PORTUGAL, HOLLAND AND ACHEH.

Batu Sawar and Makam Tauhid.

The new century opened on the old lines. The war between Aceh and Johor caused by the murder of Raja Ashem still continued. On 20 July 1599 the murderer said to John Davis at Aceh, "As touching your Merchandize it shall be thus: I have warres with the King of Jor, you shall serve me against him with your ships: your recompence shall be your loading of Pepper." A panic and a quarrel prevented the alliance. A year later, in June, 1601 sixty Johor vessels lay before Pasai and frightened the Achinese into suspecting an alliance of Johor and Malacca against them. But war with Portugal also continued. Early in 1604, after a long siege of Johor, Dom Andre Furtado de Mendoca, the new Governor of Malacca, offered peace upon condition that the Sultan delivered up the Dutch who were with him and deprived them of their property whereto on 8 February Sultan 'Ala'u'd-din replied that he would first lose his kingdom. The Sultan appealed for assistance to the English who despatched two ships "which relieved it and sent Furtado's armament to the devil, so that in all those parts they would, it is said, have given the English their property and their very souls if they could."

For now the Dutch and the English had come upon the Malayan scene. The English East India Company, a private enterprise made little headway as compared with the Dutch behind which stood the government of Holland. The English never had a factory in the Malay Peninsula other than one in Patani and hardly enter into Johor history until the nineteenth century.

In June 1602 Heemskerck had sailed for Johor and though wind and tide bore him to Patani, Raja Bongsu (alias Raja Sabrang) brother of the king of Johor had there come aboard his ship to ask for help against Patani. This led to the sending of Johor envoys to Holland, one Megat Mansur, who died on the voyage, and one Enche' Kamar. The Portuguese, scenting rival traders, required Johor not to be friends with the Dutch "thieves." On what d'Eredia calls "the bad counsels of his younger brother Raja Benco," the Sultan paid no heed. The Portuguese fearful for their galleons coming from Macao sent a fleet to lie off Johor. Irked by this the Johor ruler informed Heemskerck of the approaching advent of the galleons. At first Heemskerck awaited them off Tioman, caution that let one ship through, but after enquiry he sailed for the Johor river and on 25 February 1603 found the *Santa Catharina* lying there at anchor. She hoisted sail but was beset and fired upon from both sides, until in the evening her captain, Sebastiao Serrao, flew the white flag. "Her cargo was taken to Amsterdam. The curios, lacquer ware, silk and porcelain made a great sensation. The total value of the sale amounted to not less than 3½ million

guilders. Even nowadays the Dutch indicate the finest and thinnest porcelain by the name *kraakporselein* after this carrack." Valentijn says that Raja Bongsu was with Heemskerck when this engagement took place. Anyhow the impression made on Johor was great and lasting. In October, 1603, Jacob Pietersz van Enkhuizen passing Singapore with two ships and a yacht got letters from the Sultan and from Jacob Buijsen, the first Dutch factor in Johor, that the Portuguese were besieging Batu Sawar and had ships in the neighbourhood, whereupon he chased away the Portuguese ships and was presented with creeses by Raja Bongsu and the Sultan, in return for which he gave the Sultan a silver-hilted Japanese sword and his brother a musket. The "Annals" says that Achinese as well as Portuguese attacked without success Makam Tauhid, a spot close to Batu Sawar. In 1604 d'Eredia not only founded the Portuguese fort at Muar but measured the Kota Batu (Stone Fort) at Johor Lama with a view to using it as a Portuguese fort against the Dutch. On 3 May 1604 Admiral Wijbrand van Warwijck arrived in the Johor river and gave the Sultan gunpowder and some balls, getting in return two and a half bharas of pepper. In 1605 only the visits of the Dutch fleets saved Johor from attack by Furtado de Mendoca. On 5 May 1606 two prahus with Sri Raja Negara, Shahbandar of Singapore, arrived in Malacca harbour to see if there were Dutch vessels there and on 17 May Raja Bongsu with 50 galleys and 3,000 men arrived to arrange with Admiral Matelief for an attack on the port. At first Raja Bongsu demurred to letting Holland keep even the town of Malacca, though it had been built not by the Malays but by the Portuguese, and he wanted Matelief to promise to make war on Aceh. Finally a treaty was signed on the *Oranje* that same day:—

"Firstly the said Admiral in the name as above at the request of the said King promises to help him to conquer the town of Malacca and take it out of the hands of the Portuguese, their common enemy, and each shall use his powers to the utmost to drive these same out and, this being with God's help accomplished, the same walled town, as it now is within its walls and ramparts, shall be and remain for ever, without payment of any charges or acknowledgement of overlordship, in the free ownership of the States aforesaid, which the King aforesaid grants herewith as payment for the war; furthermore the whole territory shall remain subject to his Majesty, it being agreed that the States aforesaid or their Captain shall be allowed, if they propose to strengthen the town, to appropriate as much land for the said fortification as they shall think advisable.

2.

The aforesaid States shall also have the right to get and cut wood in all the lands of the King for the building of ships and for the needs of the town.

3.

Moreover all subjects of the aforesaid States may unload their ships and wares, from whatever place they come, also hired ships, junks and praos in the aforesaid town without the King's interference or the imposition of any toll, either on arrival or departure.

4.

The King also shall not allow any Dutchman or (other) European or their descendants to trade in any of his lands unless they have authority from the Governor of Malacca, and, if they have not the same, they shall be held to be enemies and treated as such.

5.

On the other hand his Majesty shall people the suburb of Campo Clingh, which is now burnt down, and rule it without interference from the States and, if possible, take up his residence there and fortify it, wherein the aforesaid States shall assist him with counsel.

6.

His Majesty shall, after the conquest of the town, have all the guns found therein, the one half of which he shall have the right to take away at once and the other half he shall be bound to leave in the town for its defence until it is provided for by the States.

7.

One half of whatever merchandise, money, wares, etc., shall be found in the town shall fall to the subjects of the States aforesaid on this fleet and the other half to his Majesty aforesaid.

8.

All merchandise not belonging to the subjects of the States aforesaid must be unloaded in the King's territory in the suburb, whither the subjects of the States shall be at liberty to go and buy with others and to bring their purchases into the town.

9.

Further they shall, with all their strength and to the utmost of their power, assist and help each other to inflict all possible damage on the Portuguese and Spaniards, their common enemies, and, should either of the parties make war on any others than the Portuguese or Spaniards, the other party shall not be bound to help him except on the defensive.

10.

Neither of the parties shall have the right to make peace with the King of Spain without the consent of both.

11.

Should any man give offence in matters of religion, he shall be tried and punished by the government under whose jurisdiction he is; this to apply to both parties.

12.

If any persons of the one or the other party have any complaint to make against the other as to debt or any other matter, the defendant shall be summoned before his own magistrates.

13.

If any of the Dutch take refuge with the King of Johor by reason of crime or for any other reason, or if any of the King's people flee to the Dutch, the parties shall be bound to hand over the runaway to his government.

The Admiral gave Raja Bongsu a letter for the Sultan from Prince Maurice, who sent as presents from Holland a long fusil, a double-barrelled pistol inlaid with mother-of-pearl, two other pistols and a sword of honour, while the Directors of the East India

Company sent one fine harness, two halberds and six cuirasses. The siege of Malacca began but in August Matelief resolved to abandon it. "Whenever he asked Raja Sabrang for the help of his men, he promised to send him people but they never appeared; and concluding that there was something amiss between the King of Johor and his brother, he became aware that he was knocking at a deal man's door, the more so as they had conceived a sentiment of jealousy against each other." So Valentijn, adding that the Bendahara, (Tun Sri Lanang, the author of the "Malay Annals") told Matelief plainly that the Malays intended to leave the whole business of the siege to the Dutch, upon which "Matelief growled not a little at the Bendahara." On 17 August 1606 Matelief's eleven ships fell in with the Portuguese fleet coming to relieve Malacca and conquer Aceh, Johor, Pahang, Patani, Bantam and Amboina. This fleet of 16 great galleons, 4 galleys, 1 caravel and 14 other craft Matelief engaged, losing two vessels, 24 men killed and many wounded but destroying two Portuguese ships and killing five or six hundred men including many nobles and captains. On 24 August Matelief sailed for Johor, reached Johor estuary on 13 September and sailed on the 18th to Batu Sawar.

Of this place Valentijn writes as follows:—"Batu Sawar is a town 5 or 6 miles" (i.e. Dutch sea miles = 20 to 24 miles) "up the river of Johor, which is at that place very beautiful, broad and deep, and has therefore a supply of fresh water. The greater part of the country is low and the houses are built on piles along the river. There are two fortresses, one called Batu Sawar, one the Fort-across-the-river (Kota Sa-berang). Batu Sawar is about 1,300 paces in circumference, almost square, and is fortified with palissades 40 feet high, standing close together; it is further provided with some inferior outworks. It is built on level ground close to the river, a quarter of an hour's walk from the nearest hills, and the river could easily be conducted to the place. Inside it is thickly inhabited and filled with *atap* houses; but those of the king and some of the courtiers are built of wood. Kota Sabrang is about 4 or 500 paces in circumference and also is almost square. There are about 3 or 4,000 men able to bear arms within the forts, though most of the people live outside."

Admiral Matelief gave the Sultan plans and suggestions for the fortification of the place but the Malays were too lazy to work. He wanted gunpowder but this the Malays could not supply. On 23 September 1606 a new treaty was signed. All the articles agreed upon in the former treaty were confirmed, but what referred to the taking of Malacca was postponed. The Sultan agreed to give the Dutch on mainland or island a place as big as they wanted for houses and godowns. On 17 October Matelief left Johor and on the 22nd began a marine battle which gave the Dutch the command of the sea and sounded the knell of Portuguese empire: out of eighteen galleons nine were captured or destroyed and 6,000 men were lost. The Portuguese were required to send to Johor all

Hollanders who were still their prisoners in India. The Portuguese empire had been commercial, lacking in European territory and so in men. Her small trading stations and scattered naval bases like Goa, Malacca, Amboina and Tidor, could not survive the loss of command of the sea. Moreover Asiatics could not endure these corrupt bigots who regarded them as enemies at once of Portugal and Christ. Still, however, her dying struggles were to embarrass Holland and Johor for a few more years. On 17 October Matelief invited Raja Bongsu to come to Pahang to arrange an alliance against the Portuguese. A letter to the English East India Company of 9 December 1607 records how Matelief "being beaten from the coast of China by the Portugals and not suffered to trade there and returning towards Bantam he sent one of his ships to Patani, the other for Jor; they were also at Cambodia and Pahang but brought nothing but victuals." It was the *Erasmus* that visited Johor, taking the fiscal Martinus Apius, who discovered that the factor at Batu Sawar, Cornelis Francx, had made a mess of things. Apius left Johor, after entreating the Sultan to strengthen Batu Sawar. He told Matelief that unless Dutch ships came to her relief, Johor would make peace with Portugal. In Johor the Company's outstanding capital was 10,000 and in Patani 63,000 reals. In January 1608 news came that the Portuguese had attacked Johor and though they had not landed the Malays had burnt their town and fled into the jungle: Raja Bongsu had gone to Lingga. Had it not been called to fight the Spaniards off Ternate, a Dutch fleet would have arrived at Johor early in 1608, when, as Matelief records "the king was drinking hard, the chiefs favoured Portugal and" the Dutch adherent "Raja Sabrang had no influence." Leaving Holland with thirteen ships on 22 December 1607 Admiral Verhoeff reached Malacca on 24 November 1608 and sent a letter to Abraham van den Broeck, factor at Johor (November 1607—February 1609), to invite Sultan 'Ala'u'd-din to attack Malacca by land while the Dutch attacked it by sea. Van den Broeck and the Sultan's envoy satisfied Verhoeff that the siege of Malacca was impracticable. He therefore sailed on 29 December for Batu Sawar and on 5 January 1609 anchored in the Johor estuary. On 8 January the Admiral disembarked from his *Chaloup* at Johor Lama, where the Sultan had sent a frigate with his principal chiefs to greet him. On their arrival at Batu Sawar an elephant was sent to escort the Admiral and Vice-Admirals to the palace. On the feast-day after the Fasting Month the Admiral saw the Sultan ride to the mosque on his elephant, with Raja Sabrang in front of him and a great chief behind on the animal's rump. Afterwards the Sultan rode back to his palace, where his chiefs sat in a circle and the Admiral paid his respects. Later in the day the Admiral made presents to the Sultan and his brother, Raja Sabrang, who took him by the hand and led him to a table prepared in the Dutch fashion, where they ate and listened to music and saw some farcical dances. Two days later the king and his brother appeared in a

frigate before the Dutch factory at Batu Sawar, to invite the Admiral to accompany them upriver to inspect a new settlement which the Sultan had just made. After this inspection they returned to Batu Sawar, where the Admiral stayed to dine with the Sultan. Clearly they did not go far up-river, and it seems certain that they visited Pasir Raja and that its site was near the modern Kota Tinggi (p. 127) and not to be confused with Pasir Raja that lies not far below Kuala Sayong: the large Batavian recension of the "Anna's" says (p. 202) that the grave of the murdered Sultan Mahmud is "at Kota Tinggi di-Riun Pasir Raja di-ulu Sungai Damar Makam Tauhid." Admiral Verhoeff wanted to erect a fort to protect Johor against the Portuguese, but the Sultan demurred, fearing that like the Portuguese the Dutch might molest Malay women. Verhoeff therefore left at Batu Sawar until 1609, a couple of ships *de Roode Leeuw met Pijlen* and *de Griffioen*, together with Jacques Obelaer as head and Abraham Willemsz de Rijck as under-merchants and Hector Roos as diamond-expert besides three assistants. Cornelis Francx also remained. The Sultan was given 3,000 reals of eight, some spices and lead. Signing himself as King of Johor and Malacca, the Sultan gave the Admiral a letter to the States-General begging Holland to destroy Patani. The Sultan's father had approved of a marriage between the daughter of the king of Patani and his eldest son. One of the younger sons accompanied the eldest and misbehaved with his eldest brother's wife, so that the eldest killed him and his erring wife. The king of Patani had thereupon murdered the eldest brother. As Netscher remarks, "while a powerful European enemy held the chief town of the Johor kingdom, the chief mart of the whole East, and from there continually besieged the Sultan's capital, the Johor princes were set only on avenging a private quarrel that went back at least as far as 1602 or 1603. For this the Sultan would even grant permission to build a fort in Johor, permission for which Verhoeff had sought in vain." The *Red Lion* and the *Griffin* had to leave Johor for Patani and China and Japan on 15 February 1609 but on 4 May arrived a *chalup* of the *Delft*. Owing to the prolonged absence of Dutch ships, Jacques Obelaer could not combat the Portuguese leanings of the Johor princes. In November 1609 Raja Bongsu wrote to Prince Maurice that there could be no safety till Malacca had fallen. On 16 October 1610 Joao Lopes d'Amoreira from Malacca got Johor to sign a treaty of peace with Portugal. It was arranged by the king's half-brother, ruler of Siak, to whose daughter the king's eldest son was married on 18 January 1610. However Raja Bongsu still protected the Dutch merchants who remained in Johor though they did little trade, and apparently through Raja Bongsu the Dutch got into touch with Sambas, a Bornean feudatory of Johor. Indeed, in January 1911 "Johor" as Muller remarks, "seems to have had a chance of playing a preeminent part in the history of the Far East. If their new head-office in Java had proved a failure, the Dutch had resolved to transfer it to Johor." Relieved of the Portuguese menace, in September 1912, (Peter Williamson

Floris, one of Purchas' (Dutch) Pilgrims, tells us) "the king of Jor overran the Suburbs of Pahang, burning all before him and likewise Campong Sina (= China) which caused great dearth in Pahang." It was rumoured that Joor "maketh great preparation to goe in hiw owne person for Pahang." But Johor was allowed little time for domestic quarrels. Enraged by the Portuguese treaty, the great Mahkota Alam brought an Achinese fleet that attacked Batu Sawar on 7 May 1613. On the third of July Thomas Best was in Acheh when the king "a proper gallant man of war of 32 years" arrived with his armade "and had been but twenty dayes from the coast of Jor to Achen. In Jor they took the Factorie of the Hollanders and made a prey of all their goods and brought hither prisoners of the Hollanders some twenty or twenty four." One day Captain Best got no audience with the king "as his army had returned from Joar, bringing back the King of that place as a prisoner." In a letter to the East India Company, dated 2 July, 1613, Captain Best says "the king's Armada came from Joor, bringing the King thereof with his brother, many of their people, and 22 Dutch prisoners, most of them of the factory there; the rest, of a Dutch ship then there riding." Floris relates how on 21 October there arrived at Patani "the unhoped for *Hope* from Johor, where arriving and going on shoare, before they could return aboard, the Armada of Achen was before the Towne to besiege it. Wherefore they sent a letter aboard for thirtie armed men to be sent by land, and to come as high as they could in the River with the shippe to fight the Acheners, which by reason of the shoalds they could not do high enough to hinder them but after twentie nine dayes the Towne was rendered by composition. Thus remained twenty three Hollanders prisoners." Best's purser, Ralph Crosse, prefers, as pursers do, a more romantic tale about the king of Johor and relates how "the Generall of the Army, for his welcome because he did not bring the ould King of Joor, who was an old decreped man and had assigned his kingdom to his son, was by the King forced to eat a platter of turdes, and afterwards to wash his bodie in them, to the King's great infamie and dishonour, for so base a thing to be published among foreyners and strangers. Although this seeme strange, yett yt is trew, as God is in heaven." But the Dutch head merchant at Acheh, A. Theaunemans, reported to headquarters that the old Sultan, his wife and children, his brother Raja 'Abdullah, three or four other princes and his chiefs and the Dutch prisoners were all taken to Acheh. Adr. van der Dussen, whom Governor-General Pieter Both had delegated to Johor, wrote on 25 August 1614, that the Sultan was again at Batu Sawar, where he and his chiefs had been brought by the Achinese Raja Lela Wangsa. A Dutch letter of 22 October, 1615, quoted in the life of Jan Pieters Coen, records—"The town Batu Sawar or Jhoor has been restored by the Achinese and much enlarged. Since October last we have had there an Assistant." Acheh even helped Johor in its old feud with Pahang, and Netscher surmises that Acheh must have made

peace with the Johor princes on condition that Johor helped in the war against the Portuguese. Perhaps therefore the prisoners were sent back very soon. Floris records how on 8 November 1613 when his ship was passing the river of Johor, "divers Prawes came aboard us hard by the straight, being of the Salettes under the King of Johor, which for the most part keep in their Prawes, with their Wives and Children and live on fishing. By these we understood that the king of Achen had sent Raja Bounng Soe, younger brother of the king of Johor, backe again with great honour, attended with thirtie Prawes and two thousand Acheners to rebuild the Fort and Citie of Johor, having married him to his Sister, and that he should bee set up in the old King's place." But as Johor proved powerless or unwilling to help against the Portuguese, in 1615 Acheh attacked her again. In the beginning of 1616 the Dutch admiral Steven van der Haghen records how (postponing action to make sure of the Kerimun (Carimon) islands in place of Johor) he had sailed to the latter place in October (? 1615) with his ships the *Nieu-Seelandt*, *Hollandia*, *Middelbrugh*, *de Sonne* and *de Maene*, in order to damage the Portuguese and waylay a carrack from Macao. In the Johor river he had found the king of Acheh with a fleet of three hundred sail and with 30 to 40 thousand men. They had burnt the town and Raja Bongsu had fled in boats and hid under Bintang. The Portuguese from Malacca came to the help of their ally, Johor, but were beaten. The date and manner of Sultan 'Ala'u'd-din's death are uncertain. Was he present at the second attack on Batu Sawar? Or was he still a prisoner in Acheh or was he already dead? Clearly he died between 1613 and 1615 and in Acheh, so that it is very doubtful if the grave thought to cover his bones at Makam Sultan, Kota Tinggi, is really his. His Bendahara, Tun Sri Lanang of the "Malay Annals" was a prisoner with the Sultan at Pasai and records in the introduction to that work that his master died at Acheh: he also says his master was a ruler who liked music better than administration. Matelief in 1606 describes 'Ala'u'd-din as a man of little energy, who slept till noon, then ate and washed and proceeded to drink himself drunk so that after noon it was impossible to do business with him: provided he had wine and women, he cared neither for his kingdom nor his subjects.

Raja Bongsu (or Sabrang), who now came to the throne as Sultan 'Abdullah Maayat (or Hammat) Shah, is described by Matelief as being in 1606 a man of about thirty-five, almost white, discreet, forbearing, not choleric, far-seeing, a foe to the Portuguese; industrious in affairs; in short, a man worthy to be king of Malacca and Johor, who would recognize any help rendered to him and was a staunch friend to the Dutch. He was the only one of the brothers who did not drink. He had got his nickname of the "Raja across-the-river" from living at the fort opposite Batu Sawar, whence also Batu Sawar acquired the name of Pengkalan Raja as this "Raja's landing-place." Of his sojourn at Sabrang only the name of the spot and the carved stones of a grave (known as the Famous

Grave, *Makam Mashhur*) remain; to reach this grave one goes ashore exactly opposite Makam Sultan and walks some chains downstream. Raja Bongsu was called also Raja di-Hilir because his fort lay further "downstream" than the Sultan's at Pasir Raja (p. 31). After Aceh had sacked Batu Sawar and taken Raja Bongsu captive to Aceh in 1613, he was, as already related, married there to a sister of the redoubtable Mahkota Alam and was escorted home by an Achinese fleet under Raja Lelawangsa. While at Pasai in Aceh 'Abdullah ordered Tun Sri Lanang to compose the "Annals," which was done between February 1614 and January 1615. That, at any rate, was the story based on the reading in the printed text, but with more probability other MSS. say (p.15) the order was given in earlier and happier days at Pasir Raja, or Pekan Tua—perhaps before Raja Bongsu came to the throne. The Bendahara annalist describes his royal patron as the glory of his place and time, a vizier in assembly, religious, and an ornament to any place where the pious were gathered, loyal and compassionate and a doer of good works, generous and just. He is the most pleasing and worthy figure among the rulers of old Johor and the most tragic. While Sultan 'Ali Jalla 'Abdu'l-Jalil Shah stands out as a fighter, Sultan 'Abdullah stands out as diplomat, who fell because he could not serve three masters. Apparently after being placed on his throne by the Achinese, Sultan 'Abdullah remained across the river, whence he sent a secret envoy to the Dutch at Bantam. Thereupon on 25 August 1614 Adriaen van den Dussen came to Batu Sawar to reiterate the request Verhoeff had made in January 1609 for leave to build a fort for its protection. Again this request excited distrust and was refused: had it been granted, Johor would have been saved the agony of many sieges and Malaya would probably be under Dutch instead of English protection.

There was casual contact between English and Johor. On 24 July 1614, Robert Larkin, the English factor at Patani, complained that "the 308 pieces of gold I had at Sukadana, being Johor gold, proves much short here of so many rials I wit they were esteemed at." Captain Arthur Spaight reported to the East India Company that "on 15 April 1615 we arrived in the road of Achin, the king being 25 leagues off at Pedir with the king of Johor who has married his sister. . . . Although he be his prisoner, they do often drink drunk together." In June a Johor junk brought pepper to Aceh and asked the English $6\frac{1}{2}$ *tahil* for a *bahara*. On 28 June John Millward and his company "found the king of Aceh sitting with the king of Johor in a place built for the reception of strangers. He used us very kindly and drunk much (ar)rack, which we must pledge." But 'Abdullah, abstemious from youth, evidently had no stomach for these potations. He was still partial to the Dutch and at their request advised the king of Jambi not to entertain the English who were drunkards and thieves. But overtures to the Dutch to rid him of his turbulent oppressor had failed; so, he started negotiations with a Portuguese envoy from Malacca, Fernão

da Costa, and in August 1615 he made peace with the Portuguese, agreeing to evict the Achinese who since 1613 had lived in Johor as spies. Thereupon in the same August Mahkota 'Alam sent an Achinese fleet, which arrived before Batu Sawar in September to find that the Sultan had fled to Bintan and the town was deserted. The Achinese razed it to the ground as in 1587 the Portuguese had razed Johor Lama. Sultan 'Abdullah led the life of a hunted wanderer. In November 1615, accompanied by five or six prahus, he went aboard an English ship at Singapore: "he durst not remain in his country but lived on the water like a fugitive." In July 1616 writing to King James the ruler of Aceh described himself as "the mighty sacrosanct warrior" (*johan berdaulat*) king of Aceh and other parts of Sumatra, with authority over Batu Sawar and all countries subject to Batu Sawar." In 1618 'Abdullah went to Lingga as he had done in 1608, thus choosing a spot that was destined later to be the capital of the Sultans of Johor. His chief income was derived from trade with Malacca, the junks of Siam, Patani, Java and Macassar bringing rice and other necessities to Lingga and Riau, whence the goods were transhipped in small craft to Malacca. Coen, a Dutch friend of the Sultan, warned him not to give passes to these craft, but the trade was essential for him. So in March 1623 an Achinese fleet expelled him from Lingga and in May of the same year he died of a broken heart on the Great Tambelan Island: it is, therefore, very improbable that this illstarred prince was ever laid in his so-called grave at Makam Sultan, Kota Tinggi. His widow, a daughter of the ruler of Jambi, fled with her son to her father, from whom Aceh claimed the fugitives.

The conquest of Batu Sawar by the Achinese in 1615 closes one chapter of Johor history as the conquest of Johor Lama by the Portuguese in 1587 had closed another, and it appeared to the Dutch Government that the renowned kingdom of Johor had come to an end. To this second chapter there is indeed an appendix that hardly concerns Johor but carries history down to that momentous year 1641 when the extinction of the male line of Achinese rulers and the capture of Malacca by the Dutch removed Johor's two greatest enemies and gave her a new lease of life. In 1612 Aceh had conquered Aru (Deli), in 1613 and 1615 Johor, in 1617 Pahang, in 1620 Kedah and Perak, in 1624 Nias. In 1629 when Aceh in vain attacked Malacca, their old ally Johor contrived to come to Portugal's aid. In 1635 Aceh took dire vengeance on Pahang for being friendly to Malacca. Beaulieu, but no Oriental writer, tells of a plot against the life of Mahkota 'Alam which led to the execution of a son of the king of Pahang and of a son of the king of Johor, whom, Mahkota 'Alam suspected, his own mother designed for the throne of Aceh. On 27 December 1636 Mahkota 'Alam (alias Iskandar Muda) died. In 1639 his successor, Iskandar Thani (= the Second), sent a gravestone to Pahang for the tomb of his father Ahmad, Sultan of Pahang who in 1618 had been

carried a prisoner to Aceh, and at Pahang the Achinese fleet found Johor attacking the town.

From 1624 onwards glimpses of Johor appear in the pages of the famous *Dagh-Register*, or daily journal of events sent to headquarters by the servants of the Dutch East India Company from all parts of the Malay world. As early as December 1623 Johor junks are found at the Moluccas and on 8 February 1624 Malays from Johor, Patani and other harassed places are noted as living in thousands at Macassar. In September of the same year entries tell of 500 Johor prahus fleeing from the wrath of Aceh to Jambi, which the Dutch hoped to save from invasion by Mahkota 'Alam. In 1632 the queen of Patani suggests an alliance of Holland, Patani, Johor, Cambodia, Jambi and Indragiri against Spain and Portugal. In June 1634 there were still Malays in Johor, for they told Commander Coper of the yachts *Noordwijck* and *Cleijn Nassouw* that for eight months no Portuguese vessels had passed there. In February 1636 there is an entry that Indragiri was a friend of the Sultan of Johor, whom the Achinese had driven from his country. On 15 July 1636 forty Johor vessels had assembled at Bulang to resist the Achinese. In November 1636 a Portuguese fleet took refuge from the Dutch in Johor waters. Under 6 April, 1637, it is noted that Johor's friendship for the Dutch is strong, how the Portuguese disliked Johor's embassy to Aceh and how the Dutch fleet stayed at Kerimun to strengthen the friendship with Johor. In 1639 the Sultan sent envoys from Bintan to Batavia to arrange a new treaty but the upshot is unknown. In the siege of Malacca Aceh would take no part because Johor was an ally of the Dutch. But in spite of the efforts of the Laksamana the Johor contingent of 40 sail and 1,500 men was of little service during the siege except for digging earthworks. The siege lasted from June 1640 to 14 January 1641 when at last Malacca fell. On 15 February 1641 Iskandar Thani died. On 3 April 1641 the *Dagh-Register* records that the Johor empire then comprised the territory stretching from the river Klang to the Linggi and Cape Rachado, Muar, Batu Pahat, Singapore, Pulau Tinggi and other islands off the east coast of the Malay Peninsula, the Kerimun islands, the islands of Bintan, Bulang, Lingga and Ungaran and in Sumatra the rivers of Bengkalis, Kampar and Siak. A December entry adds Rembau to the vassals of Johor.

V.

JOHOR, HOLLAND, JAMBI, PAHANG.

Makam Tauhid, Batu Sawar, Riau.

Never had any period of Johor history opened with brighter prospects. 'Abdullah's successor, Sultan 'Abdu'l-Jalil Shah, had been a wanderer since as a youth he ascended the throne in 1623. Now in April 1641, after a visit to Patani, he returned to a spot, that for the first time and only for the years 1641 and 1642 is mentioned in the Dagh-Register, namely Makam Tauhid, a place just above Batu Sawar and just below the modern Kota Tinggi. Her chiefs made a treaty stipulating that no Johor envoys should pay their respects to Taj al-'Alam, the new queen of Aceh, for fear friendship might lead to a marriage between her and the Johor Sultan, who might aspire to an Achinese throne as well as an Achinese consort: Aceh, therefore, was harmless. With Holland there was friendship, though at first the Sultan was sore with the Laksamana because Johor had got so little out of the capture of Malacca. Finally Johor was on terms of close friendship with Jambi. Sultan 'Abdullah had married a princess of that Sumatran State. In 1624 many Johor Malays had fled to Jambi to escape the wrath of Aceh. So close was the friendship that in September 1642 the Laksamana was busy fortifying Makam Tauhid against an expected attack from Jambi's enemy, Palembang. The stage was set for the chief actors in a new and apparently brighter scene.

In December 1641 the king of Patani had arrived at Johor for a year's visit which led in 1644 to a marriage between the queen of Patani and the youngest brother of Sultan 'Abdu'l-Jalil. The Laksamana of Johor was so free from cares of war that he could resent an attempt by the "head of the Malays of Ringi, Che Chelij," to settle near the Kesang river. In February 1642 the Fiscal Pieter Willemsz and Sabandar Jan Meine arrived at Johor on the yacht *Rijswijk* to welcome the Sultan on his return and found the Laksamana in high favour with his master. A new treaty was made. All Johor vessels sailing west of Malacca were to call there for passports and all slaves were to be mutually restored: the Duli Paduka Sri Sultan wrote from Makam Tauhid to Johan van Twist, Governor of Malacca, confirming this arrangement and sending one bezoar-stone, 10 tahils of camphor, one roll of flowered and one of black cloth. The Laksamana begged the Dutch envoys for two guns salvaged by his Malays from the wreck of the *Utrecht* but excuses were made. Nor would the Sultan help to build a new bridge across the river at Makam Tauhid. The envoys found the "black" Christian prisoners taken at Malacca very closely guarded and valued by the Sultan at 50 to 60 reals a head:—later the Dutch considered their ransom, as an increase in the population of Malacca was necessary! The Dagh-Register records visits in April of Javanese junks to Johor and Pahang for trade in pepper and how Malacca wanted to forbid

Javanese ships access to Johor and Perak, so that the natives of those two States should have to go to Malacca for their rice. In October 1642 the first blow fell on the new Johor settlement. The Bendahara had died and the Laksamana and many other nobles lay sick at Makam Tauhid. The king was in great distress and had changed the name of the place to Batu Sawar. Never again is Makam Tauhid mentioned in the Dagh-Register. The king moved across the river. Was it back to Batu Sawar across the Damar river or across the Johor? If the latter, did he go to a spot two miles above Kota Tinggi (up the modern Sungai 'Che 'Omar) where in a Chinese rubber-estate are two large grave-mounds side by side, with five and twenty-two graves respectively? All the graves have the carved stones of the period which alas! was too late for inscriptions such as occur at Sayong. Apparently the depletion of the population by this epidemic revived fears of Acheh. Four Johor Malays who had plundered the coast of Acheh were buried alive and two more were sent to Acheh for punishment to show that Johor wanted peace.

In 1644 the Dagh-Register records half a dozen visits of Johor vessels to Batavia. Mostly the crews consisted of fifteen or sixteen men and the cargo of sago, palm-matting (*kajang*), some tin and rice and salted fish-roe (*têrubok*). Only one vessel from Johor and Lingga had a crew of sixty men, and carried 20 baharas of tin, $1\frac{1}{2}$ tons of rice, 8 tons of sago and 100 pieces of palm-matting. In March a galleon visited Johor carrying cloth and Chinese wares; in May a *balouw* bringing gold-thread, Chinese wares and cloths, and a *penchalang* bringing 184 reals, cloths and a little gold-thread. But the peace of this year 1644 was threatened. In May the Sultan sent to Batavia 2 *bahar* of tin, 2 *bahar* of pepper, 1 *kati* of camphor, and 3 mats from Timor as presents to the Governor-General Antonio van Diemen together with a letter and two chiefs from Rembau, Sri "Maradia" Lela and Raja Lelawangsa to explain that the people of Rembau and Tampin who had stolen the goods of Jorge Fernandez and treacherously killed a Dutch captain, a collector, eight Dutch soldiers and some thirty others, were not subjects of his but Minangkabaus, tenants (*huijrders*) of the Dato' Bendahara! On 23 May of the same year the Sultan informed Malacca that his delegate, the *shahbandar* of Sungai Ujong, was guarding Dutch interests there. So anxious was Sultan 'Abdu'l-Jalil not to be involved in war with the Dutch that in October "assured of his treachery, the Minangkabaus very bravely removed their property from Pahang" and so, probably, Ulu Pahang (or the Temerloh region) ceased for ever to be one of the Negri Sembilan.

For now Pahang became awhile the scene of Johor's ambitions. As early as 1612 the king of Johor had wasted the "suburbs" of Pahang, apparently because the Pahang chiefs refused to let go the daughter of the deceased king of Pahang who was betrothed to a son of the Sultan of Johor. In 1614 the Achinese helped Johor to raid Pahang over the same quarrel. In 1615, in conformity with a

treaty with Johor signed at Malacca, the Portuguese conveyed the son of the Sultan of Johor to Pahang to take possession of that State. But in 1634 Johor and Pahang were allies of Portugal against the Dutch and sailed together to help Patani in her war with Siam. So Aceh attacked Pahang in 1635 and claimed the Pahang throne. In 1637, at Bulang, Pahang envoys made peace with Aceh, whose Sultan was now a son of the last of the old Malacca line of Pahang kings and still a claimant to his father's throne. And yet on 16 March 1637 the *Sultan* and *Laksamana* of Pahang made a treaty with the Dutch in Pahang to ally with them against the Portuguese and *promised to make a strong fort in Johor*. In 1638-9, when Iskandar Thani sent a stone for his father's grave in Pahang, the Achinese found Johor attacking it, their vassal. Evidently 'Abdu'l-Jalil Shah or his appointee now claimed to be Sultan of Johor and Pahang. Who else could offer to build a fort in Johor? And what other local claimant could have been on the Pahang throne after Aceh had wiped out the local Pahang-Malacca line? Johor's attacks on Pahang and claims to that throne kept Aceh from helping the Dutch to take Malacca in 1641. Another sign of dynastic ambition on the east coast was the marriage in 1644 between the queen of Patani and the youngest brother of the king of Johor. On 19 March 1648 three vessels arrived at Batavia bringing two envoys (Lela Wangsa and Tun Lela Pahlawan) and a letter from "the king of Johor and Pahang."* The envoys stayed a month, were taken by Governor-General Cornelis van der Lijn for a sea-trip to inspect shipping-yards at Pulau Onrust and were entertained by the General. They sailed home with cargoes free of toll.

On 27 July 1647 an Englishman Wylde visited Johor in the *Supply*. The broker was sent up to the King who "returned his boate and one of his people with courteous expressions desiring me to bring the ship to his towne; but unwilling to adventure her thither till I was acquainted with the people, the 30th ditto I accompanied the messenger to His Majesty, presenting the Company's letters with a present; which after perusal I was dismissed. The next day following, he demanded my desires; when I answered it was your request to have free trade in all his parts and dominions, not paying customes; which he and his orankayes at first seemed to admire my demands were so large on so small acquaintance. His answer was for this yeare our ship off goods was custome free, but in the future not to be expected: and that I had licence to build warehouses and unlade my goods if I pleased. After certain daies His Majestie sent messengers to make a contract how much money I would give him yearly upon a ship for trade; when I drew severall articles and promised him 100 taile (the Chinese ounce of silver); which after he had taken into consideraton and consulted with his orankayes (who command as much as himself) it was concluded to

---

*Note.—In 1862 a letter from the Laksamana Paduka Tuan to the Governor-General of Batavia calls (evidently with reference to formal installation) Sultan Ibrahim Shah the first king of Johor and Pahang.

be dangerous to lett the English have any residence in his country, by reason they deny the priviledge to the Dutch, which might cause warrs to the dequiteing of his wonted quiet living. Therefore their answeere was to me: whereas the King had promised custom free for this yeare, it was granted, but should not have any residence in his country longer than the ship stayed, and that should not trade to any part of his kingdome but in Johore; and so if you would condescend to paying the following duties and customes, you might have trade, vizt. to pay 5 per cent off all goods brought thither for sale; to pay 6 masse (*mas*) Acheene on each *bahar* pepper bought; to pay 10 masse per *bahar* on tynn; to pay 104 tale lungargow or anchordidge, on each ship you send thither." These demands Wylde attributes to the Gujerati skipper of Haji Zahid Beg's vessel, "in hopes to have all the trade to themselves; who paid not any custome the last yeare and have liberty to trade to all his ports. They were invited thither by the King from Mollaco and therefore the more favoured." These Gujeratis had sold up all their goods and had bought up everything obtainable. "The chief commodities are tin, pepper, aggula (lignum-aloes used for incense) and elephants' teeth. 'Aggula' is the principal product here." These goods came from Phaung (Pahang) Comper (Kampar), Boolaung (Bulang) and Keelaun (Klang), the first-named being "the greatest place of importance." Wylde found the Johor market glutted with Gujerat cloth and could sell no more than eight bales. He left Johor on August 28, sailed for the river mouth on September 2 and reached Malacca on September 8. The English complained that Acheh was now a very poor market and expected to desert the Malay seas "if Johore encourage us not"; the chief cause of the depression being the excessive export of Indian goods. The Dagb-Register records for 1648 only one visit a month by small Johor galleons bringing only palm-matting and poor oddments, contributory evidence probably of the preeminence of the Gujerati trade. In 1649 the East India Company noted Johor and Perak as places where broad-cloth was vendible at good rates and tin and other commodities might be bought.

On 19 March 1648 the "king of Johor and Pahang" sent, as we have seen, a letter to the Governor-General, saying that the king of Mataram threatened Johor and asking for a free pass for a vessel to Coromandel. Then there is hardly any mention of Johor in the Dagb-Register until November 1657 when Jambi asks Batavia to settle differences between it and Johor. For 1661 there are many entries. All Sumatra, Perak, Malacca and Johor are reported to be overstocked with English and Moor cloths brought from Surat and Coromandel by Chinese merchants in Malacca. The exports to Batavia from Johor now have more variety and include slaves; wax, mats, tin, sago, wooden platters, oil, pepper, betel-nuts, salt roes and rice. Johor had become an entrepot for Chinese trade. One entry under 21 April runs: "Gonqua from Johor with a gillon, 26 men and a cargo of eight cases of gold-thread, 100 iron pans,

4,000 pieces of coarse Chinese porcelain, 4,000 large cups, 100 basins, 100 coarse dishes, 12 bundles Chinese paper, $1\frac{1}{2}$ pikuls of tea, 100 packets of Chinese tobacco." In May two junks came to Johor from Canton and Amoy. The smaller had a cargo of rough porcelain and a little gold thread, which was eagerly bought by Achinese then visiting Johor. In July two Chinese junks lay off Johor with goods so inferior that the Johor folk did not want them. The Dutch frequently sent ships to Johor with cargoes of cloth.

On 2 July 1661 an English ship from Surat passed Malacca on her way to Johor, whereupon the Dutch Governor sent a letter to the Sultan of Johor asking him to refuse to trade with her and despatched a sergeant Hendrik Jansz and a Portuguese Manuel Damotta on the pretext of looking for runaway slaves at Johor but really to spy and report. They discovered that the English merchant was Joseph Heynsmers, who had lived in Holland and spoke Dutch, a choleric overbearing man, gruff and stern, with whom Malays were afraid to trade. He and his captain fed at different tables. He had paid 600 r^a for toll, given a present of 300 r^a and rented a house for six months. The king had refused him permission to build a large lodge. His cloth was mostly fine Surattee and he would not give more than 30 r^a for a *baer* of tin. From the letters received by the East India Company it appears that Joseph Hinners and William Forster were sent in the *Vinc* to Kedah and Johor and returned from Johor in 1662 having made a considerable freight. The English at Acheh also asked leave to build a house and trade at Johor or Bengkalis. In 1662 Clopton went from Acheh to Johor with goods he had to sell at a loss. About this time *damar* and copra and goglets of pottery appeared as articles of export from Johor. Slaves were imported: contrary winds drove a Makassar junk with 60 slaves for Johor into Jambi in April 1663. By the end of 1663, in defiance of Dutch injunctions, Johor boldly engaged in the tin-trade on a large scale and transported the metal to Johor for sale to the Chinese and others. Moreover the king and Raja Modliaer (= Mudeliar) sent a ship to Japara with the idea of despatching her to Coromandel. In March 1664 the "young king" (= Raja Muda) of Johor and the Laksamana were allowed passes to Perak on condition that like others they gave part of the tin bought to the Dutch, and sold the rest at Malacca for the usual price of 40 r^{as}. Even gold seems to have been exported from Johor seeing that in May 1664 there is an entry: "gold from Indragiri loses $10\frac{1}{2}$ and from Johor $23\frac{3}{4}$ per cent": and here one may add that a few years later, Alexander Hamilton tells us, "in Johore their *Macie* (*mas*) is a Gold Coin, in value about 3*sh.* 6*d.* *Sterling* and the *Coupang* is one fourth of a *Macie*." In 1665, after some hesitation, Holland decided to prevent Portuguese vessels from entering Johor to trade, and the Dagh-Register records that Johor was trying to attract trade from all outlying places in order to trade with the Portuguese in tin and gold and pepper from Jambi and

Indragiri. Moreover Johor's alliance with Aceh injured Dutch trade. Never had Johor been more prosperous. Even the rivers of Siak and Rekan were now under Shahbandars appointed by Johor and had no separate rulers. By 1669 Indragiri also was ruled by the Yang di-pertuan of Johor. But about this time Johor started another disastrous dynastic war.

On 23 May 1661 the Yang di-pertuan Muda of Johor with many vessels and a great train visited Jambi. Under 6 February 1663 it is recorded how the brother of the King of Johor is betrothed to the daughter of the Pengiran of Jambi and is asked to come and marry her, to which the king answered that the Portuguese had retaken Ceylon and were expected at Malacca and therefore he could not come! On 22 May 1663 the queen mother of Johor died and the Governor-General sent his condolences but her death made no change in policy. In 1664 hearing that Jambi intended war, the Raja Muda sent envoys to explain that it was the fault of the Sultan ("old king") that he could not come to get married:—really it was because he had married the daughter of the Laksamana, feudal lord of Bentan. The Laksamana with 50 prahus and 2,000 men accompanied the envoy as far as Lingga to attack Jambi if the rumour of hostilities were true: the people of Jambi fled from their houses. Johor left 5 or 6 prahus to watch. On 21 May 1664 the young king of Indragiri sent envoys to Malacca to announce that he was going to fetch his bride "a daughter of Johor." Under 11 July 1664 the Pangiran Pati Enum, king of Jambi, complains that the Raja Muda of Johor had gone home, promising to return for his bride in six months but remaining away twenty-eight months:—in that same month the Laksamana and thirty Johor ships lay at Muar. Under December 1664 the king of Jambi tells the king of Johor he will nullify the marriage and wed the girl to another. Under September 1665 it is recorded that he had again asked the Raja Muda ("young king") of Johor to come, and getting no reply was marrying his betrothed to another and inclined to war. In July 1666 the Dutch try to settle the quarrel and in December Jambi asks Batavia for help, complaining that the Raja Muda of Johor had written to the Pangeran Ratu and then treacherously fired on the Jambi fleet. The Johor account says that the Jambi fleet attacked the Raja Muda as he was going to fetch his bride. In May 1667 Jambi again seeks help against Johor, which had burnt the villages on the Jambi river. In September 1669 Kee Deman Suranegara reported that Jambi had captured 1318 Johor folk and some guns, while Johor had captured 550 Jambi people: he sent as a present to the Governor-General one Johor Malay, a carpenter, and an elephant's tusk. By 1670 there was war. First Jambi reports to Batavia constant victory in her war with Johor: in November there are 80 Johor vessels in the Jambi river sacking all the villages; in December the Sultan of Jambi tells the Governor-General that there can be no peace until the Sultan of Johor comes or sends envoys to sue for pardon and give a person of royal birth

to replace Keey Deman Wira Perbangsa whom he had killed. In 1671 Governor Balthasar Bort of Malacca sent Adriaen Weyland to Johor to try to stop the war. In 1672 Johor sacked the villages on the Jambi river three times. On 15 May 1673 a letter reported that the Pangeran of Jambi with 75 vessels had surprised Bengkalis and then Johor (Batu Sawar), capturing 100 guns, muskets, and 100,000 guilders in gold: the king of Johor had fled to Pahang. On 21 November it was reported that four tons of gold and 2,500 prisoners, including the Bendahara, had been taken at the sack of Batu Sawar, but 1,200 prisoners escaped. An English ship took the news to Bantam and said that an Englishman Mr. Locq of Johor was captured with his ship and when he wished to complain to the Sultan of Jambi was strangled by the Pati who said he had hanged himself. In July 1674 there was hope of peace. The Pangeran of Jambi declared that he held the persons and property of the Johor prisoners as their "brother" and would return them. But war broke out again and another entry under 14 December relates how Sri Nara 'diraja of Johor had waylaid two great Jambi pirates, Langpassir and Pampouassa, and captured the former and taken him to the king of Johor (then an exile in Pahang), who had his hands and feet cut off, his backbone cut open and the wounds smeared with salt and pepper. Under August 1675 "with the death of the Johor Raja Muda, Jambi is inclined to peace" but in December it is rumoured that Johor had made an alliance with Siam in order to attack Jambi. In January 1678 Johor envoys reported at Malacca the death of their childless ninety-year-old king—according to Netscher, on 22 November 1677. In 1678 Balthasar Bort speaks of Malay vessels visiting Malacca from "Pahang where the King of Johor now holds his court."

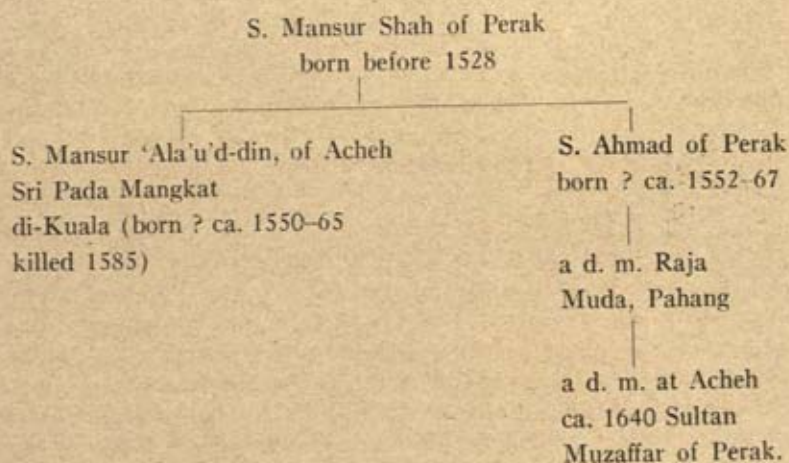
Here a dynastic puzzle confronts the historian. Who was Sultan Ibrahim, who now came to the throne of Johor? According to Bort "Johor was destroyed by the Jambinese in 1673 and the king with all his subjects went to settle in Pahang, a place belonging to his kingdom situated on the mainland 36 miles to the north of the Straits of Singapore. There he died at a great age leaving children and his cousin succeeded him in the same place. He is said to be busy getting Johor once more inhabited and even to fix upon it as his capital. This new king has announced the death of the other in a letter, which the Laxamana (living on the island Bintang which is well populated) has also done: he is an old man of great authority. We answered both these letters on the 9th of February last (i.e. 1678)..... The enmity between Johor and Jambi still goes on. On this account Johor still keeps many warships in readiness, on the designs of which a close watch must be kept, so as not to be surprised by them here, for the Johorites are not well disposed to Malacca

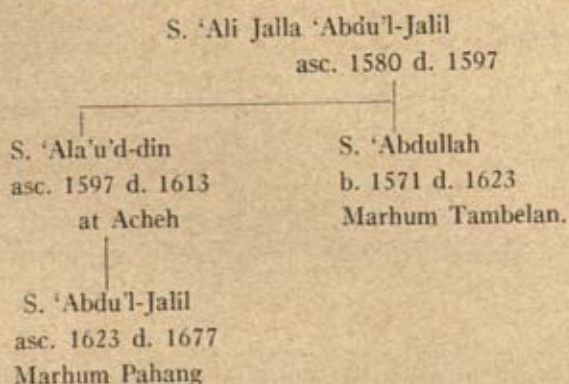
and must rather be regarded as false friends. However, all enmity must be avoided, as far as possible, especially now we are at war with the Manicabers, so as to give them no cause for going to the assistance of the latter." The Dagh-Register confuses this new ruler of Johor with a Sumatran adventurer who early in 1677 appeared in Naning and Rembau calling himself Raja (or Sultan) Ibrahim and apparently received the support of Sungai Ujong as well as of Rembau. Balthasar Bort writes: "he declares himself a cousin of the King of Johor but is, in fact, a fugitive Muslim priest who according to rumour was driven out on account of his turbulence by his own people in Sumatra." The Dagh-Register of 1677 says he was a Minangkabau, very holy and a miracle-worker, whose forefathers had possessed land in Malacca. But, whoever this pretender was, an entry under December 1680 informs us that he was treacherously murdered by a Bugis, Baggia, (for sixteen years the slave of Malacca Chinese but in 1677 a slave of Raja Mera, chief of Naning) who after the murder decamped to Pahang with his booty, was driven away by the Johor folk and finally imprisoned by the Paduka Ra'ia at Riau. This disposes of yet another theory that this Naning Sultan Ibrahim was the later famous adventurer, Raja Kechil, who died a very old man in 1746. The *Tuhfat al-Nafis* says that Sultan Ibrahim was the son of a Yamtuan Muda of Pahang, who was a "brother" of Sultan 'Abdu'l-Jalil and lived in Pahang, where he died in 1676 A.D. An 18th century Perak genealogy says the daughter of a Marhum Muda Pahang was married at Acheh by Sultan Mughal or Iskandar (ruler of Acheh 1636-1641) to a Ra'ia Sulong whom he raised to the Perak throne as the second Sultan Muzaffar Shah. The Perak account of her parents' marriage runs:—"Marhum Pahang," presumably Sultan 'Abdu'l-Jalil, the exiled ruler of Johor, who died in Pahang in 1677, "created his son Raja Muda of Pahang, because he was about to ask in marriage for him a princess of the royal family of Perak:—the object of this was to take advantage of the custom which requires reigning sovereigns to take their wives with them to their own countries. He then sent to Perak to demand the niece of Sri Pada Mangkat di-Kuala (Sultan 'Ala'u'd-din Mansur Shah who ruled Acheh 1579-1585), daughter of Sultan Ahmad of Perak (ascended ca. 1580).... The Raja Muda of Pahang was installed as Raja by his father and he returned to Pahang and reigned there and begot two daughters. After his death, his widow and his two children were sent back to Perak..... and carried captive to Acheh"—presumably after the conquest of Perak in 1620: one of these children it was who married Raja Sulong or Sultan Muzaffar Shah. Now Sri Pada Mangkat di-Acheh was one of sixteen children, of whom three were sons. His father was born before 1528 when Muzaffar Shah was driven from

Kampar by Tun Fatimah to become first Sultan of Perak. This gives the following tree:—

The dates are coherent but they do not fit with the Johor tree:—

How could a Raja Muda of Pahang who married a Perak princess about 1600 succeed Marhum Pahang who died in 1677? The Perak genealogy gives further details. 'Ala'u'd-din, the eldest son of 'Abdu'l-Jalil, begot Raja Bujang (= S. 'Abdu'l-Jalil) whom when he died people called *Marhum Mangkat di-Pahang*. Marhum Tambelan had a son Raja Bajau, who became Raja Muda to Raja Bujang. Raja Muda Bajau had a son Raja Ibrahim who was adopted by Raja Bujang. He was the father of Marhum Kota Tinggi, last of the Malacca line. Bort, as we have seen, talks of Sultan Ibrahim as a cousin of Marhum Pahang. The idea that he was a grandson of Sultan 'Abdullah rests on the Bugis chronicle, and on the Perak story that 'Abdullah was the father of Raja Bajau.

The Dagh-Register talks once of a brother of the king of Johor—and several times of a Raja Muda of Johor—who was betrothed to a Jambi princess in 1663 (and explained in 1664 that it was the Old King or Sultan who prevented his marriage); who joined his father-in-law the Laksamana as a leader of pirates (*bajau*) in Johor's many raids on Jambi, and who in 1674 with the Laksamana invested the Jambi river. It is clear that the prince who broke the Jambi engagement cannot have been, as the Perak record would make him, a man of eighty or the warrior who attacked Jambi in 1674 a man of ninety. On the present evidence it looks as if a generation had been jumped between Sultans 'Abdullah and Ibrahim. But if the Johor-Malacca line was wearing thin, all accounts but the *Bustan* agree that down to 1699 it was still the Malacca line.

Balthasar Bort writing in 1678 notes how "Songujongh and Calangh produce yearly about 400 bhaers of tin, whereof Malacca gets a very small share, since most of it is taken to Aatchin and Bencal's, also to Pahangh and Riouw. The last is now beginning to come to an end, the people there" (*i.e.* in Sungai Ujong and Klang) "being Manicabers who, since the conquest of Johor by the Jambinese and the flight of the king thence to Pahang, have not rendered their due obeisance to that Kingdom and do still less now, being suspected of siding with the rebellious people of Nanning and Rombouw." Muar still belonged to Johor. The Bugis chronicle states that in 1678 Sultan Ibrahim removed to Riau, the home of the Laksamana and a good base for operations against Jambi, and the Dagh-Register now begins to record a small trade between the Dutch and Riau. In June 1679 Johor had 300 well-armed vessels ready to surprise Jambi and had found a Bugis ally, Daeng Mangika the earliest adventurer of his race to enter Johor history. Before the end of the year the Dutch thought they had made peace between Johor and Jambi, the king of Jambi to deliver to Johor 10,000 rix-dollars, two cannons and all the property and men carried away in 1673: two of the sons of the Pangeran of Jambi were to be sent to Johor as pledges that the treaty would be fulfilled. But in October 1680 Daeng Mangika, dissatisfied probably with his share of the spoil, attacked a ship conveying Jambi ambassadors to Johor and carried off 196 people. In January 1681 the Paduka Raja of Johor and his son the Laksamana helped Jambi to drub Palembang and its now ally, Daeng Mangika. The Laksamana took all the captured cannon and half the booty. Victorious over Jambi and with Jambi's help over Palembang and the Bugis, the "old Laksamana or Paduka Raja was" by May 1681 "drawing all power into his hands and ingratiating himself with the nobles and was grown so bold that he no longer paid proper respect to the Sultan at Riau who was thinking how to get rid of him. The Palembang campaign was perhaps to keep the Johor forces in his hands." On 15 May the king of Jambi sailed with 30 vessels and 600 men to Johor to thank the king for his help against Palembang, and in return for a visit from Johor envoys two envoys came from Siam and offered men and materials to help rebuild Johor (Lama). In February 1681 a French ship

the *de Voiltoir*, had visited Riau on her way to Siam and brought a letter and gifts from the king of France to the Johor Sultan. On 2 April 1682 two letters from the king of Johor and his father-in-law the Laksamana Paduka Raja arrived at Batavia from their capital Riau. The Sultan and his chiefs were about to remove their capital to Johor Lama. The Sultan sent the Governor-General 4 Tioman mats, 4 elephant tusks and 114 catties of eagle-wood. The Paduka Raja sent a bezoar stone and 3 Tioman mats and described his master as the first ruler of Johor and Pahang. In the same year Kedah sent envoys to Johor and the Paduka Raja of Johor attacked Siak whose Minangkabau inhabitants had recognised as their prince a Minangkabau, Raja Hitam, perhaps the famous Raja Kechil of after years. On 16 February 1685 Sultan Ibrahim died; poisoned, rumour said, by three of his wives. His son, Sultan Mahmud, was a minor. His mother, therefore, became regent and her father, the Paduka Raja, in effect administered the government. On 6 April, 1685, a treaty was made with the Dutch as to trade in Johor's dependency, Siak, but the Paduka Raja's Malay version of the conditions differed so widely from the Dutch version that it never came into operation. The Malay version remarks that the Dutch had requested Johor to write to Rembau, Tampin, Sungai Ujong, Klang and Selangor to observe their old friendship with the Dutch at Malacca. In 1688 the (? Bendahara) Paduka Raja fled to Trengganu (where he died) and was succeeded by a Bendahara Sri Maharaja, namely Tun Habib 'Abdu'l-Majid who may have been the signatory to the 1685 Dutch treaty described as Dato' Bendahara Maharaja, son of Dato' Sri Maharaja. He at once took Sultan Mahmud to Kota Tinggi, just above the old Makam Tauhid, where on 9 April 1689 a new treaty was made with the Dutch. The Company was to enjoy a monopoly and toll-free trade in the kingdom of Johor. No Moors or Hindus were to be allowed to settle in Johor territory, and their goods were to be heavily taxed. Johor trade with Malacca was to be toll-free. Until the Sultan came of age, the Company was to enjoy a toll-free monopoly in linens, cash, tin and gold on the Siak river, with permission to erect a wooden house. A small vessel with linens from the Bendahara was to be admitted there yearly. The Siak river-folk were to be allowed to sell timber to the Dutch. Subjects of Johor could trade on the Siak river in provisions and small goods but their vessels were subject to inspection and forbidden goods to confiscation. Extradition of runaway slaves and deserters was to be mutual. Kidnapping was punishable with death. The first runaway slave was, as a deterrent, to be put to death. The main object of this one-sided treaty was, Netscher suggests, to safeguard the tin recently discovered on the Siak river from being bought by the Johor Shahbandar at the estuary and exported by him to Bintan. Whether the treaty removed this hindrance to Dutch tin-trade is unrecorded. Governor Bort, too, has told how by 1678 Bengkalis, though only a fishing village, was the resort of Malays, Javanese and Moors who there foregathered for trade from Java,

Palembang, Jambi, Indragiri, Acheh, Kedah, Perak, Klang, Johor, Pahang, Patani, Cambodia and Cochin China, and how he kept sloops cruising round to cut ships off from going there and compel them to trade with Malacca. The new treaty was designed to crush all this Asiatic trade. No wonder that by April 1691 the Sultan sent envoys to Batavia to try to get it rescinded. "Throughout the 17th century there is not a single armed conflict between the Company and Johor, but there is a diplomatic struggle for commercial privileges.... At one time the Company thinks she has obtained the coveted trade monopoly and freedom of all tolls by her contracts of 1685 and 1689, but these are repudiated by Johor." Bort's Report for 1678 is full of illuminating detail. All subjects of Johor, nobles and common people, had to pay export and import duties at Malacca, though from courtesy—and policy!—the Governor generally excused the nobles. Any Johor (or Perak or Kedah) vessel trading in tin at Ujong Salang, for example, had half its tin removed and the owners were given a receipt, so that they had to visit Malacca and sell the rest of their tin there at the low fixed rate of 40 reals a *bahar*: if they refused to call at Malacca, all their tin was seized and they were paid only 30 r². These regulations were often evaded and in 1663 the Dagb-Register complains that Johor vessels sailed to Perak and Sungai Ujong and bought tin, paying 56 reals, or more per *bahara* than the Company paid. Johor vessels voyaging to Bengkalis, Siak, Kampar and Rakan, Johor's own dependencies, were allowed to visit there without passes! But to prevent other vessels from going to Bengkalis without first calling at Malacca and paying the usual dues, a sloop was stationed "within and to the north of the Johor passage, so-called because the Johor vessels pass that way in great numbers, between the islands Tanjong Panchor and Tanjong Parpar Serattas" (= *Perepat Sa-Ratus*). All junks from China, Japan and Manila were driven away from Johor and brought to Malacca to trade there and to deprive Johor of their traffic. Such treatment did the monopoly system prescribe for Holland's "old and faithful allies."

In view of the long relationship between Holland and Johor it is part of the irony of the "Aristophanes of heaven" that the most intimate picture of Johor at the end of the 17th century should have been painted by the vigorous pen of an Englishman, Captain Alexander Hamilton:—

"The country is very woody, being daily refresht with Showers and Breezes of Wind. It abounds in Tin, Pepper, Elephants Teeth, Gold, *Agala* Wood and Canes, but the Inhabitants are such Drones, that they sow very little Rice or other Grain. And the inland People subsist mostly on *Sagow*, the Pith of a small Twig split and dried in the Sun, and on their Fruits which grow all Seasons of the Year, and Roots, which they always have in great Plenty, and Poultry, which they rear up.

About the Sea-coast they feed mostly on Fish and Rice brought to them from *Java*, *Siam* and *Cambodia*. The People of Industry

are the *Chinese* who inhabit among them in their Towns; and there may be about 1,000 Families of them settled in the *Johore* Dominions, besides a much greater Number who drive a foreign Trade among them.

In Religion they are heretical* *Mahometans*, and are supplied with Priests from *Surat*; but the *Seids* are in most Esteem among them. They are great Lovers of Praying and Preaching, and frequent their Mosques very often, and look very devout; but their Practices are the most irreligious and immoral of any People I know.

"In Anno 1695 their King was a Youth of twenty Years of Age, and being vitiously inclined, was so corrupted by Adulation and flagitious Company, that he became intolerable. I went to *Johore* Lami at that Time, to traffick with his Subjects, and some *China* Men, with a Cargo proper for their Turn, and, according to Custom, went to compliment his Majesty with a Present, in which was a Pair of screw-barrelled Pisto's. He desired me to prove them with a Shot, to try how far it would penetrate a Post that was at the Gate, which I did, and he much admired how so little Powder should have Strength to force a Ball so far in the Wood, and begged some Powder and Ball, which I gave him, and the next Time he went abroad, he tried, on a poor Fellow on the Street, how far they could carry a Ball into his Flesh, and shot him through the Shoulder.

"He was a great *Sodomite*, and had taken many of his *Orankays* or Nobles Sons, by Force into his Palace for that abominable Service. A *Moorish* Merchant, who was a Freighter on board my Ship, had an handsom Boy to his Son, whom the King one Day saw, and would needs have him for a *Catamite*. He threatened the Father, that if he did not send him with good Will, he would have him by Force. The poor Man had taken an House close by our Ship, and immediately came with his Son on board, imploring my Protection, which I promised him. He had not been half an Hour on board, till a Guard came in a Boat to demand him. I would suffer none to enter but the Officer, and an Interpreter for the *Portuguese* Language. The Officer told me his Errand, and, in an huffing Manner, threatened me, if I protected him. I made him no Answer, but taught him to leap into the River, and bid the Interpreter tell the King, that, if he offered the least Violence to any that belonged to me, I would fire down his Palace about his Ears. He had never been contradicted before, much less threatened, and he sent for his Orankays to know if I was a King or no. They told him that I was on board of my Ship, and that I would prove a dangerous Enemy, if provoked, and begg'd, that his Majesty would remove to a Village about twenty Miles up the River, and stay till our Ship was gone, which Favour he willingly granted us, and so we traded with some more Security, but were continually in Arms for fear of a Surprise.

---

*Note.—This was quite untrue R. O. W.

"He continued his insupportable Tyranny and Brutality for a Year or two after I was gone, and his Mother, to try if he could be broke off that unnatural Custom of Converse with Males, persuaded a beautiful young Woman to visit him, when he was a Bed, which she did, and allured him with her Embraces, but he was so far from being pleased with her Conversation, that he called his black Guard, and made them break both her Arms, for offering to embrace his royal Person. She cried, and said it was by his Mother's Order she came, but that was no Excuse.

"Next Morning he sent a Guard to bring her Father's Head, but he being an *Orankay* did not care to part with it, so the Tyrant took a Lance in his Hand, and swore he would have it; but, as he was entering at the Door, the *Orankay* past a long Lance through his Heart, and so made an End of the Beast."

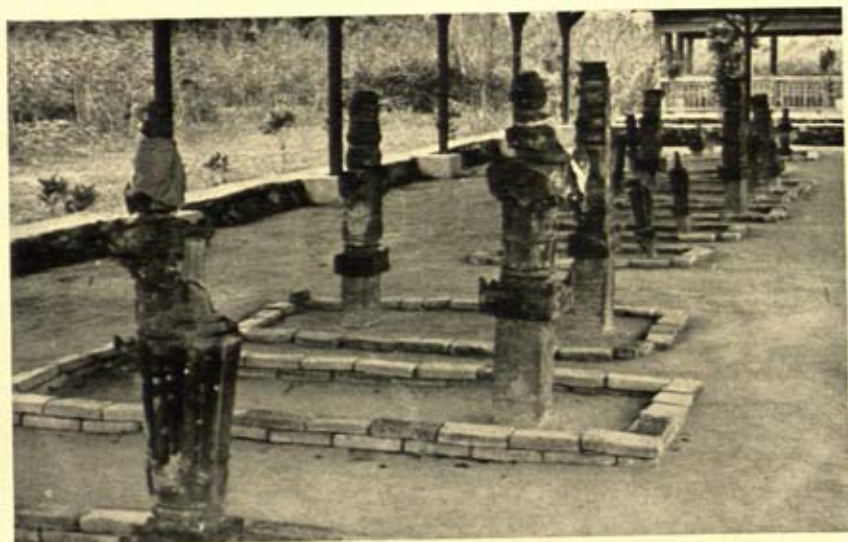
Though it differs in detail, this account accords broadly with Malay tradition. The large Batavian recension of the "Malay Annals"* and the *Tuhfat al-Nafis*, that fine historical work which is the "Malay Annals" for the XVIIIth and XIXth centuries tell how Sultan Mahmud had a fairy wife, a genie who made him averse to all mortal women. One day while the Sultan slept some one brought a ripe jack-fruit to the palace. The wife of a captain, Megat Sri Rama, who was gone with child, begged for a section of the fruit. When the Sultan saw the damaged fruit, he was angry and ordered the woman to be ripped open. Whereupon Megat Sri Rama told the Bendahara, the Temenggong and Indrabongsu that he was going to avenge the death of his wife. These chiefs concurred and the Bendahara contrived the death of the Sultan's constant guardian, a captain Sri Biji-Wangsa, after which Megat Sri Rama smote the royal pervert on the head as he was being borne to the Kota Tinggi mosque on the shoulders of a follower. The *Tuhfat* says that the Sultan hurled his creese at his murderer and killed him also: the Batavian "Annals" declare that Megat Sri Rama lived four years in agony, grass growing in the wound on his foot! So, in August 1699 perished the last of the Johor branch of the Malacca royal line.

---

*The passage quoted by Mr. R. J. Wilkinson in JRASMB. vol. IX, p. 29 is not from a *Hikayat Johor*, as he wrote from memory (p. 28) but from pp. 198-9 of this MS.

PLATE VI.

VI.

RAJA KECHIL AND THE BUGIS.

Panchor, Riau, Johor Lama, Riau.

It seems possible that more than once in their long history the Bendaharas, like the Sultans, carried on their line through the distaff side and that the fresh blood thus recruited brought for a while the same access of energy which Mani Puridan had brought to the ancient house. In the third quarter of the seventeenth century the old Laksamana, Paduka Raja, had usurped all power, even signing the 1685 treaty with the Dutch before and above the Bendahara, and the Dutch heard that Ibrahim Sultan of Johor was seeking to get rid of this turbulent father-in-law. Suddenly in 1688 the Laksamana fled a refugee to Trengganu, where he died, while the Bendahara Sri Maharaja, Tun Habib (or ? Habab) 'Abdu'l-Majid, became lord of Riau and stepped into power. According to the present Temenggong of Muar (a collateral descendant of Tun Habib), this Bendahara was great-grandson of a Hadramaut Sayid, 'Aidarus, who had migrated to Aceh and whose son Zain al-'Abidin married a Kota Tinggi lady:—certainly *Habib* was a title given in Aceh to descendants of the Prophet. Rembau (and Naning) tradition relates that a daughter of Bendahara Sekudai married a Sayid and bore him a son who became Bendahara (pp. 135-6): Sungai Ujong tradition that she married a Sayid who was Temenggong of Muar (p. 136). Tun Habib 'Abdu'l-Majid died in 1697. It was with the connivance of his sons that Megat Sri Rama murdered the mad Sultan Mahmud, and it was Bendahara Paduka Raja, a son of Tun Habib, who stepped into the dead ruler's shoes and became on 3 September 1699 Sultan 'Abdu'l-Jalil Shah. It looks as if foreign blood had again hardened a Bendahara's heart against the sacred person of a Malay ruler. Though it may appear strange that the descendants dropped the title of Sayid, the times were rude and remembrance of Aceh would be hateful; moreover, Johor tradition doubts the claim of 'Aidarus to be a real Sayid. Captain Hamilton describes 'Abdu'l-Jalil Shah as "a Prince of great Moderation and Justice, and governed well for eight or nine Years, that he held the Reins of Government in his own Hands. Trade flourished all over his Dominions, and he was beloved by all his Subjects, but being of a quiet Disposition, and a great Bigot to the Mahometan Religion, disposed himself to Prayer and hearing Sermons, and left the Management of his Government to a younger Brother, called *Rajah Moudah*, a covetous tyrannical Prince. The King never came out of his Palace, but devoted himself wholly to the Company of Priests, and his Brother keeping fair with the Priests, came to oppress the People, and keep the King ignorant. I had the Honour to be acquainted with him before he was King, and had free Access to him when he was King; but his Brother never suffered me to be alone with him, lest I should have discovered some of his evil Practices, which I certainly had done, if I could have found an Opportunity, and to have fore-warned him of the Danger he was falling into. In Anno 1703 I called at *Johore* in my Way to *China*, and he treated

me very kindly, and made me a Present of the Island of *Sincapore*, but I told him it could be of no Use to a private Person, tho' a proper Place for a Company to settle a Colony on, lying in the Center of Trade, and being accommodated with good Rivers and safe Harbours, so conveniently situated, that all Winds served Shipping both to go out and come into those Rivers. The Soil is black and fat: And the Woods abound in good Masts for Shipping, and Timber for building. I have seen large Beans growing wild in the Woods, not inferior to the best in *Europe* for Taste and Beauty; and Sugar-cane five or six Inches round growing wild also.

"In 1708 the King's Brother perswaded him to leave *Johore Lami*, and reside at *Rhio* on the island of *Bintang*, about three Leagues off the River of *Johore*, because he thought he could act his Tyranny with more Security than on the main Continent, and so at *Rhio* he engrossed all Trade in his own Hands, buying and selling at his own Prices, and punishing those who dared to speak against his arbitrary Dealings. At last, in 1712 a Rebellion broke out, that nothing could stop but a Revolution, which dissolved the the State into Anarchy.

"Upon the Rising of the People, the Tyrant got on board of a Galley, with his Wives and Children, and carried with him above a Tun Weight of Gold, and, without taking Leave of his Brother, fled to *Johore Lami*, but finding a small Army of *Monacaboes* (whom the People had invited to their Assistance) had taken their Quarters there, he betook himself to the Woods with his Family, and left his Galley and Gold a Prey to them. He knew that there could be no long Safety in the Woods, and despairing of Mercy from the injured People, made Desperation supply the Place of Courage. He first killed his Wives and Children, but began to hesitate about killing himself, but a Page of twelve Years of Age asked him if he was afraid to die a Prince rather than be butcher'd like a Slave by some Villain or Slave's Hand, and that he, tho' innocent, and who might expect Mercy, would shew him the Way to die, and with that took a Cress, and run himself through the Body. The Tyrant presently followed the Youth's Example, and immediately expired; but the *Monacaboes* coming soon after to the tragical Place, saw what had been done, and found the Boy alive, and in his Senses. They stopt his bleeding Wound, and carried him to *Johore Lami* till his Strength returned.

"When the King heard of the People's Mutiny, and his Brother's Flight, he came out of his Palace, and proffered to settle the State in its former Tranquillity, and if that could not appease them, he thought nothing else could bring them to Reason, but his Life, which he would willingly sacrifice to atone for his Mal-administration.

"The People told him, that he was too religious to make a good King, and that he might retire to *Pahaung* or *Trangano*, and

PLATE VII.

spend his Time, but as for *Johore* and the Islands between *Sumatra* and it, they would consider what to do with them, and so gave him some Vessels to carry him and his Family, with others who would follow his Fortune, to *Trangano*.

"On his Way thither, he called at *Pulo-aure*, *Tingi*, *Pissang* and *Timoon*, and the Inhabitants of those Islands received him with Demonstrations of Love, and promised to continue in their Duty as his Subjects. He put his eldest Son, a Youth about twenty Years of Age, ashore at *Pahaung*, to keep that Country from revolting, and went himself to *Trangano*.

"In 1720 *Trangano* was the place of refuge of the poor distressed King. I staid about a week and every day he wanted to see me. He often repented his taking the Weight of Sovereignty on his Shoulders and feared that his End would prove as tragical as his Brother's. While my ship lay in the Road, the *Bougies* came with a Fleet of two hundred sail of Prows, designing to plunder the Town of *Trangano*. They sent a Prow to my Ship, and the officer told me, that he had a commission to profer and pay me 3000 *Spanish* Dollars if I would let them pass quietly into the River. I ordered him away and threatened that, if they came, they should feel the Force of my Powder and Shot. When I came ashore, the King asked me if I would protect him. I told him I would with all the Force I had. He wept, as if he had been diffident and desired me to take him on board of my Ship, and carry him whithersoever I went, for his life was burdensome to him, and he could trust none of his own People. . . . He told me he had sent Ambassadors to the Dutch at *Malacca* for Assistance, according to the ancient League between his Ancestors and them, when they joyned their Forces to expel the Portuguese from *Malacca*; but instead of finding Relief there, his Enemies were assisted with Powder and Shot, and his rebellious Subjects had a safe Retreat at *Malacca*. I advised him to seek Protection from the *Dutch*, and allow them the Monopolezation of the Trade of his Country, and to part the Revenues between him and them. He seemed to be offended with the Proposal, but said he would be glad if the *English* would settle in his Dominions and fortify what places they pleased, and that he would willingly come under their Protection, and that there were none that ever entertained the Dutch in their Countries as Guests but would willingly be quit of them again if they could. . . . He told me, that when I came to *Bombay*, I should acquaint the Governor of the Desire he had to live under the Protection of the *English*, and that with 150 Men they might bridle the Insolence of his own rebellious Subjects, and their Allies the *Bougies* too." Hamilton says wrongly that 'Abdul-Jalil Shah was creessed by the Bugis at Trengganu. He states that Patani also fell within the kingdom of Johor. He also writes: "The Kings of Johore ever paid Homage to the Kings of Siam by sending them a Rose made of Gold in a Golden Box once in three Years. The Year 1719 happened to be the Year that the Rose came, for I saw the Messenger that brought it to Siam, where

he had Orders from his Master to know how my Affairs went." Inaccurate in detail Hamilton yet gives us the most vivid account of an unhappy reign.

It seems quite improbable that the heart of a religious man like 'Abdu'l-Jalil Shah was in the murder of Sultan Mahmud or that the hand of such a weak man played a decisive part. As the years went by, he devoted himself more and more to religion and became more and more infatuated by Che' Nusamah, his Achinese wife, who (scandal said) was originally a slave-girl exchanged for a dish-cover. His children by Che' Nusamah, Raja Sulaiman, Tengku 'Abdu'r-Rahman, Tengku Tengah, Tengku Kamariah and Tengku Mandak, these were regarded as being of royal rank, seeing that they were born after their father had become Sultan. His brothers seem to have been ambitious and got the highest offices. But his older children by ladies of good family, Tun Husain and Tun 'Abbas were never treated as royal. One doubtful account relates how in the end this drove Tun Husain into joining his father's enemies. But whatever may have been the attitude of the Sultan's older children, there seems little doubt that the chief who took most advantage of his weakness was the Laksamana. It is perhaps a significant token of that family's part in the Kota Tinggi murder that Megat Sri Rama is buried by the Sungai Kemang just above Kota Tinggi in a burial-ground known as the Laksamana's (*makam Laksamana*). Moreover legend has it that Raja Kechil the pretender who drove Sultan 'Abdu'l-Jalil from his throne and finally had him murdered was a posthumous son of Sultan Mahmud by Che' Apong, daughter of the then Laksamana. The story goes that from fear of the usurping ruler Che' Apong concealed the child's birth and that her father the Laksamana conveyed the infant to Raja Negara, the Batin of Singapore, who in turn handed him over to the Temenggong of Muar. This Temenggong pretended at Muar that he had adopted a child of Raja Negara but in 1707, when the boy was seven years old, he took him to Kota Tinggi to show to the Laksamana. The boy's likeness to Sultan Mahmud and his fondness for visiting the grave of that murdered prince aroused the suspicion of Sultan 'Abdu'l-Jalil. Hurriedly the Laksamana entrusted the boy to a Minangkabau trader, Nakhoda Malim, telling the man the secret of the child's birth. Nakhoda Malim styled his charge Tuan Bujang and taking the boy to Pagar Ruyong related his romantic story and presented him to the Yang Tuan Sakti, ruler of Minangkabau, who adopted him and brought him up. Having reached the age of thirteen Raja Kechil set out on his travels and went to Palembang where he became a page to the Sultan of Lemah-Abang. Driven from Palembang by a rival, this Sultan went to Johor to try to contract a marital alliance there but the Sultan of Johor was not disposed to become involved in a Palembang war and made the excuse that his daughter was too young. The Sultan of Lemah Abang passed on to Bangka-Kota where he met two Bugis chiefs Daing Parani and Daing Chelak and made an abortive arrangement

for them to help him take Palembang. So it was in the train of this Sultan of Lemah-Abang that Raja Kechil first saw Johor and met Bugis chiefs who were to be his future rivals. He now left the Sultan of Lemah-Abang and went to the Rawa country where he married a daughter of the Dipati of Batu Kuching and begot a son Raja 'Alam. Then he returned to Pagar Ruyong and got credentials sealed by the Yang Tuan Sakti. With these he proceeded to Siak, a dependency of Johor but with a large Minangkabau population that at once accepted credentials so authenticated. At Bengkalis he met again Daing Parani and Daing Chelak and promised to make the former Yang di-pertuan Muda of Johor if the Bugis forces would help him to take that country. But while the Bugis went to Langat to collect forces, the Johor Laksamana's sea-tribes under Raja Negara flocked to Bengkalis and, the *Tuhfat* tells us, were bribed by Raja Kechil not to announce the approach of his fleet to the Johor river. On land, too, there was treason; the guns filled with water failed to go off and Johor Lama was captured on 21 March 1717. All accounts agree that when Raja Kechil attacked, the Yamtuan Muda Mahmud (a brother of Sultan 'Abdu'l-Jalil) was playing chess and that seeing all was lost he ran amuck killing a wife famous for her beauty (and her golden loom) and many of his children: apparently (in spite of Hamilton) he, who as a younger man had campaigned in Batu-baru, Deli and Indragiri, died fighting. Sultan 'Abdu'l-Jalil fled to Kota Tinggi where he had lived formerly, tendered submission to the invader and was given his old office of Bendahara. Raja Kechil then usurped the Johor throne and adopted the style of Sultan 'Abdu'l-Jalil Rahmat Shah. That he was more than a swashbuckling pretender seems impossible. There is the misogynist history of his putative father, Sultan Mahmud. There is the suspicious connection with the Laksamana family. And finally there are chronological difficulties. If he was the son of Sultan Mahmud, he was born in 1699 or 1700 and conquered Johor at the age of 17. But a Dutch letter of instructions dated 15 February 1745 and addressed to the under-merchant Claas de Wind, who was then proceeding to Siak, speaks of Raja Kechil as "*now in extreme old age suffering from madness.*"

Again would a mere boy of 17 have acted as Raja Kechil acted in 1717? Betrothed to Tengku Tengah, the eldest daughter of the deposed Sultan 'Abdu'l-Jalil Shah, Raja Kechil broke off the engagement to marry her younger sister, Tengku Kamariah, whom he had seen at a feast! Surely this was the act of a confident head-strong adult? The lady spurned apparently showed more spirit than her father. Anyhow she and her brother, Raja Sulaiman, now turned to Daing Parani, who was only waiting for some one to offer him the title and emoluments of Yang di-pertuan Muda, which Raja Kechil refused to bestow as he had anticipated the Bugis arrival in his conquest of Johor. The conspirators agreed that Daing Parani should marry Tengku Tengah and murder Raja Kechil. Tengku Tengah decoyed her sister away from Raja Kechil to her

father's house whereupon the deserted husband attacked the house and rescued his wife. Daing Parani hurried to Langat to recruit Bugis forces. The Bendahara and his elder daughter, Tengku Tengah, fled to Trengganu (or Pahang), while others of his family such as Raja Indrabongsu took refuge at Malacca. Finally the Bendahara found his way to Kuala Pahang, where his brother the Raja Indrabongsu joined him. Raja Kechil fearing that his father-in-law might cross the Johor border sent a Laksamana Sekam in 1720 A.D. to seize him. Actually the old man was cut down while engaged in prayer in his ship and is buried at Teluk Kandang at Kuala Pahang. Tengku Tengah sallied from her cabin dressed in fighting trousers and hacked at her father's murderers. She was captured. Her brother, according to one account, escaped into Pahang; according to another and more probable story, he also was captured and according to romantic precedent became the page who carried Raja Kechil's betel-box. Either before or after this incident Raja Kechil moved his capital to Riau, which was easier to defend.

However in 1721 A.D. Daing Parani's chain-clad Bugis defeated with their muskets and blunderbusses Raja Kechil's cannons and swords and in a two days' battle drove him from Riau. Raja Kechil sailed off to Lingga, while the Bugis entered into negotiations with Raja Sulaiman. The Bugis retired to Selangor for reinforcements, while Raja Sulaiman sailed away to Ulu Pahang to get help from his elder brother Bendahara Hussain (or Peko'). In their absence Raja Kechil retook Riau. The Bugis from Selangor then attacked Linggi, a district of the kingdom of Johor. Raja Kechil came to the aid of Linggi and drove away the Bugis fleet which doubled back and once more took Riau. In October 1722 the Bugis elevated Raja Sulaiman to the Sultanate of Riau and Johor with the title Badr al-'Alam Shah. His elder brother, Tun 'Abbas, was created Bendahara Sri Maharaja of Riau. Daing Parani at last married Tengku Tengah, the Sultan's sister, and other Bugis chiefs married other ladies of the Malay royal family. The eldest of the Bugis brothers, Daing Marewah, was created Yang di-pertuan Muda with the title Sultan 'Ala'u'd-din Shah. An old Bugis chief, Daing Manompo, took the title of Raja Tua and married Tun Tipah an aunt of Sultan Sulaiman. The agreement known afterwards as the treaty of the Deceased-who-died-at-Sungai-Baru (namely Daing Marewah) was signed and ran as follows:—

"In the year *ha*, 1134, the 24th of the month Haji" (4 October 1722), "Sultan Sulaiman is established in authority over the kingdom of Johor and Pahang, by the Raja Tua (Daing Manompo) and the Raja Muda (Daing Marewah), at the time when Dato' Sri Maharaja is Bendahara.

"Accordingly there is contracted by the Sultan of Johor a bond of sincere friendship with the Bugis princes which shall never be broken by them, their children or their children's children.

"The Bugis princes and the Sultan of Johor shall treat one another as brothers and the interests of their different kingdoms

shall be regarded as the interests of one and the same kingdom. If either of the parties departs from this agreement, then shall God turn from him and grant no blessing either to him or to his children.

"As a token of recognition for the services shown him and his restoration to power over all the lands of the kingdom of Johor and Pahang, Sultan Sulaiman has adopted Daing Marewah as his brother, created him Raja Muda and given him the title of Sultan 'Ala'u'd-din Shah, while on the Raja Tua (Daing Manompo) he has bestowed the name of Sultan Ibrahim Shah.

"All Bugis and natives of Makassar, Bima and Sumbawa, whenever captured by men of the Straits (of Singapore), shall be delivered up to the Bugis.

"In all lands and ports of Johor, without exception, the Bugis shall have free entry.

"As we shall live as brothers, the Bugis and their descendants shall at all times be free to quit the lands of Johor."

After this, in spite of many raids on Riau, Raja Kechil had his headquarters and his throne at Siak. On one occasion (1727) he attacked Riau and recovered his wife, Tengku Kamariah, by force of arms:—she bore him a son, Raja Buang, afterwards Sultan Muhammad of Siak. At the beginning of 1728 he attacked Riau with Palembang as his ally but he was beaten and chased back to Siak. In 1735 he failed in yet another attack on Riau. In 1737 his eldest son, Raja 'Alam, led a fleet of 90 vessels against it, which the Bugis defeated on 15 August. Tengku Kamariah died and Raja Kechil went mad and slept beside her tomb, till in 1746 he died also.

By the '40s the chief actors in these petty wars had all passed away. Daing Parani had been killed by a cannon-ball in a Kedah campaign as early as 1723 A.D. Daing Marewah, the first Yang di-pertuan Muda, died on 7 August 1728 and was buried at Sungai Baru, Riau. Daing Manompo, the first Raja Tua, died on 3 May 1735 and was succeeded by his nephew Tun 'Abdullah who died in 1739. Daing Chelak succeeded his elder brother Daing Marewah and became second Yang di-pertuan Muda but died in May 1745, leaving two sons destined to become famous, Raja Haji of Teluk Ketapang and Raja Lumu first Sultan of Selangor. Before their passing these chiefs had established Bugis influence not only in the old kingdom of Johor but in the rich tin countries Selangor, Kedah and Perak (which last they conquered in 1743), while to the Malays were left only the remote and less wealthy States of Pahang and Trengganu. Moreover tin was not the only commodity that engaged the attention of the Bugis. It was Daing Chelak who introduced the planting of gambir to Riau, where at first the industry was in the hands of Bugis and Malay employers of Chinese labour. So redoubtable had the Bugis proved as fighters that some copyist of the old "Malay Annals" now interpolated a passage claiming that Hang Tuah was a Bugis Daing, the son of a Macassar prince.

VII.

RIAU AND THE BUGIS.

The power and prosperity of the Bugis soon excited the jealousy of the Malays and alarmed the Dutch at Malacca, who saw their tin monopoly disregarded and piracy wrecking their commerce; though down to 1759 when Sultan Sulaiman was so utterly weak as to make terms with Daing Kemboja, the Malays allied with the Dutch contrived to hold their own politically. In efforts to consolidate an impossible position the Bugis made treaty after treaty with the Malays, one in 1734, another in 1741, another in 1748 when Daing Kemboja was installed as Yang di-pertuan Muda and yet another in 1752, but all these protestations of brotherly love were from the circumstances scraps of paper.

In 1725 the first Raja Tua, Daing Manompo, had installed as Sultan of Trengganu Tun Zain al-'Abidin, son of Tun Habib 'Abdu'l-Majid and brother of Sultan 'Abdu'l-Jalil Shah and uncle of Sultan Sulaiman Badr al-'Alam Shah. On 7 March 1733 Sultan Zain al-'Abidin died and was succeeded by his son, a ruler destined to play a leading part in the Malay struggle against Bugis dominance, namely Tun Dalam alias Raja Kechil, who at first used the style Yang di-pertuan Kechil. He married Raja Bulang the daughter of Daing Chelak, the Yamtuan Muda, and in 1739 Raja Bakul, daughter of Sultan Sulaiman. In 1740 Sultan Sulaiman went to Trengganu and formally installed his son-in-law as Sultan Mansur. One rumour said that when Daing Chelak died in 1745, he was poisoned at the instigation of this Sultan Mansur. Twice in that year (1745) the Dutch sent an under-merchant Claas de Wind to Riau to complain in friendly terms of breaches of their tin monopoly and of raids on their sea-borne trade. Sultan Sulaiman, Sultan Mansur of Trengganu and Raja Indrabongsu (Hasan son of a Bendahara Sri Maharaja, Tun 'Abbas) all looked to the Dutch to save the Malays from the Bugis yoke. Accordingly on 14 December 1745 Sultan Sulaiman (along with Raja Indrabongsu) made the gesture of ceding Siak to the Dutch for ever in return for help whenever he might be in difficulties with his neighbours: in the same treaty he undertook that, when he could exercise his former authority over Selangor, Klang and Linggi, he would observe all Johor's old treaties with the Dutch East India Company—a reference to the tin monopoly. Sultan Sulaiman with his heir, the Raja di-Baroh, and family came to Malacca and on 23 May 1746 a further agreement was signed that "henceforth Malacca and Johor folk shall be one as in old days according to the treaty of 1713," the matter of Siak being left to the friendly and final consideration of Baron van Imhoff, Governor-General of Netherlands India.

For now, alongside the inevitable commercial and racial rivalries of the time, was to arise another of those dynastic quarrels on which old Johor even in its most troubled days seemed ever ready to embark. Siak, which Johor owned only in theory, still belonged

actually to Raja Kechil, but Raja Kechil was mad and dying and both of his sons were claimants to the Siak throne, one of them Raja Muhammad (Buang) a *nephew of Sultan Sulaiman*. Raja Muhammad's claim was backed by his crazy father and by Sultan Sulaiman. Twice Sultan Sula'man enabled his nephew to drive into exile his rival half-brother, Raja 'Alam, who at the beginning of 1745 fled and settled with 500 piratical followers on Siantan, one of the Natuna Islands. Was Sultan Sulaiman merely temporising in order to secure Dutch help not only against the Bugis but for his nephew, when in 1745 and 1746 he made a gesture of giving Siak to Holland and of restoring the Dutch tin monopoly in the Malay Peninsula? Anyhow the Bugis were alarmed. As early as 1745 the Bugis chiefs of Selangor had elected Daing Kemboja to succeed Daing Chelak as Yang di-pertuan Muda but it was not till January 1748 that he condescended to go to Riau to be formally recognised by Sultan Sulaiman. Possibly Daing Kemboja promised then to help in a campaign against Raja 'Alam, which Sultan Mansur of Trengganu was urging his father-in-law to undertake. In the event Sultan Sulaiman did not wait for Bugis aid. In October 1748 he and Sultan Mansur attacked Siantan in vain for five months, till they had to ask assistance from Daing Kemboja, an ally more dangerous than their foe. In July 1749 Daing Kemboja left Riau and having driven Raja 'Alam to Matan on the coast of Borneo sailed back to Riau in November. Soon after this Raja 'Alam returned to the Straits of Malacca and married Daing Katijah, a sister of Daing Kemboja! Again his nephew had to appeal to Sultan Sulaiman for help against Raja 'Alam who now had a Bugis backing! On this occasion the Bugis seem to have resorted to intrigue, as they could not decently employ force. When in October 1752 Sultan Sulaiman went to Siak with a large fleet, Sultan Muhammad his nephew dissembled and on 17 January 1753 fell on his uncle and drove him back to Riau with great loss of men and guns. The Bugis had spread the report that the wicked uncle only wanted to win Siak for the Dutch!

When Sultan Sulaiman got back to Riau, Daing Kemboja naturally found the attitude of Sultan Mansur of Trengganu and the Malay faction intolerable. He therefore removed the leading Bugis and the biggest guns to Linggi, where he established himself as an independent ruler. In May 1753 Raja 'Alam drove Sultan Muhammad out of Siak, proclaimed himself Sultan 'Azim u'd-din Shah and declared commercial war on the Dutch. In October Sultan Sulaiman once more sent a fleet to help his nephew but it only confronted Raja 'Alam's fleet and nothing happened. The Dutch saw that to restore their commerce with Siak they must oust Raja 'Alam but first it was politic to come to terms with Sultan Sulaiman. In October 1754 they sent envoys to him at Buru, near the Kerimun islands, and suggested a treaty. Whenever Sultan Sulaiman became master of Siak, he should put a Bendahara to govern it. He should allow the Dutch East India Company a settlement on Pulau Gontong

or elsewhere on the Siak river. All cloth should be bought from Malacca. No one should enter Siak without a Malacca pass or leave it without a Siak pass. The Dutch Company should be free of tolls and port dues and enjoy half the tolls paid by others. Sultan Sulaiman insisted on an additional clause promising him help against his enemies. To this clause Malacca objected as committing the Company unduly for the future, though for the immediate present it recognised that Sultan Sulaiman must be helped to conquer Siak. A small fleet was sent to Siak in 1754. A large Company's ship stayed there in 1755. A garrison of 37 Europeans and 30 Asiatics were stationed on Pulau Gontong under Lieutenant Daniel Poppal. Arij Verbrugge was sent to advise Sultan Sulaiman, and finally on 31 July 1755 a Dutch fleet was despatched to Siak, to find on arrival that His Highness had secretly left. Sultan Sulaiman afterwards ascribed his departure to the conduct of Lieutenant Poppal but Lieutenant Poppal complained that not only did the Johor leaders object to fighting but they sold supplies to the enemy. Anyhow on 13 August the Dutch drove out Raja 'Alam and captured his defences. On 6 January 1756 Sultan Sulaiman arrived at Malacca, accompanied by his heir 'Abdu'l-Jalil (Raja di-Baroh), Sultan Mansur Shah of Trengganu and the Bendahara Sri Maharaja, and on 19 January a treaty was signed. The agreement of 1754 was annulled. The Company agreed as far as possible to take any opportunity of recovering for the Sultan his lost possessions. Siak, brought by the help of the Company under the Sultan's sway, was to be ruled by a regent who would study the Company's interests. The Company could maintain or abandon the settlement at Gontong and its emissaries could visit the Siak river and deal with breaches of the treaty. No ship should enter Siak without the Sultan's pass. The Company and the Sultan were to have a monopoly for the sale of cloth on the Siak river. The Company's ships were to be free of toll everywhere in the kingdom of Johor. The Company was to have a monopoly of tin in Selangor, Klang and Linggi. No other Europeans were to be admitted to the kingdom of Johor without the Company's pass.

Before he left Malacca on 30 January 1756 Sultan Sulaiman is said to have written to Daing Kemboja, Raja 'Alam, Raja Tua of Klang and Sultan Salehu'd-din of Selangor enquiring whether they recognised his rule or not, and demanding from Daing Kemboja surrender of the Johor regalia. Daing Kemboja gave Raja 'Alam two armed ships to go to Batubara and replied that the Johor regalia were on Johor territory. He also complained to the Governor at Malacca that he was calumniated and that Dutch ships were cruising off Linggi. In his reply the Governor termed him a chief (Orang Kaya), not Yang di-pertuan Muda, and said he could escape calumny by allegiance to his Sultan. At the end of April the Bugis were burning houses in Malacca. Ever a diplomat (or according to Bugis historians a coward), Sultan Mansur of Trengganu hesitated to attack Linggi and in the presence of Arij Verbrugge met the Sultan

of Selangor at Tanjong Kling and tried to get him to abandon Daing Kemboja. After this conference the four or five vessels belonging to Raja Haji deserted the Trengganu fleet and went over to the enemy, the Bugis version being that the Sultan of Trengganu had been plotting for the Dutch to arrest Raja Haji! At the end of July the Dutch and Trengganu fleets attacked Linggi and drove the Bugis to abandon their ships, Raja Haji being wounded in the thigh by a bullet. In August the Dutch had to send a fleet to fight Raja 'Alam at Batubara. By October Malacca territory was being wasted by Daing Kemboja and his Rembau allies. Before the end of the year the Dutch were driven out of Klebang, a suburb of Malacca. Nevertheless they refused a proposal to desert Sultan Sulaiman. But it took a year before the Bugis were worsted. By May 1757 Daing Kemboja was driven to Linggi and there blockaded until in December a strong combined fleet caused its fall. Sultan Sulaiman now tried to get the better of his insubordinate Bugis subjects by giving up Rembau and Linggi to the Dutch. This cession was signed on 12 December by Sultan Sulaiman, Sultan Mansur of Trengganu and the Temenggong 'Abdu'l-Majid. About this time Sulaiman's son and deputy, 'Abdu'l-Jalil, gave a seal and title to the ruler of Jelebu. On 1 January 1758 at Fort Filipina, Linggi, Daing Kemboja, Raja Tua of Klang and Raja 'Adil of Rembau signed a treaty promising that the Company's friends, in particular the Sultan of Johor, should always be their friends, and that they would sell their tin only to the Company for 32 Spanish dollars the *bahar* of 300 katis plus a present of two dollars to the local ruler. Nevertheless so afraid was Sultan Sulaiman of the Bugis that he instructed his son-in-law of Trengganu to ask for a garrison of 25 Dutch soldiers for Riau. Sultan Sulaiman also asked Dutch help to gain the thrones of Siak and of Selangor. Daing Kemboja again rose to the occasion. He sent his vigorous nephew, the afterwards famous Raja Haji, to Riau to induce the Sultan to grant his uncle Daing Kemboja his former status in the Johor kingdom. Sultan Mansur of Trengganu, the leader of the Malay party, was away. The Bugis say that Raja Haji terrified the Malays by taking his ship past the muzzles of their guns and dropping anchor opposite the palace. Some one may have been bribed. Some one may have urged that friendship with the Bugis was necessary for Riau trade. Anyhow Sultan Sulaiman, having had an eventful and exhausting life, in December 1759 committed the folly of making terms with the Bugis, whose claims had cost the Malay so many lives and so much money, and in the middle of 1760 he sent his son Raja di-Baroh to invite Daing Kemboja to Riau! In that year died both Sultan Muhammad of Siak and Sultan Sulaiman of Riau and Johor. The latter became known as *Marhum Batangan* "He-who-died-at-the-river-bar."

The gods did not forgive the dead ruler's last weak move in the political game. They now loaded the dice against the Malays, who had they stuck only by the Dutch might have saved their

island kingdom from Bugis control for ever. Even Siak was lost to Johor in 1761: for, Sultan Muhammad having massacred the garrison on Pulau Gontong in 1759, the Dutch made friends with his old rival Raja 'Alam, who signed a treaty of submission to the East India Company. In January 1761 Sultan Sulaiman's successor, the Raja di-Baroh or Sultan 'Abdu'l-Jalil Muadzam Shah died in Selangor: the Malays said, from poison. As his father's regent he had ceded Rembau to the Dutch, to the Bugis and possibly (along with other territories) to Raja Melewar, ancestor of the present royal house of Negri Sembilan. In February Daing Kemboja, supported by a fleet of 45 vessels, brought the body to Riau and proclaimed himself guardian of Sultan Ahmad Riayat Shah, the young son of the deceased. This boy soon died, perhaps also from poison, and, though the Malays pressed for an adult brother of Sultan Sulaiman as his successor, the Bugis forces overawed the Bendahara and Temenggong and carried the election of Mahmud, an infant son of Raja di-Baroh born in 1760. From now till he died in 1777 Daing Kemboja (or Marhum Janggut as he was called after death) lived at Riau, on good terms with the Dutch but grumbling at restrictions on commerce and trading with the English openly and to his great profit in tin, opium and cloth. The Dutch claim for the cost of the Linggi war he is said to have defrayed out of the sale of opium. Raja Haji was his assistant, with the title of To' Klana.

This Raja Haji was the most romantic figures of his time. He was a great fighter whom every ruler was anxious to have on his side. He was invited to Jambi by its Sultan and given the hand of his daughter, Ratu Mas, and the title of Pengiran Suta Wijaya. He helped the Sultan of Indragiri against a Minangkabau invader and married his daughter, Raja Halimah. He fought a successful campaign in Kedah on behalf of the Sultan of Selangor. He fought for the ruler of Pontianak. While at Pontianak he heard of the death of Daing Kemboja and immediately sailed to Pahang where he got the Bendahara (Tun 'Abdu'l-Majid) to instal him in accordance with custom as Yang di-pertuan Muda. Raja 'Ali, the son of Daing Kemboja, whom Malacca had already recognised as his father's successor, yielded to this formidable rival. According to the pro-Bugis *Tuhfat* Riau now had a population of fifty to ninety thousand Malays, including 600 Rajas!, and became exceedingly prosperous. With the Dutch, Raja Haji lived on amicable terms until 1782 when they refused to give him any share in the money got from the capture at Riau of an East Indiaman, the *Betsy* commanded by Captain Robert Geddes and containing 1,154 chests of opium. The ship was seized by a French captain, Mathurin Barbaron, who declared that he had got Raja Haji's permission through a Malay intermediary. Raja Haji said he had never given permission and feared English vengeance; anyhow he claimed half the prize. When the Dutch shared the prize with the Frenchman and rejected his claim, Raja Haji invoked the aid of Selangor and Rembau and started raids in the Straits of Malacca. So serious was the position

that the Dutch determined to capture Riau, their Bugis enemy's head-quarters. It was expected that the Malays of Trengganu and Siak would come to their aid. A fleet of six ships under one of the Company's captains, a Dane, Toger Abo, was despatched from Batavia: it carried a force of 910 men including 362 Europeans. At the beginning of September seven more ships arrived with a further 594 men. Raja Haji was in command of the Bugis and was paddled from boat to boat directing operations: if any one of his crew ducked at passing shots, the redoubtable chief hit him with a rattan. But the prolonged blockade was beginning to be effective, when Batavia despatched a further force and gave the supreme command to Mr. Arnoldus Lemker, a senior civilian from Malacca. On 6 January 1784 a direct assault on Riau was started, when a shot or an accident caused Lemker's own ship, *Malakka's Welvaren* to blow up. The siege was at once raised and before the end of the month the whole of the Dutch fleet with its force of 1,594 men had returned to Malacca. Various excuses were made for this disaster: the civil command, the merchant fleet, bad shells and poor equipment, lack of fresh food and dysentery.

Raja Haji did not delay. Dropping Sultan Mahmud at Muar, on 13 February he landed a force at Teluk Ketapang five miles from Malacca and built two stockades there, where until the end he amused his thousand warriors and their 300 women with feasts and plays and dancing. Sultan Ibrahim of Selangor was already attacking Malacca from Tanjong Kling, and Rembau and Pedas joined the fray. The Bugis took and held Semabok and by March 14 were making night attacks on the outer batteries of Bunga Raya. Later the outer batteries of Bandar Hilir and Bukit China were also attacked nightly so that every one in Malacca stood to arms. On May 5 a letter came from the Sultan of Trengganu and on May 14, Raja Muhammad 'Ali, Yamtuan Muda of Siak, arrived at Malacca in person. The enemy, however, got bolder from continued success. But on 4 March a fleet of 6 ships, 326 guns and 2,130 men had reached Batavia from Holland under the command of Jacob Pieter van Braam, and on June 1 this fleet dropped anchor off Teluk Ketapang. The Dutch now redoubled their land attacks on the Bugis entrenchments at Semabok and Ujong Pasir, but skilful resistance and muddy ground frustrated their efforts. On the night of 18 June van Braam secretly landed 734 bayonets. At daybreak he opened fire with his big guns on the Bugis fleet and batteries. "At about 8 o'clock," the contemporary Malacca journal tells us, "it was seen from St. Paul's Hill that the ships with the landing party moved into Teluk Ketapang bay, and soon afterwards the heavy firing from the ships ceased. Then for more than half an hour were heard continual volleys of musketry, an unbroken running fire, and a little after 9 o'clock one could see over the point, on this side of Teluk Ketapang or Tanjong Palas a thick smoke rising, which lasted off and on the whole day. About 10 a.m. the flag-ship signalled that the landing had been successful." According to the

Tuhfat, when the Dutch had surrounded the stockade, the Bugis charged, one of the chiefs Arong Lenga sick and mounted on a pony, which like his master was shot down. Raja Haji stood with a dagger (*badik*) in one hand and a Muslim treatise *The Guide to Grace* in the other. He was hit by a musket-ball or, some say, a round shot while his followers were embracing him. On June 21 a wounded Bugis prisoner was brought in who told the Dutch that he had seen the corpse of Raja Haji being carried away in a mat slung from a pole by the Penghulu of Padang and a slave: it had been followed by some women and laid in a small thicket. The body having been identified from its shaven head, short teeth and other marks was brought under escort late in the evening of June 24 to Bandar Hilir and was buried the next morning at the foot of St. Paul's Hill. The report was circulated that it was to have been taken to Batavia on the *Dolphin* but the ship blew up. Actually the *Dolphin* blew up on June 25 the day after the burial.

Most of van Braam's fleet, accompanied by Raja Muhammad 'Ali of Siak, sailed to Selangor which they conquered on 2 August. Sultan Ibrahim fled to Bernam and thence to Pahang. Sultan Muhammad 'Ali was proclaimed ruler of Selangor, but soon returned to Siak.

Meanwhile having fetched Sultan Mahmud from Muar the Bugis fled to Riau and elected Daing Kemboja's son, Raja 'Ali, Yang di-pertuan Muda with the title Sultan 'Ala'u'd-din Shah. At the beginning of August (1784) two Dutch men-of-war, the *Hof der Linden* and *Diamant* arrived at Riau. Raja 'Ali asked for terms and sent an envoy to Malacca. The reply caused him to hasten on his fortifications. On 10 October the main Dutch fleet arrived. van Braam attempted to get Sultan Mahmud and the Malays to break with the Bugis but the Sultan was under duress and unable. van Braam then issued an ultimatum that all the Bugis must leave Riau and that in future there must be no Bugis Yang di-pertuan Muda. On 29 October the Bugis began a naval engagement. At dawn on October 31 the Malays reported that the Bugis had all fled in the black night, impressing a thousand Malays for paddlers. Sultan Mahmud thanked the Dutch for having expelled them. On November 1 Raja Tua, Raja Bendahara and Raja Temenggong went on board the *Utrecht* and signed articles of capitulation on behalf of Sultan Mahmud. All strongholds and munitions were to be surrendered. The Sultan was to keep his throne and the Malays their property. Chinese who had helped the Bugis were to keep their property but to pay a fine of \$20,000. As to paying the whole or part of the cost of the war waged by Raja Haji in the Sultan's name, a separate agreement was to be made. A reasonable sum was paid to the victors in lieu of looting and burning. On 10 November a formal treaty was signed. *The Sultan and chiefs acknowledged that the kingdom and port had become by right of war the property of the Dutch, which the Malays would hold as a fief under certain conditions.* They annulled the

various contracts made between the Johor ruler and the Bugis. On account of his youth and inexperience the Sultan would decide and execute nothing except in consultation with the Raja Tua, Raja Bendahara ('Abdu'l-Majid) Raja Temenggong (? Daing Kechil) and Raja Bongsu. Riau and the Netherlands East India Company were to have the same friends and foes and for its protection Riau would accept a Dutch garrison, to whose maintenance the Sultan would contribute yearly. There was to be no Bugis Yang di-pertuan Muda or other Bugis officer of state and all Bugis not born at Riau were to be expelled. The Company was to enjoy free trade everywhere in the kingdom of Johor and the people of Johor to all places within Malacca's jurisdiction subject to existing regulations. All vessels from Johor, Pahang etc., that passed Malacca, must there take out a Dutch pass. The Sultan would help the Dutch suppress piracy. There was to be rendition of runaway slaves on payment of \$10 a head. No Europeans other than Dutch were to be admitted to the Sultan's territory, except the ship-wrecked. Chinese and native craft might trade at Riau provided they did not come from Celebes or Borneo or carry cloves or mace and provided they did not carry tin from Palembang or Bangka. If these forbidden cargoes were brought to Riau, the Sultan would confiscate them and sell the spices to the Dutch for the usual cost price and the tin at \$15 a *pikul*. All tin from other places should be sent to Malacca or sold to the Company at 36 Spanish dollars a *bahar*. On the death of the Sultan, his successor had to be one of the Johor royal family approved by the Governor of Malacca. Such were the main conditions making the future safe for a Dutch monopoly of all important articles of commerce. It was recognised that as the Bugis had removed all valuable property the Sultan could not pay the cost of the war but he bound himself to pay 60,000 Spanish dollars as prize-money to van Braam and his men. van Braam accompanied by all his captains and escorted by grenadiers, sailors and a band called on the Sultan. After a Haji interpreter had sworn on the Kuran that no harm would come to him Sultan Mahmud returned the Dutch Admiral's call aboard the *Utrecht* but was so terrified that the ceremony was brief. A garrison of 254 men, including 38 European officers and gunners was left to protect Riau against the Bugis and the English. The booty taken was sold at Batavia for \$60,670 and distributed among the crews. Twenty two flags were captured and in 1795 were taken by van Braam to Holland.

Naturally during all these years the old mainland kingdom of Johor had sunk into insignificance.

VIII. AT RIAU UNDER THE DUTCH.

On 19 June 1785 David Ruhdé took up his post as first Resident at Riau, living in a palm-mat house on Pulau Bayan; European troops and Sepoys were sent from Malacca and the top of Tanjong Pinang was fortified. But administration remained in the hands of Sultan Mahmud and his nobles and they cared little for the aims of European administration or were unable to accomplish them and they were hurt by the arbitrary methods of the Resident.

In December 1786 Sultan Mahmud, accompanied by the Raja Bendahara, the Raja Temenggong and Raja Indrabongsu, visited Malacca. At the same time (report afterwards said) he sent one Talib to entreat the ruler of Tempasok and his Ilanun pirates to rid him of the Dutch! At Malacca he was received with punctilious ceremony being escorted ashore on Sunday 24 December by Councillors Abrahamus Couperus, Francois Thierens, Reinier Bernhard Hoijnck van Papendrecht and Christiaan Godfried Baumgarten, and by *ex-dispensier* Gerrit Leendert Velge. A guard of honour, three salvoes of musketry, thirteen guns and a company of twenty-six men under a Lieutenant to conduct him to his lodging outside Tranquerah gate—every formal courtesy was paid. On 7 February 1787 a convention was signed. The Sultan had to hand over the administration of Riau to the Dutch East India Company, receiving for the first three years and perhaps longer one third of the revenue for himself and his chiefs. He was freed of the guardianship of his four counsellors, the Raja Tua, Raja Bendahara, Raja Temenggong and Raja Indrabongsu, and would consult them only on high matters of state: except in case of great urgency or of his own household affairs all was to be done in consultation with the Dutch Resident. Foreigners, convicted on a capital charge, were to be sent to Malacca. Important Chinese cases and disputes between strangers and the inhabitants of Riau were reserved for the Resident. Death-sentences even on Malays and Bugis required the Resident's sanction. Only disputes between his Malay and Bugis subjects were left for the Sultan's decision. No longer were merchants to be expected to make presents to the Sultan and his chiefs or to the Resident. There was to be a 5% *ad valorem* duty on all imports and exports not specially exempted. Pahang was to admit no Chinese or other junks to its ports but to direct them to the receipt of customs at Riau. Produce brought to Riau by the Sultan's subjects paid only export duty: even the Sultan and his chiefs had to pay this duty. The Company was to pay import duty on all *except* spices, opium, tin and pepper! The Sultan was allowed no private monopoly of produce exempt from duty.

Two months later on 2 May 1787 a fleet of 40 sail was descried heading for Tanjong Pinang. Though Sultan Mahmud pretended surprise, it took his scouts three days to surmise that the ships were apparently not pirate but a fleet under some Bornean prince.

On May 7 the Sultan reported that they were people of Solok, blown off their course in a storm, who wanted to buy rice and repair some of their boats. They were given rice, fresh supplies and two pilots: they said they would sail back to Borneo with the first wind. On the night of the tenth the Riau garrison heard the noise of many voices on the water and the fort fired in their direction. On May 13 there was fighting for nine hours and owing to the remissness of the Sultan's men the enemy entered the inner bay and plundered and burnt houses outside the Tanjong Pinang fort. The Chinese rallied to the Dutch but the garrison was small. All the Dutch officers advised capitulation. The enemy offered the Resident and the garrison undisturbed retreat to Malacca. The Resident asked for three days for the removal of the property of the Company and the garrison. The Ilanun chiefs gave him till next day and forbade removal of the Dutch guns. That very evening the Ilanuns attacked again. The garrison left their posts. A dark night and the enemy's want of small vessels enabled the Resident, the Dutch officers and part of the garrison to escape in the *Banka* to Malacca with nothing saved but the Company's cash.

Malacca decided that Sultan Mahmud and Raja 'Ali, the Yamtuan Muda, were both involved. The *Hikayat Negeri Johor* and the *Tuhfat* both admit that the Sultan was responsible for the attack. As for Raja 'Ali, the Dutch had driven him in 1784 from Riau and then in 1786 from Sukadana, compelling him to retire first to Matan then to the Tambelan Islands and finally to Siantan where he had to live on the proceeds of his followers' piracies. Naturally he hated the Dutch. In February 1785 he addressed a letter to Bengal (in vain owing to the treaty) asking for English help. In this letter, which did not reach the Governor-General until February 1786, Raja 'Ali asked for a seal, a flag and an army to protect him at Sukadana and added that the Dutch had expelled him from Riau on account of the friendship between him and the English Company. In June 1785 his brother-in-law, Sultan Ibrahim of Selangor with the aid of Bendahara 'Abdu'l-Majid of Pahang had driven the Dutch out of Selangor and asked Captain Light for authority to hoist a British flag on his fort. In the same year Raja 'Ali had requested a passage through Rembau so as to attack Malacca from Pahang but the Rembau chiefs had refused it. If he was not present at Riau, it was probably because his Bugis followers were few and scattered, and, had he gone, he would have had to bribe the Ilanuns to retire, a course that left alone they were certain to take gratis.

No doubt it was good fun to drive the Dutch out of Riau, but after this exploit, like children after a naughty prank, the Malay chiefs had to skedaddle. Sultan Mahmud sailed off to Lingga with 200 boats, the Bendahara sailed to Pahang with 150 and others went to Bulang. In 1788 Sultan Mahmud had fled to Pahang where four soldiers captured at Riau heard that he sent Raja Indrabongsu to Solok to ask the Ilanuns to attack Malacca overland from Pahang:

if the story is true, the Ilanuns had enough sense not to embark on such a desperate enterprise. But the life of a hunted wanderer was neither pleasant nor profitable for Sultan Mahmud. What was the next move? There were three possible courses: either to make peace with the Dutch or to persuade the English to take the Malay side against them or finally for all the Malays to combine against the two European races. Sultan Mahmud tried them all. He got his grand-uncle, Sultan Mansur of Trengganu, to write to the Dutch Governor of Malacca enquiring if he could mediate between the Company and his erring grand-nephew. In a second letter Sultan Mansur said that Mahmud had handed over to him his State seal, begging him to plead with the Dutch to let him return to Riau or else to live unmolested in Pahang. The Sultan of Selangor also tried in vain to make Mahmud's peace with Malacca. Meanwhile overtures had been made to the English. Sultan Mahmud wrote to Captain Light at Penang telling him of the Ilanun capture of Riau, saying that Ruhdé had broken treaties and inviting his help. In the Penang archives under 1788 there is an entry "Trengganu: the king writes to Captain Light, and he was out of all patience, it seems, that if he, Captain Light, could not assist him, he was determined to put himself under the Dutch colours and send back the Union Jack, but to him, when he was attacked by the Dutch"—an attack that never came off. A letter from the Sultan of Trengganu to Bengal was lost in the wreck of the *Prince Henry*, whose captain Glass, the chief intermediary between Trengganu and England, was at the same time drowned. In 1788 at Trengganu Sultan Mahmud met Raja Said 'Ali of Siak (who had just sacked Singgora) and sought his help to persuade Malay rulers to restore him to Riau, if necessary by force:—the Dutch heard of this and got the Sultan of Siak to call his nephew home. On 20 May 1790 the Sultan of Trengganu wrote to Governor Couperus at Malacca offering to come to Malacca and enquiring if the Dutch would prefer Sultan Mahmud to live at Riau under their eyes or in Pahang.

For after the Ilanun attack in 1787 the Dutch had soon re-established themselves at Riau: to have abandoned it would have meant ruin for Malacca. But though for the first six months of 1788 it was declared a free port, all the Malays had scattered, most of them becoming pirates; the Ilanuns had gone home and the Bugis had migrated to Selangor, Siantan and Borneo, so that Riau remained a village of Chinese *gambir*-planters with an expensive garrison of 312 men of whom 104 were Europeans.

Accordingly on 22 October 1790 Batavia accepted Malacca's view that peace should be made with Sultan Mahmud in the hope that it would make for the prosperity of Riau. But now it seemed that the offer of the Sultan of Trengganu had not been sincere and that this ruler had other fish to fry. Under December 1790 Colonel Low wrote that Trengganu, Rembau, Siak, Solok, Lingga, Johor, Indragiri, Kota Karang (in the straits of Bulang) and Siantan, finding that the English would not oust the Dutch, had determined

to combine and drive them both out. Under 20 June 1790 the Penang archives contained a note that the coalition's fleet consisted of 400 boats, large and small, armed with 6, 9 and 12 pounders, 120 guns beside small arms, and 8,000 men: the land force was said to be 20,000 men. In November 1790 about fifty of the boats under Raja Endut of Siak besieged the fort at the Dindings for two weeks, until two Dutch frigates chased them away. Later a force of Ilanuns made an ineffectual landing on the coast of Penang: they were driven off and a letter implicating the Sultan of Kedah was found in their hands. Never had Malayan waters been so unsafe. On some of the pirate ships the majority of the rowers were European prisoners. There was, however, no unity of command. Sultan Mansur of Trengganu died in 1794 but though the grand coalition had failed Sultan Mahmud could not get free of his pirate friends from Siak and elsewhere. The Dutch were in a ridiculous fix. Without its ruler Riau could not flourish. How to induce him to return?

Early in 1788 Raja 'Ali ex-Yamtuan Muda had sailed from Siantan to Lingga to endeavour to patch up matters between Bugis and Malays but the big Malay chiefs had been obdurate and over-ruled Sultan Mahmud. In August Raja 'Ali, therefore, passed on to his brother-in-law, Sultan Ibrahim of Selangor, who sent envoys to Malacca on Raja 'Ali's behalf. Selangor was bellicose and had abundance of tin which it would as lief sell to Penang as to Malacca. So Malacca allowed Raja 'Ali to remain in the Peninsula until it got an answer from Batavia, and Batavia in its turn approved his staying, provided Raja 'Ali agreed to support the Dutch treaty with Selangor. Raja 'Ali then settled with his family at Muar. Now, (as his title of Yamtuan Muda depended on the return of Sultan Mahmud) he asked to go to Riau declaring that he would soon get Sultan Mahmud to follow. On 17 October 1794 Batavia consented, on condition that, as soon as a reconciliation had been effected between the Company and Sultan Mahmud, Raja 'Ali should give up his royal rank and agree to be the chief noble. But Sultan Mahmud got wind of this at Kota Karang. Hotfoot Raja Indrabongsu, one of his obdurate Malay counsellors, arrived with an offer of \$60,000 if the Company would put his master in full possession of Riau as Sultan Sulaiman had been. Pirates under the protection of Sultan Mahmud infested the coasts of Java. It was of the utmost importance that the roving Sultan should settle down. In a letter dated 29 May 1795 Batavia accepted the royal offer. As it happened, however, the English had now occupied Malacca. So the letter offering Riau to Mahmud, Sultan of Johor and Pahang, was signed by Governor Couperus on behalf of the Netherlands East India Company and by Henry Newcome and A. Brown the heads of His Britannic Majesty's forces at Malacca. On 9 September Commander Newcome sailed to Riau, removed the Resident and the garrison and handed the island over to Sultan Mahmud, who once more resided at Lingga.

Here a nice point arises. Netscher records that on 3 May 1796 Sultan Mahmud thanked the Governor-General at Batavia for restoring to him Johor, Pahang and his other dependencies but adds that the Dutch actually restored only Riau, retaining their sovereign rights over the kingdom of Johor in accordance with the treaty made on 10 November 1784 and refusing to make a fresh treaty while the English held Malacca. The English claimed that when handing over Malacca, the Dutch declared that Riau, Lingga, Johor and Pahang were not dependencies of that settlement. There can be no doubt that Governor Fullerton summed up the position correctly. When the Dutch handed over Malacca to the English, they naturally declared that the old kingdom of Johor was independent so as to save it from the English. But when the Dutch occupied Malacca again, they naturally declared that the kingdom of Johor was a dependency of that settlement, once more to keep it out of English hands. It was a process of argument common at that time to Malays, Dutch and English.

IX.

THE LAST PHASE OF THE HISTORIC KINGDOM.

So to the throne of his fathers returned Mahmud, Sultan of Johor, Pahang, Riau, Lingga, the Kerimuns, Singapore and other lesser islands and dependencies. Although gilded by the discovery of tin at Singkep, it was an uneasy throne. Frequently the Sultan got guns and munitions from the Dutch under the pretext of combating Ilanun pirates but actually to resist Raja 'Ali and the Bugis. At some time during the ensuing trouble Sultan Ibrahim seems to have come from Selangor to throw his weight on the side of Raja 'Ali and to have stayed about two years at Lingga. Anderson in his "Considerations relative to the Malay Peninsula" quotes a letter from him to the Governor at Pinang,—“Raja 'Ali's mother and my mother were sisters, and Sultan Mahmud's mother was my father's sister. Surely you will not separate the white from the black of the eye, flesh and blood. It would be unreasonable to prevent my going to Riau. Raja Bendahara, who is at Pahang and Enche' Muda at Bulang, with Raja Indrabongsu, are under Sultan Mahmud and Raja 'Ali. The Malay and Bugis Rajas in that country are like husband and wife: the Malay Raja as the wife and the Bugis Raja as the husband, because the Bugis Raja 'Ali made the present Sultan Mahmud Raja and a Malay Raja created the Bugis Raja and they govern jointly. I understand that Enche' Muda has assumed the government of Riau and this changing the government is the cause of all the disturbances.” At the end of 1800 the Dutch Resident of Palembang informed Batavia that after a fight which cost 40 or 50 lives Sultan Mahmud had instructed Raja Indrabongsu to set up Raja 'Ali as head of the Bugis at Riau. But Raja Indrabongsu was not going to undermine his own authority and the Malays successfully beat off Raja 'Ali. Since 1784 when the Dutch had ousted the Bugis, Riau had been in the possession of the Malays in the persons of Raja Maimunah and Engku Muda (son of her and of the Temenggong of Johor), who, according to the diary of a Dutchman, F. G. Smidt, then at Riau, styled himself Sultan of Riau. But Engku Muda did not long remain in possession of Riau: after the English had removed the Dutch ban on Bugis officers of state, Raja 'Ali and Engku Kraing Talibak (son-in-law of the famous Raja Haji) took the place and drove him to Bulang. In May 1801, according to Smidt, Engku Muda blockaded Riau with a fleet of eighty boats of which half were Ilanun. Bendahara 'Abdu'l-Majid summoned from Pahang to settle the feud, reported to the Sultan that he could effect nothing. Mahmud invited both the leaders to Lingga. But on 30 December 1801 Engku Muda replied that he was not to be inveigled into captivity a second time, having suffered it the year before at Riau, and he demanded \$10,000 for loss suffered at Riau: he added that, if the Sultan would not take up the matter, he himself would proceed to take vengeance on Raja 'Ali and Engku Kraing Talibak. In February 1802 the Bendahara persuaded the

combatants to let their envoys accompany him to Lingga. The Sultan tried a compromise. Raja 'Ali was to rule Riau for life only and Riau was to pay tribute to the Sultan at Lingga. Presumably Engku Muda was to rule Bulang on the same terms. In March 1803 this decision was conveyed to the parties and satisfied neither of them. Raja 'Ali thought of inviting foreign aid, and sent Engku Kraing to Malacca to seek the English who had restored the Bugis to office. On 3 September 1803 Sultan Mahmud sailed from Lingga to the island of Bulang, met Engku Muda Muhammad, Kraing Talibak and the Sultan of Siak and made peace between the Malays and the Bugis. On 21 December 1804 he settled Raja 'Ali as Yam-tuan Muda at Penyengat. A Johor manuscript account tells us that "Engku Muda had the rank of Temenggong and governed Riau and Johor, refusing however the title of Temenggong" as was natural, seeing that he had been *de facto* Yamtuan Muda. "If I can't be Raja Muda, I don't want a title. But all the islands and islets and Johor are under me and certainly Pahang belongs to my 'father' (*ayah-ku*) Dato' Bendahara 'Abdu'l-Majid: for today the Sultan no longer heeds Malays but lives at Lingga and gives Riau to the Raja Muda. Look at our case. We ought to own the country because we are co-inheritors with the Sultan. Why should he do as he likes. Like him we are descended from Sultan 'Abdu'l-Jalil (*Marhum Kuala Pahang*) and custom ordains we rule the country and how can he stop us? Although I am not installed who shall object to my rule? If Engku 'Abdu'r-Rahman wants to be called Temenggong, let him seek audience at Lingga. I won't! If I die, you, Engku, will rule the islands and never lose Johor because to my mind if the Sultan behaves like this we've got to look after ourselves or be worsted. Moreover the man who did most to wrest Johor from Raja Kechil of Siak was our grandfather Bendahara Tun 'Abbas and our grandmother, daughter of Him-who-died-at-Kuala-Pahang, so that she consented to marry our grandfather Upu Daeng Parani'. . . . When Engku Muda ceased speaking, 'Abdu'r-Rahman said 'True. Please God I'll remember.' The Sultan heard of these remarks and came and told Engku Muda not to be hurt. 'As for the islets and Johor, do you, Enche' Muda and 'Drahman, take them.—I mean Temenggong 'Abdu'r-Rahman. And Husain, my son, do you, Enche' Muhammad, do as you like with him—as you and 'Drahman like. 'Abdu'r-Rahman I'm giving to the Raja Muda, for he will succeed me. I hope that Enche' Muda and 'Drahman and all your relatives and Dato' Bendahara 'Abdu'l-Majid of Pahang will not desert me.' Engku Muda replied. 'True but if we do not assert ourselves, we are lost. You and your son will be Sultans but we though Bendaharas are slighted.' Then Engku Muda circumcised Tengku Husain and married him to his daughter Raja Bulang. And the Sultan went to Riau and married Raja Hamidah (1218=1803) . . . . In 1221 the Sultan installed at Lingga 'Abdu'r-Rahman as Temenggong Sri Maharaja and Tun 'Ali as Bendahara Siwa Raja of Pahang in place of his father Tun Koris."

During the life of Engku Muda, Temenggong 'Abdu'r-Rahman lived at Bulang. In 1805 Yamtuan Muda Raja 'Ali died on Pulau Bayan, and was succeeded by Raja Ja'far, another Bugis, son of the famous Marhum Ketapang.

On 12 January 1812 Sultan Mahmud Shah died at Lingga, leaving the succession to his throne unsettled and actual power in the hands of Yamtuan Muda Ja'far. The deceased had married a daughter of Tun 'Abdu'l-Majid, Bendahara Paduka Raja of Pahang (who died in 1803), and of a princess, whom Begbie calls Tuanku Besar. Had this consort, the Engku Puan, born Sultan Mahmud a son, history would have been utterly different, and in view of Dutch and English spheres of influence great difficulties might have arisen: for her father was the son of Tun 'Abbas, from whom the present Sultans of Johor and Pahang are descended and no one could have disputed the right of her son to the ancient and undivided throne. However this lady died childless long before Sultan Mahmud, and, according to Begbie, is buried in the royal cemetery of Pahang. Some years later, Sultan Mahmud married Enche' Makoh, daughter of a Bugis Daing Maturang alias Enche' Ja'far, who bore the Sultan his eldest Tengku Sulong alias Tengku Husain, later created by Raffles the first Sultan of Singapore. Owing to European ignorance of the Malay distinction between the children of royal consorts (*anak gahara*) and the children of commoner wives, doubts were thrown on the legitimacy of Sultan Husain and of his brother Sultan 'Abdu'r-Rahman. The same Malay word (*gundek*) was used for secondary wives and for concubines but to explain this to Europeans did not always suit the aspirations of Malay chiefs. In a letter addressed to the Resident Councillor of Singapore in 1827 Sultan Husain pointed out that the marriage between Sultan Mahmud and his mother Enche' Makoh was properly celebrated by one Imam Said, in the presence of Muhammad Tahir, Lebai Mustafa and five other respectable witnesses. In 1780 Sultan Mahmud was legally married to yet another wife, Enche' Meriam, daughter of a Bugis Bandar Hasan (of the family of Siringring) by Che' Senai, alias Pitis, a Balinese slave to Bandar Hasan's principal wife. This marriage was arranged by Raja Haji, the Bugis Yam-tuan Muda of Riau, and it was celebrated by one Haji Yakob, in the presence of the Suli-watang Ibrahim and the Shahbandar Muhammad. Enche' Meriam bore Sultan Mahmud his second son, Tengku 'Abdu'r-Rahman, afterwards recognised by the Dutch as Sultan of Lingga. In 1803 Sultan Mahmud married yet a fourth wife, Tengku Hamidah, daughter of the famous Raja Haji, the Yamtuan Muda of Riau who was killed at Teluk Ketapang fighting the Dutch in Malacca. This consort bore Sultan Mahmud a daughter who lived only an hour; but, best known as the Tengku Putri, Tengku Hamidah survived Sultan Mahmud, and stayed on in his palace at Pulau Penyengat, enjoying the revenue of several islands and being left in possession of the regalia.

Sultan Mahmud had failed to observe the Malay custom of formally naming his successor during his life-time. Which of his two sons had he meant to succeed him? Netscher's suggestion that rulers of Johor were designated by names beginning with 'Abd' is not convincing, nor does it seem that D. Rubd , the then Resident of Riau, had ground for his contention that the grandson of a Balinese slave-girl was of better parentage than Tengku Husain. According to the *Tuhfat al-Nafis* which takes the side of the author's relative, Yamtuan Muda Ja'far, and of the Dutch, Sultan Mahmud on his death-bed exhorted the Yamtuan Muda "Komeng, Ja'far! Komeng, Ja'far," meaning that his son 'Abdu'r-Rahman, nicknamed Komeng, should succeed. But such a cry might have borne any meaning and Tengku Putri Hamidah, sister of the Yamtuan Muda, who should have known her dead consort's wishes, took the other side and refused to give up the regalia until in 1822 the Dutch forced their surrender. Tengku Husain in his letter of 1827 claimed that he, the elder son, had been adopted originally by his father's first wife, the Bendahara's daughter, and was later adopted by his father's last and royal wife, Tengku Putri Hamidah, who was made keeper of the regalia on his behalf. Again when Sultan Mahmud sailed to Riau to settle the quarrel between the Yamtuan Muda 'Ali and the *de facto* Temenggong, Engku Muda, His Highness had taken with him his two sons, allowing Husain to fly the royal flag, while 'Abdu'r-Rahman flew a red flag; and when from Riau the Sultan had sailed on to Bulang, he there pointed out to the assembled chiefs the significance of his sons' different flags. Sultan Husain adds what would appear very doubtful that Sultan Mahmud openly declared to the Bendahara and Raja Indrabongsu that his younger son should inherit Lingga only and his elder all the other territory of the ancient kingdom:— according to Raffles 'Abdu'r-Rahman never claimed to be more than Sultan of Lingga and with a letter dated 12 February 1820 and addressed to Fort William Farquhar enclosed an epistle from Sultan Husain in which the Sultan declared how before his death Sultan Mahmud had let him choose Riau for his residence and seat of Government, a circumstance that led to the presence of 'Abdu'r-Rahman in Lingga. One thing certain is that, in order to hold that kingdom together, Sultan Mahmud had to please three masters the Bugis Yam-tuan Muda of Riau, the Malay Bendahara of distant Pahang and the turbulent Malay Engku Muda of Riau and Bulang. In marrying Tengku Hamidah in 1803 Sultan Mahmud married a sister of Raja Ja'far whom he proceeded in 1811 to create Yam-tuan Muda. He handed over his younger son 'Abdu'r-Rahman to the care of this brother-in-law, while his elder son Husain was entrusted to the *de facto* Temenggong Engku Muda, who had the youth circumcised and married to his daughter, Raja Bulang. A most significant fact is that, just before he died Sultan Mahmud escorted his elder son part of the way to Pahang to contract a second marriage with Wan Esah, a daughter of Tun Koris Bendahara of Pahang. Clearly Sultan Mahmud destined

Husain to maintain the balance of power against the Bugis, marrying him to daughters of the two greatest Malay chiefs in his kingdom, and both those great chiefs at first supported the claim of Husain.

Begbie gives the following vivid account: I have modernized the spelling of Malay names.

In the year 1811 "Sultan Mahmud Shah summoned his two sons, Tengku Husain and Tengku 'Abdu'r-Rahman, into his presence and addressed the former nearly as follows: 'You are my first born, and according to the law and constitution of the empire of Johor, you must succeed me on the throne. It is my earnest wish that, whilst I am yet alive, you will unite yourself in matrimony with Enche' Wan Esah, the daughter of Enche' Wan Koris and sister of Enche' Wan Ali, the present Bendahara of Pahang.'

"Then, turning to Tengku 'Abdu'r-Rahman he continued: 'As your turn of mind appears to be of a religious cast, I have designed you for the priesthood: you will therefore prepare yourself for a pilgrimage to Mecca.'

.... "That same year Tengku Husain quitted Lingga, accompanied by his father, who conducted him as far as Bulang, and as a proof of his attachment and intention that Tengku Husain should succeed to the crown, the Sultan caused him to hoist the royal standard, he himself displaying the white flag which is emblematical of a retirement from the cares and anxieties of empire. He further invested him with the grand seal of the empire, termed in Malay *chap kerajaan*, which Sultan Husain uses to this day.

.... "Sultan Mahmud Shah returned *via* Riau to Lingga, and again notified his desire that Tengku 'Abdu'r-Rahman should proceed to Mecca by the first favourable opportunity. The Sultan, however, suddenly expired shortly after his arrival at Lingga, not without strong suspicions of having been poisoned by Raja Muda Ja'far, the second person in the empire, who was then at Lingga."

"On the morning subsequent to the demise of Sultan Mahmud, the Raja Muda assembled such of the chiefs as were either able or willing to attend and thus addressed them: 'Our Sultan is no more. He died yesterday evening, but he has left us two sons. Say which of the two you will choose as your sovereign.'

"Two of the oldest and most influential of the chiefs, named Dato' Penggawa Bukka (*sic*) and Dato' Haji Peng-Hadji (*sic*), thus replied: 'Agreeably to the constitution of the empire, the eldest son must ever be selected to fill the vacant throne. We therefore wish that Tengku Husain may be proclaimed Sultan of Johor.'

"Upon hearing this speech, Raja Ja'far exclaimed in a peevish and discontented tone: 'Your wishes run exactly counter to my own.'

"The two chiefs replied: 'If your highness be desirous of acting contrary to the custom established by law and of subverting the fundamental principles of the empire, why did you assemble us

for the purpose of learning our sentiments? The desire that we have expressed is in strict accordance with the law of the State, and if your highness, Yang di-pertuan Muda, persist in your endeavour to set it aside, we must solemnly protest against it as a violent infraction of the constitution.' "

Begbie records that overpowered by these arguments the Raja Muda Ja'far quitted the council without reply and would probably have dropped his candidate except that that candidate's mother and uncles invoked the aid of Ja'far's step-sister, Tengku Buntit, and so persuaded him to proclaim Tengku Abdu'r-Rahman as sovereign that evening. Begbie then continues:—

"The following morning the members of the cabal proceeded to the residence of the newly elected monarch, who, having heard somewhat of the intrigues that were carrying on in his favor, had closely secluded himself since the death of his father, in the hope that when not encouraged by him they would die away. When the door of his room was opened (Raja Muda is accused of having forced it) this chief thus addressed him: 'The body of your late father, and our sovereign, lies still unburied. You are aware that, according to our custom, it cannot be committed to the earth, until the successor to the throne be appointed. Your brother is still absent and who can tell when he will arrive? There is consequently no one but yourself eligible to the crown and the election has fallen unanimously upon you.'

"Tengku Abdu'r-Rahman thus replied: 'My father, the late sovereign expressed his earnest desire, that my brother Tengku Husain should succeed according to custom, as well as that I should devote myself to the priesthood and with that view proceed to Mecca on pilgrimage. I dare not consequently, and positively declare that I *will* not disobey his wishes lest I draw down a curse from heaven and not a blessing. I therefore request you, Raja Ja'far, to act as Regent until the return of my brothers.'

"Raja Muda Ja'far, whose real reason for wishing to substitute Tengku 'Abdu'r-Rahman for his brother was that there was an existing feud between his family and that of Tengku Husain, in consequence of which he feared a serious diminution of his authority in the event of that prince's succession, while the weakness and vacillation of Tengku 'Abdu'r-Rahman's character held out to him a prospect of great power, especially as he was his own nephew, exclaimed in a tone of apparently great surprise: 'How can I venture to assume the authority of the Sultan when one of his sons is actually on the spot?'

The weak and wavering 'Abdu'r-Rahman "vowing he'd ne'er consent, consented." Sultan Mahmud was buried and three days later 'Abdu'r-Rahman was installed and received homage—but, thanks to Tengku Putri Hamidah, not the sacred regalia.

So Begbie with an air of convincing realism, and right down to 1819 the Bendahara and Temenggong used seals given them by

the deceased Sultan Mahmud. But of all this, the author of the *Tuhfat al-Nafis*, nephew of Raja Muda Ja'far, says not a word. According to him, Sultan Mahmud died and 'Abdu'r-Rahman was unanimously proclaimed his successor: Tengku Husain came back to Lingga and having mixed his tears with those of the new ruler and the Yamtuan Muda Ja'far returned to Riau to live happily with the Yamtuan Muda Ja'far and Temenggong 'Abdu'r-Rahman! According to Begbie, Tengku Husain remained in Pahang delayed by the north-east monsoon and lulled by a crafty and antedated letter from the Yamtuan Muda ascribing the Sultan's death to the fatigue of the trip to Bulang and omitting all reference to 'Abdu'r-Rahman's installation. Tengku Husain afterwards claimed that Bendahara Tun 'Ali had installed him while still in Pahang—as Bendahara Tun 'Abdu'l-Majid had installed the famous Raja Haji as Yamtuan Muda of Riau in Pahang. At last he sailed for Lingga, landing "comparatively friendless, nearly all his partisans having quitted it under the new government." Sultan 'Abdu'r-Rahman received his brother with kindness and offered to abdicate, until the Yamtuan Muda warned his ruler that abdication would mean loss of the treasury and perhaps exile for himself and his supporters. Tengku Husain, therefore, sailed to Pulau Penyengat, where backed by Tengku Putri Hamidah he assembled forces and got the aid of his brother-in-law, Wan 'Ali, Bendahara of Pahang, for an attempt to recover the crown. Alarmed, Yamtuan Muda Ja'far complained of the young Bendahara's "piratical" intentions to the British Resident at Malacca, who sent Mr. Adriaen Koek to warn the Bendahara that intervention in the affairs of Lingga would displease Great Britain. Wan (or Tun) 'Ali took his forces at Bulang back to Pahang.

Netscher considers it incredible that with the regalia at their command the Bendahara and the Temenggong would not have ousted 'Abdu'r-Rahman in order to enthrone Husain, if he had had the rightful claim. But both those chiefs were young men, living in distant parts of the kingdom, and such a step would have meant war with the able and energetic Yam-tuan Muda supported by the Dutch, and for the Bendahara it might have meant war with Great Britain too.

Lingga prospered under Sultan 'Abdu'r-Rahman, though the author of the *Tuhfat* naively admits that he ruled under the close surveillance of the Bugis agents of Yamtuan Muda Ja'far. Seven years passed. Then having lost Java by the Treaty of Vienna Raffles returned in March 1818 from his house and his men-servants and his 'splendid equipage' in Berners Street to dreary derelict Bencoolen. "The Archipelago," as Coupland remarks, "with the exception of Bencoolen and its neighbourhood, had been recognised, to use the modern diplomatic phrase, as being a Dutch 'sphere of influence.' And it was vain for Raffles to hope, with the resources at his command, to keep native chiefs within that sphere true to their old engagements," (made with the English during the interruption of Dutch suzerainty), "even if they wished it, against the will of the

Dutch. It was indeed small kindness to them to attempt it." From "his second Elba," as with some lack of modesty he termed Ben-coolen, Raffles attempted the doubtful kindness of offering Riau the protection of the British flag. Netscher quotes a Malay letter written by Raffles on 5 July 1818 to the Yamtuan Muda, telling that chief how he had returned from Europe and had got news from Batavia, that contrary to treaty Holland was going to take Riau! The letter advised the Yamtuan Muda "not to receive any Dutch envoy, for as he was disposed to remain under the protection of the British flag, they could remain friends as before, rendering each other mutual help." Raffles "hoped to visit Riau shortly and talk over matters." A letter dated 25 May 1819 from the Sultan of Lingga and the Yamtuan of Riau was preserved in the Lingga archives in Netscher's time, giving their account of what then followed:—

"I, Sultan 'Abdu'r-Rahman with Raja Ja'far, Yamtuan Muda of Riau, who was my agent in the transactions hereunder described, make known to the whole world how it came to pass we made a treaty with the English on 19 August, 1818, that is three months after the engagement between the English and the Governor-General of Netherlands India. For two hundred years Johor had a treaty with the Netherlands East India Company and was always understood to be on the side of those who governed Malacca. For long there was war between them but in 1784 peace was made and a treaty was signed, under which the Company opened a station at Riau that lasted till in 1787 Riau was captured by Ilanun pirates. The station was abandoned and the bond between the Dutch and Johor was weakened. When the Dutch struck their flag at Malacca, the English could then have taken their place with Johor but neither they nor Johor sought such a step.

"In 1818, shortly before Malacca was restored to Holland, Major Farquhar its Resident came and asked us to sign a treaty. He was most insistent and in a great hurry. At that time we had no treaty with any one and did not know whether our old friends the Dutch would renew the former bond or not. We received a letter from the British, stating that the Dutch would come with a strong force to take our country and that this was surprising, as it was contrary to the treaty enacted in Europe between Holland and England. When we read this, we thought that, though Malacca was being restored to the Dutch, there might be some other clause preventing us from making a new contract with our old friends. Only because of the arguments and candour of Major Farquhar and that English letter did we make a treaty with Major Farquhar that was not of the slightest use to us.

"Then came Rear-Admiral Wolterbeek, who had hoisted the Dutch flag at Malacca, and he told us that a little land for the former stations was again allotted to the Dutch and that absolutely nothing appeared in the treaty about Johor. We perceived that we had been tricked into signing a treaty in haste and had been deceived

as to a Dutch attack on our country; for our old friends wished only to renew the old alliance. We were therefore very glad, and considering it necessary for our safety have set aside a treaty entered into with indecent haste, and with much pleasure have made an alliance with our old friends. In this treaty both sides have considered the welfare of our kingdom and the benefit of our subjects."

At the end of June, 1818, Farquhar had sailed in the *John Bull* to Riau, where he talked for two hours with the Yamtuan Muda Ja'far about making a treaty. He had then sailed for Pontianak but finding a Dutch commissioner, Boekholtz, there, he had left on 9 August for Lingga to ask the Sultan to sanction a treaty. Sultan 'Abdu'r-Rahman was devoted to religion: he wore Arab dress on Friday, would weep at prayers, and having a fine voice liked to act as muezzin. Explaining to Farquhar that he no longer concerned himself with worldly affairs, His Highness left the whole business to the Yamtuan Muda. The same day Farquhar left for Riau, where, reminding the Yamtuan Muda that since 1795 the English had restored Riau to the Malays, he enjoined him that the Malays must resist any Dutch attack and call at once for English aid. This friendly attitude coupled with rich presents of guns and velvet induced the Yamtuan Muda to sign on 19 August a treaty of commercial alliance, in virtue of powers granted him by "Sri Sultan Abdul Rahman Shaw, *King of Johor, Pahang and Dependencies.*" British vessels and merchandise were to enjoy in the ports of Johor, Pahang, *Lingga, Riau and elsewhere* the privileges granted to the most favoured nations. The Sultan was not to grant a monopoly of any of the produce of his territories to any one, nor to renew any treaty obstructing British trade. Farquhar then taking a ring from his finger handed it to the Yamtuan Muda and sailed away to restore Malacca to the Dutch.

After that the Malays started to build forts in order to resist the threatened Dutch attack. But Adriaen Koek came from Malacca and assured them that there was no fear of such an eventuality, and before the end of September Rear-Admiral J. C. Wolterbeek arrived from Malacca and opened negotiations that led to a treaty being signed on 26 November on behalf of Sultan 'Abdu'r-Rahman by the Yamtuan Muda Ja'far and by the *Temenggong of Johor*. A Dutch Resident and a Dutch garrison were to be stationed at Riau—and actually arrived on November 30. Riau and Lingga were to be free ports but *all other harbours in the Sultan's kingdom were to be free only to Dutch and local vessels*. All tin from Bangka and Palembang were to be sold to the Dutch at a fixed price and all spices from Borneo and the Moluccas at cost price. There was to be mutual surrender of runaway slaves. Monopoly and slavery, two of the old bugbears that made Raffles turn a blind eye both to Fort William and to international obligations! The *Tuhfat* tells how Major Farquhar returned and upbraided Yamtuan Muda Ja'far, who replied that the reason he had not applied for English aid was that the Dutch had used no force. Farquhar

(or his interpreter) next saw Tengku Husain and Temenggong 'Abdu'r-Rahman: Munshi Abdullah tells us that Farquhar gave Tengku Husain a considerable sum of money though Farquhar himself denied to Fort William that he had any communication directly or indirectly with His Highness 'immediately prior to his coming to Singapore.'

In November Raffles received his Instructions from Lord Hastings and the Bengal government. He was first to go to Aceh and establish British interests there, and then, provided the Dutch had not started a settlement at Riau, to establish a port on that island. Additional Instructions gave him in December the option of negotiating for a port in Johor, after he had made enquiries with regard to "the actual political conditions and relations of the State, the degree of independent authority exercised by the chief, his power of maintaining any engagements which he may contract, his relations with other States, especially the Dutch settlements at Malacca and the Government of Siam." "There is some reason to think," the Instructions continued, "that the Dutch will claim authority over the State of Johor by virtue of some old engagements, and though it is possible the pretension might be successfully combated, it will not be consistent with the policy or present views of the Governor-General in Council to raise a question of this sort with the Netherlandish authorities."

Raffles returning from a visit to Bengal reached Penang on December 31 to find that Farquhar had written reporting the Dutch occupation of Riau. The Governor of Penang, Colonel Bannerman, strongly objected to Raffles sailing for Aceh pending certain representations he wished to make to Bengal. Raffles seized the excuse to tackle the vital Johor problem. Embarking on January 19, he overtook Major Farquhar, who favoured British occupation of the Kerimun (Carimon) islands, where on Saparua island the Temenggong of Johor had stayed for some time:—on October 15 Farquhar had already written to the Yamtuan Muda at Riau suggesting Kerimun as a suitable place for him to grant the British as a port. They found the islands uninhabited and covered with forest. So they sailed for Singapore and on the evening of 28 January 1819 anchored off St. John's Island. The next morning Raffles and Farquhar, accompanied by a Sepoy with a musket, landed and walked to the house of Temenggong 'Abdu'r-Rahman who gave them *rambutan*. When handing over Malacca in 1795 the Dutch had declared that Riau, Lingga, Johor and Pahang were not dependencies of that settlement, and now to his relief Raffles heard that there was no Dutch settlement at Singapore.

At that time the island was inhabited, according to Newbold, by the Temenggong, some 150 of his Malay followers, some 30 Chinese and about 30 proto-Malay families at Kampong Temenggong on the Singapore river. But Farquhar found at once a Chinese gambir plantation on Seligi hill and another to the westward of Government Hill towards the Panglima Prang's compound and

wrote that before British occupation the Temenggong had authorised Malays and Chinese to open about twenty plantations:—there were three gambir plantations on Mt. Stamford. How long the Temenggong had lived on the island is not certain. Crawford and Wa'Hakim, a proto-Malay eye-witness of the landing, say that the Malay and proto-Malay settlement was founded in 1811. Meursinge's *Leesboek* contains a letter written in 1814 by the Temenggong asking permission from the Sultan of Lingga to sail away to seek his fortune wherever fate might lead, and according to Munshi 'Abdullah he lived in voluntary exile from Riau. Netscher, as we have seen, says that he stayed for some time on Kerimun island. Newbold relates that the Temenggong had gone to Singapore "in 1815 or 1816 and subsisted by fishing and piracy," and Wa'Hakim declared as a very old man in 1882 that on Raffles' coming the Temenggong had the only large house, which stood back from the Singapore river, between it and the sea near the obelisk. The *Tuhfat* relates that the Temenggong had sailed there from Riau "in accordance with ancient custom" but only after Farquhar had suggested it and that he did not remove his family to the island until after Raffles had hoisted the British flag and installed Husain as Sultan. Probably he had visited the island pretty often but never settled there permanently before 1819.

On 19 August 1818 Farquhar had signed a treaty with Sultan 'Abdu'r-Rahman, King of Johor, Pahang and dependencies. On this occasion, according to a letter by Farquhar dated 12 February 1820 and addressed to Fort William, 'Abdu'r-Rahman publicly declared that he was not Sultan and asked Farquhar not to address him as such. In his letter of 15 October 1818 to the Yamtuan Muda of Riau asking for leave to found a settlement on the Kerimun Islands, Farquhar had apologised for not writing to the same Sultan 'Abdu'r-Rahman at Lingga, as the latter had delegated all power to the Yamtuan Muda. Now aware that under Dutch surveillance that ruler would not be able to convey any rights at Singapore to the British, Raffles determined to go back on the British recognition of the younger brother and to instal Husain as the rightful Sultan of the historic kingdom of Johor! Evidently the Temenggong abetted him and apparently the Bugis Yamtuan Muda Ja'far gave the arrangement his tacit consent, glad to be quit so easily of two discontented Malay leaders and to trim so conveniently between the Scylla of Holland and the Charybdis of Great Britain. That Raffles had any shadow of right so to interfere in the domestic politics of the Johor-Lingga kingdom, a kingdom bound for two centuries by intimate ties to the Dutch, no one can for a moment contend. However the Eastern seas had never been a school for fine sentiment, and Raffles was blinded to legal niceties by his hatred of monopolies and slavery and by chagrin at losing Java and Britain's place in the Malayan sun. On 30 January 1819 the Dato' Temenggong Sri Maharaja, who two months before had signed a treaty with the Dutch, now "in his own name

and in the name of Sri Sultan Husa'n Muadzam Shah, Raja of Johor " and in return for an annual grant of \$3,000 and for British protection, agreed to let the English company land, hoist the Union Jack and select land " at Singapore or other place in the government of Singapore-Johor " for the establishment of a factory.

Raffles now paid \$500 each to Raja Embong and Wan 'Abdullah to fetch the "rightful " heir from Riau. Tengku Husain pretended he was to go fishing in the Riau Straits and sailed to Singapore where in the name of the Governor-General of Bengal he was installed, in the open with the aid of a plumed and aiguilleted A.D.C., as Husain Muadzam Shah, Sultan of Johor. Raffles gave him a thousand dollars, and rolls of black and yellow cloth and on the same day, being 6 February, 1819, Their Highnesses the Sultan and Temenggong signed a treaty confirming the preliminary agreement of 30 January in return for annual allowances of \$5,000 to the Sultan and \$3,000 to the Temenggong and substituting " factories " for " factory ": the Temenggong was also to have half of the duties collected from native vessels. Both Sultan and Temenggong were promised British protection so long as they lived " in the immediate vicinity of the places subject to their authority." On 7 April 1819 the garrison at Singapore was reported by Farquhar to consist of four companies of the 1st Battalion of the 20th Regiment—a detachment of 29 European artillery and 25 Golundauze.

So was divided the old historic Sultanate of Johor, Pahang, Riau and Lingga.

Shortly afterwards the " Tuan Raja " Temenggong addressed a letter to " Tuan Raja Muda Adriaen Koek " of Malacca saying that Raffles and Farquhar had landed men and stores at Singapore before he could send word to Malacca or Riau and that Tengku Husain had come there to remove his son Tengku Besar and been seized by Raffles and installed as Sultan of Singapore. " At the same time we in no way separate ourselves from the Dutch." An almost identical letter was sent to the Yamtuan Muda of Riau. The newly installed Sultan also wrote on February 15 to the Yamtuan Muda: " the Raja of Johor came to me at midnight reporting that there were a great many ships at Singapore and that many soldiers and stores were being landed. I was surprised at the news and anxious and worried about my son who was there. Without thinking of what I was doing I set off the same night. I so lost my head I had no time to inform you. When I reached Singapore, I met Mr. Raffles who took hold of me and would not let me go but forced me into being installed Sultan. I could do nothing but follow his wish." Finally the Dato' Bendahara Siwa Raja of Pahang wrote to " Tuan Raja " Timmerman Thyssen, Governor of Malacca, expressing amazement that the inscrutable Creator had parted brother from brother, father from son and friend from friend, declaring the cryptic intention of being a friend to the friends of the Raja of Johor and requesting that a large bottle of rose-water should be sent to him in Pahang! The seals used by this urbane diplomat and by

the Temenggong still described them as the delegates of the deceased Sultan Mahmud, a description that could offend nobody! Indeed the Bendahara's letter is a perfect specimen of Malay diplomacy in those difficult times. The Malays had heard of English justice and fairness in Java but the Dutch had always been and were top-dog. The only course was to be a trimmer, and no one could be angry for long with diplomats who mixed rose-water with politics. Unfortunately the European did not always understand finesse and so, at Farquhar's demand, the Temenggong of Singapore had to write on March 1 a declaration "freely acknowledging that I did write letters to Mr. Adriaen Koek of Malacca and one to the Raja Muda of Riau, but my motive for so doing arose solely from the apprehension of bringing on me the vengeance of the Dutch at some future period. I here call God and His Prophet to witness that the English established themselves at Singapore with my free will and consent; and that from the arrival of the Honourable Sir Thomas Stamford Raffles no troops or effects were landed, or anything executed but with the free accord of myself and the Sultan of Johor." Sultan Husain also affixed his seal to this disarming document.

For Raffles was still nervous as to Dutch intentions. He warned Farquhar that the Dutch might occupy Trengganu and that, even if British establishments in those quarters should prove unnecessary, he was to cultivate friendship with Trengganu, Pahang and Lingga, a good opportunity being to comply with Trengganu's request for arms.

The parting of "brother from brother" was not a clean-cut process. In 1820 two complications arose. A Bugis chief, Arong Bilawa, and five hundred followers migrated in February from Riau to Singapore, and the British refused to surrender him to the Dutch at Malacca. Batavia also complained to Bengal that with British connivance the Temenggong had sent a letter to the Sultan of Sambas inciting him against the Dutch. In February 1823 Sultan Husain in the presence of the Temenggong and Raffles handed an English flag to the Penghulu of Johor to fly in that State in order to protect it against the risk of occupation by Holland's allies at Riau. In August confidential orders came from Bengal to strike the flag and Mr. Crawford, then Resident Councillor at Singapore, gave instructions accordingly. But a Dutch commission discovered that the Union Jack continued to be flown at Johor Lama on Sundays and feast-days and whenever a ship entered or cleared. It decided that whenever the Union Jack was found flying there, it was to be hauled down and replaced by the Dutch and Johor flags; that if the English flag was not flown, then only the Johor flag should be flown in the name of 'Abdu'r-Rahman Sultan of Lingga and Johor; and that if the Union Jack was flown under protection of a military guard, the matter should be merely reported! In November the Commission visited Johor Lama and met a new Penghulu, who declared that the Union Jack had been flown not by him but his predecessor and that, though appointed by Sultan Husain and the Temenggong, he would

recognise 'Abdu'r-Rahman as the rightful Sultan as soon as he was given the Johor regalia. And in fact " finding that his authority over his subjects was little more than nominal for want of the regalia " Sultan 'Abdu'r-Rahman (and his son the Tengku Besar) had left Lingga as early as 1821, advancing the excuse of a marital alliance but intending not to return unless and until he did get the hallowed regalia. He had sailed first to Pahang, whence the Bendahara, Tun 'Ali, escorted him to Trengganu. There he and his son remained, while according to Dutch rumour Sultan Husain made many efforts at British instigation to get the regalia from Tengku Putri Hamidah, even offering her \$50,000 Spanish dollars. Finally in October 1822 the Governor of Malacca, Timmerman Thyssen, accompanied by Adriaen Koek went to Pulau Penyengat, where finding no argument would prevail, they marched, it is said, a body of troops with their pieces loaded into the presence chamber and took the regalia from Tengku Putri Hamidah by force. Sultan 'Abdu'r-Rahman was then invited to return at once to Riau, accompanied by Bendahara 'Ali of Pahang. From fear of the Tengku Putri His Highness delayed, until a Dutch brig took the Yamtuan Muda to Trengganu to fetch him. The main mast of the brig was struck by lightning in the Trengganu roads and she had to return. But on November 3 the Sultan and the Yamtuan Muda arrived at Riau. On November 27 Sultan 'Abdu'r-Rahman was formally invested with the regalia. The Temenggong was away in Singapore and supported Sultan Husain; the Raja Tua had long since migrated to Sambas; the Raja Indrabongsu had died in Pahang and his office was vacant; Bendahara 'Ali had written from Pahang authorising the Yamtuan Muda to represent him—in 1819 he had refused the British permission to hoist the Union Jack in his country and had assured Sultan 'Abdu'r-Rahman, distant and unassertive, of his allegiance; though he was soon to acknowledge Sultan Husain. Only the Yamtuan Muda Ja'far of all the great chiefs was present to see the consummation of the plot he had contrived in 1812. After the investiture Sultan 'Abdu'r-Rahman sent two Dutchmen and a party of Malays to claim Johor and hoist his own and the Dutch flag there. Crawford declined to interfere, pointing out that no clause of any treaty bound the British Government to maintain the authority of the joint protesters, Sultan Husain and Temenggong 'Abdu'r-Rahman, outside Singapore.

Then on 17 March, 1824, by the treaty of London Holland ceded Malacca to Great Britain, agreeing never to establish a settlement in the Malay Peninsula or make treaties with any of its Malay chiefs; and while Great Britain agreed never to establish settlements on the Kerimun islands, Batam, Bintang (Riau), Lingga or other islands lying south of the Singapore Straits, Holland gave up all claim to Singapore. This led on 1 October, 1824, to Mr. John Crawford, Resident of Singapore, writing to the Secretary to the Government at Calcutta: " The Carimon (Kerimun) Islands and the Malayan settlement of Bulang are two of the principal

possessions of the Temenggong of Johor or Singapore and his claim to them is not only allowed by the rival chiefs, but more satisfactorily ascertained by the voluntary and cheerful alliance yielded to him by the inhabitants. By the present treaty, however, he must either forego all claims to these possessions, or removing to them, renounce his connexion with the British Government." The cheerful inhabitants were mostly Malays from the Johor mainland who used the Kerimun islands for piratical purposes, while Sultan Husain had given an Englishman and a Sayid Akil permits to work the tin mines there. On 13 August 1827 Resident Elout informed the Resident of Singapore, that Sultan 'Abdu'r-Rahman was going to assert his rights over the Kerimun Islands but that it was not the intention to hoist the Dutch flag: the Yamtuan Muda Ja'far also wrote to Sultan Husain that his half-brother Sultan 'Abdu'r-Rahman was about to hoist his flag on the islands. The Yamtuan Muda then sent Engku Sayid Muhammad Zin al-Kudsi to plant the black and white flag of Riau. The "Sultan of the Straits," as the Riau Malays termed Husain, paid no heed. "On September 17 Husain told the Resident that the Yamtuan Muda had gone with twenty sail to take forcible possession of the Carimons but that on their arrival Sultan Husain's followers had refused to allow them to land, so they went to the south-east of the island and hoisted a flag and returned to Riau. Husain then wrote to his brother Abdu'r-Rahman remonstrating with him for trying to exclude him from his rights." The author of the *Tuhjat*, however, says that Temenggong Ibrahim told his father that no Teluk Belanga people took part in the fighting at Kerimun, which was not the work of Sultan Husain but of his wife. Anyhow Resident Elout wrote that he was bound to interfere and was sending two Dutch ships to reinforce the fleet of the Yamtuan Muda of Riau. Singapore replied that Sultan Husain was independent and the British Government had nothing to do with his movements beyond the limits of Singapore. On November 8 the Dutch Resident with two officers and fifty Dutch European troops landed and took the Kerimuns, which have ever since remained in Dutch hands. All land right of the East Indiamen's course to China now fell within the Dutch sphere of influence, and all land to the left of that course fell within the British sphere. "Brother had been parted from brother" politically for ever.

X.

SULTAN HUSAIN AND TEMENGGONG
'ABDU'R-RAHMAN.

In March 1819 Raffles sent from Penang to Singapore, building materials, tools and changkuls worth 2,143 Spanish dollars and provisions, ghee, biscuits and bullocks worth \$3,384. When in February the Singapore treaty was signed with Sultan Husain Muazam Shah and the Dato Temenggong Sri Maharaja 'Abdu'r-Rahman there were few inhabitants of the place, living in huts. On 26 June the Sultan and the Dato or Engku Temenggong, as he was variously called, signed regulations for this infant settlement, whereunder the Temenggong's people moved across the river and the Sultan and Temenggong (or their deputies) and the Resident were to meet every Monday at 10 o'clock at the Court in the Temenggong's compound in order to listen to petitions and grievances and to decide on the substance of proclamations: the consent of all three was required for the imposition of customs and duties and the establishment of farms. The Sultan was then receiving \$5,000 a year and the Temenggong \$3,000 and a half of the duties collected from native vessels. When the Sultan complained of the inadequacy of his allowance, Raffles suggested that he could arrange with a merchant-house in Bengal for the Sultan and Temenggong to receive large stocks of goods that they could sell on commission. The chiefs laughed and retorted that trade was not for men of their standing. By October Raffles had returned to Bengkulen and in November, against Raffles' wish, Farquhar started farms for opium, spirits and gambling, paying one-third of the proceeds to the Sultan and one-third to the Temenggong: from this source in 1820 the Sultan and Temenggong received between them \$325 a month—in October 1822 Raffles commuted this for \$500 a month.

"At that time," Munshi 'Abdullah tells us, "the Temenggong's men and the Sultan's men and traders of every nationality all went armed: there were some who robbed in broad daylight, others broke in and robbed people's goods, because they were afraid of nothing, for the town was not yet in a settled state, and there were not yet many Europeans and the Sepoys had not yet come and there were only four or five policemen. The people who began the fighting every day were the Temenggong's people, and they acted towards the Malacca people like sheep, for the Malacca people were never armed and did not know how to fight with a creese and they had never seen any bloodshed." Before the end of 1819 Sultan Husain started to build a large rambling palmleaf palace at Kampong Glam and there were daily murders on the jungle path to the royal settlement. The Resident had no control over the inhabitants of the Sultan's and Temenggong's compounds. By March 1820 the gift of presents from native vessels to the Sultan and Temenggong had been stopped but as late as February 1820, when the first junk

arrived from Amoy, the Nakhoda was seized and put in the stocks by the Sultan's followers, because he refused to wait on their master with presents.

In October 1822 Raffles came on a last visit to his political child, which now had 10,000 inhabitants. Lawlessness was still rife. On 11 March 1823 Farquhar was stabbed by an Arab who had run amuck, but so suspicious were the times that the commander of the Sepoys trained his guns on the Temenggong's quarters and would have fired had not Raffles counselled enquiry. Raffles persuaded the Temenggong to remove from the town to Teluk Blanga. He wanted to send one son of the Sultan and one of the Temenggong to Bengal to be educated but their mothers would not consent. Raffles then founded the educational Institution that still bears his name, subscribing \$2,000 himself and putting down the Sultan and Temenggong for \$1,000 each. On this visit he prohibited gambling, cock-fighting and slavery. In June 1823 he arranged for the Sultan to receive in future \$1,500 a month and the Temenggong \$800, their Highnesses to forego their monopolies of certain timbers and all claims to presents and customs from Chinese junks and Chinese generally and to put the whole of Singapore, outside their demesnes, at the disposal of the British. Their Highnesses were "relieved from personal attendance" at the Monday court but were always "entitled to a seat on the bench, and to all due respect" when they thought proper to attend. In forwarding a copy of this engagement to Mr. Crawford, who succeeded Farquhar as Resident, Raffles wrote, "I have had reason to be much satisfied with the honest intentions of these chiefs and particularly of their attachment to our Government and I recommend them particularly to your personal kindness and attention. There are not wanting mischievous people, however, to mislead them and you should be on your guard against these." In February 1824 the Resident sent a peon to Kampong Glam to proclaim that no one might wear a creese but the peon was afraid and sought audience of the Sultan who told him if he issued the proclamation he would have him creessed on the spot! However the Temenggong consented and the Sultan gave way.

Raffles regarded his 1823 engagement "as the basis of a more definite treaty to be entered into, after the permanency of the Settlement has been established." This permanency the Anglo-Dutch treaty of March 1824 secured but even before that in forwarding on January 10 to Bengal a memorial from the Sultan and Temenggong complaining of British protection having been removed from Johor and demanding that the Malay law of slavery should not be altered, Crawford had taken the opportunity of asking authority to negotiate a new treaty stipulating the unequivocal cession of Singapore and the freedom of the British Government from affording protection to the two Malay magnates outside Singapore. The same despatch forwarded a separate letter from the Temenggong demanding further compensation for the expense of removing to Teluk Blanga, and demanding also a residence in the town of Singapore. To avoid "even

a possible suspicion of ill-faith" Crawford recommended approval of the pecuniary demand but added:—"the residence of the Temenggong and his numerous and disorderly followers was a nuisance of the first magnitude. Three thousand dollars have actually been paid for his removal. Three thousand more are demanded for the same object, and yet he wished to preserve a temporary residence in the very same spot, and to occupy all the ground which he had ever occupied. This would have been to have perpetuated every nuisance for abating which so large an expense had been incurred. The matter would probably have been aggravated, when the followers of the Temenggong were living in his enclosure removed from the control of their chief. . . . . The present Sultan, when he connected himself with us, was not only destitute of all authority but living in a state of complete indigence. The condition of the Temenggong has not been ameliorated to the same extent, but I am not aware of any honest emolument which he has forfeited by his change of circumstances, and it may be added, although he is perhaps not entirely convinced of the beneficial nature of the change, that he has been rescued from a course of life of not the most respectable description. He is, at all events, unquestionably at present living in a greater state of affluence, security and comfort than it was possible for him to have enjoyed without our protection." Crawford wound up by declaring that the chiefs, whom Raffles had commended to his kindness and attention, were not fit to take part in the government of Singapore.

On 2 August 1824 a final treaty was concluded by which "Their Highnesses the Sultan and Temenggong of Johor" alienated for ever all right and title to Singapore and assumed the position of private individuals while residing within the island. Munshi 'Abdullah declares that Crawford only got their signatures by delaying the payment of their monthly allowances! The Sultan was to receive \$33,200 and a stipend of \$1,300 a month for life; the Temenggong was to receive \$26,800 and a stipend of \$700. If ever they or their heirs wanted to remove from Singapore, they were to be paid compensation fixed by the treaty. The Malay chiefs were to enter into no alliance with any foreign power without the consent of the East India Company. Neither party was bound to interfere in the internal affairs of the other's government or to support each other by force of arms against any third party whatsoever. The Sultan and Temenggong engaged to maintain a free and unshackled trade within their dominions and to admit the trade and traffic of the British nation into all the ports and harbours of the kingdom of Johor on the terms of the most favoured nation. Crawford reported that "the Temenggong in particular, the most influential and intelligent individual of the two, has been highly respectable and steady throughout the whole of the present negotiations and I owe in a great measure to his support such success as I may venture to anticipate." The main difficulty had been the chiefs' demand that their pensions should be made hereditary and perpetual.

Temenggong 'Abdu'r-Rahman died on 8 December 1825. Sultan Husain outlived him by ten unhappy years. Munshi 'Abdullah has left a picture of the Sultan's small neckless head, his pot belly, his thin legs, his awful husky voice and his habit of falling asleep whenever he sat down. He has also described his indolence and extravagance and dependence on unreliable followers. At last in despair his royal wife, Tengku Perbu, got a Tamil, 'Abdu'l-Kadir, son of an old mercantile friend, to manage their affairs. His economies infuriated the Sultan's dependents and Tengku 'Abdu'l-Jalil, the Sultan's eldest son, headed a party that started a scandal about 'Abdu'l-Kadir and his royal mistress. One night at Kampong Glam the Sultan saved the life of this 'Abdu'l-Kadir by taking him disguised as a woman in his royal trap down to a ship, where the Tamil embarked for Malacca. Very soon (1834) Sultan Husain also removed to Malacca. His Singapore dependents even planned to bring him back to Singapore by force and they stabbed 'Abdu'l-Kadir. Two days later the Tamil was given the style of Tengku Muda and married to Tengku Safriah (or Andak) a daughter of his royal master. Munshi 'Abdullah with cynical amusement designed a seal for the upstart as *al-wathik bi'llah Tengku Muda 'Abdu'l-Kadir ibnu's-Sultan Husain Shah*. But still Tengku 'Abdu'l-Jalil and his faction circulated their scandalous reports, so that when on 5 September 1835 Sultan Husain died, his widow got no pension, although each of his four children received a gratuity of \$70 a month. The funeral service of the Sultan was read by a Muslim Tamil. Tengku 'Abdu'l-Jalil and the Temenggong of Johor arrived later and wanted to take the body to Riau. Two years later the Tamil, 'Abdu'l-Kadir, died also.

What all this time was the condition of the ancient kingdom of Johor, so famous in story, so neglected in fact. Begbie, whose book was published in 1834, gives the population of places within the modern State as follows: Johor 1,000 persons, Pulau Tinggi 225 persons under a Batin and Sungai Papan 775 under a Batin, Segamat 400 houses. Newbold, whose book was published five years later, gives a larger population, namely, at Johor Lama about 300 houses, at Sedili about 70 houses, in the Padang district between Parit Siput and Pinang Sa-ribu about 200 people, at Segamat 2,400 people; besides these places there was "Polais" near Pontian, under Raja Semat, with about 100 houses, Pontian and Benut small villages under Penghulus, the district of Batu Pahat which ran from Pinang Sa-ribu to the Batu Pahat river and the large district of Muar with its villages Bokko (? Bekok), Langkat, Grisek, Ring, Pagoh and (the residence of the Muar Temenggong) Pengkalan Kota. Newbold estimated Johor's total population (exclusive of the islands) at 25,000 but all the figures are probably guess-work. At this time and down to the time of Temenggong Abu-Bakar Sedili Besar was the boundary with Pahang as it had been in the days of the Malacca Sultanate.

The Temenggong of Muar—and Segamat—had under him eight Penghulus,—four up-river, the Penghulu Besar, Penghulu Tanjong, Penghulu Dagang and Penghulu Mungkal (the last two, Minangkabau styles) and four downstream, namely at Grisek, Bukit Raya, Liang Batu and Ring. He sent annually to Sultan Husain the duty of \$1 levied on each house of the Padang settlers and 200 bags (*kampit*) of rice. He was also empowered by Sultan Hussain to levy duties on imports; \$20 on each *kati* of opium, \$2 on every *koyan* of rice, \$1 on every *koyan* of salt; and also duties on certain exports, \$1 on every *bhar* of ebony, \$1½ on every *bhar* of tin. Padang and Johor Lama were under Orang Kayas. The immediate sway of the Temenggong of Johor ran from Pontian round Cape Rumenia to Sedili Besar. But Engku Konik, Temenggong of Muar from 1801 till 1830, was appointed by 'Abdu'r-Rahman, Temenggong of Johor and Singapore. The government of Johor was vague and vacillating. When Engku Konik died, Segamat broke away from Muar. Sultan Husain was nominal suzerain over the whole but exercised only one prerogative, that of trying to exact money for his privy purse. As a Malay MS. observes, the sole relics of a former kingdom were the dilapidated tombs of its nobles and a few gold coins. Then, when the English opened Singapore, traders got the Jakuns to bring down from Johor's rivers rattans, wax, lime, damar, eagle-wood, wood-oil and so on. Newbold enumerates these exports more closely though possibly inaccurately. Padang exported fruit, and Batu Pahat about 400 pikuls of ebony, 1,000 bundles of rattans and 15 pikuls of aloë-wood annually, some ivory, damar, wax and sandal-wood; above Johor Lama were tin and gold mines; Segamat produced a little rice, sago, ivory, ebony, gold-dust, tin, wax, aloë-wood, gum benzoin, camphor, rattans, damar, jaggery, lakka wood, and guligas from the heads of porcupines. But at Segamat "there were perpetual brawls among the petty chiefs. Thriving rice-fields have degenerated into barren marshes; an enormous forest, peopled with wild elephants, overshadows a soil naturally rich and prolific, while the gaunt rhinoceros and uncouth tapir stalk unmolested over spots once, if tradition belies them not, the sites of large and populous towns." One is glad to record that the gaunt rhinoceros and uncouth tapir still stalk unmolested a hundred years later, though the brawls were soon to cease and the age of the creese and pirate to yield to an age of peaceful trade justice and education.

PLATE VIII.

XI.

TEMENGGONG DAING IBRAHIM.

Temenggong 'Abdu'r-Rahman was succeeded not by his elder son, the eccentric 'Abdullah, but by his second son, Tun Ibrahim or Daing Ronggek,* who was also called Tengku Chik and Daing Kechil. "Although the treaties ceding Singapore did not require the Company to pay any pensions to the descendants of the Sultan and the Temenggong, it allowed the new Temenggong a pension of \$350 a month, because his father had lived to enjoy his subsidy so short a time." But not until 19 August 1841 was Tun Ibrahim formally installed as Temenggong Sri Maharaja. Probably the delay of sixteen years was due to hesitation on the part of Sultan Husain of Singapore to usurp the prerogative of the Sultans of Lingga and to the fact that after Sultan Husain's decease in 1835 there was no Sultan of Singapore until 1855. Anyhow after the installation at New Harbour in the presence of Governor Bonham and of Bendahara Tun 'Ali of Pahang, the Temenggong visited the new ruler of Lingga, Sultan Mahmud, one of whose sisters he married.

In 1846 at Government House, then on Fort Canning, the Temenggong was presented by the Indian Government with a sword of honour for his "powerful aid" in the suppression of piracy. Not only had he put down this evil off Singapore but he had persuaded the Rajas of Pahang and Trengganu to refuse to let pirates refit in their waters or dispose of their plunder and captives. In replying to Colonel Butterworth's speech he showed that liking for British ways which was to become a characteristic of his house:—"You govern wisely. May you govern long and may He who rules the destinies of Muhammadans and Christians watch over you in all your wise and good works." On St. Andrew's day, 1848, he showed the same liking by giving an exhibition of fireworks and a supper in a pavilion erected at Pantai Chermin. He had then built for himself "several extremely neat houses and *balais* in European style, gay with green and white paint," and many of his followers had done the same, "their smart green venetianed, tile-roofed houses being in extreme contrast to the rude huts in which they formerly were content to live." The hills above Teluk Blanga, which formerly were covered with tiger-infested jungle, had been planted with fruit and spice trees. "Moreover" as Mr. Mills has pointed out, "between 1835 and 1840 the failure of the spice plantations on the island of Singapore caused many of the Chinese to migrate across the strait of Johore. Here they established pepper plantations so that the country at last began to produce a revenue. The opium-farmer of Singapore offered the Temenggong \$300 a month for the opium farm of Johore." Then in 1843 gutta percha was discovered and fetched such a high price that the few Malays left in Johor

---

*Munshi 'Abdullah wrongly calls him Ganggek, I elsewhere Renggek.

abandoned their rice-fields to collect it. Indeed by 1855 Temenggong Ibrahim possessed a considerable fortune, which he had mainly acquired by trading in this gutta percha. In March 1848 the Singapore Chamber of Commerce complained that the Temenggong was monopolising this trade. His armed followers intercepted native boats bringing gutta percha for sale in Singapore. The trade then amounted to between 10,000 and 12,000 pikuls, valued at \$150,000 to \$200,000, a year and of this "about nine-tenths of the import had been, in defiance of all opposition, secured by the Temenggong, whence it was inferred that extreme influence of some kind was used, or some part of it would have found its way to parties who offered much higher prices for it than that which the traders received from him." Even if the Sri Maharaja had copied the old Dutch method of monopoly, the money earned was wisely expended and in fact enabled him to buy out Sultan 'Ali's vague rights over Johor.

On his father's death in 1835 'Ali had been too young to clamour for recognition as Sultan. Governor Murchison had then written to Bengal that "the late Sultan was never recognised by the Malay States as Sultan of Johore, and enjoyed neither revenue nor political sway in that country. He was pronounced Sultan by the British; but it was for a particular object, and no reason now exists for the recognition of a mere titular prince." In 1840 a proclamation was issued that 'Ali "is looked upon by the the British Government in every respect as the successor of his late father and entitled to all the property granted to the late Sultan by the East India Company" at Singapore. This, however, was meant and held merely to recognise 'Ali's right to property and not to the Sultanate. So in 1847 'Ali again petitioned the Government of Bengal to be recognised as Sultan. Governor Butterworth pointed out that Sultan Husain had been a mere figure and that Temenggong 'Abdu'r-Rahman had been "the chief, I may say, the only negotiator" in the cession of Singapore; ever since 1819 the Temenggong had controlled Johor, and not only was 'Ali unfit for rule but to create him Sultan would involve the grant to him of a larger allowance. The Directors decided: "unless compelled by positive engagement, we see no reason for your acknowledging a successor to this merely titular dignity." Then in 1852 Blundell acted as Governor and, though he admitted the superior capabilities of the Temenggong, he was "impressed with the injustice of disregarding the claims of the son of the prince from whom we obtained the island of Singapore, simply because it is less troublesome and perhaps more advantageous to us." The Indian Government retorted that neither the Treaty of 1819 nor that of 1924 bound the Company to interfere in the internal affairs of Johor, and it was not prepared to be involved in dissensions. In 1853 Blundell wrote again, saying he had arranged for the Temenggong to instal 'Ali as Sultan and pay him half the revenue of Johor, with the stipulation that 'Ali was never to interfere in the government. Half the revenue had been fixed at \$300

a month for three years, after which it was to be revised. The Indian Government disapproved of this "meddling in the face of its instructions not to interfere." If however the Temenggong "should be willing to purchase entire sovereignty by a sacrifice of revenue in favour of the Sultan, I conceive the measure would be a beneficial one to all parties."

In 1854 Butterworth returned and in 1855 'Ali accepted a settlement less favourable to himself than that arranged by Blundell two years before. Instead of a pension to be revised every three years, he agreed in return for \$5,000 Spanish dollars and an allowance of \$500 a month to himself, his heirs and successors to cede the full sovereignty of Johor to His Highness Dato' Temenggong Daing Ibrahim Sri Maharaja, his heirs and successors for ever, reserving for his own house only sovereignty over the territory between the Kesang and Muar rivers, which he prized *because some of his ancestors were there buried*. Two views were taken of this treaty at the time according as its critics were partisans of the indolent indigent Sultan or partisans of the able and energetic Temenggong. The former stated in the Legislative Council that the Sultan was the victim of cajolery and even of threats and that the Governor had exercised his power in favour of a personal predilection. The latter pointed out that Temenggong 'Abdu'r-Rahman had been in fact owner of Singapore and Johor, that the *de jure* suzerain (if legal rights were to be carefully observed) was not Raffles' puppet the Sultan of Singapore but his brother of Lingga, and Dutch and British spheres of influence had cut away Pahang and Johor from the old Lingga empire for ever and left them to the Bendahara and the Temenggong who were actually ruling on the spot. Moreover though Temenggong Ibrahim was a boy of fifteen at his father's death in 1825, never had Sultan Husain even then asserted any claim to Johor, while on this Sultan's death in 1835 the British refused for twenty years to recognise any successor to his throne. Only Governor Blundell, favouring the Kampong Glam family and looking for some way of supporting its members without cost to the Bengal Government, coerced Daing Ibrahim into recognising Tengku 'Ali as Sultan, paying His Highness a large sum in return for territory which the Temenggong already owned, and surrendering his possession of the Kesang territory to a Sultan who for some years at European instigation had encroached on the Temenggong's rights in Johor. Daing Ibrahim himself could not see why he should have to foot a bill which, if the claim were just, should be defrayed equally by Pahang as by Johor. On one occasion he abruptly left Blundell's* presence, requesting the Governor to convey his wishes through his eighteen-year-old son, Abu-Bakar, who showed his mettle by telling the Governor that if he insisted on the Temenggong acknowledging Tengku 'Ali as Sultan and giving him a share of

*Note.—In his "History of the Peninsular Malays" Mr. Wilkinson wrongly says it was Colonel Butterworth. The Temenggong liked the Colonel and never suspected him of designs to elevate Sultan Ali to the Johor throne.

Johor revenue, they could not help themselves but of their own free will they would not consent, and the youth added, pointing to the police sentry, "If Your Honour insisted on making that policeman Sultan, we should have to submit." There was no doubt that the British were swayed mainly by practical considerations, which the event amply justified. The Temenggong was vastly superior to the Sultan and he had jealously cooperated in stamping out piracy. He had persuaded Tie-chiu Chinese to open gambir and pepper estates on the Sekudai in Johor. From Teluk Blanga he appointed headmen and arranged for the building of a town, then called Tanjong Putri but later Johor Baharu. In 1856 the opium and spirit farms of Johor brought him \$3,750 a month and in the following year \$5,000.

Though he used the (eighteenth century) style of Raja Temenggong Sri Maharaja of Johor, Tun Ibrahim still lived in Singapore. In 1855 he promised \$1,000 a year for the support of English and Malay schools at Teluk Blanga, the schools to be government institutions under the control of the well-known missionary, Mr. Keasberry: he offered also to defray part of the cost of building and to give a site. In 1856 he agreed to pay 500 rupees a month, being half the cost of maintaining two gun-boats to guard the Old Straits and suppress pirates: four years later he suggested as more effective four fast sampans, each carrying eight armed men, to be stationed at Tanah Merah Besar, Changi, Serangoon and Tanjong Merawang.

Unfortunately the sojourn of this independent ruler on British territory was attended by political difficulties. The unhealthiness of Blakang Mati was ascribed to the miasma arising from the decaying leaves of the Temenggong's pineapples! This was ludicrous. But in 1856 Governor Blundell, who loved red tape and the royal house of Kampong Glam, sent the Temenggong a copy of a letter he had addressed to the Government of India declaring that "the residence of an independent ruler in Singapore is the cause of some embarrassment to Government," and that, if he liked, the Sri Maharaja could stop the prevention of crime in Singapore by Johor subjects who then took refuge on the mainland. The Temenggong replied, "It would be with much pain and the strongest reluctance I should feel myself compelled by any measure of the Government of India, in furtherance of Your Honour's views, to relinquish my residence in this island. I am attached to Singapore by many and powerful ties, not the least strong among which are those that unite me to the British Government from my grateful recollection of the many good offices myself and my family have received at its hands." But the Temenggong's residence at Singapore caused far greater embarrassment on the outbreak of war in Pahang. In July 1857 he informed the Governor that Wan Ahmad (afterwards Sultan of Pahang) was fitting armed vessels at Pulau Tekong to attack the Bendahara (Tahir) of Pahang and asked that it should be stopped. In November the Bendahara's son, Wan Koris, married one of the Temenggong's daughters. In December the Governor was

informed that a letter from Sultan 'Omar of Trengganu to the Bendahara denouncing Wan Ahmad's invasion of Pahang had thrown its defenders off their guard and the Bendahara had had to flee the country before Wan Ahmad's attack. However the Governor refused to let Temenggong Ibrahim make Singapore a base for attacks on Wan Ahmad and in February 1858 the Temenggong referred to "the unfriendly sentiments which Your Honour is understood to entertain towards myself and family, the traces of which I have observed with pain and I cannot fail to contrast the alacrity with which Your Honour adopts measures to prevent aid being sent to my friend and ally the Raja Bendahara with the indifference manifested by you as to the preparations openly made in this Settlement by Enche' Wan Ahmad for his hostile inroad into Pahang.... I respectfully submit I must be considered as left at liberty to regulate my proceedings in this matter..... Your Honour is therefore to understand that it is my intention to assist the Raja Bendahara with a force from the Johor territory to expel Enche' Wan Ahmad and his marauding followers." At this ultimatum Governor Blundell was evidently incensed. But the Temenggong's legal adviser, Mr. William Napier, indicted an even more stinging epistle for his client, declaring that Blundell's objection to the tone of the last missive seemed out of place in a letter viewing the Temenggong as "a simple citizen of Singapore," and threatening to treat him as a criminal for waging war on a power at peace with Britain. Would "a simple citizen" be given a sword of honour? or help the Colony maintain gun-boats? or conclude in 1885 a treaty with Sultan 'Ali? or share the revenue of the Johore and Singapore farms* with the Bengal Government. The Bendahara represented a power at peace with Great Britain and Wan Ahmad was attacking that friendly power. The Temenggong was ready, when required, to put Johor under the protection of Great Britain but the paramount power must maintain order in the Peninsula. When the Temenggong's son Wan Abu-Bakar had told the Resident Councillor that Wan Ahmad was taking three vessels and thirty or forty Bugis from Singapore to Pahang, that gentleman had told him "to go to the police and swear to it, a proceeding of which he did not understand the meaning at the time and which he would not personally have adopted had he understood it." Later (22 May, 1858) Ibrahim regretfully respects the decision of the Government of India that he may not interfere in the affairs of Pahang but in 1860 he contracted a treaty of friendship and alliance with Bendahara Mutahir, agreeing that each should help the other in case of attack and that both should help the British if ever there were trouble in Singapore. On 29 November 1860 he informed the Governor that the Bendahara was returning to Pahang; on 14 February 1861 that Wan Ahmad, a Bugis free-booter Suliwatang and chiefs from Rembau and Sungai Ujong, had assembled at Muar under Sultan 'Ali to attack Johor; on 23 April

*Note.—Not till 1861 were they let separately.

1861 that Wan Ahmad had burnt Kuantan and appeared off Kuala Pahang with fourteen boats; on 17 May that Wan Ahmad had captured Endau.

Temenggong Ibrahim did not live long enough either to see the end of the Pahang war or to put the domestic affairs of Johor on a modern basis. Governor Cavenagh gives us a glimpse of the then lack of any judicial system applicable to the mixed population of the growing State. In September 1861, the Governor relates in his "Reminiscences" (pp. 312-4), "a complaint having been preferred by some Chinese fishermen against the officials of the Temenggong of Johore, I determined to investigate the case in person, and having requested his eldest son to accompany me, I proceeded in one of the Government steamers to the spot where the collision had taken place. The young chief at once acknowledged that his people were in the wrong, and promised that redress should be afforded. I took the opportunity of pointing out to him the injuciousness of the course his father had been pursuing, as although I was anxious to show him every kindness, I could not allow our subjects to be ill-treated. He acknowledged this, and stated that he and his father were much grieved at having incurred the displeasure of the British Government, and were desirous of meeting my wishes. I asked, if this was the case, why instead of writing improper letters, he or his father did not come to the Resident Councillor or myself to offer a verbal explanation on any point on which there might be disagreement? He said that he would be very glad to adopt that course, which he was not previously aware that I would sanction; that his father was often ignorant of the contents of the letters to which he attached his seal, and for the preparation of which he sometimes paid 2,000 or 3,000 dollars.

"I then referred to the case of some Chinamen who had been confined on a charge of gambling, remarking that although I did not wish to interfere with his authority, or to prevent criminals from being punished, I could not permit British subjects to be at the mercy of the caprice of any chief, and, therefore, required them to be sentenced according to some known law. He asserted that the law in force was the *Hukum Shara'* (ecclesiastical law), according to which the Chinese might have had their hands cut off, and he had inflicted a more lenient punishment. I pointed out that the *Hukum Shara'* applied to all gamblers, and consequently that their accusers should have been punished also. Upon this he observed that Mahomedans who violated the *Hukum Shara'* would be punished by the Almighty, and consequently human punishment was unnecessary. To this I replied that, if so, the Chinese should not have been punished at all, as the *Hukum Shara'* was not applicable to unbelievers. He then changed his ground, and stated that they had been punished according to the '*Adat* (common law), for cheating. I inquired whether he could furnish me with a copy of the rules prescribed by the '*Adat* that I might become aware whether our subjects had broken any law, and if so, to what extent of punish-

ment they had rendered themselves liable. He then confessed that there were no rules, and that the sentences were passed according to his own judgment. I told him that this was the very circumstance of which I complained; that there was no regularity or certainty about judicial proceedings in Johore, and that I could not allow persons under my charge to be punished according to his will. Upon which he promised to draw up a code and submit it for my consideration, and shortly after the prisoners were released. Upon his inquiring, with reference to the terms of the treaty defining the authority of Great Britain, what I considered low-water mark, I mentioned that although I was not quite certain of the law upon the subject, I believed that low-water mark was that limit to which, on the tide receding, a person could walk dryshod and would not include mud banks which were never properly dry; at the same time, although I could not abandon the control over the Straits conferred upon us by the treaty, under any circumstances, our rights would not be exercised in such a manner as to cause him unnecessary annoyance."

For one of Ibrahim's last political acts was to protest that the phrase "adjacent seas, straits and islets, to the extent of ten geographical miles from the coast" in Article Two of Crawford's treaty of 1824 was never meant to imply the surrender of all Johor's southern parts to the British. At the beginning of 1862 the Temenggong contracted fever and though for three weeks he persisted in going about as usual, mounting and alighting from his carriage, on 31 January, after two days of high temperature, he died, leaving Johor and the Pahang war as legacies of responsibility for his successor. Courageous, wise, energetic, Tun Ibrahim was the founder of his family's political and material fortunes, though his career has been overshadowed by time and the more spectacular achievements of his son.

XII.

SULTAN ABU-BAKAR.

On the eve of his twenty-ninth birthday, Abu-Bakar eldest son and eminently suitable succeeded his father. Governor Cavenagh described him as being in 1859 "an intelligent lad, most anxious to meet the wishes of our Government as well as to advance the prosperity of his own state. A few earnest but kindly words of counsel convinced him that he would always find a good friend and adviser in the Governor, and he has always maintained with my successors the friendly relations that existed with myself." There was not the customary installation. In 1855 Sultan 'Ali had ceded the full sovereignty of Johor to Temenggong Ibrahim, his heirs and successors for ever; the Singapore branch of the old Johor royal house of Lingga had thus renounced an overlordship of doubtful validity. In 1853 Bendahara Mutahir of Pahang had renounced allegiance to the same royal house and claimed independence: the Bendaharas, therefore, were no longer senior chiefs in the Lingga or Singapore court or competent to instal a Temenggong, even if he had not been independent. Though living in a British colony Tun Abu-Bakar came in effect to a throne, installed by no suzerain or chief senior to himself, an independent ruler. Did he yet realize that he was a sovereign prince? Though XVIIIth century treaties speak of the Raja Bendahara and the Raja Temenggong, he follows at first the older style—"the commoner chief (*dato'*) Temenggong Sri Maharaja of Johor," but only when addressing the representatives of the old Johor royal family, namely the Sultans of Singapore and of Trengganu, does he from courtesy use a honorific (*sri paduka*) higher than the one (*paduka*) he applies to himself. He addresses Sultan Ja'far of Perak with the higher honorific (*sri paduka*) but in that letter he arrogates it also to himself. To inferiors he styles himself Engku (or His Highness the) Temenggong and even in the first year of his rule (after the words Sri Maharaja which among Malays was not a royal title) he adds the description "Raja of Johor," thus claiming royal status and putting himself already on a level with the Raja of Kelantan. At the same time he terms his Pahang brother-in-law the Bendahara "Raja" of Pahang. A sovereign ruler he announces the death of his father to the Raja and Raja Muda of Kelantan, the Sultans of Trengganu, Perak, Kedah and Mempawa. He lived as a young man half in the old traditional Malay world and half in the world of a cosmopolitan British port. As an old-world Malay solicitous for his people, while rebuking a minor Johor chief for executing a murderer without trial, he advised him, if the British police enquired, to say the murderer was running amuck. As an old-world Malay he offered a reward of \$500 for the head of Wan Ahmad (afterwards first Sultan of Pahang) and \$10 each for the heads of his followers. As an enlightened ruler he informed the Tengku Empuan at Riau that he could not summarily arrest her runaway slave-girls

PLATE IX.

in a British port. As an enlightened ruler and the pupil of a missionary, Mr. Keasberry (whose grave he afterwards erected), he did not scruple just after accession to write his mind to Tun Koris, Bendahara Muda of Pahang, about the evils of opium-smoking:—"We are like two brothers, but now night and day you neglect your friends, your counsellors, your country. Of what use is opium? Is it good for the mind or the body? If so, I and my relatives will take to it. If you do not think of your country, it will be destroyed."

Able, energetic, trained in business and affairs as Abu-Bakar was, opium can have had no attraction for one of his industry and ambition. He carried on the commercial pursuits of his father and embarked on new ventures. One day he writes to a relative in the Archipelago to release a *tongkang* that belongs to a Singapore Tamil. Another day he addresses the Raja of Kelantan to help some Chinese recover debts due to them in that State. Yet another time he gives an English trader a letter to the Sultan of Deli. No detail or transaction is beneath his notice. For some years however he had conducted also the more important business affairs of his father. In 1856 Temenggong Ibrahim had asked for the abrogation of articles 6 and 7 of the treaty contracted in 1824 between the East India Company on the one hand and Husain Sultan of Singapore and 'Abdu'r-Rahman Temenggong of Johor on the other. Those articles provided that if ever the Temenggong, his heir or successor should prefer to remove from Singapore and reside permanently in his own State, then the East India Company would pay Temenggong 'Abdu'r-Rahman, his heir or successor 15,000 Spanish dollars, in return for which the Temenggong his heir or successor should relinquish all right and title to all his immovable property, whether in lands, houses, gardens, orchards or timber trees in Singapore. Temenggong Ibrahim had pointed out that in thirty years the value of his land at Teluk Blanga had greatly increased. In 1857 Ibrahim objected to the opening of coal wharves at New Harbour near his palace and he asked for a reply to his former letter about this property. In 1860 he consented to the transfer of Mount Faber flagstaff to a new site on his land. In 1861 he offered in return for the abrogation of articles 6 and 7 to relinquish without compensation the sea-frontage from the P. & O. Wharf to the Patent Slip and Dock Company's property as far inland as the public road; the Government to give him a title in fee simple for the remainder of his land. In 1862 the Government consented and made a fresh treaty with Temenggong Abu-Bakar, who relinquished not only the sea-frontage but the sites occupied by the signal and battery stations on Mt. Faber with means of access and also a piece of land for a road running down to the sea opposite Pulau Brani. Another investment which occupied Abu-Bakar's attention was his mining concession at Sungai Blat near Kuantan, Pahang. Very soon after his father's death he wrote to the Bendahara Muda of Pahang, saying that till letters of administration had been granted he had much

property but no cash and could Tun Koris send four or five fishing-boats to bring his tin-ore to Singapore. Later the Engku Besar Pahang made trouble, ostensibly over non-payment of Chinese miners by the Temenggong's agent. Abu-Bakar wrote to his agent that the Pahang people were distrustful but that he was not dependent on Pahang for his living or his wealth. On the same day he refused a loan of \$2,000 to Tun 'Abdu'r-Rahman, the brother of Bendahara Muda, and sent instructions to Kuantan to mine hard and pay Pahang its 10 per cent royalty.

The biggest Malay political affair of that day was the invasion of Pahang by Wan Ahmad and for some time Abu-Bakar had taken part not only in his father's business concerns but in affairs of State. As early as 1858 he had been sent by his father to watch what was happening in Pahang and by the blunder of the then Resident Councillor of Singapore he had been arrested at Kuala Sedili as a pirate for taking a few spears out of some Pahang boat in Johor territorial waters! Though the East India Company and Governor Blundell had forbidden Temenggong Ibrahim to interfere in Pahang affairs, yet at the end of 1861 a treaty between Johor and Pahang had been drafted and on 17 June 1862 Governor Cavenagh and the British Government, afraid of Siamese designs, gave it their blessing at a Singapore Durbar. It contained clauses promising mutual assistance in the event of attack. This promise Abu-Bakar now eagerly observed. He was impelled by several motives. In 1857 the Bendahara designate (Muda) of Pahang, Tun Koris, had married one of his sisters Che Engku Besar. Abu-Bakar himself, before his father's death, had married Che' Engku Chik, a daughter of Bendahara Tahir and a sister of Tun Koris. These alliances had not been without political motive and Tun Tahir had even given Johor the territory between Endau and Sedili Besar in return for a promise of its assistance. For ever since the grand-father of Tun Koris, namely Bendahara Wan 'Ali, had died in 1847, his younger brother Wan Ahmad had disputed the succession with Tun Koris. "Neither side," as Mr. L. A. Mills tells us, "did much harm to the other, but between them they wrought havoc with the growing British trade in Pahang. The Singapore merchants complained, and the Governor of the Straits Settlements, Colonel Cavenagh, offered to mediate between the two brothers. The Bendahara agreed, and promised to allow Wan Ahmad whatever pension Cavenagh might name. Ahmad refused the amount offered, and the war continued until about July 1861 his forces were driven out of Pahang by his brother.

"At this point Siam appeared upon the scene. Shortly before the Dutch had deposed and banished the Sultan of Lingga because of his incurable propensity for intriguing. The Sultan was the descendant of Sultan 'Abdu'r-Rahman of Johor, whose career was described in the chapter on the foundation of Singapore. By virtue of his descent the banished Sultan declared himself to be the rightful ruler of Pahang and Johor. This claim the British Government

refused to recognise, since it challenged the basic principal of the Anglo-Dutch treaty of 1824, the division of the Empire of Johor into British and Dutch spheres. Eventually the banished Sultan went to Bangkok, and the Siamese Ministers saw in him a fit instrument for their designs. They had determined to depose the Sultan of Trengganu, because he firmly refused to do homage in person at Bangkok, or to acknowledge the supremacy of Siam except by the customary gift of the Bunga Mas. It was decided to instal the Sultan of Lingga in his place. Wan Ahmad had also come to Bangkok, and seems to have reached an understanding with the Siamese. Cavenagh received information of the Ministers' intentions, and asked the British Council at Bangkok, Sir Robert Schomburgk, to investigate the matter. By this time, July 1862, the Sultan had been taken to Trengganu on a Siamese warship. He was apparently accompanied by Wan Ahmad, and a small fleet of praus. Schomburgk was assured by the Siamese that the Sultan's departure had no political significance: he merely wished to visit his aged mother in Trengganu, and the Emperor of Siam, touched by this display of filial affection, had given him a warship to make the journey. Although Schomburgk and Cavenagh had to accept this explanation, they both took the liberty of doubting its truth. For one thing, the Sultan's arrival synchronised suspiciously with the appearance in Trengganu of three Siamese warships on which were the Crown Prince and the Chief Minister of Siam. Cavenagh had learned of their intended visit, and sent the *Hooghly*, a small gunboat, to watch them. When the Siamese squadron found her at Trengganu the Prince and the Minister decided not to land, but went on to Singapore. Wan Ahmad began to prepare for another attack on his brother. In this he was assisted by the Sultan of Lingga, who, Cavenagh suspected, had been the real instigator of the attacks on Pahang. The Sultan of Trengganu also assisted Ahmad by allowing him to gather arms and recruits, and prepare his forces in Trengganu.

"Colonel Cavenagh viewed this twofold design against Pahang and Trengganu in the gravest light. He was convinced that Siam intended to use the Sultan of Lingga and Wan Ahmad as tools to bring both states under the control of Bangkok. The success of this policy would do great injury to British trade; and even if Wan Ahmad's attempt on Pahang should in the end fail, the renewal of civil war with the Bendahara would be harmful to the commerce of Singapore. Cavenagh was therefore convinced that he had the right to intervene in Pahang, as he had done in the preceding war, and the more so as the Siamese themselves advanced no pretensions to supremacy over it."

Abu-Bakar worried less about Siam than about Mahmud Muzaffar Shah ex-Sultan of Lingga, *de jure* head of the royal house of Johor, Pahang and Lingga who deposed by the Dutch in 1857 was now looking for a new throne. If this ex-ruler were installed as Sultan of Trengganu, Abu-Bakar could foresee endless trouble.

The Resident Councillor of Singapore had even told him that it was rumoured the king of Siam thought of giving the ex-Sultan the throne of Kelantan:—so at least Abu-Bakar wrote to the Raja of Kelantan. If Wan Ahmad conquered Pahang, the Lingga house would probably get a footing there too and would certainly claim its former hegemony over Johor as well as over Pahang. By the 1862 treaty Johor had got Tioman and all the islands south of it and had fixed its northern boundary at the Endau river. In the old days Tioman and the islands north of the Endau had belonged to Pahang and Wan Ahmad would certainly want them restored. What was the British Government doing for the Bendahara? Would it do more for Johor, if it were attacked? At best Wan Ahmad was a disturber of that order, peace and trade which the Temenggong loved. At the worst he might become a serious political rival. On the other hand Abu-Bakar's brother-in-law, Bendahara Tun Koris, was a puppet. He smoked opium: he refused audience. Abu-Bakar wrote to him to consult the old men and the Hajis and not to lend his seal! He advised him to levy the old taxes on opium, tobacco and salt and not to introduce new taxes on boats and rice. He wrote as to a child or an inferior. Later he wrote to one of his own captains that rulers ought to have brains but Koris was a fool! Before the end Pahang chiefs excused themselves from attacking Wan Ahmad on the ground that the Temenggong was running the war and owned Pahang. Well, his ancestors had stepped into the shoes of incompetent rulers before.

In May 1863 Abu-Bakar reported to the Governor that Wan Ahmad, supported by Omar Sultan of Trengganu and Mahmud ex-Sultan of Lingga had been continually attacking Pahang: he himself had sent a small force to help the Bendahara but the expense was a drain on the Johor revenue. His correspondence in 1862 and 1863 with Malay chiefs shows that the expense must have been large and the part he played in the war all important. He had early informed the Sultan of Trengganu that Wan Ahmad was Johor's enemy as well as the Bendahara's and had begged him to prevent Wan Ahmad from accepting the invitation of the Maharaja Purba to descend from Dungun on Ulu Pahang. He had written to Sultan Ja'far of Perak thanking him for a long creese and satin-wood (intended as presents for the deceased Temenggong Ibrahim) and asking the Sultan not to sell arms to Wan Ahmad's Rawa and Pahang followers: he explained that the fate of Pahang was entrusted to him (*sudah terserah negeri Pahang itu kepada seri paduka anak-anda jahat baik-nya*). He sent to Pahang Engku 'Ali with the gun-boat *Muar* and Raja Kechil with a schooner. He forwarded guns, swords, oil with precise instructions for cleaning weapons, and medicine for fever with exact prescriptions as to the doses. He entreated Bendahara Koris not to keep his Johor helpers waiting for an audience. He wrote that engaged in the collection of men and material he could not himself sail for Pahang. He arranged to pay \$2,000 to two Perak warriors, Haji Abu-Bakar and Haji

Muhammad Taib a Minangkabau settler in Larut, to cross over to Ulu Pahang and stop Rawa people from enlisting with Wan Ahmad. He even issued a proclamation to the chiefs of Ulu Pahang to listen to those two warriors as to himself and he informed them that the fate of Pahang was entrusted to him. He exhorted Bendahara Koris to go upstream and hearten his defenders, again regretting that he himself was too occupied to sail to Pahang but he would defray the cost of the Bendahara taking the field. Early in the month of Rabi'u'l-awal 1279 (1862) he despatched another letter to Tun Koris and his brother Tun 'Abdu'r-Rahman, to his own cousin Raja Kechil, to the To' Kaya Temerloh, and to Sayid Omar al-Attas, exhorting them to fight, promising to supply men and munitions and declaring that if the Sultan of Trengganu or Mahmud ex-Sultan of Lingga helped Wan Ahmad, Johor would declare war on them. In that letter he offers a reward of \$500 for the head of Wan Ahmad! The Resident Councillor of Singapore may go to Trengganu and order Sultan Omar to surrender the rebel but kill him, if possible, before the Resident arrives. Johor is despatching 500 men to Pahang. Haji Abu-Bakar will descend from the Perak pass and attack upriver: his own cousin, Raja Kechil and the Johor forces should await Wan Ahmad at Temerloh. He gave a Bugis follower the old Bugis warrior title of Suliwatang and despatched him also with fighting men to Pahang. Then he waited but no news came. Again he wrote to Bendahara Koris that if need arose he would himself sail for Pahang. He added that at the Governor's request the king of Siam was removing the ex-Sultan of Lingga from Trengganu. He grumbled to his relative Raja Kechil that if the Bendahara's forces persisted in remaining at Pekan it would take ten years to finish the war. A month later he promised Raja Kechil 400 more Bugis fighters and implored him to persuade the Pahang people to go upstream and fight or at least to build forts and not let Pekan fall. He despatched a similar letter exhorting his Malay and Bugis captains to go upstream and build forts at Pulau Manis. The Governor was going to Pahang: if Pekan still belonged to the Bendahara, His Honour would arrest Wan Ahmad; if it had fallen, God knew what would happen! Raja Kechil ~~must~~ not leave all the women-folk in boats at the Pahang estuary or the Governor would think that Pahang was conquered. He must put them in a fort at Pekan and defend the capital to the last. Apparently Haji Abu-Bakar had failed to invade Pahang from Perak, for now the Temenggong wrote to the Yamtuan at Sri Menanti to let a Haji Abu-Bakar cross over Ulu Serting. He instructed Wan Idris and Wan Muhammad 'Ali at Muar to persuade the Dato' Johol to send help to the Bendahara, and to collect Muar men to accompany the force. Haji Muhammad Taib, the other Perak fighter, would attack Pahang from Ulu Muar. Eighty more Bugis were hurried to Pahang with letters informing the Bendahara and Raja Kechil that Colonel MacPherson, the Resident Councillor, was sailing to Trengganu with the sloop, *Coquette*, the 21 gun cor-

vette *H.M.S. Scout* and *H.M.S. Tortoise*, to remove the ex-Sultan of Lingga to Siam and to order the Sultan of Trengganu to recall Wan Ahmad or take the consequence. The Temenggong forwarded more supplies: 2 *koyan* of salt, 716 *pikul* of rice, 40 baskets of Javanese tobacco, 40 tins of biscuits, 50 guns bought from John Little. Raja Kechil could send Tengku Maimunah and other ladies by schooner to Tanjong Surat for safety but the old Bendahara should remain in Pahang to discourage deserters and be an example to his supporters. Still the Bendahara's forces lingered at Pekan.

Meantime the British were doing more than Abu-Bakar could have known. From July till October 1862 Cavenagh and Schomburgk tried in vain to persuade Siam to remove Wan Ahmad and the ex-Sultan of Lingga from Trengganu. Let Mr. Mills continue the narrative: "On 23 October 1862 the Government of India approved of Cavenagh's action in asking Schomburgk to call upon the Siamese to remove Ahmad and the Sultan of Lingga from Trengganu. About the same time, Schomburgk informed Cavenagh that the Siamese had at last consented to remove the Sultan. In his reply Cavenagh wrote that if the disturbances in Pahang continued he would, in accordance with the Governor-General's instructions, take whatever measures seemed necessary to protect British interests and maintain peace in the Peninsula.

"Barely a month later it became necessary to carry the threat into execution. The time of the North-East monsoon was rapidly approaching, when from the high surf it would be impossible to make a landing at any harbour on the East Coast of the Peninsula. The Siamese kept evading the fulfilment of their promise, and made no attempt to equip a warship for the voyage to Trengganu. It appeared that they were deliberately postponing action so that it would be impossible to carry out their pledge until the change of the monsoons in April 1863. In the meantime the Sultan of Lingga and Wan Ahmad would have several months in which to carry out their plans. About the end of October 1862 the Singapore Chamber of Commerce complained to Cavenagh that their Pahang trade was at a standstill owing to a fresh invasion by Wan Ahmad, which was openly supported by the Sultan of Lingga and Trengganu. They also pointed out that the change in the monsoons would occur in eight or ten days, and begged him to act speedily. Cavenagh satisfied himself of the truth of their information about the monsoons, and then being convinced by the despatches from Bangkok that the Siamese intended to take no steps until the weather made effective action impossible, he determined that drastic measures were necessary. A warship was sent to Trengganu with orders to bombard the port and blockade it unless within twenty-four hours after its arrival the Sultan of Trengganu handed over the Sultan of Lingga for conveyance to Bangkok, and promised that no further assistance should be given to Wan Ahmad."

In November, 1862, Colonel MacPherson reached Trengganu and when Sultan Omar refused to surrender his Lingga relative, for

a few hours Trengganu was bombarded and some 20 men were killed. Again the Temenggong wrote to Pahang, pointing out that the destruction of Trengganu should deter men from deserting to Wan Ahmad and that now was the time for Koris or his brother 'Abdu'r-Rahman to go upriver and attack the rebel. As a last resource, he sent to Pahang still more Bugis under a Eurasian (کرنی), who appears to have been Mr. N. N. Carnie a well-known tiger-shooter of Singapore. Abu-Bakar begged Suliwatang and the other chiefs to remember that they and their forefathers had served the Temenggongs time out of mind, to work therefore amicably under this Eurasian and to go up the Pahang river and fight or at any rate to defend their forts, until after the monsoon when Colonel MacPherson would arrive to arrest Wan Ahmad. Carnie went back to Singapore. But he could not be dismissed or all their secrets would be revealed. So Carnie returned to Pekan with more Bugis and the news that Wan Ahmad was sick and short of supplies and had offered Pahang to To' Klana of Sungai Ujong if he would help him. Word came too that the Dato' Johol would enter the fray. The Temenggong sent presents of guns to the To' Kaya of Temerloh and four other chiefs, asking them to join Haji Abu-Bakar in his descent from Chenor. But Wan Ahmad was poled up to Kuala Bra and so heartened his forces that the fort built on that river by Haji Abu-Bakar and Shaikh Haji Muhammad Taib was taken, many of their men were ambushed and the invulnerable Shaikh driven to flee for his life through the swamps round Bra Lake. Men from Johor Lama were despatched to Pekan and on the 1st Rejab 2 swivel-guns, 23 muskets, 8 barrels of gun-powder, one cannon, 10 spears, 15 cresces and 1000 cartridges. It was all in vain. In May 1863 Bendahara Tahir and his son Koris fled to Johor: the old chief died on the voyage at Sedili (11 *Zu'l-hijjah*) and his son four days later, both being buried at Johor Baharu. The Temenggong so informed the Governor, suggesting that Wan Ahmad should be made Regent and that Tun 'Abdu'r-Rahman, the eldest son of the old Bendahara, should succeed to the throne. But Tun 'Abdu'r-Rahman had long made himself unpopular by his lawless habits and opium-smoking and his uncle Wan Ahmad was in no mood to have his principal enemy arbiter of Pahang's destinies. In October Wan Ahmad condescended to inform the Governor that he had been invited from Kelantan to Pahang by four major chiefs and had conquered it at 7 a.m. on Tuesday the 22nd of the month *Zu'l-Hijjah*. The Pahang chiefs had elected him as their ruler in preference to Engku 'Abdu'r-Rahman younger brother of Bendahara Koris. Sultan 'Ali hurried over the Seriting to offer to instal the victor provided the victor would instal him! He was given a wife as a compromise.

Already in August the Temenggong had complained to the Governor that Wan Ahmad was claiming Pulau Tinggi, spent all his time in Kampong China and was going to send the Governor a tiger or a deer as a present!

In October Wan Ahmad summoned the chiefs of Pulau Tinggi, Tioman, Pulau Aur and Pekan to Merling. Next the ex-Sultan of Lingga escaped from Siam and crossed the Peninsula to beg Wan Ahmad to attack the Dutch. With Sultan 'Ali at Muar he was supposed to be plotting further trouble. So the Temenggong reported correctly but the ex-Sultan of Lingga died at Pekan and moreover the Temenggong found at last that he was no longer to be allowed to add fuel to dying fire. Seven thousand miles away from a personality whose charm had won Colonel Cavenagh and was soon to attract the regard even of Queen Victoria, the India Office on 24 June 1864 summed up the position with great acumen:—

“By the treaty of 1862 between the Bendahara of Pahang and the Temenggong of Johor, the latter was bound to render assistance to Tun Koris and his successors, whenever it might be claimed. The conclusion of this treaty was sanctioned by the British Government and it would appear that Colonel Cavenagh has since given his support to the party represented by the Temenggong and the Bendahara against that of Enche' Wan Ahmad and the ex-Sultan of Lingga, who is a member of the family of the Sultans of Johor. The Temenggong has obviously a strong interest in maintaining the elder branch of the Pahang family, and he will, doubtless, adduce the provisions of the Treaty of 1862 and its approval by the British Government as sufficient grounds for the active assistance which he has afforded to Tun Koris and his son. But the whole tenor and spirit of this Treaty and of our own treaties with the Temenggong are opposed to the supposition that he is to be allowed whilst resident at Singapore and in receipt of a pension from the British Government to disturb the peace of the Peninsula by fitting out hostile expeditions against neighbouring Chiefs. In what condition the family of Tun Koris is now left and who may be the rightful lineal claimant to the Government of Pahang, does not appear from the papers before me; but it would seem that before the end of last year, the people of Pahang were according to Colonel Cavenagh's statement 'becoming reconciled to their present ruler' (Enche' Wan Ahmad) and that the country 'was rapidly become tranquillized and trade reviving.' If this be the case, it would be sound policy to recognize Enche' Wan Ahmad as the *de facto* ruler rather than a child, who would be little more than an instrument in the hands of the Temenggong of Johor for the advancement of his own designs.”

To that letter the Governor replied that “ever since the death of the late Bendahara Tun Koris, further than affording an asylum to the family of the deceased, His Highness the Temenggong has abstained from all interference in the affairs of Pahang, whilst his warlike preparations have been strictly restricted to the adoption of measures to repel aggressions upon his own territories; he has, moreover, though unsuccessfully made friendly advances to Enche' Wan Ahmad.” The Governor asked sanction to inform Wan Ahmad that should he attack Johor, the British would help to clear it of the

invader. To this Fort William replied that "the proposed assistance to the Temenggong is, of course, out of the question. His Excellency in Council does not see how the British Government could help the Temenggong to clear his country of invaders without engaging in actual hostilities with them." The Temenggong's fears for his country had not been groundless.

In July 1865 two men-of-war steamers were sent to Pulau Tinggi to look for one, Che' Bujang, who had plundered and murdered a Chinese wood-cutter, a British subject, on Pulau Sri-buat. As he could not be traced, the Governor invoked the assistance of Wan Ahmad, now styled Bendahara Siwa Raja. Wan Ahmad replied that he would be delighted to look for him as he was a Johor man trespassing on islands that belonged to Pahang! In spite of Colonel Cavenagh's erroneous assertion that the islands had always belonged to the Temenggongs, Wan Ahmad stuck to his claims, until in 1867 Abu-Bakar offered to cede to Pahang the islands Tioman, Sribuat, Kaban and others to the north of latitude $2^{\circ} 40'$ and in 1868 Governor Sir Harry Ord awarded them to the Bendahara and so ended the first Pahang war.

Straitened perhaps by his Pahang expenses, Temenggong Abu-Bakar offered in June 1864 to sell Tyersall and its 50 acres of land to the Singapore Government for \$20,000. Even during the Pahang war he had still found time for business letters. He wrote to his agents at Sungai Blat warning them not to let Carnie get a concession from the Bendahara:—Paterson was his own partner. He wrote again fixing the price on his mine for 100 *gantang* of a rice at 1 *pikul* of tin, of one lump of opium at $2\frac{1}{2}$ *pikuls*, of tobacco, fish, oil, joss-sticks, *damar* and iron tools, at the rate of 10 cattles of tin for every dollar's worth. He wrote, later, a letter partly commercial, partly political: Raja Kechil was not to worry about Paterson's men on the Kuantan mine; if Wan Ahmad molested them, the British would destroy him. He wrote to his relative, Raja Husain of Pulau Trong, that owing to the war he had no cash to buy him a case of opium. Other wartime letters deal with Chinese cutting timber on alienated land at Tanjong Surat, with the release of a suspected smuggler detained at Penerang on insufficient evidence, with the indebtedness of Batu Pahat sawyers to a *taukeh*, with a robbery at Tanjong Surat, with a permit to a Malay to buy durians in Johor, with the grant of a small grave-yard to a Chinese at Teluk Blanga. Amazing industry in the tropics! and what a mind for detail in spite of the distraction of a war! In 1864 he leased St. James bay from the British Government for \$10 an acre for his followers. In 1865 he got a steamer from England and invited the Governor to go on a picnic on Easter Monday: but on the preceding Saturday the boiler blew up killing five Europeans and about thirty Malays, including a son of Raffles' biographer, Munshi 'Abdullah! Like the Pahang war, the *S. S. Johor* was a bad bargain but with his customary astuteness the Temenggong cut his losses and disposed of the ill-starred vessel to the Dock Company. His

business and political sense led him to change the fanciful name of his new capital to one that all races could remember and all Malays associate with the old-time history of the State: from 1 January 1866 Tanjong Putri became Johor Baharu. For the convenience of gambir and pepper planters the Temenggong established customs stations at Johor Baharu, Pendas, Kukup, Batu Pahat, Tanjong Surat, Penerang. Under 24 January 1866, Colonel Cavenagh records in his *Reminiscences* (p. 361) how he was consulted as to the Temenggong levying duties in Johor. "I pointed out that it would be out of my power to sanction any duties being levied upon produce exported, as that would be a breach of the treaty, and if once we consented to its violation in any one respect, it would be difficult to require due adherence to its provisions in others, as His Highness might fairly claim freedom from its obligations on the ground that they had never been strictly enforced. As it was then represented that the Temenggong from 1,200 bamboo plantations did not receive more than \$1,000 a month, I stated that, from what I had heard, I believed the Chinese would willingly pay a higher land revenue, provided that they could obtain some document in the way of a title-deed that might be transferable and of which the validity could not be disputed; that what they complained of at present was the want of security for any capital they might expend. I therefore recommended that such title-deeds should be issued. The following day the Temenggong himself paid me a visit when I gave him the same advice." With the help of the Singapore government Abu-Bakar now drew up Johor land laws.

In 1866 accompanied by Ja'far bin Haji Muhammad (later Mantri Besar or Prime Minister of Johor) Abu-Bakar paid his first visit to Europe, was granted an audience by Queen Victoria, met the Prince of Wales and toured England with an eye on the needs of his own country. Perhaps that visit taught him that the title Temenggong was unknown in Europe. Perhaps his gracious reception by royalty set him thinking. Perhaps it was his English friends in London who stirred his ambition. As far back as 1855 Sultan 'Ali, that spendthrift representative of the Singapore line, had ceded (what it is doubtful if he possessed) the full sovereignty of Johor to Temenggong Ibrahim. Mahmud ex-Sultan of Lingga had died in 1864 in Pahang. It is true Wan Ahmad was troublesome—until Sir Harry Ord settled the boundary question on 1 September 1868—but what harm could Wan Ahmad do to a ruler who had kissed the hand of Queen Victoria and sent Manila cheroots to the Prince of Wales, a ruler who first of all Malay chiefs had on his return from Europe been made an honorary Knight Commander of the Star of India? Only lately he had got the British to recognise that Tanjong Surat, as part of the mainland belonged to Johor. It was a small matter but it showed his influence. Why should he not assume a title more in accord with his birth, his power and his place? Accordingly on 18 April, 1868, Abu-Bakar sent his cousin Engku Haji Muhammad and his Dato' Bentara (Ja'far bin Haji Muham-

mad) to Riau to that genealogist and prolific historian Raja Haji 'Ali (his deceased uncle's brother-in-law) to needle the way to the Yamtuan Muda and enquire if the Temenggongs could now assume "sovereign power,"—which in fact they had assumed already, but at Riau it was a euphemism for "a royal title." The envoys met that student of Islamic mysticism, the Yamtuan Muda, in his half-finished stone palace, partook of cakes and coffee, talked of the wonders of London and the power of the white man, while Engku Haji Muhammad with Victorian sententiousness told the consort of their host that she must cherish her husband as man, royal master and relation! They visited the graves of Habib Shaikh and of Raja 'Ali a former Yamtuan Muda. They scanned Raja Haji's genealogies and talked of the time of the first Bendahara Sultan, son of Tun Habab. The critical historian put some shrewd questions to the visitors. Was Johor ever the property of Sultan Husain seeing that his brother was Sultan of Lingga? Why had Sultan Husain delayed appointing a successor to Temenggong 'Abdu'r-Rahman? Who installed Sultan 'Ali and did the English inform all Malay rulers as was the custom? The envoys went finally to the house of Heer von de Wall and had audience of its temporary inmate Sultan Sulaiman of Lingga, a neat attractive slip of white-blooded royalty with easy manners, who was on his way from Batavia and gave them presents of *batik* garments. On the last day the oracle spoke, "Tell the Temenggong to study all my genealogies. I and the Yamtuan Muda would like him to become Raja. It can be done, if he will let the Yamtuan Muda go to Singapore and instal him. The Bendahara too, can be made Raja but it would be difficult. If the Temenggong's people want it, that will be one good reason. Try and persuade Sultan 'Ali also to agree. But we must call the Temenggong by some name other than Sultan or Yamtuan, and I must come to Teluk Blanga to arrange things." On 7 May Raja Haji 'Ali and his son arrived; they were taken to see the noonday gun fired from the fort; they saw gas for the first time; after twelve days they left for Riau with the present of a twin-screw steamer from the Temenggong. On 30 June Abu-Bakar wrote to the Governor, Sir Harry Ord, thanking Her Majesty's government for acceding to his wish to be styled Maharaja. The Great Maharaja was the Malay translation for the Governor-General of Bengal: Maharaja was the title of Indian princes of the highest rank, and though unknown to Malays it was an obvious and convenient abbreviation of the old title Sri Maharaja.

The '70s were troublous years in the Malay States, and in all those troubles the Governors of the Straits Settlements turned to the ruler of Johor, the only Malay they could trust for information and help.

In 1868 Sultan 'Abdu's-Samad had made his Kedah son-in-law, Tengku Zia'u'd-din, viceroy of Selangor, an appointment bitterly resented by Selangor magnates like Raja Mahdi of Klang, who summoned to his side exiles from Pahang and Engku 'Abdu'r-Rahman

(*de jure* Bendahara), their leader. The British gave their blessing to Zia'u'd-din and the Maharaja sent a Wan 'Abdu'r-Rahman to help the British protégé. In November 1871 this Johor chief was captured by the Viceroy's enemies. Raja Mahdi then got together at Bengkalis in Sumatra a fleet of four vessels with money and munitions and boasted that the Maharaja of Johor had given him a ship! The British got the Dutch to seize these vessels, whereupon Raja Mahdi went for redress to Singapore, where the lawyers considered we "should not interfere with legitimate warlike operations carried on without prejudice to the interests of neutrals." Raja Mahdi crossed over to Johor and the Maharaja assured the Governor that Raja Mahdi had no hostile designs against Selangor. Two months later, in July 1872, Raja Mahdi vanished from Johor and again started war in Selangor! The Maharaja's inveterate critic, Mr. W. H. Read, knew that that ruler's sympathies were really opposed to Tengku Zia'u'd-din, brother of Tengku 'Alam's brother-in-law, the Sultan of Kedah, and he openly declared in the Legislative Council that the Maharaja had assisted Raja Mahdi. Abu-Bakar was indignant. He had arranged the meeting between Raja Mahdi and Governor Ord. The Governor had asked him to let Raja Mahdi stay in Johor. It was ridiculous to suggest that the Raja could have left Johor Baharu with armed forces in boats, in full sight of a British police-station across the narrow Strait! Abu-Bakar added that he had not seen eye to eye with the British Government over the Selangor troubles and had said so with "the full knowledge that I should not lose a tittle of the confidence or consideration of your Government, because my views did not coincide with yours. Instead I may lay claim to more if anything, as my own sentiments were suppressed, because opposed to those of your Government I have acted in conformity with the latter." Lord Kimberley declared that he had never suspected the good faith of the Maharaja.

In November 1875 Mr. Birch, Resident of Perak, was murdered. As always the Maharaja of Johor proved a useful intermediary between his own race and the British. To him Sultan Isma'il of Perak wrote several letters in order that their contents might be communicated to the Governor: the Maharaja advised Isma'il to surrender and when finally it was decided to banish him and his followers from Perak, the Maharaja arranged to keep them under his eye in Johor Baharu. It was to the emissaries of the Maharaja of Johor that the Maharaja Lela, Dato' Sri Agar and Pandak Indut, the three chiefs mainly implicated in Mr. Birch's murder, surrendered: though they declared they had been promised the same treatment as Sultan Isma'il, they were tried and hanged.

In consequence of this loyal service to the British there was some suggestion from London that the Maharaja might be created a Sultan and given the throne of Perak. Sir William Jervois was alarmed. On 19 August 1876 he wrote a despatch which was unfortunately published in a Blue-book (C 1709 of June 1877, pp. 52-57) and brought to the notice of the Maharaja. As sum-

marized by Abu-Bakar, the despatch contended that the post of Temenggong was not hereditary but elective, rarely held by a chief of royal blood, and not one conferring independent sovereignty. With the help of the British and of wealth acquired by trade, Ibrahim had bought sovereignty from Sultan 'Ali, in 1855, and it was the British who had styled him Maharaja; the Malays smiled at the title and did not regard him as a raja and Malaya would be incensed at his elevation to a Sultanate. Until his death Sultan 'Ali was regarded as the best-born ruler in Malaya and the Sultan of Trengganu was regarded as the next best-born. To recognize the Maharaja as a Sultan would be to assume a power we had not got and lower us in the eyes of Malay rulers. In answer to this the Maharaja wrote claiming descent from Tun 'Abbas, a son of Sultan 'Abdu'l-Jalil Shah of Johor (who was murdered in 1719), a brother of Sultan Sulaiman of Lingga and nephew of the first Sultan of Trengganu. Abu-Bakar did not amplify his argument and owing to the partisan feeling of that time the Johor house has long suffered from undeserved criticism of its escutcheon. Until circumstances made them both territorial magnates, a Temenggong was ordinarily promoted to be a Bendahara, and his royal ancestor Sultan 'Abdu'l-Jalil Shah had been a Bendahara. Again even sceptics who hint for no reason save the Bugis titles of Engku Muda's brothers that this descent from Sultan 'Abdu'l-Jalil Shah was only on the side of Raja Maimunah admit that on the male side Abu-Bakar was descended from a Daing or Bugis noble, one of the class that furnished Sultans for Selangor and Raja Mudas for Riau, while Temenggong 'Abdu'r-Rahman, who it is hinted was the grandson of this mixed marriage, was actually a brother-in-law of the Sultan of Lingga! So far however from Engku Muda and Daing Kechil having Bugis blood in their veins except on the distaff side and from Daing Parani, it was just because he was a Malay that Sultan Mahmud could not recognize Engku Muda as Yamtuan Muda of Riau. Even the Kampong Glam genealogy makes Daing Kechil (whose personal name seems to have been Engku 'Abdu'l-Hamid) a Temenggong, son of Temenggong 'Abdu'l-Jamal and nephew of Bendahara 'Abdu'l-Majid! If, as is not the case (p. 150), that tree were correct in making the ancestor of the Johor house a brother instead of a son of Sultan 'Abdu'l-Jalil, it would be pedantry to deny it royalty. Certainly the Temenggongs like the Bendaharas were subordinate to the Sultans of Lingga and installed by them. But the Temenggongs were relatives of the Lingga family and always the most suitable adult male of the branch was installed Temenggong as a matter of course. The coming of the Dutch and English split the old Lingga Empire, which once included Pahang and Johor, into two parts, the one on the starboard side of Indiamen faring to China being under Dutch influence and the other on the port side being under English influence. The Temenggong in Johor (and the Bendahara in Pahang), to quote Crawford, "not only

virtually exercised the powers of government, but were, like other Asiatic sovereigns, *de facto* the real proprietors of the soil." Temenggong 'Abdu'r-Rahman had opened and administered Singapore and, so far as it was governed at all, ruled Johor, "though" (to quote Abu-Bakar's letter) "the suzerainty of the Sultan might well be, as it was, acknowledged by him, as well as by the Raja Muda (of Riau), the Bendahara (of Pahang) and the Chiefs of the Nine States round Malacca." But of which Sultan? If Johor had belonged *de jure* to the Lingga house, suzerainty had belonged not to Raffles' creation Sultan Husain or to his descendants of the Singapore-family but to the then Temenggong's brother-in-law Sultan 'Abdu'r-Rahman away at Lingga, whose "title and dignity over the Malay peninsula had," as the Maharaja said, "then become titular and an empty shadow."

The royal house of Lingga lasted till 1911 but the royal house of Singapore came to an end in 1877. In that year the death of its last Sultan 'Ali, raised one of the biggest political questions of Abu-Bakar's reign, namely the sovereignty of Kesang or, as it was more generally called, Muar. When in 1855 Sultan 'Ali had ceded Johor to Temenggong Ibrahim and his successors, the Temenggong withdrew all claim to the territory lying between the river Kesang and the river Muar. But Sultan 'Ali spent a very short time in his tiny kingdom of Muar. The population was only 800. The Sultan organised no Government and derived no revenue: what little authority prevailed was exercised by a Temenggong Paduka Tuan of Muar whose ancestors since the beginning of the XVIIIth century had held undisputed possession under the Sultans and Temenggongs of Johor. Sultan 'Ali made, it is true, an agreement with a Bugis entitled Suliwatang to govern Muar and send him two-thirds of the revenue, but all Suliwatang's agents were shot or poisoned. In 1862 being heavily indebted to a Kavana Chana Shellapa Chetty, Sultan 'Ali gave this Tamil money-lender the right to sell Muar to the British or the Temenggong of Johor or any one else in liquidation of his debt and handed him the originals of the treaties made between the British Government and his father Sultan Husain and between himself and Temenggong Ibrahim! In 1868 'Ali gave a power of attorney to one Babu Ramasamy, a schoolmaster to act on his royal behalf and collect the non-existent revenues of Muar. In 1872 he granted an European exclusive mining rights for five years. In 1875 he gave a concession over 45 square miles to an American. Nobody made any money or had an indefeasible title and on 20 June 1877 the irresponsible Sultan 'Ali died at Umbai, Malacca, heavily in debt.

Ever since the 1855 agreement relations between Muar and Johor had been strained. One of the first official letters of Temenggong Abu-Bakar had been to remind Sultan 'Ali that Segamat belonged not to Muar but to Johor and that the Sultan could not give Isma'il the Temenggong Paduka Tuan of Muar authority over that inland district. A little later he instructs his agent Raja Kechil that when the Governor visits Muar, it is to be explained to him

that formerly the Sultans and the Temenggongs of Johor both ruled Muar but since 1855 the Sultan has ruled the right and the Temenggong of Johor the left bank of the Muar river, and if Temenggong Isma'il of Muar argued that Muar was his indivisible property, he was to be reminded that his predecessor Konik had been appointed by Temenggong 'Abdu'r-Rahman of Singapore and that if the Temenggong of Muar did not obey Sultan 'Ali and Temenggong Abu-Bakar, they could divide him from top to bottom and take half each! A rather impetuous and youthful letter but drafted under provocation: the Muar muddle must have offended the orderly mind of Abu-Bakar. In 1857 the Resident Councillor of Malacca found the Temenggong had 400 men under arms against the Suliwatang's 70 or 80. Apparently Temenggong Isma'il stayed on in Segamat, for Abu-Bakar's next Muar letter (in 1861) warns Raja Kechil to remain at Pengkalan Kota and let the Governor evict the trespasser. Matters, however, went from bad to worse. On the 12th Muharram 1279 (1863) Abu-Bakar writes for Raja 'Abdullah to bring to Johor Baharu all the wounded, all the relatives of the killed and all foreigners robbed of property in the recent disturbance between him and the Temenggong Paduka Tuan of Muar. In 1873 the Suliwatang's attempt to collect custom dues at the Muar estuary led to further fighting.

Even at his death Sultan 'Ali wrought confusion, nominating as his heir not his well-born eldest son, Tengku 'Alam, but a boy of eleven, Tengku Mahmud, the son of his third and commoner wife and omitting to present this boy formally to chiefs and headmen, as Malay custom ordains. Pending a settlement of this disputed succession, Colonel Anson who was administering the Government of the Straits Settlements, rather imprudently, as it happened, wrote a letter dated the 29th June asking Abu-Bakar, then Maharaja, to undertake temporarily the guardianship of Muar. The Maharaja accepted, expressing himself "sensible of this further expression of confidence of Her Majesty's Government." Tengku 'Alam and Temenggong Isma'il both protested. Colonel Anson, however, frankly considered that the best policy for the British Government was to forego its prior right of purchasing Muar under the treaty of 1855 and to grant the Maharaja all lawful assistance to reannex it to the territory of Johor on condition that he provided for the family of Sultan 'Ali. On September 25 Lord Carnarvon replied: "I am fully alive to the fact that a good settled government in Muar is greatly to be desired, and I presume that for administrative and general ability no Malay ruler can compare with the Maharaja of Johor: but these advantages must not be purchased at the expense of setting aside whoever may be the rightful heir and the ruler acceptable to the people. I am unable at present to sanction any step being taken for the permanent annexation of this little state to Johor." Six of the nine electors (two being ill) had said they favoured the Maharaja, but, Lord Carnarvon was sceptical:—"I observe they were summoned to Government House at Singapore

and it must therefore be borne in mind that it would be in accordance with Malay character, in these circumstances, if they merely put their signatures to a document which at the moment they thought would be agreeable to the Colonial Government." Actually on 26 July the son of the Temenggong of Muar and six others and on 28 July Temenggong Isma'il himself had addressed letters to Colonel Anson thanking God that their proper lord, the Maharaja, had charge of Muar. They were such lay lawyers as to add that some of them had heard Sultan 'Ali remark "My affairs and my dominions have been made over to His Highness the Maharaja of Johor and of course all of you" and they even invited His Excellency's attention to the difference in condition between the Johor and Muar sides of the river. The local press declared that Temenggong Isma'il had been forcibly arrested, taken to Johor Baharu and compelled to sign the letter. This rumour was due to the indiscretion of Colonel Anson in making a candidate for the Muar throne its temporary ruler and in asking him to despatch one of his launches to invite the electors to Singapore! The Maharaja indignantly denied the "arrest" and put up the sworn statements of his men. With its usual ardour his practical mind had lost no time in trying to put the crooked straight at Muar. He had offered Tengku 'Alam \$68 being his monthly share, according to Muslim law, of the \$500 due to Sultan 'Ali's family under the 1855 treaty, though it is hardly surprising that Tengku 'Alam had used abusive language and refused to take this pittance. Tengku Mahmud had been delivered to Mr. Armstrong of Raffles Institution, tutor to the two sons of Sultan 'Abdullah of Perak. The Maharaja had also invited Colonel Anson's attention to Sultan 'Ali's concessions in Muar. He had selected sites and arranged for police stations on the Kesang and Muar rivers. And he was bearing all the expenses of the administration.

The British Government decided to let the Temenggong and headmen of Muar elect their permanent ruler. In spite of the contention of Tengku 'Alam that Sultan 'Ali's family should be the electors, the British Government took the only course. Sultan 'Ali had been a ruler without a court. The great dignitaries of the court of the old Sultans of Johor had died out: the Bendahara and the Temenggong had broken away and become independent rulers; there was no Indrabongsu; the Suliwatang was a Bugis adventurer. To have let a ruler's own relations, a few rajas without office, elect his successor would have been against all Malay custom. On 17 October the Muar chiefs again wrote to the Governor that they had always wanted the Maharaja as their ruler, and at 9 a.m. on 8 November 1877 "their sails dotted about the bay like so many boats in a regatta," they assembled at Kuala Kesang and (in the presence of the Assistant Colonial Secretary, Mr. A. M. Skinner) "spontaneously" elected him. Tengku 'Alam now lodged a further protest because the Johor gunboat *Pulai* had brought Enche' Andak (Muar's prospective Resident) and other Johor officials for the

election. But the British Government had done its best in unique circumstances and on 11 April 1878 the Secretary of State cabled that he was not prepared to interfere or upset the election. Backed by European and Asiatic partisans Tengku 'Alam, a quiet pleasant gentleman, still struggled in the toils of fate. On 25 September, the Muar chiefs, timorous but ever open to suggestion, sent the Governor a private letter by special messenger, saying they had elected the Maharaja because his men had fetched them to Johor Baharu, made them swear in the mosque to vote for their master and had then watched the election. On 11 January 1879 at Kampong Glam, Singapore, a few hundred Malays and Bugis proclaimed Tengku 'Alam Sultan 'Ala'u'd-din 'Alam Shah, king of Johor and Pahang, but on afterthought the government was informed that this was a purely religious title for the proper celebration of marriages! This was farcical, though the title assumed showed that Abu-Bakar's fears of the ex-Sultan of Lingga in the '60s had not been unwarranted. A difficult problem was that of monetary provision for Tengku 'Alam and his relations. They would not take money from the hands of the Maharaja. It was arranged that they should draw their allowances through the Colonial Treasury. But what were those allowances to be? Under the Singapore treaty of 1824, Tengku 'Alam's grandfather, Sultan Husain had received \$1,300 a month, a pension which died with him. His successor, Sultan 'Ali, on account of his poverty drew an eleemosynary grant of \$170 a month from the East India Company, which again died with him, and by the Johor treaty of 1855 he, his heirs and successors drew \$500 a month from the Temenggong family. Over this last \$500 the Maharaja had had infinite trouble. Sultan 'Ali had wanted it paid now to himself, now to his creditor Kavana Chana Shellapa Chetty, then again to himself and so on: he had also tried to borrow money from the Maharaja on the security of this treaty pension! With his business brain Abu-Bakar wanted to know where he stood. Muar was producing no revenue and a pension of \$500 a month, to end with the living members of Sultan 'Ali's family, seemed an adequate price to pay for it—in addition to the existing Johor treaty pension of \$500 a month in perpetuity. Moreover the British Government had persuaded the Maharaja to buy up some of Shellapa Chetty's Muar rights: would some future Governor want him to defray Sultan 'Ali's huge indebtedness to that Chetty and give the Kampong Glam royal family pensions in addition? Then again, though here he overrated his rival, his political instinct was against paying Tengku 'Alam a lion's share of the allowances and so enabling this 'king of Johor and Pahang' to bite the hand that fed him: the Governor, generous to the defeated, talked of recognizing Tengku 'Alam as social head of his family, but would Tengku 'Alam observe this nice distinction? Finally in addition to the Johor treaty money of \$500 a month (of arguable validity now that there was no longer a Sultan), the Maharaja agreed to pay the late Sultan's family \$750 a month, terminable with the consent of the British Government.

If Shellapa Chetty's claims against the treaty money were ever upheld by a competent court, then the Maharaja was to be relieved of paying so much of the treaty money as might be required to meet those claims. At last the Muar affair was settled, though Mr. W. H. Read and other incorrigible royalists now joined Abu-Bakar and his father as traitors to the old Sultanate and it was whispered in Singapore that the Sultan of Trengganu refused to sit at table with the Maharaja. In fact, of course, the Singapore Sultanate dated from 1819 and was of Raffles' creation. Moreover the Maharaja had acted with generosity and Tengku 'Alam was far better off than he could have been as lord of 800 impoverished peasants with Shellapa Chetty as keeper of a royal but empty purse.

1877 was to witness the apogee of the Maharaja's dynastic hopes. Until 1757, when Sultan Sulaiman assigned his rights to the Dutch, Johor had possessed nominal authority over Naning, Sungai Ujong, Rembau and Johol, and now that the Dutch had long left the Peninsula, the Maharaja cherished thoughts of regaining Johor's suzerainty over Rembau and Johol, a design which the British welcomed at first as making for peace but which Sir Frederick Weld was to abandon in the next decade for the more speedily effective Residential system. By a series of treaties signed at Government House in 1876 and 1877 (just before the death of Sultan 'Ali) the chiefs of Johol and Ulu Muar, of Rembau and of Jelebu agreed that if they could not settle any disputes or difficulties arising in any of their States, they would refer them to the Maharaja of Johor. In July 1877 when the Colonial Secretary (Mr. Douglas) made a tour up the Muar river, he found "that Enche' Andak who was in charge of the Lingga district, was away in Sri Menanti, having been sent up as a sort of Resident to those States by the Maharaja." On the date when Tengku 'Alam's partisans declared that this same chief had been one of the men who dragged Temenggong Isma'il to Johor Baharu, Enche' Andak was in Segamat "having just arrived there from Sri Menanti, where he had been upwards of a month previously," and on 23 July he was at Segamat with the Yamtuan of Sri Menanti "who was to wait for the arrival of the Maharaja there." Rembau was the first to repudiate Johor suzerainty. As Sir Frederick Weld discovered, the treaty of 1877 had been signed by the territorial chief only and not by the tribal headmen and was therefore invalid. The territorial chief, Haji Sahil, had in fact contracted that treaty with the Maharaja (while that ruler was visiting Rembau) because he was at loggerheads with the tribal headmen and he had presumed on it to get titles and to borrow money from Johor. In 1883 the Rembau tribes deposed Haji Sahil and chose the Governor as their arbiter in place of the Maharaja. In the same year Jelebu asked for a British adviser. And in 1887 Sri Menanti, Johol, Ulu Muar and the smaller states of that area also asked the Governor to conduct their foreign affairs. Out of the old Negri Sembilan, only Segamat and Pasir Besar fell to Johor, the Maharaja having settled a boundary dispute between Batin

Gemala of Pasir Besar and the Dato' of Johol, the latter of whom had claimed that Pasir Besar was under his jurisdiction. Did the last of the Maharaja's dynastic dreams concern Pahang, the scene of his early ambitions? In 1886 His Highness was approached by the British Government to help bring peace and security to that troubled State. He sent his Prime Minister, the Mantri Besar, to live at Pekan for months. In 1887 the Sultan of Pahang signed a treaty with the British Government identical with the Johor treaty of 1885, agreeing if the British Government so desired to accept a British officer as Agent with the functions of a Consular officer. Then came the murder of a Chinese, a British subject, at Pekan. Again Sultan Abu-Bakar rendered service as an intermediary. But suddenly without his knowledge in August 1888 the Sultan of Pahang accepted a British Resident, and (his Malay biographer tells us) when Abu-Bakar heard of it "not a word came from his lips." His vision of suzerainty outside the territory of Johor, if indeed he had nursed such a vision, had faded for ever.

It was, however, in Johor itself that Abu-Bakar worked miracles. In the early '70s there were 29 Johor rivers with Chinese estates on their banks and ten years later double that number of rivers were opened. Where until 1855 there had been a fishing-village, the Duke of Sutherland found thirty years later a gay little Malay town "with an admixture of ten thousand Chinese, centralised by a market-place of architectural pretensions": years afterwards, in 1892, the Emperor of China was to give Abu-Bakar the first class order of the Double Dragon for his justice to the Chinese in Johor. The Duke found the present Astana Besar, its gardens sloping down to the sea and planted with palm-trees and flame-of-the-forest. Its master had always been a keen gardener: long ago as a young man he had written to the agents at his Kuantan mine to send him creepers, orchards, flowering trees, and shrubs with variegated leaves from the Pahang forest, and tradition has it that rising as always at daybreak he himself superintended the lay-out of the roads and flower-beds of his new Johor palace. Round the town the ducal party drove through plantations of coffee, tea, cloves, gambir, pepper and vegetables for the Singapore market:—at that time its ruler hoped to make Johor a coffee-producing land. They saw also gaol and hospital and police-stations and schools and a steam saw-mill reputed to be the largest in Asia. The Maharaja was concerned at the destruction of the gutta-percha forests and thought of replanting them. When his visitors left he escorted them by sea as far as Bandar Maharani, then recently (1884) founded at Muar. In those strenuous '80s there was talk of floating a company to build a railway from Tanah Merah on the Sekudai to a point at the north corner of the Pulai range, about twenty miles, to form later part of the main line to Malacca. There was talk, too, of a loan on the security of the revenue of the Opium and Spirit Farms in order to develop the State:—the Sultan had thanked the British Government before, for warning him against

granting concessions over large areas of land. His correspondence with the Governor was indeed voluminous. There were many letters dealing with the trial and rendition of criminals, until in 1889 Her Majesty's Government agreed to the mutual extradition of fugitive criminals between Johor and the Colony. Johor lunatics, too, were sent to Singapore asylum and as from 1887 Johor agreed to defray the cost of their maintenance. In 1886 the Sultan offered three acres of land on the Mahmudiah Road for a house for a British Consular Agent as agreed in the treaty of 1885. Johor's ties with Singapore were many. In 1887 the Sultan subscribed towards a battery of Maxim guns for the Singapore Volunteer Artillery. In the same year he asked for the site of the old gaol on Stamford Road to build a rest-house for Johor officers visiting Singapore. It was not till 1889 that he removed his relatives from Singapore to Johor Baharu. In 1892 the Johore Military Forces went to Singapore for musketry training and the Governor opened the new palace of Tyersall in the presence of the Sultan of Pahang and the Yamtuan of Riau. But Abu-Bakar's health was beginning to fail and in April 1895 he promulgated a Constitution for his State, one of the great accomplishments of his reign. It provided for the election of the sovereign, and the state allowance to him and his family and for the succession. It provided also for the constitution and duties of a sort of Privy Council, called The Council of Ministers, and of a State Council with functions similar to those of the Legislative Council of a British Colony, its enactments requiring the consent of the Sultan, which under certain conditions must be given.

Sultan Abu-Bakar played cricket and billiards, kept a stud of horses and was a lavish host. In 1882 he entertained Prince Albert Victor and Prince George of Wales. The royal princes found "the huge drawing-room like one of the state-rooms at Windsor and furnished from London" and they appreciated bathing from a dipper. From the Sultan's steam-launch, the *Gazelle*, they witnessed a regatta when for the first time a Malay crew rowed in outrigger boats against an English crew. After dinner they were entertained by Chinese conjurers and at 8 a.m. saw a ram-fight in the garden. In the afternoon the Sultan drove a four-in-hand to the Singapore races, with His Majesty the present King beside him on the box:—the Sultan won four out of five races, his best horse being an Australian 'Lord Harry.' A few years later the Sultan entertained the Duke of Sutherland for several days regaling the ducal party with "still hock that was a dream," durians that reminded them of the Wat Sraket at Bangkok and wonderful curries of which another guest the Prince of Saxe-Weimar was as much afraid as of the Duke's bag-pipes. "Other curries," writes Mrs. Caddy, the historian of the cruise, "other curries will be sorrow's crown of sorrows," making us remember happier dishes—and, she might have added, the Ellenborough gold plate. Tennyson was quoted by everybody then and seeing the ladies sipping coffee under the palms, "their gallant

host" (whose English was good) remarked "A dream of fair women." The Palace Library preserved this Victorian atmosphere, containing many of Wilkie Collins' novels and volumes of *Punch* and the *Art Journal*. His Highness gave all the party sarongs, which they wore one day at tiffin. He also gave the men Malacca canes and the Duke a box of Johor tea. They saw fireworks, and the then famous gambling-houses and they drove over to Tyersall to visit the Sultanah. His Highness liked to talk of his travels and of his reception at Marlborough House where according to Mr. W. H. Read "the Malay curries prepared by His Highness' own cook were duly appreciated." He was a great traveller. As a young man he had sailed along with Mr. Napier in 1857 as his father's envoy to fetch Tengku Teh, mother of the deposed Sultan Mahmud Muzaffar Shah from Lingga. In 1875 he went to Calcutta to meet the Prince of Wales. In 1881 he toured all over Java. In 1883 he visited Hongkong, Shanghai, Peking, and Japan. He made many trips to Europe, first of all, on 22 March 1866 returning in November. On 2 August 1878 he wrote from 62 Queen's Gate South Kensington, to Colonel Anson at Penang:—"I intend, if possible, to visit Paris, Vienna and perhaps Italy. The Prince Henry of Lichtenstein has kindly honoured me with an invitation to Vienna and I shall certainly try to go there if I can.... I am highly delighted with my visit to this friendly people. Her Majesty the Queen has honored me with an audience, and I have had the honour of meeting the Prince and Princess of Wales and attending a State Ball at Buckingham Palace." He visited London again in 1885 when with the Queen's approval he arranged the treaty in which at last the British Government recognised him as Sultan and so safeguarded his dynasty for ever against the revival of legitimist claims by Sultan 'Ali's successors. For her Jubilee in 1887, he had presented Queen Victoria with a silver model of the Albert Memorial, which she treasured at Windsor. On 25 February 1891, he was invited to dine and stay at the Castle. The ruler with whom the Sultan of Trengganu had once refused to sit, dined seated at the right hand of the Queen, heard Her Majesty propose his health, responded in courtly Malay phrases and was carried off to another apartment to talk for hours with her whose words the East held sacred. In March the Queen wrote in her own hand a letter to the Sultan thanking him for a walking-stick and signing herself his "affectionate friend." In the summer the Queen sent the Sultan her bust in marble. Two years later he visited Europe with a physician in attendance. The climate improved his health: he travelled and met the Kaiser, the Emperor Francis Joseph, the King of Italy, and Sultan 'Abdu'l-Hamid of Turkey. In 1895 His Highness fell ill again, so ill that

he had to be carried aboard at Singapore in a chair. On May 10 he reached London and stayed at Bailey's Hotel. He was not allowed to receive many visitors but twice the Duke of Connaught sat by his bedside and the Queen sent her own physician, Douglas Powell, to attend him. Alas! the voyage had been in vain: the eager indomitable heart had worn itself out. On a summer evening, (4 June) in Mayfair, after a life of untiring industry,* great schemes and notable accomplishments for his people and his country, the father of modern Johor passed to his rest. The remains were brought back to the East and Sultan Abu-Bakar was buried at Johor Baharu on 7 September, being succeeded by Ibrahim his son.

---

*d'Albuquerque had the same industry. "If I do not go into details myself" he declared, "nothing goes ahead" and he wrote "*mandados* to provide flags for a galley, the cloth for which was to be cut in the factor's presence, material to bind up the wounded foot of an elephant and food for one of these animals and for a panther on their voyage to Portugal; to reward two native gate-keepers at Goa who had refused to admit a Portuguese at night, to remit a fine imposed on a man who had omitted to teach his slave the Pater Noster and the Ave Maria and to send a pipe of very good wine to the ambassador to the King of Ormuz. Most of the orders refer to payments in money, and the recipients include niggers who had carried oyster-shells to make mortar, and Indians who had brought in the heads of Moors they had slain."—*Afonso de Albuquerque* by Professor E. Prestage, Watford, 1929, pp. 80-1.

APPENDICES.

A

MALAY FORTS AT SAYONG PINANG, SUNGAI TELOR
AND JOHOR LAMA ON THE JOHOR RIVER.

Blagden's Variant Version of the *Sejarah Melayu* tells us that Sultan 'Ala'u'd-din Riayat Shah, (son of Sultan Mahmud, last King of Malacca, who was expelled from his kingdom by the Portuguese) lived at Pekan Tua, and expecting invasion by the Portuguese, constructed a fort, Kota Kara, above the Sungai Telor. Dr. Winstedt first surmised, that these two places were upstream from Makam Tauhid, which is near the town of Kota Tinggi on the Johor River. The story goes on to say, that the Sultan got word that the Portuguese were coming upstream to attack him, with a fleet of 3 galiasses, 2 long galleys, 10 fustas and 30 bantings (two-masted sailing vessels). So he ordered Kota Kara to be prepared for defence, and set in position 12 cannon which had a bore the size of a lime-fruit, and an outside of the thickness of a Chinese orange. The Portuguese came upstream and "began to fire their cannon without ceasing, with a noise that was most awe-inspiring, but they did not attempt to storm the fort." The cannonade continued for three days and three nights. "It was like heavy rain." We read how some of the defenders had broken arms, some broken legs and others broken necks, and the number of slain could not be counted. The Sultan left Pekan Tua and fled by boat to Sayong. The Portuguese followed, but at one place, still known as *Rebat* "The Obstruction," his followers felled a tree across the river, and the Portuguese could go no further. I had heard from a Chinese friend that there were stone walls in the jungle at Sayong Pinang, and on 14 December 1931, through the courtesy of Engku Abdul Aziz, I went with a party who were going to take casts of the tombs Dr. Winstedt had discovered there. It took 8½ hours in a motor-boat to reach Sayong Pinang. We saw the headman, but he and all the other inhabitants denied that there were any walls extant. They said they remembered my Chinese friend coming, but they had never told him there was anything except the tombs. They said they were born there and knew all the country round. There was an old Chinese *kangka* built perhaps 60 or 70 years ago, when there many pepper planters there. They had never found anything while digging. I went to see the old *kangka* which has fallen down. It seemed to be of the usual type and had a cement floor. I went into the jungle and soon found the south wall of a fort—namely, a low earth rampart, about 4 feet high on the inside crowning a steep slope that runs down to the river. About 30 feet down the slope, there was a ditch running parallel to the wall about 10 feet wide and 4 feet deep, though it must originally have been much deeper. As the ditch was so far from the rampart, it probably had a stockade on its inner

side, the earth rampart being an inside line of defence. On the western side the ground was level and there was a double wall with a space about 40 feet between the two walls. The ditch was here about 20 feet wide by 10 deep. I fancy all these earth walls of ramparts must have been crowned by a stockade, but I discovered no trace of this. There was a lot of stone in these earth walls, mostly squared blocks of coral though I found also some undressed sandstone. The soil was rather sandy and the stone had been used to rivet it to prevent it slipping. The wall had been destroyed in places, probably by pepper planters, as I could trace beds where the wall had been. The south wall continued with some breaks eastward and disappeared in very thorny *belukar*, where I could not find it again. Inside the fort, there were traces of cultivation, lines of drains, etc. There were blocks of coral probably used to support house-posts, some small wells, a long mound and a square one that may have been a grave. This was all in big jungle. The next day we got the undergrowth cleared and some people showed Engku Aziz the eastern wall which I could not find in the thick scrub; they said the walls used to be much longer than they are now and ran all round where the old *kangka* is, but the pepper planters had destroyed them and built the floor of their *kangka* with stone from the walls: many people had removed stones from the walls.

I paced out the length of the fort as well as I could through jungle, and made it 370 paces, say 300 yards. If the walls originally enclosed the old *kangka* their length must have been 450 yards at least. There is one curious detail about this fort. There are several holes, like wells in the parapet of the walls about 3 feet across and 4 feet deep. They cannot be wells. Any one looking for buried treasure would have demolished the whole wall. One can only suppose that there was something in the wall in plain view that the pepper planters wanted. They may have been small gun platforms of stone which the Chinese wanted. The scrub was thick and our time was short. So we cleared only enough to walk along the top of the eastern wall and did not explore the ditch. We were told that many years ago, our guide's father had found two large jars covered with figures, which all the Chinese had said were very old, and they were taken to China. We were also told that sometimes they found knives and other things in the ground which were usually but not always useless.* In a house on a rubber estate nearby I was shown a large blue and white Ming jar about 4 feet high. This is said to have come from the old *kangka* but I suspect that it originally came from the fort. In the fort I found one undoubted fragment of 16th century Ming, a very rusty *parang*, and part of a knife (*tumbok lada*). Outside the fort I found an

*The District Officer, Kota Tinggi, had brought to him from Sayong Pinang an old curry-stone (with hollowed centre) and a heavy verdigris-green cannon of European type about a foot long with a plain handle for carrying it on the side, clear of the touch-hole. The butt had a deep rectangular groove. These objects are now in the Fort at Johor Baharu. (R. O. W.)

earthenware jar, and a small blue and white bowl. These appear to be old but unfortunately cannot be dated. Afterwards I obtained a blue and green glazed earthenware jar, said to have been dug up at Sayong. All these, together with a stone from the wall, are now in the Singapore Museum.

Sultan 'Ala'u'd-din Riayat Shah built a fort Kota Kara *di-hulu Sungai Telor* to defend his town of Pekan Tua. Dr. Winstedt suggested that these places were above Kota Tinggi as soon as he saw a Sungai Telor marked on the map about 6 miles above that town. I arranged with Engku Aziz to explore on the 3rd February 1932 though unfortunately he could not come and I had to go alone. *Di-hulu Sungai Telor*, suggested Dr. Winstedt, might be up the Telor or up the Johor above the Telor. Up-the-Telor proved to be so small that it could not have been the place, as Kota Kara must have been on a large river, where the Portuguese galliasses could go. So I searched the banks of the Johor River above the junction with the Sungai Telor, and about $1\frac{1}{2}$ miles up on the right bank (*kiri mudak*) of the main river were the remains of what must have been an old fort. There are three rows of trenches running roughly parallel with the river, which would seem to be outworks, and about 100 yards inland there is a space enclosed by a ditch about 20 feet wide and 10 to 15 feet deep. The earth from the ditch had been used to raise the level of the ground inside this enclosure, which seemed to be about 200 yards long by 100 yards wide. This enclosure is further cut up by cross trenches, presumably so that if one part was taken by assault, the rest could be defended, and also possibly to obtain more earth to raise the level of the enclosed ground. The absence of any parapet at first puzzled me, as all other Malay forts which I had seen had earth walls, but people in 1535 even in Europe trusted either to stone walls or else timber stockades, and as the biggest guns of Kota Kara fired a ball the size of a lime fruit, the people who used such small cannon would probably consider a stockade ample defence against artillery and a high stockade with outworks would be a nasty place to take by assault. The Portuguese evidently thought so, as they bombarded the place night and day with their guns until the defenders could stand it no longer and the Sultan fled to Sayong. Unfortunately I had no *parang* with me, and the undergrowth was thick. I got all round it, but could not pace distances or make an accurate plan, as Dr. Winstedt has since had done. As it was getting late, I had no time to go upriver to look for Pekan Tua. There is a place marked on the map, *kangka Lubok Pekan* and Dr. Winstedt and Engku Aziz found fragments of 17th century Muslim tombs there. I wonder if there is any Portuguese account of the siege of this Kota Kara?

On 21 February 1932 I found a small Malay fort, Kubu Budak, on the Sungai Johor Lama which is built like Kota Kara minus the outworks: it is a raised platform of earth which must have been crowned by a stockade. So the Malays did build forts without earth parapets.

B

ANTIQUITIES AND ANCIENT SITES.

(a) on the Johor River and its tributaries.

Sungai Lenggiu. "After Gongga-negara had been conquered, Raja Suran left and after some journey came to Ganggayu. Formerly it was a large country with a fort of black stone, which still (ca. 1614 A.D.) exists on an upper reach of the Johor river. The name is derived from Klang Kiu, which in Siamese means a store-house for jewels: we mispronounce it Ganggayu. The king of the country was Raja Chulan, a great raja to whom all the rajas 'below the wind' were subject"—*Malay Annals*, chapter I.

Did this Black Stone Fort ever really exist? If so, would not the author of the "*Malay Annals*" have defined the site more closely? A proto-Malay, Pa' Kombong (d. 1930) claimed to have seen it, in good condition built on white sand, its gate guarded by a serpent! It was, he declared, two days' journey from Pengkalen Rumpit on the Sungai Lenggiu. A Johor Game Warden (Captain Ahmad bin Muhammadun) once travelled for three days from Ulu Sembrong Ayer Rawa (or Sembrong Mati) where is a Jakun village, Menjar, to Pasir Chawil on the head-waters of the Lenggiu. A little further on, the Lenggiu was blocked with sand at a place called Selong. Half a day's march brought him to Sulor Kantan. His guides Batin Tala and Batin Jebus told him that travellers, who lost their way there, sometimes found themselves in orchards and among buildings surrounded by a Black Stone Fort called Kota Gelanggi. Travellers could eat the fruit on the spot but not take it away or they could never find their way out! There is a Kota Gelanggi a few miles from Pulau Tawar on the Pahang river!

The topographical surveyors have missed the Black Fort, if it exists, and the Jakuns have so far failed to get the reward offered for its discovery.

Other place-names on the Lenggiu River, to which Dr. Rouffaer called attention as possibly having an historical interest, are *Pasir Berhala* "The sand of the Image" and *Gajah Mina*, an expression that may signify a Hindu Makara.

Sungai Sayong. The most important spot yet discovered on this tributary of the Johor is Sayong Pinang on the left bank (*kanan mudek*). Blagden's variant version of the "*Malay Annals*" (JRASMB. 1925, p. 38) tells us that after the Portuguese had taken Kopak and driven Sultan Mahmud from Bentan, "the Paduka Tuan and his family went down at the back of Bentan and thence to Sayong" Again. After the Portuguese had taken the outer fort (*kota kara*) on Sungai Telor (*infra*), Sultan 'Ala'u'd-din Riayat Shah (the founder of Johor ca. 1530) fled from Pekan Tua by boat up to Sayong (*ib.* pp. 48, 52). At Sayong, too, (*ib.* p. 49) was

buried his Sri Naradiraja, getting the posthumous title of the Chief-with-the-big-tombstone (Dato' Nisan Besar). The mother of Tun Sri Lanang was called Dato' Sayong. This secluded refuge may well have been Johor's first capital. The fort there is described on pages 121-3 and all the inscribed tombstones are illustrated in this book. The position of the grave-yards is shown in the plan on page 17. One grave-yard has 10 and another 11 graves and there are two small grave-yards containing only 2 graves each. A picture of the most important grave-yard faces page 17. That facing p. 8 is the tomb of Sulaiman Shah ibni Sultan Mansur Shah ibni Sultan Muzaffar Shah " of Malacca. Cement replicas of all the inscribed stones are on view in Raffles Museum, Singapore. A stone grinding-slab, broken shards of Chinese pottery and a short thick bronze cannon (portable and with a small bronze handle of European type) have been found at Sayong Pinang. The gun and the slab are now at the Fort, Johor Baharu.

Rebat. Vide pp. 16, 17.

Batu Belah. Vide pp. 4, 17.

Batu Sawar. This spot that lies on the left bank of the Johor more than 2 hours' paddling below the junction of its two tributaries is not to be confused with Batu Sawar, the ancient capital just below Kota Tinggi. It is a not uncommon descriptive term for a rock,—the Rock like a Fishweir.

Rantau Raja, the "Raja's Reach," bears a name that must presumably date from the time when Sayong Pinang was a royal capital.

Pasir Raja just above Kampong Semangar and below the "Raja Reach" is not to be confused with the 17th century capital above the mouth of the (now unknown) Sungai Riun and near Kota Tinggi vide p. 31. It is too high up the river.

Pekan Tua, "The Old Town." Is the modern site of this old capital Kangka Lubok Pekan where are a few fragments of old tombstones, too small for identification but apparently of the 17th century? The "Old Town" was not very far below Kuala Sayong (pp. 16, 17) and it lay on a reach so narrow that no Malay dugout could escape the shots from Portuguese galleasses lying there. Also it was not very far above the *kota kara* at Sungai Telor (pp. 15, 16). For when the Portuguese from Malacca assailed that fort, (ca. 1535 A.D.) the Bendahara was paddled to it downstream from Sultan 'Ala'u'd-din's capital at Pekan Tua, and quickly returned up-river to say that the Malays could not hold out and to advise the Sultan to flee further upstream to Sayong (JRASMB. 1925 pp. 47-95).

But was it the same Pekan Tua where according to several Leiden MSS. (p. 15) Johor's ruler lived when he ordered the

compilation of the "Malay Annals"? Probably not. It is a common place-name and may have been used of Makam Tauhid when the court had moved to Batu Sawar or of Batu Sawar when the capital was Kota Tinggi or of Pasir Raja.

Sungai Sisek is, of course, the river where Badang found the demon taking fish from his trap (Malay Annals, ch. 6).

Sungai Telipok, "Lotus River." Beside this tributary and close to the Johor River are three carved graves and one of uncarved boulders on a high banked mound where some tall old fruit-trees are growing in the jungle. Two graves are of the common Malayo-Achinese type and one of a pattern unique in Johor, neat and shapely with foliate carving and medallions containing the Muslim creed in lapidary script (p. 52):—there are no inscriptions on the other stones. Below the banked mound here as elsewhere the common folk would have their graves. "Lotus River" is on the left bank (*kanan mudik*) of the Johor River: half an hour's run downstream in a motor-boat takes one to Kota Tinggi.

Danau Raja. This spot, a few chains below Lotus River and on the same bank, is now part of a European rubber estate (Pelepah Valley). In a *lalang* patch beside the river are four or more broken graves: three small inferior specimens of the elaborately foliate type (as on p. 52) and one of the European-lantern (or 'pine-apple') type (as on p. 50 top-foreground).

Sungai Che' Omar. Below Danau Raja one passes Kuala Panti, Sungai Beting, Sungai Penaga and then on the opposite (or right) bank two miles above Kota Tinggi one reaches a tiny inlet, with the modern name of Sungai Che' Omar, up which in a Chinese rubber estate are two large grave-mounds, side by side, with 5 and 22 graves respectively. Most of these are of the usual XVIIIth century type and have no inscriptions beyond the Muslim creed. One grave has a border of bevelled stone (like the border of a Christian grave) with cut stone pegs fastening the slabs to their stone foundations. One is of the European-lantern type. Two pairs of the carved stones are the tiny stones of a child's grave and four are the graves of young persons.

Sungai Kemang on the left bank (*kanan mudik*) and within sight of Kota Tinggi is the Kemang river where Favre saw "the remains of an ancient fort." Here is a small bricked mound (perhaps 20 feet square), close to the Johor river, known as Makam Laksamana or Makam Megat Sri Rama (who killed Sultan Mahmud in 1699). In it are one carved female grave of the ordinary type for that period with no inscription and also the body slab of a child's grave bearing the Muslim creed thrice over in flowery script, once with letters running from right to left and once, a tour-de-force, with letters running backwards from left to right:—it is the only stone so far discovered in Johor of the same type as the flat foliate

body-stone that was presented to Raffles Museum, Singapore, in 1875 by Maharaja Abu-Bakar from some place unknown on the Johor river.

Kota Tinggi, the capital of Johor from 1688 until 1699 A.D., namely till Sultan Mahmud's murder. Here are four principal graveyards:—

(1) *Makam Sultan*, near the river, was revealed in a dream to the Mufti of Johor as the site of the graves of Sultans 'Ala'u'd-din, Abdullah and Mahmud. Under roof are 15 graves, four of the European-lantern type; the two end graves have ornate European-lantern stones with no inscriptions but were revealed as the graves of Sultans 'Ala'u'd-din and 'Abdullah, the former of whom died in Aceh and the latter on the Tambelan Islands. There are also two large Chinese-lantern graves, revealed as those of Sultan Mahmud and Sultan 'Abdu'l-Jalil his successor, the latter being actually buried at Kuala Pahang. Another of the roofed graves is said to be that of Sayid Salim al-'Aidarus. Outside the roofed shrine are several ancient graves:—two small ones of the Chinese-lantern type, one of the common carved female type and two children's graves. In the caretaker's kiosk is what appears to have been the stone-base to a wooden house-pillar: it may be Chinese.

(2) *Makam Bendahara*. This lies inland from the river off the road leading to Makam Sultan on a plain called Padang Saujana. Under a roof are 12 ancient graves and 11 outside. There are several, including the so-called Bendahara's grave i.e. of Tun Abdu'l-Majid (d. 1697 A.D.), of the Chinese-lantern type—found also at Pekan, Pahang, (JRASSB. No. 60, p. 36)—and a number of the European-lantern type. The only inscriptions are Kuranic texts in debased lettering.

(3) *Makam Sayid*. This lies inland near Sungai Pemandi. It is a mound with a well-built brick wall having a bevelled top. There are steps and a gate, damaged by a tree. It contains 3 graves of the common carved type (of which Raja Puteh's grave at Panchor and Makam Masshor at Sabrang are the most ornate examples), one child's grave and one small European-lantern grave. Outside and close to the roofed graves is one large European-lantern grave, and further away are 3 more graves of the same type.

(4) *Makam Tauhid*, a little downstream from Kota Tinggi and 6 chains from the Sungai Damar, consists of a small mound containing 1 small female grave of the common type and 1 male of the European-lantern type. The identification of this exact spot (18½ chains from Makam Sultan) as Makam Tauhid is perhaps uncertain. Between it and Makam Sultan further upstream runs one wing of the earth escarpments of a fort (? Kota Tinggi, "The Tall Fort") with a very deep bank and ditch outside it. The "Malay Annals" place Makam Tauhid *di-hulu*

Sungai Damar (i.e. above it on the Johor, as it is still sited) *di-dalam Sungai Batu Sawar itu*. It was the capital in 1641 and 1642. In the latter year an epidemic, the contemporary *Daghregister* tells us, caused removal to Batu Sawar. Unless the contemporary Dutch confused names, Makam Tauhid therefore and not Batu Sawar must have been the unhealthy settlement at Tanah Puteh which was the capital for two years only:—the appendix to the “*Malay Annals*” said it was Raja ‘Omar (Sultan Ali Jalla ‘Abdu’l-Jalil Shah 1580–1597) who made his settlement at Tanah Puteh *alias* Batu Sawar but the appendix was written much later and may well be wrong as to date and place and ruler. There can hardly have been two famous epidemics. The *Daghregister* says that the epidemic made the king change the name of Makam Tauhid to Batu Sawar, but this seems improbable, as it adds that “the king moved across the river” i.e. the Sungai Batu Sawar or the Sungai Damar. The first Bendahara Sultan, ‘Abdu’l-Jalil Shah, made Makam Tauhid his capital for a year after the murder of Sultan Mahmud at Kota Tinggi in 1699 A.D.

Batu Sawar, literally ‘Fishweir Rock,’ was described by Matelief in 1606 as lying opposite to Sabrang (viz. below Makam Tauhid). The rock is pointed out today about 2 miles below Kota Tinggi and half a mile below Tanjong Putus under the opposite bank but the settlement may well have been higher or perhaps have stretched for some distance upstream. The Dutch described the fort there as 1300 paces round with high palissades close to the river:—the fort on the opposite bank, Kota Sabrang, was smaller. In his letter of 1615 A. D. Iskandar Muda, Sultan of Aceh, describes himself to James I of England as lord of Batu Sawar and its dependencies.

There is no foundation for Rouffaer’s surmise that the same place was called Tanah Puteh (before 1587 A.D.), Batu Sawar (1587–1613), Pangkalan Raja (1609–1613) and Makam Tauhid (1614–1673 A.D.). The last three were separate but adjacent hamlets and, as I have said, only Tanah Puteh may have been another name for Makam Tauhid.

Sabrang—where Raja Bongsu (alias Raja di-Hilir), afterwards Sultan ‘Abdu’llah had his fort. Here a few chains below Makam Tauhid (Pangkalan Raja) and on the right or opposite bank is *Makam Masshor*. It is on a small mound in a Chinese holding. There are two elaborately carved stones almost identical with Raja Puteh’s grave at Panchor.

In a rubber estate on the left (*kanan mudik*) bank just below Batu Sawar rock are one man’s grave with two fine stones of the European-lantern type, two men’s graves with one stone each of the same type, one small stone of foliate pattern and the fragments of a child’s grave. One of the single stones is about 4 chains upstream from the others.

STONE RELIC AT PANCHOR, JOHOR RIVER.

Tanjong Sibadam (so pronounced and not as Si-Badang). On the opposite bank, in Nam Heng Estate, about 4 chains from the river is a grave mound ($4 \times 24 \times 15$ feet), walled with shallow bricks of the old Malacca type and containing one adult grave in perfect condition and fragments of two children's graves. The first has two stones of inferior marble with a pink tint. They each have carved foliate bases and carved rosettes into which the *kalimah* is skilfully worked, so that they remind one of the graves at Sungai Telipok, Sungai Kemang and Makam Masshor. Tradition says the adult grave is that of Che' Puan Luar, a royal consort killed for being a gad-about. A cast of one of the two identical stones is in Raffles' Museum.

Bukit Seluyut. At a landing-spot 16 chains up the Seluyut River on the left bank (*kanan mudik*) and $5\frac{1}{2}$ chains inland at the foot of the hill are one small Chinese-lantern grave and one grave plain and uncarved. Five chains away up the hill, just above the flat ground and on the way to the earthen escarpments of the fort on the hill-top are 3 graves, two large and inscribed and one child's grave. A cast of the two perfect inscribed stones of one grave and of the inscriptions on the broken adult grave are in Raffles Museum. According to the "Malay Annals" (chapter 38) Sultan Muzaffar Shah (reigned ca. 1564-1580) removed from Johor Lama and settled here. He and his sister, Raja Fatimah, wife of Sultan 'Abdu'l-Jalil Shah (reigned 1580-1597 A.D.), are said in the "Annals" to have been buried here. (*Vide* p. 22 *supra*). It is from Bukit Seluyut that Temenggong Abdu'r-Rahman is said by Crawford (Viator) to have removed to Singapore old cannons now at the Fort, Johor Baharu.

Panchor. Here in the river at low tide are visible two long stone posts with oblong rectangular sockets near their tops (*vide* illustration). The stones are 9 feet 5 inches long, 1 foot 10 inches broad at the wider end and 1 foot 2 inches at the narrower. The holes are 1 foot 1 inch square. The Malays call them Achinese anchor-stones: if Achinese, they must date back to the siege of Johor Lama about 1587, not to 1613 when Batu Sawar was the object of the Achinese attack. Panchor is not mentioned in the "Malay Annals" or by d'Eredia. At Panchor near Sungai Tukul and on a height where the earthen escarpments of a fort can still be traced is a Malay grave with two fine stones (p. 52) elaborately carved in foliate pattern resembling that at Makam Masshor—a cast of one of the stones is in Raffles Museum. It is known as the grave of Raja Puteh. In Harvey's time (1879) there was an iron gun near by. He described the fort as being 50×160 yards in area with escarpment 8 or 10 feet high. Below on the flat, where Sultan 'Abdu'l-Jalil Shah is said to have built a palace in 1112 A.D. (1700 A.D.) which was destroyed by fire a few years later, there is another grave with stones of the Chinese-lantern type. There are many other grave-mounds with a few fragmentary stones in a Japanese rubber estate at Panchor. None have inscriptions.

Kota Budak. Here are the remains of a fort described by Mr. Gardner above (p. 123).

Johor Lama, capital of Johor from 1530 until 15 August 1587, when it was sacked by the Portuguese. The Portuguese called it also *Cottabato* (Kota Batu). The remaining escarpments of the large fort are shown in the plan on p. 18. The remains of two ancient Malay ships are extant (1932), one on the beach buried under a tall coconut palm and one at Pangkalan Raja, inland on the Sungai Johor Lama, just behind Johor Lama village. Every blow from a *changkul* will unearth some of the innumerable shards of Chinese earthenware of the period. At the back of the fort are two old graves, one inscribed with texts. The village was never wholly abandoned. It was here that Raffles hoisted the British flag in 1823 to the annoyance of the Dutch. In 1826 its chief was the Suliwatang of Kampong Bugis—that lay between the Rochor and Kalang rivers in Singapore. In 1846 it was still a Bugis village (*Journal of the Indian Archipelago* V, p. 264).

Tanjong Belading has a burial ground with four ancient graves with no inscriptions.

Tanjong Surat. No remains have been found here in spite of Rouffaer's guess that the name may betoken the site of a Majapahit inscription. Could it have been the port for the frequent traders from Surat? If so, it should strictly be Tanjong Surati.

Pengerang. This may be the place d'Eredia calls Pangaranian.

Tanjong Si-Tapa is at the south-west end of the Jelutong district (? = Chau Ju Kua's *Ji(h)-lo-ting* of 1225 A.D.). Crawford's "Journal of a Voyage round the island of Singapore" (Moor's "Notices of the Indian Archipelago," pp. 269-273) records that "our Malay guides informed us that indications of an ancient population did exist along the whole of the coast in the presence of bricks, fragments of Chinese pottery and those stone pedestals which are used in the best description of Malay buildings."

(b) on the Muar River.

Muar is mentioned in the *Nagarakretagama* (composed 1365 A.D.) as subject to Majapahit.

Biawak Busok along with Kota Burok was visited by the fugitive ruler of Singapore about 1360 after the sack of Singapore. (Malay Annals ch. XI). No remains have been found.

Kota Burok. Here in an old orchard close to the Muar river is a grave having two small *nisan* with foliate carving of the type of the early XVIIth century grave of the wife of Sri Agar'diraja, Temenggong of Muar, at Segamat (Lubok Batu)—a far less elaborate copy of the Makam Masshor and Makam Raja Puteh on the Johor river. It is surrounded by graves of modern type. Across a small tributary of the Muar is what the Malays call a wall, *tembok*, (apparently an earth escarpment) about 18 yards long, in which are found some thin Malacca bricks. A specimen brick has been deposited in Raffles Museum.

Kampong Raja, Pagoh, 17 miles from Muar by road. The Pagoh is a left (*kanan mudek*) bank tributary of the Muar, a few miles above Panchor. Here on a pleasant knoll in a grave-yard above the river are two graves, said by village tradition to be those of Raja Berdarah Puteh ("The White-blooded Raja") and his wife. One day on his return from the hunt, this prince from Pagar Ruyong found his sister dead for no apparent cause. Had she died from the prick of a needle? He tried the needle on himself and fell dead. But both the graves have inscribed stones of a style that belongs to the XVth or early XVIth century, like stones from Malacca, Sayong Pinang and Pekan, Pahang and are older than the coming of the Minangkabau Malays. One is inscribed Sultan 'Ala'u'd-din son of Sultan Mansur son of Sultan Muzaffar and as all four stones are of different type they may mark the place of four graves. One is unique in having an inscription from the "Arabian Nights." The occurrence of so many single stones from Malacca, Pekan Pahang, Sayong Pinang and Ulu Pagoh suggests that XVth century graves in Malaya were marked by one stone only. Casts have been placed in Raffles Museum.

(c) near Segamat.

At Lubok Batu, near to Segamat, is the grave of "The Lame Bendahara" (Bendahara Tepok)—*Sejarah Melayu*, ch. 34. The local tradition is that just as the Portuguese were about to take Malacca, his followers carried off this chief first to Bukit Berlubang in Ulu Jementah and thence to Lubok Batu which then had no name. Reaching that spot the Bendahara recovered consciousness and asked why he had been carried off and made to desert his Raja: he also asked the name of the spot. When he was told that it had no name, he flung a stone into the pool, exclaiming, "Only if that stone rises, will I return to Malacca." So the spot was called The Pool of the Stone. At that time Segamat was still called Leban Chondong. The story continues that the Bendahara lived four years at Lubok Batu before he died. "Then Dato' Sagar 'diraja bin Sayid Ja'far came from Kota Tinggi and opened Segamat. He was succeeded by his son Sa' Amar 'diraja and then by his grandson Paduka Tuan and then by his great-grandson, Wan Idris."

(d) Batu Pahat.

"The well at Batu Pahat was made by the Siamese"—*Sejarah Melayu*, ch. 13. Actually it is a natural formation, due to a flaw in the granite bed at the estuary, and is still used. The granite face is now being quarried and the granite formation is the most striking feature of the estuary. Hence and not, as Rouffaer suggests, from any inscribed stone must the place have got its name.

THE RULERS OF JOHOR, 1530-1564.

MUHAMMAD, S. of Pahang

according to the *Bustanu's-Salatin*.'ALA'U'D-DIN RIAYAT SHAH,
S. of Malacca.

AHMAD, S. of Pahang

MAHMUD SHAH,
last S. of Malacca,

m. (a) Putri Onang Kening, (b) Tun Fatimah.

P. Fatimah m.

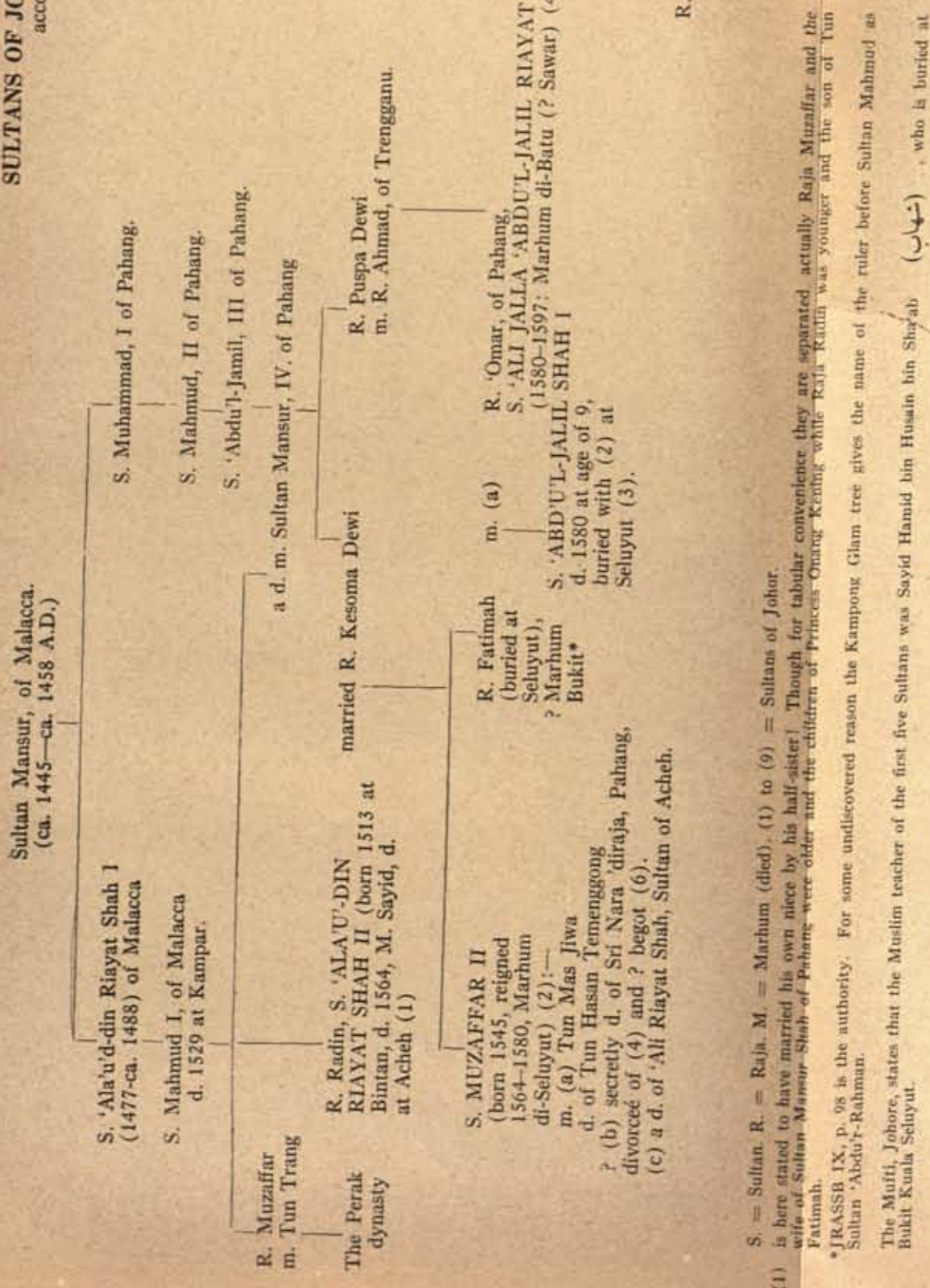
MANSUR, S. of Pahang.

R. MUZAFFAR,
1st S. of PerakPutri Dewi,
m. ZAIN AL-ABIDIN,
S. of Pahang.R. Radin, 'ALA'U'D-DIN RIAYAT SHAH,
first S. of Johor,
m. (a) a Pahang princess, sister (saudara) of S. Zain al-Abidin, (b) a commoner wifeThe Perak S. MANSUR SHAH
dynasty of Pahang, m.
P. FatimahP. Khatijah m. Mahmud, R.
Kechil Besar,
d. in Pahang.P. Fatimah
m. S. MANSUR
SHAH of Pahang.Radin Bahr,
S. of Johor, asc. 1564.

no issue

- (1) This table is taken from the *Journal of the Straits Branch of the Royal Asiatic Society*, No. 81, pp. 39-47. S. = Sultan, P. = Puteri, R. = Raja.
- (2) In one passage the *Bustan* says that S. Mansur Shah of Pahang and Putri Fatimah had no issue; in another it gives them two children, Putri Puteh (alias Putri Kechil Besar) and Salleh alias Subang. The last entry of the Johor column in JRASMB., p. 40 vol. X, Part I is in error.
- (3) The *Bustan* says Radin Bahr was poisoned and that his death ended the Malacca line of Johor rulers. The next Sultan of Johor, Raja 'Omar of Pahang, would then be a usurper and may, as the "Malay Annals" say, have married Putri Fatimah, after the death of her husband, Sultan Mansur Shah of Pahang. How else could he have come to claim the Johor throne?

m. (c) a daughter of
S. 'Ala'u'd-din
Mansur Shah
(11th Ruler of
Acheh and son
of a S. of
Perak).

R. Ashem, murdered as
a child in Acheh.

B.S.M. Abdu'l-Majid
of Johor, Marhum Padang Saujana (Kota Tinggi), d. 1697.

Paduka Maharaja (1717),
Tun ZAINAL-ABIDIN
1st Sultan of Trengganu,
asc. 1725 d. 1733.

Tun Kechil, R. Dalam;
S. MANSUR SHAH
M. Besar (or Janggut)
m. R. Bakul & R. Bulang d. of D. Chela' Y.T.M.

S. ZAINAL-ABIDIN
M. Mata Merah
asc. 1793 d. 1808

TENGGU MUHAMMAD,
Yamtuan Kelantan (asc. 1793).

S. AHMAD SHAH
asc. 1808 d. 1827

S. ABDU'R-RAHMAN SHAH
asc. 1827 d. 1851

S. MANSUR SHAH
Y. T. Muda
1831-6

T. Teh
m. S. Muhammad
Shah of Lingga

S. DAUD
ruled 1831
3 weeks

BAGINDA
S. OMAR
Y. T. Besar
1839-76

Y. T. M.
MAHMUD

S. MUHAMMAD
SHAH 1836-9

S. AHMAD MUADZAM SHAH
1876-1881

S. ZAINAL-ABIDIN MUADZAM SHAH
1881-1918

S. MUHAMMAD
asc. 1918 deposited 1920

S. SULAIMAN
BADR AL-ALAM SHAH
asc. 1920, m.
T. Meriam, d. of S. (Wan)
Ahmad of Pahang

T. Kamariah
d. ca. 1746,
m. R. Kechil
1st Y. T., Siak

T. Mandak
m. D. Chela,
2nd Y.T. Muda Riau

S. SULAIMAN BADR AL-ALAM SHAH
Mangkat di-Batangan; d. 1760
m. Che Puan Perak and others.

T. Puteh

married S. ABDU'L-JALIL MUADZAM SHAH
R. di-Baroh d. 1761

R. Bakul
m. S. Mansur
of Trengganu

S. AHMAD RIAYAT SHAH
d. 1761

S. MAHMUD RIAYAT SHAH, (b)
Marhum Besar, b. ca. 1755 asc. 1761
d. Jan. 1812 at Lingga.

S. ABDUR-RAHMAN MUADZAM SHAH of Lingga
M. Bukit Chengkeh b. ca. 1780 d. 1830
m. E. Dalam & Others

S. MUHAMMAD
MUADZAM SHAH
M. Keraton

S. SULAIMAN BADR
AL-ALAM SHAH (c)
age 1857 d. 1883

T. Tengah
m. R. Haji
Abdullah,
9th Y.T. Muda,
Riau.

Tun Kechil
m. Tun Mutahir
B.S.M. Pahang
ca. 1823

(2) 1811 Wan Esah d. of (3) T. Perbu
Koris, B.P.R. Pahang
no issue

T. Jalil m. s. of Tem.	S. ALI (of Muar) Iskandar Shah d. 1877 at
------------------------------	---

T. Jaafar	S. MU
-----------	----------

MUHAMMAD
ADZAM SHAH
M. Keraton
b. 1803 d. 1841

S. SULAIMAN
AL-ALAM S
asc. 1857 c

MAHMUD MUDZAFFAR
b. 1823, asc. 1841, deposed
(d) d. in Pahang 1864.

n Maimunah m. S. MAHMUD MUDZAFFAR
SHAH b. 1823, asc. 1841, deposed
1857; (d) d. in Pahang 1864.

T. Embong (Fatimah)
m. R. Mhd. Yusuf, 10th Y.T.M.

S. ABDU'R-RAHMAN MUADZAM SHAH
asc. 1885 deposed 1911: last Sultan of Lingga.

Notes.—These trees follow the *Tuhfat al-Nafis*, except for (I) Tun Abbas and the Johor branch, which is derived from sources cited in my paper on "The Bendaharas and Temenggongs"; (II) the Trengganu branch which is taken from the Johor MS., described in that article, Wilkinson's "Mahmud II and Abdul-Jalil III" (JRASMB.) 1931, pp. 28-34) and the Kampong Glam tree; (III) the Pahang Branch, taken from Mr. Linchuan's paper (JRASMB. 1925, p. 334) and the Johor MS.; and (IV) some dates and events after 1856 taken from Netscher (Verhandelingen v. d. Bat. Gen. v. Kunsten en Wetenschappen, Deel XXXV, Batavia 1870) while some are from Begbie's "The Malayan Peninsula," pp. 274-285.

S. = Sultan. Y. T. = Yang dipertuan. Y. T. M. = V. T. Muda. R. = Raja. B. = Bendahara. b. = buried. Tem. = Temenggong. T. = Tengku. E. = Engku. M. = M. Marhum. m. = married. D. = Daing. d. = (1) died (2) daughter, asc. = ascended. ca. = circa. B. S. M. = Bendahara Sri Maharaja. B. P. R. = Bendahara Paduka Raja. B. S. R. = Bendahara Siwa Raja. s. = sister. The Sumatraa pretender to the Johor throne, Raja Kechil, styled himself S. Abdu'l-Jalil Rahmat Shah (1717-1722).

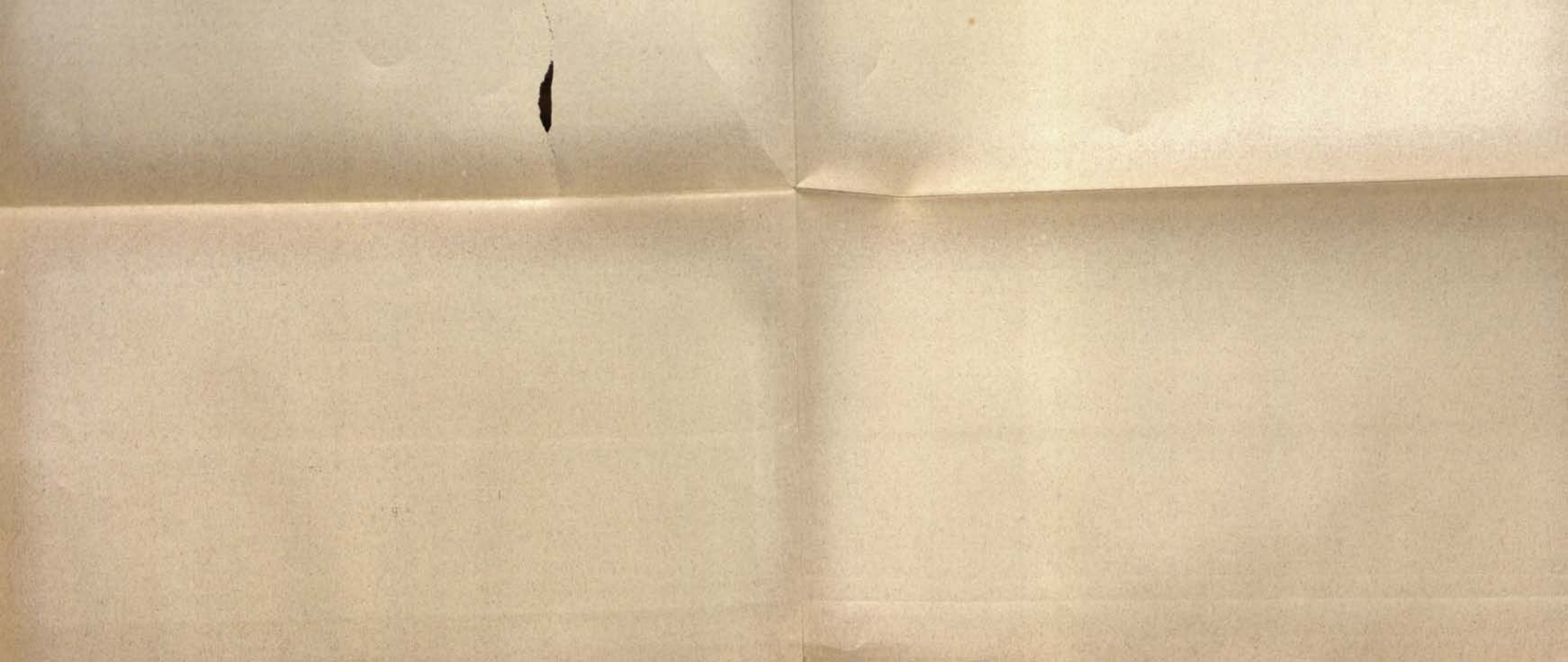
(a) The royal Kampong Glam tree gives his name as Enche' Kamis, calls him Temenggong and also makes him a son of Tem. Abdu'l-Jamal. A Johor tree, almost identical with that of Kampong Glam, calls him Engku Abdu'l-Hamid son of Abdu'l-Jamal. A gloss on an 1866 MS. of the *Tuhfat* calls Engku Muda Muhammad.

(b) S. Mahmud Shah of Lingga, d. 1812 m. (1) E. Puan, d. of B. Abdu'l-Malid (Johor MS.) Pahang, no issue; (II) Che Mekoh, d. of D. Maturang, alias Che' Jaafar, issue T. (S.) Hussain of Singapore; (III) in 1780, Che Meriam, d. of 'Bandar Hassan, (and a Balinese slave—Begbie) issue R. (S.) Abdu'r-Rahman; (IV) T. Hamdiah (E. Putri, who kept the Johor regalia) d. of R. Haji (M. Ketapang)—Netscher pp. 246.

(c) Not *gahara* i.e. not noble on both sides *ib.* After his death in 1883 there was no heir on the male side and the Lingga throne was vacant till 1885. This was the time when Tem. Abubakar took the title of S. of Johor, about which he had approached Riau in 1868 when he assumed the style of Maharaja.

(d) Formally installed as heir apparent by Bendahara Ali who came from Pahang to Lingga.

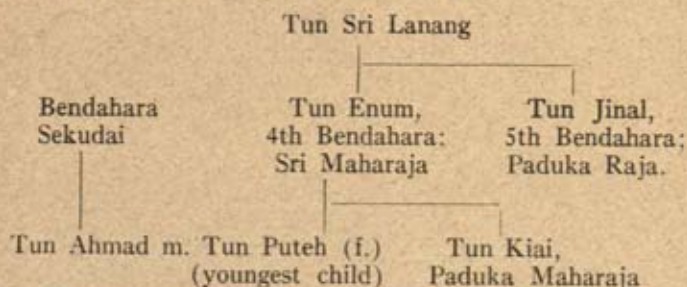

D

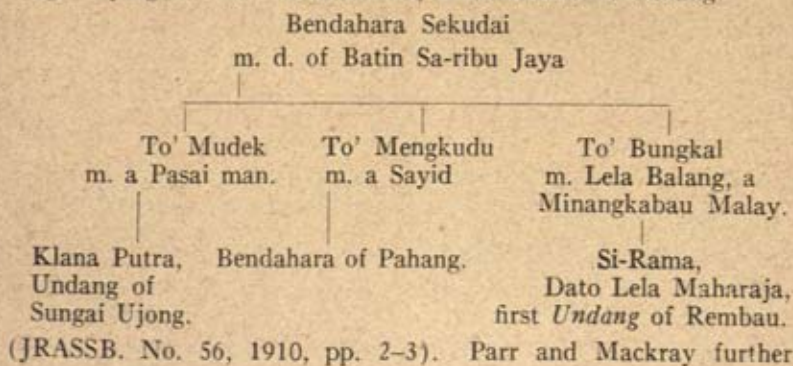
BENDAHARA SEKUDAI AND NEGRI SEMBILAN.

Who was this Johor Bendahara? From the *Malay Annals* (Shellabear's 2nd edition, romanised, 1909, p. 173) we know that a son of his married a granddaughter of Tun Sri Lanang, author of that history. Now Tun Sri Lanang was created third Bendahara of Johor with the title Paduka Raja shortly after 1580 when Sultan 'Ali Jalla 'Abdu'l-Jalil Riayat Shah came to the throne (*ib.* p. 262). His later patron Raja Bongsu, afterwards Sultan 'Abdullah of Johor, was described by Matelief in 1606 as a man about thirty-five years old. Tun Sri Lanang, therefore, cannot have been born later than 1560. He was still flourishing in 1614, when he is said to have written the *Annals* (*ib.* p. 2). A man of the next generation, as Bendahara Sekudai appears to have been, might have been born between 1580 and 1595 and have still been alive and vigorous in the '40s of the next century. The tree is

That is all one can learn from Shellabear's edition *Annals* except that Tun Kembak, a daughter of Bendahara Sekudai, married Tun Mahmud, Paduka Sri Indra of the Bendahara family (*ib.* p. 121).

Now turn to Negri Sembilan. Rembau tradition records that Bendahara Sekudai "a great chief, a man of title" married the daughter of a Jakun chief and had three children, who became two of them aboriginal ancestresses of the ruling houses of Rembau and Sungai Ujong and one the *mother of a Bendahara* of Pahang:—

record a tradition that *Bendahara Sekudai passed on to Pahang*. (ib. p. 11). A Rembau MS. confirms this and gives the Bendahara the title of Sri Maharaja.

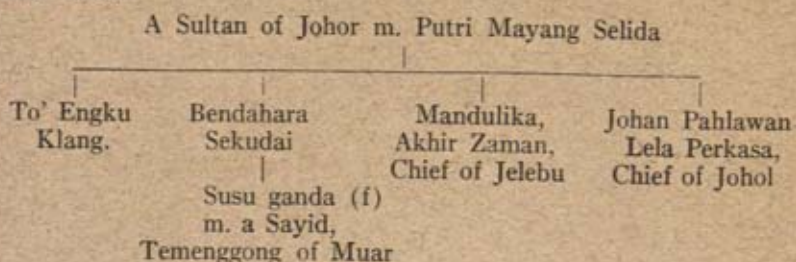
Naning has a variant legend. One day while hunting Nenek Bangkong, of Ulu Jelevu, found a beautiful girl child, Puteri Mayang Selida in a cave and adopted her:—later she is called the daughter of Batin Sa-ribu Jaya and styled Nenek Berchanggai Besi. She married Chahaya Putra (a son of Sultan 'Abdu'l-Jalil of Johor) who became Bendahara Sri Maharaja of Sekudai. The couple had many children:—

- (a) Nenek Tukul (JRASMB., 1931, pp. 134-5), who opened Pengkalan Pauh at Klang;
  - (b) Nenek Jelondong, who opened Sungai Lumut in Jelevu;
  - (c) Nenek Landasan, who opened Bandar Lima, i.e. Rahang in Sungai Ujong,—Batin Sa-Ribu Jaya being the feller of the jungle and being buried on Bukit Hitam at Ulu Langkat;
  - (d) Nenek Kerbau, who founded Lantai Kulit in Johol;
  - (e) Dato' Mudek, who married a Pasai man, Khatib Muhammad;
  - (f) Dato' Bungkal, who married Lela Balang of the Tiga Nenek tribe, at Kampong Bedara, Rembau;
  - (g) Dato' Mengkudu, who married *Tun Shahid of Pahang*.
- (e) and (g) differ slightly from the Rembau account.

The Sungai Ujong tradition, written down in 1908 for the then Resident, Mr. D. Campbell, gives another variant.

Batin Berchanggai Besi, "the aboriginal chief with the iron finger-tips" was married to Bedurai Besi of Berenang,—Bedurai being the usual Malay corruption of Wizurai, = the Portuguese Viceroy—who had a sister Ketopong Besi "of the iron helmet." One wonders if these aboriginal chiefs had been recognised by the Portuguese and given insignia by them?

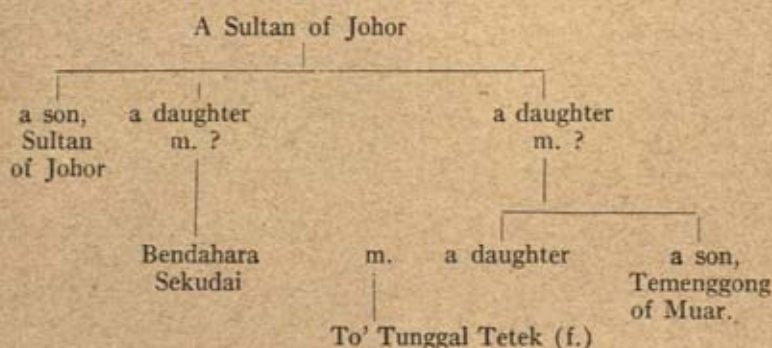
Batin Berchanggai Besi found the girl child, Mayang Selida, in a cave. When she grew up, she was taken in marriage by a Sultan of Johor, going ashore at Tanjong Putri, so named after her. The tree runs:—

This account adds that *Bendahara Sekudai was Penghulu of Rembau, till he went to Pahang*.

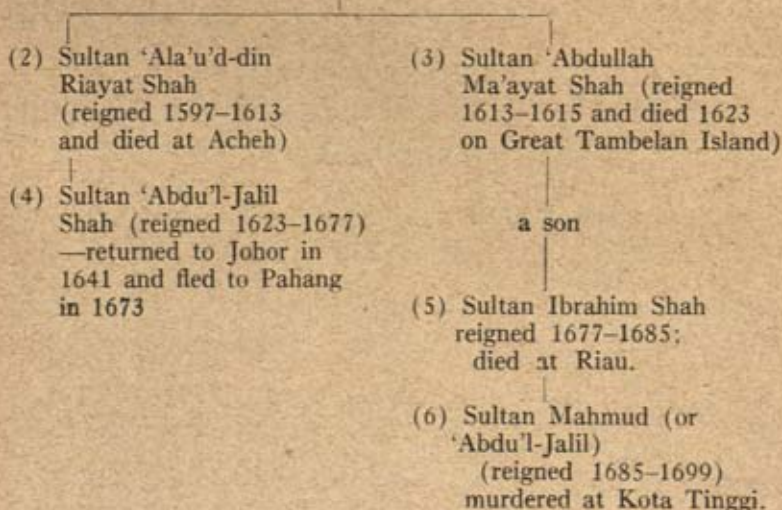
Mr. Bland collected yet another Sungai Ujong account in 1895 (JRASSB. No. 28, pp. 53-66). Its tree runs:—

This version also says that this Bendahara sailed to Kuala Linggi, proceeded to Sempang Rembau, and got the Batin Sa-ribu Jaya to acknowledge his overlordship and take him to Sungai Ujong. *After that the Bendahara went to Pahang.*

Can anything be got from this farrago of legends? The rulers of Johor for the period were:—

- (1) Sultan 'Ali Jalla 'Abdu'l-Jalil Riayat Shah
(reigned 1580-1597 and died at Batu
Sawar on the Johor river)
m. a daughter of Sri Nara'diraja of Pahang

Clearly Negri Sembilan legend is wrong in calling Bendahara Sekudai the son of any of these rulers. None of the sons of Sultans

ever were Bendaharas until, after the murder of Sultan Mahmud in 1699, the Bendahara line inherited the Johor throne. Nor yet can he have been the grandson of any of these Sultans. But at the date in question he must have been of the old Bendahara family though later a Sayid family apparently got the office of Bendahara by marriage with a girl of the old Malacca house. The large Batavian recension of the "Annals" (van Ronkel's CCCXLV, von de Wall 190) says that the Bendahara who did treason to the mad Sultan Mahmud, was a good man, a descendant of Demang Lebar Daun and of the blessed (*bertuah*) Dato' Sekudai.*

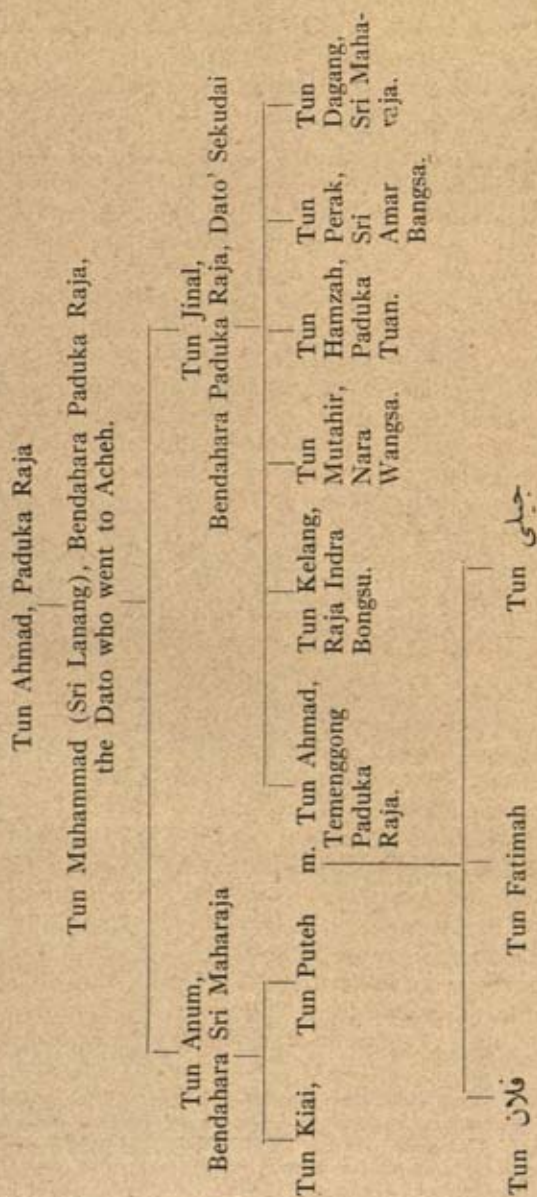
The story that the Bendahara Sekudai had a daughter with four breasts (*susu ganda*) and an aboriginal name, must also be discarded. Wilkinson has disproved the tradition that Malay noblemen of Malacca sought their title to the hinterland through aboriginal wives: it was only a theory of Minangkabau sticklers for a matrilineal title to their Negri Sembilan settlements (*Papers on Malay Subjects: Wilkinson's Malay History, Part V, Notes on the Negri Sembilan*, Kuala Lumpur 1911, pp. 11-12). The ancestors of the territorial chiefs of Negri Sembilan were kinsmen and nominees of the Bendaharas of Malacca: the ancestors of the tribal chiefs were Minangkabaus of good family. But discard his aboriginal amours and Bendahara Sekudai remains a notable figure on the west coast of Johor and there is no doubt that he travelled extensively in Negri Sembilan asserting Johor's suzerainty. He may probably have been the "father" of some of the Negri Sembilan chiefs in the loose sense in which the Minangkabaus use the term "father" to cover "uncles" and all relations of the same generation as a man's real father, so that *they would be ready to term any of the younger branches of the Bendahara's family tree his sons*.

When can this chief have had occasion to administer Negri Sembilan? Certainly not before 1614. Tun Sri Lanang was still Bendahara then. Moreover Tun Sri Lanang was succeeded immediately by two of his sons. If the universal tradition in Negri Sembilan that the Bendahara Sekudai bore the title of Sri Maharaja, is correct, then following the system of rotation (JRASMB., 1931, p. 30) it appears that he must have succeeded Tun Jinal, the fifth Bendahara, whose style was Paduka Raja (*see above*). But can Negri Sembilan tradition be wrong, borrowing the title Sri Maharaja erroneously from the now century-old title of the Rulers of Johor? The Batavian large recension of the "Annals" which corresponds with Dulaurier's Codex A, says it was actually Tun Jinal, Bendahara

*Immediately after *pada zaman ini-lah* (Shellabear p. 264) is a corrupt passage: *dan Bendahara yang Batu la hati-nya mangkal kerja Raja Johor karna Bendahara keturunan Demang Lebar Daun dan keturunan anak chuchu To' Sekudai bertuah, sampai-lah kepada anak chuchu-nya dia-lah yang durhaka kepada Raja Johor* (MS. p. 197).

Paduka Raja, who was called Dato' Sekudai and gives the following circumstantial tree—one of his daughters married Sri Pekerma Raja Tun Mas son of Orang Kaya Sri Besar Tun Muda Hassan.

Was Tun Dagang with that name a son or Sayid Zain al-'Abidin, son-in-law of Dato' Sekudai? And as Sri Maharaja was he Bendahara? All the MSS. of the *Sejarah Melayu* must be collated before we can reach certainty.

The Sungai Ujong tradition which says that a daughter of Bendahara Sekudai married a Sayid, who was Temenggong of Muar is interesting. Elsewhere I have recorded the Muar tree.*—

A Hashimite Sayid 'Aidarus of
Kampong Pasir, Acheh

Zain al-'Abidin,

m. al-Marhum كعشي of Kota Tinggi, Johor

Maharaja Sri 'diraja

m. daughter of a Muar chief, Orang Kaya Derma.

Dato' Pasir
'diraja, ruled
Muar from
1699.

Bendahara Sri Maharaja,
of Padang Saujana, d. 1697 (father
of Tun 'Abdu'l-Jalil who in 1699
became Sultan of Johor).

Putri Bakal m.
Sultan Mahmud,
murdered 1699.

What does Marhum كعشي mean? Is it "the lady who was taken to Acheh"? or was it the daughter of Bendahara Sekudai to whom Rembau tradition refers as the mother of a Bendahara? Is her son the Maharaja Sri 'diraja identical with the Dato' Sri Maharaja father of the Bendahara Maharaja of the 1685 treaty (p. 47)? And was the same title borne by three Bendaharas in succession because the Laksamana was promoted Paduka Raja and lived to be very old? One Segamat MS. reads *gengsi* 'kin' instead of *al-Marhum Kaishi*. It also makes Putri Bakal consort of *al-Marhum Kota Tinggi* and by him mother (and not consort) of the Sultan Mahmud murdered in 1699. And it claims that Dato' Pasir 'diraja was regent during Sultan Mahmud's boyhood and refused the throne after his murder. Another Segamat MS. gives Dato' Pasir 'diraja the personal name of Sayid Ja'far.

From November 1615, when the Achinese razed Batu Sawar the then capital of Johor to the ground, Sultan 'Abdullah led the life of a hunted wanderer. In 1618 he settled at last at Lingga. In 1623 an Achinese fleet drove him even from that refuge and he died on Great Tambelan Island of a broken heart. It appeared to the Dutch that after 1615 the renowned kingdom of Johor had come to an end. In 1617 the Achinese conquered Pahang, in 1620 Kedah and Perak, in 1629 they attacked Malacca, in 1635 they again sacked

*The Segamat MSS. make Sa' Amar 'diraja second Temenggong of Muar and father of the three sons ascribed in the Muar MS. to Ferdana Mantri.

Pahang. Not till 1641 did the extinction of the male line of Achinese rulers and the capture of Malacca by the Dutch and their Johor allies relieve Johor of her two invincible enemies the Achinese and the Portuguese. April of that year saw a ruler of Johor once more living on the Johor river *for the first time since 1615*. All those troubled years, when the Johor court was in exile and the country was struggling unobtrusively for bare existence, can have furnished no opportunity or desire for founding settlements at Sekudai or for extensive colonisation at the back of Malacca. Johor imperialism must have revived in 1641, and Bendahara Sekudai was its agent. He was already Bendahara before he toured the Negri Sembilan. When did he succeed to the title? In October, 1642? According to the *Dagh-Register*, a Bendahara died in an epidemic at Makam Tauhid (Kota Tinggi). Bendahara Sekudai must have been appointed then, just before affairs in Rembau and Naning began to demand the attention of Holland and her close ally Johor.

On 15 August 1641 Johan van Twist, Governor of Malacca, made a treaty with the chiefs of Naning. In 1643 the inhabitants of Naning and Rembau were rebellious, refusing to obey Raja Merah, first Penghulu of Naning, because the Dutch had banished one of their chiefs from Malacca territory. In the first half of 1644 Captain S. Alexander Mendos led an expedition of 180 men, accompanied by Governor van Vliet, to Naning and forced the chiefs to sign another and more stringent treaty. Soon after this, the Naning people killed two Dutch officers, Captains "Forsenberg and Menie." The Dutch then sent Pieter Soury to arrange matters with Johor (JRASSB. No. 67, 1914 p. 74). So much Newbold (*Political and Statistical Account of the British Settlements in the Straits of Malacca*, Vol. I, pp. 199-212) gleaned from the Dutch archives at Malacca. The *Dagh-Register* tells us more. In May, 1644, the Sultan of Johor sent to Batavia 2 *bhar* of tin, 2 *bhar* of pepper 1 *catty* of camphor and 3 mats from Timor to Governor-General Antonio van Diemen together with a letter and two chiefs from Rembau, "Sri Maharia Lela and Raja Lelawangsa" to explain that the people of Rembau and Tampin who had stolen the goods of Jorge Fernandez and treacherously killed a Dutch captain, a collector, eight Dutch soldiers and some thirty others were *not subjects of his but Minangkabaus, tenants (huidjrders) of the Dato' Bendahara!* On 23 May 1644 the Sultan informed Malacca that his delegate, the Shahbandar of Sungai Ujong, was guarding Dutch interests there. In October, 1644, "assured of the treachery" of the Sultan of Johor "the Minangkabaus very bravely removed their property from Pahang" and so probably Ulu Pahang (or the Temerloh region) ceased for ever to be one of the Negri Sembilan.

These records make it clear that Sultan 'Abdu'l-Jalil Shah of Johor put all responsibility for managing the Minangkabau people of Negri Sembilan on to his Bendahara, and there is no doubt that the Bendahara had to take action, as Johor was most anxious to be

on the best of terms with the Dutch. All Negri Sembilan tradition bears witness that after settling their affairs Bendahara Sekudai passed on to Pahang and the entry in the Dagh-Register for October 1644 leads one to suppose that his coming was feared. Pahang was a different problem to the strong and populous Minangkabau settlements behind Malacca: it was isolated and could be reached over the Jempul watershed or more easily by the Johor fleet up the Pahang river. But in Rembau the Bendahara proceeded by the diplomatic method of putting his "grandson," that is, a relative and nominee in power, and the other Minangkabau States were eager to claim descent for their rulers from the same great house. The Jempul tradition, mixing up Johor and Minangkabau history relates:—"Two brothers came from Minangkabau, Temenggong and Bendahara. To Temenggong founded a settlement in Johor: 'To Bendahara first at Sungai Terap*, then at Sekudai, where after founding a settlement he died, leaving a son To' Panjang Rambut. Waris of his removed from Sekudai to Pasir Besar, where they made a settlement and later some of their descendants went from Pasir Besar to Johol" and became Undangs of Johol (Papers on Malay Subjects, *Johol* by J. E. Nathan and R. O. Winstedt, pp. 7-8, Calcutta 1920).

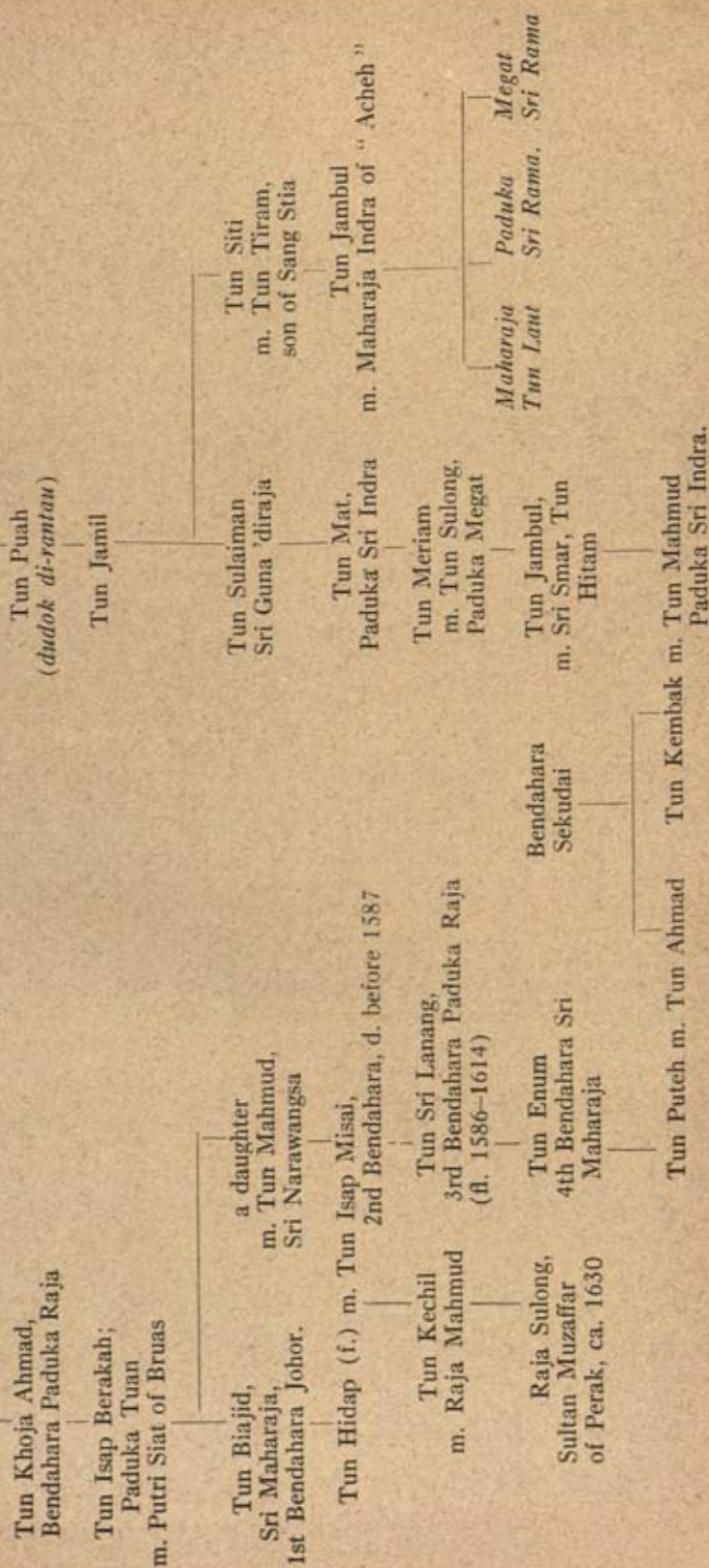
The Rembau tradition that Bendahara Sekudai was grandfather of a Si-Rama, first Undang of Rembau, must not be taken as proof that he was grandfather of Megat Sri Rama, the murderer of Sultan Mahmud in 1699 A.D. at Kota Tinggi on the Johor river. The frequency of the rare name Sri Rama at that time is puzzling. Under 9 July 1664 the Dagh-Register records that Raja Merah, Penghulu of Naning, went to Malacca on 27 March, 1664, to report that Orang Kaya "Siriaman" had succeeded a deposed Raja Setia Wangsa as his second-in-command. The Ulu Muar story is that "Mogek" (the Minangkabau equivalent for Megat) Si-Rama (= Sri Rama) was the founder of Pasir Besar, Sri Menanti and Pasir Panjang, and that it was while he was so engaged that Sultan Mahmud of Johor murdered his wife. There is a Megat Sri Rama mentioned in chapters 17 and 33 of the *Malay Annals* (pp. 121, 173) with the following genealogy:—

---

*In the Padang highlands of Sumatra.

Bendahara Paduka Tuan
of Lubok Batu

It is a strange coincidence that Rembau tradition (JRASSB. No. 56, pp. 3-4) makes one of the first founders of Rembau a To' Laut Dalam, and another Dato' Lela Maharaja Sri Rama and that Naning had also a chief called Sri Rama. The Rembau To' Laut Dalam was a chief who had a 'Javanese' wife hard to fit into the Minangkabau matriarchy. Has Minangkabau ignorance of old Malacca and early Johor history wrongly turned these early settlers into Sumatrans, when really they were representatives of their Bendahara suzerain? Did junior branches of the great house of the Bendaharas adopt such magniloquent titles as Maharaja from its Minangkabau subjects? The only title it had possessed containing that word was its ancient style of Sri Maharaja. Maharaja Indra is still the title of a Rembau chief (*lembaga*) of the Tanah Datar tribe: it is not a title of royalty and the sons of a man bearing it were not properly given, outside Minangkabau circles, such titles as Maharaja and Megat.

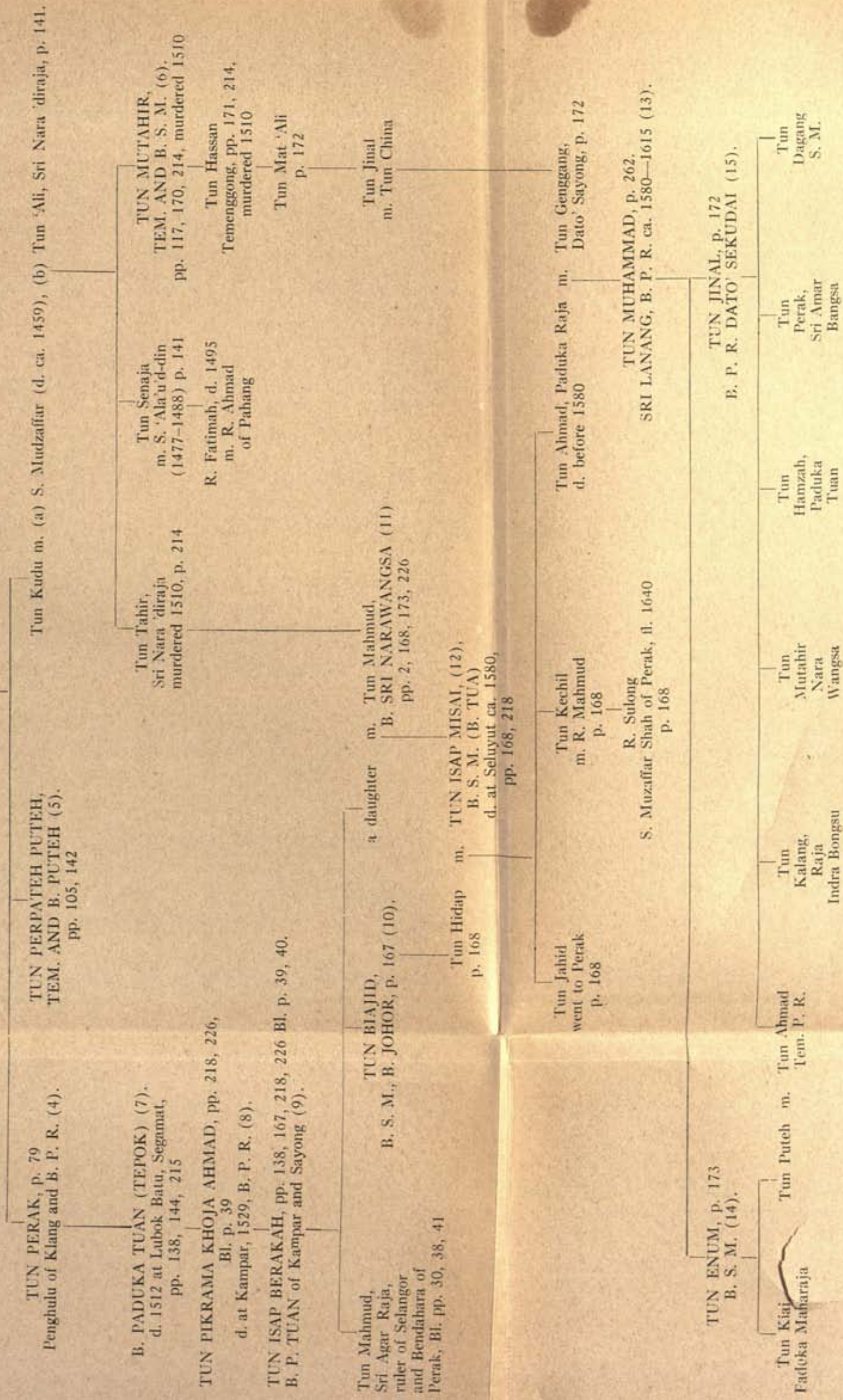
When Dato' Sekudai died is uncertain. If the corrupt passage on p. 197 of the Batavian MS. intends to describe as Bendahara the chief who was lost at Tanjong Batu after Jambi destroyed Johor Lama in 1673 (Shellabear p. 264) then we have a date but a date probably too late for the death of Dato' Sekudai; nor could a chief who died a fugitive be properly described as lucky (*bertuah*). According to Netscher (pp. 36, 38, VIII) a *Bendahara* Paduka Raja died a fugitive to Trengganu in 1688: "the Laksamana promoted *Paduka Raja* died in Trengganu in 1009 A. H." says the *Hikayat Negeri Johor* perhaps more accurately. In 1685 a Bendahara Maharaja (son of Dato' Sri Maharaja) presumably Tun Habib 'Abdu'l-Majid, signed the treaty with the Dutch: Tun Habib died in 1697 (JRASMB. 1932 vol. X, pp. 57-8). If Dato' Sekudai was installed Bendahara Paduka Raja in 1642, it looks as if he must have been followed by a Bendahara Sri Maharaja who died before 1673 to be followed by the virtual interregnum of the *Laksamana* Paduka Raja, whose power fell to one who was already Bendahara Sri Maharaja Tun Habib 'Abdu'l-Majid.

THE BENDAHARAS OF MALACCA AND XVIII AND XIXth CENTURY JOHOR.

TUN PERPATEH BESAR,
B. SERIWA RAJA (1).

TUN PERPATEH SEDANG,
B. SERIWA RAJA (3).

S. = Sultan. B. = Bendahara. Tem. = Temenggong. P.R. = Paduka Raja. S.M. = Sri Maharaja.

When Raja Kechil Besar became Muslim and took the title Sultan Muhammad Shah, he instituted the title of Bendahara and created Tun Perpatih Besar Bendahara Seriwa Raja (p. 63). One Raja Kechil Muda was created Sri Nara 'diraja' and by a daughter of the first Bendahara Seriwa Raja begat Tun Rakna Sandari, who married a Tamil nobleman, Mani Purindan (= keeper of jewels, Bendahara) ancestor of the Pasai royal house (p. 70). The tree then is

Mani Purindan m. Tun Rakna Sandari

Tun 'Ali
m. Tun Kudu
(see above)

Tun Wati
m. S.Muhammad Shah

Raja Kasim,
S. Muzaffar Shah d. ca. 1459

The first Bendahara Seriwa Raja was succeeded by a Bendahara Sri Amar 'diraja, father-in-law of Sultan Mansur Shah (p. 74), who in turn was succeeded by Tun Perpatih Sedang, son of the first Bendahara, who took his father's title.' He was succeeded by Sri Nara 'diraja' (p. 74) who however was either not installed or soon resigned in favour of Tun Perak. All the descendants of Tun 'Ali are of mixed blood. Mr. Wilkinson is responsible for the corrections in the Bendaharas' tree down to Tun Sri Lanang in an article explaining the changes that will appear in a later JRASMB. and he rightly points out that it was not Mani Purindan but Tun Sri Lanang with the *posthumous* honorific *kaddasa Allahu Sirrahum* 'God bless his secret being' (p. 2), who was a mystic. References are to the pages of Shellabear's 2nd romanised edition of the Sejarah Melayu (Singapore, 1909). Bl. = Blagden's Variant Version, JRASMB, 1925.

F

THE BENDAHARAS AND TEMENGGONGS OF THE XVIIIth CENTURY.

Since I compiled the list on page 60 of the JRASMB. vol. X, 1932, I have examined two more genealogical trees, one kindly lent to me by Tengku 'Abdu'l-Kadir bin Tengku Muhammad J. P. the head of the Singapore royal family and the other borrowed for me in Johor Baharu by Engku 'Abdu'l-Hamid bin Engku 'Abdu'l-Majid. The former I call the Kampong Glam tree, the latter the variant Johor tree. They are both almost identical with the Kampong Glam tree given on page 83 of Mr. R. J. Wilkinson's "A History of the Peninsular Malays," 3rd edition, Singapore, 1923 except (1) that *both make Temenggong Daing Kechil a son of Temenggong 'Abdu'l-Jamal*; (2) my Kampong Glam tree makes Hasan not Husain son of the first Bendahara Tun 'Abdu'l-Jamal; and (3) the variant Johor tree rightly makes Husain a brother of Sultan Sulaiman. Both also make Tun Mutahir a brother of Sultan 'Abdu'l-Jalil and the variant Johor tree says that as Temenggong he was given for his province (*dairah*) Tanjong Batu—presumably on the Sungai Bebar, Pahang. For want of contrary evidence I accept Mu(tahir) now as a son of Marhum Padang Saujana following the two Kampong Glam and variant Johor trees. In 1740 when Sultan Sulaiman repaired his father's grave in Pahang (*Hikayat Negeri Johor*), Tun Mutahir was still Temenggong but had a son Tun 'Abdu'r-Rahman old enough to be mentioned as one of the Pahang chiefs along with Bendahara Husain, a Tun 'Abdu'l-Majid and Raja Muhammad son of Yamtuan Muda Mahmud who was killed in a Pahang brake in 1719. Was Tun Mutahir ever Bendahara? The Kampong Glam and all the Johor trees, official (Wilkinson's "Peninsular Malays" p. 82) and variant, omit him from the list. Linehan's Pahang tree (JRASMB. 1925, pp. 335-6) is so utterly wrong over his children and also in calling him first Bendahara of Pahang that it cannot be accepted as good evidence. It is certain that Mutahir was a Temenggong and ruled in Pahang, but later when there had ceased to be Temenggongs in Pahang he has been erroneously promoted Bendahara. In my last tree I put him down as being Temenggong as early as 1734 owing to uncertainty as to the date of Sultan Sulaiman's visit to Trengganu (*ib.* 1932 p. 62). If, as seems certain, he were appointed Temenggong in succession to Tun 'Abbas in 1722 he would be a Paduka Raja and that suits the rotation.

Tun Mutahir removed, the list of Bendaharas becomes clear. Before his installation by the Bugis in 1722 A.D. Sultan Sulaiman, the *Tuhfat* and Batavian recension of the "Annals" (p. 215) record,

went to Ulu Pahang to his brother, Bendahara Husain or Peko,' for help against Raja Kechil. This Bendahara *Paduka Raja*, as my Kampong Glam and variant Johor trees call him, was therefore already in office then, and he was Bendahara still in 1740 A.D. at the time of the visit of Sultan Sulaiman when Tun Mutahir was Temenggong. But, according to Wilkinson (*ib.* 1931, p. 32) his title *Sri Maharaja* appears in the Dutch treaty of 1734 A.D.! The explanation is that when Sultan Sulaiman was installed in 1722 he created his other brother, Tun 'Abbas, Bendahara Sri Maharaja, Riau, and it was Tun 'Abbas who signed the 1734 treaty. A Johor MS., *Hikayat Kerajaan*, compiled at a time when the Bendaharas were always stationed in Pahang, relates that in 1722 'Abbas became first Bendahara of Pahang, a statement that contains two mistakes: he was neither *first* Bendahara of Pahang nor Bendahara of Pahang at all but of Riau. He went mad in 1736 and died at Bulang.

When Tun 'Abbas died, Husain was still Bendahara Paduka Raja and Tun Mutahir was Temenggong; therefore Tun Hasan, son of a Bendahara Sri Maharaja (i.e. 'Abbas p. 58; Netscher p. XXIX) not getting special promotion as a king's brother, had only the inferior title of Raja Indrabongsu until in 1748 he was appointed Bendahara Sri Maharaja (JRASMB. 1932, p. 59), all authorities saying that an Engku Indra Bongsu was then appointed; instead presumably of the aged Temenggong Mutahir. Hasan, according to the *Tuhfat*, was still Bendahara in 1764 but had died before 1777 A.D. Temenggong Mutahir must have died before 1757 when 'Abdu'l-Majid signed the Dutch agreement of 12 December 1757 as Temenggong. Tun 'Abdu'l-Majid was alive in 1802, outliving his (? elder) brother 'Abdu'l-Jamal Temenggong of Riau. The Johor MS., *Hikayat Kerajaan*, says that 'Abdu'l-Jamal was a Paduka Raja, the son of Paduka Raja Tun 'Abbas and that his grave is at Bulang. 'Tun Abbas was certainly Sri Maharaja but at Johor Baharu is preserved the seal (that appears on all the treaties with Raffles) appointing 'Abdu'r-Rahman Temenggong: *Al-Wakil Sultan Mahmud Shah Dato' Temenggong Sri Maharaja Chuchu* (i.e. grandson of) *Temenggong Paduka Raja*. Does this refer to the long-lived grand-uncle Tun 'Abdu'l-Majid, whom Engku Muda of Bulang called father (*ayah*)—p. 72 *supra*—or was Tun 'Abdu'l-Jamal for a short time Temenggong *before* Tun 'Abdu'l-Majid? If the reference were to the grand-uncle we should expect *Bendahara Paduka Raja*.

One other point. Mr. Wilkinson makes the fifth Bendahara 'Abdu'l-Jamal a Paduka Raja: my Kampong Glam tree makes him a Seriwa Raja and my variant Johor tree a Sri Maharaja, which latter I accept as it preserves the rotation of titles.

My Kampong Glam tree gives Che' Kamis and my variant Johor tree Engku 'Abdu'l-Hamid as the personal name of Engku Daing Kechil, Temenggong:—the seal just quoted leads one to suppose that he was never formally installed as Temenggong.

My table now is the first to show all the Bendaharas in proper rotation. It explains the errors in my Kampong Glam and the Pahang and the variant Johor trees. The first makes Hasan father of 'Abdu'l-Majid and 'Abdu'l-Jamal because he was the Bendahara immediately before 'Abdu'l-Majid; the second makes Tahir their father because he was the Temenggong immediately before 'Abdu'l-Jamal; the third makes their father Raja Indra Bongsu Bendahara, because Hasan immediately preceded 'Abdu'l-Majid as Bendahara and never was Temenggong but only Raja Indra Bongsu. In Wilkinson's Kampong Glam tree Husain is set down as son of the first 'Abdu'l-Jamal because he succeeded him as Bendahara; in my Kampong Glam tree Hasan is confused with Husain because Hasan must have immediately preceded the later 'Abdu'l-Jamal as Raja Indrabongsu: therefore the first 'Abdu'l-Jamal becomes wrongly the grandfather of the later 'Abdu'l-Jamal through a composite son Husain-Hasan.

In 1806 Tun 'Ali may have taken the title Siwa Raja because Temenggong 'Abdu'r-Rahman had been installed Sri Maharaja just before the death of Bendahara Paduka Raja Koris and Tun 'Ali would not have liked to take the title of his deceased father, when he and not as formerly the Temenggong became Bendahara.

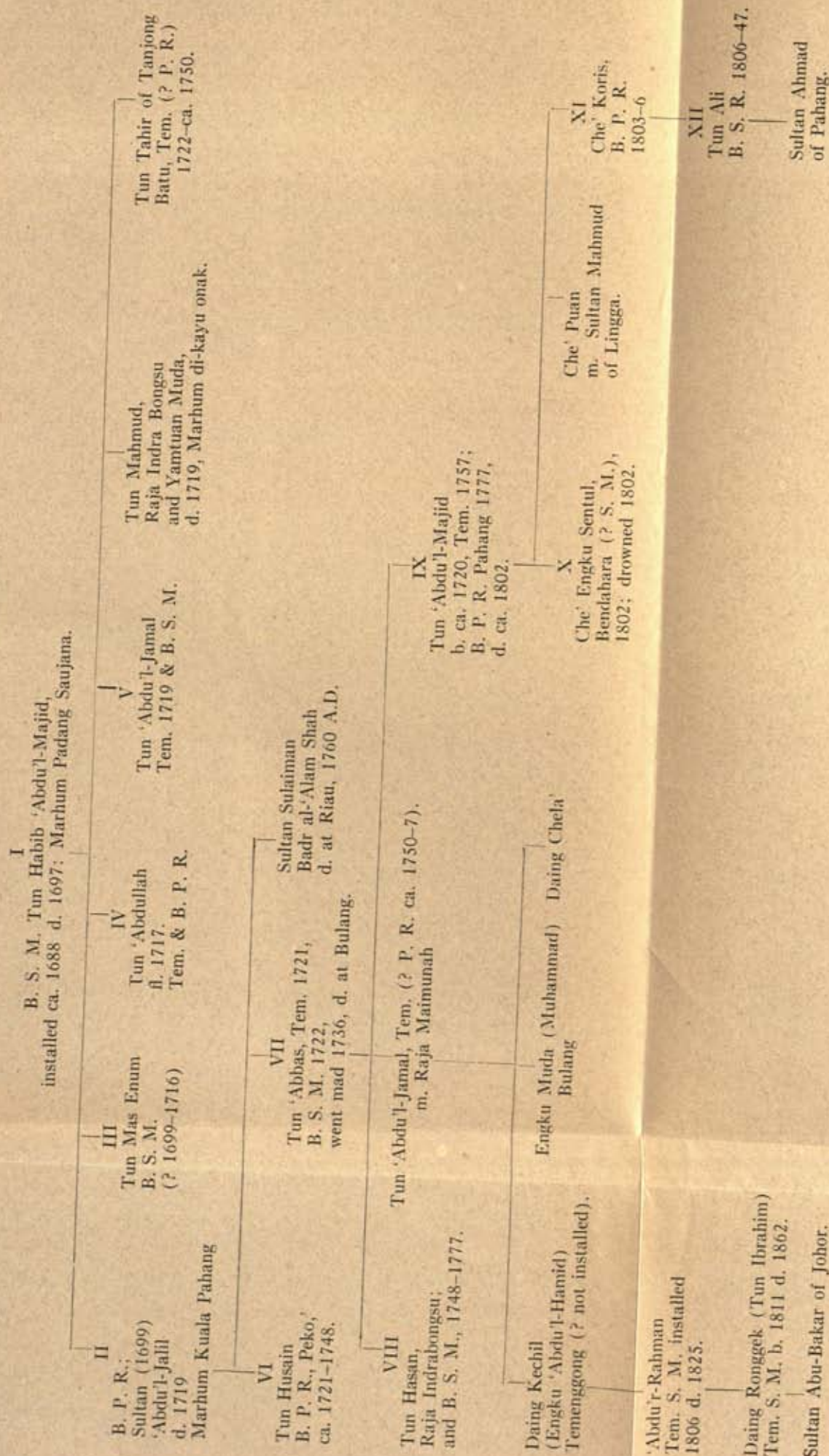
---

*The variants for the Temenggong branch are: (a) Wilkinson's Kampong Gelam tree:—Marhum Padang Saujana begat Bendahara Tun Abdu'l-Jamal who begat Ben. Tun Husain who begat Tem. Abdu'l-Jamal who begat a daughter who married Daing Kechil; (b) my Kampong Gelam tree: Marhum Padang Saujana begat Ben. Siwa Raja Abdu'l-Jamal who begat Ben. Hasan who begat Tem. Abdu'l-Jamal who begat 'che' Kamis, Tem. Daing Kechil; (c) the Johor variant tree:—Marhum Padang Saujana begat Ben. Sri Maharaja 'Abdu'l-Jamal, who begat Raja Indra Bongsu Bendahara, who begat 'Abdu'l-Jamal who begat Tem. Engku 'Abdu'l-Hamid. Engku Muda Bulang and Daing Chala.'

BENDAHARAS AND TEMENGGONGS OF THE XVIIIth CENTURY.

Note.—B. S. M. = Bendahara Sri Maharaja. B. P. R. = Bendahara Paduka Raja. B. S. R. = Bendahara Siwa Raja. I-XII = Bendaharas.

G

Extracts from "The Adventures of Five Englishmen from Pulo Condoro, A Factory of the New Company in the East-Indies, who were Shipwreckt upon the little Kingdom of Johore" etc. by Mr. Vaughan, London, 1714.

In spite of strange dreams and his nose dropping six or seven drops of blood on his hand, as he was smoking a pipe in the larboard gang-way, Mr. Vaughan with six other men and the Smith's wife and her young child set sail in stormy weather from Pulo Condore on 18 January 1702/3. Hard gales forced them to throw overboard their four gun-cartridges, and a butt of lime to lighten the boat, and drove them at last on 27 January, half starved to the mouth of the Endau, where the Captain di-Kuala gave them boiled yams, salt and fresh water. "There was not above fifteen men belonging to the place," but it was infested with tigers and wild hogs. "There were two English ships at Johore and if we would give him fifty dollars he would carry us thither." "Capt. Dequallo had another old plantation on the banks of a small river that runs from the Northward into the great one, about half way from his house to the river's mouth." It had three houses in trees more than 3 yards above the ground, more than 30 people having been killed by tigers and elephants in the year, the remainder being not above 40 men, women and children in both places. Soon afterwards "another grandee who said he was Captain of the men in the woods came down the river and bought canes for the merchants at Johore. He spoke Portuguese and sold Arse-clouts, taking canes for them, which he sold at \$3 a hundred"—others would take \$2 or an Arse-clout *per* hundred. Not till March 17 did a Grandee take the shipwrecked Englishmen to Johore. At 9 p.m. on March 19 the Englishmen pressed as paddlers reached "New Johore, where we found six great China junks and several proes." The next morning the King sent for a Dutch Renegado to interpret and asked if they wished to live in Johore. "Some of his nobles were at us to slarn, i.e. be circumcised and be of their belief, telling us what great matters we might expect, as wives, money &c., but we all refused it, begging that we might pass to Malacca." They were conducted back to the "Datto Bandaro, who again told us we must slarn's but we all agreed rather to die." Given a bag of rice and a gold dollar to buy fish they "were conveyed to a house into which they put cast-away men, and those designed to be the King's slaves. The name they have for this place is *Poonurluc* and *Baililee*" (? = *Balai Penghulu*) . . . . "We have been told by the inhabitants of Johore that the Datto Bandaro has as much land as the King; that this present King had murdered the other with his own hands; that he who is *Datto Bandaro* at the death of the King succeeds in the Throne, this having been the title of the present King in the reign of the former, who had been murdered about six years ago, he being a very Tyrannical Prince, who never miss'd a day without killing one

or other with his own hands..... There are several *China-men* which live and trade in the place. Here we saw a man who is reported to have been maintained in splendor by the late King of *Johore Raja Coohesle*, his only business being to murder those to whom his master was not well affected. But the present King *Raja Busra* being a more merciful man and of a milder temper, having no occasion for this inhuman butcher, who is now called *Conechine* or cat, suffers him to beg alms about the Street." On the 24th the Dutch Renegado took them to the *Datto Bandaro* and "a convocation of Clergymen" who put it to them to slarn, holding out the choice of wives and gold or of death. On March 29 they pleased the *Datto Bandaro* and his wives by singing English songs. Next morning they were taken to fire a gun at a mark. "From thence they carried us to the Southmost fort, standing on the same side of the river with the Town; it is built upon a small rising on a point, made by a small river running into the great one. It is mounted with twelve brass guns, seeming very fair to the eye, five of which command cross the great river, and the other seven down it, guarding the entrance of the small one. We were ordered to fire one of those looking over the river, carrying a 9 lb. shot..... This Fort is a long square, built with thick logs of wood, laid one on the other 12 foot from the ground on the outside and has a level raised within about five foot; the Ports are all cut so small that a man can't traverse a gun four points both ways." In the evening they were given beetle-nut, seery, pine-apples and sugar-canes and desired to sing and dance. Vaughan showed a conjuring trick with string. The next night they did the same for the King "and tumbled and walkt on their hands." The King now showed no anger when Vaughan refused to slarn, but "put Mr. Bright and Bethall in Malayan Habits." About noon on the 15th "the King sate in the Publick House on the right hand as you go into the Palace, the pillars of which were covered with cotten cloth of all colours, and roof hung with as great variety of very rich silks. At the upper end of the hall the King was seated in a small raised square, hung round with very fine silk curtains decently furled, so as he might be seen. The House was round beset with a great number of wax-candles, and for a farther augmentation of the Solemnity, all his Musiek was plac'd in another house not far distant, where they continually play'd during the time the King sate thus exposed to publick view. *Datto Bandaro*, with all the King's women and his own, were at their devotions in the Pagoda, that is, to the Eastward of *Datto Bandaro's* compound. Having ended their devotions, they all (both Clergy and Laity) made a solemn and regular procession with Musick before them to the Palace, where being arriv'd, all was ended with the noise of Musick and firing of guns, but with so great a silence of the natives, as was admirable, and quite contrary to the practice of Europeans on such occasions." Next day "the Supream of their Priests" cut the throats of two buffaloes stak'd down on the East side of the Mosque and the

Datto Bandaro had 60 fowls sacrificed. About 600 Chinese armed with swords and targets "march'd with China plays" and then fenced. In vain the Englishmen begged leave to depart. A master of one of the biggest Malay Proes was now put in stocks in their room. From necessity Vaughan now posed as a doctor. At the beginning of May the four guns salvaged from their boat arrived from Endau and were placed at the lower end of the Market-Place. "Soon after there came to anchor abreast the Town a *Portuguese* sloop and a *Moors* ship from Cadda (? = Kedah); the sloop had two European Portuguese belonging to her, whereof the Captain was one, but aboard the ship was never a Christian. . . . The greatest of the Natives put great faith in me, seeing the many great cures I performed. I gave good sound purges and sweats, and infallibly cured agues after this manner. I infused tamarinds and tobacco all night in water, and the next morning strain'd it, and making it palatable by champoring honey with it, administered it at the time of the agues coming, (at the same time giving them a charm to hang about them,) which working by vomit, never fail'd of a perfect cure in two or three times giving. Nor was it physick only I pretend to, for I took the skin off a woman's right eye, which had for some years deprived her of sight, to which she was by this operation perfectly restored." They were now well off and a great man and his Syam wife "would needs have me call them father and mother, as they did me child." These two and the prisoner now released from the stocks would talk of Christianity and England. In June the King's son wounded an islander to whom he was indebted who "repaid the wound in the same Coin." Hundreds of men were under arms before they dared spear the offender. On the 9th a "Malaya and a Macasser fell out in their play for a woman" and the Macasser stabbed the Malayan and then armed and with 6 or 7 of his countrymen, with their hair let fall, went to the palace and got pardon from the King. "On the 15th the *Supply* sloop came hither, whereof Mr. Hall was merchant and Mr. Clifton Captain," and gave the five Englishmen pork and punch "at that time a very great Rarity." At 2 a.m., the hour of the full moon, on the 17th their fellow prisoner from the stocks was creased and his wife thrown into the river with a stone round her neck. Towards the end of the month the *Datto Bandaro* agreed with Mr. Hall to release the Englishmen for \$200. In July Mr. Hall bought a Chinese sloop and gave \$1,800 for her cargo viz. 500 pikuls of sugar. "August 3rd arrived here a country ship belonging to Delton, John Monkester Commander, from Achein." The same day Mr. Hall sailed for Malacca with his sloop *Supply*. He took Mr. Bright and Mr. Bremeridge but left the others to guard his large sloop in the Johor river. On the 24th the King was taken very ill and on September 2 four large Proes adorned with silks and furnished with Musick escorted a smaller Proe (= a *kapal hantu*) out to sea. "They had been to return thanks to the devil and make him presents for the King's recovery. On the 4th the King's sister, who was wife to

the Shebander, died in childbed,—“most part of the City went into mourning for her, which they do by shaving their heads, and tying a string of white cotton twisted about them; their mourning cloaths are red white and blue, and environed with so great variety of fancies, that it's rare to see two alike. Her grave was for several days after visited by a great many young girls singing over it.” At the end of September Mr. Hall, who had returned from Malacca, took both his sloops to Johore Lama for repair. “October 6th a Malayan man and his wife were put to death by Datto *Bandaro's* order; because (according to his own report) during the time of his sickness, whenever he slept or slumber'd, this man and his wife would appear to him, and taking him by the throat endeavour to strangle him. On the 7th Mr. Hall told us he had procured our freedom by a letter to *Datto Bandaro* from the Governor of *Malacca*.” Later a vessel from Malacca took them back safely to Pulo Condore.

Vaughan describes the Johore palace:—“it is a large irregular square, built with great logs of wood, or piles set an end in the ground close to one another, and about 16 foot high; within 4 foot of the top there is a gallery 6 foot broad, built quite round it for his men to stand on; on the top of the piles are placed brass ramtackers in swivels, about 5 yards one from the other, that carry a ball of a pound weight; below are ports cut at a convenient distance, to run guns out at, some of which are supplied, but the greatest are altogether useless.” He notes that Johor abounded with pepper and praised their half-moon Proes, which turn up so much at each end from the water.

H

LIST OF WORKS CONSULTED.

JRASSB = *Journal of the Royal Asiatic Society, Straits Branch.*
 JRASMB = *Journal of the Royal Asiatic Society, Malayan Branch.*

Chapter I.

"Le Royaume de Crivijaya," by G. Coedès *Bulletin de l'Ecole française d'Extrême-Orient* XVIII (1918), No. 6; Nagarakrtagama ed. Kern-Krom (1919); Gerini's "Researches on Ptolemy's Geography of Eastern Asia" (London 1909) pp. 531-2; Hindoe-Javaansche Geschiedenis by Dr. N. E. Krom (1931) 241-2, 307, 417; Shellabear's *Sejarah Melayu* (Malay Annals) romanised, 2nd ed., Singapore, 1909, ch. I and VI; "Was Malaka Emporium voor 1400 A.D. genaamd Malajoer? en waar lag Woerawari, Ma-Hasin, Langka, Batoesawar" by G. P. Rouffaer, *Bijdragen tot de Taal-Land-en Volkenkunde van Nederlandsch-Indie, Deel 77, Af. 1, 3-4*, (1921) *Eerste Gedeelte, passim*; JRASSB. vols. VIII, pp. 110-2, III, pp. 97-99, XXV pp. 1-10.

II.

Rouffaer *op. cit.*; Pararaton ed. Brandes-Krom, *Verhandelingen Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen* LXII (1920); W. P. Groeneveldt's "Notes on the Malay Archipelago and Malacca," *Essays on Indo-China*, 2nd series, vol. I; Krom *op. cit.*, pp. 365, 436-9, 453-8; d'Albuquerque's "Commentaries," London, 1880, vol. II, pp. 82-169; "The Book of Duarte Barbosa" tr. by L. M. Dames, 2 vols., London 1918-21; Shellabear *op. cit.* chs. 5, 10-34; *Papers on Malay Subjects*, Wilkinson's "History, Parts I and II," Kuala Lumpur 1908, pp. 74, 77, "History of the Peninsular Malays," 3rd ed., Singapore, 1923, pp. 18-25, 85-88; JRASMB. vols. VI, pp. 1-4, VIII (d'Eredia), III pp. 14, 15; *Oendang-Oendang Melaka*, ed. by Ph. S. van Ronkel, Leiden 1919, pp. 4, 11; Dagregister Gehouden uit Casteel Batavia *sub* 1644; JRASSB. Nos. LIII p. 149, LXXXI, pp. 39-47, LXXXV, pp. 1-3, LX 37-39.

III.

d'Albuquerque *op. cit.*, vol. II, pp. 82-169; JRASSB., Nos. VIII p. 112, IX p. 85-108, XIII p. 74B, XV pp. 119, 128, XVII pp. 117-150, LXXXI 39-47; JRASMB. vols. III, pp. 10-25, 36, 38, VI pp. 58-62, VIII, pp. 3, 23, 57-8, 71-2, 94, 231-2 and Plate I, X pp. 32-39, XIII 49-74B, XV 119-127; Rouffaer *op. cit.*, pp. 550-6, 583; Shellabear, *op. cit.*, pp. 38-40, 225-263, ch. 6; P. A. Tiele's "De Europeers in den Maleischen Archipel," *Bij. tot de T. L. en Vk. van N. I.*, volg. 4, dl. III, IV and V; Linschoten's "Voyage to the East Indies," London, 1885, vol. II, pp. 198-200; "Critisch Overzicht van de in Maleische Werken vervatte gegevens over de geschiedenis van het Sultanaat van Atjeh," by Raden Hoessein Djajadiningrat, *Bij. T. L. en Vk.*, Deel 65 (1911), pp. 135-265; Mendoz

Pinto, *Voyages and Adventures of Ferdinand*, tr. by H. Cogan, London 1891, pp. 49-76; "De Nederlanders in Djohor en Siak (1602 to 1865)" by E. Netscher, *Ver. Bat. Gen. V. K. en W.*, deel XXXV, p. 3; Jan Pieters Coen, ed. Dr. H. Colenbrander, *The Hague*, 1919, vols. I pp. 27, 135.

IV.

Purchas his *Pilgrimes*; Anderson's "English Intercourse with Siam," London 1890, p. 37; P. A. Tiele *op. cit.*; R. H. Djajadinin-grat *op. cit.*; Lancaster's "Voyages to the East Indies," London, 1877 p. 257; Letters received by the East India Company, 4 vols., F. C. Danvers, London 1896, vols. I, pp. 6, 150, 270, II pp. 31, 40, III pp. 127, 189, 190, 212, 225, 324, IV pp. 26, 70, 123; Netscher, *op. cit.*, pp. 7-33; JRASSB Nos. LXVII, pp. 57-84, XXXI pp. 123-131, XV pp. 127-138, XVI 289-301, XXII pp. 225-239; JRASMB. vol. VIII pp. 3, 57-8, 71-2; Rouffaer *op. cit.*, pp. 436-496; *Daghregister*; "Grafmonumenten op het Maleische Schiereiland," by Dr. Ph. S. van Ronkel, *Bij. tot de T. L. en Vk. van N.I.*, deel 76, pp. 162-171.

V.

Daghregister; "The English Factories in India" by W. Foster C.I.E., Oxford (1914), pp. 83, 89, 114, 168-9, 279; Netscher *op. cit.* pp. 33-42; *Tuhfat al-Nafis* JRASMB. vol. X, part II, *Hikayat Negeri Johor*, *ib.* X p. 164 seqq., Balthasar Bort's Report on Malacca, 1678, *ib.* vol. V; Rouffaer *op. cit.*, pp. 495-505; JRASSB. No. IX, pp. 100-1; "A New Account of the East Indies" by Captain Alexander Hamilton, Edinburgh 1727.

VI, VII and VIII.

Daghregister; Netscher *op. cit.*, pp. 43-111, 166-202, 203-245; *Hikayat Negeri Johor*; *Tuhfat al-Nafis*; *Sejarah Raja-Raja Riau Collectie von de Wall* 195 (*Batavian Society's Library*) van Ronkel's *Catalogus* pp. 276-7, *Ver. Bat. Gen. v. K. en W. Deel LVII*; *Sejarah Melayu* IV Collectie v. d. W. 190, *ib.* p. 269; A. Hamilton *op. cit.*; *Salasilah Melayu dan Bugis*, Singapore A. H. 1329 and JRASMB. vol. IV, pp. 338-381; Begbie's "The Malayan Peninsula," Vepery Mission Press, 1834, pp. 48-70, 277-280; JRASMB. vols. IX, pp. 28-34, X, pp. 30-1, 55-66; JRASSB. Nos. XXII, pp. 173-224, 321-4, LXVII pp. 68-78; T. J. Newbold's "Political and Statistical Account of the British Settlements in the Straits of Malacca," London 1839, vol. II, pp. 48-51; Marsden's "A Grammar of the Malay Language," 1812 pp. 152-7; "Malay History Part V, Notes on the Negri Sembilan" by R. J. Wilkinson, *Papers on Malay Subjects*, Kuala Lumpor, 1911; *Journal of the Indian Archipelago*, New Series, vol. II pp. 187, 203.

IX and X.

Netscher *op. cit.* pp. 246-289; Begbie *op. cit.* pp. 71-84, 263-277, 288-9, 303-348; *Journal of the Indian Archipelago*, vol. IX.

pp. 442 seqq.; JRASSB. Nos. X p. 285, XII p. 282, XXIV pp. 1-12, LXIV pp. 1-68, LXVII, pp. 78-84 *ib.* Notes and Queries IV, pp. 104-111, 114; "An Anecdotal History of Old Times in Singapore" by C. B. Buckley, 2 vols. Singapore 1902, vol. I, pp. 1-285; *Tuhfat al-Nafis*; "Raffles," by R. Coupland, Oxford, 1926 pp. 69, 82; "Sir Stamford Raffles," by H. E. Egerton, London 1900; "The Life of Sir Stamford Raffles," by D. C. Boulger, London, 1897; *Tjakap-tjakap Rampai-Rampai, bahasa Malajoe Djohor* by Hadji Ibrahim (assisted by H. von de Wall) Batavia, 1875—it gives accounts of (a) the hoisting of the Lingga and Dutch flags at Johor Lama to counter the hoisting of the Union Jack by Raffles' orders and (b) the official nobility of Johor with their duties and prerogatives e.g. the Bendahara, Temenggong, Indrabongsu and Suliwatang; Anderson's "Considerations relative to the Malay Peninsula," Penang, 1824 pp. 194-5, XXIV-XXVI; Meursinge's "Leesboek," 3rd edition, Leiden 1880, pp. 46-7; *Hikayat Abdullah*; a Johor MS.; Newbold *op. cit.* pp. 475-482; "Treaties and Engagements affecting the Malay States and Borneo" by W. G. Maxwell and W. S. Gibson, London 1924, pp. 6-19, 115-122; Moor's "Notices of the Indian Archipelago," Singapore, 1837, p. 244, Appendix 73-76, 87-90; Farquhar's letters, Colonial Secretariat, Singapore; Straits Settlements Records, Vols. I, 6 and 11; De Stichting van Singapore, de Afstand ervan met Malakka door Nederland, en de Britsche Aanspraken op den Lingga-Riouw—Archipel by P. H. van der Kemp, *Bij. tot T. I. en Vk. van N. I.* ser. 6, vol. X, pp. 313-476.

XI.

Hikayat Abdullah (Dari hal Gereja Inggeris Singapura, *last para.*; *Tuhfat al-Nafis*; JRASMB (Mills' British Malaya) vol. III (1925) pp. 178-184; Buckley *op. cit.* pp. 45, 354, 613-615, 688; "A Sailor's Life under four Sovereigns" by Admiral Sir Henry Keppel (London 1899), vol. I, pp. 135-146; Return to an Order of the House of Lords, dated 27th May 1879 for Copy of the Treaty of 1855 between the Sultan of Johore and his Tumenggong, and for the Correspondence respecting Muar since the death of the late Sultan of Johore; Journal of the Indian Archipelago Vol. IX 1856, p. 69 (*Notes to illustrate the Genealogy of the Malayan Royal Families*); "Treaties and Engagements," pp. 126-8; "Our Tropical Possessions in Malayan India" by J. Cameron, London, 1865, pp. 12, 23; Correspondence regarding Johore and Muar in 1878, privately printed, Singapore, Government Printing Office; Johor MS. book of copies of English letters of Temenggongs Ibrahim and Abu-Bakar to the Governor of Prince of Wales' Island, Singapore and Malacca, the Resident Councillor, Singapore, and the Secretary to the Government of the Straits Settlements 1855-1868; "Reminiscences of an Indian Official" by General Sir Orfeur Cavenagh, K.C.S.I., London, 1884, pp. 312-4.

XII.

Tuhfat al-Nafis; Johor MS. book of copies of Malay letters of Maharaja Abu-Bakar A. H. 1275-1279 (1885-1893 A.D.); "Treaties and Engagements," pp. 129-133; Johor MS. book of copies of English letters of Temenggongs Ibrahim and Abu-Bakar v. *supra*; a MS. *Hikayat Pahang*; Cavenagh's "Reminiscences" pp. 273-4, 303-8, 312-4, 324; JRASMB (Mills) vol. III, 1925, pp. 164-6, 168, 183-4; Buckley *op. cit.* pp. 45, 688, 719-722, 729; Malay MS. account of visit of Engku Haji Muhammad (? son of Engku Haji Abdullah and cousin of Maharaja Abu-Bakar) and Dato' Bentara to Riau in 1868; Wilkinson's "History of the Peninsular Malays," Singapore, 1923, pp. 80-84; "Play and Politics," by an old Resident (W. H. Read, C.M.G.), agent to the Sultan of Johore 1850-1877, London, 1901, pp. 9-28; Correspondence regarding Johore and Muar in 1878 v. *supra*; Further Correspondence relating to the Affairs of certain Native States in the Malay Peninsula (c. 1709 of 1877) presented to both Houses of Parliament, London, 1877; "About Others and Myself," by Major-General Sir A. E. H. Anson, K.C.M.G., London, 1920, pp. 300, 354-8; *Hikayat Johor* by Haji Mohamed Said bin Haji Sulaiman, Methodist Publishing House, Singapore, 1916; The Constitution of the State of Johore with Supplements, Government Printing Office, Johore, 1931; "To Siam and Malaya in the Duke of Sutherland's Yacht *Sans Peur*," by Mrs. Florence Caddy, London, 1889; "The Cruise of H.M.S. *Bacchante* 1879-1882," London, 1886.

INSCRIPTIONS ON ANCIENT JOHOR GRAVE-STONES

By

ENGKU 'ABDU'L-HAMID BIN ENGKU 'ABDU'L-MAJID.

Kampong Raja, Ulu Pagoh.

There are four stones at this village in the Muar district which are figured on Plates II, X, XI (1) and (2) and XV to XX.

Plates II, X and XI (2) illustrate the grave-stone of 'Ala'u'd-din Shah, Sultan of Malacca from 1477 until about 1488 (See p. 7 above).

The inscriptions are

PLATE II

لا اله الا الله	Top
هذا القبر المنور المرحوم المظفر السلطان	Line 1
السلطان علاء الدين ابن السلطان منصور شاه	„ 2
ابن السلطان المظفر شاه (سلام الله يامرحوم وليا صفيا؟)	„ 3
<i>There is no God but God</i>	Top.
<i>This is the grave of the brilliant</i>	
<i>the blessed, the pure</i>	1.
<i>Sultan 'Ala'u'd-din, son of Sultan</i>	
<i>Mansur Shah,</i>	2.
<i>son of Sultan Muzaffar Shah</i>	
<i>(? the pure friend of the Holy).</i>	

PLATE X. This is the reverse face of the same stone. It has been so badly damaged that the lettering in lines 2 and 3 have been defaced.

محمد رسول الله	Top
قد ار تحل من دار الفنا الى دار البقا	Line 1
Top. <i>Muhammad Apostle of God.</i>	
Line 1. <i>He has departed from the perishable world to the everlasting world.</i>	

On the apex of this Sultan's tomb the *Kalimah* is inscribed in Kufic.

On the top of this Sultan's tomb-stone are two side inscriptions:—

الناس نيام	Top
اذا ماتوا انتبهوا	
<i>All human beings are asleep;</i>	
<i>When they have died, they awake. *</i>	
ولا الحل الا من رحم محله	
لا يموت احد الا باحله	
<i>And nothing can overcome difficulty</i>	
<i>except through the compassion of</i>	
<i>God.</i>	
<i>None will die but at the appointed time.</i>	

On the sides are the following:—

الموت باب وكل الناس داخله

Side

Death is a door and every human being shall enter it.

الموت كأس وكل الناس شارب

Side

Death is a cup and every human being shall drink of it.

PLATE XV. The footstone of Sultan 'Ala'u'd-din's grave.

الله لا اله الا هو الحي القيوم Line 1

لا تأخذه سنة ولا نوم له ما في السموات وما في الارض من ذ „ 2

الذي يشفع عنده الا باذنه يعلم ما بين ايدي „ 3

Line 1. *God, there is no God but He, the living, the eternal.*

„ 2. *Nor slumber seizeth Him nor sleep. His whatsoever is in the heavens and whatsoever is in the earth. Who*

„ 3. *is he who can intercede with Him but by His own permission. He knoweth what hath been before* (Continued on Plate XVI). Sura II v. 255.

PLATE XVI (continued from Plate XV).

Top

بهم وما خلقهم ولا يحيطون بشيء من علمه الا بما شاء وسع Line 1

كرسيه السموات والارض „ 2

ولا يؤوده حفظهما وهو العلي العظيم „ 3

Line 1. *them and what is behind them, and they cannot comprehend anything of His knowledge save what He willeth. His Throne*

„ 2. *extends over the heavens and the earth, and the upholding of both*

„ 3. *tireth Him not. And He is the High, the Mighty, Sura III v. 255.*

The stone figured in Plates XV and XVI has two side inscriptions:—

لو كانت الدنيا

تدوم لا هلكا

لكان رسول الله

If the earth were eternal for its inhabitants, then the Prophet of God

حيا وباقيها خرجت

الى التراب فعدت

الى التراب الذي خرجت منه

would still remain alive. Come forth from the earth and return to the earth whence ye came.

PLATE XVII.

قال الله تعالى	Top
بسم الله الرحمن الرحيم	Line 1
كل نفس ذائقة الموت. خلقت من	„ 2
التراب قصر (ت) حيا وعملت الفصاحة في	„ 3
الخطاب وعدت الى التراب قصر (ت)	„ 4
ميتا كأنك ما برحت من الترابي	„ 5

Top. God Most High said.

Line 1. In the name of God, the most Merciful, the most Compassionate.

„ 2. Every living things must suffer death. (Sura XXIX verse 35 and also Sura XXIX verse 57).

With the last two words of line two begins a quatrain from the *Alf Laila wa-Laila* (vol. II page 164 Bulaq Arabic edition, A.H. 1279)—

خلقت من التراب فصرت حيا	وعلمت الفصاحة في الخطاب
وعدت الى التراب فصرت ميتا	كأنك ما برحت من التراب

which Burton (*Arabian Nights*, vol. IV page 190, the story of Ali Sher and the Slave Girl Zamrud, on the 309th night) translates:

“Thou wast create of dust and cam'st to life, And
learned'st in eloquence to place thy trust;
Anon, to dust returning, thou becamest
A corpse, as though ne'er taken from the dust.”

In the third line علمت *was done* is a carver's error for علمت *was taught*: it upsets the balance of the metre and the sense but carver's errors on tombstones are not uncommon. Similarly in lines 3 and 4 ت is missing from the end of نسر. In line 5 التراب is wrongly spelt الترابي

PLATE XVIII. This figures the reverse of Plate XVII.

قال الله تعالى	Top
بسم الله الرحمن الرحيم	Line 1
كل من عليها فان ويبقى وجهه ربك	„ 2
ذا الجلال والاكرام كل شيء ها	„ 3
لك الا وجهه له الحكم واليه ترجعون	„ 4
منها خلقناكم وفيها نعيدكم ومنها	„ 5
نخرجكم تارة اخرى	„ 6

Top. *God the Most High said.*

Line 1. *In the name of God, the most Merciful, the most Compassionate.*

„ 2. *Every thing on earth must perish. And there will endure for ever the Being of thy Lord, the Lord of glory and honour. Sura LV v. 26.*

Part of line 3. *Every thing is perishable but He; His is the judgment, and to Him you shall be brought back. Sura XXVIII v. 88.*

Line 5. *From it We created you and into it We shall send you back and from it will We raise you a second time. Sura XX verse 55.*

PLATE XIX.

شهد الله انه لا اله الا هو والملا Line 1

نكة واو لو العلم قائما بالقسط „ 2

لا اله الا هو العزيز الحكيم „ 3

Line 1. *God hath borne witness that there is no God but He. And the angels*

„ 2. *and those who are endowed with wisdom profess the same; who executeth righteousness,*

„ 3. *There is no God but He, the Mighty, the Wise.*

PLATE XX. The reverse of Plate XIX.

هو الله الذي لا اله الا هو الملك Line 1

القدوس السلام المؤمن المهيمن العزيز „ 2

الجبار المتكبر الخالق الباري المصور „ 3

Line 1. *He is God, besides whom there is no God. The King,*

„ 2. *the Holy, the Giver of Peace, the Faithful, the Guardian, the Powerful,*

„ 3. *the Strong, the Most High, the Creator, the Maker, the Fashioner.*

Sayong Pinang.

All the graves described below come from Sayong Pinang (see pp. 121-2, 124-5 above).

PLATE III. This is the grave of a Malacca prince mentioned only by d'Albuquerque (see p. 7 above).

كل شيء هالك الا وجهه Top

هذا القبر المرحوم سليمان شاه ابن Line 1

سلطان منصور شاه ابن سلطان مظفر شاه „ 2

Top. *Everything shall perish except His face. Sura XXVIII, v. 88.*

Line 1. *This is the grave of the deceased Sulaiman Shah son of*

„ 2. *Sultan Mansur Shah, son of Sultan Muzaffar Shah.*

There are two side inscriptions:—

اللهم صلى على سيدنا محمد

وعلى آله وصحبه

*The blessing of God on the Beloved
Muhammad and on his family and
companions.*

ادخلهم الله بجنات الخلد

May God give them entrance to the paradise of eternal bliss.

PLATE IV. This shows the same tomb with the inscription on Plate III in the foreground. Behind is the stone shown in Plates XXV and XXVI.

PLATE XIII. The reverse face of Sulaiman Shah's stone (Plate III).

لا اله الا الله محمد رسول الله Top

كل من عليها فان Line 1

كل نفس ذاق الموت „ 2

Top. *There is no God but God and Muhammad is His Prophet.*

Line 1. *All on earth shall pass away. Sura LV, v. 26.*

„ 2. *Every living thing must suffer death. Sura XXIX, v. 35.*

PLATES XXV & XXVI give the footstone of Sulaiman Shah's grave

PLATE XIV. A face of one of two stones near the river.

It repeats eight times over

لا اله الا الله

There is no God but God.

Is it the grave of a mystic?

PLATE XXI (and PLATE XII 3). The reverse face to Plate XXII.

والشفاعة حق Top

يرحمها الله توف من جومة قد نقلت من Line 1

دار الفنا الى دار البقا „ 2

فى يوم الاربعاء تاسع يوم مضت „ 3

Top. *And the blessing is ours.*

Line 1. *God bless Tu'han (? = Tun or 'To Hang) Jumat who has
departed from*

„ 2. *the perishable world to the world everlasting*

„ 3. *on Wednesday the 9th day he passed.*

On the sides of this tombstone are the same two texts as on the sides of the tomb of Sultan 'Ala'u'd-din.

PLATE XXII (and PLATE XII 2).

الموت	Top
حق حق	
من ربيع الاخرى	Line 1
اللهم اغفر لا هل القبور	" 2
من المسلمين والمسلمات	" 3

Top. *Death is certain.*

Line 1. *In the month of Rabi 'al-akhir.*

" 2. *God forgive the deceased in the grave*

" 3. *of the male and female Muslims.*

PLATE XXIII.

يا الله	Top
كل شيء هالك الا وجهه	Line 1
كل من عليها فان ويبقى وجهه	" 2
ربك ذو الجلال والاكرام	" 3

Top. *Oh God!*

Line 1. *Everything shall perish except Himself*

" 2. *All on the earth shall pass away, But the Being*

" 3. *of thy Lord shall abide resplendent with majesty and glory.*

Sura XXVIII, v. 88 and LV v. 26.

The side inscriptions are

اللهم صلى على سيدنا محمد

*The blessing of God on our beloved
Muhammad*

وعلى اله محمد وسلم

and on Muhammad's family, and peace.

PLATE XXIV. The reverse of Plate XXIII.

يا رحمن	Top
لا اله الا الله	Line 1
محمد رسول الله وحببيه	" 2
كل نفس ذائقة الموت	" 3

Top. *Oh Merciful God.*

Line 1. *There is no God but God*

" 2. *and Muhammad is His Prophet and His Beloved.*

" 3. *Every soul shall taste of death. Sura XXI, v. 35 and XXIX v. 57.*

PLATE XXV. The footstone of Sulaiman Shah's grave.

يا الله يارحمن يارحيم
الله لا اله الا هو الحي القيوم
لا تأخذ سنة ولا نوم له ما في
السوات وما في الارض من ذ
الذي يشفع عنده الا باذنه

Sura II v. 255. See Pl. XV above.

PLATE XXVI. The reverse of Plate XXV.

ان الله قوي عزيز	Top
يعلم ما بين ايديهم	Line 1
وما خلفهم ولا يحيطون بشيء	„ 2
من علمه الا بما شأ وسع كرسيه	„ 3
السوات والارض ولا	„ 4
يؤوده حفظهما وهو العلي العظيم	„ 5

Top. *Verily God is powerful, strong.* Sura LVII, v. 25.

Lines 1-5. *He knoweth what hath been before them etc.,* Sura II v. 255 - See Plate XVI above.

On the top of this stone is the *Kalimah* in Kufic and on the sides

اللهم صلى على محمد
The blessing of God on Muhammad
وعلى آل محمد وبارك وسلم
and on his family benediction and peace.

PLATE XXVII.

الله	Top
كل شيء هالك الا	Line 1
وجهه له الحكم	„ 2
واليه ترجعون	„ 3

Top. *God.*

Line 1. *Everything shall perish except*

„ 2. *His Being. Judgment is His*

„ 3. *and to Him shall ye return.* Sura XXVIII, v. 88.

PLATE XXVIII. The reverse of Plate XXVII.

الله	Top
كل من عليها فان	Line 1
ويبقى وجه ربك	„ 2
ذوالجلال والاكرام	„ 3

Top. *God.*

- Line 1. *All on earth shall pass away*
 „ 2. *but the Being of thy Lord*
 „ 3. *shall abide resplendent with majesty and glory. Sura LV, v. 26.*

PLATE XXIX.

- Line 1 *تولج الليل في النهار وتولج النهار في الليل وتخرج*
 „ 2 *الحي من الميت وتخرج الميت من الحي وترزق من تشأ بغير حساب لقد جاك*
 „ 3 *رسول من انفسكم عزيز عليه ما عنتم حريص عليكم باليومئذ ينين رؤوف رحيم*
 Line 1. *Thou causest the night to pass into the day, and thou causest the day to pass into the night. Thou bringest*
 „ 2. *the living out of the dead, and thou bringest the dead out of the living; and thou givest sustenance to whom thou wilt, without measure. Now hath*
 „ 3. *an Apostle come unto you from among yourselves: your iniquities press heavily upon him. He is careful over you, and towards the faithful, compassionate, merciful. Sura III v. 26 and IX v. 128.*

PLATE XXX. The reverse of Plate XXIX.

- Line 1 *شهد الله انه لا اله هو الملائكة واولوا*
 „ 2 *العلم قائما بالقسط لا اله الا هو العزيز*
 „ 3 *الحكيم ان الدين عند الله الاسلام قل اللهم ما*
 Line 1. *God witnesseth that there is no god but He: and the angels, and men endued with*
 „ 2. *knowledge, stablished in righteousness, proclaim "There is no God but He, the Mighty,*
 „ 3. *the Wise." The true religion with God is Islam. Sura III v.v. 17 and 18.*

PLATE XXII. A side inscription on the same stone.

- Line 1 *لك الملك توء تي الملك من تشأ وتنزع*
 „ 2 *الملك ممن تشأ وتعز من تشأ وتذل من تشأ*
 „ 3 *بيدك الخير انك على كل شيء قدير*
SAY: O God, possessor of all power, Thou givest power to whom Thou wilt, and from whom Thou wilt, Thou takest it away. Thou raisest up whom Thou wilt, and whom Thou wilt Thou dost abase. In Thy hand is good; for Thou art over all things potent. Sura III, v. 25.

PLATE XXXII. Another side of the same stone.

- Line 1 *فان تولوا فقل حسبي الله لا*
 „ 2 *اله الا هو عليه توكلت وهو رب العرش*
 „ 3 *العظيم الله الله*

If they turn away, Say: God Sufficeth me: there is no God but He. In Him put I my trust. He is the possessor of the Glorious Throne. Sura IX, v. 130.

PLATE XI (3). The face of a gravestone at Sayong Pinang.

الفاتحة للمرحومة المغفورة	1
في يوم الاثنين من شهر	2
شعبان سنة سبع وخمسين	3
وثمان مائة ماتت الست جدة المرحومه	4
للسيد المرحوم منصور	5
انتقلت الى رحمة الله تعالى	6
1. *The Fatihah for the blessed lady who has obtained forgiveness!*
  2. *On Monday in the month of*
  3. *Sha'aban the year fifty seven*
  4. *and eight hundred = 1453 A.D.! The deceased lady was the Grandmother of*
  5. *the honoured blessed Mansur.*
  6. *Returning to the Glory of Almighty God.*

PLATE XXXIII. The reverse of the same stone.

الموت كأس وكل الناس شارب	1
والموت باب وكل الناس داخله	2
لو كانت الدنيا تدوم لا هلك	3
لكان رسول الله فيها حيا	4
وما احد منا باقيا	5
وما للناس احد حيا	6
1. *Death is a Cup of which all men drink.*
  2. *Death is a door through which all men enter.*
  3. *If the world were everlasting for its inhabitants*
  4. *then the Prophet of God would have lived for ever.*
  5. *None of us can remain everlasting.*
  6. *And no human being can live for ever.*

PLATE XXXIV. This is one face of the footstone of the grave illustrated in Plates XI (3) and XXXIII. Both faces are inscribed with Kuranic texts which seem corrupt and are hard to read.

I am indebted not only to Tuan Bagus bin Sayid Hasan but also to Sayid 'Abdu'l-Kadir bin Mohsin al-Atas, Mufti of Johor, and to Haji Amin bin Ahmat of Johor for help in deciphering all these inscriptions.

1

2

3

PLATE XIII.

PLATE XIV.

PLATE XVI.

PLATE XVIII.

PLATE XXII.

PLATE XXIII.

PLATE XXIX.

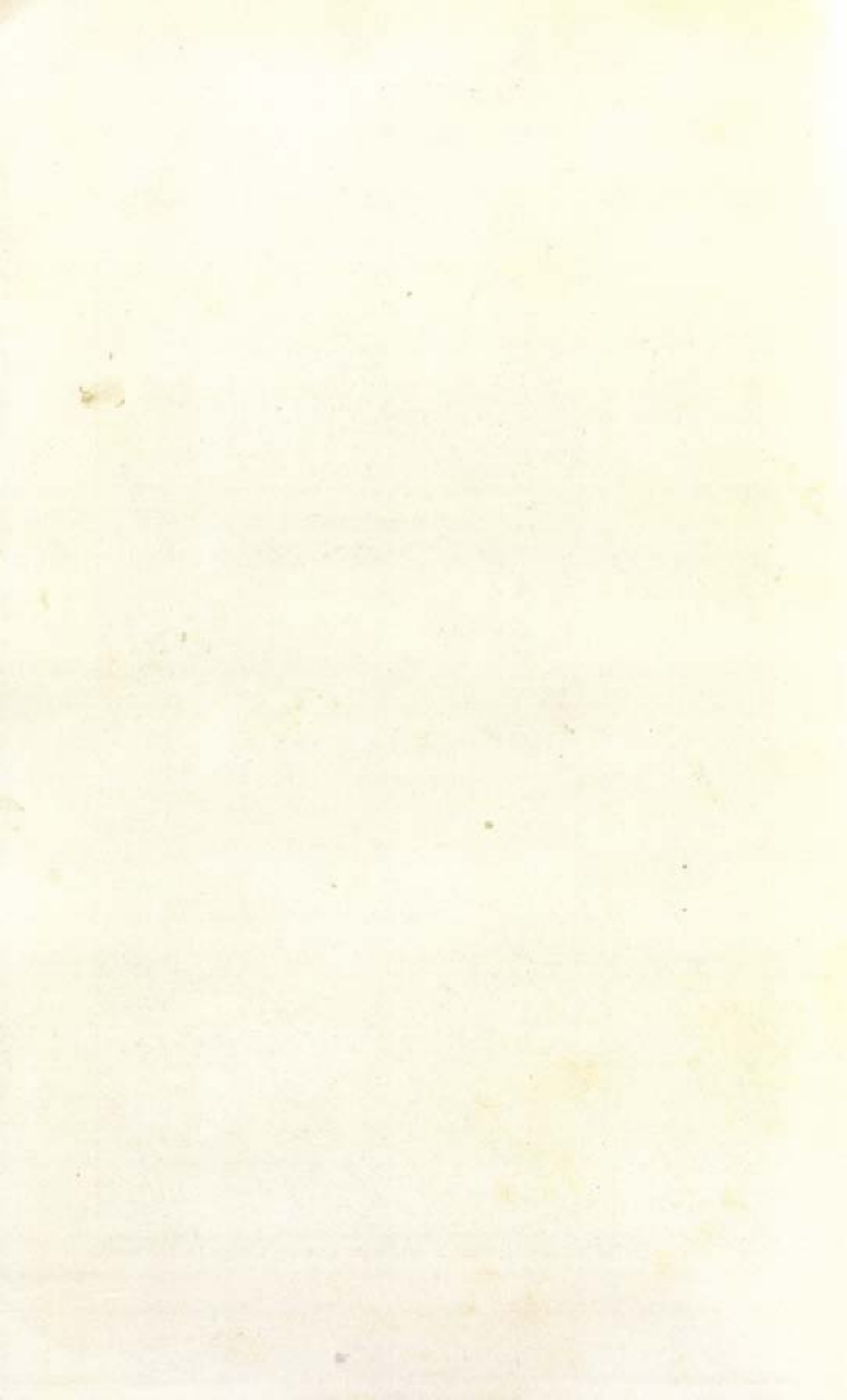

PLATE XXXIII.

CORRIGENDA.

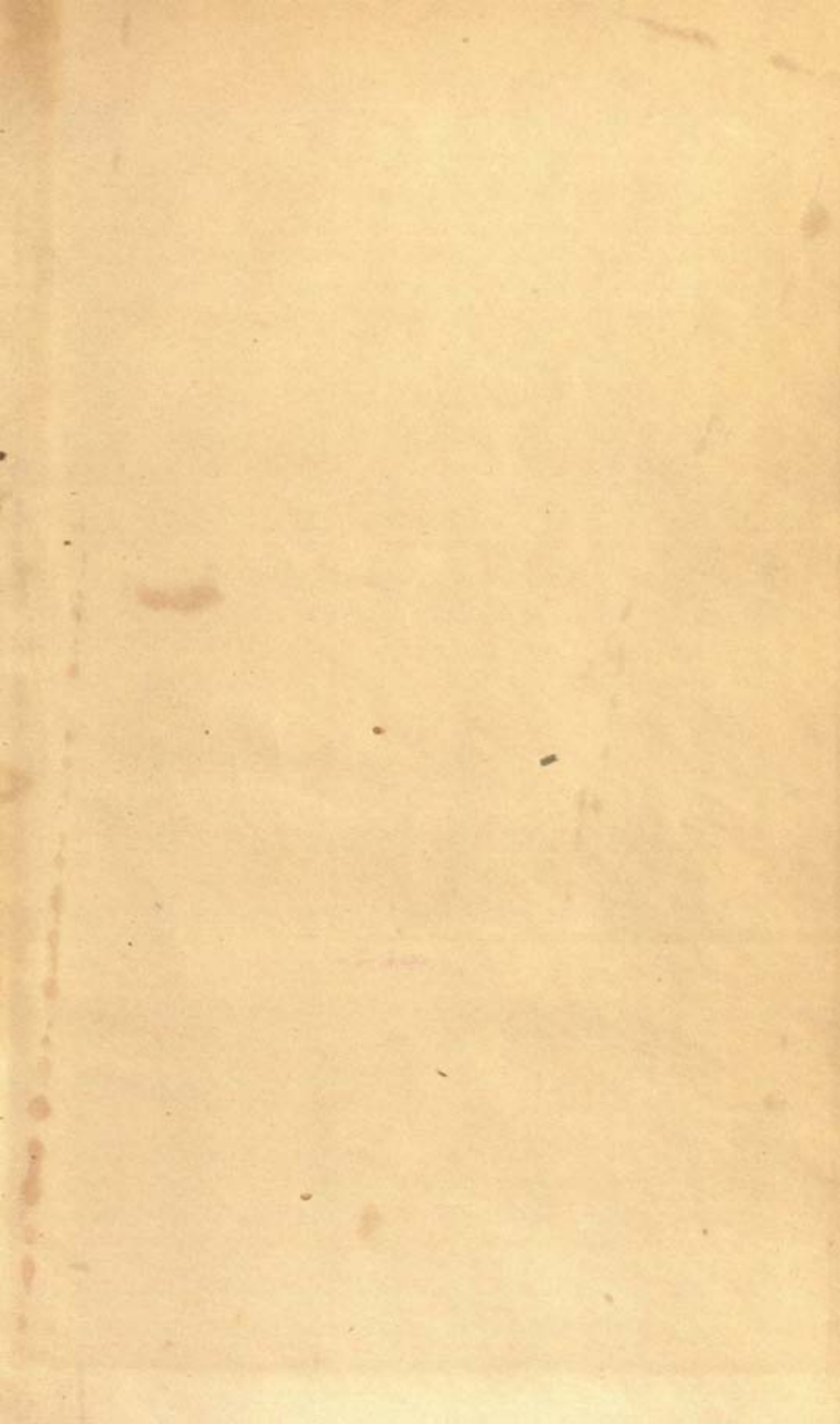
Preface. For J. D. Hughes read T. D. Hughes

- p. 5, ll. 10-11, for *lived an Indian Buddhist who possessed an armillary sphere* read *were Indian Buddhists who erected a stone to the illustrious feet of Gautama whom Mahayanists identify with the universe* (lit. *armillary sphere*) and add a footnote "*Vide Kern, Notulen Bat. Gen. 1888, p. 155 and Kern's Verspreide Geschriften VII, pp. 141-2.*"
- p. 17, l. 16, for *rivetted* read *revetted*.
- p. 18, note, for *Sausa* read *Sousa*.
- p. 19, l. 12, for *Malacca* read *Malabar*.
- p. 31 (bottom); for 1911 read 1611 & for 1912 read 1612.
- p. 38, l. 42 delete *and so, probably, Ulu Pahang (or the Temerloh region) ceased for ever to be one of the Negri Sembilan.*
- p. 39, note, for 1862 read 1682.
- p. 47, l. 23 delete (*? Bendahara*).
- p. 62, l. 24 for *figures* read *figure*.
- p. 65, l. 4 delete (*? Daing Kechil*).
- p. 94, third paragraph l. 2, after *difficulties* add *on 3 December 1856 the Governor regretted he could not allow fifty of the Temenggong's followers to go armed in Singapore.*
- p. 98 l. 13 for *Mutahir* read *'Ali*.
- p. 100 ll. 32, 33 for 1847 read 1858 and for *Koris* read *Tahir*.
- p. 134, for *D. Kechil (a) Tem. 'Abdu'l-Hamid* read *D. Kechil (a), Tun 'Abdu'l-Hamid*.
- p. 148, ll. 35-40 delete and read *This refers to Tun 'Abdu'l-Jamal who succeeded 'Abdu'l-Majid as Temenggong.*
- pp. 148, 150. On 20 Sha'ban 1160 A.D. (18 July 1747) Sultan Sulaiman and Bendahara Tan Hussan (= Tun Husain) made a treaty with William Decker on behalf of the Dutch East India Company as to rewards for the apprehension of slaves absconding by sea—to Linggi, Ayer Hitam, Jugra, Klang, Selangor, Muar, Padang, Batu Pahat and Pontian. Again *at the house of the same Bendahara, in Malacca*, Sultan Sulaiman decreed for the Dato' Kapitan (*i.e.* of the Malays) the fine for incivility to Penghulus. Tun Husain also laid down the qualifications for Malay headmen. And he paid the marriage price for the daughters of manumitted slaves, adding to the law promulgated "by the Sultan, Mangkat di-julang, after him, the Yang di-pertuan Besar, called Mangkat di-kayu anak, who followed the *'adat* of Sultan Mahmud Shah, King of Malacca." Newbold's *British Settlements in the Straits of Malacca*, vol. II, pp. 272-3, 276, 285, 289.

- p. 150, for *Tun 'Abdu'l-Jamal, Tem. (? P.R. ca. 1760-7)* read *Tun 'Abdu'l-Jamal, Tem. P.R. ca. 1760.*
 For *Daing Kechil, Temenggong (? not installed)* read *Daing Kechil.*
 Add *XIII Bendahara Tahir d. 1863* as elder brother of *Sultan Ahmad of Pahang.*
- p. 159 for *Plate II* read *Plate III.*
 For *هذا القبر المنور والمرقد* read *هذا القبر المنور والمرقد*
 and translate: *This is the gleaming grave and the pure sleeping-place of the Sultan, etc.*
 For *سلام الله يامرئوم وليا صفيا* read *سلام الله يامرئوم وليا صفيا*
 and translate *May God fill his grave with gleam and light.*
- p. 166, 1.28 for *XXII* read *XXXII* and for *XXXII* read *XXXI.*
- p. 167 *Plate XXXIII*, for *The reverse of the same stone* read *Inscription on the footstone of the same grave.*

62 N.J.

"A book that is shut is but a block"

CENTRAL ARCHAEOLOGICAL LIBRARY

GOVT. OF INDIA
Department of Archaeology
NEW DELHI.

Please help us to keep the book
clean and moving.